Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
22 D
72

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TRACTATUS
DE
LIBERTATIBUS
ECCLESIÆ
GALLICANÆ,

CONTINENS

Amplam diſcuſſionem Declarationis factæ ab Illuſtriſſimis Archiepiſcopis, & Epiſcopis, Pariſiis mandato Regio congregatis, anno M. DC. LXXXII.

Vos in Libertatem vocati eſtis Fratres : tantum ne libertatem in occaſionem detis carnis. *Gal.* 5. 13.

AUTORE M. C. S. THEOL. DOCTORE.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LEODII,
Apud MATTHIAM HOVIUM. M.DC.LXXXIV.
Superiorum permiſſu.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆFATIO.

I. LIbertates Eccleſiæ Gallicanæ tam frequenter, & in rebus tanti momenti jam pridem laudabantur ab illius Gentis Scriptoribus, & rerum Eccleſiaſticarum Tractatoribus; ut nemo eſſet, quin earum rationem, originem, progreſſum, partes, & juſtitiam noſſe cuperet. Cupiditatem illam nova Præſulum Pariſiis mandato Regio congregatorum de Eccleſiaſtica poteſtate Declaratio vehementiùs accendit, ut Tractatum eo de argumento conſcriptum avidè legendum exiſtimem. Aliqui viri docti propoſitionem unam, aut plures ex iis, quæ in prædicta declaratione continentur, confutandas ſuſceperunt: nemo Libertatum Gallicanarum, quas penitus

Digitized by Google

tus noſſe operæ pretium erat, naturam inveſtigavit, aut expoſuit. Quamobrem, licet vires meas longè impares agnoſcerem, tentandam etiam illam partem, & cùm aliis exponendam exiſtimavi; ut in apertam lucem educerentur quæcumque præfata Declaratio complectitur. Quo in ſtudio tantum laboris & diligentiæ contuli, ut ſperare auſim, neminem fore, quem temporis in iis, quæ profero, legendis conſumpti pœniteat; ac fortè nonnullos extituros, qui, cognitâ ex hoc ſpecimine materiæ dignitate, ad eam perfectiùs tractandam, ingenii vim, doctrinam, & eloquentiam, quibus pollent, conferendas exiſtiment.

II. Quatuor præcipuè declarata ſunt ab Illuſtriſſimis Archiepiſcopis, & Epiſcopis Gallicanis; Primum, Reges & Principes in temporalibus nulli Eccle-

ſiaſti-

Digitized by Google

ſiaſticæ poteſtati, Dei ordinatione ſubjici; neque autoritate clavium Eccleſiæ directè vel indirectè deponi, aut illorum ſubditos eximi à fide, atque obedientia, ac præſtito fidelitatis Sacramento ſolvi poſſe. Secundum, valere, atque immota conſiſtere Synodi Conſtantienſis Decreta de autoritate Conciliorum generalium, quæ ſeſſ. 4. & 5. continentur: nec probari à Gallicana Eccleſia, qui eorum Decretorum, quaſi dubiæ ſint autoritatis, ac minus approbata, robur infringant, aut ad ſolum ſchiſmatis tempus Concilii dicta detorqueant. Tertium, Apoſtolicæ poteſtatis uſum moderandum per Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia conſecratos: valere etiam regulas, mores, & inſtituta à Regno, & Eccleſiâ Gallicanâ recepta. Quartum, in fidei quæſtionibus Summi Pontifi-

cis irreformabile non eſſe judicium, niſi Eccleſiæ conſenſus acceſſerit. Præmiſerant autem, ſe ad ea declaranda fuiſſe adductos, ne Eccleſiæ Gallicanæ Decreta & Libertates à majoribus ſuis magno ſtudio propugnatæ, earumque fundamenta Sacris Canonibus, & Patrum traditione nixa diruerentur; tum ne Romani Pontificis Primatus, & majeſtas imminueretur; ac denique ne ſimplices animæ ab Eccleſiæ Matricis, Chriſtique adeò communione diſſociarentur. Concludunt, Declarationem ad omnes Eccleſias Gallicanas, atque Epiſcopos iis Spiritu Sancto autore præſidentes mittendam.

III. Ut hæc omnia diligenter diſcutiantur, ac circa ea veritas eluceſcat, Tractatum hunc in duodecim Libros partimur, quorum primus naturam, originem, ac progreſſum Libertatum Eccleſiæ

Digitized by Google

cleſiæ Gallicanæ inveſtigat. Secundus autem illarum juſtitiam conſiderat, occaſione illorum verborum, *Eccleſia Gallicanæ Decreta, & Libertates multi diruere conantur.* Tertius de Libertatum Gallicanarum propugnatoribus agit, occaſione illorum verborum; *A Majoribus noſtris tanto ſtudio propugnatas.* Quartus de poteſtate Eccleſiæ in temporalia Principum diſputat, occaſione primæ Propoſitionis. Quintus Concilia cum Summo Pontifice componit, occaſione ſecundæ Propoſitionis. Sextus eſt de Summi Pontificis autoritate, præcipuè circa ſumma diſciplinæ Eccleſiæ Gallicanæ Capita, occaſione tertiæ Propoſitionis. Septimus, cujus ſit momenti Summi Pontificis in decidendis Fidei quæſtionibus judicium, expendit, occaſione quartæ. Octavus originem juriſdictionis Cleri, ac præſertim Epiſcoporum

rum inquirit, occaſione illorum verborum; *Epiſcopos iis* (Eccleſiis) *Spiritu Sancto autore præſidentes*, quibus, ut indicant publicata deindè, quaſi commentarii loco ſcripta, inſinuatur Epiſcopos juriſdictionem ſuam à Summo Pontifice non accipere. Reliqui Libri alia proſequuntur Libertatum Capita, quæ in variis Scriptorum Gallicanorum libris continentur, quæque omnia videntur tertiâ Propoſitione confirmata.

IV. Cæterùm, ſi quid ignoranti, aut incogitanti mihi contra veritatem, contra juſtitiam, aut etiam contra debitam cuiquam reverentiam exciderit, pro non ſcripto habere velim, atque ad primum æqui Lectoris monitum, nedum ad Eccleſiæ nutum, cujus ſemper & judicio, & imperio, Deo adjuvante, ſubjacere cupio, me illud emendaturum polliceor.

CLE-

V. Cleri tamen tam illuſtris dum in re tam gravi declarationem examinandam aggredior, nemo me temeritatis accuſet. Cur enim diſſidentibus à parente filiis, nefas ſit Patris jura defendere? Cumque in Gallia poteſtatis etiam ſæcularis terrore Theologi ad ſequendam Epiſcoporum doctrinam adigantur, quomodo alii, quibus liberum eſt, quod ſentiunt, promere, debitæ communi omnium parenti pietatis officio non deſint, ſi ejus cauſæ patrocinium ultrò non ſuſceperint? Temeritatem ſi qua conſilio meo ineſt, ne autem inſit, plurimùm mihi verendum eſt, totam in eo poſitam video, quod ad opus tam arduum, ipſe tam tenuis manum admoveam. Verùm, ubi eos, qui ad cauſæ juſtitiam, parem eloquentiæ vim afferre poſſunt, orantes audiero, libens tacebo.

VI. Nec tamen celeberrimo Clero Gallicano, me hac in parte adverſari confi-

Digitized by Google

teor. Nam, præterquam quod Epiſcopi tantùm congregati hanc Declarationem emiſere, aliis non mandantibus, nec ſuaptè ſpontè probaturis, contrariam mentem frequentioribus, & liberioribus Comitiis aliàs idem Clerus aperuit, ut ſequentibus teſtimoniis prævië demonſtro.

VII. Primæ propoſitioni viriliter reſtitit Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus illius Regni anno 1614. & 1615. habitis. Exſtat hac de re, & (ne mutatam ita pridem ſententiam ſuſpiceris) cum aliis Cleri Gallicani Actis, Tomo 5. collecta eſt anno 1673. Illuſtriſſimi, ac per totum orbem Chriſtianum celeberrimi Cardinalis Perronii eloquentiſſima oratio, in qua non ſolùm pro Eccleſiaſtico, ſed etiam pro Nobilium Ordine ſe dicere declarat, his ipſis verbis tertium Ordinem alloquens; *Conſiderez que ce n'eſt point moy que vous écoutez.* CAR CE N'EST POINT MOY QVI PARLE EN CETTE CAVSE, MAIS TOVT LE CORPS DE L'ORDRE ECCLESIASTI-

QVE,

QVE, ET TOVT CELVY DE LA NOBLESSE, *qui luy a donné adjoinction, & a deputé ces douze Seigneurs, pris des douze Gouvernemens du Royaume, afin d'autoriſer mes paroles de leur preſence, & témoigner en cette occaſion la meſme devotion que leurs Predeceſſeurs ont portée à l'Egliſe.*

VIII. Secundæ Propoſitionis veritas ita pendet à veritate quartæ, ut Joannes Launoius, qui ſuis epiſtolis iter ad declarationem infrà deſcriptam complanaſſe videtur epiſt. 6. Tomi primi, poſtquam Papæ judicium non eſſe infallibile probare tentavit, etiam autoritate Romanorum Pontificum, concludat pag. 42. *Hæc eſt igitur Apoſtolicæ Sedis doctrina*, HÆC TRADITIO, COMES INDIVIDVA ILLIVS ALTERIVS, QVA ROMANVS PONTIFEX CONCILIO SVBJICITVR. *Qui Theologus placita duo iſta connexa inter ſe non eſſe aſſeveraret, non falleretur modò; ſed imperitum etiam ſe & profeſſione ſuâ indignum pro-*

 ba-

Digitized by Google

baret. Similia in pluribus aliis locis ſcripſit. At non ſolùm has Propoſitiones inter ſe connexas eſſe ſenſit, ſed etiam quartam continere ſecundæ cauſam, & rationem; *Nimirum*, inquit epiſt. 5. Tomi quarti pag. 29. RATIO CUR (Papa) SUBEST CONCILIO, EX EO TOTA REPETITUR, QUOD IN FIDE, ET MORIBUS ERRARE POSSIT. Atqui Eccleſia Gallicana ſæpè declaravit Papæ judicium in quæſtionibus Fidei, ad quas pertinent etiam dubia circa præcepta morum, eſſe infallibilia. Credidit ergo Papam non ſubeſſe Concilio. Celeberrimus Conventus Melodunenſis anno 1579. tit. 1. Conſtitutionum, qui eſt *de fidei profeſſione* ſic decrevit; *Operam dabunt ii quibus hac cura demandata eſt; Epiſcopi ſcilicet, & eorum Vicarii, ut in omnibus Synodis tam Diœceſanis, quàm Provincialibus*, OMNES ET SINGULI, TUM CLERICI, TUM LAICI AMPLECTANTUR, ET APERTA PROFESSIONE EAM FIDEM PRONUNCIENT, QUAM SANCTA ROMANA ECCLESIA MA-

Digitized by Google

MAGISTRA, COLUMNA, ET FIRMAMENTUM VERITATIS PROFITETUR, ET COLIT. *Ad hanc enim propter ſuam principalitatem neceſſe eſt omnes convenire Eccleſias.* Si quis autem Romanam Eccleſiam hìc à Papa diſtinguendam contendat, videat litteras 85. Epiſcoporum Galliæ ad Innocentium X. an. 1653. ſcriptas: *Majores cauſas*, inquiunt, *ad Sedem Apoſtolicam referri ſolemnis Eccleſiæ mos eſt*, QUEM FIDES PETRI NUNQUAM DEFICIENS PERPETUÒ RETINERI PRO IURE SUO POSTULAT. *Æquiſſimæ huic legi obſequentes..... Experta eſt nuper Beatitudo Veſtra quantum Apoſtolicæ Sedis in gemini capitis errore profligando valuerit autoritas. Continuò ſedata eſt tempeſtas, atque ad Chriſti vocem venti, & mare obedierunt.* Quod ſi quis nimiùm moroſus cavilletur, etiam diſcrimen eſſe ponendum inter Sedem Apoſtolicam, & Summum Pontificem, os illi occludant aliæ litteræ à 30 Epiſcopis ſcriptæ eidem Pontifici 19. Julii eodem anno; *Non ſolùm*

ex Chriſti Domini noſtri pollicitatione Petro facta, ſed etiam ex actis priorum Pontificum, & ex anathematiſmis adverſùs Appollinarium, & Macedonium, nondum ab ulla Synodo œcumenica damnatos, à Damaſo paulò antè jactis, JUDICIA PRO SANCIENDA REGULA FIDEI A SUMMIS PONTIFICIBUS LATA SUPER EPISCOPORUM CONSULTATIONE (SIVE SUAM IN ACTIS RELATIONIS SENTENTIAM PONANT, SIVE OMITTANT, PROUT ILLIS COLLIBUERIT) DIVINA ÆQUE AC SUMMA PER UNIVERSAM ECCLESIAM AUTORITATE NITI; CUI CHRISTIANI OMNES EX OFFICIO IPSIUS QUOQUE MENTIS OBSEQUIUM PRÆSTARE TENEANTUR. *Ea nos quoque ſententia ac fide imbuti, &c.*

IX. Tertia Propoſitio, ſi eò tantùm ſpectet, ut ſummus Pontifex uſum Apoſtolicæ poteſtatis Canonibus Spiritu Dei conditis, & totius mundi reverentiâ conſecratis, quantùm per temporum, perſonarum, & negotiorum circumſtantias liceat, accomodet; utque ſtatuta, & conſuetudines Sanctæ Sedis, & Eccleſiarum conſenſione firmatas abſque cauſa neceſ-

ſaria non immutet, prorsùs neceſſaria non erat; quippè cùm res ſit per ſe nimis nota. Si autem prætextu Canonum, aut conſuetudinum Summo Pontifici debita ſubtrahatur obedientia, vel imminuatur plena ejus poteſtas, ea certè propoſitio ſenſui Eccleſiæ Gallicanæ, niſi fortè à tempore ultimæ declarationis immutata ſit, apertè repugnat, quod tum ex aliis multis colligitur, tum evidenter demonſtrat inſtrumentum typis editum à Typographo Regio cum privilegio Majeſtatis Chriſtianiſſimæ ſub hoc titulo; *Advis de l'Aſſamblée generale du Clergé de France à Meſsieurs les Archevéques & Evéques de ce Royaume*, concluſum; *Fait en l'Aſſamblée generale du Clergé de France le 20. Janvier* 1626. & ſubſcriptum; *par le commandement des Illuſtriſsimes & Reverendiſsimes Cardinaux, Archevéques, & Evéques, & de tous les Eccleſiaſtiques deputez en l'Aſſemblée generale*

Digitized by Google

rale du Clergé de France. Leonor d'Eſtampés, Evéque de Chartres; Hujus inſtrumenti articulus 137. quem, utpotè aliquantum prolixum, & ipſiſmet verbis, Gallicis, ut tota illius vis manifeſtiùs appareat, exſcribendum referemus lib. 9. cap. 10. tertiæ, & quartæ recentiorum Comitiorum propoſitionibus è regione, ac conſequenter ſecundæ adverſatur.

X. Ne quis igitur Eccleſiæ Gallicanæ ſplendore commotus miretur, quod nos ejus declarationem examinare audeamus. Nam præterquam quod Eccleſia Romana, cujus defendendæ autoritatis ſtudium ad majora viribus tentanda nos impellit, Gallicanæ ſine dubio præſtat, ipſiuſmet Gallicanæ ſenſum, & doctrinam propugnamus; quod ut ad ampliorem lucem deducatur, accedamus ad opus.

Digitized by Google

CLERI GALLICANI

De Eccleſiaſtica poteſtate Declaratio.

ECcleſiæ Gallicanæ Decreta, & Libertates à Majoribus noſtris tanto ſtudio propugnatas, earumque fundamenta Sacris Canonibus, & Patrum traditione nixa multi diruere moliuntur; nec deſunt, qui earum obtentu Primatum B. Petri, ejuſque ſucceſſorum Romanorum Pontificum à Chriſto inſtitutum, iiſque debitam ab omnibus Chriſtianis obedientiam, Sediſque Apoſtolicæ, in qua Fides prædicatur, & unitas ſervatur Eccleſiæ, reverendam omnibus Gentibus majeſtatem imminuere non vereantur. Hæretici quoque nihil prætermittunt, quo eam poteſtatem, qua pax Eccleſiæ continetur, invidioſam & gravem Regibus, & Populis oſtentent, iiſque fraudibus ſimplices animas ab Eccleſiæ Matris, Chriſtique adeò communione diſſocient. Quæ ut incommoda propulſemus, Nos Archiepiſcopi, & Epiſcopi Pariſiis mandato Regio congregati, Eccleſiam Gallicanam repræſentantes, unà cum Eccleſiaſticis viris nobiſcum deputatis, diligenti tractatu habito, hæc ſanciendà, & declaranda eſſe duximus.

I.

Beato Petro, ejuſque ſucceſſoribus Chriſti Vicariis, ipſique Eccleſiæ rerum ſpiritualium, & ad æternam ſalutem pertinentium, non autem civilium ac temporalium à Deo traditam poteſtatem, dicente Domino, *Regnum meum non eſt de hoc mundo*, & iterùm, *Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo*, ac proindè ſtare Apoſtolicum illud. *Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non eſt enim poteſtas niſi à Deo. Quæ autem ſunt, à Deo ordinata ſunt. Itaque qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.* Reges ergo & Principes in temporalibus nulli Eccleſiaſticæ poteſtati Dei ordinatione ſubjici, neque autoritate clavium Eccleſiæ directè vel indirectè deponi, aut illorum ſubditos eximi à fide, atque obedientia, ac præſtito fidelitatis Sacra-

mento ſolvi poſſe; eamq́ue ſententiam publicæ tranquillitati neceſſariam, nec minùs Eccleſiæ, quàm Imperio utilem, ut verbo Dei, Patrum traditioni, & Sanctorum exemplis conſonam omninò retinendam.

II.

Sic autem ineſſe Apoſtolicæ Sedi, ac Petri ſucceſſoribus Chriſti Vicariis rerum ſpiritualium plenam poteſtatem, ut ſimul valeant, atque immota conſiſtant ſanctæ Oecumenicæ Synodi Conſtantienſis à Sede Apoſtolica comprobata, ipſoq́ue Romanorum Pontificum, ac totius Eccleſiæ uſu confirmata, atque ab Eccleſia Gallicana perpetuâ Religione cuſtodita Decreta de autoritate Conciliorum generalium, quæ ſeſſ. 4. & 5. continentur; nec probari à Gallicana Eccleſia, qui eorum Decretorum, quaſi dubiæ ſint autoritatis, ac minùs approbata, robur infringant; aut ad ſolum ſchiſmatis tempus Concilii dicta detorqueant.

III.

Hinc Apoſtolicæ poteſtatis uſum moderandum per Canones, Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ conſecratos. Valere etiam regulas, mores & inſtituta à Regno & Eccleſia Gallicana recepta, Patrumq́ue terminos manere inconcuſſos; atque id pertinere ad amplitudinem Apoſtolicæ Sedis, ut Statuta & conſuetudines tantæ Sedis, & Eccleſiarum conſenſione firmatæ propriam ſtabilitatem obtineant.

IV.

In Fidei quoque quæſtionibus præcipuas Summi Pontificis eſſe partes, ejuſq́ue Decreta ad omnes & ſingulas Eccleſias pertinere, nec tamen irreformabile eſſe judicium, niſi Eccleſiæ conſenſus acceſſerit.

V.

Quæ accepta à Patribus ad omnes Eccleſias Gallicanas, atque Epiſcopos iis Spiritu Sancto autore præſidentes mittenda decrevimus, ut idipſum dicamus omnes, ſimulq́ue in eodem ſenſu, & in eadem ſententia.

IN-

Digitized by Google

INDEX

LIBRORUM ET CAPITUM.

LIBER PRIMUS

De natura, origine, ac progreſſu libertatum Eccleſiæ Gallicanæ; occaſione illorum verborum, *Eccleſiæ Gallicanæ decreta, &c.* Pag. 1

CAPUT I. *Cur nomen libertatis Eccleſiæ Gallicanæ pleriſque odioſum, aut certè ſuſpectum ſit.* 3
CAP. II. *Quid Eccleſiæ Gallicanæ, quidq; libertatis Eccleſiaſticæ nominibus deſignetur.* 5
CAP. III. *Quomodò definiantur libertates Eccleſiæ Gallicanæ.* 10
CAP. IV. *Definitionem libertatum Eccleſiæ Gallicanæ communiter traditam non eſſe legitimam.* 13
CAP. V. *Quod Eccleſiæ Gallicanæ libertates non contineantur in ſolo Codice Canonum Eccleſiæ univerſalis.* 14
CAP. VI. *De Codice Dionyſii Exigui.* 17
CAP. VII. *De Canonibus Apoſtolorum.* 19
CAP. VIII. *De Canonibus, & Decretis à Dionyſio Exiguo prætermiſſis.* 22
CAP. IX. *De Epiſtolis Decretalibus antiquiorum Pontificum.* 25
CAP. X. *De ſpeciali Eccleſiæ Gallicanæ Codice.* 29
CAP. XI. *De Capitularibus Regum Franciæ.* 32
CAP. XII. *Mancam eſſe definitionem Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, nec rei definitæ convenire.* 34
CAP. XIII. *Oſtenditur ex alio capite mancam eſſe Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ definitionem.* 37
CAP. XIV. *De origine libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, &*

** 2 *pri-*

primò, Utrùm in Concilio primo Turonico, vel in Francofordienſi uſurpatæ fuerint? 40

CAP. XV. *An origo Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ circa veterem diſciplinam referenda ſit ad Pragmaticam Sanctionem ſancti Ludovici.* 44

CAP. XVI. *Vera origo, & progreſſus libertatum Eccleſiæ Gallicanæ.* 48

LIBER SECUNDUS

De Juſtitia Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, &c. 53

CAP. I. *Laudandum eſſe conſtantem antiquorum Canonum uſum.* ibid.

CAP. II. *Neceſſarium eſſe aliquando per novas leges antiquis derogare.* 57

CAP. III. *An poſſint novæ leges Eccleſiæ antequam acceptentur, examinari.* 60

CAP. IV. *Utrum leges non acceptatæ obligent.* 63

CAP. V. *Confirmatur vim Legum ab acceptatione non pendere.* 67

CAP. VI. *An leges Eccleſiaſticæ minori quàm Politicæ autoritate polleant.* 70

CAP. VII. *Oſtenditur Doctores, quos citat Dominus de Marca non docere, vim legis à promulgatione pendere, ſed potiùs contrarium.* 76

CAP. VIII. *Oſtenditur ex verbis aliorum Doctorum, quos citat Dominus de Marca, non probari vim legis à promulgatione pendere, ſed potiùs contrarium.* 79

CAP. IX. *Utrum legi parendum ſit, dum dubia eſt ejus juſtitia, aut non evidens ejus recuſandæ ratio.* 84

CAP. X. *Utrum nova Eccleſiæ Decreta in Gallia obligent, ſi prius examinata, & à Curiis ſæcularibus recepta non fuerint.* 88

Cap. XI. *Summum Pontificem habere condendarum pro univerſis Eccleſiæ partibus legum poteſtatem.* 92
Cap. XII. *Quæ ſint vera juſtitiæ libertatum Eccleſiæ Gallicanæ fundamenta.* 97

LIBER TERTIUS

De propugnatoribus Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ; occaſione illorum verborum, *Libertates à Majoribus noſtris tanto ſtudio propugnatas.* 99

Cap. I. *An exemplis judicandum ſit de juſtitia Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ.* 100
Cap. II. *De ſancti Gregorii Epiſcopi Turonenſis in propugnandis libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ ſtudio.* 103
Cap. III. *De Hincmaro Archiepiſcopo Remenſi.* 106
Cap. IV. *De contentionibus Hincmari Archiepiſcopi Remenſis cum ſummo Pontifice occaſione Rothaldi Epiſcopi Sueſſionenſis.* 110
Cap. V. *De contentionibus Hincmari cum ſummo Pontifice occaſione Hincmari Laudunenſis, & Regni Lotharii.* 114
Cap. VI. *Quâ ratione Hincmarus libertates Eccleſiæ Gallicanæ defendiſſe videatur.* 117
Cap. VII. *De praxi libertatum Eccleſiæ Gallicanæ circa Canones octavæ Synodi.* 121
Cap. VIII. *De Regibus Chriſtianiſſimis libertatum Eccleſiæ Gallicanæ defenſoribus, & de Univerſitate Pariſienſi earum propugnatrice.* 127
Cap. IX. *De Joanne Gerſonio Cancellario Pariſienſi.* 131
Cap. X. *De quibuſdam aliis Scholæ Pariſienſis Doctoribus.* 134
Cap. XI. *De Joanne Launoio Theologo Pariſienſi.* 138

Digitized by Google

CAP. XII. *De aliis libertatum Eccleſiæ Gallicanæ defenſoribus.* 142

CAP. XIII. *De Epiſcopis Gallicanis libertates ſuas defendentibus, præſertim in Comitiis Pariſienſibus.* 146

CAP. XIV. *Utrùm Cœtus Pariſienſis potuerit definire quæſtiones generales circa Poteſtatem Eccleſiaſticam.* 150

LIBER QUARTUS

De poteſtate Eccleſiæ in temporalia Principum occaſione primæ Propoſitionis Cleri Gallicani. 154

CAP. I. *An hæc Propoſitio ſpectet ad libertates Eccleſiæ Gallicanæ.* 155

CAP. II. *An invidioſa, & gravis Regibus, & populis fiat poteſtas Eccleſiaſtica, ſi circa temporalia Principum in certis caſibus exerceri poſſe affirmetur.* 158

CAP. III. *An verbo Dei conſona ſit ſententia, Reges in temporalibus ab omni Eccleſiaſtica poteſtate omninò ſubducens.* 161

CAP. IV. *Utrum poteſtas Regum immediatè à Deo ſit.* 164.

CAP. V. *An Patrum traditioni conſona ſit doctrina Præſulum Gallicanorum, Reges Eccleſiaſticæ poteſtati in temporalibus omninò ſubducentium, ac primò de Patribus in Conciliis ſedentibus?* 170

CAP. VI. *An doctrina in prædicta propoſitione Cleri Gallicani contenta, ſit conſona menti S. Gregorii Magni?* 175

CAP. VII. *Prædictam propoſitionem Cleri Gallicani non eſſe conſonam doctrinæ S. Bernardi, aliorumq; Sanctorum Doctorum.* 183

CAP. VIII. *Eccleſiæ in temporalia poteſtas probatur autoritate aliorum Theologorum Gallorum, vel in Gallia educatorum.* 185

Digitized by Google

CAP. IX. *Eandem eſſe de illa Eccleſiæ poteſtate juris, tum Canonici, tum Civilis peritorum ſententiam.* 191

CAP. X. *Exempla Poteſtatis Eccleſiaſticæ circa Regna temporalia, ac primò circa Reges Franciæ.* 195

CAP. XI. *Alia exempla poteſtatis Eccleſiaſticæ in temporalibus.* 200

CAP. XII. *Exemplum Gregorii II. Leoni Iſauro Imperatori Tributa ſolvi vetantis.* 204

CAP. XIII. *Principes ipſos aliquam Eccleſiæ in temporalia poteſtatem agnoviſſe.* 209

CAP. XIV. *An ſententia Illuſtriſſimorum Epiſcoporum Galliæ Sanctorum exemplis conſona ſit?* 212

LIBER QUINTUS

Comparatio Summi Pontificis cum Concilio Generali occaſione ſecundæ propoſitionis. 215

CAP. I. *Summarium hujus ſecundæ propoſitionis examen.* ibid.

CAP. II. *Quàm ſit difficile Concilium generale ſine ſummo Pontifice definire, ejuſq; autoritatem determinare.* 218

CAP. III. *De convocatione Conciliorum. An pertineat ad Principes.* 224

CAP. IV. *Cur Imperatores olim Concilia convocaverint.* 228.

CAP. V. *Concilia generalia, dum certus eſt, & indubitatus Romanus Pontifex, ſine illius aſſenſu legitimè congregari non poſſe.* 233

CAP. VI. *Reſpondetur objectionibus Joannis Launoii.* 238.

CAP. VII. *Reſpondetur iis, quæ Launoius Bellarmino ſpecialiter objicit.* 243

CAP. VIII. *Concilia generalia ſine conſenſu ſummi Pontificis*

ficis

ficis habita non fuiſſe, vel robur non obtinuiſſe, oſtenditur: & reſpondetur aliis objectionibus Joannis Launoii. 251
CAP. IX. *Abſque ſummi Pontificis autoritate Concilia generalia vim, & robur non obtinere.* 261
CAP. X. *In Sacris Litteris clariùs exprimi Pontificis ſine Concilio, quàm Concilii ſine Pontifice autoritatem.* 264
CAP. XI. *Qua ratione B. Petrus Eccleſiam repræſentaverit ex mente S. Auguſtini.* 267
CAP. XII. *Sententia S. Joannis Chryſoſtomi de comparatione B. Petri cum cæteris Apoſtolis, etiam ſimul ſumptis.* 273
CAP. XIII. *Confirmatur præeminentia ſummi Pontificis ſupra Concilium ſine Pontifice.* 277
CAP. XIV. *Rurſus confirmatur præeminentia Pontificis ſupra Concilium.* 282
CAP. XV. *Reſpondetur autoritati Concilii Conſtantienſis.* 287.
CAP. XVI. *Reſpondetur aliis objectionibus contra Superioritatem Papæ ad Concilium.* 292
CAP. XVII. *Reſpondetur argumento Launoii ab epiſtola Siricii Papæ ad Anyſium & cæteros Epiſcopos Illyricenſes ſumpto.* 297
CAP. XVIII. *Reſpondetur aliis quibuſdam Lannoii objectionibus.* 304

LIBER SEXTUS

De firmitate Canonum, & libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, occaſione tertiæ propoſitionis Comitiorum Cleri Gallicani. 311

CAP. I. *Summarium propoſitionis examen.* ibid.
CAP. II. *De autoritate ſummi Pontificis in Eccleſiam Gallicanam.* 314

CAP. III.

Digitized by Google

Cap. III. *Utrum Papa habeat immediatam juriſdictionem ſuper Eccleſiæ univerſæ Fideles.* 319

Cap. IV. *De juriſdictione immediata Summi Pontificis in omnes Fideles quantum ad forum internum.* 325

Cap. V. *De autoritate Summi Pontificis circa juriſdictionem contentioſam.* 332

Cap. VI. *De cauſis judicandis Romæ.* 338

Cap. VII. *Utrum Papa in ferendo judicio teneatur ordinem judiciarium ad amuſſim ſequi.* 342

Cap. VIII. *De neceſſitate Citationis, & probationum.* 346

Cap. IX. *Diſcrimina inter poteſtatem Summi Pontificis erga Fideles totius Eccleſiæ, & poteſtatem Archiepiſcopi erga ſubditos ſuorum Suffraganeorum.* 350

Cap. X. *De autoritate Summi Pontificis in bona Eccleſiaſtica.* 352

Cap. XI. *De poteſtate Summi Pontificis in exigendis pro Eccleſiæ contra Infideles defenſione ſubſidiis.* 356

Cap. XII. *De jure Summi Pontificis circa Beneficia.* 360

LIBER SEPTIMUS

De autoritate Summi Pontificis in definiendis Fidei quæſtionibus occaſione quartæ propoſitionis. 364

Cap. I. *Summaria diſcuſſio hujus propoſitionis.* ibid.

Cap. II. *Probatur autoritate ſacræ Scripturæ judicium Summi Pontificis circa quæſtiones Fidei eſſe irreformabile, ſeu infallibile.* 368

Cap. III. *Confirmatur eadem doctrina contra Joannem Launoium.* 372

Cap. IV. *Probatur autoritate Conciliorum Orientalium judicium Summi Pontificis circa quæſtiones Fidei eſſe irreformabile.* 380

Digitized by Google

CAP. V. *Idem aliorum probatur autoritate Conciliorum, & Epiſcoporum.* 385
CAP. VI. *Probatur ſanctorum Patrum, ac primò à ſancti Irenæi autoritate, certitudo judicii Summi Pontificis in quæſtionibus Fidei.* 390
CAP. VII. *Aliorum Patrum eâdem de re teſtimonia.* 396
CAP. VIII. *Sententia ſancti Cypriani de judicio Papæ in materia Fidei.* 405
CAP. IX. *Sententia ſancti Auguſtini de judicio Papæ in materia Fidei.* 409
CAP. X. *Sententia Cleri Gallicani de judicio Papæ in cauſis Fidei.* 416
CAP. XI. *Probatur autoritate Univerſitatis Pariſienſis, ac Doctorum Particularium illius, nec non Senatus Pariſienſis, Papæ judicium in cauſis Fidei eſſe irreformabile.* 421
CAP. XII. *Probatur teſtimonio Summorum Pontificum in quæſtionibus Fidei Romani Pontificis judicium eſſe certiſſimum.* 428
CAP. XIII. *Quàm ſit generalis in Eccleſia conſenſus de irreformabili judicio Romani Pontificis in Fidei quæſtionibus.* 437
CAP. XIV. *Reſpondetur argumentis, quæ autoritati Papæ in decidendis infallibiliter Fidei quæſtionibus opponuntur.* 441
CAP. XV. *Reſpondetur argumento à fictitiis Pontificum erroribus deſumpto.* 447
CAP. XVI. *Reſpondetur quibuſdam aliis exemplis à Launoio adductis.* 453
CAP. XVII. *An judicium Papæ ſit infallibile, quod ei Eccleſiæ conſenſus accedat: an verò ei accedat Eccleſiæ conſenſus, quod infallibile ſit.* 459
CAP. XVIII. *De autoritate Summi Pontificis circa Cenſuram Librorum.* 467
LI-

Digitized by Google

LIBER OCTAVUS

De origine Jurisdictionis Eccleſiaſticæ. 472

Cap. I. *Quid ſit juriſdictio Eccleſiaſtica.* 473

Cap. II. *De diſtinctione, ac diſtributione Dignitatum Eccleſiaſticarum.* 477

Cap. III. *Dignitatem & autoritatem Eccleſiarum Patriarchalium à B. Petro vel ejus ſucceſſoribus ortam eſſe.* 481.

Cap. IV. *De phantaſtico Galliæ Patriarcha.* 488

Cap. V. *Primates, & Metropolitanos, in Gallia præſertim, ſuam à Summo Pontifice autoritatem traxiſſe.* 492.

Cap. VI. *De eodem argumento, ſcilicet dependentiâ Metropolitanorum à ſancta Sede.* 496

Cap. VII. *Cur in diſceptationibus de juriſdictione conſuetudo pro lege habita fuerit?* 499

Cap. VIII. *Utrum juriſdictio Epiſcoporum ſit à Deo immediatè.* 502

Cap. IX. *Confirmatur Juriſdictionem Epiſcoporum à Summo Pontifice pendere.* 508

Cap. X. *Rursùs confirmatur Juriſdictionem Epiſcoporum eſſe immediatè à Summo Pontifice.* 513

Cap. XI. *Aliis teſtimoniis eadem doctrina confirmatur.* 518.

Cap. XII. *Reſpondetur argumentis ſententiæ, juriſdictionem Epiſcoporum ad Deum immediatè referentis.* 522

Cap. XIII. *De Juriſdictione Clericorum Epiſcopis inferiorum.* 530

Digitized by Google

LIBER NONUS

In Edmundi Richerii Libellum *de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate.* 534

CAP. I. *An Juriſdictio Eccleſiaſtica primariò, ac eſſentialiter Eccleſiæ: Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis miniſterialiter tantùm, ſicut facultas videndi oculo, conveniat: ad duos primos numeros Libelli Richeriani.* 535

CAP. II. *De Eccleſiæ definitione à Richerio tradita; De Eccleſiæ Capite, necnon de ejus ſtatu & regimine. Ad num.* 3. 4. & 5. *Richerii.* 545

CAP. III. *Penes quem ſit infallibilis poteſtas decernendi, aut conſtituendi Canones. Ad num.* 6. *Richerii.* 552

CAP. IV. *De oratione Chriſti pro fide B. Petri. De neceſſitate Conciliorum, ac vi Decretalium Summorum Pontificum. De poteſtate Summi Pontificis, præſertim circa Canones Conciliorum. Ad numeros* 7. 8. & 9. *Richerii.* 566

CAP. V. *In quo agitur de poteſtate Principum politicorum; & reſpondetur argumentis contra Monarchiam Eccleſiaſticam. Ad numeros* 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. *Richerii.* 579

CAP. VI. *Confutantur reſponſiones Richerii in num.* 18. *adversùs poteſtatem Eccleſiaſticam circa temporalia.* 589

CAP. VII. *Notæ in primum librum Vindiciarum Edmundi Richerii, qui Decretis Scholæ Pariſienſis conſtat.* 593.

CAP. VIII. *De Tractatibus, quibus conſtat liber ſecundus Richerii, ac ſpeciatim de primo.* 603

CAP. IX. *Vindicias Richerii complexè ſumptas plus obeſſe, quàm*

Digitized by Google

quàm prodeſſe Antiſtitum Gallicanorum declarationi. 609.

CAP. X. *Juriſdictio Summi Pontificis, ejuſq; poteſtas, tum in definiendis Fidei quæſtionibus, tum in condendis Legibus, celebri Eccleſiæ Gallicanæ teſtimonio confirmantur.* 615.

LIBER DECIMUS

De particularibus Libertatis Eccleſiæ Gallicanæ Capitibus à Petro Puteano aſſignatis. 616

CAP. I. *De diſtinctione inter poteſtatem ſpiritualem, & temporalem.* 619

CAP. II. *De Regum Franciæ meritis erga Eccleſiam, eorumq; cum Summis Pontificibus neceſſitudine ad tria prima Capita probationum Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ.* 624.

CAP. III. *De excommunicationibus contra Reges, & Regios Officiales ad cap. 4. & 5. Puteani.* 626

CAP. IV. *De poteſtate Judicum ſæcularium circa Cenſuras, ad cap. 6. & 8. Puteani.* 633

CAP. V. *De citationibus Romam, de executione Litterarum Apoſtolicarum in Gallia, & de Conciliis illic celebrandis, ad cap. 9. 10. & 11. Puteani.* 637

CAP. VI. *De autoritate Concilii generalis, de Appellationibus à Papa ad futurum Concilium, necnon de receptione, ac publicatione Conciliorum generalium in Gallia ad cap. 12. 13. 14. Puteani.* 639

CAP. VII. *Percurruntur octo capita Puteani, ſcilicet à 15. ad 22.* 645

CAP. VIII. *De Legatis, ac Vice-Legatis ſanctæ Sedis ad capp. 23. & 24. Puteani.* 651

Digitized by Google

Cap. IX. *De publicatione Indulgentiarum, de collectione Eleëmoſynarum, de Societatibus, & de poſſeſſione Beneficiorum. Ad cap. 25. & 26. Puteani.* 658

Cap. X. *De puniendis autoritate Regiâ Clericis in officio laico delinquentibus, Hæreticis quietem publicam turbantibus, & Concionatoribus ſeditioſis: de Alienigenis ad Beneficia Regni non admittendis: ac de officiis Eccleſiæ Gallicanæ: ad capita 27. 28. 29. & 30. Puteani.* 663

Cap. XI. *De Regularibus, & aliis materiis Eccleſiaſticis. Ad cap. 32. 33. 34. 35. 36. 37. & 38. Puteani.* 671

Cap. XII. *De ſubſidiis à Clero Regi Franciæ, aut Summo Pontifici præſtandis: ad duo ultima capp. Puteani.* 676.

LIBER UNDECIMUS,

In quo expenduntur aliorum Scriptorum Gallicanorum ſententiæ de Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ. 683

Cap I. *De Libris Illuſtriſſimi Petri de Marca de Concordia Sacerdotii & Imperii, ſeu de Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ.* 684

Cap. II. *De autoritate Principum circa Concilia, in particulari circa convocationem illorum, ac præſentiam, & præſidentiam in illis.* 690

Ca. III. *De materia in Conciliis tractanda; de jure ſuffragii, ac de confirmatione, & executione Canonum.* 695

Cap. IV. *De autoritate Imperatoribus à Domino de Marca tributa circa judicia Eccleſiaſtica.* 701

Cap. V. *De autoritate Principibus attributa circa alios juriſdictionis articulos.* 706

Digitized by Google

Cap. VI. *An poſſint Principes Synodalium ſententiarum effectum ſuſpendere, atque à Judicibus Eccleſiaſticis appellationes in cauſis etiam Eccleſiaſticis recipere.* 712
Cap. VII. *De autoritate Regum & Epiſcoporum Franciæ.* 716.
Cap. VIII. *Expenduntur quæ à D. Petro de Marca in favorem Regum Decretis Eccleſiaſticis adverſantium proferuntur cap.* 10. 11. 12. & 18. *lib.* 4. 724
Cap. IX. *De Stephani Baluzii Doctrina circa Principum in res Eccleſiaſticas autoritatem.* 729
Cap. X. *De autoritate Regum Franciæ in condendis Capitularibus circa res Eccleſiaſticas.* 734
Cap. XI. *An ſine autoritate Eccleſiæ Reges Galliæ Leges Eccleſiaſticas, ſive Capitularia condiderint.* 738
Cap. XII. *De Capitularibus Regum Francorum primæ Dynaſtiæ.* 746
Cap. XIII. *Libertates Eccleſiæ Gallicanæ in aliis ſenſibus acceptæ.* 550

LIBER DUODECIMUS.

De Appellationibus tanquam ab abuſu. 753

Cap. I. *Quid ſit appellatio ab abuſu, & quæ illius origo.* 754.
Cap. II. *De progreſſu appellationum ab abuſu.* 758
Cap. III. *De juſtitia appellationum ab abuſu.* 763
Cap. IV. *De vi appellationum ab abuſu, quantùm ad conſcientiam.* 766
Cap. V. *Diſcutiuntur rationes, quibus appellationes ab abuſu legitimas eſſe Autores Gallicani probare nituntur.* 769.
Cap. VI. *Expenditur doctrina D. Petri de Marca de appel-*

Digitized by Google

pellationibus ab abuſu in 19. cap. libri 4. de Concordiâ Sacerdotii & Imperii contenta. 774

VII. *Diſcuſſio capitis 2. libri 4. D. Petri de Marca, ubi adhuc de appellationibus ab abuſu.* 780

Cap. VIII. *De uſurpatione juriſdictionis, circa caput 21. lib. 4. Domini de Marca.* 784

Cap. IX. *De Tractatu Caroli Fevret.* 789

Cap. X. *Quâ ratione olim procederetur, ubi Superiores Eccleſiaſtici ſuâ poteſtate perperam uti videbantur; quibuſq; gradibus perventum ſit ad appellationes ab abuſu, ad cap. 1. Fevreti.* 792

Cap. XI. *Rursùs de tempore, quo inductæ ſunt appellationes ab abuſu, & de variis illarum conditionibus: ad cap. 2. Fevreti.* 796

Cap. XII. *Reſpondetur rationibus à Fevreto cap. 3. adductis ad probandam juſtitiam appellationum ab abuſu.* 802.

Cap. XIII. *Reſpondetur aliis rationibus, quæ à Fevreto proferuntur in præd. cap. 3.* 807

Cap. XIV. *Quam ſequi conveniat agendi rationem, ſi quando injuſti mandati executio exigatur.* 812

Conclusio. 815

Digitized by Google

LIBER PRIMVS.

De natura, origine, ac progreſſu libertatum Eccleſiæ Gallicanæ; occaſione illorum verborum, *Eccleſiæ Gallicanæ decreta, & libertates, earumque fundamenta Sacris Canonibus, & Patrum traditione nixa multi diruere moliuntur.*

I. CUm juxta Philoſophorum doctrinam ſubjecti, de quo diſputatur definitio ſit principium, à quo profluit omnis, quæ de illo poteſt haberi, certa cognitio: operæpretium eſt Libertates Eccleſiæ Gallicanæ definire, quod à multis video eſſe prætermiſſum. Difficile quidem illud eſt; atque in hac etiam materia locum habet lex 203. ff. de regul. jur. *Omnis definitio in jure periculoſa eſt*; *Parum eſt enim, ut non ſubverti poſſit*; eſt tamen omninò neceſſarium, ne confuſa, & incerta fluctuet ubique cogitatio.

Digitized by Google

II. Juvabit plurimum libertatum illarum originem inveſtigare, ut illarum natura intimiùs penetretur. Nam, ut monet S. Ambroſius in præfatione comment. ſuper epiſtolam ad Romanos. *Principia rerum priùs requirenda ſunt, ut earum notitia plenior poſſit haberi. Tunc enim faciliùs poterunt demùm intelligi, cùm earum origines addiſcantur.*

III. Sed imperfecta eſſet cognitio, niſi etiam libertatum progreſſus obſervaretur. Mirum enim, quantas afferat rebus mutationes temporis ſucceſſus, non mutatis etiam nominibus. Homo dum animam efflavit, vulgò adhuc Homo dicitur, cùm non ſit. Ita non raró accidit, ut, eodem nomine retento, res prorsùs aliæ fiant.

IV. Itaque primus iſte Liber totus erit in explicanda natura, aſſignanda origine, ac notando progreſſu libertatum Eccleſiæ Gallicanæ. Sed pauca præmittenda ſunt de nomine ad rem cognoſcendam conducentia.

Digitized by Google

CAPUT PRIMUM.

Cur nomen libertatis Eccleſiæ Gallicanæ pleriſque odioſum, aut certè ſuſpectum ſit.

1. Olim libertatis nomine nihil poterat audiri jucundiùs, cùm tyrannidem, ſervitutem, & neceſſitatem, quibus nihil poteſt excogitari graviùs & magis exoſum, à cogitatione arceret. Verum quia eo abuti cœperunt quotquot in Rempublicam, in Principes, & in Eccleſiam ipſam rebellarunt, ac legitimæ obedientiæ jugum excuſſuri, libertatem tueri velle ſe obtenderunt; ſuſpectum ità evaſit, ut perduellionis ferè ſemper metum ingerat legitimis Poteſtatibus.

2. Auget hujus nominis invidiam, cùm à Gallis ad ſignificandas ſuas immunitates abhibetur, quod aut nunquam, aut ferè nunquam allegatur Eccleſiæ Gallicanæ libertas, niſi adverſus ſummum Pontificem: quaſi ſupremus Eccleſiæ Paſtor, & Pater amantiſſimus, Tyranni loco à Chriſtianiſſima illa gente haberetur. Quamobrem plurimi Eccleſiam Gallicanam à Romana, non ut membrum à capite, aut partem à toto, ſed ſicut Congregationem à Congregatione, & Rempublicam à Republica, ſeſe hoc nomine diſcernere velle veriti ſunt.

3. Equidem fatendum eſt Authores quoſdam illius Regni maximum odium ſuis libertatibus conciliaſſe, dum hoc nomine immanes abuſus decorarunt. Sed abſit, ut illorum Autorum, aut error, aut temeritas univerſæ Galliæ adſcribatur, cùm non defuerint etiam in illo Regno tùm Antiſtites, tùm privati Doctores, qui hanc à ſe invidiam depulerint, damnatis publicè illarum libertatum abuſibus.

4. Edita ſunt Pariſiis anno 1639. duo volumina, in quibus præclaro libertatum Eccleſiaſticarum titulo donati fuerant uſus quamplurimi Eccleſiaſticæ libertati infenſiſſimi: ſed ecce quomodo excepta ſunt ab Epiſcopis 19. tunc in illa urbe verſantibus, & curâ Eminentiſſimi Cardinalis Richelii con-

congregatis : ecce quod de illis voluminibus judicium tulerunt in epiſtola, quam ea de re ad cæteros ſcripſerunt Galliæ Antiſtites, quæque in ſecundo volumine Actorum Cleri Gallicani ultimæ editionis refertur. *In hac Alma Regni ſede*, inquiunt, *paucis ab hinc diebus, nullo palam Autore, nullâ publicâ edendi facultate typis mandata ſunt duo volumina vulgari idiomate, quorum uni titulus eſt :* TRAITTE' DES DROITS ET LIBERTEZ DE L'EGLISE GALLICANE, 1639. *Alteri verò:* PREVVES DES LIBERTEZ DE L'EGLISE GALLICANE, 1639. *quæ haud dubiè furtivo curſu non ad veſtras modò Diœceſes, ſed ad cæteras etiam Nationes deſtinantur graſſatura. Non enim hæreſeos, & ſchiſmatis, ac talium operum promotor, & artifex Dæmon ejuſmodi faces accendit, niſi ut ſpargat.* Quibus potuiſſent verbis opera illa acriùs perſtringere Prælati illi ſcientiâ, pietate, ac zelo Paſtorali per totam Galliam celeberrimi, quam ut ea Dæmoni hæreſeos, & ſchiſmatis autori tribuerent, aut apertiùs declarare, quam eſſet alienus illorum animus à probandis omnibus illis, quæ ſub nomine libertatum Eccleſiæ Gallicanæ venditantur, quam cùm ſubjungunt; *inter falſas & hæreticas quas deteſtamur*, ECCLESIÆ GALLICANÆ ADSCRIPTAS SERVITVTES *potiùs, quàm* LIBERTATES, *vera quædam, & glorioſiſſimi Regis noſtri jura, & Gallicanæ Eccleſiæ privilegia expoſuit.*

5. Non Epiſcoporum tantum fuit is ſenſus, & affectus, ſanctius Regis Chriſtianiſſimi Conſiſtorium decreto interdixit librorum iſtorum commercio. Scriptores quoque privati veritatis, & Religionis amantiores, ubi opportunum fuit, ſuam ſententiam depromſerunt circa ejuſmodi abuſus libertatis nomine obtectos. *Nunc ſervitus, & oppreſſio* (Eccleſiæ Gallicanæ) *falſis, ementitiſq; libertatis, & privilegiorum nominibus ſolet per antiphraſim exprimi.* His verbis conqueritur adverſus Eccleſiaſticæ juriſdictionis depreſſionem Cabaſſutius, notitia Concil. cap. 69. primæ edit; & cap. 71. alterius.

6. Alia eſt hujus nominis invidiæ cauſa, quòd ſcilicet inter Gallos ipſos non ſatis conſtat, quæ ſit natura, quæ ſpecies, quæ juſtitia libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, ut in iſtius tractatus decurſu videbitur. Jacobus Leſchaſſerius in Senatu Pariſienſi Patronus opuſculum ſcripſit, quod refertur in primo prædictorum voluminum *contra exigentes, ut Judices Franciæ, quæ, & quot ſint libertates Eccleſiæ Gallicanæ exponant, enumerentque, nec*

Digitized by Google

non à qua emanaverint autoritate aſſignent. Atque omnis ejus oratio eò ſpectat, ut Gallos probet ad reſpondendum hujuſmodi quæſtionibus non teneri. Itaque concludit: *Illi ergo, qui petunt, ut ſingulatim enumerentur hujus Regni libertates, vel Decreta hic recepta, vel uſus & conſuetudines noſtra circa politiam Eccleſiaſticam, velut fontes, & autoritas, à quibus hæc jura emanaverint aſſignentur, non alia poſſent ratione luculentius demonſtrare omnimodam circa jura illa de quibus loquuntur inſcitiam, quàm in proponendis hujuſmodi quæſtionibus.* Quis audito hoc ſermone non ſuſpicetur, libertates, aut nullas, aut incertas, aut injuſtas eſſe, quas qui defendere aggreditur, aut non poteſt, aut non audet recenſere, nec à quo fonte, à qua autoritate profectæ ſint, explicare?

7. Ipſam quidem libertatum definitionem tùm ipſe Leſchaſſerius, tùm alii tradiderunt: ſed vix ullum reperias, qui inter libertates Eccleſiæ Gallicanæ capita quamplurima non annumeret, illarum definitioni parùm conſentanea, vel etiam omninò adverſa.

8. Quid igitur mirum ſi libertates iſtæ malè audiant, quas exteri non intelligunt, Galli non ſatis explanant, aliqui adhibent ad excuſandos peſſimos, & cum vera libertate Eccleſiaſtica pugnantes abuſus.

CAPUT II.

Quid Eccleſiæ Gallicanæ, quidque libertatis Eccleſiaſticæ nominibus deſignetur.

1. QUamvis Eccleſia, quæ dictio Græca eſt, evocationem, ſeu congregationem tantùm ſignificet, ex ſua etymologia, tamen ad plurima, eaque valde diverſa deſignanda uſurpatur in ſacris Scripturis, & Catholicorum Doctorum libris. Præcipua quidem hujus nominis ſignificatio ad Eccleſiam Catholicam pertinet, quam ſic deſcribit Bellarminus tom. 2. controv. lib. 3. cap. 2. ut ſit *cœtus hominum ejuſdem Chriſtianæ fidei profeſſione, & eorumdem Sacramentorum communione colligatorum, ſub regimine legitimorum Paſtorum, ac præcipuè unius Chriſti in terris Vicarii Romani Pontificis.*

 2. Joan-

Digitized by Google

2. Joannes quidem Launoius epiſt. ad Nicolaum Gatinæum, quæ eſt in parte octava, definitionem Eccleſiæ à Bellarmino traditam impugnare conatur, congeſtis pro ſuo more quamplurimis Sanctorum Patrum, aliorumque Scriptorum locis, in quibus deſcribitur Eccleſia non factâ mentione Paſtorum, à quibus regitur, præcipuè Romani Pontificis. Sed Bellarminum reprehendere non potuit, quin ſanctum Cyprianum damnaret, Eccleſiam hoc modo definientem epiſt. 69. quæ eſt ad Pupianum: *Illi ſunt Eccleſia plebs Sacerdoti adunata, & Paſtori ſuo grex adhærens.* Reſpondet Launoius, *Cyprianum pro tempore, & ad extirpandum ſchiſma, quo tunc Romana flagrabat Eccleſia, Eccleſiam definiviſſe, ut diximus.* At non ſimili de cauſa Bellarminus, quia ſcilicet adverſus hæreticos Hierarchiam negantes diſputabat, debuit in Eccleſiæ definitione non ſolum corporis, ut alii Scriptores à Launoio citati, ſed etiam capitis mentionem facere. Quod enim à Dialecticis præcipitur nihil in definitione redundare debere, hic non violatur, quia quod additur, etſi ad eſſentiæ notitiam abſolutè pertinere non videatur, pertinet tamen in illa circumſtantia. Cùm enim Lutherani, & Calviniſtæ ſuis cœtibus Eccleſiæ deſcriptionem à pleriſque Scriptoribus Eccleſiaſticis allatam accommodarent, neceſſe fuit ad diſtinguendam verorum Fidelium Congregationem à ſynagogis Satanæ, ut aliquid adjungeretur, per quod ab illis poſſet diſcerni. Potuerunt alii Eccleſiam iis verbis definire, quæ huic deſignandæ ſufficerent: Bellarmino neceſſe fuit definitionem ponere, quam ejus adverſarii ſuis conventiculis tribuere non poſſent.

3. Fruſtra verò notat Launoius ſanctum Cyprianum *de Eccleſia ſimpliciter, & abſolutè non loqui, ſed comparatè, habito nempè reſpectu ad Eccleſiam Romanam*, ubi propter inſtitutos ſimul Antiſtites duos ſchiſma excitatum fuerat: Tùm quia id verum eſſe non videtur. Etſi enim occaſione Eccleſiæ Romanæ illa dixerit S. Cyprianus, non tamen de Eccleſia Romana ſpeciatim: Tùm quia ſi occaſione ſchiſmatis Eccleſiæ Romanæ rectè ſanctus Cyprianus in definitione illius Eccleſiæ meminit unius ejus Paſtoris: Cur Bellarmino contra hæreticos, qui ab Eccleſia Catholica deſciverant, nefas fuit Eccleſiam Catholicam ità deſcribere, ut unius ejus ſupremi Paſtoris mentionem faceret.

4. Sed

Digitized by Google

4. Sed quemadmodum Eccleſia ſimpliciter dicitur omnium Fidelium Congregatio ſub Summo Pontifice: ità cœtus eorum, qui uni Patriarchæ ſeu Exarcho, Primati, ſeu Metropolitano, imò Epiſcopo, & Curato ſubſunt, Eccleſiæ particularis nomine gaudent, ſcilicet Diœceſis, Provinciæ, aut Parochiæ.

5. Poſſunt autem in hujuſmodi cœtibus, aut ſimul Paſtores cum fidelibus, aut Paſtores ſeorſim ab ovibus, vel econtrà oves ſine Paſtoribus attendi, ut Eccleſiæ nomen, aut alterutris, aut utriſque ſimul tribuatur, maximè autem Paſtoribus, à quibus repreſentatur, & in quibus certa quadam ratione continetur Eccleſia, ſicut in Principe Reſpublica. Imò vox illa non raro ad ſignificandum locum transfertur, ubi fiunt hujuſmodi cœtus Religionis cauſa. Quæ omnia eruditis omnibus adeo ſunt pervia, ut ſcripturarum, & Doctorum teſtimoniis non indigeant confirmari.

6. Variæ illæ vocis ejuſdem ſignificationes exigerent, ut de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ tractaturi, quid Eccleſiæ Gallicanæ nomine intelligatur, principio deſignaremus. Sed cum de illius notione non conveniat inter Gallos ipſos, ex rerum, de quibus agetur, conditione, conjicies. Quamvis enim pro Clero frequentius uſurpetur: tamen cum de libertatibus Gallicanis agitur, ea vox non ſolùm Antiſtites, ſed & Laicos complecti, maximè Regem, ejuſque Officiales, à nonnullis dicitur; adeò ut Eccleſia Gallicana ſignificet fideles omnes in hoc Regno degentes, cum aliquo tamen ordine ad Religionem, ad quam refertur omnis Eccleſia apud Chriſtianos: qua in re ſolum cavendum eſt, ne ſub nominis æquivocatione fraus contegatur; quod revera contigiſſe conqueritur illuſtriſſimus & doctiſſimus Franciſcus Boſquetus Epiſcopus Montiſpeſſulani in ea ad Stephanum Baluzium epiſt. quæ ante libros D. de Marca de concord. Sacerd. & Imp. edita eſt. *Incidi*, inquit, *in locum ejus Scriptoris anonymi, qui ementito Gallicanæ libertatis propugnandæ titulo librum notâ cenſoriâ jam olim aduſtum, Regia ſanctione proſcriptum, ac perpetuis tenebris damnandum in lucem edere auſus eſt: illo falſam theſim (ſcilicèt Laicorum æquè ac Clericorum cœtum Eccleſiam Gallicanam componere, ejuſque communi decreto publica ejus Eccleſiæ negotia decidi, & non Epiſcoporum judicio, ad quos propoſitionem de difficilibus negotiis,*

negotiis, quæ ad ipſorum vocationem ſpectant, tantum pertinere) & auctoritate amici noſtri fulcire nititur. Quamvis ſtandem Scriptoris facillimè detegerem, & deluſam ejus mentem in æquivoco, ut loquuntur Logici, cùm libertatis, tum Eccleſiæ nomine animadverterem. Alia eſt enim ſignificatio Eccleſiæ, dum Fideles omnes complectitur, ut & libertatis, quâ ſingulos Fonte Baptiſmatis renatos Chriſtus donavit: alia Eccleſiæ quæ etiam apud antiquos Scriptores ſolum Clericalem ordinem; ut & libertatis, quæ jus & facultatem, ſeu poteſtatem univerſam regendi Eccleſiam Sacerdotali ordine, in primis Petri Apoſtolorum Coriphæi ſucceſſoribus, Divina conſtitutione tradita, comprehendit.

7. Nec eſt quod aliquis circa hoc nomen quæſtionem moveat, quod cæteris quidem cætibus præeſſe unum aliquem Paſtorem cernat, puta Eccleſiæ univerſæ Summum Pontificem, Diœceſi Patriarcham, aut Exarchum, Provinciæ Metropolitam, Parochiæ Epiſcopum; Gallis autem omnibus ut à cæteris Regnis diſcernuntur, unus quiſpiam non ſit præpoſitus. Rex namque; cujus imperio ſubjacent, eos in unum quidem corpus politicum conjungit, ſed non in unam Eccleſiam, cùm in Laicorum ordine cenſeatur. Obſervandum enim eſt Romanum Pontificem tanquam ſummum Paſtorem totius Eccleſiæ caput exiſtere, totius autem Occidentis tanquam ejus Patriarcham; Galliæ verò Caput ſpecialius poſſe nuncupari propter antiquiorem, & ſtrictiorem illius Regni cum Eccleſia Romana conjunctionem. Nec enim, ut Eccleſia Gallicana una ſit, opus eſt, ut intra ſe unicum Caput habeat, ſed ſatis eſt, ut ejus membra non unius regiminis politici tantum, ſed unius quoque Religionis vinculo arctiori conjuncta, totius Eccleſiæ Capiti etiam intimè cohæreat, illud præcipuis obſervantiæ, atque obedientiæ officiis excolat, ejuſque viciſſim amoris, ac ſollicitudinis ſpecialis beneficio potiatur.

8. Libertatis porrò nomen ex primaria ſua inſtitutione conditionem deſignabat, quâ homo id ſine impedimento præſtare poſſet, quod liberet; *Libertatis enim proprium eſt*, ut inquit Cicero offic. cap. 1. *ſic vivere ut velis*; quod tamen, ne de perverſa quoque voluntate accipiatur, in paradoxis explicat in hunc modum; *quid eſt enim libertas? Poteſtas vivendi ut velis. Quis igitur vivit ut vult, niſi profectò qui recta ſequitur, qui gaudet officio, cui vivendi via conſiderata, atque proviſa eſt? qui legibus quidem non propter metum paret,*

paret, ſed eas ſequitur, atque colit, quia id ſalutare maximè judicat eſſe, &c. Paradoxo 5. Verum hoc nomen ad alia quamplurima ſignificanda poſtmodum derivatum eſt: verbi gratia liberationem à peccato, à jugo legis Moſaïcæ, à quibuſvis demùm malis, vel oneribus.

9. Dum autem de Eccleſia dicitur, aliquem indicat ad Religionem ordinem, idque multipliciter. Cùm enim libertas ſervituti, ſeu neceſſitati opponatur, Eccleſia libera rectè tunc dicitur, cum ab exercitandis, prout placet, Religionis officiis minimè prohibetur. Ità, dum Conſtantinus Imperator conceſſit toto orbe terrarum Chriſtianis, ut Eccleſias ædificarent, Divina myſteria publicè celebrarent, aliaque omnia ſine impedimento præſtarent, ad debitum vero Numini cultum exhibendum neceſſaria, libertatem Eccleſiæ dediſſe dicitur.

10. Intelligitur etiam ſæpènumero libertas Eccleſiaſtica de immunitate rerum, locorum, & perſonarum Deo peculiariter conſecratarum; quando ſcilicet Eccleſia pro ſuo arbitrio Miniſtros ſibi deligit, eoſque cultui Divino, & convenientibus cuique miniſteriis deputat; cùm illi à ſæcularibus muniis, oneribus, negotiis, judiciiſque exempti, quæ Dei ſunt ſolummodò curant. Cùm ædibus Deo ſacris is honor defertur, ut ſæcularia negotia illic non tractentur, ut ab omni ſcelere illic perpetrando diligentius abſtineatur, ut nullus illinc invitus, aut invito Paſtore extrahatur: cùm Fidelibus omninò licet bona ſua Deo conſecrare: cùm bona ſic Deo conſecrata ſubſidiorum, aliorúmve onerum ſervitute non premuntur, ne dum à rapinis, aliiſque injuriis tuta ſunt.

11. Ad ea, & ſimilia ſignificanda plerumque uſurpatur à ſacris Conciliis, & Scriptoribus Eccleſiaſticis libertatis, ſeu immunitatis Eccleſiaſticæ nomen. Sanctus Antoninus 3. part. tit. 12. cap. 3. *Immunitas*, inquit, *Eccleſia eſt privilegium Eccleſiaſtica libertatis, vel rerum, vel perſonarum ad eam pertinentium.* Et §. 4. ex Franciſco de Zabarel. *Immunitas eſt libertas, ſeu exemptio Eccleſia in perſonis, rebus, & juribus Eccleſiaſticis quibuſcumque.* Et infrà..... *Tertium privilegium datum à Deo Eccleſia eſt, ut adminiſtret ſola ſine Laicis res ſuas, ut diſt.* 96. *ſi Imperator. Et de rebus Eccleſ. non alien. cap. fin. Et hinc Eccleſia ſola, & non Imperator jus concedere poteſt, & aliter diſponere*

 diſt.

diſt. 96. *cap. denique cùm ad verum.* Concilium item Colon. anno 1536 p. 9. cap. 20. *Immunitas Eccleſiaſtica vetuſtiſſima res eſt, jure pariter Divino, ac humano introducta, quæ in duobus potiſſimùm ſita eſt. Primum ut Clerici, illorumq; poſſeſſiones, & bona à vectigalibus, & tributis, aliiſq; muneribus Laicis libera ſint..... Secundùm ne rei criminis ad Eccleſias confugientes inde violenter extrahantur, exceptis publicis Latronibus, qui per induſtriam proximum occiderint, aut nocturnis deprædatoribus agrorum, qui itinera obſident, denique his, qui ſub immunitatis ſpe in Eccleſiis, ac cœmeteriis delinquunt.*

12. Frequentiùs apud Gallos libertatis ſignificatio ea eſſe dicitur, quæ juxta Concilium Epheſinum can. ult. in obſervandis Canonibus, & conſervanda cuique Eccleſiæ ſua juriſdictione conſiſtit, ut ex capite ſequenti conſtabit.

CAPUT III.

Quomodò definiantur libertates Eccleſiæ Gallicanæ.

1. Diverſæ à diverſis traduntur definitiones libertatum Eccleſiæ Gallicanæ. Omnium tamen communiſſima eſt, quæ illas in obſervando ad amuſſim, inviolabiliterque jure antiquo reponit. Hanc itaque diligentiùs expendemus, ſi priùs autoritate munierimus.

2. Renatus Choppinus de ſacra Polit. lib. 1. tit. 1. num. 13. eam his verbis exprimit: *Cùm adverſus hos Canones* (antiquos) *Pontificiis Reſcriptis abuteretur ſenſim inferior ætas, Galli Monarchæ, Prætoreſq; Regii cœperunt eum abuſum, Canonicæq; Doctrinæ neglectum civili imperio vindicare: ne cui in Eccleſiaſticam diſciplinam Eccleſiæ Primati fas eſſet moliri quidpiam intra Franciсæ Ditionis pomœria, aut alioquin diſtrictè revocaretur mos Hierarchiæ vetuſtioris. Ac illius quidem auctoritatis, libertatiſq; Francicæ veſtigia cernimus identidem, &c.* Libro autem 2. tit. 4. n. 1. docet Regium Senatum provocari, *cùm ab Eccleſiaſtico Judice tentatum ſit aliquid in perniciem ſanctiorum Decretorum priſcæ, venerandæq; vetuſtatis.*

3. Petrus Pithœus in Libello Gallico idiomate ſcripto, cùm hoc titulo; *Les Libertez de l'Egliſe Gallicane*, quem Petrus Puteanus aliis omnibus ejuſdem argumenti præmiſit, in ſua Col-

Digitized by Google

Collectione, duo ſtatuit principia, ſeu axiomata illarum libertatum, quorum primùm Romano Pontifici adimit omnem in temporalia Regni Franciæ poteſtatem, alterum eſt hujuſmodi: „ Etſi Papa in rebus ſpiritualibus ſupremus agnoſ-„ catur, tamen in Francia poteſtas abſoluta, & infinita lo-„ cum non habet; ſed cohibetur, & limitatur Canonibus, „ & Regulis antiquorum Conciliorum Eccleſiæ in hoc Regno „ receptorum. *Et in hoc maximè conſiſtit libertas Eccleſiæ Gallicanæ.*

4. Guido Coquille Inſtitutionibus ad Jus Gall. tit. de Jure Regio „ aſſerit eas libertates in eo conſiſtere, quod Eccleſia „ Gallicana Canonibus valdè antiquis inhærens non admiſit, „ recepitvè quamplurimas Conſtitutiones Pontificias.

5. Jacobus Leſchaſſerius in opuſc. de libert. antiqua, & Canonic. Eccleſ. Gallic. pluribus idem ſtatuit. Pauca de multis in capite ſequenti referemus.

6. Luculentiùs eam Gallorum ſententiam declarat Chriſtophorus Juſtellus in epiſt. ad eundem Jacobum Leſchaſſerium, Codici Canonum Eccleſiæ univerſæ ab ipſo edito, præfixa; *Quamvis in jure communi antiquo*, inquit, *poſitam eſſe libertatem Eccleſiæ Gallicanæ ab omni ævo Reges, Epiſcopi, Regni Ordines, tota denique Gallia affirmaverit; Vetus eſt tamen in Senatu* PARISIENSI SENTENTIA A MAJORIBUS PER MANUS TRADITA, ET MEMORIÆ OMNIUM, QUI PRUDENTIA, ET USU VALENT, *inſculpta, illam libertatem maximè quatuor primis* CONCILIIS OECUMENICIS, ET IIS, QUÆ AB ILLIS CONFIRMATA SUNT, CONTINERI; *Et quæ contra fiunt, præcipuas appellationibus iis cauſas præbere, quæ velut ab abuſu interponuntur.* Hanc ipſam mentem tribuit Juſtellus Cardinali Lotharingiæ; proſequitur enim: *Quæ ſententia convenit proteſtationi ab Illuſtriſſimo Cardinali Lotharingiæ in Concilio Tridentino factæ, omnium Galliæ Epiſcoporum nomine, die 2. Novembris 1563. nempe optare ſe, in eoque maximè elaborandum eſſe, ut vetus diſciplina Eccleſiæ reſtitueretur. In uſum, inquit, veteribus jamdiù aboletis revocatis Canonibus*, ET MAXIMÈ QUATUOR VETERUM CONCILIORUM, QUÆ QUANTUM FIERI POTERIT OBSERVANDA ESSE CENSEO. Et poſt pauca. *Hanc autem meam mentem, & ſententiam cùm meo, cùm omnium Galliæ Epiſcoporum nomine in acta referri volo, & ut id fiat, à Notariis peto, & poſtulo.*

7. Illuſtriſſimus Petrus de Marca lib. 3. de concord. cap. 1.

Digitized by Google

num. 7. *Patet*, inquit, *vera*, *& genuina definitio hujus libertatis ex ſenſu Eccleſiæ Gallicanæ*, *ut ſit nempè uſus antiqui juris communis.*

8. Carolus Fevret tract. de abuſ. lib. 1. cap. 4. num. 13. variis eandem opinionem probationibus adſtruit.

9. Eam etiam Joannes Doujatius Anteceſſor Pariſienſis variis in locis, maximè in fine ſynopſis hiſtoricæ Juris Pontificii amplectitur. *Apud nos* (hæc ſunt ejus verba) *Jus Canonicum ſpeciale triplex diſtingui poteſt: Conſtat enim veteribus Eccleſiæ inſtitutis, quibus majores noſtri tenaciùs, quàm vicini populi adhæſerunt*, QVÆ VVLGO IMMVNITATES, SEV LIBERTATES ECCLESIÆ GALLICANÆ DICVNTVR, &c.

10. Joannes Gerbaſius tract. de cauſis major. art. 2. ſic ſentit; *habet in primis Eccleſia Gallicana ſuos mores*, *ſuaſque traditiones*, *eò quidem retinendas magis quod fortuitæ ac temerariæ non ſint*; SED CANONIBVS IPSIS ANTIQVIS, VETERVMQVE PATRVM SENTENTIIS INNIXÆ AC FVNDATÆ. ETENIM LIBERTATES SVAS, QVÆ AB ISTIVSMODI TRADITIONIBVS NIHIL DISTANT, NON ALIA RATIONE TVETVR GALLIA, QVAM ANTIQVO, ET COMMVNI IVRE.

11. Illuſtriſſimus Carolus Mauritius le Tellier Archiepiſcopus Rhemenſis in eo inſtrumento jàm pridem in lucem publicam, edito, quo ſeſe Eccleſiæ Cameracenſis, olim Rhemenſis Provinciæ, ad Metropoliticam Dignitatem evectioni opponere proteſtatus eſt, die 4. Februarii anno 1678. „ declarat Franciam autoritatem ſemper æqualiter poten- „ tem, & venerandam *quatuor primorum Conciliorum habere tanquam* „ *unicum*, *& inconcuſſum ſuarum libertatum fundamentum.*

12. Idem etiam ſæpiſſimè proteſtati ſunt Regii Officiales tùm in ſcriptis, tùm vivâ voce in Senatu perorantes, ut teſtantur varia Senatus conſulta typis edita, & vulgata.

13. Denique Conventus Pariſienſis libertatum Eccleſiæ Gallicanæ fundamenta SACRIS CANONIBVS, ET PATRVM TRADITIONE NITI jam in ipſo limine declarat, ut tanquam certum ſupponere liceat, Eccleſiam Gallicanam ſuas libertates in antiqui juris obſervatione conſtituere.

14. Quamobrem de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ diſputaturi hanc illarum definitionem, utpotè cùm à Clero tum à Magiſtratibus ſæcularibus, & à cujuſvis conditionis ſcriptoribus

Digitized by Google

bus comprobatam tanquam fundamentum ponimus. Non negligemus tamen alias, ſed opportunis locis, pro cujuſque merito expendemus.

CAPUT IV.

Definitionem libertatum Eccleſiæ Gallicanæ communiter traditam non eſſe legitimam.

1. DEfinitio libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, quam communiter tradi pluribus teſtimoniis ſuperiori capite oſtendimus, nempè quod ſint *antiquorum Canonum cuſtodia*, ſi ad leges Dialecticæ exigatur, contra omnes, aut ſaltem præcipuas definitionis regulas, nimirum perſpicuitatem, integritatem, ac convenientiam cum re definita, peccare comperietur.

2. Obſcura eſt, quia, cùm antiqua diſciplina latiſſimè pateat, incertum eſt, an eam integram complectatur? an illius tantum partem? & quam & quouſque perveniat antiquitas ex mente Gallorum? Canones etiam alii à Conciliis generalibus, alii à Provincialibus, alii à Nationalibus editi ſunt. Antiqua diſciplina non ſolos Canones, ſedetiam ſummorum Pontificum Decreta complectitur. Porrò Illuſtriſſimus Archiepiſcopus Rhemenſis declarat, ut vidimus „ Franciam autoritatem ſemper æqualiter potentem, & venerandam quatuor primorum Conciliorum habere tanquam unicum, & inconcuſſum ſuarum libertatum fundamentum. Chriſtophorus Juſtellus quatuor primis Conciliis œcumenicis adjungit alia, quæ ab illis confirmata ſunt. Quod etiam fortaſſis intelligit Dominus le Tellier. Verùm Dominus de Marca *uſum juris communis antiqui ſine exceptione veram, & genuinam hujus libertatis definitionem* dicit; *idque* EX SENSV ECCLESIÆ GALLICANÆ, huic conſentit Joannes Doujatius, cùm ait, VETERA ECCLESIÆ INSTITVTA, VVLGO IMMVNITATES, SEV LIBERTATES ECCLESIÆ GALLICANÆ DICI. Alii expreſsè ſummorum Pontificum Epiſtolas Decretales meminerunt. Alii denique antiquis Canonum Codicibus ſpecialem tribuunt autoritatem.

 3. Quâ

3. Quâ in re tamen eorum aliqui non ſolum inter ſe diſſentire, ſed etiam ſibi ipſis non ſatis videntur conſtare. Nam verbi gratia Doujatius, qui loco jam jam citato vetera inſtituta vocat libertates Eccleſiæ Gallicanæ, tamen loco infrà cap. 12. num. 6. citando, jus antiquum obſoletum dicit. Dominus etiam de Marca, cùm in loco jam adducto veteris tantum juris meminerit, in locis infra cap. 13. referendis totum ferè jus novum ad libertates Gallicanas aſſerit pertinere.

4. Caret tradita definitio parte una, eaque præcipua, ſcilicet differentia. Licet enim concedamus nonnullos, ſi velis etiam plurimos antiquos Canones obſervari in Gallia, eos tamen ipſos, aut plures ſervant etiam reliquæ Catholici orbis Provinciæ; nec facile paterentur reliquæ Catholicæ nationes hanc ſibi laudem à Gallicana præripi.

5. Definitio illa non convenit ſuo definito. Si quis enim hinc ſingula libertatum illarum capita, quæ in tractatibus ea de re ſcriptis proponuntur, attentè conſideret, illinc univerſos Conciliorum antiquorum Canones, ac ſummorum Pontificum Decreta perluſtret, parum inter ſe convenire concludet.

6. Jure tantùm antiquo definitæ ſunt libertates; cum tamen, circa novum magis verſari videantur, ſed ut prædicta manifeſtiùs pateant, ſingula fuſiùs ſunt proſequenda.

CAPUT V.

Quod Eccleſiæ Gallicanæ libertates non contineantur in ſolo Codice Canonum Eccleſiæ univerſalis.

1. Jacobus Leſchaſſerius in opuſc. de antiqua & Canonica Eccleſiæ Gallicanæ libertate jam citato, Eccleſiam Gallicanam perhibet, Eccleſiæ univerſæ Decreta ex tribus Codicibus ſucceſſivè deprompſiſſe. Primum illorum Codicum vocat Codicem Eccleſiæ univerſalis; ſecundùm Codicem Canonicum Eccleſiæ Romanæ; Decretum Gratiani tertio loco reponit. Primum illum & antiquiſſimum Codicem complecti

Digitized by Google

plecti affirmat Canones, in quibus ipſa, quaſi eſſentia libertatis Gallicanæ continetur, ad quem cætera omnia referenda ſint. „ Duplex eſt, inquit, libertas Eccleſiæ Gallicanæ, „ antiqua ſcilicet, & moderna; aut potiùs una, & eadem „ libertas diverſimodè ſpectata. Antiqua eſt primus illorum „ trium Codicum Canonicorum dignus certè, qui ab Eccle- „ ſia univerſa in maximo pretio, & maxima reverentia ha- „ beatur; quippè qui ſit primus ejus liber, & commune in- „ ſtrumentum poſt ſacræ Scripturæ Codicem; moderna eſt „ in Conſtitutionibus Regum noſtrorum, in illorum Con- „ cordatis, & in ſupremorum Tribunalium Senatuſconſul- „ tis. Porrò iſta ſecunda libertas à neceſſitate profecta eſt „ quaſi in ſubſidium primæ ..... Nova iſta jura ita vera li- „ bertas non ſunt, ut & illa ipſa, & conſtitutio S. Ludo- „ vici ad antiquam, & Canonicam, ſeu ad naturalem, & „ abſolutam libertatem ordinentur.

2. Codicem antiquum Eccleſiæ univerſæ illum ſine dubio intelligit, cujus formam Chriſtophoro Juſtello præſcripſit, aut expreſſit in conſultatione de controverſia inter Paulum V. Pontificem, & Rempublicam Venetam anno 1607. ut accepto refert ipſe Juſtellus in epiſtola ad eundem Lechaſſerium ſcripta anno 1610. *Cùm*, inquit, *accuratiùs modum quærerem, quo ille vetus Eccleſiæ primitivæ Codex reſtitui, & in lucem revocari poſſet, tu mihi, veluti Theſeus alter, in explicando hoc labyrinto viam aperuiſti, hujuſque reſtitutionis rationem, anteà incompertam indicaſti, quam & ipſam tuis verbis deſcriptam huic operi adjunxi. Illud ergò vetuſtiſſimum Eccleſiæ Chriſtianæ monumentum nunc primùm à nobis priſtinæ integritati reſtitutum, & ab interitu vindicatum ne diutiùs diſperiret publico dari curavi.*

3. Pluribus iiſque efficaciſſimis rationibus comprobari poſſet, Codicem illum non eum eſſe, ex quo ſolo olim Eccleſia diſciplinæ leges hauriebat, & Guilielmus Voëllius, & Henricus Juſtellus Chriſtophori filius in præfat. ad Bibliothecam Juris Canonici veteris, in cujus fronte poſuerunt Codicem illum, ſuadere conati ſunt. *Non enim*, inquiunt, *neceſſe eſt, ut illa collectio Codicis univerſæ Eccleſiæ titulo gaudeat, quòd omnes Conciliorum Canones à ſingulis Eccleſiis receptos, & editos complectatur; ſed ſufficere videtur, quod primis Eccleſiæ temporibus, quibus editus fuit hic Codex, illo ſolo, nec alio uteretur Eccleſia univerſalis in diſ-*

ceptan-

ceptandis de diſciplina controverſiis, quemadmodum à Concilio Calcedonenſi factum legimus.

4. Sanè ſi Codex ille in univerſa Eccleſia vim habuiſſet, quomodo periiſſet illius memoria, edito poſt Synodum Trullanam à Græcis Eccleſiæ Orientalis Codice, quod ſubjungunt prædicti Juſtellus & Voëllius, ſiquidem Canones illos rejecerunt Romani Pontifices, præſertim Sergius, qui tunc Eccleſiæ Romanæ Clavum regebat, ut teſtantur Anaſtaſius in Sergio, & Beda lib. de ſex ætatibus.

5. Prætereà quomodo fuiſſet Codex Canonum univerſæ Eccleſiæ, qui certè Codex Eccleſiæ Romanæ eſſe non potuit, atque adeò neque totius Eccleſiæ Occidentalis, Romanæ ſtrictiſſimè cohærentis? Nunquid præcipua illa Orbis Chriſtiani pars ad univerſam Eccleſiam non pertinebat? Quomodo autem Eccleſiæ Romanæ Codex fuiſſet, in quo deſiderabantur, nec poſtmodum adjecti ſunt, Canones in Occidente vigentes, v. g. Canones Conciliorum Arelatenſis, Sardicenſis, Carthaginenſium, & Toletani primi, in quoècontra continentur Canones dudum ab Eccleſia Romana vel improbati, vel pro minimo habiti v. g. Coſtantinopolitani.

6. Certè Paſchaſius Queſnel in appendice ad S. Leonis magni opera diſſert. 12. ſe antiquiſſimum Eccleſiæ Romanæ Codicem edere affirmat anteà nunquam editum; hic enim titulus eſt diſſertationis: *De Codice Canonum Eccleſiæ Romanæ omnium, qui huc uſque prodierunt antiquiſſimo nunc primum in lucem edito*; capiti autem primo iſte titulus præfixus eſt; *Romanam Eccleſiam ſuum olim Codicem habuiſſe ante Dionyſii Exigui Abbatis collectionem, nec eum huc uſque emerſiſſe è tenebris*; Capiti autem 2. *Priſcum illum Codicem eum ipſum eſſe, quem jam publici juris facimus.* Itaque ſi Queſnelio credimus, non erat Codex Eccleſiæ univerſæ, quem anteà ediderat Juſtellus, quique in multis differt à Queſneliano, & à vero Codice Eccleſiæ Romanæ.

7. Habebat Eccleſia Romana ſuos Canones, eoſque in ſeriem redactos, etiam ante tempora, quibus primum compactus perhibetur Codex ille Eccleſiæ univerſalis, ut ex iiſdem argumentis conjicitur, quibus Codici à Juſtello reſtituto autoritatem conciliare nituntur ejus Patroni, cui quidem Canonum Eccleſiæ Romanæ ſeriei, potiori

Digitized by Google

ri jure tribueretur nomen Codicis Eccleſiæ univerſæ.

8. Verùm nihil opus eſt in minuenda Codicis Juſtelli autoritate immorari; ſatis enim eſt, quod ab ipſis ejus Patronis conceditur, ejus memoriam à tempore Concilii Trullani, hoc eſt à fine ſeptimi, vel ab octavi ſæculi principio, ad noſtrum uſque ſæculum excidiſſe; Hinc enim evincitur, non eum eſſe libertatum Gallicanarum theſaurum, qui per tot ſæcula, & per ea maximè, quibus hujuſmodi libertates validiùs propugnatæ ſunt, ſub oblivionis tenebris reconditus delituerit. Nunquam enim ferventiores extiterunt hac de re diſceptationes, quàm tempore Caroli ſexti Regis Francorum, quo tamen tempore, ut teſtatur Dominus Petrus de Marca lib. 3. cap. 6. num. 5. *Antiquos Canones, & jus commune intelligebant* (Galli) *quod Gratiani Decreto, & Decretalibus erat comprehenſum, idque*, inquit, *manifeſtè probatur, non ſolùm ex eo, quod vetus Codex Canonum illis eſſet incognitus, ſed etiam ex Concilio Conſtantienſi.*

CAPUT VI.

De Codice Dionyſii Exigui.

1. Anguſtis nimium finibus concluſæ fuerant Eccleſiæ Gallicanæ libertates à Jacobo Leſchaſſerio ad antiquiſſimum Canonum Eccleſiæ univerſæ Codicem redactæ. Quamobrem non ſolùm antè excitatum hujuſmodi Codicem, ſed etiam ex quo editus eſt, aut revocatus in lucem, Dionyſii Exigui collectionem ceu præcipuum illarum libertatum promptuarium multi poſuerunt; quod & illos Canones, quos exhibet Codex Juſtelli, contineat (exceptis tribus ultimis Conſtantinopolitanis, & octo Epheſinis) & 50. Apoſtolicos, unum ſupra viginti Sardicenſes, centum triginta octo Cartaginenſes, ſeu Africanos inſuper complectatur, Canonibuſque adjunctæ ſint Decretales octo ſummorum Pontificum, a Siricio ſcilicet uſque ad Anaſtaſium II. Sic ſentit Carolus Fevrettus lib. 1. de Abuſu cap. 4. num. 20. „Hi „duo libri Canonum, inquit, Codex ſcilicet Canonicus „Dionyſii, & Codex Eccleſiæ Gallicanæ proprius tanta cum „Re-

„religione obſervati ſunt, ut nec Clerus, nec tres Regni „Ordines unquam ab eis deflexerint, alia omnia decreta, & „alias omnes conſtitutiones præter ibi inſertas repudiantes, „& ſubjectioni, ac gravi, & pernicioſæ ſervituti tribuen„tes quidquid huic juri communi, & Canonico adverſaretur.

2. Verumtamen Chriſtophorus Juſtellus collectione illa, ſeu verſione à Dionyſio facta putat Gallos non fuiſſe uſos uſque ad annum 805. *Gallicana etiam Eccleſia*, inquit in præfatione ad ſuum Codicem, *veteri jure Canonico uſa eſt quatuor videlicet priorum Conciliorum œcumenicorum, & cæteris ab iis confirmatis, & ab univerſa Eccleſia receptis, non tamen ex Dionyſiana interpretatione*, SED EX ALTERA VETVSTIORE, *illa ſcilicet, quæ habetur in collectione, quæ Iſidori Mercatoris nomen præfert in editione Conciliorum Colonienſi.* Præmiſerat autem, (loquens de collectione Dionyſiana, cui ab alio Collectore addita fuerant Decreta Hilarii, Felicis, Simplicii, Hormiſdæ, Symmachi, & Gregorii Junioris.) *Atque ipſe eſt Codex Canonum, qui ab Adriano I. Papa, Carolo Magno Regi oblatus eſt anno* 805. *ad uſum Eccleſiarum Occidentalium.* Quæ omnia poſtmodum ſic adſtruit; *ſed & Synodi quædam Gallicanæ, ut Valentina, Regenſis, Arelatenſis II. Agathenſis, & Epaonenſis citant Canones Nicænos, Ancyranos, & Laodicenſes ex veteri tranſlatione apud Gallos tunc recepta, quæ apud Iſidorum Mercatorem reperitur, qua ſemper libentiùs uſi ſunt: quod in Conciliis Gallicanis ſub Ludovico Pio Imperatore, cæteriſque ſubſequentibus obſervare licet.*

3. Juſtello ferè aſſentitur P. Jacobus Sirmondus in præfatione ad ſuam collectionem Conciliorum Galliæ. *Certum eſt*, inquit *illos* (Gallos) *priſcam illam* (tranſlationem) *libentiùs ſemper uſurpaſſe, ejuſque uſum ad eadem uſque Caroli Magni tempora frequentaſſe: idque declarat inter cætera Capitulare Aquiſgranenſe Caroli ejuſdem, quod totum Græcis antiquæ verſionis auctoritatibus refertum eſt, præterquam in Canonibus Apoſtolicis, qui neceſſariò ex Dionyſiana recitantur, quia alia tunc illorum verſio nulla erat. Poſt hæc verò ſenſim ab ea deflexêre, Codicemque Canonum Dionyſianæ collectionis per Hadrianum Papam Carolo Regi commendatum amplexi, & pro vetere illa Librorum Synodalium forma, quam diximus, ad novam converſi Dionyſii Exemplaribus Bibliothecas ſuas inſtruxerunt, ac Dionyſii proinde verſione, Decretalibuſque ad Dionyſii formam digeſtis perpetuò deinceps uſi ſunt.*

4. Paſchaſius Queſnelius diſſertatione 16. in opera S. Leonis Magni validiùs contendit Codicem Canonum Dionyſii Exi-

Exigui ante Adriani Papæ I. & Caroli Magni Imperatoris tempora non fuiſſe receptum.

5. Illuſtriſſimus verò Petrus de Marca lib. 3. de Concord. Sacerdot. & Imper. cap. 4. num. 2. notat Gallos aliquando antiquiorem, ſæpius Dionyſianam interpretationem ſecutos, etiam antè Caroli Magni tempora. *Uſum autem*, inquit, *collectionis Dionyſianæ ſtatim atque edita fuit, priore interpretatione ſpreta per Gallias invaluiſſe mihi facile perſuadeo, tum* QUIA APUD SEDEM APOSTOLICAM VIGEBAT; *tum etiam quod nitore ſuo commendabatur præ ſquallore veteris interpretationis; etſi hanc omnino Galli non deſeruerint.*

6. Fuiſſe illam collectionem citiùs ab Eccleſia Romana ſuſceptam, & accuratiùs retentam teſtatur celeberrimus Caſſiodorus Dionyſio coætaneus lib. de Divin. lect. cap. 23. his verbis: *Ex Græcis exemplaribus Canones Eccleſiaſticos moribus ſuis* (Dionyſius) *ut erat planus, atque diſertus, magna eloquentiæ luce compoſuit, quos hodie uſu celeberrimo Eccleſia Romana complectitur.* Non minoribus eam laudibus effert Eminentiſſimus Cardinalis Baronius ad annum 325. *Si fidelitas*, inquit, *atque peritia in transferendo, & ſi veritas in edendo quàm maxima requiratur, nulla exquiri poteſt editio exactior, atque fidelior, quàm quæ elaborata eſt à magno illo, ſed cognomento Exiguo Dionyſio: cujus eximiam in utraque lingua peritiam, & morum egregiam probitatem Caſſiodorus dignis laudibus mirificè prædicat.*

7. Si ergo collectio Dionyſiana ante tempora Caroli Magni non fuit in uſu apud Gallos, vel ſaltem uſus ille non fuit perpetuus, & conſtans, non potuit etiam eſſe libertatum Gallicanarum fundamentum. Ac licet invaluerit ejus autoritas poſt tempora Caroli Magni, non tamen unicum iſtud, & indubitatum antiquæ diſciplinæ promptuarium fuiſſe certiſſimis argumentis comprobatur.

CAPUT VII.

De Canonibus Apoſtolorum.

1. IN primis naſcitur dubium circa collectionem Dionyſianam, de Canonibus ſcilicet Apoſtolorum, de quibus ſic Dionyſius ipſe monet in ſua præfatione: *In principio itaque*

Digitized by Google

Canones, qui dicuntur Apoſtolorum, de Græco tranſtulimus, quibus quia plurimi non conſenſum præbuêre facilem, hoc ipſum veſtram noluimus ignorare ſanctitatem, quamvis poſteà quædam Conſtituta Pontificum ex ipſis Canonibus adſumpta eſſe videantur. Quo monito illorum Canonum autoritas non parùm imminuitur: Unde non mirùm ſi Autores Galli circa illorum vim diſſentiant.

2. Illuſtriſſimus Petrus de Marca lib. 3. cap. 2. num. 4. non ſolùm quinquaginta illos, quos Dionyſius in ſua collectione primos collocavit, ſed & omnes alios ad numerum 85. admittit. *Ex iis autem, quæ diximus* (hæc ſunt ejus verba) *non ſolum colligitur vetuſtas, & autoritas Canonum Apoſtolorum, ſed etiam eorum numerus. Etenim 85. Canones recenſent Græci in collectionibus ſuis juxta definitionem Synodi in Trullo, quo in capite illis rectè convenit cum libro Conſtitutionum Apoſtolicarum, ubi Canones illi eadem ſerie, eodemq; numero referuntur. Laudatum etiam vidimus Canonem 74. à Synodo Conſtantinopolitana ſub Nectario, & 62. à Synodo Nicæna, & 76. à Concilio Antiocheno: Quin etiam Theodoretus in collectione ſua eundem numerum 85. Canonum Apoſtolicorum ſervavit.*

3. Aliis fortaſſe viderentur omnes omninò repudiandi, eo quod Gelaſius Primus eos in Concilio Romano anno 494. inter opuſcula apocrypha, nullo excepto, rejecerit. De qua tamen cenſura dubitant alii. Deerat illa certè in Codice Hincmari, ut ex his ejus verbis opuſculo 55. cap. 24. evidenter colligitur: *Beatus Gelaſius in Catalogo, qui libri ab Eccleſia Catholica recipiantur, deſcripto, &c. de his Apoſtolorum Canonibus penitùs tacuit, ſed nec inter apocrypha eos miſit.* Erat ignota Dionyſio Exiguo, qui in collectione ſua non multò poſt Gelaſium tempore, hoc eſt circa annum 527. Canones illos omninò prætermiſiſſet, ſi eis in Concilio Romano hæc nota inuſta fuiſſet; ab eis quoque citandis abſtinuiſſent poſteriores Pontifices, de quibus numero ſequenti; niſi fortè, & Dionyſius, & Pontifices cenſuram illam benigniùs interpretati putaverint, Gelaſium eos non improbaſſe: Sed incertum, & ab Apoſtolis diverſum eſſe illorum Autorem monere voluiſſe, ideoque Dionyſium dixiſſe tantùm, *illis plurimos non conſenſum præbuiſſe facilem.*

4. Mediam viam ſequuntur alii, quibus quinquaginta primi tantùm placent, quod eos pluribus Pontificibus probatos videant: Joanni II. qui anno 534. ut juſtam oſtenderet Contumelioſi Epiſcopi Regienſis depoſitionem, Canones Apoſtolicos

licos 25. & 29. protulit: Zachariæ epiſtola ad Pipynum majorem domus, Epiſcopos, & Proceres Francorum anno 747. Leoni IX. anno 1054. ſeu ejus Legato Humberto Sylvæ Candidæ Epiſcopo in confutatione epiſtolæ Nicæti Abbatis, ex qua ſumptus eſt Canon *Clementis librum* diſt. 16.

5. Sanè ſi conſtitiſſet, Apoſtolos, quorum nomine decorantur, veros fuiſſe illorum Conditores, & Collectorem S. Clementem, quod titulus, & concluſio ſupponunt, eandem obtinerent; quàm ſacræ Scripturæ Canonici libri autoritatem, aut ſaltem illis ferè æqualem, nec eos Gelaſius apocryphos declaraſſet. Galli etiam ad eos recipiendos, & in Codicem Canonum referendos promtiores ſeſe præſtitiſſent: cùm tamen ex Gregorio Turonenſi lib. 5. hiſtor. Francorum cap. 19. non obſcurè colligatur in eo Regno ſub finem ſexti ſæculi vix fuiſſe cognitos. Refert enim à Chilperico Rege cum Prætextati Epiſcopi Rothomagenſis condemnationem urgeret anno 577. in novo, & diſtincto quaternione Prælatis fuiſſe oblatos; *Ipſe verò* (Chilpericus) *ad Metatum diſceſſit, tranſmittens librum Canonum, in quo erat quaternio novus annexus habens Canones quaſi Apoſtolicos.*

6. Quid quod eorum aliqui cum communi Eccleſiæ uſu, & ſenſu non conveniunt? Nam Canon 65. pœnam depoſitionis, aut excommunicationis ſtatuit in eum, qui ſabbatho jejunàverit. Ultimus ſcripturis Canonicis veteris Teſtamenti, tertium quemdam Machabæorum librum annumerat; detrahit verò libros Judith, Tobiæ, Sapientiæ, & Eccleſiaſtici: A novo autem Teſtamento reſecat Apocalypſim, & in quibuſdam exemplaribus epiſtolam S. Judæ. Quî potuiſſent autem aut Apoſtoli, qui eſſent veræ ſcripturæ ſacræ libri, ignorare; aut Concilia, præſertim Tridentinum, Apoſtolis contradicere, Canonicorum librorum Catalogum diverſum texendo?

7. Quod quidem ad Apocalypſim attinet, non erat impoſſibile, quin illis Canonibus eſſet poſterior, utpotè à S. Joanne jam ſene conſcripta. Sed præterquam quod hæc ratio quoad alios libros valere non poteſt; S. Clemens ſcriptæ à B. Joanne Apocalypſi pluribus annis ſuperſtes fuit, quo tempore veroſimilius eſt illum Conſtitutiones Apoſtolicas,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

& Canones iſtos, qui ultimum illarum caput conſtituunt, collecturum fuiſſe, nec Apocalypſim omiſſurum, cùm ſuarum ipſius epiſtolarum, & conſtitutionum meminiſſe perhibeatur.

8. Quanquam autem Canones iſti Apoſtolicâ non gaudeant autoritate, antiquitate tamen ſua commendantur, plurimaſque tradunt morum, & diſciplinæ regulas Apoſtolicis temporibus non indignas, à Gallia ipſa, & ab Eccleſia univerſa receptas. Nec igitur admitti omnes, neque refutari omnes poſſe videntur, ſed eorum habendus delectus, ut ſcilicet illi ſolummodò ceu regulæ proponantur, & accipiantur, qui fuerint ab Eccleſia confirmati.

9. Ità ſuadet Hincmarus opuſc. 55. capitum, 24. cap. *Quapropter in lectione illorum ſequenda eſt cautela ab eodem S. Gelaſio præmonita; Cum hæc, inquit, ad Catholicorum manum advenerint, B. Pauli Apoſtoli præcedat ſententia, quæ dicit;* OMNIA PROBATE, QUOD BONUM EST TENETE: quod tamen de iſtis Canonibus non eſt à Gelaſio dictum.

10. Verumtamen cum tamdiu nutaverit Canonum Apoſtolicorum autoritas, totaque illorum vis ab aliis Eccleſiæ decretis, vel ab uſu profecta ſit, necdum etiam aliqui recepti ſint, conſtat libertates Eccleſiæ Gallicanæ illis tutò inniti non potuiſſe, nec etiamnum poſſe.

CAPUT VIII.

De Canonibus, & Decretis à Dionyſio Exiguo prætermiſſis.

1. NOn eo pervenit Dionyſii diligentia, ut Concilia omnia, aut omnium Pontificum Decreta repererit. Quamobrem licet maximæ autoritatis ſint, quæ profert, non tamen omni deſtituta ſunt robore, quæ ipſe prætermiſit, ſi aliorum fide dignorum teſtimonio nitantur: nec enim ut ſupra inſinuavimus, Dionyſii opus unicum eſt Eccleſiaſticæ diſciplinæ Promptuarium, in quo aſſerventur univerſæ leges Eccleſiaſticæ; nec quando ab Eccleſia Romana, vel Gallicana

cana tanto cum applauſu exceptum fuit, in illud omnis delata eſt vis Canonica; ſed cum non niſi obſcura, & ferè barbara haberetur interpretatio Græcorum Canonum, non potuit dilucida, & exacta Dionyſii tranſlatio, ſtatim ut oblata eſt, non arridere.

2. Nec ita collectio Dionyſiana ſpecialiter ab Eccleſia confirmata fuit, ut Canones aliquam ex eo ſolo quod inibi reperiantur, vim ſibi vindicent, quemadmodum Codex Legum civilium à Juſtiniano accepit autoritatem, nam S. Gregorius Magnus plus quàm 60. annis poſt editam illam collectionem ſcripſit, Canones Concilii Conſtantinopolitani ab Eccleſia Romana non fuiſſe receptos, quos tamen collegerat, & Latinos fecerat Dionyſius. *Romana Eccleſia*, inquit ſanctus ille Pontifex lib. 6. epiſt. 31. *eoſdem Canones, vel geſta Synodi illius hactenus non habet, nec accipit.* Nec eos ſolos intelligebat, qui deſiderabantur in collectione Dionyſiana: quippe cùm ageretur de dignitate, quam ſibi arrogabat Epiſcopus Conſtantinopolitanus juxta Canonem præfati Concilii, quem vertit Dionyſius. Major autem eſſet error, ſi quis, quod apud Dionyſium non legeret, nihili faciendum exiſtimaret.

3. Præcipuum Autoris illius conſilium fuit, non in unum volumen colligere quæcumque vim Eccleſiaſticæ legis haberent; ſed Græca, quæ non omnibus intellectu facilia erant, in Latinum idioma transferre, quod anteà nullus tam fideliter, & tam perſpicuè præſtiterat, mentem hanc ſuam his in præfatione verbis aperuit. *Quamvis chariſſimus frater noſter Laurentius aſſiduâ & familiari cohortatione, parvitatem noſtram regulas Eccleſiaſticas de Græco transferre pepulerit, confuſione, credo, priſcæ tranſlationis offenſus.* Addidit nihilominus Canones Sardicenſes, & Africanos, ſed præterquam quod Epheſinos omnes, quorum indubitata eſt fides, & autoritas, & duos ultimos Conſtantinopolitanos, qui etiam, licet ſeriùs, in Occidente invaluerunt, è Græca in Latinam linguam non convertit; Latinos quamplurimos omiſit, & eos quidem maximi ponderis, & momenti, quod etiam ſilentium tantum abeſt ut ſuadeat, eos omni utilitate, aut robore caruiſſe, ut etiam hinc fortè conjicere liceret, eos uſu communi ita notos extitiſſe, ut novâ publicatione non egerent. Ideò enim Sardicenſes, & Africanos ſe exſcripſiſſe profitetur,

Digitized by Google

tur, ne laterent Stephanum, cui opus ſuum dedicavit; *ne quid prateræa notitiæ credar velle ſubtrahere, ſtatuta quoque Sardicenſis Concilii, atque Africani, quæ Latinè ſunt edita, ſuis à nobis numeris cernuntur eſſe diſtincta.*

4. Nùm enim in Gallia, in Hiſpania, immò in Italia, & Romæ nulla habita fuerant Concilia tempore Dionyſii Exigui? Nulline illic conditi fuerant Canones? Nùm Eccleſia Romana, & Gallicana libentiùs Græcis obſequebantur, quàm ſuis, quaſi ſpecialibus Provinciarum neceſſitatibus providiſſent exteri ſapientiùs, aut opportuniùs, quàm Paſtores indigenæ, aut incolæ?

5. Cæterùm quamvis Dionyſius in congregandis ſummorum Pontificum Decretis maximam operam poſuerit, ut ad Julianum Præsbyterum tituli S. Anaſtaſii ſcribit his verbis præfationis; *Sanctitatis veſtræ piis excitatus ſtudiis, quibus nihil prorſùs eorum, quæ ad Eccleſiaſticam diſciplinam pertinent, omittit inquirere; præteritorum Sedis Apoſtolicæ Præſulum conſtituta, quá valui curá, diligentiáque collegi, & in quemdam redigens ordinem titulis diſtinxi compoſitu*; Certiſſimum tamen eſt plurima ejus diligentiam effugiſſe, quorum etiam aliqua ipſius collectioni poſtmodum adjuncta ſunt, antequam Carolo Magno ab Adriano Papa traderetur, ut perhibet Chriſtophorus Juſtellus in præfat. ad veterem Codicem Eccleſiæ univerſæ; *Cui poſteà*, inquit, *ab alio Collectore addita ſunt Decreta ſequentium Pontificum Hilarii, Felicis, Simplicii, Hormiſdæ, Simmachi, & Gregorii Junioris. Ex quibus tam Conciliorum Canonibus, quàm Pontificum Decretis tandem compoſitus eſt Codex Canonum Eccleſiæ Romanæ? Atque ipſe eſt Codex Canonum, qui ab Adriano Papa Primo Carolo Magno Regi, Romæ oblatus eſt anno* 805. *ad uſum Eccleſiarum Occidentalium.* Porrò quamvis Juſtellus Pontifices priores Anaſtaſio II. poſterioribus commiſceat: certum tamen eſt Hilarium, Felicem, & Simplicium antiquiores fuiſſe Anaſtaſio illo II. cujus Decreta ultima ſunt in collectione Dionyſii. Undè neceſſariò colligitur, Dionyſium multa prætermiſiſſe, quæ robore non carerent.

6. Referuntur item inter authentica Conciliorum acta, inter primorum Patrum, & fidelium Scriptorum opera, literæ graviſſimæ, atque utiliſſimæ ſummorum Pontificum Siricio antiquiorum, de quarum veritate ſine pertinacia, vel etiam teme-

Digitized by Google

temeritate dubitari non poſſit, quibuſque ſua reverentia, & quidem maxima debetur.

7. Quæ igitur collectioni Dionyſianæ inſerta, vel aſſuta ſunt majori vi fortaſſe pollent propter uſum, qui latiùs patuiſſe videtur; non tamen idcircò parvi facienda ſunt alia, quorum veritas ſufficientibus argumentis manifeſta fuerit. Cujuſmodi ſunt v. g. epiſtola Julii Papæ Primi, ex Apologia 2. S. Anaſtaſii, aliæque quamplures aliorum Pontificum ab antiquis Scriptoribus relatæ, vel etiam à Recentioribus è tenebris erutæ, qua in re laudabiliter hodie plures deſudant. Non eſt ergo cur antiqua diſciplina à Gallis obſervanda intra Dionyſii Codicem concludatur.

CAPUT IX.

De Epiſtolis Decretalibus antiquiorum Pontificum.

1. ACris fuit olim diſceptatio inter Hincmarum Archiepiſcopum Rhemenſem, & ipſius nepotem Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum, quæ etiam ad alios Epiſcopos Galliæ, & ad Nicolaum Primum ſummum Pontificem attinuit, occaſione Decretalium Epiſtolarum veterum Pontificum, quas Riculphus Epiſcopus Moguntinus ex Hiſpania in Gallias detulerat ſub finem octavi, aut initio noni ſæculi. Nulla certè fuiſſet contentio, ſi adhibita fuiſſet debita diligentia in exquirenda illarum veritate. Aut enim detecta fuiſſet illarum ſuppoſitio, aut dubia ſaltem fides evaſiſſet, ut regularum loco liqueret non eſſe habendas.

2. Gallici ſcriptores ex Dionyſii ſilentio, qui, ut diximus quâ valuerat curâ, & diligentiâ præteritorum Apoſtolicæ ſedis Præſulum conſtituta collegerat, arguunt ſuppoſitas eſſe antiquas illas Decretales. Quamvis enim non ità potuerit omnia Dionyſius aſſequi, ut adhuc indies non eruantur è tenebris certiſſima antiquioris temporis documenta, difficile eſt, ut eum Romæ ſcribentem tot, tantæque epiſtolæ effugerint. Quid cauſæ fuiſſet, ut tàm præclara antiquitatis monumenta, tamque ob dignitatem, & ſanctitatem Autorum, nec

Digitized by Google

non ob materiæ præſtantiam commendanda, per tot ſæcula in tenebris jacuiſſent, hoc eſt à primis Eccleſiæ temporibus, quibus eam gubernarunt Pontifices, quorum nominibus inſigniuntur, uſque ad octavum, aut nonum ſæculum, cùm à Riculpho in Galliam invecta ſunt ex Hiſpania ſub nomine Iſidori collecta.

3. Accedit, quod earum Epiſtolarum ſtylus parum cum eo convenit, quo communiter utebantur omnes illius ætatis Autores, qua ſcriptæ dicuntur. Atque cum una, eademque ſit illarum omnium textura, ſatis innuitur, non diverſis temporibus, & ſæculis, atque à tot diverſis Pontificibus ſcriptas, ſed ſimul ab eodem ſcriptore confictas. Quin etiam non defuerunt, qui, eiſdem diligenter inſpectis, ſingulas penè illarum partes ad veros Autores illis Pontificibus recentiores retulerint, ut factâ collatione vix dubitandi locus remaneat, eas ex illis ſcriptoribus extractas, & interpolatas fuiſſe. Leguntur enim v. g. in illis non ſententiæ tantùm, ſed phraſes etiam ipſæ Codicis Theodoſiani tardiùs editi.

4. Deindè cùm Sacræ Scripturæ loca, quæ in eis plurima, & prolixiſſima ſunt, referantur ex verſione vulgata, quam vel compoſuit, vel ſaltem emendavit S. Hieronymus, Pontificibus illis, quorum eſſe dicuntur, junior, poſt ejus tempora fabricatas fuiſſe, non leve argumentum eſt. Cumque nihilominus S. Hieronymus illis Pontificibus vicinus extiterit, ac de illo S. Auguſtinus hoc protulerit encomium; *Hic omnes, vel penè omnes, qui ante illum ex utraque parte orbis de doctrina Eccleſiaſtica ſcripſerant, legit.* lib. 1. contra Julianum cap. 7. Nonne aliquod reperiſſet illarum Epiſtolarum veſtigium inter tot volumina, quot illum evolviſſe novimus? At ſi quod occurriſſet, in texendo Catalogo Scriptorum Eccleſiaſticorum, tot, tamque inſignium Autorum certè non fuiſſet oblitus.

5. Denique qui proximè ſecuti ſunt Pontifices, quorumque literæ indubitatæ ad nos uſque devenerunt, ſuas ſententias tàm venerabilium Prædeceſſorum autoritate confirmare non neglexiſſent.

6. His, aliiſque argumentis non ſolum Gallici ſcriptores, ſed etiam Romani ducti ſunt, ut epiſtolis illis fidem denegarent. Eminentiſſimus Cardinalis Bellarminus ſuam his verbis

bis ſententiam indicat, de Romano Pontifice lib. 2. cap. 14. Indubitatas eſſe affirmare non audeam. Suam certius Cardinalis Baronius ad annum 865. num. 4. *Ex multis*, inquit, *eas reddi ſuſpectas epiſtolas, quæ dicta ſunt 2. Annalium tomo, dum de ſingulis mentio facta eſt, ſatis eſt demonſtratum.*

7. Suſpicari quidem videbatur Hincmarus Rhemenſis eas falſas eſſe: falſitatem tamen apertè affirmare non audebat; ſed aliis rationibus vim earum conabatur infringere: nempè quod in Canonum collectione deſiderarentur; quod Gelaſius Primus ſuorum Prædeceſſorum literas *venerabiliter* tantùm haberi voluiſſet; quod cum aliis epiſtolis ſummorum Pontificum, cum Canonibus, cum uſu, imò & inter ſe pugnarent, & cæteris ſimilibus.

8. Nicolaus I. etiam nonnihil circa illarum veritatem hæſitare videbatur, ideóque non omnes indiſcriminatim admitti volebat, ſed tantùm quæ veræ probarentur legitimis indiciis, quod ſignificaſſe videtur his verbis epiſt. 42. quæ eſt ad univerſos Epiſcopos Galliæ; *Abſit enim ut cujuſcumque uſque ad ultimum vitæ ſuæ diem, qui in fide Catholica perſeveravit, vel Decretalia conſtituta, vel de Eccleſiaſtica diſciplina qualibet expoſita debito cultu, & cum ſumma diſcretione non amplectamur opuſcula, quæ dumtaxat, & antiquitùs S. Romana Eccleſia conſervans, nobis quoque cuſtodienda mandavit, & penès ſe in ſuis Archivis, & in vetuſtis ritè monumentis recondita veneratur.* Sed inſtabat vehementiùs adversùs eam rationem Gallicanorum Antiſtitum, quòd ſcilicet Decretales illæ cùm non haberentur in Codice Canonum, robore carerent. Videbat enim eâdem ratione multorum aliorum Decretorum, & documentorum autoritatem eluſum iri. Reponebat itaque non omnia in Codicem Canonum fuiſſe congeſta, quæ ſequenda eſſent, alioquin, & Sacræ Scripturæ libris autoritatem defuturam.

9. Tandem ſi credimus Illuſtriſſimo Petro de Marca lib. 3. cap. 6. n. 2. *eò deventum eſt*, *ut* TANTIS NOMINIBVS VETERVM PONTIFICVM CESSERINT VNA CVM RELIQVIS EPISCOPIS ETIAM GALLICANÆ ECCLESIÆ RECTORES. Equidem illorum Sententiæ aliquando expreſſis ſæpiùs tacitis Autorum nominibus probatæ ſunt in variis Conciliis Gallicanis, & in Regiis Capitularibus.

10. Quin etiam Hincmarus ipſe Rhemenſis, qui eas quan-

do ſuis conſiliis adverſabantur, tam acriter impugnabat; quando favebant, ſæpenumerò uſurpavit. Non ſolum enim cap. 15. opuſc. 55. capitum, in quo quidem opuſculo earum robur imminuere vehementer conatus eſt, earum autoritate uſus eſt adverſus Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum, & nepotem ſuum eas acriter defendentem, ſed etiam alibi paſſim. Ita v. g. in epiſtola ad Carolum Calvum, quæ eſt 29. in editione Jacobi Sirmondi, primam S Vrbani, unicam S. Lucii, ſecundam S. Stephani P pæ, & Martyris laudat.

11. Ivo Epiſcopus Carnotenſis Canonicæ diſciplinæ peritiſſimus eos ſuæ collectioni inſeruit, quam præfatus Dominus de Marca ad Eccleſiæ Gallicanæ uſum compactam affirmat lib. 3. cap. 6. n. 2.

12. Quæ quidem teſtimonia ſufficerent ad ſtabiliendam uſquequaque illarum epiſtolarum autoritatem etiam in Galliis, niſi re diligentiùs expenſa detecta fuiſſet illarum falſitas. Vix enim quiſpiam aſſentitur hodiè Turriano, Binio, & pauciſſimis aliis, qui poſtremis temporibus illarum patrocinium ſuſceperunt.

13. Quamvis autem ferè certum apud Scriptores tùm Gallicanos tùm Romanos hodie ſit, Epiſtolas illas Decretales ſuppoſititium eſſe, non germanum, antiquorum Pontificum fœtum; non eo tamen odio proſequendæ ſunt, ut falſa, vel ſuſpecta omnis habeatur doctrina, in cujus confirmationem adducantur; tam enim communiter receptæ ſunt non ſolum à ſummis Pontificibus, à quibus adoptatæ, ut ita dicam, videntur, ſed etiam à Theologis, Juris Canonici peritis, à Conciliis, & à Regibus Galliæ, atque ab omni Scriptorum genere, ut ab Eccleſia ipſa univerſa probatæ videantur, atque adeò certum ſit, nihil contineri (in illis ſaltem locis prædictarum Decretalium, quæ tam universè laudatæ ſunt) quod fidei, aut bonis moribus non conſentiat. Ab iis tamen de induſtria citandis abſtinebimus, etiamſi nobis maximè favere videantur, ne doctrinæ certæ dubiis probationibus fidem conciliare velle videamur; nec illarum quamvis in Gallia receptarum, ac diù in pretio habitarum autoritatem variis libertatum Gallicanarum capitibus, quibus adverſantur opponemus.

C A-

Digitized by Google

CAPUT X.

De ſpeciali Eccleſiæ Gallicanæ Codice.

1. ECcleſiæ Gallicanæ Antiſtites Canonicæ diſciplinæ ſtudioſos, non ſolum Eccleſiæ univerſæ, ſed & proprios Canones, vel in eodem, vel in diverſis Codicibus collegiſſe mihi facilè perſuaſerim, ſed an fuerit determinatus aliquis Codex, in quo ineſſent omnes regulæ Canonicæ, quas ſequi nemo non teneretur, & extra quem nulla eſſet, ad quam Galli adſtringerentur, non ità compertum eſt.

2. *Habuit etiam Eccleſia Gallicana*, inquit Chriſtophorus Juſtellus in præfat. ad Codicem Canonum Eccleſiæ univerſæ, *præter Codicem univerſalem quamdam ſuarum Synodorum collectionem, Gallicanorum Canonum nomine receptam; quorum meminit Hormiſda, Papa apud Gratianum his verbis; ſecundùm titulos antiquorum Patrum ſancto Spiritu ſuggerente conſcriptos, & ſecundùm ſententias* 318. *Epiſcoporum (hoc eſt Nicænos Canones) quas etiam Gallicani Canones continere videntur, Clerici in adulterio deprehenſi, aut ipſi confeſſi, aut ab aliis convicti ad honorem redire non poſſunt.*

3. Affirmat item Carolus Fevret lib. 1. cap. 4. num. 19. ultra Codicem Canonicum (ſic ille vocat collectionem Dionyſii Exigui) Eccleſiam Gallicanam proprium ſuum Codicem habuiſſe, Gallicanorum Canonum nuncupatum; cumque approbatum fuiſſe ab Eccleſia Romana Can. *ſi quis Diaconus* diſt. 50.

4. Continebat autem Codex ille Canones in Gallia editos, ſive à Conciliis Nationalibus, ſive à Provincialibus, ut aſſerit Dominus de Marca lib. 6. cap. 21. num. 7. his verbis; *Eorum Canonum collectio fiebat, qui conditi erant ab univerſa Eccleſia Gallicana, vel à quadam ejus portione, ſive in Regno VViſigotorum, Burgundiorum, aut Francorum, ſive etiam in Provincia Gallicana Regni Italiæ, in qua habitæ fuere Synodi Arauſicana, & aliæ quadam Provinciales: hiq; Canones recipiebantur ab Epiſcopis aliarum Provinciarum, confectâ collectione ſub nomine Gallicanorum Canonum.*

5. Jacobus Sirmondus in præfatione ad Concilia Galliæ

probat ex varietate collectionum nullam fuiſſe authenticam, & approbatam: *In tanta*, inquit, *Synodalium voluminum copia, quibus abundat Gallia, vix ullum reperire ſit, in quo eadem, quæ in cæteris, nullum, in quo Synodi Gallicanæ veteres univerſæ contineantur, ut facilis inde conjectura ſit*, NVLLAM OLIM CERTAM, ET RECEPTAM SYNODORVM NOSTRARVM COLLECTIONEM, NVLLVM GALLICANORVM CANONVM CORPVS FVISSE. Idem paulò inferiùs repetit.

6. Agobardus, qui vivebat paulò antè medium noni ſæculi lib. de diſpenſat. Eccleſ. & epiſt. ad Imperatores de duello, antiquos Romanos aſſerit veneratos Canones Gallicanos; Neotericos autem eos non commendaſſe; *huc accedit*, inquit, *aliud de Canonibus, ſcilicet Gallicanis, qui quaſi ſuperflui, aut inutiles, à quibuſdam reſpuuntur, eo quod Neoterici Romani eos non commendaverint, cùm antiqui religiosè eos venerati ſint*. Cæterum Codicis alicujus, vel collectionis non meminit.

7. Verba etiam Can. *ſi quis Diaconus* quæ refert Juſtellus, & citat Fevrettus Codicis alicujus mentionem non faciunt, ſed tantùm Canonum Gallicanorum, nec aliud ſignificant, niſi Canones Concilii Nicæni, cui 318. Epiſcopi interfuerant, ab Epiſcopis Gallicanis receptos fuiſſe in deponendis Clericis in adulterio deprehenſis, non autem approbatum fuiſſe aliquem Codicem, vel ullam Canonum collectionem. Jacobus Sirmondus, & Philippus Labbeus Canonem illum aliter referunt, his ſcilicet verbis. *Manifeſtiſſimè conſtat, quia ſecundum quod & tituli antiquorum Patrum à S. Joanne tranſmiſſi, & 318. Epiſcoporum ſententia, ſed &* CANONES GALLICANI *continere videntur, Clerici in adulterio deprehenſi*, &c. Quæ verba animadvertit Sirmondus non ab aliquo Pontifice, ſed à S. Cæſario Arelatenſi Archiepiſcopo prolata eſſe, occaſione contumelioſi Epiſcopi Regienſis, quem Pontifex ille deponendum decreverat. Sane Hormiſdæ, cum ejus tempore nullus extiterit Papa nomine Joannes, falsò à Gratiano adſcribuntur. Licet autem hæc verba. *Canones Gallicani* Codicem aliquem, ſeu collectionem indicarent, non continerent tamen aliquam Eccleſiæ Romanæ approbationem.

8. Porrò fuerit necne Codex aliquis, ſeu Collectio Canonum Gallicanorum, & an fuerit approbatus ab Eccleſia Romana,

mana, ſcire parùm juvaret, cùm amplius non extet, & quibus Canonibus conſtiterit, ignoremus, ut fatetur Paſchaſius Queſnel diſſert. 16. cap. 15. Itaque non à Codice aliquo ab Eccleſia Romana approbato vim habent Canones Gallicani, ſed à Conciliis in quibus conditi ſunt, ab uſu, & utilitate, & ſi quæ ſunt aliæ rationes.

9 Quæ autem, quantaque ſit illa vis rectè determinant Autores Galli, dum illos quidem Canones, ceu regulas habent eò ſibi religioſiùs obſervandas, quòd, & à Sanctiſſimis Paſtoribus, ac in Chriſto parentibus, ſibi propoſitæ ſint, & ſpecialiter illius Regni moribus, & negotiis accomodatæ, & tamen Canonibus Eccleſiæ Romanæ poſtponunt. Ità cum Agobardus antiquos Romanos Canones Gallicanos in veneratione fuiſſe præmiſiſſet, & cauſam ſubjunxiſſet: QVONIAM VENERANDI, ET SANCTI VIRI EOS EDIDERVNT, QVORVM VITAM, ET SANCTITATEM CREBRA MIRACVLA COMMENDARVNT. Addit paulò inferius; *Neque hoc idcircò dicitur, ut paſſim omnium Epiſcopalium Conventuum ſanctiones æquali autoritate recipiendæ credantur, ut Nicæni, Calcedonenſis, & cæterorum Generalium ex totius mundi conſenſu congregatorum, & receptorum, ſed quia congrua veneratione pro cauſis neceſſariis, quarum definitiones in illis generalibus non inveniuntur, fides ſit eis adhibenda religione debitâ, & melius ſit unicuique,* EORVM SEQVI AVTORITATEM, QVAM PROPRIVM SENSVM. Agobardus ad Ludovicum Imperatorem de impietate duelli. Idem in opuſc. de diſpenſatione, miniſterio, & ordine totius rei Eccleſiaſticæ.

10. Idem profitetur Dominus de Marca loco citato, his verbis; *Quoniam verò ut docuit Auguſtinus Concilia Provinciarum plenariorum Conciliorum autoritati, quæ fiunt ex univerſo orbe Chriſtiano, ſine ullis ambagibus cedunt, Canones Gallicani in iis cauſis obtinent, quæ Canonibus antiquis definita non ſunt.*

11. Hanc eſſe mentem totius Eccleſiæ Gallicanæ teſtis eſt Fevrettus loco etiam ſupra cit. num. 20. ,, Eccleſia Gallicana, inquit Codici ſuo ſpeciali Gallicanorum Canonum non ,, tantam tribuebat autoritatem, quantam Canonibus Codi- ,, ce Eccleſiæ Romanæ contentis.

12. Venerandi ſunt igitur antiqui Eccleſiæ Gallicanæ Canones. Primò propter Antiſtitum, à quibus editi ſunt, merita.

Digitized by Google

rita. 2. Quia illuc recurrere neceſſe eſt, cùm Eccleſia Romana, vel univerſalis regulas non ſubminiſtrant, quibus ſpecialia negotia definiri queant. 3. Ut eadem ſit ejuſdem Regni Canonica diſciplina, ſicut eædem ſunt leges civiles. Non ſunt tamen univerſalium Conciliorum, aut ſummorum Pontificum Decretis anteponendi, vel etiam exequandi; Multò minùs prætextu libertatis opponendi.

CAPUT XI.

De Capitularibus Regum Franciæ.

1. IN eam rerum omnium & Eccleſiaſticarum, & Civilium perturbationem, & confuſionem inciderat Gallia ſub finem ſeptimi ſæculi, ac principio octavi, ut Religio omnis obliteranda videretur, niſi Clodovei poſteritati, à radice degeneri ſubſtituta Caroli Martelli familia, Eccleſiæ in eo Regno ferè collapſæ ſuccurriſſet, quod tùm ex aliis monumentis addiſcimus, tùm ex Epiſtola S. Bonifacii ad Zachariam Papam, cujus ſecundus articulus ſic habet: *Notum ſimiliter ſit Paternitati veſtræ quod Carlomannus Dux Francorum me accerſitum ad ſe rogavit in parte Regni Francorum, quæ in ſua eſt poteſtate, Synodum incipere congregare, & promiſit ſe de Eccleſiaſtica Religione, quæ jam longo tempore, id eſt non minus quam per 60. aut 70. annos, calcata, aut diſſipata fuit aliquid corrigere, & emendare velle. Quapropter ſi hoc, Deo inſpirante, veraciter adimplere voluerit, conſilium, &* PRÆCEPTUM SANCTÆ VESTRÆ AUTORITATIS, ID EST APOSTOLICÆ SEDIS HABERE, ET SAPERE DEBEO. *Franci enim, ut ſeniores dicunt, pluſquam per tempus 80. annorum Synodum non fecerunt, nec Archiepiſcopum habuerunt, nec Eccleſiæ Canonica jura fundabant, vel renovabant. Modò autem maxima ex parte per Civitates, Epiſcopales ſedes traditæ ſunt laicis cupidis ad poſſidendum, vel adulteratis Clericis, ſcortatoribus, & Publicanis ſæculariter ad perfruendum. Nam ſi per verbum veſtrum, aut negotium Duce rogante ſupradicto, movere, & incipere debeo,* PRÆCEPTUM, ET JUDICIUM APOSTOLICÆ SEDIS *cum Canonibus Eccleſiaſticis præſto habere cupio.* Conſenſit libentiſſimè Zacharias tàm juſtæ Carlomanni petitioni, ut illius Pontificis literæ reſponſoriæ declarant.

2. Eo-

Digitized by Google

2. Eodem zelo accenſus eſt Pippinus Carlomanni frater, Martelliq́ue filius, ejuſq́ue pietate, cura, & ope congregata ſunt plurima Concilia, edita ſunt plurima Decreta: conſultus eſt ſummus Pontifex; ejus implorata eſt autoritas, ac ſenſim demum reſtituti ſunt Chriſtiani mores, & Eccleſiaſtica diſciplina.

3. Illuſtrior in hoc genere ſicut & in cæteris fuit Carolus Magnus, cujus zelus, pietas, & magnificentia immortalem illi gloriam pepererunt. Nam incredibili cum ardore in renovanda diſciplina Canonica deſudavit, quemadmodum à Papa Adriano I. rogatus fuerat, à quo etiam Codicem acceperat Dionyſii Exigui, ut Canonum, & Decretorum in eo contentorum uſum revocandum curaret.

4. Carolum Magnum ſecuti ſunt ejus Succeſſores, qui etiam congregatis Regni Præſulibus, iiſque aſſentientibus, & conſentientibus, multa ordinarunt circa politiam Eccleſiaſticam.

5. Æquum igitur eſſet, ut quæ ab illis Principibus conſtituta ſunt de Prælatorum ſententia, & plerumque cum aſſenſu Romani Pontificis ad confirmandam, vel ad reparandam diſciplinam Canonicam plurimùm valerent, ac in iis obſervandis partem libertatis ſuæ Eccleſia collocaret Gallicana.

6. Equidem viguiſſe olim leges illas in Gallia docent antiqua monumenta, & moderni ſcriptores. Autor libelli Gallicè conſcripti cum titulo: *L'Abbé Commendataire* cap. 11. collectionem Capitularium Regum Francorum vocat primum Codicem Francicum; *le premier Code François*. Stephanus Baluzius in præfat. ad collectionem eorumdem Capitularium, quam ipſe ampliorem, & accuratiùs digeſtam edidit, magno in pretio fuiſſe olim habitam illam, quam compoſuerat Angeſiſus Abbas, probat num. 41. & 42. *Tanquam*, inquit, dicto num. 42. *publicum legum Francicarum Codicem Regia autoritate, & uſu publico receptum*.

7. Verum tot ſunt ex illis Capitularibus articuli, & quidem maximi momenti modernæ Francorum praxi contrarii, ut Codex ille nequaquam fundamentum libertatum Gallicanarum dici queat. Norunt qui Regni illius modernos uſus

E per-

Digitized by Google

perſpectos habent, ac cum antiquis illis legibus contulerunt, quantum inter ſe diſtent.

8. Poſſet etiam fortaſſis colligi ex diuturno neglectu accuratæ illorum Capitularium editionis, quem innuit Stephanus Baluzius in editionis ſuæ præfatione à num. 49. illa dudum non tanti fuiſſe in Gallia habita. Nec legimus Gallos, vel eo tempore, quo ſuas libertates acriùs, ac frequentiùs allegare cœpèrunt ea Capitularia protuliſſe; neque audivimus apud illos praxim earum legum, ſaltem pluſquam alibi, jam pridem viguiſſe.

CAPUT XII.

Mancam eſſe definitionem Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, nec rei definitæ convenire.

1. Conſtat ex ſupradictis obſcuram fore libertatum Eccleſiæ Gallicanæ definitionem, ſi antiqui Canones, quibus illæ definiuntur, certo Codice ſpeciali concluſi ſupponantur, quippè cùm aſſignari vix poſſit: ſed dicet quis, Canones illos è propriis fontibus hauriri, puta Nicænos, à Concilio Nicæno, Conſtantinopolitanos, à Concilio Conſtantinopolitano, & ſic de reliquis. Verùm difficultas recurrit, quouſque ſe extendat, illa antiquitas, quæ libertatibus vindicatur, an de omnibus Canonibus intelligatur?

2. Quovis autem modo accipiatur hæc definitio, manca eſt, præcipuaque ſui parte caret, nempè differentia. Nam aliæ Eccleſiæ hanc ſibi laudem præripi, ſolique Gallicanæ concedi non permittent, ut exactam veteris diſciplinæ cuſtodiam ſibi ſoli vindicet, quaſi reliquæ Canones antiquos minus colerent.

3. Nec aliunde quàm à Gallicanis ipſis ſcriptoribus conquirenda ſunt teſtimonia, quibus probemus reliquis etiam Eccleſiæ partibus antiquiſſimam eſſe Canonicæ diſciplinæ cuſtodiam. Quo circa ſufficit legere præfationem Chriſtophori Juſtelli ad veterem Codicem Canonum Eccleſiæ univerſæ, ubi præcipuas percurrit Eccleſias, eaſque illius diſciplinæ ſtudioſiſſimas

Digitized by Google

ſiſſimas fuiſſe demonſtrat : inter alias de Hiſpania hæc habet : *Ac de Hiſpanis quidem dubitari non poteſt illos priſcorum Canonum, Codice Eccleſiæ univerſæ comprehenſorum, jure ab initio uſos fuiſſe, quorum adeò ſtudioſi, & amatores fuere, ut quum Synodis ſubſcriberent, hac formula uterentur, ſalvâ autoritate priſcorum Canonum, ut in ſubſcriptionibus Concilii Toletani 2. obſervare licet. Et Bracharenſe Concilium anno 563. celebratum, nominatim Codicis Canonum meminit his verbis : Lucretius Epiſcopus dixit ; Neceſſarium arbitror, ſi veſtræ fraternitati videtur, ut inſtituta Sanctorum Patrum, recenſitis antiquis Canonibus, innoteſcant : Quæ etſi non omnia, certe vel pauca quædam, quæ ad inſtructionem Clericalis diſciplinæ pertinent relegantur. Omnes Epiſcopi dixerunt, placet, quod dictum eſt, & congrua res eſt, ut quibus fortaſſe per incuriam abolita ſunt Eccleſiaſtica conſtituta, audiant Sanctorum Canonum regulam, & obſervent. Relecti ſunt ex Codice Canonum coram Concilio tàm Synodorum generalium Canones, quam localium. Et poſteà can. 40. placuit, ut* PRÆCEPTA ANTIQVORVM CANONVM, *quæ modò in Concilio recitata ſunt,* NVLLVS AVDEAT PRÆTERIRE. *Codicis etiam Canonum meminit Concilium Toletanum 4. anno 633. celebratum Can. 2. 3. & 4. Diaconus Codicem Canonum in medio proferens Capitula de Conciliis agendis pronunciat.*

4. Hanc autem antiquorum Canonum obſervantiam Hiſpanis olim maximè cordi fuiſſe notavit idem Juſtellus in præfatione ad Codicem Canonum Eccleſiæ Africanæ his verbis ; *Hiſpani etiam Epiſcopi quum ſuis Synodis ſubſcriberent hac formulâ utebantur, ſalvâ autoritate priſcorum Canonum.*

5. Romanæ Eccleſiæ, quæ cæterarum omnium caput, & mater eſt, tanta fuit olim in obſervandis priſcis Canonibus religio, ut ex verbis, quibus illam antiqui Pontifices ſignificarunt Joannes Launoius Doctor Pariſienſis inferat, Papam eſſe Concilio inferiorem ; quam tamen conſequentiam legitimam non eſſe oſtendemus lib. 5.

6. Reſpondebunt Galli ; olim quidem rem ità ſe habuiſſe, modò verò econtra ; atque hinc ortas Gallicanas libertates Galliâ diſciplinam antiquam retinente, Româ verò evertente. Verùm an non etiam hodiè ſummi Pontifices Prædeceſſorum ſuorum erga ſacra Concilia venerationem diligentiùs imitentur, quam Galli ſuorum, in decurſu patebit.

7. Modernam Eccleſiæ Gallicanæ praxim cum aliarum Provinciarum Catholicarum praxi circa ſingulos Canones, ut

Digitized by Google

decreveram, non componam; tùm quia prolixa nimis res eſſet, tùm ne quis privato aliquo affectu ductum me in aliquam partem inclinaſſe arbitretur; qua in re à vero longiſſimè aberraret. Sed tantùm hic adverto, Joannem Doujat Advocatum, atque Anteceſſorem Pariſienſem, & Regium Sacrorum Canonum Profeſſorem, in Juris Pontificii hiſtoriæ ſynopſi, quæ Arnoldi Corvini aphoriſmis aliquandò præfigitur, de collectionibus Gratiani Decreto antiquioribus, ſic pronunciare; *atque hucuſque pertinet jus Canonicum obſoletum.*

8. At revera definitio, quod vitium eſt omnium maximum, rei definitæ non convenit, ut advertenti cuilibet patebit. Ego quidem, cùm libertatum Eccleſiæ Gallicanæ nomine fidelem antiquæ diſciplinæ cuſtodiam ſignificari audirem, videremque rem tantopere laudandam à tam multis vitio verti, operæpretium eſſe duxi antiquorum Conciliorum Decreta, & indubitatas veterum Pontificum Decretales perſcrutari, ut intelligerem, quinam eſſent antiqui Canones, quibus obſervandis conſtarent illæ libertates. Verùm iis in varias claſſes diſtributis, comperi quoſdam ad Galliam nullatenus pertinere, quippe qui pro certis aliis Eccleſiis, vel Provinciis, pro certis temporibus, perſonis, aut negotiis ſpecialibus conditi fuerint: Alios certa diſciplinæ capita conſtituiſſe, quæ neque in Gallia, neque alibi uſpiam obſervantur; alios alibi, perindè atque in Gallia, vigere; alios denique ità non valere in Gallia, ut ſi quis fortè in uſum eos revocare conaretur, à Curiis ſæcularibus, vel etiam à Prælatis Eccleſiaſticis impediretur, ita ut vel nulli, vel ſaltem pauciſſimi ſuperſint, quorum fideliori cuſtodiâ poſſit Francia gloriari.

9. Siquis illa duo volumina percurrat; de quibus in 2. capite facta eſt mentio, & in quorum altero tractatus omnes de hac materia editos, ſub titulo: *Traitté des Droits, & Libertez de l'Egliſe Gallicane* 1639. colligere Autor ſtuduit, in altero probationes referre rerum in primo contentarum, ſub titulo: *Preuves des Libertez de l'Egliſe Gallicane* 1639. animadvertet in primo quidem volumine ferè nunquam probari quæ dicuntur; In 2. probationes plerumque Decreta eſſe Regum Chriſtianiſſimorum, Curiarum Regiarum placita, Univerſitatis, aut Comi-

Digitized by Google

Comitiorum Regni Acta, tempore ſchiſmatis inter plures Pontifices, aut diſſidiorum inter ſummos Pontifices, & Reges Galliæ emiſſa; in neutro Canones allegari, niſi rariſſimè, vel ad confirmanda generalia quædam, quæ ad dirimendas controverſias modò non pertinent. Quomodò ergò libertates illæ definiri poſſunt antiquorum Canonum exacta cuſtodia? Scio equidem, idque jam in cap. 1. notavi, duo hæc volumina Clero Gallicano cùm recens fuiſſent edita, diſplicuiſſe. Sed nonne doctrina in illis contenta quotidiana praxi confirmatur? Nonne propter illa commendatur Autor, quem Petrum Puteanum, ſeu Du Puy Conſiliarium Regium, & Bibliotecæ Regiæ Præfectum fuiſſe publica erat fama, & mox veritas prodidit. Vide Jacobum Moreri Lugdunenſem Doctorem Theologum in ſuo Dictionario Hiſtorico anno 1681. edito.

CAPUT XIII.

Oſtenditur ex alio capite mancam eſſe Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ definitionem.

1. DUm libertates Eccleſiæ Gallicanæ ità definiuntur, ut ſolius antiqui juris tuendi fiat mentio, novis Canonibus, noviſque Decretis, quorum tamen ſæpè maxima eſt neceſſitas, aditus omnis præcludi videtur. An ergo ſi nova neceſſitas novum requirat remedium, præſtabit Religioni, aut Eccleſiæ perniciem afferri, quàm antiquos mores tantillum immutari? Hoc adeò iniquum eſſet, ut Gallis in mentem veniſſe ſuſpicari nefas ſit. Illuſtriſſimus Petrus de Marca licet libertates Eccleſiæ Gallicanæ ità definierit lib. 3. cap. 1. §. 7. *Ut ſint nempè uſus antiqui juris communis*, eam definitionem aut emendavit, aut explicavit capite ſequenti num. 1. in hunc modum; *Libertatem Eccleſiæ Gallicanæ, Canonum & juris communis executione contineri diximus. Sed jus illud commune variè ſumi poteſt: Aliud eſt enim jus commune antiquiſſimum, quod antiquos Canones, & Decreta Pontificum amplectitur, aliud jus commune, quod illis Canonibus, & præterea Decretalibus recentioribus Pontificum conſtat, prout apud nos uſu recepto tempe-*

rata ſunt. HOC VLTIMO IVRE LIBERTATEM ECCLESIÆ GALLICANÆ CONTINERI CONTENDIMVS, NON AVTEM PRIMO. Capite autem 6. num. 5. *Libertatem*, inquit, *in recto antiqui, & novi juris uſu conſtituimus, neceſſariaſq; noſtro ſæculo Decretalium definitiones, quæ novis negotiis proſpexerunt* NON ABSQVE MANIFESTA RATIONE *exiſtimamus.*

2. Leſchaſſerius quidem in contrariam ſententiam deflexiſſe videtur; ſed idem D. Petrus de Marca illi diſertis verbis repugnat; *Longiſſimè*, inquit, *recedimus à Leſchaſſerio, qui aſſerit Curiis ſupremis Galliæ concreditam non ſolùm libertatis Eccleſiaſticæ præſentis tuitionem, ſed veræ illius germanæ, & Canonicæ, quæ Apoſtolico, & primitivo jure Canonico nititur. Adeout Magiſtratibus incumbat, Decretis ſuis diſciplinam illam antiquam paulatim reſtituere,* CVM PER TEMPORVM INIVRIAM ID FIERI NON POSSIT APERTE' CONSTITVTIONIBVS REGIIS.

3. Cæterùm ſuàm, totius etiam Eccleſiæ Gallicanæ ſententiam eſſe probat, ac fuiſſe illis etiam temporibus, cùm fervercnt magis diſceptationes, in quibus libertates Eccleſiæ Gallicanæ altiùs perſonabant, ut jam ſupra vidimus. Sic enim proſequitur cap. 6. *Non alia mens eſt aut B. Ludovici, aut Caroli VI. & totius Eccleſiæ Gallicanæ, cùm libertatem Eccleſiæ in jure communi verſari contendunt;* ANTIQVOS *enim* CANONES, *&* IVS COMMVNE *intelligebant, quod Gratiani Decreto, & Decretalibus erat comprehenſum;* idque ratione probat, & autoritate in hunc modum. *Id manifeſtè probatur non ſolùm ex eo quod vetus Codex Canonum illis eſſet incognitus, ſed etiam à Concilio Conſtantienſi; Etenim Seſſione 39. cùm de fidei profeſſione à Papa edenda caveret,* NON SOLVM OCTO CONCILIA OECVMENICA *ab illo conſervanda decernit;* SED ETIAM LATERANENSE, LVGDVNENSE, ET VIENNENSE. *Quare ſæculo Caroli VI. Conciliorum generalium nomine Eccleſia Gallicana non ſolum vetera, ſed etiam recentiora illa intelligebat.*

4. Quin etiam Decretales omnes ferè, pauciſſimis exceptis in Gallia locum habere teſtatur. *Enim verò*, inquit, *in Gallia quod ad diſciplinam attinet, Decretalium conſtitutis locum damus, cum bona Pontificum venia, quæ noſtris rebus, & utilitati publicæ accomodata ſunt, id eſt omnibus ferè, pauciſſimis exceptis.* Operæpretium eſſet, ut aſſignarentur pauciſſimæ illæ conſtitutiones, quia ſi in minimo numero ſunt, faciliùs indulgere poſſent ſummi Pon-

Digitized by Google

Pontifices, ut ab illarum executione Galli abſtinerent: Nec pauciſſimarum illarum prætextu aliæ reſpuerentur; Itaque vel non orirentur, vel nullo negotio componerentur plurimæ contentiones, ob quas Chriſtianiſſima illa gens apud cæteras malè audit.

5. Igitur liberrates Eccleſiæ Gallicanæ in ſola juris antiqui obſervatione malè reponunt communiter Autores Gallicani, ſiquidem tanta eſt illorum diſſenſio in aſſignando illo jure antiquo, ſeu Codice, in quo continebatur, ac præterea pauciſſimi ex antiquis Canonibus magis in Gallia, quam alibi vigent; Multi etiam minùs, quàm alibi; Nonnulli ejuſmodi ſunt, ut ſi quis eos in uſum revocare tentaret, ab ipſis libertatum vindicibus cohiberetur. Plurimi nullibi obſervantur, ut eos percurrenti ad oculum patet.

6. Sanè ſi quis attentiùs conſideret, quæ hodiè geruntur in Gallia prætextu libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, quæque de illis ſcribuntur, eas non ineptè definiri poſſe arbitrabitur: OPPRESSIONEM JVRISDICTIONIS ECCLESIASTICÆ A LAICA, ET DEPRESSIONEM AVTORITATIS ROMANI PONTIFICIS A CLERO GALLICANO. Verùm quia iniquum eſſet, injurias illas toti Clero, & Populo Chriſtianiſſimi, ac florentiſſimi illius Regni adſcribere, aut quid in certis caſibus agatur, dumtaxat attendere, tradenda eſſet libertatum illarum definitio, minus odioſa, & tamen à communiori ſcriptorum Gallicanorum doctrina, & frequentiore uſu illius Regni minus remota, quàm quæ ſola Canonum antiquorum obſervatione continetur.

7. Vocantur igitur non incongruè *Libertates Eccleſiæ Gallicanæ*; ARBITRIVM EX ANTIQVIS ECCLESIÆ DECRETIS RETINENDI, ET EX NOVIS ADMITTENDI EA QVÆ VIDENTVR VTILIA. Quandoquidem illic, & antiqua quamplurima fuerunt abrogata, & nova omnia, ſi non acceptentur vi carere dicuntur.

C A-

CAPUT XIV.

De origine libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, & primò, Utrùm in Concilio primo Turonico, vel in Francofordienſi uſurpatæ fuerint?

1. Qui libertates Eccleſiæ Gallicanæ in accurata, & conſtanti juris antiqui executione conſtituunt, eas Canonibus ipſis coævas aſſerunt. Verùm quia certiſſimum eſt alias etiam Nationes executas eſſe Canones, ſaltem aliquandiù, liberet ſcire, quò potiſſimùm tempore impetitam veterem diſciplinam viriliter defendere, aut everſam reſtaurare vehementiùs enixi fuerint, vel potiùs, ut probabiliori earum definitioni inſiſtamus, quando retinendorum, vel rejiciendorum, aut moderandorum Eccleſiæ Decretorum arbitrium ſibi aſſumpſerint Galli.

2. Quo in examine, aliò remiſſis pluribus controverſiis olim circa Canonum, & Decretalium executionem exortis, nonnullis etiam prætermiſſis, eò quod perſonæ illas moventes non ejus fuerint ſanctitatis, ac dignitatis, & æquitatis, ut ex illarum exemplo ſolo ratum certum aliquid ſtatui debeat, iis tantum nunc immorabimur, quæ, ob perſonarum, atque aliarum circumſtantiarum meritum, contemni non poſſunt, nec alibi commodius tractari. Ex quibus præcipua videntur quorumdam Conciliorum Decreta, & ſancti Ludovici Pragmatica Sanctio.

3. Libertatis, ſeu nova ſummi Pontificis, aut etiam Eccleſiæ univerſæ Decreta examinandi, admittendi, rejiciendi, temperandi facultatis, praxim antiquiſſimam eſſe contendit Illuſtriſſimus D. de Marca lib. 2. cap. 17. num. 1. Ejus primum exemplum refert ad Concilium Turonenſe primum, quod putat decretis Siricii, & Innocentii I. temperamentum aliquod adhibuiſſe circa pœnam Clericorum, qui poſt ordinationem ab uſu matrimonii non abſtinuiſſent; ſublatâ nimirum excommunicatione à ſummis Pontificibus contra incontinentiam illam indictâ.

4. Ve-

4. Verùm quod Concilium Turonicum à Patribus conſtitutum dicit, ad Siricium, & Innocentium perperam refertur. Innocentius enim excommunicationis illius nullibi mentionem facit, licet de Clericorum incontinentia in tribus epiſtolis loquatur, ſcilicet in 2. quæ eſt ad Victricium Epiſcopum Rothomagenſem, in 3. quæ eſt ad ſanctum Exuperium Epiſcopum Tholoſanum, & in 5. quæ eſt ad Maximum, & Severum Epiſcopos per Brutios. Siricius item in ea epiſtola, quam ad Himerium Epiſcopum Tarraconenſem ſcribit, & in qua punctum illud tractat, excommunicationis non meminit. Verum quidem eſt ſummum illum Pontificem in epiſtola 4. quæ eſt ad Epiſcopos per Africam, propoſitis variis Decretis hæc verba ſubjungere: *Si quis ſanè inflatus mente carnis ſuæ* AB HAC CANONIS RATIONE VOLVERIT EVAGARI, SCIAT SE A NOSTRA COMMVNIONE SECLVSVM. Sed primò ſi Concilium Turonenſe id quod Siricius his verbis expreſſerat, *à noſtra communione ſecluſum*, abrogare intendiſſet, non iſtâ loquendi formulâ uſus fuiſſet, *à communione Dominica abſtineret*, quæ paulò diverſam videtur habere ſententiam. 2. Siricius à communione ſua non ſecludit niſi eos, qui in violandis regulis à ſe præſcriptis futuri eſſent poſtmodùm contumaces: *Si quis ſanè inflatus mente carnis ſuæ ab hac Canonis ratione voluerit evagari, &c.* Patres autem Concilii Turonici de iis ſermonem faciunt, qui jam cecidiſſe convicti fuiſſent: *Vt quicumque Sacerdos, vel Levita filiorum procreationi operam dare fuiſſet convictus, à Communione Dominica abſtineret.*

5. Denique tantum abeſt ut Concilium Turonicum à Siricii, & Innocentii mente receſſerit, ut, ad eam fideliùs ſequendam, excommunicationis pœnam contra Clericos incontinentes ſuſtuliſſe videatur, & promotionem tantùm ad altiores Ordines, vel exercitium jam ſuſceptorum prohibuiſſe. Quantùm Canon Turonicus cum Siricii Decreto conſentiat, ex illorum inter ſe collatione unicuique licet agnoſcere; Iſte eſt Canon 2. Concilii primi Turonenſis: *Et licet à Patribus noſtris emiſſa autoritate id fuerit conſtitutum, ut quicumque Sacerdos, vel Levita filiorum procreationi operam dare convictus fuiſſet, à Communione Dominica abſtineretur: Nos tamen huic diſtrictioni moderationem adhibentes, & juſtam conſtitutionem molientes, id decrevimus, ut Sacerdos vel Levita conju-*

gali concupiſcentiæ inhærens, vel à filiorum procreatione non deſinens, ad altiorem gradum non aſcendat; neque ſacrificium Deo offerre, vel plebi miniſtrare præſumat, ſufficiat bis tantùm ut à Communione non efficiantur alieni, &c. Decretum autem ſeptimum Siricii ſic habet; *Et quia aliquanti, de quibus loquimur (ut tua Sanctitas retulit) ignoratione lapſos eſſe ſe deflent. His hac conditione miſericordiam dicimus non negandam, ut ſine ullo honoris augmento, in hoc, quo detecti ſunt, quandiu vixerint, officio perſeverent, ſi tamen poſt hæc continentes ſe ſtuduerint exhibere. Hi vero, qui illiciti privilegii excuſatione nituntur, & ſibi aſſerunt veteri hoc lege conceſſum, noverint ſe ab omni Eccleſiaſtico honore, quo indignè uſi ſunt, Apoſtolicæ Sedis autoritate dejectos, nec unquam poſſe veneranda attrectare myſteria, à quibus ſe ipſi, dum obſcœnis cupiditatibus inhiant, privaverunt. Innocentii Decretum iſti omninò ſimile eſt.*

6. Sed qui ſunt igitur Patres illi, quos innuit Concilium Turonenſe? Fortaſſe Patres Concilii II. Arelatenſis, qui tertium hunc Canonem condiderunt: *Si quis Clericus à gradu Diaconatus in ſolatio ſuo mulierem præter aviam, matrem, ſororem, filiam, nepotem, vel converſam ſecum uxorem habere præſumpſerit à Communione alienus habeatur. Par quoque & mulierem, ſi ſe ſeparare noluerit, pœna percellat.* Illis enim verbis *converſam uxorem* intelligi propriam uxorem, quâ cum non habeatur amplius carnale commercium, notat Jacobus Sirmondus circa tertium ejuſdem Concilii Canonem: *converti dicebantur*, inquit *conjuges, cùm ex mutuo conſenſu ſeparabantur, & promittebant caſtitatem, hoc ubi fecerant, converſi, & converſæ appellabantur, ut converſa uxor Canone ſequenti.* Non ergo ſummorum Pontificum ſe ſuperiorum, ſed Concilii alterius Decreta temperavit Synodus Turonenſis.

7. Secundum exemplum, quod prædictus D. Petrus de Marca profert novarum Eccleſiæ legum diſcutiendarum, ſumptum eſt à Concilio Francofordienſi anno 754. cui Carolus Magnus Rex, & Adriani Primi Papæ Legati interfuerunt, à quo rejecta fuit ſecunda Synodus Nicæna. Sed primum Bellarminus, & alii quamplures arbitrantur, non Synodi Canones veros ſed ſpurios, & ab Iconoclaſtis confictos, ad Gallos fuiſſe tranſmiſſos, & Francoforti reprobatos, idque ex Concilii ipſiuſmet verbis Can. 2. non obſcurè conjici. Patres enim Francofordienſes Nicænis, quos Conſtantinopolitanos appellant (ut videas illos etiam loci, ubi habitum

fuerat

Digitized by Google

fuerat Concilium non eſſe conſcios,) ſententiam tribuunt ab illorum expreſſa proteſtatione, & à fide Catholica nimis alienam, ſcilicet cultum latriæ ſacris Imaginibus abſolutè exhibendum, quod perſpicuis verbis Patres Nicæni negant Actione 7. in Decreto fidei. En verba Canonis 2. Francofordienſis. *Allata eſt enim in medium quæſtio de nova Græcorum Synodo, quam de adorandis imaginibus Conſtantinopoli fecerunt, in qua ſcriptum habebatur, ut qui imaginibus Sanctorum, itaut Deificæ Trinitati ſervitium, aut adorationem non impenderent, anathema judicarentur, qui ſupra ſanctiſſimi Patres noſtri omnimodis adorationem, & ſervitutem renuentes contempſerunt, atque conſentientes condemnaverunt.* En jam verba Concilii II. Nicæni docentis Act. 7. in Decreto Fidei, quomodo colendæ ſint imagines; *ſcilicet ad honorariam his adorationem tribuendam. Non tamen ad veram latriam, quæ ſecundùm fidem eſt, quæque ſolam Divinam naturam decet, impertiendam.*

8. Secundò ſi ſupponamus vera ſeptimæ Synodi Acta fuiſſe ad Gallos delata, ut ſuadere videtur Legatorum præſentia, quos Iconoclaſtarum fraus non fefelliſſet, ipſemet Petrus de Marca duplicem inſinuat rationem rejectæ Synodi (& utraque ex Canone modò relato colligitur) alteram, quia Synodus illa œcumenica non credebatur, alteram quia non rectè intelligebantur ejus Decreta, quorum ambigua, & confuſa erat interpretatio. Quid igitur juvat ad ſtabiliendum jus, vel Eccleſiæ univerſalis, aut ſummi Pontificis Decreta examinandi, rejectio Canonum, qui & à Concilio particulari editi, & Conciliorum œcumenicorum, ſummorumque Pontificum ſententiæ contrarii exiſtimabantur.

9. Tertiò non fiebat à Concilio Francofordienſi Concilii œcumenici aut ſanctæ Sedis autoritati præjudicium, cùm de controverſa ſummi Pontificis, ſancti ſcilicet Gregorii de imaginibus doctrinam ſe ſequi profiteretur, ac Concilium Nicænum Græcorum tantum eſſe crederet.

10. Quartò quid ex illo exemplo, ſi Galli in repudiandis his Decretis Synodi Nicænæ perſtitiſſent, legitimè concludi poſſet, niſi gentem illam erroris, & ſchiſmatis periculo ſeſe committere, cùm Eccleſiæ Decretorum arbitram ſe conſtituit? Ac reipſa illos tunc temporis hæreticos fuiſſe fatetur ingenuè Jac. Sirmondus to. 2. Conc. Gall. dum

 ait,

Digitized by Google

ait, ſe prætermittere Acta Concilii Pariſienſis an. 824. *Quod Gallorum ejus ſæculi ab imaginum adoratione abhorrentium hæreſim redoleant.* Illæne libertates Eccleſiæ Gallicanæ nuncuparentur? ſed recepta fuere in Gallia illius Synodi Decreta, ut ex Gallorum erga ſacras imagines religioſo, & antiquo cultu demonſtratur.

11. Tertium exemplum ſumitur à non acceptatis, & non obſervatis aliquibus Canonibus octavæ Synodi Conſtantinopoli habitæ ſub Adriano II. ad quod reſpondebimus lib. 3. cap. 7.

CAPUT XV.

An origo Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ circa veterem diſciplinam referenda ſit ad Pragmaticam Sanctionem ſancti Ludovici.

1. ILluſtriſſimus Petrus de Marca lib. 4. de concord. &c. cap. 9. n. 4. S. Ludovicum, qui deceſſit anno 1270. laudat primum libertatis Eccleſiæ Gallicanæ reſtitutorem, his verbis; *Huic glorioſiſſimo Regi prima debetur libertatis Eccleſiæ Gallicanæ reſtitutio, quam ſuo edicto poſt mutatam diſciplinam in Beneficiorum collationibus anno 1268. procuravit; quo uno capite contentiones inter Epiſcopos, & Romanam Curiam tunc ferè continebantur*; Ex quibus verbis duo conſequerentur: primùm libertates Eccleſiæ Gallicanæ ante tempora S. Ludovici nonniſi circa Beneficiorum collationem violatas fuiſſe: 2. Violationem illam non longè ante tempora S. Ludovici contigiſſe.

2. Odioſum certè eſſet iſtud principium tùm ex parte ſanctæ Sedis, tùm ex parte Galliæ, cùm Romani Pontifices ab antiqua diſciplina primùm receſſiſſe ſupponantur, ut Beneficiorum collationem uſurparent, tantuſque in eo fuiſſe abuſus, ut ſanctiſſimus Rex eum ſuis Edictis cohibere coactus ſit. Invidioſa etiam res eſſet quod Galli ſummum Pontificem è Gallia ortum, cùm aliis virtutibus, tùm vel maximè propinquitatis carnalis in diſtribuendis Beneficiis, & reditibus Eccleſiaſticis, contemptu inſignem, ceu tyrannum exiſti-

Digitized by Google

exiſtimaſſent, adverſus quem invocanda fuiſſet poteſtas ſæcularis, & in rejiciendis illius ordinationibus circa Beneficiorum collationem, & Eccleſiaſticorum proventuum conſtituenda Eccleſiæ libertas. Sed plurima ſunt, quæ certiſſimè ſuadent conſtitutionem illam S. Ludovici; quam Pragmaticam Sanctionem vocant, aut ſuppoſitam eſſe omninò, aut nihil adverſus ſanctam Sedem molitam fuiſſe.

3. Dum conſtitutio illa de Beneficiis, & aliis juribus Eccleſiaſticis loquitur, nullam omninò ſummi Pontificis, aut ſanctæ Sedis mentionem facit. Cur igitur verba ejus tam odioſa interpretatione in illam partem detorquentur? Ante illa tempora Eccleſia Gallicana injurias quamplurimas circa ſuos reditus, circa Beneficia, & circa diſciplinam perpeſſa fuerat à Laicis; iiſque malis, ut ſeſe obtulerat occaſio, medicatus fuerat religioſus Rex. Ipſemet Petrus de Marca lib. 3. cap. 1. citat eximias ejus literas anno 1228. datas, quibus Eccleſiaſticam libertatem, non adverſus Curiam Romanam, ut legenti evidenter patet, ſed adverſus hæreticos, alioſque raptores vindicaverat. *Cupientes*, (verba ſunt illarum literarum) *in primis ætatis, & Regni noſtri primordiis illi ſervire, à quo Regnum recognoſcimus & id quod ſumus, deſideramus ad honorem ipſius, qui nobis culmen dedit honoris, quod Eccleſia Dei, quæ in partibus veſtris longo tempore fuit afflicta, & tribulationibus innumeris conquaſſata, in noſtro Dominio honoretur, & feliciter gubernetur: Unde de magnorum, & prudentum conſilio ſtatuimus, quod Eccleſiæ, & viri Eccleſiaſtici in terris conſtituti prædictis, libertatibus, & immunitatibus utantur, quibus utitur Eccleſia Gallicana, & eis plenè gaudeant, ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ memoratæ.* Et infra; *ſane quia Ruptarii ſolent devaſtare, ac demoliri terram prædictam, & quietem Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum virorum turbare; ſtatuimus, ut omninò Ruptariis illis expulſis pax perpetuò ſervetur in terra, ad quam ſervandam dent omnes operam efficacem...... Decimæ ſanè, quibus fuit Eccleſia longo tempore per malitiam inhabitantium defraudata, ſtatuimus, & ordinamus, quod reſtituantur Eccleſiis; Et* AMPLIUS LAICI DECIMAS NON DETINEANT, SED EAS ECCLESIAS LIBERE, HABERE PERMITTANT. Literæ illæ S. Ludovici in aliis Innocentii IV. ad Reginam Galliæ anno 1250. miris laudibus extolluntur. Utraſque in Archivio Narbonenſi aſſervari teſtatur Baluzius. De hujuſmodi libertatibus adverſus Laicorum rapinas, & tyrannides intel-

intelligenda eſt Pragmatica Sanctio Chriſtianiſſimi Regis; non adverſus ſanctam Sedem.

4. Carolus Fevret, quem certè Curiæ Romanæ nimis faviſſe ſuſpicabitur nemo, diſertè affirmat Conſtitutionem illam ſummi Pontificis jura non attigiſſe. Iſta ſunt ejus verba lib. 2. de abuſu cap. 7. n. 3. „Pragmatica S. Ludovici „Regis non declarat abrogatas eſſe præventiones; ſed tan„tùm BENEFICIA ESSE AB ORDINARIIS CONFERENDA „IVXTA SANCTA DECRETA, ET SANCTIONES CANONI„CAS, QVÆ ETIAM POTESTATEM, ET SVPERIORITATEM „S. SEDIS IN SPIRITVALIBVS ADSTRVVNT.

5. Verum quidem eſt Pragmaticam illam Sanctionem, prout à Recentioribus refertur, articulum complecti de exactionibus Curiæ Romanæ, qui articulus 5. eſt, hiſque verbis continetur. *Item exactiones, & onera graviſſima pecuniarum per Curiam Romanam Eccleſiæ Regni noſtri impoſitas, vel impoſita, quibus Regnum noſtrum miſerabiliter depauperatum extitit, ſivè etiam imponendas, vel imponenda levari, aut colligi nullatenus volumus niſi dumtaxat pro rationabili, pia, & urgentiſſima cauſa, vel inevitabili neceſſitate, ac de ſpontaneo, & expreſſo conſenſu noſtro, & ipſius Eccleſiæ noſtri Regni.* Sed articulum illum falſò inſertum eſſe, tam efficacibus argumentis convincitur, ut, ſi à cæteris non ſeparetur, totam illam Pragmaticam falſam eſſe demonſtret.

6. Equidem integram illam ſuppoſitam eſſe ſentiunt etiam ſcriptores Gallici, præſertim eruditiſſimus vir Ludovicus Thomaſſin. tom. 3. de Benef. par. 4. lib. 2. cap. 10. num. 11, ubi aſſerit: „eam nullo ſolido fundamento, neque ullius „Autoris antiqui, & cui plena fides adhibeatur, teſtimo„nio fulciri. Fuſius, & validius eam impugnat cap. 41. n. 4. ejuſdem libri, & lib. 3. cap. 24. num. 17. ſunt argumenta non pauca contra integram Conſtitutionem, ſed ſunt etiam ſpecialia contra quintum articulum, qui ſolus, ut dixi, ad S. Sedem attineret.

7. Primò Pragmatica illa à nemine allegata fuit uſque ad tempus ſchiſmatis Avenionenſis & contentionis Eccleſiæ Gallicanæ contra Pontifices, hoc eſt ferè 200. annis à tempore, quo condita ſupponitur.

8. Secundò nec etiam tunc in lucem edita fuit, ſed adhuc

Digitized by Google

huc pluſquam centum annis poſt eam allegationem, id eſt anno 1515. in ſubſidium ſcilicet alterius Pragmaticæ Sanctionis à Carolo VII. tempore Concilii Baſileenſis promulgatæ.

9. Tertiò pluries typis excuſa eſt ſine articulo illo ſupra relato. Eo enim omiſſo refertur in Bibliotheca Patrum per Margarinum de la Bigne, Doctorem Sorbonicum tom. 6. cujus intra 30. annos tres factæ ſunt editiones Pariſiis, cum privilegio, quarum ultima eſt anni 1609. Eodem modo habetur in Bibliotheca Patrum, Doctorum Colonienſium anno 1618. tom. 13. Cæſar Egaſſius Bulæus in hiſt. univerſ. Pariſ. an. 1666. edita tom. 3. pag. 391. illam etiam exſcribit abſque illo articulo.

10. Quartò nullam habet veriſimilitudinem, quod ſanctus ille Rex, cujus tanta erat in ſanctam Sedem reverentia, Edicto ſolemni Romanæ Curiæ Officiales, ut jurium Epiſcopalium uſurpatores comprimere voluiſſet, eoſque tantæ cupiditatis incuſare, ut Regnum ab eis ſuum fuiſſe ad pauperiem redactum enunciaret. Si qua fuiſſet adverſus hanc Curiam querela; precibus, cohortationibus, monitionibus, vel, ſi vis, etiam minis ſignificaſſet; non autem publicâ Conſtitutione. Quî eſſet Chriſtianiſſimus ille Rex erga ſanctiſſimam Sedem affectus, anno ſequenti demonſtravit, cum inter alia, quæ filio ſuo monita, quaſi hæreditariam ſucceſſionem teſtamento conſcripſit; duo iſta præſertim commendavit; *Sis devotus, & obediens Matri noſtræ Romanæ Eccleſiæ*, ET SUMMO PONTIFICI TANQUAM PATRI SPIRITUALI. Præmiſerat. *Sis diligens, quod omnes ſubditi tui juſtitiâ, & pace fruantur*; MAXIME' AUTEM PERSONÆ ECCLESIASTICÆ ET RELIGIOSÆ. Addûcto deinde Avi ſui Philippi Auguſti exemplo, qui ab Eccleſiaſticis injuriam ſibi fieri malebat, quàm cum eis contendendo Eccleſiam ſcandalizare, ſic concludit; AMA IGITUR *ô Fili* PERSONAS ECCLESIASTICAS, ET SERVA PACEM EORUM, QUANTUM POTERIS. Quis credat Principem, qui filio exemplum proponit tolerandæ injuriæ ab Eccleſiaſticis viris illatæ, diſſidii cum eis vitandi cauſa, anno præterito jugum non ſibi, ſed Regni ſui Beneficiis à Curia Romana impoſitum Pragmaticâ ſuâ Sanctione compeſcere voluiſſe? Non erat certè mos adhuc

Digitized by Google

huc inductus, nec à S. illo Rege profectus eſt, autoritatem Regiam ſanctæ Sedis ordinationibus opponendi, ſed potiùs Eccleſiam à Laicorum vexationibus vindicandi.

11. Quintò, anno 1268. quo condita fertur hæc Pragmatica, S. Ludovicus ad ſecundam in Terram ſanctam expeditionem cum ſummi Pontificis conſilio ſe accingebat. Quare improbabile omninò eſt, ſanctiſſimum illum Regem immoderatas Officialium Curiæ Romanæ exactiones Papam celaturum fuiſſe, iiſque remedio ipſi Pontifici probroſo (cùm in eum recideret Officialium culpa) occurrere maluiſſe.

12. Sextò præſertim cùm tunc temporis Eccleſiæ præeſſet Clemens IV. Natione Gallus; alieniſſimus ab omni avaritia, & carnali in parentes affectu, quorum occaſione bona Eccleſiaſtica ſæpè cumulantur, & dilapidantur. De illo Pontifice ſic loquitur Genebrardus ad annum 1265. *Optimus Pontifex bona Eccleſiæ optimè diſpenſavit. Cùm duas filias ex mortua uxore ante Pontificatum ſuſcepiſſet, uni in Monaſterio collocata triginta tantùm libras dedit. Alteri 300. libras dotis nomine, Clerico nepoti tres Prabendas habenti duas abſtulit, ſe dicens Deo, non carni, & ſanguini velle acquieſcere.* An igitur ſub tali Pontifice opus fuiſſet ut S. Ludovicus Edicto ſuo Romanæ Curiæ rapacitatem ſiſteret, aut Beneficiorum, & bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtrationem, & uſum, quæ res ad Eccleſiæ juriſdictionem propriè pertinet, Pragmaticâ ſanctione moderaretur.

13. Si quod fuiſſet tunc temporis exactum ab Eccleſia Gallicana ſubſidium, non niſi ad juvandum in expeditione bellica S. Ludovicum impendendum fuiſſe prudentiſſimus quiſque judicaret.

CAPUT XVI.

Vera origo, & progreſſus libertatum Eccleſiæ Gallicanæ.

1. Ex omnibus malis, quæ diſſidium inter Bonifacium VIII. & Philippum Pulchrum conſecuta ſunt, maximum, & aliorum quamplurimorum cauſa fuit ſchiſma. Cùm enim Clemens V. Philippi operâ ad ſummum Pontificatum evectus

Digitized by Google

evectus fuiſſet, Sedem Avenione, ſicut Regi promiſerat, conſtituit anno 1305. ibique commorati ſunt ſubſequentes Pontifices uſque ad annum 1375. quo Gregorius XI. Sedem Avenione Romam retulit; Eo Romæ defuncto anno 1378. Cardinales, qui majore ex parte Galli erant, Bartholomæum Prignianum Barii in Apulia Epiſcopum elegerunt, qui Urbanus VI. appellatus eſt. Sed quia novus Pontifex ſe Cardinalium ſeverum animadverſorem, & reformatorem præbuit, eoſque hac de cauſa infenſos habuit, illi Anagniam primùm, deinde Fundos ſeceſſerunt, ubi Conventu facto electionem Urbani VI. utpotè gravi metu extortam, irritam declarantes, Robertum Cameracenſem Epiſcopum, & Cardinalem renunciarunt Pontificem, qui Clemens VII. dici voluit. Hunc promovit, defenditque præcipuè Joannes Grangius, Gallicè *la Grange*, Cardinalis, & Epiſcopus Ambianenſis, Urbano inimicus, & gratiâ Caroli VI. Francorum Regis potentiſſimus. Romæ Urbanus hæſit, Clemens Avenione Sedem fixit. Hinc exortum eſt lugendum illud ſchiſma, quod Eccleſiam miſerè laceravit uſque ad annum 1417. quo tempore Concilium Conſtantienſe abrogatâ de Pontificatu contendentibus Dignitate, novum creavit Pontificem Odonem Columnam Cardinalem tituli S. Georgii in Velabro, qui ſibi Martini V. nomen indidit, quique ſolus poſtea legitimus Pontifex agnitus eſt.

2. Tempore autem illius ſchiſmatis cùm uterque Pontifex ad tuendam ſuam Dignitatem maximis ſumptibus, & potentibus amicis indigeret, gravia Beneficiariis onera imponebat, Beneficiorum collationem ſibi reſervabat, multaque contra diſciplinam antiquam committebat. Quamobrem Galli, in quorum jam animis tempore Bonifacii VIII. avita erga ſummos Pontifices obſervantia, aliquantum refrixerat, maximè autem Clerus tanti ponderis impatiens, & Univerſitas ſtudii Pariſienſis, cujus tunc temporis magna erat non ſolum in Eccleſia, ſed etiam in Republica autoritas, quæque moleſtè ferebat viris litteratis Beneficia non conferri, de excutiendo illo jugo cogitarunt, quare Regis, Senatus Pariſienſis, & Regni Primatum opem implorarunt, ac promptam nacti ſunt: Itaque ſub Carolo VI. cùm adhuc ætate, ac deindè mente de-

bilis eſſet, in medium adducta eſt libertas Eccleſiæ contra Pontificum exactiones, ac Beneficiorum reſervationes, tanquam antiquis moribus, & Canonibus contrarias, ac ſenſim contra cætera omnia, quæ nimis gravia videbantur, in quo potentia ſæcularis cum Clero conſenſit, eumque maximoperè juvit. Hinc Doctorum Pariſienſium, ſed multò magis Juriſconſultorum animos invaſit ſtudium quoddam librandæ Pontificiæ autoritatis, ne ultra poſitos ſibi à Chriſto terminos in præjudicium Cleri, aut Regni produceretur. Deinde etiam ad Concilia œcumenica examinanda, libertas illa protenſa eſt.

3. Anno 1438. in Conventu, qui Eccleſiæ Gallicanæ nomine cenſeri voluit, Bituricis examinata, temperata, & ſic accepta, ac in unum corpus redacta ſunt præcipua Concilii Baſileenſis Decreta, exactionibus, & Beneficiorum reſervationibus obſtantia, idque Pragmaticam ſanctionem vocant, quam Carolus VII. confirmavit, & obſervari præcepit. Fuit aliquandiù hæc Sanctio, ceu Theſaurus, ac Promtuarium libertatum Eccleſiæ Gallicanæ. Quidquid contra ibi contenta tentabatur, Regis, aut Senatus convellebatur autoritate.

4. Verùm ſummi Pontifices Pragmaticam illam ſanctionem abominati ſunt tanquam juribus ſuis infeſtam, ac quaſi ſchiſmatis fœtum tunc temporis editum, cùm Concilium Baſileenſe legitimum non eſſet, abſente, ac etiam contradicente Eugenio IV. Papa, & maximo Cardinalium, & Epiſcoporum numero, qui cum ſummo Pontifice Florentiæ Concilium habebant (quo vocati fuerant etiam Patres Baſileæ degentes) quorumque Decreta, utpotè à capite cum pluribus membris derivata, Epiſcoporum Baſileenſium Decretis longè erant anteponenda. Tandem Pontificum diligentiâ Pragmatica illa ſanctio primùm à Luduvico XI. deindè à Franciſco I. Regibus Franciæ fuit abrogata, ut teſtantur illorum Edicta.

5. Senatus quidem & Vniverſitas ſtudii Pariſienſis, imò Clerus univerſus diutiſſimè illam propugnaverunt, ſed tandem Romanis Pontificibus, Regibus Galliæ, ac uſui cedere coacti ſunt, quamvis, ut ſæpè ſignificarunt, inviti. Nam adhuc anno 1636. cùm in Comitiis Cleri Gallicani Procuratores,

Digitized by Google

tores, ſeu Promotores inter Acta Cleri paulò ante collecta, Concordata inter Leonem X. & Franciſcum I. relata fuiſſe, atque indè tacitum Cleri conſenſum, & Concordatorum approbationem fortaſſis inferendam monuiſſent, Comitia authenticè declararunt, inſtrumentum illud ad Eccleſiaſticorum virorum commoditatem, non autem in majoris approbationis ſignum illic fuiſſe inſertum. Itaque licet titulo 1. Concordatorum prædictorum referatur ea fuiſſe Statuta loco *dictæ Pragmaticæ Sanctionis, ac omnium Capitulorum in ea contentorum*: Tamen adhuc nonnulla retinentur, quæ Concordatis expreſsè contraria non ſunt.

6. Cæterum Eccleſia Gallicana, quæ, ut ſe à ſummorum Pontificum exactionibus, & Beneficiorum reſervationibus liberam ſervaret, ad Poteſtates ſæculares recurrit, Poteſtatis ſæcularis facta eſt ſerva, & cùm Romani Pontificis juriſdictionem moleſtè, ac graviter tulit, ſuam, à laica ferè omninò abſorptam gemuit. Teſtantur enim Parlamentorum placita, Advocatorum libri, imò frequentes Cleri Gallicani querelæ, prætextu tuendarum libertatum Gallicanarum, & impediendorum abuſuum, juriſdictionem Eccleſiaſticam à ſæculari eſſe ferè penitùs extinctam.

7. Nec magna futuræ reſtitutionis ſpes affulget. Cùm enim ſummi Pontificis autoritas in Gallia plenè vigeret, poterat Epiſcopis, aliiſque Ordinis Eccleſiaſtici viris ad defendenda ſua jura opem ferre. At nunc eâ imminutâ; etiam poſtulante Clero, aut potiùs conſtricto ejus poteſtatis uſu, parùm efficax auxilium à ſancta Sede ſperari poteſt, niſi Chriſtianiſſimi Regis religio ad majorum ſuorum exemplum, certò ſibi perſuadeat, maximam gloriæ ſuæ partem in liberanda, & protegenda Eccleſia eſſe poſitam, ſuamque autoritatem, ſicut pro fide reſtauranda, ſic pro reſtituenda Eccleſiæ libertate ſeriò impendat.

8. Sicut igitur Gallia ipſa exactionibus, ac Beneficiorum reſervationibus, quibus ſe à Pontificibus, vel ab eorum Officialibus premi conquerebatur, occaſionem præbuerat, Pontifices Avenionem advocans, ut viciniores haberet, ac poſtmodùm in ſchiſmate inter plures Pontifices Avenionenſium partes amplectens; ſic etiam ut ſe adverſus illa onera contra

Poteſtatem Eccleſiaſticam tueretur ad laicam recurrens, ab iſta in duriorem, ac miſerabiliorem ſervitutem redacta eſt. Hoc utrumque teſtantur ſcriptores Gallicani. Genebrardus Chron. lib. 4. in Clement. V. de tranſlatione Sedis Pontificiæ, iſta ſcripſit; *Denique hac Sedis Apoſtolica tranſlatio valde fœdavit antiquam Eccleſia faciem. Nam prater inauditas diſpenſationes, & Sanctorum Canonum enervationes, periit illud Divinum jus, ſacularia ſacularibus, & regularia regularibus, maximè in Gallia, dum Pontifices hujus tranſmigrationis pluſquam Babilonica (nam obſervantiam regularem, diſciplinam Eccleſiaſticam penè totam, jura denique confudit, corrupitq;) Patria, & Principibus impiè ſavere geſtiunt.* En ſervitutis origo, en libertatis vindicandæ occaſio.

9. Pragmaticam Sanctionem Judicibus ſæcularibus ad opprimendam, & ferè extinguendam Juriſdictionem Eccleſiaſticam, viam ſtraviſſe docet Tractatus de juriſdictione Eccleſiaſtica tom. 1. cap. 9. Actorum Cleri, editionis anni 1673. exſcriptus, cujus verba referemus, cùm de Appellationibus tanquam ab abuſu diſputabimus.

10. Non eſt tamen hic omittendum Edmundum Richerium Doctorem, ac Socium Sorbonicum in Libello de Eccleſiaſtica, & politica poteſtate num. 13. Gallicanarum libertatum originem appellationibus ab abuſu tribuere; *Hac ratio procedendi Gallorum*, inquit, de hujuſmodi appellationibus loquens, *originem prabuit Eccleſia Gallicana libertatibus, ut eas vulgo nominant.* Quæ certè origo, ſi vera eſt & plurimùm eſt Eccleſiæ odioſa, nec multùm antiqua.

L I-

Digitized by Google

LIBER SECUNDUS.

De Juſtitia Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ.

DUabus Libertates Eccleſiæ Gallicanæ partibus conſtant, ut ex illarum naturæ accuratiori examine licuit colligere, ſcilicet facultate retinendæ antiquæ diſciplinæ Canonicæ, & examinandi utrum novæ leges utiles futuræ ſint, eaſque, ſi cum utilitate conjunctæ non ſint, repudiandi. Utriuſque partis juſtitiam expendemus in hoc libro, præcipuè tamen ſecundæ, quia plus habet difficultatis, & plus indiget examinis. Quis enim eſt, qui antiquæ diſciplinæ uſum non commendet in iis omnibus, quæ temporum, aliarumque circumſtantiarum mutatione inutilia, vel etiam periculoſa non evaſerunt.

CAPUT PRIMUM.

Laudandum eſſe conſtantem antiquorum Canonum uſum.

1. IPſis Spiritus ſancti oraculis admonemur antiquam diſciplinam ſciſcitari. *Hæc dicit Dominus*, inquit Hieremias cap. 6. verſ. 16. *State ſuper vias, & videte & interrogate de ſemitis antiquis,*

 quæ

quæ ſit via bona, & ambulate in ea. Ne quis autem reponat monitum illud eò tantùm pertinere, ut inter vias antiquas optimam eligamus: arctiùs nos alibi ad diſciplinam illam antiquam adſtringit Spiritus ſanctus, extra ſemitas illas excurrere vetans; *Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt Patres tui.* Proverb. 22. verſ. 28.

2. Eodem ferè modo procedunt gratia, & natura, & in utràque, ſicut quæque res ad ſuum principium proximè accedit, ità ipſius perfectionem maximè conſequitur; quò autem recedit longiùs, eò deficit magis ab ejus virtute. Hinc fit ut religioſi Ordines primis inſtitutionis temporibus ferventiores, & diligentiores ſint in ſequendis præceptis, quæ fuerunt à fundatoribus tradita, & in imitandis illorum exemplis: proceſſu autem temporis tepeſcat ille ardor, ac tandem relaxata omninò diſciplina regulari, abolendi ſint, niſi fortè ad antiquam formam, renovato religionis ſpiritu, revocentur.

3. Pari quoque ratione, licet Eccleſia Catholica columna ſit, & firmamentum veritatis, navis à nulla tempeſtate ſubmergenda, domus Dei, adverſus quam portæ inferi nunquam prævalituræ ſint; tamen in pluribus, & aliquandò præcipuis ſuis membris infirmitatis humanæ defectus patitur, & refrigeſcente charitate abundat iniquitas. Quantùm enim, heu, diſtamus à primis illis Chriſti Diſcipulis, quorum vita, virtutes, & mors ipſa efficaciſſima erant argumenta veritatis, & ſanctitatis Chriſtianæ Religionis.

4. Quid igitur mirum ſi ad finem uſque mundi magna veneratione proſequendæ ſint ſacræ illæ regulæ, quæ tunc conſtitutæ ſunt, cùm abundantiùs ſeſe Spiritus ſancti gratia effundebat in Chriſtianos, maximè autem in Paſtores, penes quos erat legum ponendarum facultas.

5. Tanta ſolet incommoda invehere legum mutatio, ut vel eo ſolo nomine commendandum ſit antiquæ diſciplinæ ſtudium, & in ea retinenda firmitas. Hanc tradit doctrinam Doctor Angelicus 1. 2. quæſtione 97. art. 2. his verbis; *Habet ipſa legis mutatio, quantum in ſe eſt, detrimentum quoddam communis ſalutis, quia ad obſervantiam legum plurimùm valet conſuetudo, in tantum quod ea, quæ contra conſuetudinem communem fiunt, etiamſi ſint leviora de ſe, graviora*

viora videntur. Unde quandò mutatur lex, diminuitur vis constrictiva legis, inquantum tollitur consuetudo: *Et ideò* NVNQVAM DEBET MVTARI LEX HVMANA, NISI EX ALIQVA PARTE TANTVM RECOMPENSETVR COMMVNI SALVTI, QVANTVM EX ISTA PARTE DEROGATVR. Et infrà; *Unde dicitur à Juriſperito quod in rebus novis conſtituendis evidens debet eſſe utilitas, ut rectè recedatur ab eo jure, quod diù æquum viſum eſt.*

6. Sed etſi omni alia probatione hæc doctrina deſtituta eſſet, illius veritatem abundè demonſtraret experientia. Nam ſi omnes Rerumpublicarum, Regnorum, aliorumque Cœtuum calamitates, & everſiones inſpiciamus, ab innovatione aliqua imprudenter facta ſæpiſſimè occaſionem accepiſſe animadvertemus, ut verè dixerit S. Auguſt. epiſt. 119. *Ipſa mutatio conſuetudinis etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat.*

7. Complectitur autem antiqua diſciplina Decreta Conciliorum œcumenicorum, ſummorum Pontificum Conſtitutiones, imò & Conciliorum Provincialium Canones, ſpecialem tamen erga Concilia œcumenica venerationem præſeferunt Galli, dum ſuas libertates allegant.

8. Equidem, ſi Dominus noſter Jeſus Chriſtus, ubi forent duo, vel tres in nomine ejus congregati, ſe quoque futurum pollicitus eſt, quis dubitet, illum in Cœtu omnium Eccleſiæ Paſtorum ſimul congregatorum præſentiorem fore, & luminis, ac gratiæ vim majorem in eos effuſurum.

9. Apoſtoli Spiritu ſancto repleti exortas circa circumciſionem, & alias obſervantias legales, difficultates non ſeorſim, ut facilè poterant, enodarunt: ſed in Concilium congregati poſt longam diſquiſitionem ſolverunt. Notanda ſunt autem verba, à quibus incipit Decretum illud Apoſtolicum; *Viſum eſt*, inquiunt, *Spiritui ſancto, & nobis.* Quæ quidem verba argumento ſunt, quod Spiritus ſanctus Conciliis, maximè œcumenicis præſit, ea illuſtret, & ad veritatem infallibiliter dirigat. Porrò cùm primum in unoquoque genere ſit menſura, & regula cæterorum, illud Apoſtolorum exemplum ſequi debent, qui in illorum locum ſuccedunt, quando tempora incidunt, quæ id expoſcant.

10. Is fuit omnibus retrò ſæculis Catholicæ Eccleſiæ ſenſus,

Digitized by Google

ſus, quæ maximam vim habere Concilia œcumenica ſemper putavit ad conſervandam, vel reſtaurandam fidei puritatem, & morum ſanctitatem. Quin etiam congregata ſunt ſæpè Concilia ad conſtituendam diſciplinam in rebus, quæ hodiè non tanti momenti viderentur, ut illarum cauſa evocandi eſſent undique à ſuis Diœceſibus Paſtores.

11. A Conciliis generalibus, in quibus ſummus Pontifex Caput viſibile Eccleſiæ, & præcipua ejus membra, id eſt Paſtores conjunguntur, repræſentatur Eccleſia illa, quæ ab Apoſtolo dicta eſt *columna, & firmamentum veritatis*, 1. ad Timoth. 3. quam qui non audit, debet, ut Ethnicus, & Infidelis exterminari. Quæcumque ab Eccleſia ſic congregata oracula proferuntur, à promiſſione Divina pleniſſimam obtinent autoritatem.

12. Addi alia ratio poteſt, quæ plurimùm valet, ut Chriſtiani Conciliis œcumenicis obſequantur libentiùs. Cùm enim in auguſtis illis cœtibus cujuſvis Nationis, & Provinciæ Antiſtites interſint, fidemque omnium ubique Chriſtianorum, varioſque illorum mores, & uſus liberrimè promant, faciliùs aſſentiuntur Fideles Decretis poſt tam accuratam rerum cognitionem prolatis, & ſibi à propriis Paſtoribus denunciatis, aſſignatis item, ſi quandò expediat, rationibus, & autoritatibus, quibus ducti fuerint Judices. Certior etiam inde fit populus non adulterata fuiſſe Decreta, ut in Conciliis minus frequentibus aliquandò contigit.

13. Licet autem aliquandò mali etiam Pontifices in hujuſmodi Conſeſſibus prophetizent, fit, neſcio quomodo, ut ſanctiora habeantur, quæ à ſanctioribus ſtatuta ſunt, quales ſcimus, multos fuiſſe ex iis, qui primis præſertim in Conciliis œcumenicis ſederunt, unde maxima illis acceſſit veneratio.

14. Utinam Ethnici, & Hæretici hac in parte rationem, nullâ perturbatione, nulloque proprii ſenſus, aut affectus præjudicio præventi, conſulerent? Mirum quanta in eo tractandarum rerum Eccleſiaſticarum modo illis eluceſcerent argumenta veritatis, & ſanctitatis, quæ Religioni noſtræ inſunt. Quis enim non perſpiciat, cœtum numero, ſapientiâ, ſcientiâ, ſanctimoniâ, & aliis dotibus, quibus præditi ſunt viri,

viri, ex quibus conſtat, illuſtriſſimum auguſtiſſimumque, nonniſi vera, & juſta decreturum. Hujus rationis pondere quaſi oppreſſi duo Epiſcopi Provinciæ Avenionenſis, qui hæretici ad Concilium Tridentinum acceſſerant, Catholicæ fidei jugo mentem ſubmiſerunt, ut refertur in vita Gallicè conſcripta Illuſtriſſimi Bartholomæi de Martyribus Archiepiſcopi Bracharenſis lib. 3. cap. 1.

15. Nemo igitur jure meritò accuſet Gallos, quod antiquam diſciplinam venerentur, eamque retineant, ubicunque facta in perſonis, aut negotiis mutatio novas leges non requirit.

CAPUT II.

Neceſſarium eſſe aliquando per novas leges antiquis derogare.

1. FAtebitur quiſquis ratione utetur accomodandas eſſe leges moribus eorum, quibus præſtituuntur, atque variandas ſecundùm perſonarum, locorum, & temporum conditionem, non ita quidem, ut regulæ ad arbitrium hominum, fortè perditorum, inflectantur, ſed ut, penſatis illorum dotibus, affectibus, uſibus, tales eis præſcribantur leges, quæ illorum ſaluti, vitæque rectè inſtituendæ aptiores videantur. Cùm autem hominum mores, ſicut & aliæ res omnes, mutationi ſint obnoxii, neceſſe eſt, ut ſi antiquis moribus novi adverſentur, per regulas antiquis contrarias ad bonum publicum deducantur. Non iiſdem ægritudinibus animi ſemper laborant: ſed quemadmodum in corpore nunc ille, nunc contrarius morbus graſſatur; unde contraria, pro vario morborum genere, medicamenta ſunt adhibenda; ita mentes ſucceſſivè contrariis erroribus, & vitiis ſubjacent, quibus modò iſtis, modò illis legibus occurrendum eſt.

2. Habet quidem plurima incommoda legum mutatio, ſi cum levitate, aut imprudentia conjuncta ſit, non per neceſſitatem quaſi extorta. Quamobrem, ut docet S. Thomas

mas 1. 2. quæſt. 97. art. 2. non ſtatim ut ſeſe melius aliquid offert, quam quod à lege intendebatur, immutanda eſt, ſed opus eſt, ut hanc mutationem aut maxima neceſſitas poſtulet, aut evidentiſſima utilitas. Verùm quæ ratio eſt, ut quod ad bonum publicum inſtitutum eſt, ſi perniciosſum evadat, etiam contra bonum publicum retineatur?

3. Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis antiquæ diſciplinæ acerrimus propugnator, & in defendendis Gallicanis libertatibus à pleriſque ſcriptoribus in exemplum adductus, etſi ABSQVE NECESSITATE MVTARI NON DEBERE QVÆ SEMEL IN CONCILIIS STATVTA, VEL IVDICATA SVNT, opuſculo ſic inſcripto, contendat, diffiteri tamen non poteſt, quin occurrente neceſſitate, mutatione opus ſit, quod quamplurimorum ſummorum Pontificum teſtimoniis ibidem confirmat. Inter alia refert ex epiſtola 95. Leonis Primi, quæ eſt ad Ruſticum, verba ſequentia: *Sicut quædam ſunt, quæ nulla poſſunt ratione convelli, ita multa ſunt, quæ aut pro conſideratione ætatum, aut pro neceſſitate rerum oporteat temperari.*

4. Egregiè admodum explicat ſummi Pontificis in temperandis Canonibus autoritatem Gelaſius I. in ea epiſtola, quæ eſt ad Epiſcopos per Lucaniam, & Brutios, & Siciliam conſtitutos cap. 1. *Neceſſariâ rerum diſpenſatione conſtringimur, & Apoſtolicæ Sedis moderamine convenimur, ſic Canonum paternorum Decreta librare, & retrò Præſulum, Deceſſorumq; noſtrorum præcepta metiri, ut quæ præſentium neceſſitas temporum reſtaurandis Eccleſiis relaxanda depoſcit,* ADHIBITA CONSIDERATIONE DILIGENTI, QVANTVM POTEST FIERI, TEMPEREMVS; *quò nec in totum formam veterem videamur excedere regularum, & reparandis militiæ Clericalis officiis conſulamus.* Et cap. 2. *Priſcis igitur pro ſui reverentia manentibus Conſtitutis, quæ, ubi nulla vel rerum, vel temporum perurget anguſtia, regulariter convenit cuſtodiri, eatenus Eccleſiis, quæ vel cunctis ſunt privatæ miniſtris, vel ſufficientibus uſque adeò diſpoliatæ ſervitiis, ut plebibus ad ſe pertinentibus Divina munera ſupplere non valeant, tam inſtituendi quam promovendi Clericalis obſequii ſic ſpatia diſpenſanda concedimus, ut ſi quis,* &c.

5. Quocirca cùm omnia, quæ in condendis antiquis Legibus intercesſerunt ad ſubſtituendas novas conſentiunt, ſcilicet autoritas Conditoris, utilitas ſubditi, facultas parendi, aliæque conditiones, cur robore carebit, quod de novo præcipie-

cipietur ? Quicumque igitur Decreta omnia, quæ nova ſunt, ſolius novitatis obtentu repudiaret, non ſolùm iniquus eſſet, ſed & deſipere videretur. Sanè qui Eccleſiam non eandem hodie credit eſſe, quæ Apoſtolorum temporibus extitit, aut eâdem autoritate præditam negat, vel eodem ſpiritu gubernatam, cum Luthero, & Calvino inter hæreticos cenſendus eſt. Nunquid enim poteſtas à Chriſto Eccleſiæ collata certis temporum ſpatiis definita eſt ? Nunquid ſe cum Eccleſia uſque ad conſummationem ſæculi futurum non pollicitus eſt ? Nunquid hominum mores, quibus ut diximus, accomodandæ ſunt leges variis mutationibus non ſubjacent ? Nunquid quod hominibus certo modo affectis prodeſt, illis non obeſt contrario modo diſpoſitis ? Itaque qui manus Eccleſiæ ligare contenderet, ne medicamentis contrariis contrarios filiorum ſuorum morbos, novis legibus novos abuſus, curaret, is tanquam Reipublicæ Chriſtianæ hoſtis habendus eſſet.

6. Nec inconſtantiæ accuſanda eſt Eccleſia, cum propter evidentem neceſſitatem, aut maximam utilitatem abrogatis prioribus Canonibus novos condit ; hæc enim mutatio non in Eccleſia fit, ſed in hominibus Eccleſiæ ſubditis. Nam & Deus ipſe, à quo Eccleſia omni tempore regitur, licet immutabilis ſit, leges mutavit, novumque Teſtamentum veteri ſubſtituit. Idem ſemper eſt finis, ſed media non ſemper eadem, quia homines non in eodem ſemper ſtatu permanent.

7. Hanc, exigente neceſſitate, poſſe mutationem fieri ſanus nemo diffitebitur : ſed cujus eſt de illa neceſſitate decernere, ac, utrum innovandum ſit aliquid, dijudicare. Hic eſt unicus, aut præcipuus controverſiarum de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, prout communiter deſcribuntur, cardo diligenter inſpiciendus.

Digitized by Google

CAPUT III.

An poſſint novæ leges Eccleſiæ antequam acceptentur, examinari.

1. QUod Sanctiſſimus Pontifex Leo I. loco in præcedenti capite citato, docet, *quædam eſſe, quæ nulla ratione poſſint convelli*, ad fidem, & mores pertinet, ut ſcilicet quæ à ſuprema veritate, & omnis veritatis fonte Deo Eccleſiæ revelata ſunt circa Chriſtianæ Religionis myſteria, vel mores ſecundùm Divinam legem, & rectam rationem inſtituendos, ſtent ſemper immota nullique mutationi obnoxia; Quod autem ſubjicit: *Multa eſſe, quæ aut pro conſideratione ætatum, aut pro neceſſitate rerum oporteat temperari*, de diſciplina eſt accipiendum. Cùm enim diſciplinæ Legibus is propoſitus ſit ſcopus, ut fideles faciliùs, & efficaciùs in fide orthodoxa, & in probis moribus permaneant, & ſemper chariſmata meliora æmulentur; nec eadem ratione debeant, aut poſſint omnes omni tempore, aut in omni loco in illis officiis contineri; neceſſe eſt, ut Eccleſia, quemadmodum in ſuperiori capite diximus, ſuas leges interdum mutet, mutatis perſonarum, & negotiorum circumſtantiis, maximèque ſemper attendat, quid, quo tempore, quibuſque perſonis utiliùs futurum ſit.

2. Itaque cum cuipiam Regno, aut Provinciæ proponitur Lex, Superioris eſt, & circumſpicere diligenter conditiones omnes, à quibus pendet ejus utilitas; nec ægrè ferre, ſi ſubditi propter aliqua incognita Legiſlatori, cujus notitia non poteſt ad ſingula quæque pertingere, damni plus allaturam legem, quam utilitatis, viderint, reverenter ſignificent, ac remedium petant.

3. Canones Eccleſiæ, qui ad fidem, & mores ſpectant, infallibili Dei revelantis autoritate nituntur, ideòque obedientia eis quaſi cæca debetur, quanquam nemo clariùs videt quàm qui Deo aſſentiendum judicat, etſi rerum cauſas, rationeſque minimè penetret: Leges autem, quæ in diſciplina verſantur; hominum, quod ſupra diximus, conditionibus

Digitized by Google

bus ut fructum optatum referant, aptandæ ſunt, nec niſi rationabile obſequium deſiderant.

4. Solemne eſt Eccleſiæ, ut in gubernandis fidelibus, Divinum regimen imitetur, nec ſolum attingat à fine uſque ad finem fortiter, ſed etiam diſponat omnia ſuaviter. Itaque honoris Principibus debiti meminit, illorum jura ſervat illæſa, ordinem, & dignitatem Epiſcoporum veneratur, populorum ſtudia, & uſus attendit, omniaque ita ponderat ut conſenſum, & obedientiam potiùs obtineat, quàm extorqueat; ſuadeat, quàm præcipiat; amore alliciat, quam timore impellat: nec infirmitati ſolùm parcit, ſed interdùm etiam malitiæ cedit in iis, quæ cum Religionis periculo non ſunt conjuncta.

5. Verùm lumen illud ſancti Spiritus, quod ſummo Pontifici adeſt, cum explicanda ſunt fidei myſteria, & tradenda morum præcepta non perpetuò illi hypocritarum fraudes, aulicorum adulationes, improborum mendacia detegit, non adverſus ambitioſorum importunitatem, Magnatum preces, ſuſpecta Officialium conſilia, immotos ſervat. Quid ſi, quod tamen ſine gravi fundamento ſuſpicari nefas eſt, ſummus Pontifex aliquo ulciſcendæ injuriæ, congregandarum divitiarum, augendæ familiæ, aliove pravo affectu impelleretur ad præcipiendum aliquid ſuæ poteſtatis limites tranſcendens, aut juſtitiæ repugnans? Nec enim altitudo, & ſanctitas ſolii ſanctum facit, & à peccato ſecurum. Num, ſi quid hujuſmodi contigeret ab exequendo mandato non liceret abſtinere? Quod autem in mandatis ſingularibus, etiam in communibus legibus liceret, quamvis longè difficiliùs legibus deſit juſtitia, quàm præceptis particularibus.

6. Poſſunt igitur, diſſimulantibus etiam ſummis Pontificibus, expendi novæ leges, antequam recipiantur, ut ſi quæ prodierint, quibus non ſit neceſſe, vel etiam expediens parere, ſuſpendatur executio, ac ſuſpenſionis cauſæ ſignificentur, dummodo id cum bona fide, reverentia debita, & intentione ſincera fiat.

7. Etenim generatim, ut lex aliqua ad ſui obſervantiam adſtringat, duo requiruntur ex parte legiſlatoris, ſcilicet intentio, & autoritas. Duo etiam ex parte ſubditorum, no-

 titia,

titia, & facultas. Itaque ſi legis Conditor, aut omni careat autoritate, aut ejus poteſtas ad materiam legis non ſe extendat, vel ejus intentio certum tempus, certas perſonas, loca, vel negotia eximat ab onere; ſi ſubditi legem reſcire, aut illam exequi non poſſint, parendi neceſſitate non tenebuntur. Quo circa examen aliquod requiritur.

8. Primò igitur videndum eſt an à legitimo ſuperiore orta ſit lex, nec venerando, quod interdum præfert, nomini ſtatim eſt concedendum. Quot enim in Gratiani Decreto v. g. deprehenſi ſunt Canones Conciliis, ſummis Pontificibus, aut aliis Autoribus adſcripti, à quibus conſtat non fuiſſe conditos? Sunt etiam nonnulli, qui ab eorum mente, quorum nominibus inſigniuntur, longiſſimè abſunt, ut videre eſt in libris ad ejus emendationem ſcriptis. Canones auguſto Apoſtolorum nomine celebres, non ſolùm ſanctiſſimorum illorum Eccleſiæ parentum fœtus non ſunt, ſed etiam nonnulla tradunt Eccleſiæ doctrinæ, ac uſui adverſa, ut in primo libro notavimus. Nunquid ergo ſine ulla diſcuſſione fuerant excipiendi, aut agnitâ ſuppoſitione ſine diſcrimine in uſum inducendi?

9. Secundò dum legis Autor certus eſt, & cònſtans legiſlatoris autoritas, poteſt ejus dubia eſſe intentio, vel etiam liquere quod lex omnia loca, omnes perſonas, omnia tempora non comprehendat: ſic v. g. præceptum de conſecrando pane azymo ad ſolam Eccleſiam Latinam, non autem ad Græcam pertinet. Sic præceptum Apoſtolicum de abſtinendo à ſuffocato, & ſanguine, ad tempus dumtaxat erat poſitum, &, ut cenſet Baronius, pro quorumdam tantùm locorum Chriſtianis, ad quos epiſtolam direxerant Apoſtoli.

10. Tertiò in Eccleſiaſtica Hierarchia, ſicut in Cæleſti illuminantur & perficiuntur à ſuperioribus medii, & à mediis infimi. Quamobrem Decreta Eccleſiaſtica primùm quidem Epiſcopis, ab iſtis deindè inferioribus Sacerdotibus, & à Sacerdotibus plebi ſunt intimanda; adeò ut ſi alia via perferantur, in ſuſpicionem meritò veniant, nec ſatis ſit, ut fidelibus quoquo modo innoteſcant, niſi conſueto more promulgentur, ſi nempè potuerit ſolitus ordo commodè ſervari.

11. Quar-

11. Quartò cùm Eccleſiæ, ſicut & Chriſti ejus ſponſi, jugum ſuave ſit, & onus leve, Chriſtuſque ipſe illos reprehenderit, qui hominum humeris onera importabilia imponunt, quando lex impoſſibilis eſt, aut incommodum aliquod maximum ſecum trahit, præſertim à ſuperiore ignoratum, non videtur fieri ei injuria, ſi non ſtatim caput jugo ſupponatur. Uſus antiquis moribus, præſertim non perverſis, contrarii vix inducuntur ſine ſcandalo, cujus cauſa vitandi ſummi Pontifices præcepta ſua, aliunde juſta, ſuſpendi velle cenſentur; *Conſultius duximus*, inquit Cæleſtinus 3. cap. quod dilectio de conſanguinit. & affinit. *Obſervatæ conſuetudini deferre, quàm aliud in diſſenſionem, & ſcandalum populi ſtatuere*, ADHIBITA QUADAM NOVITATE.

12. Eandem ſummis Pontificibus mentem tribuere convenit, quotieſcumque injuſtum aliquid in lege, aut præcepto continetur. Alexander III. cap. *ſi quandò* de reſcript. eam his verbis prodit; *Patienter ſuſtinebimus ſi non feceris quod nobis fuerit prava inſinuatione ſuggeſtum.* Eam etiam indicat cap. *cum teneamur* de præbend.

CAPUT IV.

Utrum leges non acceptatæ obligent.

1. De legibus injuſtis controverſia non inſtituitur, cùm ex communi omnium Doctorum ſententia non obligent, nec propriè leges ſint; qua in re tamen diſtinguenda eſt injuſtitia, quæ ſola Legiſlatoris ineſt intentioni, ab ea, quæ inhæret legi ipſi. Nihil enim vetat, quin ſtatutum aliquod Reipublicæ ſit neceſſarium, nedum utile, quamvis à prava legitimi ſuperioris intentione proficiſcatur, ſed in eo, cum ferè nunquam eveniat, non eſt immorandum. Vitandi etiam ſcandali, & majoris mali cauſa, parendum eſt interdum legibus injuſtis, dum legi æternæ, aut naturali contrarii nihil præcipiant.

2. De juſtis eſt difficultas, & fortè non tam juris quàm facti. Qui enim leges ante acceptationem vim non habere con-

contendunt, iſtis præcipuè ad id credendum rationibus inducuntur. Primò quod leges cum ea intentione dantur à Principe, ut eas velit non obligare, niſi accedente ſubditorum conſenſu; quod ſi de facto verum ſit, ideſt ſi ſuperior conſenſum ſubditorum tanquam conditionem requirat, ſine qua legem robore carere velit, nemini dubium eſt, quin iſti liberi ſint ab ejus obſervandæ debito. Utrum autem ea ſit ſuperioris intentio, nec ne prudentis eſt determinare, aut potiùs ſuperioris ipſius expreſſiùs ſignificare, ne infirmis laqueus prætendatur.

3. Secundò cum ſuperiores à populi conſenſu, & voluntate ſuam obtinuerunt autoritatem, non cenſetur populus eam poteſtatem in ſuperiores contuliſſe, ut inconſultò ſibi poſſent leges præfigere, & ſe invitum ad earum executionem adſtringere. Quæ ratio in Prælatis Eccleſiaſticis à Domino noſtro Jeſu Chriſto inſtitutis locum habere nequit, ſed neque etiam fortaſſis in Principibus ſæcularibus, qui licet ab hominibus primùm electi fuiſſent, à Deo tamen acceperunt facultatem ea præcipiendi, quæ ad bonum publicum eſſent neceſſaria, & reſervata præſtandi à populo conſenſus neceſſitas, non de injuſta voluntate illius ſed de juſta cauſa, & recta ratione eſſet interpretanda.

4. Tertiam alii rationem afferunt, nempè legem eam præſumendam fore inutilem, aut perniciosam, quæ à tota Republica refutaretur, ſed in eo caſu non tam acceptationis, quàm juſtitiæ, aut intentionis Legiſlatoris defectu, legis obligatio ceſſaret.

5. Ergo injuſtæ leges non obligant, quidquid intendat illarum Conditor; nec juſtæ, ſi aut tacitè, aut expreſſè annuat, ut non prius ſubditos ligent, quàm fuerint ab eis receptæ. Poſſet autem faciliùs præſumi conſenſus ille tacitus ſuperiorum à ſubditis ſcientibus eas non eſſe ab illis admiſſas, ad quorum curam, & officium pertinet illarum promulgatio, nam difficilè foret, ut infimi contra mediorum ſententiam, & voluntatem, ſupremorum obſequerentur mandatis, quorum aliunde juſtitiam non ita perſpectam haberent.

6. Nec ſemper argumentum omninò certum eſt contrariæ ſuperiorum voluntatis, ſi legem recipiendam, & exequendam

dam urgeant; Hæc enim inſtantia deſiderium potius ſuperioris arguit, quàm præceptum contineat. Quis enim æſtimet de ſupremo Eccleſiæ Paſtore, velle illum genus quoddam ſchiſmatis inter inferiores Paſtores, & animas illis ſpecialiter commiſſas inducere? Peccant qui ſine cauſa legem rejiciunt; ſed qui rejectam non obſervant, eo quod ſine gravi diſſentione, aut alio incommodo non poſſint, immunes videntur à culpa quando ſuperior ſilentio ſuo teſtatur ſe optare quidem, ut mandatis ſuis obtemperetur; nolle tamen infirmorum, aut illaqueare conſcientias, aut pacem & quietem, fortunas, vel alia bona, ſine majoris boni ſpe, in diſcrimen adducere. Tutiùs tamen ſemper eſt ſuperioris intentionem diligentiùs ſciſcitari.

7. Quod autem, ſi & lex juſta ſit, & ſuperior eam quamvis non receptam, vim habere intendat, ſubditi ad eam acceptandam teneantur, &; ſi violent non acceptatam, peccati rei ſunt, plures adeò certum habent, ut de fide eſſe affirment.

8. Præſtat ſæpiſſimè in ſimilibus caſibus prudentiæ regulas conſulere, quàm propriæ poteſtatis gradus metiri; nec ſolùm videre quidquid poſſit, ſed etiam quid liceat, quid deceat, quid expediat, atque ita ſe unumquemque habere, ac ſi omninò id non poſſet, quod ſibi non liceat, Divinumque honorem, bonum publicum, animarumque ſalutem legem ſupremam exiſtimare, quod eſt optimum S. Bernardi ad Eugenium III. monitum de Conſid. lib. 3. c. 4. *puta tibi non licere (etſi aliàs fortaſſe liceat) quidquid malè fuerit coloratum, ſpiritualis homo ille, qui omnia dijudicat, ut ipſe à nemine dijudicetur, omne opus ſuum trinâ quadam conſideratione præveniet: primum quidem an liceat, deinde an deceat, poſtremò an expediat. Nam etſi conſtet in Chriſtiana utique philoſophia non decere, niſi quod licet, non expedire niſi quod decet, & licet: non continuò tamen omne quod licet, decere, aut expedire conſequens erit.* Non eſt tamen inutile uniuſcujuſque poteſtatis limites noſſe, ut eas, & ſuperiores non excedant, & ſubditi venerentur, & hoc pacto in pacem omnes faciliùs conſentiant, & concordent.

9. Suares non ſolum ejus eſt ſententiæ, ut credat, legum Eccleſiaſticarum vim ab acceptatione non pendere, verùm id etiam ſecundùm fidem negari non poſſe affirmat lib. 4. de legibus

Digitized by Google

gibus cap. 10. ſed, ne ad Doctorum extra Galliam opinionem Gallos vocemus, Michael Mauclerus Doctor Pariſienſis eandem amplectitur ſententiam, & ſimilibus verbis exponit de Eccleſiaſtica Monarchia par. 2. lib. 4. cap. 3. *obligationem inferre poteſt in conſcientia*, inquit Doctor ille loquens de ſummo Pontifice, *ſervandi leges Canonicas à ſe conditas, & ſufficienti promulgatione Orbi Chriſtiano communicatas, ut Alphonſus à Caſtro, Turrecremata, aliiq; de meliori nota Doctores crediderunt: Quod adeò verum eſſe credo, ut ſecundùm fidem negati non poſſe putem*; Et ne quis putaret verba illa *ſufficienti promulgatione*, acceptationem ſupponere, ſubjungit; *Neque propterea lex minus legis nomine, & honore dignabitur, ſi juſta, & ſufficienter promulgata non recipiatur à populo, nec minus peccabit contra Dei juſſa, ſi illam ſine cauſa repudiet.*

10. Sed quid opus eſt ſingularium Doctorum mentem referre. Tota Schola Theologiæ Pariſienſis in Decreto diutiſſimè ponderato ſuper doctrina Lutheriana ſic cenſuit anno 1521. *de conſtitutionibus Eccleſiæ.* Propoſitio. *Neque Papa, neque Epiſcopus, neque ullus hominum habet jus unius ſyllabæ ſuper Chriſtianum hominem niſi id fiat ejuſdem conſenſu, & quidquid aliter fit, tyrannico ſpiritu fit.* Cenſura. *Hæc propoſitio eſt à debita ſubditorum erga Prælatos, & Superiores ſubjectione, & obedientia retractiva, legum poſitivarum ſeditiosè deſtructiva, ac* IN FIDE, ET MORIBVS ERRONEA, ET EST ERROR DAMNATVS VALDENSIVM, *cum errore Arianorum conveniens*: in hiſt. univerſ. Pariſ. tom. ult. ad illum annum.

11. Idipſum ſenſerant antiquiores; *huius*, inquit Ivo Carnotenſis epiſ. 8. de Sede Apoſtolica verba faciens, *judiciis, & conſtitutionibus obviare, planè* EST HÆRETICÆ PRAVITATIS NOTAM INCVRRERE. S. Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis pro Eccleſiæ libertatibus Martyr epiſ. 122. edit. Patris Lupi ad Gilbertum Londonienſem Epiſcopum ſcribit: SOLVS INFIDELIS, AVT SCHISMATICVS APOSTOLICIS OBTRECTAT OBEDIRE MANDATIS.

C A-

Digitized by Google

CAPUT V.

Confirmatur vim Legum ab acceptatione non pendere.

1. CUm Deus Optimus Maximus ſuperiori autoritatem confert ad gubernandum, & præcipiendum, ex conſequenti obligationem imponit ſubditis ad ſequendum, & obediendum; ſunt enim, ut loquuntur Dialectici, duo correlativa, quorum unum non poteſt eſſe ſine altero, & fruſtra eſſet poteſtas regendi ex una parte, niſi ex altera reſponderet neceſſitas obediendi.

2. Id luculenter declaravit Chriſtus ipſe, cùm Lucæ cap. 10. Apoſtolis dixit: *Qui vos audit me audit*; & ne quis leviorem eſtimaret culpam, quæ contra præcepta ab hominibus facta perpetraretur, quàm ſi Chriſtus proprio aliquid ore præcepiſſet, addidit; *Et qui vos ſpernit, me ſpernit*, quibus in verbis obedientia, & contemptus non ad perſonas, ſed ad doctrinam referuntur, nec diſcrimen ponitur inter materiam fidei, & morum, vel diſciplinæ; atque *ità nihil excipitur, ubi diſtinguitur nihil.* Non eſt etiam illud Chriſti oraculum, de contemptu, quem in ſcholis formalem vocant, interpretandum, ſed de ſimplici inobedientia, quemadmodum ex verbis ſancti Mathæi cap. 10. verſ. 14. colligitur. *Quicumque non receperit vos, neque audierit ſermones veſtros exeuntes foras*, *&c.* Quis igitur neget Apoſtolos, eorumque ſucceſſores poſſe fideles, etiam renuentes, obligare ad recipiendas leges, & ad illas ſervandas, niſi fortè affirmare auſit, aut Chriſtum ipſum id non potuiſſe, quæ execrabilis eſſet blaſphemia, aut ſuam poteſtatem cum Eccleſiæ Prælatis non communicaſſe, quod Evangelii verbis repugnat.

3. Quibus potuiſſet meliùs verbis Chriſtus ſignificare poteſtatem illam, quam S. Petro, & in illo cæteris Eccleſiæ Paſtoribus, contulit, hominum acceptatione non indigere, quàm iſtis; *Quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis*; *Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis.* Verbum enim *ligandi* repugnantiæ ſuperandæ vim ſignificat.

 4. Si

4. Si leges ſuperiorum Eccleſiaſticorum non obligarent recuſatæ, etiam ſine cauſa; major eſſet ſubditorum poteſtas vim illis aut conferentium, aut detrahentium per acceptationem, vel recuſationem, quàm ſuperiorum, quibus expectandus eſſet ſubditorum conſenſus; Etenim cum obligatio neceſſitatem inducat, & ſit quaſi quoddam vinculum; ſi lex cùm à Legiſlatore profertur non ligat, nec ad obediendum adſtringit; utrumque autem præſtat poſt conſenſum, & acceptationem: ſequitur legem non à Conditore vim obligandi trahere, ſed à ſubditis ipſis, qua ratione potiores partes in proprio regimine obtinent.

5. Nec poteſt argumenti hujus robur infringi, reponendo conſenſum ſubditorum eſſe tanquam conditionem, non autem cauſam obligationis, quam lex infert, dum eſt acceptata, quemadmodum in contractibus minorum non Curatoris aſſenſus, ſed minoris voluntas validum efficit pactum, quamvis deſideretur etiam aſſenſus ille Curatoris. Hæc enim comparatio magis confirmat argumentum, quàm elidat. Nam primò contractus minoris naturaliter obligat, etiamſi non interceſſerit Curator. 2. Hinc fit, ut etiam in foro externo, quæ ex vi hujus contractus ſoluta ſunt, repeti nequeant, niſi ſpeciali lege id cautum ſit. 3. Secundùm Gallorum Juriſprudentiam rati ſunt hujuſmodi contractus, & validi reputantur, donec Principis beneficio minori ſe læſum aſſerenti ſuccurratur, ut poſſit à conventione reſilire. Quæ omnia non conveniunt legi ſecundùm eorum mentem, qui acceptationem omninò neceſſariam arbitrantur; atque adeò ex illorum mente, ut lex obliget, plus efficit ſubditus acceptans, quàm ſuperior ordinans.

6. Nemini unquam committitur Juriſdictio, ſine facultate cogendi. Ridicula enim eſſet poteſtas homini à Principe collata in hunc modum: *Ego te conſtituo illius Provinciæ, aut Civitatis Gubernatorem, vices meas tibi committo, autoritatis meæ participem te facio, gratum, ratumq; habiturus, quidquid à te præſtitum fuerit, tanquam à me ipſo effectum, quiſquis mandata tua contempſerit, tanquam mea deſpexerit, reus habebitur, &c. cum hoc tamen pacto ut Cives ad nihil eorum, quæ juſſeris obligentur, niſi libuerit, illudq; faciendum receperint.* Nonne ipſum à natura inditum lumen rationis perſpicit mancam, & inuti-

lem

lem fore Gubernatoris autoritatem, ſi ad ſua, & Principis præcepta adimplenda nequiret adigere ſubditos, etiam renuentes.

7. Quis enim in animum poſſit inducere, gladium Principibus, & Magiſtratibus eo tantum fine à Deo porrectum, ut eo tunc ſolùm uterentur, cùm homines, quibus præpoſiti ſunt, in eas leges peccarent, quæ fuiſſent ab ipſis acceptatæ, non autem ut ad eas acceptandas, dum eſſent juſtæ, ſine juſta cauſa recuſantes compellerent? Num autem Chriſtus Vicarios ſuos Eccleſiæ Paſtores reliquit inermes? Illorum quidem arma carnalia non ſunt, ſed armis tamen non carent. Poteſtas ligandi, & cenſuris innodandi, non verſatur in ſolis ulciſcendis contra præcepta Divina patratis criminibus, ſed etiam in punienda fidelium contumacia, qui Eccleſiam non audiunt, Divinæ legis obſervantiam ſuis ordinationibus adjuvantem.

8. Non patitur forma legum Eccleſiaſticarum, nec ſanctorum Patrum, aliorumque Doctorum, de illarum vi loquentium, verba, ut intelligamus, illas eò uſque robore carere, dum fuerint à ſubditis acceptatæ. Nam v. g. quæ illis cenſuræ apponuntur, indicant etiam reluctantes ad illarum executionem teneri. Qua in re, cùm non fiat mentio acceptationis, neque diſtinctio inter privatos, & communitates, imò interdum expreſſe ad communitates pœnæ dirigantur, non debet obligatio ad privatos tantùm, aut etiam ad communitates ipſas poſt acceptationem factam, referri. Et ſi quando Legiſlator acceptationis meminit, exceptio in illo caſu firmat regulam pro cæteris.

9. Innumeros fere Canonici Juris interpretes, & Doctores poſſemus huc congerere, qui licet varia inter ſe ſentire videantur, quia circa eandem hypotheſim non verſantur, ut vidimus in exemplis ſuprà expenſis: in hoc tamen omnes conveniunt, ut doceant legem juſtam, ſecundùm Principis intentionem ſubditos obligare, niſi juſtam habeant non parendi cauſam; ſed ab iis referendis ſuperſedemus, quia hujuſmodi autoritati non ſatis tribuunt Galli. Videri poſſunt apud Proſperum Fagnanum in cap. Treugas. de Treuga & Pace, ubi hanc quæſtionem fusè proſequitur, præſertim à num. 48.

& in hunc modum concludit. *Intrepidè concludendum eſt legem Eccleſiaſticam poſt publicationem ligare à ſui principio ante ullam populi acceptationem.*

10. Abſit, ut libertates Eccleſiæ Gallicanæ inſtabili, atque odioſo illo fundamento nitantur, quod plerique ſuſpicantur, qui libertates illas nihil aliud eſſe putant, quàm facultatem, ſeu licentiam faciendi quod libuerit, refutandi quod non arriſerit. Juſtam cauſam aut habent, aut habere ſe putant; cùm quid aut amplectuntur, aut reſpuunt, quicumque injuſtos ſe apertè non profitentur.

CAPUT VI.

An leges Eccleſiaſticæ minori quàm Politicæ autoritate polleant.

1. ILluſtriſſimus Dominus de Marca in univerſum leges omnes tam Politicas, quàm Eccleſiaſticas, donec acceptatæ fuerint, vim non habere multis probare argumentis nititur lib. 2. de Concord. Sacerd. & Imper. cap. 16. eamque acceptationem docet Eccleſiaſticis legibus magis eſſe neceſſariam. Neceſſitatem illam quoad leges univerſas adſtruit. Primò ex eo quod debeant eſſe Reipublicæ utiles; utilitas autem illa à populi acceptatione cognoſcatur; Ideòque nolint Principes, ut illæ robur ſuum obtineant, donec à populo fuerint receptæ; Quæ quidem ratio ſi de facto vera ſit, ab eo quod hinc ſequitur non diſſentimus. Solis enim legibus utilibus ad bonum publicum, non autem otioſis, aut pernicioſis vim obligandi concedimus, tacitumque Principis conſenſum ſufficere fatemur, ut illarum obligatio ſuſpendatur. Cæterùm Principem juſtas leges in ſubditorum optione relinquere, niſi ex certis indiciis colligatur, haud facilè credimus, nec ipſe Dominus de Marca crediſſe poſtmodum teſtatus eſt his ſecundæ præfationis verbis: *Ad eum verò conſenſum adhibendum ſubditos ex officio teneri juxta præſcriptum Juris Divini, niſi leges eorum commodis apertè officiant. Ab hac regula nunquam diſcedo, quando de legibus Eccleſiaſticis agitur.* Optandum eſſet, ut declaraſſet luculentiùs quid

quid ſub illis vocibus *eorum commodis* intelligeret, ut qui libertates Gallicanas averſantur, ab ea opinione dimoverentur, Gallos ex temporalibus tantùm rationibus, non autem ex bono ſpirituali aut Eccleſiaſtica diſciplina de legibus Eccleſiæ admittendis, vel rejiciendis decernere.

2. Secundò ſic iterùm argumentatur Dominus de Marca; *Sanè ſi contrario uſu, & tacito conſenſu omnium, leges per deſuetudinem abrogantur, & non ſolùm ſuffragio Legiſlatoris, ut dicebat Julianus; Ita etiam etſi non ſuffragium, conſenſus ſaltem tacitus populi, qui rebus ipſis, & factis conſtat, neceſſarius erit, ut leges receptæ dici poſſint.* Probat quidem hoc argumentum conſenſum populi neceſſarium eſſe, ut lex recepta dicatur; Nihil enim aliud eſt receptio, quam conſenſus populi, ſed ſupponit illam receptionem requiri, ut lex adſtringat, quod eſſet demonſtrandum. Prætereà inobſervantiâ vel deſuetudine legi vigor non adimitur ſine Principis conſenſu, qui licet non ſemper neceſſariò exprimendus ſit, ut cenſeatur abolita quælibet lex, dandus tamen fuit ſaltem ſemel pro ſemper; Cùm ſcilicet legibus ſtatutum eſt, aut requiri acceptationem ut inciperent valere leges, aut ſufficere deſuetudinem per tempus à jure determinatum, ut vigere deſinerent.

3. Quocirca plerique Autores diſcrimen inter leges Eccleſiaſticas, & Civiles reponunt, opinioni Domini de Marca è regione oppoſitum. Volunt enim leges Civiles iis, quos diximus, modis à populi voluntate pendere, non autem Eccleſiaſticas, eò quod Principes à Populo, Eccleſiæ Paſtores à Chriſto poteſtatem acceperint. Duplicem adduxit Illuſtriſſimus ille Præſul ſuæ opinionis rationem:

4. *Prima eſt*, inquit dicto cap. 16. num. 6. *quia poteſtas Eccleſiaſtica conceptis verbis data eſt in ædificationem, non autem in deſtructionem, ut teſtatur Apoſtolus. Undè ſequitur* NIHIL OBTRUDENDUM ESSE FIDELIBUS, QUOD EOS OFFENDERE ALIQUO PACTO POSSIT; *Atque adeò* LEGEM ECCLESIASTICAM MINUS COMMODAM PRO NON SCRIPTA ESSE HABENDAM, *quia, ut inquit Chryſoſtomus, hæc eſt Chriſtianiſmi regula, & illius exacta definitio, hic eſt vertex ſuprà omnia eminens, publicæ utilitati conſulere.* Mirùm certè quod tantum hominem talis argumenti non puduerit; *Poteſtas*, inquit, *Eccleſiaſtica data eſt in ædificationem, non autem in deſtructionem.*

Digitized by Google

nem. Ergòne poteſtas laica data eſt in deſtructionem, non autem in ædificationem? NIHIL OBTRVDENDVM EST, inquit, FIDELIBVS, QVOD EOS OFFENDERE ALIQVO PACTO POSSIT. Ergòne à faciendis legibus erit abſtinendum? Lex juſto non eſt poſita, ſed injuſtis, quorum ſemper major extitit numerus. Leges remedia ſunt, quæ tùm curandis morbis, tum præcavendis adhibentur. Unde ſi expectandus ſit hominum, ab adoleſcentia ad malum pronorum aſſenſus, ut à vetitis in quæ nituntur, legum timore coerceantur, nulla erit pietas, nulla religio. Quotus enim quiſque eſt qui ſponte ſua, vel etiam Spiritus ſancti gratiâ ita tendat ad bonum, ut à corruptæ naturæ pondere non trahatur etiam ad malum, & in lubrico poſitus non egeat interdum legum autoritate retineri? Quæ Lex ſancta, & juſta non *offendet aliquo pacto* vitiis jam deditos, aut ad illa propenſos? Quæ lex non videbitur minus commoda? An regulæ, quæ *publicæ utilitati conſulunt*, maximam hominum partem non offendunt? An non illæ ipſæ ſunt, quæ minùs commodæ videntur? Porrò ſi offenſio illa, vel commoditas, bonorum judicio metienda eſt, non offendentur illi legibus juſtis, nec eas minus commodas exiſtimabunt; Juſtas autem dumtaxat valere diximus, etiamſi receptæ non fuerint.

5. Non minus odioſa eſt ſecunda ratio, quam his verbis exprimit idem Dominus de Marca; *ſecunda verò ratio hæc eſt, quia Chriſtus ipſe diſcrimen utriuſque poteſtatis in præceptis dandis autoritate ſua conſtituit. Reges gentium dominantur eorum, & qui poteſtatem habent ſuper eos Benefici vocantur, vos autem non ſic, inquit ille apud Matthæum, & Lucam.* Atqui verba illa non vim ipſam legum, ſed procurandæ executionis rationem continent. Nec enim Deus fidelium conſcientias arctiùs adſtringit ad obſequendum legibus Principum ſæcularium, quàm Eccleſiæ; in eoque ſolo poſita eſt differentia, ut ex communi Sanctorum Patrum, & celebriorum Interpretum explicatione probatur, quod ſuperiores Eccleſiaſticos oporteat præcipere; & obedientiam obtinere ſuavitate potiùs, & charitate, quam ſeveritate, ac timore. Id luculenter docent verba ipſa Origenis à Domino de Marca relata, in quibus, non poteſtas ſuperiorum Eccleſiaſticorum cum poteſtate Principum ſæcularium, ſed unius uſus

cum

cum alterius exercitio comparatur. *Principes Gentium non contenti tantùm regere ſubjectos ſuos, violenter eis dominari nituntur; inter vos autem, qui eſtis mei non erunt hæc.* Mox de Prælatis ſpiritualibus ſubjungit. *Principatus eorum in dilectione debet eſſe poſitus, non in timore carnali;* Quæ duo ultima verba notanda ſunt, ne quis putet Eccleſiam nullo poſſe pœnarum timore malos cohibere; *Quid vultis,* inquiebat S. Paulus, *in virga veniam ad vos, an in charitate, & ſpiritu manſuetudinis?* 1. Corinth. 4. verſ. 21.

6. Multa extant in Sacris Scripturis, etiam novi teſtamenti teſtimonia, quæ Eccleſiæ facultatem illam ſontes plectendi aſſerunt. Satis eſt ut meminerimus Chriſtum, ut diximus, Apoſtolos ſuos, eorumque ſucceſſores, excommunicationis, cæterarumque cenſurarum gladio armaſſe, quo contumaces à malo deterrerent. Quamobrem Origenes non timorem omnem ab Eccleſiaſtico regimine removet, *ſed timorem carnalem.*

7. Sanctus Thomas, & alii plures interpretes in eundem ſenſum verba Chriſti explicant, ut ſcilicet non de poteſtate, ſed de poteſtatis uſu, non de jure, ſed de facto intelligantur. *Principes Gentium dominantur eorum* Matth. 20. *id eſt*, interpretatur S. Thomas, *in ſervitutem redigunt ſubditos:* Ezechiel. 22. *Principes ejus in medio illius, quaſi Lupi rapaces; Item aliqui habent eminentiam non in dignitate, ſed in poteſtate, ut aliqui nobiles, & conſuetum eſt, quod qui poteſtatem habent, non utuntur ad beneficium, ſed poteſtatem exercent in eos, ſcilicet ad opprimendum, non ad juſtitiam; ſed Dominus illam conſuetudinem non vult in Eccleſia ſua ſervari.*

8. Alii interpretes ſuper hæc verba Luc. 22. *Reges gentium dominantur eorum* plurimas congerunt autoritates, ut probent Principibus etiam ſæcularibus congruere benignitatem. Olim epithetum Regis erat, *bonus.* Homerus nihil aliud in Rege deſiderabat, niſi ut eſſet fortis in hoſtes, & bonus in Cives. Imò Præſulum epithetum erat *optimus.* Unde Paulus Felicem Præſidem cognominat *optimum.* Act. 23.

9. Non igitur docet Chriſtus quales debeant eſſe, ſed quales ſint plerique Principes. Cæterùm & Eccleſiaſticis, & ſæcularibus Prælatis competit, ut ſubjectos poſſint legibus obligare, & ad illarum executionem contumaces adigere, illi pœnis ſpiritualibus, & Canonicis; iſti temporalibus, & cor-

poralibus. Sed proh dolor, carnales homines, quia temporalia bona tantùm diligunt, non niſi temporales pœnas metuunt; nec ſpirituales, licet tantò magis metuendas, quantò animus corpori præſtat, formidant. Unde fit ut Eccleſiæ præcepta parvi pendantur, niſi Magiſtratus ſæculares brachium ſuum, id eſt auxilium, ut debent, illi commodent.

10. Tertium addit diſcrimen idem Autor inter utramque poteſtatem. *Regium Imperium, inquit, à Sacerdotali in eo maximè diſtat quod illi non ſolæ ſingulorum Civium rationes commiſſæ ſint, ſed totius Reipublicæ ſalus: Unde fit, ut in Cives etiam invitos ad ſovendum totius Reipublicæ corpus jus illi competat, quemadmodum antea dixi, quòd aliter ſe habet in Epiſcopali Miniſterio, cui Eccleſiæ ſollicitudo ita eſt commiſſa, ut ſingulorum ſaluti præcipuè invigilare debeat, nec curare poſſit univerſum corpus aliquorum membrorum pernicie: ſed ad exemplum Magiſtri nonaginta novem oves deſerendæ illi ſunt, ut centeſimam ad caulas reportet.* Quis rurſus humani ingenii non demiretur imbecillitatem, cum eruditiſſimum hominem, tàm abſurdè ratiocinantem audierit? Quis credat Eccleſiam univerſum corpus minus curare debere, quàm aliqua membra? Quis credat nonaginta novem oves illi omninò deſerendas, ut unam ad caulas reportet? Conſulit Eccleſia bono publico, & quidem magis quàm privato; ſed in hoc excellit ejus regimen, quod cùm ſæculares Magiſtratus multa dimittant inulta, dum ſocietati civili non officiant, Eccleſia omnibus remedia pro viribus conferat, ſecreta ſecretis, publica publicis, nec nonaginta novem juſtos perire ſinit, ut unum ſalvet peccatorem: ſed aliquandiù illorum curam non neceſſariam intermittit, aut imminuit, ut iſtum interim quærat, & juſtorum numero apponens ſimul omnium ſalutem, quantum poteſt, promoveat. Id autem & bonum publicum exigit, ut ſcilicet oves in tuto poſitæ aliquantulum deſerantur, quo congregandis aliis, & Gregi adjungendis, liberiùs vacetur. Neque enim ſi nonaginta novem pariter periclitarentur, poſtponeretur illarum ſalus unius recuperationi.

11. Monet Eccleſia privatim peccatores occultos, ſed publicè peccantes, ac ſcandaloſos publicè arguit, &, dum eſt inutilis correptio, eos ab aliorum communione ſejungit, mavultque, ut Lupi faucibus exponatur ovis una morbida,

quam

Digitized by Google

quàm totum gregem inficiat : quanquam etiam unius illius ſalutem exoptat, eamque ideò etiam ſejungit, ut, dum ſe à grege ſenſerit exulem pudore ſuffundatur, ac illuc redire optet, & feſtinet. Non tàm exigit pœnam quàm morborum curationem, non vult mactare, ſed ſalutem conciliare. Sed eundem ſibi finem debent præſtituere Principes, ut ſcilicet bonum publicum curent, non autem ut perdant, & deſtruant ſingulares homines, niſi fortè quatenus bonum publicum reorum mortem exigit. *Si non ad bonum commune multitudinis*, inquit, S. Thomas opuſc. de regim. Princip. lib. 1. cap. 1. *ſed ad bonum privatum regentis regimen ordinetur, erit regimen injuſtum, atque perverſum..... bonum ſiquidem gregis Paſtores quærere debent, & Rectores quilibet bonum multitudinis ſibi ſubjectæ.*

12. Sed utrique, & Pontifices ſcilicet, & Reges dum pro bono publico ſingulares ſubditos plectunt, etiam iſtorum bono conſulere debent, quantùm poſſunt. Sanè nemini fas eſt quantumvis potenti mortem alicujus, aut aliud malum ſub ratione mali appetere.

13. Quod autem Principes aliquandò privatis hominibus vitam auferant, ut Communitati nocere deſinant; quod etiam ſubjectos ad ſolvenda tributa, quorum dubia eſt juſtitia, compellant, non eſt indicium arctioris obligationis in legibus politicis, quàm in Eccleſiaſticis, ſed majoris timoris in hominibus à pœnis temporalibus, quàm à ſpiritualibus. Quamobrem rectè concludit Dominus de Marca cum Theodoreto; *aliam eſſe rationem legum Regiarum, & Canonum; quod illæ ſeveras pœnas à reis exigant, hi autem errantes in viam reducere, & ægris remedia parare conentur; quando peccatum eſt in leges Evangelicas, aut mores receptos.* Hinc tamen non conſequitur vim obligandi, majorem ineſſe legibus politicis, quàm Canonicis.

14. Sed quæ cauſa eſt, ut præfatus Autor Principibus, *ſi non jure ordinario, ſed ſummo jure agere velint, earum Conſtitutionum executionem urgere poſſe conceſſerit, quæ de jure dubio feruntur, & ab invitis Civibus obſequium extorquere, ſine ulla Tyrannici Imperii exprobratione*: Illam autem facultatem ſummis Pontificibus, aut Eccleſiæ univerſæ denegaverit? Numquid in dubio præſumendum eſt pro juſtitia legis civilis, & prò injuſtitia Canonicæ? Nonne etiam legibus Eccleſiaſticis convenit ratio boni publici,

 quam

quam ſubjungit? *Et ſi enim* inquit, *dura ſint aliquando Regum Imperia, ordo ille imperandi, & parendi id exigit, ut ſubditi Dominorum mandatis cedant, quemadmodum Apoſtoli diſertiſſimè docuerunt.* Quidni etiam Eccleſiæ præceptis parendum ſit, etiamſi gravia videantur?

CAPUT VII.

Oſtenditur Doctores, quos citat Dominus de Marca non docere vim legis à promulgatione pendere, ſed potiùs contrarium.

1. Leges *Eccleſiaſticæ*, inquit idem Petrus de Marca lib. 2. cap. 16. num. 5. *eâdem tacitâ conditione, quâ Civiles adſtringuntur, ſcilicet ut parendi neceſſitate Chriſtianos non teneant, donec uſu ſint recepta. Hæc eſt non ſolùm Gallorum omnium, ſed etiam celeberrimorum quorumque Doctorum ſententia.*

2. Vera ſunt hæc de utriſque legibus, ſi vel tacitus ſuperioris conſenſus adſit, vel à lege abſit juſtitia. Sed ſi ſubintelligantur duæ conditiones à nobis ſupra expoſitæ, ut ſcilicet & lex juſta ſit, & ſuperior omninò, & nonobſtante conſenſus defectu, eam obligare intendat, & pauci Galli, & pauciſſimi celeberrimi Autores neceſſariam omninò promulgationem affirmabunt.

3. Huic ſententiæ non favebit Gratianus, qui primo loco citatur; Nec enim tacitum illum ſuperiorum conſenſum excludit, licet illum non exprimat, dum ait, *leges inſtitui, cum promulgantur: firmari cum moribus utentium approbantur.* Inviſus ferè Gallis eſt Gratianus, quod plurima collegerit, quæ illis videntur ſummorum Pontificum autoritatem nimis extollere, nec illum controverſiarum de libertatibus Eccleſiaſticis Judicem reciperent lubentes; Itaque non eſt in explicanda illius mente amplius immorandum; quanquam ſic illum Autorem interpretantur communiter Juris Doctores, ut tacitum Principis conſenſum ad non exequendam, vel ad abolendam legem requirat, quod in ipſis animadvertere licet, quos deinde citabimus ex prædicto Marca. Imò ſeipſe videtur corrige-

re

Digitized by Google

re §. ult. ejuſdem diſtinctionis 4. dum addit ; *niſi fortè quis dicat hæc non decernendo eſſe ſtatuta , ſed exhortando conſcripta.* DECRETUM VERO NECESSITATEM FACIT : EXHORTATIO AUTEM LIBERAM VOLUNTATEM EXCITAT.

4. Secundò ſanctus Auguſtinus, quem putat Marca inclinare in contrariam ſententiam lib. de vera Religione cap. 31. non inferiorum, ſed ſuperiorum judicio permittit leges, cùm fiunt. Hæc ſunt illius verba ; *In iſtis temporalibus legibus, quanquam de his homines judicent, cum eas inſtituunt* (certè non ſubditi, ſed ſuperiores, leges inſtituunt, imò nec adſunt quidem inferiores, niſi fortè pauciſſimi, dum leges conduntur) *tamen* CUM FUERINT INSTITUTÆ, ATQUE FIRMATÆ *non licebit judici de ipſis judicare, ſed ſecundùm ipſas.* Si judici, qui Principis vice fungitur, non licet de legibus, ſed ſecundùm leges judicare, quomodò id permittetur inferioribus ? Non enim dicit S. Auguſtinus, cùm receptæ, ſed cùm inſtitutæ, atque firmatæ fuerint, quod totum ad Principis autoritatem pertinet. Sed quod S. ille Doctor de Legiſlatoribus, non de inferioribus, doceat, poſſe de legibus judicare, cum inſtituuntur, declarat ipſe maniſeſtiſſimè verbis, quæ poſt jam relata immediatè ſequuntur ; *Conditor tamen legum temporalium, ſi vir bonus eſt, & ſapiens, illam ipſam conſulit æternam, de qua nulli animæ judicare datum eſt, ut ſecundùm ejus incommutabiles regulas, quid ſit pro tempore jubendum, vitandumque diſcernat.*

5. Covarruvias, quem dictus Marca celeberrimum Autorem vocat, utriuſque conditionis ſupradictæ mentionem expreſſam facit in illis ipſis verbis, quæ ſunt ab illo exſcripta è libro. 2. var. reſol. cap. 16. num. 6. ſcilicet ; *Leges à Principe dari ea conditione, ut* NON ALITER OBLIGENT, QUAM SI FUERINT A REPUBLICA RECEPTÆ ..... *& maximè præſumendam eſſe eam legem, quæ à Republica non recipitur, minimè ei convenire.* Ergo ècontra ſi Princeps intendat, ut leges etiam non receptæ obligent, & illæ aliundè Reipublicæ conveniant, ad illarum obſervationem ſubditi tenebuntur.

6. Navarrus, qui eſt alius Autor à præfato Marca citatus tanquam celeberrimus, neceſſitatem taciti conſenſus Principis expreſſè meminit. *Dixi*, inquit, *receptam : quia antequam recipiatur ſaltem per majorem partem Univerſitatis, cujus pars eſt transgreſſor, non ligat.*

ligat. Quoniam promulgari videtur cum conditione, ſi recipiatur ſaltem per majorem partem, ut ſingulariter dixit Domi. in §. leges per Recentiores ibi, & in cap. 2. de Conſtit. & profundiùs Felix in cap. 1. de treuga, & pace num. 12.

7. Citantur ad marginem alii Autores, qui duas poſſunt in Claſſes dividi. Prima eſt eorum, quos vulgò Summiſtas, aut Caſuiſtas appellant, ſecunda aliorum Theologorum. In prima Claſſe reponendi ſunt Bartholomæus Fumus Ordinis Prædicatorum, cujus liber inſcribitur: *Summa aurea Armilla nuncupata.* Angelus de Clavaſio Ordinis Minorum, cujus liber; *Summa Angelica* dicitur; & Sylveſter. Horum trium nullus non ſuppoſuit conſenſum Principis, ad detrahendam legi vim, eſſe neceſſarium: ſive quia tùm debet adeſſe, cùm lex publicatur, aut in deſuetudinem abit, ſive quia generaliter conſtitutum eſt, ut poſt certum tempus, ac cum certis conditionibus leges inobſervatæ robore carerent.

8. Ecce verba ſummæ Aureæ *Armillæ* nuncupatæ verbo lex num. 11. *Et dicit gloſſ. in cap. Quocirca de conſang, & affin. quod tolerantia, & diſſimulatio Principis, in actu de jure prohibito, inducit diſpenſationem: Quod Dominus Antoninus intelligit, quando Conſtitutio Papæ à principio non recipitur, Papa ſciente, & tolerante, quo caſu tolerantia excuſat à peccato: non autem ſi à principio recepta fuit à majori parte, ſecundùm quod limitat Panormitanus.* Nota hæc verba, Papa ſciente, & tolerante.

9. Angelus autem de Clavaſio verb. Conſtitutio §. 1. ſic quæſtionem proponit: *Utrum Conſtitutio Papæ, quæ à principio communiter non recipitur, ipſo ſciente, & tolerante obliget ad peccatum.* Item verb. Conſuetudo §. 10. *Ex quo*, inquit, *per binum actum factum eſt contra Legiſlatorem ſcientem, & valentem contradicere, & non contradicentem.* Non diſputat igitur Angelus, utrum lex non accepta ſubditos arctet, urgente, ac præcipiente ſuperiore, ut acceptetur, ſed ſupponit ipſum ſcire, & tolerare non receptionem.

10. Sylveſter verb. lex num. 6. adhuc clariùs illum conſenſum docet eſſe neceſſarium, imò majorem in hoc autoritatem vindicat ſummo Pontifici, quàm Imperatori, ut mirùm ſit in patrocinium advocatum fuiſſe ſententiæ Petri de Marca. Audi ergo Sylveſtrum verb. lex num. 6. *Quæritur quæ,* &

Digitized by Google

& quot requirantur ad hoc quod lex habeat vim obligativam in ſe, ſive in communi, & dico, quod multa ..... 4. quod per inferiores ſit ſuſcepta, & approbata diſt. 4. in iſtis §. leges ..... etſi opponatur, quod hoc ſit abſurdum, quia poteſtas condentis legem penderet à ſubditorum arbitrio. Dico primò hoc non eſſe inconveniens in Principe ſæculari, ideſt. Imperatore; quia, ut recitat, & ſequi videtur Archidiac. diſt. 3. lex. Quidam, ut Landul. dicunt populum poſſe auferre Imperatori autoritatem, quam in eum tranſtulerunt, juxta §. ſed quod Principi inſtit. de Jur. natur. ſicut judex qui delegavit. (Ecce quomodò Sylveſter ſuffragatur opinioni Marcæ, in eo, quod. lib. 2. cap. 2. docet non ſolùm autoritatem Regiam manare â Deo, ſed etiam ſpecialiter ſingulis Regibus à Deo immediatè conferri,) SED OMNES ECCLESIÆ NON POSSUNT AUFERRE AUTORITATEM A PAPA, QUIA EAM HABET A DOMINO. *Vide ſi vis Archiepiſcopum 3 par. tit. 18. cap. unic. col. 3.* (S. Antoninum Archiepiſcopum Florentinum intelligit, à cujus autoritate poſſemus novum accerſere argumentum.) *Eſto tamen quod illud ſit inconveniens in Imperatore, ſicut in Papa: Dico quod hoc non ſequitur, quia poteſt Princeps deputare Executorem compellentem ad obſervantiam legis: quo caſu neceſſaria erit ſuſceptio legis ſubditis compulſis.* (Vide an Sylveſter cum Marca doceat nihil obtrudendum eſſe fidelibus, quod eos offendere aliquo pacto poſſit:) *& dato quod compelli non poſſint; adhuc non ſequitur illud inconveniens: quia eo caſu, quo Princeps vult compellere, ſed nequit, non receptio non impedit vim legis, cum eo modo eam impediat, quo conſuetudo tollit, ſcilicet quia Princeps ſcit, & tolerat.* Non ergo defectus acceptationis, ſed Principis conſenſus robur legis juſtæ ſuſpendit.

CAPUT VIII.

Oſtenditur ex verbis aliorum Doctorum, quos citat Dominus de Marca non probari vim legis à promulgatione pendere, ſed potiùs contrarium.

1. Citantur adhuc duo magni nominis Theologi ad probandam neceſſitatem acceptationis, ut leges obligent: ſcilicet Joannes Gerſon, & Joannes Major; ſed licet illi, ſicut & Nicolaus Cuſanus, quem alibi allegat, & nos cap. ſequen-

ſequenti, eo tempore ſcripſerint, quo ſummi Pontifices, ſeu legitimi, ſeu falſi, Galliam inſolitis oneribus ferè oppreſſerant, tempore ſcilicet ſchiſmatis inter Pontifices Romæ, & Avenione ſedentes, aut tempore bellorum, ideòque vehementiùs incuſaverint abuſus autoritatis Pontificiæ contra ſanctam, & priſcam Canonum diſciplinam, nuſquam tamen non meminerunt legitimæ Vicariorum Chriſti poteſtatis, & debitæ ab omnibus fidelibus erga ſanctam Sedem non ſolùm venerationis, ſed etiam obedientiæ.

2. Joannes Gerſon in tractatu de vita ſpirituali lect. 4. quæ ſignanter citatur à Marca hæc habet corollario primo. *Nulla tranſgreſsio legis naturalis, aut humana, ut naturalis eſt, vel humana, eſt de facto peccatum mortale*: Sed hæc doctrina nihil juvat ad ſtabiliendam neceſſitatem acceptationis; Diſtinguit enim tantummodo, Theologorum Scholaſticorum more, duas, ut ipſi loquuntur, formalitates in eadem lege, prima quod dictetur à ratione naturali, vel conſtituta ſit ab hominibus. Secunda quod à Deo ſit poſita, vel firmata; Et ab hac ſecunda, non autem à prima putat habere quod obliget ſub pœnâ peccati mortalis; ſed in omni lege juſta reperitur utraque illa ratio, ſeu formalitas. Hæc Gerſonis mens manifeſtè patet ex probatione, quam adducit, ſcilicet, *quia lex naturalis, & humana, ut tales ſunt, non poſſunt attingere ad cognitionem æternitatis in pœna, vel præmio; Non ergò feruntur ad finem talem ſupernaturalem.*

3 Corollar. 4. concludit in hunc modum: *Et ita quantùm lex aliqua habet admixtum de lege Divina præceptiva, tantùm, & non ampliùs eſt ejus tranſgreſsio mortaliter vitioſa.* Et corollar. 7. *Nulla lex appellanda eſt, neque ferenda tanquam neceſſaria ad ſalutem æternam, quæ non eſt de jure Divino in aliquo quatuor graduum, quos lectio præcedens expoſuit.* Hæc doctrina prima ſpecie videtur ab omni peccato mortali eximere violationem cujuſcumque legis humanæ, niſi ſit etiam lex Divina. Verum contraria mens apertè ſignificatur in Corollario 6. cùm de præcepto abſtinendi ab operibus ſervilibus, & ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium audiendi, ſic loquitur Gerſonius: *Quod ſi peccat quis mortaliter tranſgrediendo limitationem iſtam Eccleſiæ, hoc non eſt propriè ex hoc quod Eccleſia ſic præcipit; ſed quia ſic limitare expediebat pro communitate: Et jam homo ſit contemptor Divini præcepti* (huc uſque ſoli Divinæ legi vim obligandi tribuere videtur: ſed

Præ-

Prælatorum autoritatem ſtatim aſſerit) *& ſuorum ſuperiorum, quibus ſponte ſe ſubmiſit, aut ſubmittere debuit pro utilitate ſui, & Communitatis, cujus eſt pars.*

4. Sed in lect. 2. ad quam remittit in Corollario 7. omnem aufert dubitandi occaſionem. Diſtinguit enim quatuor gradus legis ad Divinam legem pertinentis, ad quorum aliquem præcipuè 3. vel 4. evidentiſſimè reducitur quæcunque lex, manifeſtam non continens injuſtitiam ; *Dicamus, quod illa lex eſt pertinens ſolùm ad Divinam, quæ licet deduci non poſſit à veritatibus ſolis Divinæ, deducitur tamen ex eiſdem coaſſumptis aliquibus veris probabilibus, quæ piè, & rationabiliter negari non poſſunt ..... In 3. gradu ſunt leges, quæ ad ſui deductionem per leges Divinas requirunt propoſitiones dubias, quæ tamen plus incitant, & ædificant ad devotionem, quàm oppoſitæ, aut quas tutiùs eſt concedere, quàm negare. Exempla multa, & quotidiana ſunt in Canonibus ſummorum Pontificum, & Decretalibus. Illi quippè Canones, aut Epiſtolæ Decretales innituntur legibus Divinis, utpotè talibus univerſalibus ; Qui vos audit, me audit: obedite Præpoſitis veſtris ; quæ dicunt, facite, & ſimilibus. Sed ſubſumendo pro minori propoſitione, aut in conſequentia coaſſumuntur ſæpiùs propoſitiones, quæ non ſunt de lege Divina, aut quæ dubiæ ſunt, aut non prorſus certæ, quod proficiunt obſervantibus. Tamen in multis tutiùs eſt eas concedere, nec pertinaciter impugnare, &c. Poſtremus gradus continet leges, quæ ex legibus Divinis non plus deduci poſſunt, aut minus quàm oppoſitæ.* Quæ lex amabo, ſi juſta ſit, non pertinebit ad legem Divinam aliquo ex iſtis modis.

5. Sed progeditur ulteriùs Gerſon, nam Corollar. 8. lect. 4. docet in dubio judicandum eſſe pro lege ; Verba inferiùs exſcribemus. Demonſtrabimus etiam alibi quomodò ſummi Pontificis autoritatem defendat, & hæreſeos arguat illius impugnatores, ut hinc pateat Gerſonium, dum autoritati ſummi Pontificis aliquid videtur detrahere, ad abuſus ſuo tempore frequentes reſpicere. *Diutiùs ſpe noſtra*, inquit hujuſce tractatûs lect. 3. *tenuit nos ſermo de hac poteſtate ſummi Pontificis, quoniam tempeſtas præſens ad hoc impulit, pro qua magis neceſſe eſt, poteſtatem hanc ad clarum dignoſcere, atque ſecernere, quam olim antea præſertim ad videndum ſubtractionis factæ juſtificandæ, vel caſſandæ rationem, præſuppoſitis eis, quæ facta ſunt.* De ſubtractione loquitur à Benedicto XIII. Pontifice Avenionenſi, cui paruerunt Galli tempore ſchiſmatis, de quo alibi fuſiùs.

Digitized by Google

6. Joannes Major poſt Gerſonium ſcripſit, & ſe Univerſitatis Pariſienſis ſententiam ſequi profeſſus eſt, in 4. ſent. diſt. 15. quæſt. 4. qui locus citatur à Marca. Ad Gerſonis ſententiam interpretandus eſt, ut ſcilicet non obligent leges ad legem Divinam nullo modo pertinentes, ideſt injuſtæ, vel juſta de cauſa recuſatæ. Puderet ni fallor Doctores celeberrimæ Facultatis Theologiæ Pariſienſis affirmare leges etiam juſtas poſſe repudiari, quamvis renitente Principe, ac ſine juſta cauſa. Contrarium ſuadent eorum Decreta alibi referenda.

7. Denique Joannes Driedo Profeſſor Lovanienſis lib. 1. de libert. Chriſtiana cap. 9. docum. 2. citatus à Marca, docet, quidem legem in foro conſcientiæ non habere vim obligandi. *Quando non eſt moribus utentium recepta*, ſed ſupponit tacitum conſenſum Principis metuentis turbationem Reipublicæ. *Tum enim*, inquit, *lex illa non expedit Reipublicæ ſic diſpoſitæ, cùm plus damni, & turbationis, quam boni inde ſequeretur. Neque enim poſſet lex illa moribus utentium confirmari, dùm Princeps non poſſet abſque turbatione Reipublicæ punire illius legis transgreſſores, populo legem illam non acceptante.* Diſpoſitio tamen Reipublicæ prædicta vix culpa vacaret, ſi lex omnino juſta eſſet.

8. Cæterùm autoritatem ſuperiorum, & eis parendi obligationem, dùm nihil præcipiant legi Divinæ contrarium, in illo ipſo loco validiſſimè defendit: *Ex his*, inquit, *manifeſtum eſt, ſalſam eſſe doctrinam eorum, qui dicunt Eccleſiæ Prælatos, ſuperioreſq; Poteſtates non plus facere poſſe imperando, quam faciunt Magiſtri, aut Doctores Dei legem, ſeu præcepta docentes, & Prælatos nihil aliud poſſe facere, quam faciunt Medici, qui ægrotis intimant, quis cibus mortiferus ſit corpori, quis ſalutaris. .... Nam & ſunt alia innumera ſacræ Scripturæ teſtimonia; ex quibus liquidum eſt Prælatorum & ſuperiorum Poteſtatum officia eſſe non ſolùm docere, aut intimare quid Deus jubeat, ſed & imperare, dirigere, & coërcere populum. Deinde, & ſcire oportet ſupradictas ſcripturas à ſanctis Patribus ſic intellectas eſſe, ut ex illis ſequatur etiam nos oportere* OBEDIRE IN HIS, QVÆ NON SVNT SECVNDVM SE PRÆCEPTA LEGE DIVINA, *quemadmodum latiùs declarabitur infrà, & in ſolutionibus argumentorum.*

9. Teſtimonia Innocentii I. & Gelaſii, quæ profert præfatus Dominus de Marca loco citato cap. 8. in alienum ſenſum

Digitized by Google

ſum ab eo detorquentur. Cùm enim Innocentius Epiſt. 18. quæ eſt ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenſem quædam decreviſſet circa jus Metropoliticum, & de rejectione Clericorum Arianorum, ſcribit, ut hæc Decreta mittantur ad cæteros Epiſcopos, ut ab omnibus unanimiter obſerventur. Qua in re non illorum arbitrio permittit, ut vel acceptentur, vel repudientur, ſed providet tantùm ut ab eis non ignorentur, quod ſufficere putat, ut communi conſenſu ab omnibus executioni demandentur. Et licet hanc ſignificationem in Synodo fieri cupiat, ſatis tamen eſſe inſinuat, ſi ad Epiſcopos pervenerit; *Gravitas itaque tua*, inquit, *hæc ad notitiam Coepiſcoporum, vel per Synodum, ſi poteſt, vel per harum recitationem faciat pervenire, ut ea, quæ ipſe tàm neceſſariò percontatus es, & nos tàm eliminatè reſpondimus, communi omnium conſenſu, ſtudioq; ſerventur.* Gelaſius autem dicit Conſtituta Conciliorum univerſalium fieri ex aſſenſu univerſalis Eccleſiæ; non autem ſtatuta Conciliorum ab aſſenſu univerſalis Eccleſiæ pendere, ut vim habeant obligandi; ac in hoc magnam Apoſtolicæ Sedis autoritatis partem collocat, quod Synodorum Decreta confirmet, exequatur, & obſervari faciat. *Confidimus, quod nullus jam veraciter Chriſtianus ignoret uniuſcujuſque Synodi Conſtitutum, quod univerſalis Eccleſiæ probavit aſſenſus, non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quàm primam,* QVÆ, ET VNAMQVAMQVE SYNODVM SVA AVTORITATE CONFIRMAT, *& continuata moderatione cuſtodit, pro ſuo ſcilicet Principatu.*

10. Ex eo quod Anaſtaſius Bibliothecarius non omnes ubique Canones vigere affirmat ad marginem 6. Canonis ſeptimæ Synodi, ubi mentio habetur cujuſdam Canonis Trullani, nequit Marca inferre, neceſſariam eſſe acceptationem, ut lex vi ſua polleat, cùm à quamplurimis aliis cauſis procedat hæc inobſervatio, præſertim ex tacito ſummi Pontificis conſenſu.

11. Non magis urgent verba Diurni Romani ab eodem Marca relata, quibus pollicebatur olim Pontifex ſe ſervaturum *omnia Decreta Canonica Prædeceſſorum Apoſtolicorum Pontificum quæcumque ipſi Synodaliter ſtatuerint, & probata erant.* Nec enim hac voce *probata* ſignificatur neceſſitas conſenſus ſubditorum, ad hoc ut ſuperiorum legibus teneantur, ſed deſignantur Conſtitutiones deſuetudine, vel contrariis Conſtitutionibus, aliave

 legi-

legitima ratione non abrogatæ: Quod ex verbis ſequentibus colligitur, *ſicut ab eis* (Pontificibus) *ſtatuta ſunt, in ſui vigoris ſtabilitate cuſtodire.*

12. Denique verba illa Philippi II. Francorum Regis à Marca loco citato exſcripta. *Eccleſia non recipit quamplures Canones, qui per deſuetudinem abierunt, vel ab initio non fuere recepti* intelligi debent de Canonibus ab Eccleſia Romana non receptis v. g. Trullanis, vel cum conſenſu expreſſo, aut tacito ſummorum Pontificum in uſum non redactis. Nec enim illud Philippi teſtimonium, aut alia ſupra relata definiunt poſſe ſubditos, ſuperiorum, juſtas ſuas leges acceptari, & obſervari contendentium, voluntati, ſine peccati reatu obſiſtere.

CAPUT IX.

Vtrum legi parendum ſit, dum dubia eſt ejus juſtitia, aut non evidens eius recuſandæ ratio.

1. VErendum non eſt, ne univerſa Eccleſia, vel etiam ſummus Pontifex, aliquid præcipiat legi Divinæ, aut naturali contrarium; ſed neque de quo dubium ſit, an adverſetur, nec ne? Undè non de hujuſmodi dubio hic inſtituitur quæſtio, quæ certè non tàm facilè ſolveretur. Videtur enim ex una parte, quod quemadmodum Deo obediendum eſt magis quàm hominibus, ſi apertè contraria præcipiant, ut qui hunc ordinem invertat, culpæ, ac pœnæ reus ſit; Ita etiam cùm periculum eſt, ne in adimplendo hominis præcepto ſubditus Divina mandata tranſgrediatur, hujuſmodi mandatum prætermittendum ſit, quia hoc ipſo quod quis ſe peccandi periculo committit (committit autem quiſquis id agit, quod dubitet, an Deo diſplicеat) in peccatum incurrit. Aliunde tamen S. Auguſtinus relatus Canone: *Quid culpatur* 23. quæſtione 1. ſupponit poſſe (neſcio an non etiam debere) ſuperiori præcipienti obtemperari, non modò ſi certum ſit, id, quod præcipitur Deo non diſplicere, ſed etſi diſplicere certum non ſit. Docet enim poſſe militem bellare jubente Principe, in quo proximi fortunæ, ac vita ipſa impeti-

petitur, dummodò certum non ſit, bellum illud eſſe Divinâ lege vetitum, atque adeò dubium ſit, num hoſti fiat injuria; poſſeque contingere, utreus ſit, qui præcipiat, innoxius qui obſequatur; *vir juſtus*, ſunt verba S. Auguſtini, *ſi fortè etiam ſub Rege homine ſacrilego militet, rectè poteſt illo jubente bellare; ſi vice pacis ordinem ſervans, quod ſibi jubetur*, VEL NON ESSE CONTRA DEI PRÆCEPTVM CERTVM EST, VEL VTRVM SIT, CERTVM NON EST: *Ita ut fortaſſe reum faciat Regem iniquitas imperandi: innocentem autem militem oſtendat ordo ſerviendi.* Rideretur ut inſanus, nedum plecteretur ut reus, miles, qui ad bellum proficiſci juſſus à Principe cauſaretur, quod ſibi non ſatis eſſet perſpecta belli juſtitia. Principis eſt, præcepti cauſas, & juſtitiam diſcutere, ſubditorum autem parere; niſi norint Principem majorem id prohibere.

2. Sanè qui tùm etiam obediendum ſentit, cùm non conſtat an lex Divinis mandatis ſit conformis, an contraria; quomodò non arbitraretur præſtandam obedientiam, cùm nullum eſt de peccato, vel de peccati periculo dubium, ſed tantùm, an nimium gravis ſit lex, ambigitur, aut ex alio capite, quàm ex peccandi timore oritur injuſtitiæ ſuſpicio.

3. Nulla eſt ſocietas, in qua erroris, ac temeritatis non inſimuletur quiſquis, dum inferior cum ſuperiore contendit circa præcepti obligationem præferendam afferat: inferioris ſententiam. Mente percurrantur Cœtus omnes, non ſolùm in quibus Principis potentia, etiam dum officii ſui terminos prætergreditur, mutam extorquet obedientiam, aut in quibus votum ad obedientiam arctiùs conſtringit, ſed & alii omnes: vix unum invenias, in quo univerſi omnino perſuaſum non habeant, & omninò indubitatum; Rectoris judicium in dubiis circa obedientiam, inferiorum opinionibus eſſe anteponendum, eoſque omnes in regiminis regulas peccare, qui obedientiam negent ſub prætextu, quod evidens non ſit mandati æquitas.

4. Tantus eſt uniuſcujuſque erga ſeipſum amor, tamque altis radicibus infixum in omnium hominum cordibus libertatis, & independentiæ deſiderium; tam accenſum, ac fervens propriæ commoditatis, & utilitatis privatæ ſtudium; ut

ut ſi dubium ſufficiat ad excuſandam legum rejectionem, diſſolvendus ſit omnis obedientiæ nervus; Quotus enim quiſque eſt, cui mens, privati amoris ſtimulo excitata, dubitandi rationes non ſubminiſtret, quandoquidem tot ſunt quibus injuſta videntur, quæ juſtiſſima cernuntur ab aliis omnibus, qui æquo animo de illis judicant. Quin etiam non deſunt qui apertum ſcelus non ſolum injuſtum non agnoſcant, ſed & laudabile exiſtiment, quemadmodum Judæi Apoſtolos interficientes arbitrabantur obſequium ſe præſtare Deo.

5. S. Gregorius Magnus in cap. 15. lib. 1. Reg. exponens verba hæc Samuelis ad Saulem, *quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere;* Inferioribus de ſuperiorum mandatis ſententiam ferendi tantùm abeſt ut libertatem relinquat, ut etiam licentiam illam maximi criminis arguat. *Qui repugnant*, inquit, *Prælatorum imperiis, ideò utique repugnant quia Divinam voluntatem ſe ſcire meliùs æſtimant. Quaſi ergo peccatum ariolandi eſt repugnare, quia, velut Divino Altari contempto, ad aras Demonum reſponſa percipiunt, dum cordis ſui præſtigioſis, ac ſuperbis adinventionibus credunt, & ſalutaribus Prælatorum conſiliis contraria ſentiendo refragantur.* Quocirca tam acriter increpatus eſt à Samuele Saul, licet iſte proprio crederet officio feciſſe ſatis. Nàm corripienti quod Dei vocem non audiviſſet, *imò*, reſpondit, *audivi vocem Domini, & ambulavi in via, per quam miſit me Dominus* 1. Reg. 15. verſ. 20. Præceptum quidem ad litteram non fuerat executus: ſed præterquam quod in re, ut videbatur, parva illud tranſgreſſus fuerat, majorem ſe Deo gloriam procuraturum, ſi ſacrificium offerret, exiſtimaverat; *Tulit autem*, inquit, *de præda populus oves, & boves primitias eorum, quæ cæſa ſunt, ut immolet Domino Deo ſuo in Galgalis.*

6 Joannes Gerſonius, cujus verba huc diſtulimus, obediendum in dubio ſtatuit in tract. de vit. ſpirit. lect. 4. hoc eſt enim Corollarium 8. *Occurrente dubio probabili de aliqua lege, utrum Divina ſit, aut Divinæ connexa, ſeu pertinens, tutiùs eſt legem illam pro Divina ſuſcipere, quam humanam negligere.* TENE CERTVM (conſulit Auguſtinus) ET DIMITTE INCERTVM. Conſilium dumtaxat, non præceptum his verbis contineri crederes, niſi ſtatim ſequeretur; *Eſt itaque regula Magiſtralis quod exponent*

ſe

ſe diſcrimini peccati mortalis peccat mortaliter, & hanc fundat dictum Sapientis: Qui amat periculum peribit in illo.

7. Nicolaus Cuſanus, quem D. Petrus de Marca lib. 2. cap. 16. num. 8. adducit, ut probet neceſſariam acceptationem legum, ut vim obligandi habeant, quod ſcripſerat initio Concilii Baſileenſis, poſteà, vel explicavit, vel retractavit. *Sic enim*, ait Epiſt. 1. quæ eſt ad Rodericum de Trevino Archidiaconum Oratorem Regis Caſtellæ in Dieta Francofordienſi anno 1442. die 20. Maij ſcripta; UBI VERO IPSE PRINCEPS EA FIERI MANDARET, QVÆ AD FINEM ÆDIFICATIONIS ECCLESIÆ ILLI CREDITÆ NON TENDERENT, NON PROCEDERET IVSSIO A PRINCIPATV; QVARE EI TVNC OBEDIRE NON ESSET NECESSE. *Si verò dubium eſſet, & de mente ſacri Principis non conſtaret: pro ſacro Principe præſumendum eſt, quod rectè credita poteſtate utatur & ipſi obediendum eſt.*

8. Franciſcus de Victoria Univerſitatis Pariſienſis Alumnus releɫ. 4. propoſitionem 16. hanc aſtruit; *Non ſpectat ad ſubditos determinare, aut examinare quid poſſit Papa, aut quid non poſſit, & quomodo teneatur parere vel non. Probatur. Quià ſacrilegium eſt diſputare de Potentia Principis, & præcipuè Papæ 17. quæſt. 4. §. Committitur, & ſequent. 2. quia hoc ipſum determinare, quæ ſit poteſtas ſpiritualis alicujus, eſt juriſdictio, & eſt pars gubernationis, quæ non ſpectat ad ſubditos, ſaltem erga ſuperiores: ergò hoc non convenit illis. 3. quia profectò hoc eſſet in turbationem, & diſſolutionem Eccleſiaſticæ Hierarchiæ & autoritatis, ſi quilibet poſſet dicere, Papa non poteſt, & hoc modo eximeret ſe à mandatis Papæ, & eſſet manifeſtum nutrimentum inobedientiæ, & ſchiſmatum, & hæreſum.* IMO HINC NATÆ SVNT HÆRESES, *ut ait Cyprianus*, QVOD SACERDOTI DEI, VEL PAPÆ NON OBEDITVR; *ſed quilibet audet dicere, quod Papa malè facit, & quod non poteſt facere; Et ideò etiam ſi Papa erraret, meliùs eſſet, ut in omnibus illi pareatur, quam per hoc quod unus habeat licentiam non parendi Papæ in uno caſu forſan rationabili, dare occaſionem, ut alii non pareant etiam in juſtis, & honeſtis.*

9. Præſidentium eſt quid inferioribus utiliùs ſit decernere, atque ad illud implendum amore, interdum etiam timore, inducere; Subditorum etiam non ſolùm vires, ſed & affectus plerumque convenit explorare antequam lex illis imponatur:

tur : non ità tamen ut bonum publicum negligatur, ne offendatur multitudo : ſubditorum autem eſt obedire, ſed eorum maximè, qui, & ipſi aliis præſunt. Debent enim obedientiam ſuperioribus ſuis præſtare, ut eam à ſuis inferioribus faciliùs obtineant.

CAPUT X.

Utrum nova Eccleſiæ Decreta in Gallia obligent, ſi prius examinata, & à Curiis ſæcularibus recepta non fuerint.

1. DUm Conventus Bituricenſis in examinandis Concilii Baſileenſis Decretis aliquid immutandum, aut temperandum judicabat, non id ſua poſſe autoritate præſtare, ſed à Concilio ipſo poſtulari debere ſentiebat, ut in Pragmatica Sanctione frequenter notatur. Verùm libertates Eccleſiæ tunc temporis inductæ, proceſſu temporis eo devenerunt, ut non ſolum ſummorum Pontificum Conſtitutiones, ſed etiam Conciliorum œcumenicorum Canones, niſi circa fidem, non valere dicantur, antequam à Parlamentis fuerint diſcuſſa, &, ut illic dicitur, verificata. Id ſatis expreſſè affirmat Carolus Fevretus lib. 1. cap. 4 num. 11. 24. 25. Fatetur ille quidem, Galliam ſuis libertatibus uti cum tacito Romanorum Pontificum conſenſu, & Petrus de Marca lib. 3. cap. 6. num. 5. *cum bona ſummorum Pontificum venia*, ſed ipſis etiam nonnunquam invitis Conciliorum Decreta repudiantur; quod utrum jure fiat, videndum eſt in hoc capite.

2. Non quærimus jam, utrum quando Rex legitima ſua jura impeti metuit, damnum præcavere poſſit, adhibito Actuum, qui à Curia Romana emanant, examine, aut à Clero, & populo ſuo manifeſtam injuriam propulſare, ſed an in Gallia Judicum, & aliorum fidelium tuta ſit conſcientia, ſi Eccleſiæ univerſæ, aut ſanctæ Sedis mandata, circa res ſpirituales, & Eccleſiaſticas non evidenter injuſta rejiciantur, aut non acceptentur à Senatu, à Clero

Digitized by Google

Clero autem, vel à Populo executioni non demandentur.

3. Error eſſet intolerabilis, ſi à Senatu, aut Rege ipſo ſummi Pontificis autoritas circa res ſpirituales, & Eccleſiaſticas pendere crederetur. Hæreſis eſt iſta jam pridem ab Eccleſia damnata, & Scripturæ oraculis contraria. Cùm enim Chriſtus Vicarium in terris ſuum, ac in ejus perſona legitimè ſucceſſuros Pontifices creavit, ſupremæ ſuæ poteſtatis participes fecit, eamque poteſtatem ſoli Deo ſubjecit. *Et tibi dabo claves Regni Cælorum; & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum, & in Cælis: Et quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cælis*, Matth. 16.

4. Si Chriſtus Principibus omnibus ſupremis Eccleſiæ juriſdictionem ſubmiſiſſet, jus illud etiam Paganis, & Hæreticis, penes quos eſt legitimum dominium, ſine dubio competeret, quod ab omni ratione, ac religionis ſenſu alieniſſimum eſt. Quis enim credat voluiſſe Deum Eccleſiæ ſuæ regimen infenſiſſimis ſuis hoſtibus ſupponere. Ergone invalida fuiſſent primis ſæculis, dum Imperium, & Regna penes Imperatores, & Reges infideles, aut hæreticos erant, ſummorum Pontificum, & Conciliorum Decreta tunc edita, utpotè à Principibus illis, & Chriſtianæ Religionis perſecutoribus non examinata, non probata, non recepta, non promulgata?

5. Sed quid juris circa hoc Principibus acceſſit, dum ad Chriſtianam fidem converſi ſunt, niſi quod baptiſmali caractere inſigniti, in Eccleſiæ filiorum, ac ſubditorum numero conſcripti fuerunt, ex quo non ſolùm ad exequenda illius mandata, ſed etiam ad procurandam, adhibitâ poteſtate ſibi Divinitùs traditâ, illorum executionem tenentur. De iis, qui foris ſunt, ut loquitur D. Paulus, id eſt, qui extra Eccleſiam, & per baptiſma in illam nondum ingreſſi ſunt, non judicat Eccleſia. At certè quicunque ſe Chriſtianos profitentur, debent Eccleſiam audire, ac ejus præceptis obtemperare. Sic habuerunt, ac profeſſi ſunt quotquot veri Chriſtiani, ac pii Principes extiterunt, ut produnt varia Eccleſiaſticæ hiſtoriæ monimenta: Id multoties declaravit Conſtantinus Magnus, præſertim in Reſcripto ad Epiſco-

Digitized by Google

pos Concilii Arelatenſis primi: *Meum judicium*, inquit, *poſtulant* (Donatiſtæ) *qui ipſe judicium Chriſti expecto. Dico enim, ut ſe veritas habet*, SACERDOTUM JUDICIUM ITA DEBET HABERI, AC SI IPSE DOMINUS RESIDENS JUDICET. *Nihil enim licet his aliud ſentire, vel aliud judicare, niſi quod Chriſti magiſterio ſunt edocti. Quid igitur ſentiunt maligni homines, officia, ut verè dixi, Diaboli? perquirunt ſæcularia, relinquentes cæleſtia. O rabida furoris audacia? ſicut in cauſis gentium fieri ſolet, appellationem interpoſuerunt. Equidem gentes minora interdum judicia refugientes, ubi juſtitia deprebendi* (reprehendi legendum arbitror) *poteſt magis ad majora judicia autoritate interpoſita ad appellationem ſe conferre ſunt ſolitæ. Quid hi detractores legis, qui renuentes cæleſte judicium, meum putaverunt poſtulandum, ſic ſentire de Chriſto ſalvatore ecce jam proditores, &c.*

6. Theodoſius Junior, & Valentinianus III. in Conſtitutione, quâ Decretum S. Leonis I. contra Hilarium Archiepiſcopum Arelatenſem executioni demandari juſſerunt, expreſſis verbis declarant ſummi Pontificis ſententiam ſine Imperatorum interceſſione vim ſuam obtinere: *Lata ſententia*, inquiunt, *per Gallias etiam ſine Imperiali ſanctione valitura. Quid enim tanti Pontificis autoritati in Eccleſias non liceret. Sed noſtram quoque præceptionem hæc ratio provocavit, ne ulteriùs vel Hilario, quem adhuc Epiſcopum nuncupari, ſola manſueti Præſulis permittit humanitas*, NEC CUIQUAM ALTERI ECCLESIASTICIS REBUS ARMA MISCERE, AUT PRÆCEPTIS ROMANI ANTISTITIS LICEAT OBVIARE. ARTIBUS ENIM TALIBUS FIDES, ET REVERENTIA NOSTRI VIOLATUR IMPERII.

7. In eo pietatis, ac juſtitiæ ſenſu Imperatoribus inferiores non extiterunt Reges Chriſtianiſſimi, quod ſæpè de ſe ipſi teſtati ſunt. De Carolo Magno Ivo Epiſcopus Carnotenſis, Gratianus, aliiquè quamplures verba iſta referunt, tam generoſo, tamque Chriſtianiſſimo Rege, atque Imperatore digna; *In memoriam Beati Petri Apoſtoli honoremus Romanam, & Apoſtolicam Sedem, ut quæ nobis Sacerdotalis mater eſt dignitatis*, ESSE DEBEAT MAGISTRA ECCLESIASTICÆ RATIONIS. *Quarè ſervanda eſt cum manſuetudine humilitas*, UT, LICET VIX FERENDUM AB ILLA SANCTA SEDE IMPONATUR JUGUM, CONFERAMUS, ET PIA DEVOTIONE TOLEREMUS.

8. S. Ludovicus, ut jam alibi notavimus, inter alia, quæ Phi-

Digitized by Google

Philippo III. filio ſuo conſcripſit, eum, ut non ſolùm Eccleſiæ Romanæ, ſed etiam ſummo Pontifici ſubjiceret, admonuit: Non enim piiſſimus ille Rex ad infringendam, & imminuendam obedientiam, ut plerique hodie faciunt, Pontificem à Sede ſeparabat. *Sis devotus, & obediens Matri noſtra Romanæ Eccleſiæ, &* SUMMO PONTIFICI TANQUAM PATRI SPIRITUALI. Tantùm aberat, ut Auguſtiſſimi illi Principes Eccleſiæ Romanæ, ac ſummi Pontificis, & Eccleſiæ univerſæ à Concilio œcumenico repræſentatæ Decretorum Judices agerent, ut illis etiamſi gravia viderentur, ſeſe humiliter ſubjicerent.

9. Sed & Philippus IV. qui primus omnium cum Romano Pontifice apertiùs diſceptavit, ſi ſanctæ Sedis Decreta à ſe, vel à ſuo Senatu non probata vim obligandi non habere ſenſiſſet, an non Bonifacii VIII. Conſtitutiones contempſiſſet? An Cenſuras à Benedicto XI. ſublatas, deinde à Clemente V. expreſſiùs tollendas curaſſet?

10. Non igitur de Chriſtianiſſimo Rege, aut ejus Officialibus, & Judicibus, multò minus de Clero, & plebe præſumendum eſt, in ea eſſe ſententia, ut Eccleſiaſtica mandata vim obligandæ conſcientiæ à Poteſtate aliquâ ſæculari mutuari arbitrentur, aut prohibente illâ, exequenda non eſſe, ſi modò juſta ſint, qualia eſtimanda ſunt, quoties non patet injuſtitia. Eò tantùm ſpectat illorum examen, ut Regi, aut Regno non fiat injuria, aut Edicta injuſta per obreptionem, aut ſubreptionem evidentem obtenta, effectum ſortiantur. Cæterùm ſi illa occaſione Senatus ſanctæ Sedis Judicem ſe conſtituat; ſi perperam ejus mentem interpretetur; ſi ſine juſtiſſimis cauſis ejus decretorum executionem impediat, non libertates Eccleſiæ Gallicanæ defendit, ſed Eccleſiam Romanam ſimul, & Gallicanam in ſervitutem redigit, ac ſe omnibus cenſuris contra illa ſacrilegia inflictis illaqueat.

11. Quamobrem non ſolùm coram Deo, ſed etiam coram hominibus vani ſunt prætextus illi, quibus aliquandò juſtiſſima ſanctæ Sedis Decreta repudiantur; ſcilicet quod in iis obſervatæ non fuerint formulæ conſtitutionibus Regiis, vel Senatus conſultis inductæ, aut quod edita ſint proprio mo-

Digitized by Google

tu, vel cum conſilio alicujus Congregationis, cujus autoritas non agnoſcatur in Gallia: quæ quidem excuſationes ſi ſufficerent, cùm ſemper earum aliqua preſtò ſit, tota ſummi Pontificis poteſtas corrueret, vel, quod in idem recidit, à Francorum arbitrio penderet omne illius exercitium.

12. Nec illa Judicum ſæcularium injuſtitia illis prodeſt, qui eo tantùm prætextu debitam Eccleſiæ obedientiam denegant, cùm certiſſimè ſciant Fideles, non Poteſtatibus Laicis, ſed Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus dictum à Chriſto Domino noſtro eſſe. *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata, & in Cœlo: Et quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cœlo.* Matth. 18. Atque adeò poſſe quidem Senatus-conſulta à pœnis temporalibus, non autem à Cenſuris Eccleſiaſticis, multò minùs à Dei judicio liberare.

CAPUT XI.

Summum Pontificem habere condendarum pro univerſis Eccleſiæ partibus legum poteſtatem.

1. Leges juſtas acceptandas, & executioni demandandas, dum ea eſt Superioris intentio, imò etiam ſi dubia eſſet illarum juſtitia, modò nihil continerent legi Divinæ, aut naturali contrarium, hactenus demonſtraſſe mihi videor. Itaque id unum probandum ſupereſſet, Romanum ſcilicet Pontificem, adverſùs quem vel omninò, vel præcipuè convertuntur libertates Eccleſiæ Gallicanæ, condendarum pro aliis, ultra ſuam ſpecialem Provinciam, Orbis Chriſtiani partibus legum poteſtatem habere, ſi hæc autoritas in dubium à Gallis revocaretur, quod de Chriſtianiſſimo illo Regno nefas eſt ſuſpicari. Quia tamen aliquorum facta cum verbis pugnare videntur, dum ita leges illas habent, quaſi à Superiore non emanaſſent, non erit inutile, jus illud ſummi Pontificis monimentis antiquiſſimis, atque adeò in hac materia maximi ponderis, confirmare, ut ex Gallorum, & ex ſummorum Pontificum teſtimoniis liqueat, ſumma cum veneratione jam à pri-

à primis ſuſceptæ fidei temporibus obtemperatum fuiſſe ab inclytæ illius Nationis hominibus ſanctæ Sedis Decretis, non adhibitis illis formulis, quæ poſterioribus ſæculis in illo Regno excogitatæ ſunt, ad examinandas leges Eccleſiaſticas, & quæ alio prætextu excuſari non poſſunt, niſi fortè quod hæc cautela neceſſaria ſit, ne quid à ſummo Pontifice, vel ab ejus Officialibus per obreptionem, vel ſubreptionem impetretur, quod vel loco, vel tempori minùs conveniat.

2. Anno 404. S. Innocentius à Victricio Rothomagenſi Epiſcopo de Clericis incontinentibus, aliiſque capitibus conſultus, Decretum Siricii Papæ in Epiſtola prima, quæ eſt ad Himerium Tarraconenſem cap. 7. ferè ad verbum exſcripſit. Continentur in utriuſque illius Pontificis Epiſtolis, quæ à Dionyſio collectæ ſunt, multa notatu digna.

3. Prima etſi Victricius eſſet rerum Eccleſiaſticarum peritiſſimus, Romanum tamen Pontificem adiit, non ut Doctorem peritiorem, ſed ut Pontificem, à quo norma, & autoritas eſſet requirenda. En epiſtolæ Innocentii principium. *Innocentius Victricio Epiſcopo Rothomagenſi*, Salutem. *Etſi, frater chariſſime, pro merito, & honore Sacerdotii, quo plurimùm polles, vivendi, & docendi ſecundum Eccleſiaſticas regulas nota ſunt omnia, neque eſt aliquid, quod de ſacris lectionibus tibi minus collectum eſſe videatur. Tamen quia* ROMANÆ ECCLESIÆ NORMAM, ATQVE AVTORITATEM MAGNOPERE POSTVLASTI, VOLVNTATI TVÆ MOREM ADMODVM GERENS, DIGESTAS VITÆ, AC MORVM PROBABILIVM DISCIPLINAS ANNEXAS LITTERIS MEIS MISI.

4. Secundò reſponſum ſuum vindicat ſummus Pontifex legis loco habendum, nec ullum ſupponit futurum ejus examen, aut formulam aliquam receptionis, ſed ſatis fore, ut cognoſcatur ex ſignificatione ab eodem Victricio facienda: *Per quas* (diſciplinas) *advertant Eccleſiarum regionis veſtræ populi, quibus rebus, & regulis Chriſtianorum vita in ſua cujuſcumque profeſſione debeat contineri, qualiſq; ſervetur in Urbis Romæ Eccleſiis diſciplina. Erit dilectionis tuæ per plebes finitimas, & Conſacerdotes noſtros, qui in illis regionibus propriis Eccleſiis præſident, regularum hunc librum quaſi didaſcalicum, atque monitorem ſedulò inſinuare: ut & noſtros cognoſcere, &* AD FIDEM CONFLVEN-

FLVENTIVM MORES VALEANT DOCENDI SEDVLITATE FORMARE.

5. Tertiò profitetur ſe anteriorum Pontificum, & Patrum veſtigia ſectari. Is enim, ut alibi notavimus, ſummorum Pontificum, æquè ac Gallorum, imò magis, mos fuit, diſciplinæ regulas, ut erant antiquiſſimæ, ita maximè venerari. *Non quod nova aliqua præcepta imperentur*, inquit, *ſed ea, quæ per deſidiam aliquorum neglecta ſunt, ab omnibus obſervari cupiamus: Quæ tamen Apoſtolicâ, & Patrum traditione ſunt conſtituta.*

6. Quartò nec id tantùm decrevit Innocentius, quia fuerat à Victricio conſultus, ſed quia ejus erat, omnium Eccleſiarum abuſibus, ut ſibi denunciati fuerant, apponere remedium; Eccleſiarum autem eam admittere curationem; *Ergo*, addit idem Pontifex, *nè ſilentio noſtro exiſtimemur his præbere conſenſum, dicente Domino. Videbas furem, & currebas cum eo, hæc ſunt quæ deinceps intuitu Divini judicii omnem Catholicum Epiſcopum expedit cuſtodire*, deindè reſpondet ad ſingula capita.

7. Ea omnia mirum in modum confirmantur ex epiſtola ab eodem S. Innocentio anno ſequenti, hoc eſt 405. ad S. Exuperium Epiſcopum Toloſanum ſcripta, quam his verbis inchoat, quibus ſe à S. Exuperio conſultum teſtatur. *Innocentius Exuperio Epiſcopo Toloſano ſalutem. Conſulenti tibi, frater chariſſime, quid de propoſita ſpecie unaquaque ſentirem: pro captu intelligentiæ meæ quæ ſunt viſa reſpondi, quid ſequendum, vel docilis ratio perſuaderet, vel autoritas lectionis oſtenderet, vel cuſtodita ſeries temporum demonſtraret. Equidem dilectio tua inſtitutum ſecuta prudentium, ad Sedem Apoſtolicam referre maluit, quid deberet de rebus dubiis cuſtodire potiùs*, QVAM VSVRPATIONE PRÆSVMPTA *quæ ſibi viderentur, de ſingulis obtinere.*

8. Deindè reſpondet ad quæſitum de incontinentia Sacerdotum in eundem modum, quo, anno 385. Siricius Papa Himerio Epiſcopo Tarraconenſi. Sed (quod diligentiſſimè animadvertendum eſt, & probat ſummorum Pontificum reſponſa legum vim habuiſſe, licet non eſſent ſolemniter promulgata, vel acceptata) cùm ad pœnam venit, quæ à Siricio contra incontinentes decreta fuerat, licet Himerio Siricius ſuam Epiſtolam non præcepiſſet, ſaltem expreſsè, cum Gallicanis Eccleſiis communicare, declarat Innocentius

tius eos, qui in Gallia illam non ignoraſſent, omnium pœnarum in illa contentarum reos habendos: *Sed ea planè diſpar, & diviſa ſententia eſt. Nam ſi ad aliquos forma illa Eccleſiaſtica vita pariter, & diſciplina, quæ ab Epiſcopo Siricio ad Provincias commeavit, non probabitur perveniſſe: His ignorationis venia remittetur ..... Si qui autem ſciſſe formam vivendi miſſam à Siricio deteguntur, neque ſtatim cupiditates libidinis abjeciſſe, illi ſunt modis omnibus ſubmovendi, qui poſt admonitionem cognitam præponendam arbitrati ſunt voluptatem.*

9. Fecerat quidem Siricius Gallicorum mentionem Himerio injungens, ut Epiſtolam ſuam in illorum notitiam deduceret. Sed eo nomine Pontifex ſignificabat illos, qui vulgò de *Galizia*. Porrò quæ fuerit mens ipſius Siricii circa publicationem, & receptionem Ordinationum Pontificiarum indicant ejus verba; *Hæc, quæ ad tua conſulta reſcripſimus in omnium Coepiſcoporum noſtrorum perferri facias notionem, & non ſolùm eorum, qui in tua ſunt Diœceſi conſtituti, ſed etiam ad Univerſos Carthaginenſes, & Bethicos, & Luſitanos, atque Gallicos, vel eos, qui vicinis tibi collimitant hinc inde Provinciis. hæc, quæ à nobis ſunt ſalubri ordinatione diſpoſita, ſub litterarum tuarum proſecutione mittantur, &* QVANQVAM STATVTA SEDIS APOSTOLICÆ, VEL CANONVM VENERABILIA DEFINITA NVLLI SACERDOTVM DOMINI IGNORARE SIT LIBERVM: *Utiliùs tamen & pro antiquitate Sacerdotii ſui dilectioni tuæ eſſe admodum poterit glorioſum, ſi ea, quæ ad te ſpeciali nomine generaliter ſcripta ſunt per unanimitatis tuæ ſolicitudinem in univerſorum fratrum noſtrorum notitiam perferantur, quatenus & quæ à nobis non inconſultè, ſed providè ſub nimia cautela, & deliberatione ſunt & ſalubriter conſtituta,* INTEMERATA PERMANEANT, *& omnibus inpoſterum excuſationibus aditus, qui jam nulli apud nos patere poterit, obſtruatur.*

10. His Pontificiæ autoritatis argumentis, quæ, cùm à Dionyſio Exiguo hauſta ſint, maxima vi pollent apud Gallos, addi poſſent alia quamplura temporum ſubſequentium, quæ apud Patrem Sirmondum, & alios Autores Gallos legi poſſunt. Pauca tantùm ſubjungimus. Exemplum libelli Symmaco Papæ à Cæſario Epiſcopo Arelatenſi oblati ſic orditur: *Sicut à perſona Beati Petri Apoſtoli Epiſcopatus ſumit initium; ità neceſſe eſt, ut diſciplinis competentibus ſanctitas veſtra ſingulis Eccleſiis quid obſervare debeant, evidenter oſtendat.* Idem Symmacus epiſtolam 10. ſic inchoat; *Dilectiſſimis fratribus univerſis Epiſcopis per Gallias conſiſten-*

Digitized by Google

ſiſtentibus, *Symmacus*: *Sedis Apoſtolicæ inſtituta prædicandæ ſollicitant*, *ut de concordia univerſalis Eccleſiæ*, *quæ toto orbe diffuſa eſt*, *pervigili curâ tractemus. Quæ tunc præcipuè efficaciùs adoleſcit*, *ſi ea*, *quæ à Patribus ſtatuta ſunt*, *ætas ſubſequens reverenter obſervet.*

11. Vigilius Epiſtola ad Epiſcopos Galliæ anno 545. *Quantum nos*, inquit, *Divina potentia Apoſtolorum primi Sedem non pro noſtris meritis*, *ſed pro ineffabili ſuæ miſericordiæ pietate habere conſtituit*, TANTVM NOS DE VNIVERSARVM ECCLESIARVM DISPOSITIONE, ET PACE, ET STATV CVRAM HABERE CONVENIT.

12. Celeſtinus Papa Epiſcopis Provinciæ Viennenſis, & Narbonenſis juriſdictionem ſuam in univerſas Eccleſias his verbis exprimit; *Nec ſilere poſſumus*, *cùm ad hoc ut ab illicitis revocemus aliquos*, *officii noſtri provocemur inſtinctu*: *in ſpeculis à Deo conſtituti*, *ut vigilantiæ noſtræ diligentiam comprobantes*, *& quæ coërcenda ſunt reſecemus*, *& quæ obſervanda ſunt ſanciamus. Circa quamvis longinqua ſpiritualis cura non deficit*; *ſed ſe per omnia*, *quà nomen Dei prædicatur*, *extendit.*

13. Denique anno 860. quo tempore Antiſtites Gallicani pro ſuis juribus cum ſummis Pontificibus frequenter altercabantur, ſic tamen alloquebantur Nicolaum Primum, *Apoſtolicis documentis*, *& Pontificalibus Decretis multipliciter informamur*, *ut veſtri ſanctiſſimi Apoſtolatus apicem*, *Principis Apoſtolorum fide*, *& nomine conſecratum*, QVOTIES S. ECCLESIA ALIQVA NOVITATE PVLSATVR, HVMILITER ADEAMVS, IBIQVE VERI CONSILII SALVBERRIMA INSTITVTA SINCERITER HAVRIAMVS, *ubi mitis Magiſter Chriſtus*, *& ſummum Caput noſtrum*, *fundamentum Eccleſiæ poſuit.* Apud Sirm. tom. 3. pag. 158.

Digitized by Google

CAPUT XII.

Quæ ſint vera juſtitiæ libertatum Eccleſiæ Gallicanæ fundamenta.

1. SUas libertates Galli ſæpiùs autoritate, & exemplis tuentur, quàm ratione, licet aliquibus etiam videantur rationibus poſſe defendi. Remiſſis ad librum ſequentem exemplis ſatis erit hic obſervare legitimas illarum libertatum cauſas nonniſi duas eſſe poſſe.

2. Etenim vel nova lex juſta eſt, quod, ut diximus, de Conciliorum Canonibus, ac ſummi Pontificis Decretis ſentiendum eſt, quoties contrarium evidenter non apparet; ac tunc acceptanda eſt, nec ſine peccato repudiari poteſt, niſi de expreſſo, vel ſaltem tacito legiſlatoris conſenſu: vel lex injuſta eſt; Hanc autem ex ipſo jure naturali licet non acceptare. Itaque duplex eſt juſtitiæ titulus, ſcilicet expreſſus, vel tacitus Eccleſiæ conſenſus, quantùm ad leges juſtas, & jus naturale, quantùm ad injuſtas; Quanquam in iſtis etiam non deeſt Eccleſiæ conſenſus. Quis enim credat Eccleſiam, aut ſummum Pontificem in rebus etiam injuſtis obedientiam exigere.

3. Hoc autem intereſt inter utraſque leges, quod ſi juſtæ ſint poſſit Eccleſia etiam invitos adigere, ac reluctantes ligare. Licet enim ab exercenda tota ſua poteſtate prudentiſſimè abſtineat, cùm majora prævidet ex rigore conſecutura mala, & ſcandala, quàm ex obſervatione legis bona, & commoda; ideoque recuſationem, ac inexecutionem diſſimulet, nec ea de cauſa fidelium, eorum præſertim penes quos nulla eſt autoritas, quibuſque difficillimum eſſet ab aliorum uſu recedere, conſcientias illaqueari patiatur: tamen ſi inſtaret, intenderetque omninò legem obſervari, puta ſatiùs judicans ſcandala permittere, quàm malitiæ, ac contumaciæ cedendo, veritatem, aut juſtitiam deſerere, parendum certè foret, nec qui tunc reſiſterent, aut non obtemperarent, peccati reatum evaderent, quantumvis conſuetudine, ſæcu-

lati poteſtate, aut alia quavis ratione ſe tuerentur. At verò ſi lex injuſta eſſet, quod, ut diximus, præſumendum non eſt, nec requireretur Eccleſiæ conſenſus, nec noceret ejus diſſenſus.

4. Recurrit circa juſtitiam libertatum Eccleſiæ Gallicanæ difficultas, circa earum definitionem orta; nihil ſcilicet differre Gallicanam Nationem à cæteris in acceptandis, vel recuſandis legibus Eccleſiaſticis; Siquidem nulli non licet legum executioni ſuperſedere, ſi vel annuat Eccleſia, vel penſatis rerum, locorum, ac perſonarum conditionibus, injuſtum ſit, ejus mandatis ad litteram ſervire. Verùm diſcrimen illud à Gallicanis Autoribus notatur, quod cùm cæteræ nationes ſeſe ſummorum Pontificum Conſtitutionibus ſubmiſerint, Gallia verò ſuâ etiamnum fruatur libertate, difficiliùs ſit illis impoſitum jugum excutere, quàm Franciæ nondum ſuſceptum recuſare.

5. Attamen ſi res attentiùs conſideretur, ac æquiter penſetur, repetendum ſemper eſt duplex, quod diximus, fundamentum. Si enim ſine cauſa repudiatæ ſunt à Gallis Conſtitutiones ab aliis receptæ; non niſi ob tacitum Eccleſiæ conſenſum ab inobedientiæ peccato immunes ſunt. Si autem is erat in Gallia rerum ſtatus, ut ei, ſicut cæteris Provinciis Orbis Chriſtiani leges illæ non convenirent, jure naturali, & ipſa Legiſlatoris intentione ab earum executione liberi extiterunt. Nec enim nocet diſciplinæ diverſitas, dum eam exigit morum diſſimilitudo.

6. Cæterùm magnoperè cavendum eſt, ne leges Eccleſiæ eo tantùm nomine injuſtæ reputentur, quod commodis, & rationibus temporalibus non ſint accommodatæ, *tantum ne libertatem in occaſionem detis carnis.* Gal. 5.

L I-

Digitized by Google

LIBER TERTIUS

De Propugnatoribus Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ ; occaſione illorum verborum, *Libertates à Majoribus noſtris tanto ſtudio propugnatas.*

INcredibile eſt , quantùm valeat exemplum ad confirmandas hominum voluntates in conceptis deſideriis , quamque à cenſura ſe tutos arbitrentur , qui aliorum, præſertim Antiquorum , facta ſimilia poſſunt allegare. Id ſi quando aliàs , maximè in defendendis Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus uſurpatum eſt à pleriſque , qui licet eas antiquorum Canonum obſervatione definiſſent , nunquam tamen ferè antiquis Canonibus , ſed ubique exemplis , quorum etiam plurima non ita vetera ſunt , conati ſunt eas ſuffulcire. Itaque illorum examinanda ſunt facta , qui à ſcriptoribus Gallicanis tanquam ſuarum libertatum propugnatores laudantur. Sed quærendum primùm eſt , quæ ſit factorum , ſeu exemplorum vis in ferenda de juſtitia rerum ſententia ?

Digitized by Google

CAPUT PRIMUM.

An exemplis judicandum ſit de juſtitia Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ.

1. ILluſtriſſimus Petrus de Marca, materiam libertatum Gallicanarum exemplis commodiùs tractari arbitratus eſt; *Relicta*, inquit in admonitione ad Lectorem art. 2. *diſcuſſione juris, tutior eſt planè facti inquiſitio, quæ fines veterum poſſeſſorum demonſtrare poſſit; cujus cognitionem aſſequemur, ſi antiqua monumenta revolventes, quid utriuſque poteſtatis Principes in re controverſa aliquando egerint, accuratè expendamus.* Habet tamen illa diſputandi ratio ſua incommoda, eaque maxima, ut præſenſit idem Autor: *Attamen*, inquit, *diſſimulandum non eſt viam iſtam publicam multis inſidiis, & veluti latronum prætenturis expoſitam eſſe: quia ſcilicet in expanſa illa ſæculorum ſerie, varia occurrunt exempla, hinc & inde uſurpatæ juriſdictionis; quæ ancipitem animum ad deſperationem inveniendæ veritatis adigant.* Has tamen difficultates ſuperari poſſe ſubjungit, adhibitis nimirùm temperamentis à prudentia præſcribendis.

2. Ego certè utiliùs judico non oriri contentiones, quàm ortas componi, nec illarum ortum præveniri efficaciùs, quàm ſi ſuis quæque finibus contenta ſit poteſtas; Non poſſe autem intra fines illos contineri, ſi eos ignoret; atque adeò concordiæ inter Sacerdotium, & Imperium meliùs conſuli ab iis, qui utriuſque poteſtatis jura elucidaverint, quàm ab iis, qui varia congeſſerint exempla, & plerumque contraria, præſertim ſi quid factum fuerit, non autem quid fieri debuerit, examinent. Niſi enim facta juſta ſupponantur, qui poterunt in exemplum trahi? Quomodo autem juſta ſupponentur, niſi aliunde ſtatuantur regulæ, quibus de illa juſtitia ferri ſententia queat? Regulæ autem illæ quid aliud ſunt, quàm partium jura, quæ conſequenter noſſe primùm oportet? At verò ſi cognita fuerint, faciliùs erit ea non prætergredi.

3. Cæterùm pugnat non ſolùm cum Dialecticæ legibus, ſed etiam cum rectæ rationis judicio, ut ex factis ſingularibus,

Digitized by Google

bus, qualia ferè ſunt omnia, ob diverſas, quibus veſtiuntur, circumſtantias, generales regulæ concludantur. Ex axiomatis, ſeu principiis generalibus eliciuntur ſingulares concluſiones, non ècontra. Ex eo ſolo, quod res aliqua ſemel facta eſt, non ſequitur, ut ſemper fieri poſſit. Imò rarò hinc probatur eam rurſus fieri poſſe. Vix enim contingit, ut quæ concurrerunt ad efficiendam rem juſtam, iterùm omnia recurrant, quamobrem jure civili rectè cautum eſt, non exemplis, ſed legibus judicandum eſſe l. nemo judex quæ eſt 13. ff. de ſent. & interloc.

4. Sua quidem autoritate non carent exempla, cùm ferendum eſt de ſimilibus factis judicium; ſed ità ſi adſint, & conſentiant neceſſariæ conditiones. Oportet primò, ut exempla conformia ſint, & conſentientia, cùm enim contraria non minus illuſtria, opponuntur, vel illorum, vel utrorumque robur concidit. Secundò neceſſe eſt ut juſtitia eorum probata ſit, à quibus petuntur exempla; Nec enim in tanta Regum Franciæ, & Regiorum Officialium, ac in longè majori Pontificum Romanorum, aut Epiſcoporum Gallicanorum ſerie, deeſſe potuerunt aliqui, quorum deſideria, vel etiam res geſtæ juſtitiæ limites non tranſcenderint, quorum exemplis, ut legibus, uti velle iniquum omninò eſſet. Tertiò opus eſt, ut ab iis, quorum intererat, improbata non fuerint, imò nec ignorata, ſaltem ſi illorum conſenſus intercedere debuit ut plerumque neceſſe eſt. Quartò non debent exempla legibus eſſe contraria, maximè Divinæ, aut naturali; Alioquin enim, ut Juris textus, gloſſa, & Doctores monent, non leges abrogant, ſed per leges corrigenda ſunt. Quintò ſuſpecta ſunt ſemper exempla eorum, quorum ita facere plurimi intererat, præcipuè ſi, ut in ſecunda conditione diximus, pietatis, ac juſtitiæ laude non floreant.

5. Quæ ultima conditio, cùm in pleriſque deficiat exemplis, quæ in materia libertatum Gallicanarum adducuntur, niſi ſuppleatur à ſecunda, vix indè validum trahetur argumentum. Conſtat exemplo Summorum, ſanctiſſimorumque Pontificum, quales v. g. extiterunt S. Innocentius, S. Leo, S. Gregorius, & alii, ſicut, & Antiſtitum Gallicanorum doctrina, & ſanctimonia illuſtrium, quales fuerunt S. Irenæus,

næus, S. Avitus, S. Cæſarius, &c. maximi ponderis eſſe, atque autoritatis. Cùm enim Divinæ, & Eccleſiaſticæ ſcientiæ peritiſſimi fuerint, poteſtatis ſuæ fines non ignorarunt; cumque ſanctiſſimi extiterint, poſitos à Chriſto limites excedere voluiſſe non facilè præſumendi ſunt. Sed de aliis minori ſapientia, vel pietate præditis non ita facilè idem poſſet judicari.

6. Quod de exemplis diximus, ad poſſeſſionem accomodandum eſt. Licet enim poſſeſſio antiqua, conſtans, publica, bonum ſit juſtitiæ argumentum, ac taciti eorum, quorum refert, conſenſus: Tamen ſi partes adverſæ ſemper reſtiterint; ſi per facta, vel proteſtationes contrarias ſeſe oppoſuerint; poſſeſſio ex jure, non ex poſſeſſione jus eſtimandum eſt.

7. Sed & illud quoque animadvertendum eſt, poſſeſſionem & exempla, quò recentiora ſunt, eò valere minus ad probandam rei juſtitiam. Ex quo enim tempore fervere cœperunt contentiones, unaquæque pars, ut in omni genere diſceptationis mos eſt, iniquum fortè petiit, ut æquum auferret; unaquæque juris principia ſibi ſtatuit; Unde contigit etiam, ut Doctores plerique alterutri parti impenſiùs faverint, nec facilè illorum credatur autoritati, niſi fortè cùm in ejus partis præjudicium loquuntur, cujus jura tuentur. Cùm enim ea diligentiùs inquiſierint, adverſus ea vix quidquam temerè concedunt.

8. Ergò ex Canonibus, maximè ex antiquioribus, ut in generalibus quæſtionibus, ſic in ſingulis difficultatibus, controverſiæ dirimendæ ſunt; in quo periculum quidem eſt, ne humanum ingenium rationum, & reſponſionum, cùm proprio commodo invitatur, feraciſſimum, modum ſuggerat eludendarum ſacrarum legum, aut etiam contra proprium, illarum ſenſum in ſuum favorem detorqueat: tamen præterquam quod in cæteris omnibus idem metuendum eſt, ſi deſit bona fides; Canones Eccleſiaſtici, vel ex ſe ipſis, vel ex comparatione cum aliis, in rebus capitalioribus ita perſpicui ſunt, ut judicio publico damnentur, qui relucentem in eis veritatem obſcurare nitantur. Verùm quia, ut diximus, non omninò contemnenda ſunt argumenta, quæ ab exemplis ducun-

Digitized by Google

ducuntur, præcipua ex iis, quæ circa libertates Gallicanas expendenda ſuperſunt, in hoc libro diſcutiemus. Jam enim occaſione illarum originis aliqua in primo libro tractata ſunt.

CAPUT II.

De ſancti Gregorii Epiſcopi Turonenſis in propugnandis libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ ſtudio.

1. SAnctus Gregorius Epiſcopus Turonenſis laudatur à Joanne Launoio Doctore Pariſienſi epiſtolarum par. 6. ep. 5. quod fuerit *vir fide dignus, & libertatum Eccleſiaſticarum Aſſertor, & vindex acerrimus.* Huic ego laudi libens ſubſcribo. Videamus igitur, quæ fuerint libertates, quas tanto ſtudio propugnavit ſanctus ille Antiſtes Gallicanus.

2. Anno 577. cum Rex Chilpericus, incitante Regina Fredegunde, Prætextatum Epiſcopum Rothomagenſem de crimine læſæ Majeſtatis falsò accuſatum vellet opprimere, ſolus reſtitit Gregorius. Rem narrat ipſe hiſtor. Francor. lib. 5. cap. 18. aut, ut alii diſtingunt, 19. Ejus narratio ibi legetur cum voluptate. En quomodo Epiſcopos Pariſiis congregatos, ac Regis voluntati reniti non audentes alloquitur; *Attenti eſtote quæſo ſermonibus meis, ò ſanctiſſimi Sacerdotes Dei, & præſertim vos, qui familiariores eſſe Regi videmini. Adhibete ei Concilium ſanctum, atque Sacerdotale, ne exardeſcens in Miniſtrum Dei pereat, ac ira ejus, & Regnum perdat, & gloriam.* Illis verò ſilentibus, adjecit; *Mementote, Domini mei Sacerdotes, verbi Prophetici, quod ait, ſi viderit ſpeculator iniquitatem hominis, & non dixerit, reus erit anima pereuntis. Ergò nolite ſilere, ſed prædicate, & PONITE ANTE OCVLOS REGIS PECCATA EIVS, NE FORTE EI ALIQVID MALI CONTINGAT, ET VOS REI SITIS PRO ANIMA EIVS.*

3. Regem autem de ſervandis Canonibus ſeriò monet; HABES LEGEM, ET CANONES. HÆC TE DILIGENTER RIMARI OPORTET. *Et tunc quæ præceperint, ſi non obſervaveris, noveris tibi Dei judicium imminere.* Ac deinde; *Tu verò qui alios de juſtitia culpas, pollicere priùs quod legem, & Canonès non omittas: Et tunc credimus, quod juſti-*

Digitized by Google

juſtitiam proſequaris. Quid apud Regem effecerit vigor ille, ac libertas Epiſcopalis ſtatim declarat idem Gregorius; *Ille verò porrectâ dexterâ juravit per omnipotentem Deum, quod ea, quæ lex, & Canones edocebant, nullo prætermitteret pacto.* In ea tamen voluntate Rex diù non perſeveravit, urgente præſertim Fredegunde, quæ cum Gregorii animum per Nuncios promiſſis 200. argenti libris corrumpere tentaret, reſpondit ipſe; *Si mihi mille libras auri, argentiq; donetis, nunquid aliud facere poſſum, niſi quod Dominus agi præcipit? Unum tantùm polliceor, quod ea, quæ cæteri ſecundùm Canonum ſtatuta conſenſerint, ſequar.*

4. Denique cùm Prætextatus crimina, quorum reus non erat, confeſſus fuiſſet, ſpe veniæ, hac confeſſione ſibi fraudulenter ſuggeſta, conſequendæ, ad graves eum pœnas damnari Rex enixè poſtulavit. *Quibus conditionibus ego*, inquit Gregorius, *reſtiti juxta promiſſum Regis, ut nihil extra Canones gereretur.* Oppreſſus quidem fuit Prætextatus, ſed Gregorius animam ſuam liberavit, magnamque propugnatæ cum libertate Canonicæ diſciplinæ apud Deum, & apud homines laudem conſecutus eſt. Utinam hodiè plurimos haberet Eccleſia Gallicana ſimiles libertatum Eccleſiaſticarum, & Canonum propugnatores!

5. Receſſit tamen aliquando Gregorius à Canonibus; Id ipſe fateri videtur lib. 5. hiſtor. Francor. cap. 49. ubi narratâ falsâ accuſatione contra ſe anno 580. in Concilio Brennacenſi inſtituta, ſcribit; *Reſtitit ad hoc cauſa, ut, dictis Miſsis in tribus Altaribus, me de his verbis exuerem Sacramento. Et licet Canonibus eſſent contraria, pro cauſa tamen Regis impleta ſunt.* Sed poſſet fortaſſis ea purgationis forma ob gravem neceſſitatem excuſari, cùm Juri Divino non videatur adverſari.

6. Illud verò quod idem Gregorius de ſe refert eodem libro cap. 14. difficiliorem habet excuſationem, nec apparet quomodo Divinam legem non violaverit; Quod ſcilicet Meroveo Chilperici Regis filio Divinam Euchariſtiam miniſtravit apertiſſimè indigno. Quis enim ignorat publico peccatori publicè ſacramenta petenti deneganda eſſe? Id olim ſancti Patres, id modò Theologi communiter docent. *Et ad vos*, inquit S. Joannes Chryſoſt. homil. 60. ad populum Antiochenum, Euchariſtiæ Miniſtros alloquens, *ſermonem convertere neceſſarium*

rium eſt, ut multo cum ſtudio hæc dona diſtribuatis. Non parva vobis imminet ultio, ſi quemquam illius culpæ conſcii, hujus menſæ participem eſſe concedatis: ſanguis ejus de manibus veſtris exquiretur. Sive quis Dux militiæ ſit, ſive Præfectus, ſive PRINCEPS DIADEMATE CORONATUS, INDIGNE, AUTEM ACCEDAT, PROHIBE: *majorem illo poteſtatem habes. Hoc veſtra dignitas eſt, hoc ſecuritas, hoc corona.* Nota erat Merovei à profeſſione Religioſa apoſtaſia: mortem minabatur aliquibus ex populo ſe illaturum, ſi ſibi denegaretur communio: Ex quibus manifeſtum fiebat quantum eſſet eo Sacramento indignus. Gregorii tamen culpam multa minuunt. Nam præterquam quod Meroveus liberè habitum Religioſum non aſſumpſerat, ſed à Carcere ad Monaſterium ductus fuerat (quæ tamen excuſatio juxta illius temporis diſciplinam levis reputabatur) Gregorius ſolùm ſuum judicium non ſequebatur; idem ſentiebat Ragnemodus Epiſcopus Pariſienſis, qui tunc aderat; Præterea non propriorum, ſed populi ſui malorum metu ducebatur.

7. Atque, quod certum ſignum eſt ipſum non ex Canonum contemptu, ſed potiùs ex nimio Canonum ſtudio deliquiſſe, putabat ſe ad concedendam communionem Meroveo à Canonibus adſtringi; Quod his verbis teſtatur loco citato; *Quod cùm refutaremus, ipſe clamare cœpit, & dicere, quod non rectè eum à communione ſine fratrum conniventia ſuſpenderemus. Illo autem hæc dicente cum conſenſu fratris* (Epiſcopi Pariſienſis) *qui præſens erat, conteſtatâ causâ canonicâ, Eulogias à nobis accepit.* Ubi vides id factum, conteſtatâ causâ canonicâ, ut duobus illis Epiſcopis videbatur. Factum narrat Gregorius cum eâ ſinceritate, quæ dubitare non ſinit, ipſum gravis culpæ ſibi non fuiſſe conſcium, quamvis graviſſima ex propria natura ſit.

8. Subjungit Gregorius aliud eximium magni ſui in propugnandis libertatibus Eccleſiaſticis, & cuſtodiendis Canonibus ſtudii ſpecimen. Poſtulabat Chilpericus Rex prædictum filium ſuum Meroveum ab Eccleſia, ad quam confugerat, ejici, ſed nullo metu Gregorium adigere potuit, ut loci ſacri violaret immunitatem, expulſo Meroveo. *Igitur*, inquit *Chilpericus Nuntios ad nos direxit, dicens; Ejicite Apoſtatam illum de Baſilica: ſin autem aliud totam regionem illam igni ſuccendam. Cumq; nos reſcripſiſſemus, impoſſibile eſſe, quod temporibus Hæreticorum non fuerat, Chriſtiano-*

O *rum*

Digitized by Google

rum temporibus nunc fieri ; Ipſe exercitum commovet , & illuc dirigit. Receſſit ſponté Meroveus , ne tantorum malorum eſſet occaſio.

9. Hodiè illa ſacrorum locorum immunitas inter libertates Eccleſiæ Gallicanæ non computatur , & in Francia minus quam in aliis Provinciis obſervantur editi ea de re Canones.

CAPUT III.

De Hincmaro Archiepiſcopo Remenſi.

1. QUia libertates Eccleſiæ Gallicanæ juxta traditam earum definitionem in obſervatione antiquæ diſciplinæ, maximè Canonum à ſanctis Conciliis œcumenicis editorum aut confirmatorum collocantur , plures Hincmarum Archiepiſcopum Remenſem prædicant , quaſi nemo antiquos Canones tam manifeſtè tamque conſtanter defenderit. Cumque Præſul ille inter Gallos celeberrimus ſit , tùm propter Canonicæ juriſprudentiæ notitiam , tùm propter egregiam apud Reges , & Præſules Gallicanos gratiam , & autoritatem ; ideoque illius ſententia , & exemplum magni putetur eſſe ponderis , operæ pretium eſt ea , quæ ab illo Præſule , vel geſta , vel dicta ſunt , proſequi : Atque quid in eis probandum ſit , expendere.

2. Equidem ſi ejus cum Romanis Pontificibus, quibuſcum ei res fuit , inſtitueretur comparatio , & non ſolùm ex dignitate , ſed ex perſonarum etiam meritis geſtorum juſtitia decerneretur , in favorem ſummorum Pontificum judicandum eſſet. Antiſtitem illum doctrinâ , prudentiâ , & fortitudine præditum fuiſſe non negabo ; ſed ejus doctrina in cavillationes , prudentia in aſtutiam , fortitudo in pertinaciam frequenter deceſſerunt ; Præſertim ubi privatæ illius cauſæ interfuit. Undè , quod magnum eſt adverſus illum , & Epiſcopos , quos ſecum traxit , præjudicium , in pleriſque cum ſancta Sede contentionibus viros bonos , quos aut depoſuerat , aut deponendos curaverat , ad remedium appellationis con-

confugere prohibebat, licet ex eventu conſtiterit, illos iniquè fuiſſe damnatos.

3. Quatuor præcipuè fuerunt illæ contentiones. Prima occaſione Clericorum ab Ebbone ordinatorum. Secunda occaſione Rothaldi Epiſcopi Sueſſionenſis. Tertia occaſione Hincmari Epiſcopi Laudunenſis. Quarta occaſione Regni Lotharii. De prima in hoc capite, de aliis in ſequentibus.

4. Cùm Ebbo Remenſis Archiepiſcopus depoſitionis Ludovici Pii Galliæ Regis, & Imperatoris in Conventu Compendienſi anno 833. præcipuus Autor, Architectus, & Inventor fuiſſet, in criminis pœnam à ſua dignitate ſe ipſe depoſuit in Concilio apud Theodonis Villam anno 835. quam depoſitionem Concilium confirmavit. Sed cùm Ebbo dignitatis, quam nonniſi invitus dimiſerat, deſiderio teneretur, eam reſumere pluries tentavit, ac re ipſa Lotharii, ejuſdem Ludovici filii, & in Imperio ſucceſſoris, cujuſque potiſsimùm gratiâ Ebbo peccaverat, autoritate reſtitutus eſt à pluribus Epiſcopis, & Pontificales functiones exercuit, ordinatis quibuſdam Clericis, ut narrat poſt Flodoardum Willielmus Marlot. Metrop. Remenſ. hiſtor. lib. 3. cap. 21. Ebbone defuncto anno 851. Kalendis Aprilis, Hincmarus, qui ei adhuc viventi ſubſtitutus fuerat in Concilio Beluacenſi anno 845. Concilium Sueſſionenſe anno 853. celebrari curavit, ut & ſua confirmaretur, & Clericorum ab Ebbone promotorum infirmaretur ordinatio, quod utrumque obtinuit.

5. Clerici autem ſuæ dejectioni non acquieſcentes, ad ſanctam Sedem appellarunt, & ad Nicolaum primum Papam poſteà confugerunt, qui eorum cauſam juſtam eſſe cognoſcens, Hincmarum hortatus eſt, ut eos ipſe ſolus reſtitueret, ne, ſi major adhiberetur ſolemnitas, ejus injuſtitia detegeretur; ſin autem nollet, Concilium ad cauſam retractandam indicebat Sueſſione ab omnibus, qui convenire poſſent, Galliarum Epiſcopis habendum. Qua de re ſcripſit etiam ad Herardum Archiepiſcopum Turonenſem, & ad cæteros in hæc verba: *Jam verò ſi hunc* (Hincmarum) *flecti ad hoc munda conſcientia non permittit, præcipimus vos, una cum cæteris Archiepiſcopis, & Epiſcopis Galliarum, & Neuſtriæ, quibus tamen poſſibilitas eſt, in id ipſum*

 cum

cum prædicto ſtatre, & Coepiſcopo noſtro Hincmaro, & ſuffraganeis apud Sueſſonicam Urbem pariter convenire. Ad quorum venerandum Conventum VVlfadum quoque, cùm jam præſignatis paribus ejus, vos accerſere procul dubio volumus. Hincmaro Clericos illos reſtituere recuſante, Concilium congregatum eſt Sueſſione anno 866. in quo probata eſt Clericorum ordinatio, & nihilominus cauſa cum Epiſtola Synodica ad Nicolaum remiſſa. Scripſit etiam Rex Carolus de eodem argumento, & eodem ferè modo, ac ſtylo, ut utriuſque epiſtolæ Autorem judices eſſe ipſum Hincmarum.

6. Nicolaus Epiſcopis Concilii Sueſſionenſis, Carolo Regi, & Hincmaro reſcripſit, quibus omnibus Epiſtolis graviter perſtringebat Hincmarum, quod in ea cauſa callidè, ac diſſimulanter egiſſet. Epiſcopos iterum convenire, & Clericorum hiſtoriam accuratè perſcribere, Clericos verò interim in ſuis gradibus ſtare juſſit. Reſtitutos monuit ne injurias ulciſcerentur, & ut Hincmaro præſertim reverentiam exhiberent. Iidem Epiſcopi, qui anno 866. ut diximus, Sueſſionem convenerant, anno ſequenti Trecis congregati ſunt, Epiſtolamque Synodicam, quam primus ſubſignavit Hincmarus totam Ebbonis, ordinatorumque ab eo Clericorum hiſtoriam continentem Romam miſerunt juxta præceptum Nicolai, ac pro uno eorum Wlfado ſcilicet, jam Bituricenſi Epiſcopo creato, pallium poſtularunt. Aliam etiam miſit Carolus Rex.

7. Eam epiſtolam, cùm jam Nicolaus deceſſiſſet, Romam delatam recepit ejus Succeſſor Hadrianus II. Ea perlecta Clericorum cauſam juſtam declaravit, & Wlfado pallium ab Epiſcopis & à Rege poſtulatum conceſſit.

8. Enituerunt in illo proceſſu juſtitia, prudentia, & charitas Nicolai. Primò, ut patet ex ejus ad Hincmarum epiſtola, Clericorum ab illo Archiepiſcopo, vel eo inſtante depoſitorum querelâ auditâ, non antè quicquam decrevit, quàm monumenta de hoc negotio in Archivis Pontificiis recondita perquiri juſſiſſet, eaque ſimul cum iis, quæ ab Hincmaro miſſa fuerant, diligenter perlegiſſet. Secundò licet ex omnium illarum ſcripturarum lectione colligeretur, injuſtam fuiſſe depoſitionem, judicium ferre noluit; *Sed his omnibus*, inquit, *ideſt*

Digitized by Google

ideſt, tàm illis monimentis, quæ penès nos habentur, quàm his, quæ ſanctitas tua nobis deſtinavit, ritè collectis enucleanterq́ recenſitis nondum liquidò patet, eoſdem Clericos regulariter gradu proprio caruiſſe. Verùm nos nec hos interim juſtificamus, nec per hoc quemlibet condemnamus, nec facilè vocem iſtorum ſpernimus, nec reverentiam tuam improvidè reprehendimus. Tertiò cum ſuſpicetur Hincmarum aliquo iræ, vel odii metu ad eam dejectionem fuiſſe impulſum, nec ejus animum facilè flecti poſſe, velit tamen illius honori conſulere, ad clementiam illum hortatur, ſuadetq́ue, ut ipſemet miſericorditer cum dejectis agens, eos reſtituat, ne injuſtè fuiſſe depoſitos ſolemnius negotii examen patefaciat; *Proindè neceſſariò præſentis Epiſtolæ ſalubribus fraternitatem tuam hortamur affatibus, uti commemoratos viros VVlſadum ſcilicet, Collegaſq́ ipſius clementi animo, & tranquillâ ſtudeat ad ſe magnanimitate vocare, depoſitaq́ omni funditùs animoſitate, de reſtitutione ipſorum ſecum fraternè tractare, atque miſericorditer conſummare contendat. Laudabiliùs quippè judicavimus, ac coram Deo acceptiùs eſſe credidimus, ſi reſpectu Divinitatis interrogatâ conſcientiâ ſolus illorum reſtaurationem ſine quavis ipſe refragatione admiſeris, quam ſi priùs renitens, detectâ tamen juſtitiâ, cum multis hanc poſtea fueris amplexatus.* Quartò ſi quod ſummus Pontifex monet, recuſaturus ſit Archiepiſcopus Remenſis, ejus recuſationem benignè interpretatus, eamq́ue timoratæ conſcientiæ tribuens, Concilium indicit ab omnibus, qui convenire poterunt, Galliarum Epiſcopis, habendum Sueſſione, ubi res ordine judiciario tractanda ſit. *Jam verò ſi flecti ad hoc te munda conſcientia non permittit, præcipimus fratrem noſtrum Remigium Lugdunenſem, Adonem Viennenſem, VVenilonem Rothomagenſem una cum cæteris Archiepiſcopis, & Epiſcopis Galliarum, & Neuſtriæ, quibus tamen poſſibilitas eſt, in idipſum cum Beatitudine tua, & ſuffraganeorum tuorum apud Sueſſionem Urbem Diœceſeos tuæ pariter convenire. Ad quorum venerandum Conventum VVlſadum quoque cum præſignatis paribus ejus vos accerſere procul dubio voluimus, &c.* Quintò renuente Nicolai conſilium Hincmaro, indicta eſt Synodus Sueſſionenſis, miſſis litteris Pontificiis à Remigio Epiſcopo Lugdunenſi, cui hæc cura demandata fuerat. Dum tempus expectatur, Carolus Rex Nicolaum rogat, ut interim Wlfado Eccleſiam Bituricenſem committere liceat; ſed Pontifex reſpondet, nihil ante Synodi definitionem innovandum. Sextò cùm Concilium Sueſſionenſe cauſam ad ſummum Pontificem remiſiſſet, eam ipſe diffinire Romæ noluit,

luit, antequam iidem Epiſcopi rursùs congregati totam rei geſtæ ſeriem miſiſſent. Septimò Clericos, ut jam diximus, hortatus eſt, ne de victoria illa conſoleſcerent, ſed Hincmaro humiliter ſubjacerent.

9. Nihil in tota illa Nicolai agendi ratione non laude dignum, nihil libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ adverſum. Econtra verò quot uſus ſit artibus (ne fraudes appellem) Archiepiſcopus Remenſis, aperiunt & ipſiuſmet ad Nicolaum, & Nicolai ad ipſum, ad alios Epiſcopos Gallicanos, & ad Carolum Regem epiſtolæ apud Philippum Labbæum tom. 8. Concil. apud Jacobum Sirmondum tom. 3. Concil. Gall. ac in 2. tomo operum Hincmari ab eodem Sirmondo collectorum. Obtemperavit tandem Hincmarus Nicolai judicio poſt longam reſiſtentiam, eique ſuam obedientiam epiſtolâ ſubmiſſionis plena ſignificavit, quæ habetur tom. 2. ejus operum num. 22. & adhuc alia, quæ extat ibid. ſub num. 26. in qua notandæ ſunt præcipuè iſta verba; *Ne contra veſtram juſsionem, ac diſpoſitionem agam modis omnibus devitare cupio, qui* APOSTOLICÆ SEDIS DECRETIS IN OMNIBUS PARERE DESIDERO: utinam hæc verè ab iis dici poſſint, qui autoritatem Hincmari tanti faciunt.

CAPUT IV.

De contentionibus Hincmari Archiepiſcopi Remenſis cum ſummo Pontifice occaſione Rothaldi Epiſcopi Sueſſionenſis.

1. EXagitatis, ut in ſuperiori capite vidimus, ab Hincmaro Clericis ab Ebbone, in cujus locum ipſe ſuffectus fuerat, ordinatis, Rothaldum Epiſcopum Sueſſionenſem, qui unus fuerat ex iis Epiſcopis, à quibus, ut in ſuperiori capite diximus, reſtitutus fuerat Ebbo, congregatis plurium Provinciarum Epiſcopis in Villa Convicino propè Sylvanectum dignitate privare moliebatur. Quamobrem Epiſcopus Sueſſionenſis ſanctam Sedem appellavit, ſed eam adire prohibitus eſt; Quin etiam congregato alio Concilio in ſuburbio Civi-

Digitized by Google

Civitatis Sueſſionenſis pro ea , quâ Hincmarus apud Regem tunc præſentem , & apud Epiſcopos , pollebat gratiâ , & autoritate , damnatus , dejectuſque eſt , ac in Monaſterium relegatus , altero in ejus Sede collocato. Denique tamen Nicolai Papæ autoritate , crebriſque litteris , ut Romam perveniret , conſecutus eſt. Ibi fruſtrà expectatis per plures menſes accuſatoribus , Nicolaus Primus Papa in Eccleſia S. Mariæ Majoris , approbante Epiſcoporum , Presbyterorum , & Diaconorum Conventu , veſtibus Pontificalibus eum indui juſſit , ea lege , ut ſi comparerent Accuſatores , eis reſpondere teneretur , nec Officia Divina celebrare , niſi aliquanto poſt tempore permiſſus eſt. Tandem plenè abſolutus ad ſuam Sedem remiſſus eſt cum litteris ſuæ abſolutionis , & multis commendatitiis ad Regem , ad Hincmarum Metropolitanum , ad Epiſcopos Galliæ univerſos , ad Clerum , & plebem Sueſſionenſem. Interfuit cum ipſo Hincmaro Concilio Sueſſionenſi III. anno 866. & Tricaſſino anno 867. quod evidens ſignum eſt ejus reſtitutioni neminem non acquieviſſe.

2. Sed in eo negotio ut vult Petrus de Marca lib. 7. cap. 23. diſſentiebant Epiſcopi Gallicani à ſententia Nicolai Papæ. Dicit enim Hincmarum in ea epiſtola , quam ſcripſit Summo Pontifici , quæque refertur à Flodoardo lib. 3. hiſto. Remenſ. cap. 13. evulgaſſe quinque *arcana* Epiſcoporum Gallicanorum quoad depoſitiones Epiſcoporum , ſupponens illum reliquorum Antiſtitum fuiſſe Interpretem. *Arcana* illa totidem eſſe Gallicanarum libertatum capita crederem , niſi libertates illas in Jure communi , ac in conſtanti Canonum obſervatione , quæ res arcanæ non ſunt , à Gallis conſtitutas meminiſſem. Primum, ex illis arcanis erat, Synodos Provinciales poſſe Epiſcoporum , vel Clericorum cauſas ſine Summi Pontificis interceſſione definire. Secundùm , accedendum eſſe ad Sedem Apoſtolicam , ſi cauſa tractetur , quam ex Canonibus decidere nequeat Synodus unius , aut plurium Provinciarum : Tertium, Epiſcopum depoſitum poſſe , ſi voluerit , poſt ſententiam , non autem anteà interponere appellationem ad ſanctam Sedem. Quartum, non poſſe à Judicibus electis appellari. Quintum , Metropolitanos , qui pallium à Summo Pontifice receperint ,

perint, judicandos non eſſe ab Epiſcopis Provincialibus abſque autoritate Sedis Apoſtolicæ.

3. Verùm quoad primum cùm ipſemet Marca poſt quintum addat, *certum eſſe potuiſſe Papam*, ſi ità exiſtimaret, *ſibi reſervare judicium Metropolitanorum, idque factitatum à Cæleſtino, Leone & Hilaro*: quæro quâ autoritate id facere potuerit? ſi eâ quam accepit à Chriſto; quidni etiam potuiſſet, ſaltem in certis caſibus, videlicet cùm Epiſcopi à Synodo Provinciali opprimendi forent, ut Rothaldo, de quo nunc agimus, contigit, & Hincmaro Laudunenſi, de quo in capite ſequenti, eorum ſibi judicium reſervare? Nec enim Chriſtus, cùm Petro ſuas oves commiſit; Metropolitanos ab Epiſcopis diſtinxit. At inquies, Metropolitanis fieret injuria, quibus Eccleſia ſua jura ſemper ſalva eſſe voluit, ſi Epiſcoporum eis judicia ſubtraherentur. Sed nonne Eccleſia majorem Conciliis Provincialibus contulit autoritatem in Metropolitas Canonibus antiquioribus, atque adeò ſecundùm Gallorum doctrinam præſtantioribus? Nam Can. 1. Epheſino Metropolitæ, ſaltem in caſu hæreſis Epiſcoporum Provinciæ judicio ſubjacent. Si ergò Conciliis non fit injuria cum ſancta Sedes evocat ad ſe judicium Metropolitanorum, qui ex illo Canone à Conciliis eſſent judicandi, quæ fiet injuria Metropolitanis, dum Epiſcoporum, Confratrum invidiâ, vel Principum potentiâ opprimendorum, cauſas ad ſe trahet; præſertim cùm ipſi Metropolitani non poſſint ſoli, ſed cum Concilio Provinciali hujuſmodi controverſias definire? Gregorium IV. & Leonem etiam IV. triginta ferè annis ante id tempus in gratiam omnium Epiſcoporum conſtituiſſe, ut eorum judicio ſuperſederetur, ſi Sedem Apoſtolicam appellaſſent, fatetur ipſemet Petrus de Marca, quamvis iſtas Conſtitutiones non fuiſſe receptas, probet ex eo quod Hadrianus privilegium illud conceſſerit Actardo Epiſcopo Nannetenſi; quaſi non ſoleant privilegia, quibus quis gaudet ad majorem ſecuritatem pluries confirmari, aut Actardo privilegium conceſſurus fuiſſet Hadrianus, quod jam antea in favorem omnium Epiſcoporum editum robur obtinere non potuiſſet. 2. & 5. veriſſima ſunt, quintùm contrarium eſt juri evocationis, quod nec ipſe Hincmarus ſummo Pontifici negavit.

4. Quar-

4. Quartum urgebat vehementer Hincmarus; & eo prætextu Clericos ab Ebbone ordinatos, quos ipſe deponendos curaverat, vetabat appellare, licet ipſemet eis Judices eligere ſuaſiſſet; *Iſtorum fratrum*, inquit in Concilio Sueſſionenſi 2. anno 853. act. 1. ſententia manifeſtè me tangit, qui ſi contra aliquem Coepiſcoporum noſtrorum clamaſſent, ad noſtræ humilitatis autoritatem ab eo provocare debuerant. Nunc autem quia de judicio noſtro queruntur, oportet, ut libellari ſubſcriptione ad electos provocent Judices, quatenus cauſa illorum debitum, & certum finem accipiat. Eodem prætextu Rothaldi Epiſcopi Sueſſionenſis appellationem ad ſanctam Sedem impedire contendebat; Sicut plurimùm valet doctrina, & peritia legum, præſertim Eccleſiaſticarum, dùm quis rectè affectus eſt: ita eâ quis perniciosè abutitur, cùm odio, vel alia perturbatione animi movetur. Certè ſi Hincmarus Remenſis à Judicibus electis damnatus fuiſſet, appellationem à Canonibus ſibi permiſſam; nedum non prohibitam, & clarè intellexiſſet, & probaſſet efficaciſſimè. Africana Concilia, quibus nitebatur Hincmarus hujuſmodi appellationes, etiam in caſu manifeſtæ oppreſſionis, vetuiſſe præſumi non poteſt. Etſi ea fuiſſet illorum mens, numquid potuiſſent illi condendis Canonibus, aut Gallicani acceptandis, vel etiam ſummi Pontifices probandis, autoritatem futuris Pontificibus in perſona B. Petri à Chriſto collatam adimere? Verùm non de Epiſcoporum, imò etiam nec de Clericorum depoſitione, ſed de negotiis civilibus intelligendos eſſe Canones Africanos probat contra Petrum de Marca Joannes David Doctor Pariſienſis in lib. de Judiciis Canonicis Epiſcoporum cap. 12. art. 1. Prætereà in eo compendio Canonum quod aliqui ab Hadriano Papa, Carolo Magno traditum aſſerunt, quodque ab Henrico Caniſio Noviomago, deinde à Severino Binio tom. 5. Concil. editum eſt, ante Canones Sardicenſes ſic habetur: *Sunt etiam Eccleſiæ regulæ, quæ in Africanis regionibus frequentiſſimè Synodali Concilio conſcripta ſunt; ſed in his omnibus illa ſequi debemus, quæcunque à Nicæno Concilio, & à ſancta, atque Apoſtolica Eccleſia Romana non diſcrepare videmus.*

5. Hincmarus ipſe jus illud ſanctæ Sedis agnovit, ut ſignificat tota epiſtola 22. quæ eſt ad Papam Nicolaum occaſio-

ne Clericorum ab Ebbone ordinatorum, quos Papa reſtitui juſſerat; OBTEMPERARE CVRAVI RESERVATO PER OMNIA SENTENTIÆ AC IVRIS PRIVILEGIO EIVSDEM APOSTOLICÆ SEDIS, ET SALVA DEFFINITIONE, AC CONFIRMATIONE EXPECTATÆ VESTRÆ DISCRETIONIS, ATQVE AVTORITATIS. Et inferiùs; *Quæ verbis, & ſcriptis mihi per iſtum Religioſum Archiepiſcopum exinde ſequenda atque tenenda mandaveritis, pro ſcire, & poſſe, obedire & conſervare curabo, ſicut hactenus ea, quæ inde fuerant ſtatuta, & confirmata ſervavi.* Et alia multa his ſimilia. Idem ſatis profeſſus antea fuerat, à Benedicto III. & ab eodem Nicolao confirmationem Concilii Sueſſionenſis 2. in quo Clerici illi depoſiti fuerant, poſtulans, & per ſubreptionem obtinens, ut Nicolaus epiſtola 46. quæ eſt ad Epiſcopos Concilii Sueſſionenſis 3. ſcribit. quæ confirmationes habentur apud Sirmondum tom. 3. Concil. Gall.

6. Imò ipſiuſmet Rothaldi occaſione ſcripſerat ad eundem Nicolaum; *Nullam poſſemus habere verecundiam de reſtitutione illius, ſi foret facta à veſtri ſummi Pontificatus pietate, quia omnes ſenes tum junioribus* SCIMVS NOSTRAS ECCLESIAS SVBDITAS ESSE ROMANÆ ECCLESIÆ, ET NOS EPISCOPOS IN PRIMATV B. PETRI SVBIECTOS ESSE ROMANO PONTIFICI tom. 2. epiſt. 17.

CAPUT. V.

De contentionibus Hincmari cum ſummo Pontifice occaſione Hincmari Laudunenſis, & Regni Lotharii.

1. ANno 869. Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis nepotem ſuum etiam nomine Hincmarum Epiſcopum Laudunenſem, cui erat infenſus, in Concilio apud Vermeriam deponi facere conabatur, ſed ille ad Sedem Apoſtolicam appellavit. Hadrianus II. Papa pluribus litteris urgebat, ut Laudunenſis Romam accederet, ſed non obtinuit. Hic rurſus in Concilio apud Attiniacum anno 870. accuſatus rurſum ad ſanctam Sedem appellavit. 3. iterum accuſatus in Concilio Duſiacenſi anno 871. Epiſcopali gradu dejectus eſt. Narrat ipſe in libello proclamationis; quem Joanni Papæ VIII. obtu-

obtulit, quomodo fuerit ad hanc Synodum perductus, quàm acerbè in ea tractatus, & ab Officio Epiſcopali remotus, deinde in exilium miſſus, ferro vinctus, ac denique oculis privatus.

2. Inſtitit vehementer Hadrianus, ut miſerabilis ille Præſul, & ejus Accuſatores Romam venirent. Sed mortuo illo Pontifice, Joannes VIII. ejus ſucceſſor deceptus litteris Caroli Calvi, Hincmaro Remenſi, qui, ut conjicere licet, verus erat earum autor, ſcripſit, ut in Eccleſia Laudunenſi alius ordinaretur Epiſcopus. Sed congregato ab eodem Pontifice Concilio Tricaſſino anno 878. Hincmarus Laudunenſis libellum obtulit, quas, à Patruo præſertim, injurias perpeſſus fuerat, enarrantem. Quare ſummus Pontifex, veritate cognita, ei Ordines exercere, ac etiam cæco Miſſam celebrare, nec non partem redituum Eccleſiæ Laudunenſis retinere conceſſit, quo audito ejus amici ad Eccleſiam eum duxerunt, & Benedictionem populo dare coegerunt, ut refert Continuator Aymoin. lib. 5. cap. 37.

3. Circa depoſitionem Epiſcopi Laudunenſis duæ potiſſimùm contentiones inter ſummum Pontificem, & Hincmarum Remenſem exortæ ſunt. Prima quod Laudunenſis majorem quàm par eſſet autoritatem tribueret epiſtolis, quibus ſe tuebatur, quæque à veteribus Pontificibus ſcriptæ dicebantur; qua de re in primo libro, & infra cap. 6. Secunda quod poſt interpoſitam appellationem ad ſanctàm Sedem depoſitus fuiſſet: Contendente Remenſi non valere appellationem à Judicibus electis, quod cap. 4. confutavimus.

4. Cùm anno 869. Lotharius Auſtraſiæ Rex deceſſiſſet, Hadrianus Papa ſcripſerat ad Proceres ejus Regni, ut fideles eſſent Imperatori Ludovico, Lotharii fratri, & ad Proceres, & ad Epiſcopos Regni Caroli Calvi, ut eum ab invadendo prædicti Lotharii Regno deterrerent. Scripſit etiam ſeorſim Hincmaro Archiepiſcopo Remenſi, ut operam ſuam interponeret, ne quis ditionem illam uſurparet. At verò Hincmarus qui Caroli Calvi ope Archiepiſcopatum Remenſem retinuerat, à quo eum Lotharius ſenior junioris Pater, & Epiſcopi in iſtius Regno conſtituti, deturbare conati fuerant, ut illic reponeretur Ebbo, quique Carolum in multis, iiſque gra-

gravibus negotiis, propitium expertus fuerat, partes ejus ſequi maluit, cumque Regem illius Franciæ portionis, quam Lotharius Junior obtinuerat, coronavit in Synodo Metenſi Quintò Idus Septembris anno 869. quæ Synodus Prælatoria dicta eſt, quòd injuſtè uſurpatum à Carolo Lotharii Regnum non dubitaretur.

5. Hadrianus eam coronationem, apertam juſtitiæ violationem, & ſuarum litterarum contemptum interpretatus, aliis Epiſtolis Carolum increpuit, quod Lotharii Regnum invaſiſſet, & Sedis Apoſtolicæ Legatos contempſiſſet, mandavitque ut Regno illo excederet, & alios Legatos benignè ſuſciperet: Epiſcopos, & Proceres Regni Caroli hortatus eſt, ut eum ab illa uſurpatione revocare conarentur; ſed præſertim Hincmarum Remenſem arguit, quod Regem à pervaſione illa non avertiſſet, nec ſibi reſcripſiſſet, eumque rurſus hortatus eſt, ut in id muneris incumberet; præcipiens ut ſi Rex parere recuſaret, ab eo recederet: *Si*, inquit, *in obſtinatione ſua perfidiæ Rex poſt veſtram conventionem perſiſtere maluerit, quam reſipiſcere, ab illius vos conſortio ſequeſtrate; ſi Communionis noſtræ vultis eſſe participes.* Reſpondit Hincmarus epiſt. 41. tom. 2. edit. Sirmond. Carolum aſſerere illam ſibi Regni partem à Patre Ludovico datam, & à Lothario Imperatore confirmatam, atque adeò ut ſuam aſſumere, non ut alienam rapere; nec contrarium per confeſſionem, aut convictionem conſtare; *Reverentiæ veſtræ debita humilitate reſpondebo; quoniam etſi ita eſſe, ut ſcribitis, ſcirem, cum ipſe Rex Carolus ità eſſe non confiteatur: nec vel legali, vel regulari judicio inde convictus appareat, & multis atteſtantibus fateatur hanc Regni partem ſibi à Patre Ludovico Auguſto conſenſu tam Epiſcoporum, quàm cæterorum Procerum totius Imperii traditam, & à fratre Lothario Sacramento publicè confirmatam, ſequendum tamen mihi arbitrarer quod præmiſſo judicio dicit Africanum Concilium, ut magis caveat Epiſcopus, ne dicat in quemquam quod aliis documentis convincere non poteſt.*

6. Cumque aliunde nec à ſua Urbe abeſſe poſſet Hincmarus, nec Carolo ſubſidia denegare, rogabat Pontificem, ut mandatum revocaret: *Quæ*, inquit, *ut non ad accuſandum, ſic nec ad excuſandum in advocatione præfati Regis, ætatem enim habet, depromo,* NEC AD RESISTENDVM VESTRÆ AVTORITATI, SED CONSVLENDVM *qualiter nos Epiſcopi, & ego præcipuè, in quem tantam comminæ-*

minationem intentatis, erga Regem noſtrum gerere debeamus. Quapropter Domine Pater Reverendiſsime conſulite ſecundùm privilegium Sedis veſtræ ſubjectioni noſtræ, ne talia nobis cujuſcunque ſuggeſtione mandetis, unde inter Epiſcopalem autoritatem, & Regalem poteſtatem, inter Eccleſiam, & Rempublicam ſcandalum poſſit oriri. An negotium ulteriùs cum Hincmaro proceſſerit, antiqua monimenta non docent. Solida fortaſſis viſa eſt illi Hincmari ratio.

CAPUT VI.

Quâ ratione Hincmarus libertates Eccleſiæ Gallicanæ defendiſſe videatur.

1. IN negotiis, quæ ſuprà retulimus non ità laudabiliter ſe geſſit Hincmarus Remenſis, ut Eccleſiæ Gallicanæ gloriandum ſit talem habuiſſe ſuarum libertatum defenſorem. Sed hanc illi Prælato laudem tribui puto, quod Canonum autoritatem Summorum Pontificum Decretalibus prætuliſſe videatur, eoque prætextu tam pertinaciter ſuorum conſiliorum executionem proſecutus ſit, prohibentibus licet Romanis Antiſtibus.

2. Acerrimè quidem Canonum executionem proſequi viſus eſt, ſed neſcio an laudandus ſit in eo ejus zelus. Ut enim propriæ ſecuritati conſuleret, aut fortè livori faceret ſatis, Canones, quos deſideriis ſuis accomodabat, obſervari pertinaciter poſtulabat. Præcipuum ejus ſtudium fuit circa Canonem Africanum prohibentem appellationes à Judicibus, quos partes elegiſſent; quia ſcilicet hæc appellationis prohibitio, quam, ut diximus cap. 4. perperam affingebat Concilio Africano, viam omninò præcluſiſſet Ebbone, ne propriam Sedem reſumeret, & ab ea ipſum Hincmarum ſibi ſuffectum expelleret; Rothaldum, qui cum aliis Epiſcopis, & Lothario Imperatore Ebbonem reſtituerat poſt mortem Ludovici Pii, quemque idem Hincmarus deponendum curaverat, Clericos item ab Ebbone poſt ſuam reſtitutionem, & antequam rursùs deponeretur, ordinatos, atque urgente Hincmaro dejectos, omni ſpe recuperandi gradus privaſſet, eo quod Judices, à

 quibus

quibus damnati fuerant, elegiſſent, ut eis objiciebat; *Secundùm Canonicam inſtitutionem elegit ſibi* (Ebbo) *per conſenſum Synodi Epiſcopos Judices peccatorum ſuorum, quos Canones electos appellant. De quibus ſcriptum eſt in Concilio Africano cap. 36, ut ab electis Judicibus provocare non liceat.* Hincmarus opuſc. 2. contra Gotheſc. cap. 36. *abſque dubitatione confido quia illud, quod in præfato Carthaginenſis Concilii Capitu'o ſine ulla interpellatione ſubſequitur Decretum veſtri moderaminis nequaquam præteriret; ſanè, inquit, ſi ex conſenſione partium electi fuerint Judices, etiam à pauciore numero quam conſtitutum eſt, non liceat provocare. Qui numerus conſtitutus in* 12. *ſuperiori Capitulo demonſtratus, & conſenſus partium expetitus in dijudicatione Rothaldi conſtat fuiſſe completus.* Hincmarus tom. 2. n. 17. epiſt. ad Nicolaum Papam.

3. Eo prætextu, vel alio ſimili multoties, diuque Summis Pontificibus reluctatus eſt, ſed tandem eorum præceptis ceſſiſſe negari non poteſt; æquiuſque eſſet ejus obedientiam imitari, quàm contumaciam laudare; *Semper*, inquit epiſt. ad Nicolaum Papam, quæ eſt 26. tom. 2. editionis Sirmondi, *& Apoſtolicæ Sedi, & ejus Rectoribus, poſtquam me noſſe potui, pro meo ſcire, & poſſe fidelis, & devotus, & humilis, ac* SVBIECTVS EXTITI, *ſum, &, adjuvante Domino, permanebo.* Multa his ſimilia, tum in illa epiſtola, tum in quibuſdam aliis leguntur, ex quibus intelligitur, illum, etiam cùm ſupremo Chriſti Vicario repugnaret, ejus poteſtatem agnoviſſe, illique parêre videri voluiſſe. Sed quæ fuerit ejus circa Canones ſententia videamus.

4. Decoquere non poterat, ut Jura Metropolitanorum imminuerentur prætextu Decretalium, quæ ſuppoſitæ antiquis Pontificibus ante annos circiter 80. & in lucem emiſſæ fuerant. Ideoque illis Canones ab Eccleſia univerſa, præſertim à Summis Pontificibus receptos opponebat, inſinuans potiùs parendum Canonibus, qui diuturno uſu, ac Præſulum Romanorum Decretalibus comprobati fuiſſent, quàm Decretalibus aliis, quæ cum illis pugnabant. *Si illa*, inquit ſcribens ad Hincmarum Laudunenſem opuſc. 55. Capitum cap. 43. *quæ de præfatorum Pontificum Apoſtolicæ Sedis Epiſtolis dicis recipiendos venerandos Canones eſſe, qui quod vis dicis ſanctum & licitum, & quod non vis non ſanctum, & illicitum, ac ſi in voluntate tua cuncta ſint poſita, & non ſit qui tuæ poſſit reſiſtere voluntati, pande nobis quæſumus, quid cenſeas de eorum Decretis, qui*

poſt

Digitized by Google

poſt Nicænum Concilium, & alia Catholica Concilia obſervanda Decretalia conſtituta de eiſdem Sacris Canonibus promulgata ſanxerunt, ſicut Siricius, Innocentius, Zoſimus, Bonifacius, Celeſtinus, Leo, Hilarius, Symmachus, Gelaſius, Hormiſda, Gregorius, & quique alii, quorum Decreta Eccleſia Catholica, & Patres, ac Prædeceſſores noſtri ſervanda tenuerunt & venerati ſunt. Et quoniam in quibuſdam à præfatis, quos appellas Canones diſſonant, magiſtrali cenſurâ decerne, quæ ex his ſequi, & quæ refutare debeamus. Et tom. 2. n. 36. epiſt. ad eundem Hincmarum Laudunenſem; *Ego Decretales Epiſtolas Sedis Apoſtolicæ diverſis temporibus pro diverſorum Patrum conſolatione vel conſultatione ab ejuſdem Sedis Pontificibus datas & venerabiliter ſuſcipio, & venerabiliter ſuſcipiendas dico & ſcribo, & Sacroſanctorum Conciliorum Canones* CUM DECRETIS APOSTOLICÆ SEDIS *ex ejuſdem Sacris Canonibus promulgatis, & recipiendos, & cuſtodiendos, & ſervandos, ſicut ſuprà oſtendi, profiteor.* Suppoſitas igitur antiquiorum Pontificum Epiſtolas, quarum tamen falſitatem non omninò perſpectam habebat, confert cum Canonibus ubique receptis, & per Epiſtolas veras Summorum Pontificum confirmatis; At non diſputat utrùm Summi Pontifices poſsint, interveniente legitimâ causâ Canones temperare.

5. Inanis erat ſubtilitas Hincmari Remenſis, cum Gelaſium Papam Decretalibus Summorum Pontificum reverentiam, non autem exactam obedientiam præſtandam voluiſſe interpretabatur, adverbium *venerabiliter* magis attendens, quàm participium *recipiendas*. Iſta enim ſunt verba Gelaſii in Concilio Romano anno 494. *Item Decretales Epiſtolas, quas Beatiſsimi Papæ diverſis temporibus ab urbe Romana pro diverſorum Patrum conſultatione dederunt* VENERABILITER RECIPIENDAS. Quod autem hæc vox *venerabiliter* obedientiam, ac ſubjectionem non ſolùm non excluderet, ſed etiam eximiam requireret, apertiſsimè colligitur ex eo quod Gelaſius paulò ante de Epiſtola S. Leonis ad Flavianum, quæ veluti fidei regula circa Myſterium Incarnationis ab Eccleſia univerſa ſemper fuit habita, ſic ſtatuit; *Item Epiſtolam B. Leonis Papæ ad Flavianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum deſtinatam, cujus textum quiſpiam ſi uſque ad unum iota diſputaverit, & non eam in omnibus* VENERABILITER RECEPERIT; *anathema ſit.* Hinc infer quid ſit VENERABILITER RECIPERE Decretales Summorum Pontificum ex ſenſu Gelaſii.

6. Fortaſsis etiam quia Hincmarus alicubi pro *conſultatione* lege-

legerat *conſolatione*, putabat illas Decretales, non tanquam diſciplinæ regulas exequendas, ſed quaſi pro conſolandis afflictis ſcriptas, cum veneratione tantùm ſuſcipiendas.

7. Imò licet Canones tantopere commendaret, ubi ſuis conſiliis ſuffragabantur, illis per Sedem Apoſtolicam aliquando derogari curabat; Quod certiſſimum eſt argumentum ex ipſius mente Summum Pontificem non ità eſſe Canonibus ſubjectum, ut ab iis recedere, vel ab iis alios ſolvere non poſſit. Etenim Hincmarus à Benedicto III. & à Nicolao. Primo privilegium poſtulavit, quo ſolius Romani Pontificis judicio reſervaretur, licet ex primo Canone Concilii generalis Epheſini à Concilio Provinciali, ſaltem in certis caſibus poſſet deponi; *ſi quiſpiam Metropolita Provinciæ* (verba ſunt Canonis Epheſini) *derelictâ ſanctâ, & œcumenicâ Synodo, aut acceſſit ad illorum defectionis conſeſſum* (qui ſe à Concilio ſejunxerant) *aut accedet inpoſterum, ſive cum Celeſtio ſenſit, aut ſentiet, ipſe nihil amplius poterit agere adversùs Provinciæ Epiſcopos, ut qui jam indè à Synodo totius Eccleſiaſticæ communionis expers ſit factus, & prorsùs inutilis, ſed & Epiſcopis illius Provinciæ, circumque vicinis Metropolitis rectæ ſentientibus ſubjacebit, ut omninò dejectus ſit à Sede Epiſcopatus.* Verba verò privilegii à Nicolao Primo conceſsi Hincmaro ſunt iſta; *nullius excommunicationis, vel obligationis, ſeu condemnationis ſententia* SINE DECRETO ROMANI PONTIFICIS *tenearis adſtrictus; ſed ſi à quocunque, vel undecunque fueris compellatus, ut debeas judicari, Apoſtolici Papæ judicio te reſervari noſtrâ, imò B. Petri autoritate decernimus: nec alterius cujuſcunque Juri, vel judicio te ſubjici,* EXCEPTA POTESTATE SEDIS ROMANÆ PONTIFICIS, *nec ad alterius Provinciæ Primatis Synodum, niſi ex communi placito poſſe convocari mandamus.* Similia continet datum à Benedicto III. privilegium.

8. Hanc privilegii partem defendit Hincmarus epiſt. 44. quæ eſt ad Epiſcopos Diœceſis Remenſis cap. 24. autoritate S. Leonis epiſt 84. quæ Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum ſanctæ Sedis Vicarium monet, non potuiſſe ſine ſua autoritate deponi Metropolitanum; *ſed etiam ſi quid grave, intollerandumque committeret* (Nicopolitanus Metropolita) *noſtra erat expectanda cenſura; ut nihil priùs ipſe decerneres, quàm quid nobis placeret agnoſceres.* Fuit autem hæc Epiſtola ſcripta poſt Concilium Epheſinum, cujus Canon mox relatus Metropolitanorum judi-

judicium Epiſcopis Provinciæ, & vicinis Metropolitis permittit; ſed ante Concilium Chalcedonenſe, cuivis Canones nonus & decimus ſeptimus Primati, aut Epiſcopo Conſtantinopolitano illud judicium tribuunt; ne putes ideò S. Leonem, eumque ſecutos Pontifices ideò Metropolitanorum judicium ſibi reſervaſſe; quod Concilium Chalcedonenſe Epheſino derogaſſet; ſed quod hanc à Chriſto facultatem accepiſſet, cui non poſſit à Canonibus quidquam detrahi.

9. Sed quis magis impugnat, quàm Hincmarus regulam illam quâ volunt aliqui libertates Gallicanas niti, quod ſcilicet ſummus Pontifex Conciliorum Canonibus ita ſubſit, ut ei reſiſtere liceat, ſi quid adverſus Canones moliatur. Licet enim Hincmari referret ad tuendum ſuum privilegium non ſubeundi alterius quàm Romani Pontificis judicii, Canones 9. & 17. Chalcedonenſes defendere, ut illud cùm jam eſſet Concilii œcumenici autoritate munitum, non cogeretur ſanctæ Sedi acceptum referre: Tamen in opuſc. 55. capitum ſcilicet cap. 23. & cap. 24. Canones illos vi carere affirmat ex eo quod à Romanis Pontificibus non fuerint recepti, quod probat teſtimoniis ſanctorum Leonis, Gregorii, & Gelaſii. Prolixiora ſunt illa capitula quàm ut hic exſcribi debeant. Videantur, ſi lubet, apud ipſummet Autorem loco citato.

CAPUT VII.

De praxi libertatum Eccleſiæ Gallicanæ circa Canones octavæ Synodi.

1. ILluſtriſſimus Petrus de Marca lib. 2. cap. 17. num. 1. argumentum in favorem libertatum Gallicanarum trahit à non acceptatis, & non obſervatis ſtatim aliquibus Canonibus octavæ Synodi Conſtantinopoli habitæ ſub Hadriano II. Colligit autem non fuiſſe receptos, tùm ex eo quod Hincmarus illorum in ſuis litteris non meminerit, tùm quod Ademarus tradat conſtituta inibi fuiſſe aliqua Canonibus antiquis adverſa; tùm denique quod Concilium illud variis Canoni-

nonibus mores in Gallia receptos, & jura Regia offendat. Sed etiamne tempore octavæ Synodi Conciliorum generalium Canones prætextu libertatum Eccleſiæ Gallicanæ reſpuebantur? Mira libertas, quæ cùm in Canonum cuſtodia poſita ſit, rejiciendorum Canonum Conciliorum generalium facultatem tribuit. Quæcunque igitur illa Synodo recentiora, qualia ſunt ferè omnia, quæ à Puteano collecta ſunt, vel ab aliis citantur ejus materiæ tractatoribus, libertatum Gallicanarum fundamenta non ſunt, quippè quibus illæ longè antiquiores ſint: Et tamen ſi recentiora illa corruant, neſcio quo fulcimento ſuſtentabuntur libertates.

2. Verùm enim verò licet Epiſcopi Gallicani Canones illos ſtatim recuſaſſent, non continuò libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ adſcribenda eſſet recuſatio, quæ poterat ex multis aliis cauſis oriri: v. g. ex eo quod Ludovicum ſui Legati non Italorum ſolùm, ſed etiam Francorum Imperatorem in Concilio Conſtantinopolitano appellaverant, quod Carolus Calvus, & Antiſtites Gallicani probare non poterant; Quippè cum ille Lotharii nepotis ſui defuncti partem Regni Gallici uſurpaſſet in injuriam prædicti Ludovici, ad quem utpote mortui fratrem hæreditario jure pervenire debuerat: iſti uſurpationem illam confirmaſſent, præſertim Hincmarus, qui Carolum illius Regni partis Regem coronaverat in Concilio Metenſi, ut in quinto capite dictum eſt. Quæ ratio eò veroſimilior evadit, quod Canones octavæ Synodi recitati fuerant in ſeſſ. 10. in qua Ludovicum ſui Legati Italorum, atque Francorum Imperatorem dixerant. Intererat igitur & Caroli, & Hincmari, quem Carolus ſpeciali benevolentia proſequebatur, & à quo viciſſim colebatur, ſpecialiter moroſos ſe in recipiendis, & exequendis illis Canonibus præbere.

3. Si qua verò in hoc Concilio circa diſciplinam antiquam facta eſt immutatio, & parva fuit, & neceſſaria. Quantam enim antiquitati reverentiam tribueret, & quantùm ei inhæreret paſſim demonſtravit, vel in ipſis etiam Canonibus, quos citat Dominus de Marca. Duodecimus ſic incipit. *Apoſtolicis, & Synodicis Canonibus concordantes, &c.* Decimusſeptimus antiquis Canonibus innititur: *cùm nuſquam ſacri Canones ſanxerint, &c.* In vi-

vigeſimo ſecundo habentur hæc verba : *Concordans prioribus Conciliis ſancta hæc, & univerſalis Synodus definit, &c.*

4. Sed quis credat octavam Synodum antiquorum Canonum autoritatem non ſatis fuiſſe veneratam, lectis his ejus verbis act. 10. cap. 1. *Regulas, quæ ſanctæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ tam à ſanctis famoſiſsimis Apoſtolis, quàm ab Orthodoxorum univerſalibus, nec non, & localibus Conciliis, vel etiam à quolibet Deiloquo Patre, ac Magiſtro Eccleſiæ traditæ ſunt, ſervare, & cuſtodire profitemur, his, & propriam vitam regentes, & omnem Sacerdotii cathalogum, ſed & omnes qui Chriſtiano cenſentur vocabulo, pœnis, & damnationibus, & è diverſo receptionibus, ac juſtificationibus, quæ per illas prolatæ ſunt, & definitæ, ſubjici canonicè decernentes; tenere quippè traditiones, quas accepimus ſive per ſermonem, ſive per epiſtolas Sanctorum, qui antea fulſerunt, Paulus admonet apertè magnus Apoſtolus.*

5. Canones illius Concilii *mores in Gallia receptos, & jura Regia* non ità offendunt, ut hinc inferre liceat ad repudiandos eos adhibitas fuiſſe Eccleſiæ Gallicanæ libertates, ut ex ſummario eorum examine liquebit.

6. Duodecimus Canon, inquit Dominus de Marca, *Principum ſuffragia ab Electionibus arcet*, cùm tamen abſque Regis conſenſu, etiam poſt octavam Synodum Electiones in Gallia non fierent : ſed non penitùs excludit Canon ille ab Epiſcoporum Electionibus Principum ſuffragia. Damnat tantummodò factas PER VERSVTIAM, ET TYRANNIDEM PRINCIPVM. An libertatis Eccleſiæ Gallicanæ dixerit partem eſſe, ut per verſutiam, & tyrannidem Principum Epiſcopi eligerentur ? An etiam libertas Eccleſiæ violaretur, ſi uſquequaque Principum ſuffragia ab electionibus arcerentur ?

7. Decimusſeptimus, ut ſupponit idem Autor, *Epiſcopos omnes ſiſtere ſe Concilio Patriarchæ jubet, neque Principum juſſu impediri, cùm tamen à Regno diſcedere* & Synodo intereſſe abſque conſenſu Principis vetitum eſſe Gallicanis Epiſcopis doceat Hincmarus, &c. An de jure, an de facto loquebatur Hincmarus ? cauſſabatur Archiepiſcopus ille à Regno diſcedere ob prohibitionem Regis ſe non poſſe. Jus autem prohibendi Regi non tribuebat. Imò epiſt. ad Nicolaum Papam, quæ decimumſeptimum locum occupat in tom. 2. editionis Sirmondi ſatis apertè declarat, teneri quemlibet Epiſcopum à ſummo Pontifice Romam

 vo-

vocatum accedere; *Dignum, & juſtum eſt, ut quemcumque Epiſcopum Romanus Pontifex ad ſe Romam venire mandaverit, ſi infirmitas, vel gravior quæcunque neceſſitas, vel impoſſibilitas, ſicut ſacri præfigunt Canones, eum non detinuerit, ad illum venire ſtudeat.* Atqui ſacri Canones jus Regibus non concedunt, ſed potiùs negant, Epiſcopos, quominus à Regno propter Eccleſiaſtica negotia exeant, prohibendi; Nam v. g. Concilium Aurelianenſe III. anno 538. Epiſcoporum excuſationem rejecit, qui à Conciliis abeſſent eo prætextu quod haberentur in loco alteri Principi ſubjecto, quaſi non liceret Epiſcopis ob cauſas Eccleſiaſticas proprii Principis territorio excedere. Hanc Eccleſiæ ſeu Epiſcoporum libertatem acerrimè vindicaverat Concilium Turonenſe II. anno 567. can. 2. cujus hæc ſunt verba; *Bis ad Synodum quolibet anno Epiſcopi Comprovinciales cum Metropolitano conveniant, aut ſaltem ſemel, ſine cujuſlibet excuſatione perſonæ, id eſt Regiæ, vel privatæ... ſed ſicut dictum eſt neque per impedimentum ordinationis Regiæ, neque ſub occaſione utilitatis.... debeat à Concilio ſeparari, Apoſtolo prædicante: Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti, tribulatio, an perſecutio, an gladius, &c.* ... NON DEBET SPIRITALI OPERI ETIAM REGALIS PRÆFERRI PRÆCEPTIO, *cum primum in Eccleſia ſit mandatum: Diliges Dominum Deum tuum ex tota, &c. Unde non debet præcepto Domini perſona cujuslibet hominis anteponi, neque debet terrenæ conditionis actio, vel perſona terrere, quos Chriſtus ſpe Crucis armavit.* Addit pœnam excommunicationis. Vide S. Bernardum epiſt. 131. eximium ſummi Pontificis jus ad vocandos ad ſe Epiſcopos declarantem.

8. Sed ſuam mentem aperit ipſe Hincmarus. Statim enim poſt verba jam jam relata iſta ſubjungit; *Et quicunque viderit, vel audiet quod Rex, & Epiſcopi Apoſtolicæ Sedis ſummum Pontificem promptè obaudiunt, & honorant, & promptiùs, & humiliùs eis ſubjecti ſui obediant.* Debent ergo & Rex, & Epiſcopi ſummo Pontifici obedientiam in hujuſmodi rebus præſtare.

9. Adde Canonem illum eò præcipuè ſpectare non ut Principibus prohibeat, ne Præſules ab adeundo Concilio Patriarchali deterreant, ſed ut Metropolitani Concilio intereſſe nolentes excuſationem illam falsò non prætendant. *Sed quoniam ſunt quidam Metropolitanorum* (verba ſunt Canonis) *qui ne ſecundum vocationem Apoſtolici Præſulis occurrant, à mundi Principibus ſe detineri ſine*

ratio-

ratione cauſantur, PLACUIT TALEM EXCUSATIONEM OMNIMODIS ESSE INVALIDAM ..... *licet tale impedimentum & fictam prohibitionem Metropolitanorum ſuggeſtione diverſis modis fieri didicerimus.* Eum dixi præcipuum eſſe Canonis ſcopum. Nam damnat etiam Principes qui Epiſcopis obſtant (intelligo ſine juſta cauſa,) ne accedant ad Concilia, ut enim culpandi non eſſent Reges qui Epiſcopos congregari non ſinerent, quos certò ſcirent, aut non temerè judicarent aliquid contra Regnum, aut Reges ipſos injuſtè moliri: ita impietatis rei eſſent, ut notat idem Canon, ſi Congregationem Synodorum, dùm Eccleſiæ neceſſariæ ſunt, impedirent: Rationem exprimit his verbis; *Cum enim Princeps pro ſuis cauſis Conventus frequenter agat*, IMPIUM EST, *ut ſummos Præſules ad Synodos pro Eccleſiaſticis negotiis*, &, ut jam in exordio legitur, *urgente neceſſitate celebrandas impediant*, *vel eoſdem à Conciliis eorum prohibeant.* Tantùmque abeſt ut ſtatutum illud Eccleſiaſticam libertatem violet, ut ipſa etiam Gallicana Concilia declaraverint, quod ſupra notavimus, non eſſe juſtam abſentiæ à Concilio cauſam, quod Epiſcopi in alterius Regis ditione conſtituti ſint.

10. Eodem Canone 17. prohiberi putat prædictus Autor; *ne Synodus fiat præſente Principe; quod moribus Gallorum adverſabatur*; *qui Synodos in Palatio ut plurimum celebrabant, etiam ſub Carolo Calvo poſt octavam Synodum.* Verùm finis quoque præcipuus iſtius Canonis eſt, docere, Principis præſentiam non eſſe neceſſariam, ut ex ejus verbis colligitur, quæ ſunt iſta: *Illud autem tanquam peroſum quiddam ab auribus noſtris repulimus*, *quod à quibuſdam imperitis dicitur*, *non poſſe Synodum abſque Principali præſentia celebrari*: *cùm nuſquam ſacri Canones convenire Principes ſæculares in Conciliis ſanxerint*, *ſed ſolos Antiſtites*; *Unde nec interfuiſſe illos Synodis*, *exceptis Conciliis univerſalibus*, *invenimus.* Subjungit quidem iſta: *neque enim fas eſt ſæculares Principes ſpectatores fieri rerum*, *quæ Sacerdotibus Dei nonnunquam eveniunt*: Sed hæc dictorum potiùs rationem quàm expreſſam continent prohibitionem.

11. Sed quid iſta omnia Eccleſiaſticam libertatem juvant? Nunquid tunc libera eſt Eccleſia, cùm ei dominantur Principes ſæculares? Quando Reges non eo moventur Eccleſiaſticæ diſciplinæ zelo, quo flagrabant Carolus Magnus, Carlomannus, Ludovicus Pius, & alii quidam, nonne metuen-

Digitized by Google

tuendum eſt, ne illorum præſentia ſuffragiorum libertatem tollat potiùs, quàm procuret, præſertim ſi quid eis diſpliceat, aut incommodum ſit?

12. Necfuit in Gallia mos conſtans, ut Principes Conciliis intereſſent. In prima Dynaſtia Clodoveus aberat à Concilio Aurelianenſi, quod, cùm primum fuerit in Gallia ſub Regibus Chriſtianis, ceu exemplar intuendum vult alibi Petrus de Marca. Cùm Charibertus Prætextatum Rothomagenſem Archiepiſcopum in Synodo Pariſienſi judicari poſtulavit, tradito Epiſcopis Canonum Codice receſſit ante cauſæ diſcuſſionem, ut notat Gregorius Turonenſis. Verum quidem eſt Regem tunc partem fuiſſe.

13. In ſecunda Dynaſtia Reges ſæpè in Conciliis præſentes extiterunt, at non ſolùm annuentibus, ſed etiam interdum hortantibus Summis Pontificibus, quibus perſpecta erat illorum Religio, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ zelus; & quia illorum autoritas Eccleſiæ tunc temporis maximè neceſſaria erat. At fuit aliquoties in Conciliis Carolus Calvus etiam poſt octavam Synodum, quæ id prohibuiſſe videbatur. Ego quidem arbitror aliquando Hincmarum Atchiepiſcopum Remenſem, qui, ut jam diximus in Regis animum magnâ pollebat autoritate, operam dediſſe, ut Regis præſentia intercederet in Conciliis, in quibus obtinere aliquid cupiebat, ut depoſitionem Nepotis in Concilio apud Attiniacum anno 870. menſe Maio. Aliquando Carolus proprias rationes curaturus interfuit, ut Ticinenſi, & Pontigonenſi anno 876. in quibus confirmatum illi fuit Imperium, ſcilicet à Joanne VIII. Pontifice in Ticinenſi, & à Sedis Apoſtolicæ Legatis in Pontigonenſi. Ergò ſanctæ Sedis, vel ſaltem Epiſcoporum conſenſus Regis præſentiam probavit.

14. In tertia Dynaſtia, ſive quod octavæ Synodo parerè vellent Reges Galliæ, ſive aliis de cauſis raro interfuerunt Conciliis, niſi fortè à Summis Pontificibus invitati, ut Ludovicus Craſſus Concilio Remenſi, cui præfuit Caliſtus II. aut ex alia occaſione admodum rara.

15. Denique ſupponere videtur Autor, qui ſupra, Canonem 22. octavæ Synodi Laicos ab Epiſcoporum electionibus omninò excludere. Verùm eis permittit Canon, ut ab Eccleſia

cleſia invitati accedant ; *ſi verò quis Laicorum ad concertandum , & cooperandum ab Eccleſia invitatur*, licet *hujuſmodi cum reverentia , ſi fortè voluerit , obtemperare ſe aſciſcentibus.* In hoc autem quod liberam, & indefinitam facultatem Laicis non concedit , libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ , ut communiter definiuntur , conſentit. *Concordans prioribus Conciliis* , ut verbis ipſiuſmet Canonis utamur.

CAPUT VIII.

De Regibus Chriſtianiſſimis libertatum Eccleſiæ Gallicanæ defenſoribus , & de Univerſitate Pariſienſi earum propugnatrice.

1. Petrus de Marca , & Petrus Puteanus , qui ad libertates Eccleſiæ Gallicanæ pertinere volunt , ut Rex Franciæ in temporalibus Romano Pontifici non ſubjaceat ; varia veterum Regum exempla Summis Pontificibus reſiſtentium in rebus ad dominium , aut regimen temporale ſpectantibus, referunt, ſed quid de illis ſentiendum ſit ex dicendis circa primam propoſitionem in libro ſequenti intelligetur.

2. Hìc tantùm animadvertendum eſt Principes , dum jura ſua ſe tueri profiterentur , libertatem quidem Regni obtendiſſe , non autem libertates Eccleſiæ, ſed potiùs adversùs illos , has libertates fuiſſe allegatas : *Quando*, inquit Gotfridus in opuſc. ad Callixtum Papam cap. 6. *Eccleſia Sæculari Poteſtati ſubjicitur , quæ ante Domina erat , ancilla efficitur , & quam Chriſtus Dominus dictavit in Cruce , & quaſi propriis manibus de ſuo ſanguine ſcripſit , chartam libertatis amittit.* Dixerat autem cap. 4. *Rex , & Romanus Pontifex cùm unus contra alium , alter pro Regni conſuetudine , alter pro Eccleſiæ libertate erigitur*, REGNUM ILLAM CONSUETUDINEM OBTINERE NON POTEST , NEC POTERIT ; *& Eccleſia ſuæ libertatis amittit plurimùm.* Non à Philippo IV. ſed à Bonifacio VIII. Eccleſiæ libertas allegabatur. Rex tantum libertatis nomen ad ſignificandam liberationem à jugo legis Moſaïcæ , aut à Diabolica tyranide inſtitutum volebat , ideoque illam Laicis cum Eccleſiaſticis eſſe communem.

3. In

Digitized by Google

3. In alio ſenſu Reges Galliæ dicuntur à Clero Gallicano libertatum illius Eccleſiæ Protectores, quia ſcilicet autoritate Regia impediuntur, vel reparantur injuriæ, quæ à Curia Romana illius Regni Eccleſiæ inferri prætenduntur. Sed quàm duram ſervitutem induxerit illa libertatis protectio, & jam in primo libro inſinuavimus, & adhuc magis demonſtrabimus, ubi de appellationibus tanquam ab abuſu diſſeremus.

4. Nuſquam autem in antiquis monumentis legitur, Reges Franciæ Protectorum, aut Defenſorum Eccleſiæ, vel libertatis Eccleſiaſticæ, titulo inſignitos, quod Summis Pontificibus reſtitiſſent, etiam prætextu amovendæ à Clero Gallicano injuriæ à Curia Romana illatæ. Rariſſima ſunt vetera hujuſmodi tuitionis exempla, niſi fortè aliquando Reges Epiſcopis, quos diligebant, nomen ſuum commodaverint, ut Carolus Calvus Hincmaro Remenſi in virulentis illis ad Hadrianum II. litteris, quæ extant in 2. tom. operum dicti Hincmari ſub num. 42. edit. Sirmondi, & in litteris ad Joannem VIII. quæ ſunt ibidem num. 47.

5. Illuſtris libertatum Eccleſiæ Gallicanæ propugnatrix eſt Academia Pariſienſis, cujus olim maxima erat in illo Regno autoritas. Ex præſcripto S. Pauli 1. ad Timoth. 3. *Oportet Epiſcopos eſſe Doctores, & illi legitimi, ac proprii ſunt magiſtri à Spiritu ſancto poſiti, non ſolùm, ut autoritate ſua regant Eccleſiam, ſed etiam ut prædicatione ac doctrinâ paſcant.* Unde, ut notat S. Hieronymus in hæc verba epiſtolæ ad Epheſios cap. 4. verſ. 18. *Alios autem Paſtores, & Doctores; Omnis Paſtor Doctor: non omnis qui Doctor, eſt & Paſtor.* Et S. Auguſtinus epiſt. 59. *Paſtores autem, & Doctores, quos maximè ut diſcernerem voluiſti, eoſdem puto eſſe, ſicut & tibi viſum eſt, ut non alios Paſtores, alios Doctores intelligamus; ſed ideò cùm prædixiſſet, Paſtores, ſubjunxiſſe Doctores, ut intelligerent Paſtores ad officium ſuum pertinere doctrinam, &c.* Tamen multiplices illorum curæ vix tempus concedunt ſtudendi rebus, quibus indigent, *ut potentes ſint exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt arguere*, quemadmodum præcipit Apoſtolus ad Titum 1. in adjutorium advocandi fuerunt Doctores, *qui ſapientiam omnium antiquorum exquirentes in Prophetis vacantes, narrationem virorum nominatorum conſervantes, in verſutias parabolarum ſimul introeuntes, occulta proverbiorum exquirentes, & in abſconditis parabola-*

bola-

bolarum converſantes in medio Magnatorum miniſtrarent, ut de ſanctis Doctoribus canit Eccleſia ex Eccleſiaſt. 39. Ex quo factum eſt, ut maximus honor rerum Divinarum Doctoribus meritò tribueretur.

6. Inter cæteras non ſolùm Galliæ, quibus ſine dubio præeminet, ſed etiam totius Europæ Univerſitates celebris ſemper extitit Pariſienſis fama, & in negotiis omnibus Eccleſiaſticis autoritas, ut in ejus hiſtoriâ non ità pridem editâ legenti cuique licet advertere. Summa fuit ejus in propaganda fide, in extirpandis ſchiſmatibus, atque componendis controverſiis diligentia, & induſtria.

7. Extirpandi ſchiſmatis deſiderium olim illi ſuaſit præponendum eſſe Summo Pontifici Concilium Oecumenicum, dum quis eſſet legitimus Pontifex non ſatis conſtaret, quæ ſententia certiſſima videtur, deinde etiamſi legitimum eſſe Pontificem non dubitaretur, Concilio poſtpoſitus eſt. Poſteà verò non eſſe infallibile Pontificis judicium, etiam circa Jus Divinum, & Eccleſiaſticum aſſertum eſt à multis ejus alumnis contra antiquorum, & multorum etiam ex Recentioribus ejus Facultatis Doctoribus ſententiam, quos libro 7. referemus.

8. Cùm vel Pontifices, vel Pſeudo-Pontifices exactionibus, ac Beneficiorum reſervationibus Eccleſiam Gallicanam opprimerent, Univerſitas ſtudii Pariſienſis, & quantùm potuit reſtitit, & Principis, ac Senatûs poteſtatem implorandam duxit. Atque hinc evenit, quod ſuprà dicebamus, ut paulatim Magiſtratus ſæculares rerum, & negotiorum ferè omnium Eccleſiaſticorum judicium ſub prætextu conſervandæ libertatis, corrigendi abuſus, tuendæ poſſeſſionis, &c. uſurpaverint.

9. Abſit à me, ut florentiſſimæ illius Academiæ famæ aliquid detractum velim, quippe qui ſciam quantùm doctrinâ ſuâ Chriſtianæ Reipublicæ conferat, tamen diſſimulari non poteſt celebrem illam Academiam ad Principum voluntatem nimium aliquando deflexiſſe. Id fateri videtur etiam Cæſar Egaſſius Bulæus in hiſtoria Univerſitatis Pariſienſis tom. 4. ad annum 1379. tempore Schiſmatis accidiſſe. Nam licet electio Urbani VI. magis canonica videretur, ejuſque partes ſecuta primùm fuiſſet, tamen ad Clementem VII. acceſſit, eo quod

Digitized by Google

Rex Carolus Quintus, & Regni Magnates ejus partes amplexi fuiſſent. *Fatendum tamen eſt*, inquit Bulæus, *plus ipſam Gallicani ſtatus intuitu adductam, quàm cauſæ Clementinæ bonitate convictam conſenſiſſe, futuramque fuiſſe neutrius partis, ſi Reſpublica id ferre potuiſſet, cujus intereſt in iis præſertim rebus, in quibus de Religione agitur habere conſenſum ſaltem publicum, ſi non animorum.* Papæ judicium infallibile non eſſe tunc Facultas Pariſienſis decrevit, cùm Reges à Romano Pontifice diſſiderent; Qua in re Principum potentiſſimorum, ac præſentium, deſiderio aliquid conceſſum eſt.

10. Nec abfuit fortaſſis proprii honoris, & utilitatis ſtudium à poſterioribus Doctorum deliberationibus. Primò infallibile Papæ judicium, ſibi injurioſum declararunt in cenſura Amadæi Guimenii anno 1665. quaſi non pari ratione poſſent Oecumenicorum Conciliorum infallibilitatem ſuæ injuriæ adſcribere. Nec in cauſis Fidei, & Religionis Judices à Deo inſtituti ſunt, ſed Conſultores tantum adhibiti Doctores Epiſcopali charactere non illuſtrati, & à Summis Pontificibus, ſicut à Conciliis Oecumenicis perinde conſuli poſſunt in difficultatibus, quæ ſtudium, & animi perſpicaciam deſiderant.

11. In Beneficiis laborabant illi, ut arbitror, pro Dei honore, & Eccleſiæ utilitate, ſuſpectus nihilominus erat illorum zelus, cum ea ſuis conferri curabant, qua in re coacti ſunt agnoſcere ſcrupuloſam Canonum obſervantiam aliquando Eccleſiæ obeſſe. Beneficiorum enim diſpenſationem liberam Epiſcopis dimitti, quibus ex jure communi competit, tam ægrè tulerunt, ut à Lectionibus ceſſaverint, donec illa libertas, antiquis Canonibus confirmata abrogaretur: *Eodem anno*, inquit Bulæus ſupracitatus ad annum 1399. *per totam quadrageſimam ceſſatum eſt à Lectionibus in Univerſitate teſte Joanne Juvenale de Urſinis*: PROPTEREA QVOD EDICTO REGIO REDDITA FVERAT ORDINARIIS *omnimoda Beneficiorum Eccleſiaſticorum* DISPOSITIO, ET DISPENSATIO. Videbat Univerſitas Prælatorum in diſtribuendis Beneficiis injuſtitiam: *Experta autem anteà fuerat Univerſitas eos famulis, & famulorum amicis ea conferre ſolitos potiùs quàm doctis, & litteratis; Quæ res plurimas turbas excitaſſet inter partes niſi ſatisfactum fuiſſet Univerſitati.*

12. Uu-

12. Undè patet quàm incongruè libertates Eccleſiæ Gallicanæ in illibatâ antiquorum Canonum cuſtodiâ eorumque adversùs Summum Pontificem propugnatione collocentur; quandoquidem Univerſitas Pariſienſis antiquis Canonibus, Beneficiorum collationes Epiſcopis adſcribentibus, derogandum cenſebat; urgebatque, teſte eodem Bulæo, ut illa collatio Summo Pontifici reſervaretur, quem ſperabat æquiùs illa diſpenſaturum. Sunt alia quamplurima in hiſtoria prædicta, ex quibus conſtat Univerſitatem Pariſienſem in ſuum commodum Canonibus per privilegia derogari à Summis Pontificibus impetraſſe.

13. Donentur ſanè Beneficiis viri graduati, dummodò Univerſitates nonniſi capaces ad gradus promoveant, iique aliundè Beneficiis digni ſint. Conſulantur in rebus obſcuris, & difficilibus Doctores pietate, ac doctrinâ celebriores, ſed ſupremæ Romani Pontificis autoritati antiqua reverentia, & debita reſtituatur obedientia; ſalva ſint Univerſitatibus ſua privilegia, ſed autoritas à qua emanarunt, ut par eſt, excolatur.

CAPUT IX.

De Joanne Gerſonio Cancellario Pariſienſi.

1. SI libertates Eccleſiæ Gallicanæ doctrinâ Illuſtriſſimorum Antiſtitum Conventus Pariſienſis continerentur, non immeritò earum præcipuus Autor laudaretur Joannes Gerſonius Univerſitatis Pariſienſis Cancellarius, vir pro ſua pietate, doctrinâ, & zelo plurimùm commendandus. Ipſe enim Primus ex Theologis Catholicis Summum Pontificem Concilio generali inferiorem, & errori, etiam cùm tanquam ſupremus Paſtor aliquid toti Eccleſiæ fide Divinâ credendum proponit, obnoxium eſſe docuit; Quæ duo capita principaliora ſunt; alia etiam tradidit, ſed non adeò abſolutè.

2. Non potuit tamen Gerſonius ab antiquorum doctrina ità recedere, quantumvis adversùs immenſos ſui temporis abuſus ſtomachatus, quin plures ſuperſint in ejus operibus ſen-

ſententiæ propoſitionibus Comitiorum Cleri Gallicani adverſæ, ut ſuis locis oſtendemus.

3. Multa concurrerunt, ut Gerſonius ſuæ doctrinæ plurimos in eo Regno Diſcipulos habuerit. Remiſſus aliquantùm avitus ſanctæ Sedis cultus à tempore diſſidii inter Bonifacium VIII. Papam, & Philippum IV. Franciæ Regem, nec non ob aſperum à vicinis Pontificibus tum legitimis, tum ſchiſmaticis, aut dubiis impoſitum circa Beneficia, & redditus, jugum: confuſio Eccleſiaſtici regiminis, & corruptio diſciplinæ, ob diuturnum & pertinax ſchiſma; ipſius Gerſonii fama, nec non ejus in extinguendo ſchiſmate zeli proſper eventus, naturalis hominum propenſio ad imminuendam ſuperiorum, quorum præceptis promptiùs, ac frequentiùs urgentur, autoritatem: adhæſio ſuccedentium Doctorum ſententiis, quas Academiæ ſuæ proprias, & nihilominus inſignes, arbitrantur.

4. Verumtamen, ſi Gerſonii autoritatem ſpectes, etſi non contemnenda ſit, propter eas quas diximus ipſius dotes, eſt tamen aliorum ejuſdem Academiæ alumnorum contraria ſentientium, v. g. S. Thomæ, & aliorum, quorum teſtimoniis utimur, autoritate, minoris in Eccleſia exiſtimationis: ſi ejus doctrinæ fundamenta ſolo veritatis amore diligenter ſcruteris, minùs quàm contrariæ, quæ in libris ſequentibus proferentur, ſolida comperies. Si ergò autoritate metienda eſt doctrinæ dignitas, plus eſt iis tribuendum, quorum & perſona, & ſcripta publicè tota veneratur Eccleſia: ſi ſolis cedendum eſt probationibus, priùs exuendus eſt privatus affectus, & dimittenda præjudicia: Quæ conditiones in omni contentionum genere mutuò ab utraque parte poſtulantur, ſæpiùs à neutra præſtantur, hic omninò neceſſariæ ſunt.

5. Edmundus Richerius antequam adverſus ſanctæ Sedis Dignitatem ſtylum apertè convertiſſet, Gerſonium Apologia indigere ſenſit. Quamobrem in ejus vita, quam cum hoc titulo ejus operibus editionis anni 1606. præfixit (ejus enim editionis autorem ſe ipſe prodit in præfatione ad ſuas vindicias, quod obſcurè tantum indicaverat Illuſtriſſimus Cardinalis Perronius in Oratione ad tres Ordines Regni Fran-

ciæ

Digitized by Google

ciæ an. 1614.) *Vita Joannis Gerſonii Doctoris, & Cancellarii Pariſienſis ex ejuſdem operibus collecta an.* 1606. Illic objicit ſibi Richerius; *At inquies, lib. de auferibilitate Papæ edidit.* Reſpondet. *Verum id quidem eſt, ſed attende ad ſchiſma, quo bacchante lucubratum fuit, tùm omnia benè concordabis. Enimverò Pariſienſis Academia, cum duos Antipapas de Eccleſiæ autoritate ſic inter ſeſe colludentes cerneret, ut neque actu neque habitu, uniendæ, & concordandæ Eccleſiæ rationem retinerent, &c.* Et infrà; *Cæterùm qui libellum de auferibilitate cum titulo comparavit, omniaque benignè examinarit, animadvertet tractatum hunc eruditiſſimum non id velle quod hæretici cavillantur, aut invidioſum illud lemma præfefert: Quoniam Eccleſiæ autoritatem non abſolutè, & formaliter, ſed* CASUALITER TANTUM *quoad abuſum, & exercitium autoritati Pontificiæ antecellere demonſtrat Gerſonius.*

6. Certè Gerſonium zelo ſuo contra abuſus, quos & in Eccleſiaſtico, & in politico regimine invaluiſſe cernebat, longiùs quàm par erat, abreptum fuiſſe, nemo ſapiens, ac juſtus negabit. Audi enim quid ſcripſerit de ſummis Pontificibus Tomo ſecundo in regulis moralibus tit. de præceptis Decalogi. *Caſus multi eſſe poſſunt, in quibus aliquis ſe gerens pro Papa, & pro tali habitus ab Eccleſia, poterit à ſubdito licitè vel occidi, vel incarcerari, vel per modum quendam appellationis ab eo, vel ſubtractionis à ſua obedientia, declinari, niſi fortè obſtare monſtretur conſtitutio aliqua non humana ſolùm, ſed Divina* atque revelata, huic naturali juri præjudicans.

7. Nec mitiùs egit erga Principes Politicos. Ait enim opuſc. contra adulatores. Conſid. 7. *Error eſt dicere terrenum Principem in nullo ſuis ſubditis dominio durante obligari, quia ſecundùm jus Divinum, & naturalem æquitatem, & verum dominii finem. quemadmodùm ſubditi debent fidem, ſubſidium, & ſervitium domino, ſic etiam dominus ſubditis ſuis fidem debet, & protectionem, etſi eos manifeſtè, & cum obſtinatione in injuria, & de facto proſequatur Princeps, tunc regula hæc naturalis: Vim vi repellere licet locum habet, & id Seneca in Tragediis. Nulla Deo gratior victima, quam Tyrannus, &c. Ad idem eſt Tullius* 3. *de Officiis.* Vide ſerm. ad Regem nomine Univerſitatis Pariſienſis.

8. Sed ſi in communi Gallicanarum libertatum definitione ſtemus, non poterit Gerſonius earum fautor cenſeri, qui Canonibus, præſertim in favorem Litteratorum, & maximè Theologorum, derogandum pluries ſenſit. *Status Prælationis* (inquit in opuſc. de ſtatibus ſub titulo de ſtatu Prælatorum

Digitized by Google

conſid. 14.) *ſi fiat limitatio ſui uſus in Beneficiis conſerendis, vel in exemptionibus, non debet rationabiliter conqueri, dùm hoc manifeſtè fit propter ſtudium litterarum, præſertim ſacræ doctrinæ.*

9. Credo equidem Gerſonium, & Univerſitatem ipſam, ut jam anteà dixi, litterarum profectum, & fructum in Eccleſiam à viris doctis proventurum ſpectaſſe, in procurandis beneficiis, ac exemptionibus, Magiſtris, & Alumnis ſuis contra juris communis diſpoſitionem. Sed cur Regularibus, aut alterius conditionis hominibus bonum ſimiliter finem propoſitum in petendis privilegiis non tribuamus? Cur Univerſitas Pariſienſis tot favoribus à ſancta Sede donata, ſimilia beneficia cæteris invideat? Cur verò ſupremum Eccleſiæ Paſtorem erga nos tantùm fidelem, & prudentem diſpenſatorem, erga alios prodigum diſſipatorem judicabimus? Cur Canonum tantùm nobis commodorum violatio, ſervitus intoleranda reputabitur, minus commodorum diſpenſationem non ſolùm tanquàm licitam, ſed & ferè ut debitam impetrare enitemur?

10. Fateor, & ſæpè profitebor ſanctis illis Eccleſiæ legibus eſſe ſtrictè inhærendum, quandiù graviſſima cauſa recedere ab illis non cogit; ſed propter quoſdam abuſus poteſtatem ipſam negandam non eſſe defendo, præſertim ab illis, qui frequenter ad eam recurrunt.

CAPUT X.

De quibuſdam aliis Scholæ Pariſienſis Doctoribus.

1. POſt Gerſonium, ſchiſma inter Eugenium XVIII. Papam & Concilium Baſileenſe, occaſionem præbuit ſcholæ Pariſienſi ſeſe in celebris illius Cancellarii doctrina firmandi, ac nonnullis Doctoribus pro ea ſcribendi. Deinde orto diſſidio inter Julium II. ſummum Pontificem, & Ludovicum XII. Franciæ Regem, Joannes Major, & Jacobus Almain in Ludovici defenſionem eandem doctrinam adhibuerunt. Eam ferè ſopitam initio hujus ſæculi ſuſcitavit Edmundus Richerius; alii identidem promoverunt, donec Illuſtriſ-

luſtriſſimi Præſules Pariſiis congregati; ſua declaratione, ac Regis brachio adverſus renitentes invocato, eam ita ſtabilire conati ſunt, ut ab ea nemo diſſentire auderet, & ex modernis aliis eam palam profitentibus, aliis impugnare non audentibus, ad poſteros tanquam indubitata tranſmitteretur.

2. Sed non defuerunt unquam in Gallia, nec in ipſa quidem ſchola Pariſienſi, qui ſummi Pontificis cauſam tuerentur: &, quæ veritatis vis eſt, ſperandum eſt non defore, qui abſque præjudicio, & privato affectu de rebus judicent, & contemtis pollicitationibus, & minis, quod ſentiunt, liberè promant.

3. Non eſt autem hic de ſingulis dicendum, qui prædictam doctrinam, vel propugnarunt, vel impugnarunt. Cùm enim ejus defenſorum opuſcula collegerit in ſuis vindiciis Edmundus Richerius, illa ſimul cum ejus Libello *de poteſtate Eccleſiaſtica, & politica* in libro noſtro octavo recenſebimus: eorum autem, qui contra ſenſerunt teſtimonia circa quamlibet propoſitionem referemus.

4. Sed non idem fuit omnium illius doctrinæ propugnatorum aut ſcopus, aut affectus. Quidam enim, alii aliis modeſtiùs, Patronorum tantùm ſeu Advocatorum perſonam ſuſtinuerunt. Quidam nebulonum more pacem turbare ſtudebant: alii injuriam ſibi, ut putabant, illatam ulciſcentes, dolorem hac ratione lenire conati ſunt: alii vel eximii ingenii laudem, vel præmium aucupati ſunt; alii, ut credere par eſt putabant obſequium ſe præſtare Deo, ac veritati teſtimonium perhibere. Quæ autem, cujuſque mens fuerit, Deus ſcit. Nobis judicare non licet, niſi quantùm eorum verba, & ſtylus ſignificant. Duorum tantùm, utpotè magis inſignium ſpecialis nunc temporis facienda eſt mentio, ſcilicet Edmundi Richerii in hoc capite, & Joannis Launoii in ſequenti.

5. Ne quis autem putet nos temerè dixiſſe aliquos eam in partem pravo affectu impulſos, præmittendum eſt quod ſcribit Henricus Spondanus ad an. 1627. num. 2. occaſione cenſuræ libri Antonii Santarelli. *Cæterùm*, inquit, *quoniam hæc Doctorum Sorbonicorum diſſidia non aliundè procedebant, quàm ex occultis ſchiſmatis*

tis ſeminibus, quæ à multis fovebantur; occaſione inde ſumta, Eminentiſsimus pietate, & doctrina Franciſcus Cardinalis Rupiſocaldus pro ſuo in conſervationem unionis Eccleſiæ, quam iſti diſcerpere ſtudebant, zelo, libellum ſcripſit in ſchiſmaticos, quem Regi dicavit, hortans, ut tanto malo autoritate ſua præverteret.

6. Sed ad Richerium. Prodiit an. 1611. liber. *De Eccleſiaſtica, & politica poteſtate* ſuppreſſo autoris nomine. Die nona Menſis Martii proximè ſequentis damnatus eſt à Concilio Provinciæ Senonenſis, Præſide Illuſtriſſimo Cardinali Perronio; *Ob multas*, verba ſunt Decreti, *quas continet propoſitiones, expoſitiones, & allegationes falſas, erroneas, ſcandaloſas, ſchiſmaticas, & ut ſonant, hæreticas.* Simili cenſura notatus eſt die 24. Menſis Maij etiam proximè ſequentis à Concilio Provinciali Aquenſi, ſcilicet ut continens *propoſitiones, allegationes, & doctrinas falſas, ſcandaloſas, ſchiſmaticas, hæreticas, & impietatem, gravemque errorem ſapientes.* Utrumque Decretum refertur à Patre Labbeo tom. ult. Conciliorum.

7. Condemnationem illam narrat Spondanus ad annum 1612. n. 3. & addit; *Idemq; Richerius autoritate Regiâ, & Decreto Facultatis depoſitus eſt à Syndicatu ejuſdem Facultatis, quem gerebat. Fuerunt etiam multi, qui contra eundem libellum ſcripſerunt: pleniſſimè confutavit Andreas Duvallius inſignis Doctor Sorbonicus, & Regius Theologiæ Profeſſor in Univerſitate Pariſienſi primarius: haud tamen propterea ceſſante Richerio à ſuis* MOLITIONIBVS, QVIBVS *multos alios in ſuas partes allegit*, CVM VEHEMENTI SVSPICIONE SCHISMATIS. Illius libelli præcipuum fundamentum confutavit validiſſimè doctiſſimus Pater Petavius Aurelianenſis è Societate Jeſu Theologicorum Dogmatum tom 3. lib. 13. cap. 14. 15. & 16.

8. Fuit etiam Romæ damnatus Richerii libellus, primùm ſine nomine autoris, deindè nominato Autore, ut videre eſt in Decreto Sacræ Congregationis Indicis 2. Febr. an. 1622.

9. Illuſtriſſimus Cardinalis Perronius in ea, quam habuit ad tres Ordines Regni Franciæ an. 1614. oratione; tacito Richerii nomine, illius conſilium in curanda nova operum Gerſonii, cum ejus effigie, cum elogiis, & inſcriptionibus editione, detegit, quod ſcilicet Gerſonius adversùs Romanum Pontificem ſcripſiſſe videretur. Licet enim, ut diximus,

Car-

Cardinalis Perronius de induſtria Richerii nomen ſubticuerit, prodit ſe ipſemet Richerius in ſuarum vindiciarum præfatione ad Lectorem his verbis; *Cardinalis Perronius eidem* (Richerio) *in Conventu trium Ordinum Regni Galliarum anno* 1615. *grandi vitio dederit, quod Joannis Gerſonii Doctoris Chriſtianiſſimi opera de integro novis typis excudi procuraſſet anno* 1606. Tot ſunt in Gerſonii vita ejus operibus editionis prædictæ præfixâ, ſententiæ in aliis Richerii operibus iiſdem verbis repetitæ, ut tacente etiam Richerio ſtylus ipſe ſatis eum indicaſſet.

10. Accuſat autem Illuſtriſſimus Purpuratus eum, vel eos (loquitur enim in numero plurali, fortè ut invidiam minuat) qui Gerſonii opera de integro novis typis excudi procuraverant, quod Autores deindè fuerint propoſitionis illius, contra quàm tùm perorabat, quæque Romano Pontifici omnem prorſus juriſdictionem, tùm directam, tùm indirectam in temporalia Regum adimebat; Cùm antea, ſcilicet tempore Henrici III. Franciæ Regis, quandò bellis civilibus flagrabat Gallia, ipſi quaſi anteſignani, aut potiùs faces extitiſſent ſeditioſæ doctrinæ, quam adverſus Regem defendebant, & vulgabant in theſibus diſputatis ac typis excuſis. Ex quibus theſibus duas iſtas refert; „Certiſſimum eſt „comitia, ſeu ſtatus de jure Divino, ac naturali Regibus „eſſe ſuperiores. Licitum fuit cunctis Franciæ populis arma „capere adverſus tyrannum, quo nomine intelligebant Hen„ricum III. Addit autem prædictus Cardinalis, putaſſe illos culpam poſſe diluere, ſi ad alteram partem, & quidem extremam ſe transferentes in ſummum Pontificem ſtylum converterent, ac decertarent.

11. Qua in re, ſubjungit idem Cardinalis, quoniam cum hoſtibus Eccleſiæ conſentiebant, aut ſaltem propè ad illos accedebant, multos nacti ſunt adjutores, ac fautores, à quibus inducti ſunt, ad emittenda, prætextu obſequii Regi præſtandi, ſchiſmatis ſemina. Undè conſtat quam parum famæ ſuæ conſulant, qui à Richerio præſidium accerſunt.

Digitized by Google

CAPUT XI.

De Joanne Launoio Theologo Pariſienſi.

1. JOannes Launoius Doctor Pariſienſis Richerianæ doctrinæ ſectator fuiſſe videtur. Vir quidem eruditus, ſed Cenſor nimis ſubtilis, ſæcularis poteſtatis acrior vindex, Pontificiæ ferè impatiens, præſertim ex quo ejus quoddam opuſculum ſacræ Congregationis indicis cenſurâ notari meruit. Hanc ille graviter ſentiens (quæ enim in Gallorum animis ſuperſunt avitæ erga ſanctam Sedem reverentiæ ſemina ejuſmodi cenſuras contemnere non ſinunt, licet aliud aliquandò verbis ſignificetur) aliiſque cauſis impulſus ad imminuendam ſummi Pontificis autoritatem ſe denique ferè totum contulit, congeſtis in ejus defenſores, quos in ſummario Epiſtolæ 4. primæ partis *Curiæ mancipia* vocat, injuriis. Sed ea eſt illorum præſertim Baronii, & Bellarmini, quos præcipuè inſectatur, doctrinæ, ac pietatis celebritas, ut illius Doctoris ſcriptis minimè obſcurandam putem, maximè cùm ſtyli acrimonia exulceratum ejus animum prodat; ac Romani Pontificis, ejuſque Officialium parùm æquum Judicem demonſtret.

2. Inſcitiæ, ac imprudentiæ accuſationes præclara Bellarmini, quem ſæpiùs impetit, opera repellunt. Malæ fidei ſuſpicionem arcet eximia pietas, ut injuriæ Launoii ſibi, ac ſuis operibus pluſquàm Bellarmino, vel ejus doctrinæ detrahant. Ego quidem, ſi quid illi Purpurato minùs exactum exciderit (ut res adeò difficiles prolixè tractanti contingere aliquando potuit) juramento, quod edidit *jam ſenex, & morti proximus* plenam fidem non habere crimen putarem, *ſcripſi*, inquit in præfatione ad recognitionem ſuorum librorum, *Deo teſte, quod verum eſſe exiſtimavi, non gratiam hominum, vel propriam utilitatem, ſed honorem Dei, & Eccleſiæ commodum reſpiciens. Neque in ſcriptis meis aliquid à Divinis litteris, aut ſanctorum Patrum regulis alienum ſciens poſui.* Hoc juramentum plus apud me habet autoritatis, quàm quod lego apud Launoium Epiſtolarum parte prima epiſt.

epiſt. ultimâ, ubi cùm conatus eſſet probare autoritate Clementis VII. Pontificem Conciliis ſubeſſe, ſubjungit. *Nos Clementem, & Sedem Apoſtolicam ſequimur, non Rainaldum, non Curiam: Abſit per Deum immortalem.*

3. Præcipuum, ac ferè unicum Launoii principium eſt; in rebus Theologicis, ſcripturâ, & traditione agendum: quod omnes Catholici libentiſſimè amplectuntur; Scripturæ autem ſacræ verba juxta unanimem conſenſum Patrum accipi vult. Hoc etiam juxta mentem Concilii Tridentini, quod citat, nullus Catholicus inficiabitur.

4. Sed eâ doctrinâ plurimùm abutitur, verba Concilii Tridentini ad alium ſenſum inflectens: hæc enim ſunt verba Concilii ſeſſ. 4. *Ad coercenda petulantia ingenia decernit, ut nemo ſuæ prudentiæ innixus in rebus fidei, & morum ad ædificationem doctrinæ Chriſtianæ pertinentium, ſacram Scripturam ad ſuos ſenſus contorquens contra eum ſenſum, quem tenuit, & tenet ſancta Mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione Scripturarum ſanctarum, aut etiam contra unanimem conſenſum Patrum ipſam Scripturam ſacram interpretari audeat.* Vetat Concilium Scripturam interpretari contra ſenſum, quem tenuit, & tenet Eccleſia, aut contra unanimem conſenſum Patrum; ſed non declarat falſa eſſe cenſenda quæcumque ab Eccleſia non ſunt, ut vera declarata, vel aliquem Scripturæ ſenſum non eſſe verum, niſi eam omnes Patres ita interpretati fuerint. Omnia quidem, quæ circa fidem, & mores Scripturâ ſacrâ contineri tenet Eccleſia, vel docet traditio Patrum omnium teſtimoniis comprobata, vera ſunt, & certa; ſed omnia, quæ vera ſunt, & certa, & in Scriptura ſacra continentur, non declarabit particulatim Eccleſia, nec unanimis Patrum conſenſus; atque ſine hac declaratione, vel conſenſu nihil velle admittere tanquam verum, aut certum, etiamſi legitimâ conſequentiâ ex aliquo Scripturæ loco deducatur, vel aliis ſolidis argumentis confirmetur, prorſus abſurdum eſt.

5. Iniqua eſt igitur Launoii cenſura contra Bellarminum, quando ejus ſententiam rejicit, eò quod non probetur Scripturæ ſacræ teſtimoniis unanimi Patrum conſenſu expoſitis. Satis enim eſt, ut ex Scripturæ locis, quæ Bellarminus citat, ſequatur concluſio, quam ex illis deducit, licet ſancti Pa-

Digitized by Google

Patres eam, quia non ſeſe obtulit neceſſaria occaſio non deduxerint, modò contrariam nunquam intulerint, ut certè non intulerunt. Alioquin enim ſequeretur ex innumeris Scripturæ locis nihil Theologicè concludi poſſe, cùm pauca ſint, quæ ſancti Patres varii variè interpretati non fuerint, ut animadvertere licet: v. g. in illo loco, quem diſcuſſit Launoius initio Epiſtolæ primæ 6. parte, quique ad aſtruendam Conciliorum autoritatem proferri ſolet; *ubi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Matth. 18. Quas enim affert ſanctorum Patrum interpretationes, illæ inter ſe diſcrepant, nec poteſt aliquis adduci Scripturæ locus ad conſtituendam autoritatem Conciliorum generalium ad decidendas infallibili judicio controverſias de Fide, aut aliud quid ſimile præſtandum, qui ab aliquo ex Patribus non fuerit in alio ſenſu acceptus.

6. Quantùm ad traditionem; cùm traditionum multa ſint genera, ſi eam ſolam intellexit argumentis Theologicis inſervire poſſe, quæ Divina cùm ſit, eâdem, quâ Scriptura ſacra pollet autoritate, ipſe nullum argumentum Theologicum opponit Bellarmino: v. g. ut probet jus convocandorum Conciliorum non pertinere ad ſolum Pontificem. Quæ enim decem primis epiſtolis in parte 6. Epiſtolarum collegit teſtimonia, ut octo prima Concilia fuiſſe ab Imperatoribus indicta, oſtendat, traditionem Divinam nec faciunt, nec ſignificant; nec circa jus Divinum, ſed circa factum non revelatum à Deo verſantur. Si traditiones humanas intelligit, non ſolùm ex ſe infallibili certitudine non gaudent, ſed & ſi alter Launoius inveniatur, eas in diſcrimen adducet omnes, aut ferè omnes.

7. Cæterùm Launoius, qui vel Scripturæ locum per unanimem Patrum conſenſum explicatum, vel traditionem conſtantem requirit, ut alicui propoſitioni aſſenſum dare permittat, quomodo præſtat ipſe, quod ab aliis petit? ſine ullo Scripturæ loco, ac ſine ulla certa traditione, imò ſine ulla ratione poſitiva unico argumento negativo, ac fortè levibus quibuſdam conjecturis, teſtimonia communi omnium conſenſu recepta paſſim evertere conatur: vultque Autori fide digno aliquid aſſerenti non credi, poſtquam ipſe plurium

rium aliorum idem neque affirmantium, neque negantium verba congeſsit, quaſi unius, aut paucorum aſſertio, aliorum etiam in majori numero ſilentio non præponderet.

8. Argumenta Philoſophica, & à vera Theologia aliena nuncupat, quæcumque à Scriptura, vel traditione non petuntur: Cùm ipſe aliquando rationibus utatur, quæ nec Theologo, nec Philoſopho, imò nec viro gravi digna ſint. Quem enim vel mediocris ingenii virum non pudeat iſtius, v. g. Launoii ratiocinationis Epiſtolarum parte prima, epiſt. ultima. Alexander VII. in Conſtitutione, quam in favorem ſententiæ aſſerentis Deiparam ab originali peccato fuiſſe præſervatam edidit, utitur his verbis; *Accedentibus quoque pleriſque celebrioribus Academiis.* Inter Academias celebriores eſt Pariſienſis. Academia Pariſienſis non habet aliud fundamentum ſuæ opinionis præter Decretum Concilii Baſileenſis ſeſſ. 36. *Itaque ſi Alexander VII. Academias celebriores Pariſienſem, & Colonienſem ex eo approbat, quod Immaculatam Virginis Conceptionem propugnaverint,* BASILEENSE *Concilium approbet neceſſe eſt,* Notat autem (ut videas quo judicio ratiocinationem ſuam componat) ſeſſionem 36. *depoſito Eugenio, ſubſtituto in illius locum Felice V. & beato Ludovico Cardinali Arelatenſi Præſide celebratam eſſe.* Quaſi Alexander VII. non ſolùm approbaverit Decreta Concilii Baſileenſis Summum Pontificem Concilio ſubjicientia, ſed etiam Eugenium IV. ritè depoſitum, & Amedeum legitimum Pontificem declararit in conſtitutione circa Conceptionem B. Virginis, in qua ne verbum quidem de illis facit, quæque neceſſaria omninò non fuiſſet, ſi Concilii Baſileenſis rem eandem ſtatuentis ſeſſ. 36. recepta fuiſſet autoritas.

9. Alia, prout feret occaſio, adducemus. Hæc nunc ſufficiant ut qui Launoii opera legunt, præſertim ejus Epiſtolas, quæ omnes, pauciſſimis exceptis contra Pontificiam autoritatem tendunt, agnoſcant in ſtyli acrimonia, cenſuræ ſuis opuſculis inuſtæ dolorem; in argumentis frequentiùs ab eo tractatis, ac ferè in omnibus ejus epiſtolis, Jurium ſanctæ Sedis extenuandorum ſtudium, in probando argumentorum, plerumque negativorum debilitatem, aut conjecturarum argutias, atque ità non ei plus fidei tribuant, quàm obtinere ejus probationes mereantur.

10. Quæ cautio eò eſt magis neceſſaria, quod ut Doctoribus, quos impugnat, conflet invidiam, non ſolùm falſa, ſed & incredibilia affingit, quis enim ei fidem habeat: v. g. cum epiſt. penult. tom. 1. pag 7. ſic ſcribit; *Eugenius III. epiſtolâ octavâ ad Epiſcopos Germaniæ tradit contra Deum, & Sacrorum Canonum ſanctiones nulli omninò petitioni poſſumus præbere conſenſum. Novi & corrupti Doctores tradunt. Romani Pontifices contra Deum, & Sacrorum Canonum Sanctiones petitioni cuilibet poſſunt præbere conſenſum.* An Bellarminus, aut alius ſimilis Scriptor tradidit *Rom. Pont. contra Deum petitioni cuilibet poſſe præbere conſenſum.*

CAPUT XII.

De aliis libertatum Eccleſiæ Gallicanæ defenſoribus.

1. Tractatus omnes, ut in primo libro diximus, aut ferè omnes circa materiam iſtarum libertatum Gallicanarum ante ſe ſcriptos in unum volumen collegit Petrus Puteanus, Gallicè *Du Puy*, &, quia nuda ferè inibi continebantur dogmata, probationes in alio volumine protulit. Cùm autem utrumque malè fuiſſet exceptum, & quandam injeciſſet futuri ſchiſmatis ſuſpicionem, magnamque libertatibus illis invidiam peperiſſet, Illuſtriſſimus Petrus de Marca tunc Ordinarius in Sacro Regis Chriſtianiſſimi Conſiſtorio Conſiliarius, & in Navarræ Parlamento Præſes, quatuor libros edidit ſub titulo *Diſſertationum de Concordia Sacerdotii, & Imperii, ſeu de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ*, quibus poſt ejus mortem Stephanus Baluzius ex manuſcriptis ejuſdem Autoris, ut aſſerit, quatuor alios adjunxit. Carolus Fevret deindè, aliique Cauſidici, ac varii generis Scriptores Gallicani nullam prætermiſerunt occaſionem extollendarum; & multiplicandarum ſuarum libertatum.

2. Primum volumen Petri Puteani novemdecim Tractatus, ſeu Acta complectitur; in quibus nullum eſt, quod vel ab Officialibus Regiis, vel à Cauſidicis, aliiſve Laicis conſcriptum non fuerit, ut mirum videri non debeat, ſi Poteſtates ſæculares in detrimentum Eccleſiaſticæ attollant, quan-

quandoquidem hujuſmodi Autorum rationes temporales creſcere putantur, decreſcente autoritate Eccleſiaſticâ, ut etiam qui Clericali charactere inſigniti ad officia ſæcularia promoventur, ſæpè laicalem juriſdictionem protendere magis nitantur, quàm ſpiritualem, ut deberent, illæſam ſervare. Inſerta quidem eſt primo volumini quædam deliberatio Cleri Gallicani, ſed occaſione tantùm apologiæ à Carolo Faye Senatore Pariſienſi compoſitæ, undè in Actorum indice non fit illius diſtincta mentio, quaſi quæ ab Eccleſia emanant, ad libertates Eccleſiæ Gallicanæ non pertinerent, niſi quatenus ad Regem, aut ad Magiſtratus ſæculares ordinantur.

3. Fuerant autem ſcripti omnes illi Tractatus, aut ferè omnes tempore diſſidiorum inter Romanam Curiam, & Gallicanam, omnes poſt ſchiſma inter Pontifices Romanos, & Avenionenſes, Ab Autoribus Poteſtati Eccleſiaſticæ parùm æquis, imò ſi Optato Gallo credimus, quod ipſe affirmare non auſim, plerique ab hæreticis. Quamobrem quæcunque ibi continentur, cùm & ab Autoribus ſuſpectis profecta ſint, & ab antiquitate non commendentur, non majorem merentur fidem, quàm quæ probationibus elicitur, quæ tamen aut nullæ ſunt, aut raræ, ac debiles.

4. Alterum volumen in quadraginta capita diſtinctum edidit Puteanus, ut hunc defectum ſuppleret. Sed eò tendunt omnia, ut dignitas, & autoritas Regis, Regiorumque officialium contra Eccleſiæ jura extollantur. Nullum enim eſt, in quo de illis principaliter, vel ſaltem, quamvis rariſſimè, minùs principaliter non agatur. Ut intelligas non hic veras Eccleſiæ libertates exponi, ſed viam indicari, quâ illa in ſervitutem redigenda, vel reducta jam ſit à ſæcularibus poteſtatibus.

5. Videtur voluiſſe Puteanus Regi Chriſtianiſſimo, ut alio volumine plura Regna, plurimaſque Provincias, ità iſtis libris Eccleſiam ipſam omninò ſubjicere, ut ei ſupremo dominio uti liceat, in Eccleſiam quidem Gallicanam, quando, & quantùm libuerit, in alias verò ditiones cùm viribus ſuperior extiterit.

6. Non ſemel demiratus ſum libros Petri de Marca de Concor-

ſiaſticas agitur, id fieri ex privilegiis Apoſtolicis, non autem mero Jure Regio, ut quidam autumabant Marca perſuaſum eſſe, hunc libellum typis mandari curavit, ut publica eſſet doctrina, quam in hac parte ſequitur, profeſſio, Itaut ſi quem diſſertationum ejus editio læſerat, hujus libelli editione curaretur. Verba ſunt ipſiuſmet Petri de Marca, licet in tertia perſona, ut in ſchedulis fieri ſolet, ab eo prolata

10. Sanata etiam videntur hac declaratione vulnera Juriſdictioni Epiſcoporum illata, quandoquidem ex Canonum, & Decretalium mente, quam Marca; exceptis Privilegiis, ſalvam eſſe debere inſinuavit, poteſtas Epiſcopalis à laica prorſus libera eſt. Cæterum enim Epiſcoporum jura non parum offenderat v. g. ut hoc tantùm exemplum adducam, cùm lib. 4. cap. 7. num. 7. Epiſcopos in rebus Eccleſiaſticis Miniſterii Regii adjutores tantùm exhibet; ipſos verò Reges Epiſcoporum non ſolùm monitores, ſed ſi deliquerint, etiam ultores; Ait enim, *Mirum nemini eſſe debet, ſi adeò diligenter rebus Eccleſiaſticis ſe Reges Francorum impenderent, cùm eas ad miniſterium ſuum pertinere exiſtimarent, ſcilicet ut admonitores ſe præſtarent, quo Epiſcopi miniſterium ſuum juxta Canones peragerent, & in eo capite miniſterii Regii adjutores eſſent. Monitionis autem ea vis erat, ut effectus verba ſequeretur, & pœna in contumaces.*

11. Non minùs infeſta ſunt Eccleſiæ juribus, quæ in aliis ejuſdem argumenti libris ſparſa reperiuntur, imò & poſterioribus Autoris ſenſibus, ut ex ultimis ejus operibus conjicitur, valdè contraria; Ut Baluzius illos libros, cum aliis in lucem emittens Poteſtatibus ſæcularibus magis placuiſſe, quàm Eccleſiæ rem utilem præſtitiſſe videatur.

12. Sunt adhuc alii prædictarum libertatum defenſores; ſed adeò Eccleſiæ infenſi, ut plurima ſcripſerint ab hæreſi, vel ſchiſmate non longè remota, in quibus examinandis, & confutandis, aut damnandis laudabilius operam collocaſſent Antiſtites Gallicani, quàm in formandis de univerſæ Eccleſiæ autoritate Decretis ad remittendam Eccleſiæ Gallicanæ cum Romana neceſſitudinem, quàm ad firmandam, & reſtituendam concordiam, aptioribus. Ex illis eſt Carolus Fevret, qui diſciplinam Canonicam non ignoravit quidem, nec diſſimulavit, ſed ut Juriſprudentiæ, ac Politiæ

Francorum ſubderet. Paſſim enim in ſuo tractatu de abuſu, Canonibus, Decretalibus, aliiſque autoritatibus Eccleſiaſticis ſatisfeciſſe ſibi videtur dum eis Senatus-conſultum oppoſuit.

CAPUT XIII.

De Epiſcopis Gallicanis libertates ſuas defendentibus, præſertim in Comitiis Pariſienſibus.

1. Vera, ut libro primo diximus, libertatum Eccleſiæ Gallicanæ origo fuit; cùm Clerus illius Regni Beneficiorum reſervationibus, exactionibus, aliiſque graviſſimis oneribus à Pontificibus, vel pſeudo-Pontificibus tempore ſchiſmatis oppreſſi; cœperunt, invocato ſæculari auxilio, jugum illud excutere, tanquam ſervitutem antiquæ libertatis, Canonibus conſentaneæ, contrariam. Nec aliud erant illæ libertates in ſua origine, quàm libera Beneficiorum, & redituum Eccleſiaſticorum diſpoſitio adverſus Pontifices illos, eorumque Officiales vindicata. Quæ quidem defenſio, quia neceſſaria, & in ſe juſta videbatur, maximas ſtatim vires adepta eſt, & ſenſim ſine ſenſu ad alia excurrit, in quibus minus erat juſtitiæ.

2. Hactenus tamen nunquam Clerus Gallicanus Eccleſiæ ſuæ libertates obtenderat adverſus Curiam Romanam, niſi quando ab ea ſe nimis premi, ac juribus ſuis ſpoliari arbitrabatur. Modò autem cùm ſummus Pontifex Eccleſias Gallicanas à graviſſima Regaliæ ſervitute liberas ſervare contendit, Eccleſiæ Gallicanæ libertates illi objiciuntur, ac graviſſimorum diſſidiorum ſemina ſparguntur. Quovis colore ſuam declarationem Antiſtites Pariſiis congregati obducant, eam ſapientibus non probabunt; multò minus ejus edendæ conſilium. Quis enim obtuſi adeò ingenii reperiri queat, qui actum illum eò ſpectare non animadvertat, ut Curia Romana odioſis illis propoſitionibus perturbata, cogitationes ſuas à Regaliæ negotio avertat, eoque conferat, ut in tanti momenti rebus autoritas ſua tam grave detrimentum non patiatur,

ſed

ſed malit Eccleſias Gallicanas libertate, quàm Sedem Apoſtolicam autoritate, ac dignitate ſua carere.

3. Equidem licet illa declaratio hoc tempore non prodiiſſet, quo unicuique facillimum eſt, quis ejus fuerit ſcopus perſpicere, quæ ad probandam illius neceſſitatem adducuntur rationes, fidem facere nullatenus poſſent.

4. Metuendum ſcilicet erat, ne Innocentius XI. in conſiliis præceps, ad nova molienda proclivis, Principum Chriſtianorum autoritati infenſus, bellorum, ac diſſidiorum amans, Regem Galliæ, conſilii, & virium inopem à Throno deturbaret, Regnumque opprimeret, niſi tanto malo Clerus Gallicanus quamprimùm occurreret, primamque propoſitionem veluti aggerem impetuoſiſſimo huic torrenti opponeret. Metuendum ſcilicet erat, ne ſummus Pontifex ſuis, ſuorumque commodis intentus Eccleſiaſticum regimen in tyrannidem converteret, neve præ deſiderio parentes divitiis, aut potentiâ ſæculari augendi, Eccleſiaſticam diſciplinam peſſundaret, omnium inferiorum Prælatorum juriſdictionem ad ſe traheret, Eccleſiæ denique ſtatum univerſum confunderet, niſi œcumenici Concilii autoritas Pontificiæ modum adhiberet. Metuendum ſcilicet erat, ne Romanus Antiſtes Canonicæ diſciplinæ hoſtis, antiquos Canones, præſertim Conciliorum œcumenicorum, & Patrum traditionem, quæ ſunt Gallicanarum libertatum fundamenta, convelleret, niſi tertia propoſitione in tuto poſita fuiſſent. Metuendum ſcilicet erat, ne fides ab Innocentio XI. labefactaretur, & Fideles in errorem ſacris Scripturis, aut conſtanti traditioni contrarium conjicerentur, niſi quartâ propoſitione docerentur, non eſſe irreformabile ſummi Pontificis judicium.

5. *At Eccleſiæ Gallicanæ Decreta, & libertates multi diruere moliuntur.* Ne unus quidem Catholicus id moliatur, ſiquidem de illis libertatibus eſt ſermo, quarum fundamenta *Sacris Canonibus, & Patrum traditione nituntur.* Si autem libertates appellantur, quæ veram Eccleſiæ libertatem perimunt, quæ decreta Eccleſiæ minus commoda quantumvis juſta, & antiquæ diſciplinæ conſentanea, reſpuunt; quæ innocentes iniquis deſideriis ſeſe accomodare recuſantes crudeliſſimè perſequendi facultatem præbent; quæ Vicarii Chriſti mandata contemnunt,

 præ-

prætextu non ſervati judiciorum ordinis, quem impoſſibile ſit obſervare, niſi partes ipſæ judices eſſe ſinantur, & innocentes interim patiantur, aut pereant; Certè hujuſmodi libertatibus obſiſtere tam eſt laudabile, quàm eas propugnare turpe, ac Religioſis Præſulibus indigniſſimum. Porrò ſi libertates Eccleſiæ Gallicanæ antiquâ diſciplinâ continentur, ut communiter tradunt Gallicani ſcriptores, quomodo defenduntur editis propoſitionibus, quæ ut infrà demonſtrabimus, poſtremis tantùm temporibus natæ ſunt!

6. Veriſſimum eſt quod ſubjungunt Illuſtriſſimi Antiſtites. *Nec deſunt qui earum* (libertatum) *obtentu Primatum B. Petri ejuſque Succeſſorum Romanorum Pontificum à Chriſto inſtitutum, iiſque debitam ab omnibus Chriſtianis obedientiam, Sediſque Apoſtolicæ, in qua fides prædicatur, & unitas Eccleſiæ ſervatur; reverendam omnibus gentibus majeſtatem imminuere non vereantur.* Veriſſimum, inquam, illud eſt, & ex illorum, qui hæc præſtare non verentur, numero, eſſe Antiſtites ipſos, lectâ illorum declaratione, Primatui Romani Pontificis, debitæ illi obedientiæ, ac Sedis Apoſtolicæ majeſtati infensâ plerique ſuſpicantur.

7. Mirum videri non debet *ſi Hæretici poteſtatem ſummi Pontificis invidioſam, & gravem Regibus, & Populis oſtentent*, cùm capititaliſſimi illius hoſtes ſint, & paratiores ad dimittendam Religionis obſervantiam, quàm ad deponendum erga Eccleſiaſticam Monarchiam, odium: ſed mirum eſt Catholicos Præſules in deprimenda poteſtate Pontificia hæreticis excuſationem ſubminiſtrare. At numquid ſatis apertè declararunt hæretici, quam eſſent etiam civilis Monarchiæ impatientes? Quis credat eos vero erga Principes ſæculares ſtudio adduci ad ferendam graviter Eccleſiæ in Reges juriſdictionem? Num æquiores erga ſummum Pontificem, aut Principibus obedientiores fore, ſperandum eſt, ſi, ut eis prætextus ille præripiatur, Reges Eccleſiaſticæ poteſtati ſubtrahantur? Ne illi utramque poteſtatem impatienter ferunt, &, ſi ſæcularis jugum excutere perinde illis facile eſſet, Eccleſiaſticæ ope libenter uterentur, eamque tunc, utpotè minus gravem, magis extollerent.

8. Dubitari poſſet in primis, an legitima fuerit Illuſtriſſimorum Antiſtitum Gallicanorum congregatio, quandoquidem

Digitized by Google

dem ſe *mandato Regio* congregatos profitentur, nullâ Eccleſiaſticæ poteſtatis factâ mentione. Equidem ſi autoritas aliqua requiritur in convocante Cœtum, neceſſe eſt, ut ille ſuperior ſit, habitâ ratione non ſolùm perſonarum, ſed etiam negotiorum in Cœtu tractandorum. Non concederetur Epiſcopo poteſtas convocandorum Comitiorum ad expedienda negotia politica, ſine autoritate Principis, vel tùm, vel jam olim conceſsâ. Dum ergò congregandi ſunt Epiſcopi ad definiendas controverſias Eccleſiaſticas, non ſufficit autoritas Regis, cùm in huiuſmodi rebus Epiſcopis ipſe, non ei Epiſcopi ſubſint.

9. Ut igitur Antiſtitum Gallicanorum decreta univerſos Regni fideles obligarent, cùm nullus inter eos cæteris omnibus ſuperior ſit, non ſufficeret, ut Regio mandato conveniſſent, ſed ſaltem ad ligandos illos, qui vel non conſenſiſſent omninò, vel liberum conſenſum non præſtitiſſent, requireretur conſenſus ſummi Pontificis, quem tùm Eccleſiæ univerſæ caput eſſe ſine hæreſi negari non poteſt, tùm totius Occidentis ſingularem Patriarcham ipſa etiam Gallia fatetur.

10. Id ſuadent plurima antiquitatis monimenta, præſertim facultates à ſummis Pontificibus, Vicariis Apoſtolicis ad congreganda Concilia ex univerſa Gallia conceſſæ; Legati frequenter miſſi, &c.. Id etiam apertè declaravit Nicolaus I. in Concilio Romano anno 865. ſcilicet *Concilium generale* (de Concilio Epiſcoporum Gallicanorum intelligebat, & loquebatur) *ſine Apoſtolica Sedis præcepto nulli fas eſſe vocandi.*

11. Multa objecta ſunt à Vicario generali Diœceſis Appamienſis adverſus Cœtum Pariſienſem, quæ illegitimum eſſe comprobarent. Præcipuè quod ademptâ Conciliis Provincialibus libertate eos eligendi, qui ad Comitia generalia deputandi erant, àb eorum, qui à Curia præſcripti fuerant, deputatione Electores abſtinere auſi non fuerint; Videntes ſcilicet ſeverè habitos, qui Curiæ deſideriis non acquieverant in negotio, cujus potiſſimum cauſa congregandus erat ille Cœtus. Secundò quod contra jus excluſi fuiſſent aliqui à Comitiis Provincialibus, quos Curia metuerat liberè pro Eccleſiæ juribus vota ſua depromturos. Tertiò quod juſtis de

 cauſis

Digitized by Google

cauſis ipſe Vicarius Generalis illius Cœtus Congregationi ſeſe oppoſuiſſet, Sedemque Apoſtolicam appellaſſet.

12. Hæc, & fama publica ſuadent Curiam, & Aulicos præcipuas habuiſſe partes in hoc Cœtu, ex quo decretorum ejus autoritas plurimùm nutat, etiamſi aliorum Eccleſiaſticorum Virorum illius Regni conſenſus accederet. Quis enim neſciat quàm paucorum ſit perſeverantia, & conſtantia adversùs potentiam ſæcularem Philippum IV. adversùs Bonifacium Octavum egregiè defendiſſe ſibi viſus eſt Petrus Puteanus, congeſtis plurimis inſtrumentis, quibus totum ferè Regnum illius Principis appellationibus, & proteſtationibus adhæſiſſe perhibetur. Cùm hinc potiùs manifeſtum fiat non ratione ſimul omnes, ſed metu ſucceſſivè, prout deficiebat animus, Regis partes ſecutos, quod etiam confirmant Hiſtorici.

13. Verùm cùm potuerit Rex Epiſcopos convocare, non quidem ut Concilium conſtitueret, ſed ut conſilium peteret. Imò potuerint, ſicut ſeorſim ſingula Concilia Provincialia congregari à propriis Metropolitanis, ità & ſimul plura Concilia Provincialia, vel ad Regis invitationem, ut loquebatur Concilium Pariſienſe anno 555. vel ex communi conſenſu, convenire, ut diligentiùs & maturiùs res diſcuterentur, non tantoperè laborandum eſt in inquirendo, an legitimè congregati ſint Archiepiſcopi, & Epiſcopi, quàm utrùm negotia, quæ definierunt, ejuſmodi ſint, ut de illis judicium ferre potuerit etiam legitimum Concilium Nationale; nec non utrùm verum, ac juſtum ſit eorum judicium.

CAPUT XIV.

Utrùm Cœtus Pariſienſis potuerit definire quæſtiones generales circa Poteſtatem Eccleſiaſticam.

1. QUæ Cœtus Pariſienſis declaravit, ejus ſunt conditionis, ut ſi vera eſſet Gallorum doctrina de poteſtate Concilii Oecumenici ſupra Papam etiam extra caſum ſchiſmatis,

Digitized by Google

matis, à Concilio Oecumenico, non autem à Comitiis Cleri Gallicani, vel à Concilio Nationali fuiſſent determinanda.

2. Nam agitur de jure non ſolùm Summi Pontificis, ſed etiam Concilii generalis, imò de Eccleſiæ univerſæ ſecuritate, nempè ad quem pertineat autoritas Decreta irrevocabilia circa fidem edendi; an poteſtas Eccleſiaſtica habeat aliquam poteſtatem in temporalia Regum, & Principum, &c. Quomodò ergò poteſt Eccleſia Gallicana, ubi de fide, de moribus, ac generalibus diſciplinæ capitibus eſt quæſtio, ſententiam, inauditis etiam partibus, proferre. Numquid cauſæ iſtæ inter majores referri non merentur?

3. Reſpondebunt fortaſſis ſe, quod jam à Concilio Conſtantienſi definitum fuerat, declaraſſe, ne à Fidelibus ignoraretur. Sed primò quoad poteſtatem Eccleſiæ ſupra temporalia Principum Concilium Conſtantienſe contrarium ſenſit, ut inferiùs oſtendetur. Secundò, quoad autoritatem Concilii ſupra Summum Pontificem, non ſolùm plurimi Pontifices (quorum fortaſſe ſententia in ſuſpicionem traheretur, licet non minus ſuſpecti ſint Epiſcopi, cùm ſibi non quidem diviſim, ſed conjunctim ſupremum Pontificem ſubjicere conantur) ſed etiam quamplurimi Doctores ex univerſis Eccleſiæ partibus decreta Concilii Conſtantienſis de caſu ſchiſmatis dumtaxat interpretantur. An ergò ad Eccleſiam Gallicanam pertinet obſcurum Concilii generalis ſenſum interpretari? Decretum, inquies, clarum eſt, verum ſecùs aliis videtur; ad quem pertinet hujus controverſiæ judicium?

4. Nec juvat reponere, Antiſtites Gallicanos materiam, quæ ad Eccleſiam univerſalem videtur ſpectare, pro ſuis tantùm gregibus declaraſſe, non autem toti Eccleſiæ articulos Fidei, aut diſciplinæ Canones propoſuiſſe. Hoc, inquam, non juvat. Nam primò declarationes illæ generales ſunt, & terminis communibus conceptæ. Non enim v. g. declaratur Reges Galliæ in temporalibus non ſubeſſe Poteſtati Eccleſiaſticæ; ſed Reges, & Principes abſolutè, &c. Secundò, cauſas illas majores, aut etiam maximas eſſe Galli negare non poſſunt. Nonne ergò ad ſanctam Sedem, vel ſi ſuſpecta erat, ad Concilium generale ex antiquis Decretis, & ex ipſis etiam Francorum legi-

legibus erant referendæ. Sed ſuſpectum etiam foret Oecumenicum Concilium, cùm ejus quoque interſit, niſi ei Summus Pontifex præſideret. Ideò ſcilicet debuit Eccleſia Gallicana, tanquam ſuprema inter Romanum Pontificem, & Concilium Oecumenicum arbitra, controverſiam dirimere.

5. Non adeò faciles erant hujuſmodi controverſiæ, ut omiſsâ Romani Pontificis, aut, ſi mavis Concilii œcumenici conſultatione definiri poſſent; decebatque ut Epiſcopi Gallicani apud Curiam his S. Petri Chryſologi Epiſcopi Ravennatis verbis ſeſe excuſarent; *Nos enim pro ſtudio pacis, & fidei extra conſenſum Romanæ Civitatis Epiſcopi cauſas fidei audire non poſſumus*, Epiſt. ad Eutychem inter Acta Concilii Chalcedonenſis par. 1. num. 15. Si quid interim, &, ut vulgò dicitur, proviſionaliter ſtatuendum fuiſſet longè majoris erant ponderis rationes, quæ in alteram partem ſuadebant declinare.

6. Quin etiam hæc declaratio Eccleſiæ Gallicanæ, vel Clero Gallicano tribui non debet, cùm qui Comitiis interceſſerunt, procuratione caruerint, quæ ad res adeò arduas, & difficiles ſpecialiſſima requirebatur; Conſenſus autem, qui fortè ab aliis quibuſdam præſtabitur vix liber habebitur, cum intentatis pœnis, & jam quibuſdam inflictis, exigatur.

7. Accedendum jam ad ſingularum propoſitionum examen. Quocirca niſi demonſtravero propoſitiones in declaratione Cleri Gallicani contentas univerſaliter, ut jacent, acceptas eſſe apertè falſas, ſaltem conſtabit longè minus eſſe probabiles, minuſque tutas, quàm earum contradictorias. Atque adeò Comitia Pariſienſia maximam injuriam illius Regni Fidelibus erga ſummum Pontificem benè affectis intuliſſe, dum Edicto Regio, pœniſque adjectis, ad aſſentiendum doctrinæ ad minus de falſitate plurimùm ſuſpectæ, atque aliunde ſanctæ Sedi adverſæ, cogendos curarunt. Tantumque abeſſe, ut illa agendi ratio libertas Eccleſiæ Gallicanæ nuncupari poſſit, ut duriſſima, & Chriſtianæ libertati infenſa ſervitus vocari debeat.

8. Nec puto reperiri quenquam, qui hac declaratione ſperet revocandos ad gremium Eccleſiæ hæreticos; quippe qui arbi-

arbitrentur, ut eorum aliqui non ſine opprobrio noſtræ Religionis jam ſignificarunt, Comitia Cleri Gallicani non parùm ad ipſorum doctrinam acceſſiſſe, jam plurimum ſummi Pontificis, cujus obedientiæ ſeſe ipſi uſquequaque ſubduxerunt, autoritatem imminuere cœpiſſe, potiuſque Catholicos à viſibili Eccleſiæ Capite defecturos, quàm ei ſeſe conjungere illi meditentur. Ego quidem ſic habeo Regem Chriſtianiſſimum, qui tam glorioſe in reducendis ad Chriſti ovile Regni ſui hæreticis incumbit, ex ea declaratione ad tàm præclarum opus, parum accepiſſe ſubſidii. Etenim cùm ſummus Pontifex ſit centrum unitatis, qui arctiùs illi adhæret intra ſinum Eccleſiæ arctiùs ſtringitur. Imò, ut notavit Hincmarus ſupra cap. 7. relatus, Rex, & Epiſcopi Chriſti Vicario obedientes, illo exemplo debitam ſibi à propriis ſubditis obedientiam faciliùs obtinent.

9. Utar autem, ut cœpi nudis ferè autoritatibus Conciliorum, & Sanctorum Patrum, Doctorumque vel Gallorum, vel in Gallia educatorum, quia illis nixæ dicuntur Gallicanæ libertates, raró autem aliorum Doctorum teſtimonio, niſi fortè à Gallicanis ſcriptoribus citati fuerint, aut alia ſpeciali occaſione. Rationes etiam adhibebo, ſed prout è rebus naſci videbuntur, non cum animi contentione inventas, quia raró hæc materia rationibus à Gallis tractatur; ſed plerumque exemplis, aut conſuetudine, minuſque cavillationibus, & diſputationibus obnoxia eſt autoritas, quàm ratio.

Digitized by Google

LIBER QUARTUS

De poteſtate Eccleſiæ in temporalia Principum occaſione primæ Propoſitionis Cleri Gallicani; ſcilicet

BEato Petro, ejuſque Succeſſoribus Chriſti Vicariis, ipſiq; Eccleſiæ rerum ſpiritualium, & ad æternam ſalutem pertinentium, non autem civilium, ac temporalium à Deo traditam poteſtatem, dicente Domino, Regnum meum non eſt de hoc Mundo, & iterum, Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. Ac proinde ſtare Apoſtolicum illud, omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non eſt enim poteſtas niſi à Deo. Quæ autem ſunt à Deo ordinata ſunt. Itaque qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Reges, ergo, & Principes in temporalibus nulli Eccleſiaſticæ poteſtati ſubjici, neque autoritate clavium Eccleſiæ directè, vel indirectè deponi, aut illorum ſubditos eximi à fide atque obedientia, ac præſtito fidelitatis ſacramento ſolvi poſſe, eamque ſententiam publicæ tranquillitati neceſſariam, nec minùs Eccleſiæ, quàm Imperio utilem, ut verbo Dei, Patrum traditioni, & Sanctorum exemplis conſonam omninò retinendam.

Digitized by Google

CAPUT PRIMUM.

An hæc Propoſitio ſpectet ad libertates Eccleſiæ Gallicanæ.

1. DIfficile intellectu eſt, qua ratione Illuſtriſſimi Antiſtites Gallicani libertates Eccleſiæ illius Regni defendendas ſuſcipientes à propoſitione auſpicati ſint, quæ Juri Eccleſiæ potiùs adverſatur. Cùm olim, ut jam notavimus, Philippus IV. adverſus Bonifacium VIII. contenderet, Regnum Franciæ à ſummo Pontifice non pendere, libertatem quidem Regni tueri ſe profitebatur, non tamen libertatem Eccleſiæ, licet libertatis illius, qua Chriſtus nos liberavit, ſe quoque participem eſſe affirmaret. Bonifacius autem libertatem Eccleſiæ adverſus Regaliam, & ejus jura circa alia puncta propugnare ſe contendebat.

2. Petrum Pithœum in Senatu Pariſienſi Advocatum in Tractatu de libertate Eccleſiæ Gallicanæ, qui primum in collectione Petri Puteani locum obtinet, imitati ſunt. Hic enim ſingularia illarum libertatum Capita ad duo axiomata refert, quorum primum eſt, „ſummos Pontifices nihil præcipere, vel ordinare poſſe, ſive in communi, ſive in particulari circa temporalia quantùm ad loca ſupremo Regis „Chriſtianiſſimi dominio ſuppoſita; ac ſi præcipiant, vel „ordinent, Regis ſubditos, etiam Clericos, ad obediendum „in his nequaquam teneri. Petro de Marca lib. 2. de Concord. cap. 1. n. 1. ſatis viſum fuit, ſi ſecundum iſtud libertatum fundamentum poneret, *ſupremam*, ſcilicet *Regis Chriſtianiſſimi per Gallias autoritatem*; Illud tamen *non minoris momenti* eſſe duxit, quàm primum, quod in *ſuprema Romana Eccleſiæ autoritate conſtituit*.

3. Immutata fuit natura, vel idea libertatum Eccleſiæ Gallicanæ poſtremis his temporibus. Puto enim Clerum Gallicanum libertates ſuas defendiſſe (impugnaſſe certè nemo dixerit) cùm anno 1329. coram Philippo VI. Rege cònvenit, ut querelis Miniſtrorum Regiorum reſponderet. Tunc enim

 Epiſ-

Epiſcopi contendebant Eccleſiaſticam Juriſdictionem ſeſe ad temporalia extendere, ſaltem ratione peccati, quod pluribus probavit Electus Senonenſis in prima reſponſione; *Præterea*, inquit, num. 34. *nullus dubitat*, *quin* COGNITIO DE PECCATO AD PERSONAS ECCLESIASTICAS PERTINEAT; *Cùm ergo talia non perpetrentur ſine peccato alterius partis*, *patet*, *quod Eccleſia cognoſcere poteſt*. *& hoc ſatis deducitur*, *extra de judiciis cap. novit.*

4. Nullus revera de hoc dubitabat, quandoquidem Petrus de Cugneriis acrior Juriſdictionis Regiæ Patronus fatebatur Decretalem *novit* locum habere in Rege Franciæ, utpote ſuperiorem non agnoſcente, tantumque negabat de Judicibus Regiis, quippe qui à Rege corrigi poſſent; *Item dicebat* (in replica Petri de Cugneriis pro Rege) *quod ratione peccati non poterat ad eos pertinere*, *quia Decretalis novit loquebatur de facto Regis Franciæ*, *qui ſuperiorem non habet*, *ſed in aliis dicebat ſecus.*

5. Si conferantur Acta illius altercationis, quæ habentur in Bibliotheca Patrum tom. 13. & edita ſunt anno 1664. poſt praxim Beneficiariam, & alia opera Petri Rebuffi, cum iis, quæ nuper geſta ſunt à Clero Gallicano, maximum ſanè diſcrimen obſervabitur: Nec video, quomodo hodiernæ libertates Eccleſiæ Gallicanæ antiquas non deſtruant. Dicent fortaſſe moderni Præſules, Anteceſſores ſuos propriæ poteſtatis terminos longiùs tranſtuliſſe in detrimentum Juriſdictionis Regiæ. Juriſdictionis ergò Regiæ, non libertatis Eccleſiaſticæ partes ſe ſuſcipere ſaltem profiteantur.

6. Sed aliane hodie eſt Eccleſia Gallicana ab ea, quæ anno 1614. tam generoſè reſtitit tertio Regni ordini propoſitionem hanc primam, aut certè ſimillimam ſtatuere conanti. Nec enim egregia illa oratio à doctiſſimo Cardinali Perronio tunc habita ipſius erat propria. Illam quippe ſe totius „ Cleri, imò & nobilium Regni nomine pronunciare affir„ mabat; Non enim, inquit, ego hac in cauſa oro, ſed „ totus ordo Eccleſiaſticus, & totus ordo Nobilium ipſi „ conjunctus, &c.

7. Cæterùm doctrinam ſuam, ideſt propoſitioni modernorum Antiſtitum contrariam, aſſerit omnibus Eccleſiæ Catholicæ Partibus eſſe communem, imò & toti Eccleſiæ Gallicanæ à tempore, quo inſtitutæ ſunt inibi ſcholæ Theolo-

gicæ

Digitized by Google

gicæ uſque ad Calvini adventum. Digniſſima eſt illa oratio quæ legatur. In ea, ut inquit Petrus Frizon, Doctor Theologus Pariſienſis, & in magna Franciæ Eleemoſinaria Vicarius Generalis, in ſua Gallia Purpurata, ſapientiſſimè ſe geſſit Autor, *diſtinguens utramque poteſtatem, & ſpiritalem Eccleſiæ, & Regnorum temporalem, prudens ità ac modeſtus, ut privilegia Cleri defendendo de Regia nihil detraheret majeſtate, & autoritate, atque hanc aſſerens, Eccleſiaſtico Juri nihil etiam derogaret.*

8. Eandem fuiſſe mentem Eccleſiæ Gallicanæ poſtremis etiam temporibus, & uſque ad ultimum Cœtum manifeſtum inditium eſt, quod hæc oratio tanquam proprium Eccleſiæ Gallicanæ monimentum inſerta eſt inter Acta Cleri Gallicani à Joanne le Gentil, qui ea edidit anno 1673. juſſu Comitiorum generalium Cleri. Ego quidem tantam eſſe arbitror hujus orationis vim, ut nullâ aliâ ratione infringi queat, quàm quæ ab aliquo propoſita dicitur, ſcilicet ut ſupprimatur, quod tamen difficillimum eſſet propter varia ejus exemplaria.

9. Diſtinctas eſſe poteſtates Regum, & Pontificum nemo Catholicus negat: ſed major eſſet neceſſitas Regiam ad ſuos limites revocandi, quam Pontificiam intra ſuos concludendi. Confeſſi ſunt in ſuo proceſſu verbali Epiſcopi Pariſiis anno 1681. congregati, extinctam propemodum eſſe in Gallia Juriſdictionem Eccleſiaſticam. Novis indies vulneribus affligitur ſæcularium Scriptorum libris, & Regiorum Judicum placitis, & tamen libertates Eccleſiæ non opponuntur à Prælatis; quin & illæ ſervitutes inter libertates numerantur à multis. Cùm autem Romanus Pontifex oppreſſis Eccleſiis manum porrigit, etiam ab Epiſcopis, objectis libertatibus arcetur.

Digitized by Google

CAPUT II.

An invidioſa, & gravis Regibus, & populis fiat poteſtas Eccleſiaſtica, ſi circa temporalia Principum in certis caſibus exerceri poſſe affirmetur.

1. QUantùm Eccleſiæ ad conſervandam fidem, propagandam Religionem, reformandos mores, & conſtituendam diſciplinam utilis ſit, & ferè neceſſaria Regum; ac Principum opera, & comprobavit omnium ſæculorum experientia, & ſuadet aperta ratio. Veriſſimum eſt quod trito illo verſu exprimitur:

Regis ad exemplum totus componitur Orbis.

Quamobrem magnoperè cavendum eſt, ne quid, ſine gravi neceſſitate aut fiat, aut dicatur; quod Principum erga Eccleſiam ſtudium poſsit remittere. Eâ ratione adductos ſe fuiſſe ad ſtatuendam hanc primam propoſitionem ſignificant Illuſtriſsimi Præſules his declarationis verbis, quæ huc ſine dubio reſpiciunt; *Hæretici quoque nihil prætermittunt quo eam poteſtatem quâ pax Eccleſiæ continetur, invidioſam, & gravem Regibus, & populis oſtentent, iiſque fraudibus ſimplices animas ab Eccleſiæ Matris, Chriſtiq; adeò communione diſſocient.* Videndum eſt igitur, an doctrina eorum, qui Eccleſiam circa Regum, & Principum temporalia poteſtatem aliquam in certis caſibus exercere poſſe aſſerunt, poteſtatem illam *invidioſam, & gravem Regibus, & populis efficiat.*

2. Malis certè non poteſt invidioſum non videri quidquid eorum pravis cupiditatibus obſiſtit: At boni licet ſuaptè ſpontè ad virtutem ferantur, gaudent ſibi pluribus obicibus viam ad crimen præcludi. Timent, aut etiam oderunt poteſtatem Eccleſiaſticam Principes; illi ſcilicet, qui Eccleſiam non ut Matrem, cui parere velint, ſed ut ancillam habent, cui dominari cupiant. Non oderunt, neque timent, qui Religionem Principatui, non Principatum Religioni anteponunt, qui ab Eccleſia fidem, ac vivendi normam accipere ſtudent, non ejus opibus ditari, libertatem infringere, ac juriſdictionem uſurpare moliuntur.

3. Qua

3. Qua in re graviſsimam Regi Chriſtianiſsimo injuriam feciſſe mihi videntur Regni ejus Antiſtites, dum Eccleſiaſticæ poteſtati Principes quantum ad temporalia omninò ſubtrahere tentarunt. Significarunt enim aliquo pacto ſe ſuſpicari, fore ut potentiſsimus ille Rex à fide Catholica, quam profeſsi ſunt, quotquot in eodem Throno à duodecim ferè ſæculis ſederunt, brevî non ſolùm eſſet ipſe diſceſſurus, ſed etiam ſubditos avocaturus, vel commiſſurus aliquid hujuſmodi tanta cum obſtinatione, ut Eccleſia præmiſsis fruſtrà precibus, monitionibus, comminationibus, cenſuris, illud tandem extremum ac in deſperatis tantùm malis, & maxima cum cautela uſurpandum remedium adhibere cogeretur, ut ſcilicet ejus ſubditos à præſtituto fidelitatis juramento abſolveret.

4. Si tam ſiniſtram de tam Religioſo Principe ſuſpicionem mente non conceperant, quid neceſſe erat doctrinam ſpargere, ex qua certò ſecutura erat magna in Eccleſia perturbatio, piorum Chriſtianorum offenſio, ac quoddam ſchiſmatis genus? ſed ſi de Rege Chriſtianiſſimo ità ſentiebant, ejus Religionem quomodo non offendebant? Accedit quod ſi Religioſiſſimus ille Princeps ità malè fuiſſet affectus, eum ad caſum impuliſſet, potiùs quàm labantem confirmaſſet Cleri ſui doctrina impunitatem promittens.

5. Ut enim excelſis animis antiquiùs nihil eſt, quàm Imperium non habitum adipiſci, obtentum ſervare, ac propagare, amiſſum recuperare; ita nihil eſt quod timeant magis quàm Principatûs amiſſionem, vel in ejus aſſecutione impedimenta. Itaque ſi ſupremi Principes ex fidei deſertione, vel etiam impugnatione damnum aliquod temporale ſibi accidere non poſſe confidant, & ſpiritualia non ſatis pertimeſcant, faciliùs ortâ vehementi tentatione in præcipitium corruent, & innumerabilem hominum turbam ſecum trahent. Cùm èconrà ſi Principatûs privatione ſe plecti poſſe ſentirent, illo veluti fræno cohiberentur.

6. Si autem jam Principes à fide defecerint, tantùm abeſt ut illa Eccleſiæ autoritas à repetendo piæ matris gremio avertat, ut ad reditum potiùs invitet. Vel enim Eccleſia jam uſa eſt in illos autoritate prædicta, vel ad eâ utendum

eſt

Digitized by Google

eſt parata, vel omninò uti non meditatur; ſi jam illam adhibuit, aut adhibere propoſuit, reſipiſcentiâ huic malo occurretur. Si ab ea uſurpanda omninò abſtinere deliberavit, cur gravem futuram filiis obedientibus poteſtatem Matris pertimeſcant, quæ nec inimicis nocere voluit?

7. Miror potuiſſe Illuſtriſſimos Antiſtites Gallicanos hanc Eccleſiæ poteſtatem negare, ex qua tantam utilitatem totum illud Regnum non ità pridem percepit. Ut enim prætermittam quæ ſub Henrico III. in Gallia geſta ſunt, quia licet labantem, & ferè labentem fidem confirmarint, quorumdam temeritas ſub ſpecie zeli, longiùs quàm par erat progreſſa eſt; Quis ſcit quam cladem perpeſſura erat Catholica Religio in eo Regno, niſi obſtitiſſet Eccleſia Henrico IV. quominus Regnum adipiſceretur, donec hæreſim Calvinianam abjuraſſet? Quis ſcit utrùm ejus filius, aut nepos hodie regnans, & hæreſim ipſam Calvinianam tam glorioſè à ſua ditione exterminans, Patris aut Avi errorem ſecuti fuiſſent, & in eum maximam ſubditorum partem, ad quem plures videbantur propenſi, ſuo exemplo, & autoritate impuliſſent.

8. Neceſſaria eſt aliundè populis, præſertim Francis, doctrina hæc de poteſtate Eccleſiæ in Principes. Cùm enim à majoribus ſuis Regnum ab una ſtirpe in aliam non ſemel translatum fuiſſe meminerint, expedit ut certò ſibi perſuadeant id ſine præſtiti juramenti ſolutione, ac ſine autoritate Eccleſiæ tentare nefas eſſe, nec interventuram unquam illam autoritatem, niſi fortè graviſſimæ cauſæ, deficientibus aliis omnibus remediis, & adhibitâ cautelâ quàm maximâ, illuc adigerent; adeoque favente rerum concurſu nihil ſibi temerè aggrediendum.

9. Quod ſi populi hæreſi ſint infecti, cùm Eccleſiam non audiant, parùm fortaſſe illis prodeſt hæc doctrina; ſed ideò minùs ſecura eſt Principum dignitas ab illorum perfidia. Nam præterquam quod faciliùs eſt, ut qui datam Deo fidem frangunt, Principibus, ſi occaſio tulerit, eam negent, hæreticorum eſt ingenium, quod poſtrema præſertim ſæcula docuerunt, ut Principum ſæcularium perinde atque Eccleſiæ, jugum excutere pro viribus conentur. *Dominationem ſpernunt, majeſta-*

Digitized by Google

majeſtatem autem blaſphemant ut ait B. Thaddæus. Nec Principibus, niſi ſcandali vitandi cauſa, parendum eorum plerique arbitrantur. Itaque illis neceſſarium, & Principibus tutum eſſet, ut Eccleſiæ ductum ſequerentur, quæ & Dominis obſequi præcipit, etiam ex regulis conſcientiæ, & tamen, ſi ipſi Regem Regum, & Dominum Dominantium impugnent, eos coercere conatur.

10. Quos igitur ab Eccleſia poteſt alienos efficere illa ejus autoritas? Paganos fortaſſis. De illis Antiſtites Gallicanos cogitaſſe non puto. Sed numquid facultas cenſurarum adimenda etiam erit Paſtoribus Eccleſiaſticis, ne illarum metus in Fideles à ſuſcipiendo Baptiſmo retardet? Num inermis eſſe debet omnis Superior, ne pœnarum timor ab ejus obedientia deterreat?

11. At, inquies, poſſunt Eccleſiaſtici Superiores eâ poteſtate abuti. Poſſent fortaſſis, ſed difficillimè. Sed nonnè Principes ſua ſæpiùs abutuntur? Ideone illâ ſpoliandi ſunt? Certè minùs metuendum eſt, ne Eccleſia Regnum Principibus immeritis auferat, quàm ne illi auferri ſibi mereantur.

CAPUT III.

An verbo Dei conſona ſit ſententia, Reges in temporalibus ab omni Eccleſiaſtica poteſtate omninò ſubducens.

1. MEum non eſt certos limites præfigere alterutri poteſtati: hoc tantùm probare contendo, non poſſe Principes, etiam in temporalibus, prout ordinem habent ad ſpiritualia omninò Eccleſiaſticæ poteſtati ſubduci. Contrarium declarant Præſules Gallicani, ac verbo Dei aſſerunt conſonam eſſe ſuam ſententiam. Sed qui veras olim libertates Eccleſiæ Gallicanæ coram Philippo VI. Rege Francorum anno 1329. tantâ cum laude propugnavit Petrus Bertrandi Epiſcopus Eduenſis tractatu de origine Juriſdictionum quæſt. 3. reſpondet; *Ad tertiam rationem*, inquit, *de Chriſto, qui abjecit à ſe, ut dicunt, omnem juriſdictionem temporalem, dicendum eſt, quod qui dicit Chriſtum non habuiſſe omnem poteſtatem ſæcularem, ſeu temporalem & ſpiri-*

 tua-

tualem contradicit ejus verbo, *Matth. ult. cap.* DATA EST MIHI OMNIS POTESTAS IN CÆLO, ET IN TERRA. *Et Apocal.* 1. *dicitur*; PRINCEPS REGVM TERRÆ. Et infrà; *Verumtamen quia principaliter venerat nos redimere*, *& ſalvare*, *quaſi omnes actus ejus verſabantur circa eruditionem noſtram*, *& pauci*, *aut nulli circa exercitium cujuſcumque juriſdictionis*; *non quod utramque poteſtatem non haberet*, *ſed ut ſaluti noſtræ totaliter impenderet*, *ſicut dicit Joann.* 3. *Non enim miſit Deus Filium ſuum in mundum*, *ut judicet mundum*, *ſed ut ſalvetur mundus per ipſum. Expleto autem Sacramento noſtræ ſalutis per mortem Chriſti*, *& ejus Reſurrectionem*, *Chriſtus commiſit Petro regimen Eccleſiæ tantum*, *quantum neceſſarium erat*, *& expediebat*, *cum regimine Eccleſiæ. Et quia utraque poteſtas temporalis*, *& ſpiritualis eſt ad hoc neceſſaria*, IDEO VTRAMQVE POTESTATEM COMMISIT PETRO.

2. Qui ergò dixit Joann. 18. quod primo loco in declaratione refertur; *Regnum meum non eſt de hoc mundo*, dixit Matth. 28. *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cælo & in Terra: Euntes ergò docete omnes gentes.* Itaque cùm verum vero contrarium non ſit, multò minùs prima, & ſuprema veritas, ſibi ipſi; duo hæc oracula ità concilianda ſunt, prout utriuſque circumſtantiæ poſtulant. Chriſtus cùm hæc verba proferret, *Regnum meum non eſt de hoc mundo*, ad mentem Pilati reſpondebat interrogantis, an eſſet Rex Judæorum, ejuſmodi ſcilicet quales extiterunt Saul, David, & alii, qui per ſe ipſos populum regebant in rebus politicis, bella gerebant, & cætera omnia implebant Principis ſæcularis munia. In eo igitur ſenſu negavit Chriſtus Regnum ſuum eſſe de hoc mundo. At verò cum Apoſtolis officium imponeret docendi, & baptizandi, ne dubitarent, collatam cum officio plenam autoritatem, quæcumque ad ſpirituale regimen neceſſaria eſſent, præſtandi, non ſolùm in cœlo, ſed & in terrâ datam ſibi omnem ſine exceptione poteſtatem aſſeruit. Ex primis enim verbis, *data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra* quaſi concludendo infert: Euntes ergò, &c. quia poteſtas Eccleſiaſtica directè, ac præcipuè circa ſpiritualia verſatur, circa temporalia autem nonniſi, quatenus ſpiritualia requirunt.

3. Itaque Apoſtoli, eorumque ſucceſſores ex Dei ordinatione Regalia officia non exercent, atque adeò rectiſſimè cum Chriſto dicunt; *Regnum meum non eſt de hoc mundo.* Hinc tamen

Digitized by Google

men nullâ legitimâ conſequentiâ infertur, non poſſe Chriſti Vicarios, & Apoſtolorum ſucceſſores, Reges, & Principes, præſertim cùm jam per characterem baptiſmalem Eccleſiæ filii facti ſunt, eique ſubditi, ſi fidei, ac Religioni perniciem afferunt, monere, compeſcere, ac mediis congruentibus, & efficacibus impedire, ne poteſtate temporali abutantur contra Supremi Regis cultum, & obſequium. Nec in hoc Reges, ſed Apoſtolos & Paſtores agunt. Unde qui hanc Eccleſiæ poteſtatem impugnant, æquivocatione colorem ſuæ ſententiæ obducunt, quaſi poteſtas Eccleſiæ ad arcendos ab evertenda Religione Principes ſibi per baptiſmum ſubjectos; etiam per abſolutionem ſubditorum à juramento fidelitatis, deficientibus aliis remediis, idem eſſet quod poſſe Regna ſibi adſcribere, atque inſtar Principum ipſorum regnare.

4. Addunt ſecundò, Illuſtriſsimi Antiſtites dictum eſſe à Domino *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo* Matth. 22. verſ. 21. ſed illius oraculi primam partem ſecunda exponit. Quis enim negat reddenda eſſe *quæ ſunt Cæſaris Cæſari*; dummodo reddantur *quæ ſunt Dei Deo*, quorum alterum alteri contrarium non eſt, licet hominum vitio intervertantur. Verum ſi Cæſar non ſolum quæ Dei ſunt, Deo non reddat, ſed ſubditos etiam ſuos à fide ſolemniter Deo promiſſa revocet, ac per vim retrahat, nonne poterit qui Dei vice fungitur, niſi aliundè mala graviora timeantur, fidelibus declarare *obediendum Deo magis quàm hominibus* juxta oraculum Principis Apoſtolorum. Act. 5.

5. At, inquies, hinc tantum ſequi, non eſſe parendum Principi aliquid contra Deum præcipienti, non autem proptereà in aliis ab ejus obedientia recedendum, cùm utrique ſatisfieri poſsit; ſi ut Chriſtianos decet, bonorum, aut etiam vitæ jacturam patiantur, ne vel Deum offendant, vel à Principe deſciſcant. Laudabile quidem id foret. Sed quotuſquiſque nunc eſt, qui tanto Chriſti amore incenſus, tanto rerum temporalium, ac vitæ contemptu præditus ſit, ut paupertatis, exilii, ac mortis metu à Dei ſervitio non deterreatur, cùm tot videamus minora mala reformidantes, aut caduca bona ſperantes ad Principum, quàm ad Dei mandata promptiores. Nonne igitur, ut innumerorum hominum rui-

Digitized by Google

næ occurreretur, liceret Eccleſiæ, Chriſtiano Principi, pluries monito, contumaci, & incorrecto poteſtatem nocendi adimere, ac populos ab ejus tyrannide ſubducere, ſi hoc ſine majorum malorum periculo fieri poſſet?

6. Profertur 3. caput 13. Epiſtolæ B. Pauli ad Romanos, *omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, &c.* Sed ſe ipſemet Apoſtolus explicat, addens; *Nam Principes non ſunt timori boni operis, ſed mali, Vis autem non timere poteſtatem bonum fac; & habebis laudem ex illa: Dei enim Miniſter eſt tibi in bonum, &c.* Quid ergo ſi Principes ſint timori boni operis non mali? Si timenda ſit poteſtas bonum facienti? ſi Diaboli miniſter ſit in malum?

7. Loca Scripturæ ſacræ præcipua, quæ ſententiæ Illuſtriſſimi Cœtus Pariſienſis adverſantur, in Doctorum autoritatibus, quas ſuo loco referemus, continentur. Interim adverto non defuiſſe ſcriptores, etiam in Gallia, ut infrà videbimus, ſpeciatim cap. 8. §. 5. Quibus ſententia illa ita verbo Dei conſona non viſa ſit, ut eam hæreticam cenſuerint. Unde valde iniquum eſſet eos, qui ejus ſententiæ momentis convicti fuiſſent, ad contrariam metu pœnarum adigere.

CAPUT IV.

Utrum poteſtas Regum immediatè à Deo ſit.

1. Plurimum probo Doctorum illorum inſtitutum, qui Regibus ſubditorum reverentiam, & obedientiam conciliare conantur, adductis non ſolùm politicis, & naturalibus, ſed etiam Divinis rationibus. Ea enim eſt hominis ad libertatem propenſio, ut niſi omni vinculorum genere ſe adſtrictum ſentiat, facilè datâ occaſione jugum excutere tentet. Depravatâ per peccatum naturâ, dum quiſque nimium, ac ferè ſolum ſe diligit, ubique ſibi ſoli conſulit, aliorum parva, vel nulla ratione habita, unde infinitæ naſcuntur injuriæ, innumera pullulant diſſidia, quibus confunditur, ac perit civilis omnis conjunctio, niſi præſtò ſit qui, & pro ſua

Digitized by Google

ſua ſapientia leges præſcribat, & pro tradita ſibi autoritate illarum executionem urgeat, illarum violationem ulciſcatur, ac unicuique quod ejus eſt conſervans, pacem foveat, & confirmet; ſed illa ipſa depravatio, quæ hominem ad malum inclinat, fræni eſt impatiens, nec facilè patitur ab alio ſe cohiberi. Quamobrem Divinâ ſimul, & humanâ eſt autoritate obliganda.

2. Itaque certum eſt teneri Chriſtianos ex Divino etiam præcepto legitimos Principes colere, debitaque illis obedientiæ, Tributorum, aliaque id generis officia perſolvere; indubitatum eſt etiam Divinam voluntatem ad cujuslibet Principis electionem, ſive inſtitutionem intercedere, & corda hominum in electionibus, ſive inſtitutionibus quodammodo dirigere: graviterque perduelles, ac inobedientes plectere. Id docent ſancti Patres, quorum adducuntur teſtimonia ad confirmationem autoritatis Regiæ. In eo ſenſu rectè dicitur poteſtas Regum in communi, vel etiam cujuslibet Regis à Deo eſſe.

3. Sed altiùs aliqui Dignitatem Regiam pervehunt, docentes eam æquè à Deo inſtitutam fuiſſe, ac ſpiritualem, & ſingulis Regibus à Deo immediatè conferri. Diſſimulanda eſſet hæc opinio, quantumvis falſa, ſi eò tantùm ſpectaret, ut populi libentiùs Principibus ſubjacerent, debitamque illis fidem religioſiùs ſervarent; Licet enim error nunquam ex ſe bonus ſit, neque probandus; utilis tamen ex occaſione interdum eſt, atque tolerandus. Sed qui Regiam autoritatem nimis extollunt, hoc tantùm ſibi videntur propoſuiſſe, ut Eccleſiaſticam Dignitatem tantumdem deprimant, ac Principum Eccleſiaſtica jura invadentium injuſtitiam eo prætextu excuſent, quod, ut inquit Petrus de Marca lib. 2. cap. 1. §. 1. *Perinde in Reges ſingulos, ac in Epiſcopos autoritas à Deo immediatè derivatur.* Perfectam inter illos æqualitatem tribus primis §§. hujus capitis adſtruere nititur: Primus ſic incipit: *E collatione duarum poteſtatum egregiè conficitur Regiam æquè à Deo inſtitutam fuiſſe ac Spiritualem, & ſolidam humanarum rerum adminiſtrationem illi demandatam.* Et infrâ; *Certum, & conſtantiſſimum eſſe debet apud pios, & devotos Regum cultores unicuique Regum poteſtatem Regiam immediatè à Divino numine conferri.*

4. Hæc ſi ſeorſim conſiderentur, falſa quidem ſunt, ſed neminem lædere videntur. At verò ſi conferas quæcunque Autor in illo opere, aliique Gallicani Scriptores in ſuis libris, Principibus in Eccleſiam permittunt, ratione protectionis, tuitionis, ſeu cuſtodiæ Canonum, quam aſſerunt Regibus à Deo commiſſam, comperies ex ipſorum mente in multis paulò minorem Pontificali, in aliquibus æqualem, & in nonnullis etiam majorem eſſe, & quidem à Deo datam laicis viris, circa res Eccleſiaſticas poteſtatem. Itaque prætermitti omninò non potuit quæſtio, ex cujus neglectu tandem populo perſuaderetur, quæcunque à laicis patitur Eccleſia, non injurias eſſe, ſed jura Divinitùs tradita.

5. Audi Renatum Choppinum de Sacra Politia lib. 1. tit. 7. §. 9. expreſſis verbis tribuentem Regibus autoritatem in res Eccleſiaſticas, ex quodam jure Divino, Numinis afflatu, ac ſacrâ quâdam unctione; *Hoc certè litterarum monumentis proditum legimus Regium nomen in terris haud quaquam ortum fuiſſe, ſed Cœlitùs à Diis emiſſum, Regeſque ipſos ità inſtitutos, qui Numine afflati, & ſacro delibuti oleo, Divinum quid præferrent, penes quos etiam ſacrorum poteſtas foret Autore Euſebio Hiſtoriæ Eccleſ. volum. 1. Exin Gallicus Orator Ægidius Romanus libris editis aſſeruit Sacrorum Beneficiorum erogationem ad Reges, ac Cæſares pertinere Philippi IV. Regis temporibus.* Quid ampliùs dixiſſet de Epiſcopo, qui Spiritum ſanctum accipit, dum ex Inſtitutione Chriſti per impoſitionem manuum Presbyterii, per ſacram unctionem, alioſque myſticos ritus conſecratur ad gubernandam Eccleſiam?

6. Ut aliquid à Deo immediatè eſſe dicatur, alterutrum ex his duobus requiritur, ut ſcilicet poteſtas, quæ confertur non poſſit ab alio dari, quàm à Deo; vel, etiam ſi ab alio concedi poſſet, Deus ipſe ſolus de facto velit elargiri. Alium modum non video, niſi quis de verbis contendere, non de rebus quærat diſputare. Sacerdotum poteſtas ad conficiendum in Sacrificio Miſſæ Corpus Chriſti, vel ad dimittenda peccata, non poteſt ad alium quàm ad Deum immediatè referri; quamvis accipiatur per impoſitionem manûs Epiſcopi: Quia nemo poteſt peccata dimittere, vel Corpus Chriſti conficere, niſi ſolus Deus tanquam cauſa principalis, & ejus Miniſtri tanquam cauſæ inſtrumentales, & minus principales. Majùs

Digitized by Google

jùs autem eſt illa efficiendi poteſtatem communicare, quàm illa per ſe efficere. Poteſt verò quilibet homo liber, Principis regimini ſeſe ſubjicere, ad ei parendum ſeſe adſtringere, fidem ſpondere, denique ad omnia illa officia obligare, quæ Principes à ſubditis exigunt. Undè nihil opus eſt ad Divinam omnipotentiam recurrere pro rebus illis, quæ ab hominibus præſtari poſſunt, & quæ ſaltem ex parte quotidiè præſtantur.

7. Solùm igitur, ſi non expectato hominum conſenſu, atque ſine ulla illorum opera, Deus ipſis Regem præponeret, iſte à Deo immediatè ſuam poteſtatem haberet. Id aliqui Doctores de Saule, & de Davide opinantur, quamvis negantibus aliis; ſed nemo ità conſtitutos in Gallia Reges ſomniavit.

8. Mutationes, quæ in Principatu Gallicano contigerunt, ſatis indicant illum non eſſe immediatè à Deo, ſed à populorum conſenſu. Quæ enim ratio Divina poſtulabat, ut modò à Clodovei familia, modò à familia Pippini, denique ab Hugonis Capeti poſteris regeretur. Ut primò Reges per electionem, alii per ſucceſſionem Regnum adipiſcerentur, ut principio admitterentur etiam illegitimi, deindè tantùm legitimi, iique maſculi?

9. Maneat igitur poteſtatem Regum à Deo eſſe, illiſque ex Divino præcepto parendum: non tamen illorum poteſtatem æquè ac Eccleſiaſticam immediatè à Deo conferri. Utrumque probatur ex iis autoritatibus, quæ à Domino Marca proferuntur, vel citantur, & ex aliis, quas poterat adducere. Cùm enim B. Auguſtinus lib. 5. de Civit. Dei cap. 21. ait. *Qui Auguſto, ipſe & Neroni: Qui Veſpaſianis, vel Patri, vel filio ſuaviſſimis Imperatoribus, ipſe & Domitiano crudeliſſimo* (Regnum dedit.) Et Tertullianus Apolog. cap. 30. *Inde Imperator unde & homo antequam Imperator; Inde poteſtas illi, unde & ſpiritus.* Et S. Irenæus lib. 5. adverſus hæreſes cap. 24 *cujus juſſu homines naſcuntur, hujus juſſu & Reges conſtituuntur:* Et S. Epiphanius hæreſi 40. *Videſne ut hæc mundi poteſtas à Deo ſtabilita ſit, gladiiq; jus obtineat? Neque verò id aliunde quam à Deo ad vindicandum accipit.* Hi inquam, Patres nihil aliud intendunt, quam Principatum non à Diabolo, ſeu à falſis Diis, ut volebant ii, quos contra diſputabant, ſed à Deo

vero

vero dari. Utrum autem immediatè vel per populi electionem, aut conſenſum, non definiunt, ut patet Textus integros legentibus. Tertulliani conſilium eſt oſtendere falſos Deos pro Imperatoribus non eſſe orandos, ſed verum Deum: S. Auguſtini, non à falſis Diis, ſed à providentia Divina Imperia diſtribui; S. Irænæus hoc argumentum tractat, *de Diaboli perpetuo mendacio, poteſtatibus, quibus nos parere oportet, atque Imperiis terrenis quatenus à Deo, non à Diabolo conſtituantur.* S. Epiphanius Hæreticos Archonticos impugnat, Principem Sabaoth ſeptimo in orbe collocantes, tyrannidem ibi exercentem, blaſphemantes Deum, ac dominationem ejus ſpernentes.

10. S. Iſidorus Peluſiotes Epiſt. 216. *Poteſtatem*, inquit, *hoc eſt Imperium, & Regnum à Deo formatum, atque inſtitutum eſſe profitendum eſt, ut ne ornatus in ſtatum inornatum degeneret.* Verum (quod etiam de ſupracitatis, & aliis dici poſſet) hoc ad Divinam providentiam referendum eſt, quæ Principatum quidem approbat, & confirmat, vultque Principibus legitimis etiam diſcolis obtemperari; Non tamen ſingulis poteſtatem aliquam ſupernaturalem, quemadmodum Sacerdotibus Deus infundit, imò aliquos Principes, impios ſcilicet regnare permittit, quamvis non approbet, ut ſubjungit idem S. Iſidorus; *Quod ſi quis impius, aut ſacrilegus in illud irruperit, haud quaquam ſcilicet hunc à Deo creatum, ac deſignatum eſſe dicimus, verùm permiſſum eſſe.* Quod de tyrannico uſurpatore tantum non intelligit. Proſequitur enim; *Quo nimirum aut Pharaonis in modum improbitatem omnem ſuam evomat, atque ita extremo ſupplicio excrucietur, aut eos, qui crudelitate opus habent; ad meliorem mentem revocet, quemadmodum Rex Babylonis Judæos.*

11. Idem clariùs explicat S. Joannes Chryſoſt. homil. 23. in Epiſt. ad Romanos in hæc verba; *Non eſt poteſtas niſi à Deo*, quæ ſic interpretatur; *Quid dicis? Omnis ergo Princeps à Deo conſtitutus eſt? Iſtud*, inquit, *non dico. Nec enim de quovis Principe mihi ſermo nunc eſt, ſed de ipſa re. Quod enim Principatus ſint, quodque hi quidem imperant, illi verò ſubjecti ſunt, quodque non ſimpliciter, ac temerè cuncta feruntur, nec fluctuum inſtar populi huc, atque illuc circumaguntur, Divinæ ſapientiæ opus eſſe dico. Propterea non dicit; Non enim Princeps eſt, niſi à Deo,* SED DE RE IPSA DISSERIT, *dicens, non enim poteſtas eſt niſi à Deo.* Quid poteſt his verbis luculentiùs deſiderari?

12. Au-

Digitized by Google

12. Autoritatem Juſtiniani (qua toties utitur D. de Marca, cùm deprimenda eſt Eccleſiaſtica juriſdictio, & Principum voluntati ſubjicienda) hic repudiat, quaſi B. Pauli, & aliis Divinarum Scripturarum oraculis contrariam, quibuſcum ſi pugnaret, ab omnibus ſanè Chriſtianis eſſet rejicienda. Sed quis ſibi perſuadeat Juſtinianum adeo tractandarum rerum Divinarum, & Eccleſiaſticarum cupidum, & gloriæ avidum, rem Imperiali Dignitati tantum ſplendorem conferentem ignoraſſe? Qui tam ſæpè Epiſcopum agebat, neſciſſet ſuam autoritatem æquè ac Sacerdotalem à Deo immediatè profectam? Novit certè Juſtinianus poteſtatem Regiam à Deo eſſe; ſed in eo, quem diximus, ſenſu. Ait ille ff. de orig. jur. l. 2. §. 9. *Quia difficile plebs convenire cœpit, populus certè multò difficiliùs, in tanta turba hominum: neceſsitas ipſa curam Reipublicæ ad Senatum deduxit. §. 11. noviſsimè ſicut ad pauciores juris conſtituendi via tranſiſſe, ipſis rebus dictantibus, videbatur: per partes evenit, ut neceſſe eſſet Reipublicæ per unum conſuli. Nam Senatus non perinde omnes Provincias gerere poterat. Igitur conſtituto Principe datum eſt ei jus, ut quod conſtituiſſet, ratum eſſet.* Item ff. de conſtit. Princ. l. 1. *Quod Principi placuit legis habet vigorem, utpote cùm lege Regia, quæ de Imperio ejus lata eſt,* POPVLVS, EI, ET IN EVM OMNE SVVM IMPERIVM, ET POTESTATEM CONTVLERIT. Oritur ergo immediatè à populorum conſenſu autoritas Regia: ſed à Deo tanquam à primo fonte proficiſcitur, ab eo conſenſus hominum confirmatur, ab eo Regum contemptus vindicatur, idque Juſtinianum non latuit, ut ſignificant ejus verba nov. 6. *Maxima quidem in hominibus ſunt dona, à ſupremâ collata clementiâ, Sacerdotium, & Imperium; & illud quidem Divinis miniſtrans, hoc autem humanis præſidens, ac diligentiam exhibens; ex uno eodemque principio utraque procedentia, humanam exornant vitam.*

13. Rejectâ Juſtiniani autoritate, non miror Ariſtotelis non haberi rationem; Illud tantum miror, quod addit Dominus de Marca loc. cit. §. 2. quod de Regibus *opiniones in Ariſtotelis officinâ conflata magno ſtudio etiam à Chriſtianis arrepta ſunt.* Siquidem, ut ille vult, erant ſacris Scripturis contrariæ, quomodo potuerunt magno ſtudio à Chriſtianis arripi? An Chriſtiani minus Spiritus ſancti, quàm Ariſtotelis autoritati tribuunt? Docent communiter Patres nullam gentem ſinceriùs Reges

colere, eorumque mandata, Divinæ legi non repugnantia, fideliùs exequi, quàm Chriſtianum populum: Quomodo ergo arriperent opiniones non minus legi Divinæ, quàm Principum poteſtati infenſas? Sed illa Divinæ Scripturæ teſtimonia non aliud ſuadent, quàm à Divina providentia conſtitui Principes; Divinæ ordinationi reſiſtere, qui eis reſiſtit; eumque ſibi damnationem acquirere, qui juſtis eorum mandatis non obtemperet. Hæc Chriſtiani omnes fatentur: *Regiam poteſtatem æquè à Deo inſtitutam fuiſſe ac ſpiritualem; & perinde in Reges ſingulos, ac in Epiſcopos autoritatem à Deo immediatè derivari*, nec ſacræ Scripturæ docent, nec Chriſtiani rerum Theologicarum periti credunt.

14. Sed, ne in re tàm aperta tempus teramus, id unum ab eis peto, qui docent poteſtatem Regiam æquè à Deo inſtitutam fuiſſe ac ſpiritualem, & unicuique Regum poteſtatem Regiam immediatè à Divino numine conferri, quodnam ſit Sacramentum, quo poteſtas illa traditur, ubi, à quo, quando, & quomodo inſtitutum?

CAPUT V.

An Patrum traditioni conſona ſit doctrina Præſulum Gallicanorum, Reges Eccleſiaſticæ poteſtati in temporalibus omnino ſubducentium, ac primò de Patribus in Conciliis ſedentibus?

1. PAtres appellantur, vel Epiſcopi in Conciliis congregati, vel ii, quos propter eximiam doctrinam Eccleſia tanquam fidelium parentes in Chriſto agnoſcit, ſive Epiſcopali dignitate fuerint inſigniti, ſive non fuerint. Utroſque audiamus, ac primùm in Conciliis ſedentes.

2. In Concilio Romano tertio ſub Gregorio VII. anno 1076. ſententia depoſitionis contra Henricum IV. Germaniæ Regem pronunciata fuit, atque ejus ſubditi à juramento fidelitatis abſoluti, rurſuſque in Concilio Romano ſeptimo anno 1080. depoſitio, & abſolutio confirmatæ ſunt. Solent Galli objicere tentatum id fuiſſe à Gregorio VII. nimis au-

Digitized by Google

audacter, verum ſecus ſuadent tanti Pontificis pietas, ac in revocando ad meliorem frugem Henrico diligentia; ab aliis tamen Conciliis petenda ſunt exempla, quorum aliqua irrefragabilis ſunt autoritatis.

3. Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. anno 1168. Fridericum primum Imperatorem excommunicavit, ejuſque ſubditos à fidelitatis juramento abſolvit. Quæ legitimè præſtita fuiſſe agnovit Fridericus, quandoquidem Pontifici ſe humiliter ſubjiciens ſententiam revocari exoravit.

4. Concilium generale etiam Lateranenſe ſub eodem Alexandro III. cui plurimi Gallicani Præſules interfuerunt, can. ult. hanc pœnam decernit in Dominos certum quoddam prædonum genus foventes; *Relaxatos autem ſe noverint à debito fidelitatis, & hominii, ac totius obſequii, donec in tanta iniquitate permanſerint* (Domini) *quicumque illis aliquo pacto tenentur annexi:* In ipſos autem prædones; *confiſcentur eorum bona, & liberum ſit Principibus hujuſmodi homines ſubjicere ſervituti.*

5. Concilium Lateranenſe anno 1215. quod, ut notat Illuſtriſſimus Cardinalis de Perron, Jure univerſaliſſimum dicitur, quippè cui præter Summum Pontificem, & Patriarchas Conſtantinopolitanum, & Hieroſolymitanum interfuerint Patriarcharum Alexandrini & Antiocheni Legati, ſeptuaginta Archiepiſcopi, 412. Epiſcopi, & pluſquàm 800. alii Prælati, nec non omnes Reges, & Monarchæ Chriſtiani per ſe, vel per Legatos, ſcilicet Imperator Orientis, Imperator Occidentis, Rex Hieroſolymorum, Rex Galliæ, Rex Angliæ, Rex Aragoniæ, &c. cap. 3. ſic ſtatuit; *Si verò Dominus temporalis requiſitus, vel monitus ab Eccleſia; terram ſuam purgare neglexerit ab hac hæretica fœditate*, PER METROPOLITANVM, ET CÆTEROS COMPROVINCIALES EPISCOPOS EXCOMMVNICATIONIS VINCVLO INNODETVR, *&, ſi ſatisfacere contempſerit infra annum, ſignificetur hoc Summo Pontifici*; VT EX TVNC IPSE VASSALLOS AB EIVS FIDELITATE DENVNCIET ABSOLVTOS, ET TERRAM EXPONAT CATHOLICIS OCCVPANDAM, *qui eam exterminatis hæreticis ſine ulla contradictione poſſideant, &c.*

6. In hoc Concilio plenè conceſſum fuit Comiti Montifortis dominium Toloſæ, aliorumque locorum Comitatûs Toloſani, in pœnam favoris à Comite Toloſano hæreſi

Albigenſium præſtiti ; quæ conceſſio paulò ante decreta fuerat à Concilio apud Montempeſſulanum habito, & confirmata à Summo Pontifice uſque ad tempus Concilii generalis proximè congregandi dumtaxat. Rem narrat Petrus Vallis-Sarnenſis Monachus in hiſtoria Albigenſium, & alii. Decretum Concilii refert Lucas Dacherius ſpicileg. tom. 7. in quo maximè notanda ſunt verba iſta ; *Sacro conſulto Concilio ita duximus providendum : ut Raymundus Toloſanus Comes, qui culpabilis repertus eſt in utroque, nec unquam ſub ejus regimine terra poſſit in fidei ſtatu ſervari, ſicut à longo tempore certis indiciis eſt compertum*, AB EIVS DOMINIO, *quod utique grave geſſit*, PERPETVO SIT EXCLVSVS.

7. Innocentius IV. in Concilio Lugdunenſi anno 1245. ſententiam depoſitionis decrevit in Fridericum II. & abſolutionem ſubditorum à juramento fidelitatis : *Memoratum Principem, qui ſe Imperio, & Regnis, omniq; honore ac dignitate reddidit tam indignum, quiq; propter ſuas indignitates, à Deo, ne regnet, vel imperet, eſt abjectus, ſuis ligatum peccatis, & abjectum, omniq; honore, & dignitate privatum à Domino oſtendimus, denunciamus, ac nihilominus* SENTENTIANDO PRIVAMVS : *Omnes, qui ei juramento* FIDELITATIS TENENTVR ADSTRICTI, A IVRAMENTO HVIVSMODI PERPETVO ABSOLVENTES *autoritate Apoſtolicâ firmiter inhibendo, ne quiſquam de cætero ſibi tanquam Imperatori, vel Regi pareat, vel intendat.*

8. Concilium Conſtantienſe, quod à Comitiis Cleri Gallicani in ſecunda propoſitione laudatur, & in Gallia maximi fit ſeſſ. 17. hanc pœnam decrevit in eos, qui Sigiſmundo Regi Romanorum, & Hungariæ in Aragoniam proficiſcenti aliquam inferrent injuriam ; *Quicunque cujuſcunque ſtatûs, aut conditionis exiſtat, etiamſi* REGALIS, *Cardinalatus, Patriarchalis, Archiepiſcopalis, Epiſcopalis, Ducatus, Principatus, Comitatus, Marchionatus, ſeu alterius cujuſcumque dignitatis, ſeu ſtatûs Eccleſiaſtici, vel ſæcularis exiſtat, qui Sereniſſimum, & Chriſtianiſſimum Principem Dominum Sigiſmundum Romanorum, & Hungariæ, &c. impediverit*, ET OMNI HONORE, ET DIGNITATE, OFFICIO, BENEFICIO ECCLESIASTICO, VEL SÆCVLARI, SIT IPSO FACTO PRIVATVS. Et in ſententia contra Benedictum XIII. quæ habetur ſeſſ. 37. *Omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus inhibet ſub pœna fautoriæ ſchiſmatis, & hæreſis, atque privationis omnium Beneficiorum, dignitatum, & honorum Eccleſiaſticorum, & mundanorum, & aliis pœnis Juris, etiamſi Epiſcopalis,*

&

Digitized by Google

& Patriarchalis, Cardinalatus, REGALIS *ſit dignitatis, aut Imperialis, quibus, ſi contra hanc inhibitionem fecerint, ſint autoritate hujus decreti ac ſententiæ ipſo facto privati, & alias Juris incurrant pœnas, ne eidem Petro de Luna ſchiſmatico, & hæretico incorrigibili, notorio declarato, & depoſito tanquam Papæ obediant, pareant, vel intendant, aut eum quovis modo contra promiſſa ſuſtineant, vel receptent, ſibiq; præſtent auxilium, conſilium, vel favorem.*

9. Hanc ſententiam cum pœnis adjectis renovavit, & confirmavit Concilium Senenſe anno 1423. *Inhibitionem factam omnibus ſingulis Chriſti fidelibus ſub pœnis fautoriæ hæreſis, & ſchiſmatis, ac privationis omnium Beneficiorum, dignitatum, & honorum Eccleſiaſticorum, ac mundanorum, & alias pœnis Juris infligendo, ut dictâ ſententiâ præfati Concilii, cujus totum tenorem hîc haberi vult pro expreſſo, latiùs continetur, ratam, & gratam habens ejus executionem, continuationem continuare volens, decernit, ſtatuit, & declarat omnes, & ſingulos poſt obitum dicti Petri de Luna continuantes, ſeu perſeverantes in credulitate, vel obſervantia erroris, & ſchiſmatis ejuſdem Petri ſic (ut præmittitur) damnati, vel jus aliquod ab eo in eas directè vel per indirectum derivaſſe, aut derivari potuiſſe prætendentes, ſeu in vice ejus ſuccedentes, eorumque receptatores, defenſores, & fautores cujuſcumque ſtatûs, præeminentiæ, vel conditionis exiſtant, etiam Pontificali, Cardinalatus, Imperiali, vel* REGALI, *aut aliâ quacunque Eccleſiaſticâ vel ſæculari præfulgeat dignitate...... fore obnoxios, & ligatos pœnis, & cenſuris in dicta ſententia contentis.*

10. Conſtantienſe, & Senenſe ſecutum eſt Baſileenſe, quod prætermitterem, quia Illuſtriſſimi Antiſtites Gallicani ejus autoritate non utentes ad confirmandam ſecundam propoſitionem, licet Conſtantienſis Decreta, quæ citant, ſemel atque iterum renovaſſet, videantur fateri eam ad minus eſſe dubiam; niſi ſcirem quampluribus Gallis ſecus videri, ac Baſileenſe Concilium maximo in honore tanquam legitimum, & generale ab eis haberi: Concilium igitur Baſileenſe in ſalvoconductu dato in Congregatione generali die 18. Julii anno 1432. Legatis Pontificiis, ſic loquitur; *Exhortatur omnes, & ſingulos Chriſti fideles cujuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, aut præeminentiæ exiſtant ſpiritualis, & temporalis, etiamſi* REGALI, *Ducali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, vel aliâ quavis præfulgeant dignitate, Univerſitates, & Communitates, cæteroſque, quibus præſentes litteræ exhibitæ fuerint, eiſque in virtute ſanctæ obedientiæ mandat, ut ſi per eorum dominia, terras, Territoria, Civitates, Oppida, Caſtra, Status, Villas, Caſtella, aut alia*

 loca

loca vos, & quemlibet veſtrum tranſire contingat ſub pœnis, ſententiis, & cenſuris tam in Conſtantienſi, & Senenſi, quam hujus ſanctæ Synodi ſacris decretis contentis, & fulminatis diſtrictè injungendo, quatenus vos, & veſtrum quemlibet cum Comitiva hujuſmodi ſecuros, liberos, & tutos cum rebus, & bonis veſtris univerſis, ire, ſtare, & redire ſine moleſtia, & impedimento permittant, de ſecuritate, & conductu à nobis requiſiti, quoties opus fuerit, favorabiliter providendo. Patet igitur Epiſcopos Galliæ, qui magno in numero aderant in Concilio Baſileenſi, magnaque ibi autoritate pollebant, aliter quam modernos ſenſiſſe de poteſtate Eccleſiæ in Principes.

11. Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. de reform. c. 19. privatos declarat dominio Civitatis, Caſtri, aut loci, ea concedentes ad Monomachiam, &, ſi feudalia ſint, directis Dominis acquiſita decernit. IMPERATOR, REGES, DUCES, PRINCIPES, *Marchiones, Comites, & quocumque alio nomine Domini temporales, qui locum ad Monomachiam in Terris ſuis inter Chriſtianos conceſſerint, eo ipſo ſint excommunicati, ac juriſdictione, & dominio Civitatis, Caſtri, aut loci, in quo, vel apud quem duellum fieri permiſerint, quod ab Eccleſia obtinent, privati intelligantur; Et ſi feudalia ſint, directis Dominis ſtatim acquirantur.* In ipſos autem decertantes profert omnium bonorum proſcriptionem. *Qui verò pugnam commiſerint, & qui eorum patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium bonorum ſuorum proſcriptionis, ac perpetua infamiæ pœnam incurrant, & ut homicidæ juxta ſacros Canones puniri debeant, &c.* Vide Duvallium 2. 2. q. 17. Reſpondebitur fortaſſe Concilium Tridentinum non eſſe receptum in Gallia, ſed de illa receptione tractabimus alibi. Satis hic eſt, ut notemus Concilii œcumenici ſententiam ad minus Comitiorum Cleri Gallicani declarationi eſſe anteponendam.

12. Sed quæ opponetur reſponſio & Concilii Conſtantienſis in Gallia recepti tanquam generalis, & aliorum Conciliorum ubique receptorum, ut indubitatè œcumenicorum autoritati? Mirum eſt quomodo doctrinam, tot, tamque auguſtorum Cætuum ſententiæ adverſam, Illuſtriſſimi Præſules Pariſiis congregati declarare auſi ſint *publicæ tranquillitati neceſſariam, nec minus Eccleſiæ, quàm Imperio utilem, ut verbo Dei, Patrum traditioni, & Sanctorum exemplis conſonam omninò retinendam.*

13. Hæc ex Conciliis ſufficiant. Audiamus jam Patres, Epiſcopos, alioſque Doctores ſeorſim loquentes.

C A-

Digitized by Google

CAPUT VI.

An doctrina in prædicta propoſitione Cleri Gallicani contenta, ſit conſona menti S. Gregorii Magni?

1. SAnctus Gregorius Magnus lib. 11. Epiſt. 10. conceſſis privilegiis Xenodochio à Brunichilda Regina, & Theodorico ipſius nepote Rege conſtructo ſubjungit; *Si quis verò* REGUM, *Sacerdotum, Judicum, perſonarumque ſæcularium hanc Conſtitutionis noſtræ paginam agnoſcens contra eam venire tentaverit*, POTESTATIS, HONORISQUE SUI DIGNITATE CAREAT. Quæ clauſula continetur etiam in duabus Epiſtolis ſequentibus.

2. Hujus autoritatis vim cum aliàs eludere non poſſet Joannes Launoius, tres illas Epiſtolas ſuppoſitas, aut ſaltem interpolatas oſtendere conatus eſt Epiſt. par. 7. Epiſt. 1. & 6. ſed cùm ab undecim ferè ſæculis nemo in dubium eas revocaverit, nec ſolùm à Gregorio VII. allegata fuerit prima earum, ſed etiam omnes à pluribus Gallicanorum monimentorum collectoribus exſcriptæ, ut ab Andrea Duchesne Hiſtor. Francor. tom. 1. & à Patre Jacobo Sirmondo Concil. Gall. tom. 1. & ab innumeris illius Nationis ſcriptoribus citatæ, niſi argumenta proferat meridianâ, ut ita dicam, luce clariora, non videtur audiendus. Quæ ſint igitur ejus fundamenta videamus, & primò in Epiſt. 6. ubi ex profeſſo illas impugnat.

3. Primum petit ex eo quod Gregorius in concedendis ſimilibus privilegiis, ſimilem pœnam non adjecerit, ut probat adductis octo Epiſtolarum fragmentis. Secundò ex eo quod contra ſimoniam agens à ſimili etiam pœnâ inferendâ abſtinuerit, idque probat quindecim aliarum Epiſtolarum locis. Tertium ex eo quod ſubſequentes Pontifices, ſcilicet Nicolaus I. & Joannes VIII. qui ſimilem clauſulam longè poſt illa tempora primi uſurpare cœperunt, Regum mentionem non fecerint; ſed Nicolaus Eccleſiaſticarum tantum perſonarum; Joannes Sacerdotum, Judicum, &c. At certè argumenta illa negativa, veritatem prædictæ autoritatis concutere nequeunt; cùm multis

multis de cauſis contingere potuerit, ut S. Gregorius hæc privilegia intentatâ ſpeciali pænâ communienda duceret. Plurimas inveniſſet Launoius ejuſmodi cauſas, ſi prædictæ Epiſtolæ conſilio ſuo faviſſent, & quidem veriſimiliores, quàm rationes, quibus illas impugnat. Illuſtriſſimus Petrus de Marca Principum dignitatis vindex, non minus ſtudioſus, quàm Launoius, Regiæ autoritati ſatis eſſe putavit, *ſi ea privilegia*, de quibus agitur, *ad petitionem Brunichildæ Reginæ, & Theodorici Regis indulta* dicerentur; de Concord. lib. 3. cap. ult. n. 4. Hanc certè petitionem innuunt ipſæmet Epiſtolæ impetitæ, ſed apertiſſimè docent duæ, quæ iſtas antecedunt, in quarum prima, quæ eſt octava libri 11. ad Brunichildam Reginam ſic ſcribit S. Gregorius; *Privilegia locis ipſis pro quiete, & munitione illic degentium, ſicut voluiſtis, indulſimus.* Et infrà. *Nos itaque pro munitione locorum, de quibus Excellentia veſtra ſcripſit, omnia, ſicut voluit, ſancire ſtuduimus.* Et in Epiſt. 9. quæ eſt ad Theodoricum Regem; *Omnia, quæ Excellentia veſtra voluit citiùs, ac libenter implevimus.*

4. Sed cùm duæ iſtæ Epiſtolæ tres alias confirment, cur eas etiam Launoius falſas, & interpolatas non dixit, & ſeptimam etiam ejuſdem libri, cujus argumentum idem eſt, quod unius articuli Epiſtolæ prædictæ ad Brunichildem? Fortaſſe quia clauſulam ſuprà relatam expreſsè non referunt. At illam multùm veriſimilem efficiunt; cum quod illa clarè diſtinctèque exprimit, iſtæ in genere ſignificent. Nec ſine cauſa bis in una Epiſtola dixit S. Gregorius ſe rem feciſſe, ſicut Regina voluerat, qua repetitione indicare videtur, ſe rem conceſſiſſe valdè peculiarem.

5. Sed cùm plurium ſæculorum poſſeſſio Epiſtolis ſuffragetur, quas Launoius falſitatis, aut interpolationis ſuſpectas efficere nititur, non noſtrum eſt illarum veritatem probare, ſed accuſationem repellere. Veniamus igitur ad alia Launoii argumenta. Ridiculum certè illud eſt, quod tamen ipſe pluries admovet in hac Epiſtola 6. & in 1. & meminit etiam in ultima ejuſdem partis ſeptimæ; nimirùm, ſi hæc clauſula vera eſſet, S. Gregorium hæreticum fore, ſiquidem, inquit in hac Epiſtola 6. *Reges, qui non nihil Xenodochio malè ablatum, aſſes puta duos, non reſtituerint, deponit, & Eccleſiaſticâ communione privat:*

vat : Pœna duplex eſt , eaque omnium graviſſima , quæ levi , ut apparet , culpa irrogatur , alioquin indiſſimulabili veritate fatendum eſt , S. Gregorium credidiſſe pares eſſe culpas omnes ; cum Regibus , qui Decalogum violaſſent totum , pœna gravior non imponeretur. Quo pacto hic Pontifex in Joviniani , & Stoicorum hæreſim incurriſſet. Deus bone ! Quot habuit hæreticos non ſolùm Romana Eccleſia , ſed & Gallia ipſa , ſi in hæreſim incurrerunt quicumque Antiſtites pœnam omnium maximam , excommunicationem ſcilicet decreverunt in eos , qui res ad loca ſacra pertinentes , aut uſurparent , aut retinerent injuſtè. Quot enim edita ſunt à Conciliis , quot à ſummis Pontificibus , Decreta contra hujuſmodi ſacrilegium ? Videri poſſunt apud Canonum Collectores v. g. apud Antonium Auguſtinum in Juris Pontificii veteris epitome lib. 6. tit. 9. & lib. 15. tit. 30. 31. 32. 33. & 34.

6. Denique ex comparatione Gregorii VII. Henricum ab Imperio deponentis , & excommunicantis , cum Gregorio I. ſimili pœna plectentis Reges , Sacerdotes , & Judices privilegia ſupradicta violantes , infert Gregorium I. quem ut mitiſſimum laudat ſeptimus , immitiſſimum futurum fuiſſe , ſi pro privilegiorum illorum violatione , quæ ſine dubio minus crimen fuiſſet quam ea , de quibus reus dicebatur Henricus , æqualem pœnam irrogaſſet ; quaſi verò flagitia omnia , quibus per leges civiles indicta eſt pœna mortis , aut per Canones cenſura excommunicationis , æqualia ſint ; ac inter hæreticos Joviniani , & Stoicorum ſectatores cenſendi ſint omnes Eccleſiæ Paſtores , ſi pœna excommunicationis afficiant crimina diverſæ ſpeciei , ſeu inæqualis malitiæ. Ergone , cum in eodem peccati genere alius alio graviùs peccet , pro conditione perſonæ , cognitionis modo , & aliis , quæ concurrunt , ille tantùm qui omnium graviſſimè peccabit , erit excommunicandus , ne fortè æqualitas pœnæ Judicem arguat injuſtitiæ , ſi pro inæquali culpa æqualem pœnam imponat , aut hæreſis Joviniani,& Stoicorum ſuſpectum reddat,ſi peccata verè inæqualia , eſſe arbitretur æqualia. Accedit , quod pœna declarata , & executioni demandata ob crimen jam admiſſum , qualis fuit illata Henrico à Gregorio VII. major cenſenda eſt , quàm quæ alicui prohibitioni adjungitur adverſus eum , *qui agnoſcens contra eam venire tentaverit* , ut loquitur Gregorius I.

7. Præter illa argumenta quædam alia jam protulerat Epiſt. 1. ejuſdem partis 7. quorum unum eſt *eadem trium Epiſtolarum contextio*, *quæ falſitatis nota eſt*; ſed quid mirum, ſi tria ejuſdem omninò generis privilegia, eodem tempore ab iiſdem perſonis petita, eodem tempore conceſſa, iiſdemque omnibus circumſtantiis, eâdem formâ exprimantur; variatis tamen iis, quæ ad perſonas, ad quas dirigebantur, ſpectabant.

8. Sequitur argumentum negativum, ſumptum à ſilentio Joannis Diaconi vitæ S. Gregorii ſcriptoris, qui rem *Gregorio*, *& Sedis Apoſtolicæ rationibus conducentem quamplurimum* non prætermiſiſſet, ſi in Epiſtolis ejus extitiſſet. Debile ubique argumentum negativum, ſed hic maximè; Cùm Joannes ipſe in præfatione ſui operis declaret ſe multa, etiam memoratu digna, brevitatis cauſa prætermiſiſſe; *Quamquam*, inquit, *multa, & varia memoratu digna ſtudio brevitatis omiſerim, nihil memini me poſuiſſe, quod ſcriptorum veterum autoritate defendi nequeat*. An ſuſpectæ habebuntur argumento Launoii S. Gregorii Epiſtolæ de rebus magni momenti tractantes, quotquot à Joanne Diacono prætermiſſæ fuerint?

9. Aliud argumentum mutuatur ab Epiſtola Petri Damiani ad Alexandrum II. quæ eſt 12. libri primi; Verùm ibi Petrus non conqueritur de uſu cenſurarum, ſed de frequenti nimis ac indiſcreto; *Cunctis ferè Decretalibus paginis*, inquit, *anathema ſubjungitur*. Quare optimè notat S. Gregorium hunc morem in ſuis non obſervaſſe Decretis; Tam enim aberat à *cunctis ferè Decretalibus paginis anathemate ſubjungendo*; ut Launoius privilegia, de quibus eſt quæſtio, ex eo etiam capite impugnet, quod pœna excommunicationis illis adjecta fuerit, quâ in ſimilibus privilegiis, aut contra ſimoniam uti non ſolebat S. Gregorius. Quamvis hic petitio Regis, ac Reginæ fundatorum, vim illius conſequentiæ, aliàs illegitimæ, elidat.

10. Rationem illam, de qua ſibi tantùm applaudere Launoius videtur, nimirùm Pontifices futuros hæreticos, ſi pro levibus criminibus graves pœnas conſtituiſſent, quia cum Joviniano, ac cum Stoicis (quanquam hæreſis de Stoicis impropriè dicitur) peccata æqualia eſſe ſuppoſuiſſent, à Petro Damiani ſine dubio mutuatus eſt; ſed ineptè, ac in ſenſu ab ejus Autoris mente valde alieno adhibuit. Rectè quidem Petrus

Digitized by Google

Petrus Damiani de indiſcreto, ac frequentiſſimo uſu anathematis conquerebatur his verbis; *Cunctis ferè Decretalibus paginis anathema ſubjungitur..... quam ſit ſalutis immane periculum, & infinitè patens vorago labentium, ac pernicies animarum, Clementiæ veſtræ pietas non ignorat. Dicitur enim quiſquis hæc, vel illa non fecerit, ſive certè quiſquis hoc quod ſuperiùs ſtatutum eſt, irritum duxerit, vel in aliquo violaverit, anathema ſit.* Et aptè deinde addidit; *Non enim ſecundùm Stoicos omnia peccata ſunt paria, atque idcirco indifferenti ſunt ultione plectenda.* Non infert cum Launoio, vir aliàs ſatis auſterus, hæreticos eſſe cenſendos, qui pœnas æquales pro omnibus peccatis indiſcriminatim imponerent, ſed monet, cùm omnia peccata paria non ſint, pro omnibus anathema, maximam omnium pœnarum, non eſſe paſſim infligendum.

11. Accedit quòd Launoius, ut prædictæ rationi aliquem obducat colorem verbis S. Gregorii ridiculam affingit ſententiam, quaſi, dum vetatur uſurpatio, aut injuſta detentio bonorum ad pia loca, de quibus eſt ſermo, pertinentium, ſenſus ſit, cùm, qui rem modicam, puta, inquit Launoius Epiſt. 6. aſſes duos, Epiſt. 1. aſſes quindecim, uſurpaverit, aut detinuerit, pœnas graviſſimas illic appoſitas incurſurus ſit. Pari ratione in ridiculum ſenſum deflectentur omnes Conciliorum Canones, prohibentes ſub pœna excommunicationis ſacrilegam bonorum Eccleſiaſticorum uſurpationem. Quot enim reperies, qui taxaverint pretium rerum ſubtractarum ad incurrendam excommunicationem neceſſarium? Ex gravitate pœnæ Doctores inferunt, non ſufficere, ad eam contrahendam, materiam adeò levem, non autem arguunt cum Launoio pœnam injuſtam eſſe, vel Legiſlatores hæreticos.

12. Aliud argumentum trahit ex inſcriptione Epiſtolarum 10. & 12. quia in illa Senator, in iſta Lupo Presbyteri & Abbates nuncupantur, cùm tamen S. Gregorius lib. 3. epiſt. 11. Presbyteros Monaſteriis præfici vetet, fatetur quidem tacitè Launoius S. Auguſtinum, & quoſdam alios Patres aliud obſervari voluiſſe, atque aliud etiam in Eccleſia poſt S. Gregorium obſervatum fuiſſe; ſed cùm de S. Gregorio agatur ejus ſolius praxim vult hic eſſe attendendam. At nonne præſtaret, S. Gregorium cum S. Auguſtino, & aliis Patribus, ac cum Eccleſiæ uſu mox ſubſecuto concordare?

Digitized by Google

Res non erit admodum difficilis; ſatis enim eſt, ut ad S. Gregorii verba mediocris adhibeatur attentio. Non enim præcipit ut qui Presbyter eſt ordinatus, ſive antequam Religionem ingrederetur, ſive in Religione ipſa, Ordinum exercitio ſpolietur, ſtatim ut Abbas fiet; ſed prohibet, ne qui alicujus Eccleſiæ ſervitio addictus eſt, Monachis præficiatur, niſi dimiſsâ Eccleſiâ ſuâ tranſeat ad Religionem; quod nimirùm utrique officio ſatis eſſe non poſſit. Hæc ſunt ejus verba iſtuc pertinentia (nam quæ his præmittit Launoius, ac cum iſtis etiam punctuatione conjungit, ex qua conjunctione ſenſus obſcuratur, non ita tamen ut adhuc ſatis clarè non perſpiciatur, ad aliud pertinent) *Presbyteros, Diaconos, caeteroſq́, cujuſlibet Ordinis Clericos, qui in Eccleſiis quoquo modo militant, Abbates per Monaſteria eſſe non permittas; ſed aut admiſsâ Clericatûs militiâ Monaſticis non provehantur Ordinibus, aut ſi in Abbatis loco permanere decreverunt, Clericatûs nullatenus permittantur habere militiam; ſatis enim incongruum eſt, ſi cùm unum ex his pro ſui magnitudine diligenter, qui non poſſit explere, ad utrumque judicetur idoneus; ſicq́, invicem & Eccleſiaſticus ordo vitæ Monaſticæ, & Eccleſiaſticis utilitatibus regula Monachatûs impediatur.* Verba illa, *qui in Eccleſiis quoquo modo militant..... admiſsâ Clericatûs militiâ..... Clericatûs nullatenus permittantur habere militiam*, mentem S. Gregorii ſignificant, nempè nolle illum, ut qui alicujus Eccleſiæ ſervitio tanquam Clerici mancipati ſunt, Monaſterio præſint. Sed hunc S. Doctoris ſenſum manifeſtè pandit ratio, quam affert; *Cùm unum ex his pro ſui magnitudine diligenter non poſſit explere, &c.* Quæ ratio nihil valet ad probandum, eum, qui ante Pontificatum S. Gregorii, vel qui tempore ipſo ejus Pontificatûs ante ingreſſum in Religionem, vel etiam poſt ipſum ingreſſum, in loco ſatis ab urbe Roma remoto, Presbyteratûs ordine fuiſſet initiatus, non fuiſſe vocandum Presbyterum à S. Gregorio, ſed habendum ut Laicum.

13. Præterea argumentum Launoio miniſtravit diverſitas Codicum; ſed hujus varietatis in promptu eſt ratio, nimirùm quod tanta ſit trium Epiſtolarum ſimilitudo, ut omnes exſcribere ſatis viſum fuerit aliquibus amanuenſibus; ſicut in omnibus ferè Codicibus impreſſis prima tantùm integra eſt, reliquàrum ponitur ſolum initium, cum, &c. ut obſervavit ipſe Launoius, qui etiam propter illam magnam ſimili-

militudinem, illas de falſo ſuſpectas efficere conatus eſt, licet fruſtrà, ut ſuprà oſtendimus. Adde quod in omnibus Codicibus etiam munuſcriptis habetur prima, quæ eſt ad Senatorem, quæ ſola citata eſt à Gregorio VII. à Cardinali Perronio, & aliis. Deindè cùm, ut ſuprà notavimus, illa privilegia tribus locis piis, ab iiſdem Principibus fundatis, in eadem Civitate, aut ejus ſuburbio, eodemque tempore indulta fuerint, facilè amanuenſes effugere poterit illorum diſtinctio. Denique ut Launoius tot Codices manuſcriptos, & antiquos, totque impreſſos, falſi poſſet arguere aliquem deberet proferre illis antiquiorem, & ante tempus, quo admiſſam falſitatem ſupponit, exaratum. Quam etiam varietatem unius, & ejuſdem Epiſtolæ, in diverſis Codicibus animadvertit, præterquam quod ad clauſulam, de qua agimus, non pertinet, nihil mirum eſt, ſi ob tantam ſimilitudinem, aliquando Xenodochii, & Monaſterii, aliquando Eccleſiæ tantùm fiat mentio. Cæterùm quando variatio ſubſtantiam inſtrumenti non attingit, veritatis potiùs, quàm falſitatis inditium eſt in monimentis antiquis. Signum enim eſt multoties illa fuiſſe exſcripta, atque à magna amanuenſium multitudine ortam eſſe illam diverſitatem. Quàm enim variæ ſunt Lectiones operum, quæ nullâ falſitatis laborant ſuſpicione? Valeret argumentum Launoii, ſi in his tantùm S. Gregorii epiſtolis referendis non conſentirent omninò Codices, ac in aliis ejus, aut aliorum operibus indubitatis non reperiretur ſimilis, vel major diverſitas: Idem etiam dicendum de mendis ab amanuenſium negligentia vel inſcitia profectis.

14. *Ex eo quod Andreas Monachus Gregorii viventis ſcripta quædam falſavit, & nonnullos illi ſermones ſuppoſuit*, rectè concludit Launoius, *ſic & alius Monachus, aut Clericus tres iſtas Epiſtolas, ſeu tria hæc Auguſtodunenſia privilegia Gregorio viventi, vel vita functo potuit ſupponere, vel falſare, & Epiſtolarum Codici ante Joannis Diaconi tempus inſerre*; ſed ex eo quod fieri potuerit, ſi concludatur revera factum fuiſſe, vitioſiſſima erit conſequentia. Nec enim faciunt homines malum omne quod poſſunt; ſi legitima eſſet illa conſequentia, non ſolùm aliæ S. Gregorii Epiſtolæ, ſed omnia omninò ſcripta, præſertim antiqua, vel falſa, vel dubia eſſent habenda. Itaque

Digitized by Google

que licet tres aliæ Epiſtolæ, quas citat Launoius, ſuppoſitæ fuiſſent, ut contendit ob diverſitatem illarum hinc in editione Romana, illinc apud Ivonem, Gratianum, & Petrum Cluniacenſem; non rectè inferretur illa concluſio, quam his verbis exprimit Launoius: *Non dubito quin Monachi fuerint Andreæ Monacho ſimiles, qui Sammedardenſe, & Auguſtodunenſia privilegia, vel ſuppoſuerint, vel falſaverint.*

15. Ultimum argumentum, quod ut cumulum adjungit, eſt exemplum repulſæ, quam Conſtantina Imperatrix à Gregorio tulit, poſtulans B. Pauli Caput, aut membrum aliud, quod in ejuſdem Apoſtoli Baſilica Conſtantinopoli apud Palatium ædificata collocaret. Excuſavit enim ſe Pontifex lib. 3. epiſt. 20. quod Imperatrix illa præciperet, quæ ipſe facere nec poſſet, nec auderet. Undè Launoius infert S. Gregorium, qui Conſtantinæ, cui debebat & jure Reipublicæ, & privato parere, negaverat Reliquias, quia Eccleſiæ Romanæ mos obtinuerat, ne ſuis ex locis extraherentur, multò magis privilegia Synodo Chalcedonenſi, quàm ut Librum Evangelii venerabatur, contraria non conceſſurum. Ac re ipſa lib. 11. epiſt. 8. ad Brunichildam ſcribit de quodam bigamo, ſe vetuiſſe, ne ad Sacrum Ordinem accederet, ac ſubjungit; *Abſit enim ne veſtris temporibus in quibus tam multa pia, ac religioſa agitis, aliquid contra Eccleſiaſticum inſtitutum fieri permittatur.* Non igitur permiſſurus, nedum decreturus erat, ut ea fierent, quæ in ejuſdem libri epiſtolis Auguſtodunenſia privilegia continentibus ſtatuuntur. Omnes illæ conjecturæ Launoii teſtimonio ipſiuſmet Epiſtolæ S Gregorii ad Brunichildem Reginam, quam citat, ſcilicet 8. libri undecimam confutantur. Sic enim legitur paulò ante finem; *Nos itaque pro munitione locorum, de quibus Excellentia veſtra ſcripſit, omnia ſicut voluit, ſancire ſtuduimus. Sed ne fortaſſe ab eorum locorum Præpoſitis eadem decreta noſtra quoquo tempore ſupprimantur, pro eo, quod eis quædam interdicta eſſe noſcuntur, hæc eadem conſtitutio geſtis eſt publicis inſerenda; quatenus ſicut in noſtris ita quoque* IN REGALIBUS SCRINIIS TENEATUR. Illi enim locorum Præpoſiti, quibus per illa privilegia quædam erant interdicta, erant ſine dubio Prælati Eccleſiaſtici; Nam Præpoſitis ſæcularibus ſecundùm principia Launoii, non Papa, ſed Regina, vel Rex interdicere debuiſſet; & inutilis

lis fuiſſet factarum prohibitionum in Scriniis Apoſtolicis aſſervatio. Non videntur etiam intelligendi locorum illorum Abbates, ſeu Præfecti; quia vel illud interdictum juribus Epiſcoporum favebat; & tunc nihil opus erat, ut in Scriniis Apoſtolicis ſimul, & Regiis aſſervaretur; ſatis enim conſervandis ſuis juribus conſulturi erant Epiſcopi; vel Epiſcopalibus juribus adverſabatur; & ſic S. Gregorius non ità Jurium Epiſcopalium religioſus erat Cuſtos, ut, dum occurrebant cauſæ rationabiles, diſpenſationem non concederet. Si denique Epiſcopis nec ſuffragabatur, nec adverſabatur, non erat tanti momenti, nec tantam requirebat cautionem, ut Epiſcoporum, quibus Monachi pleniſſimè fuiſſent ſubjecti, curæ relinqui non poſſet: Erant ergo illi Prælati locorum Epiſcopi, quibus erant quædam interdicta. Notanda eſt hæc vox *quadam*; quia per hæc privilegia non fit omnimoda ſubtractio Monachorum à juriſdictione Epiſcopali, ut obſervavit Dominus de Marca lib. 3. cap. ult. n. 4. Itaque non receſſit Gregorius à mente Concilii Chalcedonenſis, ea privilegia indulgens, quæ ad fovendam regularem diſciplinam & quietem in prædictis locis piis conducebant; nec Canonicæ diſciplinæ, cujus ſanctus ille Pontifex erat ſtudioſus, adeò adverſabantur, ut falſa eſſe concludamus.

CAPUT VII.

Prædictam propoſitionem Cleri Gallicani non eſſe conſonam doctrinæ S. Bernardi aliorumq; Sanctorum Doctorum.

1. SAnctus Bernardus de conſid. lib. 4. cap. 3. ſic Eugenium III. alloquitur; *Quid tu denuò uſurpare gladium tentes quem ſemel juſſus es ponere in vaginam? Quem tamen qui tuum negat non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis ſic; Converte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo, & ipſe tuo forſitan nutu, & ſi non tua manu evaginandus. Alioquin ſi nullo modo ad te pertineret, & is, dicentibus Apoſtolis; Ecce gladii duo hic, non reſpondiſſet Dominus, ſatis eſt, ſed nimis eſt. Uterque ergo Eccleſiæ*, ET SPIRITUALIS SCILICET GLADIUS, ET MATE-

TERIALIS, *ſed is quidem pro Eccleſia, ille verò & ab Eccleſia exercendus eſt. Ille Sacerdotis, is militis manu, ſed ſanè ad nutum Sacerdotis, & juſſum Imperatoris.* Ex quibus S. Bernardi verbis, quæcunque adhibeatur interpretatio, neceſſariò reſultat Eccleſiaſticam poteſtatem, ſaltem indirectè, ad temporalia Principum ex mente S. Bernardi pertingere. Docet enim apertiſſimè ſummum Pontificem habere jus imperandi ut bellum geratur adverſus Eccleſiæ hoſtes. Si ergo Princeps Chriſtianus non ſolùm à fide ipſe deſciſceret, ſed etiam ſubditos averteret, nec alia poſſet ratione comprimi, poſſet Eccleſia contra eum alios ad bellum inducere, ac ita eum à dominio deturbandum curare. Hanc tantùm Eccleſiaſticæ partis poteſtatem adſtruere viſum eſt S. Bernardo pro temporis ſui conditione, nimirùm ob expeditiones Chriſtianorum Occidentalium in Terram Sanctam contra Infideles. Fulconis Archiepiſcopi Remenſis, & Ivonis Epiſcopi Carnotenſis ſententiam referemus cap. 11.

2. Doctrinam illam magis explicat S. Thomas Univerſitatis Pariſienſis Alumnus 2. 2. quæſt. 12. art. 2. in corp. *Infidelitatem illorum, qui fidem ſuſceperunt poteſt* (Eccleſia) *ſententialiter punire, & convenienter in hoc puniuntur, quod ſubditis fidelibus dominari non poſſint. Hoc enim vergere poſſet in magnam fidei corruptionem, &c.*

3. S. Bonaventura ejuſdem Univerſitatis Pariſienſis Alumnus tom. 7. par. 2. de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 1. *Patet,* inquit, *quod dignitas Clericalis, quæ in ſua radice conſiderata, eſt penitus ſpiritualis, meritò eſt conſona Ordini dominationis, quæ ſic præcedit alios inferiores Ordines, quod illos illuminat, perficit, & purgat, & tamen ab illis non illuminatur, nec perficitur, nec purgatur. Quia ſicut ſpiritus dignitate, & officio præcellit corpus, ſic poteſtas ſpiritualis dignior eſt, quàm ſæcularis, & ideò bene ſortitur nomen dominationis.* Unde REGALIS POTESTAS SVBIACET POTESTATI, ET AVTORITATI SPIRITVALI, *ſicut in prima Canonica Petri* dicitur: *Vos eſtis gens ſancta, Regale Sacerdotium, &c. nam* TEMPORALE REGNVM VELVT QVODDAM ADIECTVM SVBIACET SACERDOTIO IN NOVO TESTAMENTO; *ſed in veteri Teſtamento Sacerdotium ſuſſuit Regno, unde dicitur in Exod. Elegi vos in populum peculiarem, in Sacerdotale Regnum, ubi Regnum ponitur ſubſtantivè, ſed Sacerdotium adjectivè.* Hæc fortè de ſola dignitate, & excellentia poteſtatis ſpiritualis ſupra ſæcularem intelligi

poſſent

Digitized by Google

poſſent, ſed continuò addit; *Et ideò Reges tunc poterant amovere Sacerdotes, ſicut Salomon amovit Abiathar. Jam verò* POSSUNT SACERDOTES, ET PONTIFICES EX CAUSA AMOVERE REGES, ET IMPERATORES, SICUT SÆPIUS ACCIDIT, ET VISUM EST, *quando ſcilicet eorum malitia hoc exigit, & Reipublicæ neceſſitas ſic requirit. Summus verò Pontifex, penes quem prima in terris reſidet autoritas, non à Rege, non à Principe ſæculari, non ab homine judicatur, ſed ſolius Dei judicio reſervatur.*

4. Auguſtinus Triumphus ſanctorum Thomæ, & Bonaventuræ Pariſiis diſcipulus, vir doctrina, & pietate inſignis, & à pleriſque cum Beati titulo nuncupatus, Magiſtrorum ſuorum doctrinæ ſuffragatur, quod adeò eſt evidens, ut exceſſiſſe aliquibus videatur.

5. Difficillimum eſt, ne dicam impoſſibile, ut autoritates paris cum jam adductis momenti, proferantur ad confirmandam Cleri Gallicani primam propoſitionem. Nec video quomodo etiam univerſim accepta probabilis poſſit evadere doctrina, Conciliorum œcumenicorum ſententiâ, & praxi, & ſanctorum Patrum, ac Doctorum calculo improbata; Multominus quomodo poſſit, prætextu libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, quæ Canonibus & Patrum traditione niti dicuntur, toti Galliæ credenda proponi, advocatâ Principis poteſtate, ut etiam eam profiteri ac docere pœnis indictis Theologi cogantur.

CAPUT VIII.

Eccleſiæ in temporalia poteſtas probatur autoritate aliorum Theologorum Gallorum, vel in Gallia educatorum.

1. ALexander Alenſis Doctoris irrefragabilis epitheto celebris, in ſchola Pariſienſi Profeſſor, S. Thomæ, ac S. Bonaventuræ Præceptor, ſummæ Theologiæ par. 4. quæſt. 10. tract. de offic. Miſſ. par. 2. ſuper hæc verba; *Et Regem noſtrum*; Ugonem de S. Victore lib. 2. Sacrament. par. 2. cap. 4. ferè ad verbum exſcribens, *Spiritualis*, inquit, *poteſtas terrenam poteſtatem inſtituere habet, ut ſit, & judicare habet, ſi bona non fuerit.*

Digitized by Google

Spiritualis autem poteſtas primùm inſtituta eſt, & cùm deviat, à ſolo Deo judicari debet. Unde ſpiritualis judicat omnia, & ipſa à nemine judicatur. Quod Regalis poteſtas ordinata eſt, & inſtituta per ſpiritualem, patet per hoc, quia adhuc in Eccleſia Sacerdotalis Dignitas Regalem poteſtatem ſacrat, & ſanctificans per benedictionem, & formans per inſtitutionem. UNDE REGALIS POTESTAS IVRE INFERIOR EXISTIMATVR.

2. Umbertus ex Diœceſi Viennenſi, Pariſiis educatus ſerm. 70. cujus titulus eſt; *Sermo in ſolemni depoſitione Magnatum ſæcularium per Eccleſiam facienda; Iſta autem autoritate magna utitur Eccleſia in depoſitione Principum, non ſolùm illorum, qui ſunt ei ſubjecti in temporalibus de quibus clarum eſt*, quod poteſt, *ſed illorum*, QVI SVBSVNT EI SOLVM IN SPIRITVALIBVS, *in quibus propter culpas eorum habet poteſtatem, quia ratione delicti ſunt ei omnia ſubjecta. Quod autem ſic poſſit facere patet ex tribus. In mundo enim majori ſpiritualia ſcilicet Angelica creatura ſunt ſuper corporalem & eam regunt. Similiter in minori mundo, ſcilicet in homine eſt ſpiritus ſuper corpus & ipſum regit. Eâdem ergo ratione & in Eccleſia Pontificalis poteſtas quæ eſt ſpiritualis debet eſſe ſuper omnem poteſtatem ſæcularem. Præterea Papa, qui eſt ſuper omnes poteſt deponi ab Eccleſia, quæ tota ſubeſt ei in caſu, ergo multò fortius* QVICVNQVE REX DEPONI POTEST A PAPA CVI OMNES SVBSVNT. *Præterea ſi Rex aliquis qui nihil tenet niſi à Deo non poſſet deponi à Papa*, CVM INTERDVM EXPEDIAT EVM DEPONI, *ut oſtenſum eſt, ergo non reliquiſſet Deus ſufficientem poteſtatem in Eccleſia ad regimen mundi, quod eſt inconveniens.*

3. Henricus à Gandavo, qui diu Pariſiis docuit, ibique ſcripſit. Quod lib. 6. quæſt. 23. pag. 244. *Reddet*, inquit, (Papa) *rationem tanquam ſuperior Judex de rebus etiam temporalibus hominum, ſi dimittat eas* A REGIBVS *malè, & injurioſè tractari; non quia juriſdictionem habeat ordinariam in temporalibus Regibus commiſſis, ſed quia in certis caſibus juriſdictionis ſuæ habeat liberam, imò neceſſariam executionem, juxta illud quod legitur Extravag. qui filii ſint legitimi per venerabilem. Ubi dicitur non ſolùm in Eccleſiæ patrimonio, ſuper quo plenam in temporalibus gerimus poteſtatem, verùm etiam in aliis Regionibus, certis cauſis inſpectis temporalem juriſdictionem caſualiter exercemus ..... non poteſt deponere Papa Principes, niſi ratione delicti, aut inſufficientiæ. Quod bene exprimitur in illo cap. Alius. Ubi dicitur, Romanus Pontifex Zacharias Regem Francorum non tam pro ſuis iniquitatibus, quàm pro eo* QVOD TANTÆ POTESTATI INVTILIS ERAT, A REGNO DEPOSVIT, *& ſecundùm hoc Sacerdos Apoſtolicus ſe habet ad Reges, & Principes, ſicut Architector civilis ad alios*

Digitized by Google

alios artifices in Civitate. Sicut enim Architectonici eſt, præcipere, qui, & quales debent exercere ſcientiam medicinalem, Rhetoricam, & ſic de aliis in Civitate, & quoſdam admittere, quoſdam repellere: ſic Sacerdos Apoſtolicus debet conſiderare qui, & quales Regna, & Principatus regere debeant, & bonos honorare, MALOS AUTEM, ET MALE REGENTES DEPONERE, ET ALIOS LOCO ILLORVM SVBSTITVERE..... *Ad argumentum in hoc poſitum; quod dignitates diſtincta ſunt: dicendum, quod verum eſt propter Divinam diſpoſitionem, ſed non ex natura rei, ſicut dictum eſt, & hoc non penitùs diſtinctè, quin ſuperior juriſdictio remaneat penes Papam.*

4. Eandem doctrinam ſtatuit Petrus Paludanus in 3. ſentent. diſtinct. 40. quæſt. 2. concl. 4. eamque tum aliis, tum iſtis præcipuè rationibus confirmat; *Major poteſtas includit minorem in ordinatis ſecundùm ordinem finis. Sicut enim in artibus ars quæ eſt de fine, imperat illi, quæ eſt de eo, quod eſt ad finem 1. Ethic. ſic debet eſſe in Principatibus. Unde cùm corporalia ordinentur ad ſpiritualia,* VNIVERSALIS PRINCEPS IN TEMPORALIBVS DEBET SVBESSE VNIVERSALI IN SPIRITVALIBVS. *Præterea talis ordo eſt inter Prælatos, ſicut inter ſubditos. Sed ſpiritualia, quibus præeſt Papa, præſunt corporalibus, quibus præeſt Imperator: ut anima ſpiritui:* ERGO PAPA IMPERATORI PRÆEST. *Præterea in domo Patris familias non debet eſſe niſi unum Caput, ſi domus eſt una. Si diceretur quod Caput Eccleſiæ non eſt Papa, ſed Chriſtus. Sed tamen videtur, quod univerſalitas Hierarchiæ Eccleſiaſticæ melius regatur, ſi ſit unus Princeps tantùm reſpectu omnium, quàm ſi ſint duo æquales. Unde diviſio inter Papam, & Imperatorem multùm turbavit Eccleſiam. Unde videtur voluntas Chriſti, qui eſt Rector ſapientiſsimus, quod non æqualiter hi duo principentur, ſed unus ſub alio, quod abſurdum eſſet dicere de Papa, quod ſcilicet ſubeſſet Imperatori.* Videri etiam poteſt in tract. *de cauſa immediata poteſtatis:* art. 4. ubi eandem ſtatuit ſententiam.

5. Herveus Natalis citatur ab Illuſtriſſimo Cardinali Perronio ferè quaſi nimiùm poteſtatem Pontificiam extollens; ſed eam non minus efferunt pluresalii Doctores Gallicani. Franciſcus Mayronus in Schola Pariſienſi Profeſſor inſignis ob inductum morem, ut qui Doctoris Lauream in Sorbona eſſet adepturus à ſexta matutina, uſque ad ſextam veſpertinam continuò argumentantibus reſponderet, cui tempori additæ ſunt adhuc duæ horæ, in 4. lib. ſent. diſt. 19. quæſt. 4. inter alia multa de ſummi Pontificis autoritate, hanc quartam

Digitized by Google

& cap. prudentiam. Sic etiam de hæreditate cognoſcit Judex Eccleſiaſticus ratione incidentis. Extravag. qui filii ſunt legitimi, cap. Per tuas, & cap. Ex tenore. Alii ſunt plures caſus ſpeciales, in quibus Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de temporalibus, quos enumerat Hoſtienſis. In Gloſſa Extravag. de Judiciis cap. Novit. Sic ergo regulariter verum eſt, quod de cauſis mere ſpiritualibus ſolus Papa, & alii Judices Eccleſiaſtici habent cognoſcere: de cauſis verò merè temporalibus habent cognoſcere Reges, Imperatores, & alii Judices ſæculares. Et ſic Rex Franciæ ſecundùm jura non ſubeſt Summo Pontifici, nec ei tenetur reſpondere de feudo ſui; POTEST TAMEN EI SVBIACERE INCIDENTER, ET CASVALITER RATIONE CONNEXIONIS ALICVIVS CAVSÆ SPIRITVALIS, *ſicut habetur Extravag. de Judiciis cap. Novit. & Extravag. Qui filii ſunt legitimi. cap. Per venerabilem.*

8. Joannes de Pariſiis, quem Cæſar Egaſſius Bulæus in hiſt. univer. Pariſ. tom. 4. ad annum 1303. pag. 61. dicit ſcripſiſſe pro Philippo IV. Rege Francorum adversùs Bonifacium VIII. Papam, quantumvis Principibus faveat in Tractatu de poteſtate Regia, & Papali, non potuit tamen aliquam in eos poteſtatem Pontificis non reſervare his verbis cap. 14. *Si eſſet hæreticus & incorrigibilis & contemptor Eccleſiæ cenſuræ,* POSSET PAPA ALIQVID FACERE IN POPVLO, VNDE PRIVARETVR ILLE SÆCVLARI HONORE, ET DEPONERETVR A POPVLO. *Et hoc faceret Papa in Crimine Eccleſiaſtico, cujus cognitio ad ipſum pertinet, excommunicando ſcilicet omnes, qui ei, ut Domino obedirent; & ſic Populus ipſum deponeret, & Papa per accidens.* Auctoris Tractatus de utraque poteſtate ſæculari & Eccleſiaſtica, qui *ſomnium Viridarii* inſcribitur, verba capite ſequenti referemus.

9. Joannes Gerſonius Doctor & Cancellarius Pariſienſis tract. de poteſt. Eccl. conſiderat. 12. *Poteſtas Eccleſiaſtica Papalis,* inquit, *non ita habet dominia, & jura terreni ſimul, & Cæleſtis Imperii, quod poſſit ad libitum ſuum de bonis Clericorum, & multò minus Laicorum diſponere, quamvis concedi debeat, quod habet in eis dominium quoddam regitivum, directivum, regulativum, & ordinativum.* Et infrà: *Poſtremò ſuis terminis ita poteſtas Eccleſiaſtica ſe coerceat, ut meminerit poteſtatem ſæcularem etiam apud Infideles ſua habere propria jura, ſuas dignitates, ſuas leges, ſua judicia, de quibus occupare ſe Eccleſiaſtica poteſtas non præſumat, vel uſurpet,* NISI DVM REDVNDAT ABVSVS POTESTATIS SÆCVLARIS IN IMPVGNATIONEM FIDEI ET BLASPHEMIAM CREATORIS, ET IN MANIFESTAM ECCLESIASTICÆ POTESTATIS

TIS INJURIAM, *tunc enim attendere convenit ultimam hujus conſiderationis* 12. *particulam, quod in his Eccleſiaſtica poteſtas habet dominium quoddam regitivum, directivum, ordinativum, & regulativum.*

10. Jacobus Almain Doctor Pariſienſis Ludovici XII. Regis Franciæ, juxta Richerium defenſor tract. *de poteſtate Eccleſiaſtica, & Laica* cap. 9. *Non dedit* (Deus) *poteſtatem* (Petro) *Laicos ſuis proprietatibus, & dominiis privandi,* NISI IN CASU, *ſi contingeret Principem ſæcularem aluti re ſuâ in perniciem Chriſtianitatis, vel fidei; ita quod ille abuſus eſſet in maximo nocumento pro conſecutione felicitatis æternæ.* Non negat quin in tali caſu Papa poſſit eum deponere, etſi alii Doctores hoc negent, qui tamen docent, Papam habere poteſtatem declarandi ipſum Principem eſſe deponendum. Et q. 2. cap 5. ad caput octavum Guilielmi Occam; *Verumtamen, dicit Doctor, quod Papa poteſt Imperatorem deponere, in duobus caſibus: Primus pro crimine purè ſpirituali, ut eſt hæreſis: Secundus quando illi ad quos ſpectat jure ordinario ſunt negligentes ipſum deponere. Undè dicit Doctor* 3. *parte Dial* 2. *lib. quod univerſaliter ſi negligat Judex ſæcularis exercere juriſdictionem laicam pro loco & tempore devolvitur poteſtas exercendi ad Judicem Eccleſiaſticum, &c. reſolutio Doctoris in hoc argumento eſt cum apparentia, quod nunquam poteſt Papa Principem ſæcularem* (*ſecluſis ſuis vaſſallis*) *deponere niſi in duobus caſibus prædictis.*

11. Joannes Major Doctor Pariſienſis alter prædicti Regis ex Richerio defenſor in 4. ſent. diſt. 24. ad quartum argumentum contra tertiam concluſionem; *Si dicatur quod habet* (Papa) *Dominium in temporalibus caſualiter, & quod multum poteſt agere ad depoſitionem Regum ſuadendo, conſultando, imò alios provocando in eos gladio materiali, quando Reges ſunt labefactores fidei, & Reipublicæ Chriſtianæ totaliter inutiles: hoc mitiùs ferendum eſt,* & NON ESSET REMOTA OPINIO A DICTIS NOSTRIS.

CA-

Digitized by Google

CAPUT IX.

Eandem eſſe de illa Eccleſiæ poteſtate juris, tum Canonici, tum Civilis peritorum ſententiam.

1. JUris præſertim Canonici Interpretes, aut tractatores Eccleſiaſticam poteſtatem in temporalia Principum magis adhuc, quàm Theologi, explicuerunt. Ex quorum infinito propemodum numero paucos tantùm Gallos profero.

2. Guilielmus Durandus Epiſcopus Mimatenſis in ſpecul. Jur. particula prima, tit. de Legato §. Nunc oſtendendum, qui eſt 6. n. 17. de autoritate Papæ ità ſcribit; DEPONIT IMPERATOREM PROPTER IPSIVS INIQVITATES, *ut Extravag. de re judicata ad Apoſtolicæ lib. 6. & etiam Reges, ut 15. quæſt. 6. Alius. Et dat eis Curatores ubi ipſi ſunt inutiles ad regendum. Vt extra de ſuppl. neglig. Prælat. grandi lib. 6. n. 32. Item ipſe renovat leges Imperiales, ut in Conſtitutione Gregorii X. Properandum.*

3. Joannes Monachus è Gallia oriundus in cap. Grandi de ſupplen. negl. Prælat. n. 4. ſic ſcripſit; *Sed quid ad Papam de Regibus, & eorum Regnis? videtur immittere falcem ſuam in meſſem alienam, quod eſſe non debet, ſupra de electio. venerabilem, in princip. ſed dic quod Papa in quemlibet habet juriſdictionem,* NEC EST DVBIVM RATIONE PECCATI *infrà de judiciis. Novit. & in ſpectantibus ad pacis reformationem 90. diſt. per tot, &c.* Vide etiam n. 5. In cap. autem ad Apoſtolicæ de ſent. & re judic. n. 9. notat, *quod* PAPA DEPONIT IMPERATOREM PROPTER CRIMEN: *ut hic: Etiam* PROPTER INVTILITATEM REGES DEPONIT *15. q. 6. Alius: Etiam ipſis Regibus malè adminiſtrantibus Coadjutores & Coadminiſtratores dat. ſupra hoc lib. de ſupplen. negl. Prælat. Grandi. Eccleſia etiam Principes compellit exhibere juſtitiam 23. q. 5. adminiſtratores. Etiam juriſdictione utitur ex eorum negligentia ſup. de foro compet. Ex tenore. Oportet enim ponere unum Principatum, ad quem omnes recurrant 6. q. 1. In apibus.*

4. Etiam à tempore diſſidii inter Bonifacium VIII. & Philippum IV. Regem Franciæ, in quo maximè controverſa fuit júriſdictio Eccleſiaſtica in temporalia Regum, non ſolùm Doctores Eccleſiaſticos, ſed ipſos etiam Officiales Regios hanc po-

poteſtatem confeſſos fuiſſe patet ex Tractatu *de utraque poteſtate ſæculari & Eccleſiaſtica*, qui *ſomnium Viridarii* eſt inſcriptus, quemque alii Cancellario, alii Conſiliario Caroli V. Regis Franciæ tribuunt, & certè in favorem poteſtatis laicæ ſcriptum fuiſſe conſtat. In eo tractatu defenſor autoritatis ſæcularis ſub nomine Militis ſic loquitur; *Concedendum eſt, quod Principatus Papalis concernit temporalia prout de neceſſario concernit ſpiritualia, cùm ab eorum uſu, vel abuſu ſurgit peccatum, prout dicunt Textus, ratione peccati omnes cauſæ ſpectant ad forum Eccleſiaſticum cap. novit. de judiciis, & cap. Per venerabilem qui filii ſint legitimi. Tamen principaliter diſponendo, & autorizando nihil ſpectat ad Papam quantum ad temporalia.* Et alibi. *Nec debet ſe (Poteſtas Eccleſiaſtica) de depoſitione Imperatorum, ſeu Regum temporalium intromittere, prout in prioribus plenius ſuit dictum, quantumcumque Rex, vel Imperator ſit dignus depoſitione propter defectum quemcunque, vel crimen, quod non eſt inter ſpiritualia crimina computandum. Et ideò ſi Imperator, vel Rex committit crimen dilapidationis, vel deſtructionis Imperii, ſeu Regni, aut damnabilis negligentiæ Imperii, vel Regni, vel Tyrannidis, vel quodcunque aliud propter quod non immeritò deponi meruit, Papa non deberet eum deponere, ſed populus à quo ſuam recipit poteſtatem tacitè vel expreſsè;* Excipit, *niſi illi, ad quos pertinet, nollent, aut non poſſent facere juſtitiæ complementum.* Poſteà adducens exempla Pontificum deponentium Imperatores, varias affert reſponſiones; & allatâ opinione improbantium quod factum fuerat ab eis, addit; *Fatentur tamen quod Papa poteſt transferre Imperium, vel Regnum caſualiter, ut quia non eſt alius ſuperior; vel aliter aut Imperium, vel Regnum eſt transferendum de gente in gentem propter aliquod crimen ſpirituale gentis, puta ſi gens illa inficiatur hæretica pravitate, vel ad legem Judæorum, vel ritum Gentilium, vel ſectam aliam converteretur, vel propter aliud ſimile, vel propter crimen ſæculare, ut propter negligentiam, aut defectum alium, propter quod etiam judicio ſapientium Gentilium, vel Chriſtianorum gens illa non eſſet digna alias gubernare. Si transferendum eſſet Imperium, vel Regnum propter crimen ſpirituale, dicunt quidem, quod Papa poteſt jure Divino transferre Imperium, ſeu Regnum, quia ipſe in ſpiritualibus, & annexis eis habet plenitudinem poteſtatis quantùm ad ea, quæ ſunt de neceſsitate facienda. Alii dicunt, quod Papa in hoc caſu non poteſt transferre Imperium, ſivè Regnum niſi laici fuerint damnabiliter negligentes, vel faventes genti, à qua neceſſe eſt transferri Imperium, vel Regnum, ſed in hoc caſu ſpectat ad Papam de crimine ſpirituali cognoſcere, & denunciare illis, ad quos ſpectat, ut ipſum deponant. Quod ſi noluerint, vel non potuerint.*

JVRE

JURE DIVINO EST DEVOLUTA POTESTAS AD SUMMUM PONTIFICEM : *& hoc quia ipſe habet plenitudinem poteſtatis quantum ad omnia, quæ ſunt de neceſſitate facienda. Si verò Imperium transferendum eſſet de gente in gentem propter crimen aliquod ſæculare, vel defectum alium, Papa authoritate propria talem translationem non poſſet facere, niſi illi, ad quos ſpectaret, damnabiliter eſſent negligentes.* Fatetur ergò Autor, & quidem frequenter, Eccleſiam poſſe Principes deponere, ſaltem pro criminibus ſpiritualibus, & etiam pro aliis culpis, ſi negligant ii, ad quos jus illud ſpectat.

5. Joannes de Selva tract. de Benef. par. 3. quæſt. 8. num. 31. ita cenſet, PAPA SOLUS POTEST DEPONERE IMPERATOREM *cap: Ad Apoſtolicæ de ſent. & re judic. in 6. & no. doc. poſt. gloſſ. in cap. Venerabilem de elect. & in Clement. Romani de jurejur. Præterea facit, quod Papa poteſt deponere Regem, ut aliàs* DEPOSUIT REGEM FRANCIÆ, *quia erat effœminatus cap. Alius.* 15. *quæſt.* 6. Ita ille, licet in Senatu Pariſienſi Præſes.

6. Conſentit, & ampliùs illam poteſtatem explicat in Senatu Toloſano Præſes Stephanus Anfrerius tract. de poteſt. Eccleſ. ſuper laicis eorum, ac prærogativis Eccleſiæ, num. 32. *Facit, quod notat Baldus in c. Imperialem §. fin.* 1. *col. de probib. feud. alien. per feder. ubi dicit, quod ſi Dominus Feudi non recognoſcit ſuperiorem, prout eſt Rex Franciæ, & Pares Curiæ ei nimis ſavent, Papa cognoſcet. Sed dictum hujuſmodi debet intelligi in cauſa ardua, quia ſic loquitur allegatum cap. Per venerabilem num.* 52. 113. *Papa deponere poteſt Laicum à ſua dignitate gloſſ. in cap. nullus* 11. *quæſt.* 1: 114. *Papa poteſt abſolvere Laicos Vaſſallos à ſubjectione Principis temporalis cap. gravem de exceſſ. Prælat:* 115. *Papa ex cauſa poteſt abſolvere aliquem ab obligatione quæſita Laico, qui ei non ſubeſt quoad temporalem juriſdictionem, ſi talis obligatio ſolùm contrahitur ex fidei praſtatione, ut in cap.* 4. *de jurejur.*

7. Joannes Faber in Senatu Pariſienſi Cauſarum Patronus in l. 1. Codicis de ſumm. Trinit. & fid. Cathol. num. 10. *ſed de Papa,* inquit, *non eſt dubium, quin ſit ſuperior omnibus Chriſtianis, & in temporalibus, & in ſpiritualibus : ut plenè probat Hoſtienſis dicto cap. Per venerabilem verb. Paulus. Et idem Innocentius dicto cap. ſuper verbo, non recognoſcit, quod aliter probari poteſt ; nam cum Papa ſit Vicarius Domini, cujus eſt plenitudo, &c. & qui eſt Princeps Principum, & Rex Regum ſecundùm Apoſtolum in princ. & cui data eſt omnis poteſtas Matth.* 7. *ridiculoſum eſſet dicere quin in omnibus temporalibus haberet ſuperioritatem, & poteſta-*

Digitized by Google

teſtatem 12. quæſt. 1. cap. præcipimus. Et num. 11. Et cùm omnis juriſdictio in Vicarium tranſeat extr. de offic. Vicar. quia infra de offic. ejus, qui vic. alter. obtinet l. 1. Nuſquam enim reperitur quod Dominus concedendo poteſtatem Petro reſtrinxit ad ſpiritualia. Nullus enim negare poteſt quin Jeſus haberet omnimodam ſuperioritatem ſi exercere voluiſſet, cùm ſit Creator, & ſic Dominus. N. 12. Tamen ſatis credo quod Papa non ſe debeat intromittere de temporali juriſdictione. Imò debet tenere gladium in vagina: niſi in caſibus qui tangunt præjudicium animæ, vel juſtitiæ ſubverſionem, vel aliàs peccatum. Extr. de judic. c. novit. de foro competen. &c. 13 In caſibus tamen præmiſſis cum agitur de præjudicio animæ, vel populi, PAPA POTEST, ET DEBET PROVIDERE: ET SI NECESSE SIT QVOSCVNQVE REGES DEPONERE, *vel interdicere eis adminiſtrationem, & ex minori cauſa quam privato: Cùm eorum fatuitas vel malitia plus lædat. Extr. de ſuppl. neglig. Prælat. c. grandi per Archidiac. & vide Innoc. dicto c. licet. Extr. de foro competen. 96. di. Cum ad verum Extr. de voto, & voti redem. c. licet in fin. Sic intellige, & determina quod no. in Authent. quomodo oport. Epiſ. & Cleric. in princ. coll.*

8. Ut inter Theologos ita & inter Juriſperitos Catholicos uſque ad hæc poſtrema tempora etiam qui juriſdictionem Eccleſiæ ſuper Reges, & Principes in temporalibus anguſtare conati ſunt, eam omninò negare auſi non ſunt. Petrus Gregorius Tholoſanus in variis Academiis Franciæ ſucceſſivè juris utriuſque profeſſor, de Repub. lib. 26. cap. 5. *Quamvis dicamus*, inquit, *Imperatorem poſſe privari tanquam inutilem ſuo Imperio per ſummum Pontificem, per Venerabilem de elect. & ſimil. Tamen non ſequitur Papam idem jus habere in alios Reges omnes*; DEMO TAMEN CAVSAM FIDEI. Et infra. EXCIPIO SEMPER, *ut aliàs dixi*, CAVSAS FIDEI, IN QVIBVS PRINCIPES CVIVSCVNQVE SINT LIBERTATIS, ET POTESTATIS SVBIICIVNTVR DIRECTE SEDI ROMANÆ, *& pro delictis in illis commiſſis puniri poſſunt. Sic tamen ut ſicut delicta ſunt perſonalia, & non tranſeunt perſonas delinquentes, ita nec pœna, quæ delicto debetur, non violet jus ſucceſſorum in Regno; vel ex conſuetudine recepta, vel ex lege Regni, qua proximi ordine poſt deficientes vocantur. Poteſt enim qui imperat per delictum ſuum ſibi nocere, & ſe indignum Imperio facere, at non poteſt præjudicare ei qui ſucceſſurus ei eſt etiam eo invito, cùm non habeat ab eo, ſed à majoribus vel ex lege familiæ.* Et oppoſitis ſibi autoritatibus Innocentii IV. in Concilio Lugdunenſi relato cap. 1. de homic. in 6. & Boni-

ni-

niſac. VIII. c. ſtatutum de hæret. in 6. & cap. felicis de pœnis etiam in 6. reſpondet. *Quamobrem reſponderem in prædictis conſtitutionibus in Principes quoque ſæculares ex cauſa peccati ſtatuere, ut in aliis.*

CAPUT X.

Exempla Poteſtatis Eccleſiaſticæ circa Regna temporalia, ac primò circa Reges Franciæ.

1. CHildericum III. Regem Galliæ, quantumvis ad Regni adminiſtrationem ineptum; non ante depoſuerunt Franci ut Pipinum ſibi præficerent, quàm interveniſſet Romani Pontificis autoritas. Id expreſsè tradit Eginhardus Caroli Magni Secretarius in vita illius Imperatoris, his verbis *Gens Merovingorum, de qua Franci Reges ſibi creare ſoliti erant uſque in Childericum Regem, qui juſſu Stephani Romani Pontificis depoſitus, ac detonſus, atque in Monaſterium truſus eſt, duraſſe putatur........ Pippinus autem* PER AVTORITATEM ROMANI PONTIFICIS *ex Præfecto Palatii Rex conſtitutus, &c.* Et in annalibus ad annum 749. *Burchardus VVirtziburgenſis Epiſcopus, & Jolradus Presbyter Capellanus miſſi ſunt Romam ad Zachariam Papam, ut conſulerent Papam* DE CAVSA REGVM, *qui illo tempore fuerunt in Francia, qui nomen tantùm Regis, ſed nullam poteſtatem Regiam habuerunt: per quos prædictus Pontifex mandavit melius eſſe illum vocari Regem, apud quem ſumma poteſtatis conſiſteret, dataq; autoritate ſua juſſit Pippinum Regem conſtitui.* Et ad annum 750. *Hoc anno ſecundùm Romani Pontificis ſanctionem Pippinus Rex Francorum appellatus eſt, & ad hujus dignitatem honoris unctus ſacrâ Unctione manu S. memoriæ Bonifacii Archiepiſcopi, & Martyris, & more Francorum elevatus in ſolium Regni, in Civitate Sueſſonia. Childericus verò, qui falſo Regis nomine fungebatur, tonſo capite in Monaſterium miſſus eſt.*

2. Eginhardi fidem cùm dubiam efficere nequeat Joannes Launoius, in reſtringendam Summi Pontificis autoritatem ſemper intentus; quippè cùm ſciat illum Scriptorem & magnæ probitatis, & exactæ ſinceritatis fuiſſe, ac rem paulò antea geſtam, atque adeò ſibi notiſſimam narraſſe, vitam Caroli ab eo ſcriptam corruptam fuiſſe contendit; Annalium

autem verba multifariam verſat, ut à proprio, & ut ità dicam, nativo ſenſu deflectat 6. par. Epiſt. 9. ac primò quidem affirmat contradictionem eſſe talem, quæ *vix dilui poſſit* inter loca vitæ Caroli Magni, & loca Annalium. Hæc contradictio, ni fallor, in eo eſſe illi viſa eſt, quod in vita Caroli Magni Childerici deſtitutio, & inſtitutio Pipini tribuantur Stephano Papæ, in Annalibus verò Zaccharìæ; ſed mirum eſt quod vir adeò acutus non viderit, aut, qui ſinceriſſimos Scriptores malæ fidei tam ſæpè incuſat, diſſimularit, imaginariam illam contradictionem ſeipsâ evaneſcere, ſi verbis, quæ ipſe retulit ex Libello *de Majoribus Domûs Regiæ*, addantur ſequentia, quæ ipſæ omiſit. Nam ex utrorumque conjunctione liquet, rem à Zacharia ſub finem Pontificatûs ſui inchoatam, à Stephano ejus ſucceſſore fuiſſe perfectam; aut à Zacharia per S. Bonifacium Archiepiſcopum Moguntinum factam, Stephanum per ſeipſum confirmaſſe. Hæc refert Launoius; *His temporibus Hildricus in Regno Francorum ſubſtituitur, de quo Pipinus Dux Legatos ad Zachariam Papam dirigit interrogans eum; ſi ita manere deberent Reges Francorum, cùm penè nullius eſſent poteſtatis, ſolo Regio nomine contenti. Quibus Legatis Romanus Pontifex reſpondit, illum debere Regem vocari, qui Rempublicam gereret. Detonſo igitur Hildrico, & in Monaſterium detruſo mox Franci Pipinum ſibi Regem conſtituunt*; ſequuntur autem iſta; *Hic enim rebellantes ſibi omnes ſubegerat, Griphonem videlicet fratrem ſuum, Taſſilonem quoque ex ſorore Nepotem; quorum alterum Auſtraſiorum, alterum Baivariorum Ducem inſtituit. Denique Zachariâ Pontifice defuncto, Stephanus ſuccedit, qui in Franciam ad Pippinum urgente neceſſitate venit, eumq;, ac duos filios ejus Karolum, & Karlomannum pariter ſuæ benedictionis oleo perunxit.* Rem ita, ut diximus geſtam, contigiſſe teſtantur alii Scriptores infrà referendi.

3. Addit Launoius Zachariam utpotè conſultum, mentem ſuam aperuiſſe, ut Conſultorum mos eſt, non autem poteſtatem interpoſuiſſe *Id*, inquit, *Eginhardi verba hæc* (*Pippinus more Francorum elevatus in ſolium Regni*) *omninò exigunt. Nam qui ante Hildricum, & Pippinum elevabantur in Regni ſolium autoritate Francorum, non Romani Pontificis elevabantur.* At certè verba illa, *more Francorum*, neque *omninò*, neque *ex parte* exigunt conſilium tantùm à Zacharia datum. Illorum enim ſenſus apertus eſt de Ceremoniis

niis in Regum elevatione obſervari ſolitis, non autem de electionis jure. Ac ſicut ex iis concludi non debet, nec poteſt, Romanum Pontificem non fuiſſe conſultum, licet is anteà non fuiſſet *mos Francorum*; cùm Eginhardus conſultationis expreſſam faciat mentionem, ità inferri non debet, nec poteſt, Summum Pontificem conſilio non adjunxiſſe autoritatem, cùm contrarium luculentiſſimè teſtetur Eginhardus his verbis; *Juſſu Stephani Romani Pontificis, per autoritatem Romani Pontificis; dataq; autoritate ſuâ juſſit Pippinum Regem conſtitui; ſecundùm Romani Pontificis ſanctionem Pippinus Rex Francorum appellatus eſt.* Ita ſcilicet delicata evaſerat paucis abhinc annis Francorum conſcientia, ut nomen Regis ei tribuere non auderent, qui Regiam autoritatem jam erat adeptus, niſi Doctoris gravis opinione id ſibi licere cognoviſſent.

4. De antiquiorum Franciæ Regum unctione, quam hic negat Launoius, viderint Franci quid cenſendum ſit, qui ad miraculum in Clodovei primi Chriſtiani Regis Francorum gratiam factum, ejus originem referunt: mihi verba Eginhardi ſuprà relata Summi Pontificis autoritatem ſatis videntur ſignificare, etiamſi excluderetur Pippini unctio, quæ à Zacharia Pontifice per Bonifacium, & à Stephano per ſeipſum facta narratur.

5. Teſtimonium Eginhardi, quod ſolùm ſufficeret, quia, ut ſuprà innuimus, eo tempore vixit, quo rem narratam ignorare non potuit, & ea ſinceritate ſcripſit, ut fides ei negari non debeat, confirmant Aymonius in lib. 4. de geſt. Franc. cap. 61. Regino Prumienſis Abbas in lib. 2. Chronic. Marianus Scotus in lib. 3. Chronic. Otto Friſingenſis in lib. 5. hiſtor. cap. 21. Abbas Urſpergenſis in Chronico. Sigebertus in Chronico ad annum 750. Paulus Æmilius in lib. hiſtor. Franc. Fredegarius Scholaſticus in fine Chronici. Guillelmus Nanguis in Chronographia manuſcripta, Robertus Guaguinus in lib. 3. hiſtor. Franc. Carolus Sigonius in lib. 3. hiſtor. de Regn. Ital. quorum verba refert Launoius. Attamen ipſe ſuo more tot teſtimoniis, aliorum quorundam ſilentium anteponit.

6. Imò illi unius Scriptoris ſilentium ſufficit adverſus affirmativa plurimorum teſtimonia. Sic enim in hac Epiſtola

de Anaſtaſio, Regnum Childerico abrogatum & Francos Sacramenti Religione ſolutos tacente, ſcribit; *De Anaſtaſii, inquam ſilentio, quod ſi circumſpectione, & accurata conſideratione perpendatur, de falſitate rerum iſtarum dubitandi locum nullum relinquit. Quis enim prudens, & attentus crederet, virum Sedis Apoſtolicæ magnitudini, & commodis addictum, & in Romanorum Pontificum ſcriniis verſatum id commemorare, quod Gregorius VII. Otto Frinſingenſis, Abbas Vrſpergenſis, Joannes Tritemius, & Recentiores alii tam cupidè commemorant, neglexiſſe? Quis, inquam, prudens, & attentus hoc crederet, tum ex aliis, tum ex eo quoque, quod antea ſimile nihil in Romana contigiſſet Eccleſia? Igitur Anaſtaſius non tam ſilet, quàm eloquitur, non accidiſſe, quod illi accidiſſe narrant.*

7. Sed in quodcunque latus ſe vertat Launoius tot, & tam inſignia ſunt teſtimonia, quæ ſummi Pontificis autoritatem in Childerici deſtitutione, ac Pippini inſtitutione interceſſiſſe affirmant, ut lectis illis, etiam in ipſius Launoii Epiſtola, impoſſibile ſit eis fidem non habere quantùm ad rem ipſam, quamvis ille ſuo argumento negativo ab Autorum ſilentio petito, vel aliis conjecturis, aliquas circumſtantias validè confutaret, quod facere ſibi immeritò viſus eſt.

8. Miſera enim cavillatio, quâ verba illa, *mandatum*, *juſſus*, *autoritas*, & ſimilia, quibus ſcriptores utuntur, cùm de ſummi Pontificis ea in re partibus loquuntur, denotare tantùm conſilium, aut opinionem interpretatur, ex ipſorum locorum imperturbato mentis oculo, ac ſine præpoſtero affectu lectorum, contextu diſſolvitur. Præſertim ſi Autorum ipſorum conditio attendatur, cur enim v. g. Eginhardus, cùm dixiſſet; *Pontifex mandavit, meliùs eſſe illum vocari Regem, apud quem ſumma poteſtatis conſiſteret*, quæ opinionem, & conſilium abundè ſignificaſſent, addidiſſet; *dataq́ autoritate ſua juſsit Pippinum Regem conſtitui*. quæ verba de poteſtate non poſſunt non intelligi, niſi fidès hiſtoriæ hanc declarationem poſtulaſſet? An Eginhardi, jam à juventute in Aula Caroli Magni educati, intererat, cum hæc ſcriberet, ſummis Pontificibus abblandiri, vel eorum juriſdictionem ampliare in præjudicium Regum Francorum? An idem conſilium fuit aliis ſcriptoribus Gallicanis tam multis?

9. An Sigibertus Gregorio VII. infenſiſſimus, & Imperatoribus, quorum tempore ſcribebat, quorumq́ue cauſa Ponti-

Digitized by Google

tificibus tam parùm æquus fuit, addictiſſimus, depoſitioni Henrici autoritatem accerſere ab exemplo Regum Franciæ non prætermiſiſſet, ſi aut hiſtoriæ integritas, aut evidens rei geſtæ veritas permiſiſſet? An ſimplex Papæ conſilium, ſeu reſponſum his verbis expreſſiſſet; *Pippinus verò Princeps Apoſtolica authoritate & Francorum electione à S. Bonifacio Moguntiæ Archiepiſcopo in Regem ungitur, & conſecratur.* Ad annum 750. An qui falſa non pauca in favorem Imperatorum, vel à ſe excogitata, vel ſaltem à Teſtibus fide indignis accepta, narravit, tam incautè locutus fuiſſet, ut opinionem pareret à ſuo affectu longè alienam, ſi eam dubiam habuiſſet.

10. An Otto Friſingenſis, tot Imperatoribus ſanguine conjunctus, quos inter, & ſummos Pontifices altercationes interceſſerunt, tam graves, tamque diuturnæ, ne Avi ſui deſtitutionem à Gregorio VII. factam confirmaret, non abſtinuiſſet verbis, quæ hanc ſummi Pontificis autoritatem clarè denotant, ſi abſque hiſtoriæ legum violatione potuiſſet; *Anno* inquit, *ab Incarnatione Domini 752. reverſis à Roma Nunciis authoritate Zachariæ Papæ Pippinus à B. Bonifacio Moguntino Archiepiſcopo, aliiſque Regni Principibus in Sueſſiona Civitate ad Regnum eligitur* lib. 5. hiſtor. cap. 22. *Anno Domini 754. Pippinus à Stephano Papa I. à fidelitatis Sacramento, quod Hildrico promiſerat cum aliis Regni Francorum Proceribus abſolvitur, ac detonſo Hildrico, & in Monaſterium detruſo poſtmodum in Regem ungitur.* Ibidem cap. 23. Iterum in his verbis notare potes ſolutionem contradictionis, quæ à Launoio vocatur *pugna, quæ vix dilui poſſit.* Otto enim lucidiſsimè narrat Pippinum, & à Zacharia per Bonifacium Moguntinum, & à Stephano ipſo unctum, ut dubitari non poſsit Eginhardum idem factum modò uni, modò alteri Pontifici non tribuiſſe, ſed cuique ſuum.

11. Maximi ponderis eſt Ottonis teſtimonium, tùm propter egregium viri meritum, tùm propter accuratam in evolvendis hiſtoriis diligentiam, & in referendis fidem; Tùm denique quia cùm diu Pariſiis verſatus eſſet, ſedulamque ſtudio operam dediſſet, facilè fuit ei veritatem addiſcere. Pro ſuo erga Henricum IV. Avum ſuum affectu legerat, & relegerat Imperatorum geſta, ut ſciret, an antea fuiſſet aliquis à Romanis Pontificibus excommunicatus, & depoſitus, negatque

Digitized by Google

gatque lib. 6. cap. 35. id antea factum in Romanorum Reges, aut Imperatores, ſed tantùm Philippicum aliquandiu à Romano Pontifice inter Pœnitentes retentum, & Theodoſium ab Eccleſia excluſum à Beato Ambroſio. Quis igitur credat eum temerè, ac ſine examine recepiſſe illam de Regibus Francorum hiſtoriam, quandoquidem ipſe poſt verba relata paucis interjectis ſubjungit; *Ex hoc Romani Pontifices Regna mutandi autoritatem trahunt*. Putaſne rei ejuſmodi originem ſine diſcuſſione admiſſam ab Ottone.

12. Nonne Conradus Abbas Urſpergenſis, qui Gregorium IX. tam inſolenter carpit, ut Frederico II. patrocinetur, ſuppreſſiſſet, ſi paſſa eſſet hiſtoriæ veritas, quæ autoritatem Papæ in Principes tam apertè præ ſe ferunt. Ait enim in Chronico ad annum 751. *Zacharias verò Papa ſuper hujuſmodi negotio conſultus remandavit meliùs eſſe illum vocari Regem, apud quem ſumma poteſtas conſiſteret; dataque autoritate ſua* PIPPINVM REGEM CONSTITVI IVSSIT. *Anno Domini* 752. *Pippinus per autoritatem Zachariæ Papæ more Francorum electus ad Regnum per manus S. Bonifacii Archiepiſcopi Moguntiacenſis elevatus eſt in Regni ſolium in Sueſſionum Civitate....... Pippinus ex Præfecto Palatii autoritate Apoſtolicâ ſublimatus, & unctus in Sedem Regni poſteà regnavit annis quindecim, abſolutus per Papam Stephanum à juramento quod Regi Hilderico cum cæteris Regni Primoribus fecerat.* Hic rurſus vide compoſitam *pugnam, quæ vix dilui poſſe* Launoio videbatur.

13. Autoritatem ſuam in omnibus dubiam efficit qui facta adeò certa, & tot teſtimoniis comprobata negare, ut Launoius, audet, ac impugnare totis viribus enititur.

CAPUT XI.

Alia exempla poteſtatis Eccleſiaſticæ in temporalibus.

1. IMperatoriam dignitatem Carolo Magno à Leone III. Papa collatam hiſtorici tum Græci, tum Latini, ac præcipuè Gallici perhibent. *Ipſe autem* (Carolus) inquit Eginhardus in Annalibus, ſcilicet ad annum 801 *cùm die ſacratiſſima Natalis Domini ad Miſſarum ſolemnia Baſilicam B. Petri Apoſtoli fuiſſet ingreſſus, &*

& coram Altari, ubi ad orationem ſe inclinaverat, aſſiſteret Leo Papa Coronam capiti ejus impoſuit, cuncto Romanorum populo acclamante, Carolo Auguſto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum vita, & victoria; poſt quas laudes à Pontifice more antiquorum Principum adoratus eſt, ac deinde omiſſo Patritii nomine Imperator & Auguſtus appellatus. Ne quis autem putet Carolum quidem Imperatoriam dignitatem armis obtinuiſſe, à Leone autem ei Coronam tantùm ex ceremonia, ut etiamnum in Gallia fit ab Archiepiſcopo Remenſi, fuiſſe impoſitam; ſcribit idem Eginhardus in vita illius Imperatoris, eum ab illo honore ambiendo ità fuiſſe alienum, ut ſi ſibi deferendum præſentiſſet, abſuturus ab Eccleſia fuiſſet. *Quo tempore*, inquit, *& Imperatoris, & Auguſti nomen accepit: quod primò in tantum averſatus eſt; ut affirmaret, ſe eo die quamvis præcipua feſtivitas eſſet, Eccleſiam non intraturum fuiſſe, ſi conſilium Pontificis præſcire potuiſſet.*

2. Summo Pontifici acceptam retulerunt Imperatoriam dignitatem ſucceſſores Caroli Magni. Egregium eſt hujus profeſſionis teſtimonium apud Andream du Cheſne tom. 3. ſcilicet Epiſtola apologetica Ludovici II. Imperatoris Occidentis, Lotharii filii, Ludovici Pii Nepotis ad Baſilium Orientalem Imperatorem miſſa anno 871. in qua ſic eum alloquitur; *Cùm & ipſi Patrui noſtri glorioſi Reges abſque invidia Imperatorem nos vocitent, & Imperatorem eſſe procul dubio fatentur, non profectò ad ætatem, quà nobis majores ſunt attendentes, ſed ad unctionem, & ſacrationem, quâ* PER SUMMI PONTIFICIS MANUS IMPOSITIONEM *Divinitùs ſumus ad hoc culmen provecti, & ad Romani Principatûs Imperium, quo ſuperno nutu potimur aſpicientes...... Matrem omnium Eccleſiarum Dei defendendam atque ſublimandam ſuſcepimus, ex quâ & regnandi prius, & poſtmodum imperandi autoritatem proſapia noſtra ſeminarium ſumpſit.* NAM FRANCORUM PRINCIPES PRIMO REGES, DEINDE VERO IMPERATORES DICTI SUNT, II DUMTAXAT, QUI A ROMANO PONTIFICE AD HOC OLEO SANCTO PERFUSI SUNT....... *porrò ſi calumniaris Romanum Pontificem, quod geſſerit, calumniari poteris & Samuël, quod ſpreto Saüle, quem ipſe unxerat, David in Regem ungere non renuerit.*

3. Ad ſanctam Sedem recurrerunt alii ad eandem impetrandam dignitatem, quæ ipſis ex ſola ſanguinis cum præcedentibus Imperatoribus propinquitate non debebatur, ut exem-

Digitized by Google

plum Caroli Calvi demonſtrat apud Sirmondum inter Concilia Galliæ, & apud alios.

4. Fulco Archiepiſcopus Remenſis, natalibus, doctrinâ, ac pietate celeberrimus, & à Reginone, Baronio, & Molano Martyribus annumeratus, eo quod mors illi ob propugnata Eccleſiæ jura illata fuerit (ut rursùs videas doctrinam iſtam exemplis Sanctorum eſſe conſonam) cùm audiſſet Carolum Regem Francorum vulgò Simplicem nuncupatum, cui aliàs ſtrictè adhærebat, velle cum Northmannis inire ſocietatem, graviſſimam ad eum Epiſtolam ſcripſit, in qua hæc habet inter alia; *Deprecor vos itaque per Deum, ut tale deſeratis conſilium, ne velitis vos in æternum præcipitare interitum, & mihi, cæteriſq; , qui ſecundùm Deum vobis fideles ſunt, æterni doloris afferre diſpendium. Meliùs enim fuerat vos non naſci, quam Diaboli patrocinio velle regnare, & illos juvare, quos deberetis per omnia impugnare. Sciatis enim quia ſi hæc omnia feceritis, & talibus conſiliis acquieveritis, nunquam me fidelem habebitis, ſed & quoſcumque potuero* A VESTRA FIDELITATE REVOCABO, *& cum omnibus Coepiſcopis meis, vos, & omnes veſtros excommunicans æterno anathemate condemnabo. Pro fidelitate, quam vobis ſervo, hæc gemebundus ſcribo.*

5. Ivo Carnotenſis Epiſcopus, doctrinâ, & pietate illuſtris epiſt. 46. quæ eſt ad Urbanum II. ſupponit autoritatem Philippo Primo Francorum Regi per excommunicationem ademptam; quandoquidem ſcribit Summo illi Pontifici; *Hâc ratione ex parte uſuri* (Philippi Nuncii) *Regem cum Regno ab obedientia veſtra diſceſſurum*, NISI CORONAM RESTITVATIS, NISI REGEM AB ANATHEMATE ABSOLVATIS.

6. Unde inerat, niſi à pietate, atque à Religione, antiquis Gallis illa erga Eccleſiæ in Reges autoritatem reverentia, quam illorum perhibent hiſtoriæ? Nam v. g. Regibus excommunicatis officia etiam vitæ aliquatenus neceſſaria, nedum alia Principibus exhiberi ſolita, negabant. An pios magis, magiſque religioſos efficiet illius Regni fideles declaratio Cœtûs Pariſienſis, dum eis ſuadebit Eccleſiam, neque directè, neque indirectè quidquam in Principes poſſe quantùm ad temporalia, quæ ſola ferè (Proh dolor) ab hominibus hodie attenduntur.

7. Si Gallicanis externa addenda ſunt exempla (quidni autem addantur cùm propoſitio Cleri Gallicani ad Principes om-

omnes generatim pertineat, nec ſit ad Reges Galliæ reſtricta (qui fortè aliquo jure ſpeciali, vel privilegio tueri ſeſe poſſe obtenderent) alia non pauca ſuppetunt. Nam præter Romanos Imperatores, de quibus jam diximus, mortuo Zenone Imperatore, Ariadne ejus conjux, ſpreto Longino Zenonis fratre, Anaſtaſium ad Imperium evehendum curavit, ſed obſtitit Euphemius Epiſcopus Conſtantinopolitanus, donec Anaſtaſius fidem orthodoxam ſcripto profeſſus eſt; *Cùm Ariadne haberet in animo Anaſtaſium habitu induere purpureo, Euphemius Epiſcopus uſque eò conſentire noluit, quoad Anaſtaſius chirographum jurejurando confirmatum ei dediſſet, quod planè declararet eum ſi ſceptra ſuſciperet, Imperii fidem ſinceram ſervaturum, nihilque rerum novarum introductarum in Sacroſanctam Dei Ecceſiam: quod chirographum Macedonio Sacri Theſauri Cuſtodi tradidit. Factum autem eſt illud ab Euphemio, quod Anaſtaſius putabatur à nonnullis errore Manichæorum infectus eſſe.* Evagrius hiſtor. lib. 3. cap. 32. Idem Theodorus Lector collect. ex hiſtor. Eccleſ. lib. 2.

8. Cumque iterùm Anaſtaſius in hæreſim lapſus eſſet, & Catholicos perſequeretur, ei ſeſe Symmachus Papa oppoſuit, ut in Epiſtola ejus apologetica videre eſt, in qua docet Summus ille Pontifex, quis ſit verborum ſenſus, quæ Prælati Pariſienſes ex Divo Paulo attulerunt; *Fortaſſis dicturus es, ſcriptum eſſe: Omni poteſtati nos ſubditos eſſe debere; Nos quidem poteſtates humanas ſuo loco ſuſcipimus, donec contra Deum ſuas erigunt voluntates. Cæterùm ſi omnis poteſtas à Deo eſt, magis ergo quæ rebus eſt præſtituta Divinis. Defer Deo in nobis, & nos deferemus Deo in te. Cæterùm ſi tu Deo non deferas, non potes ejus uti privilegio, cujus jura contemnis.*

9. Eleonora primùm Galliæ, deinde Angliæ Regina Ep. 2. ad Celeſtinum III. Papam pro liberatione filii Richardi Regis Angliæ à Leopoldo Duce Auſtriæ capti, & Henrico V. Imperatori conſignati, & traditi, quæ epiſtola eſt 145. Petri Bleſenſis, ſic ſcribit, *Nonne Petro Apoſtolo, & in eo vobis à Deo omne Regnum, omniſq; poteſtas regenda committitur? Benedictus autem Dominus, qui talem poteſtatem dedit hominibus, non Rex, non Imperator, aut Dux à jugo veſtræ juriſdictionis eximitur; ubi eſt ergo zelus Phinees? Ubi eſt autoritas Petri? Ubi eſt qui dicat zelus Domûs tuæ comedit me? Appareat quod non in vanum dati ſunt vobis, & Coepiſcopis veſtris gladii ancipites in manibus veſtris. Dicite iniquis, nolite iniquè agere, & delinquentibus nolite exaltare cornu. Non de-*

degeneret in hærede Petri Dignitatis Apoſtolicæ reverenda ſucceſſio. Veſtrum agnoſcite Principatum, probate zelum, accingimini ad opus fortitudinis, & honorate miniſterium veſtrum. Gloria veſtra derivetur ad poſteros, & cognoſcat generatio altera, quam inaniter Tyrannus ille præſumpſerit, & quam potenter præſumptionem ejus Romana Sedes punierit.

CAPUT XII.

Exemplum Gregorii II. Leoni Iſauro Imperatori Tributa ſolvi vetantis.

1. Leoni Iſauro in hæreſim Iconoclaſtarum lapſo, & Catholicos in Oriente perſequenti, Gregorius II. pluries fruſtra monito à Romanis, & ab Italia Tributum ſolvi prohibuit ex Theophane in Chronologia. *Hoc anno*, inquit, *ſcilicet Gregorii II. primo irreligioſus Imperator Leo de proſcribendis, & deponendis Sanctis, & venerandis imaginibus primum tractatum habere cœpit: Comperto cujus propoſito, Gregorius Papa Romanus, ſcripta priùs ad ipſum Leonem decretali Epiſtola, quæ de fide quicquam ſtatuere, & antiqua Eccleſiæ ſancita à ſanctis Patribus firmata innovare, aut convellere non decere Imperatorem commonet. Italiæ tandem, ac Romæ tributa ad ipſum deferenda prohibuit.* Idem teſtatur Zonaras in tom. 3. Annal. his verbis; *Qua de cauſa Gregorius, qui tum Romæ veteris Eccleſiam gubernabat, repudiata ſocietate Præſidis novæ Romæ, nec non eorum, qui illum ſequerentur, illos unà cum Imperatore Synodico anathemate obſtrinxit, & vectigalia, quæ ad id uſque tempus inde pendebantur inhibuit, icto cum Francis fœdere.* Et adhuc; *ſub Leone Iſauro temporis illius Papa Gregorius ob perverſam opinionem defecit ab illo Imperatore impio, eiq; tributum pendere recuſavit, neque ſibi quicquam eſſe rei voluit cum impiis Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Gubernatoribus, omiſſiſque bellis pacem cum Francis fecit.*

2. Nullum non movet lapidem Joannes Launoius, ut hujus quoque hiſtoriæ fidem evertat. Sed teſtibus tam clarè affirmantibus opponendi eſſent ſaltem alii teſtes æquè clarè negantes, aut certè rationes validiſſimæ. Id fruſtrà expectes ab illo Scriptore, qui cùm hiſtorias communiter receptas ferè ſemper impugnet, nonniſi teſtium de eadem re tacentium, vel ad ſummum aliâ, non tamen contrariâ, loquentium autori-

toritate, vel conjecturis ad dimittendam communem hominum ſententiam parùm potentibus, cauſam ſuam tuetur.

3. Ac primò quidem Zonaram confutat, ex eo quod ille ſcriptor dicat Gregorium II. *Synodico anathemate* obſtrinxiſſe Imperatorem, nullum autem tunc habitum fuerit Concilium Romanum. Sed quis aſſerit nullum tunc temporis celebratum Concilium? Joannes Launoius; Vicinior ſcilicet Gregorio II. quàm Zonaras. At contemporanei ſcriptores de illo ſilent. Argumentum eſſet ſanè multùm veriſimile adverſus illum hiſtoricum, ſi ipſe affirmaret, congregatam fuiſſe Synodum Oecumenicam, vel ſaltem totius Occidentis, vix enim fieri potuiſſet, ut ea de re nullum verbum reliqui Hiſtorici feciſſent. Sed quis neſciat multa à ſummis Pontificibus fuiſſe geſta in Conciliis, quibus intererant tantùm cum Clero Romano, Epiſcopi aliis de cauſis Romæ verſantes, aut ex vicinis Civitatibus convocati, quorum quidem Conciliorum nulla ſuperſunt Acta, nulla memoria, niſi in ſcriptoribus ferè ſolummodò ex occaſione ea de re obiter tractantibus. Non pauca hujuſmodi citantur in collectione Philippi Labbei.

4. Congerit deinde Launoius multa loca communia de officiis Regibus debitis, eiſque à Romanis Pontificibus, aut ab Epiſcopis exhibitis. Sed hæc vera ſunt, quandiu Principes Regi Regum bellum non indicunt, quandiù ſpes eſt emendationis, & quantùm ad ſubditos, quibus non licet autoritate privata in Reges etiam diſcolos rebellare: ſecùs autem eſt, dum ſummus Pontifex alio caret medio conſervandæ Fidei, ac Religionis, ab aliquo Principe, Eccleſiæ per baptiſmum ſubdito, evertendæ.

5. Congerit etiam varias expoſitiones verborum illorum Chriſti ad Petrum; *Paſce oves meas*, quæ illa de poteſtate deponendorum Regum non interpretantur. At una ſcripturæ expoſitio aliis non contrariis, ſed tantùm diſtinctis, non deſtruitur. Si unus, populi conſenſum ad Regis inſtitutionem, explicet de poteſtate juris inter ſubditos dicendi, alius de gerendo pro patria tuenda bello, alius de alia quapiam re, prout temporum, perſonarum, aut negotiorum conditiones exegerint. Numquid variæ illæ interpretationes obſtabunt,

 quo-

Digitized by Google

quominùs dum nova emerget occaſio, intelligatur adhuc aliud in ea contentum autoritate, ſi ad bonum populi regimen ſit omninò neceſſarium? Suprema, & ampliſſima eſt, quantumvis eam invidi reſtringere conentur, ſummi Pontificis autoritas. Quid igitur mirum, ſi omnes ejus partes non fuerint ſtatim, imò nec poſt longum tempus adeò clarè diſtinctæ: ſed inter rerum Eccleſiaſticarum tractatores hic unam, ille aliam explicuerit.

6. Improbat argumentum Bellarmini ductum à prædicto Evangelii loco. *Paſce oves meas*; Quod nimis probet, ſcilicet Epiſcopos etiam jus habere deponendorum Regum. Verùm injuſta eſt reprehenſio Verba enim illa Petro ſoli dicta ſunt, licet aliis etiam Paſtoribus conveniant, quatenus Petri officio, ac Dignitati communicant. Sed quemadmodum ejus poteſtatis plenitudinem alii non aſſequuntur, ita non quidquid ille poteſt pro Eccleſiæ univerſæ bono, poſſunt illi, etiam in propriis Diœceſibus. Ideò enim clavium, quæ omnibus Apoſtolis ſimul promiſſæ ſunt, Petro ſoli ſpecialis facta eſt promiſſio. Ideò illi ſoli dictum eſt; Paſce oves meas, ut ipſi prærogativa quædam cæteris negata concedi ſignificaretur, ne ſcilicet ſummis, & maximè arduis negotiis ſine ipſius ſupremo judicio finis imponeretur.

7. Refert exempla nonnullorum Pontificum, & Epiſcoporum, qui verba ſupraſcripta non oppoſuerunt Principibus, nec poteſtate uſi ſunt, quæ in illis contineri dicitur. Sed inde non colligitur defectus ille poteſtatis, cùm variis de cauſis, puta ſcandali vitandi cauſa, ob impotentiam, ob populorum affectum, prudentia ſuadere potuerit ab illius uſu abſtinendum, ut confeſſus eſt ipſemet Imperator Henricus à Gregorio VII. depoſitus, de quo in ſequenti capite redibit ſermo. Malè autem inter illa exempla Hadrianum II. recenſet. Licet enim Carolo Calvo non objecerit verba illa, *Paſce oves meas*. Intellexit tamen in Pontificia poteſtate, quam hæc verba ſignificant, comprehendi jus aliquod in temporalia Regum, ſaltem ratione peccati, quandoquidem Principem illum ab invadendo Lotharii Regno, intentatis cenſuris cohibere conatus eſt.

8. Denique Launoius, ut confirmet quod ex Gregorii Epiſto-

Fpiſtolis deduxerat, quarum antea prolixa exſcripſerat fragmenta, inutili labore confert plurimorum verba ſcriptorum, quos inter aliqui idem affirmant, quod Theophanes, & Zonaras, alii tacent, nullus planè negat.. Itaque abſurdum eſt ut jam ſuprà inſinuavimus, claram, & apertam affirmationem ſolo ſilentio confutare. Præſertim cùm aliquorum ex illis, qui affirmant v. g. Theophanis, qui pro ſacris Imaginibus exulare, ac Confeſſoris titulò donari meruit, & Sigeberti utpotè Principibus addictiſſimi teſtimonium minimè ſuſpectum haberi queat.

9. Quin, etiamſi Launoius teſtes adduceret expreſſè negantes quod aſſerunt alii, non obtineret quod intendit. Ut enim, ex Juriſperitorum doctrina, jura cum juribus, ita & teſtimonia cum teſtimoniis concilianda ſunt, dum inter ſe pugnare videntur, nec inſolubilis eſt contradictio. Hæc autem concordia in hoc caſu facillima eſſet. Certum enim eſt, Gregorium II. omni pacifica ratione Imperatorem ad ſanam fidem revocare conatum; atque de illo tempore intelligendi eſſent ſcriptores, qui negarent ſummum illum Pontificem Imperatori tributa non negaſſe, ſicuti de illo intelliguntur, quæ ſcribit Gregorius ipſe; qui autem affirmant prohibitam illam ſolutionem, interpretandi ſunt de ultimo tempore, cùm ſcilicet conſtitit nullam ſpem eſſe Imperatoris convertendi. Itaque tota illa, quæ apparere poſſet contradictio unico illo Theophanis verbo, *tandem*, ſolveretur.

10. Cæterùm quomodo potuit Launoius Gregorium II. tantis laudibus extollere, ut perſuaderet ipſum non vetuiſſe ſolvi tributum Imperatori, & tamen interpretationem tàm ſcandaloſam iſtis ejus verbis affingere; *Teſtis eſt Deus, quaſcunque miſiſti ad nos Epiſtolas, auribus, cordibuſque Regum Occidentis obtulimus, pacem illorum tibi, ac benevolentiam conciliantes, teque laudantes ac mirificè efferentes prout te antea converſantem intuebamur.* Quæ verba ſic interpretatur Launoius, *Gregorius verò II. Imperatoriæ juſſioni ſubditum ſe cùm ſentiret, dedit operam, ut miſſæ ad ſe Leonis Iſauri de ſubvertendis Imaginibus Epiſtolæ ad Occidentis Reges perferrentur, ſed quia Epiſtolæ omnipotenti Deo minimè concordabant, has quoad ejus fieri potuit, refutavit, & Leonem à nefario conſilio deterruit. Huc & non aliò ſpectant Gregorii Epiſtolæ verba, quæ propoſuimus.* Quis credat Epiſtolas, quas Gregorius non ſolùm *auri-*

Digitized by Google

auribus, ſed etiam *cordibus Regum Occidentis obtulerat de ſubvertendis imaginibus* tractaſſe. Si is fuiſſet illarum ſcopus, non potuiſſet eas Gregorius, *auribus*, multò minus *cordibus Regum offerre*. Hoc enim fuiſſet impiæ Imperatoris intentioni in re de ſe mala cooperari. Cur potiùs illæ litteræ non intelligantur, quas ſcripſiſſet Imperator ad conciliandam ſibi; aut retinendam Principum Occidentalium pacem. Id enim ſatis innuunt illa Pontificis verba; *pacem illorum tibi, ac benevolentiam conciliantes*, & alia multa quæ ſequuntur. Secundò ſi Epiſtolæ Leonis à Gregorio miſſæ ad alios Principes, de ſubvertendis imaginibus fuiſſent, eas miſiſſet, ut hortaretur illos ad revocandum à nefario conſilio Imperatorem, non autem, ut ait Launoius quod *Imperatoris juſſioni ſubditum ſe ſentiret*. Quis enim in tanto ſcelere Summum Pontificem Principi ſubditum exiſtimet? Cur non exhorruit Launoius hæc ſcribens?

11. Fruſtrà verò adducit exemplum S. Gregorii Magni, Legem Mauritii per diverſas partes perferri curantis; ſunt enim inter ejus, & quod Gregorio II. à Launoio tribuitur, factum, plurima diſcrimina, quæ perſequi, & nimis eſſet longum, & à propoſito nos longiùs averteret. Id unum notaſſe ſufficiet legem Mauritii non extitiſſe de re ita mala, ut nullo pacto poſſet ab ea ſeparari malitia: erat enim ad ſummum majori bono, ſcilicet libero in Religionem ingreſſui obex. Ac præterea S. Gregorius Magnus huic incommodo ſuâ prudentiâ poterat occurrere. At verò ſacrarum imaginum conculcatio ita eſt impia, ut nullâ ratione liceat *auribus & cordibus Regum offerre Epiſtolas* hujuſmodi contemptum ſuadentes. Denique multi Scriptores graves aſſerunt S. Gregorium Magnum non niſi correctas Mauritii leges miſiſſe, idque videtur ex variis ejus epiſtolis colligi.

CA-

CAPUT XIII.

Principes ipſos aliquam Eccleſiæ in temporalia poteſtatem agnoviſſe.

1. DE illa Summi Pontificis autoritate non dubitabant Principes, de quibus in Capitibus ſuperioribus. Non dubitabant etiam Ludovicus Germaniæ, & Lotharius II. Auſtraſiæ Reges, cùm Carolus Calvus Ludovici frater, & Lotharii Patruus pactis inter ipſos conventis ſtare recuſans, de invaſione aliorum Regnorum cogitabat. Illi enim ad Nicolaum Primum confugerunt, ut ejus autoritate hoc damnum propulſari curarent; *Oportet potereà*, inquiebant, *veſtræ autoritatis jubar propter generalem ſollicitudinem noſtros inviſere fines, ut, quos nulla pacis fœdera, nulla movent fraternæ charitatis viſcera, nulla nectunt conſanguinitatis ligamenta*, APOSTOLICA INVECTIO AD CENSURAM ECCLESIASTICAM VENIRE COMPELLAT. Omitto quæ referunt Hiſtorici Gallicani de Philippo II. Anglorum Regi, à cujus obedientia ſubditos abſolverat Romanus Pontifex, bellum indicente, atque Othonem Imperatorem à Papa deponi procurante, & de Philippo III. Petro Aragoniæ Regi, à cujus obedientia ſubditos exemerat Martinus IV. etiam bellum inferente.

2. Juſtinus II. Imperator Coſrohæ conquerenti de receptis Perſarmenis Chriſtianis ab eo ſeſe ſubducentibus; *Quoniam*, ut ait Evagrius, qui rem narrat lib. 5. cap. 7. *à cæteris Perſis miſerè, & potiſſimùm Religionis ſuæ gratia vexabantur*, juſtam putavit excuſationem afferre cùm reſpondit; *Præfinitum paci tempus effluxiſſe, nec fas eſſe ut Chriſtiani Chriſtianos in tempore belli ad ſe confugientes deſertos eſſe patiantur.* Quid igitur? nonne melius eſt ut fideles Principibus non ſe ſubtrahant, etiamſi juſtam habeant cauſam (*ut ſi Religionis ſuæ gratia vexati Chriſtiani ad Chriſtianos confugiant*) niſi accedente Eccleſiæ autoritate?

3. Sed nunquid ita ſentiunt Principes tunc tantùm, quando illa poteſtas Eccleſiaſtica ſibi commoda eſt. Henricus licet irâ, ne dicam furore, correptus, adverſus Gregorium VII.

Digitized by Google

cui ſcribit, fatetur ſe in cauſa hæreſeos Eccleſiæ ſubjacere. Hæc ſunt ejus verba; *Henricus non uſurpativè ſed piâ Dei ordinatione Rex Hiltebrando non jam Apoſtolico, ſed falſo Monacho...... me quoque, licet indignus inter Chriſtianos ſum, ad Regnum vocatus, te teſte, quem ſanctorum Patrum traditio ſoli Deo judicandum docuit, nec pro aliquo crimine, niſi à fide (quod abſit) exorbitaverim, deponendum aſſeruit, &c.* Deinde notat Julianum Imperatorem licet Apoſtatam ab Epiſcopis non fuiſſe depoſitum, quod eorum prudentiæ, non poteſtatis defectui tribuit; *Cùm etiam Julianum Apoſtatam prudentia ſanctorum Epiſcoporum non ſibi, ſed ſoli Deo deponendum commiſerit.*

4. Atque ea ratio ſufficeret ad vindicandam Eccleſiæ ſuam autoritatem adverſus illius non uſum, quem aliqui objiciunt, negantes ullam ejus fuiſſe praxim per multa ſæcula. Id enim prudentiæ ſeu benignitati piæ illius matris, non autoritatis defectui, adſcribendum eſſet. Adeò periculoſa eſt Sacerdotii cum Imperio contentio, ut, illius vitandæ cauſa, multa mala minora ſæpè ſuſtinenda ſint.

5. Hæc, ut opinor, ſufficiunt, ut unuſquiſque pervideat non ſolùm non neceſſariam fuiſſe hoc tempore declarationem Cleri Gallicani circa iſtam Eccleſiæ poteſtatem, quippè cùm ne minimum quidem eſſet periculum, ne ſummus Pontifex ea uteretur; ſed etiam plurimorum Conciliorum praxi, ſanctorum Patrum, & Doctorum, Theologorum, & Juriſperitorum doctrinæ, Principum, eorumque Officialium profeſſioni contrariam, ut iterum mirer auſos fuiſſe Illuſtriſſimos Epiſcopos Cœtus Pariſienſis eam negare, ſuamque ſententiam *verbo Dei, Patrum traditioni, & Sanctorum exemplis conſonam* declarare.

6. Opportuna fortaſſis fuiſſet hæc doctrina Cleri Gallicani, etſi (abſit verbo injuria) minus vera, cùm Chriſtiani, martyrii deſiderio incenſi, ejus occaſiones avidè quærebant; At nunc ita refrixit charitas, ut ſi, quod Deus Optimus Maximus avertat, oriretur perſecutio, maxima futura eſſet Religionis ruina. Si enim tam multi injuſtis potentium deſideriis obſequuntur, ne illorum favore priventur, aut in aliqua temporalia damna incurrant: quid foret Principibus certam mortem intentantibus? Nonne Deus Chriſtianorum debilitati conſuluiſſe exiſtimandus eſt, qui, ne Judæi à vera Religione averterentur, vetuerat, ne ipſis Rex infidelis præficeretur, Deuteronom. 17. verſ. 15.

7. Neſ-

7. Neſcio an hodie pro Religione omnes Epiſcopi Galliæ B. Martini Epiſcopi pro diſciplina conſtantiam imitarentur, de quo ita ſcripſit S. Severus Bituric. Archiep. *in vita B. Martini cap.* 23. *Atque ut minora tantis inſeram (quamvis ut eſt noſtrorum ætas temporum, quibus jam depravata omnia, atque corrupta ſunt pœnè præcipuum ſit adulationi Regiæ Sacerdotalem non ceſſiſſe conſtantiam) cùm ad Imperat. Maximum ferocis ingenii virum & bellorum civilium victoria elatum plures ex diverſis partibus Epiſcopi conveniſſent, & fœda circa Principem omnium adulatio notaretur, ſeque degeneri inconſtantia, Regiæ Clientelæ, Sacerdotalis dignitas ſubdidiſſet, in ſolo Martino Apoſtolica autoritas permanebat. Nam etſi pro aliquibus ſupplicandum Regi fuit, imperavit potiùs quam rogavit.*

8. Neſcio an multi ex aliis ordinibus cum Divo Joanne Damaſceno de ſacris Imaginibus orat. 1. ſub principium, verè dicerent; *Nec veritati Regiam amplitudinem prætuli. Loquebar enim, inquit Divinus ille pater David in conſpectu Regum, & non confundebar. Quin etiam ob id magis ſum incitatus. Nam ad ſubjectos populos decipiendos multum valet Regis autoritas. Pauci enim, nimirùm illi qui terrarum Reges Cœleſtis Regis Imperio gubernari, & leges debere Regibus imperare ſciunt, iniqua eorum juſſa negligunt, & aſpernantur.* Et ſub finem ejuſd. orat. *Regio non cedemus imperio patrum conanti evertere conſuetudinem. Neque enim piorum eſt Regum Eccleſiaſtica inſtituta convellere; his de rebus ſtatuere; atque decernere* NON AD REGES *pertinet, ſed ad Concilia; Nam ubi duo, vel tres, inquit Dominus, congregati fuerint in nomine meo, ibi ſum in medio ipſorum. Ligandi, ſolvendique poteſtatem* NON REGIBUS, *ſed Apoſtolis & eorum Succeſſoribus Paſtoribus, & Doctoribus Chriſtus dedit.*

10. Si penes Rempublicam manet jus aliquando Principatum transferendi, ut manere fatendum eſt, niſi multos Principes Tyrannidis reos facias, quænam occurrere juſtior ratio poteſt eo jure utendi, quàm ubi regimen temporale ab æterna fælicitate avertit, ad quam referenda eſt pax, & tranquillitas civilis, qui proximus eſt Principatûs ſæcularis finis? Id autem cùm contingit, nonne & Principum ſeveritati, & ſubditorum ſaluti omninò neceſſarium eſt, ut à fidelitatis juramento abſolutio petatur, ſicut ab aliis?

11. Cùm autem mutua ſit Principum, & ſubditorum obligatio ad exequenda pacta in inſtitutione Regni conventa, nonne juſta erit cauſa, ut Eccleſia præſtitæ fidei vinculo

 exi-

Digitized by Google

eximat ſubditos; ſi Princeps contra datam fidem eos in vera Religionis cuſtodia ſervandi, à vera Religione deterreat?

CAPUT XIV.

An ſententia Illuſtriſſimorum Epiſcoporum Galliæ Sanctorum exemplis conſona ſit?

1. SEntentiam ſuam Illuſtriſſimi Antiſtites Gallicani etiam tanquam Sanctorum exemplis conſonam omninò retinendam, declarant. Omnibus ſanè Chriſtianis veneranda ſunt Sanctorum geſta; imò plerumque imitanda. Ideò enim præter alias cauſas publico cultui proponuntur, quia eorum vita eſt quaſi animata Evangelii interpretatio, quæ nobis, & quomodo Chriſti verba ſint accipienda, & quomodo ſectanda veſtigia, demonſtrat. Ad eam nos ſæpè ſancti Patres remittunt. Ità S. Auguſtinus de verbis Domini in Evang. ſecundùm Matth. ſer. 18. cap. 20. *Attendite*, inquit, *in facta Sanctorum, ne fortè noſtra videatur interpretatio. Quomodò hæc verba intellexerunt Sancti, ſic utique intelligenda ſunt.* Et cap. 21. *Videamus ſi hoc ipſi fecerunt.* Quæ Spiritus ſanctus per os Sanctorum locutus, id per Sanctorum actiones eſt executus. Sicut illi Chriſtum imitati ſunt, ità nos ad ipſorum imitationem invitamur; *Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti*, clamat B. Paulus 1. Corint. 11.

2. Quæ ſunt autem illa Sanctorum exempla, quibus ſententia Comitiorum Cleri Gallicani conſona dicitur? Per exempla non actiones Sanctorum, ſed omiſſiones intelligi puto. Fatendum eſt enim aliquos ex Sanctis Tyrannos Eccleſiam perſequentes non depoſuiſſe, nec aliâ ratione poteſtatem Eccleſiaſticam in temporalia Principum exercuiſſe. Verùm cùm illa omiſſio ex variis cauſis, ac circumſtantiis procedere potuerit, puta ex impotentia Eccleſiæ, ex metu majoris mali, &c. ex ea juxta legitimas ratiocinandi regulas univerſim concludi nequit, id jure nunquam fieri poſſe, quod aliquoties à Sanctis quibuſdam omiſſum ſit.

3. Quemadmodum in Teſtimoniis unus Teſtis affirmans, cen-

centum negantibus, ut vulgò dicitur, plerumque preferendus eſt; validiuſque animus Judicis inducitur ad credendum rem aliquam geſtam eſſe, ex eo quod unus ſe illam vidiſſe aſſerat, quàm ſi centum, præſertim ab eo loco, vel eo tempore, quo geſta ſupponitur, abſentes contrarium jurent: ita multò gravioris ponderis erit aliquorum Sanctorum, Principes Eccleſiæ per Chriſtianæ fidei profeſſionem ſubditos à perſequendis fidelibus, & opprimenda Eccleſia, etiam ſubtractâ poteſtate temporali cohibentium, quàm aliorum illas injurias ferentium, & Chriſtianos vel ad patientiam promptos Martyrii gloriâ privare, vel debiles in crudeliorum ſuppliciorum, aliorumve malorum diſcrimina certiora conjicere nolentium.

4. Adeò celebris, & conſpicua eſt vita multorum ex iis, quroum doctrinam, vel etiam exempla declarationi Epiſcoporum Gallicanorum oppoſuimus, ut ſacrilegus habendus ſit, & blaſphemus, qui eos à Sanctorum albo expungere tentaverit. Sed fortaſſe non eâdem religione proſequendi aliquibus videntur illi Pontifices, qui ſupradicto jure uſi ſunt majori cum autoritate ac conſtantiâ. Verum id ad minùs veritatis evidentia etiam à ſuſpectis Judicibus extorqueat; plura ſcilicet eluxiſſe tum per vitam, tum poſt mortem ſanctitatis indicia in illis Pontificibus, quàm in Principibus, quibuſcum illis res fuit: niſi fortè vitam, moreſque Imperatoris Henrici v. g. ſanctiores quiſquam exiſtimet, quàm Gregorii VII. eum deponentis; judicetque iſtum à Sanctorum Cathalogo delendum, ut reponatur ille.

5. Neſcio quo in Martyrologio recitentur nomina, vel in qua Eccleſia ſolemne officium celebretur Principum illorum, à quorum obedientiâ ſubditi per Eccleſiaſticam ſententiam exempti fuerunt. Legi autem in Martyrologio Romano die 13. Februarii; *Romæ S. Gregorii Papæ II. qui Leonis Iſaurici impietati acerrimè reſtitit.* Item in appendice Adonis Archiepiſcopi Vienenſis: *Natalis Gregorii Papæ II. qui rexit Eccleſiam annos* 16. *Leonis Conſtantin. temporibus: hic vir caſtus, in Divinis Scripturis eruditus, &c.*

6. Legi pariter in Martyrologio Romano die 15. Martii; *Romæ Natalis S. Zachariæ Papæ, qui Dei Eccleſiam ſummâ vigilantiâ gubernavit, & clarus meritis quievit in pace.* Apud Adonem Archiepiſcopum Viennenſem; *Romæ Zachariæ Pontificis, qui Romæ ſedit annos* 10.

Digitized by Google

7. Legi etiam in Martyrologio Romano die 25. Octobris; *Salerni depoſitio S. Gregorii Papæ VII. Eccleſiaſticæ libertatis propugnatoris, ac defenſoris acerrimi.* Extant etiam alibi ſanctitatis ejus teſtimonia. Lambertus Schafnaburgenſis de rebus German. ita de illo ſcribit; *Nam & Papa tam eximiè tamq; Apoſtolicè vitam inſtituebat, ut nec minimam ſiniſtri rumoris maculam converſationis ejus ſublimitas admitteret, & illa in urbe celeberrimâ, atque in tanta obſequentium frequentiâ obſcœnum aliquid perpetrans, latere nequaquam potuiſſet.* Presbyter Pœnitentiarius ſancti Anſelmi Epiſcopi Lucenſis in ejus vita de mitra ejuſdem Gregorii VII. ait; *Præclara quædam fecit Deus per eandem mitram mirabilia. Inter alia enim Reverendiſſimus D. Vbaldus Mantuanus ſcilicet Epiſcopus, multis jam annis graviſſimè Spleneticus toto corpore ulceratus, præſertim cruribus, ſic ut vix quomodolibet ſtare poſſet, vix etiam jacere, vel ſedere, qui & multa in Medicos erogaverat, nihilq; profecerat; appoſitâ eâdem mitrâ, ubi maior ingruerat dolor, priſtinæ redditus eſt ſanitati.* In Chronic. Caſſinenſ. lib. 3. cap. 54. refertur Joannem quemdam vidiſſe Columbam in dextro humero Gregorii VII. Miſſam celebrantis, eique præceptum; *Vade quantocius auribus Papæ hoc ipſum intimato, ut conſtanter vigore ſancti Spiritûs cæptum opus peragat.*

8. In Breviario Romano ad uſum Cleri Baſilicæ Vaticanæ habetur. Die 12. Junii S. Leonis III. Papæ & Confeſſoris officium duplex, cujus lectio 6. ſic incipit; *Cùm ab impiis erutis oculis, & confoſſus vulneribus ſemivivus relictus fuiſſet, poſtridie per inſigne miraculum ſanus inventus eſt, iiſdemque parricidis vitam ſuis precibus obtinuit. Carolo Magno Francorum Regi Romanum Imperium detulit.* Die autem 13. Februarii S. Gregorii II. Papæ & Confeſſoris officium item duplex.

9. Eâdem ratione confirmari poſſet longè gravioris eſſe ponderis ob vitæ ſanctimoniam, aliorum Pontificum autoritatem, qui Sedis Apoſtolicæ in aliis Capitibus per declarationem Illuſtriſſimorum Antiſtitum Gallicanorum impetitis defenderunt, quàm Epiſcoporum, aut aliorum illa impugnantium.

Digitized by Google

LIBER QUINTUS

Comparatio Summi Pontificis cum Concilio Generali occaſione ſecundæ propoſitionis; ſcilicet:

SIc autem ineſſe Apoſtolicæ Sedi, ac Petri ſucceſſoribus Chriſti Vicariis rerum ſpiritualium plenam poteſtatem, ut ſimul valeant, atque immota conſiſtant ſanctæ Oecumenicæ Synodi Conſtantienſis à Sede Apoſtolicâ comprobata, ipſoq; Romanorum Pontificum, ac totius Eccleſiæ uſu confirmata, atque ab Eccleſia Gallicana perpetuâ Religione cuſtodita Decreta de autoritate Conciliorum generalium, quæ ſeſſ. 4. & 5. continentur; nec probari à Gallicana Eccleſia, qui eorum Decretorum quaſi dubiæ ſint autoritatis, ac minus approbata, robur infringant, aut ad ſolum ſchiſmatis tempus Concilii dicta detorqueant.

CAPUT PRIMUM.

Summarium hujus ſecundæ propoſitionis examen.

1. ILluſtriſſimus Petrus de Marca quæſtionem de comparatione Summi Pontificis cum Concilio generali à libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ alienam, & ad invidiam illis, quàm ad autoritatem conciliandam aptiorem, adeoque prætermittendam ſentiebat; *Qui Romani Pontificis*, inquit lib. 3. cap. 7. num. 1. *odium in has libertates concitant, id præcipuè urgent, eas aliâ ratione conſtare non poſſe, quàm Apoſtolicæ Sedis dignitate in eo maximè immi-*

Digitized by Google

imminutâ, quod Pontifex Concilii generalis autoritati ſubjiciatur...... Non eſt quod hæreamus in ea regula, quæ Romanis ſtomachum movet, & quæ rebus noſtris non proſpicit, ut par eſt. Fruatur Summus Pontifex aut æquo jure cum Conciliis generalibus, aut ſuperiori: Illud unum in foro expendetur, an nova Conſtitutio, vel novum Reſcriptum rebus Gallicanis conſulat, aut noceat. Illuſtriſſimi Epiſcopi Gallicani ècontra hanc quæſtionem inter libertates Gallicanas recenſent. Ita ſcilicet oriuntur in dies novi libertatúm illarum ſurculi, aut tempore ſchiſmatis, vel diſſidiorum inter utramque poteſtatem nati, & cum ſchiſmate, & diſſidiis extincti, reviviſcunt, prout juvare poſſunt ad amovenda ſanctæ Sedis Decreta, quantumvis juſta, & utilia.

2. Mirari profectò libet Epiſcopos Gallicanos dignitatem Principum temporalium abſque ulla neceſſitate tam fortibus ſtipaſſe præſidiis, ut Eccleſiaſticæ poteſtati nullo unquam caſu illam attingere permiſerint; Dignitatem autem Pontificiam, abſque ulla etiam occaſione, libero Conciliorum generalium arbitrio conceſſerint, eâque ratione ſanctiores Pontifices Concilii generalis convocationem omni diligentiâ, & induſtriâ devitandam docuerint; ne fortè, ſi in Concilium Baſileenſi ſimile inciderent, ab eoque deponerentur, non ità faciliter, ac fæliciter ut Eugenius IV. ſchiſmati finem imponerent.

3. Tot, tantæque ſunt Conciliorum generalium utilitates, dummodò in Spiritu ſancto legitimè congregentur, & congregata legitimè perſeverent, ut Chriſtianæ Religionis, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ parùm ſtudioſus ſit, qui ea ſæpe congregari ex intimo cordis affectu non exoptet. Verùm, ut diximus, qui odioſam illam quæſtionem de comparatione ſummi Pontificis cum Concilio importunè movent, vel determinare audent, Conciliorum generalium autoritatem extollentes, illorum convocationi obicem ponunt, metuentibus ſcilicet ſummis Pontificibus, ad quos ſpectat autoritas, vel cura illa, ne Synodus legitimè inchoata in periculoſum ſchiſma deſinat.

4. Sed ut ad propoſitionem ipſam propiùs accedamus; Quomodo non inter ſe pugnant illius partes? Quomodò ineſſet *Apoſtolicæ Sedi poteſtas plena*, ſi Conciliis generalibus ſubſunt Pontifices

tifices

Digitized by Google

tifices in ea ſedentes, etiam extra tempus ſchiſmatis; ſcimus B. Petro, & ejus Succeſſoribus commiſſam paſcendarum ovium curam; ſed in quo Scripturarum loco ipſe Petrus, ejuſque Succeſſores legitimi, Conciliorum œcumenicorum Juriſdictioni ſuppoſiti ſunt? Si Romani Pontifices *Chriſti Vicarii* ſunt, & quidem proximi, & immediati, ut definivit Concilium Conſtantienſe ſeſſ. 43. adverſus art. 37. Joan. Wiclef, cui, niſi ei, cujus vices gerunt, ſubjacent? Quomodo eſt *plena poteſtas*, quæ ab alterius arbitrio, vel judicio, pendet? Ejus eſt qui facultatem confert, facultatis uſum præſcribere, aut ſi ab altero præſcribi voluerit, id clarè ſignificare. Poteſtatem Romani Pontificis à Chriſto collatam fuiſſe negare non audent Franci Catholici; eam plenam eſſe concedunt Epiſcopi Pariſiis congregati. Debuerunt ergò, ſicut in prima propoſitione, ita in iſta ſecunda, Evangelii loca referre; quibus ducti ſunt, ideſt in quibus Chriſtus B. Petri, ejuſque Succeſſorum poteſtatem, Divinitùs traditam, Conciliorum Juriſdictioni ſubdidit, quantùm ad uſum, & exercitium.

5. Plurima è contra ſunt, quæ ſuadent Concilia, à quibus abſit ſummus Pontifex legitimus, & indubitatus, autoritatem Pontificiâ ſuperiorem non habere, ſed potiùs inferiorem. Primò quidem quia ſecluſo ſummo Pontifice difficile eſt, ut definiatur Concilium generale. Secundò quia Concilium generale ſine aſſenſu Romani Pontificis congregari, vel ſaltem ſuis Decretis ſupremam autoritatem dare, non poteſt. Tertiò quia clariùs exprimitur in Scripturis ſacris ſummi Pontificis quàm Concilii generalis autoritas. Quartò quia hanc doctrinam Sanctorum teſtimonia validiùs confirmant. Sed hæc magis explicanda ſunt, atque confirmanda.

6. Quoniam autem poteſt Concilium generale illud intelligi, aut cui ſummus Pontifex cum reliquis Prælatis interſit, aut verò quod, ſine ſummo Pontifice, reliquis dumtaxat conſtet. Satis patet in declaratione Cleri Gallicani accipi hinc ſummum Pontificem ſine Concilio, illinc Concilium ſine ſummo Pontifice: cùm declaratio Decretis Concilii Conſtantienſis nitatur, quæ aliam ſententiam non admit-

 tunt.

Digitized by Google

tunt. Itaque in eodem ſenſu ſumenda ſunt, quæ in hoc libro dicentur.

7. Quæ tamen vel in hoc, vel in aliis tractabuntur, ejuſmodi erunt, ut ſufficiant ad ferendum de alia comparatione judicium. Sunt enim tria maximè, in quibus poteſt fieri comparatio, veritas fidei, ac morum diſciplina, & judicia. Conſentiunt Catholici adverſus Panormitanum in cap. ſignificaſti de elect. Concilii œcumenici ſententiam de rebus fidei, ac præceptis generalibus morum, infallibili certitudine gaudere. Idem de ſummo Pontifice in 7. libro probabimus. Nec ex eo quod Papa Conciliorum verè generalium definitionibus circa fidem derogare non poſſit, conſequitur; Concilium eſſe Pontifice ſuperius; Nam perinde ſequeretur unum Concilium omnibus poſterioribus præeminere, cùm quæ ab uno definita ſunt, nequeant ab aliis immutari, utpotè quorum ſit firmiſſima veritas. Collatio circa Decreta de diſciplina, ex doctrina de diſpenſationibus colligi poteſt. Conſtat enim ex Gallorum praxi, qui plures, & à Canonica Conciliorum diſciplina magis exorbitantes diſpenſationes poſtulant, eos in ſummo Pontifice autoritatem ſuper Decretis Conciliorum diſpenſandi agnoſcere. Quot enim mihi numerabis in Gallia Epiſcopos, qui, vel ad retinenda ſimul plura Beneficia, vel ad mutandas Sedes, vel aliis de cauſis, diſpenſatione non egeant? Denique quod ſpectat ad judicia, ex illa quæſtione pendet, an poſſit à Papa ad Concilium appellari, quam etiam in hoc libro attingemus.

CAPUT II.

Quàm ſit difficile Concilium generale ſine ſummo Pontifice definire, ejuſque autoritatem determinare.

1. Concilium Provinciale aliquando perfectum, & plenarium dicitur ut in Can. 16. Concilii Antiocheni, ubi ſic definitur, *Perfectum verò Concilium illud eſt, ubi interfuerit Metropolitanus Antiſtes.* Ferrandus pro *perfectum* interpretatus eſt *plenarium* n. 144. Breviar. Canon. quo loco Concilium Africæ vocat

vocat etiam univerſale. Hæc ſunt ejus verba; *Ut Concilium univerſale non fiat, niſi cauſa communis, id eſt totius Africæ coëgerit; ut Synodus plenaria tunc dicatur, cùm Epiſcopus Metropolitanus adfuerit. Concilium Antiochenum tit.* 16. Vocatur etiam univerſale, Concilium ex tota Africa collectum cap. 19. Canonum Africanorum, *ſi autem ad Concilium univerſale accurrere noluerit, &c.* In Gallia ſimili nomine donatæ ſunt Synodi ex pluribus Provinciis congregatæ, ut fidem faciunt Concilium Matiſconenſe ſecundum, ac Tullenſe apud Saponarias anno 869. Hujus Canon. 13. his verbis concipitur; *Placuit omnibus, ut creditur, inſtinctu Divino, qui ad univerſale Concilium in vicinia Tullenſium confluxerunt, &c.* In Epiſtola Synodica ad Wenilonem Archiepiſcopum hæc etiam leguntur; *Epiſcopi, qui ad univerſale Concilium in ſuburbano Tullenſi convenerunt, &c.* Et in indiculo quibus de rebus Salomonem commonere debeant. *Placuit univerſali Concilio, &c.* Concilium autem Sueſſionenſe tertium anno 866. Epiſtolâ Synodicâ 2. ad Nicolaum Primum Papam ſic ſcripſerat; *Sed neque ad generalitatis noſtræ Synodum, ſi quando Apoſtolatûs veſtri autoritas noſtram fraternitatem pro quibuſlibet emergentibus vel imminentibus negotiis aggregandam decernit, &c.*

2. Sed in alio ſenſu intelligitur Concilium generale, dum ei Summus Pontifex ſubeſſe dicitur, nimirùm pro Concilio verè generali, hoc eſt ex univerſis Orbis Chriſtiani partibus convocatum, quod Joannes Gerſonius tom. 1. tract. de poteſt. Eccleſ. & de origine juris, & legum edito Conſtantiæ tempore Concilii generalis, conſiderat. 12. ſic definit, *Concilium generale, eſt congregatio, legitimâ autoritate facta, ad aliquem locum, ex omni ſtatu Hierarchico totius Eccleſiæ Catholicæ, nullâ fideli perſonâ, quæ audiri requirat exclusâ, ad ſalubriter tractandum, & ordinandum ea, quæ debitum regimen ejuſdem Eccleſiæ in fide, & moribus reſpiciunt.* Definitionem ſatis huic ſimilem tradit Joannes Major Doctor Pariſienſis in cap. 18. Matth. *Concilium eſt congregatio ex omni ſtatu Hierarchico, quorum intereſt, convocata ab iis, quibus incumbit, ad tractandum communi intentione de utilitate publica Chriſtiana.*

3. Quocirca plures naſcuntur difficultates. Aliqui enim Generales Ordinum, & Abbates, alii alios neceſſariò vocandos exiſtimant. *De Epiſcopis*, inquit Gerſonius loco citato, *& ſuperioribus Prælatis non eſt dubium, ſicut juxta prædicta practicatum ſæ-*

Ee 2 *piùs*

Digitized by Google

pius invenitur in prioribus Conciliis, ſed neque videtur ambiguitas eſſe de minoribus Prælatis, qui ſunt Curati, & Hierarchæ, neque de illis, qui ad hunc duplicem Prælatorum Ordinem reducuntur, quibus non ex privilegio ſolo, ſed ex ſtatu, & ordinario jure competit animarum cura, quemadmodum ſunt multi Abbates, Decani, Præpoſiti, cum ſimilibus. Et ſanè in Concilio Hieroſolymitano, quod veluti primum atque aliorum exemplar proponitur, interfuerunt cum Apoſtolis Presbyteri, & utrorumque nomine conſcripta eſt Epiſtola, *Apoſtoli, & Seniores fratres, &c. Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis, &c.*

4. Sed ſupponamus juxta communiorem, & veriorem ſententiam Epiſcoporum tantùm ſuffragia neceſſariò requiri; cæteros autem nonniſi ex privilegio, vel ad conſilium dumtaxat vocem habere: dubium ſupererit de numero Epiſcoporum. Licet enim juxta communem loquendi modum univerſale, ſeu generale non appelletur, quod majorem partem non complectitur: tamen aliqua Concilia reputata ſunt generalia, in quibus pauciores, quam in nonnullis particularibus interfuerant Epiſcopi. Exemplum habemus in Concilio Conſtantinopolitano tempore S. Damaſi Papæ, ac Theodoſii ſenioris Imperatoris.

5. Reſponderi poſſet non tam attendi ſingulorum Epiſcoporum, quàm Provinciarum numerum: ſed recurrit difficultas. Nam in dicto Concilio generali plurimæ Provinciæ, ſcilicet Occidentales, defuerunt. Quid ergo ſi major Provinciarum pars convenire, aut nolit, aut non poſſit. Sufficiet, inquies, ut omnes vocatæ ſint. Quis credat Galliam ita ſentire, quæ tam ægrè Concilia Florentinum, Lateranenſe quintum, imò & Tridentinum tanquam generalia agnovit, ad quæ certè ſciebat vocatos omnes Epiſcopos Catholicos; quæque conſtabant ex majori Chriſtianarum Provinciarum parte.

6. Repones Concilia ex acceptatione Eccleſiæ, generalia cenſeri, ſed hæc explicatio Concilii idæam confundit; hâc enim ipsâ ratione non ſolùm Concilia Nationalia, vel Provincialia, ſed etiam Diœceſana poſſent generalium nomine gaudere, accedente Eccleſiæ acceptatione: ac fruſtrà Conciliorum generalium poteſtas tantùm extolleretur. Omnis enim eorum autoritas in Eccleſiæ univerſæ conſenſionem,

Digitized by Google

nem, quæ ſola, ſi adſit, ſufficit abſque cujuſvis Concilii congregatione, reſolveretur.

7. Ex iis, quæ de natura Concilii generalis dicta ſunt, colligitur, quàm difficile ſit exactam illius definitionem ſtatuere, ſi ab eo excludatur Summus Pontifex. Quod ideo addo; quia in ea, quam tuemur, ſententia, non multi refert, an univerſi omninò adſint Epiſcopi, an alii quàm Epiſcopi: Quinam ex jure; quinam ex privilegio: an per ſe, an per Procuratorem; an abſint ſine cauſa, an cum cauſa; an inviti impediantur abſentes, an propriâ ſponte abſtineant; an conſentiant omnes, an diſcrepent; & dum oppoſita ſunt ſuffragia, an æqualis ſit illorum numerus, vel quæ pars major aut minor, imò an Concilium ſit verè generale: Cùm enim ſuprema, & infallibilis ſit ſummi Pontificis ſententia, eam, ceu regulam ſemper tutò ſequentur fideles.

8. At verò ſi penes Concilium ſolum ſunt ſuprema autoritas, & infallibilitas, incerta ſunt omnia, quia dubium eſt per quos, & quomodo conſtitui debeat. Primò enim ſi opus eſt, ut omnes Epiſcopi conveniant, & unaquæque pars Eccleſiæ per ſuum Paſtorem repræſentetur, & per univerſos Paſtores, Eccleſia univerſalis; nullum unquam potuit, aut poterit haberi Concilium œcumenicum, ut evidens eſt. Imò difficillimum eſſet majorem partem congregari, ut dicemus alibi. Non repræſentaretur autem Eccleſia, ubi à nemine repræſentaretur pars ejus major.

9. Si vera eſſet Joannis Gerſonii, Joannis Majoris, Jacobi Almaini, & Richerii ſententia, ſcilicet Presbyteros omnes Curatos ſecundùm praxim Concilii Baſileenſis, cujus meminit teſtis oculatus Cardinalis à Turrecremata in ſumma de Eccleſia lib. 3. cap. 14. cujuſque inconvenientia enumerat, jus habere non ſolum præſentiæ, ſed etiam voti, & quidem deciſivi; quandonam poſſet tanta Curatorum copia, cum tantâ Epiſcoporum multitudine in eundem locum confluere? Quid ſi præterea etiam Abbates, Canonici Eccleſiarum Cathedralium, & alii vocandi ſint? Concedit quidem Gerſonius Concilio, numerum ſuffragiorum augendi, vel minuendi facultatem. Sed hæc cautio difficultatem minimè tollit, quia ſciendum in primis eſt quid ſit illud Concilium, à quo

Digitized by Google

ſuffragia ad minorem numerum reducenda ſunt. Cumque iſtud incertum ſit, nunquam certi eſſe poſſumus, an Concilium verè ſit œcumenicum, niſi ex illis omnibus conſtet, qui aſſeruntur jus habere ſuffragii.

10. Supponamus autem rerum ſtatum adeò commodum, ut convenire facilè poſſint omnes, quos prædicti ſcriptores vocandos cenſent; ſi, ut incommoda vitentur, ne dicam abſurda, quæ in deliberando circa ſingulas controverſias ex immensâ illâ hominum multitudine naſcerentur, minuendus ſit ſuffragiorum numerus; cùm longè copioſior ſit Curatorum, non ita negligenter ſui ordinis cauſam illi agent, ut ſaltem ex qualibet Diœceſi unum ſupereſſe non velint, adeóque numero ſuperabunt Epiſcopos. Vix enim fieri poterit ut è centum, ducentis, aut multò pluribus Curatis cujuslibet Diœceſis unus adeſſe non poſſit, cum è contra facilè contingat, ut unus Epiſcopus impediatur. Tunc igitur prævalebit, ut numerus, ita & ſententia Presbyterorum, Epiſcoporum judicio. Licet enim concedamus, cæteris paribus, præferendum eſſe Epiſcoporum ſuffragium; ſi Curatorum ſuffragia conſona circa quandam de fide difficultatem longè plura ſint, quàm Epiſcoporum contrarium judicantium: Nonne major pars tunc Concilium eſſe cenſebitur, quantumvis Epiſcopalis Dignitas longè ſit Sacerdotali præſtantior? Nam ſolet in omnibus Cœtibus judicialibus, pro concluſione ſententiæ, non qualitas, ſed numerus ſuffragiorum, attendi, ſaltem ſi pars una maximo exceſſu aliàs ſuperet.

11. Si autem in Conciliis ſervandum ſit, ut non majoris abſolutè, ſed ſimul majoris, & ſanioris partis debeat ſententia prævalere, quemadmodum de aliis Cœtibus inſinuat Concilium Lateranenſe generale ſub Alexandro III. anno 1179. aut ſecundùm alios 1180. & expreſsè docet Textus Juris cap. *Eccleſia veſtra*, quod eſt 57. de elect. cum gloſſa, & Doctoribus ibi; quamquam ex hodierna praxi, & omnium ſcriptorum interpretatione, major pars cenſeatur etiam ſanior; quod inferri videtur ex Concil. Trid. ſeſſ. 23. de regul. cap. 6. an ea erit amplectenda ſententia, quam tuebuntur Patriarchæ, Primates, & Metropolitani, contradicentibus Epiſcopis multò pluribus? Nequaquam, inquies, quia dignitates ſunt iſtæ,

ab

Digitized by Google

ab Eccleſia inſtitutæ, non à Chriſto; ità & ipſe ſentio; ſecus tamen alii. Illuſtriſſimus Petrus de Marca antequam etiam Metropoliticam dignitatem eſſet adeptus lib. 6. de concord. cap. 1 n. 3. earum inſtitutionem ad Apoſtolos referendam probare conatus eſt. Idem etiam ſtatuerat lib. 1. cap. 3. num. 2. Arnulphus Ruſæus tractatum de Archiepiſcopali dignitate orditur ab hac præfatione, in qua de jure Divino eſſe demonſtrare nititur. *Pro fauſto, & felici hujus materiæ initio quærendum eſt, quo jure inſtituta eſt Archiepiſcopalis autoritas, ſeu dignitas. Et ut exordiamur ab ovo, dicendum videtur, quod non humanâ adinventione, ſed potiùs Divinâ quadam conſtitutione ordinati ſunt hi Archiepiſcopi Metropolitani reſpectu ſuorum ſuffraganeorum. Hoc probatur jure Divino, Civili, & Canonico.*

12. Denique in ſententia Gerſonii, quo gradu majores Prælati minoribus præſtabunt in æſtimatione ſuffragiorum? Quot Curatorum vota unius Epiſcopi ſententiam æquabunt.

13. Ne quis ſuſpicetur, nos animo minuendæ Conciliorum autoritatis, difficultates illas de novo excogitaſſe, quibus impoſſibile fermè demonſtratur, in Gallorum ſententia definire quid ſit Concilium generale: videat Launoium tom. 8. epiſt. 11. quæ eſt ad Claudium Amelinum Pariſienſem Canonicum, & Archidiaconum, magnoperè deſudantem, ut numerum Conciliorum generalium hactenus habitorum aſſignet; varias eorum ex variis Scriptoribus conditiones exponentem; ac tandem interroganti Amico reſpondere coactum, difficilè rem poſſe determinari. Quæ igitur erit fidei noſtræ regula, in illius Scriptoris, & aliorum Gallorum ſententia, qui non errandi privilegium Summo Pontifici adimunt; & Concilium generale apud quod reponunt, certis nequeunt notis deſignare?

Digitized by Google

CAPUT III.

De convocatione Conciliorum. An pertineat ad Principes.

1. Convocatio plures effectus habere poteſt. Primus eſt ut perſonæ ex quibus debet Cœtus conſtare, unum in locum conveniant. Secundus, ut licitus ſit Cœtus. Tertius, ut ratum ſit quod ſtatuerit. Duobus etiam modis fieri poteſt. Primò per modum conſilii vel ſupplicationis. Secundò per modum præcepti.

2. Equidem ſi hoc tantum ſpectetur, ut Epiſcopi conveniant, parvi refert à quocunque convocentur. Aliquando enim cùm ex alia occaſione, puta dedicationis alicujus Baſilicæ, ſimul eſſent, Concilium celebrarunt. Liciti ſunt ut plurimùm Conventus omnes, qui boni publici cauſa fiunt, poſſunt tamen ex circumſtantiis illiciti evadere, puta ſi rerum propriam autoritatem excedentium arbitrium uſurpent; ſi juſta legitimi Superioris prohibitio intercedat; ſi ſchiſmatis, ſeditionis, ſcandali, aut alterius mali periculum immineat. Itaque, ſi ſeclufis hujuſmodi circumſtantiis convenirent Epiſcopi ad tractanda quæcumque ad optimum Eccleſiarum ſuarum regimen conducunt, ſolus convocationis defectus culpæ non faceret obnoxios.

3. Verumtamen quemadmodum in ſtatu politico rectum ordinem conſtare non poſſe judicatum eſt, niſi publici Cœtus Superioris alicujus autoritate convocarentur, ſcilicet in Civitatibus à Conſulibus, aut aliis Magiſtratibus, in Provinciis à Præfectis, Comitia verò totius Regni, alicubi etiam unicæ Provinciæ, à ſolo ſupremo Principe: adeò ut qui prætermiſſo illo ordine ſeſe in Cœtum quaſi de Republica tractaturi congregaverint, ſeditioſi habeantur. Ita in Eccleſia, dum conſtituti ſunt Metropolitani, Exarchi, & Patriarchæ, præcipua illis collata eſt autoritas, ut Epiſcopos intra Provinciæ, aut Diœceſis fines conſtitutos, ad Synodum evocarent, qua de re plures extant Canones. Conſtantinopolitani

litani primi Canon 2. Antiocheni 20. Chalcedonenſis 9. Conſtantinopolitani quarti 17. &c. S. Auguſtinus epiſt. 218. excuſat ſe Victorino ad Concilium vocanti, eumque rogat, ut priùs cum Xantippo ſuper jure Primatus, & Concilii Epiſcoporum convocandi, placidè componat. Concilium quartum Conſtantinopolitanum can. 17. Patriarcharum in convocandis Conciliis jus validiſſimè confirmat. Huc etiam ſpectat Concilii Antiocheni Canon 20. Chalcedonenſis Canon 9.

4. Quamobrem Deus (quod dictu nefas eſt) minùs perfectum in tota Eccleſia, quàm Eccleſia ipſa in Provinciis, & Diœceſibus, imò quàm Principes in Republica, regimen inſtituiſſet, ſi ordinem, promovendis utiliter vel minimis Cœtibus neceſſarium, pro omnium maximo, Auguſtiſſimo, & ad rectè gubernandam Eccleſiam utiliſſimo, ſcilicet Concilio Oecumenico, neglexiſſet; ut nempè ab aliquo Superiore ex officio convocaretur. Quantùm præſtat uni Civitati, Provinciæ, aut Regno Eccleſia univerſa, tanto ſapientiori, & ordinatiori regimine par eſt illam adminiſtrari. Poſtulat autem ordo quod diximus, & quod antiquiſſima comprobavit experientia, ut Conventus nonniſi annuente Superiore celebrentur.

5. Solùm igitur ambigi poſſet, quis ſit ille Superior, cujus autoritate congregari omnium Epiſcoporum Cœtum oporteat. Imperatorem, ſeu Principem ſæcularem ſolum hâc autoritate præditum docuerunt Hæretici recentiores. *Solum*, inquam, nam & illum hâc autoritate præditum eſſe ſcripſerunt aliqui inter Catholicos. Sed multis abſurdis obnoxius eſt ille Hæreticorum error.

6. Primò enim vel illa poteſtas pertinet ad Principes, in quantum Principes ſunt, aut in quantum Chriſtiani, aut in quantum Principes, & ſimul Chriſtiani. Si in quantum Principes, eâ præditi erant etiam Pagani, Nero, Diocletianus, & alii Eccleſiæ hoſtes, ac ſine illorum autoritate nefas erat congregare Concilium, quod nemo ſanus ſenſerit. In quantum Chriſtiani ſunt, Eccleſiæ Miniſtris, præſertim Epiſcopis ſubeſſe ac obtemperare debent, non præeſſe, aut imperare poſſunt. Conjunctio autem dignitatis Regiæ cum profeſſione Chriſtianâ id unum efficit, ut quâ tanquam Princi-

pes autoritate pollent, eam tanquam Chriſtiani in exequendis Eccleſiæ, communis omnium fidelium Matris, Decretis inſumant; non autem ut poteſtatem temporalem ad ſpiritualia officia extendant.

7. Secundò non eſt, nec fuit unquam à tempore, quo in omnem terram exivit ſonus Apoſtolorum, totus orbis Chriſtianus unico Principi ſubditus. Penes quem igitur ex multis erit convocandorum ex omnibus terræ partibus Epiſcoporum autoritas? Hanc certè uni, etiam Imperatori, alii non concederent.

8. Tertiò præterquam quod difficile eſſet, ut omnes conſentirent Principes etiam Catholici ad convocandos eos, qui in ſua cujuſque ditione eſſent, quid fieret, ſi eorum plerique Infideles eſſent, aut hæretici, ut contigit, non ſolùm antequam Conſtantinus Magnus Chriſtianam fidem amplecteretur, ſed etiam longè poſteà, v.g. in fine quinti ſæculi, quando Clodoveus Francorum Rex Baptiſmum ſuſcepit, quo tempore obſervant Hiſtorici nullum omninò in orbe univerſo Catholicum Principem extitiſſe. Quo igitur modo tunc compreſſa fuiſſet hæreſis, ſi, quod erat facile, Principes non curaſſent, ut Epiſcopi de Religione inter ſe tractarent: et ſi aliundè, ut declararunt Epiſcopi Gallicani, judicium Summi Pontificis non erat infallibile? Nam difficile fuiſſet totius orbis Epiſcoporum ſeorſim ſententiam rogare; cujus enim fuiſſet univerſa ſuffragia colligere.

9. Quartò patet adhuc evidentiùs autoritatem illam Principibus non competere, ſi convocatio Decretis robur aliquod tribuat. Aut enim neganda eſt diſtinctio inter utramque poteſtatem, Eccleſiaſticam, & ſæcularem, quam ſoli inficiantur Hæretici, admittunt Catholici, etiam qui ſæcularem in Eccleſiaſticæ fines longiùs inferunt, aut ſicut ſæcularia, & temporalia, ſæculari; ita ſpiritualia, & Eccleſiaſtica, Eccleſiaſticæ, tribuenda ſunt. Sicut igitur diſtincta ſunt negotia, ita diſtinctæ ſunt poteſtates, etiam circa eaſdem perſonas. Non eſt Principum ſæcularium Epiſcopos in regenda Eccleſia dirigere, ſed ab eis regi. Nec ſatis eſt, quod Prælati Eccleſiaſtici ſint in aliis rebus ſubjecti Principibus, niſi etiam tractandorum negotiorum ea conditio ſit, ut in iis locum ha-

Digitized by Google

habeat ſæcularis juriſdictio. Quia ergo congregandis Cœtibus non tam perſonarum, quàm negotiorum, habenda eſt ratio, alioquin liceret Summo Pontifici in omnibus Regnis Chriſtianis, quorum eſt ſupremus Paſtor, Comitia pro expediendis cauſis civilibus convocare, quod ægrè concederent Politici: Eccleſiaſticæ poteſtatis eſt, pro Eccleſiaſticis rebus Concilia congregare.

10. Quocirca obſervandum eſt, quàm iniqua ſit illorum ſententia, qui cùm reum læſæ Majeſtatis Regiæ arbitrentur eum, qui ſummum Pontificem hujuſmodi autoritate præditum affirmaret pro negotiis ſæcularibus, extra Eccleſiaſticam ditionem; Principibus tamen temporalibus Jus præter Romani Pontificis aſſenſum Concilia Oecumenica convocandi adſcribunt, quaſi non ſolùm non diſtinxerit Chriſtus utriuſque poteſtatis limites, ſed etiam Eccleſiaſticas perſonas in negotiis Eccleſiaſticis ſæculari ſubjecerit, non verò ſæculares ſpirituali in rebus ſæcularibus, etiamſi frequenter aliqua Religionis ratio concurrat.

11. Poſſunt quidem Principes in rebus etiam Eccleſiaſticis Epiſcopos monere, hortari, rogare, non autem cogere. Etſi quando pii Principes propter ſuam dignitatem, vel Epiſcopi propter reverentiam, præcepta, juſſiones, aut ſimilibus nominibus, appellant litteras Principum ad Concilia Epiſcopos convocantium, non tamen ſignificant ſpecialem aliquam coram Deo imponi Prælatis obligationem, ex eo præcisè, quia Princeps jubet; ſed ex eo quod juſtum eſt, aut neceſſarium id, quod præcipitur; quamquam ex occaſione ſi præceptum illud prætermitteretur, majoris coram Deo culpæ rei eſſent Antiſtites, quia non ſine majori negligentia prætermitterent officium, de quo moniti eſſent. Imò ipſa monentis dignitas majorem argueret negligentiam, adeoque graviorem culpam.

CAPUT IV.

Cur Imperatores olim Concilia convocaverint.

1. ETſi à facto ad jus non ſit neceſſaria conſequentia; non eſt tamen leve argumentum juſtitiæ, quod ab exemplo ſapientum, & piorum virorum ducitur. Quamobrem concludunt aliqui, jus convocandorum Conciliorum penes Imperatores olim ſaltem extitiſſe, quod videamus eorum aliquos, non ſolùm æquitatis, ſed etiam Religionis laude conſpicuos, v. g. Conſtantinum, Theodoſium Magnum, & Marcianum, hujuſmodi Cœtus congregaſſe, Eccleſiâ non repugnante. Verùm ſi uſus illius originem, & cauſas diligentiùs inquiramus, comperiemus à facto Imperatorum, ad jus aliquod ſpeciale Principibus ſine aſſenſu Eccleſiæ tribuendum, non valere conſequentiam.

2. Uſus ille à Donatiſtarum temeritate, ac pertinacia ortum habuit. Cùm enim uſque ad tempora Conſtantini Magni Eccleſia per Concilia Provincialia, & Diœceſana, ac per ſollicitudinem Paſtorum ſuorum, præſertim ſummorum, emergentibus neceſſitatibus providere ſolita eſſet, quantùm per tempora licebat: Donatiſtæ ſchiſmatici à Conſtantino Imperatore Judices poſtularunt adversùs Cæcilianum Epiſcopum Carthaginenſem, contra quem ſchiſma conflarant. Imperator tres Epiſcopos ex Galliis Romam miſit, ut cum Melchiade Summo Pontifice cauſam judicarent: quod factum eſt: habito Romæ Concilio anno 313.

3. Hoc primum Concilium eſt, cui ſe Princeps ſæcularis immiſcuerit, niſi fortè Imperatorem Aurelianum dixeris convocandi Concilii Romani anno 282. adversùs Paulum Samoſatenum autorem fuiſſe. Qua de re ita ſcribit Euſebius hiſtor. Eccleſ. lib. 7. cap. 30. verſ. Vales. *Igitur cùm Paulus à recta fide ſimul, & Epiſcopatu excidiſſet, Domnus, ut dictum eſt, adminiſtrationem Antiochenſis Eccleſiæ ſuſcepit. Sed cùm Paulus è domo Eccleſiæ nullatenus excedere vellet; interpellatus Imperator Aurelianus rectiſſimè hoc negotium dijudicavit, iis Domnum tradi præcipiens, quibus Italici Chriſtianæ Religionis Antiſti-*

Digitized by Google

tiſtites, & Romanus Epiſcopus ſcriberent. Hoc modo vir ſupramemoratus cum ſummo dedecore per ſæcularem poteſtatem ab Eccleſia exturbatus eſt. Sed hoc Aureliani factum ad convocationem Concilii parùm videtur pertinere, cùm de ea nihil ſtatuerit. Imploratum fuerat ejus auxilium adversùs Epiſcopum canonicè depoſitum, ipſe autoritatem ſuam noluit adhibere, quouſque de juſtitia certior factus eſſet, retracto particularis, ſcilicet Antiochenæ, Synodi judicio, per Synodum Romani Pontificis, & aliorum Epiſcoporum Catholicorum Italiæ, circa cujus convocationem, tempus, perſonas, aut modum nihil præſcripſit. Sed judicium Romani Pontificis, & aliorum Epiſcoporum Italiæ curavit exequendum.

4. Ut igitur ad Conſtantinum redeamus, plura occurrunt in ejus Decreto notatu digna. Primò, non ipſe propriâ ſponte cauſam Donatiſtarum ad ſe, tanquam vel Judicem, vel Principem, vel aliquam circa Eccleſiaſtica negotia autoritatem habentem, traxit; imò illorum judicium ad ſe non pertinere ſignificavit; nec niſi ſchiſmaticorum, qui primùm in Africa apud Anulinum Proconſulem, deinde in Galliis apud Imperatorem ipſum vehementer inſtiterant, importunitate victus, ac pacis ſtudio inductus, animum huic negotio admovit. Id teſtantur ejus ad Epiſcopos Concilii Arelatenſis verba. *Quoties à me jam ipſo improbiſſimis aditionibus ſuis ſunt condignâ reſponſione oppreſſi? Qui utique ſi hoc ante oculos habere voluiſſent, minimè hoc ipſum interpoſuiſſent. Meum judicium poſtulant; qui ipſe judicium Chriſti expecto..... O rabida furoris audacia, &c.*

5. Secundò, etiamſi Donatiſtæ Judices de Gallia poſtulaſſent, ut perhibet illorum libellus ſupplex ab Optato Milevitano relatus. *Petimus ut de Gallia nobis Judices dari præcipiat pietas tua.* Tamen Conſtantinus cauſæ cognitionem ad Romanum Pontificem, ad quem pertinebat, remiſit, adjunctis tribus Epiſcopis Gallicanis, qui Romam acceſſerunt.

6. Tertiò, Melchiades Romanus Pontifex Conſtantini mandato non ita ſe putabat obſtrictum, ut cum ſolis, quos ipſe miſerat Epiſcopis, cauſam judicaret, ſed Concilium ipſe congregavit, convocatis ex Italia aliis Epiſcopis, quorum nomina, & Civitates recitat idem Optatus, ac cum iis ſimul, & cum tribus è Gallia miſſis, cauſæ facta eſt diſcuſ-

 ſio.

Digitized by Google

ſio. Itaque conſtat ſuâ eum, non ab Imperatore delegatâ juriſdictione proceſſiſſe.

7. Quartò, præcipuas partes in hoc judicio, ac præſertim in ferenda ſententia Melchiades habuit, ut indicant hæc Optati verba; *Cæcilianus omnium ſupra memoratorum ſententiis innocens eſt pronuntiatus; etiam Melchiadis ſententiâ*, QVA IVDICIVM CLAVSVM EST. Quæ fuerunt igitur Conſtantini partes in hoc judicio? ut ſcilicet illud ad legitimum Judicem remitteret. Qui enim Summo Pontifici, ne omnino deſpicerentur Donatiſtarum preces, adjuncti ſunt, erant de Patriarchatu Romano.

8. Verùm, quæ Schiſmaticorum eſt pertinacia, non ceſſerunt huic ſententiæ Donatiſtæ; ſed ut ipſiſmet Conſtantini verbis Epiſtolâ ad Vicarium Africæ utar; *Cùm res fuiſſent apud Urbem Romanam ab idoneis, ac probatiſſimis Viris Epiſcopis terminata, obnixè, ac pertinaciter reſpondendum æſtimaverunt; quod eorum omnis cauſa non fuiſſet audita.* Itaque Imperator, ne quis eis ſupereſſet conquerendi de parùm maturo negotii examine prætextus, numeroſiſſimum Arelate in Gallia voluit haberi Concilium, Epiſcopis ex plurimis, remotiſſimiſque Provinciis evocatis, quibus, quæcumque ad iter commodè peragendum erant neceſſaria, ſuis ipſe ſumptibus ſubminiſtranda curavit anno 314. Hic quidem Conſtantinus aliquam in convocando Concilio autoritatem exercuiſſe viſus eſt; id tamen de conſenſu S. Sylveſtri, qui ſancto Melchiadi in Pontificatu ſucceſſerat, factum fuiſſe, quis dubitet, quandoquidem ſanctus ille Pontifex ſuos Legatos ad Concilium miſit.

9. Sed quæres, cur paſſus fuerit Sylveſter Prædeceſſoris ſui judicium retractari: reſpondeo eadem de cauſa, quâ motus eſt Conſtantinus; ſcilicet ut hâc benignitate frangeretur Donatiſtarum pertinacia. Conſtantinum enim non putaſſe neceſſariam illam retractationem, verba ejus ſuprà relata ſatis indicant, & apertiùs declarat S. Auguſtinus epiſt. 162. *Dedit ille*, inquit loquens de Conſtantino, *aliud Arelatenſe judicium, aliorum ſcilicet Epiſcoporum*, NON QVIA IAM NECESSE ERAT, *ſed eorum perverſitatibus cedens, & omninò cupiens tantam impudentiam cobibere.* Adde quod cauſa non eſt delata à Romano Pontifice ad Concilium per appellationem, tanquam ab inferiori Tribunali ad ſu-

Digitized by Google

ſuperius. Nam, ut notat Jacobus Sirmondus, *De Synodo Romana murmuraſſe victos Donatiſtas, illam accuſaſſe, ac reprehendiſſe, de illa queſtos eſſe, multis locis docet Auguſtinus:* AB EA PROVOCASSE *nuſquam proditum eſt.*

10. Non eſt tamen Arelatenſis Concilii autoritate compreſſa Donatiſtarum pervicacia. Nam Imperatorem appellaverunt, eoque adegerunt, ut ipſemet cauſam judicaret. Quid igitur mirum ſi Conſtantinus eorum gratiâ circa Judicum convocationem aliquid egerit, quod Romani Pontificis juribus repugnare videatur, cùm etiam ſe Judicem cauſæ conſtitúerit, licet id ſibi non licere multifariam anteà ſignificaſſet: Primò quidem in eo quod, ut inquit S. Auguſtinus epiſt. 162. *Non auſus eſt Chriſtianus Imperator ſic eorum tumultuoſas, & fallaces querelas ſuſcipere, ut* DE IVDICIO EPISCOPORVM *qui Romæ ſederant, ipſe judicaret.* Secundò, in eo quod ut habet Optatus loco ſupracitato, & ut ſcripſit Conſtantinus ipſe in litteris ad Epiſcopos Concilii Arelatenſis, Donatiſtas appellantes à Concilio Arelatenſi acerrimè perſtrinxit; *O rabida furoris audacia*, inquit, SICVT IN CAVSIS GENTILIVM FIERI SOLET, APPELLATIONEM INTERPOSVERVNT? Plura alia ſequuntur in dictis litteris, quibus probat ſe Judicem competentem non eſſe. Tertiò, quia cauſæ cognitionem non ſuſcepit, niſi *à ſanctis Antiſtibus poſteà veniam petiturus*, ut ait S. Auguſtinus epiſtolâ 162. jam citatâ.

11. Graſſante non ita poſt in Oriente Arianâ hæreſi, tentatis fruſtrà aliis remediis, idem præſtitit Conſtantinus in convocando Nicæam Concilio generali anno 325. quod antea in Arelatenſi, ut tradunt communiter Hiſtorici. Itaque primum Concilium Oecumenicum convocavit, juvit, promovitque Imperator.

12. Quod ille pro ſuo erga Religionem, & pacem amore fecerat, Eccleſiâ gaudente, nedum conſentiente, ſubſequentes Imperatores ſæpiſſimè, mali quidem, aut boni hæreticorum fraudibus decepti in Eccleſiæ perniciem; Pii autem in fidei, ac diſciplinæ profectum præſtiterunt.

13. Cauſæ igitur, propter quas Eccleſia Imperatoribus Concilia convocantibus non obſtitit, iſtæ fuerunt. *Primò cùm tempore perſecutionum ægrè potuiſſent celebrari Concilia,

Digitized by Google

cilia, quorum, ſi ritè fiant, maximæ ſunt utilitates; ubi Chriſtianus Imperator cœpit non ſolùm permittere, ſed & juvare, ac promovere ſanctiſſimos hujuſmodi Cœtus, hoc bonum maximo Dei beneficio adſcripſerunt Antiſtites: ac fructum exinde provenientem magis attendentes, quàm quæ incommoda futuris temporibus conſequi poſſent, non ita ſubtiliter inquiſierunt, an eâ ratione Principes ultrà proprios limites excurſuri forent, propriæque autoritati vindicaturi, quod à ſolo Conſtantini ſtudio erga Religionem, ac publicam quietem cum Eccleſiæ conſenſu profectum fuiſſet. Secundò quia Hæretici, & Schiſmatici, legitimæ ſuperiorum Eccleſiaſticorum autoritati non ſatis ſubjecti, Imperatorum erant compeſcendi autoritate, quam ipſi vix adhibuiſſent, niſi negotia in Synodis à ſe indictis fuiſſent tractata. Tertiò quia propter Eccleſiarum paupertatem non potuiſſent Epiſcopi longa itinera conficere, præſertim ut ex univerſo Orbe in unum locum ad celebrandum Concilium generale concurrerent, niſi vecturæ, aliiſque commeatui neceſſariis Principum liberalitas providiſſet. Quartò Principes ab omnibus Cœtibus admodum numeroſis publicæ quieti, ac propriæ dignitati ſiniſtrum aliquid metuentes, Epiſcopos, quorum magna erat in plebem poteſtas, ſine ſuo aſſenſu convenire non permiſiſſent. Quintò Conſtantini Magni exemplum laudabiliter ſe imitari poſſe credebant. Ut id à bonis fieret, propter utilitatem, ut à malis, propter neceſſitatem, & impediendi difficultatem paſſa eſt Eccleſia.

14. Cæterùm enim liberam conveniendi facultatem Epiſcopis de rebus Eccleſiaſticis tractaturis competere, nec à Principibus coarctandam eſſe declararunt, aliquando ipſi etiam Principes, ut capite ſequenti videbimus.

CA-

CAPUT V.

Concilia generalia, dum certus eſt, & indubitatus Romanus Pontifex, ſine illius aſſenſu legitimè congregari non poſſe.

1. Cujuſcumque autoritatis ſit Concilium generale, Principum curâ, vel ex communi Epiſcoporum conſenſu, congregatum, dum nullus, aut incertus & dubius eſt Romanus Pontifex, qua de re infrà obiter agemus, occaſione Concilii Conſtantienſis, ex profeſſo enim illam tractare non ita pertinet ad ſuſceptum argumentum, unam ex legitimi Concilii conditionibus eſſe dicimus, ut à legitimo Pontifice, dum talis exiſtit, & agnoſcitur, aut ſaltem non ſine illius aſſenſu convocetur.

2. Ea eſt D. Thomæ ſententia, quam quæſt. 10. de potentia art. 4. ad 13. exprimit his verbis; *Cujus* (Romani Pontificis) *autoritate ſolâ, Synodus congregari poteſt, & à quo ſententia Synodi confirmatur, & ad ipſum à Synodo appellatur.* Et 2. 2. quæſt. 1. art. 10. in corp. *Et ideò ad ſolam autoritatem Summi Pontificis pertinet nova editio Symboli, ſicut & omnia alia, quæ pertinent ad totam Eccleſiam, ut congregare Synodum generalem.*

3. Joannes Gerſon eorum Coriphæus, qui Concilii poteſtatem tantum extulerunt, lib. de vit. ſpirit. anim. lect. 3. poſtquam Papæ ſuperioritatem ſupra totam Eccleſiam his verbis conſtituit; *Habet itaque Papa dominium ſuperioritatis à Chriſto ſupra totam Eccleſiam, cum plenitudine poteſtatis in eis, quæ ſpirituale regimen Eccleſiæ propriè dictum reſpiciunt, &c.* Partes hujus poteſtatis aſſignat in hunc modum; *De hac poteſtate ſunt* JUS CONVOCANDI CONCILIA UNIVERSALIA, *Jus determinandi cum Concilio quæſtiones fidei per modum articulorum, omnes generaliter obligantium.* Deinde tamen aliquos caſus excipit, de quibus inferiùs.

4. Acriter S. Antoninus hoc Summi Pontificis jus defendit Chronic. par. 3. tit. 2. cap. 3. §. 1. *Nec* CONCILIUM ALIUD GENERALE, inquit, POTEST CONGREGARI SINE AUTORITATE ROMANI PONTIFICIS; *nec aliquid valet ordinatum in illis,*

Digitized by Google

lis, NISI ORDINETVR A PAPA, *ut patet diſtinct.* 17. *cap.* 21. *& per tot.* ...... *Omnia prædicta dixerunt, & crediderunt omnes ſancti Doctores, & Pontifices tam Græci, quàm Latini, & Concilia univerſalia, quæ celebrata ſunt tam in Oriente, quàm in Occidente, quæ fuerunt legitima Concilia, non Conciliabula, & Synagogæ Sathanæ, ſicut Concilium Ariminenſe celebratum per Arianos, &c.*

5. Edmundus Richerius ob deprimendæ Romani Pontificis, & extollendæ Principum ſæcularium autoritatis ſtudium famoſus, fatetur hiſtor. Concil. cap. 1. n. 7. Quod *cùm Primatus Petri ſit Juris Divini quoad inſtitutionem, certè regulariter, & ordinariè Synodi generales* ABSQVE CONSENSV PAPÆ LEGITIME PETITO CELEBRARI NON DEBENT. *Idq; praxis Eccleſiæ primitivæ demonſtrat, & Canon Eccleſiaſticus, quem Julius Papa commendat, &c.*

6. Hanc ad Summum Pontificem autoritatem ita pertinere, ut ſine ejus aſſenſu Concilia generalia congregari non poſſint, agnoſcit Petrus de Marca lib. 5. cap. 5. num. 4. *Hoc flagitium*, inquit, *admiſerat Dioſcorus, quod ſine Sedis Apoſtolicæ autoritate Synodum Epheſinam peregit.* Et cap. 14. num. 1. *In ſeptima quoque Synodo Primatus Romani Pontificis emicuit. Etenim non ſolius conſenſus prærogativa, dignitaſq; Sedis Apoſtolicæ, ſed etiam ſumma illa autoritas admiſſa eſt, quæ conventibus Eccleſiaſticis Concilii Oecumenici robur conferre debet.* Numero autem 8. ex Simeone Metaphraſte iſta refert: *Quî Oecumenicum Concilium iſtud vocari queat, quod nec Romanus Antiſtes, citra cujus autoritatem nullo modo fieri poteſt, ut res Eccleſiaſticæ ad normam dirigantur, gratum habuit.* Idem Petrus de Marca lib. 6. cap. 28. num. 12. hanc tractat materiam, ac num. 15. varia Conciliorum genera diſtinguens, de univerſalibus diſertè pronunciat, quod veriſſimum eſt NON POSSE CONCILIA CELEBRARI ABSQVE SENTENTIA EPISCOPI ROMANI.

7. Totius ovilis Chriſti curam B. Petro, ejuſque ſucceſſoribus commiſſam nonniſi Hæretici inficiantur; *Cunctis*, inquit S. Gregorius lib. 4. epiſt. 32. *Evangelium ſcientibus liquet, quod voce Dominicâ ſancto, & omnium Apoſtolorum* PETRO PRINCIPI APOSTOLO TOTIVS ECCLESIÆ CVRA COMMISSA *eſt; ipſi quippe dicitur; Petre amas me, paſce oves meas, &c. Ecce claves Regni cœleſtis accipit, poteſtas ei ligandi, ac ſolvendi tribuitur; cura totius Eccleſiæ committitur.* Concilia igitur generalia, ut optimo Eccleſiæ regimini proſpiciatur, convocare, ad ſupremum illum

Digitized by Google

lum Eccleſiæ Paſtorem pertinet. Id enim Rectoris officio eſſe quaſi innatum docent, & recta ratio, & omnium ſocietatum tam civilium, quàm Eccleſiaſticarum praxis, ut quiſquis regimini præfectus eſt, is Cœtus convocet, dum publica res exigit, eique vocanti cæteri obſequi teneantur. Concilium generale ex ejus autoritate indicendum eſt, qui poſſit omnibus, qui congregandi ſunt præcipere, ſuoque præcepto illos obligare. Alioquin enim plurimi adeſſe negligerent, aut contemnerent. Quis autem præter Romanum Pontificem omnes Epiſcopos ſibi præſertim in rebus Eccleſiaſticis, ſubditos habet?

8. Ideò ex S. Hieronymo inter Apoſtolos unus electus eſt, qui cæteris præeſſet, ut ſchiſmatis tolleretur occaſio. Sed in congregandis, & celebrandis Conciliis majus eſt ſchiſmatis periculum. Impoſſibile enim eſt, vel ſaltem difficillimum (qui ſunt hominum mores) ut Epiſcopi per totum orbem diffuſi conſentiant in idem tempus, eundem locum, eundem deliberandi ordinem, & alia, quæ ad proſperum Concilii exitum ſunt neceſſaria, niſi multiplicia illa membra ſic diſperſa, uni capiti colligentur, ejuſque motum ſequantur. Si tempore magni ſchiſmatis aliud contigiſſe videtur, ſpeciali Divinæ providentiæ diſpoſitioni, ac quaſi miraculo id tribuendum eſt, in gratiam Fidelium patrato; quorum maxima pars, quis eſſet legitimus Pontifex, ignorabat. Cæterùm enim tot fuerunt tunc temporis diſſentiones, contentiones, & diſcordiæ, ut ſimile miraculum expectandum non ſit, nec expetendum; præſertim dum conſtabit (atque utinam nunquam lateat) quis verus ſit Paſtor, & verum Eccleſiæ univerſæ Caput.

9. Jus illud Summi Pontificis declaratum eſt jam anno 501. Nam accuſato de horrendis, licet falſis, criminibus Symmacho Papa, convocati ad Synodum Epiſcopi Theodorico Regi expoſuerunt, Synodi convocationem ad ipſummet Pontificem, quamvis accuſatum pertinere, *Suggeſſerunt ipſum qui dicebatur impetitus, debuiſſe Synodum evocare; ſcientes quia ejus Sedi primùm Petri Apoſtoli meritum, vel Principatus, deinde, ſecutâ juſſione Domini, Conciliorum venerandorum autoritas ei ſingularem in Eccleſiis tradidit poteſtatem.* Quid ad hæc Theodoricus? *Potentiſſimus Princeps, ipſum quoque*

Digitized by Google

PAPAM IN COLLIGENDA SYNODO VOLUNTATEM SUAM LITTERIS DEMONSTRASSE, *ſignificavit*. Act. Synod. Rom. 3. ſub Symmacho Papa anno 501. Certè ſi Concilium, in quo de Papæ accuſatione tractandum eſt, ab ipſomet debet convocari, idque ob *Petri Apoſtoli meritum vel Principatum*, non video quâ occaſione, quove pretextu poſsit illi hæc autoritas à Catholicis negari, quam Rex Arianus agnovit. Dices fortè non de Concilio generali, ſed de Provinciali, vel ad ſummum de nationali, hæc dicta fuiſſe, ſed præterquam quod de re agebatur, quæ Concilium generale poſtulaſſet, nec enim ab inferiori Concilio deponi poſſe Summum Pontificem contendunt Galli, rationes, quæ adducuntur, pro omnibus Conciliis æqualem vim habent, puta *Petri Apoſtoli meritum vel Principatus*, *Juſſio Domini*, *ſingularis in Eccleſiis poteſtas*.

10. Cùm Imperator Valentinianus ab Epiſcopis rogaretur, ut liceret Concilium celebrare, reſpondit, ut refert Zozomenus lib. 6. cap. 7. *Mihi, qui ſum in ſorte plebis, fas non eſt, talia curioſiùs perſcrutari: Sacerdotes, quibus iſta curæ ſunt, quocunque voluerint loco conveniant*, quibus verbis indicaverat, ad Eccleſiaſticam libertatem ſpectare Conciliorum ad res ſacras tractandas congregationem, nec poſſe Imperatores congregationem, ſine juſta ſaltem cauſa prohibere.

11. In Concilio Chalcedonenſi, ut obſervavit Marca ſupra relatus, Dioſcorus inter Epiſcopos ſedere prohibitus fuit, quod Synodum generalem feciſſet ſine autoritate Apoſtolicæ Sedis, quod nunquam licuerat, nunquam factum fuerat. Acta Concilii Chalcedonenſis act. 1. QUOD NUNQUAM FACTUM FUIT, NUNQUAM LICUIT.

12. Denique Concilium Lateranenſe V. ſeſſ. 11. ſoli Romano Pontifici hanc vindicat poteſtatem Conſtitutione, quæ incipit; Paſtor æternus his verbis; *Cùm etiam ſolum Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, tanquam autoritatem ſuper omnia Concilia habentem, tam Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac diſſolvendorum plenum jus, & poteſtatem habere, nedum ex ſacra Scriptura teſtimonio, dictis ſanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum etiam Prædeceſſorum noſtrorum, ſacrorumq; Canonum decretis, ſed propriâ etiam eorundem Conciliorum confeſſione manifeſtè conſtat.*

13. Caſus aliquos excipit Joannes Gerſonius à neceſſitate fa-

faciendæ à ſummo Pontifice Conciliorum convocationis; *Congregatio*, inquit tract. de poteſt. Eccleſ. conſid. 12. *legitimâ autoritate facta* DICITVR REGVLARITER A PAPA, *ſicut ſonant Decreta, & Decretales innumera. Excipiuntur tamen tres caſus, ubi congregatio Concilii generalis fit legitimè ſine Papa. Vnus dum deſinit eſſe per mortem naturalem, aut civilem, ſeu Canonicam, qua eſt depoſitio, vel ſi cadat in perpetuam maniam, aut ſi ad eum captivatum non pateat acceſſus. Alius dum ſufficienter requiſitus de convocando Concilium, renuit contumaciter in perniciem Eccleſia, præſertim ſi tangat ipſum. Tertiò ſi Concilium poſtquam eſt à Papa legitimè congregatum ſtatuat certum tempus, & locum pro celebrando generali Concilio, ſicut infra triennium vel de decennio in decennium, etiam ubi Papa renueret.* Fatetur Gerſonius regulam eſſe ut Concilium à ſummo Pontifice congregetur. Non ſunt ergo hinc alii caſus excipiendi, quam quos vel lex Divina, vel evidentiſſima ratio præſcribit. Dum nullus eſt Papa vel incertus eſt, dare operam Epiſcopi poſſunt ut eligatur Paſtor, quem univerſa ſequatur Eccleſia. Nec aliud quidquam præſtari à Concilio poſſe, docent Autores non pauci. Ad ſummum igitur, ſi electione pendente, vel ſummo Pontifice impedimento inevitabili detento, quicquam occurreret, quod dilationem remedii non pateretur; Concilium providere poſſet. At verò dum legitimus, & certus exiſtit Pontifex, ad eum totius Eccleſiæ cura ſpectat, nec ſine illius autoritate, ſupremo, & infallibili judicio aliquid ſtatui poteſt.

14. Quid ergò, inquies ſi Papa per negligentiam, vel malitiam bonum Eccleſiæ peſſundari permittat? Nonne tunc eo invito congregari Concilium poterit? Poterunt tunc Epiſcopi monere, urgere, aliiſque convenientibus mediis uti, Concilium autem generale Papæ opponere, nihil aliud eſſet, quàm remedium malo pejus adhibere; ſtratâ ſcilicet ad ſchiſma, quo ſancti Patres docent nihil eſſe pernicioſiùs, viâ procliviſſimâ. Ecquando enim utile fuit Eccleſiæ exiſtenti ſine ſummo Pontifice legitimo, & indubitato, Concilium ſine ipſo collectum, vel continuatum? Quo tandem deſiit Concilium Baſileenſe, ex quo tempore ſchiſma conflavit adverſus Eugenium IV.? Quis fructus Conciliabuli Piſani Ludovici XII. Francorum Regis curâ congregati adverſus Julium II. Pontificem, &c. Certè qui Eccleſiam ſuam ſuper Petrum ædifica-

catam promiſit à portis Inferi non ſuperandam, nunquam permiſit, nec permittet unquam, ut ab ipſius Petri Succeſſoribus ità concutiatur, ut niſi à Concilio generali ſine illis, ac contra illos convocato, fulciatur, continuò ruitura ſit. Nec video quî potuerint Antiſtites Pariſienſes eum caſum tantoperè timere, ut & ſine ſummi Pontificis, & ſine Concilii generalis autoritate, remedium præparare feſtinaverint.

CAPUT VI.

Reſpondetur objectionibus Joannis Launoii.

1. Illuſtriſſimus Cardinalis Bellarminus lib. 1. de Concil. cap. 12. quærit, *cujus ſit congregare Concilia*, qui titulus ſanè ſignificat, eum non de facto, ſed de jure movere quæſtionem. Et quia contra hæreticos diſputat; *Igitur*, inquit, *convenit inter nos, & Adverſarios, Concilia Diœceſana ab Epiſcopo, Provincialia ab Archiepiſcopo, Nationalia à Patriarcha, vel Primate convocari debere.* Itaque de Conciliis generalibus diſputationem inſtituit. Quo circa hanc concluſionem ſtatim ponit; *Catholici munus convocandi Concilia generalia ad Romanum Pontificem propriè pertinere volunt, ſic tamen ut poſſit etiam alius Pontifice conſentiente, Concilia indicere; quin etiam ſatis ſit, ſi indictionem ſactam, ipſe poſtea ratam habeat, & confirmet. At, ſi nec ipſe indicat Concilium, nec aliquis alius de ejus mandato vel conſenſu, nec ipſe ſaltem approbet indictionem*, ILLUD NON CONCILIUM, SED CONCILIABULUM FORE. *Hæretici autem hujus temporis tam autoritatem Imperatori attribuunt.* Jus illud deinde ſex, aut ſeptem argumentis probat.

2. Capite autem ſequenti ſolvit Adverſariorum argumenta ex eo præcipuè deſumpta, quòd prima Concilia fuerint ab Imperatoribus non à Pontificibus indicta, factum non negat, imò ſatis apertè concedit. Sed primò reſpondet, argumento, quod vocant ad hominem, ſcilicet fruſtra traditiones, aut conſuetudinem ab adverſariis allegari, ut qui à traditione, & conſuetudine argumenta efficacia duci poſſe non admittant. Secundò, conſuetudini, conſuetudinem opponendo; *Si enim*, inquit, *quatuor, aut quinque Concilia Imperatores indixerunt, plura quam duo-*

Digitized by Google

duodecim indixerunt Pontifices, ut Adverſarii etiam fatentur. Tertiò, dicendo, *nullum eſſe Concilium generale Catholicum à ſolo Imperatore indictum, id eſt ſine conſenſu, & autoritate Romani Pontificis*; quod intelligendum eſt juxta ſtatutam initio concluſionem, ut Romanus Pontifex ſaltem approbaverit indictionem.

3. Joannes Launoius huic inter Bellarminum, & Hæreticos controverſiæ ſe ingerens, non ſolùm contra Illuſtriſſimum illum Cardinalem ſtat, ſed eum etiam injuriis afficit, quarum illa videtur graviſſima, quod Bellarminus malæ fidei fuerit in referendis teſtimoniis, quibus utitur. Sed videamus, an ille melioris ſit fidei?

4. Decem primis ſextæ partis Epiſtolis certat pro convocatione Conciliorum Imperatoribus aſſerendâ; ſed quâ intentione, mihi perſpectum ſatis non eſt. Poteſt enim quintuplex moveri quæſtio. Prima de facto, ſcilicet, utrum Imperatores Concilia convocaverint? Secunda utrum habuerint à ſe autoritatem, & jus convocandi? Tertia utrum autoritatem illam habuerint non conſentiente, vel etiam renitente ſummo Pontifice? Quarta utrum illius convocationis jus Romano Pontifici competat? Quinta utrum ea uti poſſit ſine conſenſu Principum?

5. Si Launoius primum tantùm intendit, ut multiplices, quas cumulat autoritates, ſuadent, fruſtra in Bellarminum inſurgit, eumque injuriis laceſſit. Fatetur enim Bellarminus pluries, etiam in verbis à Launoio relatis, Imperatores de facto prima Concilia convocaſſe.

6. Si ſecundum voluit Launoius, certè Theologi partes nullatenus explevit. Cum affirmanti incumbat onus probandi, debuit, ex regulis ab ipſo ſæpiſſimè repetitis, *aliquo Scripturæ loco juxta unanimem conſenſum Patrum accepto, aut traditione* probare, jus Concilia convocandi Imperatoribus competere, Scripturæ locus cèrtè nullus eſt. Traditio Divina, vel Apoſtolica nulla eſt. Legimus ècontra Apoſtolos plura Concilia habuiſſe, quorum convocationi abſurdum eſt ſupponere interveniſſe Principum Chriſtianæ Religioni infenſorum conſenſum, ut nullum ſit apud Launoium argumentum negativum (qualia ſunt apud ipſum ferè omnia) iſto validiùs. Sed forte traditionem appellaret longam illam teſtimoniorum ſeriem,

riem,

riem, quibus oſtendit, Concilia olim ab Imperatoribus convocata fuiſſe. Sed hæc traditio ad factum pertinet non ad jus, nec eſt illa traditio, quam intellexit Concilium Tridentinum, à quo ſuas illas regulas ſe mutuari paſsim profitetur Launoius. Loquitur enim Concilium de doctrina à Chriſto, vel ſaltem ab Apoſtolis ex inſtinctu, ac præcepto Spiritûs ſancti ad nos quaſi per manus tranſmiſsâ; Cujuſmodi non ſunt Hiſtoriæ convocationis Conciliorum ab Autoribus, quos citat Launoius, conſcriptæ. Accedit, quod traditio Launoii non eſt perpetua, & conſtans in favorem Imperatorum, ut ipſe epiſtolâ ad Raymundum Formentinum fateri cogitur his verbis; *Quin generalia Concilia, quæ ante Florentinum habita ſunt, cùm Romæ, tùm in Gallia, Lugduni, & Viennæ, tùm in Germania, Conſtantiæ, & Baſileæ, Romani Pontificis autoritate indicta, & convocata fuerint, dubitari meritò nequit.* Quibus quidem verbis non excludit expreſsè Imperatorum autoritatem: ſed hinc inferes, cujus affectus fuerit in ſanctam Sedem Scriptor ille, qui cùm in ejus favorem veritate cogente loquitur, totum quod vult dicere, dicere nequit. Scopus enim ejus epiſtolæ (vide quantum illi debeat ſancta Sedes ob prædictam confeſsionem) eſt oſtendere, Imperatorem conſenſiſſe Concilio Florentino, atque ita quodammodò compenſatam veterem diſciplinam, quâ Principes Concilia convocabant. Cùm igitur Launoius Concilium Florentinum anterioribus opponat, tacitè tantùm concedit, ſed verbis non exprimit, anteriora ſine Imperatoris conſenſu fuiſſe convocata, quod certiſſimum eſt, quodque ut Launoius apertè diceret, poſtulabat ejus inſtitutum. Denique traditio ſeu exempla à Launoio adducta, factum, non jus, de quo eſt quæſtio probant.

7. Tertium, nempè jus illud penes Imperatores fuiſſe, non conſentiente, vel etiam renitente Summo Pontifice, cùm falſum ſit, adhuc magis impoſſibile eſt, ut demonſtretur argumento Theologico, ſiquidem ex regulis Launoii petendum eſſet ex *Sacra Scriptura loco, juxta unanimem conſenſum Patrum accepto, vel ex traditione illa*, de qua loquitur Concilium Tridentinum.

8. Quæ ſit Launoii mens circa quartum, ſcilicet, an ſummus Pontifex habeat jus convocandorum Conciliorum, non ſatis

Digitized by Google

ſatis apparet. Videtur id planè negare ſub initium primæ Epiſtolæ 6. tomi; *Præmittenda*, inquit, *atque expendenda mihi tria videntur. Et primum quidem num ex Scriptura ſacra convocandarum Synodorum jus, & autoritas, cuiquam, Romano puta Pontifici, vindicari queat. Vindicari nequit: ſiquidem Scripturæ ſacræ locus nullus eſt, qui juxta unanimem conſenſum Patrum acceptus, uti accipiendum eſſe Tridentina Fidei regula præſcribit, cuiquam id juris & autoritatis afferat.* Sed fortaſſe his verbis id tantum intellexit, quod pag. 9. dicit; *Perſonam congregantis Synodum, & Synodi congregationem ad benè, vel malè geſtam Synodum pertinere nihil*; Hoc eſt, ut ipſe explicat, non referre à quo congregetur Concilium, ut rectè celebretur. Id adhuc apertiùs tradit Ep. 8. Ex quo tamen non ſequitur, non poſſe ſummum Pontificem, dum Eccleſiæ univerſæ neceſſitas exigit, Epiſcopos ad Concilium convocare, illoſque non teneri convocanti parere. Doctrina enim eſſet Religioni pernicioſiſſima. Cùm enim aliunde doceat judicium Papæ in definiendis fidei quæſtionibus non eſſe infallibile; quonam modo ſiſteretur hæreſis graſſantis cancer, ſi Papa non haberet jus, & autoritatem, imò, nec quiſquam alius convocandi Concilii generalis, & Epiſcopi ut facilè contingere poſſet, ſi inter ſe diſſentirent, aut etiam major pars convenire detrectaret? Quàm enim ægrè Galli ad Concilium Florentinum, ad Lateranenſe V. & ad Tridentinum acceſſerunt, quæ tamen propter ſuam, & fortè aliorum abſentiam, generalia eſſe negabant, licet omnes generaliter convocati fuiſſent; Cujus difficultatis cauſa an in Principes, an in Epiſcopos referenda ſit, non eſt hujus loci perſcrutari. Hoc tantùm obſervo, facillimè impediendam eſſe Conciliorum congregationem, ſi nullum ſit ſummo Pontifici convocandi jus, nulla convocanti parendi Epiſcoporum obligatio. Atque ità periclitaretur Fides, & Religio, inutilis, & otioſa evaderet omnis Romani Pontificis autoritas, apud eos, qui à Romano Pontifice ad generale Concilium appellare licere, vel ſentiunt, vel fingunt, ut ejus Decretorum vim eludant, expectantes Concilium, quod ſciant non habendum, quodque fortè ipſimet impedituri ſint.

9. Verùm non ſolum jus illud penes Romanum Pontificem eſſe, ut poſſit Epiſcopos ad Concilium cogere, quod

 neſcio

neſcio an inficiaretur Launoius, ſed etiam, ut ſine ipſo Concilium cogi non poſſit, quod Launoius negat, aut ſaltem vim in tota Eccleſia non ſint habitura ejus Decreta, tum ex jam dictis colligitur, tùm ex dicendis in aliis hujus libri capitibus conſtabit.

10. Obſcura eſt etiam mens Launoii circa quintum. Cùm enim in loco ſupra citato fateatur, ſaltem tacitè, congregata fuiſſe plura Concilia generalia Romani Pontificis autoritate, ſine Imperatorum conſenſu, autoritatem illam à Principum conſenſu liberam eſſe agnoſcere videtur: ſed cur in eadem Epiſtola contendit in Concilii Florentini Decreto, quo Græci cum Latinis in mutuam reducuntur concordiam, ideò fieri mentionem conſenſus Imperatoris, quia ſine eo congregatum fuerat Concilium, unde concludit; *Igitur inſcriptione tali compenſata eſt diſciplina vetus, quâ generales Synodi octo in Oriente Imperatorum juſſu celebratæ fuerant.* Cur tantùm in octo primis Epiſtolis illius tomi deſudat in congerendis autoritatibus, quibus oſtendat octo prima Concilia fuiſſe ab Imperatoribus convocata. Quidquid ſit de mente Launoii, ego quidem; licet non ignorem vix poſſe de facto haberi Concilium repugnantibus Principibus, propter eorum potentiam temporalem, certiſſimum tamen habeo, nullum penes illos jus reponi poſſe impediendi; quominus dum Eccleſiæ neceſſitas poſtulat, Concilium à ſummo Pontifice congregetur, præſertim in eorum ſententia, qui Papam errori obnoxium faciunt, etſi deeſſent aliæ rationes, illa vel ſola me convinceret, quod cùm aliàs contigerit, & rurſus accidere poſſit, nullum exiſtere ſupremum Principem Catholicum, Eccleſia tunc careret medio convenientiſſimo ad confirmandam fidem adverſus inſurgentes hæreſes, ſi Principum infidelium, aut hæreticorum conſenſus ad Concilii celebrationem de jure requireretur. Contigit enim frequenter, ut magna Epiſcoporum pars ab alia diſſentiret, ac cum ea convenire detrectaret.

C A-

Digitized by Google

CAPUT VII.

Reſpondetur iis, quæ Launoius Bellarmino ſpecialiter objicit.

1. SUperſunt expendendæ accuſationes Launoii contra Bellarminum in epiſt. 1. tom. 6. contentæ. Hinc enim intelligetur quid de iis ſentiendum ſit, quæ in aliis Epiſtolis ſparſæ ſunt; cùm ejuſdem ferè generis ſint. Primò, Bellarminum arguit quod lib. 1. de Concil. cap. 12. ſtatuerit *re vera eſſe Pontificis, non Imperatoris congregare Synodum generalem, idq; demonſtrari poſſe ex Divinis litteris.* At ſubdit Launoius; *Gratis, & ſine Theologica ratione id dicit; Nam ſuprà notavimus Scripturæ locum, nullum adſerri poſſe, qui juxta unanimem conſenſum Patrum acceptus prout exigit Tridentina fidei profeſſio, demonſtret, quod Bellarminus demonſtrandum ſuſcepit.* Similia addit de traditione in ſecunda accuſatione. Perpetuum eſt iſtud Launoii Sophiſma, Concilii Tridentini ſententiam invertens. Ex eo enim quod Concilium *contra unanimem conſenſum Patrum Scripturam ſacram interpretari vetuerit*; Infert ipſe, *gratis, & ſine Theologica ratione dici, quod Scripturæ loco juxta unanimem conſenſum Patrum accepto non demonſtretur.* Quaſi idem eſſet, prohibere *Scripturam ſacram contra* unanimem conſenſum Patrum interpretari: atque declarare, nulla eſſe argumenta Theologica, niſi à Scripturæ loco juxta unanimem conſenſum Patrum, accepto, quod jam lib. 3. cap. 11. confutavimus.

2. Commoda omninò eſt Launoio ſua regula, quia cùm rarò aliquid ex profeſſo adſtruendum ſuſcipiat; ſed ferè ſemper aliorum aſſerta deſtruere conetur, ſcopum ſuum attigiſſe ſibi videtur, ubi negavit extare locum Scripturæ ſacræ juxta unanimem conſenſum Patrum acceptum, aut traditionem, atque adeò rationem ullam Theologicam, pro adverſarii ſui dicto. Idque facilè probat juxta ſuam methodum allatis plurimis locorum Scripturæ interpretationibus, & autoritatibus de re illa tacentibus, aut aliud, diverſum quidem, ſed non contrarium, affirmantibus.

3. Sufficit Theologo, ut nihil contra unanimem Patrum

conſenſum affirmet, ut generalibus Patrum effatis argumenta ſua conformet, ut concluſiones in traditione, vel in Scripturæ locis, unde illas deducit, contineri, prudenter, rationabiliterque, ex Fidei ac Religionis analogiâ judicentur, qui plus aliquid exigit, Theologiam cum Fide confundit; idque quod à peritis habendum eſt tanquam certiſſimum, cum eo quod omnibus fide Divinâ neceſſariò credendum eſt. His autem officiis ſatisfeciſſe hac in parte Bellarminum perſpiciet, qui ejus doctrinam æquo animo expenderit.

4. Tertiò Bellarminum accuſat, quod *contra Calvinum Eccleſiaſtica hiſtoria rudem, & ignarum in rebus ſeu veris ſeu falſis ad hominem diſputatis præſidium omne conſtituat. Sed aſſerenda ſemper eſt*, inquit, *ſuis momentis veritas, quæ hominum mendacio nunquam indiguit.* Sed quod eſt Bellarmini mendacium à Calvino acceptum. Hæc ſunt Bellarmini verba, quæ refert Launoius; *Argumenta Calvini, & Magdeburgenſium ſumuntur ex indictionibus primorum Conciliorum, quæ ab Imperatoribus non à Pontificibus indicta fuere.* Primam partem admittit Bellarminus, ſcilicet prima Concilia convocata fuiſſe ab Imperatoribus: Illudne mendacium à Bellarmino ex Calvini conceſſione acceptum vocat Launoius, in quo confirmando tantum laboris inſumpſit? Secundam partem negat Bellarminus, ſcilicet prima Concilia non fuiſſe à Pontificibus indicta, eo nimirùm modo, quem exprimit in concluſione ſua, capite præcedenti poſita, *ſic tamen ut poſſit etiam alius, Pontifice conſentiente, Concilium indicere; Quia etiam ſatis ſit ſi indictionem factam ipſe poſteà ratam habeat, & confirmet.* Illud, mendacium non eſſe, probat Bellarminus, & probabimus nos in capitibus ſequentibus. Et, ſi mendacium eſſet, non eſſet à Calvino acceptum, quandoquidem id à Calvino negatur. Quid autem in hac Bellarmini methodo reprehenditur? An quod utatur argumentis quæ vocantur ad *hominem*? Num optima illa ſunt, dummodo veræ ſumatur adverſarii ſententia, legitimèque deducatur conſequentia? Optandum eſſet, ut prima conditio adeò ſincerè obſervaretur à Launoio contra Bellarminum diſputante, ut à Bellarmino Hæreticos impugnante. An non certior victoria, cùm ſuis ſe armis hoſtis perimit? Sed falſa ſunt, quæ Adverſarius concedit. Non licet certè falſum aſſumere ad adſtruendum falſum: Congruenter tamen affirmationem falſam ab adverſario factam diſputans

ei

Digitized by Google

ei opponit, ut aliam ejuſdem falſam aſſertionem retundat. Neque hoc pacto falſitas approbatur, ſed ex falſitatis veneno ab adverſario ſubminiſtrato, adverſus aliam falſitatem componitur remedium, quo ille ſanetur, alii ſani cuſtodiantur. Quanquam ne iſtud quidem facit Bellarminus, quin falſitatem detegat, contradictionem hæreticorum demonſtrans, & ſingulas falſitates patefaciens. Quod autem Launoius addit; Neque *enim Calvinum errare ſufficit, ſed præterea requiritur, ut Catholici quidam non errent, cùm utrimque errari poteſt*; Innuens falſa ab adverſariis conceſſa ad alia falſa confirmanda uſurpari, vel eadem, quæ conceduntur acceptari. In Bellarminum id non cadit; Quod ut pateat, reliquas ejus accuſationes ordine proſequamur. Cæterùm ſi hæc Launoii contra Bellarminum accuſatio refertur ad illud, quod Illuſtriſſimus Cardinalis ex confeſſione Calvini ſupponit, Conciliorum Provincialium convocationem ad Metropolitanum, Diœceſanorum ad Patriarcham, aut Exarchum pertinere, atque indè concludit generalium congregationem ad Papam ſpectare, præterquam quod veriſſima eſt doctrina, fuit etiam ab Epiſcopis Gallicanis tradita. Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis opuſc. 55. Capitum 20. cap. ait; Sic igitur *univerſales Synodi ſpecialiter Apoſtolicæ Sedis autoritate convocantur, & æquè Provinciales Canonicæ Synodi Decreto Sedis Apoſtolicæ à Metropolitanis, & Provinciarum Primatibus convocantur, ſicut de conlatis clavibus Regni Cælorum, id eſt ligandi, & ſolvendi Pontificio ſpecialiter S. Petro dato, & ſimul omnibus Apoſtolis, & in eis Catholicis Epiſcopis conlato ſancta, & univerſa tenet Eccleſia, &c.*

5. Quartò arguit Bellarminum, quòd initio capitis 13. dicat; *Supereſt argumenta ſolvere, ex quibus etiam magis confirmabitur veritas*, quaſi jam probaſſet in ſuperiori capite, Nicænum Concilium à Conſtantino congregatum, atque id tantùm ex contrariorum argumentorum ſolutione ſupereſſet confirmandum, quamvis in ſuperiori capite non ſolùm id non probaverit, ſed ne verbum quidem de Concilio Nicæno fecerit. Juſtiùs nos hic adversùs Launoium, quàm ipſe alibi adversùs Bellarminum, aut alios Scriptores; quos ipſe *Curiæ Romanæ mancipia* vocat, poſſemus exclamare. Heu priſca fides! Bellarminus in capite ſuperiori, hoc eſt 12. lib. 1. de Conciliis, ut ipſemet Launoius in accuſatione prima notavit his ipſis verbis, *Quæſtio-*

nem juris tractat, ſtatuitq; te vera eſſe Pontificis, non Imperatoris congregare Synodum generalem, Caput autem 13. ſic inchoat. *Supereſt argumenta ſolvere ex quibus etiam magis confirmabitur veritas*; Illa verba ſic accipit Launoius, ut ſi Bellarminus vellet tantùm ſolvere argumenta negantium Synodum Nicænam à Romano Pontifice congregatam, quaſi jam id demonſtraſſet in capite præcedenti, cùm ejus Synodi ne mentio quidem facta ſit in illo capite. Id nemo credat de viro prudente, qualis erat Bellarminus, ſed nec credere poſſit qui contradicendi ſtudio non ſit excæcatus, ſi attendat ad illa ipſa verba Bellarmini, quæ refert Launoius ante primam accuſationem. Sic enim ſcribit doctiſſimus Cardinalis; *Supereſt argumenta ſolvere, ex quibus etiam magis confirmabitur veritas. Argumenta Calvini, & Magdeburgenſium ſumuntur ex indictionibus primorum Conciliorum, quæ ab Imperatoribus non à Pontificibus indicta fuere. De Nicæno primo ait Ruffinus, &c.* Quis præter Launoium lectis his verbis non videat, vel, negare audeat, Bellarminum non argumentis contra convocationem Concilii Nicæni, ſed contra jus convocandi Concilia reſpondere velle? Primò capitis 12. titulus eſt; *Solvuntur argumenta Adverſariorum.* Initium autem iſtius capitis eſt; *Supereſt argumenta ſolvere, &c.* Secundò Bellarminus dicit, Argumenta Calvini, & Magdeburgenſium ſumi ex indictionibus primorum Conciliorum; non ergo de convocatione Nicæni, quod primum omnium generalium celebratum eſt, diſputat. Tertiò, Bellarminus ex parte adverſariorum enumerationem Conciliorum ab Imperatoribus habitorum inchoat à Concilio Nicæno: non ergo de illo ſolo eſt quæſtio. Quartò, Bellarminus huic objectioni ex convocatione Concilii Nicæni propoſitæ reſpondet, probans eam ex conſenſu ſancti Sylveſtri factam; Non ergò ſupponit id jam à ſe in capite præcedenti demonſtratum; ſolumque ſupereſſe, ut argumenta in contrarium ſolvantur.

6. Quintò, *Bellarmino*, inquit Launoius, *& illius Aſſeclis religio videtur eſſe quicquam, quod Calvinus, & Magdeburgenſes probent non improbare.* Verum id quidem ſi de rebus intelligatur, quæ ad illorum hæreticorum errores pertinent, non de iis, in quibus rectè ſenſerunt. Novit Bellarminus omnia probare; quod bonum eſt, tenere; quod malum improbare, ut in loco,

de

de quo Launoius loquitur, concedit ſapientiſſimus Cardinalis Calvino, & Magdeburgenſibus, prima Concilia ab Imperatoribus fuiſſe convocata; negat ex facto jus ſequi, ita ut Summo Pontifici poteſtas auferatur, & Imperatoribus adjudicetur, congregandorum Conciliorum.

7. Rursùs circa ſextam accuſationem exclamatio Launoii adversùs Scriptores Romanos in ipſum retorquenda eſſet. *Heu priſca fides*; Cùm enim Bellarminus tribus autoritatibus, ſcilicet ſextæ Synodi, Damaſi, & Ruffini (de quibus omnibus ſimul dixit, quod à Launoio repetitur; *ex quibus habemus quod volumus*) probaſſet, Concilium Nicænum habitum fuiſſe cum conſenſu Romani Pontificis, Launoius ad ultimam tantùm, utpotè cæteris minus expreſſam, Bellarmini concluſionem refert, quò eam faciliùs impugnet; ſic enim ejus verba gloſſatur; *Ex quibus habemus quod volumus*, ſic Bellarminus. Addit Launoius; *Si Ruffini teſtimonio ſtetur.* Cùm dicere debuiſſet; ſi ſextæ Synodi, ſi Damaſi, ſi Ruffini teſtimonio ſtetur. Imo bene affectus Lector verba iſta potiùs de aliis, quàm de Ruffino obſcuriùs loquente accipiet. Hanc autem Ruffini autoritatem impugnat Launoius, primò quod Ruffinus non aliud dicat, quàm quod *Conſtantinus ex Sacerdotum ſententia Concilium convocat*; Non exprimens qui fuerint Sacerdotes illi. Secundò quia Epiphanius Ruffino antiquior ſignificat, qui fuerint illi Sacerdotes, Alexandrum Alexandriæ Epiſcopum nominans. Tertiò quia hæc verba Epiphanii *ſtudio, & hortatu* declarant, quid ſibi velint hæ voces apud Ruffinum, *Sacerdotum ſententia*; ſcilicet ſimplex concilium à Sacerdotibus mandatum à Conſtantino, adhibitum ad congregandum Concilium. Quartò, quia Nicæna Synodus ſe Conſtantini Imperatoris mandato coactam eſſe ſimpliciter profitetur. Sed primò cur non licuiſſet Bellarmino Ruffini verba illa, *ex Sacerdotum ſententia*, de Romano Pontifice intelligere, cùm ratio ſuadeat Conſtantinum Principem religioſiſſimum, & prudentiſſimum tanti momenti rem non fuiſſe aggreſſum, niſi communi conſenſu cum S. Sylveſtro, quem totius Eccleſiæ Caput, & Epiſcoporum Principem eſſe non ignorabat; cùm ſexta Synodus, quam ſimul cum Ruffino citaverat, dixerit; Conſtantinum, & Sylveſtrum magnam Synodum apud Nicæam congregaſſe: Cùm Gregorius II. quem Lau-

Digitized by Google

Launoius tom. 7. epiſt. 7. plurimum laudat, in illo ipſo Epiſtolæ poſterioris fragmento, quod ibi exſcripſit, hæc habeat verba; *Conſtantinus Magnus, Theodoſius Magnus, Valentinianus Magnus, & Conſtantinus Juſtiniani Pater, qui ſexta Synodo interfuit, Imperatores iſti religiosè imperarunt, & cum Pontificibus uno conſilio ac ſententiâ Synodos congregantes, atque veritatem dogmatum perquirentes ſanctas Eccleſias conſtituerunt, & ornarunt*; Secundò Epiphanius Alexandrum Alexandriæ Epiſcopum nominans, alios non excludit. Tertiò, laudabilis illa inter Pontifices, & Imperatores concordia, quam exprimit Gregorius II. in verbis mox relatis, non patiebatur, ut ità ſubtiliter ſua quique jura diſtinguerent; cum utrique de Fide tantùm ac Religione ſoliciti eſſent. Vndè contingere potuit, ut etiam Scriptores non ità ſcrupulosè verba ponderarent, nec rebus ſignificandis aptiora ſeligerent. Adde, quod vox, *ſententia*, qua utitur Ruffinus, utrumque, & ſimplex ſuffragium & judicium cum autoritate apud probos Scriptores Latinos denotat; Verba verò Epiphanii, *ſtudio, & hortatu* Alexandro, cujus ſpecialem fecit mentionem., accomodata ſunt. Cùm enim Arius Presbyter Alexandrinus ob ſuam hæreſim ab Alexandro illius urbis Antiſtite fuiſſet excommunicatus, nec reſipiſceret, imò plurimos ſuæ perfidiæ ſocios haberet, etiam inter Epiſcopos; optavit Alexander efficaciſſimum huic malo remedium apponi; Ideoque hortatus eſt Conſtantinum, ut Concilium generale celebrandum curaret. Id autem à Conſtantino ſine Sylveſtri conſenſu factum, credere non ſinunt, quæ ſupra diximus. Quartò, neque id conſentiente Sylveſtro factum negat ipſum Concilium Nicænum, licet ſileat. Sophiſma eſt à propoſitione abſoluta, modalem excluſivam inferre; ex eo quod Concilium Nicænum, & Scriptores à Launoio citati, dicunt, Concilium illud à Conſtantino convocatum; aut, ut volunt Hæretici, ipſi ſoli ſine aſſenſu ſummi Pontificis jus convocandi fuiſſe.

8. Septimò contra Bellarminum retorquet hæc ejus verba; *Ac primùm de Nicæno primo legimus in ſexta Synodo Act. 18. Conſtantinum, & Sylveſtrum magnam Synodum apud Nicæam congregaſſe*; Quæ contraria eſſe dicit ei quod ſtatuerat capite præcedenti; *Eſſe revera Pontificis tantum, non Imperatoris congregare generalem Synodum.* Hic adhuc

adhuc deſideratur bona fides Launoii. 1. An Bellarminus his verbis capitis 13. intendit probare, quod cap. 12. jam oſtenderat; *Eſſe revera Pontificis tantùm, non Imperatoris, congregare generalem Synodum?* Nonne reſpondet objectioni Hæreticorum, Papam à jure convocandorum Conciliorum excludentium, eò quod Imperatores prima Concilia convocaverint? Cui quidem Hæreticorum argumento tres adhibet reſponſiones, quarum ultima hæc eſt; *Tertiò dico nullum eſſe Concilium generale Catholicum, à ſolo Imperatore indictum, ideſt ſine conſenſu, & autoritate Romani Pontificis*, quod ſic probat; *Ac primùm de Nicæno, &c.* quæ ſupra relata ſunt. Undè clarè liquet, male opponi Bellarmino illa ejus verba; cum non ipſe, ſed hæretici, quibuſcum diſputat, argumententur à facto ad jus: Ipſe autem ècontra concedens Imperatores de facto Concilia convocaſſe, neget, id eos proprio jure, ac ſine conſenſu Romanorum Pontificum feciſſe, quod teſtatur apertè autoritas illa ſextæ Synodi. Optimè autem reſpondet adverſariis ſuis Bellarminus, etiamſi à facto ad jus valeret conſequentia; quandoquidem teſtatur ſexta Synodus Sylveſtrum cum Imperatore, non autem ſolum Imperatorem congregaſſe Synodum Nicænam. Undè juxta ratiocinationem Hæreticorum, ſequeretur ſaltem juris illius participem eſſe Romanum Pontificem. Cæterùm non attendit Launoius ad ea quæ paulò poſt refert ex Bellarmino, ſcilicet, *Concilium generale ab eo indici debet ex autoritate, qui poteſt omnes cogere: At nullus unquam Imperatorum totam Eccleſiam ſubjectam habuit.* Si Launoius ad ea attendiſſet, non puto auſurum fuiſſe, adhibitâ æquivocatione, Bellarminum exagitare, quaſi negaſſet Imperatores Concilia convocaſſe, aut ſtatuiſſet, eum, qui de facto convocat, jure ſuo convocare. Hæc enim verba *indici ex autoritate* mentem eruditiſſimi Cardinalis luculenter explicarent, ſi alias non conſtaret; nimirùm ipſum non de convocatione actuali, ſed de jure, & autoritate convocandi agere. Quanquam adverſariis ſuis negat, convocationem actualem ſine conſenſu ſummi Pontificis fuiſſe factam. Itaque iniquum eſt illud convitium quod ſubjungit Launoius, *ut qui vivit in diem, quid ſit futurum cras, non cogitat; ſic Bellarminus priore paginâ ſcribens quid poſteriore ſcripturus ſit non proſpicit. Exinde contingit, ut prior, & poſterior recta, & verſa pagina mutuis attrita vulneribus concidant, & in eandem ruinam trahantur, &c.*

9. Denique teſtimonium Damaſi Bellarmino non favere contendit; quia hæc verba, *cum Sylveſtri conſenſu*, non denotant autoritatem convocandi Concilii; Quippè cùm cæteris omnibus Epiſcopis conveniant. Verùm ut ſupra notavimus, Illuſtriſſimus Cardinalis jam cap. 12. autoritatem ſummi Pontificis in convocandis Conciliis demonſtraverat. Hic, ideſt in cap. 13. reſpondet objectionibus; ità tamen ut ex reſponſionibus interdum confirmet jam probata. Quamobrem licet hæc verba non ita eſſent expreſſa, non periclitatur cauſa, quæ defenditur, præſertim cum immediatè antè iſtam autoritatem poſitum ſit perſpicuum Concilii ſexti teſtimonium. Sed ut quid Sylveſtri ſolius fuiſſet facta mentio, ſi vox illa, *conſenſus* nihil aliud innueret, quàm nudam complacentiam, aut approbationem omnibus Epiſcopis communem?

10. Aliud quod objicit Bellarmino Launoius; Nempe quod hic tribuat Damaſo Pontificale, quod ei in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis non tribuit, plus videtur habere coloris, non tamen plus habet juſtitiæ concluſio hæc, quam illinc elicit; *Bellarminus igitur peccat dupliciter., & primò quidem contra propriam conſcientiam, cùm Damaſo tribuit librum, quem Damaſi non eſſe noverat. Deinde cùm liber ille cauſam non adjuvat.* Nam & Pontificalis autoritatem cauſam juvare, jam vidimus; Et temerarium eſt aliquem damnare peccati contra propriam conſcientiam, dum lapſus tribui alii cauſæ poteſt, & probabiliter debet. Unde ſcit Launoius peccaſſe contra propriam conſcientiam Bellarminum Pontificale illud Damaſo adſcribentem in libro primo de Conciliis? Fortaſſis enim cùm eum librum ſcriberet, nondum examinaverat an Damaſus eſſet verus Pontificalis Autor. Fortè licet id jam antea noviſſet, memoriæ tunc non occurrit; fortaſſe in ea denominatione vulgari modo loquendi ſeſe accommodare debere credidit. Denique viro admodum pio, qualis ex omnium opinione extitit Bellarminus, ſeni, ac morti vicino, juranti ſe nihil falſi ſcienter ſcripſiſſe, fides ſine injuria negari non poteſt, cum de conſcientiæ ſuæ arcanis, quæ ſoli Deo judicanda reſervantur, quorumque ſolus ipſe conſcius eſt, teſtimonium dicit. *At*, inquit Launoius, *in libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis* Pontificale Damaſo non tribuitur. Ita eſt, & quidem ſi eodem tempore Damaſo à Bel-

Bellarmino fuiſſet adſcriptum, contradictio ſuſpicionem ingereret: Tamen peccati contra propriam conſcientiam certam probationem non efficeret, cùm potuiſſet diverſitas ex diverſis cauſis oriri; quantò igitur minus cùm libri de Conciliis, & de Scriptoribus Eccleſiaſticis diverſis temporibus editi fuerint. Certè Bellarminus ſenex, & morti vicinus hunc lapſum reparaſſet, ſi ejus ſibi conſcius fuiſſet, quando tam accuratè opera ſua, ſolo veritatis amore inductus, recognovit.

CAPUT VIII.

Concilia generalia ſine conſenſu ſummi Pontificis habita non fuiſſe, vel robur non obtinuiſſe, oſtenditur: & reſpondetur aliis objectionibus Joannis Launoii.

1. Mihi, ut capite ſexto dixi, perſpicuum non eſt quâ intentione Launoius tantoperè deſudaverit, ut convocationem primorum Conciliorum generalium Imperatoribus vindicaret. Si enim facti tantum veritatem defendere voluit, inutili labore tempus detrivit; cùm factum nec tanti ſit momenti, nec à quoquam negetur. Si laborem hunc ſuſcepit, ut Papæ jus eſſe negaret convocandi Concilia, dum ad univerſæ Eccleſiæ bonum opportuna viderentur, apertam illius Primatui intulit injuriam; cùm nihil magis ad Prælati cujuſvis ſive Politici, ſive Eccleſiaſtici dignitatem, & autoritatem pertineat, quàm ut eos, quibus præeſt, convocandi habeat facultatem, dum id recto ſuo regimini expedire judicaverit. Poteſtatem illam Metropolitis, Primatibus, Exarchis, Patriarchiſque tribuunt paſſim Canones, ut non niſi injuriâ ſummo Pontifici auferri queat. Si in id tantùm nixus eſt quod Epiſtolâ primâ, & aliis declarat, ut convocationem oſtenderet, non eſſe neceſſariò aliqua autoritate faciendam, cur tantam operam contulit, ut Pontifices à primorum convocatione arceret, & eam Imperatoribus ſolis vindicaret? Accedit quod rem tentavit periculoſam, factionibus faventem, quamque in regimen Politicum inferre auſus

non fuiſſet. Scio equidem Epiſcopos aliquando ex communi conſenſu conveniſſe, & ex occaſione Concilia celebraſſe; ſed vel adfuit, vel ſaltem ſubſecutus eſt aſſenſus eorum, ad quos convocatio pertinebat; aut factum præter ordinem, in omni rectè conſtitutâ Republicâ ſervari ſolitum, non debet in exemplum, vel in argumentum juris aſſumi.

2. Quidquid intenderit Launoius, & alii, quos ſecutus eſt, verum ſemper eſt, ob primorum Conciliorum generalium convocationem non poſſe excludi Summum Pontificem à convocandi jure; cùm nullum habitum ſit ſine ejus autoritate, vel aſſenſu; eo ſcilicet modo, quem explicat Bellarminus lib. 1. de Concil. cap. 12. *Ut poſſit etiam alius Pontifice conſentiente, Concilium indicere, quin etiam ſatis ſit ſi indictionem factam ipſe poſtea ratam habeat, & confirmet.*

3. Concilia generalia quæcunque in Occidente habita ſunt, uſque ad tempus diri, diuturnique ſchiſmatis inter Romanos, & Avenionenſes Pontifices, ſolius Romani Pontificis autoritate indicta, convocataque fuiſſe neque ipſe Launoius negat. Itaque hæc convocatio Summi Pontificis jus validiùs confirmat, quàm impugnari poſſit ex Orientalium convocatione. Cùm enim non minoris ſint dignitatis poſteriora, quàm prima, ſiquidem omnia Eccleſiam univerſam repræſentant, clariùs elucet Pontificis in Occidentalium, quàm Imperatoris in Orientalium convocatione, autoritas. Illa enim ſolus Pontifex congregavit, iſta non ſine Pontifice Imperator. Extant de pluribus ſimul probationes, qualis eſt ea, quam ſuperiori capite adduximus ex Gregorio II. ſunt etiam de ſingulis, ſed aliæ aliis magis expreſſæ, quales ſunt quæ ſequuntur.

4. Concilium primum Nicænum à ſancto Sylveſtro cum Conſtantino congregatum fuiſſe probat teſtimonium ſextæ Synodi Act. 18. ſermone acclamatorio ad Conſtantinum his verbis. *Conſtantinus ſemper Auguſtus, & Sylveſter laudabilis magnam, atque inſignem in Nicæa Synodum congregabant.* Quantumvis Launoius conetur tom. 6. Epiſt. 1. hujus autoritatis pondus imminuere, nunquam poterit eam elidere. *Relata verba*, inquit, *illius ſunt tantùm, qui Conſtantino Imperatori acclamavit anno poſt Nicænam Synodum* 355. Si tantùm adverſarentur, quantùm favent Pontifici,

Digitized by Google

non ſolius acclamantis, ſed totius Synodi eſſe animadvertiſſet, nec enim aliter ſentire poteſt, quicumqué legit, quæ ſermonem acclamatorium, in quo continentur, præcedunt; Iſta ſcilicet; *Sanctum Concilium dixit: Piiſsime, & tranquilliſsime Domine, ſermonem acclamatorium ad Deo amabilem veſtrum Potentatum juxta morem compoſuimus, & ſi placuerit pietati veſtræ, hunc perlegi jubete. Conſtantinus pius Imperator dixit: Acclamatorius ſermo, qui compoſitus eſt à ſancto veſtro Concilio deferatur, & relegatur. Qui delatus eſt, & in his ſermonibus ita relectus eſt.* Concilium dicit, ſe ſermonem compoſuiſſe; Conſtantinus ut à Concilio compoſitum excipit; Quis mallet Launoio credere dicenti, *illius eſſe tantùm qui Conſtantino Imperatori acclamavit?* Hoc certè vel unicum teſtimonium ſufficir ad evertenda quæcunque contra ſummum Pontificem afferunt, qui ejus autoritatem à primorum Conciliorum generalium convocatione excludunt.

5. Si Concilium œcumenicum in ſermone, cujus non alius eſt finis, ut nomen ipſum indicat, quàm applaudere, ſatis ſibi videtur honoris Imperatori deferre, dum Imperatorem cum Romano Ponrifice conjungit ad congregationem Concilii; Quis ab illa autoritate Romanum Pontificem audebit excludere? Certè ſi qua tunc fuiſſet opinio, quod pertineret ad ſolum Imperatorem Conciliorum convocatio, non defuiſſet vir aliquis prudens inter eos, qui ſermonem vel legerunt, vel audierunt, antequam coram Conſtantino pronunciaretur, qui prædicta verba ſupprimenda eſſe monuiſſet; nec ea Imperator, ejuſque Officiales neglexiſſent. At, inquit Launoius prolata ſunt 355. annis poſt Concilium Nicænum; Ergone per illam temporis intercapedinem nulla fuerant habita Concilia generalia, ut non recurrente occaſione oblivio deleviſſet ex omnium Epiſcoporum, & Imperatorum, eorumque Officialium memoria tam eximium Imperatorum jus? Solius ne Concilii Nicæni convocandi particeps fuit Romanus Pontifex? Adde quod etſi teſtimonium illud factum non probaret, jus tamen adſtrueret, & Concilii œcumenici hac de re ſententiam.

6. Chalcedonenſe Concilium juſſu S. Leonis congregatum fuiſſe declarat Epiſtola Epiſcoporum Mœſiæ ſecundæ ad Leonem Imperatorem, quæ eſt 32. in 3. parte Actorum ejuſdem

Concilii; *Quæ* (Fides) *ad peremptionem Eutichianæ veſaniæ de humanatione ſalvatoris in Chalcedonenſium Civitate multis ſanctis Epiſcopis convenientibus* PER IUSSIONEM LEONIS ROMANI PONTIFICIS, *qui verè caput eſt Epiſcoporum, & venerabilis Sacerdotis, & Patriarchæ Anatolii Concilio celebrato, ſub duobus Imperatoribus confirmata eſt.* Licet autem Anatolius cum S. Leone jungatur; præcipua tamen autoritas huic tribuitur verbis illis, *qui verè Caput eſt Epiſcoporum.* Cujuslibet enim Capitis Politici eſt cætera ejuſdem corporis membra colligere: id ipſum indicant Litteræ Imperatoris Marciani ad S. Leonem, quæ habentur in prima parte Actorum illius Concilii num. 34. his verbis; *Supereſt ut ſi placuerit tuæ Beatitudini in has partes advenire, & Synodum celebrare, hoc facere Religionis affectu dignetur.* Et S. Gelaſius in Epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ, de Sede Apoſtolica ait; *Ut Synodus Chalcedonenſis fieret, ſola decrevit.* Ubi hæc vox (*ſola*) aliorum Patriarcharum, non autem Imperatoris interventum excludit. Quin etiam in ipſomet Concilio Chalcedonenſi Act. 1. Lucentius Apoſtolicæ Sedis Legatus, & Vicarius, aſſeruit; *Synodum ſine autoritate Sedis Apoſtolicæ nunquam factam eſſe, nec fieri licuiſſe.* Paſchaſinus etiam Legatus addidit, *de his eſſe Eccleſiaſticas regulas, & Patrum inſtituta.* Quâ fronte in tam numeroſo, tamque auguſto Cœtu hæc dixiſſent, niſi fuiſſent omninò certa. Nam, quod ſuprà obſervavimus, non loquebantur de re tam antiqua ut ex hominum memoria excidiſſet, aut coram hominibus adeò juris ſui negligentibus, ut non curarent, aut adeò timidis; ut non auderent jus indebitum Romano Pontifici tribuentibus contradicere.

7. Octavam Synodum convocatam fuiſſe ab Hadriano II. Papâ teſtatur Anaſtaſius Bibliothecarius, qui interfuerat. Quia, inquit in præfatione hujus Concilii, Hadrianum alloquens, *ſuperna providentia, quæ ſingula ſingulis ita diſtinguit temporibus; ut ſanctos ſuos veluti ſplendentia quadam aſtra, non pariter, ſed vicibus diſcretis, ad illuminationem Eccleſiæ ſuæ proferat, Apoſtolatum veſtrum noſtris temporibus quaſi quoddam fulgidum Sydus produxit, cujus tempore,* ATQUE AUTORITATE *ſancta univerſalis, & magna Synodus octava celebraretur.* Et Concilium ipſum in Epiſtola ad eundem Hadrianum; *Omnipotens Deus*, inquit, *& Rex univerſorum, qui* PER SOLERTIAM VESTRAM, INTERVENTIONEM, AC IUDICIUM, SEU SYNODICAM

DICAM

DICAM EXPOSITIONEM *tam magnam*, *& univerſalem Synodum congregare dignatus eſt.*

8. Illam Pontificis autoritatem præ ſe ferunt verba Epiſtolæ Hadriani II. ad Imperatorem Baſilium reſpondentis, relata in Act. 1. *Hac curare cupiens, Apoſtolicæ Sedis decreti remedium requiſiti ...... Volumus ergò* PER VESTRÆ PIETATIS INDVSTRIAM *illic numeroſum celebrari Concilium.*

9. Dum Launoius à conſortio Imperatorum in convocandis Conciliis Pontifices veriſimili ratione ſeparari poſſe diffidit, hoc ſaltem efficere tentat, ut Imperator primas habeat. *Et quamvis* (ſic inchoat Epiſtolam octavam tom. 6. *Ut Synodus haberetur octava, inter ſe penitùs conſenſerint Baſilius Imperator, & Hadrianus Pontifex; tamen Synodus, & Hadrianus ipſe, Imperatori convocationem tribuunt.* Si æquus eſſet inter Pontifices, & Principes Launoii animus, nonne hic octavæ Synodi, & Hadriani verba, maximæ erga Imperatorem reverentiæ, ejuſque dignitati, non poteſtati tribuenda dixiſſet, quandoquidem Epiſt. 9. tom. 7. Zachariæ Papæ dignitati, & non ejus autoritati adſcribit vocem ipſam *autoritas*, & alias huic affines, *ut juſsio, mandatum, &c.* quibus utuntur quamplurimi Scriptores, ad ſignificandas ſummi Pontificis in depoſitione Childerici à Regno Franciæ, & evectione Pippini, partes. Sed tot extant in ejus operibus, ac præſertim Epiſtolis, quarum pauciſſimæ ſunt in octo voluminibus, quæ adverſus Romanum Pontificem non dirigantur, averſi ejus animi ſigna, ut legendis illis nemo delectetur, imò Autori ferè non ſuccenſeat, niſi qui erga B. Petri Succeſſores malè ſit affectus, eorumve dignitatem graviter ferat; Nemo ejus doctrinam, niſi cum cautela, & cum examine, ac juſtè ponderatam, ſuſcipiat, niſi qui decipi velit.

10. Licet autem non poſſimus omnia ejus dicta ſingulatim diſcutere; quia orationis curſus ſingulis, quibuſque paſſibus eſſet interrumpendus, neque id neceſſe ſit, cùm quæ jam attigimus, aut adhuc tractabimus, ſatis demonſtrent, non dubia eſſe continuò habenda, quæcunque ille impugnaverit, nec, quæ profert, indiſcuſſè amplectenda: tamen prætermittere non poſſumus ejus nonam primi tomi epiſtolam; quæ certè cum aliis quibuſdam negati omninò ab eo Prima-

tus

Digitized by Google

tus Romani Pontificis ſuſpicionem ingereret, niſi alibi, præſertim tomi ſexti epiſt. ult. animadverſione prima ſe in ea non eſſe ſententia, declaraſſet, quamvis ſive de induſtria, ſive alia intentione frequenter, ac multùm eum imminuerit.

11. Fortaſsè Launoius, qui tomi ſeptimi epiſt. 7. Gregorium II. *in traditione Patrum perquam verſatum fuiſſe*, ac Patrum doctrinæ, ac Sedis Apoſtolicæ traditioni *adhæſiſſe*, ſcribit: Et meritò ut *ſanctiſſimum virum laudat*, ut probet eum non prohibuiſſe tributa impio Leoni Iſauro perſolvi: eum traditionis ignarum dixiſſet, ſi attendiſſet ad illa verba, quæ ipſemet ex eo refert, quibuſque teſtatur ſanctus ille Pontifex; *Imperatores cum Pontificibus uno conſilio, ac ſententia Synodos congregaſſe*: ſed quid reſpondet autoritati jam citatæ Epiſcoporum, pluſquam ducentis annis, traditionis origini viciniorum. Senſit maximi ponderis eſſe, ad confirmandum jus Romani Pontificis in convocandis Conciliis, Acta Synodi Romanæ tempore Theodorici Regis, propter Symmachum habitæ; unde ab eorum impugnatione abſtinere non potuit, ſed quas adhibuit machinas? Non accuſat falſi; Quæ illorum fortunata ſors eſt, id æquo Lectori ſufficere arbitror, ut de illorum fide nihil dubitet.

12. Actorum Synodi verba ſunt iſta; *Sancta Synodus apud Urbem Romam ex præcepto glorioſiſſimi Regis Theodorici diverſis ex regionibus congregata in Chriſti nomine dixit; Cùm ex diverſis Provinciis ad Urbem Romam convenire Sacerdotes Regia præcepiſſet autoritas, ut de his, quæ venerabili Papæ Symmacho Apoſtolicæ Sedis Præſuli ab Adverſariis illius dicebantur impingi, ſanctum Concilium judicaret legitimè, Liguriæ, Æmiliæ, vel Venetiarum Epiſcopis (quos ad præſentiam Principis ipſe itineris ductus attraxit) conſulendi Regem inculuit neceſſitas, quâ hos voluiſſet ætate fractos, debilitate corporis invalidos congregari: Reſpondit præfatus Rex piiſſimus bonæ converſationis affectu, plura ad ſe de Papæ Symmachi actibus horrenda fuiſſe perlata, & in Synodi oportere, ſi vera eſſet inimicorum ejus objectio, judicatione conſtare: Memorati Pontifices, quibus allegandi imminebat occaſio, ſuggeſſerunt ipſum qui dicebatur impetitus, debuiſſe Synodum convocare, ſcientes, quia ejus Sedi primùm Petri Apoſtoli meritum, vel Principatus, deinde ſecuta juſſione Domini Conciliorum venerandorum autoritas ſingularem in Eccleſiis tradidit poteſtatem, nec antedictæ Sedis Antiſtitem minorum ſubjacuiſſe judicio in propoſitione ſimili facilè forma aliqua teſtaretur.* His Actorum verbis addit

Lau-

Digitized by Google

Launoius; *Memorati Pontifices, qui allegandi Provinciam ſuſceperant, pro Symmachi defenſione adferunt duo: convocandam ab eo, qui dicebatur impetitus, fuiſſe Synodum, & Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem minorum non ſubjacere judicio. Ratio prior nec probatur, nec Theologiæ, nec Iuris Eccleſiaſtici principiis probari poteſt. Theologiæ principia ſunt, Scriptura, & Catholicæ Eccleſiæ traditio, &c.*

13. Neminem fore arbitror qui credat veteres illos Liguriæ, Æmiliæ, vel Venetiarum Epiſcopos, minùs quàm Launoium, *Catholicæ Eccleſiæ traditionem* tenuiſſe; minuſve penetraſſe quam *poteſtatem Romani Pontificis Sedi primùm Beati Petri Apoſtoli meritum, vel Principatus, deinde ſecuta juſſione Domini Conciliorum venerandorum autoritas tradidiſſet.* Adversùs Recentiores antiquorum autoritate deſtitutos traditionem neget Launoius; ſed eam tam antiquis Pontificibus ignotam, neſcio quomodo auſus ſit dicere; cùm hoc ſit traditionis indicium, aut ejus pars inſignis, teſtimonium ſcilicet antiquorum Epiſcoporum, in Conciliis expoſitum.

14. Hoc etiam ipſe ſenſiſſe videtur. Sed audi quid reponat; *Symmachi defenſores ea in re modum excedunt, cùm (dicis opinor gratiâ) ſibi ſumunt quod Symmachus, cujus refert, vel maximè, ſibi non ſumit.* Commoda reſpondendi ratio. De Launoio veriſſimè dici poteſt eum in multis *modum exceſſiſſe*, Epiſcopis autem de re graviſſima tractantibus cum Rege potente, id temerè tribuitur. Notanda eſt parentheſis (*dicis, ut opinor, gratia*) quâ poſſint omnia eludi teſtimonia; reſpondendo ſcilicet *dicis gratia* fuiſſe pronunciata, id eſt fictè, aut perfunctoriè. At inquit Launoius, *non conqueritur* (Symmachus) *quod Synodum non convocaverit, aut quod eam Theodoricus convocaverit.* Egregia objectio! Quomodo poſſet de congregatione Synodi conqueri, qui, ut congregaretur, Regis poſtulavit interventum.

15. Si de convocatione à Principe facta conqueſtus fuiſſet Symmachus, ejus, ut in propria cauſa loquentis teſtimonium vocaretur in ſuſpicionem: nunc autem rejicitur teſtimonium Epiſcoporum, etiam contra proprias rationes loquentium. Ad Epiſcoporum enim dignitatem pertineret, ut juxta Launoii ſententiam, à nemine pro ineundis Conciliis penderent. At illi, de quibus eſt ſermo, ita jus illud ad ſe non pertinere cognoſcunt, ut officium indebito præferen-

Digitized by Google

tes honori, nolint etiam aſſerenti Principi, niſi ſcriptis confirmet, credere aſſenſum Romani Pontificis datum fuiſſe, ut ab alio præter ipſum Epiſcopi convocarentur, quod Acta prædicta continent. Infelices illi qui Theologum Launoium non habuerunt; à quo ſua jura ediſcerent! ignavi, ſi ea non ignorantes, quod ſibi ſervile jugum non imponeretur apud Regem hæreticum conqueſti ſunt.

16. *Præterea*, inquit Launoius, *quæ affertur ratio vitioſa eſt: à non diſtributo ad diſtributum procedit. At quis diceret Romanum Pontificem eò redactum eſſe ut ad dignitatis ſuæ tutelam accidentis indigeat falſitate.* Imprudentes Epiſcopi, qui de rebus Eccleſiaſticis cum Principe diſputare aggrediuntur, cùm Dialecticæ formulas non didicerint! vitiosè enim argumentantur ob ignorantiam legum Syllogiſticarum. Nam eos ſophiſmate Regem decipere voluiſſe, cum proprii juris diſpendio, non apparet veriſimile. Verum illi, & quidem meritò, ab univerſali ad particulare ſub eo contentum argumentari ſibi videbantur: à jure convocandi Synodos pro omnibus cauſis, ad jus convocandi pro illa cauſa, de qua tunc agebatur in ſingulari poteſtate, quam Romanus Pontifex ex Beati Petri merito vel Principatu, & Conciliorum autoritate habebat, utpotè plenâ, contineri ſentiebant eam, quæ ad congregandas pro re maximè ardua Synodos requiritur, atque adeò non erat *accidentis fallacia.*

17. Quam deinde addit rationem Launoius, ea magis probaret non poſſe, quæ tunc facta eſſent in præjudicium adversùs Romanum Pontificem trahi, eo quod neceſſitate fuiſſent extorta, non liberè admiſſa. *Symmachus*, inquit, *à Theodorico Synodum cogi conſenſit, & conſentire illius intererat plurimùm. Siquidem ab objectis criminibus purgatus fuiſſet nunquam, & eam ob cauſam Viſitator Romanæ Eccleſiæ datus à Theodorico remanſiſſet ſemper.*

18. Sed quomodo Romani Pontificis Primatum non lædit Launoius, cùm deinde probare conatur cæteros Epiſcopos Papa minores non eſſe? Si de ordinis poteſtate intellexiſſet, verum dixiſſet, ſed de poteſtate juriſdictionis, ſeu judicandi loquitur. Reſpondet enim rationi petitæ ab eo quod dixerant Epiſcopi Theodorico, *nec antedictæ Sedis* (Romanæ) *Antiſtitem minorum ſubjacuiſſe judicio.* Si etiam ad Epiſcopos in Concilio

lio congregatos orationem reſtringeret, errorem quidem proferret, ſed magis tolerandum, quàm dum ait; *Certum eſt ante omnia minores appellari non poſſe Antiſtites, quos, & Symmachus & Symmachi Deceſſores, Collegas, Fratres, Comminiſtros, Conſacerdotes, & Coepiſcopos appellant*, quibus nominibus Romani Antiſtites donant etiam Epiſcopos ſingulares extra Concilia. Similia in aliis quibuſdam epiſtolis, & magis perſpicua habet, quæ quomodo Primatum omnem, niſi fortè honoris, Summo Pontifici non abrogent, atque adeò cum fide non pugnent, difficilè capitur, niſi quia ei alibi procurandæ Canonum executionis jus reſervatur.

19. Nota hic rurſus, qualia ſint argumenta Launoii. Ex eo enim infert Epiſcopos Papa minores appellari non poſſe, quod illos Papa Collegas, Fratres, Comminiſtros, Conſacerdotes, & Coepiſcopos nominet. Eâdem ratiocinatione concluderet non ſolùm Sacerdotes non poſſe dici Epiſcopis inferiores, aut Diaconos Sacerdotibus, quia Presbyteri ab Epiſcopis in Synodis Diœceſanis appellantur Conſacerdotes, & Diaconi frequenter Comminiſtri, ſed etiam (quod blaſphemum eſt) Apoſtolos non fuiſſe inferiores Chriſto, qui eos fratres vocavit.

20. Cæterùm inaniter cavillatur Launoius cùm ait; *Ad Clerum ergò, Senatum, Populumq; Romanum flectenda eſt illa propoſitio, qua dicitur Apoſtolicæ Sedis Præſul minorum non ſubjacere judicio.* Quaſi verò Epiſcopi, quorum ſunt illa verba, ullam Theodorico de Clero, Senatu, Populove Romano mentionem feciſſent, aut illos intelligerent nomine Synodi, quam à Symmacho convocari debere affirmabant.

21. Ennodius Diaconus Ticinenſis Apologeticum edidit pro Symmacho, & pro Synodo, ejus occaſione habitâ, in quo ea, quæ dixerant Epiſcopi, adhuc clariùs explicat, his verbis; *Aliorum fortè hominum cauſas Deus voluerit per homines terminare: Sedis iſtius Præſul ſuo ſine quæſtione reſervavit arbitrio. Voluit B. Petri Apoſtoli Succeſſores* CÆLO TANTUM *debere innocentiam, & ſubtiliſſimi diſcuſſoris indagini inviolatam exhibere conſcientiam.* At Launoius non iſto teſtimonio, quod lucidiſſimum eſt, illuſtrandam cenſet, quam in ſenſum alienum deflectere conatus eſt, Epiſcoporum doctrinam; ſed poſtquam illam obſcurare tentavit, ex ea

 iſtius

Digitized by Google

iſtius lumen obumbrare nititur. Epiſcopis objecerat, eos propoſitionem ſuam traditione non probare: nunc eos traditionem non ignoraſſe aſſerit, ut adſtruat, Ennodium ignoraſſe traditionem. *Quis contenderet Laurentium Mediolanenſem, Petrum Ravennatem & cæteros Antiſtites maturioris ætatis viros, ſenes alios Romanæ Eccleſiæ traditionem ignoraſſe, quam unus Ennodius in Gallia, vel in Liguria natus annos 30. ſciviſſet.* Sed, quæcunque Launoius objicere poteſt Ennodio, eliduntur ipsâmet ejus confeſſione, quandoquidem ait; *Romana Synodus quinta Ennodii libellum probando ſuum fecit.*

22. Sanctus etiam Avitus Epiſcopus Viennenſis epiſtolam ſcripſit ad Fauſtum, & Symmachum Senatores, pro Symmacho Papa, in qua eandem tradit doctrinam, eodemque modo impugnatur à Launoio. Verùm quaſcumque adhibeat interpretationes, impoſſibile eſt, ut qui eam bonâ fide legit, non perſpiciat; S. Avitum ſuo, & omnium Epiſcoporum Galliæ nomine ſcripſiſſe, non potuiſſe Synodum adverſus Pontificem convocari, aut eum judicare; *Intelligimus*, inquit, *S. Symmachum Papam, ſi ſæculo primùm fuerat accuſatus, Conſacerdotum ſuorum ſolatium potiùs adſciſcere, quàm recipere debuiſſe judicium.* Quid clarius? Et infrà; *Quod Synodus ipſa venerabilis, laudabili conſtitutione proſpiciens cauſam, quam, ſalvâ ejus reverentiâ dictum ſit, penè temerè ſuſceperat inquirendam, Divino potiùs ſervavit examini.* Ità non cenſet Avitus potuiſſe Synodum ex conſenſu Papæ convocatam, de eo ferre ſententiam, ut etiamſi judicium Deo reſervaverit, eam *penè temeritatis* accuſet, quod vel inquiſitionem ſuſceperit. Atque hinc refellitur, quod contendit Launoius Synodum de Papa verè judicaſſe, quâ ratione putat, ſe Epiſcoporum autoritate infirmare Ennodii teſtimonium; Licet ipſamet Synodus apertè declaret ſe cauſam Divino reſervaſſe judicio. Sunt adhuc alia in eadem Epiſtola, quæ proſequi non eſt opus. Iſtud tantùm adjungimus. *Si Papa Urbis vocatur in dubium*, EPISCOPATUS IAM VIDEBITUR NON EPISCOPUS VACILLARE, ſed de convocatione Conciliorum ſatis, ſuperque.

CA-

CAPUT IX.

Abſque ſummi Pontificis autoritate Concilia generalia vim, & robur non obtinere.

1. Socrates hiſtoriæ Eccleſ. lib. 2. cap. 5. expreſsè affirmat, ex Eccleſiaſtico Canone, ſine Romani Epiſcopi ſententiâ Decreta condi non poſſe. *Quin etiam*, inquit de Concilio Epiſcoporum à Conſtantio Antiochiæ congregatorum, *Julius Romanus Epiſcopus neutiquam aderat, neque quemquam qui ejus locum ſuppleret eo miſit, idque cùm Canon Eccleſiaſticus jubeat non oportere abſque ſententia Epiſcopi Romani Decreta Eccleſiis ſancire.* Et cap. 13. *Itaque Julius litteris contrariis ad ipſum miſsis, Epiſcopis, qui Antiochiæ convenerant per litteras reſpondit. Ac primum docet quantum moleſtiæ, & acerbitatis eorum Epiſtola ipſi attuliſſet: Deinde eos contra Eccleſiæ Canones egiſſe, quod illum ad Concilium non vocaſſent: quippè cùm Canon Eccleſiaſticus vetet ne Decreta* ABSQVE SENTENTIA EPISCOPI ROMANI *Eccleſiis ſanciantur, ſive* (ut Textus Græcus ſignificat) *non oportere* PRÆTER SENTENTIAM EPISCOPI ROMANI *Eccleſias Canones condere.* Idem tradit, quamvis Schiſmaticus, Nicephorus Calixtus lib. 9. cap. 5. & 6. Apertiùs verò Sozomenus lib. 2. cap. 9. *Legem eſſe ad Sacerdotii dignitatem ſpectantem,* (ſeu Sacerdotalem) *quæ pronunciat Acta illa* IRRITA ESSE, QVÆ PRÆTER SENTENTIAM EPISCOPI ROMANI CONSTITVVNTVR. Non debet certè ſuſpectum haberi Græcorum teſtimonium, dum pro Romano Pontifice loquuntur.

2. Concilium Romanum ſub S. Damaſo de Ariminenſi ſcripſit, numerum Epiſcoporum non eſſe attendendum eo, quod non præceſſiſſet ſententia Romani Pontificis. Concilii Romani Epiſtolam refert Theodoretus lib. 2. hiſtor. Eccleſ. cap. 22. hujus tenoris; *Epiſcopi Romæ in ſancto congregati Concilio Damaſus, ac Valerianus, ac reliqui dilectis fratribus Epiſcopis in Illyrico. Salutem in Deo. Præjudicium certè numeri Ariminenſis Conventus nullum eſſe poteſt; quando ita eſt habitus, ut neque Romani Epiſcopi, cujus ante omnia ſententiam cognoſcere debuerant, neque Vincentii, qui tam multis annis Præſula-*

ſulatus conſervavit integritatem, neque aliorum conſenſus illis acceſſerit. Idem tradit Zozomenus lib. 6. cap. 22.

3. Concilium Epheſinum, etiamſi adfuiſſent Apoſtolicæ Sedis Legati, Acta ſua ad S. Cæleſtinum mitti debere agnovit. *Quia verò*, inquit in epiſtola, ſeu relatione, quæ habentur in Actis Act. 5. *neceſſe eſt ut omnia, quæ conſecuta ſunt Sanctitati ſuæ ſignificentur, non potuimus non ſcribere.* Et infrà Ultimum contra Neſtorium & alios judicium Summo Pontifici reſervatum monet. Probat autem firmitatem eorum, quæ geſta fuerant ex præſentia Legatorum ſanctæ Sedis, *qualem vim haberent* (Hæretici) *contra Synodum ex univerſo, qui ſub cælo eſt, orbe collectam? Fuerunt enim in conſeſſu noſtro, & illi quoque, qui à Sanctitate tua miſſi ſunt piiſsimi Epiſcopi, Arcadius, & Projectus, & cum ipſis Reverendiſsimus Presbyter Philippus, qui ſuâ præſentiâ tuam nobis exhibuerunt, Apoſtolicæque Sedis locum ſuppleverunt.*

4. Concilium Chalcedonenſe in relatione à ſe geſtorum ad S. Leonem, ejus tùm circa fidem, tùm circa diſciplinam autoritati illuſtre perhibet teſtimonium. Qui enim inquit loquens de iis præſertim, quæ in favorem Epiſcopi Conſtantinopolitani decreta fuerant, *locum veſtræ Sanctitatis obtinent ſanctiſsimi Epiſcopi Paſchaſinus, & Lucentius, & qui cum eis eſt Reverendiſsimus Presbyter Bonifacius his ità conſtitutis vehementer reſiſtere tentaverunt, procul dubio à veſtra providentia inchoari & hoc bonum volentes, ut ſicut fidei, ſic bonæ ordinationis vobis deputetur effectus.* Sunt & alia in hac relatione, quæ extat in tertia parte Actorum illius Concilii cap. ſeu num. 2. quibus Patres ſignificarunt, perſuaſum ſibi eſſe, quæ decreverant non poſſe ſine ſummi Pontificis conſenſu ſubſiſtere.

5. Quocirca cùm Concilia generalia Decretorum ſuorum confirmationem à Romano Pontifice poſtularunt, non id tantum in votis fuit, ut ejus conſenſus accederet, quod voce confirmationis aliquando intelligitur, ſcilicet cùm à ſuperioribus erga inferiores, aut ab æqualibus erga æquales uſurpatur, ſed etiam ut eo conſenſu ſtatuta, robur, ac firmitatem acquirerent, quod adjuncta verba ſatis expreſsè innuunt; ut cùm, v. g. octava Synodus ad Hadrianum Papam ſcribit, *Ergò libenter oppidò, & gratanter imitatrice Dei Sanctitate Veſtrâ omnium noſtrum Conventum, & univerſalis hujus, atque Catholicæ Synodi*

nodi conſenſum, & conſonantiam recipiente; prædica eam magis, ac veluti propriam & ſolicitius CONFIRMA, *quo Angelicis præceptionibus, & admonitionibus veſtris, ut per ſapientiſſimum magiſterium veſtrum etiam aliis univerſis Eccleſiis perſonet, ut ſuſcipiatur veritatis verbum, & juſtitiæ Decretum.* 8. Synod. Act. 10. Vocem illam *confirma* Launoius explicat de confirmatione doctrinali, non de autoritativa. Sed ſi Concilii tanta erat autoritas, ut confirmari nullius autoritate indigeret, quid opus erat ejus Decreta rationibus, vel teſtimoniis probare, ut ab Eccleſiis ſuſciperentur, cùm nefas foret de illis ambigere, niſi fortè Concilii etiam generalis judicium tunc irreformabile non æſtimabatur.

6. Mentem hac de re ſuam declarare, luculentiùs non potuit Doctor Angelicus, quàm his verbis; *Sancti Patres in Conciliis congregati nihil ſtatuere poſſunt, niſi autoritate Romani Pontificis interveniente, ſine qua etiam nec Concilium congregari poteſt.* Opuſc. contra impugn. Relig. cap. 4.

7. Jus illud ſanctæ Sedis nunquam non propugnarunt ſummi Pontifices, cùm in controverſiam vocatum eſt: pro eo decertarunt in primis Gelaſius, Nicolaus, Gregorius VII. & alii quamplurimi, inter quos S. Leo IX. epiſt. 4. *Sed hoc*, inquit, *non lateat vos, non debere præter ſcientiam* (alias ſententiam) *Romani Pontificis univerſale Concilium celebrari, aut Epiſcopos damnari, vel deponi: quia etſi licet examinare, definitivam tamen ſententiam abſque conſultu Romani Pontificis, ut dictum eſt, non licet dare. Quod in ſanctis Canonibus ſtatutum ſi quæritis poteſtis invenire. Scilicet quia omnium Eccleſiarum majores, & difficiliores cauſæ per ſanctam Sedem, & principalem B. Petri à Succeſſoribus ejus definiendæ ſunt, utpotè cujus Divinitùs dicitur: confirma fratres tuos, & tibi dabo claves Regni Cælorum.*

8. *Denique*, inquit Nicolaus I. Epiſt. 7. *in univerſalibus Synodis quid ratum, vel quid prorſus acceptum, niſi quod Sedes B. Petri probavit (ut ipſi ſcitis) habetur: ſicut è contrario quod ipſa ſola reprobavit, hoc ſolummodò conſtat hactenus reprobatum.*

9. Hæc, & alia, quæ adduci poſſent, licet à Pontificibus in propriâ causâ dicta, plurimum habent ponderis ob pietatem, & doctrinam dicentium; Qui certè crimen horrendum duxiſſent in rebus tanti momenti poteſtatem indebitam impio mendacio ſibi comparare. In eadem ſententia fuerunt Scriptores Gallicani, præſertim ante ſchiſmatis tempus. Guillelmus

lelmus Durandus Epiſcous Mimatenſis in ſpeculo Juris partic. 1. §. 5. de Papa ſcribit, quod *ipſe Conciliis non ligatur: imò contra illa facere poteſt:* Sed clariùs Durandus de S. Porciano Epiſcopus primò Meldenſis, deinde Anicienſis, lib. 4. diſt. 25. quæſt. 5. art. 6. *Sicut leges*, inquit, *non ligant Imperatorem, ita nec Canones Papam, ſed potiùs leges vim habent ex Imperatore, & Canones ex autoritate Papæ.*

CAPUT X.

In Sacris Litteris clariùs exprimi Pontificis ſine Concilio, quàm Concilii ſine Pontifice autoritatem.

1. ETſi regulam Joannis Launoii pro tractandis rebus Theologicis obſervare, ſæpiſſimè impoſſibile ſit, ut ſcilicet nihil afferatur, niſi quod aliquo Sacræ Scripturæ loco juxta unanimem conſenſum Patrum accepto, vel traditione non conſtet; Nunquam tamen à vera Concilii Tridentini regula, quam Launoius exhibere præ ſe fert, Catholico recedendum eſt; ut nempè nihil unanimi Patrum conſenſui, vel Eccleſiæ traditioni, aut ſenſui contrarium affirmetur. Imò regulam Launoii ſemper intueri juvat, ut eam, quantùm materia patitur, ſequamur, etſi conſequi non ſperemus. Itaque videamus in hoc capite, an Pontificis ſine Concilio; an ſine Pontifice Concilii autoritas in Scriptura, juxta Patrum interpretationem, clariùs contineatur.

2. Tria præcipuè citantur loca pro autoritate Conciliorum. Primus locus eſt Matth. 18. *Ubi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, illic ſum in medio eorum.* Sed primò Launoius par. 6. epiſt. 1. notat hunc locum de Conciliorum genere quovis intelligi poſſe, & à nonnullis Eccleſiaſticis tractatoribus ſubinde intelligi. Secundò quinque ſanctorum Patrum Interpretationes refert; qui locum illum neque de Conciliis generalibus, neque de Provincialibus intellexerunt. Et ſanè videtur magis ad obedientiam in cauſis criminalibus præſtandam, quàm ad fidem declarandam, aut Canones condendos pertinere; Præmittitur enim; *Si peccaverit in te frater tuus, &c.* quæ præſ-

præſcribunt ordinem judiciarium in ferenda excommunicatione ſervandum; vel ad orationis efficaciam; Cùm enim dixiſſet Chriſtus; *Si duo ex vobis conſenſerint ſuper terram de omni re quamcumque petierint; fiet illis à Patre meo, qui in cælis eſt*; immediatè ſubjungit verba illa; *Ubi enim ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Accedit quod illa verba Concilium Provinciale, aut adhuc Provinciali minùs, potiùs ſignificant, quàm univerſale. Nam duo, vel tres Concilium fortè provinciale, non autem univerſale conſtituerent.

3. Alter locus eſt Joannis 16. *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* Sed ea promiſſio non ſolùm in omnibus Apoſtolis collectivè, ſed etiam in ſingulis erat implenda. Accepto enim Spiritu ſancto in die Pentecoſtes, factum eſt illud, quod prædixerat Propheta Iſaias cap. 54. v. 13. à Chriſto allegatus Joan. 6. *Et erunt omnes docibiles Dei.* In hunc ſenſum B. Petrus ipſo Pentecoſtes die locum illum Prophetæ Joëlis adduxit; *Et erit in noviſſimis diebus, dicit Dominus, effundam de Spiritu meo ſuper omnem carnem, & prophetabunt filii veſtri, & filiæ veſtræ.*

4. Tertius locus eſt Act. 15. ibi enim primum Concilium, quod eſt cæterorum norma, ſcripſit; *Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis*; Quæ verba de aſſiſtentia Spiritûs ſancti dubitare non ſinunt. Sed illa Spiritûs ſancti aſſiſtentia Apoſtolos inſpirantis, Apoſtolorum gratiæ, non Concilii generalitati tribuenda eſt. Nec enim generale erat, ſiquidem ex Apoſtolis & ſenioribus Jeroſolymis conſiſtentibus dumtaxat conſtabat, ubi probat Cardinalis Baronius ad annum 51. num. 9. adfuiſſe tunc tantùm ex Apoſtolis Petrum, Jacobum, & Joannem cum Paulo, & Barnaba. Erant autem in multis Mundi partibus Epiſcopi jam conſtituti, quos certum eſt ab eo Concilio abfuiſſe, ut univerſale dici non poſſit. Adde quod Cætui aderat B. Petrus, ut nihil hinc ad propoſitum concludi, cùm agamus de Concilio, à quo abſit Petri Succeſſor, poſſit.

5. Probatur etiam autoritas Conciliorum iis omnibus Scripturæ locis, quibus Eccleſiam circa fidem errare non poſſe demonſtratur. Cùm enim Concilium Eccleſiam repræſentet, neceſſe eſt, ut ſicut Eccleſia, ita Concilium ab omni erroris circa fidem periculo abſit. Sed capite ſequenti oſtendemus

Digitized by Google

ſummum Pontificem melius Eccleſiam repreſentare, quàm reliquos Epiſcopos ſine ipſo.

6. Statuitur autem evidentius ejus, quàm Conciliorum autoritas in ſacris Scripturis. Etenim dum Matth. 16. Petrus fundamentum Eccleſiæ conſtituitur à Chriſto dicente; *Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*, manifeſtè declaratur eum, ejuſque Succeſſorem Romanum Pontificem, ita ſe habere ad reliquorum fidelium Cœtum, ſicut fundamenta ad ædificium: Atqui ratione, & experientiâ compertiſſimum eſt firmitatem ædificii à fundamento, non autem fundamenti ab ædificio pendere: In eundem ergo modum firmitas in Fide, ac Religione, non à reliquis fidelibus in ſummum Pontificem, ſed à ſummo Pontifice in reliquos Fideles provenit.

7. Petro datæ ſunt claves Regni Cœlorum, & per ipſum Apoſtolorum Collegio, non autem primò Apoſtolorum Collegio, ac per illud, ſeu in illo, B. Petro. Proſequitur enim Chriſtus loco citato; *Et tibi dabo claves Regni Cœlorum & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis.* Certum eſt autem per claves poteſtatem ſignificari.

8. Tertiò Epiſcopi etiam congregati non deſinunt eſſe fratres Succeſſoris Petri; Ergo ab eo debent confirmari; Pro ipſo enim Chriſtus oravit, ne deficeret Fides ejus, ut poſſet deficientes, aut titubantes ſuffulcire: quod in Petri, & aliorum Apoſtolorum Succeſſoribus potiùs locum habet, quàm inter ipſoſmet Apoſtolos. Nam poſt adventum Spiritus ſancti Apoſtoli omnes fuerunt in gratia confirmati, ut B. Petri confirmatione non ita indigerent. Antea verò non legimus B. Petrum tantùm ſuos fratres juviſſe, ut neceſſarium eis fuerit indeficientis illius fidei præſidium.

9. Quartò dum Chriſtus Joann. ult. oves ſuas paſcœndas Petro, & in ejus perſona Romanis Pontificibus, tradidit, apertè ſignificavit ſummum Pontificem eſſe Paſtorem, reliquos autem fideles gregem; Quis autem gregi Paſtorem præponendum dubitet? Num monſtruoſa foret ordinis perturbatio, ſi Paſtor à grege, non grex à Paſtore regeretur? Nec reſponderi poteſt intelligenda illa eſſe de ovibus ſeorſim

ſim ſumptis, non autem de toto grege. Nam nullum eſt in Chriſti verbis hujus diſtinctionis veſtigium. Nihil excipitur ubi diſtinguitur nihil.

10. Ex collatione illorum Scripturæ ſacræ locorum perſpicitur, clarius expreſſam eſſe B. Petri, quàm aliorum ſine ipſo, autoritatem. Sed aliqui Scriptores Gallicani Catholici contendunt, prærogativas illas B. Petro datas eſſe tanquam Eccleſiam repræſentanti, atque ideò toti Eccleſiæ in ipſo; Ipſum quidem, ejuſque Succeſſores ſingulis membris præeminere tanquam Caput, non autem toti Eccleſiæ formaliter acceptæ, vel per Concilium repræſentatæ. Videndum igitur eſt, quam perſonam geſſerit Petrus, cùm ei Chriſtus autoritatem contulit locis ſcripturæ ſuprà relatis expreſſam; Et utrum ad ſingulos fideles tantùm referatur, non ad omnes ſimul. Et adhuc an deſcenderit ad Romanos Pontifices; Id enim Hæretici negant omninò, & aliqui Catholici, ex parte. Ordiemur à ſancto Auguſtino, cujus teſtimonio potiſſimum nituntur ſcriptores Gallicani.

CAPUT XI.

Qua ratione B. Petrus Eccleſiam repræſentaverit ex mente S. Auguſtini.

1. Tot ſunt in S. Auguſtini operibus loca, ubi S. Petrus Eccleſiam repræſentaſſe dicitur, ut à nemine qui ejus libros legerit, ignorari queat, uſitatiſſimam eam eſſe ſancto Doctori loquendi formulam. Neſcio autem quâ conſequentiâ Gallicani quidam Scriptores illinc concluſionem trahant contradictoriam ei, quæ quaſi naturaliter ſequitur juxta eorum principia. Ideò enim Concilium Conſtantienſe, ideò Baſileenſe, tam accuratè ſuis decretis appoſuerunt clauſulam illam, quâ Eccleſia univerſalis à Concilio repræſentari commemoratur, quia eâ ratione, quæ de univerſali Eccleſia in Scripturis ſacris enunciantur, Concilio videntur poſſe adſcribi. Hic ergo ex eorum doctrina legitimè formatur Syllogiſmus. *Ei, per quod repræſentatur Eccleſia univerſalis, conveniunt quæ-*

 cumque

cumque in Scripturis ſacris tribuuntur Eccleſiæ ipſi : Atqui per Concilium generale repræſentatur Eccleſia univerſalis : Ergo Concilio generali conveniunt quæcumque in Scripturis ſacris tribuuntur Eccleſiæ ipſi, puta quod qui non audierit ejus mandata, ſit habendus ſicut Ethnicus, & Publicanus : quod ſit columna, & firmamentum veritatis, & alia ejuſmodi.

2. Pari ergo, ſi non majori ratione, ſic nos diſcurremus ; *Ei per quem repræſentatur Eccleſia univerſalis, conveniunt quæcumque in Scripturis ſacris tribuuntur Eccleſiæ ipſi. Atqui per Petrum repræſentatur Eccleſia univerſalis : Ergo Petro conveniunt quæcumque in Scripturis ſacris tribuuntur Eccleſiæ ipſi ; v. g. quod ſit columna, & firmamentum veritatis, quod qui eum non audierit, ſit habendus tanquam Ethnicus, & Publicanus, &c.* Prima propoſitio eſt quaſi primum principium eorum, qui Conciliorum generalium autoritatem altiùs extollunt. Secundam concedunt, & teſtimonio S. Auguſtini confirmant : Et revera S. Auguſtini doctrinam eſſe loca ex eo mox referenda dubitare non ſinunt ; Quî ergo negari poteſt concluſio legitimâ conſequentiâ illata ?

3. Non video quid reſponderi poſſit, niſi fortaſſe perfectius repræſentari Eccleſiam à Concilio generali, quàm à Petro ; vel Romanos Pontifices in illa repræſentatione non ſucceſſiſſe B. Petro. Utrumque (intelligimus ſemper de Concilio à quo ſummus Pontifex, ejuſque Legati abſint) confutabimus in capitibus ſequentibus.

4. Ut autem omnis amoveatur à S. Auguſtini verbis obſcuritas, tria diſtinguenda ſunt repræſentationis genera. Primò aliquando unum repræſentat aliud tanquam nudum ſignum, rem ſignificatam nequaquam continens, quales ſunt v. g. picturæ, aut quæ metaphoricè de aliis dicuntur. Secundò aliquando quod repræſentat cum eo quod repræſentatur, communicat, ſed pro ſua tantùm rata portione : Ut dum particulare Communitatis membrum, totius Communitatis nomine pecuniæ ſummam in ſingulos Cives diſtribuendam accipit, ita totam Communitatem repræſentat, ut beneficii univerſitati conceſſi, tanquam unum ex ejus membris, particeps etiam ſit. Tertiò aliquandò unum aliud repræſentat tanquam illud ſub ſe habens, ut Princeps, Dux, Pater familias, Paſtor, aut alterius generis ſuperior, Regnum, exercitum, familiam, alioſve inferiores, quibus communicant

ali-

aliquod bonum diſpenſationi ſuæ commiſſum; ut cùm Dux totum exercitum repræſentans accipit à Rege in præmium reportatæ inſignis victoriæ, cujus ipſe pars maxima fuerit, ditiſſimum aliquod munus, cujus tamen participes futuri ſint reliqui, tùm Officiales, tùm Milites, prout ipſe, penſatis cujuſque meritis, judicaverit, aut prout Princeps ipſe ordinaverit.

5. Primo dumtaxat modo Eccleſiam à B. Petro repræſentatam fuiſſe nemo dixerit. Quis enim ità deſipiat, ut Apoſtolum illum nullam ſibi, ſed Eccleſiæ tantùm, accepiſſe poteſtatem ſentiat. Secundo igitur ſaltem modo B. Petrum Eccleſiam repræſentaſſe fatendum eſt, ut parem ad minus cum cæteris dignitatem adeptus ſit. Sed Catholicis neceſſariò concedendum eſt tertio etiam modo repræſentatam à B. Petro Eccleſiam. Cùm enim hæreticum ſit negare B. Petri ſucceſſores habere Primatum Juriſdictionis in Epiſcopos, nec illum Primatum B. Petro datum legamus, niſi in illis locis, in quibus Eccleſiam repræſentaſſe dicitur, neceſſariò ſequitur B. Petrum alios repræſentaſſe tanquam exiſtens, vel exinde futurus illorum ſuperior, illoſque in ſua poteſtate, atque, ut aliàs ex S. Joanne Chryſoſtomo dicemus, velut in ſua manu habens.

6. Et ſanè convenit illi omninò quod de Duce mox dicebamus. Illi enim promiſſum eſt, ædificandam ſuper eo, tanquam ſuper fundamento Eccleſiam Chriſti; tradendas ei claves Regni cælorum, & poteſtatem ligandi atque ſolvendi, in præmium confeſſionis, quam interrogatis omnibus, ſolus ipſe reſpondens edidit his verbis; *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi*, cujus quidem confeſſionis laudem, & præmii promiſſionem ſtatim audivit à Chriſto dicente; *Beatus es Simon Barjona, &c. & ego dico tibi quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, &c.* Matth. 16. verſ. 18. & 19. & præmium ipſum accepit cùm ei Chriſtus ovile ſuum commiſit his verbis Joannis ult. *Paſce agnos meos, paſce oves meas*; Accedamus etiam ad ſancti Auguſtini loca.

7. S. Auguſtinus tract. 50. in Joannem B. Petrum cum Juda comparat, ejuſque comparationis occaſione pluries repetit B. Petrum Eccleſiam repræſentaſſe. *Quia non unus eſt Judas*, in-

inquit; *Unus malus corpus malorum ſignificat, quemodo Petrus corpus bonorum, imò corpus Eccleſiæ, ſed in bonis. Nam ſi in Petro non eſſet Eccleſiæ Sacramentum, non ei diceret Dominus; Tibi dabo claves Regni Cælorum, quæcumque ſolveris in terra, ſoluta erunt & in Cælo, & quæcumque ligaveris in terra, ligata erunt & in Cælo.* SI HOC PETRO TANTVM DICTVM EST, NON FACIT HOC ECCLESIA; *Si autem in Eccleſia fit, ut quæ in terra ligantur in Cælo ligentur, & quæ ſolvuntur in terra, ſolvantur in Cælo, quia cùm excommunicat Eccleſia, in Cælo ligatur excommunicatus: cùm reconciliatur ab Eccleſia, in Cælo ſolvitur reconciliatus. Si hoc ergo in Eccleſia fit, Petrus quando claves accepit* ECCLESIAM SANCTAM SIGNIFICAVIT. Hæc verba; *Si hoc Petro tantùm dictum eſt non facit hoc Eccleſia, &c.* expliquant quo in ſenſu S. Auguſtinus Petrum dicat Eccleſiam repræſentaſſe, cùm ei traditæ ſunt claves, quia neque in ſui ſolius favorem, neque ut ipſis ſolus uteretur, ſed in univerſæ Eccleſiæ bonum, & ab aliis etiam Eccleſiæ Miniſtris adhibendæ à Chriſto ipſi datæ ſunt. Alium ſenſum non admittit ratiocinatio S. Doctoris. Nam ex hoc antecedente; *hoc Petro tantùm dictum eſt*, non ſequitur; *Ergò non facit hoc Eccleſia*, niſi ſupponatur nullum alium Eccleſiæ Miniſtrum, poteſtatis clavium eſſe quoquomodo participem. Dummodo enim alii eâdem poteſtate gaudeant, quandocumque, vel à quocumque illam acceperint, non poteſt dici; SI HOC PETRO TANTVM DICTVM EST, NON FACIT HOC ECCLESIA. Potuit enim *hoc Petro tantùm dici*; Et nihilominus POTEST HOC FACERE ECCLESIA, ſi alii Miniſtri poteſtatis Petro traditæ participes efficiantur.

8. Tract. 118. in Joan. unitatem, & charitatem, occaſione tunicæ inconſutilis Chriſti, commendans uno Petro duodecim Apoſtolos repræſentatos affirmat. *Inconſutilis autem* (inquit, Eccleſiam cum tunica conferens) *ne aliquando diſſuatur, & ad unum pervenit, quia in unum omnes colligit. Sicut in Apoſtolis, cùm eſſet etiam ipſe numerus duodenarius, id eſt quadripertitus in ternos, & omnes eſſent interrogati,* SOLVS PETRVS RESPONDIT, *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi; & ei dicitur; Tibi dabo claves Regni Cælorum, tanquam ligandi, & ſolvendi ſolus acceperit poteſtatem, cùm & illud unus pro omnibus dixerit, & hoc cum omnibus, tanquam perſonam gerens ipſius unitatis, acceperit.* IDEO VNVS PRO OMNIBVS, *quia unitas eſt in omnibus.* Quocirca ſicut B. Petrus interrogatis omnibus ſolus reſpondens, etiam

non

Digitized by Google

non expectatâ aliorum ſententiâ, ut docet S. Joannes Chriſoſtomus capite ſequenti referendus, pro omnibus reſpondere cenſetur, quia ipſi Pater Cœleſtis pro reliquis omnibus Chriſti Divinitatem revelavit; non quia alii quid reſpondendum eſſet, ipſum docuerunt. Ita ipſe fundamentum Eccleſiæ ſtatuitur, ut eam ſuſtentet, non ut ſuſtentetur ab ea, claves accipit ab ipſo, cum Eccleſia communicandas, non ab ea iterum recipiendas.

9. Norunt qui B. Auguſtinum diligenter legerunt, ſanctum illum Doctorem ſæpè res verè, atque hiſtoricè geſtas, ad alias ſignificandas transferre, ſed ferè ubique, qui ejus erat pro Eccleſia amor, & contra hæreticos, & ſchiſmaticos zelus Eccleſiam vidiſſe. Quamobrem non eſt exiſtimandum, ex poſitionibus illis allegoricis, ſenſus litteralis autoritatem ullo pacto imminui. Itaque nihil officit propriæ B. Petri dignitati, aut poteſtati in Eccleſiam, quod Eccleſiæ perſonam geſſiſſe dicatur: præſertim cùm Regnum nemo meliùs, quam Rex ipſe cui ſubjicitur, repræſentet.

10. Aliquando nihilominus ſanctus ille Doctor verbis propriis, & perſpicuis ſingularem B. Petri dignitatem à Chriſto ipſo acceptam commendat, ut ſerm. 29. de Sanctis; *Petrus*, inquit, *in illa Cœleſtium diſcipulorum ſchola præcipuus, ac primus idoneus, qui verba vitæ ex Chriſti ore ſuſcipiens per Evangelii poteſtatem Judæorum gentem perditam quæreret, & abdicatos ad hæreditatem vocaret; Interpres legis, aſſertor gratiæ, deſtructor Synagogæ, Eccleſiæ reparator: & ideò* SOLVS INTER APOSTOLOS MERVIT AVDIRE; *Amen dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Dignus certè qui ædificandis in domo Dei populis* LAPIS ESSET AD FVNDAMENTVM, COLVMNA AD SVSTENTACVLVM, CLAVIS AD REGNVM.

11. In ſermone quoque 13. de verbis Domini plurima ſunt quæ B. Petri autoritatem ſupra cæteros omnes Apoſtolos, & Eccleſiam ipſam inſinuant; qualia ſunt iſta; ESSE PETRVM ECCLESIÆ VNICÆ TYPVM. *Ipſe enim Petrus in Apoſtolorum ordine primus, in Chriſti amore promptiſſimus, ſæpè unus reſpondit pro omnibus. Ipſe denique Domino Jeſu Chriſto requirente quemnam homines dicerent eum eſſe, & opiniones varias hominum diſcipulis reſpondentibus, rurſuſque Domino interrogante, & dicente. Vos autem quem me eſſe dicitis? Reſpondit Petrus; Tu es Chriſtus filius Dei vivi, unum pro multis dedit reſponſum.*

Unitas

Unitas in multis. Tunc ei Dominus ait; Beatus es Simon Barjona, quia non revelavit tibi caro, & ſanguis, ſed Pater meus qui eſt in Cœlis. Deinde addidit; Et ego dico tibi tanquam diceret; Quia tu dixiſti mihi; Tu es Chriſtus filius Dei vivi: & ego dico tibi; Tu es Petrus; Et inferiùs. *In illo ergo uno Apoſtolo, id eſt Petro, in ordine Apoſtolorum primo, & præcipuo,* IN QUO FIGURABATUR ECCLESIA, *utrumque genus ſignificandum fuit, id eſt firmi, & infirmi, quia ſine utroque non eſt Eccleſia.* Et ſerm. 49. cap. 3. *dicit Petro, in quo uno format Eccleſiam: Petre amas me? Reſpondit, Domine amo. Paſce oves meas.*

12. Sermone autem 108. de diverſis ait; *Inter hos penè ubique* SOLUS PETRUS TOTIUS ECCLESIÆ MERUIT GESTARE PERSONAM. *Propter ipſam perſonam, quam totius Eccleſiæ ſolus geſtabat, audire meruit; Tibi dabo claves Regni Cœlorum. Has enim claves non homo unus, ſed unitas accepit Eccleſiæ. Hinc ergo Petri excellentia prædicatur,* QUIA IPSIUS UNIVERSITATIS, ET UNITATIS ECCLESIÆ FIGURAM GESSIT: *quando ei dictum eſt. Tibi dabo quod omnibus traditum eſt. Nam ut noveritis Eccleſiam accepiſſe claves Regni Cœlorum, audite in alio loco quid Dominus dicat omnibus Apoſtolis ſuis; Accipite ſpiritum ſanctum. Et continuò, ſi cui dimiſeritis peccata dimittentur ei, ſi cujus tenueritis tenebuntur. Hoc ad claves pertinet, de quibus dictum eſt, quæ ſolveritis in terra erunt ſoluta & in Cælo, & quæ ligaveritis in terra, erunt ligata & in Cælo. Sed hoc Petro dixit ut ſcias,* QUIA PETRUS UNIVERSÆ ECCLESIÆ PERSONAM TUNC GEREBAT .... *Columba ligat, columba ſolvit, ædificium ſupra Petram ligat, & ſolvit.* Et infra. *Meritò etiam poſt reſurrectionem Dominus ipſi Petro oves ſuas commendavit paſcendas. Non enim inter Diſcipulos ſolus meruit paſcere Dominicas oves: ſed quandò Chriſtus ad unum loquitur, unitas commendatur, & Petrus primitus quia in Apoſtolis Petrus eſt primus .... Attendite fratres mei. Paſce, inquit, oviculas meas, paſce agnos meos, paſce oves meas.*

13. Si Concilium generale ſine Papa Eccleſiam meliùs, quàm Papa ſolus repræſentat, toti Collegio, non ſoli Petro tradendæ erant claves, commendandæ oves, &c. Non ergo ut ſimplex Procurator, ſed ut Monarcha viſibilis claves Regni Cœlorum accepit Petrus; non ut deferendas ad Eccleſiam, & ab illa rurſus recipiendas, ſed in illius utilitatem uſurpandas, & Miniſtris inferioribus communicandas. Certè ſi Petrus nuda fuiſſet Eccleſiæ figura, ſeu ſimplex Procurator hinc *Petri excellentia* non prædicaretur, ut dicit S. Auguſtinus.

C A-

CAPUT XII.

Sententia S. Joannis Chryſoſtomi de comparatione B. Petri cum cæteris Apoſtolis, etiam ſimul ſumptis.

1. SAnctus Joannes Chryſoſtomus homil. 55. in Matthæum ſuper hæc verba capitis 16. *Vos verò quem me eſſe dicitis &c.* multifariam ſignificat, ſuperius eſſe ſancti Petri circa fidem judicium, cæterorum omnium Apoſtolorum judicio. Notat enim primò eum non ſolùm omnes alios repræſentaſſe, omnium vice ad interrogationem Chriſti quærentis, quem ſe eſſe dicerent, reſpondendo, ſed ipſorum etiam non expectaſſe ſuffragium. *Quid igitur Petrus omnium Apoſtolorum os* VERTEX CONSORTII TOTIVS? (nota hæc verba VERTEX CONSORTII TOTIVS, & non Apoſtolorum tantùm ſeorſim acceptorum) *Cùm omnes interrogati eſſent ipſe ſolus reſpondet.*

2. At inquies, ſolus reſpondet, quia importunum fuiſſet, ut reſponderent ſimul omnes: Ipſe igitur, cognitis aliorum judiciis, omnium profert reſponſionem. Aliter ſentit S. Chryſoſtomus; Sic enim proſequitur: *Et quandoquidem de ſententia vulgi petebat, omnes reſponderunt: Cùm verò de ſua eos rogaret,* PETRVS CONFESTIM PRÆSILIVIT, *ac præveniens ait; Tu es Chriſtus filius Dei vivi.* Si *confeſtim præſilivit*, non expectavit aliorum ſuffragia; ſed cùm ſinguli circa humana judicia reſpondiſſent, ſolus ſententiam profert Beatus Petrus, atque *præſiliens*, & *præveniens* alios, Chriſti Divinitatem agnoſcit, & profitetur.

3. Secundò notat S. Chryſoſtomus, B. Petrum tunc perfectiori modo Chriſtum cognoviſſe, quàm qui eum Filium Dei anteà confeſſi fuerant, ut ipſimet Diſcipuli, qui erant in navi, cùm Chriſtus ventum compeſcuerat, de quibus Matth. 13. verſ. 33. dicitur; *Qui autem in navicula erant, venerunt, & adoraverunt eum dicentes; Verè Filius Dei es*; ut Nathanael, qui referente Beato Joanne Chriſtum ſic allocutus eſt; *Rabbi tu es Filius Dei* Joan. 1 49. Eo quod ab ipſo audiſſet; *priuſquam te Philippus vocaret, cùm eſſes ſub ficu, vidi te.* Probat autem ſanctus Doctor perfectiorem fuiſſe Petri, quàm aliorum, de Chriſto

cognitionem, id eſt alios tanquam filium adoptivum, Petrum verò tanquam filium naturalem, & conſubſtantialem, eum cognoviſſe; tum quod Petro dicatur à Patre æterno facta revelatio; tum quod ob illam confeſſionem Beatus à Chriſto ipſo ſit prædicatus. *Atqui niſi propriè ſic Petrus intellexiſſet, & ab ipſo Patre natum crederet, non fuiſſet revelationis opus illa confeſſio, nec aliquâ beatificatione digna, ſi unum ex multis Dei filiis illum putaſſet: Etenim jam pridem poſt tempeſtatem qui erant in navigio, vere Filius Dei eſt, dixerunt: Et quamvis verè dixerint, beatificati tamen ab eo non ſunt. Non enim ita ut Petrus, ſed unum ex multis verè filium æſtimabant, præcipuum quidem, magiſq; dilectum, non tamen ex Patris ſubſtantia natum Nathanael quoque dicebat.*

4. Tertiò obſervat S. Chryſoſtomus, Petrum Divinæ ſententiæ ſibi à Patre ſuggeſtæ promulgatorem, non humanæ opinionis relatorem, extitiſſe; *In medium Patrem produxit, qui ad confeſſionem veritatis animum Petri commovit. Ità Petrus quidem locutus eſt*, PATER AVTEM ILLI QVOD LOQVERETVR SVGGESSIT. *Vt non humanam opinionem, ſed Divinam ſententiam Divinitùs dictam Petrum credas enunciaſſe* Non ergo Chriſti Divinitatem, ejuſque cum Patre conſubſtantialitatem ab Apoſtolico Collegio accepit Petrus. Rata fuit ejus ſententia, & à Chriſto ipſo approbata, & remunerata, non expectato aliorum aſſenſu.

5. Quartò ad Petrum verè, ac propriè factam eſſe promiſſionem de ædificanda ſuper ipſum Eccleſia, & tradendis illi clavibus Regni Cœlorum, quod infrà apertiùs docet, jam inſinuat ſanctus Doctor his verbis; *Quid igitur Chriſtus? Tu es Simon filius Jonæ, tu vocaberis Cephas. Nam quia Patrem meum prædicaſti, ego etiam illum nomino, qui te genuit; ac ſi diceret: quemadmodum tu Jonæ filius es, ſic ego Patris mei filius ſum. Nam aliter ſupervacaneum omninò atque ſuperfluum eſſet, dicere; Tu es filius Jonæ. Verùm quia ille dixit; Tu es filius Dei. Vt ſic ſeſe filium Dei oſtendat, ſicut ille Jonæ filius, ejuſdem videlicet ſubſtantiæ cum Patre, idcircò illud adjecit: Et ego dico tibi quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* Petro ergo ipſi, ſeu filio Jonæ facta eſt promiſſio, hoc eſt verè ac propriè, & non tantùm ſignificativè.

6. Quintò licet B. Chryſoſtomus petram, ſuper quam pollicetur Chriſtus ſe ſuam ædificaturum Eccleſiam, de Fide, atque confeſſione Divinitatis Chriſti intelligere videatur: Il-
lam

lam tamen confeſſionem accipit cum ordine, ac reſpectu ad Petrum, ſeu (ut loquuntur Scholaſtici) non in abſtracto, ſed in concreto. Nam ſeſe explicat ſanctus ipſe Doctor, addens Chriſtum feciſſe, ut Petrus ſublimiora ſaperet, eumque Paſtorem Eccleſiæ conſtituiſſe. Continuò enim proſequitur; *ideſt* FIDEM, *atque confeſſionem. Hic apertè prædixit magnam eorum qui credituri, & erant, & ſunt multitudinem fore, & ſublimiora ſapere ipſum facit, &* ECCLESIÆ PASTOREM CONSTITUIT. Putaſne illum quem Chriſtus *ſublimiora ſapere facit* à multitudine, cujus Paſtor conſtituitur, docendum eſſe, non multitudinem ab ipſo? Paſtorem Eccleſiæ ab Eccleſia; non Eccleſiam à ſuo Paſtore?

7. Sextò quemadmodum Petro verè, propriè, ac excellentiori modo revelata fuerat Chriſti Divinitas; eamque ſolus ipſe profeſſus fuerat: ita ipſi verè, propriè, atque immediatè dari claves Regni Cœlorum ſanctus Doctor his verbis clariùs exprimit; *Et ego autem dabo tibi claves Regni Cœlorum. Quid verò eſt; & ego autem tibi dabo? Quemadmodum Pater tibi dedit ut me cognoſceres; ſic & ego tibi dabo ...... Quid das quæſo? Claves, inquit, Regni Cœlorum: Et quæcumque ligaveris, &c.*

8. Septimò docet ſanctus Doctor, B. Petrum ad altiorem Divinitatis Chriſti cognitionem adductum per duplicem quam ab eo poteſtatem accepit. Repetit adhuc ipſum Eccleſiæ Caput, ac Paſtorem extitiſſe. *Animadvertis*, inquit, *quo pacto ipſe etiam ad altiorem de ſe opinionem Petrum adducit, & ſe ipſum his duabus pollicitationibus filium eſſe Dei revelat & oſtendit. Nam quæ Deus concedere ſolus poteſt, peccatorum ſcilicet remiſſionem, & ut Eccleſia, tot, tantiſque fluctibus impetu irrumpentibus, immobilis maneat, cujus Paſtor, & Caput piſcator homo, atque ignobilis, terrarum orbe reluctante adamantis naturam firmitate ſuperet. Hæc inquam omnia, quæ ſolius Dei ſunt, ſe pollicetur daturum.*

9. Octavò oſtendit B. Petrum toti terrarum orbi, atque ideo toti Eccleſiæ præpoſitum, ex comparatione cum Hieremia. Hic quidem Propheta Judæis, quibus conſtabat tota Synagoga, præerat, ſed unica tantùm gens erat; At verò Petrus toti Eccleſiæ ex omnibus omninò gentibus, & populis congregatæ. *Ita & Pater* (proſequitur S. Chryſoſtomus) *ad Hieremiam dicebat; ſicut columnam ferream, & ſicut murum æneum poſui*

ſui te ; ſed ipſum quidem genti uni pater ; HUNC AUTEM (*Petrum*) UNIVERSO TERRARUM ORBI CHRISTUS PRÆPOSUIT....... *Pater quidem ei revelationem Filii ſui dedit : Filius autem partim , ut tam Patris , quàm Filii ſui revelationem ubique terrarum poſſet ſeminare , partim ut quamvis homo eſſet mortalis ,* CÆLESTI TAMEN POTESTATE POLLERET, ET CLAVES HABERET REGNI CÆLORUM. *Ita Petrus Eccleſiam per univerſum Orbem amplificatam Cœlo etiam ipſo validiorem monſtravit. Tranſibunt enim , inquit Cœlum & terra , verba autem mea non tranſibunt.*

10. Denique ſic concludit S. Doctor , *Tu verò meeum ex eis omnibus ,* QUANTA SIT POTESTAS EIUS (Petri) *intellige , ego dico tibi inquit ; Tu es Petrus , & ego ſuper te ædificabo Eccleſiam meam : ego tibi dabo claves Regni Cœlorum.*

11. Sermone in Petrum, & Paulum hæc de B. Petro habet. *Sed de Petro quid dicemus ? Qui dulce ſpectaculum eſt Eccleſiæ , ſplendor totius mundi , columba caſtiſſima ,* APOSTOLORUM DOCTOR, *Apoſtolus ardens , ſpiritu fervens , Angelus , & homo gratia plenus ,* FIRMA FIDEI PETRA , SENILIS ECCLESIÆ SAPIENTIA , *qui ob puritatem Eccleſiæ Beatus , & filius columbæ ex Dominico ore audivit. Qui claves Regni Cœlorum ab ipſo Domino accepit.* Si Petrus erat *ſplendor totius mundi , ſi Apoſtolorum Doctor ,* ab ipſo alii , non ab aliis ipſe inſtrui , atque doceri indiguit.

12. Idem S. Doctor homil. 3. in Acta Apoſtolorum, dignitatem, & autoritatem B. Petri ſuper cæteros , etiam congregatos occaſione electionis Apoſtoli , Judæ proditori ſubſtituendi, multifariam oſtendit. *Primus hic , inquit , Doctorem conſtituit....... Quamquam autem* HABEBAT CONSTITUENDI JUS PAR OMNIBUS , *tamen hæc congruenter fiebant ob virtutem viri , & ob hoc , quod tum temporis Præfectura , non honos erat , ſed cura ſubditorum.* S. Petrus habebat jus par omnibus non ſolùm ſeorſim , ſed etiam ſimul ſumptis : quandoquidem S. Chryſoſtomus ſignificat eum certum aliquod jus par omnibus habuiſſe , quod non exercuit ; *quamquam autem habebat conſtituendi jus par omnibus , tamen , &c.* Exercuit autem jus quoddam , quo quilibet aliorum uſus eſt , & præſtantiori modo. *Nam Doctorem conſtituit , & primus omnium autoritatem uſurpavit in negotio.* Quod ergo aliud jus par omnibus habebat ? ut ſcilicet ſolus poſſet eligere , quod omnes ſimul fecerunt , Petro humilitatem cuſtodire , atque invidiam effugere

gere volente. Proſequitur deinde S. Chryſoſtomus; *Meritò primus omnium autoritatem uſurpat in negotio*, VT QVI OMNES HABEAT IN MANV: *Ad hunc enim dixit Chriſtus, Et tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Dixerat autem anteà: *Quàm eſt fervidus?* QVAM AGNOSCIT CREDITVM A CHRISTO GREGEM? *Quam in hoc Choro Princeps eſt? Et ubique primus omnium incipit loqui.* Illa certè verba; UT QVI OMNES HABEAT IN MANV, conjuncta cum iſtis. QVAM AGNOSCIT CREDITVM A CHRISTO GREGEM, apertè declarant ex mente S. Chryſoſtomi non ſolùm reliquos Diſcipulos ſeorſim ſumptos, ſed integrum quoque gregem, etiam congregatum, B. Petro cum ipſis exiſtenti, ſed ſeorſim ab ipſis conſiderato, ſubeſſe.

CAPUT XIII.

Confirmatur præeminentia ſummi Pontificis ſupra Concilium ſine Pontifice.

1. Conſentiunt Catholici ſummum Pontificem eſſe viſibile Caput Eccleſiæ. Viſibile inquam; nam invisibile, ac primum, & præcipuum ſolus Chriſtus eſt. Caput autem non ſolùm pars corporis præcipua eſt; ſed & in eo ſolo vigent omnes ſenſus, ut ſi diſcindi ſine interitu corpus poſſet, Caput cæteris omnibus membris, etiam ſimul ſumptis, præſtantiùs foret. Frequentiſſimus eſt in tota vita civili, præſertim apud Juriſconſultos, ut caput pro perſona ipſa accipiatur, quod de reliquo corpore vix aliquod reperias exemplum.

2. Cùm nunquam contigerit (neque futurum ſit unquam) ut ſummus Pontifex legitimus, & indubitatus magnum vel majorem Epiſcoporum numerum, à ſua parte ſtantem non habeat: Nonne Eccleſiæ Corpus per Caput cum multis aliis membris præcipuis meliùs repræſentabitur, quàm per alia membra ſine capite? Quid igitur aliud efficiunt, qui Concilium ſine Pontifice cum Pontifice ſolo comparant, eique præferunt, quàm ut pernicioſo ſchiſmati viam aperiant?

 3. Ipſi

Digitized by Google

3. Ipſi etiam Epiſcopi non ſolùm ſeorſim, ſed etiam in Concilio congregati, Romanum Pontificem Caput, ac Patrem habent. Hoc inter alia profitetur Concilium Chalcedonenſe in Epiſtola ſeu relatione ad S. Leonem ſub finem: *Rogamus igitur, & tuis Decretis noſtrum honora judicium, & ſicut nos* CAPITI *in bonis adjecimus conſonantiam, ſic & ſummitas tua filiis quod decet adimpleat*. Caput autem Concilii dicitur Pontifex non tantùm quod primo, ac præcipuo loco ſit, ſed quia, ut ait idem S. Leo alibi citatus; *Chriſtus ab ipſo quaſi quodam Capite dona ſua velut in corpus omne diffundit*. Sicut ergo quilibet Epiſcopus, quia eſt Eccleſiæ particularis Caput, ipſa met Eccleſia particularis eſſe cenſetur, ejuſque Paſtor, & Doctor, quem audire, ac ſequi tenentur non ſolùm ſinguli, ſed etiam omnes illius Diœceſis homines; nec ad eos de illius doctrina & regimine ſpectat judicare, ſed ad ſuperiorem extra Diœceſim; ità ſummus Pontifex, Eccleſiæ univerſæ Caput, ipſam ſolus meliùs, quàm cætera membra ſine ipſo, videtur exhibere; ejuſque Paſtor, & Doctor eſt, cui tenentur obedire tùm Laici, tùm Clerici, tùm ſeorſim, tùm conjunctim, quotquot intra Eccleſiam ſunt.

4. Adeò difficilis, ac ferè impoſſibilis eſt Conciliorum generalium congregatio, ut veriſimile non ſit Chriſtum principalem eis Eccleſiæ regendæ poteſtatem contuliſſe. Etenim per tria prima ſæcula, cùm Imperatores, aliique Principes, Infideles eſſent, & ad Eccleſiam perſequendam, quàm juvandam paratiores; nullum haberi potuit hujuſmodi Concilium: Omneſque tunc temporis hæreſes ſtudio, & autoritate Romanorum Pontificum potiſſimùm extinctæ ſunt. Poſſet autem contingere, quod tamen diſponente Divina providentia nunquam futurum ſperandum eſt, ut per totidem ſæcula, vel plura idem impedimentum obſtaret.

5. Incommodorum in convocandis Conciliis occurrere ſolitorum partem recenſet S. Ambroſius Epiſt. 9. lib. 1. his verbis; *Vexabuntur Sacerdotes Senes, transfretabunt maria, iterum invalidi corpore patriam peregrino mutabunt ſolo, iterum Sacroſancta Altaria deſerentur, ut in longinqua proficiſcantur, iterum pauperum turba Epiſcoporum, quibus ante oneroſa paupertas non erat; æternæ opis egentes, compellentur inopiam gemere, aut certè victum inopum itineris uſurpare*. Præterea tam diverſa ſunt

ſunt Principum Chriſtianorum ſtudia; tam frequentes bellorum perturbationes, tot circa præcedentiam, & alia capita contentiones; ut ob varias illas difficultates, quarum aliquæ poſteriora Concilia tamdiù produxerunt, Scriptores dixerint, eſſe ferè impoſſibilem Conciliorum generalium congregationem.

6. Præſtantia hic præcipuè propter certitudinem attenditur. At infallibilitatem ſententiæ Concilii œcumenici autoritati ſummi Pontificis, potiùs quàm aliorum Epiſcoporum numero, adſcribendam, ipsâ experientiâ conſtat. Nam aliqua Concilia valdè numeroſa erraverunt, ac per ſummos Pontifices, & per alia Concilia emendata ſunt; ut patet de Concilio II. Epheſino & de Concilio Ariminenſi. Anno 754. habitum eſt Conſtantinopoli Concilium, quod ſanctæ, magnæ, & univerſalis Synodi titulo ſeſe inſignivit, 338. Epiſcopis conſtans, quorum omnium ſuffragio definitum eſt, cultum imaginum eſſe idololatriam: hunc errorem correxit, ſeu damnavit Stephanus IV. Papa in Concilio Romano anno 769. deinde Hadrianus primus, & juxta ejus definitionem, ſeptima Synodus generalis.

7. Declarat autem quæ ſit in convocandis, ac dirigendis Conciliis ſanctæ Sedis autoritas, Epiſtola Hadriani ad Taraſium Conſtantinopolitanum lecta in 7. Synod. act. 2. *Quod ſi autem non perſpecta mihi eſſet, & probè cognita erga Sacras Synodicas ſex conſtitutiones, & venerandas imagines, veſtra ſinceritas, & orthodoxa fides, nequaquam ad Synodum convocandam aſſentiremus...... Inprimis autem Veſtra Sanctitas piiſſimis, & triumphatoribus noſtris Imperatoribus ſine trepidatione inducat in animum, ut falſam congregationem illam ſine conſenſu, ac præſentia Apoſtolicæ Sedis, contra omnem Patrum venerabilium traditionem, contra venerandas imagines, ſine ordine, & debita convocatione, factam execretur, & anathematizatam præſentibus apocriſariis noſtris cognoſcat: quo omne zizanium ab Eccleſia eradicetur, & Jeſu Chriſti Domini noſtri verbum impleatur, cùm ait; Et portæ inferorum non prævalebunt adverſus eam, & alibi; Tu es Petrus, &c.*

8. Eandem autoritatem exponunt Gelaſius epiſt. 13. & Nicolaus 1. epiſt. 8. *Sancta memoria Flavianum*, inquit Gelaſius, ***Pontificum congregatione damnatum, pari tenore, quoniam ſola Sedes Apoſtolica non conſenſit, abſolvit, potiuſque qui illic receptus fuerat, Dioſcorum ſecunda***

dæ Sedis Præſulem ſuâ autoritate damnavit, & impiam Synodum, non conſentiendo ſubmovit, ac pro veritate, ut Synodus Chalcedonenſis fieret, SOLA DECREVIT, &c. Et Nicolaus primus; *Non ergo dicatis, non eguiſſe vos in cauſa pietatis Romana Eccleſia, quæ collecta Concilia ſuâ autoritate firmat, ſuâ moderatione cuſtodit. Unde quædam eorum* QUIA CONSENSUM ROMANI PONTIFICIS NON HABUERUNT, VALETUDINEM PERDIDERUNT. *Quomodo non egeat qualibet Synodus Romanæ Sedis, quando in Epheſino latrocinio, cunctis Præſulibus, & ipſis quoque Patriarchis probantibus, niſi Magnus Leo, imitator ſcilicet illius Leonis, de quo ſcriptum eſt, vicit Leo de Tribu Juda, Divinitùs excitatus, os aperiens, totum orbem, & ipſos quoque Auguſtos concuteret, & ad pietatem commoveret, Religio Catholica penitus corruiſſet.*

9. Nec cogites Concilia illa dumtaxat, quæ ſine ulla Summi Pontificis autoritate congregata fuerant, vel in proferenda ſententia libera non fuerunt, per eos, quibus dictum eſt in perſona Petri; *Confirma fratres tuos*, fuiſſe confirmanda. Etenim in Concilio Chalcedonenſi Act. 5. propoſitæ ab Aſclepiade fidei definitioni; vel periculoſæ, vel imperfectæ conſenſerant omnes Epiſcopi, eamque cum applauſu exceperant præter aliquos Orientales, & ſanctæ Sedis Legatos, qui receſſuros ſe à Concilio proteſtati ſunt, niſi Epiſtola S. Leonis integrè ſuſciperetur, ſuppreſſâ illâ definitione, in qua ſub verbis ambiguis, & æquivocationi obnoxiis Dioſcori virus latere ſuſpicabantur; quæque adeò rectæ fidei nocere potuiſſet.

10. Concilia Oecumenica, niſi Summi Pontificis autoritatem ſuperiorem eſſe cognoviſſent, quomodo ejus non ſuo nomine, Decreta communi conſenſu conſtituta edi paſſa eſſent; ut autoritatem à Pontifice mutuari, approbationem tantùm à Concilio habere intelligerentur? Quod in iis dumtaxat Conciliis obſervatum legimus, quibus interfuit ipſemet Papa, quo expreſſiùs ſignificaretur perſonæ ipſi ſummi Pontificis quatenus Petri Succeſſoris, hanc competere prærogativam. Unde in Conciliis tantùm Occidentalibus ea forma ſervata eſt, eo quod in Orientalibus nunquam adeſſe voluerint ſummi Pontifices, licet rogati, & aliquando facilè, vel ſine magno incommodo adeſſe potuiſſent.

11. Quamquam extant etiam illius prærogativæ veſtigia

in

in Conciliis Orientalibus. Nam condemnatio Dioſcori in Concilio Chalcedonenſi ſub nomine S. Leonis, quamvis abſentis, cum approbatione, & ſubſcriptione Epiſcoporum à Paſchaſino Legato edita eſt; *Sanctiſsimus, & Beatiſsimus Archiepiſcopus magnæ, & ſenioris Romæ* LEO, PER NOS, ET PER PRÆSENTEM S. SYNODVM VNA CVM TER BEATISSIMO, ET OMNI LAVDE DIGNO BEATO PETRO APOSTOLO, *qui eſt petra, & crepido Catholicæ Eccleſiæ, & rectæ fidei fundamentum, nudavit eum (Dioſcorum) tam Epiſcopatus dignitate, quàm etiam & ab omni Sacerdotali alienavit miniſterio.* Magna eſt energia verborum illorum; *Leo per nos, & per præſentem S. Synodum,* quibus denotatur Papæ autoritas; & ſequentium, *una cum ter Beatiſsimo, & omni laude digno B. Petro,* quibus ſignificatur autoritatis origo, ſcilicet privilegium Romanis Pontificibus in perſona Beati Petri à Chriſto collatum. Nec illam ſibi autoritatem vindicaverunt Apoſtolicæ Sedis Legati, niſi poſtquam eis dictum fuit; *Petimus veſtram Sanctitatem qui habes, magis autem qui habetis locum ſanctiſsimi Papæ Leonis, promulgare in eum, & regulis inſitam contra eum proferre ſententiam. Omnis enim & tota univerſalis Synodus concors efficitur veſtræ Sanctitatis ſententiæ.* Concil. Chalcedonen. Act. 3. in qua lecti ſunt etiam nemine reclamante plurimi libelli, in quorum titulo diſtinguebatur ſanctus Leo à Concilio, eique anteponebatur, nec non Patriarcha, vel Archiepiſcopus univerſalis appellabatur.

12. Quamvis Reges, aliique Principes à populo plerumque ſuam autoritatem acceperint, non à Deo, niſi mediatè; tamen Regem Galliæ Comitiis generalibus ſuperiorem eſſe, qui revocaret in dubium, puto tanquam læſæ Majeſtatis reum habendum; Eamque ſuperioritatem omnes intelligunt in eo ſignificatam, quod, quæ in Comitiis deliberata ſunt, Regis nomine inſcribuntur, & autoritate promulgantur. Cùm in Comitiis generalibus Galliæ ſub Henrico III. conſcripti fuiſſent quidam articuli, quibus exigebatur ut Rex Comitiorum ſententiam ſequi teneretur, repudiati ſunt, tanquam Regiæ Majeſtati injurioſi: & jure meritò inquit *Dupleix* iſta recitans, nam Rex verè Rex non eſſet, ſi ei à Comitiorum ſententia recedere non liceret. Porrò quomodò ſummus Pontifex Eccleſiæ ſubjacebit, à qua ſuam non eſt mutuatus poteſtatem, & cui potiùs jure Divino, tanquam Chriſti Vica-

rius ex Conſtantienſi Concilio ſeſſ. 8. tanquam Caput corpori juxta Concilium Chalcedonenſe Act. 3. & in Epiſtola ad S. Leonem; tanquam Paſtor gregi, ut canit Eccleſia, præpoſitus eſt.

CAPUT XIV.

Rurſus confirmatur præeminentia Pontificis ſupra Concilium.

1. ADſtruitur etiam Papæ ſuperioritas iis omnibus argumentis, quæ probant ſupremum eſſe Romani Pontificis Tribunal, nec ab illo licere appellare; *Aliorum fortè hominum Cauſas* (inquit Ennodius Diaconus, cujus doctrinam recepit, & approbavit, tanquam ſua Decreta, Concilium Romanum V ſub Symmacho Papa, quemque aliâ occaſione jam ſupra citavimus) *Deus voluit per homines terminari: Sedis iſtius Præſulem ſuo ſine quæſtione reſervavit arbitrio; voluit B. Petri Succeſſores Cœlo tantùm debere innocentiam.* Præmiſerat autem, Concilio poteſtatem, quam aliàs non habuiſſet, ad judicandum Papam, ab ipſomet Pontifice conceſſam: *Judicia, & iſte voluit, amavit, attraxit, ingreſſus eſt: &, quod poſſet fidelium corda doloris juſti aculeis excitare, Venerando Concilio autoritatem, etiam contra ſe, ſi mereretur, indulſit.*

2. Concilium Lateranenſe ſub Alexandro III. majorem vult adhiberi cautelam in eligendo Romano Pontifice, quia Epiſcoporum quidem reliquorum electio, vel electus Epiſcopus, emendari poterunt, ſed quoad Romanam Eccleſiam NON POTERIT AD SVPERIOREM HABERI RECVRSVS. Concilii Lateranenſis ſub Leone X. teſtimonium protulimus cap. 5.

3. Cæterùm ſi in propria cauſa Romani Pontifices audiri debent (fieret autem illis magna injuria, præſertim ſanctitate, doctrinâ, & prudentiâ conſpicuis, ſi non audirentur) plurimi ſunt, qui hanc ſuæ Sedi autoritatem vindicarunt. In collectione Lucæ Holſtenii in Synodo Romana num. 8. Bonifacius Rufo Theſſalonicenſi ſcribit; *Talia ſcripta direximus, quibus univerſi fratres intelligant, primò convenire te citra tuam conſcientiam mini-*

minimè debuiſſe : Deinde de noſtro non eſſe judicio retractandum. NVNQVAM ETENIM LICVIT DE EO RVRSVS, QVOD SEMEL STATVTVM EST AB APOSTOLICA SEDE, TRACTARI.

4. Sanctus Gelaſius in Epiſt. 13. jam citata, quæ eſt ad Epiſcopos Dardaniæ; *Cuncta*, inquit *per Mundum novit Eccleſia, quoniam quorumlibet ſententiis ligata Pontificum, Sedes B. Petri Apoſtoli jus habeat reſolvendi, utpotè quod* DE OMNI ECCLESIA FAS HABEAT IVDICANDI, NEQVE CVIQVAM DE EIVS LICEAT IVDICARE IVDICIO : *Si quidem ad illam de qualibet Mundi parte Canones appellari voluerint, ab illa autem nemo ſit appellare permiſſus*: Deinde variis exemplis confirmat autoritatem ſummi Pontificis ſupra Concilia; *ſed nec illa prætерimus, quod Apoſtolica Sedes frequenter, ut dictum eſt, more majorum etiam ſine ulla Synodo præcedente, & abſolvendi quos Synodus iniquè damnaverat, & damnandi nulla exiſtente Synodo quos opoſtuit, habuerit facultatem : Sanctæ memoriæ quippè Athanaſium Synodus Orientalis addixerat, quem tamen exceptum Sedes Apoſtolica, quia damnationi Græcorum non conſenſit, abſolvit; Itemque ſanctæ memoriæ Flavianum Pontificum congregatione damnatum pari tenore, quoniam ſola Sedes Apoſtolica non conſenſit, abſolvit, potiuſq; qui illic receptus fuerat, Dioſcorum ſecundæ Sedis Præſulem ſuâ autoritate damnavit, & impiam Synodum non conſentiendo ſubmovit, &c.* Idem ſcribit Epiſt. 4. ſeu commonitorio ad Fauſtum; *Nobis opponunt Canones dum neſciunt quid loquantur, contra quos hoc ipſo venire ſe produnt, quod ſanctæ Sedi ſana, rectaq; ſuadenti parere fugiunt. Ipſi ſunt Canones qui appellationes totius Eccleſiæ ad hujus Sedis examen voluere deferri; ab ipſa verò nuſquam prorſus appellari ſanxerunt, ac per hoc* ILLAM DE TOTA ECCLESIA IVDICARE, IPSAM AD NVLLIVS COMMEARE IVDICIVM. *Nec de ejus unquam præceperunt judicio judicare, ſententiamq; illius conſtituerunt non oportere diſſolvi, cujus potiùs ſequenda decreta mandarunt.*

5. Gelaſium ſecutus, & imitatus eſt Nicolaus I. epiſt. 8. etiam ſupracitatâ quæ eſt ad Imperatorem Michaëlem; *Quoniam*, inquit, *cùm ſecundùm Canones ubi eſt major autoritas judicium inferiorum ſit deferendum ad diſſolvendum, ſcilicet, vel ad roborandum, patet profectò Sedis Apoſtolicæ, cujus autoritate major non eſt, judicium à nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio, ſi quidem ad illam de qualibet Mundi parte Canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo ſit appellare permiſſus. Juxta quod & Bonifacius, atque Gelaſius Sanctiſſimi Præſules, non ſuis adinventionibus, ſed Eccleſiæ Romanæ conſuetudines non ignorantes dicunt.*

 6. Non

6. Non minus perſpicua eſt Paſchalis II. ſententia Epiſtolâ ad Archiepiſcopum Poloniæ, relata à Baronio è Codice Vaticano ad annum 1102. *Aiunt in Conciliis ſtatutum non inveniri, quaſi Romanæ Eccleſiæ legem Concilia ulla præfixerint*, CVM OMNIA CONCILIA PER ECCLESIÆ ROMANÆ AVTORITATEM, ET FACTA SINT, ET ROBVR ACCEPERINT, *& in eorum ſtatutis Romana patenter autoritas excipiatur.*

7. Denique nec ipſi Anteſignani autoritatis Conciliaris auſi ſunt indiſcriminatim aſſerere à Summo Pontifice poſſe ad Concilium provocare in quolibet caſu. NON EST FAS (inquit Joannes Gerſonius tractatu, quomodo, & an liceat in cauſis fidei à Summo Pontifice appellare, ſeu ejus judicium declinare) APPELLARE A PAPA, *vel ejus judicium in cauſis fidei declinare, non quidem pro omni, & in omni caſu, ſed quando facit id, quod in ſe eſt, & quando non apparet devius à fide, ſed ambulat rectè ad veritatem Evangelii ſine perſonarum acceptione.* (Ecce quibus in caſibus ſecundùm Gerſonium à Summo Pontifice non licet appellare) *Porrò Dominus noſter tollere poterit efficaciter ſuſpicionem ſiniſtram, quæ contra Sanctitatem ſuam fieri poſſet, ſi dicta ſua factis compenſet: hoc eſt ſi ſponte, nullo requirente, damnet illam doctrinam peſtiferam, & crudelem contra Polonos cum ſimilibus aliis, cum tali celeritate, & rigore, qualem fidei materia vergens in ſcandalum, & perniciem Reipublicæ poſtulat, & requirit, procul abjectâ quâvis acceptione perſonarum.*

8. Materiam iſtam egregiè tractat Franciſcus Victoriæ relectione 4. propoſit. 20. ubi appellationes iſtas rejiciens poſt alias ſolidas probationes addit; *Præterea hoc probatur experientia, & exemplis, quæ in moralibus faciunt magnam probationem.* OMNES ENIM APPELLATIONES HACTENVS FACTÆ AD CONCILIVM MALE CESSERVNT, ET TANDEM DEVENERVNT IN SCHISMA ALIQVOD, VEL ETIAM HÆRESIM. 3°. *Quia hoc eſſet magna occaſio perturbationis in Eccleſia: quia ſi Papa timeret, ne facta ejus deberent reſcindi in Concilio, nunquam vellet congregare Concilium, cum magna jactura profectò rerum Eccleſiaſticarum; & congregare ſine illo, vel non licet, vel eſſet valdè difficile. Semper enim erunt aliqui, imò major pars, qui velint ſequi partes Pontificis, & unus Princeps faveret Concilio, alius Pontifici; Et ſic nihil pacificè nec ad utilitatem Eccleſiæ fieri poſſet: imò eſſent multò majores turbationes, ut experientiâ compertum eſt.* Nec minus acriter illas appellationes impugnat Mauclerus de Monarch. Eccleſ. lib. 3. cap.

Digitized by Google

cap. 10. *Quintum denique*, inquit, *ac poſtremum de præcipuis privilegium illud eſt, de quo hîc quæſtio vertitur, quod ſuprà tetigimus, contra quod ridicula fiunt à quibuſdam Schiſmaticorum partes ſuâ partim malitiâ, partim imperitiâ foventibus, objectiones, nonnullaq; ad ſuam confirmandam rebellionem exempla producuntur: quæ à doctiſſimo noſtræ ætatis Theologo viro ſanctiſſimæ vitæ Valeo, eruditè refutata & exploſa ſtudioſus Lector videre poterit. Tot ſacris Eccleſiæ Decretis, Canonibusque veluti Divini Sancti Spiritûs oraculis ritè conſideratis, juſtoq; ratiocinio Theologicaq; ſapientiæ trutinatis examine, quam juſtè ſpiritualem anathematis gladium contra provocantes à Pontificii Monarchæ judicio ad futurum Concilium, à ſanctiſſimis Sedis Apoſtolicæ Præſulibus evaginatum fuiſſe credere debemus.*

9. Teſtatur libertatum Eccleſiæ Gallicanæ defenſor Dominus Petrus de Marca, uſum illum eſſe novum. Sic enim inchoat cap. 17. lib. 4. *Superiore capite novam quandam rationem vidimus in Eccleſiam invectam ab iis, qui ſe Romanæ Curiæ cenſuris premi exiſtimabant, ſcilicet appellationem à Papa Decreto ad futurum Concilium. Novam dixi, quia nunquam in Eccleſia admiſſa fuit provocatio à Papa ad Concilium.* Numero autem 4. originem notat his verbis; *Primus omnium, qui appellatione ad Concilium uſus eſt, prodit ſe apud Hiſtoricos Fridericus II. Imperator.* Sed ut refert Matthæus Pariſius in verbis à Marca relatis, Legatus Friderici appellavit à Concilio ipſo generali, quod tunc ſcilicet anno 1245. Lugduni congregatum erat, ad aliud generalius. *Appellavit pro eo ad Concilium proximè futurum generalius. Nec enim nunc omnes Prælati, vel eorum, vel Principum Procuratores apparent hic impræſentiarum.*

10. Itaque appellationum illarum origo, ut lib. 10. videbimus, ad Gallos referenda erit, qui anno 1303. nomine Philippi IV. dicti Pulchri Franciæ Regis appellarunt à Bonifacio VIII. ad futurum Concilium. Primo loco illam refert, qui probationes libertatum Eccleſiæ Gallicanæ collegit cap. 13. cujus titulus eſt de hujuſmodi appellationibus. Verùm tunc allegabatur aut fingebatur Bonifacium non eſſe legitimum Pontificem, & perinde appellabatur ad futurum legitimum Pontificem, ut ad Concilium generale.

11. Nec niſi poſt ſchiſma invenietur interpoſita appellatio abſoluta à Summo Pontifice pro vero accepto, ad futurum Concilium. Itaque cùm Concilium Papæ præponi cœpit, aperta eſt via ad appellandum ab illo ad iſtud. Multum autem

verendum eſt ne illæ appellationes eo fine aſſumantur, ut obtegatur inobedientia prætextu Concilii, quod vel impoſſibile, vel difficillimè haberi poſſe compertum eſt.

12. Cæterùm antiquorum Scriptorum tum in Gallia, tum in aliis Provinciis Chriſtianis doctrina erat, à Papæ ſententia non poſſe provocari: Ita Hincmarus Epiſcopus Remenſis tom. 2. epiſt. 44. quæ eſt ad Epiſcopos Diœceſis Remenſis n. 25. Ivo Carnotenſis in Decreto par. 5. cap. 9. & 10. & epiſt. 233. & 236. Potho Presbyter Prumienſis de ſtatu domûs Dei, lib. 3. S. Thomas Archiëpiſcopus Cantuarienſis epiſt. 73. S. Antoninus & alii etiam ex recentioribus ſanctæ Sedi minus æquis, ut Carolus Fevretus lib. 9. de abuſu cap. 3. num. 15.

13. Denique cùm Summo Pontifici vineæ cuſtodia à Salvatore commiſſa ſit, ut confeſſa eſt Synodus Chalcedonenſis in relatione ad S. Leonem; id eſt, cùm *Petro totius Eccleſiæ cura commiſſa ſit*, ut ſcribit S. Gregorius lib. 4. epiſt. 32. cùm idem officium ad ſingulos Petri ſucceſſores tranſierit, & ſingulis cum S. Fulberto Epiſcopo Carnotenſi epiſt. 22. dici poſſit; *Dilectiſſime Pater cui totius Eccleſiæ cura commiſſa eſt*: cùm eis Gregis ſit commiſſa cuſtodia, ut docet S. Epiphanius de B. Petro Ancoratus cap. 4. Cùm Summus Pontifex aliis quampluribus titulis à ſanctis Patribus inſigniatur, quibus ſignificatur *unum Papam eſſe ſuper Eccleſiam mundi totius*, ut Epiſcopi Patarenſis apud Liberatum Brev. cap. 22. verbis utar, quomodo illi præferendum eſſet Concilium generale, licet totam Eccleſiam ſine Pontifice repræſentaret. Quomodo ſucceſſor ejus, cui *totius Eccleſiæ gubernacula tradita ſunt*, ut prædicat ſanctus Maximus Epiſcopus Taurinenſis homil. 3. in Natal. Beatiſſimorum Petri & Pauli, gubernandus ipſe eſſet ab Eccleſiæ parte quantumvis præcipua? Sanior videtur ſententia Joannis de Selva in Senatu Pariſienſi Præſidis tract. de benefic. parte 3. quæſt. 8. num. 32. *Papa*, inquit, *præfertur toti Concilio*.

Digitized by Google

CAPUT XV.

Reſpondetur autoritati Concilii Conſtantienſis.

1. DUplici præcipuè ratione impugnabat Eugenius IV. hujus Synodi de Conciliorum generalium autoritate Decreta. Prima quod dubia eſſet eorum autoritas. Secunda quod ad tempus ſchiſmatis reſtringenda eſſent. Utramque improbant Illuſtriſſimi Præſules Comitiorum Pariſienſium his verbis; *Nec probari à Gallicana Eccleſia, qui eorum Decretorum quaſi dubia ſint autoritatis, ac minus approbata, robur infringant, aut ad ſolum ſchiſmatis tempus Concilii dicta detorqueant.* Sed nunquid etiam Comitiis Cleri Gallicani inferior eſt autoritas Papæ, ac illorum potiùs quàm Summi Pontificis ſequenda ſententia?

2. Eugenius igitur Decreta, de quibus eſt quæſtio, hâc in primis ratione non valere contendebat, quod ab una tantùm obedientia fuiſſent facta, id eſt à Prælatis Joanni XXIII. obedientibus, quod affirmat etiam Cardinalis à Turrecremata de rei veritate optimè inſtructus, ac geſtorum ex parte oculatus teſtis, & pro ſuo merito fide dignus. Rem narrat his verbis, ſummâ de Eccleſ. lib. 2. cap. 99. *Notandum quod Congregatio illa Conſtantiæ celebrata tria tempora habuit. Primum fuit, in quo ſola obedientia præfati Joannis Balthaſar Conſtantiæ convenerat. Secundum tempus fuit, in quo Angelus Coriarius vocatus in obedientia ſua Gregorius XII. juri ſuo cedens præfatæ Congregationi ſe ſub certis modo, & formis conjunxit. Tertium tempus eſt, in quo Reges, & Principes, ac Prælati obedientes Petro de Luna, Benedicto XIII. vocato in obedientia ſua per ſuos Oratores novâ factâ convocatione Concilii ſe univerunt præfatæ Congregationi ad pacem dandam univerſali Eccleſiæ. Et fuimus nos tunc præſentes in minoribus conſtituti, pro quo ſolo tempore convenientibus omnibus ſimul tribus obedientiis fuit certum dicere, quod univerſalis Eccleſia repræſentativè congregata eſſet Conſtantiæ. Nullus autem dubitat, quin aſſerere quod ſola obedientia Joannis faceret Concilium univerſale, univerſalem Eccleſiam repræſentans, eſſet temerarium, & ſcandaloſum aliis duabus obedientiis. Tertiò ea quæ inducuntur de decretis Concilii Conſtantienſis non militant: quoniam autoritati illius aliæ duæ obedientiæ, ſcilicet Gregorii, & Benedicti apertiſſimâ contradictione in plena Congregatio-*

ne

Digitized by Google

ne ſe oppoſuerunt, & eorum contradictio fuit accepta. Subjungit infrà idem Cardinalis; *In illorum determinatione non modò non intervenit univerſalis Eccleſia, ſed obedientia una tantùm, ſcilicet Joannis XXIII. ut dictum eſt, ſed etiam non integrè tota illa obedientia; quoniam plures Patres doctiſſimi illius obedientia illis non præſtiterunt conſenſum, aut aſſenſum ſuum. Item nec ipsâ in ſuâ obedientiâ vocatus Joannes XXIII. quoniam cùm poſt receſſum ſuum à Conſtantia Scaphuſæ conſtitutus audiret præfatam declarationem concluſam, Dominis Oratoribus Chriſtianiſſimi Regis Franciæ viſitantibus eum, videlicet Domino Duce Bavariæ, Domino Nicolao de Colavilla, aliiſque eorum Collegis amaro animo conqueſtus eſt falſa quædam, & erronea adversùs autoritatem Summi Pontificis Romani decreta per æmulos ſuos poſt receſſum ejus eſſe concluſa, &c.* Quæ omnia confirmantur ab aliis Scriptoribus, & ab Actis ipſis Concilii Conſtantienſis, in Bibliotheca Vaticana extantibus, quorum ſummam in lucem nuper emiſit doctiſſimus vir Emanuel Schelſtrate.

3. Cæterùm quoniam Illuſtriſſimi Antiſtites Pariſienſes hæc Decreta à Sede Apoſtolica comprobata dicunt, quod præcipuè de Martino V. intelligendum videtur, qui depoſitis à Concilio Conſtantienſi tribus Pontificibus, inter ſe de Pontificatu contendentibus, Pontifex creatus eſt, & ab omni Eccleſia pro vero, & legitimo acceptus; videndum eſt, quæ fuerit ejus de his decretis mens. Sed priùs obſervandum eſt, etiamſi Concilium Conſtantienſe legitimum non foret, Martinum nihilominus legitimum fore Pontificem, quippe cùm Joannes, & Gregorius Papatui renunciarint, ut patet ex Actis Concilii Conſtantienſis ſeſſ. 12. & 14. & Gregorius ante deceſſerit, quam Martinus V. eligeretur, ac deinde Clemens VIII. Benedicti ſucceſſor eidem Martino ceſſerit. Præterquam quod ex autoritate Concilii ad tollendum ſchiſma, non ritè, cùm ſit exceptio regulæ generalis, infertur autoritas indefinita ſupra Papam in omnibus caſibus.

4. Ut autem ad Martinum V. redeamus, prohibuit ille appellationes ab Apoſtolica Sede, ſeu Romano Pontifice, ut teſtatur Joannes Gerſonius tractatu, *Quando, & an liceat à ſummo Pontifice in cauſis fidei appellare, ſeu ejus judicium declinare.* Quæ certè prohibitio abſona fuiſſet, ſi Concilii judicium judicio Papæ ſuperius exiſtimaſſet. Quis enim Judicem non derideat, à ſua ſententia ad Judicem ſuperiorem appellari vetantem, in iis

Digitized by Google

iis cauſis, in quibus alius eſt re vera Judex ſuperior. Fuit autem promulgata illa Martini V. Conſtitutio in Conſiſtorio generali celebrato Conſtantiæ ſexto Idus Martii Anno primo, ideſt ante finem Concilii, quod terminatum eſt 10. Kalendas Maii anno 1418. etiam Pontificatus primo, & à Pontifice approbatum: quæ confirmatio in actis refertur his verbis; *Sanctiſsimus Dominus noſter Papa dixit, reſpondendo ad prædicta* (ſcilicet de condemnatione libelli Joannis Falkemberg) *quod omnia, & ſingula determinata, concluſa, & decreta in materiis fidei per præſens Concilium conciliariter tenere, & obſervare inviolabiliter volebat, & nunquam contraire quoquo modo. Ipſaq; ſic conciliariter facta approbat, & ratificat, & non aliter, nec alio modo, & illud idem iterato fecit dici per organum Domini Auguſtini de Piſis Fiſcalis, & ſacri Conſiſtorii Advocati prædicti, qui* NOMINE PAPÆ *à Prothonotariis, & Notariis ad ſcribendum Acta Concilii ordinatis, & deputatis petiit inſtrumenta publica fieri.* Quorſum autem verba illa, *& non aliter, nec alio modo*, niſi ut Decreta illa, quæ ut ſupra vidimus, à ſolis Prælatis obedientiæ Joannis XXIII. nec etiam ab illis omnibus, edita fuerant, probare non videretur.

5. Verùm licet illa Concilio generali adſcriberentur, & quæ à Martino V aut Eugenio IV. in genere dicta ſunt, ad hæc, de quibus ſpecialis, imò ſpecialiſſima facienda fuiſſet mentio, referri poſſent; non tamen extra caſum ſchiſmatis, de quo tunc erat quæſtio, aut hæreſum, de quibus accuſabantur Pontifices contendentes, ad alios caſus eſſent detorquenda; quæ altera erat Eugenii ratio. Nec enim ibi generaliter ſtatuitur omne Concilium generale in omni caſu ſupra Pontificem autoritatem habere, ſed tantùm Concilium Conſtantienſe, & alia generalia, quæ ob eandem cauſam congregari opus eſſet. Hæc enim ſunt verba Concilii Conſtantienſis ſeſſ. 5. *In nomine ſanctæ, & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Amen. Hæc ſancta Synodus Conſtantienſis generale Concilium faciens pro extirpatione ipſius ſchiſmatis, & unione, & reformatione Eccleſiæ Dei in capite, & in membris ad laudem Omnipotentis Dei, & in Spiritu ſancto legitimè congregata, ad conſequendum facilius, ſecurius, liberius unionem, & reformationem Eccleſiæ ordinat, diffinit, decernit, & declarat ut ſequitur. Et primò declarat quod* IPSA *in Spiritu ſancto legitimè congregata Concilium generale faciens, & Eccleſiam Catholicam repræſentans poteſta-*

teſtatem à Chriſto immediatè habet, cui quilibet cujuſcumque ſtatus, vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur IN HIS, QVÆ PERTINENT AD FIDEM, ET EXTIRPATIONEM DICTI SCHISMATIS, *& reformationem dictæ Eccleſiæ in capite & in membris.*

6. *Item declarat, quod quicumque cujuſcumque conditionis, ſtatus, dignitatis etiamſi Papalis, qui mandatis, ſtatutis, ſeu ordinationibus, aut* PRÆCEPTIS HVIVS SACRÆ SYNODI, *& cujuſcumque alterius Concilii generalis legitimè congregati* SVPER PRÆMISSIS, SIVE AD EA PERTINENTIBVS, *factis vel faciendis, obedire contumaciter contempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubjiciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia juris ſubſidia (ſi opus fuerit) recurrendo.* Idem iiſdem ferè verbis ſtatuitur ſeſſ. 4. Notanda ſunt illa verba *ipſa* (ſcilicet Synodus Conſtantienſis) *in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti ſchiſmatis: Præceptis hujus ſacræ Synodi: ſuper præmiſſis, ſivè ad ea pertinentibus*, quæ Decreta illa circumſcribunt, ac ſine limitatione intelligere vetant.

7. Teſtis eſt ipſemet Joannes Gerſonius, tantùm ad Conciliorum generalium autoritatem conſtituendam fervens, ſententiam de ſuperioritate Papæ ad Concilium, non ſolùm antè, ſed etiam poſt Decreta Concilii Conſtantienſis à multis fuiſſe propugnatam, quod evidens ſignum eſt decreta illa, vel non eſſe Concilii verè generalis (alioquin enim à nemine Catholico revocarentur in dubium) vel in certo dumtaxat caſu locum habere. Si enim generalia eſſent, quis ſupereſſet diſputandi locus apud eos, qui à Concilio verè generali ſtatuta crederent? *Fallor*, inquit Gerſonius de poteſt. Eccleſ. conſiderat. 12. *Si non ante celebrationem Sacroſanctæ hujus Conſtantienſis Synodi ſic occupaverat mentes plurimorum litterarum magis, quàm litteratorum iſta traditio, ut oppoſitorum dogmatizator, fuiſſet de hæretica pravitate vel notatus, vel damnatus. Hujus rei ſignum accipe quia poſt declarationem, & quod urgentius eſt poſt determinationem, & practicationem ejuſdem ſanctæ Synodi inveniuntur qui talia paſſim aſſerere non paveant.* Rationem autem cur huic ſententiæ tantùm eſſet infenſus, hanc inſinuat conſiderat. 10. quia ſcilicet ut ipſe arbitrabatur, eâ ſemper manente perſeveraſſet ſemper ſchiſma ab ea nutritum.

8. Ex quo conjicitur de hoc tollendo malo cogitaſſe quotquot rectâ intentione Concilium Papæ anteferre ſtuduerint. Cæterùm enim non ſolùm ante Concilium Conſtantienſe, ſed

ſed etiam poſteà extiterunt magni nominis Autores, qui ſententiam illam, ſummum Pontificem Concilio ſubjicientem erroneam judicarunt. Non ſolus Cardinalis Bellarminus, qui de Concil. lib. 2. cap. 11. hæc habet; *Concilium Baſileenſe cum Legato Pontificis communi conſenſu ſtatuit Concilium eſſe ſupra Papam; quod certè nunc judicatur erroneum*; Sed & alii quamplures; ex quibus Franciſcus de Sylveſtris, vulgò Ferrarienſis, à patria nuncupatus, Ordinis Prædicatorum Generalis, ſuper S. Thomam lib. 4. contra gent. cap. 76. in fine ſic ſcribit; *Ex prædictis conſtat vanam eſſe, & à Fide Chriſtiana alienam opinionem dicentium Concilium, & Eccleſiam eſſe ſupra Papam, & ipſum Papam ab Eccleſia autoritatem habere tanquam ab ipſa inſtitutum*; quæ cenſura non ſolam ultimam propoſitionem afficit, ut patet ex probationibus: ſequitur enim; *Nam manifeſtum eſt ex prædictis, quod Chriſtus ipſe regimen Eccleſiæ inſtituit, non autem ipſa Eccleſia, aut populus Chriſtianus, & quod in Eccleſia Petrum, ſuum Vicarium, & Succeſſores ejus inſtituit, ſicut & ad Sacramenta diſpenſanda inſtituit Miniſtros. Undè cùm dixit Petro; Paſce oves meas; præmiſit interrogationem: Simon Joannis diligis me plus his? Ut oſtenderet ſe autoritatem Petro dare, ut diſtinctè ab aliis diſcipulis præſentibus. Propter quod exponens Chryſoſtomus prædicta verba, ait præteriens alios,* PETRO LOQVITVR, &c.

9. Doctrinâ, pietate, ac miraculis clariſſimus S. Antoninus Archiepiſcopus Florentinus eandem doctrinam validè defendit part. 3. ſum. tit. 23. de appellatione Papæ cap. 3. §. 3. fin. *Sed nec ad Concilium generale à Papa appellari poteſt: quia Papa omni Concilio ſuperior eſt: nec robur habet quidquid agitur, niſi autoritate Romani Pontificis roboretur, & confirmetur. Sentire ergo quod ad Concilium à Papa appellari poſſit, eſt hæreticum, & contra illum articulum, Sanctam Eccleſiam Catholicam*; ſic autem ſuperiùs argumentatur; *Quicumque privilegium Romanæ Eccleſiæ à Chriſto traditum auferre conatur eſt hæreticus: ſed dicens, & tenens, quod licet appellare à Pontifice Romano ad ſucceſſorem ejus, aufert privilegium Romanæ Eccleſiæ à Chriſto traditum; ergo talis manifeſtè eſt hæreticus.* Et ſic probat minorem; *Quicumque ſentit Romanum Pontificem non eſſe ſummum, ſupremum, & unicum Caput totius Eccleſiæ, auferre conatur privilegium Romanæ Eccleſiæ à Chriſto traditum: ſed quicumque à Papa appellandum ſentit, ſentit Papam non eſſe ſummum, & unicum Caput Eccleſiæ, ergo, &c. Undè ſequitur quod quicumque hoc ſentit: ſentit contra artic. Nicænæ Synodi, ubi dicitur unam Sanctam Eccleſiam, quia Eccle-*

Eccleſia habet unitatem ex unitate capitis. Unde & Joann. 10 *dicit Chriſtus. Fiet unum ovile, & unus Paſtor. Si licitum eſſet appellare à Papa, & ille, ad quem appellatur, eſſet Caput. Sic Papa non eſſet Caput, vel eſſent duo Capita, quod eſſet monſtruoſum.*

CAPUT XVI.

Reſpondetur aliis objectionibus contra Superioritatem Papæ ad Concilium.

1. SI, ut capite ſuperiori demonſtratum eſt, à Decretis Concilii Conſtantienſis efficax argumentum trahi non poteſt ad probandum, Concilium generale legitimo, & indubitato Pontifice non eſſe ſuperius; cùm id præcipuum ſit illius ſententiæ fundamentum, eo everſo corruet illa, aut nutabit. Etenim ex aliis probationibus, aliquæ minus ſolidæ mediocris ingenii Lectoribus ſtatim apparent; Quæ autem veriſimiliores videntur, ſi attentè perpendantur, & diligenter diſcutiantur, non tantâ vi pollent, ut animum veritatis ſinceræ ſtudioſum movere queant, quod ex earum examine patebit.

2. *Probatio principalis* (ut dicitur in tractatu Univerſitatis Cracovienſis ſuper autoritate Conciliorum, juſtificatione Concilii Baſileenſis, & depoſitione Eugenii IV. relato in hiſtoria Univerſitatis Pariſienſis tom. 5. ad annum 1440. *Per quam probatur ſuperioritas poteſtatis Eccleſiaſticæ ſuper Papam, ſumitur ex conditione hujuſmodi poteſtatis prout eſt in Eccleſia, & in Papa. Eſt namque in Eccleſia hæc poteſtas continuè, permanenter, & perpetuè. Non eſt autem aſſignare diem, horam, vel momentum, in quo Eccleſiæ deficiat hæc poteſtas, & durabit uſque ad conſummationem ſæculi; in Papa verò non eſt ſic, cùm non ſemper vivat, poſſitque etiam privari, & ſic carere hâc poteſtate, poſſitque de novo eligi, & iterum eam habere, & quoniam omne permanens, & continuum præfertur variabili, interpolato, & temporali, ſequitur, quod poteſtas, ſive autoritas Eccleſiæ præemineat poteſtati Papæ.* Si verum eſt principium quod ſupponitur in eo diſcurſu, ſequetur potiùs Papam eſſe ſupra Concilium. Non enim de Eccleſia formaliter accepta agitur, ſed de Concilio eam repræſentante, ut patet

Digitized by Google

patet non ſolùm ex propoſitione Cleri Gallicani, quam diſcutimus, ſed etiam ex titulo, ſub quo ponuntur verba ſupra ſcripta in illo tractatu. Eſt enim partis illius titulus; *De poteſtate Concilii.* Sic ergo argumentari poſſumus, OMNE PERMANENS, ET CONTINUUM PRÆFERTUR VARIABILI, INTERPOLATO, ET TEMPORALI, SED PAPA EST MAGIS PERMANENS, ET CONTINUUS, MINUS VARIABILIS, INTERPOLATUS, ET TEMPORALIS, QUAM CONCILIUM GENERALE, ERGO ILLI PRÆFERENDUS EST. Conſequentia negari non poteſt, ſicut nec prima propoſitio, quæ ipſorummet Adverſariorum eſt. Secunda autem propoſitio ad oculum patet, ſemper enim per breviora intervalla defecerunt in Sede Apoſtolica Epiſcopi, quàm Concilia œcumenica, multoque facilius eſt, uno deficiente Pontifice, alium eligere, quàm Concilium generale convocare, quod vix ſemel per plura ſæcula fieri poteſt.

3. Si ergo conveniens exiſtimatur Divinæ providentiæ; ut autoritatem regendæ Eccleſiæ univerſæ, illique fidei exponendæ, ac præſcribendarum morum regularum, illic repoſuerit, quo facilior eſſet acceſſus, ne nimiæ dilationes malorum incremento præberent occaſionem: certè promptius, & expeditius à Sede Apoſtolica, quàm ab univerſis mundi Epiſcopis, aut in Concilio generali congregandis, aut per univerſas mundi partes diſperſis, fidei, ac morum norma exqiretur. Nam antequam convenerint undique, ac conſenſerint, vel conſulti reſponderint omnes Prælati, hæreſis, quæ velut cancer ſerpit, multas inficiet animas, quæ vix poterunt ab hujuſmodi putredine purgari.

4. Proſequitur Univerſitas Cracovienſis. *Secundò quia poteſtas hæc ſemper in Eccleſia fuit, & eſt, & erit recta quoad ea quæ ſunt juris, & fidei, nec unquam Eccleſia à fide deviavit, Papa verò frequenter, &c.* Perſtat oratio in æquivocatione, & Eccleſiam confundit cum Concilio, à quo abſit legitimus Pontifex. Nemo Catholicus dubitat, quin Eccleſia formaliter accepta immota ſemper in fide permanſerit, & permanſura ſit. Sed quæritur à quo ei proponenda ſit, & explicanda fidei veritas. Nec enim Eccleſia univerſa, quatenus complectitur omnes fideles, etiam laicos, eo dono prædita eſt, ut veritatem doceat; ſed ſunt in ea quorum munus eſt docendi alios; ſunt quorum eſt tan-

Digitized by Google

tum addiſcendi; quamquam fieri non poſſit, ut tota ſimul Eccleſia errorem fidei contrarium recipiat; gaudent enim infallibilitate paſſiva, ut dicitur, ſed quæſtio eſt, penes quem ſit ſuprema dicendi, ac regendi poteſtas, an penes Epiſcopos ſine Summo Pontifice, an penes Summum Pontificem ſine Epiſcopis, dum invicem diſtinguuntur.

5. *Tertiò quia in Eccleſia* (verba ſunt ejuſdem tractatus) *eſt cognitio omnis neceſſariæ veritatis ad ſalutem, &c.* ſed à quibus oritur hæc cognitio, dum aliqua ineſt in verbo Dei obſcuritas? Nonne ab eo, cui dictum eſt; *ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Confirma fratres tuos. Paſce oves meas*, vel ſolo, vel advocatis aliis Epiſcopis pluribus, vel paucioribus, prout ex rei gravitate, ac temporum opportunitate congruum judicaverit?

6. Sed poſſet adhuc magis urgeri difficultas iſta. Quamvis enim facilius ſit eligere Papam, eumque conſulere, quàm Concilium generale congregare, vel omnium Epiſcoporum ſuffragia ſciſcitari; tamen per breves illas moras, quibus vacat Sedes Apoſtolica, Eccleſia fundamento carens collaberetur; Paſtore deſtituta erraret; fratres, deficiente qui confirmaret, à fide dimoverentur, ſi uſque adeò litteraliter intelligenda eſſent ſcripturæ loca, quibus ſummi Pontificis autoritas conſtituitur. Hæc tamen, ſi quid valent, contrariæ opinionis ſectatores, magis quàm nos, premunt; Cùm enim juriſdictionem quam nos ſummo Pontifici, illi Concilio generali vindicent, quis ea munia obibit interim, dum convocabitur Concilium generale, vel exquirentur omnium Epiſcoporum vota, quod longiorem trahit moram.

7. Verùm in ſummo Pontifice, non perſona ipſa, quæ morti, aliiſque caſibus humanis ſubjacet, ſed dignitas, autoritas, & Juriſdictio attendendæ ſunt, quæ ſemper virtute perſeverant. Etenim Petro, ceu fundamento, nititur Eccleſia, ab eo confirmantur fratres; ab eo paſcuntur Chriſti oves, & Agni; quia fides, & morum regulæ, quas explicat, Eccleſiæ firmamentum, & cibus ſunt. Mortuo autem Pontifice immota permanent ab eo tradita, vel explicata dogmata. Et, ſi qua oritur nova difficultas, ſolvetur à Succeſſore, cujus multò expeditior eſt electio, quàm Concilii ex toto terrarum orbe congregatio. Itaque non deficiet un-

Digitized by Google

unquam Eccleſiæ fundamentum, firmamentum, & cibus.

8. Si quis autem inſtet, ſaltem tunc temporis Concilium generale ſupremam immediatè à Chriſto juriſdictionem habere, nihil contra nos aget, qui Cœtum, ſeu Concilium generale, cum legitimo, & certo Pontifice conferimus: non autem de Concilii generalis poteſtate, Sede Pontificali vacante, diſputamus. Cæterùm docent plures Autores eo caſu poſſe tantùm Concilium providere neceſſitatibus urgentibus, &, ut Pontifex creetur, procurare; Non autem quæ ad ſtatum Eccleſiæ univerſæ attinent, non expectato Pontifice, diffinire. Ita Joannes Bagotius Gallus, ſcilicet Rhedonenſis, è Societate Jeſu in Apologetico fidei par. 1. lib. 4 diſput. 2. cap. 1. ſect. 2. num. 7. *Nec verò Eccleſia univerſalis, ſi Sedes Petri vacat, aut ob ſchiſmatis diſcordiàm de verò S. Petri Succeſſore dubitatur, aliud jus, & poteſtatem habet, quàm ut eas quæ ad ſchiſma tollendum pertinent, res tractet, & ſibi legitimum Caput provideat*, SINE QVO NEC ROMANA, NEC VLLA ALIA ECCLESIA HABET A DEO PROMISSAM OPEM, ET AVXILIVM INFALLIBILE, PRO CONTROVERSIIS FIDEI DIRIMENDIS, SEV STATVENDO QVID CREDERE DEBEAT, &c. Sanè ut obſervavit Andreas Duvallius, de Eccleſiaſtica poteſt. pag. 58. *Sicut in Eccleſia Cathedrali, Sede vacante nihil eſt innovandum, ita nec in Eccleſia univerſali deficiente ſummo Pontifice.*

9. Objiciuntur adhuc varia incommoda, quæ accidere poſſent, ſi abſolutæ Pontificis poteſtatis uſus, Conciliorum juriſdictioni, ac directioni non ſubderetur. Sed eadem, & majora ſequerentur ex ſubjectione Papæ ad Concilium. Itaque in utraque ſententia reſpondendum eſt, fore ut Divina providentia incommoda illa modis etiam nobis ignotis, propulſet, ne portæ inferi adverſus Eccleſiam Chriſti ſanguine redemptam prævaleant.

10. Hæc igitur ſine præjudicio Dignitatis, & autoritatis Conciliorum verè generalium dicta ſint, quorum uſum Eccleſiæ utiliſſimum eſſe certò cognoſcimus. Sed ut exiſtimamus, utque jam in principio notavimus, qui eorum autoritatem nimis efferunt, eorum convocationi, ac congregationi obicem ponunt, imò dum Concilium ſine ſummo Pontifice, quando legitimus, & certus exiſtit, de quo caſu omnis

nis hæc inſtituta diſputatio eſt, ſummo Pontifici opponitur, ac præponitur, non Eccleſiæ utilitati, ac ſecuritati conſulitur, ſed via ſchiſmati aperitur. At verò ut capite cum membris conſentiente frequentiſſima habeantur Concilia generalia, eorumque Decreta ubique, atque ab omnibus cuſtodiantur, optandum, & procurandum eſt.

11. Ad autoritatem Concilii Baſileenſis, Papam Concilio generali abſolutè ſupponentis, reſpondendum videretur: ſed illius Synodi exitus comprobavit, quàm periculoſa ſit illa doctrina, quæ membra ſeparat à capite, eaque invicem committens, caput aliis corporis partibus ſupponit. Si enim tunc alter Joannes Grangius Caroli VII. Francorum Regis animum in Eugenium IV. Pontificem commoviſſet; ac Divina providentia non permiſiſſet, ut magis Principi illi ſuſpectus eſſet Amedeus ſub nomine Felicis V. à Concilio Baſileenſi creatus Antipapa, metuendum erat, ne dirum ſchiſma rursùs per plurimos annos Eccleſiam miſerabiliter laceraturum foret.

12. Quamobrem conſultiſſimè prætermiſſa eſt ab Illuſtriſſimis Præſulibus Gallicanis iſtius Concilii autoritas, licet ei quam adhibuerunt, Concilii Conſtantienſis Decretorum interpretationi ſuffragaretur. Hoc eorum ſilentium ſufficientiſſima eſt reſponſio. Nec dubito quin argumentum ex ea reticentia validius appareat æquo cuilibet Judici, quàm argumentum negativum, quod Launoius in favorem hujus Concilii trahit ex ſilentio Scriptorum circa pœnitentiam Cardinalis Arelatenſis huic Concilio præſidentis, vel tum quando depoſitus eſt Eugenius, & electus Amedeus, & tamen in Beatorum album à Clemente VII. relati; imò quam argumentum poſitivum quo Alexandrum VII. iſtud Concilium, approbaſſe infert ex illis ejus Pontificis verbis in Conſtitutione circa Conceptionem B. Mariæ Virginis. *Accedentibus quoque pleriſque celebrioribus Academiis.* Quia nimirum inter illas Academias intellexit Pariſienſem; cujus ea de re opinio præcipuè Baſileenſis Concilii autoritate nititur.

13. Quæ circa ſecundam iſtam propoſitionem adhuc afferenda viderentur in examine quartæ, quæ ſtrictiſſimam cum iſta conjunctionem, imò inſeparabilem, ſi Launoio credimus, habet, Deo dante, dicemus.

CA-

CAPUT XVII.

Reſpondetur argumento Launoii ab epiſtola Siricii Papæ ad Anyſium & cæteros Epiſcopos Illyricenſes ſumpto.

1. LAunoius Romani Pontificis autoritatem armis impugnat, quæ ſi talia eſſent qualia ille aſſerit, nemo eſſet qui reſiſtere valeret. Traditionem ubique minatur, etiam Romanæ Sedis; quod potiſſimum eſt probationis genus; ipſa ſcilicet partium, quarum intereſt, frequentiùs iterata confeſsio. Verùm ita ubique inquirit, ubique captat occaſiones deprimendæ autoritatis Pontificiæ, tam inconſiderato, ne dicam tam temerario ſcribit ſtylo, tam frequentibus, tamque iniquis verbis inſectatur ſanctæ Sedis defenſores, ut quilibet æquus Lector animadvertat, non ſolùm ipſius opinionibus nullam deferendam eſſe autoritatem, ſed etiam diligentiùs, & abſque præjudicio examinanda eſſe quæcumque ab eo proferuntur, ne conjecturis ejus, aut interpretationibus in errorem pertrahatur: ſed proferenda ſunt præcipua quædam exempla.

2. Licet autem in declaratione Comitiorum Cleri Gallicani diſtinguatur propoſitio de comparatione Papæ ad Concilium, ab alia de non errandi privilegio, tamen Launoius ita connexas eſſe arbitratur, ut ſeparari nequeant, aut non debeant. Itaque illas aliquando quidem diſtinguit, aliquando promiſcuè tractat. Quæ circa utramque ex Summis Pontificibus eorum autoritati opponit, præcipua hæc ſunt.

3. Epiſt. 7. tom. 1. *ait, illam epiſtolam, quam Siricius Romanus Pontifex de Bonoſi rebus in Capuana Synodo geſtis ad Anyſium & alios Illyrici Epiſcopos perſcripſit, antiquitatis ſacræ monumentum eſſe omni auro pretioſius, & in Eccleſiaſtica hiſtoria, quo ſatis æſtimetur, reperiri nihil.* Rationem addit; *Nam Siricius in epiſtola id unum ſtatuit, & confirmat, quod graviſſimis quibuſque de Romano Pontifice quæſtionibus fieri ſolitis finem imponit.* Non eſt igitur opus, etiamſi vacaret, reliqua omnia proſequi, quæ in octo epiſtolarum tomis congeſsit, ſiquidem iſtud *unum graviſsimis quibuſque de Romano Pontifice quæſtionibus fieri ſolitis finem im-*

Digitized by Google

imponit. Si iſtud unum *Eccleſiaſticorum Annalium loca ſexcenta, quibus Autor* (Baronium intelligit) *Romanum Pontificem ſupra Concilia omnia ſtatuit, & ſacrorum Canonum derogatorem facit ampliſſimum, funditus evertit*; cætera tanti eſſe momenti non poſſunt.

4. Anno 391. aut 392. habitum eſt Capuæ Concilium, in quo de componendo ſchiſmate Eccleſiæ Antiochenæ tractatum eſt: quod negotium, cùm propter partium, aut ſaltem unius ex illis abſentiam, definiri non poſſet, Theophilo Patriarchæ Alexandrino commiſſum eſt: actum etiam fuiſſe dicitur de Bonoſo Epiſcopo Nareſitano de hæreſi accuſato, ejuſque cauſam Anyſio Theſſalonicenſi, & aliis Epiſcopis Macedoniæ delegatam eſſe. Item de alio Epiſcopo nomine Baſſo. Primum conſtat ex litteris S. Ambroſii ad Theophilum; ſecundum, & tertium ex litteris Papæ Siricii, ad Anyſium & cæteros Epiſcopos titulum præferentibus, infert Launoius.

5. Diſsidium Eccleſiæ Antiochenæ narrant Theodoretus, Socrates & Sozomenus. Theodoretus Flaviano uni ex contendentibus magis favet: Socrates autem, & Sozomenus Paulino ejus Antagoniſtæ, & Evagrio Paulini ſucceſſori. Launoius Theodoretum libentiùs ſequitur: quia nimirùm hic à Flaviano ita ſtat, ut ejus encomia potiùs quàm hiſtoriam ſcribere videatur, contra ſentiente Romano Pontifice, ac etiam totâ Eccleſiâ Occidentali, quam conſtat cum pluribus Eccleſiis Orientalibus Paulino & Evagrio faviſſe adverſùs Flavianum, qui privatum commodum aut honorem publicæ paci antepoſuerat. Cùm enim conſtitutum fuiſſet, & juramento firmatum, ne cùm alter eorum, qui de Eccleſia Antiochena tunc diſceptabant, ſcilicet Meletius, aut Paulinus, mortuus foret, ſucceſſor præmortuo daretur; ſed ſolus ex illis ſuperſtes regimen integrum ſuſciperet; Flavianus tamen, qui unus fuerat ex iis qui Sacramento ſeſe obſtrinxerant, eam dignitatem poſt mortem Meletii contra juramenti religionem aſſumpſit; ac pertinaciter retinens ſchiſma diu prorogavit. Paulinus nihilominus Launoii ſuffragio erat indignus, utpotè à Legato Romani Pontificis conſtitutus Epiſcopus. Sed de hoc articulo obiter tantùm tractat Launoius.

6. Conatur verò in primis probare, non Siricium Papam, ſed ſanctum Ambroſium Concilio Capuano præſediſſe. Non ex-

Digitized by Google

explicat autem an Siricius per ſuos Legatos interfuerit, aut ejus intervenerit autoritas. Utrumque videtur tacitè ac indirectè negare. Sed quæro quâ autoritate poterat Concilium particulare ſub Epiſcopo Mediolanenſi congregatum de Eccleſia Antiochena judicium ferre. Nonne jam à Conciliis Nicæno, Antiocheno, & Conſtantinopolitano ſtrictiſsimè cautum fuerat, ut cujuſque juriſdictio intra proprii territorii limites cohiberetur. Juriſdictio ſuperioritatem involvit: quis autem Antiocheno Epiſcopo ſuperior erat, præter Romanum Pontificem? Alexandrinus quidem honore Antiochenum præcedebat; ſed ei juriſdictione non præerat, & ſiquidem præfuiſſet, non indiguiſſet Theophilus Patriarcha Alexandrinus, ut negotium à Concilio Capuano ſibi committeretur: ſi autem Patres Capuaui non Judices, ſed amicos pacis communis ſtudioſos ſe præſtabant, quid inferet Launoius ex abſentia Siricii adversùs ſanctæ Sedis juriſdictionem?

7. At, inquit, *Ambroſius potiſſima quæque exequitur.* Scripſerat quidem S. Ambroſius Theophilo, ſed Synodi nomine: reſcripſit ei Theophilus; nempè cùm jam amplius non eſſet congregata Synodus, ſcribenti ſibi reſpondit. Num Patriarcha Alexandrinus, qualis erat Theophilus, ad indebitam autoritatem uſurpandam paratior, quàm ad propriam Dignitatem demittendam, juriſdictionem ab Epiſcopo Mediolanenſi, vel etiam à Concilio particulari recepiſſet; niſi acceſſiſſet major, Romani ſcilicet Pontificis poteſtas.

8. Sed ſuſpectus, inquit Launoius, erat Siricius, quia Flaviano minus favebat. Eadem ratione non debuit S. Ambroſius Concilio intereſſe, nedum non præſidere. Certum enim eſt, non ſolùm Romanum Pontificem, ſed etiam omnes Occidentales, & plures etiam Orientales Flaviani ordinationem improbaſſe. Quid quod etiam Theophilus ſuſpectus fuiſſet, contra id quod aſſerit S. Ambroſius, & ipſius autoritate nixus Launoius? Nam Theodoretus, cujus teſtimonium cæteris præfert modò dictus Launoius, narrat lib. 5. hiſtor. cap. 23. ordinationem Flaviani non ſolùm Romanos, ſed etiam Ægyptios diu infenſos reddidiſſe Orientalibus. Erat autem Theophilus Alexandriæ, atque adeò totius Ægypti

Patriarcha. Verùm aliud eſt odium privatum, quod Judices plerumque excæcat; aliud Eccleſiaſticæ diſciplinæ zelus; quo ducebantur Siricius, Ambroſius, Theophilus, de quorum commodo non agebatur.

9. Sive autem Siricius Concilio Capuano præfuerit, ſive ab eo abfuerit, S. Ambroſius in illa ipſa epiſtola, quam refert Launoius, apertiſſimè ſignificat debere Theophilum negotium ad Romanum Pontificem referre, atque ita judicare, ut judicium ei probetur, alioquin rejectum etiam iri à cæteris Epiſcopis Occidentalibus. Sic enim epiſtolam concludit; SANE REFERENDVM ARBITRAMVR AD SANCTVM FRATREM NOSTRVM ROMANÆ SACERDOTEM ECCLESIÆ, *quoniam præſumimus ea te judicaturum, quæ etiam illi diſplicere nequeant. Ita enim utiliter erit conſultum ſententiæ, ita pacis & quietis ſecuritas, ſi id veſtro ſtatuatur Concilio, quod communioni noſtræ diſſenſionem non adſerat, ut nos quoque accepta veſtrorum ſerie ſtatutorum, cùm id geſtum eſſe cognoverimus, quod Eccleſia Romana haud dubiè comprobaverit, læti fructum hujuſmodi examinis adipiſcamur.* Quid tantoperè Ambroſio curandum erat, ut negotium ad Romanum Pontificem à Theophilo referretur, & nihil quod ei diſpliceret decerneretur? Si enim, ut poſteà dicit Launoius, Siricius ipſe agnoſcebat Concilii Capuani autoritatem ſuâ eſſe ſuperiorem; facilè poterat in ordinem redigi; dum juſtam, licet ſibi minùs gratam, ſententiam comprobare recuſaret.

10. Sed veniamus ad epiſtolam, quâ putat acutus cenſor *graviſſimis quibuſque, de Romano Pontifice quæſtionibus fieri ſolitis, finem imponi.* Eſt autem epiſtola hujuſmodi; *Dilectiſſimis fratribus Anyſio, & cæteris Epiſcopis per Illyricum conſtitutis, Siricius. Accepi litteras veſtras de Bonoſo Epiſcopo, quibus vel pro veritate, vel pro modeſtia noſtram ſententiam ſciſcitari voluiſtis. Sed cùm hujuſmodi fuerit Concilii Capuenſis judicium, ut finitimi Bonoſo atque ejus accuſatoribus Judices tribuerentur, & præcipuè Macedones, qui cum Epiſcopo Theſſalonicenſi de ejus factis vel cognoſcerent, advertimus quod nobis judicandi forma competere non poſſet. Nam ſi integra eſſet hodie Synodus, rectè de iis, quæ comprehendit veſtrorum ſcriptorum ſeries decerneremus. Veſtrum eſt igitur, qui hoc recepiſtis judicium, ſententiam ferre de omnibus, nec refugiendi, vel elabendi vel accuſatoribus vel accuſato copiam dare. Vicem enim Synodi recepiſtis quos ad examinandum Synodus elegit. Denique cùm Bonoſus Epiſcopus poſt judicium veſtrum miſiſſet ad fratrem noſtrum Am-*

Ambroſium, qui ejus ſententiam conſuleret interdictam ſibi Eccleſiam irrumpere atque ingredi, reſponſum eſt ei, quod nihil temerandum foret, ſed omnia modeſtè, patienter, ordine gerenda, neque contra ſententiam veſtram tentandum aliquid, ut quod videretur vobis juſtitiæ convenire ſtatueretis, quibus hanc Synodus dederat autoritatem. Ideo primum eſt ut ii judicent, quibus judicandi facultas eſt data. Vos enim totius, ut ſcripſimus, Synodi vice decernitis, NOS QVASI EX SYNODI AVTORITATE IVDICARE NON CONVENIT.

11. Falſò hanc Epiſtolam tribui Siricio probat Joannes David Doctor Pariſienſis in libro de judiciis Canonicis Epiſcoporum cap. 10. art. 4. duplici ratione. Prima quod in illa Epiſtola nulla fiat mentio damnationis jam factæ à Siricio, & à Concilio Mediolanenſi, erroris Joviniani virginitatem Deiparæ negantis, quem ſequebatur Bonoſus, ſed ejus judicium omninò Epiſcopis Macedoniæ permittatur, quaſi ſummi Pontificis hac de re ſententia ab Eccleſia Occidentali recepta nullius eſſet momenti: imò autor Epiſtolæ hæreſim illam confutet, tanquam antea nunquam damnatam. Secunda, quia ejus doctrina minus habet ſoliditatis, quàm ut Siricio, vel etiam alii Romano Pontifici adſcribenda videatur. Verùm, ne nos Launoium imitari videamur, qui ea quæ ſibi videntur incommoda, facilè falſi accuſat, ſupponimus eam Epiſtolam eſſe Siricii, ſed eam ſanctæ Sedis Dignitati conſulere, nedum non obeſſe demonſtramus.

12. Launoius verba illa Siricii; *ſed cùm hujuſmodi fuerit Concilii Capuenſis judicium, &c.* gloſſatur in hunc modum; *ſimplex, & ingenua eſt Siricii Confeſſio, quâ non Capuenſis modò Concilii, ſed etiam delegatorum à Concilio judicum autoritas Romani Pontificis autoritate ſuperior exhibetur.* Sed quis non videt gloſſam à textu eſſe alieniſſimam? Nuſquam Siricius inſinuat Concilii Capuani, aut ejus delegatorum autoritatem eſſe ſuâ ſuperiorem: nec ea potuit ei cogitatio in mentem venire; niſi fortè oblitus eſſet, ſe Romanum Pontificem eſſe; hoc eſt Petri ſucceſſorem, Chriſti Vicarium, totius Eccleſiæ Caput. Non fatetur Siricius ſe nullo modo poſſe judicare de cauſa Bonoſi. Nam ſaltem per appellationem poterat ejus eſſe Judex, ut à Concilio Sardicenſi jam declaratum fuerat; quod ſatis erat, ut ſe ſuperiorem meminiſſet. Non enim appellatur niſi à minore ad majorem:

jorem : ſolùm igitur ſignificat Siricius ſibi *judicandi formam competere non poſſe* ; ideſt non poſſe judicare tanquam à Synodo delegatum, ut inferius explicat his verbis ; NOS QVOQVE EX SYNODI AVTORITATE IVDICARE NON CONVENIT.

13. Decebat ut qui à Synodo deputati fuerant, ſententiam ferrent ; non decebat autem ut ſummus Pontifex, ſe illis adjungens, *quaſi ex Synodi autoritate judicaret*. Non tamen reformandi judicii, ſi opus foret, autoritati *renunciabat Siricius*; imò ſe illam ſibi reſervare inſinuabat hac voce, *primum*. *Ideò*, inquit, *primum eſt ut ii judicent, quibus judicandi facultas eſt data*. An major erat Theſſalonicenſi Epiſcopo autoritas collata, quàm Patriarchæ Alexandrino, quem ſuprà vidimus à ſancto Ambroſio monitum, ut referret judicium ſuum ad Epiſcopum Romanum, & ut talè daretur, quod ei non diſpliceret ; ſed potius ab Eccleſia Romana comprobaretur.

14. Licet autem Siricius circa Bonoſi perſonam judicium integrum deputatis reliquerit, eo quod audiendi eſſent accuſatores, reus, & teſtes ; tamen circa dogma ſententiam tulit. Nam poſt verba ſupra relata ſic proſequitur ; *Sane non poſſumus negare de Mariæ filiis jure reprehenſum* (Bonoſum) *meritoq; veſtram Sanctitatem abhorruiſſe, quod ex eodem utero virginali, ex quo ſecundùm carnem Chriſtus natus eſt, alius partus effuſus ſit, &c.* Sed, inquit Launoius, ad diſtinctionem recurrens, quam alibi deridet, *quod Siricius ut Judex facere non potuit, facit ut privatus Theologus*. Si erraſſet Pontifex in illa reſponſione, quot probra conjeciſſet Launoius in ſcriptores, qui eum ut *privatum Theologum* reſpondiſſe dixiſſent ? Non niſi ex Cathedra poſſe definire Pontificem de rebus fidei conſultum à Judicibus per celebre Concilium deputatis, contendiſſet. At verò quia Romani Pontificis autoritas in eo elucet, quod Delegati à Concilio Capuenſi non ſint auſi judicium ferre, niſi poſtulatâ circa omnia Siricii ſententiâ ; Siricius autem dogma fidei determinaverit, & quæ ad factum, ſeu crimen pertinebant, ipſorum examini remiſerit, ut juxta Concilii Decretum de illo judicarent ; *Cùm hujuſmodi fuerit Concilii Capuenſis judicium, ut finitimi Bonoſo atque ejus accuſatoribus Judices tribuerentur, & præcipuè Macedones, qui cum Epiſcopo Theſſalonicenſi de ejus factis vel cognoſcerent*: Pontifex non jam ut Pontifex, ſed ut privatus Theologus locutus dicitur.

15. Sed

15. Sed quo fundamento nititur hæc Launoii ſententia? *Siricius*, inquit, *in poſtrema Epiſtolæ clauſula ſignificat, ſe definire nihil quod ad Eccleſiæ dogma referatur, ſed expectare quid Delegati à Capuana Synodo Judices definituri ſint.* Sed quomodo definit nihil, qui, ut ait paulò antea Launoius, *opinionem quæ Bonoſo tribuebatur, ſcripturis, & rationi contrariam eſſe oſtendit?* Scilicet quia hoc facit ut privatus Theologus. Quid ergo facit ut ſummus Pontifex? *Expectat quid delegati à Capuana Synodo Judices definituri ſint.* Unde hoc habet Launoius? Ex eo, quod Siricius ſuam Epiſtolam his verbis concludit; *Legimus etiam & omnia percurrimus, vel de eo, quod fratri noſtro, & Coepiſcopo Baſſo in conſortium regendæ Eccleſiæ datus eſt Senecio, vel de cæteris, undè veſtræ normam expectamus ſententiæ.* Atqui in his verbis agitur de alio negotio, nempe de Coadjutore dato Baſſo, non de dogmate fidei. Cur ergo illa verba, *vel de cæteris*, referantur ad doctrinam Bonoſi, de qua jam loqui deſierat.

16. Sed concedamus, etiam de Bonoſo eſſe illa intelligenda: ad quid Siricius delegatorum à Concilio *normam expectat ſententiæ?* Addit Launoius; *Ad quam nimirùm & Siricius & cæteri fidem ſuam dirigant.* Papa igitur, qui ut Theologus privatus delegatis à Concilio ſuam opinionem expoſuerat, ut Summus Pontifex ad eorum ſententiæ normam fidem ſuam dirigere tenebitur; Nec ſolus Siricius, ſed etiam cæteri. O mira autoritas! Ergone qui à Concilio particulari deputantur, ut de unius Epiſcopi *factis cognoſcant*, tam inſigni gaudent non errandi privilegio, ut Romanus Pontifex & cæteri ad eorum ſententiæ normam fidem dirigere teneantur? Tota ergo Eccleſia illis ſuberit. Eam enim repræſentant *Siricius & cæteri.* Parum curat Launoius, ut autoritas ſuprema reſervetur Concilio generali, dummodo Romano Pontifici adimatur. Ut ſubmittatur Papa deputatis à Concilio particulari, cæteros etiam eis ſubjiciet. Ita eſt affectus erga ſanctam Sedem: Ita æquus habendus eſt ejus poteſtatis Judex.

CA-

CAPUT XVIII.

Reſpondetur aliis quibuſdam Launoii objectionibus.

1. SI fortiſſimum Launoii propugnaculum corruit, hoc eſt, ſi *id unum quod* ex ejus mente *graviſſimis quibuſque de Romano Pontifice quæſtionibus fieri ſolitis finem imponit*, Pontificis autoritatem non lædit, ut ſuperiori capite vidimus, parum metuenda ſunt reliqua ejus tela. Itaque ne à propoſito nobis ſcopo longiùs recedamus, cunctis, quæ ille per plures annos commentus eſt adversùs ſanctam Sedem, non opus eſt reſpondere. Ex iis quæ confutavimus ſatis intelliget Lector, quale ſit illius Scriptoris ingenium, quale adversùs Romanam Curiam ejus ſtudium; ne odium dicam. Plurima ex iis, quæ ſcripſit Launoius, ab aliis jam ſcripta, ſed ab aliis etiam confutata fuerant, vel fuerunt poſtea. Itaque nonnulla tantum hic expendemus vel ab illo frequentiùs inculcata, vel ab aliis prætermiſſa.

2. In eadem epiſtola ſeptimi tomi, & in aliis congregat plurima Summorum Pontificum teſtimonia, ut probet ipſos Conciliis ſubeſſe: ſed ex illis non aliud quidquam colligitur, quàm Summos Pontifices Canonum cuſtodes & vindices acerrimos fuiſſe; unde conſtat, quod lib. 1. cap. 12. notavimus, Canonum cuſtodiam, Eccleſiæ Gallicanæ, quæ in ea ponit ſuas libertates, non eſſe propriam, imò veriùs Libertates Eccleſiæ Romanæ poſſe nuncupari. Ne cui autem difficultatem faceſſant illa verba, quibus ſignificari videtur, non poſſe Summos Pontifices Canonibus derogare, animadvertendum eſt, quadrifariam ſecundùm Juris interpretes aliquid fieri non poſſe. Primò validè. Secundò licitè. Tertiò honeſtè. Quartò utiliter. Itaque in omni negotio attendendum monent, non ſolùm quid fieri valeat, ſed etiam quid liceat, quid deceat, quid expediat. In hujuſmodi ergo Pontificum teſtimoniis, in quibus aliquid fieri non poſſe dicitur (quæ pauca ſunt) ex materia, & ex ipſo contextu judicandum eſt, quis ex illis quatuor ſenſibus accipiendus ſit.

3. Pri-

Digitized by Google

3. Primo loco citat Julii epiſtolam ad Orientales; in qua hæc verba habentur; *Id verè ad Synodi tantùm & Epiſcoporum, qui in Synodo fuerunt, contumeliam vergeret, ſi quæ illi tanto ſtudio & curâ velut Deo præſente egiſſent, à nobis ut vana futiliaq; abrogarentur.* Hæc verba à quolibet ſuperiore convenientiſſimè dicerentur. Nam etiam Concilium Oecumenicum de juſto unius Epiſcopi judicio ſic loqueretur; *Id verè ad talis Epiſcopi contumeliam vergeret, ſi quæ ille tanto ſtudio & curâ velut Deo præſente egiſſet, à nobis ut vana futiliaque abrogarentur.* Itaque illa rei judicatæ aut ſtatutæ juſtitiam arguunt, non autem defectum poteſtatis, ad eam retractandam, ſi minus juſta eſſet.

4. Eamdem autem reverentiam Romani Pontifices ſuorum Prædeceſſorum Decretis, quam Conciliorum ſtatutis exhibebant, ut animadvertere licet in his verbis Liberii, quæ ex ejus ad Conſtantium Imperatorem epiſtola citat deinde Launoius. *Nunquam mea ſtatuta, ſed Apoſtolica, ut eſſent ſemper firmata & cuſtodita perfeci, ſecutus morem majorum nihil addi Epiſcopatui Urbis Romæ, nihil minui paſſus ſum.* Addit Launoius; *Hæc adeò ſunt perſpicua, ut explicatione nullâ egeant.* Perſpicua quidem illa ſunt. Sed quid inde? Si enim Apoſtolica Statuta intelligantur, ut ex contextu videntur intelligenda, quæ ab Apoſtolis ſunt conſtituta, non faciunt ad comparationem Pontificis cum Concilio: ſi accipiantur de Summorum Pontificum Decretis, eorum firmitas ſtatuitur contra Launoium. Porrò ſicut abſurdè concluderetur, unum Pontificem eſſe Prædeceſſore ſuo minorem, ex eo quod ejus ſtatuta firmaret, cuſtodiretque: ita ex eo quod Pontifices Conciliorum Canonibus ſe adhærere profitentur, malè colligitur illos eſſe Conciliis inferiores. Proſequitur Launoius; *Sed ſi quâ* (explicatione) *egerent, hæc in Conſtantii & Liberii Dialogo habentur*, ex quo citat ſequentia; *Imperator: unum eſt, quod quæritur. Volo enim te, ubi Eccleſiarum communionem fueris amplexus, mittere iterùm Romam, proinde conſule paci & ſubſcribens Romam redi. Liberius: Romæ jam fratribus valedixi.* Hactenus nihil eſt, quod verba ſuperius relata explicet ad mentem Launoii; fortè lux affulgebit in verbis ſequentibus, quæ Launoius grandioribus characteribus ſignat; *Potiores ſunt Eccleſiæ leges quàm Romana habitatio.* Numquid peremptorium tibi videtur enthymema; *Potiores ſunt leges Eccleſiæ quàm Romana habitatio:*

 Ergo

Ergo Papa ſubjacet Concilio : vel, ergo Papæ judicium in quæſtionibus Fidei non eſt irreformabile : quia præſtat Eccleſiæ legibus obtemperare, quàm Romæ commorari, Concilium Papæ præeminet. Sed probat conſequentiam Launoius, *Nempè*, inquit, *inauditum à ſe Epiſcopum, & ab Adverſariis injuſtè tractatum condemnare non poterat.* Neque Concilium Oecumenicum id poſſet, quia jus naturale ac Divinum violaret, ſi *inauditum à ſe Epiſcopum, & ab adverſariis injuſtè tractatum condemnaret.* Quid etiam inde ſequitur?

5. Cæleſtinus (ut in illis tantùm immoremur, quæ aliquid difficultatis præ ſe ferunt) ſcribit ad Epiſcopos Illyrici, quod refert Launoius, *Dominentur nobis regulæ, non regulis dominemur: ſimus ſubjecti Canonibus, cùm Canonum præcepta ſervamus.* In Concil. Rom. collect. bipart. Lucæ Holſtenii num. 13. quæ verba videntur Romanum Pontificem Canonibus, atque adeò Conciliis, à quibus conditi ſunt Canones ſubjicere. Sed integram epiſtolam legenti patet, Cœleſtinum, licet de ſe, ſicut de aliis præ modeſtia loquatur, tamen hæc in ſe transfiguraſſe, ut ex illo Epiſcopi diſcerent, non plus ſapere, quàm oportet ſapere. In illa enim epiſtola Ruffum Epiſcopum Theſſalonicenſem Vicarium Apoſtolicum per Illyricum conſtituit. *Ita ut*, inquit, *ad eum quidquid de cauſis agitur referatur: ſine ejus conſilio nullus ordinetur, nullus uſurpet eodem inconſcio commiſſam illi Provinciam. Colligere, niſi cum ejus voluntate Epiſcopos non præſumant: per eum etiam ad nos ſi quid eſt referatur.* Probat autem neceſſitatem conſtituendi Vicarii ex eo, quod ad Romanum Pontificem ſpectet ſervandos Canones curare; quos violandos paulò antè fuiſſe commemorat, niſi ipſe occurriſſet, *Quorundam*, inquit, *accuſantium factione frater & Coepiſcopus noſter Felix, ſi non noſtra interveniſſet diligentia, fuiſſet oppreſſus.* Inſinuat præſtandam ſibi obedientiam. *Ita enim*, inquit, *ordinatio cuncta ſe habet, ut majoribus ea quæ ſub his eſſe docentur, obediant, & in hoc gradu regularum cuncta vertuntur.* Deinde probatâ ſuâ, tanquam S. Petri ſucceſſoris autoritate, addit; *Dominentur nobis regulæ, &c.* Unde conſtat regulas illas eſſe, de quibus paulò anteà dixit; *Et in hoc gradu* (ut ſcilicet inferiores majoribus obediant) *regularum cuncta vertuntur.* Atque adeo hæc ad Epiſcopos referenda, quamvis, ut diximus, Cæleſtinus præ modeſtia ſe illis adjungat. Is

etiam

Digitized by Google

etiam ſenſus colligitur ex verbis immediatè ſequentibus. *Sunt culpæ aliquanta non leves, quæ illis innata Provinciis ad nos, cùm ſimus longius, non poſſunt pervenire, &c.* quæ innuunt, Cœleſtinum de ſervandis in Illyrico Canonibus ſermonem facere.

6. Sed etſi hæc verba de ſe Summus Pontifex protuliſſet, ex iis tamen non concluderetur, Summum Pontificem Conciliis ſubjacere. Cùm enim Canones aliquid Divini, aut naturalis juris admixtum plerumque habeant, tenetur quilibet ex ipſa juſtitia naturali aut ex lege Divina obſervare, quod juris naturalis aut Divini eſt. Ita in aliis teſtimoniis quæ à Launoio adducuntur, ut oſtendat, Pontifices ſeſe Canonibus ſubjectos agnoviſſe; ſubjectio illa petitur ex rerum decretarum juſtitia: &, ſi quando etiam conditorum fit mentio, eo tantùm ſpectatur, ut ex ipſorum numero, doctrina, vel ſanctitate inſinuetur, ipſos veritatem aſſecutos. Quamobrem aliunde Launoio conquirendæ eſſent probationes illius ſubjectionis.

7. Poſt Cæleſtinum producitur hoc Sixti III. teſtimonium ex epiſt. ad Epiſcopos Illyricenſes in collect. Rom. ubi ſupra num. 17. *Ut omne corpus capite regitur, ita ipſum caput, niſi ſuo corpore ſuſtentetur, firmitatem & vigorem ſuum perdit, & non tenet quam habuerat Dignitatem.* Sed hæc verba etiam ſeorſim ſumpta, non minus Pontificis, quàm Concilii autoritatem ſignificant. Nam ſi *corpus capite regitur*, Eccleſia regitur à Pontifice, atque adeo qui regit, ei, quæ regitur præeminet. At ſi quis legat integram epiſtolam, fieri non poterit quin Pontificem illic Concilio præferri animadvertat. Creat enim Sixtus Epiſcopum Theſſalonicenſem Vicarium Apoſtolicum cum multis prærogativis, quarum una eſt, ut Epiſcopos in Concilium evocet, qua occaſione hæc ſcribit, quæ certè ſignificant, Pontificem non ſubjacere Concilio, etiam Generali; intelliguntur enim de Concilio Epheſino ſecundùm Holſtenium; *Nec his vos fratres cariſſimi conſtitutis, quæ præter noſtra præcepta Orientalis Synodus decernere voluit, credatis teneri; præter id quidem quod de fide nobis conſentientibus judicabit.*

8. Non eſt prætermittenda Innocentii III. autoritas, quam tum in eadem epiſtola, tum alibi, ut magni momenti ponderat Launoius. Is lib. 3. Regeſt. 15. epiſt. 104. ſic ſcribit

ad Philippum Auguſtum Regem Franciæ divortium inter ſe & Reginam fieri poſtulantem; *Si ſuper hoc abſque Generali deliberatione Concilii determinare aliquid tentaremus, præter Divinam offenſam, & mundanam infamiam, quam ex eo poſſemus incurrere, forſan ordinis & officii noſtri periculum immineret, cùm contra præmiſſam veritatis ſententiam (quod Deus conjunxit homo non ſeparet) noſtra non poſſit autoritas diſpenſare.* Innocentius, ut Launoio videtur, *in his verbis dogmata connectit duo, poteſtatem ſe Concilio minorem habere, & non errandi privilegio ſe carere, quæ Concilio tribuit.* Verum ſi res, de qua eſt ſermo, imo ſi vel ſola verba relata expendantur, nemo facile aſſentietur Launoio. Agitur enim de diſſolvendo matrimonio ritè celebrato ac conſummato, quod jure Divino neutiquam obſcuro, eſt inſolubile. Veritatis enim Oraculum eſt, *quod Deus conjunxit homo non ſeparet.* De illo ita non dubitabat Innocentius, ut metueret, ne ſi diſpenſationem à Philippo petitam concederet, adverſus legem illam Divinam agens, de hæreſi habendus eſſet ſuſpectus, atque adeò à ſua Dignitate deponendus.

9. Non erat igitur quæſtio de exponendo aliquo dubio, circa quod requireretur aut Papæ aut Concilii judicium. Eſt enim adeò certa veritas, ut ſi quis illam indirectè, ac quaſi interpretativè, puta conceſſa contra illius prohibitionem diſpenſatione negaret; ei, *præter Divinam offenſam, & mundanam infamiam, forſan ordinis & officii ſui periculum immineret.* Qua igitur ratione infert Launoius, Innocentium docere, *non errandi privilegio ſe carere*; illudque *Concilio tribuere*? Num dubitabat Pontifex an ex jure Divino eſſet inſolubile matrimonium legitimè contractum & conſummatum; illudque definire non auſus, ne fortè erraret, cauſam cenſebat ad Concilium Generale, utpotè Judicem infallibilem deferendam? Quodnam erat circa fidem dubium, cujus occaſione poſſet hoc privilegium ſibi abnuere, ac Concilio adſcribere! Num etiam ſe ſuper Regis ac Reginæ matrimonio diſpenſare non poſſe agnoſcens, profitetur Concilium Generale illâ poteſtate præditum, atque adeò Papâ majus eſſe? Num quod Deus conjunxit, ſeparari poteſt à Concilio Generali?

10. At, inquies, timet Innocentius, *ne ſi ſuper hoc abſque Generalis deliberatione Concilii determinare aliquid tentaret, ordinis & officii ſui periculum immineret.* Ergo *ſi cum Generalis deliberatione Concilii determinaret*,

Digitized by Google

ret, tale periculum non immineret; atque adeo Concilii poteſtatem ſuâ majorem agnoſcit. Impoſſibilis quidem eſt illa ſuppoſitio. Nec enim poteſt ſummus Pontifex cum Concilio Generali determinare aliquid contra jus Divinum, quale eſſet iſtud. *Id, quod Deus conjunxit, homo poteſt ſeparare.* Si tamen hoc per impoſſibile contingeret, tutus eſſet Pontifex à depoſitione propter aſſenſum Concilii Generalis. A quo enim timeret ne deponeretur? Ideo ne Pontifex Concilio abſolutè ſe ſubditum fatetur?

11. Urgebis ex iis ſaltem verbis inferri, poſſe aliquando deponi Pontificem; atque adeo inferiorem eſſe Concilio, ad quod ſpectaret ejus depoſitio. Docent quidem Doctores quamplurimi, Papam, ſi hæreticus foret, à Concilio exautorari poſſe. Sed ſophiſma eſt Launoii, à dicto ſecundùm quid ad dictum ſimpliciter argumentantis, dum abſolutè concludit Pontificem eſſe Concilio inferiorem, quia in caſu hæreſis Concilio ſubjectus conceditur ab aliquibus; aliis, Papam in hæreſim publicè incidere atque in ea pertinaciter permanere, (quod ad ejus depoſitionem requireretur) poſſe negantibus; aliis denique in eo caſu ipſum, Eccleſiæ membrum, multò magis caput, atque adeo Pontificem eſſe deſinere, nec ab Eccleſia deponendum, ſed depoſitum declarandum aſſerentibus. Malè igitur ex caſu impoſſibili, vel incerto, vel rariſſimo ſtatueretur regula generalis.

12. Et quod mirum eſt, aliqui ex iis Autoribus, quos contra ſummum Pontificem producit, in illis ipſis verbis, quæ profert, ejus ſophiſma diſſolvunt. V. g. in epiſtola penultima ejuſdem tomi primi, Umberti Prædicatorum Magiſtri Generalis quinti teſtimonium allegat, affirmantis Eccleſiam totam ſubeſſe ſummo Pontifici, niſi in caſu, quo eſſet hæreticus. Hæc enim ſunt ejus verba ſermonum didacticorum par. 2. ſerm. 70. à Launoio exſcripta; *Papa, qui eſt ſuper omnes, poteſt deponi ab Eccleſia, quæ tota ſubeſt ei*, IN CASU. Nonne hæc verba (IN CASU) ſubjectionem Generalem excludunt? Quamobrem contra ſe pugnat Launoius, cum prolato illo teſtimonio adjungit; *Hæc ille tantum perinde ac ſi de hac theſi inter omnes conveniſſet, ut certè & illo, & ſuperiori tempore conveniebat, doctrinam hanc Pariſiis, & Bononiæ acceperat, &c. Conveniebat* ergo *inter omnes præſertim Pariſiis, & Bononiæ, Papam eſſe ſuper omnes & totam Eccleſiam ſubeſſe ei*,

ei, niſi IN CASU. Si deprimendæ Pontificiæ autoritatis ardor Launoium non perturbaſſet, hæc & alia ſimilia ſibi adverſari vidiſſet.

13. Abſtinuiſſet Launoius à commendanda Umberti autoritate, ejuſque laudanda ſententia, tanquam Pariſiis & Bononiæ conſentienter recepta, ſi ejus teſtimonium apud Autorem ipſum lectum aut legendum putaſſet: Ibi enim Umbertus nonniſi ex occaſione ſcripſit, Pontificem poſſe deponi ab Eccleſia *in caſu*. Sed præterquam quod aſſerit, quod *tota Eccleſia ſubeſt Pontifici*, totus ille ſermo eſt de Principibus ab Eccleſia deponendis. Ejus titulus eſt; *ſermo in ſolemni depoſitione magnatum ſæcularium per Eccleſiam facienda.* Inter alia autem argumenta, quibus probat Principes ab Eccleſia poſſe deponi, adducit iſtud; *Papa, qui eſt ſuper omnes, poteſt deponi ab Eccleſia, quæ tota ſubeſt ei*, IN CASU: *additq; continuò, ergo multò fortiùs* QUICUMQUE REX DEPONI POTEST A PAPA, CUI OMNES SUBSUNT. Ergo juxta mentem Umberti Papa poteſt deponere quoſcumque Principes. Si tota Eccleſia ſubeſt: ipſe *in caſu* tantum deponi poteſt. Vide quantum præſidii ſuppeditet Umbertus Launoio, & ejus aſſeclis.

14. Innumeris propemodum in locis repetit Launoius, Pium ſecundum etiam in diplomate, quo retractavit ſententiam, quæ Concilium ſupra Pontificem ſtatuit, declaraſſe, illam eſſe antiquam: ac ſuper eo fundamento mirificis laudibus antiquitatem commendat: ſed cauſam deploratam defendere ſe prodit, qui tam miſeris eam tueri nititur argumentis. Pius enim, ut ejus diploma tranquilla mente legentibus patet, ſententiam illam *antiquam* vocat, non abſolutè, ſed quantum ad ſe; quia nimirùm illam olim propugnaverat, & ab ea tardiùs quàm Cardinalis Julianus receſſerat. *Tuebamur*, inquit Pius, *antiquam ſententiam; ille* (Julianus) *novam defendebat. Extollebamus Generalis Concilii autoritatem; ille Apoſtolicæ Sedis poteſtatem magnopere collaudabat.* In eo ſenſu illum, antiquam appellare ſententiam tum alia multa explicant, tum ea quæ immediatè præcedunt: *Sæpe*, inquit Pius, *cum eo* (Juliano) *ſermonem pro veteri conſuetudine miſcuimus, ſæpe de rebus Baſileenſibus diſputavimus. Tuebamur antiquam ſententiam, &c.* Eo igitur modo erat *antiqua ſententia*, quo erat *vetus* Pii *conſuetudo* miſcendi ſermonem cum Juliano.

L I-

LIBER SEXTUS

De firmitate Canonum, & libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, occaſione tertiæ propoſitionis Comitiorum Cleri Gallicani, ſcilicet.

HInc Apoſtolicæ poteſtatis uſum moderandum per Canones ſpiritu Dei conditos, & totius Mundi reverentiâ conſecratos. Valere etiam regulas, mores, & inſtituta à Regno, & Eccleſia Gallicana recepta, Patrumq; terminos manere inconcuſſos, atque id pertinere ad amplitudinem Apoſtolicæ Sedis, ut ſtatuta, & conſuetudines tantæ Sedis, & Eccleſiarum conſenſione firmatæ propriam ſtabilitatem obtineant.

CAPUT PRIMUM.

Summarium propoſitionis examen.

1. P*Oteſtatis uſum* non poteſtatem ipſam ſummi Pontificis moderandam cenſent Illuſtriſſimi Antiſtites: quia nimirùm autoritati à Chriſto ipſo collatæ ſolus qui contulit poteſt modum ponere, ac limites præfigere. Sed videtur quemadmodum poteſtatem, ita & poteſtatis uſum, ſolus qui conceſſit poſſe moderari, niſi eam facultatem alteri permiſerit; quæ facultas cui, quando, quatenus ſit indulta, ignoramus. Scimus quidem *ineſſe Apoſtolicæ Sedi, ac Petri ſucceſſoribus Chriſti Vicariis rerum ſpiritualium plenam poteſtatem*, ut habet ſecunda propoſitio, ſed à quo

quo poſſit illius poteſtatis uſus impediri, ac ligari; undè habemus?

2. Docent Illuſtriſſimi Præſules, id fieri debere *per Canones ſpiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ conſacratos.* Abſit, ut ego putem debere ſummum Pontificem Divinas illas, & ubique receptas regulas perfringere; quin etiam ex animo cuperem, ut ad illarum obſervationem alios adigeret, præſertim in Gallia, ubi, ut notavit Autor libelli Gallico idiomate conſcripti occaſione rerum in Comitiis Cleri illius Regni tractandarum, vix alia in re viget auctoritas Romani Pontificis, quàm in concedenda prætermittendorum Canonum venia.

3. Poteſtatem igitur Romani Pontificis ad diſpenſandum ſuper Canonibus agnoſcunt Galli, ſiquidem tam frequenter eam implorant: Uſum illius eſſe moderandum, & nos agnoſcimus, idque Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ac conſequenter Chriſtianis moribus plurimùm conducere arbitramur: ſed quia incidunt interdum cauſæ, ob quas à jure communi, atque à Canonibus, vel à Canonum littera, recedendum videatur, cujus erit tunc temporis dubium ſolvere? Nec enim pro quibuſlibet rebus congregari generalia Concilia poſſunt. Nonne Summi Pontificis, cùm Canonum ſit non ſolùm cuſtos, & vindex, ſed etiam interpres? Itaque vel nulla, vel neceſſaria, vel dubia erit cauſa, propter quam prætermittentur Canones: ſi neceſſaria vel dubia, pro Papa, utpotè Superiore, judicandum erit, ipſique parendum. Abſque ulla verò cauſa ipſum Canones *ſpiritu Dei conditos, & totius mundi reverentiâ conſecratos* violaturum non exiſtimo: quod ſi tale aliquid ejus Officiales, tentarent; id unum à Clero Gallicano poſtularem, ut eâ ſe ratione gereret erga ſanctam Sedem, quâ ſe habet erga Regem, cùm à Regiis Officialibus injuriam aliquam patitur.

4. Non enim minor reverentia debetur in ſpiritualibus Chriſti Vicario, quam in temporalibus Principi ſæculari; nec minus ſcandaloſum, ac Religioni periculoſum eſt ſummo Pontifici adverſari, prætextu violatorum Canonum, quàm ſocietati civili, ac tranquillitati publicæ Poteſtatibus Mundi reſiſtere, cùm injuſta exigunt. Sed quàm magis metuendum eſt, ne qui tam generosè in ſupremum Paſtorem inſurgunt,

gunt, quaſi Canones violet cùm Canonum obſervationem urget, Principibus Sæcularibus, eorumque Miniſtris non ſolùm temporalia, ſed etiam ſpiritualia Eccleſiæ jura uſurpantibus, ultrò obſequantur, ne dum ſe viriliter, pro ſuo Paſtorali officio, atque ad exemplum Sanctorum quamplurium Antiſtitum, quos hiſtoriæ celebrant, & univerſa veneratur Eccleſia, non opponant. Exemplo ſunt conceſſio Regaliæ non expectato Papæ conſenſu, ad quem delatum fuerat negotium, quique Concilii Lugdunenſis Decretum exequendum curabat, & declaratio circa poteſtatem Eccleſiæ eâ occaſione facta.

5. Quas *regulas*, quos *mores*, quæ *inſtituta* valere contendant Illuſtriſſimi Antiſtites, non ſatis capio; quandoquidem illa à *Regno, & Eccleſiâ Gallicanâ recepta* dicuntur. His namque verbis, niſi fortè Regnum, & Eccleſia copulativè ſumantur, quod magis crediderim, viderentur, non ſolùm diſciplinam Canonicam in Eccleſiis illius Regni vigentem retinere velle, quod quamdam præſefert Religionis ſpeciem, ſed etiam innumeros abuſus, qui contra jura, & libertatem Eccleſiæ à Magiſtratibus ſæcularibus inducti ſunt, & quæ ceu Regni leges habentur, quales ſunt appellationes tanquam ab abuſu, judicia criminalia de perſonis Eccleſiaſticis in Tribunalibus Laicorum prætextu caſuum privilegiatorum, cognitio cauſarum Eccleſiaſticarum, & ſpiritualium ſub prætextu poſſeſſorii, & alia multa, de quibus recurret ſermo, ubi de ſingulis libertatum Eccleſiæ Gallicanæ capitibus tractandum erit.

6. Sequitur in prædicta propoſitione; *Patrumq; terminos manere inconcuſſos, atque id pertinere ad amplitudinem Apoſtolicæ Sedis, ut ſtatuta, & conſuetudines tantæ Sedis, & Eccleſiarum conſenſione firmatæ propriam ſtabilitatem obtineant.* Magnifica verba, &, prout ſonant, obviis ulnis excipienda? Si enim *per regulas, mores, & inſtituta à Regno, & Eccleſiâ Gallicanâ recepta*, nihil aliud intelligitur, niſi *ſtatuta, & conſuetudines Apoſtolicæ Sedis, & Eccleſiarum conſenſione firmatæ*, æquiſſimum eſt, *ut propriam ſtabilitatem obtineant, Patrumq; termini maneant inconcuſſi.* Operæ autem pretium eſſet ſtatuta ejuſmodi, & conſuetudines percenſere, ac quid, & à quo in illa peccetur notare, promptiſſimumque remedium apponere.

7. Alioquin enim nequaquam tollitur ſuſpicio, ne ſub honeſtorum verborum ſpecie occultetur animus ſanctæ Sedis Decreta propriis rationibus accomodandi, & quidquid minus commodum viſum fuerit, licet aliàs Canonicæ diſciplinæ congruum, & Eccleſiæ utile, reſpuendi.

8. Quamvis autem non conſtet quæ ſint illa ſtatuta & conſuetudines; ſummo tamen Pontifici opponi intelligimus, & ex temporis circumſtantia conjicitur ea eſſe præſertim, quæ in negotiis ſuperioribus his annis geſtis, violata eſſe querebantur Epiſcopi. Itaque in hoc libro de poteſtate ſummi Pontificis in Gallia, ac de articulis illis præcipuè agemus, in quibus libertates Eccleſiæ Gallicanæ læſæ dicebantur. Alia enim illarum libertatum capita particularia tunc tractabuntur, cùm percurretur collectio Petri Puteani, aliorumque illarum defenſorum.

CAPUT II.

De autoritate ſummi Pontificis in Eccleſiam Gallicanam.

1. TAm altè Gallorum animis impreſſus fuit de ſuprema Romani Pontificis dignitate, & autoritate ſenſus, ut poſterioribus etiam ſæculis, cùm eam intra certos terminos concludere conarentur florentiſſimi illius Regni Scriptores, alii quidem indignati propter incommoda, quæ ſibi ex abuſu Pontificiæ poteſtatis accidiſſe putabant; alii ad tuendam, vel potiùs augendam Regiam Majeſtatem, & juriſdictionem: nunquam tamen illam magnificis laudibus non evexerint. Nihil enim illorum libros legentibus frequentiùs occurrit, quàm Papam eſſe Chriſti Vicarium, primum Eccleſiæ Paſtorem, ſucceſſorem ſancti Petri, ejus juriſdictionem ad omnes Chriſtiani orbis partes pertingere, aliaque innumera his ſimilia, quæ cùm à Gallis proferuntur, avitum, ac ferè ingenitum teſtantur illius nationis erga ſanctam Sedem ſtudium, magis fortè quàm modernorum affectum.

2. Quando igitur primùm Gallicis Autoribus accidit ut de-

debitam ſanctæ Sedi reverentiam violarent, vel obedientiæ vires infringerent; illuc, ut jam diximus aut indignatione, aut perturbatione, aut nimio tuendæ poteſtatis ſæcularis deſiderio impulſi ſunt. Quod enim aliquibus Schiſmaticorum nomine ſuſpecti ſunt, aut inimicorum invidia eſt, aut Politicorum minæ, ut tanti mali timore perterrita Curia Romana ab imponendis novis, gravibuſque oneribus abſtineat, aut fortè juſtus piorum metus, ne, ſi creſcat Pontificiorum mandatorum neglectus, in contemptum tranſeat, qui à ſchiſmate ſolet non longè abeſſe.

3. Certè cùm Hæreticorum temeritas ſummi Pontificis Primatui bellum indicere auſa eſt, hanc, & Præſules Decretis, & Doctores ſcriptis, & Principes quantùm per tempora licuit, armis compreſſerunt, ut quidquid contra ſacram illam poteſtatem etiamnum aut fit, aut dicitur, Autoribus ſolis, non toti Galliæ adſcribendum ſit. Si quis autem hæc gratis dicta exiſtimet, libros de hoc argumento editos legat, præſertim quos in lucem emiſit anno 1622. Michael Mauclerus Doctor Pariſinus de Monarchia Divina Eccleſiaſtica, & ſæculari Chriſtiana, quos ſummo Pontifici, & Galliarum Regi dicavit; utque illud Gallorum ſtudium, licet Bellorum, aut ſchiſmatis temporibus remiſſum, non tamen pœnitus intermiſſum, ab Atavis profectum, & continuâ ſerie propagatum cernat, percurrat Galliæ monumenta quæ Pater Sirmondus ſocietatis Jeſu ſub titulo Conciliorum Galliæ, aliique ſub eodem, aut aliis titulis collegerunt. Mutuis enim, & Gallorum erga ſanctam Sedem obſequii, & ſummorum Pontificum erga Eccleſiam Gallicanam benevolentiæ, & exiſtimationis ſignis plena ſunt.

4. Iſtud autem non in illis tantùm advertere licet, quæ tempore profundiſſimæ pacis, aut arctioris concordiæ prodierunt, ſed & in illis, quæ inter contentiones edita ſunt. Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis, qui omnium ferè primus acriùs, aut, ut verum dicam, pertinaciùs ſummis Pontificibus reſtitit, quemque Galli ſtrenuum libertatis ſuæ defenſorem, & quaſi anteſignanum prædicant, hoc eſt, ut ipſi volunt, antiquorum Canonum vindicem, Papam omnium Eccleſiarum Pontificem & cunctorum Epiſcoporum Patrem,

ac Magiſtrum eſſe profitetur; *mox veſtri*, ſic ſcribit ad Nicolaum I. *Omnium Eccleſiarum Pontificis, cunctorumque Epiſcoporum Patris, ac Magiſtri regulare judicium ſire convenit.* Plures extant ſivè Hincmari ſolius, ſive aliorum Epiſcoporum Galliæ, illius ductum ſequentium epiſtolæ, in quarum ſuperſcriptionibus Romanus Pontifex Papa univerſalis dicitur.

5. Sed quo poſſet, ut alibi notavimus, argumento evidentiùs demonſtrari Juriſdictio ſummi Pontificis in Gallia, quàm authenticâ declaratione Prælatorum Pariſiis congregatorum menſibus Martii, & May anno 1681; certè metuendum non eſt, nè illi Antiſtites urbanitatis cauſa jus ſummi Pontificis ultra debitos fines extulerint, quandoquidem ea de cauſa convenerant, ut Curiæ Romanæ Officialibus obſiſterent, quos Juriſdictionis Pontificiæ metas tranſgreſſos eſſe conquerebantur. Nec dubium eſt, quin quæcumque ſcripſerunt, accuratiſſimè, ac dudùm expenderint. Hæc de ſummo Pontifice ad amuſſim, ut arbitror, pluſquam ſemel revocata, ſcripſerunt; „ Caput eſt Eccleſiæ: Centrum unitatis: „ obtinet ille in nos Primatum autoritatis, & juriſdictionis „ ſibi à Chriſto Jeſu in perſona S. Petri collatum. Qui ab hac „ veritate diſſentiret, ſchiſmaticus, imò, & hæreticus eſ- „ ſet.

6. Licet autem antiquæ diutiſſimæque erga ſummum Pontificem obſervantiæ, atque obedientiæ veſtigia etiamnum in Gallia ſuperſint; ſi quis tamen ea cum antiquis monumentis conferat, facilè obſervabit, longè declinaſſe poſtremis ſæculis illius Regni homines, maximè laicos, ab antiquiorum inſtituto: ut nemo ſit quin laudes Eccleſiæ Gallicanæ olim hac de cauſa meritò impenſas, hodiè non integras ei deberi judicet.

7. Immotæ tamen omni ævo perſtant rationes, quæ reverentiam, & obedientiam erga Chriſti Vicarium ſuadent: quandoquidem, ut profitentur Illuſtriſſimi Antiſtites; Primatus autoritatis, & juriſdictionis ei à Chriſto in perſona S. Petri collatus eſt, atque adeò ex inſtitutione Chriſti Caput eſt Eccleſiæ, Centrum unitatis.

8. Illam Sedis prærogativam, ejus originem, ac firmitatem fuſè, ac validè ſtatuit Nicolaus I. Epiſt. 8. quæ eſt ad Im-

Digitized by Google

Imperatorem Michaelem; *Eccleſia Romana*, inquit, *privilegia Chriſti ore in Beato Petro firmata, a ſanctis univerſalibus Synodis celebrata, atque à cuncta Eccleſia jugiter venerata, nullatenus poſſunt minui, nullatenus infringi, nullatenus commutari, quoniam fundamentum quod Deus poſuit, humanus non valet amovere conatus: Et quod Deus ſtatuit firmum, validumq́; conſiſtit. Illeq́; potiſſimum peccat, qui Dei ordinationi reſiſtere tentat. Privilegia inquam, iſtius Sedis, vel Eccleſiæ perpetua ſunt, Divinitùs radicata, atque plantata ſunt; impingi poſſunt, transferri non poſſunt; trahi poſſunt, evelli non poſſunt. Iſta igitur privilegia huic ſanctæ Sedi à Chriſto donata, à Synodis non donata, ſed jam ſolummodò celebrata, & venerata.* Et infrà; *Proinde animadvertendum eſt, quia non Nicæna, non denique ulla Synodus quodquam Romanæ Eccleſiæ contulit privilegium, quæ in Petro noverat eam totius juræ poteſtatis pleniter meruiſſe, & cunctarum Chriſti ovium regimen accepiſſe, ſicut Beatus Præſul (Bonifacius) atteſtatur univerſis Epiſcopis per Theſſaliam conſtitutis ſcribens; Inſtitutio univerſalis naſcentis Eccleſiæ de B. Petri ſumpſit honore principium, in quo regimen ejus, & ſumma conſiſtit. Ex ejus enim Eccleſiaſtica diſciplina per omnes Eccleſias Religionis jam creſcente cultura fonte manavit. Nicænæ Synodi non aliud præcepta teſtantur. Adeo ut non aliquid ſuper eum auſa ſit conſtituere, cùm videret nihil ſupra meritum ſuum poſſe conferri. Omnia denique huic noverat Domini ſermone conceſſa.* Bonifacii I. Epiſtolam, cujus hic refertur fragmentum, integram edidit Holſtenius inter Acta Synodi Romanæ ſub Bonifacio Papa II. pag. 65.

9. Huic ſummorum Pontificum doctrinæ conſonat ſanctus Bernardus de conſiderat. lib. 3. cap. 8. Eugenium III. ſic alloquens; *Sunt quidem, & alii Cœli Janitores, & Gregum Paſtores, ſed tu tantò glorioſiùs, quantò & differentiùs utrumque præ cæteris nomen hæreditaſti. Habent illi aſſignatos ſibi greges, ſinguli ſingulos;* TIBI VNIVERSI CREDITI SVNT, *uni unus, nec modò ovium, ſed & Paſtorum, tu unus omnium Paſtor. Cui enim, non dico Epiſcoporum, ſed etiam Apoſtolorum, ſic abſolutè, & indiſcretè tota commiſſæ ſunt oves? Si me amas Petre, Paſce oves meas. Quas? Illius, vel illius populos Civitatis, aut Regionis, aut certi Regni? Oves meas, inquit. Cui non planum non deſignaſſe aliquas, ſed aſſignaſſe omnes? Nihil excipitur, ubi diſtinguitur nihil, &c.*

10. Joannes Gerſonius Cancellarius Pariſienſis in tract. de vita ſpirituali animæ lect. 3. poſtquam ſummi Pontificis autoritatis partem præcipuam his verbis expreſſit; *Habet itaque*

Digitized by Google

Papa primò dominium ſuperioritatis à Chriſto ſupra totam Eccleſiam cum plenitudine poteſtatis in eis, quæ ſpirituale regimen Eccleſiæ propriè dictum reſpiciunt, &c. Deindè reſumit; *Prima poteſtas cognoſcitur ex Evangeliis, & Actibus Apoſtolorum, & ex iis, quæ per ſucceſſivam relationem eorum ad nos tantâ certitudine ſunt devoluta, ut meritò temerarius, & ſcandaloſus, imò ſchiſmaticus judicetur, qui poteſtatem hanc, vel abolere, vel diminuere præſumpſerit....... Sed Textus Evangelicus, & Conciliorum generalium determinatio, & Eccleſiæ univerſalis conſenſus tantus, & aſſertio, imò & ratio naturalis præſuppoſitâ fide pro hac ſuperioritate tam apte faciunt, ut contra eum, qui ſe pro Catholico gerit, negantem hoc, magis ſit deſtitutione, quàm diſputatione certandum....... Hæc poteſtas tam immediatè à Deo collata eſt, ut tota Eccleſia illam neque deſtruere, neque noviter, ſi tolleretur, ædificare valeret.* Eandem tradit doctrinam lect. 2. ubi ſummi Pontificis Primatum his verbis adſtruit; *In tertio gradu reponentur leges Divinæ immediatè à Chriſto traditæ, aut ab eis dicto modo deductæ, quæ per ſucceſſivam relationem Apoſtolorum, & aliorum ad nos æquivalentem Scripturæ Canonicæ notificatæ ſunt, ut fortè eſt iſta lex;* UNIVERSALIS ECCLESIA PONTIFICI ROMANO SVBIECTA SIT...... *Quod ſit lex purè Divina, patet, quia niſi ſic, poſſet humanâ traditione Primatus iſte caſſari;* Notanda ſunt hæc verba, VNIVERSALIS ECCLESIA ROMANO PONTIFICI SVBIECTA SIT.

11. Hæc quidem ità in communi dicta negantur à nemine Catholico, quia nemini ſunt incommoda, ſed cùm ad praxim deducenda ſunt, autoritas Concilii generalis, libertas Eccleſiæ, Canones, & ſimilia opponuntur, quaſi verò illa excepta intelligantur in verbis Chriſti, aut etiam in declarationibus ſolemnibus. Quis v. g. ità interpretatur juramentum quod à ſingulis Epiſcopis tempore conſecrationis præſtatur; *Decreta, ordinationes, ſententias, diſpoſitiones, reſervationes, proviſiones, & mandata Apoſtolica totis viribus obſervabo, & faciam ab aliis obſervari...... mandata Apoſtolica humiliter recipiam, & quàm diligentiſſime exequar;* ſive hæc cum æquivocatione promittantur, ſive ſimpliciter promiſſa non impleantur, quomodò juramento, quod interponitur, non fit injuria? Idem dic de aliis juramentis, puta de eo, quod ex antiqua conſuetudine exigitur à promovendis ad gradus in Univerſitate Pariſienſi.

12. *Sed dicit aliquis, debitam ei* (Eccleſiæ Romanæ) *reverentiam exhibebo, & nihil amplius:* huic objectioni, quam S. Bernardus

Digitized by Google

dus epiſt. 131. ſcribens ad Mediolanenſes, præoccupavit, ejuſdem S. Doctoris verbis ſatisfacio; *Eſto, fac quod dicis, quia ſi exhibeas debitam, & plenam. Plenitudo ſiquidem poteſtatis ſuper univerſas orbis Eccleſias ſingulari prærogativa Apoſtolicæ Sedi donata eſt. Qui igitur huic poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.*

CAPUT III.

Utrum Papa habeat immediatam juriſdictionem ſuper Eccleſiæ univerſæ fideles.

1. Fatentur quidem omnes Catholici datam à Chriſto ſummis Pontificibus in perſona B. Petri curam, & poteſtatem invigilandi ſupra reliquos Eccleſiæ Paſtores, maximè ut ſalva ſemper ſit fides, & Religio. *Paſce oves meas* Joann. 21. *Rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Luc. 22. Sed videntur aliqui dubitare, utrum illa Romanorum Antiſtitum autoritas ſolùm circa Paſtores verſetur, ut illi gregibus ſuis attendant, illoſque, ac ſeipſos juxta præſcriptas à Chriſto, & ab Eccleſia univerſa regulas gubernent: An verò etiam ad fideles, Prælatis inferioribus ſubditos, ſeſe extendat, dum ſuperiores immediati ſuis officiis non deſunt. Concedunt enim ſummum Pontificem poſſe aliorum defectus ſupplere extra ordinem, dum ordinariæ viæ non ſuppetunt.

2. In quo repoſita eſſet Romani Pontificis autoritas, non ſatis clarè ſtatim omnibus perſpectum fuit. Quia enim perſecutionum tempore, vel ſchiſmatum, aliarumque calamitatum, impedita erat exterior capitis cum membris communio, ſtante ſemper interna fidei, ac charitatis unione, vix à Romano Pontifice ad alios præſertim remotos Paſtores, aut greges primis tribus ſæculis aliud, quàm quædam Epiſtolæ, pervenire potuit. Quamobrem Epiſcopi populos, ac ſe ipſos à tanto tempore ſuo judicio, vel cum aliorum conſilio regere ſoliti, Papæ autoritatem ab impedimentis, quibus diſtenta fuerat, ſolutam, non tam ſubitò exceperunt; ſed alii citiùs, alii tardiùs, nunc in iſto, nunc in illo capi-

te

Digitized by Google

te prout ſeſe offerebat occaſio : donec integram libertatem conſecuta, ſuum ubique robur obtinuit; quamquam variis motibus, modò ex Hæreticorum, modò ex Schiſmaticorum, modò ex eorum etiam, qui ab Eccleſia non deſciverant, parte, impeti nunquam deſtitit.

3. Et ne contra inſtitutum noſtrum extra Galliam evagemur, non defuerunt in eo Regno qui ſummi Pontificis Primatum à Chriſto fundatum confitentes, id tantum muneris, & poteſtatis ei aſſignarent, ut daret operam ne Paſtores à propriis ſuis officiis recederent : Cæterùm non poſſe Papam, niſi propter illorum negligentiam, aut malitiam, in foro externo cauſarum judicium ad ſe trahere; ſed tunc tantùm eas judicare, cùm ad ſe per appellationem, aut aliam viam juridicam eſſent devolutæ; Nec in foro interno pœnitentiæ Sacramentum per ſe, vel per alios conferre, renitentibus propriis Paſtoribus; eandem ferè, nec majorem in omnes Provincias Romano Pontifici, quam unicuique Metropolitano in ſuam Provinciam, facultatem tribuentes.

4. Hujus opinionis præcipuum videtur eſſe fundamentum, quod cùm Epiſcoporum juriſdictio à Chriſto ipſo immediatè profluxerit, non poſſit eam ſummus Pontifex vel tollere, vel imminuere, nec ſtatutum à ſponſo Eccleſiæ ordinem confundere; cujus potius ſervandi cauſâ, majorem cæteris accepit poteſtatem. Sed quemadmodum Epiſcoporum juriſdictio immediata in omnes ſuarum Diœceſium fideles, quibus particulares Parochi præſunt, etiam jure Divino, ut plures ſcriptores Gallicani volunt, Eccleſiarum illarum particularium ordinem non pervertit, quamvis Epiſcopus poſſit non ſolùm invigilare, ut Parochi officiis ſuis ritè fungantur, ſed etiam Parochianos per ſe gubernare, illorum confeſſiones per ſe, vel per Confeſſarios Delegatos audire, aliaque omnia officia Parochialia gerere. Ita non ſequetur Eccleſiaſticæ Hierarchiæ confuſio, etſi ſummus Pontifex in aliorum Epiſcoporum Diœceſibus functiones omnes Epiſcopales per ſe, vel per alios exercendi habeat facultatem : etſi Epiſcoporum juriſdictio non à ſummo Pontifice, ſed à Chriſto ipſo manaret, quam quæſtionem in libro 8. fusè proſequemur.

5. At, inquies, illa regiminum multiplicitas multa haberet

beret incommoda. Si enim diverſa eſſent, confuſionem non poſſent non parere, Ordinariorum Paſtorum contemptum inducere, ſcandalum excitare, charitatem minuere, &c. Verùm illa ipſa mala conſequuntur, cùm Epiſcopi in Parochorum, præſertim juxta Canonicam diſciplinam proprios, ac Parochianorum mores, rectè inſtituentium, Parochias extraneos Sacerdotes immittunt, quorum eſt vivendi, & gubernandi ratio diverſa. Ubique obeſt multitudo inordinata: ubique prodeſt, ſi ordinem ſequatur: Si omnes eundem finem intendant, omnes ad amplectenda opportuniora media parati ſint, jucundiùs, expeditiùs, ac feliciùs ad metam omnes pervenient; Si quiſque quod ſuum, non quod Jeſu Chriſti eſt, quærat; Si ſuo quiſque judicio duci, non aliorum conſilium audire, nedum non ſequi voluerit, pacis, ac tranquillitatis, fructuſque omnis jacturam ſequi neceſſe eſt. Sic ſe res omnes humanæ habent. Quotuſquiſque eſt qui ſua interdum autoritate non abutatur. Si ergò legitima non cenſeatur poteſtas, quâ quis abuti poteſt, æqualitatem inter omnes homines reponere oportebit, ex qua graviora, & numeroſiora pericula certiſſimè orientur.

6. Debent quidem ſummi Pontifices, ut ſæpè notavimus, Canones, præſertim Conciliorum œcumenicorum, quorum ſunt Cuſtodes, & exequi, & exequendos curare: Nec Paſtoribus, greges ſuos rectè adminiſtrantibus, obſtare, aut in eorum regimen ſine neceſſitate ſeſe ingerere debent. Concordata ſervare, ac quæcumque pacis ſunt, ſectari. Si ſecus agant, humiliter monendi ſunt, imo & liberè, ſi opus ſit: non tamen idcirco debita officia prætermittenda. *Quid tam indignum tibi* (verba ſunt S. Bernardi ad Eugenium III. de conſiderat. lib. 3. cap. 4.) *quàm ut totum tenens, non ſis contentus toto, niſi minutias quaſdam, atque exiguas portiones ipſius tibi creditæ Univerſitatis, tanquam non ſint tuæ, ſatagas, neſcio quomodo adhuc facere tuas? ..... Erras, ſi ut ſummam, ita, & ſolam inſtitutam à Deo veſtram Apoſtolicam autoritatem exiſtimas. Si hoc ſentis, diſſentis ab eo, qui ait: Non eſt poteſtas niſi à Deo.* Et licet ibidem graviſſimè conqueratur apud Eugenium III. de exemptionibus, quibus inferiores ſuperioribus immediatis ſubtrahebantur; expreſſè tamen declarat eam, & quidem ſummam, & pleniſſimam penes Romanum Pontifi-

tificem eſſe poteſtatem. *Sic ſactitando*, inquit, *probatis vos habere plenitudinem poteſtatis, ſed juſtitiæ fortè non ita. Facitis hoc, quia poteſtis, ſed utrum hoc debeatis, quæſtio eſt.*

7. Adeò certum habebat ſanctus ille Abbas, Jurium Epiſcopalium, & Hierarchici ordinis nihilominus ſtudioſiſſimus, ſummum Pontificem in Chriſtianos omnes etiam Laicos juriſdictionem immediatam habere, ut illud tanquam indubitatum ſupponens, autoritatem in Epiſcopos ipſos tanquam aliquid maius extollat. *Habent* (inquit de conſideratione lib. 2. cap. 8.) *illi ſibi adſignatos greges, ſingulis ſingulos* TIBI VNIVERSI CREDITI, *uni unus. Nec modo ovium*, SED ET PASTORVM *tu unus omnium Paſtor*, *&c.*

8. Magni ponderis eſt ſine dubio hujus S. Doctoris autoritas, & Gallis magnoperè veneranda, ut potè à Gallia oriundi, in Gallia educati, Gallicanorum Epiſcoporum juriſdictionis ſtrenuiſſimi Patroni, ſummis Pontificibus, eorumque Curiæ adulari neſcii. Cùm eſſet reliquorum Eccleſiæ Patrum doctrinâ inſtructiſſimus, illorumque veſtigiis, uti in aliis, ita in hac quoque materia ſine dubio inhærebat. Suo autem exemplo docet nos de abuſibus poteſtatis conqueri licere; nec tamen ob abuſus, poteſtatem ipſam à Deo conceſſam negari poſſe.

9. Si ſummi Pontificis poteſtas ex jure Divino metienda eſt, ampliſſimam illam eſſe concedendum erit, cùm in rebus ſpiritualibus nullam exceptionem legamus à Chriſto appoſitam; & communis ſit Juriſconſultorum cum Bartolo ſententia quæſt. 9. num. 11. *ubi lex generaliter loquitur, & non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus*; aut, ut appoſitè ad propoſitum noſtrum S. Bernardus; *Nihil excipitur, ubi diſtinguitur nihil.* Dum enim Chriſtus Petro fratres confirmare præcepit, eo nomine omnes complectebatur fideles. Quotquot enim eundem Patrem Deum, & eandem Matrem Eccleſiam agnoſcunt, fratres paſſim in ſacris litteris nominantur.

10. Dum etiam Chriſtus Petro paſcendas oves commiſit, non ſolos commendavit Prælatos, qui ſunt velut gregis arietes, ſed & ſuperiores, & inferiores non ſolum oves, ſed etiam agnos, ut qui à Petro, & ejus Succeſſoribus paſci recuſet, Chriſti ſe nec ovem, nec agnum eſſe fateatur. Sanctus Leo

ſerm.

Digitized by Google

ſerm. 3. de ſua aſſumptione, ſanctum Petrum à Chriſto electum docet, ut omnes gentes ad fidem vocaret, ut Apoſtolis, & Prælatis reliquis præeſſet, ac denique ut omnes Chriſti fideles regeret: *De toto Mundo unus Petrus eligitur, qui & univerſarum gentium vocationi, & omnibus Apoſtolis, cunctiſq; Eccleſiæ Patribus præponatur, ut quamvis in populo Dei multi Sacerdotes ſint, multiq; Paſtores; omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Chriſtus.*

11. Autor libelli, in quo deſcribitur exilium, & mors S. Martini Papæ, quique habetur inter illius ſancti Pontificis epiſtolas in ſexto tomo Conciliorum Patris Labbei, appellat eum ſub initium, *Sacerdotum Principem, & Apoſtolicum univerſalem Papam:* circa medium autem, *Summum, & Apoſtolicum, atque præcipuum Paſtorem omnium Chriſtianorum.* Ex illius ergo Autoris, S. Martino coætanei (teſtatur enim ſe quæ narrat ex parte vidiſſe, ac recenter geſta) verbis conſtat tunc, ſcilicet circa annum 653. Romanum Pontificem habuiſſe juriſdictionem immediatam in omnes fideles, quandoquidem præcipuus Paſtor omnium Chriſtianorum dicebatur. Quomodo enim præcipuus eſſet Paſtor eorum, quos regendi, & paſcendi per ſe poteſtatem non haberet? Quæ ratio probat ſummum Pontificem, ſicut abinitio Paſtor omnium Chriſtianorum ex inſtitutione Chriſti extitit, ita immediatam in illos juriſdictionem ſemper obtinuiſſe.

12. Idem ſignificare videntur hæc verba Facultatis Theologiæ Pariſienſis in cenſura nuper edita, *Romanum Epiſcopum unum eſſe jure Divino in Eccleſia Pontificem, cui omnes Chriſtiani parere teneantur;* quæ in multis antiquioribus ejuſdem Facultatis Decretis leguntur. Luculentiùs teſtimonium mox proferemus.

13. Verùm quia uſus, optimus habetur legis interpres, videndum eſt; quæ fuerit autoritatis Pontificiæ praxis illis temporibus, cùm eâ liberè uti Papæ potuerunt, cumque diligentiùs, & clariùs cognita fuit. Quamquam enim omni ævo aliqua identidem ejus ſpecimina edita fuerint, tamen cùm per tria prima ſæcula ferè omninò à Tyrannis ligata fuerit, ideoque ejus exercitium quaſi novum quiddam aliquoties Epiſcopos, præſertim Africanos, commoverit, non potuit tam citò ſuum explicare fulgorem, & omnibus innoteſcere. Non eſt illuſtrior ſupremæ, atque immediatæ in Chriſtianos Pontifi-

Digitized by Google

ciæ juriſdictionis uſus, quàm dum immediatis Paſtoribus ſubtrahuntur, ne dum per concurſum cum Paſtoribus ipſis immediatis, aut per præventionem judicantur; maximè ſi Paſtores ipſi immediati, primùm quidem renitentes ob rei novitatem, & à novitate ortam obſcuritatem, deindè re diligentiùs expenſâ, & evidentiùs perſpectâ aſſenſum præbeant. Atqui plurima ſunt exempla ſubductorum ab Epiſcopali juriſdictione, non ſolùm privatorum hominum, ſed etiam Communitatum, & Ordinum integrorum; cui quidem ſubductioni, licet aliquandiu reſtiterint Epiſcopi, ut videre eſt apud Petrum de Marca lib. 4. cap. 8. & paſſim in Hiſtoria Univerſitatis Pariſienſis; poſteà tamen acquieverunt, ut ex antiqua, & pacifica poſſeſſione demonſtratur.

14. Jus illud ſummi Pontificis declaravit celeberrimus Eccleſiaſticæ juriſdictionis defenſor Petrus Bertrandi Epiſcopus Eduenſis de orig. & uſu juriſdictionum quæſt. 3. *Omnes Chriſtiani*, inquit, *Principes terræ & cæteri homines Epiſcopis obedire debent, ut B. Petrus præcipiebat. Ab hac tamen obedientia ſeu ſubjectione, Papa, qui eſt ſupremus in Eccleſia, poteſt aliquos eximere.*

15. Nec objici poteſt illud ſummorum Pontificum uſurpationi tribuendum: Temerarium enim eſſet, injuſtitiæ tam odioſæ Pontifices damnare, pietate, ac doctrinâ inſignes, ac quorum etiam merita Deus miraculis illuſtravit, aut Epiſcopos Gallicanos ſanctitate, ac rerum Eccleſiaſticarum peritiâ, conſpicuos, in tuendis propriis juribus, ſeu potiùs Eccleſiaſticæ Hierarchiæ ordine defendendo, ſocordiæ incuſare. Sanctum Gregorium Magnum ab uſurpanda juriſdictione cæterorum Prælatorum, ut ejus facta, & ſcripta declarant, alieniſſimum, ejuſmodi exemptiones conceſſiſſe teſtantur plures ejus epiſtolæ, v. g. Monaſterium Virginum Auguſtodunenſium ab Epiſcopali juriſdictione exemit, à Regina Brunichilde rogatus: nec inſtrumentum ab Epiſcopis impugnandum tanquam invalidum, ſed ſupprimendum tanquam minus gratum metuit, ut ſignificat ejus ad Reginam Epiſtola, quæ eſt octava lib. 11. quamque lib. 2. adverſus Launoium defendimus; *Nos itaque pro munitione locorum, de quibus Excellentia veſtra ſcripſit, omnia, ſicut voluit, ſancire ſtuduimus: ſed ne fortaſſe ab eorum locorum Præpoſitis eadem Decreta noſtra quoquo tempore ſupprimantur, pro eo quod*
eis

eis quadam interdicta eſſe noſcuntur, hæc eadem conſtitutio geſtis eſt publicis inſerenda, quatenus ſicut in noſtris, ita quoque in Regalibus ſcriniis teneatur.

16. Quin etiam de univerſa Eccleſia peſſimè ſentiret, qui eam erraſſe putaret in approbandis iis, quæ Romani Pontifices circa fideles præſtiterunt, non conſentientibus, aliquando etiam repugnantibus illorum Epiſcopis, aliiſve Prælatis inferioribus. Quot enim ſacrilegia perpetrata fuiſſent, quotque alia peccata commiſſa, ſi v. g. cum facultate à Papa immediatè conceſſa non potuiſſent Religioſi, aut alii Fideles ſua peccata confiteri Confeſſariis ab ipſo aſſignatis ſine licentia, vel etiam contra prohibitionem propriorum Parochorum, aut Epiſcoporum? ſed de hoc adhuc in capitibus ſequentibus.

17. Concilium generale Lateranenſe anno 1215. cap. 5. expreſsè affirmavit, quod *Romana Eccleſia diſponente Domino* SUPER OMNES ALIAS *ordinariæ poteſtatis obtinet Principatum, utpotè Mater univerſorum Chriſti fidelium, & Magiſtra.*

18. Eandem doctrinam profeſſi ſunt Doctores Gallicani etiam à tempore ſchiſmatis. Thomas ab Argentina Præceptor Theologiæ in Academia Pariſienſi circa annum 1445. in 4. ſent. diſt. 24. art. 4. ſic ſcripſit; *Ratione officii ſuper Presbyteralem dignitatem inveniuntur in Eccleſia quinque gradus ſingularis dignitatis, quorum primum tenent Epiſcopi, ſecundum Archiepiſcopi, tertium Primates, quartum Patriarchæ, quintum Papa, ſive Romanus Pontifex, à quo tota Monarchia fidelium tanquam ab uno Principe univerſalem, & cum hoc immediatam habente poteſtatem ſuper omnes, & ſingulos Fideles, cujuſcumque conditionis, exiſtant, convenientiſſimè gubernatur.*

CAPUT IV.

De juriſdictione immediata ſummi Pontificis in omnes Fideles quantum ad forum internum.

1. FOrum internum vocatur, in quo ſolvuntur, vel ligantur conſcientiæ, remiſſis, vel retentis peccatis, & cenſuris, ſine ordine ad externum Eccleſiæ regimen. Dum ergo

quæritur an ſummus Pontifex habeat juriſdictionem immediatam in omnes Fideles quantum ad forum internum; ſenſus eſt, an poſſit per ſe vel per alios à ſe delegatos injungere ſatisfactiones pro peccatis, & ab ipſis, vel à cenſuris abſolvere Fideles, ſine conſenſu Paſtorum ordinariorum, quibus ſubjecti ſunt. Quocirca, licet quæ hactenus dicta ſunt, hujuſmodi poteſtatem probent, eam tamen juvat ſpeciatim confirmare.

2. Eruditiſsimus P. Chriſtianus Lupus exiſtimavit eam colligi ex epiſt. 49. ſancti Aviti Epiſcopi Viennenſis, quæ eſt ad Anſemondum intercedentem pro juvene pœnitentiæ, ob conſtupratam Virginem Deo ſacram, addicto. Innuit enim ſanctus Epiſcopus juvenem, ut abſolutionem extorqueret, minitatum ſe fuiſſe provocationem ad Romanum Pontificem; *Licet diverſas in me flammas evomat, & ad Romana forſan Eccleſiæ audientiam vocet, &c.* Poterant quidem illæ minæ intentari circa alia, quàm circa pœnitentiam impoſitam, quia ſequitur; *Et ſi adhuc placet, etiam filios me habere dicat, &c.* Verùm præterquam quod hinc ſaltem infertur Epiſcopos Gallicanos jam tum temporis, hoc eſt, circa finem quarti ſæculi Romæ judicari ſolitos, quandoquidem addit S. Avitus; *Nec minas ſuas adſentatione placabo, nec fatigationes itinerum verebor.*

3. Sed cùm tempore Nicolai I. conſtans eſſet uſus, non refragantibus etiam ipſis Epiſcopis Gallicanis, ut Laicorum cauſæ Romæ judicarentur, neceſſariò conſequitur jam antea juriſdictione uſos fuiſſe Romanos Pontifices immediatè in fideles Epiſcopis Gallicanis ſubjectos. *An Laicorum, & vulgarium populorum judicia,* inquit S. Pontifex epiſt. 42. quæ eſt ad univerſos Epiſcopos Galliæ, & refertur in Concilio Romano ſeptimo; *Inter majora negotia ponitis, quos penè quotidie cum veſtris, & ſine veſtris epiſtolis ad diſcutiendos, & judicandos ſuſcipimus, & diſcuſſos, vel judicatos, vel abſolutos dimittimus? Denique aut ſæcularium judicia inter majora, & Epiſcoporum inter minora negotia collocabitis, & vobis Epiſcoporum, nobis Laicorum judicia reſervabitis: aut certè, &c.*

4. Cùm Gregorius VII. in Concilio Romano an. 1074. Clericis præcepiſſet continentiam, & ut uxores dimitterent, aut ab altaris miniſterio abſtinerent, illudque Decretum pluribus, in Germania præſertim durum nimis & grave videretur

Digitized by Google

retur, contumaciam ſuam excuſare cœperunt ob indulgentiam Epiſcoporum, quibus obedire ſatis eſſe cauſabantur. Apologeticum tractatum ſcripſit Autor, Bernardus nomine, in quo ſummi Pontificis autoritatem & in Epiſcopos, & in Epiſcoporum ſubditos tuitus eſt, maximè cap. 23. & 24. iſtud ſic inchoat; *His autem rationibus & hoc declaratur, quod cujuſvis Epiſcopi Parochianus potiùs Domino Apoſtolico, quàm proprio Epiſcopo obedire debet; cùm autoritas proprii nullatenus eum ab Apoſtolica damnatione valeat liberare, ſi Apoſtolicis præceptis inobediens extiterit. Et è contra Dominus Apoſtolicus ſi ei obedierit, eumdem ab omni violentia proprii Epiſcopi facillimè poterit defendere, videlicet & ipſum Parochianum ejus ditione penitùs emancipando, & Epiſcopum ab injuria per correptionem & damnationem Apoſtolica autoritate refrenando. Attendat ſane cujuſvis Epiſcopi ſubditus, ne vel proprio Epiſcopo contra Apoſtolica præcepta obediat in aliquo, &c.*

5. Egrè tulerat Henricus Epiſcopus Leodienſis, quod unus ex ſuis ſubditis ab eodem ſancto Pontifice fuiſſet abſolutus; quamobrem Gregorius eum epiſt. 4. lib. 6. graviter reprehendit. *Lectis*, inquit *fraternitatis ſuæ litteris, non eâ te quâ decuit Apoſtolicam Sedem reverentiâ, ſibi ſcripſiſſe, ſed nos de abſolutione illius Parochiani tui, qui olim ad nos venit, mordaci invectione reprehendiſſe, tanquam Apoſtolicæ Sedis non eſſet autoritas, quoſcunque, & ubicunque vult ligare & abſolvere.... Intelligas te aut ſpiritu præſumptionis, aut ignorantiâ contra autoritatem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ verba jactaſſe, quaſi incitando Orientales, qui contra Beatum Papam Julium obloqui præſumpſerunt, eo quod ipſe ſanctiſsimum Athanaſium Patriarcham ſine aſſenſu eorum abſolverat.*

6. Non fuit ea, ut nonnulli calumniari videntur, Romanorum Pontificum uſurpatio; ſed jus Divinum à Patribus aliiſque ſanctis Doctoribus aut expoſitum, aut inſinuatum. S. Joannes Chryſoſtomus homil. ult. in Joan. ſuper hæc verba; ſequere me; ſanctum Petrum cum S. Jacobo Epiſcopo Hieroſolymitano conferens, docet hunc ſoli Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, illum toti orbi à Chriſto præpoſitum fuiſſe, unde ſequitur Succeſſores Petri eandem ubique terrarum juriſdictionem habere, quam ſinguli Epiſcopi in propriis Diœceſibus. Quam ſententiam ſecutus eſt ac ſic expreſſit Euthymius Zigabonus in eadem verba Joan. ult. *Hinc rurſum oſtendit, quod præ cæteris familiarem eum faciat, ac ampliore dignetur honore, ut etiam promptior fiat. Quod ſi quis dicat: Quomodo ergo Jacobus Hieroſolymi-*

mitanam accepit Sedem? Dicemus quod Petrus orbis conſtitutus eſt præceptor.

7. Sanctus Thomas jure Angelus ſcholæ dictus multis in locis docet ſummum Pontificem proprium eſſe Fidelium omnium Paſtorem, quemadmodum Epiſcopus proprius eſt Paſtor omnium ſuæ Diœceſeos Chriſtianorum, & Parochus ſuorum Parochianorum, ac ſicut juriſdictio Parochi ſuper ſuos Parochianos non impedit, quin eorum etiam proprius & immediatus Paſtor ſit etiam ſummus Pontifex. *Papa*, inquit opuſc. contra impug. Relig. cap. 4. *qui obtinet vicem* (Chriſti) *in tota Eccleſia Univerſalis Eccleſiæ ſponſus dicitur; Epiſcopus autem ſuæ Diœceſis, Presbyter autem ſuæ Parochiæ, unde & Diœceſis ſponſus Papa eſt, & Epiſcopus Parochiæ...... Unde patet, quod ex hoc, quod Papa, vel Epiſcopus audit confeſſionem Parochianorum, vel alii audiendam committit; non ſequitur, quod ſint plures unius Eccleſiæ ſponſi.* Dixerat autem antea; *Ad illud quod poſteà objicitur, quod quilibet tenetur in anno ſemel confiteri, dicendum, quod Sacerdos proprius non ſolum eſt Parochialis, ſed etiam Epiſcopus, vel Papa, ad quos pertinet cura ejus, quam ad Sacerdotem, ut multipliciter oſtenſum eſt.* Videri poteſt idem ſanctus Doctor in 4 ſent. diſt. 19. quæſt. 1. art. 3. quæſtiunc. 1. c. gen. l. 4. c. 76.

8. Eandem doctrinam tradit S. Bonaventura ſcholæ alter Angelus in 4. ſent. diſt. 29. art. 3. quæſt. 1. & adhuc expreſſius in opuſc. in quo decernitur; quare fratres Minores prædicent, & confeſſiones audiant. *Quatuor ſunt*, inquit, *cujuſque plebis Parochialis proprii Sacerdotes: Primus & præcipuus eſt ſummus Pontifex, cui tota Eccleſiaſtici gregis cura ſingulariſsimè commiſſa eſt. Ita quod omnes inferiores Eccleſiæ Rectores curam & totam poteſtatem, quam habent ſuper ſubditos, ab ipſo accipiant mediatè, vel immediatè.* Et infra: *Unde cùm Plebanus poſsit aliquibus committere, ut vice ſui plebi ſuæ prædicent, & eorum confeſſiones audiant, & abſolvant, & pœnitentias injungant, ita quod ſic abſolutos non oporteat illo anno Plebanis ſuis iterum confiteri niſi velint; Multò magis poteſt hoc Epiſcopus, & maximè ſummus Pontifex, qui ſicut ubique habet poteſtatis plenitudinem, ita & commiſſam ſibi gerit omnium Eccleſiarum ſollicitudinem, &c.*

9. Utrique præiverat amborum Magiſter Albertus Magnus in 4. ſent. diſt. 19. art. 10. *Ad aliud*, inquit reſpondens argumento, ſeu objectioni tertiæ; *dicendum, quod loco Chriſti in terris non eſt niſi unus Papa, & ille poteſt facere* (id eſt abſolvere) *in omnibus,*

ſed

Digitized by Google

ſed alii in partem ſollicitudinis vocati ſunt; Et ideo non licet eis extendere juriſdictionem ultra quam permiſſum eſt eis.

10. Eos ſecutus eſt Auguſtinus Triumphus quæſt. 19. art. 5. cujus eſt hæc reſolutio; *Papa immediatè poteſt in qualibet Diœceſi, vel Parochia quidquid poteſt Epiſcopus vel Sacerdos.*

11. Quæ quidem ſententia ita indubitata fuit apud Theologos ſequentes, ut nonnulli eam de fide eſſe aſſerant. Vaſquez in 3. partem D. Thom. quæſt. 93. art. 1. dub. 1. cum Medina. Hæc ſunt primi verba; *Quod non intelligatur in Decretali* (omnis utriuſque ſexus) *proprius Sacerdos Parochus; ſed etiam Pontifex, & Epiſcopus, eſſe de fide docet Medina; Et infra dubio illo ſexto probabimus.* Quo in loco eandem doctrinam fuſiùs proſequitur. Sed certioribus nititur illa doctrina fundamentis.

12. Joannes XXII. cap. *vas electionis.* de hæret. in Extravag. com. propoſitiones iſtas damnavit. Primò, *quod confeſſi fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confeſſiones teneantur eadem peccata, quæ confeſſi fuerant, iterum confiteri proprio Sacerdoti. Secundò quod ſtante omnis utriuſque ſexus edicto, Romanus Pontifex non poteſt facere, quod Parochiani non teneantur omnia peccata ſua ſemel in anno proprio Sacerdoti confiteri, quem dicit eſſe Parochialem Curatum, imò nec Deus hoc facere poſſet: quia ut dicebat, implicat contradictionem. Tertiò quod Papa non poteſt dare poteſtatem generalem audiendi confeſſionem, imo nec Deus, quin confeſſus habenti licentiam teneatur eadem confiteri proprio Sacerdoti, quem dicit eſſe proprium Curatum.* Quas propoſitiones hac cenſurâ notavit. *Omnes articulos, & quemlibet eorum, tanquam falſos, & erroneos, & à doctrina ſacra devios auctoritate Apoſtolica condemnamus, & reprobamus; Prædictorum doctrinam contrariam veram, & Catholicam aſſerentes; ſcilicet quod illi, qui prædictis fratribus confitentur, non magis teneantur eadem peccata confiteri iterum, quam ſi ea alias confeſſi fuiſſent, eorum proprio Sacerdoti* IUXTA CONCILIUM GENERALE. Ultima verba Conſtitutionem iſtam factam eſſe ſignificant ad interpretandum Concilium œcumenicum Lateranenſe, quod officium ad ſummum Pontificem pertinet. Hanc autem interpretationem amplexa eſt Eccleſia, ut neſciam quomodo ſine errore inficiari quis poſſit, cujuslibet fidelis proprium Sacerdotem eſſe, non ſolùm Parochum, ſed etiam Epiſcopum, & ſummum Pontificem.

13. Ante id tempus, ſanctus Bonaventura in expoſit. cap. 9. Regulæ ff. Minorum ſic ſcripſerat; *Poſſunt fratres Apoſtolicâ ordina-*

natione in privilegiis Ordinis expreſſa audire cujuſcumque Sacerdotis Parochianos ipſo inconſulto, vel etiam contradicente, ſi autoritatem habeant ab Epiſcopo audiendi. Et quia Curia Romana hoc determinat, hæreticum eſt alìud pertinaciter affirmare. Sicut patet diſt. 22. cap. Omnes; patet etiam Papam poſſe talia in Eccleſia ordinare, quia certum eſt, quod diſtinctio curarum, & collatio juriſdictionum ab autoritate proceſſit Eccleſiæ Romanæ. Docet tamen ibidem ſanctus Doctor quo animo ad hujuſmodi functiones accedere debeant Regulares, ſcilicet ob Eccleſiæ neceſsitatem, non proprio motu. Eoſque, qui ſecus agant dementiæ damnat; *Ad objectum de agnitione vultûs reſpondeo, quod ſi Sacerdos proprius ſcire poſſit, & vellet ſufficiens conſilium ſuper ſubditos impendere, nullus ſanæ mentis quæreret immiſcere ſe confeſsionibus ad ipſum non pertinentibus audiendis.*

14. Paulò anteà Facultas Theologica Univerſitatis Pariſienſis poteſtatem ſummi Pontificis in omnes Fideles, etiam quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ declaraverat, ut refertur à Cæſare Egaſsio in hiſt. Univerſitatis tom. 3. ad annum 1252. non ſolùm licere, ſed etiam congruere, ut qui voluerint, ſua peccata confiteantur Papæ, ſeu Pœnitentiariis ejus, etiam contradicentibus Sacerdotibus Parochialibus, & doctrinam contrariam erroneam eſſe; *Omnibus præſentes litteras inſpecturis M. Naimericus Cancellarius Pariſienſis, cæterique Sacræ Scripturæ Pariſienſes Doctores, quorum ſigilla præſentibus litteris ſunt appenſa, ſalutem in Domino. Univerſitati veſtræ volumus eſſe notum, quod conſulti fuimus à quibuſdam, utrum Sacerdote Parochiali contradicente, vel invito, Parochianus ejus Domino Papæ, ſeu Pœnitentiariis ſuis, vel ſuo Epiſcopo, aut Pœnitentiariis ipſius, cùm voluerint, peccata ſua valeant confiteri, atque ab eiſdem pœnitentiam pro commiſsis recipere ſalutarem. Cui conſultationi reſpondentes diximus, & dicimus in hoc unanimiter conſentientes, prædicta licitè poſſe fieri, & debere. Si qui autem dicant, aut dixerint contrarium, quantum in nobis eſt reprobamus, erroneum reputantes. Actum anno Domini 1252. menſe Januario.* Anno autem 1484 Petrus l'Aillier coactus fuit ab eadem Academia revocare hanc propoſitionem; *Summus Pontifex Joann 22. non potuit condemnare de Poliaco nec facere decretalem vas electionis.* Apud Mauclerum de Monarchia 4. part. lib. 8. cap 6.

15. Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. de refor. c. 7. declarat ſummo Pontifici competere facultàtem reſervandæ ſibi certorum caſuum abſolutionis, *pro ſuprema poteſtate ſibi in Eccleſia univer-*

verſali tradita. Ubinam autem Scripturarum legitur, aut ex qua traditione habetur, non poſſe Papam ſubditos aliis Prælatis fideles, per ſe vel per ſuos delegatos abſolvere, niſi ubi poteſtate abſolvendi cæteris Paſtoribus ademptâ, eam ſibi reſervaverit.

16. Canonici Juris Interpretes circa Decretum illud Concilii Lateranenſis, quod incipit, *Omnis utriuſque ſexûs*; in eundem ſenſum illud communiter interpretati ſunt, in quem Theologi, tantaque eſt Doctorum omnium Catholicorum in eam mentem conſenſio, ut Eccleſiæ univerſæ dicenda ſit.

17. Illam Epiſcopi Gallicani, ut certam amplexi ſunt, quod in pleriſque illorum libris, qui Rituales dicuntur, animadvertere licet, ac etiam in aliquibus Statutis Synodalibus. Galterus Epiſcopus Pictavienſis in Synodo habita anno 1284. luculenter profitetur circa ſuæ Diœceſis fideles ſummi Pontificis autoritatem; *Cùm nonnulli* (verba ſunt illius Antiſtitis cap. 3.) *Subditi noſtri Sacerdotibus, quibus cura animarum non eſt ab Epiſcopo, vel ab alio habente autoritatem Apoſtolicam, vel aliàs competentem ſuper hoc poteſtatem, Eccleſiaſtica Sacramenta abſque licentia noſtra, vel proprii Sacerdotis, & etiam nonnunquam à prohibito, ſcienter accipere non formidaverint, nec formident in ſuarum periculum animarum, cùm à tali abſolvi nequeant, vel ligari, &c.* Notanda hæc verba *habente autoritatem Apoſtolicam.* Subditi ſunt à Concilio Chalcedonenſi Epiſcopis Monachi, nihilominus cùm Epiſcopi nonnulli, ſive avaritiâ, ſive malitiâ eos vexare, atque in diſciplina monaſtica perturbare cœperunt, coacti ſunt Romani Pontifices Monachos ab Epiſcopali juriſdictione, vel partim, vel omninò eximere. Licet autem decurſu temporis aliquorum Monachorum ambitio, ac libertatis deſiderium ſapientem illam diſpenſationem in abuſum converterint, neceſſariam tamen fuiſſe intellexerunt Epiſcopi, quippè cùm exemptiones videamus ab ipſis aliquando approbatas, aliquando ultrò indultas; probumque, ac moderatum exemptionum uſum regularem diſciplinam plurimùm juviſſe, magnumque attuliſſe Eccleſiæ emolumentum.

18. Ità cùm Prælati regendæ fidelium multitudini per ſe, aut ſuos Sacerdotes ſatis eſſe non poſſent; aliqui etiam non

oracula exiſtimarunt, *cùm aliundè lex non aſſulgeret*, *rationeſq; vulgò uſurpata minimè ſufficerent. Exploratum illud ſit*, *&c.* Tertiò vocantur cauſæ majores ratione dignitatis perſonæ, v. g. cùm de Epiſcopo agitur, ut patet ex cap. *Inter corporalia.* De tranſlatione Epiſcopi; & ex Doctoribus in illud cap. Denique majores dicuntur ob difficultatem exequendæ rei juſtæ, aut amoliendæ rei injuſtæ. Sic anno 876. Eccleſia Remenſis in Concilio Pontigonenſi, cui Apoſtolicæ Sedis intererant Legati, majora negotia, & majores cauſas appellabat eas injurias, quas à Ludovico Germaniæ Rege perpeſſa fuerat, & timebat, ne in poſterum pateretur: *Paternis magiſteriis inſtruimur*, *ut ſi quæ majora negotia*, *vel majores cauſæ exortæ fuerint*, AD SEDEM APOSTOLICAM, PROVT AVTORITAS DOCET, ET MOS ANTIQVVS OBTINVIT, SEMPER REFERANTVR. Quæ ſint autem illa negotia deinde notatur; *Calamitates & miſerias Eccleſia noſtra*, *ac Civium noſtrorum*, *quas hoc anno à Ludovico Rege*, *itemq; à Ludovico filio ejus & complicibus eorum*, *cædes videlicet*, *& homicidia*, *adulteria*, *fornicationes*, *rapinas*, *ſacrilegia*, *& cætera flagitia*, *quæ nullus enumerare poteſt*, *Eccleſia noſtra perpeſſa eſt.* Denique poſtulatur auxilium; *Ne de cætero talia*, *ac tanta mala Eccleſia noſtra*, *ac Regnum patiatur*, *qualia haſtenus paſſum eſt.* Sed hæc poſtrema duo Cauſarum genera majora non æſtimantur, niſi cum aliquâ rei magnitudine conjuncta v. g. niſi agatur de deponendo Epiſcopo, vel alio graviſſimo negotio.

3. Quæritur ergò an prima cauſarum illarum cognitio ad ſanctam Sedem, an ad Concilium Provinciale ſpectet. Qua in re, licet Epiſcopale judicium præmittendum, idque ex antiquis juribus colligi, aliqui ſenſerint, certum eſt Concordata cùm cauſas majores ab iis exceperunt, quæ deberent ab Ordinariis definiri, primum earum judicium ſummo Pontifici reliquiſſe. Cùm enim contentiones circa juriſdictionem dirimere voluerint, hanc quæſtionem, quæ maximi erat momenti, & à qua plurimæ, graviſſimæque diſceptationes oriri poterant, non reliquerunt indeciſam: Alioquin enim ſi determinandæ illi ſuperſedendum partes judicaſſent, de illa omninò ſiluiſſent. Cùm autem mentio facta ſit ejus, cur in aliud tempus definienda dilata fuiſſet, cum periculo ne interim novarum diſcordiarum eſſet fomes, ac ſine ſpe novorum ad

eam inpoſterum commodiùs definiendam adjumentorum. Perſpicua videtur Concordatorum Sententia his verbis comprehenſa tit. de cauſis; *Omnes, & ſingulæ cauſæ, exceptis majoribus in jure expreſſè denominatis, apud illos Judices in partibus, qui de jure, aut conſuetudine præſcripta, vel privilegio illarum cognitionem habent, terminari, ac finiri debeant.* Quod idem in Concilio Baſileenſi, & Pragmatica Sanctione ſtatutum fuerat.

4. Accedit quod tempore præcedenti, ac ſubſequenti Concordata, Gallis perſuaſum erat, cauſas majores in prima inſtantia eſſe ad ſanctam Sedem referendas, quia hæc erat Juris communis diſpoſitio, & Canonici Juris Interpretum ſententia, etiam apud Gallos. Guillielmus Durandus Epiſcopus Mimatenſis in ſpeculo Juris partic. 1. tit. *de legato* §. *Nunc oſtendendum num.* 1. *Majores cauſæ*, inquit *ad Sedem Apoſtolicam ſunt referendæ, ut extr. de bap. Majores extr. de tranſ. c.* 1. 11. *q* 6. *omnis oppreſſus, & citatus ſuper iſtis coram Ordinario poteſt etiam abſque aliquo gravamine illato, vel comminato ad Sedem Apoſtolicam appellare, ut* 2. *quæſt.* 4. *nullam & q.* 6. *ad Romanam & c. Ideo* §. *cùm ergo quod ſpecialiſſimum eſt ut probatur extrav. de appellat. ut debitus in fin.* Joannis Gerſonii, Concordatis non longè antiquioris, verba mox exſcribemus; ſed gloſſa ipſa Pragmaticæ Sanctionis, quæ ſemper in eo Regno maximi habita fuit in tit. de cauſis §. ſtatuit verb. *Majoribus* rem confeciſſe videtur, addens; *Quæ ex natura ipſarum ſunt deferendæ ad Sedem Apoſtolicam, nec in ipſis compellebatur quis litigare coram Judice inferiori.* Quod multis comprobat autoritatibus. Rebuffus magni nominis in illo Regno Autor eandem doctrinam tradit his verbis; *In cauſis majoribus in jure expreſſè deſcriptis, & Sedi Apoſtolicæ reſervatis.*

5. Joannes Gerbaſius id unum in tota ſua diſſertatione *de cauſis majoribus* explicandum ſibi propoſitum fuiſſe profitetur in allocutione ad Lectorem; *Quid nempè Juris in præſentia obtinere debeat apud Gallos de cauſis majoribus. Atque idcircò diſſertationem ſuam inſcripſiſſe, ad caput Concordatorum de cauſis. Cùm enim*, inquit, *Concordatorum leges ægrè quidem initio, uſu tamen inducta, ſic jam videantur, ut municipalium inſtar legum nobis evaſerint, operæ pretium duxi examinare in primis; ſi quid fortè novi Concordata de cauſis majoribus ſtatuiſſent, ſpeciatimq; de Epiſcoporum cauſis, & judiciis, quibus præſertim inhærere fuit animus.* Articulo autem 3. num. 2. *Quamquam*, ait, *diſſertatio hæc tota in-*

Digitized by Google

inſcripta ſit ad caput Concordatorum de cauſis ; *Verum tamen capitis ejus tractatio propria magis erit hujus articuli, ubi ſententiam legis capite iſto comprehenſæ peculiari ſtudio, ac de induſtria magis examinabimus.* Quâ quidem declaratione levat nos onere diſcutiendi omnia exempla, quæ profert, judiciorum ab Epiſcopis circa cauſas majores diverſis temporibus prolatorum, aut exceptiones, quas adhibet adverſus prima judicia de hujuſmodi cauſis à ſummis Pontificibus pronunciata.

6. Itaque id unum inquirendum eſt quid nempè in Concordatis eâ de re ſtatutum fuerit; quandoquidem Concordata *municipalium inſtar legum Gallis evaſerunt* ; Atque quantum conjecturâ licet aſſequi, ſunt ex illis *regulis*, *moribus*, *& inſtitutis à Regno*, *& Eccleſia Gallicana receptis*, quæ valere debere declarant Illuſtriſſimi Antiſtites Gallicani in hac tertia propoſitione. Sunt autem verba Concordatorum tit. de cauſis, quæ ſequuntur; *Statuimus quoque, & ordinamus, quod in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis, omnes, & ſingulæ cauſæ, exceptis majoribus in jure expreſſè denominatis apud illos Judices in partibus, qui de jure, aut conſuetudine præſcripta, vel privilegio illarum cognitionem habent, terminari, & definiri debeant.* Iſtud caput, ſeu titulus nihil amplius continet. Quod enim attexuit, neſcio qua intentione, Joannes Gerbaſius, aliud caput eſt ſub titulo *de frivolis appellationibus.*

7. Agitur in capite modò exſcripto, ut per ſe patet, de primo judicio cauſarum definitivo, non autem de ſupremo, & à quo appellari non poſſit. Nam neque minores etiam cauſæ *apud illos Judices in partibus, qui de jure, aut conſuetudine præſcripta vel privilegio illarum cognitionem habent, ita terminari, & definiri poſſunt*, quin liceat appellare, uſque ad tertiam ſententiam conformem incluſivè, ut in ſequenti Decreto ſtatuitur. Cùm igitur de prima ſententia ſit ſermo; conſtat, *cauſas majores in Jure expreſſè denominatas* à lege generali excipi, ejuſque exceptionis non aliam vim eſſe poſſe, quàm ut aliæ quidem à Judicibus definiri queant, qui jure, aut conſuetudine, vel privilegio illarum cognitionem habent, Majores verò nequaquam.

8. Quod adhuc magis confirmatur ex eo quod notat Gerbaſius; Nempè quod *prava diù conſuetudo inoleverat vocandi Romam, etiam à remotiſſimis partibus, leviores cauſas, minimaq; negotia, ſive id fiebat*

Digitized by Google

bat in prima inſtantia, ut aiunt, & per calumnias, ſive per frivolas appellationes. Duobus igitur abuſibus, ut Gallorum more loquamur, mederi voluerunt tum Patres Baſileenſes, qui materiam Pragmaticæ Sanctionis ſubminiſtraverunt, tum Autores Pragmaticæ Sanctionis, cui ſubſtituta ſunt Concordata, tum Concordatorum ipſorum Autores; primò quidem ne omnium cauſarum prima cognitio Romam evocaretur. Secundò ne frivolè aut interturbato juriſdictionum ordine, omiſſo medio appellaretur. Primo malo occurritur ſtatuto ſupra relato, quo prima cauſarum cognitio Judicibus reſervatur, ad quos *de jure, aut conſuetudine, vel privilegio pertinet.* Sed dum excipiuntur *cauſæ majores in jure expreſsè denominatæ*, quid aliud operari poteſt illa exceptio, quàm ut cauſæ majores etiam in prima inſtantia ſummi Pontificis judicio reſerventur? Alteri abuſui medetur caput ſequens, ubi prohibentur appellationes, niſi ad immediatum Superiorem, & à ſententiis interlocutoriis, niſi gravamen inferant irreparabile. Itaque iſtud caput *de cauſis, conſuetudinem vocandi Romam, etiam à remotiſsimis partibus leviores cauſas, minimaq; negotia* tollit, ſed exceptione firmat conſuetudinem illuc vocandi *cauſas majores*, quæ *parvis, & minutis rebus ac negotiis* opponuntur à Concilio Baſileenſi ſeſſ. 31.

9. Id luce clariùs evadet ſi notetur doctrina Juris Canonici, ejuſque Gloſſatorum & Interpretum circa ordinem Judiciorum. Nam ex cap. *ut noſtrum* de appellat. ſummus Pontifex cauſam motam apud inferiorem Judicem ad ſe evocare poterat, quod de Principe ſupremo docent etiam Juris Civilis Doctores, ut videri poteſt apud citatos ab Auguſtino Barboſa in hoc cap. verb. *ad noſtrum judicium revocavimus.* Eaque evocatio eundem, aut majorem, quàm appellatio, habebat effectum; *Cùm plus ſit*, inquit Innocentius III. illius Decretalis Autor, *Romanum Pontificem ad ſe aliquod revocare* (aut ut eſt in margine) evocare) *negotium, quam quemquam ad eum ſuper aliquo negotio provocare.* Poterat etiam ad ſummum Pontificem appellari omiſſo medio ut patet ex cap. *antiqua* de privileg. ubi gloſſ. verb. *ab omnibus*; *hoc eſt*, ait, *privilegium Apoſtolicæ Sedis ut omiſſis omnibus poſſit appellari ad ipſam.* Idem docet hic Auguſtinus Barboſa, plurimorumque Doctorum autoritate confirmat. Jus autem illud obſervabatur in Gallia, ut alibi. Non enim alio

alio jure communi quàm Decreto, & Decretalibus utebantur Galli, ut tradit D. Petrus de Marca lib. 3. cap. 6. num. 5. verbis jam alibi relatis; Abuſus igitur, qui circa hæc duo puncta irrepſerant, tollere voluerunt Patres Baſileenſes, Autores Pragmaticæ Sanctionis, & Autores Concordatorum, ſolis cauſis majoribus primo ſanctæ Sedis judicio relictis, & ſublatis appellationibus, omiſſo medio, vel à ſententia interlocutoria gravamen irreparabile non inferente.

10. Agnoviſſe, vel invitus videtur Gerbaſius, Concordata aliquid ſtatuiſſe circa cauſas majores, & diſcrimen inter illas, & ordinarias poſuiſſe; ſed vult hoc tantum ſtatutum, nempè ut illæ referrentur ad ſummum Pontificem, non iſtæ. *Eſto* (inquit num. 4.) *determinata quoque ſit in Concordatis ratio finiendarum cauſarum majorum. Eſto clauſula iſta, exceptis cauſis majoribus, &c. legem contineat, &c.* Et infra; *Clauſula itaque negat cognitionem cauſarum majorum debere omninò finiri à Judicibus in partibus ſine relatione ad ſummum Pontificem.* Sed aliena eſt prorſùs à mente Conditorum illius ſtatuti hæc interpretatio, quatenus primum judicium cauſarum majorum Epiſcopis reſervare conatur. Primò enim jam dudum deſierat ille relationum uſus, ut ne veriſimile quidem ſit illum in mentem aut Pontificis, aut Galliæ Regis, aut Epiſcoporum veniſſe. Secundò non quærebatur, an ſancta Sedes eſſet conſulenda ſuper negotiis, ſed in quo Tribunali, & quo ordine judicanda eſſent? An nimirum paſſim omnia poſſent per evocationem, aut per appellationem ad Curiam Romanam trahi, ut patet ex integro Decreti Baſileenſis, Pragmaticæ Sanctionis, & Concordatorum contextu.

11. Non negabit Gerbaſius Senatui Pariſienſi veram Pragmaticæ Sanctionis intelligentiam, quippè cujus ſe illa Curia protectricem profiteatur. Atqui Senatus Pariſienſis in oratione ad Regem Ludovicum XI. an. 1461. circa libertates Eccleſiæ Gallicanæ habitâ, & inter Tractatus de illis libertatibus in 1. tomo Puteani ſecundo loco relatâ, declarat primam cognitionem, & deciſionem cauſarum ad Epiſcopos ſpectare, niſi ſint majores.

12. Idem declararunt Officiales Regii an. 1461. „Cautum „eſt ut Ordinarii tanquam veri Paſtores cognitione, ac ju„riſdictione gauderent in ſuas oves, exceptis cauſis majori-

 „bus

,, bus reſervatis à dicto Concilio, ſcilicet Baſileenſi apud Puteanum in probat. libert. Eccl. Gall. cap. 36. num 21.

13. Articulo 15. affert Gerbaſius quædam exempla Concordatis recentiora, quibus oſtendit Regem Chriſtianiſſimum, vel Eccleſiam Gallicanam, vel Epiſcopos ſingulares interceſſiſſe, ubi ſummi Pontifices Epiſcopos deponere moliebantur, ſed cùm afferat exempla etiam contraria, quid ex illo conflictu reſultat, niſi modò illud, modò aliud jus uſurpari, prout quiſque ſuis rationibus commodum judicat?

CAPUT VI.

De cauſis judicandis Romæ.

1. Secunda controverſia eſt an majorum cauſarum cognitionem Judicibus delegatis in Regno committere teneatur ſummus Pontifex? Nequaquam certè, ad id adſtringitur: quia non honoris tantùm cauſa, & in ſignum ſuperioritatis ſummo Pontifici reſervatæ ſunt, quod de appellationibus in cauſis ordinariis dici poſſet; ſed quia propter rerum dignitatem, ſupremi Judicis lumen, & autoritatem requirunt.

2. Sunt multi alii caſus, in quibus ſummus Pontifex deberet cauſarum cognitionem ad ſe trahere, etiamſi alias nulla ei poſitiva lege reſervarentur v. g. Primò cùm Epiſcopi aut nolunt, aut non poſſunt Eccleſiarum neceſſitatibus providere. *Attamen*, inquit Joannes Gerbais de cauſ. major. art. 10. §. 3. *Si quando Metropolitani, vel in Suffraganeorum ſuorum ſceleribus connivere viſi ſunt, vel certè ob fuſius latiùs malum, nimiamq; fortè corruptelam emendandis illis impares extiterunt; haud immeritò ſanè Apoſtolicæ Sedis tum adſuit autoritas, ad quam nempè ſpectat cæterorum Epiſcoporum excitare vigilantiam, imò & eorum implere vices, ſi fortè deficiant, &c.*

3. Secundò quando periculum eſt in mora, ſic idem Gerbais art. 11. in fine, loquens de Commiſſariis ab Urbano VIII. datis die octava menſis Octobris anno 1632. ad inſtantiam Ludovici XIII. Francorum Regis adverſus quoſdam ejus Regni Præ-

Prælatos, ait formam illam judicii, ut ſcilicet ſummus Pontifex ſupremum cauſæ judicium immediatè committeret, neceſſariam fuiſſe, *ob genus criminis, quod cùm præſentem Imperio ſuo* (Ludovici) *ruinam intentaret, longiorem tametſi Canonicam judicii formam non ſinebat uſurpari.*

4. Tertiò quando res ſunt admodum difficiles, præſertim ſi concurrat aliquod ſcandali periculum, ut fatetur ipſemet Gerbais art. 4. §. 1. quamvis aliundè contendat primam majorum cauſarum, quo nomine difficiliores, præcipuè in materia fidei, intelligit, cognitionem ad Epiſcopos pertinere. *Hæc itaque*, inquit, *regula conſtitui non ineptè poterit in fidei dirimendis quæſtionibus. Nempè ſi controverſiæ forſan aliquæ in Provinciis excitentur de rebus ad fidem ſpectantibus, vel res illæ obſcuræ erunt, inſolentes, neque ſatis aut ſcripturis, aut etiam traditione explicatæ*, TUM CONSULENDA ERIT APOSTOLICA SEDES, EIUSQUE EXPECTANDA SENTENTIA, QUÆ PRIMA ESSE DEBET, *ut inquit Facundus Hermianenſis.* Conſentit in hoc Joannes Gerbaſius cum Joanne Gerſonio; niſi quod iſte primum earum cauſarum difficilium judicium ſummo Pontifici reſervet. Hæc ſunt ejus verba tract. de examinat. doctrinarum conſideratione 3. *Aliquæ ſunt doctrinæ palam hæreticales apud omnes; aliæ dubiæ ſimplicibus, ſed manifeſtæ ſapientibus, & peritis; tertiæ veluti neutræ habentes pro ſe Doctores cum rationibus ad utramque partem probabilibus: Nec in una tantùm Diœceſi, vel paucis, ſed apud omnes Chriſtianos, aut longè plurimos. Eſt ergo veritas quod in primis, & ſecundis autoritas inferiorum Prælatorum ſe extendit, & ad ſuos tantummodo: In tertiis verò nequaquam, quoniam meritò dicuntur majores cauſæ fidei propter difficultatem deciſionis cum periculo ſcandali: Ideò ſunt ad Sedem Eccleſiæ*, VEL AD SEDENTEM IN EA *referendæ, juxta illud: Si quid ambiguum, vel difficile, &c.*

5. Quartò ſi Epiſcopi etiam vicini ſuſpecti eſſent. Cùm enim jure tam naturali, quàm poſitivo Judices ſuſpecti recuſari poſſint, ſi omnes inferiores gravi laborarent ſuſpicione, recurrendum ſine dubio eſſet ad ſupremum, qui negotium ad ſe trahere poſſet, ſi certò prævideret Epiſcopos v. g. ſæcularis poteſtatis metu injuſtitiam nullo modo, vel difficulter reparandam commiſſuros. Iſtud pluries accidit in negotiis Epiſcoporum. Quamobrem Hincmarus Epiſcopus Remenſis privilegium à ſancta Sede inſtanter efflagitavit, impetravit-

Vv 2 que,

Digitized by Google

que, ne ab alio, quàm à ſummo Pontifice judicari poſſet. *Nullius infeſtatio ante audientiam Romani Pontificis, quia nec regulæ hoc permittunt Eccleſiaſticæ, judicare te, vel condemnare præſumat. Quod etſi temerarius quiſquam fortè præſumpſerit, nullius excommunicationis, vel obligationis, vel condemnationis ſententiâ ſine decreto Pontificis tenearis adſtrictus, ſed ſi à quocumque, vel undecumque fueris compellatus, ut debeas judicari*, APOSTOLICI PAPÆ IVDICIO TE RESERVARI, *noſtrâ, imò B. Petri auctoritate decernimus. Nec alterius cujuſcumque juri, vel judicio te ſubjici exceptâ poteſtate Sedis Romani Pontificis, nec ad alterius Primatis Provinciæ Synodum, niſi ex communi placito poſſe convocari mandamus.* Nicolaus I. epiſt. 1. in Appendic. Miniſtrant hujuſmodi exempla oppreſſorum à propriis Coepiſcopis Antiſtitum Hiſtoriæ Gallicanæ, Prætextati Rothomagenſis à Chilperico Rege oppreſſi, de quo Gregorius Turonenſis hiſt. franc. lib. 5. cap. 19. ſancti Deſiderii Epiſcopi Viennenſis Brunechilde Regina inſtigante, exauctorati in Concilio Cabilonenſi anno 603. illorum Epiſcoporum, de quibus Sigebertus in Chronic. anno 685. *Theodoricus Rex*, inquit, *Ebroinum in gratiam recipit, ejus conſilio Synodum Epiſcoporum cogit, & in hac multos eorum ex ſententia Ebroini privat*: Arnulphi, Hugonis Capeti præcepto urgente à Sede Remenſi depoſiti, de quo lib. 5. Aimoini, ſive ejus continuatoris cap. 46. aliorum denique non paucorum, quos certè maximè juviſſet, ſi Romani Pontifices eorum cauſas ad ſe evocaſſent, ne à Coepiſcopis Principum voluntati cedentibus obruerentur.

6. Concilium Tridentinum dignitati, ac ſecuritati Epiſcoporum optimè ſe conſulere putavit, ſtatuens, ut cauſæ graves Epiſcoporum à ſolo Romano Pontifice judicarentur, non permiſsâ earum cognitione Conciliis Provincialibus, aut Epiſcopis Metropolitanis, niſi fortè ad ſumendam informationem, ſi quando id locorum diſtantia, vel alia ratio poſtularet. *Cauſæ criminales*, inquit ſeſſ. 24. de reform. cap. 5. *graviores contra Epiſcopos etiam hæreſis, quod abſit, quæ depoſitione, aut privatione dignæ ſunt, ab ipſo tantum ſummo Pontifice cognoſcantur, & terminentur. Quod ſi ejuſmodi ſit cauſa, quæ neceſſariò extra Romanam Curiam ſit committenda, nemini prorſus ea committatur, niſi Metropolitanis, aut Epiſcopis à Beatiſsimo Papa eligendis. Hæc verò commiſsio, & ſpecialis ſit, & manu ipſius Sanctiſsimi Pontificis ſignata, nec unquam plus his tribuat, quàm ut ſolam facti inſtructio-*

inſtructionem ſumant, proceſſumq́; conficiant, quem ſtatim ad Romanum Pontificem tranſmittant: reſervata eidem Sanctiſsimo ſententia definitiva. Videri etiam poteſt ſeſſ. 13. de reform. cap. 8. & jura utrobique ad marginem citata. Cùm ad Epiſcoporum pertineat dignitatem talem habere Judicem: Neſcio cur illi ipſi ejus judicium effugere nitantur, quo facile poſſent indigere. An ut Conciliis Provincialibus ſua ſervetur autoritas. Sed deſiit in Gallia illorum uſus; & licet congregarentur, ad tuendam innocentiam, ſi opprimeretur, vel ad plectendam injuſtitiam, ſi à potentibus defenderetur, parum valerent.

7. Aliæ poſſent occurrere occaſiones, & legitimæ cauſæ perferendæ ad ſanctam Sedem primæ negotiorum cognitionis. Illic poſſe cauſas retineri, quoties juſta ſubeſſet ratio expreſſè continebat olim Pragmatica Sanctio his verbis, *aut aliam rationabilem cauſam*, quæ verba licet deleta ſint, ut docet gloſſa, ad inſtantiam Univerſitatis Pariſienſis, nè ſub illorum prætextu quælibet negotia Romæ tractarentur, & quælibet cauſa juſta, & rationabilis ſupponeretur: Tamen ſi revera ſubeſſent hujuſmodi cauſæ juſtæ, & rationabiles; ſi non ex Jure Gallico, certè ex naturali, & Divino, liceret ſummo Pontifici poteſtate ſibi à Chriſto traditâ; uti.

8. Sic habet nunc Pragmatica Sanctio tit. de cauſis §. ſi verò, ubi ſermo eſt de cauſa in partes remittenda. *Niſi fortè propter defectum juſtitiæ, aut juſtum metum etiam in partibus convicinis, de quibus in commiſsione exprimendis legitimo priùs documento, alias quam per juramentum ſummariè conſtiterit, apud ipſam Sedem foret meritò retinenda.* Gloſſa ad verbum *convicinis*; *ſequebatur in primo originali, aut aliam rationabilem cauſam; quæ clauſula ſublata eſt inſtantibus Nunciis Univerſitatis Pariſienſis; eo quod minima cauſa, quæ in Romana Curia exponeretur, apud multos rationabilis, & legitima judicaretur, & per hoc non eſſet proviſum abuſibus.* Ceſſante igitur fraude, *ſi defectus juſtitiæ, juſtus metus, aut alia rationabilis cauſa poſtulet, negotium poterit apud ſanctam Sedem retineri.*

9. Si Conciliis Provincialibus relinquenda eſt cognitio graviorum cauſarum contra Epiſcopos, non eſt expectandum, ut quiſquam puniatur, cùm jam pridem nulla illic Concilia celebrari videamus. Atque illud præcipuum videtur eſſe conſilium eorum, qui tantoperè certant, ut Epiſcopi à Conciliis Provincialibus judicentur. Cùm enim frequentior erat Syno-

nodorum celebratio ſecurius, & honorabilius ſibi arbitrabantur Præſules ſolius Romani Pontificis ſubjacere judicio. Si quis de admiſſo in Regem, aut Regnum crimine accuſaretur, facilis quidem foret Concilii congregatio, ſed accuſato admodum periculoſa, eſſetque maximè optandum, ut illius cauſa immediatè ad ſanctam Sedem deferretur, Romæque judicaretur juxta Concilii Tridentini Decretum.

CAPUT VII.

Vtrum Papa in ferendo judicio teneatur ordinem judiciarium ad amuſsim ſequi.

1. HÆc quæſtio egregiè tractata eſt à Joanne Monacho Cardinali Natione Gallo, patria Picardo ſupra Conſtitut. Bonifacii VIII. quæ incipit; Rem non novam. Extravag. de dol. & contumac. verb. *non obſtantibus aliquibus privilegiis:* Antequam dubium reſolvat diſtinguit quinque genera legum, & jurium, ſcilicet, primò legem æternam, quam cum S. Auguſtino contra Fauſtum definit eſſe Divinam voluntatem, ordinem univerſitatis conſervari jubentem, & perturbari vetantem. Secundò legem naturalem homini impreſſam, tanquam participationem quamdam legis æternæ, & principia rerum agendarum dictantem; puta bene eſſe agendum, nulli nocendum, benè agentes premiandos, peccantes puniendos. Tertiò legem Divinam hominem dirigentem ad finem ſupernaturalem, ideſt naturalem virtutem, & facultatem hominis excedentem. Quartò legem humanam ex naturali deductam tanquam concluſionem à principio neceſſariam cum illo connexionem habentem. Quintò legem humanam, naturalem determinantem in iis, quæ ab ipſa in communi tantùm præſcribuntur; puta cùm lex naturalis dictet in communi peccantes eſſe puniendos, non determinatâ pænâ, lex humana præſcribat homicidas eſſe puniendos tali, vel tali genere pœnæ.

2. Ex his quinque legum generibus quatuor prima cujuſvis hominis, etiam ſummi Pontificis, poteſtatem ſuperant. Cùm

Digitized by Google

Cùm enim lex æterna ſit ipſemet Deus, lex autem naturalis, quaſi quædam copia, & impreſſio legis æternæ à Deo facta; lex Divina ab ipſomet Deo conſtituta; ac denique lex humana à naturali tanquam concluſio deducta, virtualiter, ac radicaliter in ſuo principio contenta, ejuſdem rationis cum illa cenſeatur; conſtat illas omnes à ſolius Dei voluntate pendere, unde interdum earum quælibet ab Autoribus, legis Divinæ nomine donatur. His igitur non ſuperiores, ſed ſubjecti ſunt cujuſcumque conditionis homines, nec ab eis recedere ſine peccato poſſunt.

3. Itaque dum quæritur an ſummus Pontifex teneatur ordinem judiciarium in aliquo ſequi: Primò videndum eſt an ille ordo ſit à lege aliqua, ex ſupradictis præſcriptus. Quod ſi ita eſſe conſtiterit, non poterit certè illi ſeſe non accomodare: ſed de hoc nulla eſt controverſia, præſertim in materia libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, in qua frequentiores contentiones oriuntur ex violatis aut prætermiſſis ſolemnitatibus, & formulis in Gallia ſervari ſolitis, & à conſuetudine, ab ordinationibus Regiis, aut Senatus conſultis, inſtitutis.

4. Quo circa dicendum videtur non debere quidem ſummum Pontificem ſolitum illum ordinem prætermittere, vitandæ perturbationis cauſa, & quia plerumque ad juſtitiam conducere in qualibet regione cenſenda ſunt, quæ populi conſenſu, ac diuturno uſu comprobata ſunt; non tamen ideò invalida eſſe ſummi Pontificis Decreta, dummodo in iis nihil deſideretur illorum, quæ lex Divina, vel naturalis præcipit, præſertim ſi prætermittere ordinem, neceſſitas, aut magna utilitas ſuadeat; puta ſi ejus conditionis ſit negotium, ut niſi celerrimum afferatur remedium, plurima conſecutura ſint mala, qualia eſſent dogmata pernicioſa, Sacramentorum prophanationes, &c. Imò in rebus minoris momenti, ſi per proviſionem, ut vulgò dicitur ſine partium præjudicio, aliquid ſtatuatur, alicujus periculi vitandi gratia, cauſæ merito maturiori examini, & diſcuſſioni à Judicibus, ad quos pertinet, faciendæ reſervato. Vel enim forma illa eſt à Rege aut populi uſu conſtituta; & ſic ſummum Pontificem utpotè Superiorem ligare nequit. Vel ab Eccleſia ipſa inducta eſt,

Digitized by Google

eſt, & ita ſupremi Paſtoris eſt, ſuper ea diſpenſare, poſtulante neceſſitate, vel Eccleſiæ utilitate.

5. An minorem ſummo Pontifici libertatem circa formulas in judiciis Eccleſiaſticis concedemus, quàm Juriſconſulti Curiis Regiis in negotiis ſæcularibus? *Curia Parlamenti*, inquit Petrus Rebuffus in proem. ad Concord. n. 15. *ex bono, & æquo judicare ſolet, & ſecundùm conſcientiam, & debet veritatem attendere non ſubtilitatem, ſeu formalitatem.* Omitto, quòd vulgò circumfertur, Principem, & præcipuè Papam, eſſe ſupra legem, ſolutum à lege, ac lege ſuperiorem. Verumtamen cùm id de vi tantùm coactiva intelligi debeat, Principes, præſertim Eccleſiaſtici, vim legis directivam, amore juſtitiæ, accuratiùs ſequi debent, quàm ſubditi vi coactivæ, timore pœnæ, ſeſe accommodare.

6. Illuſtriſſimi Præſules Gallicani, ut ſummi Pontificis, quamplurimarum Eccleſiarum Galliæ libertatem adversùs Regaliam defendentis zelum ſiſterent, violatum ab eo in aliquibus negotiis judiciarium ordinem obtenderunt; ac cùm deberent Chriſti Vicarium malis, & ſcandalis in illis ipſis negotiis perpetratis medentem juvare, illa ſilentio involventes de inverſo proceſsûs ordine graviſsimas excitarunt querelas. Verùm quæcumque neceſſaria erant ab eo obſervata fuiſſe, & ea tantùm prætermiſſa, quæ vel impoſſibilia erant, vel ob conditionem negotiorum, promptum remedium poſtulantium, adhiberi non poterant, ac denique rerum juſtitiam adeò eſſe evidentem, ut nullo prætermiſſarum formularum prætextu eludi poſſet, egregiè demonſtratum eſt variis ſcriptis Gallico idiomate editis, præſertim libello, cujus titulus eſt; Conſiderationes circa Eccleſiaſtica negotia in proximis Comitiis generalibus Cleri Gallicani proponenda. His igitur omiſsis ad quæſtionem redeamus.

7. Communia quidem à nemine negantur. Sed ea caſibus particularibus applicare, in quibus tamen operæ pretium eſt, non tam facilè quilibet poſsit.

8. Duabus partibus omninò neceſſariis, & quaſi eſſentialibus conſtat judicium, ſcilicet cognitione cauſæ, & prolatione ſententiæ, ad quas reliqui omnes actus referuntur. Neceſſe quippe eſt, ut Judex cauſæ merita intelligat, ac iis intel-

Digitized by Google

tellectis jus dicat. Verùm ut cauſæ cognitionem adipiſcatur, opus eſt, ut utraque pars jus ſuum exponat, ac partis adverſæ allegationibus reſpondeat, quod litis conteſtatio à pragmaticis nuncupatur. Ex ea conteſtatiòne maximè pendet cauſæ inſtructio, eo quod nihil magis ad detegendam veritatem juvet, quam ſi omnes utrinque rationes proponantur, ut contingit, cùm hinc Actor, illinc Reus; alter pro affirmativa, alter pro negativa, ſtudioſiſsimè, ut fieri ſolet ab iis, quorum intereſt, conquiſita argumenta proferunt. Undè illa litis conteſtatio ceu præcipuum proceſsûs fundamentum habetur à Juriſconſultis. Ut autem ambæ partes in id concurrant, oportet, ut vel communi conſenſu, vel quod plerumque neceſſe eſt per Rei citationem conveniant apud Judicem. Quod ſi, ut ferè ſemper accidit, altera pars affirmet, neget altera; cùm neutri quantumvis eximiæ dignitatis credendum ſit; probationibus opus eſt, quæ de veritate fidem faciant, ac Judices inſtruant. Detectâ veritate pronuncianda eſt ſententia, ac executioni demandanda, niſi fortè injuſta ſit, & à ſuperiori Judice corrigenda.

9. Quamvis ergo ad hoc, ut judicium validum ſit jure naturali, ac Divino, ſatis ſit, ut Judex cauſam norit viâ publicâ (cùm enim ut perſona publica, & ob bonum publicum procedat, non ſufficit ei privata cognitio, quantumvis certa); & ut æquitatem, & juſtitiam ſervet in jure dicendo: tamen quia perfecta illa cognitio, partibus non auditis, vel ſaltem vocatis, & aliunde accerſitis probationibus, haberi non poteſt; nec conſequenter, niſi temerè judicari: neceſſe omninò eſt; primò ut partes citentur, niſi fortè ultrò convenerint, & utraque jura ſua tueatur, aut tueri poſsit. Secundò ut, ſi pars altera adeſſe nolit, quod ab altera aſſeritur probetur. Tertiò ut judicium ſecundùm allegata, & probata, juri præſertim Divino, & naturali conſentaneum proferatur.

CAPUT VIII.

De neceſſitate Citationis , & probationum.

1. Citationem de jure naturali ac Divino eſſe conſentiunt omnes ferè Doctores ; ita ſcilicet, ut nemo condemnetur , niſi ſe defendendi facultatem habuerit. In eam ſententiam adducuntur variis Sacræ Scripturæ locis , præſertim Geneſ. 4. verſ. 9. *Ait Dominus ad Cain , &c.* ubi Gloſſa interlinearis ſic ait ; *Non quaſi ignarus ut diſcat , ſed ut reum puniat* ; quia ſcilicet nemo puniendus eſt , niſi aut convictus , aut ſpontè confeſſus. Non patitur bonum publicum ut impunita remaneant ſcelera ; ſed multò minus ut plectantur inſontes , qualis autem quiſque ſit, nemo meliùs novit quàm ipſe ; nec aliis meliùs innoteſcere poteſt , quàm ipſius verbis ; quæ ſi ſincera ſint, veritatem manifeſtant ; ſi mendacia , non ità componi , aut promi poſſunt , ut vel ex contextu , vel ex modo , vel ex collatione cum aliis indiciis , & probationibus , aliquam non præbeant Judici criminis detegendi anſam ; ut neque famâ, neque teſtibus ſolis, neque aliâ quavis ratione tutè omninò , ac expeditè, reo non audito , ad criminis , vel innocentiæ cognitionem perveniri poſſit. Etenim licet factum ipſum poſſit omninò notorium , & evidens eſſe : tamen ejus bonitas, & malitia plurimum ab adjunctis, ſeu circumſtantiis pendet , quarum ſaltem aliquas nemo alius præter ipſum facti Autorem certò noviſſe poteſt, v.g. quâ intentione ductus fuerit, quod maximè in ferendo de qualibet actione judicio attendendum eſt ; quia , ut Divina docent oracula , ſi oculus intentionis fuerit ſimplex , totum corpus actionis , quæ benè ac malè fieri poteſt, erit lucidum : ſin autem nequam fuerit intentionis oculus , tenebroſum erit totum actionis corpus. Juriſperiti etiam in criminibus an dolus interceſſerit, diligenter inquirendum monent.

2. Eâ de causâ inhumana ſemper habita ſunt illa judicia , quæ contra abſentes non auditos , nec vocatos prolata fuerant. Ipſimet Pagani ab eis abhorruerunt. *Non eſt conſuetudo*

tudo Romanis damnare aliquem hominem, priuſquam is, qui accuſatur, præſentes habeat Accuſatores, locumq; defendendi accipiat ad abluenda crimina: Verba ſunt Feſti ad Judæos S. Pauli damnationem urgentes Agrippæ relata Act. 25. verſ. 16. Seneca eam eſſe putabat ante ſententiam audiendæ utriuſque partis neceſſitatem, ut ſapienter pronunciaverit; qui *parte inauditâ alterâ aliquid ſtatuerit, licet æquum ſit quod ſtatuit, haud æquus fuit.* In Med. verſ. 199. & 200.

3. Eam injuſtitiam ſibi à ſuis Adverſariis factam graviſſimè conqueritur S. Joannes Chryſoſtomus in epiſtola ad S. Innocentium Romanum Pontificem, *Quæ ab ipſis facta, contra omnem ſunt ordinem, contra omnes Leges, contra omnes Eccleſiaſticos Canones. Et quid dico, Canones Eccleſiaſticos? Neque in Gentilium judiciis, neque in Barbarorum Tribunalibus talia attentata ſunt unquam, imò verò neque Scythæ, neque Sauromatæ unquam judicarunt, judicium dandum uni parti, abſente ea, quæ accuſatur, &c.*

4. Sanctus Auguſtinus epiſt. 162. ita in Donatiſtas invehitur: *Ubi eſt quod Scriptura clamat: Antequam interroges, ne vituperes quemquam, & cùm interrogaveris corripe juſtè; Si ergo nec vituperari, nec corripi, niſi interrogatum Spiritus ſanctus voluit, quantò ſceleratiùs non vituperati, aut correpti, ſed omninò damnati ſunt, qui de ſuis criminibus nihil abſentes interrogari potuerunt.*

5. Nec puto à quoquam dubitari, quin audiendus, vel ſaltem citandus ſit reus, antequam in eum, vel etiam pro eo feratur ſententia: De citandi tantum ratione interdum ambigitur. Bonifacius VIII. in Conſtitutione *Rem non novam*, de dol. & contum. in Extravag. commun. quam occaſione diſſidii cum Philippo IV. Francorum Rege dicitur edidiſſe, ſtatuerat, ut citationes autoritate Apoſtolicâ de quibuſcumque perſonis, undecumque, & ubicumque eſſent, præſertim ſi impedirent ne citationes ipſæ ad ſe pervenirent, ſive loca tutè, ac liberè adiri non poſſent, factæ in audientia litterarum Apoſtolicarum, aut in aula Palatii, poſtmodum affigendæ in valvis majoris Eccleſiæ loci, in quo Romana Curia reſideret, ſic valerent, ac arctarent citatos, ſicut ſi eos perſonaliter appræhendiſſent, ſeu ipſiſmet ſignificatæ fuiſſent. Quia verò vox illa, *præſertim*, indicare videbatur, id etiam in aliis caſibus, ultra expreſſos in Conſtitutione, locum habere debere, cæteros omnes Clemens V. in Concilio Vien-

nenſi excluſit, his verbis; *Præfatum modum citandi reſtringimus ad illos tantùm, & in illis locum volumus ſibi vendicare, qui faciunt, impediunt, vel procurant, per ſe, vel per alios, quoquo modo, ne ad eos poſſit citatio pervenire, vel quorum domicilia, ſive loca non poſſunt tutè, liberève adiri.* Clement. *Dudum* de judic.

6. Ergo de jure Divino, ac naturali eſt, ut nemo condemnetur, niſi ſeſe defendendi facultatem obtinuerit. Quamobrem oportet ut citetur, meliori quo poteſt modo; Ita tamen, ut, quantum eſt ex jure Divino vel naturali, ſatis ſit, quod citatio ad ejus cognitionem perveniat, aut ut, ne pervenire poſſit, ipſe vel efficiat, vel procuret. Cæterùm quantum ad ſpeciales citationis conditiones pro variis perſonarum, & negotiorum circumſtantiis, Canonibus, & legibus ſtandum eſt, quandiù aliqua urgentiſſima cauſa diverſum ordinem ſequi non ſuadet. Si autem hujuſmodi cauſa ſubſit, juſtitia præſcriptis formulis, quæ propter commodiùs ſervandam juſtitiam excogitatæ ſunt, anteponenda eſt, præſertim à ſupremo judice.

7. Porrò ſi reus ſincerè crimen ſuum, aut aliud quid ſibi contrarium fateatur; ulteriori probatione non eſt opus; præſertim ſi de ſcelere non agatur, cui pæna mortis debeatur (quo caſu non eſſet audiendus, perire volens:) quia non eſt veriſimile, homines, ad privatum ſui amorem propenſiſſimos, velle ſuis rebus nocere, etiam cum veritatis diſpendio, quam econtra plerique propriarum rationum conſervationi poſtponunt. Sed cùm deeſt rei confeſſio, neceſſe eſt, imò, cùm adeſt confeſſio, eſt utile alias conquirere probationes, ut nonniſi plenè comperto facto jus dicatur.

8. Cujuſmodi autem debent eſſe probationes, ut plenam fidem facere cenſeantur, vel ut Judex ad ferendam certam ſententiam procedere queat: pro cauſis quidem ordinariis duo teſtes omni exceptione majores ex jure Divino, in variis Scripturæ locis promulgato, & ex multis legibus humanis, requiruntur, & ſufficiunt. Frequenter tamen plures neceſſarii ſunt, ſeu probationes majores: aliquando ſufficiunt pauciores probationes, pro rerum, & perſonarum conditione, prout crimina, de quibus eſt quæſtio, clam, aut palam ſolent perpetrari; prout pœna gravior, aut levior infligenda eſt,

eſt, ac pro cæteris circumſtantiis. Quocirca id ſequendum eſt quod præſcribunt leges, & conſuetudines, aut Judicis arbitrio ſtandum, ubi res à legibus ei permiſſa eſt, aut ubi judex ſupremus eſt, cujus ſententia legis vim habet, quoties juri Divino aut naturali apertè non repugnat.

9. Dubitatur autem, utrum, ſi pœna pro vero, ſed non comperto crimine imponeretur, valeret ſententia. Eam certè reſcindendam eſſe probat idem Joannes Monachus loco jam citato, plurimis, graviſſimiſque rationibus: unde neceſſariò conſequitur abſtinendum eſſe à ferendis hujuſmodi judiciis. Reùs non tam ſui, quàm aliorum causâ punitur à Judice, ut ſcilicet ſimilis pœnæ timore à malo retrahantur. Si autem crimen confeſſione, aut alia juris ratione ad publicam lucem deductum non fuerit, non magis malis, quam bonis terror incutitur, nec potiùs culpæ Reorum, quam injuſtitiæ Judicum pœna adſcribitur. *Evidentia patrati ſceleris non indiget clamore Accuſatoris*, ut habet Gloſſa in cap. 4. Geneſ. verſ. 10. Indiget tamen examine, ut patet in cap. 18. Geneſ. ubi Deus cum de peccato Sodomorum & Gomorrhæ dixiſſet, *Clamor Sodomorum, & Gomorrhæ multiplicatus eſt, & peccatum eorum aggravatum eſt nimis*; ſubjungit nihilominus; *Deſcendam, & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an non eſt ita, ut ſciam.* Ubi Gloſſa; *Ut à præcipitatione judicii compeſceret, mala Sodomæ priùs voluit probare, quàm judicare.*

10. Cæterùm Superiorum ſententia, etiam injuſta, præſertim ſi injuſtitia circa modum dumtaxat verſetur, contemni non debet, ne contemptus dignum reddat pœnâ, quæ fortè injuſtè fuerat inflicta. Quo circa ſapienter monet S. Gregorius homil. 26. in Evang. *Paſtor ergo vel abſolvere indiſcretè timeat, vel ligare. Is autem, qui ſub manu Paſtoris eſt, ligari timeat, vel injuſtè, nec Paſtoris ſui judicium temerè reprehendat: ne, etſi injuſtè ligatus eſt, ex ipſa tumida reprehenſionis ſuperbia, culpa, quæ non erat, fiat.*

Digitized by Google

CAPUT IX.

Diſcrimina inter poteſtatem ſummi Pontificis erga fideles totius Eccleſiæ, & poteſtatem Archiepiſcopi erga ſubditos ſuorum ſuffraganeorum.

1. CLariùs eluceſcet ſummi Pontificis autoritas erga fideles omnes, ſi cum eâ conferatur, quam Archiepiſcopi in ſuffraganeorum ſuorum ſubditos obtinent, idemque de Patriarchis, ac Primatibus erga fideles ſibi non niſi mediatè ſuppoſitos intelligendum eſt.

2. Primum, ac præcipuum diſcrimen, & à quo cætera ferè omnia ſuboriuntur, in eo poſitum eſt; quod poteſtas ſummi Pontificis ex omnium Catholicorum conſenſu à Deo immediatè profecta eſt. Archiepiſcopo verò ab Eccleſia collata eſt juriſdictio. Id luculenter tradit S. Thomas Opuſc. contra impugn. Relig. cujus verba alibi retulimus, & mox repetemus.

3. Secundum diſcrimen ex primo reſultat. Si enim ſummus Pontifex à Deo ſuam accepit autoritatem, ab Eccleſia vel tolli, vel minui nequaquam poteſt, quod ſummi Pontifices proteſtati, & Doctores confeſſi ſæpiſſimè ſunt. At verò Eccleſia poteſtatem, quam Archiepiſcopo contulit, modò auxit, modò minuit. Quo circa S. Thomas loco jam citato juriſdictionem non ſolùm ſummi Pontificis in omnes fideles, ſed etiam Epiſcopi in Sacerdotes ſuæ Diœceſis, juriſdictioni Archiepiſcopi in ſubditos ſuorum ſuffraganeorum anteponit; *Epiſcopus ſubditur Archiepiſcopo ſolùm ex ordinatione Eccleſiæ, & ideo in quibus Eccleſia ſtatuit Epiſcopum Archiepiſcopo ſubjectum, in illis tantum ſubjectus eſt ei. Sacerdos autem, qui ex jure Divino Epiſcopo ſubditur, in omnibus eſt ei ſubjectus, ſicut etiam Papa habet immediatam juriſdictionem in omnes Chriſtianos, quia Eccleſia Romana nullis Synodicis conſtitutis cæteris Eccleſiis prælata eſt, ſed Evangelica voce Domini, & ſalvatoris noſtri Primatum obtinuit.*

4. Tertium diſcrimen ex ſecundo naſcitur. Quia enim Eccleſia Epiſcopis Archiepiſcopos præfecit, non autem eorum ſubditis, niſi in caſu appellationis, & pauciſſimis aliis; ſummo

Digitized by Google

mo verò Pontifici Chriſtus omnes ſuas oves commiſit, quo nomine cenſentur non ſolùm Prælati, ſed etiam eorum ſubditi: Archiepiſcopus juriſdictionem tantùm mediatam habet in ſuorum ſuffraganeorum Diœceſanos; ſummus autem Pontifex immediatam in omnes Chriſtianos. Quod diſcrimen in variis Juris Canonici locis notatur, ut Can. quamvis diſt. 21. cap. Romana de appellat. in 6. &c.

5. Quartò ex illa immediata ſummi Pontificis in omnes fideles juriſdictione oritur; quod confeſſiones eorum per ſe, vel per ſuos Pœnitentiarios excipere poſſit, ut ſupra probavimus, quod Archiepiſcopo pro curſu tantùm viſitationis conceſſum eſt: *Archiepiſcopus* (inquit S. Thomas quodlib. 12. art. 30.) *quia non habet immediatam juriſdictionem in omnes ſui Archiepiſcopatus, niſi ex appellatione, non poſſet alicui dare licentiam vel autoritatem audiendi confeſſiones contra voluntatem Epiſcopi, & Diœceſani ſuffraganei.*

6. Quintò in cauſis ad forum contentioſum ſpectantibus Archiepiſcopus ex officio procedere non poteſt, nec etiam ad querelam unius partis, ut declarat cap. *Venerabilibus* de ſenteut. excommun. quod poteſt ſummus Pontifex, ubi neceſſitas poſtulat.

7. Sextò differt poteſtas ſummi Pontificis ab Archiepiſcopali, quod ſummi Pontificis autoritas Succeſſoribus S. Petri inhæreat, nec ad alios tranferri queat. At verò dignitas Metropolitica modò uni Sedi, modò alteri, modò etiam, nullâ Sedis habitâ ratione, antiquiori Epiſcopo delata eſt, vel à Conciliis, vel ab uſu, vel à ſummis Pontificibus quod tùm reliquarum Eccleſiarum, tùm Africanæ, hiſtoriæ teſtantur. Sed & in ipſa Gallia non defuerunt exempla tum collatæ, tum ablatæ Metropoliticæ dignitatis. Notiſſimum eſt S. Leonis factum, qui Hilarii Archiepiſcopi Arelatenſis erga ſanctam Sedem contemptum mulctavit, demptâ illi Eccleſiæ Metropolitanâ juriſdictione, ac Eccleſiæ Viennenſi conceſſâ; Quamquam reſtitutæ ſunt poſtmodum Arelatenſi quædam ſuffraganeæ.

8. Septimò limitata eſt Metropolitanorum juriſdictio non ſolum ad certa loca, certoſque articulos, ſed etiam ad certum procedendi modum. At ſummus Pontifex ſolius juſti-

tiæ

tiæ ac rectæ rationis limitibus ſtringitur. Licet enim, ut ſæpè notavimus, non æquale ſemper fuerit Pontificiæ poteſtatis exercitium, ampliſſima tamen ſemper illa poteſtas extitit.

CAPUT X.

De autoritate ſummi Pontificis in bona Eccleſiaſtica.

1. BOna Eccleſiaſtica, ſive in ordine ad Deum ſpectentur, qui ſibi frugum terræ partem reſervavit in ſignum ſupremi, quod in omnia obtinet, dominii, ſive in ordine ad fideles, qui eorum, quæ à Divina bonitate acceperant, partem reddiderunt, ſive in ſe ipſis, ad abſolutum ſummi Pontificis dominium non pertinent, multò minùs aliorum Prælatorum, aut Beneficiariorum. Qui contrariam doctrinam tradunt, præterquam quod Sacrorum Canonum ſtatutis, & ſanctorum Patrum ſententiæ adverſantur, maximam Eccleſiæ perniciem afferunt, Beneficiariis occaſionem præbentes, reditus Eccleſiaſticos ad extollendas proprias familias, ditandos parentes, vel Aulicos, magnifica Palatia conſtruenda, convertendi, eoſque ſive teſtamento, ſive donatione, aut aliâ diſpoſitione diſtrahendi; quæ res & dantium conſcientiam graviſſimè ſauciat; & accipientium ſæpè fortunæ, Deo ità juſtè permittente, ſæpius ſaluti animæ plurimum obeſt.

2. Si bona illa quemadmodum docet Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. de reform. cap. 1. poſt Canonem Apoſtolicum 39. *Dei bona ſunt*; non debent, ut tradit idem Concilium, Epiſcopi, atque adeò nec primus Epiſcoporum, qui cæteris debet eſſe norma, ea ut propria tractare; ſed ut ſibi commendata, in ejus, ad quem pertinent, cultum expendere; quodque ipſi ex his ſibi vendicant, in ſuam, tanquam in Dei hominum ſuſtentationem expendenda percipere. Sunt enim ipſi homines Dei, ut docet Apoſtolus 1. ad Timoth. 6. 11.

3. Fideles bona Eccleſiæ offerentes, etſi Miniſtris Chriſti, ut ejus obſequio commodiùs vacare poſſent, neceſſaria vitæ ſub-

ſubſidia ſuppetere voluerint, nunquam tamen illis, aut illorum parentibus, vel conſanguineis ditandis, aut aliis expenſis inutilibus, ſua bona deſtinarunt. Quocirca pleraque donationum inſtrumenta perhibent dari, & offerri bona illa ſancto Petro, ſancto Paulo, vel aliis Sanctis; non autem ipſorum Miniſtris, quibus ea ut Oeconomis tantùm, & Diſpenſatoribus commendantur, conceſſis tantùm ad ſuſtentationem neceſſariis.

4. Quando primi Chriſtiani pretia divenditorum prædiorum ad pedes Apoſtolorum perferebant; an vel ipſis fidelibus, vel Apoſtolis, vel alii cuipiam poſteà venit in mentem, Apoſtolos eſſe pecuniarum illarum Dominos, & poſſe in alios uſus inſumi, quàm in alimoniam pauperum, vel in alia opera pia? An putavit quiſquam potuiſſe S. Petrum, aut alios Apoſtolos his opibus augere familiam? An B. Petrus id grande piaculum non duxiſſet? An non autem iiſdem legibus tenentur Apoſtolorum ſucceſſores, quibus ipſimet Apoſtoli? An majori pollent autoritate in Eccleſiam, vel in ejus bona, illi, qui hodie præſunt, quàm qui à proprio Chriſti ore regimen acceperunt.

5. Sanctus Thomas 2. 2. quæſt. 100. art. 1. ad 7. expreſsè docet penes ſummum Pontificem directionem eſſe bonorum Eccleſiaſticorum, non autem dominium. *Quamvis enim*, inquit, *res Eccleſiæ ſint ejus* (ſummi Pontificis) *ut principalis diſpenſatoris; non tamen ſunt ejus, ut Domini, & poſſeſſoris.* Quem locum ſic commentatus eſt Cardinalis Cajetanus; *Nota quod cùm poteſtas Papæ quoad res temporales Eccleſiæ non ſit poteſtas Domini, ſed* DISPENSATORIS, *conſequens eſt, ut plenitudo poteſtatis Papalis circa bona Eccleſiæ temporalia non exeat limites poteſtatis* DISPENSATIVÆ, *&c.* Et inferiùs; *Ex eodem quoque fundamento, ſcilicet quod Papa non eſt Dominus, ſed* DISPENSATOR, *ſequitur, quod de plenitudine poteſtatis non poſſit ad libitum dare bona Eccleſiæ, cui voluerit, aut conſanguineis, &c. Sed teneatur* FIDELITER DISPENSARE, *ut recta ratio ſuadet, juxta illud; Hic jam quæritur inter Diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur. Et rurſus: Fidelis ſervus, & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam, ut det illis in tempore tritici menſuram, & non ad libitum, quantùm volet.*

6. Longiſſimè inter ſe diſtant bona ſacra, & prophana, licet utrorumque ſolam diſpenſationem hominibus concreditam

Digitized by Google

tam doceant ſancti Patres. Iſta in omnes uſus non prohibitos expendi poſſunt, quantum eſt ex ipſorum conditione; Quod addo, quia ex hominis affectu in eo ſæpiſſimè peccatur: ſacra verò niſi in operibus verè piis, & ſanctis inſumere nefas eſt. Hoc nomen ipſum manifeſtè ſignificat; ſanctum enim, aut ſacrum idem eſt, quod ab omni uſu prophano ſemotum, & cultui Divino mancipatum, ſive immediatè, ut vaſa ſacra, quibus ad peragendam rem Divinam utimur, ſive mediatè, ut decimæ, & alia, quibus Templa ſartatecta, & ornata conſervantur, Altaris Miniſtri aluntur, aliaque opera pia perficiuntur.

7. Licet autem Papa non ſit abſolutus bonorum omnium Eccleſiaſticorum Dominus; tamen quæ rationes à jure naturali, & poſitivo, Divino, & humano ductæ probant eum, qui Altari ſervit, de Altari vivere debere, eædem etiam demonſtrant Romanum Pontificem, cùm omnium Eccleſiarum ſit Primas, cùm teneatur, ut illarum Paſtores officio fungantur, invigilare, delinquentes corrigere, atque, ſi peccatum exigat, plectere, illorum jura tueri, aliaque probi Patris, & Paſtoris officia exhibere, poſſe de reditibus Eccleſiarum omnium ea capere, quibus ad congruam ſuam, Officialiumque ſibi collaborantium ſuſtentationem indiget.

8. Itaque, quamvis certa ſint Eccleſiæ Romanæ, ſicut & reliquis aliis, bona deſtinata; ſi tamen illa non ſufficiant, licebit, quæ deerunt, ex aliis Eccleſiis conquirere. Ut enim multiplicem perſonam ſuſtinet Pontifex, ita multiplices ſumptus facit; & unius quidem fortaſſe Diœceſeos neceſſitatibus providenti ſufficerent fructus inde percepti; at non totum Chriſti gregem paſcenti, atque regenti. Si ergò Reges conſumptis domanii, ut vocant, reditibus, qui propriis & Regni expenſis erant deſtinati, ſine injuria poſſunt exigere ſubſidia, ad bella pro Regni tuitione, aut ſecuritate ſuſcipienda, vel ſuſtinenda, aliaque gerenda negotia, publico bono utilia: Quidni poterit Summus Pontifex, iis, quæ à ſpeciali Diœceſi percipit, ad ipſiuſmet Diœceſeos bonum expenſis, ab omnibus aliis Eccleſiis, quibus proſpicere tenetur, neceſſaria ſubſidia ſibi aſſumere. *Quarta poteſtas*, inquit Cancellarius Pariſienſis lib. de vita ſpirit. anim. lect. 3. *Naturaliter Papa conve-*

Digitized by Google

veniens habet, & requirit, ut tanquam SUPERIOR, & TUTOR, *atque Conſervator honoretur, & juvetur ab omnibus.*

9. Concilium Baſileenſe, quod in id maximè incubuiſſe videtur, ut Summi Pontificis jura quàm anguſtos poſſet in fines arctaret, cùm Annatarum uſum abolendum decerneret, hoc tamen temperamento Decretum lenivit; *Pro oneribus autem, quæ ipſum* (Romanum Pontificem) *pro regimine univerſalis Eccleſiæ ſubire oportet, proque ſuſtentatione ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & aliorum neceſſariorum Officialium hoc ſacrum Concilium, ante ſui diſſolutionem omninò debitè, & congruenter providebit. Quod ſi contingat aliquam circa hoc proviſionem non facere, per hoc eadem ſancta Synodus, non intendit in aliquo modo præjudicare ſanctæ Romanæ, & univerſali Eccleſiæ. Datum Baſileæ in Majori Eccleſia in ſeſſione publica celebrata anno Domini* 1433. 30. *Julii.*

10. Itaque Clerus Gallicanus, qui tam alacriter, tamque liberaliter Regi ſuo, tum ſingulis annis certa rataque, tum quinto quoque anno nova & extraordinaria ſubſidia confert, quibus Regnum ab hæreſi liberet, aut tueatur, iniquus eſſet, ſi Summo Pontifici, qui totius Eccleſiæ curam ex divino mandato gerit, ea ſine injuriâ denegari poſſe arbitraretur, quibus ad rectum, & felix totius Chriſtianitatis regimen indiget. Quæ injuſtitia clariùs appareret, ſi Summo Pontifici non tam pro ſua, ſuorumque ſuſtentatione, quàm pro totius Eccleſiæ adverſus Infideles defenſione auxilium poſtulanti non obtemperaretur; qua de re agemus capite ſequenti.

11. Nec juſta eſſet excuſatio, ſi objicerentur nonnulli abuſus, qui fortè olim in exigendis hujuſmodi ſubſidiis irrepſerunt, ut optimè notavit Joannes Gerſonius, *ſex conſiderationes ſuper ſtatu Summi Pontificis, & Dominorum ſanctæ Eccleſiæ Cardinalium* ponens. Statutis enim in duabus primis conſiderationibus dignitate atque autoritate illius ſtatus; nec non jure capiendæ ſuſtentationis, conſiderationem tertiam hanc addit; *ſtatus prædictus non ideo perdit jura ſibi convenientia, quæ poſuit propoſitio duplex præcedens, ſi fortè fuerint abuſus aliqui perſonales, olim vel nunc inventi. Alioquin ſic argueretur adverſus omnem ſtatum, nedum Eccleſiaſticum, ſed temporalem; quòd diſſipandus eſt, deſerendus, & perdendus; quoniam in multis offendimus omnes.* Gerſ. tom. 1. col. 188.

CAPUT XI.

De poteſtate Summi Pontificis in exigendis pro Eccleſiæ contra Infideles defenſione ſubſidiis.

1. DOcet nos B Paulus, & poſt illum unanimi conſenſu ſancti Patres, ac Doctores Catholici, Eccleſiam corpus eſſe; *Ipſum* (Chriſtum) *dedit caput ſupra omnem Eccleſiam, quæ eſt corpus ipſius*, inquit Apoſtolus Epheſ. 1. *unum corpus & unus ſpiritus.* Epheſ. 4. *Adimpleo ea quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea, pro corpore ejus, quod eſt Eccleſia.* Col. 1. v. 24. Illius corporis membra ſunt omnes fideles; *Sicut enim corpus unum eſt, & membra habet multa, omnia autem membra corporis cùm ſint multa, unum tamen corpus ſunt: ita & Chriſtus.* 1. Corint. 12. v. 12. *Vos autem eſtis corpus Chriſti & membra de membro.* ibid. v. 27.

2. Quæ autem ſint membrorum inter ſe affectiones, & officia explicat Apoſtolus 1. Corint. 12. v. 25. & 26. his verbis; *Idipſum pro invicem ſolicita ſint membra. Et ſi quid patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra: ſive gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra.* Quemadmodum igitur in corpore naturali ſola membra reſciſſa, vel arida cæterorum dolore non afficiuntur; ita in myſtico Eccleſiæ corpore, qui ſingularum Eccleſiarum infortuniis, ac perſecutionibus non moventur, ſe viva myſtici corporis Chriſti membra non eſſe declarant.

3. Cæterùm mutua illa membrorum ſolicitudo non in ſola ſiſtit paſſionum communione, ſed ulterius in præſtanda opera & auxilio, ut imminens, aut jam vexans malum propulſetur. Læsâ manu accurrunt oculi, ut vulnus intueantur, pedes ad remedium properant, lingua illud poſtulat, altera manus admovet, ſingula denique membra propria officia obeunt, ad unius partis offenſæ ſolatium. Non ergo Chriſtianæ charitatis præcepto faciunt ſatis, qui afflictis condolent, nec opem ferunt. Cùm Chriſtiani Jeroſolymitani magnâ laborarent egeſtate, tanto cum affectu illis cæteri ſuccurrerunt, ut effuſam illorum liberalitatem moderari ferè opus fuerit; *Quia ſecundùm virtutem, & ſupra virtutem voluntarii fuerunt.*

2. Co-

Digitized by Google

2. Corint. 8. v. 3. Itaque modum hunc præſcripſit Apoſtolus, *non ut aliis ſit remiſsio, vobis autem tribulatio; ſed ex æqualitate. In præſenti tempore veſtra abundantia illorum inopiam ſuppleat: ut & illorum abundantia veſtræ inopiæ ſit ſupplementum, ut ſit æqualitas.* ibid. v. 13. & 14.

4. Cùm Saladinus Babyloniæ Rex Saracenus terram Sanctam infeſtaret, ac Hieroſolymam cœpiſſet, Philippus II Rex Franciæ, Henricus II. Rex Angliæ, cùm antea inimici eſſent, Guillelmo Archiepiſcopo Tyri prædicante, & Domino per gratiam, & per ſignum miraculoſum cooperante, facti ſunt amici, ſuſceptâque de manu illius Archiepiſcopi Cruce, ſtatuerunt ut omnes (exceptis illis, qui ipſam peregrinationem ſuſciperent) ad impenſas expeditionis decimam redituum & mobilium ſuorum perſolverent. Hoc autem, ut notant Rigordus in vita Philippi, & Rogerius de Hoveden in vita Henrici, factum eſt conſentientibus Epiſcopis, & Baronibus.

5. Porro ſi fideles, etiam laici bonorum propriorum partem in pium illud opus erogarunt, quantò æquius eſt, ut Eccleſiæ bona, quæ ideò ſacra dicuntur, quod divinis uſibus ſint deſtinata, in rem ad Dei gloriam, & animarum ſalutem tantopere conducentem impendantur? Si laici fratrum ſuorum calamitates tenentur ſublevare, quantò magis Paſtores, & in Chriſto parentes? Si etiam adhibitâ excommunicationis ſententiâ, ut teſtatur Rogerius, & innuit Rigordus, renitentes laicos ad ſolvendam Decimam de rebus & mobilibus profanis indictam adegerunt: Nonne turpe eſſet, ſi ipſi de bonis ſacris, quorum ſunt tantùm diſpenſatores, opem in fidei, libertatis, ac vitæ periculo conſtitutis ultrò non offerrent?

6. Præivit illis nuper ipſorum caput: quis enim obſeſſâ à Turcis Viennâ toti ferè Eccleſiæ non metuebat exitium? Quis Othomanicæ potentiæ in Germaniam, Italiam, ac remotiores deinde Provincias irrumpenti obſtitiſſet, Chriſtianis Principibus inter ſe concertantibus, niſi providentia Summi Pontificis in ſe ipſum avari, & in Eccleſiam liberaliſſimi, ſuis conſiliis, vigiliis, ac curis aſſiduis, effuſam theſauri ſui largitionem adjunxiſſet, quo Principes, ad communem Chriſtiani nominis hoſtem repellendum armatos, juvaret; ac, cùm propriis ipſum manibus pugnare non deceret, effuſis pecuniis vinceret? Magnum quid præſtare ſibi videbatur Innocen-

tius III. in Concilio Lateranenſi triginta millia librarum ad expeditionem in terram ſanctam offerens. Sed quàm exiguum donum, ſi conferatur cum magna illa vi auri & argenti, quam Innocentius XI. in Germaniam & Poloniam miſit? An exemplum adeò inſigne reliquorum Epiſcoporum, & inferioris ordinis Clericorum animos ad depromendos Chriſtianorum Principum conatus non accendet? Cæteri Pontifices præceptis, atque cenſuris egerunt: Innocentius XI. exemplo invitavit. Sed ſi qui præeuntem non ſequerentur, an de jubente, vel etiam cogente juſtè conquererentur?

7. Spontanea, inquies, debet eſſe obligatio. Is ſanè quidem modus pietati Chriſtianæ congruentior eſt. Verùm poſſe urgente neceſſitate reluctantes, ſaltem clericos cogi, docent plurimorum Decreta Conciliorum: ſolo præcepto uſum eſt Lateranenſe quartum. At Lugdunenſe primum cenſuram adjecit; *Sciantq; ſe omnes ad hoc fideliter obſervandum per excommunicationis ſententiam obligatos, ita quod illi, qui ſuper hoc fraudem ſcienter commiſerint, ſententiam excommunicationis incurrant.*

8. Sed ne quis hanc poteſtatem ſolis Conciliis competere obtendat, ſuadet ratio, ac praxis confirmat, eam etiam penes Summum Pontificem exiſtere. Eſt ille paterfamilias, ad quem ſpectat cura totius domus, Paſtor univerſi gregis, & caput viſibile univerſæ Eccleſiæ, ad cujus proinde officium & autoritatem ſpectat ſolicitudo de univerſis domeſticis Dei, de ſingulis Chriſti ovibus, de cunctis myſtici ejus corporis membris.

9. Sanè ita hodie refrixit charitas, totque congregandis Conciliis obſtant impedimenta, ut peritura eſſet maxima Chriſtianitatis pars, ſi eâ tantùm ratione auxilium eſſet expectandum. De ſapientiſſimo igitur Eccleſiæ inſtitutore certò credendum eſt, ipſum Vicario ſuo, cùm ei ſponſam ſuam commiſit, facultatem quoque largitum eſſe cuncta peragendi, quæ ad ſecuram ejus cuſtodiam, ac defenſionem, eſſent neceſſaria.

10. Plurima ſunt Pontificum hac facultate utentium exempla; Clemens IV. è Gallia oriundus, pietate atque integritate maximè conſpicuus, an. 1267. Decimam omnium redituum Eccleſiaſticorum S. Ludovico Francorum Regi ad expeditionem

Digitized by Google

nem in terram Sanctam ſeſe accingenti ad triennium conceſſit; cumque Capitula Eccleſiarum Cathedralium onus detrectarent, ea graviter increpuit, & excommunicationis, Beneficiorumque privationis interminatione in ordinem redegit. Vide Raynaldum ad an. 1267. num. 53. & ſeqq. Urbanus IV. etiam natione Gallus antea, ut videre eſt apud eundem ad an. 1256. num. 13. non Capitula ſolùm (ne quis ſuſpicetur ſecundi tantùm ordinis Clericos cogi ſolitos) Archipræſules Remenſem, Senonenſem, & Bituricenſem renitentes compulerat. Alia paſſim in eodem Raynaldi volumine legi poſſunt exempla, ex ipſorummet Pontificum litteris ab eo citatis educta.

11. Sed ea eſt hujuſmodi ſubſidiorum, dum neceſſaria ſunt, juſtitia, ut qui ſe moroſos in eis præſtandis exhibuerunt, non tam autoritatis ad ea exigenda defectum in Summo Pontifice, quàm abuſus quoſdam, aut nimiam in exigendo ſeveritatem cauſati ſint. Verùm, præterquam quod longè abeſſent hodie omnium illarum excuſationum colores, cùm Innocentius XI. ſuos theſauros exhaurire malit, quàm extra Italiam Decimas imponere, & reliquos Epiſcopos exemplo allicere, quàm præcepto urgere; non continuò neganda eſſet Papæ poteſtas, ut ſuperiori capite cum Gerſonio notavimus, etiamſi ejus uſui nonnulli olim abuſus admixti fuiſſent.

12. Unum dumtaxat video ſuperfuturum Clero Gallicano, & aliis prætextum, ſi res eò perducerentur, ut Pontifex conſumptis ſuis reditibus, non poſſet Chriſtianarum aliquarum Provinciarum adversùs Infidelium impetus ſecuritati conſulere, niſi exacto ab aliis Provinciis ſubſidio: nimirùm non jam de recuperanda terra Sancta, ſed de tuendo, vel reſtituendo Principum ſæcularium dominio agi. Quaſi verò ſolius Paleſtinæ causâ olim petitæ ſint Decimæ, ac non unicum ſit Eccleſiæ corpus; aut ideò deſerendi ſint Chriſtiani in fidei periculo conſtituti; quia ſi eis manus porrigatur, nonnihil utilitatis illinc in Principes Chriſtianos derivabitur. Nihilne Reges Franciæ perceperunt emolumenti ex compreſſis in partibus Tholoſanis Albigenſibus, quâ occaſione Honorius III. Philippo Auguſto partem etiam pecuniarum ſubſidio terræ Sanctæ deſtinatarum conceſſerat, ut videmus in ejus epiſt. in append. 2. Tom. 5. Ducheſne relatâ ſub num. 10.

13. Mar-

13. Martinum IV. natione Gallum Philippo III. Francorum Regi Decimas ad triennium conceſſiſſe, ut bellum gereret contra Petrum Aragoniæ Regem, Siciliæ invaſorem, teſtantur ejus litteræ ad Joannem Legatum datæ, ut Præſules ad ſolvendas Decimas cogeret, & citatæ ab Oderico Raynaldo ad an. 1283. num. 35. nec dubitavit pius ille Pontifex, ut oſtendunt litteræ ab eodem Hiſtorico citatæ ibid. n. 41. exactas à Clero pro inſtaurandis Syriæ rebus Decimas, olim decretas in Concilio Lugdunenſi, ad defendendam Siciliam derivare. Narrat idem Scriptor, & citatis ejuſdem Pontificis libris probat num. 10. ipſum non ſolùm à Gallis, ſed ab aliis quoque Præſulibus opes in id conferri voluiſſe. Siculos ſimiliter, tum Provinciæ, atque Arelatenſis Archiepiſcopatus Præſules Decimas Regi Carolo, ut hoſtem Regno ejiceret, ſolvere; atque ad id à Legato adigi præcepiſſe. Hæc autem ab eo perperam geſta non fuiſſe ſuadent virtutes & miracula, quibus claruiſſe fertur apud hiſtoricos. Honorius ejus ſucceſſor, quas ille Decimas Philippo III. jam pro Aragonia armis comparanda attribuerat, Philippo IV. ad quadriennium permiſit, ut narrat Raynaldus ad an. 1286. num. 28. ſed de his hactenus, quæ in praxim redigere, utinam nunquam opus ſit.

CAPUT XII.

De jure ſummi Pontificis circa Beneficia.

1. NUllâ in re laudabilior foret Gallorum pro defenſione libertatum Eccleſiæ Gallicanæ zelus, quàm ſi antiquorum Canonum obſervantiam, circa Beneficiorum diſpoſitionem ſartam tectam ſervarent, nec Summum Pontificem cogerent ſuâ ſupra Concilia, & eorum Canones, autoritate uti.

2. Reſtiterunt quidem Galli diſpenſationi ſuper regula, quæ regularia Beneficia regularibus perſonis conferri præcipit, quando ſummi Pontifices beneficia Galliæ Italis, aut alterius Nationis viris, de Eccleſia benemeritis diſtribuebant. At ubi ex Caroli VII. Francorum Regis Edicto anno 1431. dato

dato non niſi indigenis (intellige ſine Regis licentia) ea largiri licuit, Commendarum uſus in favorem ſæcularium adeò invaluit, ut quamvis antiqua Canonica diſciplina Concordatis confirmata fuerit tit. de Regia ad Prælaturas nominatione facienda §. volumus, Philippus Probus in addit. ad gloſſ. Pragmat. Sanction. tit. de collat. §. cui rei num. 17. in hunc modum conqueratur; *Hodiè tamen fit contrarium, adeò quod in Gallia vix poſſet reperiri decimus Abbatum numerus profeſſionis Regularis. Undè non immeritò videmus omnes penè Domos Regulares ad nihilum in vita, & moribus prout & rebus reduci, & caducitatem amplecti, Monachoſq; Mendicantium Ordinum fieri, & extra ſepta Monaſtica potiùs eos langueſcere, quàm vivere.* QUÆ SIT HORUM OCCASIO, VEL CAUSA, DICITUR EX EO QUOD COMMENDATARIIS APERTA EST SUPERIORUM PORTA, QUIBUS HIS, ET ALIIS DE CAUSIS POTERIT CLAUDI IANUA COELI. Qui abuſus ex eo tempore magis, ac magis excrevit.

3. Eaque fuit una ex cauſis cur Concilium Tridentinum à Curia Franciæ non fuerit receptum. Primam enim recuſationis rationem eam attulerunt Regina, & Magnus Cancellarius Nuncio, Concilii receptionem urgenti. „Quod Con„cilium Tridentinum vetaret Beneficia regularia in Commen„dam tradere, cùm Rex hujuſmodi Commendis multos Pri„mates viros ſibi devinciret, quorum auxilio difficillimis „illis temporibus indigebat. Pallavicinus hiſtor. Concil. Trid. lib. 24. cap. 11. num. 4.

4. Adeò non ſervantur in Gallia Canon 15. Synodi Nicænæ, 21. Antiochenæ, & 5. Chalcedonenſis, ut in nulla Chriſtiani Orbis parte frequentiùs violentur, cùm innumeræ fiant Epiſcoporum tranſlationes. Unde plurimorum in illa Eccleſia malorum ſeminarium exiſtit. Non enim tanto affectu Eccleſiæ, quam quis ſemel gubernandam ſuſcepit, adhæret: non tam ſedulò invigilat; non tam facilè permanſura opera aggreditur: libentiùs in Aulæ ſtudia, quàm in tuenda Eccleſiæ ſuæ jura propendet, qui Aulæ beneficio ad pinguiorem ſe conſcendere poſſe confidit: Hoc ut aſſequatur non ſolum Magnatibus blanditur, ſed obſequitur, etiam cum Eccleſiaſtici juris, & libertatis jacturâ: Ambitione tenetur: Hinc avaritiâ, illinc prodigalitate peccat: Ac de-

Zz

demum futuri, non animarum, ſed honoris, & divitiarum lucri expectatio ita tempus, & cogitationem abripit, ut obeundis ſuſcepti regiminis officiis nihil reliquum ſit; Et proprium gregem non perpetui Paſtoris animo curet, ſed temporanei mercenarii more exugere feſtinet.

5. Quot excidiſſent in Gallia è proprio gradu tùm Epiſcopi tum inferioris Ordinis Clerici, ſi Beneficiorum pluralitas eâ pœnâ mulctaretur, quam indixit Canon 10. Concilii Chalcedonenſis. Quæ regula ſi valeret, & vigeret, non tanta pleroſque ambitio, vel avaritia inflecteret ad Aulicorum officia, aliorumque, quorum ope Beneficia Beneficiis accumulaturos ſe eſſe ſperent. Non tantus eſſet Eccleſiaſticarum rationum neglectus.

6. Præcipua Eccleſiæ Gallicanæ libertatum pars olim in eo poſita eſt, ne Romanus Pontifex Beneficiorum diſpoſitionem ſibi aſſumeret. Verùm tùm cùm de illa diſpoſitione Galli acerbiùs conquerebantur, Concilium ipſum Baſileenſe jus illud ſummi Pontificis agnovit, ei aliquorum Beneficiorum diſpoſitionem reſervans ſeſſ. 31. Decreto de collatione Beneficiorum, ubi ſic legitur; *Non tamen intendit prohibere hæc ſancta Synodus hoc præſenti Decreto, quo minus futuri Romani Pontifices tempore Pontificatus ſui modo honeſto, & convenienti, de uno Beneficio ad collationem, in qua fuerint decem Beneficia, & de duobus, ubi fuerint quinquaginta, & ultra diſponant.......* NEQVE ETIAM COLLATIONES PER PRÆVENTIONEM FIENDAS INTENDIT IMPEDIRE.

7. Quin etiam Univerſitas ſtudii Pariſienſis, quæ tantoperè Curiam Romanam à conferendis Beneficiis arcere contendebat; tamen Romani Pontificis circa illa poteſtatem ſæpè imploravit, nedum agnovit. Hic unus erat ex articulis Martino V. Eugenii Deceſſori porrectis; *Item cùm nonnulli Doctores, & Magiſtri infraſcripti à Sanctitate veſtra gratias expectativas obtinuerint in primo & principali Rotulo dictæ Univerſitatis per Sanctitatem veſtram ſub data 4. Kalendas Februarii Anno primo ſignato, quibus vigore earumdem gratiarum de Beneficiis Eccleſiaſticis minimè proviſum extitit, dignetur Sanctitas veſtra* EISDEM CONCEDERE, *quod dictis gratiis uti, & gaudere valeant unà cum gratiis in præſenti Rotulo per ſanctitatem veſtram ut ſperamus, faciendis: ſalvis tamen perintegrè articulis ſuperiùs expreſſis.* Cui articulo Papa reſpondit; FIAT PRO OMNIBVS, ET QVIBVS NON EST PRO-

PROVISUM ...... *Datum Romæ anno* 1424. 25. *Maij*, *Pontificatus præfati Domini noſtri Papæ* (*Martini V.*) *anno ſeptimo*. Refertur in hiſtoria Univerſitatis Pariſienſis tom. 5. circa prædictum annum 1424. Extant alia multa exempla ſimilia apud eundem Autorem.

8. Verùm cùm Concordata inter Leonem X. Papam, & Franciſcum I. Franciæ Regem inita, uſuſque ſubſecutus contentionibus hac de re naſci ſolitis impoſuiſſe finem videantur, non eſt diutiùs immorandum, ſed expectandum, donec Deus eos, quibus Beneficiorum proviſio incumbit, ad revocandam omni ex parte antiquam Canonicam diſciplinam circa rectam illorum diſpoſitionem moveat.

9. Si omnes Collatores, aut Patroni præ oculis ſemper haberent, quàm ſtricta ſit obligatio ea dignioribus conferendi, non autem indignis, vel etiam minus dignis propinquis, aut à quibus aliquod receptum eſt, vel recipiendum ſperatur officium, quamque terribile futurum ſit ſupremi Patris familias judicium adverſus eos, qui in conſtituendis in ejus Domo Miniſtris & Officialibus, propria commoda, privatoſque affectus magis attenderint, quàm ipſius gloriam, & cultus decorem, aut animarum ſalutem certè magis metuerent, ne non ſatis dignos, aptoſque ſervos Domino ſuo eligerent, quàm gloriarentur de jure illo, aut illud indebitè ſibi vendicare contenderent.

10. Cæterùm non eſt cur Galli Doctores Italicos accuſent, quaſi nimium extulerint Romani Pontificis circa diſpenſationem Beneficiorum poteſtatem, cùm Doctores Galliæ non minus latè illam explicuerint. Petrus Rebuffus in Concordatis tit. de Mandatis Apoſtol. §. Et ut obvietur verb. *gravare*, ſcripſit. *Papa jure præventionis* OMNIA IVRA POTEST CONFERRE, *cùm* TOTVS MVNDVS *ſit Diœceſis Papæ cap. Cuncta per Mundum. Et cap. Per principalem* 9. *quæſt*. 3. *Unde non eſt mirum ſi in ſua Diœceſi*, *& ſic* PER TOTVM MVNDVM *conferre poſſit*.

LIBER SEPTIMUS

De autoritate ſummi Pontificis in definiendis Fidei quæſtionibus occaſione quartæ propoſitionis, ſcilicet,

IN fidei quoque quæſtionibus præcipuas ſummi Pontificis eſſe partes, ejuſq; Decreta ad omnes, & ſingulas Eccleſias pertinere, nec tamen irreformabile eſſe judicium, niſi Eccleſiæ conſenſus acceſſerit.

CAPUT PRIMUM.

Summaria diſcuſſio hujus propoſitionis.

1. PUtaveram hactenus, libertates Eccleſiæ Gallicanæ nullatenus ad Fidem pertinere, in qua potiſsimùm repoſitam arbitrabar ſtrictam illam Eccleſiæ Gallicanæ cum Romana conjunctionem, quam ceu hæreditatem ab Atavis acceptam, conſtanterque ſemper retentam prædicant illius gentis Scriptores. Verùm cùm ad tuendas illas libertates Decreta ſummi Pontificis circa diſciplinam non valere, niſi acceptata fuerint, jam tradidiſſent aliqui Autores Gallicani; nunc Illuſtriſſimi Antiſtites Decreta circa fidem non eſſe irreformabilia declarant: Itaque neſcio quomodo inpoſterum Galli poterunt de ſtrictiori cum Romano Pontifice gloriari conjunctione.

2. Etenim Eccleſiaſticas leges libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ adverſari, atque adeò non acceptandas eſſe, & conſequen-

quenter non obligare, quoties libebit, cauſabuntur: Deciſiones verò circa fidem incertæ manent, quamdiu judicium de illis prolatum reformabile eſt. Quod autem incertum eſt, de fide non eſt. Iis autem, quæ de fide non ſunt, nemo internum neceſſariò tenetur præbere aſſenſum; ſed poteſt vel eum ſuſpendere, vel omninò negare, & diſſentire, donec irreformabili judicio res definita fuerit.

3. Fruſtrà ergò Antiſtites Gallicani autoritati Pontificiæ graviſsimum vulnus illaturi honorificâ præfatiunculâ ferrum occultant, præcipuas ſummo Pontifici partes concedentes, ejuſque Decreta ad omnes, & ſingulas Eccleſias protendentes. Nam quæ ſunt præcipuæ illæ partes ſummi Pontificis? Quod primus ſententiam ſuam debeat promere, quemadmodum Africana Concilia profeſſa ſunt in epiſt. ad Theodorum Papam, quæ lecta eſt in Concilio Lateranenſi ſub Martino I. Theodori ſucceſſore anno 649. his verbis; *Antiquis enim regulis ſancitum eſt, ut quidquid quamvis in remotis, vel in longinquo poſitis ageretur Provinciis, non priùs tractandum, vel accipiendum ſit, niſi* AD NOTITIAM ALMÆ SEDIS VESTRÆ FVISSET DEDVCTVM, *& hujus autoritate juſta quæ fuiſſet pronunciatio* FIRMARETVR. At quantis laudibus donatus eſt ab Epiſcopis anno 1681. Pariſiis congregatis liber Joannis Gerbaſii de cauſis majoribus, in quo primum illarum judicium ad Epiſcopos, & Concilia Provincialia pertinere contendit.

4. An ſummi Pontificis prærogativa in eo erit, ut quæ à Conciliis Oecumenicis decreta fuerint, eorum ipſe urgeat executionem? Sed hæc cura ſummi Pontificis dignitatem non tam arguit, quàm tollit, quandoquidem merus Executor conſtituitur, ſine facultate interpretandi judicii, ità ſaltem, ut illa interpretatio irreformabilis ſit, atque adeo ad conſenſum internum fideles arctet.

5. At privilegium illud ſanctæ Sedis ad hoc valebit, *ut ejus Decreta ad omnes, & ſingulas Eccleſias pertineant.* Verùm non ejus, ſed Conciliorum generalium Decreta id ſibi vendicabunt; ſiquidem penes illa, non penes Papam eſt autoritas controverſias fidei judicandi irreformabiliter. Quod enim fortaſſe aliquis reponat, interim dum expectatur Concilium Oecumenicum, ſtandum eſſe judicio Papæ, efficit, ut publicè con-

Digitized by Google

contradicere nemo debeat (quod ad Politiam quandam externam tantùm referendum eſt); non autem, ut ei quiſquam interiùs aſſentiri teneatur, quandoquidem errori obnoxium eſt. Sed nec primum quidem illud efficit, ſaltem ſi Gerſonio credimus.

6. Gerſonius quippè de examinatione doctrinarum part. 1. conſiderat. 5. docet non ſolùm Concilium Oecumenicum, aut Nationale, vel Provinciale, ſed & Doctorem quemlibet poſſe ſummo Pontifici obſiſtere, manifeſtum errorem contra fidem proponenti. *Staret quod aliquis ſimplex non autorizatus, eſſet tam excellenter in Sacris Litteris eruditus, quod plus eſſet credendum in caſu, doctrinæ ſuæ aſſertioni, quàm Papæ declarationi; Conſtat enim plus eſſe credendum Evangelio, quàm Papæ; ſi doceat igitur talis eruditus veritatem aliquam in Evangelio contineri, ubi & Papa neſciret, vel ultrò erraret, patet cujus præferendum ſit judicium.* Quæ autem veritas in Evangelio adeò expreſſa eſſe poteſt, antequam ab Eccleſia declarata ſit, quæ non alicui Doctori, vel etiam pluribus, error manifeſtus non poſsit apparere? Quâ ergo poterit autoritate comprimi Doctor ita affectus, interim dum conveniet Concilium, aut quouſque conſenſus Eccleſiæ acceſſerit, prout requirunt Antiſtites Gallicani?

7. Quâ verò ratione dignoſci poterit Eccleſiæ conſenſus, ſi Provinciæ Chriſtianæ circa illam controverſiam inter ſe diſſentiant? An illa vera Eccleſia cenſebitur, quæ Capiti omnium, Romano ſcilicet Pontifici adhærebit? Recurret idem inconveniens, quod ſcilicet illius judicium, ſi non ſit irreformabile, poſſit fideles in errorem pellicere.

8. Verùm, ut videas quantum ſummi Pontificis ſententiæ plerique Gallicani Doctores honorem deferant; & utrum ei proviſionaliter obtemperent; aut ſaltem illam ſilentio venerentur, ad ea, quæ non ita pridem geſta ſunt, oculos converte. Exigitur à Catholicis in Anglia degentibus juramentum, hanc inter alias clauſulam continens; *Prætereà juro, quod ex corde abhorreo, deteſtor, & abjuro tanquam impiam, & hæreticam hanc doctrinam, & propoſitionem, quod Principes per Papam excommunicati, vel deprivati poſſint per ſuos ſubditos, vel alios quoſcumque deponi, vel occidi.* Paulus V. in Brevi ad Catholicos Anglos dato 23. Septembris 1606. in quo inſertus eſt prædicti juramenti tenor, il-

lud

Digitized by Google

lud his verbis reprobat; *Quæ cùm ita ſint, vobis ex verbis ipſis perſpicuum eſſe debet, quod hujuſmodi juramentum ſalvâ fide Catholicâ, & ſalute animarum veſtrarum præſtari non poteſt, cùm multa contineat, quæ fidei, & ſaluti apertè adverſantur.* Quia verò nonnulli Breve illud ſummo Pontifici de rei veritate plenè non inſtructo ſubreptum cauſabantur; *Non ex animi noſtri ſententia, noſtraq; propriâ voluntate, ſed potiùs aliorum intuitu, & induſtriâ*, inquit ſummus Pontifex, ea de re conquerens in altero Brevi dato 23. Octobris 1607. addidit; *Eapropter ad vos iterùm ſcribere decrevimus, ac denuò vobis ſignificare litteras noſtras Apoſtolicas anno præterito 10. Kal. Octobris datas de prohibitione juramenti non ſolùm motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, verùm etiam poſt longam, & gravem deliberationem de omnibus, quæ in illis continentur adhibitam, fuiſſe ſcriptas, & ob id teneri vos illas omninò obſervare omni interpretatione ſecus rejecta. Hæc eſt autem mera, pura, integraq; voluntas noſtra, &c.* Nihilominus Doctores Pariſienſes, quos illam Papæ ſententiam latuiſſe non poteſt, ſic cenſuerunt. *Nos infraſcripti Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctores Theologi cenſemus jusjurandum, ut in obverſa pagina conceptum eſt, ſalvâ fide, & tutâ conſcientiâ à Catholicis Anglis jurari poſſe, ſi modo in propoſitione, quæ eſt de depoſitione, & cæde Principum, quæ damnat ut hæretica, verba Deponi, & occidi, conjunctim accipiantur: imò etſi diviſim, itaut tamen propoſitio hæretica materialiter, id eſt, verbo Dei contraria finiatur; quatenus poſſe Principes deponi efferet, formaliter verò etiam quatenus & occidi poſſe ſuperaddit. Deliberatum, datumq; Pariſiis die 16. Auguſti anno 1680. ſubſcripſere 56. Doctores die 19. Auguſti 1680.*

9. Sed conſideremus utrum declaratio Illuſtriſſimorum Præſulum Gallicanorum cum Scriptura ſacra conſentiat, aut Sacris Canonibus, & Patrum traditione, quæ ſunt fundamenta libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, nitatur; Annon potiùs verum ſit, quod aliqui ſcripſerunt, eam ſententiam nonniſi poſt ſchiſma tempore Concilii Conſtantienſis in lucem editam; antea verò judicium ſummi Pontificis tanquam indubitatum habitum fuiſſe, non propter, aut poſt Eccleſiæ conſenſum, ſed etiam propter non errandi privilegium B. Petro, & ejus Succeſſoribus à Chriſto collatum.

10. Porrò ipſa propoſitio, quam hic expendimus, ſatis declarat non agi de Papæ tanquam privatæ perſonæ, opinionibus; ſed de ipſius tanquam ſummi Paſtoris, & Pontificis to-

totam Eccleſiam inſtruentis doctrina; uno verbo de Decretis, quæ ad omnes, & ſingulas Eccleſias pertineant; Idque in fidei quæſtionibus.

11. Non diſquirimus etiam; An ſummus Pontifex aliquam fidei quæſtionem definiturus egeat conſilio, & quo, quave alia diligentia uti debeat. Supponimus enim ipſum, ne Deum tentet, media teneri adhibere ad cognoſcendam veritatem ordinata. Sed ſi Divina providentia eum ad finem, id eſt fidei veritatem certò, tutoque aſſequendam dirigat, ſine dubio ad aſſumenda media neceſſaria etiam inducet. In eo igitur ſiſtimus; An Papæ judicium niſi Eccleſiæ conſenſus acceſſerit, incertum ſit, & reformationi obnoxium concurrentibus quibuſvis aliis conditionibus.

CAPUT II.

Probatur autoritate ſacræ Scripturæ judicium ſummi Pontificis circa quæſtiones fidei eſſe irreformabile, ſeu infallibile.

1. SUmmum Pontificem eſſe Caput Eccleſiæ, profeſſi ſunt etiam ipſi Epiſcopi Pariſiis anno proximè præterito congregati ad cohibendam Curiam Romanam, ne, ut ipſi metuere videbantur, juriſdictionis Epiſcopalis jura paulatim invaderet, & infringeret. Et ſanè Concilium Conſtantienſe, cui Galli tantùm deferunt, inter alios Wicleffi articulos, illum damnavit, qui hanc Papæ dignitatem, autoritatemque abrogabat. Quonam autem fundamento nititur Catholica doctrina, Hæreticorum, & ſchiſmaticorum acephaliæ oppoſita? Ubinam Evangelii de Pontifice Romano fit mentio? cùm ne quidem Pontifex Romæ exiſteret, quandò res in Evangelio narratæ geſtæ ſunt, ſufficit (inquies) ut certò ſciamus ſummum Pontificem eſſe Succeſſorem S. Petri, ut indè certò etiam colligamus, illum hujus eſſe dignitatis, & autoritatis hæredem. Ità eſt omninò: ad Divinam enim providentiam pertinet, ut quibus idem confert officium, eandem tribuat autoritatem.

Digitized by Google

2. Atqui evidentiùs in Scripturis (de traditione enim conſtabit ex ſequentibus Capitibus) patet D. Petrum, ut ſupremum Eccleſiæ Paſtorem, privilegium non errandi in fide obtinuiſſe à Chriſto, quam Romanos Pontifices fore ſancti Petri Succeſſores in cura univerſarum Chriſti ovium. Cur ergo qui in Romanis Pontificibus iſtud ſancti Petri officium agnoſcunt, etiam nihil à fide alienum ſtatuendi prærogativam eis non concedunt? Petrum ut Eccleſiæ Paſtorem privilegium non errandi à Chriſto accepiſſe, ita eſt in Evangelio luculenter ſignificatum, ut nihil videatur in eo luculentiùs. Luc. 22. ait *Dominus, Simon, Simon, Ecce Sathanas expetivit vos ut cribraret ſicut triticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Quo circa patet primò Chriſtum aliquam Petro præ cæteris Apoſtolis gratiam poſtulaſſe. Ad eum enim ſingulariter dirigitur ſermo; *Simon, Simon; Pro te; fides tua, Et tu; Confirma fratres tuos.* Quodque prælationem Petri ſpecialiùs indigitat, cùm communem omnium Apoſtolorum circa fidem tentationem commemoraſſet, reliquis prætermiſſis ad Petrum ſolum ſermonem dirigit; *Ecce Sathanas expetivit vos; Ego rogavi pro te.* Sed quid dico prætermiſſis? Imò eorum expreſsâ factâ mentione; ſed eo fine ut doceat eos à Petro, vel eorum Succeſſores à Succeſſoribus ejus confirmandos in fide; *Et tu aliquandò converſus confirma fratres tuos.* Secundò patet hanc gratiam à Chriſto impetratam Petro, non ut privatæ perſonæ tantum, ſed ut Apoſtolo, & Apoſtolorum ipſorum Paſtori, *ut non deficiat fides tua, Et tu confirma fratres tuos.* Tertiò conjunctio, &, cauſam indicare videtur, cur Chriſtus pro Petro ſpecialiter rogaverit, fidemque indeficientem exoraverit, ſcilicet ut alios confirmaret; *non deficiat fides tua; Et tu confirma fratres tuos.* Quod ad officium, atque adeò ad Succeſſores pertinet.

3. Porrò quâ ratione alios poſſet confirmare, qui titubaret ipſe? Vel potiùs quomodo poſſet labantes ſuſtinere, aut lapſos erigere, ſi ipſe non ſolùm per hæreſim jam corruiſſet, ſed etiam alios per propoſitionem hæretici Dogmatis, publicè toti Eccleſiæ factam, ad caſum poſſet impellere? Neceſſe eſt, ut firmiter ſtet, cujus officium eſt aliorum impedire caſum, aut ruinam reparare: Eum, qui dux aliorum

Digitized by Google

conſtituitur, oculis valere oportet. Alioquin illorum incolumitati non conſulitur, ſed utrique ad foveam mittuntur: Præſertim dum non eſt alius, qui à recto tramite deviantes moneat. Quod addo, ne quis reponat poſſe fideles à ſummo Pontifice deceptos ad veritatis viam revocari à Concilio generali. Sicut enim (quod ſuperiori libro notavimus) tribus primis ſæculis impoſſibile fuit Concilium generale congregare, ita totidem, & pluribus poſſet eadem facultas deeſſe, his præſertim temporibus.

4. Sed ut ad propoſitam rationem redeamus, quo Scripturæ loco tam apertè declaratur, Romanum Pontificem eſſe Beati Petri ſucceſſorem, & Caput Eccleſiæ, quod de fide eſſe concedunt etiam Illuſtriſſimi Epiſcopi Gallicani, quàm eo quod adduximus teſtimonio conſtat, Beato Petro ut Eccleſiæ Capiti, & ſupremo Paſtori datam eſſe fidem indeficientem.

5. Dum Chriſtus Joann. ultimo ſuas oves Petro paſcendas commiſit his verbis; *Paſce oves meas*, nonne cum officio, cætera etiam, illi ritè obeundo neceſſaria, elargitus eſt; quo in genere videtur fuiſſe indefectibile in materia fidei judicium. Cùm enim id maximè curare debeat ſpiritualis Paſtor, ut fides incorrupta ſervetur in grege, quippè quæ radix ſit, quâ permanente reviviſcere facilè cæteræ virtutes poſſint, quâ ſublatâ, penè omnis ſublata ſit ſpes ſalutis, ac ſine fide impoſſibile ſit placere Deo, vel ſalutem æternam conſequi: convenit omninò, ut cui ſuprema totius gregis dominici cura incumbit, ea dote præditus ſit, ut oves ipſius vocem ſequentes à venenoſis errorum herbis ſe non inficiendas, ſed ſalubribus veritatis paſcuis alendas, & impinguandas ſecuriſſimè confidant.

6. Præterea, ut Eccleſia, quæ eſt columna, & firmamentum veritatis (hanc enim ei dotem tribuit ſpiritus Sanctus per B. Paulum 1. Tim. 3.) firmiter ſtet, neceſſe eſt, ut fundamentum, quo nititur, ſit in fide firmum, & inconcuſſum, Petrus autem, ejuſque adeò Succeſſor Romanus Pontifex eſt fundamentum Eccleſiæ, ut ipſemet Chriſtus Petro revelavit; *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam* Matth. 16. Debet ergo Romanus Pontifex

ſex ut fundamentum Eccleſiæ; ideſt, quandò toti Eccleſiæ fide credenda proponit, in fide ipſe firmiſſimè ſtare, ne illo deficiente totum Eccleſiæ corruat ædificium. Ecquis enim, niſi fortè ab Eccleſia cum modernis Hæreticis extorris, concedere audeat Eccleſiam concidere poſſe, dicente Chriſto poſt verba modò adducta; *Et portæ inferi non prævalebunt adverſus eam?* Quis ſine horrore audiat, vel audit etiam omninò hominem blaſphemantem, & conferentem Chriſtum *Viro ſtulto qui ædificavit domum ſuam ſuper arenam.* Hinc enim ſequeretur error hæreticorum; *Et deſcendit pluvia, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina ejus magna.* Nonne potiùs Chriſtus ſuper Petrum ædificans Eccleſiam ſuam aſſimilabitur *Viro ſapienti, qui ædificavit domum ſuam ſuper Petram. Et deſcendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit?* Sed quæ tantæ firmitatis eſt cauſa? FUNDATA ENIM ERAT SUPER PETRAM. *Matth.* 7.

7. Certè non ſine aliquo myſterio Chriſtus nomen proprium Simonis in nomen Petri, aut petræ commutavit, hoc enim tantum ſignificat vox Græca, & ita Chriſtus ipſe interpretatur. Myſterium autem illud indicant verba ſupra relata; *Tu es Petrus, & ſupra hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.* Quorſum enim Chriſtus poſt confeſſionem ſuæ Divinitatis à Petro revelante Patre Cœleſti factam, dixiſſet; *Tu es Petrus,* niſi eo nomine ſignificare voluiſſet ſe hanc ei dignitatem pro illius confeſſionis præmio conferre, ut immotum eſſet Eccleſiæ fundamentum, ſicut explicant verba ſequentia; *Et ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.*

8. Hæc autem dixit Chriſtus Petro poſt publicam illam fidei profeſſionem; *Tu es Chriſtus filius Dei vivi,* quam tantoperè laudavit Chriſtus; *Beatus es Simon Barjona, quia caro, & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus, qui in Cœlis eſt; Et ego dico tibi; Quia tu es Petrus, &c.* quam confeſſionem ſolus edidit Petrus, licet interrogati omnes Apoſtoli fuiſſent; *Vos autem quem me eſſe dicitis?* Ut intelligas eum totam Eccleſiam repræſentaſſe, cujus futurus erat fundamentum.

CAPUT III.

Confirmatur eadem doctrina contra Joannem Launoium.

1. Quod ex illis Chriſti ad Petrum, verbis omninò perſpicuis, *Rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua* Luc. 22. neceſſariò non ſequatur, in fidei quæſtionibus Romani Pontificis judicium eſſe irreformabile, nonniſi ex duplici capite videtur poſſe procedere, vel ex eo, quod Chriſti oratio non fuerit exaudita, vel ex eo, quod idem non deficiendi privilegium ad Petri ſucceſſores non emanaverit. Utrumque verbis continuò ſequentibus excluditur, ut ſuperiori capite inſinuavimus. Primum quidem, quia Chriſtus Petro munus imponit confirmandorum in fide fratrum, idque tanquam ex oratione pro eo facta conſequens; *Rogavi pro te, & tu confirma fratres tuos*; quaſi diceret. Ego indeficientem tibi fidem impetravi; da operam, ne alii deficiant, quibus verbis exauditum ſe innuit ſine dubio. Secundum autem, quia fidem indeficientem Petro, non ſolius ipſius causâ, ſed in bonum gregis ipſi commiſſi, atque adeò tanquam ſupremi Eccleſiæ Paſtoris privilegium, ad omnes in illo ſucceſſuros officio tranſiturum, obtentam fuiſſe ſignificat hæc copulativa, *&*, quæ collectivæ ſeu rationalis vim habet; *Ideo ego rogavi, ut non deficiat fides tua, ut tu confirmes fratres tuos*; ſeu; *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*; Tu ergo illo indeficientis fidei munere præditus confirma fratres tuos.

2. Adeò ſancto Auguſtino certum erat exauditam fuiſſe hanc Chriſti pro Petro orationem, ut ſecus dicere, ceu blaſphemiam haberet; *An audebis*, inquit lib. de corrept. & grat. cap. 8. *dicere, etiam rogante Chriſto, ne deficeret fides Petri*, DEFECTVRAM FVISSE; *ſi Petrus eam deficere voluiſſet, hoc eſt ſi eam uſque in finem perſeverare noluiſſet: quaſi Petrus aliud ullo modo vellet, quàm pro illo Chriſtus rogaſſet ut vellet, &c.* Et beatus Proſper in epiſtola ad Ruffinum; *Certè pro eo rogaverat Dominus,* NE DEFICERET FIDES IPSIVS, *nec utique fruſtrà rogaverat, cujus una erat cum eo, quem rogaverat operatio.* Privilegium autem illud B. Petri ad ejus ſucceſſores Romanos tranſmittendum apertè declarant Concilia, Pontifices,

Pa-

Patres, & Doctores in ſequentibus capitibus producendi, qui ubi de propoſitâ Eccleſiæ à Romanis Pontificibus circa fidem doctrinâ meminere, ad S. Petrum eam retulerunt.

3. Utrumque complexus eſt Leo IX. in epiſtola 9. quæ eſt ad Michaëlem Conſtantinopolitanum Epiſcopum his verbis; *Ego autem rogavi, &c. Erit ergo quiſquam tantæ dementiæ, qui orationem illius, cujus velle eſt poſſe, audeat in aliquo vacuam putare? Nonne à Sede Principis Apoſtolorum, Romanâ videlicet Eccleſiâ, tam per eundem Petrum, quàm per ſuos ſucceſſores convicta, atque expugnata ſunt omnium hæreticorum commenta, & fratrum corda in fide Petri, quæ hactenus nec defecit, neque in finem deficiet, ſunt confirmata?*

4. Joannes tamen Launoius argumentum, quod ex eo Evangelii loco deſumitur ad ſtruendum Romani Pontificis in fidei quæſtionibus non errandi privilegium, part. 5. epiſt. 6. more ſuo diſſolvere conatur, propoſito primum Decreto Concilii Tridentini ſeſſ. 4. contra unanimem conſenſum Patrum Scripturam ſacram interpretari vetantis; tum conſtitutis quatuor Patrum, & Tractatorum Eccleſiaſticorum in alio ſenſu locum illum Luc. 22. aliter exponentium, Claſſibus. Sed primò, ut alibi notavimus, ſi nullum eſt argumentum, quod à Scripturæ ſacræ loco deducitur, ſi ab aliquo ex Patribus in alio ſenſu fuerit acceptus: Nihil unquam concludi poterit ex tot illis locis, circa quæ Launoius varias attulit interpretationes, & ſpeciatim ex iſto, quem præ manibus habemus, quem quatuor modis expoſitum probat.

5. Secundò variæ illæ interpretationes, cùm inter ſe contrariæ non ſint, nequaquam ſe deſtruunt, imò nec alias, quæ addi poſſunt: ut enim docet S. Thomas quodlibet. 7. art. 14. ad quintum: *Auctor principalis Sacræ Scripturæ eſt Spiritus ſanctus, qui in uno verbo Sacræ Scripturæ intellexit multò plura, quàm per Expoſitores Sacræ Scripturæ exponantur, vel diſcernantur.* Quam doctrinam pluribus in locis repetit, adeò illi certa erat. Eam etiam ejus Magiſter S. Auguſtinus, aliique ſancti Patres longè antea tradiderant. *Itaque*, inquit S. Auguſtinus lib. 12. Confeſſ. cap. 31. *cùm alius dixerit, hoc ſentit* (Moyſes, idemque in alio quovis Scriptore Canonico locum habet) *quod ego: & alius, immò illud quod ego: religioſius me arbitror dicere; cur non utrumque potius, ſi utrumque verum eſt? Et ſi quid tertium, ſi quid quartum, & ſi*

 quid

quid omnino aliud verum quiſpiam in his verbis videt, cur non omnia illa vidiſſe credatur, per quem unus Deus Sacras Litteras, vera, & diverſa viſuris multorum ſenſibus temperavit? Alioquin enim Patres poſteriores, qui antiquiores tantâ veneratione proſequebantur, tantoque Spiritûs ſancti lumine illuſtratos exiſtimabant, non tam facilè novas interpretationes excogitaſſent, ſuas præferentes alienis, ſi vel unum tantùm eſſe ejuſdem Scripturæ ſenſum, aut antiquas interpretationes per novas everti credidiſſent.

6. Tertiò, ſed videamus quæ ſint illæ interpretationes, quas affert Launoius. Prima, pro qua refert 44. teſtes, eſt; *oraſſe Chriſtum ut Petrus veram ſidem nunquam amitteret, quantumvis tentaretur à Diabolo, ſed in ea, & gratia Dei tum demum perſeveraret.* Veriſsima quidem eſt illa interpretatio, ſed num excludit privilegium non errandi, cùm Petrus fidei quæſtionem aliquam Eccleſiæ proponet? num perpetua Petri in fide perſeverantia contraria eſt certitudini ejus judiciorum circa fidem? Num quia ipſe erroris erit omninò, ac certò expers, fideles ſibi à Chriſto commiſſos in errorem impellet? aut numquid prædicta interpretatio privilegium non errandi ſiſtit, ne ad ſucceſſores Petri pro rectè gerendo ſupremi Paſtoris officio tranſeat? Nonne ècontra in aliquibus ex iis teſtimoniis contrarium expreſsè affirmatur? Quid enim ſibi volunt illa S. Leonis verba ex ſerm. 3. de Anniverſario die Aſſumptionis ſuæ ad Pontificatum, quæ Launoius refert ſub num. 15. *Commune erat omnibus Apoſtolis periculum de tentatione formidinis; & Divinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quia Diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere, & tamen ſpecialis à Domino Petri cura ſuſcipitur, & pro fide Petri propriè ſupplicatur, tanquam aliorum ſtatus certior ſit futurus, ſi mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo firmatur, & Divinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur. Cùm itaque dilectiſſimi tantùm nobis videamus præſidium Divinitùs inſtitutum, rationabiliter, & juſtè in Ducis noſtri meritis, & dignitate lætamur, gratias agentes ſempiterno Regi Redemptori noſtro Jeſu Chriſto, qui tantam potentiam dedit ei, quem totius Eccleſiæ Principem fecit, ut, ſi quid etiam noſtris temporibus rectè per nos agitur, rectèq; diſponitur, illius ſit gubernaculis deputandum, cui dictum eſt; Et tu converſus confirma fratres tuos; & cui poſt reſurrectionem ſuam Dominus ad Trinam*

æterni

Digitized by Google

æterni amoris profeſſionem myſticâ inſinuatione ter dixit, Paſce oves meas; quod nunc quoque procul dubio facit, & mandatum Domini pius Paſtor exequitur, confirmans nos cohortationibus ſuis, & pro nobis orare non ceſſans. Idem, iiſdemque ferè verbis continet alter locus ibidem relatus ex ſerm. 2. de Natal. Apoſt. Petri, & Pauli.

7. Conſonat Theodoretus, his verbis à Launoio ſub n. 17. relatis; *Ego autem rogavi, &c. Quemadmodum enim ait, ego te fluctuantem non deſpexi, ita & tu* SVSTENTACVLVM *eſto fratribus conturbatis:* ET QVO SERVATVS ES AVXILIO IPSE ALIIS IMPARTIRE, *neque labaſcentes impellas, ſed erige periclitantes. Idcirco enim & te labare ſino,* CADERE NON PERMITTO, *ſtabilitatem per te fluctuantibus procurans. Sic orbem terrarum univerſum fluctuantem atque labantem* MAGNA HÆC COLVMNA CONFIRMAVIT, *& ut corrueret, omninò non permiſit, ſed erexit, ſtabilemq; reddidit, oves Divinas paſcere juſſus.* Idem inſinuat Theophilactus ſub num. 19. relatus his verbis in capite 22. Luc. *Tu verò converſus confirma fratres tuos: planus hujus intellectus eſt, quia te habeo ut Principem diſcipulorum, poſtquam negato me fleveris, & ad pœnitentiam veneris confirma cæteros. Hoc etiam te decet, qui poſt me* PETRA ES ET FIRMAMENTVM ECCLESIÆ.

8. An non eodem tendunt verba Euthymii Zigaboni in eundem locum, relata ſub num. 21. *Et tu aliquando converſus confirma fratres tuos. Converſus poſt negationem, videlicet poſt fletum amarum. Hoc eſt in priſtinum locum denuò reſtitutus. Fratres autem ejus dicit reliquos Apoſtolos, aut illos, qui per eos erant credituri.*

9. Nonne aliqui ex his, quos in hac Claſſe repoſuit Launoius, ſicut in iis, quæ hîc refert, locis non excludunt à privilegio non errandi, neque Petrum, neque Pontifices in ea dignitate, atque officio ei ſucceſſuros, ita in aliis locis expreſſis verbis infallibile Romani Pontificis judicium luculentiſſimè aſſerunt, v. g. S. Thomas, cujus alibi verba referimus? Putaſne Caietanum, quem ſub num. 34. exſcribit, ſenſiſſe Pontificem in proponenda toti Eccleſiæ doctrina fidei errare poſſe? Non eum tam malè alibi habuiſſet Launoius. Teſtantur egregii illius Doctoris mentem tria prima ejus opuſcula, digna omninò quæ legantur. Sufficiat hic referre illius verba ex commentariis in S. Thom. 2. 2. quæſt. 1. art. 2. *Papâ determinante judicialiter, & definitivè aliquid eſſe hæreticum, & ab Eccleſia pro hæreſi habendum, conſtat, quod omnes tenentur acceptare,*

&

& hæreticus censeretur, quicumque de cætero teneret oppoſitum pertinaciter.

10. Sed cujuſmodi eſt probatio, quam Launoius mutuatur ex teſtimonio Maldonati, quem num. 40. fatetur in ipſomet loco ab eo citato docere ſummum Pontificem errare non poſſe, quia aliàs non poſſet fideles confirmare? An quia Maldonatus dixit; *ſibi non diſplicere interpretationem S. Ambroſii, Theophilacti, & Euthymii, qui converſum exponunt à peccato, quo Chriſtum negavit, actâ pœnitentiâ, quaſi aliis de ſuo vulnere fecerit medicinam.* An illæ interpretationes inter ſe pugnant, & ſe invicem perimunt? An ſententiam mutavit Maldonatus circa infallibile judicium Papæ, aut ideò illam minus certam habuit, quia ei non diſplicuit interpretatio S. Ambroſii, Theophylacti, & Euthimii nequaquam contraria.

11. Stephanus Menochius 43. loco relatus etiam apertè innuit, ſe indeficientem fidem Petro ut privatæ perſonæ non tribuere, ſed ejus officio, cui ſuccedunt Romani Pontifices. *Et tu igitur aliquando converſus, ſcilicet à peccato negationis, confirma in fide orthodoxa, & reliquis ad ſalutem ducentibus, fratres tuos, non Apoſtolos tantùm, ſed omnes etiam fideles.* Quomodocumque intelligenda ſit vox illa *Converſus*, quæ, ut alibi dicemus, aliud, quàm converſionem à peccato propriè ſignificare poteſt; planum eſt, non defecturam Petri fidem, ut poſsit fratres ſuos confirmare.

12. Itaque Launoius cauſæ noſtræ profuit plurimum teſtes conquirens, & congerens, cùm ſi diligentiùs eorum teſtimonia expendantur, nobis conſentire ne dum non adverſari comperiantur.

13. Sed quid reponemus ad autoritatem Alexandri VII. qui Claſſi huic finem imponit? Nimirum ſummus ille Pontifex Epiſtolam ad Lovanienſes Theologos ſcripſit anno 1662. in qua *præclariſſimorum Eccleſiæ Catholicæ Doctorum Auguſtini, & Thomæ Aquinatis inconcuſſa, tutiſſimaq; dogmata nuncupavit. Ubi inquit Launoius, doctrinam B. Auguſtini probando ſuam facit..... Quod igitur de B. Auguſtino dogma retulimus, inconcuſſum, & tutiſſimum decernente Pontifice haberi debet.* Facilis eſt ad hominem reſponſio. Alexander VII. doctrinam Beati Thomæ probando ſuam facit; Atqui certò certiùs eſt, & ex verbis ſancti Thomæ ſuo loco referendis luce clariùs

rius eſt, ſanctum illum Doctorem ſenſiſſe ſummi Pontificis judicium in quæſtionibus fidei eſſe irrefragabile, & indefectibile; Illud igitur dogma inconcuſſum, & tutiſſimum decernente ſummo Pontifice haberi debet. Cæterùm ſi utriuſque Sancti doctrinæ, quam alibi proponimus, comparatio inſtituatur; longè evidentiùs erit nobis ſuffragari ſanctum Thomam, quam refragari Divum Auguſtinum. Quamquam ſupradictum elogium non eo pertinet, ut quidquid illi Sancti dixerunt, Pontifex ſuum faceret. Alioquin enim non potuiſſet Conſtitutionem illam edere circa Conceptionem Beatiſſimæ Virginis, ex qua Launoius probat, ipſum approbaſſe Concilium Baſileenſe, cujus Decretum, ſicut & ipſa Alexandri Conſtitutio Divi Thomæ doctrinæ non conſonat.

14. Secunda interpretatio loci ſupra relati ex Luc. 22. eſt eorum, qui tradunt *oraſſe Chriſtum, ut Romana Eccleſia, per Petrum fundata, à fide nuſquam deficiat.* Hanc etiam interpretationem libenter amplectimur. Non enim excludit autoritatem ſummi Pontificis, imò eam adſtruit. Quis enim Eccleſiam Romanam ideò in fide immobilem eſſe non fatebitur, quod ejus ſpecialiori modo Caput ſit ſummus Pontifex, à quo privilegium illud in ejus membra, quatenus ipſi conjuncta ſunt, derivatur. Id apertiſſimè declarant ipſamet teſtimonia, quæ Launoius in hanc Claſſem conjicit, quæque nos ſuis locis reddemus. Nec videtur aliunde peti poſſe illud privilegium. *Propter illam orationem Chriſti*, inquit Joannes Dartis Regius in Academia Pariſienſis Profeſſor, de Beneficiis ſect. 1. cap. 3. *ſeu illa ejus verba, omnes colligunt* ECCLESIAM ROMANAM NON POSSE ERRARE. Oratio autem Chriſti pro ſolo Petro facta eſt, atque adeò ejus effectus ad Eccleſiam Romanam nonniſi per ipſum, ac per ejus ſucceſſores derivatur.

15. Tertia Claſſis eſt eorum, qui tradunt *oraſſe Chriſtum ut Sedes Petri, ſeu Apoſtolica Sedes à fide nuſquam deficiat.* Idem de iſta dicimus, quod de ſecunda. Quia enim B. Petri Apoſtolorum Principis, & Romani Pontificis, eadem eſt Sedes; eadem erit doctrinæ certitudo.

16. Quarta Claſſis eſt eorum, qui tradunt *oraſſe Chriſtum, ut univerſalis Eccleſia, vel etiam univerſale Concilium à fide nunquam deficiat.* Hæc etiam interpretatio vera eſt in ſenſu S. Leonis

Digitized by Google

ſupra relati, & aliorum accepta; ut nimirùm à B. Petro tanquam à Capite ad cætera membra defluat doctrinæ circa fidem certitudo. Ita ſe ipſos explicant plurimi ex iis, quos in hac Claſſe reponit Launoius, præſertim Leo IX. S. Thomas, Beatus Vincentius Ferrerius. Quod ex eorum verbis ſuis etiam locis referendis patebit.

17. Idem molitur Launoius in duabus Epiſtolis ſequentibus adverſus alia duo Scripturæ loca in ſuperiori capite tractata; ſed cum eandem ſequatur methodum, eodem modo repellendus eſt. Nec enim in illis opus eſt diutiùs immorari.

18. Prætermittere tamen non poſſum, quod ipſemet Launoius obſervat in epiſtola 7. diſtributis in quatuor Claſſes Scriptoribus, qui verba hæc; *Et ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam*, explicuerunt juxta quatuor varias interpretationes. *Et primo quidem*, inquit, *nonnulli Patres, in expoſitione, ſeu Claſſe prima, & ſecunda comparent Origenes, Cyprianus, & Hieronymus, qui & in quarta: Alii in expoſitione, ſeu Claſſe prima, & tertia, ut Hilarius, Ambroſius, Cyrillus, & Leo. Quidam in expoſitione ſeu Claſſe tertia, & quarta ut Beda. Sed Auguſtinus in ſingulis expoſitionibus prima, ſecunda, tertia, & quarta.* Quid ergo colligitur ex varietate interpretationum, quas circa tot Scripturæ ſacræ loca, congeſtis pro unaquaque quampluribus Autoribus, Launoius diſtinguit; niſi, juxta ipſius regulam, nihil ex iis locis colligi poſſe; quippe cùm non ſit unanimis circa ea Patrum conſenſus: juxta verò S. Thomæ ſupra relati regulam, ſequitur, Spiritum Sanctum plura in eiſdem verbis intellexiſſe, quàm poſſint ab Interpretibus intelligi, aut exponi? Undè Launoius nihil efficit, allatis variis interpretationibus adverſus Theologum, qui aliam ab eo prætermiſſam adducat, niſi aliis omnibus eſſet contraria. Omnibus, dico; quia, ſi aliquibus congruat, & ab aliquibus diſſentiat, non erit contra unanimem conſenſum ſanctorum Patrum, cui repugnare prohibuit Concilium Tridentinum. Validior quidem eſt probatio, quo propiùs ad unanimem conſenſum Patrum accedit; ſed non ideò nulla, quia non ita expreſſè apud ipſorum plurimos invenitur; ſi communibus eorum dogmatibus conſonet; ſi ſolidis fulciatur rationibus, ſi ex ſacræ Scripturæ, vel ex traditionis princi-

ci-

Digitized by Google

cipiis convenienter deducatur. Si etiam quantum ad ſenſum novitate non laboret, aliæve concurrant circumſtantiæ.

19. Adde quod cùm illæ interpretationes mutuò ſe non deſtruant (alioquin enim ſanctus Auguſtinus, qui quatuor complexus eſt, Hieronymus tres, plures alii duas, non ſolùm inter ſe, ſed ſibi ipſis contradixiſſent, quod de talibus, ac tantis viris præſumere non licet, quodque illorum teſtimoniis autoritatem omnem demeret) ſi una ex illis cauſæ patrocinetur, perindè probat Scripturæ teſtimonium illi ſuffragari, ac ſi nulla eſſet alia explicatio, quamvis non æquè validè, ac ſi illud in eodem ſenſu omnes expoſuiſſent. Quid ergò, ſi & una evidenter faveat, & aliæ lucem afferant, ut hic; *Prima Claſsis Patrum, & Eccleſiaſticorum Tractatorum, quæ eſt eorum, qui docent Eccleſiam ſuper Petrum ædificatam eſſe*, nonne evidenter favet Romanis Pontificibus apud Catholicos, qui contra hæreticos credunt Eccleſiam nunquam corruiſſe? Quid autem nocet ſecunda dicentium *ſuper Apoſtolos, vel eorum Succeſſores ædificatam eſſe Eccleſiam*? Aut tertia quæ eſt eorum, qui dicunt *ſuper Petram, id eſt ſuper illam fidem, quam confeſſus eſt Petrus, ædificatam eſſe Eccleſiam*; Vel quarta *ſcribentium ædificatam eſſe ſuper Petram Chriſtum Eccleſiam*. Hæc enim omnia vera ſunt. Nam & Chriſtus primum, & præcipuum Eccleſiæ fundamentum eſt; & poſt Chriſtum Petrus; & alii Apoſtoli poſt Petrum, ac cum Petro illorum capite: Et fides eſt fundamentum; & qui fidei cuſtos, ac quæſtionum circa eam ſupremus Judex, fundamentum eſt. Id luculentiſſimè teſtantur ſancti Patres, qui vel omnes illas, vel plures ſimul ex illis interpretationibus ſecuti ſunt. Nec qui unam tantùm afferunt, alias excludunt; etiamſi ſecus aliquandò prima facie videatur. Qui enim v. g. ſolum Chriſtum fundamentum Eccleſiæ vocant, non ideò Apoſtolos negant eſſe fundamenta. Nam de Apoſtolis dicit ſanctus Paulus ad Epheſios 2. *Eſtis Cives ſanctorum, & domeſtici Dei, ſuper-ædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum*; de Chriſto autem dicit idem Apoſtolus 1. ad Corinth. 3. *Fundamentum aliud nemo poteſt ponere præter id, quod eſt Chriſtus Jeſus.* Eſt enim Chriſtus præcipuum fundamentum, minus præcipuum Apoſtoli, quos inter eminet S. Petrus. Sed nonne quatuor Claſſibus, quas in duabus his Epiſtolis diſtinxit Launoius, quintam adjungere

gere debuit ? Debuiſſe videbimus in ſequentibus Capitibus.

20. Idem in octava Epiſtola, quod in duabus aliis, cum proportione obſervandum. Licet enim varias Claſſes non ità diſtinctè conſtituat; tamen à diverſis, quaſi à contrariis, plerumque argumentatur; ut cùm probat alios Apoſtolos à Petro fuiſſe Paſtores, & illis dictum; *Paſce oves meas*; quod quidem veriſſimum eſt. Sed non inde ſequitur Petrum ſupremum non fuiſſe Paſtorem; nam ideò aliis dictum eſt; *Paſce oves meas*, quia Petri, cui uni propriè id dictum eſt, officii, ac muneris participes erant?

CAPUT IV.

Probatur autoritate Conciliorum Orientalium judicium ſummi Pontificis circa quæſtiones Fidei eſſe irreformabile.

1. ARgumentum optimum ad probandum judicium ſummi Pontificis circa quæſtiones fidei eſſe irreformabile, duci poteſt, ex eo quod nihil unquam à ſummis Pontificibus ſit propoſitum toti Eccleſiæ tanquam fide Divina credendum, in quo à Conciliis Oecumenicis reformandum fuerit eorum judicium; quin etiam eorum ſententia, tanquam ex Petri Cathedra pronunciata, ſemper cum reverentia ſuſcepta ſit. Quid enim credere vetat Spiritum Sanctum, qui per ſeptemdecim ferè ſæcula ſummis Pontificibus res fidei definientibus ſic adfuit, ut eorum judicium à Conciliis Oecumenicis, tanquam fidei omninò conſonum, ſuſceptum fuerit, inpoſterum etiam adfuturum, ut irreformabiliter judicent? Certè periculum mali, quod per tot ſæcula nunquam contigit, non uſque adeò metuendum erat, ut Illuſtriſſimi Epiſcopi Gallicani, omiſſis veris, & præſentibus Eccleſiarum ſuarum malis, huic incerto, vel potiùs nunquam futuro, remedium præparare curarent, eo præſertim Eccleſiam univerſam regente Pontifice, qui, ſi quis unquam, maxima

cum

Digitized by Google

cum gravitate, patientia, & maturitate res omnes, præſertim arduas, tractat.

2. Scio equidem omnes Hæreticos, aliquos etiam ex Catholicis, quibuſdam Pontificibus errores contra fidem tribuere; ſed novi etiam eis ab aliis Catholicis, quorum libri omnium manibus teruntur, fuiſſe optimè reſponſum; nec defuturos, qui ſi novum quidpiam objiciatur, illud pari efficacia retundant. Sed de hoc infra recurret ſermo. Ut autem ad propoſitum redeamus, videndum eſt, quî ſe habuerint Concilia, præſertim generalia, & Gallicana, circa judicia ſummorum Pontificum de rebus fidei.

3. Non utemur Canonibus Concilii primi Nicæni, in editionibus vulgaribus non contentis, &, ut aiunt, ex Arabia delatis eorum diſcuſsionem criticorum examini relinquentes, ne in ſuſpicionem veniat jus cauſæ, dubiis probationibus aſſertæ. Cæterùm veritas, inſtar Solis, antequam oculis noſtris ſeſe exhibeat, nonnihil ſubobſcuræ, non injucundæ tamen lucis præmittit, quæ paulatim creſcit uſque ad meridiem. Ita licet in antiquis monumentis non adeò clarè luceant veritates, quæ poſtmodum diligentiùs inveſtigatæ, atque, ut ſeſe obtulit occaſio, accuratiùs verſatæ, plenam tandem, aut ſaltem majorem lucem adeptæ ſunt: non ideò tamen contemnenda ſunt prima earum veſtigia, præſertim inſignia.

4. In Concilio generali Epheſino anno 431. art. 3. Philippus Presbyter, & Apoſtolicæ Sedis Legatus nemine contradicente legationis ſuæ, ac ſecum miſſorum, mandatum in hunc modum expoſuit, qui indicat autoritatem, ac in fide firmitatem à ſancto Petro ad ejus ſucceſſores derivatam; *Nulli dubium, imò ſæculis omnibus notum eſt, quod ſanctus, beatiſſimuſq; Petrus, Apoſtolorum Princeps, & CAPUT, FIDEIQUE COLUMNA, ET ECCLESIÆ CATHOLICÆ FUNDAMENTUM à Domino noſtro Jeſu Chriſto Salvatore humani generis, ac Redemptore, claves Regni accepit, ſolvendiq; ac ligandi peccata poteſtas ipſi data eſt: qui ad hæc uſque tempus, & SEMPER IN SUIS SUCCESSORIBUS VIVIT, ET JUDICIUM EXERCET. Hujus itaque ſecundùm ordinem ſucceſſor, & locus tenens ſanctus, beatiſſimuſq; Papa noſter Cæleſtinus Epiſcopus, nos ipſius præſentiam ſupplentes, ad hanc ſanctam Synodum miſit.* Quorſum beati Petri mentio, nisi,

niſi, ut inſinuetur, ejus ſucceſſores eâdem pollere autoritate, præſertim dum quæſtiones fidei judicant? Quo enim modo FIDEI COLVMNA, ET ECCLESIÆ CATHOLICÆ FVNDAMENTVM SEMPER IN SVIS SVCCESSORIBVS VIVERET, ET IVDICIVM EXERCERET, ſi iſti toti Eccleſiæ poſſent, propoſito errore, caſus, ruinæque occaſionem præbere?

5. In Art. 2. Firmus Cæſareæ Epiſcopus dixit; *Apoſtolica & ſancta Sedes Cœleſtini ſanctiſsimi Epiſcopi de præſenti negotio* SENTENTIAM REGVLAMQVE PRÆSCRIPSIT, *quam nos quoque ſecuti formam, illam executioni mandavimus, Canonicum, Apoſtolicumq́, judicium in illum (Neſtorium) proferentes.* Vides ſententiam Romani Pontificis tanquam regulam præſcriptam executioni mandatam, & beatum Petrum, dum judicia de rebus Eccleſiaſticis ore ſui ſucceſſoris pronunciat, humiliter auditum.

6. Sed ne putes ſingulares tantùm Epiſcopos ita ſenſiſſe, ac dixiſſe, toto Concilio, ſaltem ſuo ſilentio conſentiente, ſummorum Pontificum, ut beati Petri, ſententiam eſſe ſuſcipiendam: In Concilio generali Chalcedonenſi Art. 2. lectâ epiſtolâ ſancti Leonis Papæ ad Flavianum Archiepiſcopum Conſtantinopolitanum, in qua Eutychetis doctrinam, ut hæreticam damnabat, & fidei orthodoxæ normam præſcribebat, Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt; *Hæc Patrum fides, hæc Apoſtolorum fides. Omnes ità credimus, Orthodoxi ita credunt. Anathema ei, qui ita non credit.* PETRVS PER LEONEM ITA LOCVTVS EST, *&c.* Sed inquies ita clamatum eſt, quia revera Epiſcopi, ſancti Leonis doctrinam cum recta fide conſentire, judicarunt; hinc tamen regula generalis conſtitui non poteſt. Certè hoc, ut ſuprà inſinuavi, parum non eſt, quod in hoc, & in reliquis Conciliis generalibus, ſententia ſummorum Pontificum de rebus fidei toti Eccleſiæ pronunciata, ut orthodoxa ſuſcepta fuerit. Verùm hunc judicii Romani Epiſcopi cum fide conſenſum, non eruditioni ſancti Leonis, ſed ejus dignitati tribuendum, id eſt lumini Spiritûs Sancti, beato Petro, ejuſq́ue ſucceſſoribus, ne deficeret eorum fides, à Chriſto impetrato, non ſolùm ultima illa verba, PETRVS PER LEONEM LOCVTVS EST, ſignificant; ſed etiam Synodica ad ſanctum Leonem epiſtola, ubi Concilium eum FIDEI CVSTODEM, & SANCTI PETRI INTERPRETEM appellat, *quam*, in-

Digitized by Google

inquit de fide loquens, *ex præcepto Legiſlatoris venientem uſque ad nos* IPSE *ſervaſti*, VOCIS BEATI PETRI OMNIBVS CONSTITVTVS INTERPRES. Non eſt ſupervacaneum pronomen, *ipſe*: indicat enim Romanum Pontificem ſpecialiter eſſe vocatum à Chriſto Fidei Cuſtodem; *Et* VOCIS BEATI PETRI OMNIBVS CONSTITVTVM INTERPRETEM: Statim autem Concilium profitetur ſe, ſancto Leone Autore, Antiſtite, ſive Præſide, ea enim eſt vocis Græcæ ſignificatio, veritatem fidelibus oſtendiſſe. *Unde & nos te ut* DVCEM *utiliter habentes Eccleſiæ filiis hæreditatem, ſortemq́ veritatis oſtendimus....... quibus tu quidem ſicut membris* CAPVT *præeras, in his, qui tuum tenebant ordinem, benevolentiam præferens.* in tertia part. act. Concil. Chalced. cap. 2.

7. Eam Romani Pontificis dignitatem, & autoritatem generatim explicat beatus Petrus Chryſologus Epiſcopus Ravennas litteris ad Eutychem in 1. par. Act. ejuſdem Concilii exſcriptis; *Quoniam beatus Petrus, qui in propria Sede vivit, & præſidet*, PRÆSTAT QVÆRENTIBVS FIDEI VERITATEM. Quomodo vivit & præſidet in propria Sede, niſi quia, ut ſuprà notavimus, ejus ſucceſſor, in fidei veritate toti Eccleſiæ exponenda, indeficienti gaudet, ſicut ille Spiritûs Sancti auxilio, & ductu, ET PRÆSTAT QVÆRENTIBVS FIDEI VERITATEM.

8. Agatho Papa ſuum de rebus fidei judicium, etiam ante Concilii univerſalis acceptationem, irreformabile eſſe non dubitabat; quandoquidem Legatos ad Concilium ſextum generale mittens in ſecunda quam ad Imperatorem Conſtantinum Pogonatum, ejuſque fratres Heraclium, & Tiberium ſcripſit epiſtolâ, quæque in Act. 4. Concilii recitata fuit, audacter, ac ſecurè pronunciat, ſe ſuis Legatis mandaſſe, non ut quæ ipſe cum ſuo Concilio declaraverat, tanquam dubia, & incerta examinarentur, ſed ut certa, & immutabilia publicarentur. *Perſonas*, inquit, *prævidimus dirigere, non tamen tanquam de incertis contendere, ſed ut certa, atque immutabilia compendioſâ definitione proferre.* Mox condemnationis ſententiam profert in eos, qui traditæ à ſe doctrinæ contradicerent; *Qui verò hæc confiteri noluerint, ut infeſtos Catholicæ, atque Apoſtolicæ confeſſioni perpetuæ condemnationis reos eſſe cenſemus.* Quis ità niſi vel imprudentiſſimus, vel de ſuæ veritate ſententiæ certiſſimus, loqui audeat, à

Con-

Concilio Oecumenico, ſi falſa proferret, vel injuſta, mox redarguendus? Numquid autem ſummus ille Pontifex Concilio viſus eſt nimiam ſibi tribuiſſe autoritatem? Ejus doctrinam non ſolùm ut veram, ſed etiam tanquam à Spiritu Sancto dictatam, & à Beato Petro prolatam ſe ſuſcipere declaravit, primò Dometius Epiſcopus Pruſiados his verbis; *Suggeſtiones directas à Patre noſtro Agathone ſanctiſsimo Archiepiſcopo Apoſtolicæ, & principalis Sedis antiquæ Romæ*, TANQVAM EX SPIRITV SANCTO DICTATAS *per os ſancti, ac beatiſsimi Principis Apoſtolorum Petri, & digito prædicti beatiſsimi Papæ Agathonis ſcriptas ſuſcipio, & amplector, & ita credo, ità ſentio.* Totum deinde Concilium ſententiam Agathonis in prædicta Epiſtola contentam amplexum eſt, & Macharium Patriarcham Antiochenum eam admittere recuſantem depoſuit.

9. In prima verò Epiſtola docet apertiſſimè Agatho, Eccleſiam Romanam, non ſolùm in fide non deficere, ſed ejus etiam eſſe, reliquas omnes in fide confirmare. *Spirituales oves Eccleſiæ* (inquit loquens de beato Petro) *ab ipſo Redemptore omnium ternâ commendatione paſcendas ſuſcepit: cujus annitente præſidio hæc Apoſtolica ejus Eccleſia nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa eſt, cujus autoritatem, utpotè Apoſtolorum omnium Principis, ſemper omnis Catholica Chriſti Eccleſia, & univerſales Synodi fideliter amplectentes, in cunctis ſecutæ ſunt, omneſq; venerabiles Patres Apoſtolicam ejus doctrinam amplexi, per quam & probatiſsima Eccleſiæ Chriſti lumina claruerunt, & ſancti quidem Doctores Orthodoxi venerati, atque ſecuti ſunt. Hæretici autem falſis criminationibus, ac derogationum odiis inſecuti.* Et quibuſdam interjectis; *Hæc eſt enim* VERÆ FIDEI REGVLA, *quam & in proſperis, & in adverſis vivaciter tenuit, ac defendit hæc ſpiritalis Mater veſtri tranquilliſsimi Imperii, Apoſtolica Chriſti Eccleſia, quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probabitur, nec hæreticis novitatibus depravata ſuccubuit. Sed ut ab exordio fidei Chriſtianæ percepit ab Autoribus ſuis Apoſtolorum Chriſti Principibus, illibatâ fide tenus permanet, ſecundùm ipſius Domini Salvatoris Divinam pollicitationem, quam ſuorum Diſcipulorum Principi in Sacris Evangeliis fatus eſt: Petre, Petre, inquiens, Ecce Sathanas expetivit, ut cribraret vos, ſicut qui cribrat triticum:* EGO AVTEM PRO TE ROGAVI, VT NON DEFICIAT FIDES TVA; ET TV ALIQVANDO CONVERSVS CONFIRMA FRATRES TVOS. *Conſideret itaque veſtra tranquilla clementia, quoniam*

Dominus, ac Salvator omnium, cujus fides eſt, qui fidem Petri non defecturam promiſit, confirmare eum fratres ſuos admonuit, quod Apoſtolicos Pontifices meæ exiguitatis Prædeceſſores, confidenter FECISSE SEMPER *cunctis eſt cognitum.* Non ergò pro ſolo Petro, ſed & pro Petri ſucceſſoribus rogavit Chriſtus, ne deficeret eorum fides, ut ſcilicet poſſent fratres confirmare, ſi quando in fide vacillarent.

10. Utramque autem epiſtolam quomodo exceperit Concilium, teſtati ſunt non ſolùm ſingulatim aliqui Epiſcopi, ſed ipſummet Concilium univerſum, non ſolùm nihil adversùs teſtimonia in favorem ſanctæ Sedis prolata excipiens, ſed & ſubmiſſionem ſignificans his verbis; *Sancta, & univerſalis Synodus ſuſcipiens, &* EXPANSIS MANIBUS AMPLECTENS *tam ſuggeſtionem, quæ à ſanctiſſimo, ac beatiſſimo Agathone Papa antiquæ Romæ facta eſt. . . . . adæquè amplexa eſt & alteram Synodalem ſuggeſtionem, quæ miſſa eſt à Sacro Concilio, quod eſt ſub eodem ſanctiſſimo, ac beatiſſimo Papa, &c.* In epiſtola ad eundem Agathonem; *Tibi ut primæ Sedis Antiſtiti univerſalis Eccleſiæ, quid agendum ſit relinquimus,* STANTI SUPER FIRMAM FIDEI PETRAM, *libenter perlectis veræ confeſſionis litteris à veſtra paterna Beatitudine ad piiſſimum Imperatorem miſſis, quas ut à ſummo Apoſtolorum vertice* DIVINE' PERSCRIPTAS AGNOSCIMUS, *per quam exortam nuper multiplicis erroris hæreticam ſectam depulimus.* Confer iſta cum iis, quæ ſuprà ex aliis Conciliis retulimus, & obſervabis quantùm inter ſe concordent in veneranda fidei beati Petri ſoliditate, ejuſque in ſucceſſoribus illius Apoſtoli Romanis Pontificibus agnoſcenda continuatione. Sed progrediamur ulteriùs, ut veluti perpetua texatur traditionis ſeries.

CAPUT V.

Idem aliorum probatur autoritate Conciliorum, & Epiſcoporum.

1. QUanto cum applauſu excepta ſit doctrina Adriani I. Papæ in epiſtolis ad Imperatorem, & ad Patriarcham Conſtantinopolitanum ſcriptis, in actis ſeptimæ Synodi anno 787. habitæ videri poteſt, ſcilicet Act. 2. in qua lectæ ſunt.

Digitized by Google

ſunt. Continent autem etiam illæ epiſtolæ ſanctæ Sedis in dirimendis de fide controverſiis prærogativæ teſtimonia. In prima habentur hæc verba de beato Petro, & ejus Sede; *Iſte itaque tam præcelſo prælatus honore promeruit confiteri fidem, ſupra quam fundatur Eccleſia Chriſti. Beatam Confeſſionem beatitudo ſecuta eſt præmiorum, cujus prædicatione ſancta univerſalis illuſtrata eſt Eccleſia, &* EX EA CÆTERÆ DEI ECCLESIÆ FIDEI DOCVMENTA SVMPSERVNT. *Nam ipſe Princeps Apoſtolorum beatus Petrus, qui Apoſtolicæ Sedis primitùs præſedit, ſui Apoſtolatûs Principatum, ac Paſtoralis curæ, ſucceſſoribus ſuis, qui in ejus ſacratiſſima Sede perenniter ſeſſuri ſunt, dereliquit; Quibus & autoritatis poteſtatem, quemadmodum à Salvatore noſtro Domino Deo ei conceſſa eſt, & ipſe quoque ſuis contulit, ac tradidit Divino juſſu ſucceſſoribus Pontificibus.* In eodem Concilio act. 2. Joannes ſanctiſſimus Epiſcopus Tauromaniæ dixit: *Cùm veluti Divinus* ORTHODOXIÆ TERMINVS (ſive Divina definitio) *ſint litteræ, quæ ab Adriano Papa ſenioris Romæ ad pios Imperatores nec non, & ad Taraſium univerſalem Patriarcham noſtrum miſſæ ſunt, ita profiteor.*

2. Nicolai I. & Adriani II. judicium de Photio, & de ſacris Imaginibus doctrinam ſecuta eſt octava Synodus, ad quam nemo admiſſus eſt, quin profeſſioni fidei ab Adriano miſſæ ſubſcripſiſſet, in quæ hæc continentur, *quia non poteſt Domini noſtri Jeſu Chriſti prætermitti ſententia dicentis;* TV ES PETRVS, ET SVPER HANC PETRAM ÆDIFICABO ECCLESIAM MEAM. *Hæc quæ dicta ſunt rerum probantur effectibus; quia in Sede Apoſtolica immaculata eſt ſemper reſervata Religio, & ſancta celebrata doctrina. Ab hujus ergo fide, atque doctrina ſeparari minimè cupientes, & Patrum, & præcipuè Sanctorum Sedis Apoſtolicæ Præſulum ſequentes in omnibus conſtituta, anathematizamus omnes hæreſes ſimul cum Iconomachis.* Quomodo autem prædicta Synodus octava ſummorum illorum Pontificum amplexa ſit conſtituta, declarant hæc ejus verba, Can. 2. *Obedite Præpoſitis veſtris tanquam rationem reddituri, Paulus magnus Apoſtolus præcipit. Itaque beatiſſimum Papam Nicolaum* TANQVAM ORGANVM SANCTI SPIRITVS HABENTES, *necnon & ſanctiſſimum Adrianum Papam ſucceſſorem ejus, &c.* Concilia Oecumenica ſummum *Pontificem tanquam organum ſancti Spiritûs habent.* Antiſtites Gallicani ejus judicia reformabilia eſſe decernunt.

3. In Concilio Lugdunenſi anno 1274. Imperator Græcorum & per Epiſtolam, & per Nuncium juravit, ſe Catholicam,

cam, & Orthodoxam fidem acceptare, profiteri, ac ſervare velle. PROUT, inquit, EAM VERACITER TENET, *fideliter docet, & prædicat Sacroſancta Romana Eccleſia.*

4. Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III. vocat Eccleſiam Romanam Matrem, & Magiſtram omnium fidelium. Poſſent omnes fideles in errorem induci, ſi erraret Magiſtra, quam tenentur audire.

5. Clemens V. Clementinâ de ſumma Trinitate, & fide Catholica § Nos igitur docet, *quod ad Apoſtolicam conſiderationem dumtaxat hæc* (quæ in Scripturis obſcura ſunt) *declarare pertinet*; Quod etſi dixerit Concilio Oecumenico, Viennenſi ſcilicet, Præſidens; Neceſſitatem tamen Concilii non induxit, ſed potiùs excluſit, particula illa, *dumtaxat.* Ut autem à Conciliis generalibus ad Gallicana deſcendamus.

6. Cui unquam ex antiquis Epiſcopis Gallicanis venit in mentem, non eſſe irreformabile ſanctæ Sedis judicium, donec à Concilio Oecumenico confirmatum, aut ab Eccleſia univerſa fuiſſet acceptatum? Et Epiſcopi ſinguli, & eorum Cœtus, ſive Concilia illud tanquam indubitatam fidei normam populo proponebant. Hac regula Concilium Arauſicanum II. anno 529. Fauſti Regenſis errores confutavit, & veritatem orthodoxam declaravit. *Id nobis*, ità præfantur Epiſcopi, *ſecundùm admonitionem, & autoritatem Sedis Apoſtolicæ juſtum, ac rationabile viſum, & pauca Capitula* AB APOSTOLICA SEDE NOBIS TRANSMISSA, *quæ ab antiquis Patribus de ſanctarum Scripturarum voluminibus in hac præcipuè causâ collecta ſunt ad docendos eos, qui aliter quam oportet, ſentiunt, ab omnibus obſervanda proferre, & manibus noſtris ſubſcribere deberemus. Quibus locis, qui huc uſque non ſicut oportebat de gratia, & libero arbitrio credidit, ad ea, quæ fidei Catholicæ conveniunt, animum ſuum inclinare non differat.* Contradicere quidem ſuperiorum declarationi, niſi evidenter falſæ, non licet. At verò *animum ſuum* nemo tenetur *inclinare*, niſi in obſequium fidei. An ergo Conciliis Provincialibus, an autoritati Papæ debetur, ut fideles *animum inclinent* ad ea, quæ definiuntur? Vide notas Severini Binii in hanc præfationem.

7. Sanctus Avitus Epiſcopus Viennenſis anno 517. non ſuo ſolius, ſed & omnium Epiſcoporum Galliæ nomine, proteſtatus eſt Horſmiſdæ Papæ, ſe ejus ſententiæ in mate-

ria fidei adhæſurum. *Quia*, inquit, *jam ſecurus, non dicam de Vienneſi, ſed de totius Galliæ devotione polliceor*, OMNES VESTRAM SVPER STATV FIDEI CAPTARE SENTENTIAM. *Orate, ut ſic nos prædictorum profeſſio fucata non fallat, ſicut ab unitate, quam regitis; veritas comperta non ſeparat.*

8. Ravennius, aliiſque Epiſcopi Gallicani in Epiſtola Synodica ad S. Leonem Magnum pluribus teſtati ſunt, quanti facerent ejus circa dubia de fide, ſententiam, etiam antequam Concilii generalis Chalcedonenſis conſenſus acceſſiſſet; *Quæ*, inquiunt, *Apoſtolatus veſtri ſcripta ita, & ſymbolum fidei, quiſquis Redemptionis ſacramenta non negligit, tabulis cordis adſcribit, & tenaci, quo ad confundendos Hæreticorum errores paratior ſit, memoria commendavit ...... Doctrina poſt Deum veſtra debet quiſque fidelis, ut conſtanter teneat, quod credebat: Debet etiam infidelis, ut à perfidia ſua, agnita veritate diſcedat, &* APOSTOLICÆ INSTITVTIONIS LVCE PERFVSVS *erroris ſui tenebras derelinquat, magiſq; ſequatur, & credat, quod per os veſtrum Dominus noſter Jeſus Chriſtus de Sacramento Incarnationis ſuæ docet, quàm id teneat, quod Diabolus humanæ ſalutis, & veritatis inimicus inſtillat.* Poſt epiſtolam 51. S. Leonis.

9. Ceretius Salonius, & Veranus Epiſcopi Gallicani eandem erga ſancti Leonis epiſtolam reverentiam profeſſi fuerant his verbis; *Illa ſpecialis doctrina veſtræ pagina ita per omnium Eccleſiarum conventicula celebratur, ut verè conſona omnium ſententia declaretur; meritò illic Principatum Sedis Apoſtolicæ conſtitutum, unde adhuc Apoſtolici Spiritus oracula referentur.* Poſt epiſt. 98. S. Leonis.

10. Concilium Turonenſe II. anno 570. Can. 21. ſuam erga ſanctæ Sedis Decreta obſervantiam ſignificat his verbis; *Quis Sacerdotum contra Decreta talia, quæ à Sede Apoſtolica proceſſerunt, agere præſumat ..... & quorum Autorum valere poſsit prædicatio, niſi quod Sedes Apoſtolica ſemper aut intromiſit, aut apocryphos fecit? Et Patres noſtri hoc ſemper cuſtodierunt, quod eorum præcepit autoritas. Nos ergo hoc ſequentes, quod vel Apoſtolus Paulus*, VEL PAPA INNOCENTIVS *ſtatuit, in Canonibus noſtris inſerentes ſtatuimus obſervandum, &c.*

11. Quam huic antiquorum Gallorum reverentiæ erga ſanctæ Sedis de fide oracula concordaverint, eorum poſteriuſque ad extrema tempora; in illorum hiſtoriis licet obſervare, nec non in Gallicanorum Conciliorum monimentis

à Pa-

à Patre Jacobo Sirmondo collectis, iterumque in ſequentibus capitibus demonſtrabitur.

12. Interim tamen animadvertendum eſt cæteras Nationes in ea obedientia Gallis non ceſſiſſe. De Italica nemo dubitat, de Eccleſia Africana, quæ à Gallis in exemplum tam libenter aſſumitur, dicemus inferius. De Hiſpanica præter ea, quæ in primo libro retulimus, libet Epiſtolæ Concilii Tarraconenſis ad Hilarium Papam ſcriptæ, ac in Concilio Romano lectæ anno 465. principium, & finem exſcribere. *Etſi nulla extaret* (inquiunt Epiſcopi Tarraconenſis Provinciæ cum ſuo Metropolitano) *neceſsitas Eccleſiaſtica diſciplinæ, expetendum re vera nobis fuerat illud privilegium Sedis veſtræ, quo ſuſceptis Regni clavibus poſt Reſurrectionem Salvatoris per totum Orbem beatiſsimi Petri ſingularis prædicatio univerſorum illuminationi proſpexit: cujus Vicarii Principatus, ſicut eminet, ita metuendus eſt ab omnibus, & amandus. Proinde nos Deum in vobis penitus adorantes, cui ſine querela ſervitis, ad fidem recurrimus, Apoſtolico ore laudatam, indè reſponſa quærentes,* VNDE NIHIL ERRORE, *nihil præſumptione, ſed Pontificali totum deliberatione præcipitur.* Queruntur poſteà de Sylvano Epiſcopo Calaguræ, ejuſdem Provinciæ, quod multa patraſſet *poſtponens Patrum regulas, & Romani Pontificis inſtituta, denique contra vetuſtatem Canonum, contra Synodi conſtituta.* (Has enim veras Eccleſiæ libertates fartas tectas ſervari cupiebant). Concludunt in hunc modum; *Proinde quia his præſumptionibus, quæ unitatem dividunt, quæ ſchiſma faciunt, velociter debet occurri: quæſumus Sedem veſtram, ut quid ſuper hac parte obſervare velitis,* APOSTOLICIS AFFATIBVS INSTRVAMVR *quatenus fraternitate collectâ, prolatis in medium venerandæ Synodi Conſtitutis contra rebellionis ſpiritum veſtrâ autoritate ſubnixi, quid oporteat de ordinatore & ordinato fieri intelligere, Deo adjuvante, poſsimus. Erit profectò veſter triumphus, ſi Apoſtolatus veſtri temporibus, quod ſancti Petri Cathedra obtinet, Catholica audiat Eccleſia, ſi novella zizaniorum ſemina fuerint extirpata.*

13. Sanctus Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis epiſt. 97. edit. P. Lupi. Omnibus Epiſcopis Angliæ, quorum erat Primas ſcripſit; *Quis Romanam Eccleſiam Caput omnium Eccleſiarum, &* FONTEM CATHOLICÆ DOCTRINÆ *ambigit eſſe? Quis claves Regni Cœlorum Petro traditas eſſe ignorat? Nonne* IN FIDE, ET DOCTRINA PETRI, *totius Eccleſiæ ſtructura conſurgit, donec occurramus omnes Chriſto in virum perfectum, in unitatem fidei, & agnitionem filii Dei? ..... Quicumque*

quæ ſit, qui rigat, aut plantat, Deus nulli dat incrementum, niſi illi, qui plantavit in fide Petri, & doctrinæ ipſius acquieſcit. Sanè ad eum maxima populi judicia referuntur, à Romano examinanda Pontifice, &c.

CAPUT VI.

Probatur ſanctorum Patrum, ac primò à ſancti Irenæi autoritate, certitudo judicii ſummi Pontificis in quæſtionibus Fidei.

1. QUoniam Illuſtriſſimi Antiſtites Gallicani libertatum ſuarum fundamenta, non ſolùm Sacris Canonibus, ſed etiam Patrum traditione, niti volunt; poſtquam Conciliorum teſtimonia protulimus, exhibenda eſt ſanctorum Patrum doctrina, in qua generatim tria potiſſimùm notanda ſunt (ne ſæpiùs repetere cogamur): quamvis non omnia ſemper in ſingulis teſtimoniis occurrant. Primum, Eccleſiam Romanam eſſe unitatis centrum, quò concurrendum ſit ad vitanda ſchiſmata. Secundum; illuc confugiendum, quando dubia, præſertim difficiliora, oriuntur circa fidem; & hinc veritatem fidei ab Apoſtolis traditæ addiſcendam. Tertium; has ſanctæ Sedis prærogativas autoritati beato Petro à Chriſto impetratæ, & collatæ, necnon ejuſdem autoritatis ad beati Petri ſucceſſores tranſmiſſioni, non autem accedenti Eccleſiæ conſenſui, tribuendas; atque adeò Chriſtum non pro ſolo Petro, ſed pro ejus etiam ſucceſſoribus Romanis Pontificibus rogaſſe, ut non deficeret fides eorum; ac ſi qua emergat, præſertim circa fidem, contentio, in petræ illius firmitate ſtare debere, quicumque voluerit caſum devitare; illi petræ incumbere, qui intra Eccleſiam ſuper illam ædificatam permanere cupierit; ab hærede Petri confirmandos, qui à Sathana fuerint expetiti, & contra fidem tentati.

2. Schiſma eſt, ut docet ſanctus Thomas 2. 2. quæſt. 39. art. 1. cùm à ſummo Pontifice receditur: in ſchiſmate autem non eſt fides, ut tradit S. Ambroſius §. 10. referendus: ut ergo & ſchiſma, & hæreſis periculum vitentur, adhærendum

ctum eſt ſummo Pontifici; *Eccleſiæ unitas*, inquit S. Thomas, *in duobus attenditur, ſcilicet in connexione membrorum Eccleſiæ adinvicem, ſeu communicatione, & iterum in ordine omnium membrorum Eccleſiæ ad unum Caput . . . . . . hoc autem Caput eſt ipſe Chriſtus, cujus vicem in Eccleſia gerit ſummus Pontifex; & ideò ſchiſmatici dicuntur, qui ſubeſſe renuunt ſummo Pontifici, & qui membris Eccleſiæ ei ſubjectis communicare recuſant.* Sed quorſum ſancti Patres tam diligenter monent vitandum eſſe ſchiſma. Nam ſi Romani Pontifices in eodem, quo alii periculo erroris verſantur, longè præſtaret illis non tam arctè conjungi. Quid enim, ſi, ut poſſe creduntur, revera fallantur; nonne illos ſequi perniciosum erit?

3. Quomodò certi, ac ſecuri erunt in fide ſummo Pontifici adhærentes, ſi ſummus ipſe Pontifex labilis ſit? Philoſophorum axioma eſt; quidquid multiplex, varium, incertum, inconſtans eſt; debere ad aliquid reduci, quod ſit ſimplex, uniforme, certum, ac conſtans. Si igitur Epiſcopi diſſentiant inter ſe circa veritatem fidei, adeoque ab invicem ſeparentur, quâ poterit regulâ diſcerni, à quorum partibus ſtet veritas, & apud quos ſit vera Eccleſia; niſi ſummus Pontifex immobile ſit unitatis, & communionis centrum, fideliſſimus veritatis Cuſtos, firmum Eccleſiæ fundamentum, & ſanum myſtici Corporis Chriſti Caput, cui qui communicet, & conſentiat, Catholicus judicetur? ſed ad ſanctorum Patrum doctrinam accedamus.

4. Adeò eſt inſigne teſtimonium ſancti Irenæi, ad probandam ſummi Pontificis in ſolvendis fidei quæſtionibus autoritatem; ut vel ſolum declarationi Comitiorum Cleri Gallicani præponderet, atque ad certam fidem faciendam penè ſufficiat. Si enim teſtis probitatem ſpectes, Sanctus eſt, fidei zelo flagrantiſſimus, dignuſque, qui cùm omnibus ferè civitatis ſuæ Chriſtianis glorioſo Martyrio vitam clauderet: ſi ætatem, eſt omnium Patrum Latinorum antiquiſſimus (licet ex ejus ſtylo aliqui eum Græcè ſcripſiſſe conjiciant, alii utroque idiomate ſuſpicentur) Epiſcopus Lugdunenſis jam anno 180. ſi ſcientiam, ab Apoſtolorum diſcipulis, præſertim à beato Polycarpo Divinas traditiones edoctus: ſi locum, atque ordinem, in celeberrima Galliarum Civitate Antiſtes, atque adeò omnium, quæ in illis partibus erant, Chriſtia-

Chriſtianorum ſententiæ conſcius : ſi teſtimonium ipſum inſpicias, luculentum judicabis.

5. Sic enim Irenæus lib. 3. adversùs hæreſes cap. 3. traditionem Eccleſiæ opponens hæreticis, ait; *Sed quoniam valdè longum eſt, in hoc tali volumine omnium Eccleſiarum enumerare ſucceſsiones; maximæ, & antiquiſsimæ, & omnibus cognitæ, à glorioſiſsimis duobus Apoſtolis Petro, & Paulo Romæ fundatæ, & conſtitutæ Eccleſiæ, eam, quam habet ab Apoſtolis, traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per ſucceſsiones Epiſcoporum pervenientem uſque ad nos, indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo, vel per ſui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cœcitatem, & malam ſententiam, præterquam oportet colligunt.* AD HANC ENIM ECCLESIAM PROPTER POTENTIOREM PRINCIPALITATEM NECESSE EST OMNEM CONVENIRE ECCLESIAM, *hoc eſt, eos, qui ſunt undique fideles.* IN QVA SEMPER AB HIS, QVI SVNT VNDIQVE CONSERVATA EST EA, QVÆ EST AB APOSTOLIS TRADITIO.

6. Unica ſtatim occurrit difficultas, quod ſcilicet S. Irenæus non de ſolo ſummo Pontifice, ſed de Eccleſia Romana loquatur. Verum hoc diſcrimen nihil Epiſcopos Gallicanos juvat, qui ut Papæ judicium irreformabile ſit, non ſolius Eccleſiæ Romanæ particularis, ſed Eccleſiæ univerſæ conſenſum requirunt. Equidem ſi res eò reducatur, ut ſummi Pontificis Decreta circa fidem indubitata futura ſint accedente ſolius Eccleſiæ Romanæ conſenſu, faciliùs ſchiſmatibus via præcludetur, cùm omnino prompta ſint ejus membra ad ſequendum Capitis ſui ductum. Adde quod ſi concedatur Eccleſiam Romanam prout ab aliis Eccleſiis particularibus diſtinguitur, privilegio non errandi eſſe præditam; non erit operosè laborandum, ut demonſtretur quidquid habet Eccleſia Romana vel dignitatis, vel autoritatis, totum à Capite, ſummo ſcilicet Pontifice, in alia membra effluere, ut ex iis patet, quæ jam contra Launoium diſputata ſunt.

7. Nec opus erit ad B. Cypriani autoritatem recurrere, qui Eccleſiam in Epiſcopo eſſe ſcribit ad Florentium Pupianum epiſt. 69. edit. Pamel. ut Eccleſiam Romanam in Romano Pontifice continere dicamus : ſanctus ipſe Irenæus in verbis ſupra relatis ſatis inſinuat, quæ Eccleſiæ Romanæ tribuit, ipſi propter ſucceſſionem epiſcoporum à B. Petro inchoa-

Digitized by Google

inchoatam competere; *A glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro, & Paulo fundatæ, & conſtitutæ Eccleſiæ, eam, quam habet ab Apoſtolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem per ſucceſſionem Epiſcoporum pervenientem uſque ad nos indicantes, &c.* Ideò continuò poſt verba ſuprà exſcripta, B. Petri ſucceſſores ſingulatim enumerat.

8. Obſervandum eſt autem ex mente ſancti Irenæi ad ſtatuenda contra Hæreticos fidei dogmata, ſolam Eccleſiæ Romanæ traditionem ſufficere, nec omninò eſſe neceſſarium aliarum Eccleſiarum traditiones inquirere, licet utile ſit, cùm id commodè fieri poteſt, ad opprimendam Sectariorum pertinaciam; *Sed quoniam* inquit, *valdè longum eſt in hoc tali volumine omnium Eccleſiarum enumerare ſucceſſiones, maximæ, & antiquiſſimæ, & omnibus cognitæ à glorioſiſſimis duobus Apoſtolis Petro, & Paulo Romæ fundatæ, & conſtitutæ Eccleſiæ, eam quam habet ab Apoſtolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per ſucceſſiones Epiſcoporum pervenientem uſque ad nos, indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo, vel per ſui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem, & malam ſententiam, præter quam oportet colligunt*, id eſt ſeparatim ab Eccleſia univerſali conventicula faciunt, ſeſeque congregant. Sed, ſi ſummi Pontificis, ſeu Eccleſiæ Romanæ, judicium non eſt irreformabile, quomodo indicatâ ejus traditione confundentur omnes hæretici? Non erit ſatis continuatam à S. Petro uſque ad nos Epiſcoporum ſucceſſionem oſtendere, atque quid tradant Principis Apoſtolorum ſucceſſores, exhibere, niſi accedat Eccleſiæ univerſæ conſenſus, & demonſtretur ſimiliter Epiſcoporum omnium aliarum Eccleſiarum ſucceſſio, atque accepta per illos ab Apoſtolis traditio.

9. Sed dixerit quis non ſolius Eccleſiæ Romanæ, ſed & cujuslibet alterius traditio indubitatæ fidei eſſet, ſi conſtaret eam ab Apoſtolis deſcendiſſe. Quis enim hæreticus auderet, certum Apoſtoli cujuſvis teſtimonium recuſare? Ita ſanè; atque hinc colligitur S. Irenæum non repoſuiſſe vim convincendorum hæreticorum, in eo ſolo, quod Apoſtoli Petrus, & Paulus contrariam doctrinam tradiderint, ſed in eo etiam quod certiſſimum ſit Petri ſucceſſores eſſe, qui eam nobis traditionem communicant. Alioquin enim quid opus fuiſſet illius ſucceſſionis in Epiſcopatu ſeriem, tam accuratè texe-

texere? Cur non potuiſſent alii, quam illius Apoſtoli ſucceſſores, teſtes adhiberi? Quia inquies, veriſimiliùs eſt, ut notat S. Irenæus, Apoſtolos Arcana fidei ſuis ſucceſſoribus concredituros. Valet quidem hæc ratio in B. Petro, qui Coadjutores habuiſſe dicitur illos, qui ei ſucceſſerunt. Sed id in ſubſequentibus locum non habet; quippè cùm ſæpiùs ignorarint, qui ſibi eſſent ſucceſſuri.

10. Adde quod eadem ratio militaret pro Eccleſia Antiochena, in qua primùm ſedit B. Petrus, & in qua ſucceſſorem ſuum ipſe conſtituit; & pro Alexandrina, quam per B. Marcum fundavit; Imò pro qualibet alia, cùm nulla ſit quæ vel immediatè, vel mediatè fundata non fuerit ab aliquo ex Apoſtolis, quibus omnibus dixit Chriſtus. Joan. 15. v. 15. *Omnia quæcumque audivi à Patre meo nota feci vobis.* Sumitur quidem veritatis argumentum ex illa Epiſcoporum jam ab Apoſtolis propagatione; ſed certitudo à ſolius Petri ſucceſſorum ſerie, vel à tota Epiſcoporum ab Apoſtolis deſcentium collectione; non autem à cujuſvis alius ſingularis Epiſcopi, præter Romanum, teſtimonio.

11. Sanctus Irenæus ſolius Eccleſiæ Romanæ traditione indicatâ, cenſet confundendos hæreticos, cauſamque affert; *Ad hanc enim Eccleſiam propter potentiorem principalitatem, neceſſe eſt omnem convenire Eccleſiam; hoc eſt eos, qui ſunt undique fideles.* Quomodo ſi ad Eccleſiam Romanam *omnis Eccleſia, & omnes undique fideles convenire teneantur*, & ab ea decipi poſſent, non ſequeretur totam Eccleſiam in errorem induci poſſe. Non enim illuc convenire tenentur, niſi ut dòceantur, non docentur, niſi ut diſcant, & credant.

12. Apertiùs ſignificat idem S. Epiſcopus cauſam, cur ad Eccleſiam Romanam, omnem Eccleſiam, omneſque fideles convenire oporteat, eam eſſe; quod ſcilicet ibi ſemper conſervata ſit traditio Apoſtolica pro univerſa Eccleſia, ſeu pro omnium omninò inſtructione. *In qua ſemper ab his, qui ſunt undique, conſervata eſt ea, quæ eſt ab Apoſtolis traditio.*

13. Quod comprobat propoſitum à S. Irenæo Corinthiorum exemplum. Licet enim Corinthi Eccleſia à B. Paulo fundata, & docta fuiſſet, ejuſque adhuc recens eſſet memoria, diſſenſerunt tamen inter ſe Corinthii circa veritatem ab ipſo tradi-

Digitized by Google

traditam. Quare neceſſe illis fuit ad Eccleſiam Romanam, utpotè fideliſſimam Apoſtolicarum traditionum cuſtodem, pro cunctorum informatione recurrere. *Diſſentione non modicâ inter eos, qui Corinthi eſſent, fratres, factâ, ſcripſit quæ eſt Roma Eccleſia, potentiſſimas litteras Corinthiis, ad pacem eos congregans, & annuntians, quam in recenti ab Apoſtolis receperant traditionem.* Si Apoſtolicis temporibus viciniores, de ea, *quam in recenti ab Apoſtolis receperant traditione*, ambigentes ad concordiam nonniſi per Sedem Apoſtolicam revocati ſunt, quanto magis qui longiùs ab Apoſtolica origine receſſerunt, ut unitatem fidei cuſtodiant ad illud unitatis centrum convenire indigent, eique firmiter adhærere?

14. Tribuuntur autem Eccleſiæ Romanæ litteræ ad Corinthios miſſæ, licet à S. Clemente ſcriptæ ſint, ut tradit Euſebius hiſtor. Eccleſ. lib. 3. cap. 12. his verbis, *hujus vero Clementis una fertur eſſe epiſtola, omnium judicio approbata, illuſtris illa quidem, & digna planè admiratione, quam* TANQVAM EX ROMANÆ ECCLESIÆ PERSONA *ad Corinthiorum Eccleſiam tùm quidem exaravit, cùm jam Corinthi gravis eſſet inflata ſeditio. Hanc ſanè cùm veterum, tum noſtrâ ipſorum memoriâ plurimis in Eccleſiis publicè lectam, uſurpatamq́; cognovimus.* Ideò igitur à S. Irenæo dicitur, *ſcripſit quæ eſt Roma Eccleſia*; quia S. Clemens ſcripſit, *tanquam ex Romana Eccleſiæ perſona.* Ita S. Hieronymus lib. de ſcriptoribus Eccleſiaſticis cap. 25. de S. Clemente ait; ſcripſit *ex perſona Romana Eccleſiæ ad Eccleſiam Corinthiorum valdè utilem epiſtolam, quæ & in nonnullis locis publicè legitur.* Non, quòd Pontifex eſſet tantùm ab Epiſtolis, aut à ſecretis Eccleſiæ Romanæ, ſed quia licet penes ipſum eſſet autoritas, res tamen nonniſi præmiſsâ conſultatione decernebat.

15. Itaque S. Irenæus, dum ait, quod ad hanc Eccleſiam propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem convenire Eccleſiam, non ſolùm quid ipſe ſentiret, ſed etiam quid traditio à temporibus Apoſtolorum faciendum doceret, declaravit. Eccleſia enim Corinthi ad Eccleſiam Romanam recurrerat, tanquam ad unitatis centrum, ut hinc peteret diviſionis ſuæ remedium, & Apoſtolicam traditionem certò ediſceret. Nam antequam ſanctus Clemens Corinthiis ſcriberet *potentiſſimas litteras, ad pacem eos congregans, & reparans fidem eorum,*

eorum, conſultus fuerat à Corinthiis, ut docent illæ litteræ, quas publicæ luci reſtituit Patricius Junius Scoto-Brittannus: in iis enim excuſat Clemens ſuam in reſpondendo tarditatem; *Propter calamitates, & caſus adverſos, qui nobis acciderunt, Fratres dilecti, poſtulatis veſtris tardiùs nos animum adjeciſſe veremur.*

16. Quantâ verò cum reverentiâ excepta ſit ſancti Pontificis reſponſio, animadvertere licet in verbis Euſebii, ac ſancti Hieronymi ſupra relatis, ſiquidem adhuc eorum tempore, ideſt poſt tria ſæcula publicè in Eccleſiis legebantur ejus litteræ, quas verè ſanctus Irenæus appellavit potentiſſimas, tum propter eam, quam continent doctrinam, tum propter ſcribentis potentiorem principalitatem.

17. Ad ſanctum Anicetum Romanum Pontificem ſimiliter, ut teſtatur idem ſanctus Irenæus in epiſtola, cujus fragmentum refertur ab Euſebio lib. 5. hiſtor. Eccleſ. cap. 24. recurrit Aſiana Eccleſia pro quæſtione de die celebrandi Paſchatis, licet non perinde illius reſponſis acquieverit; quod tamen facere debuiſſe comprobavit eventus receptâ à Concilio generali Nicæno, ac tandem à tota Eccleſia, Sedis Apoſtolicæ ſententiâ. Omni denique tempore ad hanc Eccleſiam propter potentiorem principalitatem omnis convenit Eccleſia. Omnes illa ubique Chriſtianos curavit, ad pacem congregans, & reparans fidem eorum.

CAPUT VII.

Aliorum Patrum eadem de re teſtimonia.

1. A Beato Hyppolito Epiſcopo, & Martyre, qui circa annum 230. obiit, oratione de conſummatione Mundi dicitur *Princeps Petrus*, FIDEI PETRA, *quem beatum judicavit Chriſtus Deus noſter, ille* DOCTOR ECCLESIÆ, *ille primus Diſcipulorum, ille qui* REGNI CLAVES HABET, &c. Si ut indubitatum eſt, Romanus Pontifex Petri officio ſucceſſit, cur etiam ipſe non erit *fidei Petra*, *Doctor Eccleſiæ*, *Regni claves habens?*

2. Sanctus Baſilius Magnus epiſt. 52. quæ eſt ad S. Athanaſium, quanta ſit Epiſcopi Romani autoritas in decidendis fidei quæſtionibus, & in corrigendis quæ perperam à Conciliis

ciliis generalibus geſta ſunt, his verbis ſignificat; *Viſum eſt mihi conſentaneum, ut ſcribatur Epiſcopo Romano, ut quæ hic geruntur, conſideret, & ſententiam ſuam expromat: Et quoniam difficile eſt, ut communi, ac Synodico decreto aliqui illinc mittantur, ipſe* SVA AVTORITATE IN ISTA CAVSA VSVS *viros eligat...... omniaq; ſecum habentes, quæ in Arimino facta ſunt, ad ea reſcindenda, quæ illic per vim, & violentiam geſta ſunt..... Quæritur autem, & hoc à nonnullis illic, ut & nobis ipſis videtur, neceſſariò ut Marcelli hæreſim illi cùm venerint, tanquam malam ac noxiam, & à ſana fide alienam exterminent.* Non putabat ſanctus Baſilius ad ſtabiliendam fidem opus eſſe Concilio generali, quod congregari non poſſe videbat (*Difficile eſt ut communi, ac Synodico decreto aliqui illinc mittantur*) poſtulandum tantum cenſet ut Romanus Pontifex *ſententiam ſuam expromat..... Ipſe ſua autoritate, ut in iſta cauſa*, ſcilicet Concilii Ariminenſis, *uſus viros eligat, &c. ut Marcelli hæreſim illi cùm venerint, tanquam malam, & noxiam, & à ſancta fide alienam exterminent.* Conqueritur quidem acerbè S. Baſilius de Epiſcopis Occidentalibus, etiam de Romano Pontifice in alia epiſtola, de modo ſcilicet agendi. Cæterùm enim hujus autoritatem & ſanctus Baſilius, & alii Epiſcopi Orientales ſummè venerabantur, ut ex epiſt. 74. ejuſdem ſancti Patris evidens fit. Sic enim de Euſtathio Epiſcopo Sebaſteno ſcribit. *Quæ verò ſint illi à Beatiſsimo Epiſcopo Liberio propoſita, & ad quæ conſenſerit, nobis clam eſt: niſi quod Epiſtolam attulit, per quam reſtitueretur: Eam ubi Tyana Synodo exhibuit, in ſuum locum reſtitutus eſt.*

3. Sancto Baſilio conjunctiſſimus ſanctus Gregorius Nazianzenus, carmine de vita ſua perſeverantiam Eccleſiæ Romanæ in fide, à qua Conſtantinopolitana exciderat, tribuit dignitati Capitis, veterem Romam ſic novæ opponens;

Fides vetuſtæ recta erat jam antiquitùs,
Et certa perſtat nunc item nexu pio
Quodcumque labens ſol videt, devinciens:
Ut univerſi Præſidem mundi decet,
Totam colit quæ numinis concordiam.
Nova verò quondam (de mea jam non mea,
Nunc ſermo nobis) RECTI-PES ERAT IN FIDE,
At non item poſt merſa ſub letho gravi.

 Ora-

Oratione autem 26. ſuper Petrum fundatam Eccleſiam tradit. *Vides*, inquit, *quemadmodum ex Chriſti diſcipulis magnis utique omnibus, & exceſſis, atque electione dignis hic Petra vocetur, atque Eccleſia fundamenta in fidem ſuam accipiat.* Quamobrem orat. 7. vocat eum Eccleſiæ columen, quod conſervandæ inconcuſſæ Eccleſiæ Dei officium ſignificat.

4. S. Optatus Epiſcopus Milevitanus lib. 2. contra Parmenianum ſupradicta confirmat. *Cathedra*, inquit, *una eſt*, *& negare non audes ſcire te Petro primam in urbe Cathedram eſſe collocatam, ubi ſederit omnium Apoſtolorum Caput Petrus, inde Cephas appellatus, in quo uno Cathedra unitas ab omnibus ſervaretur, nec cæteri Apoſtoli ſingulas ſibi quiſque defenderent, ut jam ſchiſmaticus, & peccator eſſet qui contra ſingularem Cathedram alteram collocaret. Ergo Cathedra una eſt, quæ eſt prima de dotibus. In ea ſedit primus Petrus*, probat autem Donatiſtas clavibus carere, eo quod Petri Cathedræ adverſarentur, *claves legimus accepiſſe Petrum, Principem ſcilicet noſtrum, cui à Chriſto dictum eſt; Tibi dabo claves Regni Cœlorum, & portæ inferorum non vincent eas. Unde eſt ergo quod claves Regni vobis uſurpare contenditis, qui contra Cathedram Petri veſtris præſumptionibus, & audaciis, ſacrilegio militatis?* Lib. 1. dixerat, *Cæcilianus omnium ſupra memoratorum ſententiis innocens eſt pronunciatus, etiam Melchiadis ſententiâ*, QVA IVDICIVM CLAVSVM EST. Quæ quidem verba ſic interpretatur Illuſtriſſimus Gabriel de Laubeſpine Epiſcopus Aurelianenſis; *Quaſi diceret etiam à ſummo Pontifice abſolutus*, POST CVIVS IVDICIVM DE CÆCILIANI INNOCENTIA NON EST DVBITANDVM.

5. Sanctus Ambroſius duo docet notatu digniſſima; Primum; Catholicitatis, ut ita dixerim notam eſſe conſenſum cum Romana Eccleſia: Alterum, fidem non eſſe in ſchiſmate, quod, ut capite ſuperiori ex Divo Thoma oſtendimus, non conſiſtit in ſola ſeparatione ab univerſo Eccleſiæ corpore, ſed etiam in diviſione à capite; *Inde* (à Romana Eccleſia) *in omnes, veneranda communionis* jura dimanant, inquit Concilium Aquileienſe in epiſt. Synodic. quæ eſt 4. inter epiſt. S. Ambroſii. Sic igitur ſcribit S. Ambroſius in libro de obitu Satyri fratris; *Advocavit ad ſe Epiſcopum, nec ullam veram putavit, niſi veræ fidei gratiam, percontatuſq; ex eo eſt, utrumnam cum Epiſcopis Catholicis, hoc eſt cum Romana Eccleſia conveniret, & fortè ad id locorum in ſchiſmate Religionis illius Eccleſia erat. Lucifer enim ſe à noſtra tunc temporis*

com-

Digitized by Google

communione diviſerat , & quamquam pro fide exulaſſet , & fidei ſuæ reliquiſſet hæredes , non putavit tamen fidem eſſe in ſchiſmate. Sermone autem 62. de temp. ſeu in Evang. Dom. 4. poſt Pentecoſt. inſinuat firmitatem in fide à Chriſto per Magiſterium Petri Eccleſiæ conferri , *dicitur Petro duc in altum , hoc eſt in profundum diſputationum generationis Divinæ. Quid enim tam profundum , quam quod ait Petrus ad Dominum : Tu es Chriſtus filius Dei vivi ? ......* HANC IGITVR SOLAM ECCLESIÆ NAVEM ASCENDIT DOMINVS , IN QVA PETRVS MAGISTER EST CONSTITVTVS , *dicente Domino :* SVPER HANC PETRAM ÆDIFICABO ECCLESIAM MEAM. Libro autem 4. de fide ad Gratianum cap 3. ita Petrum Eccleſiæ Præpoſitum à Chriſto docet & Eccleſiæ firmitatem cum Eccleſiæ firmitate conjunctam , ut ad eam conjunctionem ſignificandam Petri nomen inſtitutum fuerit. *Habes in Evangelio , quod Petro dixit : rogavi pro te ut non deficiat fides tua : eidem autem ſupra dicenti : Tu es Chriſtus filius Dei vivi , reſpondit : Tu es Petrus , & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam , & tibi dabo claves Regni Cœlorum. Ergo cui propria autoritate Regnum dabat , hujus fidem firmare non poterat ? Quem cùm Petram dicit , firmamentum Eccleſiæ indicavit.*

6. Sanctus Hieronymus epiſt. 57. ſic ſcribit ad Damaſum Papam ; *Quoniam vetuſto Oriens inter ſe populorum furore colliſus indiſciſſam Domini tunicam , & deſuper textam minutatim per fruſta diſcerpit , & Chriſti vineam exterminat vulpes , ut inter lacus contritos , qui aquam non habent , difficile , ubi fons ſignatus , & hortus ille concluſus ſit , poſſit intelligi. Ideo mihi* CATHEDRAM PETRI, ET FIDEM APOSTOLICO ORE LAVDATAM CENSVI CONSVLENDAM. *Indè nunc meæ animæ poſtulans cibum , undè olim Chriſti veſtimenta ſuſcepi .... ego nullum primum , niſi Chriſtum ſequens , Beatitudini Tuæ , id eſt Cathedræ Petri communione conſocior :* SVPER ILLAM PETRAM ÆDIFICATAM ECCLESIAM SCIO. *Quicumque extra hanc domum agnum comederit , prophanus eſt. Si quis in arca Noë non fuerit , peribit regnante diluvio .... quicumque tecum non colligit , ſpargit ; Hoc eſt ; qui Chriſti non eſt , Antichriſti eſt.* Et epiſt. 58. quæ eſt ad eundem Damaſum ; *Hinc præſidiis fulta Mundi Ariana rabies fremit. Hinc in tres partes ſciſſa Eccleſia ad ſe rapere me feſtinat : Monachorum circa manentium antiqua in me ſurgit autoritas. Ego interim clamito :* SI QVIS CATHEDRÆ PETRI IVNGITVR MEVS EST. *Meletius , Vitalis , atque Paulinus tibi hærere ſe dicunt : Poſſem credere , ſi hoc unus aſſereret. Nunc , aut duo*

Digitized by Google

duo mentiuntur, aut omnes. Idcircò obteſtor Beatitudinem Tuam per Crucem Domini, per neceſſarium fidei noſtræ decus, per Paſsionem Chriſti, ut qui Apoſtolos honore ſequeris, ſequaris & merito.

7. Hoc ſancti Hieronymi exemplo docemur ad Petri ſucceſſorem confugiendum in periculo ſchiſmatis; cùm ille conſtitutus ſit Caput, ut per conjunctionem cum illo conſtaret Eccleſiæ unitas, ac firmitas, & ſchiſmatis tolleretur occaſio, quod ſanctus Hieronymus docet lib. I. in Jovinianum his verbis; *At dicis ſuper Petrum fundatur Eccleſia, licet id ipſum in alio loco ſuper omnes Apoſtolos fiat, & cuncti claves Regni Cœlorum accipiant, & ex æquo ſuper eos Eccleſiæ fortitudo ſolidetur; tamen propterea inter duodecim* VNVS ELIGITVR, VT CAPITE CONSTITVTO SCHISMATIS TOLLERETVR OCCASIO. Beati Hieronymi doctrinâ, & exemplo fortaſſis adductus fuit Juſtinianus, priuſquam eſſet Imperium adeptus, ut Hormiſdam Pontificem conſuleret, an unus de Trinitate crucifixus prædicari deberet; cùm eſſet hac de re diſſenſio. *Hoc enim*, inquit epiſt. 3. poſt Hormiſdæ ſexageſimam quintam, CREDIMVS ESSE CATHOLICVM QVOD VESTRO RELIGIOSO RESPONSO NOBIS FVERIT INTIMATVM.

8. Tribuitur eidem ſancto Doctori epiſtola quædam ad ſanctum Damaſum, continens Symboli explanationem. Sed Bellarminus de Scriptor. Eccleſiaſt. probat eam eſſe Pelagii hæreſiarchæ. Argumentum tamen, quod ex ea ſumitur ad probandam infallibilem judicii ſummi Pontificis circa fidei quæſtiones certitudinem, non videtur minoris efficaciæ. Demonſtrat enim adeò jam primis Eccleſiæ ſæculis apud omnes conſtitiſſe, Romanum Pontificem eſſe hujuſmodi controverſiarum Judicem, ut vel ipſi Hæreſiarchæ ab hæreſeos accuſatione tutos ſe eſſe ſcirent, dummodo ipſorum fides Papæ probaretur. His autem verbis clauditur illa epiſtola; *Hæc fides eſt Papa beatiſsime, quam in Eccleſia Catholica didicimus, quamq; ſemper tenuimus, & tenemus. In qua ſi minus peritè, aut parum cautè aliquid fortè poſitum eſt, emendari cupimus à te, qui Petri & fidem, & Sedem tenes. Sin autem hæc noſtra confeſsio Apoſtolatûs tui judicio comprobatur, quicumque me maculare voluerit, ſe imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum; non me hæreticum comprobabit.* Alia ſunt quamplurima hæreticorum, Sedis Apoſtolicæ communionem ambientium, & per frau-

Digitized by Google

fraudem obtinere ſtudentium, exempla; ut intelligas ex ipſorum etiam hæreticorum praxi, vera eſſe, quæ ſancti Patres de Eccleſia Romana effati ſunt.

9. A ſancto Joanne Chryſoſtomo de decem millium debitore, ſerm. 1. Petrus appellatur *Chori Apoſtolorum Princeps, os Diſcipulorum*, COLVMNA ECCLESIÆ, FIRMAMENTVM FIDEI, *confeſſionis fundamentum, orbis terrarum Piſcator, qui genus noſtrum ex profundis errorum in Cœlum ſubtraxit.* Et lib. ad eos, qui ſcandalizati ſunt cap. 17. *fundamentum Eccleſiæ, Princeps Cœtus Diſcipulorum.* Docet autem idem Sanctus pluribus in locis, Petri nomen ob fidei firmitatem Apoſtolorum Principi impoſitum, inſinuatque illum ob eam firmitatem fundamentum Eccleſiæ fuiſſe conſtitutum tom. 5. in illa verba, Paulus vocatus ſerm. 49. ante medium; *Petrum quidem*, inquit, *certè à virtute ſic vocavit, & in ejus nomine* FIRMITATIS FIDEI ARGVMENTVM, ET INDICIVM *collocavit, ut appellatione ſuâ* PERPETVÒ *tanquam Magiſtrâ quâdam ejuſmodi firmitatis utatur.* Et in cap. 2. epiſt. ad Gal. *ſed prius dicendum eſt de Petro; & quomodo hic unus ante cæteros Diſcipulos ſolitus ſit profiteri: quandoquidem etiam cognomen ſortitus eſt* OB IMMVTABILEM, ET IMMOBILEM FIDEM. *Cùm enim omnes eſſent interrogati, hic ante cæteros proſiliens: Tu es, inquit, Chriſtus filius Dei vivi. Quo tempore illi & claves Regni Cœlorum traditæ ſunt.* Vide quæ diximus lib. 5. cap. 12. In hoc ſicut & in cæteris ferè omnibus ſancto Joanni Chryſoſtomo conſonat Theophylactus Bulgarorum Archiepiſcopus in illud Lucæ 22. *Rogavi pro te Petre, &c.* Ejus verba cap. 3. §. 3. retulimus.

10. S. Cyrillus Alexandrinus libro 4. Dialog. de Trinitate, B. Petri de Chriſti Divinitate confeſſioni præmium illud collatum ſcribit, ut Eccleſia in ejus fide fundaretur ac firmaretur immobiliter & inſuperabiliter. *Ubi*, inquit, *interrogavit Salvator circa fines Cæſareæ, quæ vocatur Philippi: Quem dicunt homines eſſe filium hominis: & quis rumor de illo per Judæorum vagetur regionem, hoc eſt finitimas Judææ Civitates. Puerilibus & indecoris popularium opinionibus relictis valde ſapienter & ſcienter clamabat dicens: Tu es Chriſtus filius Dei vivi. Jam* VERO DE ILLO SENTENTIÆ REMVNERATIONEM NON MVLTO POST REPORTAVIT, *Chriſto dicente: Beatus es Simon Barjona: quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus cœleſtis. Et ego dico tibi, quod tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam,*

Digitized by Google

& portæ inferi non prævalebunt contra illam. Per annominationem ALIUD NIHIL QUAM INCONCUSSAM ET FIRMISSIMAM DISCIPULI FIDEM VOCAVIT, *in qua Eccleſia Chriſti ita fundata & firmata eſſet, ut non laberetur & eſſet inexpugnabilis inferorum portis, in perpetuum manens.*

11. Theodoretus epiſt. ad Renatum Presbyterum Romanum hanc tribuit Eccleſiæ Romanæ laudem; *Tenet ſancta iſta Sedes gubernacula regendarum cuncti orbis Eccleſiarum, cùm propter alia, tum quia ſemper hæretici fætoris expers permanſit.* Non eſt autem adepta ſancta Sedes privilegium regendarum cuncti orbis Eccleſiarum, poſtquam experientia comprobavit ipſam permanſiſſe hæreſeos expertem; ſuas namque prærogativas jam à Chriſto ipſo acceperat, ſed propter acceptum etiam à Chriſto privilegium non errandi, ac in errorem non mittendi, quod perpetua demonſtravit experientia.

12. Sanctus Gregorius epiſt. 52. lib. 4. quæ eſt ad omnes Galliæ Epiſcopos, qui erant ſub Hildeberto, anno 595. ſcripta, ſe fidei quæſtionum Judicem declarat, aſſeritque ſententiam, quâ illas determinaturus ſit, congruam ſine dubio fore: *Si quam verò*, inquit, *contentionem, quod longè faciat Divina potentia, de fidei cauſa evenire contigerit, aut negotium emerſerit, cujus vehemens ſit fortaſſe dubietas, & pro ſua magnitudine judicio Sedis Apoſtolicæ indigeat. Examinatâ diligentiùs veritate, relatione ſuâ ad noſtram ſtudeat perducere notionem, quatenus* A NOBIS VALEAT CONGRUA SINE DUBIO SENTENTIA TERMINARI.

13. Exſtat in Codicibus plurium Bibliothecarum, & à Baronio refertur epiſtola ſancti Maximi Martyris ad Marinum Diaconum ſcribentis, in qua continetur iſtud de Romano Pontifice, ejuſque Sede elogium. *Omnes termini terræ, & quicumque ubique terrarum Chriſtum Dominum purâ mente, & orthodoxâ fide confitentur, quaſi ad ſolem æterni luminis ſanctiſſimam Romanorum Eccleſiam, & ejus confeſſionem, & fidem intenti reſpiciunt, ex ipſâ rutilantem ſplendorem recipientes ſpiritualium, & ſanctorum dogmatum. Quemadmodum ſex illæ ſanctæ Synodi diſertis verbis, & magna cum Religione expoſuerunt apertiſſimè pronunciantes Fidei Symbolum. Ab initio enim Adventûs Incarnati Verbi univerſæ utique terrarum Chriſtianarum Eccleſiæ à ſancta Romanorum Eccleſia originem habuerunt*, FUNDAMENTUM SOLIDUM, *& maximum, contra quod portæ inferi nullo pacto prævalebunt, juxta ipſiuſmet Salvatoris promiſſionem;*

nem, VT HABEAT CLAVES, *ſcilicet* ORTHODOXÆ *in ipſum* FIDEI, *& confeſsionis*, *& aperiat illis*, *qui ad ipſam Romanam Eccleſiam cum pietate accedunt*, *veram*, *& realem ſolam pietatem quærentes. Et claudat è contra*, *& obſtruat omne os Hæreticorum*, *quod loquitur iniquitatem in Cœlum.* Ubi vides *Romanorum Eccleſiam ideò eſſe fundamentum ſolidum*, *& maximum*, *contra quod portæ inferi nullo pacto prævalebunt*, quia *habet claves orthodoxæ fidei*, quæ ſine privilegio non errandi conſtare non poſſunt.

14. Beda homil. in feſto Petri, & Pauli eandem ſententiam his verbis profitetur; *Ideò beatus Petrus*, *qui Chriſtum verâ fide confeſſus*, *vero eſt amore ſecutus ſpecialiter claves Regni Cœlorum*, *& Principatum judiciariæ poteſtatis accepit*, *ut omnes per orbem credentes intelligant*, *quia quicumque ab unitate fidei*, *vel ſocietatis illius quolibet modo ſemetipſos ſegregant*, *tales nec peccatorum vinculis abſolvi*, *nec januam poſſint Regni Cœleſtis ingredi.* Ex quibus concludit; *Unde nos* NECESSE EST *totâ intentione*, *fratres chariſſimi*, ET FIDEI, QVAM DOCVIT SACRAMENTA DISCERE, *& congruentia fidei opera demonſtrare.* Adeò certum erat Pothoni Abbati Prumienſi, errorem apud ſanctam Sedem locum habere non poſſe, ut ſecus ſentientes ſtultitiæ arguat. *Stultitia quidem elogio denotandi*, *qui illam Petri Sedem* ALIQVO PRAVO DOGMATE FALLERE POSSE *arbitrati ſunt*, *quæ nec ſe fefellit*, *nec ab aliqua hæreſi* VNQVAM FALLI POTVIT. In Chron. ad annum 865.

15. Decreveram prætermittere teſtimonium Petri Damiani in ſerm. 23. qui eſt de nativit. S. Joann. Baptiſtæ, eo quod Eccleſiam materialem cum vera Eccleſia Romana ex hominibus conſtante commiſcere, atque adeò argumentum non multùm efficax ſubminiſtrare videretur; ſed illud apud Launoium legenti, & rursùs attentiùs conſideranti mihi viſum eſt præſtantiſſimi viri mentem luculenter ſignificare; Ait ergo Petrus Damianus: *Illa mater*, *&* MAGISTRA ECCLESIARVM OMNIVM ECCLESIA ROMANA, *cui dictum eſt*; EGO PRO TE ROGAVI, VT NON DEFICIAT FIDES TVA, *in honore ſancti Joannis Baptiſtæ poſt Salvatoris nomen conſecrata eſt*, *& ſignata.* Undè habet niſi à ſummo Pontifice Romana Eccleſia, quod ſit Magiſtra Eccleſiarum omnium, quodque non deficiat ejus fides? ſed abſque ullius æquivocationis umbra mentem ſuam aperit. Petrus Damiani opuſc. 5. cap. 1. dum ait; *Non dubium quia quiſ-*

Digitized by Google

quis cuilibet Eccleſiæ jus ſuum detrahit, injuſtitiam facit : qui autem Romanæ Eccleſiæ privilegium ab ipſo ſummo omnium Eccleſiarum capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in hæreſim labitur : & cùm ille notetur injuſtus; hic eſt dicendus hæreticus. Fidem quippè violat, qui adversùs illam agit, quæ MATER EST FIDEI, *& illi contumax invenitur, qui eam cunctis Eccleſiis prætuliſſe cognoſcitur.*

16. Sanctus Bernardus clariſſimum Gallicanæ, atque univerſalis Eccleſiæ lumen, infallibile ſummi Pontificis judicium in decidendis circa fidem controverſiis paſſim in ſuis ſcriptis commendat. *Oportet* (inquit epiſt. 190. ſcribens ad Innocentium II.) *ad veſtrum referri Apoſtolatum pericula quæque, & ſcandala emergentia in Regno Dei, ea præſertim, quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror ibi potiſſimum reſarciri damna fidei, ubi non poſſit fides ſentire defectum : hæc quippè hujus prærogativa Sedis. Cui enim alteri aliquando dictum eſt;* EGO PRO TE ROGAVI PETRE, VT NON DEFICIAT FIDES TVA. *Ergo quod ſequitur à Petri ſucceſſore exigitur,* ET TV ALIQVANDO CONVERSVS CONFIRMA FRATRES TVOS. *Id quidem modò neceſſarium. Tempus eſt ut veſtrum agnoſcatis, Pater amantiſſime, Principatum, probetis zelum, miniſterium honoretis; in eo planè Petri impletis vicem, cujus tenetis & Sedem, ſi veſtrâ admonitione* CORDA IN FIDE FLVCTVANTIA CONFIRMATIS, SI VESTRA AVTORITATE CONTERITIS FIDEI CORRVPTORES. Liberiùs ſolebat ſanctus Bernardus de ſummis Pontificibus, & ad ſummos Pontifices loqui, quàm ut adulationis poſſit eſſe ſuſpectus. Audi adhuc de privilegiis beati Joannis Baptiſtæ concionantem, paulò ante finem; *Mater, & Magiſtra omnium Eccleſiarum Eccleſia Romana, cui dictum eſt.* EGO PRO TE ROGAVI, PETRE, NE DEFICIAT FIDES TVA, *&c.* Non ergo pro ſolo Petro, ſed pro ejus etiam in Eccleſia Romana ſucceſſoribus rogavit Dominus, ut non deficeret fides eorum.

17. Sanctum Bernardum ſecutus eſt Petrus Abbas Cellenſis in epiſt. 1. quæ eſt ad Alexandrum Romanum Pontificem; *In graviſſimis quæſtionibus, ſicut olim ad Moyſem, ſic nunc, Pater venerande,* AB OMNI ECCLESIA DEI *recurritur ad beati Petri, & veſtram Sedem. Tam enim communiter communis imponitur vobis ſolicitudo omnium Eccleſiarum, quàm ſingulariter, & ſpecialiter Petro videtur dictum.* ET TV CONVERSVS CONFIRMA FRATRES TVOS. Verba illa *ſingulariter, & ſpecialiter* non excludunt Petri ſucceſſores ab officio & privi-

Digitized by Google

vilegio confirmandorum fratrum (alioquin enim evidenter ſibi contradiceret Scriptor) ſed munus illud reliquis Prælatis modo illo ſingulari, & ſpeciali competere negant.

CAPUT VIII.

Sententia Sancti Cypriani de judicio Papæ in materia Fidei.

1. QUi judicium ſummi Pontificis de fidei quæſtionibus negant eſſe irreformabile, proferunt ex antiquis Patribus, & Doctoribus præcipuè ſanctum Cyprianum, & ſanctum Auguſtinum, quorum hac de re teſtimonium, ſicut magni momenti, ſic luculentum arbitrantur.

2. Equidem diffiteri non poſſumus Beatum Cyprianum, cùm de baptiſmate ab hæreticis collato diſceptaret adverſus ſanctum Stephanum, ejus judicium non ſolùm uti reformabile non ſuſcepiſſe, ſed etiam tanquam falſum, & Eccleſiaſticæ conſuetudini contrarium, rejeciſſe.

3. Sed primò docet nos ſanctus Auguſtinus, Divi Cypriani doctrinam ad ſacræ Scripturæ normam eſſe revocandam. *Nos enim*, inquit lib. 2. contra Creſconium Grammaticum cap. 31. *nullam Cypriano facimus injuriam, cùm ejus quaslibet litteras à Canonica Divinarum Scripturarum autoritate diſtinguimus.* Et cap. 32. *Ego hujus epiſtolæ autoritate non teneor, quia litteras Cypriani non ut Canonicas habeo, ſed eas ex Canonicis conſidero, & quod in eis Divinarum Scripturarum autoritati congruit, cum laude ejus accipio, quod autem non congruit, cum pace ejus reſpuo.*

4. Secundò animadvertendum eſt Beatum illum Martyrem quantumvis dignitatis, ac juriſdictionis ſuæ tuendæ ſtudioſum, reverentiùs de ſancta Sede locutum ante celebrem illam de baptiſmo ab hæreticis collato, diſceptationem. Nam de Feliciſſimo, qui ejus ad Epiſcopatum Carthaginenſem electioni adverſatus fuerat, ac poſtmodum in eum ſchiſma conflaverat, & de Fortunato, hæc inter alia ſcripſit ad ſanctum Cornelium Papam epiſt. 55. ſeu 3. lib. 1. quorum partem

Epiſcopi Gallicani anno 1681. in proceſſu verbali retulerunt. *Navigare audent, & ad Petri Cathedram, atque ad Eccleſiam principalem, unde dignitas Sacerdotalis exorta eſt, à ſchiſmaticis, & prophanis litteras ferre, nec cogitare eos eſſe Romanos (quorum fides, Apoſtolo prædicante, laudata eſt) ad quos perfidia habere non poſſit acceſſum.* Si Eccleſia Romana *Petri Cathedra* eſt; cur, qui in ea ſedet Pontifex, privilegio non gaudeat Beato Petro, ut non deficeret ejus fides, & ut fratres à Sathana tentatos confirmare poſſet, à Chriſto obtento? *Si unitas Sacerdotalis ab Eccleſia illa principali exorta eſt*, nonne ad eam, ceu ad centrum immobile conveniendum eſt, cùm Eccleſiæ particulares, ſchiſmate, aut contentionibus circa fidem commoventur, concutiuntur, diſcinduntur? Ut quid Romanorum fides laudatur, & quomodo arcebitur ab eis perfidia, ſi illic fides deficiat?

5. Tertiò ſanctus Cyprianus non ſolum ſanctam Sedem, ſed & in ipſa ſedentem Romanum Pontificem, tanquam centrum unitatis Eccleſiaſticæ, ac ſignum conjunctionis cum Eccleſia Catholica notavit his verbis epiſt. 52. ſeu 2. lib. 4. *Scripſiſti etiam ut exemplum earumdem litterarum ad Cornelium Collegam noſtrum tranſmitterem, ut depoſitâ omni ſolicitudine jam ſciret, te* (ſcribit ad Antonianum Epiſcopum) *ſecum, hoc eſt cum Eccleſia Catholica communicare.* Et in epiſt. 45. ſanctum Cornelium ſic alloquitur; *Scimus nos hortatos eos eſſe, ut* ECCLESIÆ CATHOLICÆ RADICEM, ET MATRICEM AGNOSCERENT, AC TENERENT..... *ut te univerſi Collegæ noſtri, & communicationem tuam, id eſt Catholicæ Eccleſiæ unitatem pariter, & charitatem probarent firmiter, ac tenerent. Quod Divinitùs eveniſſe, & Conſilium noſtrum providenter profeciſſe gaudemus. Sic enim nunc Epiſcopatus tui, & veritas pariter, & dignitas apertiſsimâ luce, & firmiſsima comprobatione fundata eſt.*

6. Quartò eam dignitatem non ut nudum ſignum, ſed ut Primatum cum juriſdictione conjunctum eſſe ſentiebat, cùm S. Stephani autoritatem contra hæreticos, ideſt contra Marcianum Epiſcopum Arelatenſem, Novatiani ſectam ſecutum, exerceri poſtulabat his verbis; *Dirigantur in provinciam, & ad plebem Arelatæ conſiſtentem à te litteræ, quibus abſtento Marciano alius in locum ejus ſubſtituatur, & grex Chriſti qui in hodiernum ab illo diſſipatus, & vulneratus contemnitur, colligatur.* Epiſt. 67.

7. Quintò ſanctus Cyprianus epiſt. 69. hæreſum, & ſchiſma-

matum originem tribuit Epiſcopi, qui unus eſt, contemptui. *Inde enim ſchiſmata, & hæreſes obortæ ſunt, & oriuntur, dum Epiſcopus, qui unus eſt, & Eccleſiæ præeſt, ſuperbâ quorumdam præſumptione contemnitur, & homo dignatione Dei honoratus, indignus hominibus judicatur.* Plurimi eum Epiſcopum, qui unus eſſe dicitur à ſancto Cypriano, Romanum Pontificem toti Eccleſiæ præfectum, intelligunt; Alii, quorum interpretatio Autoris magis videtur intentioni congruere, cujuslibet Diœceſis Epiſcopum ſignificatum volunt. Sed ſi Epiſcopi particularis ea eſt dignitas, ut ab ejus obedientia ſine ſchiſmatis, aut hæreſis periculo non declinetur, quia peculiari Dei auxilio juvari præſumitur, licet Epiſcopi multi hæretici, aut etiam Hæreſiarchæ fuerint. Quantò putamus auxilio juvandum Epiſcoporum Caput, Petri ſucceſſorem, Chriſtique Vicarium, & unitatis centrum. Nonne quiſquis ab eo recedet, aut in hæreſim, aut in ſchiſma neceſſe eſt impingat?

8. Poſtquam autem permittente Deo Cyprianus in errorem lapſus eſt, circa baptiſmum eorum, qui ab hæreticis hoc ſacramentum receperant; non ſolùm, ut diximus ſancti Stephani Papæ ſententiæ non acquievit, verùm etiam eam quantum potuit, adhibito etiam aliorum Epiſcoporum ſuffragio, impugnare conatus eſt. Sed in hoc deflenda eſt humana infirmitas; eique qui ſtat, videndum ne cadat. Abſurdum autem eſt quæ tunc temporis vel egit, vel ſcripſit Cyprianus, in exemplum, vel autoritatem adducere. Primò enim certum eſt ipſum tunc in erroris tenebris verſatum, atque adverſus ſanctum Stephanum modeſtiæ, ac manſuetudinis metas tranſgreſſum, circa ejus autoritatem caligare facile potuiſſe.

9. Secundò, ſi audiendus eſſet Cyprianus in hac contentione diſputans, quilibet Epiſcopus non ſolum à Romano Pontifice, ſed etiam à Concilio Oecumenico corripi non poſſet, in iis etiam, quæ ad fidem pertinerent: ſic enim in Concilio Carthaginenſi 87. Epiſcoporum præfatus eſt; *Supereſt, ut de hac ipſa re ſinguli quid ſentiamus, proferamus, neminem judicantes, aut à jure communionis aliquem, ſi adverſum ſenſerit, amoventes. Neque enim quiſquam noſtrum Epiſcopum ſeſe Epiſcoporum conſtituit, aut tyrannico terrore ad obſequendi neceſſitatem Collegas ſuos adigit: Quandò habeat*

beat omnis Epiſcopus pro licentia libertatis, & poteſtatis ſuæ arbitrium proprium, tamque judicari ab alio non poſsit, quam nec ipſe poteſt alterum judicare; ſed expectemus univerſi judicium Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui unus, & ſolus habet poteſtatem & præponendi nos in Eccleſiæ ſuæ gubernatione, & de actu noſtro judicandi. Si unus, & ſolus Jeſus Chriſtus haberet poteſtatem de actu Epiſcoporum judicandi, eamque cum nemine communicaſſet, non haberet illam Concilium Oecumenicum magis, quàm Papa. Sed ſi Papa eâ caret, cur antea Beatus Cyprianus hortatus fuerat ſanctum Stephanum, ut Marcianum deponeret, quantumvis hæreticum?

10. Itaque qui ſanctum illum Martyrem contra ſummi Pontificis autoritatem in decidendis fidei quæſtionibus laudant, magnam ſuæ cauſæ invidiam conflant; & ſancto Cypriano faciunt injuriam, dum ea commemorant, quæ aut ipſe adhuc vivus correxit, aut certè jam improbat. Sicut ſanctus ille Martyr in errore verſabatur circa Baptiſmum, dum ab Eccleſia principali diſſentiebat, à qua unitatem Sacerdotalem exortam eſſe docuerat; ita in eo quod judicium illius Sedis in quæſtionibus fidei reformabile putavit, facile potuit à recto tramite declinare. Quamquam in illo ipſo loco, qui frequentiùs, & ab hæreticis contra Primatum, & à quibuſdam Catholicis contra plenitudinem poteſtatis ſummi Pontificis objicitur, ex libro ſcilicet de unitate Eccleſiæ, beatus Cyprianus jam circa Baptiſmum ab hæreticis adminiſtratum errans, non potuit non perſpicere, Petri Cathedram nequaquam deleri poſſe, niſi Eccleſiâ ipſâ deſertâ, ſummumque Pontificem ſingulari quodam modo eſſe Chriſtianorum Paſtorem? *Super illum* UNUM (nota vocem illam, UNUM quam de beato Petro accipit Cyprianus) *ædificat Eccleſiam ſuam; illi paſcendas mandat oves ſuas.......* & infra, *qui Cathedram Petri,* SUPER QUAM FUNDATA EST ECCLESIA, *deſerit, in Eccleſia ſe eſſe confidit?*

11. Sanctum Cyprianum hæreticorum baptiſma rejicientem excuſat beatus Auguſtinus; Primò quidem charitatem ejus commendando; *Illum nævum in candore ſanctæ animæ charitatis ubera contegebant.* De baptiſmo contra Donatiſtas lib. 1. in fine: & alibi ſæpè. Secundò ſupponendo ipſum ſententiam mutaſſe: *Correxiſſe iſtam ſententiam*, inquit epiſt. 48. quæ eſt ad Vincentium,

Digitized by Google

tium, *non invenitur, non incongruenter tamen de tali Viro exiſtimandum eſt, quod correxerit, & fortaſſe ſuppreſſum ſit ab eis, qui hoc errore delectati ſunt, & tanto velut patrocinio carere noluerunt.* Tertiò opponendo Martyrii meritum, ut, ſi qua in ejus lucidam mentem ex humana conditione nebula irrepſerat, glorioſâ ſerenitate fulgentis ſanguinis fugaretur. *Quod ergo ille vir ſanctus de Baptiſmo aliter ſentiens, quàm res ſe habebat, quæ poſtea pertractata, & diligentiſſimâ conſideratione firmata eſt, in Catholica unitate permanſit, & charitatis ubertate compenſatum eſt, & paſſionis falce purgatum.* Quartò, allegando rem nondum à Concilio univerſali definitam fuiſſe. Quæ ratio, quia videtur ſupponere judicium ſummi Pontificis eſſe reformabile, quo in ſenſu ſit accipienda, diligentiùs eſt inquirendum.

CAPUT IX.

Sententia ſancti Auguſtini de judicio Papæ in materia Fidei.

1. QUi ſancti Cypriani autoritatem ſummi Pontificis infallibili de quæſtionibus Fidei judicio opponunt, fatentur quidem, nec enim diffiteri poſſunt, cum in cauſa Baptiſmatis erraſſe, non autem in eo, quod ſententiæ Romani Pontificis ſibi neceſſariò aſſentiendum eſſe non duxit; idque S. Auguſtini teſtimonio confirmant. Sufficeret fortaſſe reponere ſanctum Auguſtinum non ita ſentire potuiſſe, quandoquidem, ut in ſuperiori capite vidimus, non eſt auſus B. Cyprianum omninò à peccato excuſare, quamvis inſinuet veniale fuiſſe ejus peccatum, ideoque nebulam illam ſerenitate fulgentis ſanguinis fugatam, errorem charitatis ubertate compenſatum, & paſſionis falce purgatum. Quæ autem potuit alia eſſe Cypriani culpa, quàm inobedientia erga decretum ſummi Pontificis?

2. Etenim variis ille rationibus, & Scripturæ locis ſententiam ſuam tueri conabatur; & tutiorem ſequi videbatur partem, cùm iteratio Baptiſmi ſalutem apud hæreticos baptizatorum ſecuriorem redderet; nec injuria fieret Sacramen-

to, quod cùm hominum cauſâ inſtitutum ſit, nec cenſetur prophanari, dum neceſſarium exiſtimatur, neque cenſetur iterari, quod, an ritè factum fuerit, dubitatur. Prætereà non ſolâ ſuâ opinione ductus fuerat Cyprianus. Nam aliqui ante illum, multò plures cum illo, idem ſentiebant. Cujus igitur culpæ reus eſſe potuit, niſi quod hæc omnia poſt Romani Pontificis ſententiam non poterant excuſare, quæ innoxium effeciſſent, ſilente hoc oraculo. Volunt tamen aliqui (quod Cypriani peccatum minuit) rem tanquam de fide non fuiſſe definitam à Romano Pontifice.

3. Sed indicat ſanctus Auguſtinus de verbis Apoſtoli ſerm. 2. in fine, ſufficere ad certitudinem perfectam judicium ſanctæ Sedis, nec ulterius quidquam requirendum. *Jam de hac cauſa duo Concilia miſſa ſunt ad Sedem Apoſtolicam, inde etiam reſcripta venerunt,* CAVSA FINITA EST, *error utinam finiatur*, & lib. 1. contra Julianum cap. 4. *Cui Eccleſia* (Romanæ) *præſidentem B. Innocentium ſi audire voluiſſes, jam tunc periculoſam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuiſſes. Quid enim potuit vir ille ſanctus, Africanis reſpondere Conciliis, niſi quod antiquitùs Apoſtolica Sedes, & Romana cum cæteris tenet perſeveranter Eccleſia.*

4. Et epiſt. 157. condemnationem à ſummis Pontificibus factam in toto orbe docet eſſe exſequendam. *Conciliorum Epiſcopalium vigilantiâ, in adjutorio Salvatoris, qui ſuam tuetur Eccleſiam, etiam à duobus venerabililus Antiſtibus Apoſtolicæ Sedis, Papa Innocentio, & Papa Zozimo, niſi correcti etiam egerint pœnitentiam toto Chriſtiano orbe damnati ſint.* Cur autem B. Innocentius aliud non potuerat Africanis reſpondere Conciliis, niſi quod omnes tenebant Eccleſiæ? aut cur Concilia Epiſcopalia toto orbe damnent, ab illo, & à Zozimo damnatos? quia nimirùm portæ inferi non poſſunt prævalere adversùs Petri Sedem, ut inquit idem Doctor in Pſalmo contra partem Donati. *Numerate Sacerdotes, vel ab ipſa Petri Sede, & in ordine illo Patrum, quis cui ſucceſſerit, videte, ipſa eſt petra, quam non vincunt ſuperbæ inferorum portæ.*

5. Si quando ergo ſanctus ille Doctor Concilium plenarium poſt judicium Papæ, neceſſarium dicit, neceſsitatem illam refert, non ad veritatem rei definitæ, quaſi omninò, & indubitatè certa non ſit, ſed ad convincendam errantium pertinaciam, ſupremum Pontificis Tribunal non tantùm vene-

ne-

nerantium, quando ſolum judicat, quàm dum cæteri omnes Epiſcopi conſentiunt. Id patet in epiſt. 162. ubi de Donatiſtis hoc ſcribit, quod præcipuè pro Conciliis contra Romanum Pontificem allegatur; *Ecce putemus illos Epiſcopos, qui Romæ judicarunt, non bonos Judices fuiſſe, reſtabat adhuc plenarium univerſæ Eccleſiæ Concilium, ubi etiam cum ipſis Judicibus cauſa poſſet agitari, ut ſi malè judicaſſe convicti eſſent eorum ſententiæ ſolverentur.* Ubi ſanctus Auguſtinus argumentatur ad mentem Donatiſtarum. *Ecce putemus.* Quodnam autem fuiſſet illorum conſilium, aperuerat his verbis, quæ immediatè præcedunt. *Elegerunt, ſicut dicitur, ad duas agere cauſam cum Cæciliano apud Eccleſias tranſmarinas, parati ad utrumque, ut ſi eum potuiſſent quacumque verſutia falſæ criminationis vincere, ſatiarent pleniſſimè cupiditatem ſuam: ſi autem non poſſent, in eâdem quidem perverſitate durarent; ſed jam tamen quaſi haberent, quod dicerent, malos Judices ſe eſſe perpeſſos, quæ vox eſt omnium malorum litigatorum, cùm fuerint etiam manifeſtiſſimâ veritate ſuperati: quaſi non eis ad hoc dici poſſet, & juſtiſſimè dici. Ecce putemus, &c.* Ex quibus verbis colligitur Sanctum diſputare in eo loco, non tam de autoritate judicii à Romano Pontifice prolati, quàm de ejus juſtitia; idque ad mentem Donatiſtarum, conquerentium malos Judices ſe eſſe perpeſſos; cui querelæ reſpondet ſanctus Doctor, reſtare adhuc plenarium univerſæ Eccleſiæ Concilium, ubi etiam cum ipſis Judicibus cauſa poſſet agitari; ut ſi malè judicaſſe convicti eſſent, eorum ſententiæ ſolverentur. Sufficiebat ſancto Auguſtino, ut probaret vanam eſſe Donatiſtarum excuſationem, ſchiſma ob iniquitatem ſuorum Judicum falsò excuſantium; quæ certè excuſatio vana comprobatur, ex eo quod, ſicut à Romano Pontifice ad Concilium Arelatenſe cauſa delata fuerat, ita potuiſſet ad Concilium univerſale perferri, ut adhuc diligentiùs negotium diſcuteretur, ac omnis tolleretur ſchiſmatis occaſio, ſeu prætextus.

6. Cæterùm Concilium illud abſolutè neceſſarium non fuiſſe ſentiebat S. Auguſtinus, cum ſubjungat de Arelatenſi; *Dedit ille* (Imperator Conſtantinus) *aliud Arelatenſe judicium, aliorum ſcilicet Epiſcoporum, non quia jam neceſſe erat, ſed eorum perverſitatibus cedens, & omni modo cupiens tantam impudentiam cohibere.*

7. Adde quod non comparat S. Auguſtinus Romanum Pontificem cum Concilio Oecumenico, à quo ipſe abſit, ſed

Pontificem ſine Concilio, cum Pontifice in Concilio. Licet autem infallibile ſit Pontificis ſine Concilio Oecumenico judicium in cauſis fidei; clariùs tamen apparet ejus judicii æquitas, causâ coram omnibus Epiſcopis agitatâ, & ab omnibus prolatâ ſententiâ. Maximè cùm de facto eſt quæſtio vel principalis, vel acceſſoria.

8. Locus alter, ubi ſanctus Auguſtinus Concilium plenarium videtur Papæ anteferre, eſt in tractatu de Baptiſmo contra Donatiſtas. lib. 1. cap. 18. cujus hæc ſunt verba. *De Baptiſmi ergo quaſtione jam quantum arbitror, ſatis diſſerui, & quia hoc manifeſtiſſimum ſchiſma eſt, quod Donatiſtarum nomine nuncupatur, reſtat, ut hoc de Baptiſmo piè credamus, quod univerſa Eccleſia, à ſacrilegio ſchiſmatis remota, cuſtodit. In qua tamen ſi aliud alii, & aliud alii adhuc de iſta quaſtione ſalvâ pace ſentirent, donec univerſali Concilio unum aliquid eliquatum ſincerumq; placuiſſet, humanæ infirmitatis errorem cooperiret charitas unitatis, ſicut ſcriptum eſt, quia charitas cooperit multitudinem peccatorum. Quâ enim abſente catera inaniter habentur, eâdem praſente, quadam venialiter non habentur.* Verùm in his verbis non comparatur Concilium plenarium cum ſummo Pontifice, cujus quidem nulla in illis fit mentio: ſed ſupponitur caſus, in quo diverſæ eſſent opiniones inter Catholicos: tunc enim quiſque ſuam tueri poſſet; donec controverſia eſſet ab Eccleſia univerſa definita, quæ definitio in Concilio plenario ſine dubio fieri potuiſſet.

9. Sed quæres fortaſſe, cur S. Auguſtinus hanc definitionem à Concilio plenario fieri voluerit, potius quàm à Romano Pontifice, ſi utriuſque judicium erat irreformabile? Quia contra Donatiſtas diſputabat, qui nec S. Melchiadis, nec Conſtantini, nec Concilii Arelatenſis judicio acquieverant. Quamobrem nullum ſupererat, ad quod vocari poſſent Tribunal, præter Concilium Oecumenicum: non quod neceſſarium eſſet ad certitudinem, & rectitudinem ſententiæ, ut notavit S. Auguſtinus Epiſt. 162. ſed ut inexcuſabilis appareret illorum contumacia, & ab Eccleſia diſceſſio; *Dedit ille (* Conſtantinus *) aliud Arelatenſe judicium, aliorum ſcilicet Epiſcoporum:* NON QVIA IAM NECESSE ERAT, SED EORVM PERVERSITATIBVS CEDENS, *& omnimodo cupiens tantam impudentiam cohibere.* Quia etiam unius, quantæcumque ſit Dignitatis, ju-

judicium eſſe infallibile, ſupra humanam rationem eſt, nec niſi fide, ac traditione ſciri poteſt: quòd autem ſententia Senatorum ex toto orbe congregatorum, nec minus merito quàm numero inſignium, veritatem attingat, etiamſi fides non doceret, ratio ſuaderet humana. Ideò Concilium generale pertinaciſſimis hominibus erat proponendum, quod ſi recuſarent, rei à nemine non haberentur. Nec tamen quod de Concilio generali affirmavit S. Auguſtinus, de ſummo Pontifice negavit; ſtandum ſcilicet ejus ſententiæ.

10. At, inquies, in cauſa, de qua S. Auguſtinus agebat, ſummus Pontifex jus jam dixerat. Non conſtat S. Stephanum definiiſſe tanquam de fide, baptizatos ab Hæreticis non eſſe rebaptizandos, ſed tantùm juſſiſſe non rebaptizari; cujus ſignum eſt, quod non excommunicavit, ſed excommunicatione dignos cenſuit ſecus agentes. Præterea S. Auguſtinus non loquebatur de illa quæſtione pro illo ſtatu, in quo res tunc temporis erant; ſed ex hypotheſi, quod eſſent diverſæ opiniones, ut patet ex his verbis; *Reſtat ut hoc de baptiſmo piè credamus, quod univerſa Eccleſia, à ſacrilegio ſchiſmatis remota, cuſtodit. In qua tamen ſi aliud alii, & aliud alii adhuc de iſta quæſtione ſalvâ pace ſentirent, &c.* Cùm autem S. Auguſtinus adverſus Donatiſtas ſcribebat, quæſtio jam à plenario Concilio definita fuerat, ut ipſe frequenter repetit. Itaque non poterat Concilii plenarii autoritatem requirere pro eo, in quo res erat, ſtatu; atque adeo nec ad Pontificis judicium reſpicere, ſed ad controverſiam, quaſi nondum diremptam. Alioquin licuiſſet *aliis aliud ſentire*, dummodò *ſalva pace*, etiam circa *id quod univerſa Eccleſia à ſacrilegio ſchiſmatis remota cuſtodiebat.* Non erat igitur S. Auguſtino propoſita comparatio plenarii Concilii cum Romano Pontifice in ferendo de quæſtionibus fidei judicio.

11. Quid quod S. Auguſtinus nuſquam tam apertè de ſummi Pontificis, ut de Concilii Oecumenici judicio, pronunciavit, non eſſe irreformabile. Nam lib. 2. contra Donatiſtas objectioni Donatiſtarum, quam cap. 1. his verbis proponit; *Quid ergo iſti dicunt, cùm veritatis viribus præfocantur, cui conſentire nolunt? Cyprianus, inquiunt, cujus tantum meritum novimus, tantamq; doctrinam cum multis Coepiſcopis ſuis, ſententias proprias conſerentibus, in*

in Concilio ſtatuit, Hæreticos, vel ſchiſmaticos, id eſt omnes, qui extra unius Eccleſiæ communionem ſunt, baptiſmum non habere; & ideò quiſquis ab eis baptizatus ad Eccleſiam venerit, eſſe in Eccleſia baptizandum. Huic, inquam, objectioni reſpondens cap. 3. ſic reſumit; *Vos certè nobis objicere ſoletis Cypriani litteras, Cypriani ſententiam, Cypriani Concilium. Cur autoritatem Cypriani pro veſtro ſchiſmate aſſumitis, & ejus exemplum pro Eccleſiæ pace reſpuitis. Quis autem neſciat S. Scripturam Canonicam tam veteris, quàm novi Teſtamenti, certis ſuis terminis contineri, eamq; omnibus poſterioribus Epiſcoporum litteris ita præponi, ut de illa omninò dubitari, & diſceptari non poſsit, utrum verum, vel utrum rectum ſit, quidquid in ea ſcriptum eſſe conſtiterit, Epiſcoporum autem litteras, quæ poſt confirmatum Canonem vel ſcriptæ ſunt, vel ſcribuntur, & per ſermonem fortè ſapientiorem cujuslibet in ea re peritioris, & per aliorum Epiſcoporum graviorem autoritatem, doctioremq; prudentiam, & per Concilia licere reprehendi, ſi quid in eis fortè à veritate deviatum eſt. Et ipſa Concilia, quæ per ſingulas regiones, vel Provincias fiunt, plenariorum Conciliorum autoritati, quæ fiunt ex univerſo Orbe Chriſtiano ſine ullis ambagibus cedere: ipſaq; plenaria ſæpe priora poſterioribus emendari, cùm aliquo experimento rerum aperitur, quod clauſum erat, & cognoſcitur quod latebat, ſine ullo Typho ſacrilegæ ſuperbiæ, ſine ulla inflata cervice arrogantiæ, ſine ulla contentione lividæ invidiæ cum ſancta humilitate, cum pace Catholica, cum charitate Chriſtiana.* Reſpondeant huic S. Auguſtini loco, qui judicium Concilii judicio Papæ in quæſtionibus fidei præponunt. Quod illi pro Concilio, nos pro Pontifice, tantoque faciliùs, quod, primò hic expreſſiſſima emendationis Concilii mentio fit; *Ipſaq; plenaria ſæpè priora poſterioribus emendari, &c.* Quæ de plenariis Africanis intelligi non debent, cùm de illis loquatur, *quæ fiunt ex univerſo Orbe Chriſtiano.* De Papæ ſententia non ita clarè S. Auguſtinus. Secundò hæc de Concilio dicta ſunt occaſione hæreſis, ſcilicet Donatiſtarum baptiſmum iterantium. Quod verò epiſt. 162. de Melchiadis ſententia, ex ſuppoſitione quod fuiſſet falſa, per Concilium emendari potuiſſe ſcripſit, ad fidem non pertinebat, ſed ad electionem Cæciliani. Nam tempore Melchiadis, nondum Donatiſtæ Hæretici evaſerant. Quod autem ea lib. 1. de baptiſm. contra Donatiſtas objectum eſt, dictum quidem eſt occaſione erroris S. Cypriani, baptizatos ab Hæreticis iterùm baptizandos contendentis, ſed ſine expreſſa ſummi Pontificis definitionis mentione, qui quidem baptiſ-

Digitized by Google

baptiſmum repeti vetuerat, & rectiſſimè, ſed rem tanquam de fide ab illo definitam fuiſſe non conſtat.

12. Denique, ſi verum eſſet, S. Auguſtinum illi ſententiæ faviſſe, quæ infallibilitatem ſoli Concilio Oecumenico tribuit, imò totam Africam in agnoſcendâ ſanctæ Sedis autoritate, non ſolùm in materia fidei, ſed in aliis etiam, v. g. in Appellationibus, difficilem ſe aliquando præbuiſſe; meminiſſe oporteret, Deum, qui non omnia ſimul omnibus ſolet clarè manifeſtare, ſed per partes & gradus, prout ipſi placet, ad hanc cognitionem tandem Africanos perduxiſſe, imò quaſi neceſſitate pertraxiſſe. Jam quidem antea ad Concilia Cleri Romani circa lapſos poſt mortem S. Fabiani, & ad auxilium S. Cornelii pro conſervanda propria Dignitate confugerat ſanctus ipſe Cyprianus. S. Auguſtinus Innocentii & Zoſimi autoritate maximè Pelagianos impugnavit. Hujus Sedis ſententiâ Cæcilianus, ejuſque defenſores Donatiſtas repreſſerunt. Et, ne plura commemorem, ac extra quæſtionem, quam præ manibus habeo, excurram, potuitne Eccleſia Africana luculentiùs infallibile ſanctæ Sedis judicium in definiendis fidei quæſtionibus confiteri, quàm epiſtolâ illâ Synodicâ trium Conciliorum Africanorum, quæ ad Theodorum Papam ſcripta, lecta eſt ſub ejus ſucceſſore Martino I. in Concilio Lateranenſi an. 649. act. 2.

13. *Magnum & indeficientem* (ſic incipit illa epiſtola) *omnibus Chriſtianis fluenta redundantem apud Apoſtolicam Sedem conſiſtere fontem, nullus ambigere poſſit, de quo rivuli prodeunt affluenter, univerſum largiſſimè irrigantes orbem Chriſtianorum, cui etiam in honorem beatiſſimi Petri, Patrum Decreta peculiarem omnem decrevere reverentiam in requirendis Dei rebus, quæ omnino & ſolicitè debent, maximè verò juſteq́, ab ipſo Præſulum examinari vertice Apoſtolico, cujus vetuſta ſolicitudo eſt tam mala damnare, quàm proba e laudanda. Antiquis enim regulis ſancitum eſt, ut quidquid, quamvis in remotis, vel in longinquo poſitis ageretur Provinciis, non prius tractandum, vel accipiendum ſit, niſi ad notitiam Almæ Sedis veſtræ fuiſſet deductum, ut hujus autoritate juſta quæ fuiſſet pronunciatio firmaretur, indeq́, ſumerent cæteræ Eccleſiæ velut de natali ſuo fonte prædicationis exordium, & per diverſas totius mundi Regiones puritatis incorruptæ manarent fidei Sacramenta ſalutis.* Videri poteſt ibidem, id eſt act. ſeu decr. 2. Concil. Lateranenſ. anno 649. libellus Stephani Epiſcopi Dorenſis, ubi præter

ter alia dicitur; *In Apoſtolica Sede Orthodoxorum dogmatum fundamenta exiſtere.*

14. Relatio Poſſeſſoris Epiſcopi Afri per Juſtinum Diaconum Hormiſdæ Papæ, quæ exſtat poſt epiſt. 69. ejuſdem Hormiſdæ, ſic incipit; *Decet & expedit ad capitis recurrere medicamentum, quoties agitur de ſanitate membrorum. Quis enim majorem circa ſubjectos ſolicitudinem gerit, aut à quo magis eſt nutantis fidei ſtabilitas expectanda, quàm ab ejus Preſide, cujus primus à Chriſto Rector audivit: Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam.*

CAPUT X.

Sententia Cleri Gallicani de judicio Papæ in cauſis Fidei.

1. TOti Clero Gallicano tribuendum non eſt, quod geſtum eſt ab Epiſcopis Pariſiis congregatis. Non enim conventus ille, qui non errandi privilegium ſummo Pontifici adimere tentavit, Concilium Nationale erat, nec ii, ex quibus conſtabat, aliorum procurationem ad definiendas eas quæſtiones acceperant. Imo admodum odioſa reliquis omnibus, vel ferè omnibus in Gallia, ſicut & in omnibus aliis Nationibus viſa eſt declaratio illorum Epiſcoporum, vel ob id ſaltem, quod tunc temporis edita eſſet, cùm non aliò ſpectare poſſe videretur, quàm ut ſummum Pontificem pro Eccleſiarum Gallicanarum libertate contendentem deterreret.

2. Si autem ex cæteris (quod præſumendum non eſt, ſaltem de multis) pœnarum in Edicto Regio declarationem illam confirmante contentarum metu, aliqui ad iſtorum ſententiam accederent, audienda potiùs eſſet Gallicana Eccleſia, tunc temporis loquens, cùm minus ſuſpectus erat ejus clamor. Epiſcoporum illius Nationis tum ſeorſim, tum ſimul, de ſanctæ Sedis Decretis circa fidem olim differentium verba retulimus in capitibus ſuperioribus. Sed ne putes ſequentibus temporibus defeciſſe Fidem ac Religionem illius Cleri, addenda ſunt diverſorum temporum exempla, ex qui-

quibus & aliis, quaſi perpetuæ traditionis ſeries contexi poſſet.

3. Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis, quem ad extollendam nimis autoritatem Pontificis Romani proclivem nemo, qui ejus ingenium perſpectum habuerit, facilè ſuſpicabitur, illuſtre teſtimonium hac in parte reddit ſanctæ Sedi in præfatione opuſculi de divortio Lotharii Regis, & Gerbergæ Reginæ. *De omnibus dubiis vel obſcuris*, inquit, *quæ ad recta fidei tenorem, vel pietatis dogmata pertinent, ſancta Romana Eccleſia, ut omnium Eccleſiarum Mater & Magiſtra, nutrix & doctrix, eſt conſulenda, & ejus ſalubria monita ſunt tenenda, maximè ab his, qui in illis Regionibus habitant, in quibus Divina gratia per ejus prædicationem omnes in fide genuit, & Catholico lacte nutrivit, quos ad vitam præordinavit æternam.* Si omnium Eccleſiarum *Magiſtra & Doctrix eſt Eccleſia Romana*, cur non Eccleſiæ Gallicanæ, vel etiam univerſæ? An hæc tota diſtinguitur ab omnibus ſuis partibus? An ſenſus compoſitus à ſenſu diviſo hac in re olim diſcretus eſt? At, inquies, *Eccleſia Romana conſulenda eſt, & ejus monita tenenda*, ſed eâ conditione dummodo ſint *ſalubria*. Irridet, & non profitetur, qui ſummum Pontificem in eo ſenſu alloquitur, aut de Eccleſia Romana ita loquitur; cujus enim vel viliſſimi hominis *monita* non *ſunt tenenda*, ſi *ſalubria* ſint? ſed eâ ipsâ ratione quod ab Eccleſia Romana dantur, quæ eſt *omnium Eccleſiarum Magiſtra & Doctrix*, *ſalubria* habenda ſunt, & *tenenda.*

4. Ivo Carnotenſis epiſt. 8. ad Riccherium Senonenſem Archiepiſcopum, eum qui Eccleſiæ Romanæ non concordat, hæreticum declarat; *Dicitis etiam in litteris, me Sedem invaſiſſe Gaufridi Coepiſcopi veſtri, in quo manifeſtè contra ſedem Apoſtolicam caput erigitis, dum quod illa ædificat, vos, quantùm in vobis eſt, deſtruitis; & quod illa deſtruxit, vos ædificare contenditis.* HVIVS IVDICIIS ET CONSTITVTIONIBVS OBVIARE PLANE' EST HÆRETICÆ PRAVITATIS NOTAM INCVRRERE, *cùm Scriptura dicat: Hæreticum eſſe conſtat, qui Romanæ Eccleſiæ non concordat.*

5. Jacobus Cardinalis Vitriacus in hiſt. Orient. cap. 75. anno 1230. *Patet ergo*, inquit, CVM SVPER HANC PETRAM, PRO QVA DOMINVS ROGAVIT VT NON DEFICERET FIDES EIVS, POST CHRISTVM ÆDIFICATA SIT ET FVNDATA CHRISTI ECCLESIA, QVOD OMNES QVI AB ECCLESIA Ro-

ROMANA RECEDUNT, ABSQUE FUNDAMENTO ÆDIFICENT *in vanum laborantes, & ab eo qui à Domino Cephas appellatus eſt, ſeparati, Acephali, & monſtruoſi homines meritò ſunt reputandi.*

6. Quæ eſſet Eccleſiæ Pariſienſis de judicio ſummi Pontificis in decidendis quæſtionibus ad fidem ſpectantibus ſententia anno 1324. declaravit Stephanus Epiſcopus Pariſienſis litteris pro B. Thomæ Aquinatis doctrina editis. *De Concilio*, ut ibi dicitur, *venerabilium virorum Decani & Capituli Pariſienſis, & Venerabilis P. D. Guillielmi Dei gratiâ Archiepiſcopi Viennenſis Sacra Theologia Profeſſoris, & aliorum* 23. *Magiſtrorum in Theologia, nec non* 39. *Baccalaureorum in Theologia.* Hæc enim declaratio facta eſt ob eam cauſam, quæ his verbis exprimitur. *Nos igitur attendentes cum eis quod* SACROSANCTA ROMANA ECCLESIA FIDELIUM OMNIUM MATER ET MAGISTRA IN FIRMISSIMA PETRI CHRISTI VICARII CONFESSIONE FUNDATA, AD QUAM VELUT AD UNIVERSALEM REGULAM CATHOLICÆ VERITATIS PERTINET APPROBATIO ET REPROBATIO DOCTRINARUM, DECLARATIO DUBIORUM, DETERMINATIO TENENDORUM, ET CONFUTATIO ERRORUM, *præfatum Doctorem venerabilem, cujus doctrinâ fulget Eccleſia ut Sole Luna, nuper Sanctorum Cathalogo aſcribendum, doctrina diligenti excuſſione & examinatione præhabitâ ſuper vita ipſius & doctrina, ipſumq; quoad vitam puram, ac doctrinam ſalutarem orbi terræ commendabilem prædicavit, &c.* Quæ declaratio eo majoris eſt ponderis, quod qui eam edidit Epiſcopus, idem antea quaſdam D. Thomæ ſententias impugnari permiſerat. Unde conſtat illum ideo mutaſſe ſententiam, quia, ut ſignificat Romana Eccleſia ſancti Doctoris doctrinam commendarat. Hiſt. Univerſ. Pariſ. tom. 4. ad dictum an. 1324.

7. Franciſcus Archiepiſcopus Rotomagenſis in Apologia Evangelii pro Catholicis ad Jacobum Majoris Britanniæ Regem, Pariſiis anno 1625. edita lib. 2. cap. 1. multa ſcribit, quibus infallibile ſummi Pontificis judicium in materia fidei probat. *Grandi*, inquit, *quodam privilegio Romanus Pontifex Cuſtos Fidei* φύλαξ τῆς πίστεως *à Patribus habitus, ut Epheſina acta Cæleſtino Papæ* Κελεστίνῳ τῷ φύλακι πίστεως *Cæleſtino Cuſtodi Fidei acclamatum teſtatur. Nec non & poſtea inſertum Chalcedonenſibus actis inſigne monumentum illud eſt Petri Epiſcopi Ravennatis epiſt. ad Eutychem. In omnibus autem hortamur te, frater honorabilis, ut his, quæ à beatiſſimo Papa Romanæ Civitatis ſcripta ſunt*

Digitized by Google

ſunt, obedienter attendas, quoniam B. Petrus, qui in propria Sede & vivit & præſidet, præſtat quærentibus Fidei veritatem. Nos enim pro ſtudio Pacis & Fidei extra conſenſum Romanæ Civitatis Epiſcopi cauſas fidei definire non poſſumus, &c. Denique multa colligit Romani Pontificis epitheta idipſum ſignificantia; quod ſit *Cuſtos Fidei*, *violatæ Fidei Vindex*, *Caput totius Fidei*, *&c.* Cap. 2. refert partem epiſtolæ Agathonis Pontificis in ſextæ Synodi act. 4. Synodicè lectæ, de Eccleſia Romana dicentis ad Imperatores; *Hæc ſpiritualis Mater veſtri tranquilliſſimi Imperii Apoſtolica Chriſti Eccleſia, quæ per Dei Omnipotentis gratiam à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probabitur, nec hæreticis novitatibus depravata ſuccubuit, ſed ut ab exordio Fidei Chriſtianæ percepit ab Autoribus ſuis Apoſtolorum Chriſti Principibus illibata ſine tenus permanet.* Cap. 12. majori cum energia; CVI NON PATET, inquit, FIDEI OSTIVM ROMANIS CLAVIBVS APERIENDVM, A ROMANOQVE PONTIFICE PATEFACIENDVM ESSE.

8. Jam à primis ſæculis, ut teſtatur S. Leo epiſt. 89. ſancta Sedes ab Epiſcopis Gallicanis innumeris eſt relationibus conſulta, qui mos nunquam non viguit. Porrò ejus reſponſa ita ſuſcipiebantur, ut poſteà conſulentes non vacillarent, atque adeò reformabilia eſſe non ſuſpicarentur, quod tum ex multis, quæ jam diximus conſtat, tum hic confirmandum eſt teſtimonio celeberrimi Ægidii Archiepiſcopi Bituricenſis, qui expoſitione cap. cum Marthæ. De celebr. Miſſ. ait; *Archiepiſcopus igitur Lugdunenſis de omnibus his dubitans*, SEDEM PETRI, AD QVAM PERTINET MAIORES CAVSAS, ET PRÆSERTIM ARTICVLOS FIDEI, ET EA QVÆ AD ARTICVLOS ORDINANTVR, DECIDERE, CONSVLVIT, NE IN IPSIS VLTERIVS VACILLARET.

9. Nicolaus Coeffeteau Theologus Pariſienſis, ac poſtea Maſſilienſis Epiſcopus in tractatu pro ſacra Monarchia Eccleſiæ Catholicæ, Apoſtolicæ & Romanæ adversùs Rempublicam Marci Antonii de Dominis Archiepiſcopi Spalatenſis part. 5. diſcuſſ. num. 5. cap. 12. lib. 1. Indefectibile fidei lumen in ſummo Pontifice his verbis aſtruit; *Dico igitur non eſſe par lumen in reliquis cum ſummo Pontifice. Namq;* VNI EI IN PERSONA PETRI DICTVM EST, EGO ROGAVI PRO TE VT NON DEFICIAT FIDES TVA. *Quare eâ luce colluſtratus plus ejus oculus cernit quàm multorum oculi, &c.*

 10. Lu-

Digitized by Google

10. Luculentius mentem ſuam aperit Illuſtriſſimus Gabriel Albaſpineus Aurelianenſis Epiſcopus in hæc verba Tertulliani, *Epiſcopus Epiſcoporum* lib. de Pudicitia; *Quâcumque igitur*, inquit, *ratione aut mente de Romano Pontifice hæc dixerit Tertullianus, ſeriò vel per ludibrium, illis tamen temporibus* PENES EUM POTESTATEM FUISSE DE REBUS FIDEI IUDICIA PEREMPTORIA FERRE, *& totius orbis Epiſcopos monere atque docere, quis non agnoſcit? Eóq; magis quod unus Tertullianus jam hereſi implicitus, de hac re cæteris Eccleſiæ Epiſcopis non reluctantibus conqueratur: nam de his rebus eum oppugnando conjecturam facit, eâ tempeſtate id juris Romanis Epiſcopis conceſſum fuiſſe, eoſq; revera hanc poteſtatem exercuiſſe.* Vide ejus notam in hæc verba S. Optati Epiſcopi Milevitani de B. Petro loquentis lib. 2. de ſchiſm. Donat. *Qui ducit ad ſe Angelum.*

11. Illuſtriſſimus Petrus de Marca Archiepiſcopus Toloſanus in quodam M. S. quod Stephanus Baluzius in compendio ejus vitæ libris de Concordia præfixo, aſſerit ultimum eſſe Illuſtriſſimi illius Archiepiſcopi opus, paulò ante mortem ab ipſo confectum, infallibile Papæ in Fidei quæſtionibus judicium ita defendit, ut opinionem contrariam antiquorum Doctorum Univerſitatis Pariſienſis (Gerſonium & alios innuebat, de quibus poſteà) ab Eccleſia tolerari tantùm aſſeruerit; cæterùm tunc ipſiuſmet Univerſitatis, & aliarum omnium Doctores, pro infallibili Papæ judicio ſtare.

12. Non Epiſcopi ſingulares tantùm, ſed ut olim Concilia, ita poſterioribus temporibus conventus, & Comitia Cleri Gallicani privilegium illud ſanctæ Sedis venerata ſunt. Celeberrimus Conventus Melodunenſis an. 1579. tit. 1. Conſtitutionum, qui eſt *de fidei profeſſione*, ſic decrevit; *operam dabunt ii quibus hæc cura demandata eſt, Epiſcopi ſcilicet & eorum Vicarii, ut in omnibus Synodis tam Diœceſanis quàm Provincialibus, omnes & SINGULI TUM CLERICI, TUM LAICI AMPLECTANTUR, ET APERTA PROFESSIONE EAM FIDEM PRONUNCIENT, QUAM S. ROMANA ECCLESIA, MAGISTRA, COLUMNA, ET FIRMAMENTUM VERITATIS PROFITETUR ET COLIT. Ad hanc enim propter ſuam principalitatem neceſſe eſt omnes convenire Eccleſias.*

13. Sed quid ſibi volunt verba illa epiſtolæ Comitiorum Generalium Cleri Gallicani ad Innocentium X. Pontificem Maximum 8. Kal. Novembr. 1650. SCIMUS UBI CAPUT

Digitized by Google

PVT ECCLESIÆ IBI TOTIVS FIDEI ARCEM, TOTIVS ET DISCIPLINÆ METROPOLIM; *Eoq; convenitur à nobis libentius, quo in Præſulum Primatis ſinu Præſules, ſi quando illis dolet, maximè à vulneribus Eccleſiæ juſtiſsimas querelas ſuas deponere par eſt.* Adeone parum tuta eſt Religio noſtra, ut *totius fidei arcem* hæreſi disjici poſſe ſentiamus? Adeone parum firma eſt Petra, ſuper quam Chriſtus ædificavit Eccleſiam ſuam, ut portæ Inferi prævalere poſſint adverſus eam? Adeone ineficax Chriſti Oratio, ut Petri, pro quo rogavit, defectura ſit fides in ejus ſucceſſoribus? Sed Eccleſiæ Gallicanæ mens luculentius apparet in Epiſtolis anno 1653. in ultimo capite hujus libri referendis.

CAPUT XI.

Probatur autoritate Univerſitatis Pariſienſis ac Doctorum Particularium illius, nec non Senatus Pariſienſis, Papæ judicium in cauſis Fidei eſſe irreformabile.

1. ANno 1387. tota Univerſitas Pariſienſis in Conſiſtorio apud Clementem, quem tanquam legitimum Pontificem ſequebatur, per Magiſtrum Petrum de Alliaco infallibile Romani Pontificis judicium in Cauſis fidei eſſe profeſſa eſt his verbis in hiſtor. Univerſ. ad hunc annum relatis; *Igitur pro veſtris humilibus filiis Univerſitatis prædictæ, & pro nobis eorum Nunciis, qui ſuis in hac parte obſequimur mandatis, & documentis innitimur, corde & ore unanimiter proteſtamur, quod quidquid hactenus in hac cauſa per eos actum eſt, & quidquid in ea nunc vel alias pro eis acturi, aut dicturi ſumus, totum correctioni, & judicio Sedis Apoſtolicæ & ſedentis in ea ſummi Pontificis humiliter ſubmittimus; dicentes cum B. Hieronymo* 24. *quæſt.* 1. *Hæc eſt fides, Pater Beatiſsime quam in Catholica Eccleſia didicimus, in qua ſi minus peritè, aut minus cautè fortè aliquid poſitum eſt,* EMENDARI PETIMVS A TE, QVI PETRI FIDEM ET SEDEM TENES. NON IGNORAMVS ENIM SED FIRMISSIME' TENEMVS, ET NVLLATENVS DVBITAMVS, QVOD SANCTA SEDES APOSTOLICA EST ILLA CATHEDRA PETRI, SVPRA QVAM EO-

Digitized by Google

DEM HIERONYMO TESTE FVNDATA EST ECCLESIA, *ut habetur eadem quæſtione in cap. Quoniam vetus. Et ſicut dicit Cyprianus* 93. *diſt. Qui Cathedram.* DE QVA SEDE, IN PERSONA PETRI APOSTOLI IN EA SEDENTIS DICTVM EST, PETRE ROGAVI PRO TE VT NON DEFICIAT FIDES TVA *Luc.* 22. *Hæc eſt igitur ad quam determinatio fidei, & approbatio veritatis Catholicæ, ac hæreticæ impietatis deteſtatio maximè pertinet.*

2. Adeo erat veneranda illi Univerſitati ſententia de infallibili judicio Papæ, ut ante hunc annum nullus ejus Facultatis Doctor ab ea receſſerit, & poſtea, licet occaſione ſchiſmatis, aut aliorum diſſidiorum ab ea nonnulli declinaverint, nunquam tamen ab ipſis Univerſitatis incunabulis uſque ad poſtremas contentiones defuerint Doctores, qui eam ſequerentur. De antiquis teſtatur generatim Andreas Duvallius Academiæ Pariſienſis alumnus, ac Theologiæ Profeſſor, in lib. *De ſuprema Romani Pontificis in Eccleſiam poteſtate*, anno 1614. in lucem emiſſo, & à duobus aliis Doctoribus approbato, ſenſiſſe illos privilegium in fide non errandi à Petro ad ejus ſucceſſores defluxiſſe, nec niſi à ducentis annis quemquam ab ea ſententia receſſiſſe. Hæc ſunt ejus verba; *Velint nolint Adverſarii, liquidò conſtat veteres Eccleſiæ Gallicanæ Proceres hanc in ſummis Pontificibus Petri ſucceſſoribus infallibilitatem ſemper agnoviſſe, Chriſtiq; Domini Orationem in Petro non ſtetiſſe, ſed ad ejus ſucceſſores certiſſimè tranſiſſe,* EOSQVE, QVI HANC VERITATEM IMPVGNARE CONATI SVNT, A DVCENTIS AVT CIRCITER ANNIS, QVIBVS IN ECCLESIAM HORRENDA SCHISMATA IRRVERVNT, COEPISSE. Quæ Doctoris aſſertio exemplis eſt roboranda.

3. Alcuinus S. Benedicti Monachus Caroli Magni Præceptor, eique, ut volunt Galli, fundandæ illius Univerſitatis autor, hæc habet lib. 1. de Divin. offic. cap. 19. *Religionis cultum ſic Dominus inſtituit, ut in Beatiſſimo Petro principaliter collocaret, atque ab ipſo quaſi capite dona ſua vellet in corpus omne manare.* (Nota hæc verba, *in corpus omne*, ne putes Alcuinum ſenſiſſe, à ſummo Pontifice in alias Eccleſias ſeorſim acceptas, non autem in corpus ipſum Eccleſiæ univerſalis, fidei veritatem, aliaque Divina dona manare.) *Unde conſtat ab univerſali Orbis communione ſeparatos eſſe, ſicut docet B. Pelagius, qui qualibet diſſenſione inter ſacra Myſteria Apoſtolici Pontificis memoriam ſecundum conſuetudinem non frequentant.*

4. Al-

4. Albertus Magnus S. Thomæ Magiſter, qui tanto Diſcipulorum concurſu Pariſiis docuit, ut, cùm ſchola nimis eſſet anguſta, in foro quod ab ejus nomine nuncupatur, legere coactus ſit, ex verbis Chriſti ad Petrum; *Rogavi pro te, &c.* infert, Petri ſucceſſores à fide, quantumvis illa impetatur, non defecturos. *Hoc argumentum* inquit, *efficax eſt pro Sede Petri, & ſucceſſore ipſius, quod fides ejus non finaliter deficiat.* Obſcuritatem aliquam paret vox illa, *finaliter*, ac fortè de perſeverantia finali in fine aliquis eam interpretaretur; niſi conſtaret eam quidem interpretationem S. Petro poſſe accommodari, non autem ſucceſſoribus ejus, quibus ſi non eſſet datum in determinandis fidei quæſtionibus non errandi privilegium, multò minus affirmare liceret, promiſſam ipſis, ut privatis perſonis, finalem in fide perſeverantiam, multò minus de Sede ipſa B. Petri, cujus etiam meminit (*Pro Sede Petri & ſucceſſore ipſius*) poſſet illa vox, *finaliter*, accipi. Ea igitur vis eſt vocis illius; poſſet ſcilicet Romanum Pontificem in rebus ad fidem ſpectantibus, dum eas agitat, ac diſcutit, aliquatenus fluctuare, quemadmodum Joanni XXII. contigit circa viſionem Beatificam ante judicium univerſale; rebus tamen agitatis & diſcuſſis non poſſe quidquam ſolemniter definire, ac toti Eccleſiæ credendum proponere, quod ſit ab Orthodoxa fide alienum.

5. Sanctus Thomas Aquinas Univerſitatis Pariſienſis Alumnus, ac in ea deinde celeberrimus Magiſter, non potuit luculentiùs ſupremum & infallibile ſummi Pontificis, in decidendis circa fidem dubiis judicium profiteri, quàm his verbis 2. 2. quæſt. 1. art. 10. *Ad illius autoritatem pertinet editio ſymboli, ad cujus autoritatem pertinet* DETERMINARE EA, QVÆ SVNT FIDEI, VT AB OMNIBVS INCONCVSSA FIDE TENEANTVR. HOC AVTEM PERTINET AD AVTORITATEM SVMMI PONTIFICIS, *ad quem majores & difficiliores Eccleſiæ quæſtiones referuntur, ut dicitur in Decret. extra de Baptiſmo c. Majores. Unde & Dominus Luc. 22. Petro dixit, quem ſummum Pontificem conſtituit, Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Qua cavillatione locum iſtum obſcurabit Launoius? Non hic ad *Eccleſiam Romanam*, non hic ad *Sedem Apoſtolicam*, ſed *ad autoritatem ſummi Pontificis* pertinere dicitur *finaliter determinare ea quæ ſunt fidei, ut ab omnibus inconcuſsè teneantur.*

Digitized by Google

6. At fortaſſe, licet non exprimat, intelligit tamen S. Thomas caſum, cùm ſummus Pontifex in Concilio Oecumenico ſedet, ac præſidet. Contra verò eam reſtrictionem expreſſis verbis rejicit S. ille Doctor de potentia quæſt. 10. art. 4. ad 13. ubi poſtquam ſummo Pontifici, ſicut & Concilio Oecumenico autoritatem tribuit interpretandi Symbolum, ſubjungit; *Sicut autem poſterior Synodus poteſtatem habet interpretandi Symbolum à priore Synodo conditum, ac ponendi aliqua ad ejus explanationem, ut ex prædictis patet; ita etiam Romanus Pontifex hoc ſua autoritate poteſt, cujus autoritate ſolâ Synodus congregari poteſt, & à quo ſententia Synodi confirmatur, & ad ipſum à Synodo appellatur. Quæ omnia patent ex geſtis Chalcedonenſis Synodi.* Objectionem de neceſſitate Concilii præoccupat his verbis; NEC EST NECESSARIVM, QVOD AD EIVS EXPOSITIONEM FACIENDAM VNIVERSALE CONCILIVM CONGREGETVR, *cùm quandoque id fieri prohibeant bellorum diſsidia, ſicut in ſeptima Synodo legitur, quod Conſtantinus Auguſtus dixit, quod propter imminentia bella univerſaliter Epiſcopos congregare non potuit: ſed tamen illi qui convenerunt, quædam dubia in fide exorta, ſequentes ſententiam Agathonis Papæ determinaverunt. Scilicet quod in Chriſto ſint duæ voluntates & duæ actiones, & ſimiliter Patres in Chalcedonenſi Synodo congregati ſecuti ſunt ſententiam Leonis Papæ, qui determinavit Chriſtum eſſe in duabus naturis poſt incarnationem.*

7. Antiquos ſecuti ſunt novi quamplures: Joannes à Celaia Doctoratus Lauream in Univerſitate Pariſienſi aſſecutus, in 3. ſentent. diſt. 25. quæſt. 4. quintam hanc ponit concluſionem; QVINTA CONCLVSIO EST ISTA. ROMANÆ SEDIS IVDICIVM IN HIS QVÆ FIDEI SVNT, ET AD HVMANAM SALVTEM NECESSARIA, ERRARE NEQVIT; *Quod probatur ex promiſsione ſalvatoris Noſtri Luc. 22. quæ verba allegat Bernardus ſcribens Innocentio Papæ ...... Idem aſſerunt D. Cyrillus, & D. Chryſoſtomus, & D. Gregorius.* Deinde illorum rejicit ſententiam, qui infallibilitatem penes Eccleſiam univerſalem tantum, non autem penes Romanum Pontificem ſolitariæ ſumptum reponunt. *Contra iſtam concluſionem arguitur. Doctores Catholici gloſſant illam autoritatem Salvatoris de univerſali Eccleſia, & non de Sede Romana, ergo malè aſſumitur talis autoritas pro fundamento iſtarum concluſionum. Ad hanc replicam reſpondetur negando antecedens, imò neceſſarium eſt dicere, quod non intelligitur de univerſali Eccleſia. Nam ſubjungitur; Et tu aliquando converſus, &c.*

Idcirco

Digitized by Google

Idcirco D. Cyrillus, & D. Chryſoſtomus, & D. Leo, & B. Agatho, & D. Bernardus, & Anſelmus, & Albertus Magnus, & D. Thomas gloſſant præfatam autoritatem de Eccleſia Romana, ut diſtinguitur ab aliis Eccleſiis.

8. Andreas Duvallius, ut ſupra diximus Doctor Sorbonicus, & in Academia Pariſienſi Regius Theologiæ Profeſſor de ſuprema Romani Pontificis in Eccleſiam poteſtate Tractatum emiſit in lucem ann. 1614. eumque approbarunt G. J. Roger, & J. Roche Facultatis Theologiæ Pariſienſis Doctores his inter alia verbis. *Juris ut fiat publici operæ pretium duximus ad ſanctiſſimi Domini noſtri Papæ autoritatem tuendam, nec non ad ſummam cum eodem Capite ſuo viſibili Romano Pontifice unionem arctiſſimè retinendam, cui aliter ſchiſmaticorum mala mens maluſq; animus malè & ſeditioſè conſultum vellet. 10. Kal. Febr. an. ſal.* 1614.

9. Joannes Puteanus Auguſtinianus Profeſſor Regius in Academia Toloſana, qui Pariſiis Theologiam didicerat, in 2. 2. S. Thomæ quæſt. 1. art. 6. dubit. 2. concluſionem hanc ſecundam ponit; SOLIVS PONTIFICIS MAXIMI EST RES DE FIDE CATHOLICA DEFINIRE, ET EASDEM CERTO ET INDVBITANTER PROPONERE CREDENDAS, quam ſacræ Scripturæ, Patrumque, atque aliorum Doctorum teſtimoniis probat. In ſolutione autem primæ objectionis infallibilitatem, quàm habent Epiſcopi in Concilio univerſali, connexioni, quam habent cum ſummo Pontifice, adſcribit, eamque Concilio, abſente ſummo Pontifice, denegat. *Infallibilis iſta aſſiſtentia Spiritus ſancti non eſt aliundè repetenda, quàm à promiſſione D. Petro facta. Unde propter connexionem quam ſupponimus dari inter Epiſcopos & Pontificem Maximum, in Concilio Generali, ſtatuendum eſt, Epiſcopos illic congregatos nullo modo errare poſſe in rebus de fide decidendis.* SI TAMEN FVERINT CONGREGATI TOTIVS ORBIS EPISCOPI ABSENTE PONTIFICE MAXIMO, ET EIVS LEGATIS, EPISCOPI SVBIICIVNTVR ERRORIBVS.

10. Leonardus Coquæus etiam Auguſtinianus in Univerſitate Pariſienſi Doctor Theologus in Antimornæo tom. 1. pag. 83. QVOMODO IGITVR, inquit, ÆGRE' FERVNT (Hæretici) NOS ROMANVM PONTIFICEM CONCILIIS SVPERIOREM ASSERERE? ET ROMANO PONTIFICI, ET CONCILIIS OECVMENICIS IN SPIRITV SANCTO LEGI-

Digitized by Google

TIME' CONGREGATIS TANTVM DEFERIMVS, VT NEC ILLVM, NEC ISTA, IN DEFINIENDIS, QVÆ AD FIDEM ET MORES PERTINENT, AC REGIMEN ECCLESIÆ SPECTANT, ERRARE POSSE ASSERAMVS: NEC QVIDQVAM TOTI ECCLESIÆ PROPONERE CREDENDVM, QVOD SIT ERRONEVM; *ut hæreticus aut temerarius ille ſit nobis, qui vel Romani Pontificis, vel Oecumenicorum Conciliorum ſtatutis ac definitionibus refragari audeat.* Tomo autem 2. pag. 237. *Cùm ſedeat in Cathedra Petri, pro quo Dominus rogavit ut non deficeret fides ejus; & ut confirmaret fratres ſuos, non ſinet eum ex illa Cathedra aliquem errorem loco fidei ſalutiferæ obtrudere fidelibus credendum.*

11. Hervæus Natalis Brito Ordinis Fratrum Prædicatorum Generalis in tract. de poteſtate Papæ, quem refert, & ſequitur S. Antoninus Archiepiſcopus Florentinus, ejuſdem Ordinis, 3. part. ſummæ Theologiæ tit. 22. cap. 2. §. 3. probat neceſſitatem unius capitis in Eccleſia ex neceſſitate conformitatis in veritate fidei & morum hoc modo; *In tota univerſitate Chriſtiana debet eſſe conformitas de his, quæ pertinent ad veritatem fidei & bonos mores circa neceſſaria ad ſalutem. Sed talis conformitas non poteſt ſalvari, niſi in ordine ad unum Caput, ſeu unum Præſidentem, ad quem ſpectet ſententiare quid credendum, & quid non credendum. Ergo, &c.* An Chriſtus conſtituens ſummum Pontificem ad definiendas ejuſmodi controverſias *pro tota univerſitate Chriſtiana*, negavit quæ neceſſaria erant, ut certa eſſet ejus definitio, *circa neceſſaria ad ſalutem?*

12. Infallibile judicium Papæ in decidendis fidei controverſiis probat Michael Mauclerus Pariſinus Doctor Sorbonicus in libris de Monarchia Divina Eccleſiaſtica & ſeculari Chriſtiana Pariſiis an. 1622. editis, & Gregorio XV. ac Ludovico XIII. Regi Franciæ dicatis 2. part. lib. 4. capp. 4. 5. 6. & 7. eamque communem eſſe in Scholis Theologorum ſententiam aſſerit dicto cap. 4. his verbis; *Hæc illa communis ſacræ ſapientiæ Profeſſorum, quæ docetur in Scholis, aſſertio, diſceptationum cauſarumq; de fide curſum, motumq; Romani Pontificis in Cathedra Petri ſedentis conſopitum judicio finiri.* Sic ſenſerunt Doctores Gallicani aliquâ ſchiſmatis, vel alterius diſſidii occaſione non exaſperati.

14. Ita ad autoritatem Joannis Gerſonii ejuſque ſequacium reſpondet Andreas Duvalius part. 2. quæſt. 1. *Scio quidem in*

in re Pontificia, Alliacenſem, Gerſonium, & Almainum non eſſe tantæ autoritatis, quia tempore ſchiſmatum floruerunt & ſcripſerunt, duo priores, quando tres ſe pro Pontificibus gerebant: poſtremus verò, nempè Almainus tempore Julii II. & Conciliabuli Turonenſis, quo Gallia ſub Ludovico XII. à Sede Apoſtolica defecerat, &c. Aliam affert reſponſionem quæſt 4. ad nonum. *Joannes Gerſon*, inquit, *Jacobus Almain & Joannes Major celebres ſcholæ Pariſienſis Doctores cum nonnullis aliis privilegium infallibilitatis Pontifici denegarunt, ſed illud ei conceſſerunt alii, quorum quidam multò ſunt illis celebriores, ut D. Thomas 2. 2. quæſt. 1. art. 10. Ad ſummum Pontificem pertinet ea, quæ ſunt fidei definire, ut ab omnibus inconcuſſâ fide teneantur. Itemque D. Bonaventura ſingulare ſcholæ Pariſienſis decus & ornamentum, & cujus doctrinam Gerſon ad ſtudentes in Collegio Navarræ miris laudibus ad Cœlum uſque extollit: Herveus Armoricus, Henricus Gandavenſis, & Joannes de Celaia ambo Societatis Sorbonicæ: itemque Doctores illi, qui in Comitiis ſcholæ Generalibus errores Maleſoni condemnarunt, his verbis; Ad ſanctam Apoſtolicam Sedem pertinet autoritate judiciali ſuprema circa ea, quæ ſunt fidei definire. Quo fit ut iniquè Vigorius me tanquam ſcholæ Pariſienſis deſertorem, & veluti perduellem ſcriptis ſuis traducere & proſcindere præſumat, præſertim cùm, ut in Elencho contra Richerium apertè ſignificavimus, nihil quidquam à Facultate Pariſienſi contra Pontificis infallibilitatem unquam ſit definitum.*

14. Ludovicus Bail in apparatu ad Concilia quæſt. 43. & ſequ. non ſolùm juxta S. Thomæ, quam ſupra declaravimus mentem, ſed & per ipſa ejus verba reſpondet ad quæſtiones de judicio Papæ in quæſtionibus Fidei. Hunc, alioſque nonnullos citamus; quia licet fortaſſe non tanti ſint ponderis: tamen cùm Galli ſint, Galliæ mentem teſtantur.

15. Denique tamen Univerſitas Pariſienſis nonnihil ab antiqua doctrina receſſit; ſed certis gradibus ac ferè invita. Namque adhuc menſe Maio 1663. quo tempore ortum fuerat diſſidium inter Alexandrum Papam, & Regem Chriſtianiſſimum, prodiit Decretum cum hoc titulo; *Declarationes ſacræ Facultatis facta apud Regem Chriſtianiſſimum ſuper quibuſdam propoſitionibus, quas nonnulli ipſi voluerunt adſcribere.* Quintus articulus erat iſte; *Doctrinam Facultatis non eſſe, quod ſummus Pontifex ſit ſupra Concilium.* Sextus; *Non eſſe doctrinam, vel dogma Facultatis, quod ſummus Pontifex nullo accedente Eccleſiæ conſenſu ſit infallibilis.* Hic Facultas modo negativo reſpondet *non eſſe doctrinam, &c.* Apertiùs deinde locuta eſt

in cenſura librorum Jacobi Vernant anno 1664. & Amadæi Guimenei anno 1665.

16. Nihilominus antiquum uſum nondum immutavit, neque mutare ſuadentibus obtemperandum duxit, de quo uſu Andreas Duvalius; *Laudabilis*, inquit, *in Academia Pariſienſi viget conſuetudo, qua Baccalaurei de quæſtionibus Theologicis ſolemniter reſponſuri proteſtationes præmittunt, ſe nolle quicquam contra Decreta ſanctæ Matris Eccleſiæ, necnon ſanctæ Sedis Apoſtolicæ & Romanæ aſſerere, aut defendere, & ſi quid in æſtu diſputationis adversùs ejuſmodi Decreta, illis exciderit, v ignorantiæ, vel immemoriæ, vel linguæ præcipitio attribuendum velle.*

17. Autoritati Univerſitatis Pariſienſis adjungenda eſt, quam illa tam frequenter imploravit, cuique ut primum ultrò, ita deinde invita ſubjacuit, Senatûs Pariſienſis autoritas. Ille igitur Senatus ad Ludovicum XI. per Joannem Lozellier Inquiſitionum Cameræ Præſidem, cujus oratio refertur à Petro Puteano inter Tractatus de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, ita Regem alloquitur art. 20. „Proteſtatur Curia Veſtræ „Majeſtati ſe nullo modo propter quæcumque inferiùs di„cenda velle excellenti ſanctitati, dignitati, honori, & „autoritati noſtri ſancti Patris Papæ, ſanctæque Sedis Apoſto„licæ derogare: ſed contra ei omnem honorem, reveren„tiam, & obedientiam, quam omnes boni fideles Catholi„ci ſupremo Eccleſiæ Paſtori præſtare tenentur, ſicut ve„ros filios Eccleſiæ Matri ſanctiſſimæ reddere, & exhibere: „proteſtans inſuper ſi quid dictum factumque à ſe fuerit quod „correctione egeat, illud totum velle ſe omninò Eccleſiæ „ſanctæ Apoſtolicæ & Romanæ determinationi ſubmittere, „quæ errare non poteſt juxta Canonem. A recta 24. quæſt. 1.

CAPUT XII.

Probatur teſtimonio ſummorum Pontificum in quæſtionibus Fidei Romani Pontificis judicium eſſe certiſſimum.

1. SI ſummorum Pontificum tanquam in propria cauſa loquentium rejicienda eſſet autoritas, nec eorum Dignitatis, Sanctitatis, aut meriti habenda ratio, pari vel potiori etiam

Digitized by Google

etiam ratione recuſari poſſet Concilium Conſtantienſe, cujus Decretis, quæ alibi examinata ſunt, nititur hæc propoſitio, cùm in propria etiam cauſa loqueretur. Verum nefas eſt de illis præſertim, qui ſanctitate ac doctrina conſpicui fuerunt, ſuſpicari eos propriæ Dignitatis augendæ causâ doctrinam inducere voluiſſe, quæ, ſi erronea eſſet, totius Religionis Chriſtianæ fundamenta concuteret.

2. Sanctus Innocentius à S. Auguſtino, & ab aliis Patribus tantopere commendatus epiſt. 25. ad Epiſcopos Milevitani Concilii an. 417. Romanam Eccleſiam ut fidei fontem perenniter fluentem exhibet; *Neque enim hoc veſtram credo latere prudentiam, qui id etiam actione firmaſtis, ſcientes quod per omnes Provincias de Apoſtolico ſonte petentibus reſponſa ſemper emanant. Præſertim quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & Coepiſcopos noſtros nonniſi ad Petrum, id eſt ſui nominis & honoris autorem referre debere, velut nunc retulit veſtra dilectio, quod per totum mundum poſſit Eccleſiis omnibus in commune prodeſſe.* Notentur hæc verba, *nonniſi ad Petrum*, ad quem fidei quæſtiones referuntur, dum referuntur ad ejus ſucceſſorem; Quia nimirùm ſicut officio, ſic & fidei firmitati officio neceſſariæ, ſuccedit.

3. Relationes olim ad ſanctam Sedem ex omnibus Chriſtiani Orbis Provinciis, præſertim ex Gallia fieri ſolitas fatentur Galli: ſed forſan reſponſiones non eſſe irreformabiles exiſtimant. Contrarium S. Innocentius ſentiebat, quandoquidem epiſtolâ ad Epiſcopos Macedoniæ à Dioniſio Exiguo cum aliis collectâ, injuriæ adversùs ſanctam Sedem tribuebat, quod ſecundùm conſuleretur, quaſi ejus ſententia in dubium revocaretur. *Adverti*, inquit, *Sedi Apoſtolicæ, ad quam relatio quaſi ad caput Eccleſiarum miſſa currebat, aliquam fieri injuriam, cujus adhuc in ambiguum ſententia duceretur.* Hanc etiam exceptionem excludunt multi Doctores, quorum teſtimonia ſupra reddita ſunt, ut in eis obſervare licuit.

4. Sanctus Cæleſtinus Legatos mittens in Orientem, ipſis contendere prohibuit, præcepit verò de aliorum ſententiis judicare: qua juſſione ſignificabat non eſſe ab Epiſcopis expectandum conſenſum, ut eſſet irreformabile Papæ judicium, ſed per ipſius judicium, & per inſtructionem ab eo datam componenda, atque ad unitatem redigenda variè ſentientium

Epiſcoporum ſuffragia. *Ad diſceptationem ſi fuerit deventum, vos de eorum ſententiis dijudicare debetis, non ſubire certamen.* Commonitor. Cæleſt. apud Chriſtianum Lupum ad Epheſin. Concil. varior. Patr. Epiſt. cap. 236.

5. Sancti Leonis Magni teſtimonium protulimus cap. 3. ſed Launoius, ut illi vim detrahat par. 5. epiſt. 2. illud de S. Petro tantùm, ac pro tempore Paſſionis dumtaxat interpretatur, malæ fidei accuſans Bellarminum, quod omiſerit eam partem, in qua Paſſionis fit mentio. Sed cadit hæc accuſatio, ſi reddatur pars alia teſtimonii, quam Launoius ipſe omiſit, & in qua ſermo fit de tempore poſt Paſſionem. Sequitur enim; *Cùm itaque dilectiſſimi, tantum nobis videamus præſidium Divinitùs inſtitutum, rationabiliter & juſtè Ducis Noſtri meritis, & Dignitate lætamur, gratias agentes ſempiterno Regi Redemptori Noſtro Jeſu Chriſto, qui tantam potentiam dedit ei, quem totius Eccleſiæ Principem fecit, ut ſi quid etiam noſtris temporibus rectè per nos agitur, rectèque diſponitur, illius ſit gubernaculis deputandum, cui dictum eſt; Et tu confirma fratres tuos; & cui poſt reſurrectionem ſuam Dominus ad trinam æterni amoris profeſſionem myſtica inſinuatione ter dixit; Paſce oves meas: quod nunc quoque procul dubio facit, & mandatum Domini pius Paſtor exequitur, confirmans nos cohortationibus ſuis, & pro nobis orare non ceſſans.* Non enim Chriſtus poſt Paſſionem Petro commiſit oves ſuas, ut tempore Paſſionis eas paſceret; nec de illo tantum tempore intelligi poſſunt hæc verba; *Quod nunc quoque procul dubio facit, &c.* At inquies facit hoc Petrus *cohortationibus ſuis & orationibus.* Ita eſt; ſed facit etiam quia, ut idem S. Leo dicit in ſerm. 2. in Anniverſario Aſſumptionis ſuæ ante medium, in Romano Pontifice *omnium Paſtorum ſolicitudo cum commendatarum ſibi ovium cuſtodiâ perſeverat, & ejus etiam dignitas in indigno herede non deficit.* Non eſt autem inutilis propoſito Bellarmini S. Leonis autoritas, etiamſi partem tantùm attulerit, nec quæ ex illa conſequuntur, expreſſerit; quia ſcilicet cùm ex verbis, quæ recitaverat, ſequeretur, poteſtatem ſancto Petro collatam, tanquam ſupremo Paſtori, & ut fratres confirmaret; in promptu erat unicuique concludere, eâdem poteſtate muniri, qui eidem officio à Domino præponatur.

6. Sancti Agathonis etiam teſtimonium jam reddidimus, ſed multiplici telo Launoius illud impetit. Primò diſtinguens

Digitized by Google

guens *Apoſtolicam Chriſti Eccleſiam*, (ideſt Romanam, de qua, ut fatetur Launoius loquitur Agatho) à Romano Pontifice. Sed ut jam alibi inſinuavimus, inutilis eſt diſtinctio. Sufficit enim ut non errandi privilegium Eccleſiæ Romanæ concedatur; Planum eſt enim illud à Pontifice in Clerum derivari, idque verba ipſa Evangelii ab Agathone recitata oſtendunt; *Ego autem rogavi pro te, &c.* Adde quod ad propoſitum noſtrum ſatis eſt, ut Pontificis judicium certum ſit, antequam univerſæ Eccleſiæ conſenſus acceſſerit. Secundò diſtinguit Launoius jus à facto, notatque quod *Agatho quæſtionem facti non juris tractat, cùm ait Apoſtolica Chriſti Eccleſia, ideſt, Romana, à tramite Apoſtolicæ traditionis nuſquam erraſſe probatur, aut Hæreticis novitatibus unquam depravata ſuccubuit.* Benè quidem Launoius, ſi ibi ſiſteret Agatho; ſed cauſam continuò affert, quæ jus validius quàm factum adſtruit. Proſequitur enim; *Quia dictum eſt Petro: Simon ecce Sathanas, &c. Ego autem rogavi pro te, &c. Hic Dominus fidem Petri non defecturam promiſit, & confirmare eum fratres ſuos admonuit. Quod Apoſtolicos Pontifices meæ exiguitatis Prædeceſſores confidenter feciſſe cunctis eſt agnitum.* Tertiò Launoius circa hæc ultima verba notat, *Agathonem indefinitè ſcribere: Apoſtolicos Pontifices Prædeceſſores confirmaſſe fratres ſuos: ſed definitè non ſcribere Apoſtolicos Pontifices Prædeceſſores omnes confirmaſſe fratres.* Sed nonne juxta regulas Dialecticæ propoſitio indefinita de facto circumſtantiis non limitato, æquivalet univerſali? At, inquit Launoius, multi Pontifices ſecus fecerunt. Utrum aliqui præcepto implendo defuerint, ſive defectu ſpei conſequendi fructus, ſive etiam per negligentiam, quæſtio eſt de facto nequaquam juri præjudicans. Sufficit ut Pontifices præceptum ſibi à Chriſto impoſitum de confirmandis fratribus ſcientes, regulariter & ordinariè illud cum autoritate, ſæpe cum utilitate, præſtiterint. Sancti Gregorii teſtimonium jam retulimus.

7. Nicolaus I. in epiſtola ad Michaelem Imperatorem privilegia ſanctæ Sedi in perſona B. Petri à Chriſto collata immota ſemper futura eſſe conſtanter affirmat, inter quæ illud ſine dubio præcipuum eſt, ut vacillantes in fide confirmet, quemadmodum fecerat S. Leo erga Concilium Epheſinum ſecundum. *Quomodo*, inquit, *non egeat quælibet Synodus Romanæ Sedis, quomodo in Epheſino Latrocinio cunctis Præſulibus, & ipſis quoque Patriar-*

triarchis prolabentibus, niſi Magnus Leo, imitator ſcilicet illius Leonis, de quo ſcriptum eſt; Vicit Leo de tribu Juda; divinitùs excitatus, os aperiens totum Orbem, & ipſos quoque Auguſtos concuteret, & ad pietatem commoveret; Religio Catholica penitùs corruiſſet. Et inferius; *Cùm Eccleſia Romana privilegia Chriſti ore in B. Petro firmata in Eccleſia ipſa diſpoſita, antiquitùs ſervata, & à Sanctis Univerſalibus Synodis celebrata, atque à cuncta Eccleſia jugiter venerata, nullatenus poſſint minui, nullatenus infringi, nullatenus commutari, quoniam fundamentum quod Deus poſuit, humanus non valet amovere conatus: & quod Deus ſtatuit, firmum validumq; conſiſtit, &c.*

8. Parcius de privilegiis Eccleſiæ Romanæ Nicolaus, quàm ad eum ſcribens S. Ignatius Patriarcha Conſtantinopolitanus, cujus epiſtola lecta eſt in act. 3. octavæ Synodi, & in qua tum Petri dignitatem & poteſtatem, tum ad ſucceſſores tranſmiſſionem luculentiſſimè profitetur his præcipuè herbis; DIXIT PETRO MAGNO, ET SVMMO APOSTOLORVM, TV ES PETRVS, ET SVPER HANC PETRAM ÆDIFICABO ECCLESIAM MEAM, ET PORTÆ INFERI NON PRÆVALEBVNT ADVERSVS EAM. ET ITERVM; TIBI DABO CLAVES REGNI CÆLORVM: ET QVODCVMQVE LIGAVERIS SVPER TERRAM ERIT LIGATVM ET IN CÆLIS: ET QVODCVMQVE SOLVERIS SVPER TERRAM ERIT SOLVTVM ET IN CÆLIS. TALES ENIM BEATAS VOCES NON SECVNDVM QVANDAM VTIQVE SORTEM APOSTOLORVM PRINCIPI SOLVM CIRCVMSCRIPSIT, ET DEFINIVIT, SED PER EVM AD OMNES, QVI POST ILLVM SECVNDVM IPSVM EFFICIENDI ERANT SVMMI PASTORES ET DIVINISSIMI SACRIQVE PONTIFICES SENIORIS ROMÆ, TRANSMISIT. *Et ideò ab olim & priſco tempore in exortis hæreſibus, & prævaricationibus Eradicatores, & Interemptores malorum zizaniorum & labefactorum & penitùs inſanabiliter ægrotantium membrorum multi multoties facti ſunt eorum, qui ſanctitatem & ſummam Paternitatem tuam illic præceſſerunt, ſcilicet Principis Apoſtolorum, & illius zelum in fide, quæ ſecundùm Chriſtum eſt imitantes.* Quibus verbis non ſolùm B. Petri, ſed & ſucceſſorum ejus autoritas explicatur. Si quis eorum ponderi aliquid detractum velit, quod eo tempore ſcripta ſint, cùm S. Ignatius Romani Pontificis ope indigeret, animadvertat ſanctum eſſe qui ſcribit, adeoque in rebus tanti momenti ab adulatione remotum; non illum dumtaxat ſanctum Patriarcham Con-

Digitized by Google

Conſtantinopolitanum ad beati Petri Sedem confugiſſe : Epiſtolam ejus in Concilio generali lectam ab aliquo improbandam fore, ſi quid Epiſcopo Romano conceſſiſſet in præjudicium Concilii generalis.

9. Quod argumentum multò efficacius evadit, ſi animadvertatur plures epiſtolas, ejuſdem autoritatis facientes mentionem perlectas, & ſimilia elogia in favorem Romani Pontificis ab Epiſcopis, à Legatis, vel à Pontificibus ipſis prolata, contradicente nemine, fuiſſe. Quod jam de Legatis Cœleſtini in Concilio Epheſino notavimus, de epiſtola Agathonis in ſexta Synodo recitata, aliiſque nonnullis. Id, ſi ſemel aut bis tantùm contigiſſet, inadvertentiæ tribui poſſet; ſed quomodo fieri potuiſſet, ut tantus Præſulum numerus toties rem adeò inſignem inattentâ mente audiſſet?

10. Quæ circa teſtimonia Sanctorum Leonis I. & Agathonis adversùs Launoii objectiones notata ſunt, valent etiam adversùs ea, quæ Nicolai I. modò adductis, & Leonis IX. cap. 3. relatis, & ex parte etiam Innocentii III. mox exſcribendis verbis opponit.

11. Sed repetendum eſt teſtimonium S. Leonis IX. ut ex ejus cum altero ejuſdem Sancti collatione clarior fiat adversùs Launoïum ejus ſententia. Igitur S. Leo IX. qui ab aliis VIII. tantùm numeratur, antea Epiſcopus Tullenſis, indefectibilem Romani Pontificis fidem Chriſti oratione impetratam non potuit luculentiùs explicare, quàm his epiſtolæ 5. quæ eſt ad Petrum Antiochenum, verbis; *Nimirùm ſolus eſt ille* (Petrus) *pro quo, ne deficeret ejus fides, Dominus & Salvator aſſeruit ſe rogaſſe dicens, Simon Simon ecce Sathanas expetivit vos, ut cribraret ſicut triticum, ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; Et tu aliquando converſus confirma fratres tuos. Quæ venerabilis & efficax oratio obtinuit, quod hactenus fides Petri non defecit, nec defectura creditur in throno illius uſque in ſæculum ſæculi: ſed confirmabit corda fratrum variis concutienda fidei periclitationibus, ſicut uſque nunc confirmare non ceſſavit.*

12. Vox illa, *creditur*, etſi, quando de fide Divina eſt ſermo, aſſenſum omninò firmum ſignificat, cùm de opinione humana dicitur, dubitationem plerumque, aut ſuſpicionem de contrario innuit, quod nimirùm ſolus Deus erroris &

 frau-

Digitized by Google

fraudis expers ſit. Itaque, ne quis in ſecundo ſenſu vocem illam interpretetur, afferendus eſt alius locus ex epiſtola prima ejuſdem ſancti Pontificis, ubi omni cum ſecuritate, ac firmitate loquitur, ac mirum in modum explicat verba Chriſti toties laudata. *Taliter*, inquit cap. 6 epiſt. 1. *ſancta Eccleſia ſuper petram, id eſt Chriſtum, & ſuper Petrum vel Cepham filium Joannis, qui priùs Simon dicebatur, ædificata; quia inferi portis, diſputationibus ſcilicet Hæreticorum, quæ vanos ad interitum introducunt, nullatenus foret ſuperanda, ſic pollicetur ipſa veritas, per quam ſunt vera quæcumque ſunt vera, portæ inferi non prævalebunt adversùs eam, cujus promiſsionis effectum ſe precibus impetraſſe à Patre, idem filius proteſtatur dicendo ad Petrum: Simon ecce Sathanas, &c. Erit ergò quiſquam tantæ dementiæ, qui orationem illius, cujus velle eſt poſſe, audeat in aliquo vacuam putare?* Audi jam quantâ cum conſtantiâ privilegium B. Petri ad ſucceſſores tranſiiſſe continuatâ omnium temporum experientiâ confirmet. *Nonne à Sede Principis Apoſtolorum, Romanâ videlicet Eccleſiâ, tam per eundem Petrum quàm per ſucceſſores ſuos reprobata, & convicta, atque expugnata ſunt omnium Hæreticorum commenta, & fratrum corda in fide Petri, quæ hactenus nec defecit, nec uſque in finem deficiet, ſunt confirmata.*

13. Launoius hanc autoritatem elidere duplici præcipuè ratione molitur. Prima interpretando eam de Eccleſia univerſali. Sed quàm ſit conſona textui gloſſa, judicet quicumque Latinam linguam intelligit. Convenit quidem Eccleſiæ univerſæ firmitas, de qua Leo in principio loquitur, ſed ſpecialiter Eccleſiæ Romanæ aptatur, quia ſcilicet ab ea in alias derivatur. Secunda Launoii reſponſio eſt, verum non eſſe quod ait Leo, à Petri Sede commenta Hæreticorum omnium expugnata eſſe; quod inductione nititur demonſtrare: quaſi poſſit Launoius ſcire, an non intervenerit autoritas S. Petri, aut ſucceſſorum ejus, ſive in principio, ſive in progreſſu profligationis hæreſum. Et interveniſſe de facto contra nonnullas earum, quas enumerat, ſi opus eſſet, ex certis documentis demonſtraretur, v. g. contra Pauli Samoſateni, contra Eunomii & aliorum errores, ex S. Athanaſii epiſt. ad Orthodoxos, Theodoreto Eccleſ. hiſt. lib. 5. cap. 8. 9. 10. & 11. libello Synodico exſtante in tom. 2. Juris Canonici veteris Chriſtophori Juſtelli, Photio de Synodis, & epiſt. ad Michaelem Bulgariæ Principem cap. 2. epiſt. Damaſi ad Pauli-

linum Antiochenum in collect. Rom. Holſtenii par. 1. Et P. Labbe tom. 2.

14. Leonis teſtimonium confirmat his verbis Gregorius VII. in lib. 8. epiſt. 1. quæ eſt ad Simandenſem Archiepiſcopum; *Quæ* (Eccleſia Romana) *per B. Petrum, quaſi quodam privilegio ab ipſis Fidei primordiis à ſanctis Patribus omnium Mater Eccleſiarum adſtruitur, & ita uſque in finem ſemper habebitur in qua nullus unquam hæreticus præfuiſſe dignoſcitur, nec unquam præficiendum, præſertim Domino promittente, confidimus. Ait enim Dominus Jeſus: Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua.* Hunc locum profert Launoius, ut verba illa, *Ego rogavi pro te*, oſtendat non de ſolo Romano Pontifice, ſed de Eccleſia Romana eſſe accipienda. Sed patet ſanctum illum Pontificem hoc privilegium Eccleſiæ Romanæ eâ tantum de cauſa tribuere, quod illi Petri ſucceſſor præſit. Hoc ſignificat particula illa, *enim*. Ideò enim Eccleſia Romana eſt mater omnium aliarum, quia ei nunquam præfectus eſt, neque præficietur hæreticus. Ideò non eſt præfoctus, neque præficietur hæreticus, quia Dominus rogavit pro Petro, ut non deficeret fides ejus, ſcilicet neque in ipſo, neque in ejus ſucceſſoribus.

15. Superfluum eſſet poſteriorum Pontificum hac de re teſtimonia proferre, cùm nemo dubitet, eos ſuum in fidei quæſtionibus judicium irreformabile æſtimaſſe. Unicum igitur dumtaxat adducam, ſcilicet Innocentii III. qui verba Innocentii I. quæ principio retulimus, interpretabitur, ſi tamen cuiquam poſſunt videri obſcura: Igitur Innocentius III. in epiſt. ad Epiſcopum Arelatenſem docet majores cauſas, & præſertim quæ ad fidem pertinent, ideò ad Romanum Pontificem eſſe perferendas, quod indefectibilis ſit ejus, ut Petri, fides. *Majores*, inquit, *Eccleſiæ cauſas, præſertim articulos Fidei ad Petri Sedem referendas intelligit, qui novit pro eo Dominum exoraſſe ne deficiat fides ejus.*

16. Notat Launoius *Innocentium non dicere id, quod ad Sedem Apoſtolicam judicandum refertur, ibi certò, & ſine ullo erroris periculo judicatum iri.* Quid igitur ſibi volunt illa verba, quæ rationem continent, cur cauſæ fidei ad Petri Sedem referendæ ſint; *Dominum exoraſſe ne deficiat fides ejus? Nam ſi certò & ſine ullo erroris periculo judicatum non eunt, Dominus* quidem oravit, ſed non *exoravit.* Exoraſſe

autem Innocentius, & plures alii affirmant. Apertiùs mentem ſuam explicat Innocentius ſerm. 2. in conſecrat. Pont. Max. *Niſi enim ego ſolidatus eſſem in fide, quomodo poſſem alios in fide firmare? Quod ad officium meum noſcitur ſpecialiter pertinere. Domino proteſtante; Ego, inquit, pro te rogavi Petre ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos. Rogavit & impetravit: quoniam exauditus eſt in omnibus pro ſua reverentia. Et ideò fides Apoſtolicæ Sedis in nulla unquam turbatione defecit, ſed integra ſemper & illibata permanſit: ut Petri privilegium perſiſteret inconcuſſum.* Jam etiam ſuprà vidimus Innocentium I. ægrè tuliſſe quod ſancta Sedes ſuper iiſdem quæſtionibus ſecundùm conſuleretur, quaſi non eſſet indubitata prima ejus ſententia.

17. Agnoſcunt omnes, etiam Gallicani hujus relationis neceſſitatem, cujus tot legerunt exempla Epiſcoporum ſanctitate inſignium, præſertim ſuæ nationis jam à primis ſæculis, ut S. Victricii Rotomagenſis, S. Exuperii Toloſani, S. Cæſarii Arelatenſis, & aliorum circa diſciplinam; aliorum circa fidem & mores, ut jam olim S. Leo Magnus ad Epiſcopos Provinciæ Viennenſis ſcripſerit; *Nobiſcum itaque fraternitas veſtra recognoſcat Apoſtolicam Sedem pro ſui reverentia à veſtra etiam Provinciæ Sacerdotibus, innumeris relationibus eſſe conſultam, & per diverſarum, quemadmodum vetus conſuetudo poſcebat, appellationem cauſarum, aut retractata, aut confirmata fuiſſe judicia.* Sed undè oritur illa neceſſitas conſulendæ ſanctæ Sedis in cauſis majoribus, præſertim articulos Fidei contingentibus, niſi ex eo quod pro Petro Dominus exoraverit ne deficeret fides ejus, ut inquit Innocentius III. ac plures alii iam citati? Quiſnam autem ex tot antiquis Epiſcopis Gallicanis huiuſmodi cauſas ad Apoſtolicam Sedem referentibus exiſtimavit reformandum, aut reformabile eſſe illius judicium.

CA-

CAPUT XIII.

Quàm ſit Generalis in Eccleſia conſenſus de irreformabili judicio Romani Pontificis in fidei quæſtionibus.

1. COmmunis adeò eſt hæc doctrina de infallibili Romani Pontificis judicio in quæſtionibus fidei; ut hanc ipſam conditionem habere videatur, quâ cum Illuſtriſſimi Præſules Gallicani judicium illud irreformabile eſſe profitentur; ut ſcilicet Eccleſiæ univerſæ conſenſus acceſſerit. Etenim tot tantique Doctores ex omni natione, ex omni facultate, ex omni ordine eam defenderunt, ut neſciam quid, ad eam toti Eccleſiæ adſcribendam, deſideretur. Eorum Cathalogum texuerunt multi, præſertim Theophilus Rainaudus in opuſc. inſcripto αὐτὸς ἔφα, ubi, puncto ſcilicet undecimo, hanc eſſe totius Societatis Jeſu ſententiam affirmat, enumeratis quamplurimis ejus Doctoribus, quorum multi tempora controverſiarum occaſione Libri Cornelii Janſenii motarum anteceſſerunt, ne putes eam à Societate ad faciliorem Janſenii oppugnationem advocatam, ſed veritatis & religionis ſtudio jam olim delectam. Eandem cum D. Thoma tuetur Ordo Dominicanorum, & alii quaſi certatim: quamvis privatus aliquis Principibus addictus à majorum ac fratrum ſemita interdum recedat.

2. Jam ſuprà notavimus D. Petrum de Marca teſtari eam omnibus Univerſitatibus eſſe communem, contrariam autem, quam antiquis tantùm Pariſienſibus (puta Gerſonio & ejus coætaneis aut ſuparibus) tribuit, ſolum ab Eccleſia tolerari. Emiſſus fuit in lucem anno 1682. liber cum hoc titulo; *Doctrina quam de primatu, autoritate ac infallibilitate Romani Pontificis tradiderunt Lovanienſes ſanctæ Theologiæ Profeſſores tam veteres quàm recentiores*, in quo quàmplurimi enumerantur. Sperandum eſt idem à cæteris Academiis præſtandum. Porrò Lovanienſis ita judicium Papæ reformabile eſſe non cenſuit, ut tanquam fidei regulam propoſuerit anno 1544. nam inter articulos circa fidem Orthodoxam editos, iſte vigeſimus quintus eſt; *certâ fide tenenda*

ſunt non ſolum quæ Scripturâ expreſsè ſunt prodita, ſed etiam quæ per traditionem Eccleſiæ Catholicæ credenda accepimus, & quæ definita ſunt ſuper fidei & morum negotiis PER CATHEDRAM PETRI, *vel per Concilia Generalia legitimè congregata.*

3. Doctoribus jam adductis paucos adjungemus, quia vel Galli, vel à Launoio citati, vel pietate ac doctrinâ conſpicui extiterunt. Scribebat Alexandro III. Petrus Bleſenſis epiſt. 68. *Sicut eminentiam Apoſtolicæ Sedis magiſtram omnium Eccleſiarum profitemur: Sic ab ipſa conſilia in ambiguis, in anguſtiis ſolatia, reſponſa in dubiis expectamus.* Si erraret magiſtra omnium Eccleſiarum, errarent omnes Eccleſiæ, atque adeò univerſa Eccleſia, quæ nonniſi ex illis conſtat, ut ſæpè notavimus.

4. Hugo ſeu Ugo de S. Caro à Launoio citatus ſic interpretatur hæc verba Joan. ult. *Dicit Simoni Petro Jeſus. Nota quod ſpecialiter loquitur Petro ſoli, alios preteriens. Cur hoc? Reſpondemus. Eximius Apoſtolorum erat Petrus, & os Apoſtolorum, & vertex Collegii. Ideò & Paulus aſcendit videre Petrum præ aliis Gal.* 1. Ita ergo Petrus erat vertex Collegii, ut prætermiſſis aliis eum ſolum tanquam Collegium integrum repræſentantem Chriſtus alloqueretur: ita erat aliorum os, ut pro omnibus reſpondere poſſet, aliis etiam non conſultis.

5. Auguſtinus Triumphus ſanctorum Thomæ ac Bonaventuræ Pariſiis Diſcipulus, deinde in ejus urbis Academia Doctor, ac denique Profeſſor, de poteſtate Eccleſiaſtica quæſt. 10. art. 3. ſic ſcribit; *Papam poſſe aliquid addere ſupra illa quæ ſunt fidei, dupliciter poteſt intelligi, vel quantum ad dubiorum interpretationem, vel quantum ad occultorum, & implicitorum explicationem. Utroque modo poteſt Papa aliquid addere ſuper illa, quæ ſunt fidei: quia* SI ALIQUA SUNT DUBIA, ET OBSCURA IN FIDE, AD EUM PERTINET INTERPRETARI, ET DETERMINARE. POST CUIUS DETERMINATIONEM HÆRETICUM ESSET CONTRARIUM PERTINACITER ASSERERE.

6. Nicolaus Liranus ad hoc verbum, *confirma.* Luc. 18. addit; *Hoc dicit ei* (Petro) *quia Eccleſia erat ſibi committenda, ut habetur Joan. ult. ubi ter dicitur ei à Chriſto. Paſce agnos meos. Ex hoc etiam patet,* FIDEM NON DEFICERE USQUE AD FINEM MUNDI IN ECCLESIA ROMANA, QUÆ A PETRO POST CHRISTUM FUNDATA EST.

7. Dio-

7. Dionyſius Carthuſianus, cujus etiam autoritate utitur Launoius, in hæc verba; *Ego autem rogavi pro te. Item*, inquit, *quoniam Petro ſpecialiter fuit Eccleſia committenda. Unde quod dicitur, ut non deficiat fides tua, exponitur, ut non deficiat fides Eccleſiæ tibi committendæ.* Hactenus videtur Eccleſiæ tantùm univerſæ indeficientem fidem adſtruere: ſed ecce unde in reliquas Eccleſias hæc fidei firmitas derivetur; SICQVE EX VERBIS HIS SVMITVR ARGVMENTVM, QVOD FIDES ROMANÆ ECCLESIÆ, QVAM IN EA PETRVS PLANTAVIT, SIT VSQVE IN FINEM SÆCVLI DVRATVRA.

8. Quoniam Launoio Dominicum Bañes tanquam ſibi faventem adducere placuit, referamus ejus hac de re doctrinam, ex qua cuncta, quæ hactenus dicta ſunt, confirmantur. Bañes igitur in 2. 2. S. Thomæ quæſt. 1. art. 10. has ponit concluſiones. Concluſio prima. *In publico fidei judicio non eſt diſtinguenda Sedes ab Apoſtolico Præſide vel ſummo Pontifice, neque Romana Sedes à Pontifice Romano.* Vide jam quomodo faveat Launoio illum citanti, ut probet Chriſti orationem pro Petro factam, ne fidem unquam amitteret quantumvis tentaretur à diabolo, ſed in ea & gratia Dei tum demum perſeveraret, quaſi ultra proceſſurus non eſſet orationis effectus. Hæc eſt quarta Concluſio. *In publico fidei judicio non poteſt ſummus Pontifex errare. Hanc Concluſionem aſſerit D. Thomas*; & citatis multis aliis Autoribus ſubjungit; QVOCIRCA ARBITROR HANC CONCLVSIONEM TANQVAM APOSTOLICAM TRADITIONEM ESSE TENENDAM. ET QVIDEM, VT TALIS HABERETVR AB OMNIBVS FIDELIBVS, NISI A TEMPORE CONCILII CONSTANTIENSIS IN AGRO DOMINI INIMICVS HOMO, ID EST DIABOLVS, ZIZANIAM SVPERSEMINASSET. ETENIM VSQVE AD ILLA TEMPORA SOLI GRÆCI ERRABANT IN HAC PARTE. *Atque ita D. Thomas in opuſc. citato hunc errorem tanquam Græcorum ſingularem narrat. Et procul dubio, ſi quæſtio hæc ad Concilium deferretur, non dubito quin prædicta Concluſio definiretur tanquam vera fides.*

9. Non magis favet Launoio Maldonatus, cujus etiam teſtimonio uſus eſt. Maldonatus enim ſuper verba multoties repetita; *Ego autem rogavi pro te, &c.* ſic ſcribit; *Quodq; dicit Petro, ejus quoque Succeſſoribus totiq; Eccleſiæ dictum putandum eſt: tamq; certi debemus eſſe ſucceſſorum Petri, totiuſq; Eccleſiæ fidem non defuturam,* quàm

quàm certi ſumus ejus, cùm tentatus eſt, fidem non defeciſſe. Obſcūritatem fortaſſis pareret totius Eccleſiæ cum Petrō in illis verbis conjunctio: ſed eam tollunt quæ ſequuntūr; *Itaque rectè ex hoc loco antiqui, graveſq; Autores collegerunt Eccleſiæ Romanæ, & ſucceſſorum in ea Petri fidem fore perpetuam. Omnis enim Eccleſiæ fides aſſerebatur in Petro, qui Eccleſiæ Caput futurus erat.* Et ſuper hæc verba; *Et tu aliquando, &c. Hinc demum manifeſtum eſt, nec de illo ſolùm tempore, quo negavit Petrus, nec de illo ſolùm Petro; ſed de omnibus ejus Succeſſoribus loqui Chriſtum. Nec enim tempore Paſsionis cæteros Apoſtolos Petrus confirmavit: & confirmandi alios neceſsitas perpetua futura erat. Itaque* IN PERSONA PETRI OMNES PETRI SVCCESSORES IVBET FRATRES IN FIDE SERVARE. QVOMODO FIRMARE POSSVNT, SI ERRARE IPSI POSSVNT? PROPTEREA ENIM CHRISTVS PRO FIDE ORAVIT PETRI, NE DEFICERET, VT ALIOS CONFIRMARE POSSET, INTELLIGENS ALIOS CONFIRMARE NON POSSE, SI EIVS FIDES DEFECISSET. *Id etiam ſignificat illud, aliquando, ideſt ſi quando opus erit, ſi quis in fide aliquando nutabit.*

10. Si extra Galliam Autores quæreremus Gallis opponendos, qui tempore Concilii Conſtantienſis doctrinam invexerunt autoritati Romani Pontificis adverſam, non defuturi eſſent, qui nec doctrinâ inferiores, & vitæ ſanctitate Eccleſiæ judicio eſſent ſuperiores. S. Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis celeberrimus libertatum Eccleſiæ Defenſor, & Martyr epiſt. 97. edit. P. Chriſtiani Lupi, quæ eſt ad omnes Epiſcopos Angliæ. *Quis Romanam Eccleſiam*, inquit, *Caput omnium Eccleſiarum & fontem Catholicæ doctrinæ ambigit eſſe? Quis claves Regni Cælorum Petro traditas eſſe ignorat? Nonne in fide & doctrina Petri totius Eccleſiæ ſtructura conſurgit, donec occurramus omnes Chriſto in virum perfectum, in unitatem fidei, & agnitionem filii Dei? ...... Quicumque ſit qui rigat aut plantat, Deus nulli dat incrementum, niſi illi qui plantavit in fide Petri, & doctrinæ ipſius acquieſcit, &c.* Et epiſt. 122. quæ eſt ad Gilbertum Londonienſem Epiſcopum; *Solus infidelis, aut qui eum errore ſuperat, hæreticus aut ſchiſmaticus Apoſtolicis obtrectat obedire mandatis.* Vide epiſt. 69.

11. Circa ipſamet tempora Concilii Conſtantienſis floruerunt, in Italia præſertim, ſanctiſſimi Doctiſſimique viri, qui Romani Pontificis autoritatem ſtrenuè propugnarunt, quos

quos inter ſanctus Antoninus Archiepiſcopus Florentinus, cujus mentionem ſuprà fecimus, in ſumma Theologica par. 4. tit. 8. cap. 3. §. 5. irreformabile declarat judicium Papæ his verbis; LICET PAPA IN PARTICVLARI ERRARE POSSIT, VT IN IVDICIALIBVS, IN QVIBVS PROCEDITVR PER INFORMATIONEM, ALIAS IN HIS QVÆ PERTINENT AD FIDEM, ERRARE NON POTEST, SCILICET VT PAPA IN DETERMINANDO, *etiamſi ut particularis & privata perſona. Unde magis ſtandum eſt ſententiæ Papæ de pertinentibus ad fidem quam in judicio proferret, quàm opinioni quorumcumque ſapientium.* Papam autem Concilio ſuperiorem eſſe pluribus probat in 3. par.

12. Beatus Joannes de Capiſtrano de Papæ & Concilii, ſive Eccleſiæ autoritate 3. par. 2. Principalis, eandem ſuperioritatem, quæ infallibilitatem judicii circa fidem neceſſariò ſupponit, adſtruit variis rationibus, quarum una hæc eſt; *Succedit*; inquit, NAMQVE PAPA LOCO PETRI IN EADEM PERFECTIONE POTESTATIS, ET VICARIATVS DIGNITATE, QVA ET IPSE B. PETRVS A CHRISTO FVIT IN VNIVERSALI ECCLESIA SVBLIMATVS.

CAPUT XIV.

Reſpondetur argumentis, quæ autoritati Papæ in decidendis infallibiliter Fidei quæſtionibus opponuntur.

1. EX iis quæ adversùs privilegium non errandi in decidendis Fidei quæſtionibus objici ſolent, duo tantùm alicujus momenti videntur. Cætera enim vel parvi ponderis ſunt, vel jam aliâ occaſione ſoluta. Primò igitur objicitur inutilem fore Conciliorum Oecumenicorum convocationem ad dirimendas circa fidem controverſias, ſi ſolus Pontifex certò, ac ſine ullo erroris periculo eas poſſet definire; cùm tamen videamus ſummos ipſos Pontifices, Imperatores, Epiſcopos nullis curis, nullis impenſis, nullis laboribus peperciſſe, ut celebrarentur Concilia Generalia. Objicitur ſecundò erraſſe de facto plures Pontifices in cauſis fidei; atque adeò, cùm neceſſaria ſit ab actu ad potentiam conſe-

cutio, potuiſſe in ſuis judiciis falli, qui revera decepti ſunt.

2. Quod ad Concilia ſpectat, utilitas à neceſſitate diſtinguenda eſt: & neceſſitas quidem, aut ex ipſa re naſcitur, aut ex perſonarum quibuscum agitur conditione. Conciliorum præſertim Generalium maximam eſſe utilitatem nemo inficiatur. Neceſſaria etiam illa eſſe ad frangendam Hæreticorum pertinaciam plurima confirmant Eccleſiaſticæ hiſtoriæ exempla: an autem ad certitudinem judicii omninò iis opus ſit, quæſtio eſt, & affirmantibus incumbit onus probandi: cùm, ut lib. 5. cap. 10. probavimus; Scriptura ſacra Pontifici clarè ſuffragetur, & ejus judicii certitudinem multis probationibus jam conſtituerimus.

3. Non colligitur illa neceſſitas ex ſummorum Pontificum ad congreganda Concilia conſenſu, vel etiam curâ & ſolicitudine: quia cùm ſummus Pontifex diligentiam adhibere teneatur, quam requirit negotii gravitas, & patitur rerum ſtatus, nec modò Scripturas, ſed & traditiones ſcrutari; nulla eſt convenientior aſſequendæ veritatis ratio, quàm ſi totius orbis Chriſtiani Epiſcoporum ſententia requiratur, ac ſingularum Eccleſiarum traditiones, & ſingulorum Paſtorum ſententiæ inter ſe conferantur. Itaque quantùm commodè fieri poteſt, non eſt prætermittenda ea inveſtigandæ veritatis via, quæ utinam ſemper præſto eſſet. Illam ſuo exemplo primus Pontifex Petrus præmonſtravit.

4. Etenim quamvis B. Petrus, cùm loco proditoris Judæ ſubſtituendus eſſet alius, qui Apoſtolico fungeretur officio, potuiſſet eum eligere; tamen præ humilitate ac prudentia non ſolùm alios Apoſtolos, ſed etiam reliquos fideles congregatos, electionis participes effecit, ut obſervat S. Joannes Chryſoſtomus homil. 3. in Act. Apoſt. ubi poſt hæc verba; *Viri fratres, oportet eligere è nobis*, addit; *Multitudini permittit judicium, ſimul eos qui eligebantur, reddens reverendos, & ſe ipſum liberans ab invidia ſimultateq;, quæ poterat à cæteris oboriri. Nam & ſemper ingentia gignit mala.* Et infrà: *An non licebat ei eligere? licebat, & quidem maximè. Verùm id non facit, ne cui videretur gratificari. . . . . Cæterùm ſententiam ipſe protulit, ſed hanc quoque declarans ſuam non eſſe, ſed è ſupernis profectam, juxta prophetiam. Itaque recitator fuit, non præceptor.*

5. Na-

5. Natura pares non gignit; peccatum ad ambiendum præ aliis & in alios Principatum impellit: ut etiam inter Apoſtolos fuerit contentio, quis eorum videretur eſſe major; quod diſſidium noluit Chriſtus componere aſſignato unicuique ſuo ordine, ſed potiùs præſcriptâ humilitatis formâ, ut quiſque alteri ſe ſupponere contenderet. *Qui major eſt in vobis, fiat ſicut minor: & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator.* Luc. 22. verſ. 26. Quamobrem, excepto Petro, quem aliis præpoſuit, nullum inter eos poteſtatis diſcrimen conſtituit. Itaque ut levius ſit ſubjectionis, & obedientiæ jugum, communi concordiæ, ac regiminis ſuavitati expedit, ut rectores quæ propriâ autoritate efficere poſſent, communi ſubditorum conſilio exequantur. Nil igitur mirum, ſi in Chriſti familia, in qua pax ſumma, & humilitas tantò profundior, quantò quis altiori eminet dignitate, vigere debent, Romanus Pontifex cum fratribus ſuis communi ſententiâ quoties & quantum commodè poteſt, graviora Eccleſiæ negotia gerere ſtudeat, etiamſi ſolus poſſet.

6. Præterea qui ad Concilia accedunt, vel Fideles ſunt, vel Hæretici: ſi Fideles, inſtruuntur non tantùm de veritate, quæ fortè ipſis erat occulta, ſed etiam de cauſis, ac rationibus, ut juxta præceptum Apoſtoli ſint *parati ſemper ad ſatisfactionem omni poſcenti eos rationem de ea, quæ in ipſis eſt. ſpe.* 1. Petri cap. 3. verſ. 14. Cumque ex cunctis orbis Chriſtiani partibus aliquis in Conciliis Oecumenicis interſit; *in omnem terram exit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Hæretici autem *convincuntur ab omnibus, dijudicantur ab omnibus.* 1. Corint. cap. 14 verſ. 24. Et vel convertuntur, vel confunduntur, & à Chriſti grege ſeparantur, ne alios ſecum in ruinam trahant, ut pluries in Conciliis factum legimus.

7. Frequenter enim non de dogmate ipſo, ſed de perſonis ferendum eſt judicium, &, ne qua ſuperſit injuſtitiæ, vel obreptionis ſuſpicio, aut prætextus, examinanda eſt illorum doctrina, audiendæ rationes, colligenda ſuffragia, ut & procedendi ratio, & Senatorum numerus, ac Senatûs dignitas & majeſtas obſtruant os loquentium iniqua; cujus diligentiæ tunc major eſt neceſſitas, cùm Hæretici vel Sectatorum numero, vel potentiâ ſæculari, vel aliâ quâpiam autoritate

Digitized by Google

pollent. Ideo Adrianus II. epiſt. 2. ad Baſilium Imperatorem ſcribebat; *Volumus ergo per veſtræ pietatis induſtriam numeroſum celebrari Concilium, cui noſtri quoque miniſtri præſidentes, & culparum perſonarumque differentias liquidò cognoſcentes, juxta quod in mandatis acceperunt, ſingulorum liberè diſcretiones exerceant; in quo videlicet ſacrato cœtu execrandi vanitatis Concilii, quod adverſus Sedis hujus actum eſt prorsùs injuriam, cuncta decernimus exemplaria prorsùs à poſſeſſoribus ſuis ablata in mediumq́; delata contemplantibus cunctis igni cremari; nec supereſſe apud quemlibet ex his omnibus ſaltem unum iota, vel unum apicem, niſi fortè quis totius Clericatus, immò totius Chriſtiani nominis dignitate anathemate perculſus carere voluerit, &c.*

8. Circa dogma etiam, quantumvis certum ſit, aliquâ interdum utendum eſt œconomiâ, ut libentius recipiatur; quæ quatenus adhibenda ſit, in plurimorum Cœtu facilius agnoſcitur. Ita in Concilio Jeroſolymitano, quod Act. 15. deſcribitur, licet B. Petrus ſuâ ſententiâ veritatem certò aſſecutus fuiſſet; ſcilicet, non eſſe circumcidendos, qui ad fidem convertebantur; *Quid tentatis Deum, imponere jugum ſuper cervices Diſcipulorum, quod neque Patres noſtri, neque nos portare potuimus:* tamen S. Jacobus huic ſententiæ addidit; *ſcribendum, ut abſtinerent ſe* non ſolùm *à contaminationibus ſimulacrorum, & fornicatione*, ſed etiam *à ſuffocatis & ſanguine*; nimirùm, ne, ſi Moyſi, qui maximo ubique ab aliquibus in honore habebatur, lex tota ſtatim rejiceretur, multi ejus veneratores à ſuſcipienda Chriſti fide retardarentur; Quod temperamentum omnibus placuit. Licet Petrus *à Deo electus eſſet, ut per os ejus audirent gentes verbum Evangelii, & crederent*: tamen ad controverſiam, quam ſolus potuiſſet definire ſuaviùs & convenientiùs componendam, Concilium haberi conſenſit. Verùm ſe aliorum conſilio non omninò indigere ad aſſequendam veritatem fidei ſatis indicavit, dum primus ſententiam ferens, illam adeò indubitatam habuit, ut illi ſine tentatione Dei contradici non poſſe intrepidè affirmaverit; *Nunc ergo quid tentatis Deum, imponere jugum ſuper cervices Diſcipulorum, &c.* Act. 15. Quod verò à S. Jacobo additum eſt, temperamentum erat partim lumine naturali notum, partim temporarium & prudentiale.

9. Quia autem ſummi Pontificis judicium ideò minoris faciunt, quia non ita ſuſcipitur ab omnibus, ut aliqui, vel etiam

Digitized by Google

etiam multi non repugnent, & Concilium Generale poſtulent, non advertunt ſimiliter Eccleſiæ univerſæ ſententiam contemni. Sunt enim innumeri Hæretici, qui Eccleſiæ Catholicæ ſenſui repugnant. Imò in hoc ſunt Hæretici. Atque ſi quis attentè conſideret res in Conciliis Generalibus tractatas, comperiet eas plerumque adeò non fuiſſe dubias, ut Patres ad Hæreticorum voces, tanquam ad Blaſphemias execrandas inhorruerint, aliquando etiam aures occluſerint, ne vel auditâ impietate polluerentur. Hæreticorum illud eſt ingenium, ut & ſummi Pontificis, & Concilii, & Eccleſiæ univerſæ doctrinam aliquando fraudulenter eludant, & occultè rejiciant, aliquando vi apertâ impetant, & impugnent, quod nihil ejus veritati, ac certitudini detrahit.

10, Quamobrem ſæpè ſignificarunt ſummi Pontifices ad Concilia Generalia ſcribentes ſe non doctrinam eorum examini ſubjicere, ſed tanquam indubitatam ab omnibus recipiendam eorum operâ optare. Hoc teſtatur Commonitorium Papæ Cœleſtini Epiſcopis & Presbyteris euntibus ad Orientem, ſupra citatum. Eo etiam pertinent hæc S. Leonis verba in epiſt. ad Concilium Chalcedonenſe; *Nunc in Vicariis meis adſum, & jam dudum in fidei Catholicæ prædicatione non deſum; ut qui non poteſtis ignorare quid ex antiqua traditione credamus, non poſſitis dubitare quid cupiamus.* UNDE FRATRES CHARISSIMI, REIECTA PENITVS AVDACIA DISPVTANDI CONTRA FIDEM DIVINITVS INSPIRATAM, VANA ERRANTIVM INFIDELITAS CONQVIESCAT, NEC LICEAT DEFENDI, QVOD NON LICET CREDI; CVM SECVNDVM EVANGELICAS AVTORITATES, SECVNDVM PROPHETICAS VOCES, APOSTOLICAMQVE DOCTRINAM, PLENISSIME ET LVCIDISSIME PER LITTERAS, QVAS AD B. MEMORIÆ FLAVIANVM EPISCOPVM MISIMVS, FVERIT DECLARATVM, QVÆ SIT DE SACRAMENTO INCARNATIONIS DOMINI NOSTRI JESV CHRISTI PIA ET SINCERA CONFESSIO.

11. In epiſtola 1. S. Agathonis ad Imperatores Conſtantinum, Heraclium, & Tiberium, quæ lecta eſt in act. 4. Concilii ſexti Generalis plurima ſunt, quæ judicium Romani Pontificis ut certiſſimum à Conciliis Generalibus recipi docent. Ejuſmodi ſunt iſta: *Cujus* (Petri) *annitente præſidio, hæc*

 Apo-

Digitized by Google

Apoſtolica ejus Eccleſia nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa eſt, CUIUS AUTORITATEM, UTPOTE APOSTOLORUM OMNIUM PRINCIPIS, SEMPER OMNIS CATHOLICA CHRISTI ECCLESIA, ET UNIVERSALES SYNODI FIDELITER AMPLECTENTES, IN CUNCTIS SECUTÆ SUNT, &c. Non minorem præſefert ſecuritatem ac certitudinem epiſt. ejuſdem Agathonis ſimul & Romanæ Synodi ad eoſdem Imperatores.

12. Adrianus I. eâdem conſtantiâ ſcribit epiſt. 2. ad Taraſium Patriarcham Conſtantinopolitanum. *Sed veſtra Sanctitas*, inquit, *eiſdem piiſsimis Imperatoribus & Triumphatoribus alacriter ſuggerat, ut inprimis Pſeudoſyllogus* (*id eſt falſus cœtus ſeu conventus*) *ille, qui ſine Apoſtolica Sede inordinatè & inſyllogiſticè factus eſt adverſus venerabilium Patrum traditionem contra Divinas imagines anathematizetur, præſentibus Apocriſariis noſtris, & omne zizanium eradicetur ab Eccleſia, & Domini Noſtri Jeſu Chriſti ſermo compleatur; quia porta inferi non prævalebunt adverſus eam: Et rurſus: Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claves Regni Cœlorum; & quæcunque ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in Cœlis.*

13. Non ſoli Pontifices ſupremam hanc autoritatem ſibi tribuerunt. S. Flavianus Conſtantinopolitanus epiſt. ad S. Leonem, quæ refertur in actis Concilii Chalced. part. 1. num. 4. ſolam S. Leonis autoritatem ſufficere affirmat ad extinguendam Eutychetis hæreſim abſque convocatione Concilii Generalis. Itaque Chalcedonenſe, quod poſteà fuit habitum, neceſſarium non fuiſſet, niſi hæreſiarcha ille ope Dioſcori Patriarchæ Alexandrini, & Chryſaphii Theodoſii Junioris Imperatoris Eunuchi ope Epiſcopos in latrocinio Epheſino ad ſuas partes vi armatâ traxiſſet, aut in exilium mittendos curaſſet, quod horrendam in Eccleſia Orientali pepererat confuſionem. Similes cauſæ, non autem incertitudo judicii ſummorum Pontificum in cauſis Fidei, aliorum Conciliorum Generalium celebrandorum neceſſitatem induxerunt. Sunt autem hæc S. Flaviani verba in epiſt. prædicta; CAUSA EGET SOLUMMODO VESTRO SOLATIO ATQUE DEFENSIONE, *qua debeatis conſenſu proprio ad tranquillitatem & pacem cuncta perducere*: SIC ENIM HÆRESIS QUÆ SURREXIT, ET TURBÆ QUÆ PROPTER EAM FACTÆ SUNT, FACILLIME DESTRUENTUR, *Deo cooperante*

Digitized by Google

rante per veſtras ſacratiſſimas litteras. REMOVEBITVR AVTEM ET CONCILIVM, QVOD FIERI DIVVLGATVR, *quatenùs nequaquam ubique ſanctiſſimæ turbentur Eccleſiæ.*

14. *Non enim*, inquit Barlaamus Epiſcopus Gyracenſis ad amicos ſuos in Græcia conſtitutos ſcribens, EO QVOD SIT MAIORIS AVTORITATIS, ET MAGIS POSSIT GENERALE CONCILIVM, QVAM APOSTOLICA SEDES; GENERALIA AGGREGENTVR CONCILIA, *ſed quia incidentes quæſtiones difficiliores ſint & majori indigeant diſcuſſione.* Eſt autem ſummi Pontificis, ut patet ex Concilio Tridentino ſeſſ. 25. de recip. & obſervan. Decret. Concil. diſcernere, an tanta ſit difficultas, ut Concilii Generalis Concilio indigeat.

15. Joannes Monachus ſup. 6. Decret. de ſent. & re judic. ca. *Ad Apoſtolicæ* num. 3. verſ. revocare. Concilii Generalis Conſilium ad ſolemnitatem tantùm requiri affirmat. *Nota quod Papa ſententiam ſuam non ſuppoſuit correctioni vel emendationi de conſilio Concilii ſeu aliorum, ſed ſuæ dumtaxat emendationi reſervavit, ſed dicit quod ſuper emendatione ſententiæ ſuæ conſilium Concilii quæreret, & hæc requiſitio non eſt neceſſitatis, ſed ſolemnitatis tantùm; quia Papa ſine Concilio poteſt procedere ad ſententiam, cùm habeat plenitudinem poteſtatis. 2. quæſt. 6. Decret. 1. de pœni. & remiſ. cùm ex eo in fin. n. 4. Et Papa dat robur Conciliis non è contra ſup. de elec. ſignificaſti.*

CAPUT XV.

Reſpondetur argumento à fictitiis Pontificum erroribus deſumpto.

1. HÆretici antiqua Eccleſiæ monumenta diligentiſſimè pervolverunt, adverſus Catholicam fidem argumenta perquirentes, ſpeciatim verò adverſus dignitatem & autoritatem Romani Pontificis, quà diligentiâ quadraginta Pontificibus errorem affinxerunt. Verùm illi à Catholicis ſcriptoribus validiſſimè confutati ſunt: & in pleriſque quidem res erat admodum facilis, ſiquidem hæretici ſententias ſuæ hæreſi contrarias, errores vocaverant, vel aliàs contra hiſtoriam aut rationem non obſcurè peccaverant; adeò ut in numero,

Digitized by Google

mero, qui propter ſuam magnitudinem ſuſpicionem aliquam incautis, aut nimiùm credulis ingeſturus videbatur, nullus demonſtretur hæreticus. Verùm quia aliquorum innocentia, & in fide firmitas, vel propter defectum, vel propter obſcuritatem antiquorum monumentorum non ita evidentibus argumentis oſtenditur, Catholici quidam ſcriptores, veritatis, ut ſibi videbantur, ſtudio, ſed fortaſſe veriùs averſo à ſummi Pontificis poteſtate animo (quod de nonnullis ſine temeritatis nota liceret affirmare) à partibus hæreticorum hac in re ſtare maluerunt, eorumque ſententiam confirmare, quàm pium erga ſanctam Sedem aliorum Catholicorum affectum imitari, qui ejus Paſtores ab hæreſis accuſatione ſtrenuè vindicarunt; alii aliquem unum, alii plures, alii omnes. Joannes Launoius in ea controverſia aliquid novi adversùs ſummum Pontificem detexiſſe ſibi viſus eſt, quod à nobis prætermitti non debet.

2. In primis par. 5. epiſt. 1. conatus eſt S. Stephanum non minùs quàm S. Cyprianum in errore circa Baptiſma hæreticorum verſatum probare; quia ſcilicet ſicut iſte nullorum, ſic ille omnium omninò hæreticorum Baptiſma probabat, modo Chriſti Baptiſma eſſet. Hoc autem ſic oſtendere nititur.

3. Sanctus Auguſtinus in lib. de unico Baptiſmo cap. 14. aſſerit quod *Stephanus Baptiſmum Chriſti in nullo iterandum eſſe cenſebat, & hoc facientibus graviter ſuccenſebat.* In libro autem 3. contra Donatiſtas cap. 15. *quod ſi Evangelicis verbis in nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti, Marcion Baptiſmum conſecrabat, integrum erat Sacramentum.* Sanctus verò Cyprianus, inquit Launoius, epiſtolâ ad Tubaianum, ſcribit Marcionem non baptizaſſe in nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti. Ex quibus ſic concludit; *Quapropter nemini mirum videri debet, Doctorem ſanctum* (loquitur de B. Auguſtino) *Romano Pontifici indeficientis judicii privilegium nuſquam adſcribere, nec illum pro ſupremo, vel ultimo controverſiarum fidei Judice habere. Quippe Judex talis nuſquam errare debet, ut Stephanum hac in re erraſſe Auguſtinus ſignificat, conſentiens Baptiſmum qui verbis Evangelicis, In nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti non conſecratur, caſſum & irritum eſſe, contra quam Stephanus in epiſt. ad Africanos decreverat.* Pluribus vitiis laborat iſte diſcurſus.

4. Primò enim falſum eſt S. Auguſtinum conſenſiſſe, aut ſal-

ſaltem ſignificaſſe *Baptiſmum qui verbis Evangelicis In nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti non conſecratur, caſſum & irritum eſſe.* Dicit quidem Auguſtinus loco ſuprà citato Baptiſmum, ſi ita conſecretur, integrum eſſe Sacramentum; non tamen negat, Baptiſmum in nomine Chriſti collatum valere, quæ duo valde diverſa ſunt. Sciebat enim Magiſtrum ſuum S. Ambroſium lib. 1. de Spiritu ſancto cap. 3. quem poſtea plures ſecuti ſunt, quos citat Bellarminus de Baptiſmo lib. 1. cap. 3. validum putaſſe. De hujus ſententiæ veritate non eſt modò quæſtio, (eam optimè tractavit Bellarminus loco citato) ſed de S. Auguſtini teſtimonio.

5. Secundò falſum eſt S Stephanum docuiſſe Baptiſmum ſine expreſſa invocatione Sanctiſſimæ Trinitatis valere. Contrarium teſtatur Firmilianus in epiſt. ad S. Cyprianum, inter cujus epiſtolas eſt ordine 75. in edit. Pam. & Rigal. Refertur etiam à Philippo Labbeo tom. 1. Concil. Sic enim ſcribit Firmilianus Cæſareæ Cappadocum Epiſcopus de S. Stephano, & de aliis qui ſancto huic Pontifici conſentiebant; *Illud quoque abſurdum quo non putant quærendum eſſe, quis ſit ille qui baptizaverit, eo quod qui baptizatus ſit gratiam conſequi potuerit, invocatâ Trinitate nominum Patris & Filii & Spiritûs Sancti.* Quibuſdam interjectis addit: *Non omnes autem, qui nomen Chriſti invocant, audiri, & invocationem ſuam conſequi aliquid gratiæ poſſe Dominus ipſe manifeſtat, dicens; Multi venient in nomine meo dicentes; Ego ſum Chriſtus, & multos fallent. Nulla quippe differentia eſt inter Pſeudo-Prophetam & Hæreticum. Nam ut ille in nomine Dei, aut Chriſti, ita iſte in Sacramento Baptiſmi fallit.* Ex quibus colligitur illam invocationem Chriſti, de qua in hac materia fiebat ſermo, ſuppoſuiſſe *invocatam Trinitatem nominum Patris & Filii & Spiritûs ſancti*, ut *qui baptizabatur gratiam conſequi poſſet.*

6. Etenim S. Stephanus nihil innovandum ſtatuerat: atqui certiſſimum eſt, Baptiſmum cum invocatione Trinitatis conferri ſolitum, hæc enim eſt antiquitas, quam retentam fuiſſe ſtudio præſertim S. Stephani docet Vincentius Lerinenſis infrà citandus. Id etiam conſtat ex Tractatu, cujus titulus eſt; *Non debere denuò baptizari qui ſemel in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti ſint tincti.* Exſtat tom. 1. Concil. Philippi Labbei ante Concilium Carthaginenſe tertium ſub S. Cypriano habitum; cumque prædictus Labbeus ex dictione conjicit, Autoris eſſe ab ævo Cypriani parum diſtantis. Habetur etiam inter opera

S. Cypriani edit. Rigaltii. Hæc ſunt verba illius Autoris antè medium tractatus. *Nec aſtimes huic tractatui contrarium eſſe quod dicit Dominus: Ite, docete gentes, tingite eos in nomine Patris & Filii & Spiritûs ſancti. Quia cùm hoc verum & rectum, & omnibus modis in Eccleſia obſervandum ſit, & obſervari quoque ſolitum ſit, &c.* Atqui S. Stephanus, quod in Eccleſia obſervari ſolitum erat, omnibus modis obſervandum volebat. Proſequitur autem continuò Autor; *Et tamen conſiderare oportet, quod invocatio nominis Jeſu non debet à nobis futilis videri, &c.* Non ergo invocatio Trinitatis & invocatio Chriſti ſeſe mutuò excludebant.

7. Euſebius lib. 67. hiſt. Eccleſ. cap. 3. S. Stephani conſilium exprimit his verbis; *Verùm Stephanus nihil adversùs traditionem, quæ jam indè ab ultimis temporibus obtinuerat, innovandum ratus, graviſſimè id tulit*; ſcilicet quod rebaptizarentur ii, qui ab hæreticis baptizati fuiſſent, juxta traditionem quæ jam inde ab ultimis temporibus obtinuerat, ſecundùm quam expreſsè invocanda erat ſanctiſſima Trinitas.

8. Si quando igitur S. Stephanus de Baptiſmo loquens Chriſti mentionem fecerat. Nunquam tamen docuerat Baptiſmum per ſolam invocationem Chriſti valere, abſque invocatione trium perſonarum ſanctiſſimæ Trinitatis; nec id de eo ſcripſit S. Cyprianus: nec etiam tradidit Marcionis Baptiſma eo tantùm fieri modo ſolitum, ut ex ejus approbatione illa Stephani opinio colligi poſſit. Chriſti ergo mentio eo pertinebat, ut aſſereretur Baptiſma Chriſti, hoc eſt à Chriſto inſtitutum, ac juxta formam ab eo præſcriptam & in ejus nomine collatum, ab ipſo virtutem habere, à quocunque conferretur; *Nec quærendum eſſe*, ut referebat Firmilianus, *quis eſſet ille qui baptizaſſet, eo quod qui baptizatus eſſet, gratiam conſequi potuiſſet invocatâ Trinitate.* Sanctus quidem Cyprianus epiſt. ad Jubaianum hæc ſcripſit, quæ opponit Launoius; *Quomodo ergo quidam dicunt foris extra Eccleſiam imò & contra Eccleſiam modò in nomine Jeſu Chriſti ubicumque & quomodocumque Gentilem baptizatum remiſſionem peccatorum conſequi poſſe, quando ipſe Chriſtus gentes baptizari jubeat in plena & adunata Trinitate.* Verùm hæc verba non ſignificant omiſſam fuiſſe invocationem ſanctiſſimæ Trinitatis, ſed baptizantibus ac baptizatis defuiſſe veram fidem Trinitatis, atque ideo Chriſti nomen non potuiſſe vim Baptiſmo conferre.

9. Is

Digitized by Google

9. Is Cypriani ſenſus, præter illa quæ jam diximus, colligitur ex eo quod in tota illa epiſtola vim faciat in fidei rectæ defectu. Ita cùm poſt initium epiſtolæ dixiſſet; *De Marcione interim ſolo, cujus mentio in epiſtola à te ad nos tranſmiſſa facta eſt, examinemus an poſſit baptiſmatis ejus ratio conſtare: Dominus enim poſt reſurrectionem Diſcipulos ſuos mittens, quemadmodum baptizare deberent, inſtituit & docuit dicens: Data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo & in terra. Ite ergo & docete omnes gentes baptizantes eos, In nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti. Inſinuat Trinitatem, cujus Sacramento gentes baptizarentur.* Subſumit, non negando Marcionem ita baptizaſſe; ſed, cùm malè de Trinitate ſentiret, utiliter baptizare potuiſſe. *Numquid hanc Trinitatem Marcion tenet? Numquid eundem aſſerit quem & nos Patrem Creatorem? Nunquid eundem unum Filium Chriſtum de Maria Virgine natum, qui ſermo caro factus ſit? qui peccata noſtra portaverit, &c.* Ex quibus verbis & ex hiſtoria Eccleſiaſtica conſtat Marcionem circa Chriſtum erraſſe, ſicut circa alias Sanctiſſimæ Trinitatis perſonas; atque adeò non eſt quod credamus ipſum in nomine ſolius Chriſti, potiùs quàm in nomine totius Trinitatis baptizaſſe.

10. Præterea (quod in Launoii Dialectica argumentum eſt efficaciſſimum) S. Auguſtinus in eo ipſo loco, quem ipſe refert ex lib. de unico Baptiſmo cap. 14. non dicit S. Stephanum cenſuiſſe valere Baptiſmum in ſolius Chriſti nomine collatum; ſed (quod plus quàm negativum argumentum eſt) *quod Stephanus Baptiſmum Chriſti in nullo iterandum eſſe cenſebat, & hoc facientibus graviter ſuccenſebat.* Quinam autem eſt *Baptiſmus Chriſti*, niſi quem Chriſtus inſtituit, & cujus formam præſcripſit?

11. Denique ſi Launoius S. Stephanum erraſſe contendat, neceſſe eſt ut ejuſdem erroris conſcium ac reum faciat ipſum S. Auguſtinum, cujus teſtimonio illius errorem probare nititur. Nam S. ille Doctor propugnavit adverſus S. Cyprianum, baptiſmum in nomine Chriſti datum, quem S. Stephanus adverſus eundem defenderat, ut legere eſt in libris de baptiſmo contra Donatiſtas, in quorum §. tertio, quarto & quinto confutat epiſtolas ad Jubaianum, & ad Pompeium, quibus utitur Launoius. Præcipuè autem lib. 4. cap. 10. reſpondet his S. Cypriani verbis epiſt. ad Jubaianum; *Aliud eſt eos qui intus in Eccleſia ſunt, de nomine Chriſti loqui: aliud eos qui foris ſunt, & con-*

tra Eccleſiam faciunt, in nomine Chriſti baptizare. Lib. autem 5. cap. 13. S. Stephani mentem & exponit & confirmat. *Qui utique Stephanus*, inquit, *non propterea communicavit hæreticis, quia baptiſma Chriſti, quod in eorum perverſitate integrum manſiſſe cognovit, improbare non auſus eſt.* Ecce quod erat illud baptiſma hæreticorum, quod S. Stephanus non improbabat; ſcilicet quod *in eorum perverſitate integrum manſiſſe cognoverat.* Quomodo ad iſta cæcutiit Launoius? Nimirum vehementi ad deprimendam ſanctæ Sedis Dignitatem ſtudio excæcatus. At addit Auguſtinus; *Apoſtoli autem nihil quidem ex inde præceperunt, ſed conſuetudo illa quæ opponebatur Cypriano, ab eorum traditione exordium ſumpſiſſe credenda eſt; ſicut ſunt multa quæ univerſa tenet Eccleſia.* Non errabat ergo Stephanus illam conſuetudinem ſervans & ſervari præcipiens, quæ ab Apoſtolis orta fuerat.

12. Oculatior fuit Launoius in detegendo Stephani errore, quam Centuriatores Magdeburgenſes, qui tantâ curâ in Pontifices inquiſierunt, ut haberent quod objicerent. Sanctum enim Stephanum prætermiſerunt, non omiſſuri ſi quid erroris in eo prætexere potuiſſent, cùm tot alios injuſtè accuſaverint. Pudeat hodie Catholicum erroris accuſare Pontificem, quem non ſolum moderni hæretici ſilentio, ſed etiam antiqui Elogio commendarunt. Nam illud ipſum caput 14. lib. 1. S. Auguſtini de unico baptiſmo contra Petilianum Donatiſtarum Epiſcopum Conſtantinienſem, quod citat Launoius ſic incipit; *ſed volo ſolvat mihi iſte quæſtionem: quandoquidem cùm Romana Eccleſia per ordinem commemoraret Epiſcopos, inter eos commemoravit & Stephanum, quos Epiſcopatum illibatè geſſiſſe confeſſus eſt. Cùm ergo Stephanus non ſolum non rebaptizaret hæreticos, verum etiam hoc facientes, vel, ut fieret, decernentes, excommunicandos eſſe cenſeret, ſicut aliorum Epiſcoporum, & ipſius Cypriani litteræ oſtendunt; tamen cum eo Cyprianus in unitatis pace permanſit.* Geſſit ergo illibatè Stephanus Epiſcopatum, ac nonniſi calumniosè poteſt accuſari.

13. Tardiùs venit, in manus octava pars epiſtolarum Launoii, in quarum ultima idem argumentum verſat, cumque reſponſionem meditarer, comperi, ſi quid novæ difficultatis illic occurreret, optimè fuiſſe diſcuſſum ab eruditiſſimo viro Emanuele Schelſtrate, Antiquitatis illuſtratæ par. 2. cap. 5. præſertim art. 5. Quamobrem nihil neceſſe eſt circa epiſtolam illam immorari.

C A-

CAPUT XVI.

Reſpondetur quibuſdam aliis exemplis à Launoio adductis.

1. INter B. Petri ſucceſſores nullus eſt, qui tum ab hæreticis, tum ab iis Catholicis qui non errandi privilegium Romano Pontifici denegant, crebrioribus telis impetatur, quam Honorius I. In eum frequentiùs convertitur & validiùs infigitur Launoii ſtylus, ſed ejus patrocinium ſuſceperunt plures Catholici, ex quibus R. P. Franciſcus Marcheſe Presbyter Oratorii Romani integrum volumen in ejus defenſionem ſcripſit. Illic omnia quæ à Launoio contra Honorium allegantur, fusè ſubtiliterque diſcuſſa invenies; licet Autor Launoium non nominet, ejus, vel potiùs ab eo repetitis rationibus reſpondens: multa reperies quæ ſeorſim ſumpta, multo magis aliis, quæ ejuſdem non ſunt ponderis (reſiſtente ſcilicet antiquitatis obſcuritate) adjuta, æquo & bene affecto Judici ſufficiant ad ferendam pro ſummi illius Pontificis fide, atque innocentia ſententiam.

2. Si Launoius Eruditiſſimi P. Sirmundi, cui multum ſe debere fatetur, ob eam nimirùm cauſam, quam notat Ludovicus Moreri in ſuo magno Dictionario Gallico, ſcilicet quod eum tanquam Magiſtrum habuerit artis cenſoriæ, ſeu critices, ſi, inquam, Diſcipulus Magiſtri pium erga ſanctam Sedem affectum imitatus fuiſſet, Honorium ab omni erroris labe purum præſtitiſſet. Nam quæ Pater Sirmundus monimenta ab Anaſtaſio collecta edidit, certa ſunt illius Pontificis fidei teſtimonia. Si teſtes eo majorem faciant fidem, quo & res quas narrant certiùs norunt, & ob vitæ integritatem, pietatem ac ſanctitatem à mendacio magis abhorrent; duæ illæ conditiones in iis eminuerunt, qui pro Honorio adducuntur.

3. Joannes IV. Papa zelo fidei, miſericordiâ erga pauperes, conſtantiâ, & vitæ ſanctitate conſpicuus triennio poſt obitum Honorii Apologiam ſcripſit pro eo, quia Pyrrhus Patriarcha Conſtantinopolitanus hæreſis ſuæ fautorem extitiſſe fal-

Digitized by Google

ſò aſſerebat. In qua quidem Apologia Joannes explicat mentem Honorii, quam oſtendit à Monothelitarum errore valdè fuiſſe diverſam.

4. Eam autem interpretationem Joannes non pro ſuo erga Honorium affectu excogitaverat; ſed ab eo ipſo, qui Honorio ab epiſtolis fuerat, qui illas ipſas ſcripſerat, quas Pyrrhus pro ſe interpretabatur, quique doctrinâ, & pietate totum Occidentem, teſte S. Maximo, illuſtrabat, diligenter ſciſcitatus erat veram dictantis ſententiam.

5. Sanctus erat Maximus, qui Honorium tùm in diſputatione cum Pyrrho, tùm in duabus epiſtolis paucis poſt annis defendit, atque adeò de mendacio minimè ſuſpectus. Græcus erat, atque adeo nimio erga Eccleſiam Romanam ſtudio minimè excæcatus. Coætaneus erat, & partem eorum quæ referebat, ſuis ipſe oculis viderat, atque adeò veritatis bene conſcius.

6. Satis ſuperque Launoio fuiſſent hæc teſtimonia, ſi Honorium defendum ſuſcepiſſet, ut eum innoxium demonſtraret, & ea dilueret quæ ſummo illi Pontifici opponit epiſt. 1. to. 3. & alibi, præſertim cùm teſtimonia prædicta omnibus, quæ adverſus Pontificem illum proferuntur, antiquiora ſint. Imò ſuffeciſſet ſilentium illuſtrium ſcriptorum ſatis antiquorum, v. g. Pauli Diaconi Aquileienſis, Theophanis, Georgii Monachi. Eſt enim illi admodum familiare iſtud argumenti genus. Sed eam laudem non ambibat: ad oppugnandum non ad propugnandum proclive erat ejus ingenium. Cumque receptis communiter opinionibus bellum frequentiùs indiceret, conjecturis ſupradictorum teſtimoniorum robore longè inferioribus uti cogebatur; quas tamen ceu demonſtrationes habebat.

7. Liberii etiam exemplum commemorat Launoius. Peccavit ille quidem, ut veriſimiliùs apparet: non tamen aliquid fidei contrarium Eccleſiæ credendum propoſuit. Certè qui ſummo Pontifici negant non errandi privilegium, quia Liberius exilii ærumnarum pertæſus S. Athanaſii condemnationi, & formulæ fidei veritatem integram non explicanti, ſed falſi nihil continenti ſubſcripſit, pari ratione Concilia Generalia errori obnoxia fateri cogetur, quia Concilium Ariminen-

minenſe Arianis ita favit, ut totus pœnè orbis Chriſtianus miraretur ſe eſſe Arianum, & ſecundum Concilium Epheſinum S. Flavianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum à ſua Dignitate dejecit; Eutichem hæreſiarcham ob hæreſim à Flaviano Synodicè dejectum reſtituit, ejuſque errori non rejecto mutilo ſymbolo, patrocinatum eſt. Si autem Arimini, & Epheſi vim factam Epiſcopis, etiam verè Catholicis, fuiſſe reſpondeas: adeoque Concilio Oecumenico non eſſe tribuenda illorum geſta: ſimiliter etiam quæ à Liberio fidem integram interiùs ſervante, extorta ſunt, non debent ipſi, niſi ut privatæ perſonæ adſcribi, quam à peccato tutam non facit Dignitas.

8. Peccatum autem Liberii alicujus hæreſis promulgationem, aut etiam profeſſionem non fuiſſe conſtat: quia fidei formula cui ſubſcripſit, nullum exprimebat errorem; Vide quæ optimè notavit Joannes David Doctor Gallicanus diſſertatione de judiciis Canonicis Epiſcoporum cap. 7. art. 3. Sed, ut jam diximus, neque iſtum, neque alium quenquam Pontificem aliquid fidei contrarium tanquam de fide credendum propoſuiſſe plures oſtenderunt. Itaque pauca tantum adjicimus, quæ à Launoio, vel ſolo vel diligentiùs notata ſunt.

9. Vel Bonifacium VIII. vel Clementem V. erraſſe oſtendere nititur epiſt. 1. tom. 3. ſupra citatâ, quia Clemens V. conſtitutionem Bonifacii, quæ incipit, *Unam ſanctam, nullius eſſe, aut futuram eſſe roboris, & autoritatis decernit* in cap. *Meruit. de privil. ſed falſum eſt quod ait Launoius Clementem V. in cap. Meruit.* Conſtitutionem, *unam ſanctam, nullius eſſe, aut futuram eſſe roboris* decreviſſe. Declaravit enim dumtaxat ſe nolle Regi aut Regno Francorum per dictam conſtitutionem aliquod præjudicium generari, aut ampliùs Regem vel Regnum quàm antea Eccleſiæ ſubjici. Notentur verba hæc, *ampliùs quam antea. Hinc eſt* (inquit) *quod nos dicto Regi & Regno per definitionem, ſeu declarationem bonæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. Prædeceſſoris noſtri, quæ incipit, Unam ſanctam, nullum volumus, vel intendimus præjudicium generari. Nec quod per illam Rex, Regnum, Regnicolæ prælibati ampliùs Eccleſiæ ſint ſubjecti, quàm antea exiſtebant. Sed omnia intelligantur in eodem eſſe ſtatu quo erant ante definitionem præfatam, tam quantùm ad Eccleſiam, quam etiam quoad Regem & Regnum ſuperius nominatos.*

10. Neſ-

10. Neſcio quâ fide poſſit Joanni XXII. invidia conflari, quaſi definierit animas corpore exutas nonniſi poſt judicium finale Deum intuitivè viſuras, cùm ipſe tam apertè negaverit controverſiam à ſe definitam. An ſolemnis definitio à ſummo Pontifice ita fit ut Eccleſiam lateat; cui niſi proponatur ut fide divinâ tenenda, ſolemnis haberi non debet? Mentem ſuam declarat Joannes epiſt. 1. *Ne ſuper his quæ de animabus ſeparatis à corpore & purgatis, an citra reſumptionem corporum, Divinam eſſentiam viſione illâ videlicet, quam vocat Apoſtolus facialem, videant, tam per nos quàm per nonnullos alios in præſentia noſtra, recitando & allegando Sacram Scripturam, ac originalia & dicta Sanctorum vel aliàs ratiocinando, ſæpius dicta ſunt, aliter, quàm per nos dicta & intellecta fuerant, intelligantur, ac dicantur, & auribus fidelium valeant inculcari: ecce quod noſtram intentionem, quam circa ſtatum animarum ſeparatarum habemus & habuimus, ſeriè præſentium declaramus. Fatemur ſiquidem & credimus quod animæ purgatæ ſeparatæ à corporibus, ſint in Cœlo, Cœlorum Regno & Paradiſo cum Chriſto in conſortio Angelorum congregatæ, & videant Deum facie ad faciem, & Divinam eſſentiam clarè, in quantum conditio & ſtatus patitur animæ ſeparatæ.*

11. Si quis autem Joanni ipſi aſſerenti ſe contrarium antea non dixiſſe, *niſi fortè recitando, & allegando Sacram Scripturam, ac originalia & dicta Sanctorum, vel alias ratiocinando*, fidem adhibere dubitet, confirmabitur teſtimonio Doctorum Pariſienſium tunc temporis à Rege Francorum Philippo VI. ſeu Valeſio conſultorum. Ipſi enim cùm ſententiam ſuam promere vererentur ob debitam ſummo Pontifici reverentiam, eò tamen adducti ſunt, *Advertentes*, inquiunt, *quod multorum fide dignorum relatione audivimus, quod quidquid in hac materia Sanctitas ſuas dixit, non aſſerendo ſeu opinando protulerit, ſed ſolummodo recitando.* In hiſt. Univerſ. Pariſ. tom. 4. ad an. 1332.

Julium II. erraſſe contendit, quia *definiit Simoniam veram atque indubitatam hæreſim eſſe, & Papam ſimoniacè electum non hæreticum modò*, ſed etiam hæreſiarcham eſſe: verum Julius in ea Conſtitutione, quam ſine dubio intelligit Launoius, quæque incipit, *Cùm tam Divino, &c.* nihil definit de Simonia. Eſt enim illius Conſtitutionis ſcopus impedire, ne ſummus Pontifex ſimoniacè eligatur. Eâ occaſione §. 1. hæreſis Simoniacæ meminit, non definiens Simoniam eſſe hæreſim, ſed eam illo nomine notans,

notans, quo in Jure Canonico paſſim inſignitur. Non definit etiam Papam ſimoniacè electum hoc ipſo fore hæreſiarcham, ſed eiſdem pœnis plectendum, quibus ſi hæreſiarcha exiſteret. *Si contigerit*, inquit, electionem Romani Pontificis *per Simoniacam hæreſim celebrari ...... Electus non Apoſtolicus, ſed Apoſtaicus, & tanquam Simoniacus* (vel Simon Magus) *& hæreſiarcha, & ad prædicta omnia & ſingula perpetuò inhabilis habeatur & ſit*. Verbum illud *ſit*, refertur, ut patet, ad verbum, *inhabilis*, non autem ad verbum hæreſiarcha. Voces autem *tanquam*, & *habeatur*, apertè declarant Julium nullam hic definitionem conſtituere circa hæreſim Papæ ſimoniaci, niſi fortè definitionem appelles ſimplicem nuncupationem in jure uſitatam; ſicut non definit hujuſmodi Pontificem ſimoniacè electum fore Magum, Ethnicum & Publicanum, licet §. 3. permittat *eum ut Magum, Ethnicum, Publicanum, & Hæreſiarcham evitare*.

13. Pluribus in locis, ſed præcipuè epiſt. 5. tom. 1. Launoius Sixti V. exemplum profert, ut probet poſſe Summos Pontifices errare. Et quia nonnulli Theologi hoc ſibi exemplum objicientes, non ſatis aptè reſpondiſſe videbantur, variis facetiis eorum doctrinam exagitat; ut ita non ſolùm eorum reſponſiones, ſed & ſententiam quam tuentur, ridiculam exhibeat. Verùm ſatis eſt ut legantur verba illa Sixti V. quæ Launoius adducit, ut illa nullo modo ejus propoſito favere Lector advertat. Sic enim Sixtus V. apud Launoium habet: *Illud ſanè certum atque exploratum eſſe volumus noſtros hos labores ac vigilias eò nunquam ſpectaſſe, ut nova Editio in lucem exeat, ſed ut vulgata vetus ex Tridentinæ Synodi præſcripto emendatiſſima, priſtinæq; ſuæ puritati, qualis primùm ab ipſius interpretis manu ſtyloq; prodierat, quoad ejus fieri poteſt, reſtituta imprimatur*. Addit Launoius; *Verba hæc virum ſibi præſidentem, & de Bibliorum emendatione perfectiſſima ſecurum objiciunt. At neque Bibliorum editio, neque Sixti diploma ſuppreſſa eſſent, niſi Sixtus erraſſet*. Poſſemus nos ſubjungere; verba hæc Launoium Pontificiæ Dignitati infenſum, & præ nimio illam perſequendi ardore excæcatum objiciunt.

14. Quænam enim ex his Sixti verbis ſignificant ipſum *de Bibliorum emendatione perfectiſſima ſecurum*? An quia Pontifex declarat ſe eò ſpectaſſe, aſſerit etiam perveniſſe? Semperne qui ad aliquem ſcopum tetendiſſe ſe affirmat, confidit etiam ſe eum atti-

Digitized by Google

attigiſſe? Quin etiam, ſi Sixtus declaraſſet ſe *Bibliorum emendationem perfectiſſimam aſſecutum*, ea verba de fidei certitudine nullatenus intelligi poſſent, ſed tantùm de morali, quæ poſt adhibitam accuratam diligentiam haberi poteſt. Non enim aliter accipi poſſunt illa verba, *quoad ejus fieri poteſt*, quàm ut indicent id cum abſoluta ſecuritate aſſeri non poſſe.

15. *At*, inquit Launoius, *neque Bibliorum editio, neque Sixti diploma ſuppreſſa eſſent, niſi Sixtus erraſſet.* Quaſi verò error ſola ſupprimendorum Actorum cauſa ſit. Emendaverat Sixtus V. editionem vulgatam peritiſſimorum virorum operâ uſus. Emendationem illam, quamvis admodùm utilem, ad perfectiorem ſtatum, ſive repertis novis Codicibus, ſive habitâ aliorum peritiſſimorum Virorum copiâ, perduci poſſe animadvertens Clemens VIII. editionem Sixti non ſuppreſſit; ſed eam perficiendam, priuſquam publicaretur, curavit. Quamobrem in lucem deinde fuit emiſſa, præfixis & Sixti & Clementis nominibus, ut videre eſt in variis editionibus exinde factis cùm alibi, tùm in Gallia.

16. Cæterùm quis cum voluptate non contempletur Launoium inter tot conatus ad abrogandam Papæ infallibilitatem, tam diligenter, tamque frequenter Adriani VI. autoritatem jactare; quaſi cæteri Pontifices quamplurimi erraſſent, & omnes errare potuiſſent in proponenda Eccleſiæ univerſæ fidei doctrina; ſolius autem Adriani privati adhuc Doctoris, & antequam de Pontificatu vel ipſe, vel alius quiſquam pro eo cogitaret, infallibile fuiſſet judicium. At Pontifex factus ſententiam non retractavit. Tot tamque gravibus negotiis & curis diſtentus fuit per illud tempus, aliundè ſatis breve, quo Eccleſiæ clavum tenuit, ut mirum non ſit, eum de corrigendis Commentariis Scholaſticis minimè cogitaſſe. Sed etſi priſtinam retinuiſſet ſententiam, num idcirco vinceret Launoius? An privata Pontificis opinio ſolemnis definitionis loco habenda eſſet? An in deneganda ſibi infallibilitate ſolùm infallibilis exiſtimandus eſſet Pontifex?

Digitized by Google

CAPUT XVII.

An judicium Papæ ſit infallibile, quod ei Eccleſiæ conſenſus accedat: an verò ei accedat Eccleſiæ conſenſus, quod infallibile ſit.

1. QUæcumque hactenus dicta ſunt, eò tendebant ut oſtenderetur judicium Papæ in fidei quæſtionibus eſſe certiſſimum, antequam accedat Eccleſiæ conſenſus; imò ideo Eccleſiæ conſenſum accedere, quia certiſſimum eſt. Tribuitur enim, ut animadvertere licuit, illa certitudo promiſſioni Petro factæ, aut orationi pro illo à Chriſto porrectæ, aut alii ſimili rationi, quæ indicat Romanum Pontificem, ſicut in paſcendi totius Gregis Chriſti, ac regendæ univerſæ illius Eccleſiæ officio; ita & ſalubris fidei ac morum paſtus ab erroris veneno diſcernendi, & fratrum adverſus hæreſum flatus, per doctrinam à Patre cœleſti revelatam confirmandorum privilegio ſucceſſiſſe. Id nihilominus in hoc capite ſpecialius eſt oſtendendum.

2. Illuſtriſſimi Antiſtites Gallicani aliquid, & quidem eximium Summo Pontifici concedere voluerunt magnificis illis quartæ propoſitionis verbis; *In fidei quoque quæſtionibus præcipuas Summi Pontificis eſſe partes, ejuſq; Decreta ad omnes, & ſingulas Eccleſias pertinere.* Hinc ad minimùm colligendum videtur omnes, & ſingulas Eccleſias judicio Papæ in cauſis fidei ſtare debere, donec reformetur à Concilio univerſali, etiamſi nondum Eccleſiæ univerſæ conſenſus acceſſerit. Equidem hoc pacto ſchiſmati occurritur, ſi modò fideliter ſervetur ab omnibus & ſingulis Eccleſiis. Verùm (quæ eſt hominum conditio, ac propriæ ſententiæ ſtudium) difficile eſt, ut conquieſcant partes, quamdiu judicium prolatum errori obnoxium putabunt; itaque cùm difficillima ſit Concilii generalis congregatio, perpetuis diſſidiis turbabitur Eccleſia. Cùm autem innumera extent exempla hæreſum abſque autoritate Conciliorum generalium ſolo Romanorum Pontificum judicio extinctarum, quod ſignum eſt illud tanquam infallibile fuiſſe ſuſceptum; quorſum

ſum hodie præmiſſa commendatione obex apponitur, ne illi, utpotè reformabili internus præſtetur aſſenſus?

3. Neſcio an aliquod habitum fuerit Concilium generale à primo Nicæno ad Tridentinum, quod abſolutè neceſſarium à Catholicis judicaretur ad detegendam fidei veritatem. Neque enim ante Concilium Nicænum dubitabant Catholici; an Filius eſſet conſubſtantialis Patri, neque ante Conſtantinopolitanum; an Spiritus ſanctus eſſet conſubſtantialis Patri & Filio, & ſic de cæteris Conciliis, quæ omnia neceſſaria fuerunt, non quod dubium eſſet inter Catholicos circa fidem, ſed quod frangenda eſſet hæreticorum pertinacia, & inquirendæ viæ ad ſiſtendum hæreſis progreſſum, & promovendam fidei publicationem. Itaque Conciliorum congregatio nullum arguit erroris periculum in judiciis Papæ, quæ fortè præceſſerant: èContra verò infallibilem eis certitudinem ineſſe oſtendit præſtitus ab Eccleſia univerſa conſenſus in damnatione infinitarum propemodum hæreſum abſque convocatione Concilii generalis, ut mox dicebam.

4. Certè ſi Papæ judicium ante Eccleſiæ univerſæ aſſenſum non eſt irreformabile, neſcio quæ ſint præcipuæ illæ ſummi Pontificis partes, & ejus Decretorum vis in omnes & ſingulas Eccleſias. Nam & cujuslibet, non ſolùm Epiſcopi, vel Doctoris, ſed etiam fidelis judicium eſt irreformabile accedente conſenſu Eccleſiæ. Cùm enim Eccleſia ſit columna & firmamentum veritatis, errori fidei contrario conſentire non poteſt. Ne igitur inanis ſit autoritas B. Petro collata, cùm in præmium ſuæ fidei conſtitutus eſt Eccleſiæ fundamentum: ne confirmandis fratribus inutilis fuerit Chriſti pro ejus fide indeficiente oratio; ne illius curæ commiſſum ſit Chriſti ovile abſque certa diſcretione paſculorum, quæ oves impinguatura, aut infectura ſint; neve tranſeunte ad ejus ſucceſſores officio, non tranſiiſſe quoque autoritatem dicamus; ut in fidei quæſtionibus præcipuas ſummi Pontificis eſſe partes aſſerere liceat; ejuſque Decreta ab omnibus & ſingulis Eccleſiis tutò recipi poſſint; ne deceptis univerſis & ſingulis Eccleſiis Eccleſia univerſa (quod fieri nequit) decepta inveniatur, affirmandum videtur Eccleſiam judicio ſummi Pontificis ideò conſentire, quia eſt infallibile, & illa nonniſi certæ veritati aſſen-

aſſentire poteſt ; non verò illud judicium ideo eſſe infallibile, quia Eccleſia ei conſentit. Priùs enim eſt rem eſſe certam, quàm Eccleſiam ei conſentire. Summus Pontifex eſt omnium fidelium Doctor, atque adeò ſuſcipienda eſt ejus doctrina, quia certa eſt ; non autem ſolùm certa eſt, quia ſuſcipitur. Ille quidem Eccleſiæ conſenſus ſignum eſt certitudinis judicii, quia, ut diximus Eccleſia errori conſentire non poteſt. At non eſt certitudinis cauſa, ſed illam potius ſupponit.

5. Hanc eſſe mentem Eccleſiæ, quæ in toto hoc libro adduximus, ſuadent argumenta. Sed præcipuè, quod ex univerſæ hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſerie conſtet Eccleſias omnes, omnique tempore ad Romanam recurriſſe in dubiis circa fidem, & ejus reſponſa tanquam oracula ſuſcepiſſe, idque ſpeciatim de Gallicana teſtatur S. Leo epiſt. 89. jam citatâ. *Nobiſcum itaque veſtra fraternitas recognoſcat Apoſtolicam Sedem pro ſui reverentia à veſtra etiam Provincia Sacerdotibus innumeris relationibus eſſe conſultam :* & regula eſt ab univerſa Eccleſia recepta, cauſas fidei ad ſanctam Sedem eſſe referendas ; hanc tradidit S. Innocentius I. epiſt. 25. ſeu reſcripto ad Milevitanum Concilium ; *Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes Fratres & Coepiſcopos noſtros, nonniſi ad Petrum, id eſt, ſui nominis & honoris autorem referre debere :* renovarunt plurimi alii Pontifices, & executi ſunt Antiſtites, præſertim, ut diximus, Gallicani. Abſurdum autem eſſet dicere conſultum fuiſſe Romanum Pontificem tanquam Juriſperitum, aut Doctorem aliquem privatum, cujus ſententiæ ſtare, vel ulteriori examini ſubjicere liberum eſſet conſulentibus. E contra in omnibus ferè hujuſmodi conſultationibus fit expreſſa mentio permanentis in Eccleſia Romana & in ejus Pontifice indeficientis fidei Petri. *Poſtulabatur ut pro ambiguitate tollenda confeſſio Epiſcoporum autoritate Sedis Apoſtolicæ firmaretur* ; quod docet exemplum S. Cæſarii Arelatenſis : inter epiſtolas Bonifacii II. epiſt. 2.

6. In tota hiſtoria Eccleſiaſtica pauciſſimi reperiuntur Catholici, qui ſolemni Papæ judicio circa fidem reſtiterint, eoſque omnes in errore verſatos eventus comprobavit, quod adhuc ſignum eſt, illud certiſſimum eſſe antequam accedat Eccleſiæ conſenſus ; nec niſi ad convincendam hæreticorum obſtinationem res iterum in Conciliis tractatas fuiſſe, an-

Digitized by Google

nuentibus ipſiſmet Pontificibus. Unde B. Auguſtinus, qui ut B. Cyprianum excuſet, Concilium plenarium, ſive generale alicubi videtur exigere ad ſtatuendum indubitatum dogma, in aliis locis ſufficere judicium Romani Pontificis affirmat. Ita ſerm. 2. De verbis Apoſt. cauſam finitam eſſe poſt Romanorum Pontificum reſcripta, licet nondum finitus eſſet error, declaravit. Verba jam alibi retulimus. Et caput 50. lib. 2. retractationum ſic inchoat. *Poſtea quam Pelagiana hæreſis cum ſuis autoribus ab Epiſcopis Eccleſiæ Romanæ, prius Innocentio, deinde Zozimo, cooperantibus Conciliorum Africanorum litteris, convicta atque damnata eſt; ſcripſi duos libros adverſus eos, unum de gratia Chriſti, alterum de peccato Originali.* Illa autem convictio non poteſt intelligi de convictione argumentorum vi factâ, aut de illius hæreſis extirpatione. (Alioquin enim non fuiſſet opus, ut D. Auguſtinus duos illos libros poſtea ſcriberet, nec tamdiu perſtitiſſet error) ſed de judicio irreformabili. Neque autoritate illa præditum erat judicium ex eo quod acceſſiſſet Eccleſiæ conſenſus; tantum enim Conciliorum Africanorum fit mentio, quæ Eccleſiam univerſam repreſentare nequaquam potuerant. Quamobrem ſanctus Doctor epiſt. 157. quæ eſt ad Optatum, damnationem prædictorum hæreticorum per totum orbem tribuit autoritati eorundem Pontificum, Conciliis autem Epiſcopalibus (Africanis ſcilicet) ſolam vigilantiam, *Cujus* (hæreſis) *vel autores, vel certè acerrimi notiſsimique ſuaſores, cùm Pelagius, & Celeſtius extitiſſent, Conciliorum Epiſcopalium vigilantiâ in adjutorio Salvatoris, qui ſuam tuetur Eccleſiam, etiam à duobus venerabilibus Antiſtitibus Apoſtolicæ Sedis, Papa Innocentio, & Papa Zozimo, niſi correcti etiam egerint pœnitentiam, toto Chriſtiano orbe damnati ſint.*

7. Animadverte hic, prolatâ Romanorum Præſulum ſolemni ſententiâ, damnationem in toto Orbe factam cenſeri; nondum enim Eccleſiæ univerſæ conſenſus acceſſerat, cùm nondum conſtaret; an Epiſcopi encyclicas Summorum Pontificum litteras accepiſſent. Addit enim Auguſtinus: *De quibus exempla recentium litterarum, ſive quæ ſpecialiter ad Afros, ſive quæ univerſaliter ad omnes Epiſcopos de memorata Sede manarunt, ne fortè ad veſtram Sanctitatem nondum pervenerint, vobis curavimus mitti ab eis fratribus, quibus & has litteras, ut tuæ venerationi dirigerent dedimus.*

8. Dum igitur S. Auguſtinus B. Cyprianum excuſat S. Ste-

phano

phano Papæ circa baptiſmi ab hæreticis collati validitatem reſiſtentem; eo quod cauſa nondum fuiſſet à plenario Concilio definita, ſupponit judicium illud non fuiſſe ſolemnem definitionem, quæ nonniſi poſt examinatam, & agitatam cum ea quâ par eſt diligentiâ cauſam profertur; ſine qua diligentia vel à Conciliis etiam œcumenicis quæſtiones ejuſmodi definiri poſſe negat idem S. Auguſtinus de baptiſmo contra Donatiſtas lib. 2. cap. 4. *Quomodo enim inquit potuit iſta res tantis altercationis nebulis involuta ad plenarii Concilii luculentam illuſtrationem, confirmationemq; perduci, niſi primò diutiùs per Orbis terrarum Regiones, multis hinc atque hinc diſputationibus & collationibus Epiſcoporum pertractatam conſtaret?* Apertiùs in capite immediatè præcedenti dixerat; *Ipſa plenaria (Concilia) ſæpè priora poſterioribus emendari, cùm aliquo experimento rerum aperitur quod clauſum erat, & cognoſcitur quod latebat.* Itaque non cenſebat irreformabilia eſſe Conciliorum judicia, niſi debitam adhibuiſſent ad detegendam occultam, & latentem veritatem diligentiam, quo etiam ſenſu accipiendus eſſet ſicubi videretur innuere, judicium Summi Pontificis non eſſe irreformabile; ut ſcilicet intelligeretur de caſu, in quo non præceſſiſſet examen neceſſarium ad ſolemnem edendam definitionem. Quamquam non videtur Deus permiſſurus, ut vel Concilium generale legitimum, vel Summus Pontifex quidquam ſolemniter definiant, niſi præviâ diſcuſſione neceſſariâ ad omnimodam certitudinem. Alioquin enim liceret ſemper de illorum definitionibus dubitare, etiamſi nulla vis aperta interceſſiſſet ad eas extorquendas. Quomodo enim privati Chriſtiani ſcire poſſent, quo quantove opus fuiſſet examine, ac utrum deciſionem anteceſſiſſet?

9. Atque ita ſenſiſſe S. Auguſtinum credendum eſt, niſi dicas, quod non eſt veriſimile, ipſum ſolius Eccleſiæ univerſalis, non autem vel Concilii generalis, vel Summi Pontificis judicium irreformabile putaſſe: quam doctrinam tradidit Panormitanus, inter Catholicos ſolus quem ſciam.

10. Non recolo modo alium ex iis, quos Eccleſia veneratur ut Sanctos, præter Cyprianum tunc temporis errantem, Summi Pontificis judicio circa fidei quæſtionem repugnaſſe. Imò dum alius quis circa principalia diſciplinæ capita à Romano Pontifice diſſenſit, ſequiorem partem ſecutus fuiſſe totius Ec-

Digitized by Google

Eccleſiæ judicio compertus eſt. Ita v.g. referente Euſebio Eccleſ. hiſt. lib. 5. cap. 23. & 24. cùm S. Polycarpus à S. Aniceto, ac poſtmodùm alii Aſiæ Epiſcopi ab aliis Pontificibus Romanis diſſentirent circa diem, quo celebrandum erat Paſcha, licet in favorem Aſianorum S. Joannis Apoſtoli, & aliorum Sanctorum Traditio, imo Evangelium ipſum allegaretur, prevaluit judicium Summorum Pontificum, Paſcha die tantùm Dominico celebrandum ſtatuentium, ſententiæ Aſianorum decimâ quartâ Lunâ, quocumque die accideret, ſive Dominico, ſive alio illud celebrantium, plurimiſque Conciliis, etiam primo generali Nicæno decretum eſt, Paſcha die Dominico fieri debere.

11. Non tamen uſque ad Eccleſiæ conſenſum in Concilio Nicæno, ac in aliis præſtitum ſuſpenſa eſt vis judicii Romani Pontificis. Nam, ut verbis Euſebii ex antiqua verſione utar; *Victor, qui tum Romanæ Eccleſiæ præerat, totius Aſiæ Eccleſias cum aliis finitimis, tanquam alterius fidei, & opinionis, ſimul omnes* (ut complectar brevi) *à communi unitate Eccleſiæ amputare conatur, & in eos per litteras graviter invehitur: atque omnes fratres eam incolentes Regionem, prorſus à communione ſecludendos edicit.* Tantùm aberat, ut S. Victor decreti ſui validitati neceſſarium crederet Eccleſiæ univerſæ conſenſum, ut plurimas Eccleſias invitas ad conſenſum illum cenſuris compelleret. Licet autem aliæ Eccleſiæ, quæ Victori circa diem celebrandi Paſchatis conſentiebant, cenſurarum uſum contra tot Eccleſias Orthodoxas non probarent; autoritatem tamen non negabant, ut videre eſt apud Euſebium loco citato, ubi de ſancto Irenæo Epiſcopo Lugdunenſi nominatim ſic ſcribit; *Irenæus quamquam per litteras ſcriptas ex perſona fratrum in Gallia quibus præerat, tradit Myſterium Reſurrectionis Domini ſolo die Dominico recolendum quidem eſſe: Victorem tamen de hoc, videlicet ne tam multas Eccleſias omninò propter traditionis ex antiqua conſuetudine inter illas uſurpatæ obſervationem à corpore univerſæ Chriſti Eccleſiæ penitùs amputet, cùm pleraque alia, tum iſta, quæ ſequuntur, appoſitè & convenienter admonet, &c.* Nota hæc verba, *A corpore univerſæ Chriſti Eccleſiæ penitùs amputet*, quæ apertè ſignificant Romani Pontificis in univerſam Eccleſiam autoritatem. Non enim Victor ab illarum Eccleſiarum communione ſolus recedebat, ſed eas ab univerſo Eccleſiæ corpore ſequeſtrabat. Si cui fortè nimius videretur ejus Pontificis

Digitized by Google

eis erga tot Eccleſias rigor pro re ad fidem, ſaltem proximè, non ſpectante, cauſas legerit apud Baronium ad annum 198. rigorem illum tunc temporis neceſſarium fuiſſe oſtendentem.

12. Sed ut redeamus ad quæſtiones fidei, hæreſibus, & ſchiſmatis via panditur in tanta congregandarum hodie Synodorum Generalium difficultate, & tam modicâ inter diverſarum, vel etiam inimicarum ditionum, & nationum Præſules communione, niſi judicium Romani Pontificis tanquam certiſſimum ſuſcipiendum ſit. Quamobrem conſultiùs eſt modernorum Antiſtitum Gallicanorum declarationem poſtponere ſententiæ aliorum multò plurium, qui non ita pridem, & conſulendam ſanctam Sedem in quæſtionibus fidei, & ejus Decretis internum animi obſequium deberi, etiam antequam Eccleſiæ univerſæ conſenſus acceſſerit, tam apertè declaraverant, ut eorum mens nullis argutiarum nebulis poſſit obſcurari. Sic enim legimus in litteris octuaginta quinque Epiſcoporum Galliæ ad Innocentium X. an. 1653. ſcriptis. *Majores cauſas ad Sedem Apoſtolicam referri ſolemnis Eccleſiæ mos eſt, quem fides Petri nunquam deficiens perpetuò retineri pro jure ſuo poſtulat. Equiſſima huic legi obſequentes, &c.* Vides hic, jus eſſe Romani Pontificis in *fide Petri nunquam deficiente* fundatum, ut majores cauſæ ad eum referantur. Audi jam quanta ſit ejus Decretorum vis & efficacia; *Experta eſt nuper Beatitudo veſtra quantum Apoſtolicæ Sedis in gemini capitis errore profligando valuerit autoritas. Continuò ſedata eſt tempeſtas, atque ad Chriſti vocem venti, & mare obedierunt.* Non eſſe autem neceſſarium reliquorum Epiſcoporum conſenſum, ut illis Decretis Chriſtiani omnes, ipſius quoque mentis obſequium præſtare teneantur, docent aliæ litteræ à 30. ex iis Epiſcopis, reliquis abſentibus, ſcriptæ eidem Pontifici 19. Julii eodem anno; *Non ſolùm ex Chriſti Domini Noſtri pollicitatione Petro factâ, ſed etiam ex actis priorum Pontificum, & ex Anathematiſmis adverſus Apollinarium, & Macedonium, nondum ab ulla Synodo Oecumenica damnatos, à Damaſo, paulò ante jactis*, IUDICIA PRO SANCIENDA REGULA FIDEI A SUMMIS PONTIFICIBUS LATA SUPER EPISCOPORUM CONSULTATIONE (SIVE SUAM IN ACTIS RELATIONIS SENTENTIAM PONANT, SIVE OMITTANT, PROUT ILLIS COLLIBUERIT) DIVINA ÆQUE, AC SUMMA PER UNIVERSAM

ECCLESIAM AVTORITATE NITI: CVI CHRISTIANI OMNES EX OFFICIO IPSIVS QVOQVE MENTIS OBSEQVIVM PRÆSTARE TENEANTVR. *Eâ nos quoque ſententiâ, ac fide imbuti, &c.* Licet autem hic Epiſcoporum ſententiæ mentio fiat; tamen, præterquam quod eam exprimi non eſſe neceſſarium declaratur, de Epiſcopis tantùm conſulentibus eſt ſermo, quorum nomine non intelligitur Eccleſia; quippe cùm vel ſingulares, vel alicujus Provinciæ aut Regni, non totius orbis Antiſtites ſimul ſanctam Sedem conſultant. Unde circa finem Epiſtolæ addunt Præſules Gallicani; *Porrò nos Innocentio X. cujus ore Petrus loquutus eſt, ut Leoni I. acclamabat quarta Synodus, hanc Divinam lauream gratulati, ſacros inter Eccleſiæ faſtos, quod olim de Synodis Oecumenicis fieri ſolitum, conſtitutionem iſtam ab eo editam lubentes ex animo reponemus.*

13. Eadem fuit antiquorum Gallorum ſententia, ut jam probavimus, & adhuc probari poſſet. Epiſtola ſex Epiſcoporum ad Innocentium II. an. 1140. ſcripta inter S. Bernardi Epiſtolas 370. ſic incipit; NVLLI DVBIVM EST QVOD EA, QVÆ APOSTOLICA FIRMANTVR AVTORITATE, RATA SEMPER EXISTVNT, NEC ALICVIVS POSSVNT DEINCEPS MVTILARI CAVILLATIONE, VEL INVIDIA DEPRAVARI. *Eâ propter ad veſtram Apoſtolicam Sedem, Beatiſſime Pater, referre dignum cenſuimus, quædam, quæ nuper in noſtra contigit tractari præſentia. Quæ quoniam & nobis, & multis Religioſis & ſapientibus viris rationabiliter acta viſa ſunt, veſtræ ſerenitatis expectant comprobari judicio, ſimul & autoritate perpetuò roborari.*

14. Potho Presbyter Prumienſis de ſtatu domus Dei lib. 3. *Hoc namque privilegium*, inquit *B. Petro Apoſtolorum Principi Cæleſti Decreto principaliter traditum atque firmatum, ſancti Patres cum magna veneratione ſuſcipientes, atque ſanctam Romanam Eccleſiam ſervantes; tam in Generalibus Conciliis, quàm & in cæteris ſcripturis, & geſtis ſuis, univerſalem Matrem appellaverunt, & ſicut ejus documenta in confirmatione fidei, & eruditione ſacræ Religionis, ita etiam judicia ſuſceperunt in hoc conſentientes, & quaſi uno ſpiritu, & una voce concordantes, omnes majores res, & præcipua negotia, nec non omnium Eccleſiarum judicia ad eam quaſi ad Matrem & Caput debere referri, ab ea nuſquam appellari, judicia ejus à nemine retractari, aut refelli debere vel poſſe.*

15. Præiverat illi ejuſdem Monaſterii Abbas Regino, qui longè

Digitized by Google

longè antea ſcripſerat in Chron. ad annum 859. quod jam ſupra retulimus; ſcilicet STVLTITIÆ QVIDEM ELOGIO DENOTANDI, QVI ILLAM PETRI SEDEM ALIQVO PRAVO DOGMATE FALLERE POSSE ARBITRATI SVNT, QVÆ NEC SE FEFELLIT, NEC AB ALIQVA HÆRESI VNQVAM FALLI POTVIT.

CAPUT XVIII.

De Autoritate ſummi Pontificis circa Cenſuram Librorum.

1. ACcendit noſtro ævo multorum Litteratorum animos vehemens nova circa res antiquas ſcribendi prurigo; quaſi nihil jam laudis eſſet in ſequendis communibus ſententiis, aut certiùs moderni ſcire poſſent quæ primis ſunt geſta temporibus, quàm qui viciniores extiterunt. Si novitatis amor ille circa diſciplinas tantum humanas & naturales verſaretur, æquiori animo ferretur, ut minùs utilibus ſtudiis occupati ſubtilioris ingenii acumen in illo exercerent, atque illinc, quam fortè ambiunt, qualemcumque gloriam perciperent. Sed ipſam etiam Religionis diſciplinam tentant: quam circa, quoniam innumeri prodierunt libri, parvi æſtimandi viderentur qui de novo eduntur, niſi legendi cupiditatem acueret novitas, aut forſan temeritas. Unde fit ut multitudo Doctorum, quorum tanta fuerat penuria, tantaque neceſſitas ad hæreticos, Catholicorum inſcitiâ magis, quàm propria eruditione venenum erroris facilè propinantes, veritatis ſolidè ac ſcitè propoſitæ vi cohibendos, incipiat ferè ipſi Eccleſiæ gravis evadere, ob nimiam librorum illorum copiam, quorum lectio propter ſubtiliorem & audaciorem doctrinam Chriſtianæ ſimplicitati, docilitati, atque adeò religioni non parùm nocet, vel ſaltem hoc habet incommodi, quod ab evolvendis utilioribus antiquorum operibus avertat, ac diſputandi magis, quàm benè vivendi ſtudium pariat.

2. Quoniam autem Romani Pontificis, utpotè ſupremi

Paſtoris eſt, curare ut oves ſibi à Chriſto commiſſæ in Paſcua omninò ſalubria inducantur; dare operam debet, non ſolùm ut error à veritate diſcernatur, quid orthodoxum, quid hæreticum, quid ſalubre, quid corruptum ſit declarando; ſed etiam ut amoveantur pericula ſorbendi veneni ſub ſpecie ſalutiferi potus, ac cibi proficui. Qua in re, cùm nihil ſit humanæ præſumptioni & arrogantiæ graviùs, quàm ſi opera, quæ plerique Autores magis deplorant, quàm parentes proprios liberos, cenſurâ publicâ inurantur; raros videas qui adverſus ſuorum librorum Judicem non obmurmurent; multos qui ſententiam iniquitatis accuſent; nonnullos qui in Pontificem calamum convertant.

3. Vix quidem inter Catholicos quemquam reperias, qui jus illud damnandorum, prohibendorumve librorum Romano Pontifici competere neget. Sed multi ejus cenſuram violantes, inobedientiæ culpam obvolvere futilibus excuſationibus conantur, obtendentes illam, ſicut alia pleraque Decreta, ultra montes vim non habere, quaſi Romani Pontificis poteſtas à Chriſto fuerit Alpibus circumſcripta, vel Eccleſia monſtruoſum corpus ſit, cujus pars capitis ductum ſequi, altera ſe ipſam regere debeat. Alii, ut liberiùs Pontificis ordinationibus ſeſe ſubtrahant, eas aſſerunt non à Pontifice proficiſci, ſed à Congregationibus, in quibus Monachorum, antiquioris, reconditioris ac ſolidioris litteraturæ ignarorum, & certis quibuſdam Scholarum formulis ſerviliter addictorum, ſuffragia prævaleant; quaſi Decreta, inſcio Papâ, nec ad eum factâ fideli omnium relatione, ab Officialibus ad id muneris deputatis proferrentur, aut deberet illa edere Pontifex non adhibitis convenientibus mediis, Theologorum ſcilicet conſultationibus: aut illorum dumtaxat expetenda eſſent ſuffragia, qui ſibi cæteris doctiores videntur ac ſapientiores.

4. Apoſtolicum eſt oraculum, quod *corrumpunt mores bonos colloquia mala* 1. Cor. 15. verſ. 33. cujus veritatem etſi Spiritus Sancti autoritas indubitatam non faceret, infelix nimis experientia comprobaret. Eſt enim ſermo malus flatus peſtilens, qui homines innumeros inficit, ac pleroſque interficit, non ſolùm ſimplices & incautos, ſed etiam ſibi præfidentes.

Tunc

Tunc autem periculoſior eſt corrupta doctrina, cùm ex libris hauritur. Qui enim ad legendum accedit, diſcipuli affectum atque docilitatem affert: ac ſæpè Autorem ſcriptis differentem, ceu Magiſtrum habet, quem vivâ voce loquentem audire dedignaretur. Præterea difficile eſt, ut liber cum voluptate legatur, (quemadmodum ferè ſemper legitur: quis enim invitus lectionem proſequitur) quin ei fides habeatur; præſertim ſi, ut ſolet, error ſub verborum lenocinio, aut compoſitionis artificio latens propinetur. Sapientiſſimum igitur Paſtorum, ac præcipuè Supremi conſilium eſt, ut fideles ſibi ſubditos à legendis pernicioſis libris avertant, ipſoſque libros exterminent.

5. Quod non eſt de illis tantùm accipiendum, qui doctrinam continent apertè falſam ac malam. Hi enim nonniſi volentes decipiunt, aut fortè omninò ignaros: atverò qui venenum occultum gerunt, etiam prudentiores fallunt. Undè non rarò contingit, ut pernicioſiores ſint ac virus longiùs profundant, quàm ii, quorum aperta corruptio fideles ſalutis ſuæ non immemores à lectione dehortatur.

6. Quamobrem miror, quod in Gallia tam parvi fieri videantur Decreta libros damnantia, vel prohibentia. Eorum Autores fortaſſe ſua opera iniquè notata ob nimiam exiſtimationem credentes, aut ad fugiendum pudorem aliis ſuadere conantes, violationem præcepti excuſant ſub eo injuſtitiæ prætextu: alii verò propenſioni naturæ corruptæ ad falſam libertatem inditæ indulgentes nituntur in vetitum, excitatâ per prohibitionem curioſitate.

7. An enim deeſt ſummo Pontifici autoritas ad damnandos ac prohibendos malos libros? An ejus judicia in fidei ac morum quæſtionibus ad omnes & ſingulas pertinebunt Eccleſias, eiſque omnes Chriſtiani parere tenebuntur: & impunè contemni poterunt ejus Decreta, libros, quos ipſe judicarit hæreſim continere, aut doctrinam ad fidei, vel proborum morum corruptionem, inducentem, à fidelium manibus amoventia? Sanè quantumvis anguſtis limitibus coerceas ſupremi Paſtoris poteſtatem, non video qua ratione quis diffiteri queat, ipſum jus habere impediendi

quò minus fides ac mores Chriſtianorum in diſcrimen per doctrinam ad minus periculoſam adducantur ?

8. Hanc ejus facultatem Conciliis Generalibus non eſſe ſubordinatam ſignificavit Concilium Tridentinum in continuatione ſeſſ. 25. cap. 3. ubi librorum examen à Patribus ad id deputatis confectum Romano Pontifici exhiberi præcipitur ; ut res, ejus, non autem Concilii, à quo inchoata fuerat, autoritate concludatur; *Sacroſancta Synodus*, hæc ſunt verba Decreti, *in 2. ſeſsione ſub ſanctiſsimo Domino noſtro Pio IV. celebrata, delectis quibuſdam Patribus commiſit, ut de variis cenſuris, ac libris, vel ſuſpectis, vel pernicioſis, quid facto opus eſſet, conſiderarent; atque ad ipſam ſanctam Synodum referrent: audiens nunc huic operi ab eis extremam manum impoſitam eſſe; nec tamen, ob librorum varietatem, & multitudinem poſsit diſtinctè, & commodè à ſancta Synodo dijudicari; præcipit, ut, quidquid ab illis præſtitum eſt*, SANCTISSIMO ROMANO PONTIFICI EXHIBEATVR: VT EIVS IVDICIO, ATQVE AVTORITATE TERMINETVR, ET EVVLGETVR.

9. Sed ut Gallis domeſticum & antiquum Canonem proponamus, audi Concilium Turonenſe ſecundum an. 567. can. 20. ſummi Pontificis autoritatem, ſtylo rei gravitate digno, vindicantis; *Et quorum Autorum valere poſsit prædicatio, niſi quos Sedes Apoſtolica ſemper aut intromiſit, aut Apocryphos fecit, & Patres noſtri hoc ſemper cuſtodierunt quod eorum præcepit autoritas ?*

10. At, inquies, libris qui reprobantur, bona inſunt plurima: quidni ergo juxta Pauli præceptum primæ Theſſal. 5. Omnia probentur, ut quod bonum eſt teneatur ? Reſpondeo eum delectum non ad quemlibet pertinere; ſed ad peritos: nec ad illos quidem, niſi ex commiſſione; aut cum licentia, poſtquam autoritate Superiorum Eccleſiaſticorum libri prohibiti ſunt. Alioquin inutilis erit omnis cenſura. Quotus enim quiſque eſt inter eos, qui litteris operam dederunt, adeò modeſtus, ut ſuam eruditionem agnoſcendis in libris quos legit, erroribus, aut ſuam virtutem rejiciendis illis imparem arbitretur ? Præterea num deſunt Eccleſiæ libri, quos inoffenſo pede quiſque percurrat ? Num quæ nobis ſcitu neceſſaria, vel utilia ſunt, alibi reperire licet, quàm in hujuſmodi libris ad minus ſuſpectis, atque adeò periculoſis ?

11. Sed

11. Sed vanus, aut etiam injuſtus eſt timor ad librorum valdè utilium damnationem aut prohibitionem impellens. Autoris juſtè damnati, vel viri errori jam adhærentis, aut de ſe arroganter ſentientis voces ſunt iſtæ. Pius enim ac humilis Chriſtianus in obedientia legitimis ſuperioribus præſtitâ ſecurius ad ſalutem præſidium poſitum, quàm in mediis, proprio arbitrio, ac contra Ducis à Chriſto conſtituti præceptum adhibitis, confidit. Quandonam tanta eſt legendi alicujus libri prohibiti neceſſitas, tam tuta omnis ejus doctrina, tam probè affectus Lector, ut judicare liceat rem Deo gratiorem præſtiturum, qui ejus Vicarii mandatum hujuſmodi lectione violaverit? Nonne ita ſentientium temeritas meretur, ut à Deo deſerantur, & in errorem aliàs facilè devitandum impingant. Equidem, ſi attentè obſervaveris, paucos videas libris prohibitis evolvendis delectari, qui aliquo pravo vel periculoſo præjudicio non ſint imbuti.

Digitized by Google

LIBER OCTAVUS

De origine Juriſdictionis Eccleſiaſticæ.

I. QUemadmodum Illuſtriſſimi Antiſtites Gallicani quæſtiones graviſſimas, ac ſopitas excitarunt, eaſque contra ſanctam Sedem præjudicarunt, eo, quantùm ex temporis circumſtantia conjicere licet, fine, ut ſummum Pontificem à proferendo circa Regaliæ controverſiam judicio deterrerent; aut, ſi quod pronunciaret, minoris videretur eſſe autoritatis; ità & ipſi, & qui eorum partibus favent, juriſdictionem Epiſcoporum extollere ſatagunt; ut depreſsâ illinc dignitate ſanctæ Sedis, elatâ hinc Epiſcoporum poteſtate, minoris culpæ videatur contemptus, ſive neglectus Decretorum Papæ, libertatem Eccleſiarum Gallicanarum tuentis. Idcircò inculcatur frequenter Juriſdictionem Epiſcoporum ità eſſe de Jure Divino, ut eam à ſancta Sede neutiquam accipiant.

II. Satiùs eſſet ut omiſſis hujus contentionibus, inter caput, & membra is vigeret conſenſus, quem ſanitas corporis poſtulat, ne ſciſſuræ fierent, quæ nunquam ſine periculo, imò nunquam

quam

quam ſine damno contingunt. Sed metuunt fortaſſis Præſules, ne, ſi ſuam juriſdictionem à ſummo Pontifice recognoſcant, nimis Epiſcopalis autoritas vileſcat: verùm nonne tantundem metuendum eſt, ne Papæ mandata pro Eccleſiæ utilitate contemnantur ab Epiſcopis, ſi ſuam juriſdictionem, non ſecus ac ipſe ſuam, à Deo immediatè ſe obtinere arbitrentur? Jure Divino Romanus Pontifex in alios Epiſcopos Primatum etiam juriſdictionis habet; ſatis hoc eſt, ut juſta ejus præcepta non poſſint ab eis abſque culpâ detrectari, aut negligi. Data eſt illi hæc poteſtas in ædificationem, non in deſtructionem; ſufficit hoc, ut nonniſi juſta, & poſſibilia præcipiat. Supprimendæ fuerant aliæ contentiones.

III. Verùm tamen quoniam ex origine juriſdictionis, pendere quodammodo creditur, & vis præcipiendi, & obligatio parendi, juvat hic eam paulò diligentiùs inveſtigare.

CAPUT PRIMUM.

Quid ſit Juriſdictio Eccleſiaſtica.

1. IN communi quidem Juriſdictio autoritatem quandam ſignificat, vel in perſonas, vel in res, ut rectè, juſteque ordinentur; Juriſdictio autem Eccleſiaſtica dicitur Jus illud, quod pænes Eccleſiaſticos Paſtores eſt, ut & Chriſtiani Homines, & res Deo conſecratæ, ad Dei cultum, & Religionis exercitia ritè diſponantur.

2. Ut iſta Juriſdictionis deſcriptio magis elucidetur, & quid in controverſiam veniat, unuſquiſque facilè poſſit agnoſcere, animadvertere juvat, in Eccleſiæ Miniſtro quinque diſtingui; Primò characterem, cum poteſtate in eo fundata offerendi Sacrificii, aut aliqua munia circa illud obeundi; Extremam unctionem, &, ſi Epiſcopus ordinetur, Confirmationem etiam & Ordinem conferendi. Secundò poteſtatem ligandi, & ſolvendi in foro interno, ideſt peccata audiendi, convenientes pro eis ſatisfactiones injungendi, & remittendi, vel, ſi opus ſit, retinendi, & hoc quidem indefinitè, hoc eſt non aſſignatis perſonis, in quas debeat, aut poſſit poteſtas illa exerceri. Tertiò determinationem illius poteſtatis ad certas perſonas, quæ illi poteſtati ſubjiciuntur. Quartò poteſtatem ligandi & ſolvendi in foro externo, ideſt in ordine ad Eccleſiam, & communitatem, Leges ferendo, ad earum obſervationem obligando, ab iis diſpenſando, Cenſuras ferendo, ab iis abſolvendo, aliaque præſtando, ad externum fidelium regimen neceſſaria. Quintò poteſt etiam in hac poteſtate, quæ forum externum reſpicit, conſiderari ordo ad ſubditos determinatos; quamvis ille ordo ſive ſubditorum aſſignatio, vix ab ipſius poteſtatis collatione ſejungatur.

3. Character imprimitur, & poteſtas circa Sacrificium communicatur in receptione Sacramenti Ordinis, in quo, quia non ſolùm circa Chriſti corpus naturale, ſed etiam circa myſticum operandi datur facultas, cùm Spiritus ſanctus accipitur, obtinetur poteſtas retinendi & remittendi peccata: ſed quia nullius momenti eſt ea ſententia, quæ profertur in non ſubditum, ſi tempore Ordinationis non ſupponatur ordinato plebs aliqua, ſibi collatâ uti non poterit facultate, donec Diœceſi, Parochiæ, aut aliquibus fidelibus præfectus fuerit.

4. De duobus primis, ſcilicet de poteſtate offerendi Sacrificii, & poteſtate ſolvendi, vel ligandi ſine ordine ad aliquos ſubditos, vix aliqua naſcitur difficultas. Licet enim poſſit Epiſcopus ordinare Clericos, vel ab eorum ordinatione abſtinere, licentiam ſacrificandi, vel concedere, vel negare; tamen ubi quis ſemel ordinatus fuerit, charactere utpotè

Digitized by Google

potè indelebili, nunquam ſpoliari poterit, adeoque, quamvis licitè juſtum ſuperioris mandatum circa celebrandam Miſſam tranſgredi non poſſit; tamen ſi tranſgrediatur, verè ſacrificium conficiet, etiam invito ſuperiore. Uſu quoque ſolvendi vel ligandi carebit, ſed non poteſtate illa, quaſi aptitudinali, quippè cùm, ut diximus utriuſque fundamentum ſit character, quem ſemel à Deo impreſſum nullus mortalium poſſit delere. Circa juriſdictionem in foro externo maximè, vel etiam in foro interno, quoad uſum, & applicationem, eſt controverſia; de qua in proximè ſequentibus capitibus.

5. Sed in ipſo limine graviſſima occurrit difficultas; cur ſcilicet poteſtas juriſdictionis neceſſaria ſit, ultra poteſtatem Ordinis, quatenus iſta refertur ad Corpus Chriſti myſticum. Etenim cùm ordinatur Sacerdos, non ſolùm traditur ei poteſtas conficiendi verum Chriſti Corpus, ſed etiam ſanctificandi ejus corpus myſticum, ideſt fideles, per abſolutionem à peccatis, ut patet ex ordinationis forma. Cujus igitur rei Sacerdos indiget ad abſolvendum à peccatis, poſtquam ad dandam illam abſolutionem Spiritum ſanctum tempore ordinationis accepit: Cùm hæc verba; *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta ſunt*, quæ Sacerdotibus, dum ordinantur, ab Epiſcopo dicuntur, illa ipſa ſint, quæ Chriſtus protulit, cùm Apoſtolos Sacramenti pœnitentiæ Miniſtros conſtituit: Cur modò minoris erunt, quàm tunc, efficaciæ? Cur ſicut tunc Apoſtoli abſque nova facultate poterant à peccatis abſolvere quoslibet fideles, non poterunt etiam modò Presbyteri?

6. Nemini quidem fideli dubitare licet, quin præter poteſtatem Ordinis requiratur adhuc alia, ſcilicet Juriſdictionis, ut qui jam Sacerdos ordinatus eſt, peccata validè remittat. Id enim definitum eſt à duobus Conciliis Oecumenicis, Florentino ſcilicet, & Tridentino. Declarat Concilium Florentinum in Decreto unionis Armenorum, quod *Miniſter hujus Sacramenti (Pœnitentiæ ſcilicet) eſt Sacerdos, habens autoritatem abſolvendi, vel ordinariam, vel ex commiſſione ſuperioris.*

7. Clariùs illam diſtinctionem expreſſit Concilium Trid. ſeſſ. 14. de Sacramento Pœnitentiæ cap. 7. *Quoniam igitur natura, & ratio judicii illud expoſcit, ut ſententia in ſubditos dumtaxat feratur,*

perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ORDINARIAM, AVT SVBDELEGATAM *non habet juriſdictionem.* Conſtat igitur, quod *quamvis*, ut inquit idem Concilium ſeſſ. 23. de Reform. cap. 15. *Presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant*, eâ tamen uti non poſſunt etiam validè, niſi eis ſubjiciantur fideles, quod idem de aliis juriſdictionis partibus dicendum eſt.

8. Quomodò autem illa Juriſdictionis poteſtas à poteſtate Ordinis differat, non ità facilè explicatur. Deus quidem poteſtatem ſolvendi, & ligandi per ſe immediatè confert omnibus Epiſcopis & Presbyteris. Ad ipſum enim ſolùm pertinet remittendarum injuriarum in ſe commiſſarum facultatem concedere. Sed quia hoc debet fieri per modum judicii: judicium autem à ſuperiore in ſubditos ferendum eſt; non poteſt facultas illa ſolvendi ac ligandi in uſum reduci, niſi ab eo qui ſubditos habeat. Quæ Prælatio ſeu ſubditorum aſſignatio, Juriſdictio dicitur. Quamvis autem omnibus Presbyteris in ordinatione dicatur; *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, &c.* Solis tamen Apoſtolis antea dictum eſt à Chriſto; *Sicut miſit me Pater & ego mitto vos*, quibus verbis ſecundùm probabiliorem ſententiam juriſdictionem, & quidem ampliſſimam illis contulit, cæteris autem, quibus illa miſſio in ordinatione non datur, præter Ordinem neceſſaria eſt alia poteſtas, quæ dicitur Juriſdictio. Diſcrimen inter poteſtatem Ordinis & poteſtatem Juriſdictionis alii aliter exponunt; Omnes tamen, quod ad propoſitum noſtrum ſatis eſt, conſentiunt illas diſtinctas eſſe, utramque ad validam Sacramenti adminiſtrationem, ſaltem extra caſum mortis requiri, neutram ſeorſim ſufficere; atque Juriſdictionis eam eſſe vim, ut poteſtas abſolvendi à peccatis in ordinatione accepta, validè poſſit exerceri circa plebem, aut perſonas aliquas determinatas, circa quas nullum eſſet alioquin ejus exercitium. Videri poteſt Suarez de pœnit. diſput. 16. ſect. 3.

9. Præcipuus hujus libri ſcopus eſt Juriſdictionis cauſam inquirere: & de primaria quidem atque originaria, non eſt ambigendi locus. Certum enim eſt, ut jam innuimus, illam Chriſto

Digitized by Google

Chriſto acceptam referri debere, qui ait Matt. 28. *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo, & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes*; & Joan. 20. *Sicut miſit me Pater & ego mitto vos, accipite Spiritum Sanctum, &c.* De proxima verò Juriſdictionis cauſa non ità conſtat. Summum quidem Pontificem à Deo ipſo ſuam juriſdictionem habere, non autem ab Eccleſia, ſoli Hæretici negant, quamvis ejus exercitium, ſeu uſum Eccleſiæ diſpoſitioni nonnulli Catholici, quos ſecuti ſunt nuper Illuſtriſſimi Antiſtites Gallicani, ſubeſſe contendant. De iis è contra, qui juriſdictione tantùm delegatâ præditi ſunt, vulgata Theologorum, & Juriſperitorum doctrina eſt, eos à ſuis delegantibus poteſtatem mutuari. Difficultas igitur tantùm eſt de juriſdictione ordinaria cæterorum Prælatorum, utrum à Deo ſit immediatè; an autem ab eo, qui Titulum, Beneficium, ſeu Dignitatem, cui annexa eſt, confert.

CAPUT II.

De diſtinctione, ac diſtributione Dignitatum Eccleſiaſticarum.

1. Aſcenſurus in Cœlum Chriſtus prædicare, baptizare, & docere per univerſum mundum omnibus Apoſtolis præcepit his verbis Matt. ult. *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo, & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris & Filii, & Spiritûs Sancti, docentes eos ſervare omnia quæcumque mandavi vobis.* Verùm quamvis quilibet Apoſtolus poſſet in qualibet mundi parte ea omnia efficere: tamen ex communi conſenſu, & ex Sancti Spiritus inſtinctu diviſerunt ſibi orbis terrarum Provincias, ac in quam quiſque profecturus eſſet, decreverunt, ut ſic ordo ſervaretur, & faciliùs adimpleretur Pſalmiſtæ vaticinium. *In omnem terram exivit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum* Pſal. 18.

2. Joannes Gerſonius ita factam ſuſpicatur inter ipſos etiam Apoſtolos diviſionem, ut non poſſet quilibet in quemlibet uti ſua poteſtate, ſed tantùm in aſſignatam ſibi quiſque Provinciam, ut jam tunc Monarchicum regimen exerceretur.

Et fortè, inquit Gerſonius de poteſtate Eccleſiaſtica conſid. 9. *quoad uſum, vel exercitium poteſtatis Eccleſiaſticæ ſic evenit ipſis etiam Apoſtolis, & Diſcipulis, quod poſt immediatam conceſſionem utriuſque ſcilicet poteſtatis, & uſus, factam à Chriſto, poſtmodum creſcente numero fidelium, fuit ad tollendum ſchiſma, & ad exemplar dandum Poſteris. Limitatio facta talis poteſtatis quoad uſum, & hoc per Petrum ſummum Pontificem de conſenſu totius Eccleſiæ primitivæ, vel generalis Concilii, ut non quilibet poſſet in quemlibet uti poteſtate ſua, attentâ Chriſti ordinatione primaria, quâ voluit Eccleſiam ſuam regi principaliter* SVB VNO, ET AB VNO MONARCHA, *ſicut eſt una fides, unum Baptiſma, & una Eccleſia unitate capitis tam primarii, quàm Vicarii, quoniam iſte eſt optimus Principatus præſertim in ſpiritualibus ad conſervationem unitatis fidei, ad quam obligantur omnes.* Non tamen adeò ſcrupuloſè obſervàta videtur ab ipſis Apoſtolis illa Provinciarum diſtinctio, ut ſi qua ſeſe offerret occaſio, non ſuſciperetur ab uno cura illorum, qui videbantur ad alterum pertinere, dummodò nulla hinc oriretur perturbatio. Itaque Paulus poſtmodùm convertendis præcipuè Gentibus deſtinatus, circa Judæos plurimùm laboravit, ſimiliter & Petrus, qui Judæorum peculiarem ſibi curam aſſumpſerat, prædicavit etiam Gentibus, atque apud eas Primatus ſui cathedram conſtituit.

3. Quoniam autem Apoſtolis nec ubique adeſſe, nec ſemper vivere datum fuerat, neceſſe fuit, ut poteſtatem ſuam cum aliis communicarent, qui Apoſtolica munia, defunctis illis, aut abſentibus, obirent: *hujus rei gratia*, inquit Paulus ad Tit. I. *Reliqui te Cretæ ut ea quæ deſunt corrigas, & conſtituas per Civitates Presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi.* Sed quæ in Apoſtolis pleniſſima, & unita fuit, inter alios eſt diviſa pro Apoſtolorum arbitrio, à quibus alii uni tantum Civitati præpoſiti ſunt, alii pluribus: alii plebi tantùm, alii etiam Paſtoribus; unde orta creditur Patriarcharum, Exarchorum, Primatum, Metropolitanorum, & Epiſcoporum varietas: Quæ eò pertinet; ut ordinatè cuncta in Eccleſia gerantur, quemadmodum de diviſione inter Apoſtolos ipſos factâ notavit Gerſonius.

4. Limitatam ab Apoſtolis Epiſcoporum Juriſdictionem fuiſſe, colligunt ex illis B. Pauli ad Titum verbis, S. Joannes Chryſoſtomus, ejuſque interpretationum ſectator Theophylactus;

lactus; iſta ſunt S. Chryſoſtomi verba Homil. 2. in Epiſt. ad Titum; *Et conſtitueres*, inquit, *per Civitates Presbyteros. Epiſcopos hic intelligi vult, quemadmodum alias ſæpius diximus: Ut ego tibi conſtitui, ſiquis eſt ſine crimine. Per civitates, inquit. Neque enim profectò volebat Inſulam totam uni viro permitti*; SED VNICVIQVE PROPRIAM CVRAM, AC SOLICITVDINEM INDICI.

5. Mirabilem illum variorum graduum Eccleſiaſticorum ordinem elegantiſſimè deſcribit S. Leo Epiſt. 84. cap. ult. *Etſi Dignitas ſit communis, non eſt tamen ordo generalis: quoniam, & inter Beatiſſimos Apoſtolos in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis, & cùm omnium par eſſet electio, uni tamen datum eſt, ut cæteris præemineret, de qua forma Epiſcoporum orta eſt diſtinctio, & magnâ ordinatione proviſum eſt, ne omnes ſibi omnia vindicarent, ſed eſſent in ſingulis Provinciis ſinguli, quorum inter fratres haberetur prima ſententia: Et rurſus quidam in majoribus urbibus conſtituti ſolicitudinem ſuſciperent ampliorem, per quos* AD VNAM PETRI SEDEM VNIVERSALIS ECCLESIÆ CVRA CONFLVERET, *& nihil uſquam à ſuo capite diſſideret.*

6. Epiſtola verò 89. docet non ſolùm Eccleſiæ curam per varios gradus ad B. Petrum tanquam ad Caput reduci: ſed & ab illo capite per Dei dona in omne corpus Eccleſiæ manare; *Hujus*, inquit, *muneris Sacramentum ita Deus ad omnium Apoſtolorum officium pertinere voluit, ut* IN BEATISSIMO PETRO APOSTOLORVM OMNIVM SVMMO PRINCIPALITER COLLOCARIT: *& ab ipſo quaſi quodam capite, dona ſua velit in corpus omne manare: ut exortem ſe myſterii intelligeret eſſe Divini, qui auſus fuiſſet à Petri ſoliditate recedere.* Locum hunc clarè interpretatus videtur Mauclerus 2. p. lib. 2. cap. 15. *S. Petrus à Chriſto Domino tanquam Vicarius ejus, ac princeps totius Eccleſiaſtici cœtus, & orbis ſolus poteſtatis juridicæ claves accepit, ut in perſona totius Eccleſiæ, ideſt omnium Paſtorum, & Prælatorum Eccleſiaſticorum, ut quidquid juriſdictionis Eccleſiaſticæ à quocumque Paſtore exerceretur, id totum S. Petro ſupremo Eccleſiæ Principi, ac viſibili capiti acceptum referretur, ab ejuſque autoritate in totum corpus Chriſti Domini, quod eſt Eccleſia, viſibile diffunderetur.* Vide S. Bonaventuram cap. 12. referendum.

7. Non exſtant quidem antiqua monimenta, quibus doceamur quonam tempore, aut quonam modo fuerit facta prima diſtributio Diœceſeon, ac Provinciarum Operariis Evangelicis, qui convertendis ad fidem, aut jam converſis plebibus

bus præfecti ſunt. Ordinem tamen à B. Petro obſervatum eum fuiſſe, quem ſecuti ſunt ejus Succeſſores, vel illi ſimillimum prudens quiſque ſibi facilè ſuadebit. Eximium ejus exſtat exemplum in lib. 12. epiſt. 15. S. Gregorii Magni, qui collapſam in Anglia Religionem, cùm per S. Auguſtinum illuc miſſum reſtituiſſet, regendi Populi fidelis formam præſcripſit, & varia officia inſtituens, unicuique ſuam contulit autoritatem, ut ſcilicet S. Auguſtinus cæteris omnibus præeſſet; Archiepiſcopus Londonienſis duodecim ſub ſe haberet Epiſcopos; Epiſcopus Eboracenſis totidem, ſi modò tum ab illa civitate, tum à circumvicinis fides ſuſciperetur, ac numerum illum Prælatorum, numerus fidelium exigeret. Nec præſenti tantùm neceſſitati occurrit, ſed & futurum regimen diſpoſuit, puta Londonienſem Archiepiſcopum à Synodo propria conſecrandum, Eboracenſem Londonienſi non ceſſurum, ſed priorem fore qui prius fuiſſet ordinatus: communi utriuſque conſilio generalia illius Chriſtianitatis negotia gerenda. Ut autem nunquam non meminiſſent à quo fonte profluxiſſet illorum autoritas, voluit, ut uterque à Sede Apoſtolica pallium acciperet.

8. Aliud habetur exemplum in Capitulari Gregorii II. art. 3. ubi Martiniano Epiſcopo, Georgio Presbytero, &c. in Bavariam miſſis ita præcipit; *Ut conſideratis locorum ſpatiis, juxta gebrimationem uniuſcujuſque Ducis Epiſcopia diſponatis, & ſubjacentia ſingulis Sedibus terminetis. Et ſi tres, aut quatuor vel majoris numeri viſa fuerint conſtituta Sedes, reſervato præcipua Sedis loco pro Archiepiſcopo reſidendo, adhibito trium Epiſcoporum conventu, probabiles fide, ac boni teſtimonii, & eruditos ſana doctrinâ viros ordinetis Antiſtites* EX AUTORITATE B. PETRI APOSTOLI, *& in ſubſequentis vigoris traditâ diſpenſatione locis eis traditis collocantes.*

C A-

CAPUT III.

Dignitatem & autoritatem Eccleſiarum Patriarchalium à B. Petro vel ejus ſucceſſoribus ortam eſſe.

1. CHriſtum, antequam ex hoc mundo proficiſceretur, nullam Parochiarum, Diœceſeon, Provinciarum, Exarchatuum, vel Patriarchatuum diſtinctionem conſtituiſſe, ex tota Evangelii ſerie colligitur, præſertim ex verbis illis, quæ in Cœlum profecturus ad Apoſtolos habuit Matt. ult. *Euntes docete omnes gentes*, quæ indiſtinctam, & illimitatam miſſionem continent; licet fortè Apoſtolis formam præſcripſerit, juxta quam diſponendi eſſent Paſtorum gradus & officia, quò cuncta ſuaviùs adminiſtrarentur, & utiliùs, eſſetque Eccleſia hoſtibus ſuis *terribilis ut Caſtrorum acies ordinata*. Ampliſſima erat poteſtas omnium Apoſtolorum, prout exigebat primo illo tempore rerum ſtatus, cùm nimirùm non tam regenda, quàm efformanda erat Eccleſia. Tunc enim diſpergendi erant per totum orbem Paſtores, qui oves undique ad Chriſti caulam adducerent; Piſcatores, qui collectis undique piſcibus, Eccleſiæ ſagenam implerent; Venatores, qui ubique venantes viventem prædam in domum Dei reportarent.

2. Verùm cùm maxima exſtitit fidelium copia, conſtituenda fuit totius regiminis Eccleſiaſtici forma. Quamobrem ſicut in exercitu Imperator ſeu Dux unicuique Officiali præſertim primario ſuas partes, ſuumque munus aſſignat, imò & dignitatem tribuit, niſi jam id à Principe præſtitum fuerit: ita B. Petrus, quem ſuum in terris Vicarium, & ſupremum omnium fidelium Paſtorem Chriſtus creaverat, varias Dignitates Eccleſiaſticas, & officia inſtituit, ſecundùm formam à Chriſto acceptam, vel à Spiritu ſancto ſuggeſtam, ultra ea quæ per ſe Salvator ipſe ordinaverat.

3. Itaque Sedem ſuam in Eccleſia Romana defigens, eam cæterarum omnium Matrem, ac Magiſtram eſſe voluit, eique ultra reliquarum communem ſolicitudinem ſpecialem re-

Digitized by Google

ſervavit Occidentalium curam. Alexandrinam & Antiochenam, ad Patriarchalem Dignitatem evexit, plurimarum eis Provinciarum præfecturam committens. *Eſt ergo*, inquit Gelaſius I. in Concilio Romano anno 494. *prima Petri Apoſtoli Sedes Romana Eccleſia, non habens maculam, neque rugam, nec aliquid ejuſmodi. Secunda autem Sedes apud Alexandriam B. Petri nomine à Marco ejus Diſcipulo & Evangeliſta conſecrata eſt, ipſeq;* A PETRO APOSTOLO *in Ægyptum directus verbum veritatis prædicavit & glorioſum conſummavit Martyrium. Tertia verò Sedes apud Antiochiam ejuſdem Beatiſſimi* PETRI NOMINE *habetur honorabilis, eò quod illic, priuſquam Romam veniſſet, habitavit, & illic primum nomen novellæ gentis exortum eſt.* Baronius, & alii putant hæc ad verbum deſumpta ex alio antiquiori Concilio habito ſub Damaſo anno 382. Similia etiam habet Nicolaus I. in reſponſ. ad conſulta Bulgarorum cap. 92.

4. Harum Eccleſiarum fundationem, & exaltationem S. Petro luculentiùs adſcribit S. Gregorius lib. 6. epiſt. 37. quæ eſt ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum; *Quis enim*, inquit, *neſciat Sanctam Eccleſiam in Apoſtolorum Principis ſoliditate firmatam, qui firmitatem mentis traxit in nomine, ut Petrus à Petra vocaretur? cui veritatis voce dicitur*: TIBI DABO CLAVES REGNI COELORVM: *cui rurſus dicitur*: ET TV ALIQVANDO CONVERSVS CONFIRMA FRATRES TVOS: *Iterumq;, Simon Joannis amas me?* PASCE OVES MEAS. *Itaque, cùm multi ſint Apoſtoli, pro ipſo tamen Principatu* SOLA APOSTOLORVM PRINCIPIS SEDES *in autoritatem convaluit. Ipſe enim ſublimavit Sedem, in qua etiam quieſcere, & præſentem vitam finire dignatus eſt.* IPSE DECORAVIT SEDEM, IN QVA EVANGELISTAM DISCIPVLVM MISIT. IPSE FIRMAVIT SEDEM, IN QVA SEPTEM ANNIS QVAMVIS DISCESSVRVS SEDIT.

5. Licet autem majorum Urbium Epiſcopis ſæpè in plures alios tributa ſit autoritas, quia commodior erat ad illos recurſus, ob frequentia negotia, quæ illuc ex circumjacentibus Provinciis Præſules evocabant: tamen non à civili Urbium excellentia, ſed à S. Petri autoritate præſtantiam ſuam conſecutas eſſe illas Eccleſias affirmat ſanctus Innocentius I. Epiſtola 18. quæ eſt ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenſem cap. 1. ubi de Antiochena Eccleſia loquens; *Advertimus*, inquit, *non tam pro Civitatis magnificentia hoc eidem attributum, quàm quod prima Primi Apoſtoli Sedes eſſe monſtretur, ubi & nomen accepit Religio Chriſtia-*

Digitized by Google

Chriſtiana, & quæ conventum Apoſtolorum apud ſe fieri celeberrimum meruit, quæq; urbis Romæ Sedi non cederet, niſi, quod illa in tranſitu meruit, SVSCEPTVM ISTA APVD SE, CONSVMMATVMQVE GAVDERET.

6. Ridet S. Gelaſius primus Epiſt. 13. quæ eſt ad Epiſcopos Dardaniæ, illos, qui Eccleſiarum prærogativam ab urbium politica dignitate repetunt; *Riſimus autem, quod prærogativam volunt Acacio comparari, quia Epiſcopus fuerit regiæ Civitatis. Numquid apud Ravennam, apud Mediolanum, Sirmium, apud Treviros multis temporibus non conſtitit Imperator? Nunquid-nam harum urbium Sacerdotes ultra menſuram ſibimet antiquitùs deputatam, quidpiam ſuis Dignitatibus uſurparunt?*

7. Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis in Opuſ. 55. Capitulorum cap. 16. Eccleſiarum Patriarchalium dignitatem ad B. Petrum referendam multifariam oſtendit; *Sedes Eccleſiarum, inquit, ſcilicet Romana, Alexandrina atque Antiochena, idcircò ſpecialiter legimus, Sedes dici, cùm plurimæ Sedes, & Apoſtolorum, ſicut Jacobi Hieroſolymæ, & Joannis apud Epheſum, in qua ſedit & Timotheus B. Pauli Diſcipulus, & multa alia principalium Civitatum, quoniam Sedes ſunt, quin potius, licet diſparentur longinquitate terrarum*, VNA SEDES SVNT MAGNI PETRI APOSTOLORVM PRINCIPIS, &c.

8. Beatus Petrus Damiani lib. 2. Epiſt. 16. propoſitâ ſibi difficultate circa Eccleſiarum excellentiam, quod ſcilicet Hieroſolymitana cæteris preferenda videatur, quia Hieroſolymis perfectum eſt redemptionis myſterium, reſpondet Eccleſiarum dignitatem, non Chriſti, qui omnibus præſidet excellentiâ; ſed Petri privilegio eſſe metiendam; *Quoniam Hieroſolymis paſſus eſt Dominus univerſis Eccleſiis non Romana, ſed Hieroſolymitana potiùs præeſſe deberet Eccleſia. Verumtamen cùm ex autoritate Canonum, Romana Eccleſia primum teneat locum, Alexandrina ſecundum, Antiochena tertium, Conſtantinopolitana quartum, Hieroſolymitana jam quintum; conſtat Dominum ſalvatorem non unicuilibet Cathedræ ſpeciali jure præeſſe, ſed cunctis unum Paſtorem univerſaliter præſidere. Liquet ergò Eccleſiarum ordinem eſſe diſpoſitum* IVXTA PRIVILEGIVM PETRI, *non ſecundùm incomparabilem excellentiam Redemptoris.* Quod ait Petrus Damiani, *ex autoritate Canonum Romanam Eccleſiam primum tenere locum*, non ita eſt accipiendum, quaſi Canones hanc illi Eccleſiæ prærogativam contulerint, ſed tantùm, quod illi collatam fuiſſe declaraverint. Itaque ſen-

ſenſiſſe illum dubitare non ſinunt alia ejus verba, præſertim opuſ. 5. cap. 1. ubi mirum in modum Eccleſiæ Romanæ dignitatem, & autoritatem explicat. *Romanam*, inquit, *Eccleſiam, ſolus ipſe fundavit, & ſuper Petram fidei mox naſcentis erexit, qui B. Petro æternæ vitæ clavigero, terreni, ſimul & Cœleſtis Imperii jura commiſit, &c.*

9. Quia ejuſdem eſt concedere, ac in conceſſorum poſſeſſione confirmare; ſi quando ambitio Eccleſias privilegiis à B. Petro conceſſis ſpoliare tentavit, earum tuitionem pro virili ſuſceperunt ejus Succeſſores. Ita cùm Anatolius Epiſcopus Conſtantinopolitanus acceptâ occaſione depoſitionis Dioſcori Alexandrini in Synodo Chalcedonenſi factæ, nec non deſtitutionis Domni Antiocheni à latrocinio Epheſino tentatæ, & à S Leone perfectæ, utriuſque illius Eccleſiæ jura invadere moliretur, & à Concilio Chalcedonenſi uſurpationem ſuam probandam curaſſet, obſtitit ei validiſſimè S. Leo, ut ex multis patet ejus Epiſtolis, præſertim ex 46. cap. 5. ubi hæc inter alia leguntur; *Nihil Alexandrinæ Sedi, ejus, quam per S. Marcum Evangeliſtam B. Petri Diſcipulum meruit, pereat Dignitatis; Nec Dioſcoro impietatis ſuæ pertinaciâ corruente, ſplendor tantæ Eccleſiæ tenebris obſcuretur alienis. Antiochena quoque Eccleſia, in qua primum prædicante Apoſtolo Petro Chriſtianum nomen exortum eſt, in paternæ conſtitutionis ordine perſeveret, & in gradu tertio collocata, nunquam ſe fiat inferior. Aliud enim ſunt Sedes, aliud præſidentes.* Quia verò, ut diximus Epiſcopi Concilii Chalcedonenſis, ſanctæ Sedis Legatis tùm abſentibus, ac poſtea reclamantibus, Patriarchalem Dignitatem prædicto Anatolio detulerant, eorum Decretum, ſeu Canonem caſſavit S. Leo ut patet ex ejus Epiſtola 55. quæ eſt ad Pulcheriam Auguſtam cap. 3. *conſenſiones verò*, inquit, *Epiſcoporum ſanctorum Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, unitâ nobiſcum veſtræ fidei pietate in irritum mittimus &* PER AUTORITATEM B. PETRI APOSTOLI, *generali prorſus definitione caſſamus.*

10. Nec inanem fuiſſe illius S. Pontificis conatum in comprimenda Epiſcoporum Conſtantinopolitanorum ambitione teſtantur ejus litteræ tum ad Anatolium, tum ad Marcianum Imperatorem. Ad illum ſic ſcribit in epiſt. 71. cap. 3. *Illam autem culpam, quam de augenda poteſtate, alienâ (ut aſſeris) adhortatione con-*

contraxeras, efficaciùs atque ſinceriùs, tua charitas diluiſſet, ſi quod tentari ſine tua voluntate non potuit, non ad ſola Clericorum conſilia tranſtuliſſes. Quia ſicut in mala ſuaſione delinquitur, ita & in mala conſenſione peccatur; ſed gratum mihi, frater chariſſime, eſt, quod dilectio tua id profitetur ſibi diſplicere, quod tunc etiam placere non debuit, &c. Epiſtolâ verò 59. Marcianum Dignitatis Patriarchalis Epiſcopo Conſtantinopolitano delatæ abrogationi acquieviſſe, apertè inſinuat his verbis: *Mihi autem multùm fiducia, Deo per vos operante collatum eſt, quod probaſſe vos obſervantiam meam de Cuſtodia Canonum paternorum, pietatis veſtræ affatibus indicatis. Et meritò geminatur gaudium meum, cùm vobis religioſiſſimè placere cognoſco, ut & Fides Nicæna ſuam teneat firmitatem, & privilegia Eccleſiarum illibata permaneant.*

11. Idem confirmat Gelaſius epiſtolâ 13. quæ eſt ad Epiſcopos Dardaniæ. *Audiant*, inquit, *Marcianum, S. Memoriæ Papam Leonem ſummis laudibus proſecutum, quod Canonum regulas violari nullâ fuerit ratione perpeſſus. Audiant Anatolium Clerum Conſtantinopolitanum potiùs, quàm ſe, talia tentaſſe confitentem, atque in Apoſtolici Præſulis totum dicentem poſitum poteſtate.* Anatolii Epiſtola ad S. Leonem edita eſt in collectione Romana Lucæ Holſtenii in ſecunda ſectione Synodi Romanæ ſub Bonifacio ſecundo num. 22. In ea & ſe excuſat Anatolius, & S. Leonis poteſtatem agnoſcit; *Quæ Conſtantinopolitanæ gratiâ Sedis ſancita ſunt*, inquit, *in Chalcedonenſi nuper univerſali Synodo, pro certo Beatitudo veſtra hoc habeat nullam eſſe culpam in me.* Et infrà; *Cùm & ſic geſtorum vis omnis, & confirmatio autoritati veſtræ Benedictionis fuerit reſervata.*

12. Acacio ſimiliter eâdem de cauſa obſtitit Gelaſius, ut videre eſt in ejus Epiſtola 13. ſupra citata, quæ eſt ad Epiſcopos Dardaniæ; Nec minorem adhibuerunt diligentiam ſubſequentes Pontifices in conſervandis Patriarchalium Eccleſiarum privilegiis. Idcircò Dioſcorus Diaconus, ut ipſe ſcribit ad Hormiſdam Papam in Epiſtola, quæ exſtat poſt 65. prædicti Hormiſdæ, impedivit, quò minus Paulus Presbyter Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ in Patriarcham Antiochenum electus, ordinaretur Conſtantinopoli, ne adverſus Eccleſiam Antiochenam hæc ordinatio, tanquam præjudicium opponi aliquando poſſet. *Hinc*, inquit Dioſcorus, *etſi poſt labores, etſi poſt intentiones plures Antiochena Eccleſia ordinata eſt, electus eſt quidam Paulus nomine Presbyter Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, quem huic*

Digitized by Google

honori aptiſſimum Imperatoris teſtimonio comprobatum voluerunt, & tentaverunt hic ordinare. Ego juſſionis veſtræ non immemor CONTRADIXI, *dicens:* JUSSIT D. NOSTER BEATISSIMUS PAPA SECUNDUM ANTIQUAM CONSUETUDINEM IBI (ſcilicet Antiochiæ) EUM EPISCOPUM ORDINARI. *Hoc obtinuit quod præcepiſtis.*

13. Leo Papa IX. epiſtolâ 5. quæ eſt ad Petrum Epiſcopum Antiochenum, ſuam ei opem pollicetur ad tuenda Patriarchalia jura Eccleſiæ Antiochenæ; *Pro cujus* (B. *Petri*) *excellentia tertiam à Romana Eccleſia dignitatem retinet Antiochena, quam te defendere ſummopere monemus, non tua gloria causâ, ſed pro Sedis, cui ad tempus præſides, antiqua honorificentia. Nec revoceris ab hac intentione cujuſlibet pompâ, vel arrogantiâ, quin conſtanter defendas honorem, quem Antiochena Eccleſia reliquerunt omnia ſanctorum Patrum Concilia. Ad quod utique, ſi oportuerit*, MAXIMA MATER, ROMANA SCILICET, ATQUE PRIMA SEDES, *tàm dilecta ſibi filiæ, immo conſocia nuſquam deerit, quia quoſdam conari minuere antiquam dignitatem Antiochenæ Eccleſiæ audivimus.* Epiſtolâ 6. corripit Michaelem Archiepiſcopum Conſtantinopolitanum, quod Patriarchas Alexandrinum, & Antiochenum ſuæ poteſtati ſubjicere conaretur.

14. Cæterùm ne (quod facillimè accidit; adeò ad affectandam libertatem & independentiam propendet hominum ingenium) è memoria Patriarcharum excideret, undè ſuam mutuati fuiſſent Dignitatem, reſervata ſunt nonnulla ſummo Pontifici in ſignum ſuperioritatis. Varia enim ſunt in hiſtoriis Eccleſiaſticis exempla petitæ Patriarcharum confirmationis à ſancta Sede. Quædam affert D. Petrus de Marca lib. 6. cap. 5. §. 2. ex Epiſtolis S. Leonis & S. Simplicii: ſed illa communionis Eccleſiaſticæ ſigna, non veras confirmationes fuiſſe vult. Verùm ipſe textus contrarium ſuadet. Etenim in Epiſt. 44. S. Leonis plurima ſunt, quæ autoritatem ſummi Pontificis declarant. Ut iſta cap. 2. *cùm ſecundùm ſuæ conſecrationis* (Anatolii Epiſcopi Conſtantinopolitani, qui Patriarchatum ambiebat, nondum tamen adeptus erat) *autores ejus initia titubarent, benigniores circa ipſum, quàm juſtiores eſſe voluimus.* Et iſta cap. 3. *ſatis ſit quod prædicto veſtræ pietatis auxilio, &* MEI FAVORIS ASSENSU *Epiſcopatum tantæ urbis obtinuit* (*Anatolius.*) *Non dedignetur regiam Civitatem, quam Apoſtolicam non poteſt facere Sedem.* Et in Epiſtola ſequenti, quæ eſt ad Pulcheriam Auguſtam cap. 2. *frater*

frater & Coepiſcopus meus Anatolius parùm conſiderans quanto pietatis veſtræ beneficio, & MEI FAVORIS ASSENSV *Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Sacerdotium fuerit conſecutus, non tam de acceptis gaviſus, quàm de immodicis appetendis ſupra menſuram ſui honoris accenſus eſt.*

15. In epiſtola autem 17. S. Simplicii, quæ eſt ad Acacium clariùs exprimitur confirmatio; *Nuper ab Ægyptia Synodo quæ & numero plurima, & Fidei Catholicæ eſt communione ſuffulta, atque ab ipſo omni propemodum Clero Alexandrinæ Sedis ad nos ex more relatio miſſa patefecit, ſanctæ memoriæ fratrem quemdam* (vel quondam) *& Coepiſcopum noſtrum obiiſſe Timotheum, inque ejus vice conſona fidelium voluntate Joannem, cui ad Sacerdotium conſtare crederentur omnia, ſubrogatum, ut nihil omninò reſtare videretur, niſi ut Deo noſtro gratias agentibus nobis, atque gaudentibus, ut ſine ſtrepitu, quod Catholicus in defuncti miniſterium ſucceſſiſſet Antiſtes,* APOSTOLICÆ QVOQVE MODERATIONIS ASSENSV *votivam ſumeret firmitatem, &c.* Hoc igitur, quod reſtabat, erat neceſſarium ad firmitatem electionis, ſcilicet APOSTOLICÆ MODERATIONIS ASSENSVS.

16. Prætermitto ordinationes autoritate ſummorum Pontificum in Patriarchalibus Sedibus factas, vel ſuſpenſas, & alia ſubjectionis ſigna. Iſtum tantum addo, in quo exhibetur velut typus conſtitutionis Patriarchalium Dignitatum. Quando in Generali Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. facta eſt unio Græcorum cum Eccleſia Latina, quæ occaſio poſtulabat, ut Græci à Latinis humaniſsimè haberentur, non aliter confirmata eſt Patriarcharum Dignitas, quàm adjectâ conditione de teſtificatione ſuperioritatis Romanæ Sedis, ut habet cap. 5. illius Concilii Decretorum, cujus ſunt hæc verba; *Antiqua Patriarchalium Sedium privilegia renovantes, ſacrâ univerſali Synodo approbante ſancimus, ut poſt Romanam Eccleſiam, quæ diſponente Domino* SVPER OMNES ALIAS ORDINARIÆ POTESTATIS OBTINET PRINCIPATVM, *utpote mater univerſorum Chriſti fidelium, & Magiſtra, Conſtantinopolitana primum, Alexandrina ſecundum, Antiochena tertium, Hieroſolymitana quartum locum obtineant ſervatâ cuilibet propriâ Dignitate, ita quod poſtquam eorum Antiſtites à Romano Pontifice receperint pallium, quod eſt plenitudinis officii Pontificalis inſigne,* PRÆSTITO SIBI FIDELITATIS ET OBEDIENTIÆ IVRAMENTO, *licenter & ipſi ſuis ſuffraganeis pallium largiantur, recipientes pro ſe profeſſionem canonicam, &* PRO ROMANA ECCLESIA *ſponſionem obedientiæ ab eiſdem.*

C A-

Digitized by Google

CAPUT IV.

De phantaſtico Galliæ Patriarcha.

1. EDitis in lucem duobus voluminibus Petri Puteani de Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, ſuſpicatus quidam ob doctrinam in illis contentam, & ob alia indicia conſilium eſſe creandi Patriarchæ in Gallia, epiſtolam Paræneticam ſcripſit ſub nomine Optati Galli ad omnes Epiſcopos illius Regni, ut huic molimini ſeſe maturè opponerent. Exagitata eſt illa ſuſpicio cùm ab Iſaacio Haberto Theologo Pariſienſi, ac poſteà Epiſcopo Vabrenſi, opuſculo quodam ſtylo Oratorio conſcripto, tum ab Illuſtriſſimo Petro de Marca libris de Concordia Sacerdotii, & Imperii compoſitis. Inſedit nihilominùs plurium animis concepta de affectato Patriarchatu opinio, quam fovent ſubobſcuri quandoque rumores. Vanæ quidem ſunt ea de re minæ, ac in flectendis ad prætermittendum officium animis ſapientum, quorum intereſt, minus idoneæ: Quia tamen ſimpliciores hinc commoveri videntur, propiùs ad conſiderandum idæalem illum Patriarcham admovenda eſt conſideratio.

2. Cui metuendum eſſet ab illo monſtro? Certè non ſummo Pontifici, cujus autoritas, cùm Chriſtum ipſum habeat autorem, nullis humanis machinationibus imminui poteſt ab iis, qui in Religione Chriſtiana perſeverare ſtatuerunt: *Præſertim*, inquit Nicolaus I. epiſt. 8. quæ eſt ad Michaelem Imperatorem, *cùm Eccleſia Romana privilegia, Chriſti ore in B. Petro firmata, in Eccleſia ipſa diſpoſita, antiquitùs obſervata, & à Sanctis Univerſalibus Synodis celebrata, atque à cuncta Eccleſia jugiter venerata, nullatenus poſſint minui, nullatenus infringi, nullatenus commutari; Quoniam fundamentum, quod Deus poſuit humanus non valet amovere conatus. Et quod Deus ſtatuit firmum, validumq; conſiſtit. Illeq; potiſsimum peccat, qui Dei ordinationi reſiſtere tentat. Privilegia, inquam, illius Sedis, vel Eccleſiæ perpetua ſunt, Divinitùs radicata, atque plantata ſunt;* IMPINGI POSSUNT, TRANSFERRI NON POSSUNT; TRAHI POSSUNT, EVELLI NON POSSUNT. Inſinuaverat eidem Pontifici Hermintrudis Regina Fran-

Franciæ Carolum Calvum Regem Sedis Apoſtolicæ jura impetiturum, niſi quod optabat à Papa conſequeretur, auſturum verò, ſi voti compos fieret; ſed intrepidè reſpondit Nicolaus epiſt. 36. *Quod autem ſcripſiſtis, quia ſi exaudiamus filium noſtrum, non detrimentum ſed augmentum Eccleſiæ noſtræ privilegiis generetur. Nos certiſſimè credimus, quia* PRIVILEGIA SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ NVLLVM POSSVNT SVSTINERE DETRIMENTVM, *nec plantatio, quam Cœleſtis Pater noſter plantavit, eradicari, nec fundamenta, quæ ſummus poſuit Architectus, queant quibuſlibet, & quantiſlibet fluctuationibus amoveri.* Epiſtolâ etiam 42. juxta aliam epiſtolam Gelaſii ad Orientales; *Privilegia ſua*, inquit, *à Chriſto Eccleſia Romana per Petrum conſecuta eſt.*

3. Veriſimilior eſſet timendi ratio Epiſcopis ipſis Gallicanis, ſi quando in Principem æquitatis & religionis minus amantem, ac in Archiepiſcopum urbis Regiæ ambitioſum, & Regis ſtudio, atque autoritate fultum inciderent, ne inſtituto Patriarchatu, libertate Canonicâ, & magnâ propriæ Dignitatis parte privarentur. Unde enim orta eſt Epiſcoporum Metropolitanorum, Exarchorum, ac denique Patriarcharum Orientalium depreſſio, niſi ab Epiſcopis Conſtantinopolitanis ambitionis æſtro percitis, & Imperatorum potentiâ armatis? A quibus etiam deinde totus Oriens in ſchiſma, & demùm in hæreſim attractus eſt: Homines ſcilicet carnales, Dignitates Eccleſiaſticas ex urbium amplitudine, ac Principum illic commorantium Majeſtate, non ex Apoſtolorum, vel Eccleſiæ primaria diſpoſitione metientes, putarunt, ſicut Civitates Regiæ cæteris præeminent, ita qui in eis ſedent Præſules, Coepiſcopis poſſe dominari. Quâ in re ipſimet Coepiſcopi eorum apud Principem gratiam modò metuentes, modò implorantes, propriæ ſervituti colla, partim ſpontè, partim inviti ſubmiſerunt.

4. Sed ut ad Patriarcham Gallicanum redeamus; à quo crearetur? A quo ſuam Dignitatem & autoritatem acciperet? A Chriſto? A ſummo Pontifice? A Rege? Ab Epiſcopis ipſis Gallicanis? Non à Chriſto: quis enim ita deſipiat, ut arbitretur Dignitatem Eccleſiaſticam in Evangelio per ſeptemdecim ſæcula non detectam, ab Apoſtolis, ipſo jubente, non collatam, ab ipſo rursùs de Cœlo deſcendente

fore tribuendam. Fidem non inveniret hujuſmodi conſtitutio extraordinaria ſine plurimorum miraculorum confirmatione.

5. Chriſtiani ſunt, & Catholici, qui Regnum Franciæ incolunt, atque adeò verendum non eſt, ne Patriarchalis Dignitatis cum autoritate ſpirituali creandæ jus Regi adſcribant. Illam ſine autoritate Romani Pontificis inſtitui, aut alicui Eccleſiæ impertiri non poſſe, quantumvis intercedat Principum ſæcularium voluntas, docet S. Leo epiſt. 44. quæ eſt ad Marcianum Auguſtum cap. 3. occaſione Anatolii Epiſcopi Conſtantinopolitani Dignitatem Patriarchalem ambientis; *Habet*, inquit, *ſicut optamus Conſtantinopolitana Civitas ſuam gloriam, & protegente dexterâ Dei diuturno clementiæ veſtræ fruatur imperio. Alia tamen eſt ratio rerum ſæcularium, alia Divinarum; Nec* PRÆTER ILLAM PETRAM, QVAM DOMINVS IN FVNDAMENTO POSVIT, *ſtabilis erit illa conſtructio.* Idem etiam ſcribit Nicolaus I. reſpondens ad conſulta Bulgarorum cap. 73. verbis infra referendis. Imò Concilium Chalcedonenſe Dignitatem, quâ ex aſſenſu Imperatoris Epiſcopum Conſtantinopolitanum auxerat, ſtare ſine Romani Pontificis autoritate non poſſe ſenſit, ut in ejus Synodica ad S. Leonem videre eſt. Certè ſi Principes non poſſunt Metropolim Eccleſiaſticam facere, ut capite ſequenti probabimus, quî poterunt Sedem Patriarchalem conſtituere? Aut quam habebit juriſdictionem ſpiritualem Patriarcha hoc modo creatus.

6. A Summo quidem Pontifice poſſet quis ad Patriarchalem Dignitatem provehi; ſed tunc Patriarcha non minùs, immò magis ſubjectus eſſet ſanctæ Sedi. Vocaretur enim in partem ſolicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis, ipsâque ſolicitudinis participatione ad arctiorem cum ſupremo Eccleſiæ capite conjunctionem adſtringeretur. Verùm exemplis Conſtantinopolitanorum, & aliorum Epiſcoporum edocti Pontifices, quàm difficile ſit, ut ambitio adeptis tranquillè fruatur, & ulteriora, etiam vetita, non appetat, vix ad indulgendam illam exaltationem inducerentur.

7. At numquid poſſent Epiſcopi, Curiæ id optantis favorem aucupantes, vel indignationem metuentes, ſibimet caput unum imponere, ac ſuam in id poteſtatem conferre? Certè, ſi juxta

Digitized by Google

juxta vulgatam Juris regulam, *nemo plus juris ad alium transferre poteſt quàm ipſe habeat* ff. de jur. l. 54. non eximeret Epiſcoporum conſenſus Patriarcham à ſummi Pontificis autoritate, cui nihilominus ſubjacerent ipſi, nec prorsùs ſucceſſores ſuos ligarent. Etenim, ſi, ut communiter docent Juris Canonici periti, Epiſcopus ſine ſummi Pontificis licentia Eccleſiæ ſuæ ſervitutem nequit imponere, & quæ circa hujuſmodi fiunt, ſuos tantum tenent Autores; non magis ad Succeſſores tranſiret Patriarchæ ab ipſis conſtituti, quàm Vicarii ab ipſis nominati poteſtas.

8. Accedit quòd Summi Pontificis eſt omnium Eccleſiarum jura defendere, ſedulamque operam dare, ne vel ab ipſis Præſulibus lædantur. Atqui Gallicanæ Eccleſiæ maxima ex creato Patriarcha detrimenta paterentur. Plurimùm enim earum imminueretur libertas, ſi Epiſcopis omnibus novus ſuperior præficeretur. Metropolitanorum Dignitas obſcuraretur, ac ferè deperiret, ſi vigeret Patriarchalis.

9. Denique non poteſt major Dignitas à minore conſtitui, Patriarchalis à Metropolitica, vel ab Epiſcopali, ut monet Nicolaus I. in reſp. ad conſ. Bulg. cap. 73. his verbis: *A quo autem ſit Patriarcha ordinandus, interrogatis: Et idcircò ſcitote, quia in loco, ubi nunquam Patriarcha, vel Archiepiſcopus conſtitutus eſt, à majori eſt penitùs inſtituendus: quoniam ſecundùm Apoſtolum minus à majori benedicitur. Deinde verò acceptâ licentiâ, & pallii uſu, ordinat ipſe ſibi deinceps Epiſcopos, qui Succeſſorem ſuum valeant ordinare. Vos tamen ſive Patriarcham, ſive Archiepiſcopum, ſive Epiſcopum vobis ordinari poſtuletis, à nemine nunc velle congruentiùs*, QVAM A PONTIFICE SEDIS B. PETRI, A QVO ET EPISCOPATVS ET APOSTOLATVS SVMPSIT INITIVM, *hunc ordinari, valetis.* Præter rationem generalem, ſpecialem aliam conſiderabat Nicolaus, quod ſcilicet Bulgari ad fidem Catholicam fuiſſent converſi ope Romani Pontificis, quæ ratio etiam locum habet in Gallia, in qua ex Innocentio I. à B. Petro, aut ab ejus Succeſſoribus, ſive illorum autoritate omnes illic fundatæ ſunt Eccleſiæ.

10. Sanè licet, ut diximus, Epiſcopi Concilii Chalcedonenſis, favente Imperatore Marciano, Eccleſiam Conſtantinopolitanam Patriarchali Dignitate inſignire, refragantibus Apoſtolicæ Sedis Legatis, tentaſſent, Canon ille diu effectu

caruit, renitentibus Summis Pontificibus, nec plenè obtinuit, donec acceſſit eorum aſſenſus.

11. Concludamus igitur cum S. Leone epiſt. 89. quæ eſt ad Epiſcopos per Provinciam Viennenſem conſtitutos in cauſa Hilarii Arelatenſis Epiſcopi aliquam juris Patriarchici partem ambientis, neminem debere jus indebitum in alios Epiſcopos uſurpare, neque poſſe Epiſcopos propria Dignitatis jura in alium transferre, & ad ſanctam Sedem pertinere hujuſmodi uſurpationem caſtigare. *Alienum jus*, inquit S. Leo, *alter ſibi non audet vendicare. Suis limitibus, ſuis terminis, ſit unuſquiſque contentus, & privilegium ſibi debitum in alium transferre ſe poſſe noverit non licere. Quod ſi quis negligens Apoſtolicas ſanctiones plus gratiæ tribuens perſonali ſui honoris deſerter eſſe voluerit, privilegium ſuum in alium transferre poſſe ſe credens, non is, cui ceſſerit, ſed is, qui intra Provinciam antiquitate Epiſcopali cæteros prævenit Sacerdotes, ordinandi ſibi vindicet poteſtatem.*

CAPUT V.

Primates, & Metropolitanos, in Gallia præſertim, ſuam à ſummo Pontifice autoritatem traxiſſe.

1. PRimates illos, qui olim in variis Galliæ partibus à Romano Pontifice ad vitam dumtaxat conſtituebantur, ſuam ab eo juriſdictionem habuiſſe nemo dubitabit, qui conſtitutionis formam attenderit. Nam vicariâ tantum autoritate pollebant, ut expreſſè docent ſummorum Pontificum Epiſtolæ, quibus illa concedebatur. Sic S. Remigius à Papa Hormiſda, vel, ut alii volunt, à Symmacho in Regno Clodovei recenter ad fidem converſi; ſic Arelate Cæſarius à Symmacho, Auxanius, & Aurelianus à Vigilio, Sapaudius à Pelagio I. Virgilius à Gregorio Magno, ſic alii ab aliis in Gallia conſtituti ſunt Vicarii Apoſtolici, & S. Bonifacius in toto Regno à Zaccharia, ut ex ſummorum illorum Pontificum Epiſtolis conſtat. Ubi autem Primatus non perſonæ, ſed Sedi, ſivè perſonæ pro ſe, ac pro ſucceſſoribus datus eſt, ut Archiepiſcopo Lugdunenſi in quatuor Provincias Lugdunenſes, quæ ſunt Lugdunenſis propriè dicta, Rotomagenſis,

genſis, Turonenſis, & Senonenſis, non ideò minus debetur hæc Dignitas ſanctæ Sedis autoritati, quia cum ampliori favore conceſſa fuerit.

2. *Plenitudo poteſtatis*, inquit S. Bernardus Epiſtola 131. *ſuper univerſas orbis Eccleſias ſingulari prærogativâ Apoſtolicæ Sedi donata eſt; qui igitur huic poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit*. POTEST, SI VTILE IVDICAVERIT, NOVOS ORDINARE EPISCOPATVS, *ubi haſtenus non fuerunt. Poteſt eos qui ſunt*, ALIOS DEPRIMERE, ALIOS SVBLIMARE, *prout ratio ſibi dictaverit*, ITA VT DE EPISCOPIS CREARE ARCHIEPISCOPOS LICEAT, ET E CONVERSO, *ſi neceſſe viſum fuerit*. Eam poteſtatem Jacobus de Thermis Abbas Carolioci ejuſdem Ordinis Ciſtercienſis magis explicat in Tract. contra impugnatores exempt. & privil. *Poſſet*, inquit, *facere ex certa, & rationabili cauſa, quod in Regno, vel in Regione, ubi ſunt Patriarchæ, Primates, & Archiepiſcopi, non eſſet Primas, nec Archiepiſcopus, nec Patriarcha, ità quod omnes Epiſcopi ſibi immediatè ſubeſſent*. Et de Primatibus quidem diſquiſitio tantæ utilitatis non eſt, cùm in Galliâ, præter Lugdunenſem, qui appellationes ab aliis Provinciis etiamnum recipit, cæteri vel in ſua tantùm Provincia eo jure utantur, vel ſolo Primatis titulo ſine ulla juriſdictione gaudeant.

3. Metropolitanorum Dignitas antiquiſſima quidem eſt; à Chriſto tamen immediatè inſtituta nullibi legitur in ſacris Scripturis. Apoſtolos illius autores extitiſſe plerique conjiciunt, ex quibuſdam novi teſtamenti locis, præcipuè ex poteſtate à B. Paulo tradita B. Tito Diſcipulo ſuo, Epiſcopos, quos nomine Presbyterorum intelligit, per Civitates conſtituendi: quod Metropolitani munus eſt. *Hujus rei gratiâ reliqui te Cretæ, ut ea, quæ deſunt corrigas, & conſtituas per Civitates Presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi*. Tit. 1. Chriſtus ſolum Petrum cæteris Apoſtolis præpoſuit. Itaque nemo cæteris Epiſcopis jure Divino præeſt niſi Petri ſucceſſor.

4. Nihil autem opus eſt modò quæſtiones illas agitare, utrum illimitata reliquorum Apoſtolorum Juriſdictio fuerit tantùm delegata, an ordinaria? Utrum ex conſenſu tantùm B. Petri Epiſcopos Provinciis integris præfecerint? Utrum ſic præfectorum Epiſcoporum ſucceſſores poteſtatem ordinata ſerie accepiſſe cenſeantur ab ipſis Apoſtolis? *Cùm mani-*

ſeſtum ſit (ut verbis utamur S. Innocentii I. epiſt. prima, quæ eſt ad Decentium Eugubinum Epiſcopum) *in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Africam, atque Siciliam, Inſulaſq; interjacentes nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos venerabilis Apoſtolus Petrus*, AVT EIVS SVCCESSORES CONSTITVERINT SACERDOTES.

5. Metropoliticam Dignitatem à Romana Sede in Gallia inſtitutam fuiſſe, cùm non eſſet, ex eo etiam colligitur, quod ab ea illic reſtituta eſt, cùm defeciſſet. Cùm enim per annos ferè 60. nullos habuiſſet Metropolitanos Regnum illud, licet extarent adhuc Metropoliticæ Sedes, ſeu Eccleſiæ in primariis Provinciarum Civitatibus, implorata eſt Zachariæ ſummi Pontificis autoritas, qui eam illis Dignitatem reſtauravit per S. Bonifacium, ut ex utriuſque litteris conſtat, idque juxta preces Principum Pippini, & Carlomanni; *Franci* (verba ſunt S. Bonifacii ad S. Zachariam) *ut ſeniores dicunt, pluſquam per tempus* 80. *annorum Synodum non fecerunt, nec Archiepiſcopum habuerunt, &c.* Sanctus autem Zacharias ſcribit ad S. Bonifacium; *De Epiſcopis verò Metropolitanis id eſt Grimone, quem nos jam compertum habemus, & de Abel, & Artberto, quos per unamquamque Metropolim per Provincias conſtituiſti, hos per tuum teſtimonium* CONFIRMAMVS, ET PALLIA DIRIGIMVS, *ad eorum firmiſsimam ſtabilitatem, & Eccleſiæ Dei augmentum, ut in meliori proficiant ſtatu.*

6. Principio quidem, cùm à Romano Pontifice ordinabantur Metropolitani, non ita facilè ab iſtorum animis deleri poterat memoria receptæ ab illo autoritatis: ſed coegit locorum diſtantia, ordinationem, vel Epiſcopis comprovincialibus, vel viciniori Metropolitano permittere, ut de Metropolitanis Mediolanenſi, & Aquileienſi teſtatur Pelagius I. in epiſtola, cujus fragmentum refertur à Gratiano 24. quæſt. 1. can. 33. *Nempe is mos antiquus fuit, ut quia pro longinquitate, vel difficultate itineris, ab Apoſtolico oneroſum illis fuerit ordinari, ipſi ſe invicem Mediolanenſis & Aquileienſis ordinari Epiſcopi debuiſſent: Ità tamen ut in ea Civitate, in qua erat ordinandus Epiſcopus, alterius Civitatis Pontifex occurrere debuiſſet; ut & ordinandi electio à proprio Ordinatore, ex conſenſu univerſalis, cui præficiendus erat, Eccleſia meliùs ac faciliùs potuiſſet agnoſci, & in ſua, qui ad Epiſcopatum provehendus erat, nec tamen Ordinatori ſuo ſubdendus fuerat, ordinaretur Eccleſia.* Hanc tamen conceſſionem poſtea Sedes Apoſtolica revocavit, ut ex S. Gregorio Magno ediſcimus.

Sic

Digitized by Google

Sic enim ſcribit epiſt. 31. lib. 2. *Obitum Laurentii Eccleſiæ Mediolanenſis Epiſcopi excellentiam veſtram jam credimus cognoviſſe: & quia, quantum ex Cleri relatione didicimus in Conſtantio filio noſtro Diacono ejuſdem Eccleſiæ, omnium conſiſtit electio, neceſſe fuit pro ſervanda conſuetudine militem Eccleſiæ noſtræ dirigere, qui eum, in quo omnium voluntates, atque conſenſum concorditer convenire cognoverit, à ſuis Epiſcopis, ſicut vetus mos exigit,* CVM NOSTRO TAMEN ASSENSV *faciat conſecrari.* Et lib. 2. epiſt. 68. quæ eſt 29. indictionis undecimæ: *Latorem præſentium Joannem Subdiaconum noſtrum ad hoc, Deo favente, tranſmiſimus, ut electum veſtrum ſuâ imminentiâ Dei Omnipotentis ſolatio ſecundùm morem prædeceſſoris ejus faciat Epiſcopum conſecrari. Nam ſicut ab aliis noſtra exigimus, ita ſingulis ſua jura ſervamus.* Denique epiſt. 65. lib. 8. quæ eſt ad Mediolanenſes: *Ut igitur in ordinando eo, qui à vobis electus eſt, nulla poſſit mora contingere, Pantaleonem Notarium noſtrum tranſmiſimus, qui eum, ut moris eſt,* ANNVENTE CONSENSVS NOSTRI AVTORITATE *faciat conſecrari.*

7. In Illyrico Vicarius Apoſtolicus, Epiſcopus ſcilicet Theſſalonicenſis Metropolitanos ordinabat, & ab eis conſulebatur in ſingulorum Epiſcoporum ordinatione, ut ex pluribus Summorum Pontificum litteris edocemur, præſertim è S. Leonis Epiſtola ad Anaſtaſium Epiſcopum Theſſalonicenſem, ad quem ſic ſcribit: *Nullus te inconſulto per illas Eccleſias ordinetur Antiſtes: ita enim fiet, ut ſint de eligendis matura judicia, dum tua dilectionis examinatio ſcrmidetur. Quiſquis verò à Metropolitanis Epiſcopus* CONTRA NOSTRAM PRÆCEPTIONEM *præter tuam notitiam fuerit ordinatus, nullam ſibi apud nos ſtatus ſui noverit eſſe firmitatem, eoſq́, uſurpationis ſuæ rationem, qui hoc præſumpſerint reddituros. Singulis autem Metropolitanis, ſicut poteſtas iſta committitur, ut in ſuis Provinciis jus habeant ordinandi, ita eos Metropolitanos* A TE VOLVMVS ORDINARI. In Synodo Rom. collect. Holſten. n. 24. vide etiam epiſt. 84. ejuſdem Sancti cap. 6. Ex qua Epiſtola, & ex aliis ejuſdem, ac ſubſequentium Pontificum apertiſſimè conſtat totam Epiſcopi Theſſalonicenſis in reliquos Illyrici Metropolitanos autoritatem à Romano Pontifice pependiſſe, non ab illo imaginario Patriarchatu, quem ei affinxerat Petrus de Marca lib. 6. de Concor. Sacerd. & Imper. cap. 5. n. 3. quod ſe alibi accuratè explicare aſſerit, quodque potiùs improbare videtur in diſſertatione de Primatu Lugdunenſi, & cæteris Primatibus, quæ ad-

Digitized by Google

adjuncta eſt à Philippo Labbe Concilio Claromontano ſub Urbano II.

8. Hoc juriſdictionis ſuæ exercitium, & autoritatis ſignum in Illyrico ſibi reſervandum duxit Romanus Pontifex, veritus fortaſſe, ne accideret aliquando quod re ipſa tandem contigit, ut Epiſcopus Conſtantinopolitanus Imperatorum potentiâ partem illam Patriarchatus Occidentalis, Conſtantinopoli, quàm Romæ viciniorem, invaderet. In aliis autem Occidentis Provinciis, in quibus ſimilis uſurpatio non timebatur, quibuſque propter diſtantiam promptè providere non poterat Eccleſia Romana, permiſſa eſt, ut diximus, Metropolitanorum ordinatio Epiſcopis comprovincialibus, aut Metropolitanis vicinioribus.

CAPUT VI.

De eodem argumento, ſcilicet dependentiâ Metropolitanorum à ſancta Sede.

1. QUod fuerit in Gallia primis ſæculis Metropolitarum à ſancta Sede dependentiæ ſignum, non ita liquet, ſed cùm reſtituta fuit in eo Regno à Zacharia Pontifice Dignitas illa, conceſſum eſt, ut ſuprà diximus, Metropolitanis pallium, quod collationem poteſtatis ſignificabat.

2. Illuſtriſſimus quidem Petrus de Marca ſemper ſolicitus, ne Summi Pontificis autoritas nimis excreſcat, & S. Bonifacio illius augendæ & Epiſcopis Gallicanis impediendi augmenti conſilium tribuit, quod iſti pallium ab illo impetratum acceptare differrent: *Bonifacius eos* (inquit Marca de Metropolitanis loquens lib. 6. cap. 7. §. 4.) *coegit illud (pallium) à Romana Sede quærere, ut eâ ratione illos magis obnoxios eſſe faceret ei Sedi, ac præcipuo quodam jure Epiſcopo Romano ſubjiceret. At illi, quibus unicus metus erat, ne novitate illa adigerentur ad inſolitam quamdam reverentiam in Sedem Apoſtolicam, ac ne inſuper exciderent ab ea autoritate, quam Canones tribuunt Metropolitanis, in ambiguo fuere, an promiſſis ſtare deberent.* Sed eam Francorum difficultatem ex eo ortam eſſe, quod rumor ſparſus eſſet, Summum Pontificem pro palliis pecuniam accipere, innuit

innuit ipſemet Zacharias epiſt. 5. Poſtquam enim ſuam ſignificavit admirationem de reſtricta trium palliorum petitione ad unius poſtulationem, ſtatim ſubjungit : *Reperimus etiam in memoratis tuis litteris, quæ nimis animos noſtros conturbant, quod talia à te nobis referantur, quaſi nos corruptores ſimus Canonum, & Patrum reſcindere traditiones quæramus; ac per hoc, quod abſit, cum noſtris Clericis in Simoniacam hæreſim incidamus, accipientes, & compellentes, ut hi, quibus pallia tribuimus, nobis præmia largiantur, expetentes ab illis pecunias. Sed chariſſime Frater*, &c.

3. *In Pallio*, ut ſcribit Paſchalis II. ad Archiepiſcopum Poloniæ apud Baronium ad annum 1102. *Plenitudo conceditur Pontificalis officii, quia juxta Sedis Apoſtolicæ, & totius Eccleſiæ conſuetudinem, antè acceptum pallium Metropolitanis minimè licet, aut Epiſcopos conſecrare, aut Synodum celebrare.* Conſentiunt cæteri Pontifices, ut S. Gregorius Magnus, cujus verba ſuprà retulimus, & Nicolaus I. cujus ſunt iſta ; *Sanè interim non in Throno ſedentem* (Patriarcham, vel Archiepiſcopum) *&, præter Corpus Chriſti, non conſecrantem, priùs quàm pallium à Sede Romana percipiat, ſicuti Galliarum omnes & Germaniæ, & aliorum Regionum Archiepiſcopi agere comprobantur.* Nicolaus I. in reſponſione ad conſul. Bulg. cap. 73.

4. Metropoliticæ Dignitatis confirmationem à Patriarchis pendere, ac pallium ejus confirmationis ſignum eſſe ſupponit evidenter octava Synodus Oecumenica his verbis Canonis 17. *Priſcam conſuetudinem decernit in omnibus conſervari, ita ut earum* (Sedium Patriarchalium) *Præſules univerſorum Metropolitanorum, qui ab ipſis promoventur, & ſive per manus impoſitionem, ſive per pallii dationem Epiſcopalis Dignitatis firmitatem accipiunt, poteſtatem habeant, videlicet, ad convocandum eos, urgente neceſſitate, ad Synodalem conventum, vel etiam ad coërcendum illos, & corrigendum, cùm fama eos ſuper quibuſdam delictis forſitan accuſavit.*

5. Cæterùm Paſchalis II. in Epiſtola mox laudata ſuſpicionem amovet, quam aliqui, ut Marca loco ſuprà citato concipiebant, pallii conceſſionem eo ſpectare, ut protenderetur ſummi Pontificis autoritas ; aſſerit enim nihil exigi, quod ab omnibus Epiſcopis non debeatur, etiamſi non requireretur ; *Quod non, etiam præter exactionem noſtram, ab omnibus debeat Epiſcopis obſervari.*

6. Nicolaus I. Hincmaro Archiepiſcopo Remenſi privilegia Sedis ſuæ confirmari poſtulanti appoſitè reſpondet epiſt. 28.

Digitized by Google

iniquè impugnari ab illo Archiepiſcopo privilegia Eccleſiæ Romanæ, ſine quibus conſtare non poſſent Eccleſiæ Remenſis privilegia; *Privilegia præterea ab Apoſtolica Sede veſtra Eccleſia confirmanda depoſcitis, qui tamen noſtra privilegia, quantum in vobis eſt, infirmare ſatagitis. Portum ſalutiferum, ſanctam Romanam Eccleſiam appellatis, qui tamen in eo ne aliqui ſalventur, quantum poteſtis, ſatagere procuratis. Quomodò, rogo, privilegia tua ſtare poterunt, ſi ita privilegia illa caſſentur*, PER QVÆ TVA PRIVILEGIA INITIVM SVMPSISSE NOSCVNTVR. Idipſum agnovit ipſe Remenſis, quandoquidem ſcripſit ad Nicolaum Papam; *Favente Domino in hac devotione manebo ſciens privilegium Metropolitanæ Sedis Remorum, cui me Divina dignatio ſervire diſpoſuit, in ſummo privilegio ſanctæ Sedis Romanæ manere, & privilegium eſſe Sedis Romanæ, ſi ſuâ autoritate privilegium ſibi ſubjectæ Sedis fecerit vigere, & ſtuduerit confirmare.*

7. Itaque cùm Metropolitanis negata eſt à Suffraganeis debita obedientia, invocata eſt Sedis Romanæ autoritas, ut inde robur, & auxilium acciperent privilegia Metropolitica, unde originem duxerant. Exemplum ſuppeditat epiſtola Joannis XIII. ad Epiſcopos Britanniæ, hæc inter alia continens; *Arduinus Turonenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, veniens ad Apoſtolorum Limina Romam oratum, interpellavit nos, quod jura ſui Archiepiſcopatus, quæ ab antiquis temporibus* PER DECRETA SANCTORVM PONTIFICVM SANCTÆ ROMANÆ MATRIS ECCLESIÆ *ſuis prædeceſſoribus conceſſa & confirmata fuerunt, à veſtro Archiepiſcopo ſublata videntur, &c.*

8. Sed, ut redeamus ad Metropolitanum Remenſem. (Divina enim providentia illos ipſos, qui ſanctæ Sedis autoritatem ægrè ferunt, aut laturi ſunt, ad illam confugere non rarò compellit, ut quam ſponte agnoſcere recuſant, vel inviti fateantur.) Hincmarus qui contra ſanctam Sedem tam frequenter recalcitraturus erat, non aliter ſuam Dignitatem ſecurè poſſidere potuit, quàm obtentâ Romani Pontificis confirmatione: & ne cauſari poſſet, adhibitam à ſe hanc cautelam ex prudentia, ob privatam neceſſitatem; eâ occaſione ſummi Pontificis poteſtatem profeſſi ſunt omnes Epiſcopi Gallicani, ut perhibent acta ſecundi Concilii Sueſſionenſis anni 853. parte tertia, his verbis; *porrexit etiam (Hincmarus) Epiſtolam totius Galliæ Epiſcoporum manibus ſubterſcriptam*

ad

Digitized by Google

ad Apoſtolicam Sedem pro confirmatione ipſius ordinationis. Quæ de Metropolitanis dicta ſunt, ex iis, quæ poſtea de Epiſcopis dicentur, plurimum lucis accipient, ac validè confirmabuntur.

CAPUT VII.

Cur in diſceptationibus de juriſdictione conſuetudo pro lege habita fuerit?

1. IN omni controverſiarum genere poſſeſſio, præſertim ſi ſit antiqua, & pacifica plurimùm valet ad movendos in eam partem Judicum animos. In decidendis de juriſdictione quæſtionibus, ea quaſi unica regula fuit omni ferè tempore obſervata à Conciliis, & à ſummis Pontificibus, ut antiqua conſuetudo retineretur. Ita cùm Meletius Lycopolitanus in Thebaidis, ac vicinæ Ægypti Eccleſias à Patriarchatu Alexandrino diſtractas, juriſdictionem uſurpaſſet, Concilium Nicænum illam injuriam reparavit hoc Canone, qui ſextus eſt, & ſic incipit; *Antiqua conſuetudo ſervetur per Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim; ita ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem, &c.* Ita etiam licet Patriarcha Antiochenus Joannes nomine, Concilio Epheſino eſſet infeſtus, Concilium tamen Eccleſias Cypri, quæ ab illo in ordinationibus Epiſcoporum nequaquam pendere aſſerebantur, noluit liberas declarare, niſi facto diligenti examine, atque ſub conditione, ut patet ex actis Synodalibus, & ex Decreto ea de re edito; *Si non eſt vetus mos, quod Epiſcopus Antiochenus ordinet in Cypro, ſicut libellis, & propriis vocibus docuerunt religioſiſſimi viri, qui ad Sanctam Synodum acceſſerunt, habebunt jus ſuum intactum, & inviolatum, qui ſanctis in Cypro Eccleſiis præſunt, ſecundùm Canones SS. Patrum, & veterem conſuetudinem per ſe ipſos ordinationes religioſiſſimorum Epiſcoporum facientes.* Occurrunt alia paſſim in actis Conciliorum, & in litteris ſummorum Pontificum, quæ congerere ſuperfluum eſſet, cùm à nemine negetur, vindicatam acriter fuiſſe in hujuſmodi contentionibus conſuetudinem. Sed inquirenda eſt cauſa illius praxeos.

2. Poſſet enim aliquis hinc ſuſpicari Patriarchas, alioſque

Digitized by Google

Antiſtites ſuam juriſdictionem non B. Petro, vel reliquis Apoſtolis, eorumve ſucceſſoribus debere, ſed uſui, ſeu communi majorum conſenſui. Verùm depellitur hæc ſuſpicio ex ipſiſmet Canonibus, Decretis, & Decretalibus illas controverſias dirimentibus. Nec enim cujuſvis conſuetudinis habuerunt rationem, ſed ejus, quam conſtaret ab Apoſtolis ortam, vel quæ, propter ſuam antiquitatem, hominum memoriam excedentem, ab illis orta præſumeretur. Id inſinuatur Can. 6. Concilii Nicæni his verbis; *Antiqua conſuetudo*: ut ex illorum comparatione cum ſimilibus Concilii Epheſini infrà patebit: hæc ejuſdem Canonis verba; *Quandoquidem & Epiſcopo Romano hoc eſt conſuetum*; ſive; *Quia & urbis Romæ Epiſcopo parilis mos eſt*, quæ immediatè ſequuntur poſt iſta; *Ut Alexandrinus Epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem*, ita interprætatur Joannes Cabaſſutius Presbyter Congregationis Gallicanæ Oratorii Domini Jeſu, in notitia Conciliorum cap. 18. alterius edit. *Sic intelligenda ſunt*, inquit, *ut ideo præfata in Ægyptum, Lybiam, & Pentapolim Alexandrino Præſuli competat authoritas*, QVIA ID EI PRIMVS TRIBVERE SOLET ROMANVS EPISCOPVS, puta quia conſentit, ut Juriſdictio à B. Petro primis Antiochiæ Patriarchis impertita, ad eorum ſucceſſores tranſeat, qui ſenſus, ſi recipiatur, nulla ſupererit de jure Summi Pontificis dubitatio, etiam ubi ſolius fiet mentio conſuetudinis.

3. Porrò in Concilio Epheſino Epiſcopi Cyprii affirmarunt, non ſolùm conſuetudinem eſſe, ut in ea Inſula Metropolitani ordinarentur à Suffraganeis, ſed etiam eam conſuetudinem ab Apoſtolis eſſe profectam. *A ſanctis Apoſtolis*, inquit Zenon Epiſcopus Curienſis, *nunquam poſſint oſtendere quod adſuerit Antiochenus, & ordinaverit, vel communicaverit unquam Inſulæ ordinationis gratiam, neque alius quiſquam .... nunquam vel adſuit, vel ordinavit, neque in Metropoli, neque in alia Civitate, ſed Synodus noſtra Provinciæ congregata conſtituebat Metropolitam.* Libellus autem ipſorum Epiſcoporum Cypri, Concilio in actione ſeptima oblatus, hæc inter alia continet; *Ideò obſecramus & ad ſancta veſtra genua procidimus, ut Canonicâ ſententiâ etiam nunc ſicut initio à temporibus Apoſtolorum, & conſtitutionibus, & Canonibus ſanctiſſimæ & magnæ Synodi Nicænæ illæſa, & ſuperior inſidiis & potentiâ permaneat noſtra Cypriorum Synodus.* Poſt multas interrogationes & reſponſiones Concilium, ut ſuprà diximus

Digitized by Google

mus. rem definivit ſub conditione, *Si non eſt vetus mos, quod Epiſcopus Antiochenus ordinet in Cypro, &c.* Quod autem *per veterem morem*, ſeu, ut habet Canon Nicænus, *per antiquam conſuetudinem* ſignificetur ea, quæ ab ipſa Eccleſiarum fundatione derivata eſt, explicant non ſolum verba Epiſcoporum Cypri mox relata; *Sicuti initio à temporibus Apoſtolorum*; ſed etiam quæ illis reſpondent verba ſequentia prædicti Decreti Epheſini, quod deinde ad omnes Eccleſias extenditur; *Iſtud autem etiam in aliis Diœceſibus, & in omnibus Provinciis ſervetur, ut nullus piiſſimorum Epiſcoporum aliam Provinciam occupet, quæ antea & ab initio ſub ſua, vel Anteceſſorum ſuorum poteſtate non fuerit .... Placuit igitur ſanctæ Synodo ut unicuique Provinciæ pura & inviolata*, QVÆ IAM INDE AB INITIO HABVIT, *ſua jura ſerventur*, IVXTA VETEREM CONSVETVDINEM. Notanda ſunt verba illa, QVÆ IAM INDE AB INITIO HABVIT, quibus reſpondent iſta IVXTA VETEREM CONSVETVDINEM.

4. Sed quare conceſſionis Apoſtolorum non eſt potius facta mentio in hujuſmodi judiciis, quam conſuetudinis? Cur v. g. Canon ſextus Nicænus Patriarchæ Alexandrini poteſtatem in Eccleſias à Meletio uſurpatas non retulit ad B. Petrum, à quo S. Marcus Alexandriæ præfectus eſt, ſed ad antiquam conſuetudinem? Multiplex eſt ratio. Prima quia non ita facilè ſcitu erat, à quo quæque fundata fuiſſet Eccleſia; qui ei limites præfixi, quæ autoritas conceſſa; & alia id generis: conſuetudo autem antiqua ſignum erat, omnia, ita ut erant, fuiſſe ab initio, vel poſtmodum legitimè conſtituta. Secunda ratio erat, quia Pontifices & Epiſcopi, quæcumque ab Apoſtolis, & à propinquioribus illorum ſucceſſoribus geſta fuerant, quaſi à Spiritu ſancto ſpecialiter dirigente ſuggeſta maximè venerabantur; ideoque nihil innovari volebant, non ſolùm circa ea, quæ certum erat fuiſſe ab Apoſtolis, vel Apoſtolicis viris ordinata, ſed etiam quæ ex antiqua conſuetudine conjiciebant tam præſtantes habuiſſe Autores. Tertia quia cùm omnes Apoſtoli (B. Petro excepto) fuiſſent æquales, etiam ſi conſtitiſſet à quo quæque Eccleſia fuiſſet fundata, inde tamen eorum inter ſe prærogativæ cognoſci non potuiſſent; itaque certior, & compendioſior via terminandarum litium erat, ut

Digitized by Google

ut conſuetudo antiqua ſtaret. Hinc oritur quarta ratio, quia ſcilicet judiciis, quæ ſecundùm antiquam conſuetudinem feruntur, libentius partes acquieſcunt; quod nimirùm ex omnium conſenſu in pari cauſa melior ſit conditio poſſidentis. Par autem cauſa facilè judicatur, cùm obſcura ſunt utrinque jura, & incertæ rationes. Unde ad poſſeſſionem, ſeu conſuetudinem neceſſariò recurrendum eſt. Denique non eſt efficacior ratio fovendæ pacis, & tranquillitatis, quàm obſervatio conſuetudinis, *ipſa quidem mutatio conſuetudinis*, ut ſcribit S. Auguſtinus ad Januarium epiſt. 118. *etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat.*

5. Non igitur ad conſuetudinem, ſeu uſum attenditur, quaſi ad cauſam juriſdictionis, ſed potius tanquam ad effectum & ſignum illius. Nec inde colligitur non pendere illam à B. Petri Succeſſoribus, ſed B. Petri ordinationem, ac diſpoſitionem ab ejus Succeſſoribus, & à tota Eccleſia religioſiſſimè cuſtodiri, dum ſcitur; atque ut cognoſcatur, per conſuetudinem antiquam inveſtigari. Nam *nullâ poteſt conſuetudine introduci, quod aliquis præter ſui Superioris licentiam Confeſſorem ſibi eligere valeat, qui eum poſſit ſolvere vel ligare.* Cap. *Si Epiſcopus.* de pœnit. & remiſſion. in 6. quod etiam dicendum de aliis juriſdictionis actibus.

CAPUT VIII.

Utrum juriſdictio Epiſcoporum ſit à Deo immediatè.

2. EArum Dignitatum, quas à Chriſto ipſo inſtitutas fuiſſe in Scripturis ſacris non legimus, acceptas Eccleſiæ referre non eſt admodum difficile: præcipuaſque in earum inſtitutione partes B. Petro, ejuſque Succeſſoribus adſcribere par eſt, vel etiam omninò neceſſarium, ſaltem quantum ad eas Regiones, in quibus ſoli Eccleſias fundarunt. Verùm quia Epiſcopatus Chriſtum habet autorem, contendunt aliqui juriſdictionem Epiſcopalem, non ſolùm in communi, ſed etiam Epiſcopi uniuſcujuſque, à Deo eſſe immediatè.

2. Abſtinuiſſemus ab hujus quæſtionis tractatione, non ſolùm

ſolùm propter ejus difficultatem ; ſed etiam , quia cùm ſacrum hunc Ordinem maximè veneremur, & venerandum omnibus cupiamus , diſplicent nobis , quæcumque venerationem illam poſſunt quavis occaſione imminuere ; niſi animadvertiſſemus illuſtriſſimos Epiſcopos Pariſiis congregatos ſuam in Deum juriſdictionem referre tum maximè conatos , cùm juſtis Summi Pontificis Decretis repugnabant , quaſi ab ea cenſura tuti videri vellent , autoritatem nimirùm ſuam non à ſancta Sede , ſed à Chriſto habentes , cui nequeat Summus Pontifex derogare ; imò nec modum ponere , niſi certo ordine ac cum certis formulis , quas ipſimet , quorum intereſt , impediant.

3. Poteſtatem juriſdictionis , abſolutè , ac in ſe conſideratam à Chriſto ipſo fuiſſe inſtitutam teſtantur hæc Evangelii verba : *Amen dico vobis , quæcumque alligaveritis ſuper terram , erunt ligata & in Cœlo : & quæcumque ſolveritis ſuper terram , erunt ſoluta & in Cœlo. Matt.* 18. *verſ.* 18. Quamobrem etiam Præsbyteri ex Epiſcoporum commiſſione confeſſiones audientes, dum quempiam abſolvunt , ex præſcripta in Rituali forma , ſe id autoritate Chriſti præſtare declarant. *Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat , & ego autoritate ipſius te abſolvo ab omni vinculo excommunicationis , &c.* Equidem quis poteſt peccata dimittere , niſi ſolus Deus ? Quis niſi ſolus Deus poteſt illorum dimittendorum facultatem tribuere ? Concil. Trid. ſeſſ. 23. de ref. expreſsè declarat quòd *Presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſolvendi poteſtatem accipiunt.*

4. Sed quantùm ad propagationem , ſeu communicationem juriſdictionis, prout ab ordine diſtinguitur , ſi , ut communiter explicatur , nihil aliud ſit , quàm aſſignatio , & ſubjectio ſubditorum , in quos exerceatur à Chriſto inſtituta regendi populi autoritas, non videtur poſſe cujuſvis Epiſcopi juriſdictio ad Chriſtum immediatè referri. Quod enim hi , vel illi fideles ad hanc Diœceſim pertineant , ex inſtitutione Divina non provênit. Chriſtus Eccleſiam ſuam in Patriarchatus , Provincias , Diœceſes , aut Parochias non diſtribuit. Facta eſt ergo hæc ſubditorum aſſignatio ab Apoſtolis , præſertim à B. Petro , vel ab ejus Succeſſoribus , quando Epiſcopis quos mittebant , certam aliquam Parochiam , Provinciam , vel Diœceſim regendam aſſignarunt , eaque aſſignatio ad Epiſcoporum

Digitized by Google

rum ſic miſſorum ſucceſſores tranſiit, ut ſcilicet eam Provinciam, vel Diœceſim, non aliam, ſubditam haberent. Quod quid aliud eſt, quàm juriſdictionem accipere, in eo ſenſu, quem ſuprà diximus? Hæc enim Parochiarum, vel Provinciarum diſtinctio, non ad ſolam politiam externam pertinet, ſed ut valeant, quæ ab Epiſcopis conſtituuntur ordinationes aut cenſuræ, & quæ conceduntur diſpenſationes, abſolutiones, & alia hujuſmodi, quæ nullius eſſent momenti, ſi ab Epiſcopis præſtarentur extra propriam Parochiam, ac erga ſibi non ſubditos.

5. Itaque dum à ſummo Pontifice uniuntur Epiſcopatus, confertur juriſdictio Epiſcopo; quandoquidem ei ſubjiciuntur fideles, in quos poteſt poſt unionem, cùm antea non poſſet, munia Epiſcopalia exercere; cùm autem dividuntur Epiſcopatus, ſubtrahuntur Epiſcopo ſubditi, in quos jam non poterit, cùm poſſet anteà, juriſdictione uti. Sicut ergo inſtitutis jam Epiſcopatibus Papa unione, vel diviſione juriſdictionem Epiſcoporum auget, vel minuit; ita dum Epiſcopatus primò conſtituit, juriſdictionem primis Epiſcopis contulit: Qui autem Epiſcopatum deinde adepti ſunt, vel à Romano Pontifice promoti ſunt, atque ita juriſdictionem ab eo immediatè receperunt: vel ab iis conſtituti ſunt, quibus ſummus Pontifex hanc conceſſerat facultatem, atque adeo per ſummi Pontificis autoritatem.

6. Indubitatum eſt poſt Concilium Tridentinum, poſſe ſummum Pontificem certorum caſuum abſolutionem ſibi reſervare: ita ut, ſi poſt illam reſervationem Epiſcopi abſolvere tentarent, etiam proprios Diœceſanos, nihil efficerent: Poteſt, factâ reſervatione Epiſcopo facultatem impertiri ab illis caſibus abſolvendi. Non poſſet autem ſummus Pontifex in hujuſmodi caſibus juriſdictionem Epiſcopis adimere, vel concedere, ſi eam à jure Divino haberent; non poſſet fideles ſubditos, non ſubditos, quantum ad caſus reſervatos efficere, ſi Deus ipſe ſubdidiſſet.

7. Poteſt etiam ſummus Pontifex, dum juſta intercedit cauſa, juriſdictionem Epiſcopis auferre, eos deponendo; immò poteſt, licet non debeat, etiam ſine cauſa juriſdictionem reſtituere, illos in priſtinum ſtatum reponendo. Pendet ergo illo-

Digitized by Google

illorum Juriſdictio à ſummo Pontifice. Ideò licet Euchariſtiam validè conficiant, quantumvis juſtè à Pontifice prohibiti, & quantumvis conficientes peccent; ſolvere tamen, vel ligare in neutro foro poſſunt, juſtè vetante ſummo Pontifice, quia ſcilicet primum eſt de jure Divino, ſecundum, quantùm ad materiam, in quam exercendum eſt, à ſummo Pontifice derivatum.

8. Nec dicas datam eſſe ſummo Pontifici totius Eccleſiæ curam, ita ut poſſit ſecundum rectam rationem, & præſcriptum ſacrorum Canonum, Epiſcopos corrigere, ſibi caſus reſervare, Epiſcopatus unire, vel dividere; hinc tamen non rectè inferri juriſdictionem, quam Papa demit, antea dediſſe: ſicut enim poteſt Judex per ſuam ſententiam vitam auferre, quam non dederat: ita & Pontifex Epiſcopalem juriſdictionem, quam non communicaverit, tollere poteſt, in pœnam criminis. Sed maxima diſparitas eſt. Poſſunt enim Judices vitam auferre tantum, non ablatam reddere, quia nec dare poterant. Papa verò ut jam diximus, juriſdictionem tollit, & ſublatam reddit; quod datam ab eo fuiſſe arguit.

9. Reſpondebis, Papam quidem poſſe juſtâ de cauſâ Epiſcopos juriſdictione ſpoliare, non autem ſine cauſa; quod ſignum eſt illam à Deo, non autem à Pontifice, ſaltem abſolutè, pendere. Si enim Epiſcopus injuſtè deponatur, validè ſuâ juriſdictione uti poterit, etiam invito ſummo Pontifice. Sed ex eo argumento iſtud tantùm efficitur, ſummum Pontificem non adeo eſſe liberum, ad tollendam juriſdictionem, ubi eam largitus eſt, ut ad retinendam, antequam impertitus fuerit, quod nemini mirum videri debet; cùm etiam in regimine politico judices quidem delegati revocentur ad nutum; ordinarii autem, non ſine cauſa, ut ſæpe præjudicatum eſſe legimus in Senatus-Conſultorum collectoribus, adverſus Dominos temporales; imò etiam aliquandò adverſus Epiſcopos, aut alios Superiores Eccleſiaſticos.

10. Gallicani Præſules litteras, quibus Beneficia Parochialia conferunt, eâ formâ conficiunt, quâ Theologorum Pariſienſium opinioni, juriſdictionem Parochorum de jure

Divino eſſe aſſerentium, non aſſentiri ſe ſignificant, ſed potius ſe juriſdictionem Parochis tribuere, dum Parochiam conferunt; ejus tamen ſine cauſa revocandæ facultatem omninò non habent. Uterentur enim non rarò. Reponent fortaſſis id ita ab Eccleſia ſtatutum eſſe, ac ob defectus ſimilis ſtatuti ſe reliquis Presbyteris Beneficium non obtinentibus liberrimè juriſdictionem vel negare vel annuere, vel auferre, vel prorogare: ſed ſi à Deo provenit, quod Epiſcopi juriſdictionem Parochis impertiant, quomodo ab Eccleſia coarctari poteſt hæc eorum facultas? Porrò non minus ab Epiſcopo conferri videtur juriſdictio Sacerdoti, dum ad vitam, quàm dum ad tempus tantùm conceditur, licet in primo caſu difficiliùs revocetur.

11. Plurimùm deſudavit Illuſtriſſimus Petrus de Marca lib. 1. cap. 7. & alibi in reſtringendis ordinationibus Metropolitanorum & Epiſcoporum à Romano Pontifice conſecrandorum intra Regiones ſuburbicarias, volens ſcilicet juxta Ruffini, & interpretis Dionyſio antiquioris verba, Canonem 6. Concilii Nicæni comparationem inter Patriarchas Alexandrinum, & Romanum, ita inſtituiſſe, ut Alexandrinus in toto ſuo Patriarchatu eamdem obtineret poteſtatem, quam Romanus, non in toto Occidente, ſed in ſolis Eccleſiis ſuburbicariis, in quibus & ordinationes Epiſcoporum faciebat, & congregationes Synodorum; quo diſcrimine videtur inſinuare majorem eſſe ſummi Pontificis, etiam tanquam Patriarchæ Occidentis, autoritatem in ſuburbicarias quàm in reliquas Occidentis Eccleſias. Unde poſſet fortaſſe aliquis ſuſpicari Epiſcoporum ſuburbicariorum juriſdictionem à Patriarcha Romano, à quo ordinantur, pendere; non autem aliorum v. g. Gallicanorum.

12. Sed impoſſibile eſt, quantumcumque ſe torqueat Marca, & quamcumque amplectatur Regionum ſuburbicariarum acceptionem, cùm eas de toto Occidente nolit intelligere, ut poſſit aliquam Imperii diviſionem aſſignare, in qua ſuburbicariæ regiones exactè Eccleſias omnes complectantur, quarum Epiſcopos Romanus Pontifex ordinabat. Res eſt evidens, ſi Regiones ſuburbicariæ juxta magis propriam acceptionem intra centenarium ab urbe milliarium concludantur, idque

fateri

fateri videtur ipſe Marca num. 6. cùm locis ſuburbicariis etiam totam Metropolim Romanam non comprehendi agnoſcit. *Per loca ſuburbicaria*, inquit, *Regiones illas quatuor intellexit, quæ aliquot Civitatibus adjectis integram Metropolim Romanam è 69. Epiſcopatibus conflatam conſtituunt.* Sed quid de Eccleſiis Mediolanenſi, & Aquileinſi dicet, ac de toto Illyrico?

13. Veram diſcriminis in Epiſcoporum Occidentalium ordinatione rationem jam aſſignavimus, quod nimirùm Gallia, & aliæ Patriarchatûs Occidentalis Provinciæ ita erant Româ remotæ, ut ordinandi Epiſcopi commodè illuc accedere non poſſent, nec tam erant alteri Patriarchæ vicinæ, ut uſurpationis eſſet periculum: quare permiſſa eſt Metropolitanis Epiſcoporum, & Epiſcopis Metropolitanorum ordinatio, vel Metropolitanis vicinis invicem. Cum enim Patriarcharum jure contineantur Epiſcoporum ordinationes, ut probat ipſemet Marca eodem cap. 7. num. 1. & 2. cur Patriarcha Romanus eâ facultate ſolus careret in maxima ſui Patriarchatûs parte, qui & cæteris Patriarchis Dignitate Patriarchali æqualis eſt, & univerſali Primatu illis ſuperior. Equidem Venerabilis Beda in hiſt. Eccleſ. gentis Anglorum lib. 3. cap. 29. & alibi tradit Epiſcopos Anglicanos Romæ ordinari ſolitos: libro autem 2. cap. 18. permiſſam ſeu renovatam ab Honorio I. Epiſcopis Dorovernenſi & Eboracenſi ordinationem Epiſcopi in locum præmortui. *Vice B. Petri Apoſtolorum Principis*, inquit Honorius epiſt. 6. à Beda relatâ, *autoritatem tribuimus, ut quando unum ex vobis divina ad ſe juſſerit gratia vocari, is, qui ſuperſtes fuerit, alterum in loco defuncti debeat Epiſcopum ordinare. Cauſam quam diximus affert, quia ut & vobis concederemus, longa terrarum mariſq; intervalla, quæ inter nos ac vos obſiſtunt, ad hæc nos condeſcendere coegerunt; ut nulla poſſit Eccleſiarum veſtrarum jactura per cujuslibet occaſionis obtentum pervenire.*

14. Quid quod in aliis Patriarchatibus habenda erat etiam ratio diſtantiæ locorum, pro quibus ordinandi erant Paſtores, ut docet S. Innocentius I. epiſt. 18. quæ eſt ad Alexandrum Antiochenum. *Itaque*, inquit, *arbitramur frater chariſſime, ut ſicut Metropolitanos autoritate ordinas ſingulari, ſic & cæteros non ſine permiſſu, conſcientiaq; tua ſinas Epiſcopos procreari. In quibus hunc modum rectè ſervabis, ut longè poſitos litteris datis, ordinari cenſeas ab his, qui nunc eos*

Digitized by Google

ſuo tantum ordinant arbitratu: vicinos autem, ſi eſtimas, ad manus impoſitionem tuæ gratiæ ſtatuas pervenire.

15. Præterea ſi juxta regulam à Marca propoſitam, & plurimum commendatam; *qui pertinet ad Synodum pertinet ad conſecrationem.* Nonne ſummi Pontifices Gallicanos Epiſcopos ad Concilium Romam evocarunt, aliquando cum Italiæ tantùm, aliquando cum aliarum Provinciarum Præſulibus? Id de S. Damaſo teſtatur his verbis Theodoretus, Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ lib. 2. cap. 22. *Fuit autem ſcriptionis princeps Damaſus, vir variis virtutum generibus ornatus, qui poſt Liberium Præſulatum Romanæ Eccleſiæ ſortitus eſſet. Cum hoc faciebant ergò Epiſcopi Italiæ, & Galatiæ, quæ nunc Gallia appellatur, congregati Romæ, quorum, & ipſorum nomina exponere nimis longum arbitratus ſum.*

16. Epiſtolæ Synodicæ Agathonis Papæ & Romanæ Synodi 125. Epiſcoporum, quæ fuit velut inſtructio Legatorum, qui miſſi ſunt ad Synodum ſextam celebrandam, ſuperſcriptio erat iſta: *Piiſſimis, &c. Agatho Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, cum univerſis Epiſcopis ſubiacentibus Concilio Apoſtolicæ Sedis.* Ei autem ſubſcripſerunt inter alios Adeodatus Epiſcopus Eccleſiæ Leucorum, Felix Epiſcopus Arelatenſis, & Taurinus Diaconus Eccleſiæ Telonenſis Legati Synodi per Galliarum Provincias conſtitutæ.

17. Sicut autem propter locorum diſtantiam non ita frequenter vocati ſunt Epiſcopi Gallicani ad Concilium Romanum, ita eâdem de cauſa illorum ordinationem ſibi non reſervavit Pontifex Romanus.

CAPUT IX.

Confirmatur Juriſdictionem Epiſcoporum à Summo Pontifice pendere.

1. EPiſcopalem Ordinem ſine titulo, id eſt ſine aſſignata plebe, quæ regenda ſit, atque adeo ſine juriſdictione conferri validè poſſe, quamvis non expediat, docet Joannes Gerſonius tractatu de ſtatibus Eccleſiaſticis conſiderat. 8. de ſtatu Prælatorum. *Status Epiſcopalis*, inquit, *licet eſſe poſſit in aliquo ſine*

Digitized by Google

ſine plebe, & ſine uſu, vel exercitio, hoc fieri non convenit, quia vanum & monſtruoſum in Eccleſia videretur; quoniam fruſtra eſt poteſtas, cui non ſubeſt operatio. Ubi notanda eſt diſtinctio inter *non habere plebem, & non habere uſum, vel exercitium*; Ne quis verba Gerſonii accipiat de Epiſcopis, quos Titulares vocant, qui, licet uſu & exercitio ſuæ juriſdictionis careant, tamen ſine plebe propriè non ſunt. Ordinantur enim ad aliquam Eccleſiam in partibus infidelium exiſtentem: nec eorum ordinatio monſtruoſa cenſeri debet; tùm quòd poſſint Infideles illi ad fidem converti etiam ipſorum Epiſcoporum prædicatione, tùm quod interim illorum Epiſcoporum opera neceſſaria ſit Epiſcopis in partibus fidelium alicui Diœceſi præpoſitis, cui regendæ propter ſenium, infirmam valetudinem, aliamve cauſam impares ſunt.

2. Pater Chriſtianus Lupus in Canonem 6. Concilii Chalcedonenſis id non ſolum fieri validè poſſe, ſed factum fuiſſe aliquando colligit ex Sozomeno. Sic autem ſcribit Hermias Sozomenus Hiſt. Eccleſ. lib. 6. cap 34. *Adde his Barſen, & Eulogium, qui ambo poſt creabantur Epiſcopi non Urbis alicujus, ſed honoris cauſa, qui veluti vitæ piè anteactæ compenſatio in propriis Monaſteriis, illis deferebatur, ad quem modum Lazarus quoque, de quo ſuprà diximus Epiſcopus fuit.* Idem refert iiſdemque ferè verbis Nicephorus Calliſtus lib. 11. cap. 40. *Extitere prætereà Barſes, & Eulogius, qui ambo poſt longum Monaſtici exercitii certamen Epiſcopi ſunt facti, non in Urbe aliqua, ſed honoris gratia in Monaſteriis ſuis Epiſcopalem conſecuti ſunt conſecrationem: ita ut rectè aliquis Dignitatem eam tanquam præmium, ſeu remunerationem philoſophandi inſtituto eos accepiſſe dicat; ſicuti & Lazarus de quo paulò ante poſt S. Heliodorum mentionem fecimus.*

3. Non deerit fortaſſe, qui Barſen, Eulogium, & Lazarum arbitretur propria Monaſteria pro Diœceſibus habuiſſe; ſed non conſtat Monaſteria illa Epiſcoporum, in quorum erant territorio, juriſdictioni fuiſſe ſubſtracta, nec patiebantur Canones duos Epiſcopos eiſdem locis, & perſonis præeſſe. Verùm quidquid ſit de facto, quod ab Eccleſiæ praxi ordinaria abhorrent: non video cur ſi non licitè, ſaltem validè poſſint Epiſcopi, quemadmodum & Sacerdotes ſine plebe ordinari. Quamvis enim major ſit illorum, quàm iſtorum dignitas, & potior autoritas, non tamen ita diverſus ordo, ut iſtis poſſit, illis non poſſit imprimi character, & conferri

 Spi-

Digitized by Google

Spiritus Sanctus cum poteſtate remittendi, & retinendi peccata, nullis aſſignatis ſubditis. Eo autem caſu certum eſt juriſdictionem ab eo conferendam, qui eos ad regendam aliquam plebem mitteret, ſiquidem juriſdictio nihil aliud eſt quàm ſubditorum aſsignatio.

4. Summus quidem Pontifex, cùm toti Eccleſiæ præfici non poſſit, niſi ab eo, qui totâ Eccleſiâ major eſt, juriſdictionem ſuam conſequitur ex vi inſtitutionis Divinæ, & à Deo immediatè ante omnem confirmationem, & coronationem, ſtatim atque deſignatus eſt per electionem eorum, ad quos pertinet jus eligendi. At verò cùm particularium Eccleſiarum regimen à ſuperioribus Eccleſiaſticis, præſertim à ſummo, conferri poſſit, non eſt cur pro illa collatione ad Deum immediatè recurratur.

5. At, inquit Pater Thomaſſinus, cùm Epiſcopi ſeu Reges ſint ad adminiſtrandum ſpirituale Regnum deſtinati, perinde abſurdum videtur, ſi Epiſcopus ſine plebe ordinetur ac ſi conſtituatur Rex ſine Regno, & ſine ſubditis; hoc eſt ſicut Rex non eſt qui Regno caret; ità nec Epiſcopus, qui nulli Parochiæ præficitur. Verùm præterquam quod Reges licet Regno renuncient, Regalem quandam dignitatem retinent: & Epiſcopi quamvis propriam Diœceſim abdicent, Epiſcopalem characterem non exuunt. Presbyterorum etiam eſt Regale Sacerdotium: nec illis fruſtra dicitur ab Epiſcopo. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata remittentur eis, &c.* & tamen juriſdictionem ordinatione non obtinent, ſed eam poſtmodum, vel cum titulo, vel per ſimplicem commiſſionem accipiunt.

6. Objicitur præterea exemplum Epiſcoporum vagorum. Concilium enim Vermerienſe anno 752. can. 14. decrevit, *ut ab Epiſcopis ambulantibus per Patrias ordinatio Presbyterorum non fiat; ſi autem boni ſunt illi Presbyteri, iterum conſecrentur:* quibus verbis illas ordinationes non ſolum illicitas, ſed etiam nullas eſſe ſignificat: quandoquidem eas iterari mandat, ſeu ordines conferri, quaſi nunquam antea verè collatos: quia nimirùm Epiſcopi ſine plebe non reputabantur veri Epiſcopi. Verùm triennio poſt immutatum, vel ſaltem temperatum eſt hoc decretum. Sic enim ſtatuit Concilium Vernenſe anno 755. can.

can. 13. *De Epiſcopis vagantibus* (ſive vacantibus) *qui Parochias non habent, nec ſcimus ordinationem eorum, qualiter fuit, placuit juxtà inſtituta ſanctorum Patrum, ut in alterius Parochia miniſtrare, nec ullam ordinationem facere debeant, ſine juſsione Epiſcopi, cujus Parochia eſt. Et ſi hoc facere præſumpſerint, ab officio ſuſpendantur, interim quod ad Synodum exinde venerint, & ibidem ſecundùm canonicam inſtitutionem accipiant ſententiam; niſi tantùm pro itineris cauſa. Et ſi ullus Clericus, aut Laicus talem Epiſcopum, aut Presbyterum defenſaverit ſine commeatu Epiſcopi, cujus Parochia eſt, excommunicetur uſque ad emendationem.*

7. Continet Canon iſte Vernenſis cauſam Vermerienſis. Dubitabatur enim an Epiſcopi *ambulantes per Patrias*, ſeu vagantes revera ordinati fuiſſent. Ratio dubitandi erat, quia *Parochias non habebant*, & ab Eccleſiæ uſu alienum erat, ut Epiſcopi ordinarentur, niſi ad certam plebem. Quamobrem majoris ſecuritatis causâ præcepit Concilium Vermerienſe, ut ordinationes ab ipſis factæ, tanquam nullæ haberentur, & ſi perſonæ idoneæ judicarentur, ab Epiſcopis, de quibus nulla eſſet dubitatio, manuum impoſitionem acciperent. Sed quia poterant Epiſcopi illi vagantes, & plebem non habentes, fuiſſe revera ordinati, æquius cenſuit Concilium Vernenſe, ut uſque dum in Synodo rationem pro ſe reddidiſſent, judicium de ordinationibus ab ipſis factis differretur.

8. Eas nullas eſſe judicavit Concilium Cabilonenſe ſecundum anno 813. can. 43. dum ait; *Sunt in quibuſdam locis Scoti, qui ſe dicunt Epiſcopos eſſe, & multos negligentes, abſque licentia Dominorum ſuorum, ſive Magiſtrorum, Presbyteros, & Diaconos ordinant: quorum ordinationem, quia plerumque in ſimoniam incidit & multis erroribus ſubjacet, modis omnibus irritam fieri debere omnes uno conſenſu decrevimus.* Sed præterquam quod ſimilibus verbis aliquando exprimitur ſuſpenſio ab executione Ordinum verè receptorum, ordinationes à Scotis, factæ dicuntur *multis erroribus ſubjacere.* Accedit quod ignorabatur etiam de illis Scotis, an re vera manuum impoſitione conſecrati fuiſſent, ut triennio poſt Concilium Cabilonenſe, affirmavit Concilium apud Celichyt an. 816. can. 5. cujus hæc verba ſunt. *Quinto Interdictum eſt: ut nullus permittatur de genere Scotorum in alicujus Diœceſi Sacrum ſibi miniſterium uſurpare, neque ei conſentire liceat ex ſacro Ordine aliquid attingere, vel ab eis acci-*

Digitized by Google

accipere in baptiſmo, aut in celebratione Miſſarum, vel etiam Euchariſtiam populo præbere, quia incertum eſt nobis unde, & an ab aliquo ordinentur.

9. Non urget magis quod à Chorepiſcopis ducitur argumentum. Verum enim quidem eſt Carolum Magnum, poſt ſententiam Leonis III. & Epiſcoporum Gallicanorum, ordinationes illorum ceu nullas habuiſſe præcipuè ex duplici capite. *Nam Epiſcopi non erant*, inquit Capitul. lib. 7. cap. 187. *quia nec ad quamdam Civitatis Epiſcopalem ſedem titulati erant, nec canonicè à tribus Epiſcopis ordinati.* Ingens eſt controverſia, utrum Chorepiſcopi Epiſcopalem ordinem, ſeu manuum impoſitionem ad ordinem Epiſcopalem acceperint, affirmantibus aliis, aliis negantibus, aliis obſervantibus Chorepiſcopos non fuiſſe omnes eodem modo ac ritu conſtitutos, ſed alios Epiſcopali charactere fuiſſe inſignitos, alios verò nequaquam. Verba Caroli Magni videntur illis favere, qui negant, illo ſaltem tempore Chorepiſcopis manus, ſicut Epiſcopis, impoſitas. Iſtis enim nonniſi à tribus imponuntur, ac cum deputatione ad certæ Civitatis Eccleſiam. Quis autem credat contra utrumque illud caput, tantopere à Canonibus commendatum, communiter ab Epiſcopis Chorepiſcoporum ordinatoribus fore peccandum, ſi Epiſcopalem ordinationem facere intendiſſent.

10. Sed quidquid ſit de Chorepiſcoporum ordine, nihil refert ad quæſtionem, quam modò præ manibus habemus. Certiſſimum enim eſt Chorepiſcopos ad certam plebem regendam conſtitutos fuiſſe. Nam, ut vel ipſum nomen innuit, erant Epiſcopi pagorum, ſeu vicorum: ideſt pro Epiſcopis extra Urbem, plebi præpoſiti, ibique ferè omnia munia Epiſcopalia obeuntes, quamvis ſub Epiſcopo Civitatis. Nihil autem refert utrum plebs, cui aliquis præficitur, ſit numeroſa, vel non; in Civitate, vel in pago, ut ſit titulus ſufficiens ad ordinationem. Licet enim vetuerint Canones Epiſcopos niſi in Civitatibus ordinare; ordinationem tamen ex hoc capite nullam eſſe non objicitur. Difficultas autem modò eſt; utrum defectus tituli irritam reddat Epiſcopi ordinationem? At illa in Chorepiſcopis locum non habebat, ut diximus, quia territorium habebant, licet Epiſco-

po

Digitized by Google

po Civitatis ſubjectum. Nihil enim obeſt eamdem plebem pluribus Paſtoribus ſubordinatis ſubeſſe.

11. Epiſcoporum autoritatem à ſummo Pontifice proficiſci aliqui adhuc probant exemplo Moyſis, & 70. virorum, quos ipſe ſibi tanquam adjutores in regendo populo Judaico adjunxit num. 10. Ut enim, inquiunt, 70. virorum autoritas à Moyſe pendebat, à quo Dominus de ſpiritu, quem ei dederat, abſtulit, & in eos contulit, non imminuto tamen Moyſis ſpiritu (alioquin enim non tam fuiſſet adjutus, & ſublevatus, quam debilitatus) ita Epiſcoporum autoritas eſt participatio quædam poteſtatis ſummi Pontificis, ad quam velut fontem & originem refundenda eſt.

12. Præterea Eccleſia eſt ſtatus Monarchicus, cujus Monarcha ſummus Pontifex eâdem pollet autoritate in omnes, & populos Chriſtianos, & populorum Judices, & Rectores, quâ Imperator, aut Rex in omnes Principes, Provinciarum Gubernatores, Prætores, alioſque Præfectos. Atqui certum eſt, & apud Juriſconſultos indubitatum, juriſdictionem omnem à Rege, tanquam ab origine derivari, & in cæteros omnes emanare. Quid ni de ſummo Pontifice idem ſentiatur, ut ſit ipſe fons juriſdictionis Eccleſiaſticæ?

13. Accedit quod autoritas Epiſcoporum ſi à Chriſto immediatè oriretur, æqualis foret in omnibus. Maxima autem in ea inæqualitas obſervatur; cùm alii pluribus, alii paucioribus præſint, quam inæqualitatem quis alius conſtituit, quàm is, qui Parochias inſtituit, eiſque præfecit Epiſcopos, B. Petrus, ejuſque Succeſſores in omnibus ſaltem illis Provinciis, quas hodie complectitur Eccleſia.

CAPUT X.

Rurſus confirmatur Juriſdictionem Epiſcoporum eſſe immediatè à ſummo Pontifice.

1. APoſtolos omnes juriſdictionem ſuam à Chriſto immediatè habuiſſe probatur ex eo, quod ab ipſo miſſi ſint; *ſicut miſit me vivens Pater, & ego mitto vos.* Joan. 20. verſ. 21.

Euntes ergo docete omnes gentes Matt. ultimo verſ. 19. Ergo è contra Epiſcopi, qui à Chriſto immediatè miſſi non ſunt, juriſdictionem ab ipſo immediatè non acceperunt. Sicut enim committens Commiſſario, ita mittens miſſo confert autoritatem. Quamobrem qui ab Apoſtolis mittebantur, modò unius Provinciæ, modò Regni integri curam aſſumebant. Aliquando alios Epiſcopos, vel plures, vel pauciores, aliquando nullos conſtituere poterant. Aliquando ad certum opus, aliquando ad integrum & perpetuum regimen deputabantur, prout Apoſtolis attentâ Eccleſiæ neceſſitate vel utilitate videbatur.

2. Qui ab Apoſtolis miſſi fuerant acceptæ poteſtatis participes alios efficiebant, juxta præſcriptam ſibi ab Apoſtolis menſuram, quam excedere non potuiſſent. Sive autem quis ad certum opus per aliquod tempus deſtinaretur, ſive Paſtor ordinarius ſtatueretur, juriſdictionem habebat ab Apoſtolis: quemadmodum Epiſcopus Presbyterum alicui ſuæ Diœceſis parti præponens, ſive Vicarium perpetuum eum conſtituat, ſive ad nutum revocabilem, juriſdictionem ei tribuit.

3. Quin etiam Apoſtolis adſcribenda erat juriſdictio Epiſcoporum, quos non ipſi, ſed ex ipſorum conceſſione alii ordinabant. Sive enim defuncto Epiſcopo alium ipſi Apoſtoli ſubſtituerent, ſive ſubſtituendi facultatem vicinioribus Epiſcopis aut Metropoleos Antiſtiti præberent, prout exigebat locorum vel propinquitas, vel diſtantia, Apoſtolicâ id fiebat autoritate. Nec ſibi Chriſtus reſervaverat Epiſcoporum in ſingulis Diœceſibus, aut Provinciis conſtitutionem, ſed regimen, & politiam Eccleſiaſticam Apoſtolis commiſerat; *conſtituens eos Principes ſuper omnem terram*, cum poteſtate creandorum officialium, & aſſignandæ cuique ſuæ Provinciæ: paucis quibuſdam fortaſſis exceptis, quos ipſemet Spiritus ſanctus elegiſſe videtur, ut S. Paulum & S. Barnabam de quibus legimus in actis Apoſtolorum cap. 13. verſ. 2. *Miniſtrantibus autem illis* (ſcilicet Apoſtolis) *Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus ſanctus: ſegregate mihi Saulum & Barnabam, in opus, ad quod aſſumpſi eos.* Et verſ. 4. *Et ipſi quidem miſſi à Spiritu ſancto abierunt Seleuciam, &c.* Sed de hac electione in capite ſequenti.

4. Quam-

4. Quamvis autem Apoſtolis ampliſſima ſit poteſtas à Chriſto collata, univerſæ tamen Eccleſiæ Paſtor conſtitutus eſt Petrus; ipſe poſitus eſt domus Dei fundamentum: ipſi traditæ ſunt claves; ipſi commiſſæ ſunt oves modo ſingulari. Quamobrem ad ipſum præcipuè referenda eſt juriſdictio aliorum Prælatorum, ut docet S. Thomas in hæc verba Pſalmi 41. *Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram.* Affirmat enim quod *alii Prælati conſtituuntur per ſummum Pontificem Hebræorum. §. Nemo aſſumat ſibi honorem.* Moxque cauſam inſinuat his verbis; *Petrus obtinuit principatum univerſalem Eccleſiæ. Joann. 21. Paſce oves meas.* Imò ab ipſo ſolo vel ab ejus ſucceſſoribus miſſi ſunt Epiſcopi in illas Provincias, quibus hodie præcipuè conſtat Eccleſia, quod jam ſæpè monuimus; *Præſertim*, inquit S. Innocentius epiſt. 1. quæ eſt ad Decentium Epiſcopum Eugubinum, *cùm ſit manifeſtum in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Aphricam, ac Siciliam Inſulaſque interjacentes nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos* QVOS VENERABILIS APOSTOLVS PETRVS; AVT EIVS SVCCESSORES CONSTITVERINT SACERDOTES. Oſtendimus ſuprà B. Petrum Eccleſiis Patriarchalibus Dignitatem contuliſſe: ac probari poſſet alias, quæ poſt ipſas majori autoritate præditæ fuerunt, primos à Beatiſſimo illo Apoſtolo Epiſcopos accepiſſe, ut de Ponto, Galatia, Cappadocia, Aſia, & Bithynia indicat prima ejus Epiſtola cap. 1. & cap. 5. De Conſtantinopoli, S. Agapetus epiſt. ad Petrum Hieroſolymitanum in Concil. Conſt. ſub Mena act. prima; de aliis, alii.

5. Certè qui olim in ſuis Parochiis, ſeu Provinciis, aut Diœceſibus, vel etiam in locis circumvicinis, novas cathedras Epiſcopales eligebant; juriſdictionem ſe novis Epiſcopis conferre arbitrabantur, cum ejus aliquam partem, & aliquod ſignum retinerent, puta futurorum quoque Prælatorum ordinationem, confirmationem, convocationem ad Synodum, correctionem & ſimilia; unde Primatûm jus ortum aliqui arbitrati ſunt, reſervatâ Eccleſiæ Matrici in ſuas filias autoritate. Potiori ergo ratione Petro, Petrique ſucceſſoribus tribuenda eſt juriſdictio Epiſcoporum Eccleſiis ab ipſis fundatis præficiendorum. Quamobrem à SS. Doctoribus, & à Theologis Epiſcoporum juriſdictio à B. Petro dicitur orta. Quod non tantum de ordinis communis, ſed etiam de

Digitized by Google

cauſalitatis, ut in ſcholis loquuntur, prioritate, intelligendum ſignificant eorum verba.

6. Sanctus Optatus Epiſcopus Milevitanus lib. 7. contra Parmenianum; *Bono unitatis*, inquit, *B. Petrus (cui ſatis erat, ſi poſtquam negavit, ſolam veniam conſequeretur)* & PRÆFERRI OMNIBVS APOSTOLIS MERVIT, ET CLAVES REGNI CÆLORVM COMMVNICANDAS CÆTERIS SOLVS ACCEPIT. Non ergo PRÆFERRI OMNIBVS APOSTOLIS MERVIT ſolius honoris ordine: ſed ET CLAVES REGNI CÆLORVM SOLVS ACCEPIT. Si ſolus; non ergo alii cum eo, ſaltem eodem prorſus modo. Imò ex his verbis, COMMVNICANDAS CÆTERIS, inferunt aliqui Petrum ipſum immediatè cæteris etiam Apoſtolis claves, ſeu juriſdictionem communicaſſe. Sed cùm S. Optatus non exprimat à quo facienda eſſet communicatio, præſtat ejus verba cum diſtributione accomoda interpetrari, ut Apoſtolis quidem Chriſtus, aliis autem Prælatis Petrus, vel cum Petri conſenſu, reliqui Apoſtoli communicaverint.

7. Sanctus Gregorius Nyſſenus adverſus eos, qui caſtigationes ægrè ferunt, id tradit de Epiſcopis his verbis; *Nihil falſi, aut mendacii ſcriptum eſt in Evangeliis, neque Chriſti prædictio exitum fallacem habet.* PER PETRVM *Epiſcopis dedit clavem cœleſtium bonorum.* Non in Petro ſolùm, ſed PER PETRVM *Epiſcopis.*

8. Sanctus Innocentius in epiſt. ad Concilium Carthaginenſe, quæ eſt 91. inter Epiſtolas S. Auguſtini, aſſerit, quod à B. Petro IPSE EPISCOPATVS ET TOTA AVTORITAS *nominis hujus emerſit.* Et in epiſtola ad Concilium Milevitanum, quæ eſt 93. inter S. Auguſtini epiſtolas. *Præſertim*, inquit, *quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres, & Coepiſcopos noſtros, nonniſi ad Petrum, ideſt* SVI NOMINIS, ET HONORIS AVTOREM *referre debere.* Hæc verba, *autoritas*, & *autorem*, aliquid ſpecialiùs, quàm prioritatem ordinis ſine dubio deſignant.

9. Stephanus Epiſcopus Lariſſææ in Theſſalia ad Bonifacium II. ſcribit apud Labbeum; *quia Domino dicente tertiò. Amas me? Paſce oves meas, tradidit priùs vobis mandatum oſtendens, &* PER VOS *deinde omnibus per univerſum Mundum ſanctis Eccleſiis condonavit.*

10. Sanctus Leo Magnus eumdem ſenſum apertiùs declaraſſe videtur ſerm. 3. de aſſumptione ſua his verbis; *Magnum*

&

Digitized by Google

& mirabile, dilectiſsimi, huic viro (Petro) *conſortium potentiæ ſuæ tribuit Divina dignatio: & ſi quid cum eo commune cæteris voluit eſſe Principibus, nunquam* NISI PER IPSVM *dedit, quidquid aliis non negavit.* Non poterant verba majoris energiæ adhiberi, quàm iſta; *nunquam niſi per ipſum dedit, quidquid aliis non negavit.* Et alibi; *hujus muneris* (ſcilicet prædicationis veritatis) *Sacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum officium voluit pertinere, ut in Beatiſsimo Petro Apoſtolorum omnium ſummo principaliter collocaret, ut* AB IPSO *quaſi quodam capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet.* Epiſt. 89. quæ eſt ad Epiſcopos Provinciæ Viennenſis.

11. Joannes Epiſcopus Ravennas in epiſt. ad S. Greg. Mag. quæ habetur poſt epiſtolam 94. lib. 2. ſeu 55. indictionis 11. ejuſdem Pontificis, ſic ſe apud illum excuſat; *Et quibus cauſis ego ſanctiſsimæ illi Sedi,* QVÆ VNIVERSALI ECCLESIÆ IVRA SVA TRANSMITTIT, *præſumpſerim obviare, propter cujus conſervandam autoritatem, &c.*

12. Id ipſum docet expreſſiùs S. Thomas in 4. ſententiarum diſt. 19. quæſt. 1. art. 3. quæſtiunculâ 1. *Ad primum ergò*, inquit, *dicendum, quòd ad abſolutionem requiritur duplex poteſtas, ſcilicet poteſtas ordinis, & poteſtas juriſdictionis. Prima quidem poteſtas eſt æqualiter in omnibus Sacerdotibus, non autem ſecunda. Et ideò ubi Dominus Joannis 20. dedit omnibus Apoſtolis communiter poteſtatem remittendi peccata, intelligitur de poteſtate, quæ conſequitur ordinem, unde & Sacerdotibus quando ordinantur, illa verba dicuntur; ſed Petro dedit ſingulariter poteſtatem remittendi peccata. Matt. 16. ut intelligatur, quod ipſe* PRÆ ALIIS HABET POTESTATEM IVRISDICTIONIS. *Poteſtas autem ordinis quantum eſt de ſe, ſe extendit ad omnes abſolvendos, & ideò indeterminatè Dominus dixit; Quorum remiſeritis peccata, intelligens tamen, quod uſus illius poteſtatis eſſe deberet præſuppoſitâ poteſtate Petro collatâ ſecundùm ipſius ordinationem.* Non ne ordinatio Petri pro uſu poteſtatis remittendi peccata eſt collatio juriſdictionis? Id clariùs explicat S. Doctor lib. 4 contra gentiles cap. 76. *Petro ſoli promiſit, tibi dabo claves Regni Cælorum, ut oſtenderetur poteſtas clavium* PER EVM AD ALIOS DERIVANDA *ad conſervandam Eccleſiæ Unitatem.*

13. Non minus apertè eamdem doctrinam tradit S. Bonaventura opuſc. Quare Fratres Minores prædicent & confeſſiones audiant; *Proprius*, inquit, *Sacerdos dicitur, cui quiſque ſpecialiter gubernandus eſt commiſſus ab Eccleſia vice Dei. Prætermiſſis*

Digitized by Google

igitur diverſis diſtinctionibus, quatuor ſunt cujuſque plebis Parochialis proprii Sacerdotes. Primus & præcipuus eſt ſummus Pontifex, cui tota Eccleſiaſtici gregis cura ſingulariſſimè commiſſa eſt, ITA QUOD OMNES INFERIORES ECCLESIÆ RECTORES, CURAM, ET TOTAM POTESTATEM QUAM HABENT SUPER SUBDITOS AB IPSO ACCIPIUNT MEDIATE', VEL IMMEDIATE'.

CAPUT XI.

Aliis Teſtimoniis eadem doctrina confirmatur.

1. Quàm communis ſit hæc doctrina conſtaret, ſi quilibet Ordo religioſus, pro ſuo erga ſummum Pontificem ſtudio inſtituti ſui ſcriptorum, qui eam tradiderunt catenam conficeret; ſi pari diligentiâ uterentur Univerſitatum Doctores. Nos aliquos dumtaxat referemus, qui vel ſtuduerunt, vel docuerunt in Gallia.

2. Sed occurendum eſt exceptioni quam præſentio Gallos oppoſituros, ſcilicet ſuſpectum eſſe hac in parte Regularium teſtimonium, eo quod ipſorum referat, ad tuenda contra Epiſcopos ſua privilegia, Papæ quidem poteſtatem extollere, aliorum verò Prælatorum juriſdictionem deprimere. Hæc objectio aliquam præ ſe ferret veri ſpeciem, niſi ex iis ſcriptoribus aliquorum conſpicua vitæ ſanctitas cum eximia doctrina conjuncta, ut S. Thomæ, ac S. Bonaventuræ ſuperiori capite citatorum, aliorum nulli Ordini adſcriptorum ſuffragium, aliquorum etiam Epiſcopali Dignitate inſignitorum conſenſus, multitudo denique in illam ſententiam conſpirantium, illam ab autoritate certam efficerent.

3. Illam ſolidè adſtruit Herveus Natalis Brito, Ordinis S. Dominici in tractatu *de poteſtate Papæ*, ſub cujus initium ait; *Quidam ignorantes poteſtatem Sedis Apoſtolicæ, vel contemnentes eamdem, quærentes ſuam poteſtatem ſtatuere & indebitè ampliare, nolunt recognoſcere ſuam poteſtatem eſſe à Sede Apoſtolica, nec eam volunt recognoſcere, ſicut prædictâ poteſtate Sedis Apoſtolicæ ſtabilitam, dicentes poteſtatem Epiſcoporum & Curatorum æquè eſſe immediatè à Deo, ſicut poteſtatem Sedis Apoſtolicæ, & poteſtatem prædictorum Epiſcoporum & Curatorum non eſſe à Papa, ſed imme-*

Digitized by Google

mediatè à Chriſto; *Quòd* ERRONEVM IVDICO, *ut infrà patebit. Ad hujus ergo erroris excluſionem videnda ſunt quædam in generali de poteſtate Jurisdictionis.* Hervei doctrinam S. Antoninus, quamvis Archiepiſcopus, ſuam facere non dubitavit parte 2. ſummæ Theologicæ tit. 22. cap. 3. cujus § quintum ſic inchoat; *De plenitudine poteſtatis Papalis & Juriſdictionis erga alias poteſtates inferiores, ut Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Parochiales Curatos. Ubi ſciendum ſecundùm Herveum in dicto Tractatu, quòd omnis poteſtas Eccleſiaſtica alia à Papali ſubeſt ei quoad tria. Primò quantùm ad correctionem abuſus. Secundò* QVANTVM AD INSTITVTIONEM, ET COLLATIONEM IPSIVS POTESTATIS *inferioris. Tertiò ad ſubſidium adminiculativum, &c.* Vide ſi lubet ibi, & tit. 3. cap. 11. § 14.

4. Ut autem Scriptores Gallicanos proſequamur. Eandem ſententiam amplexus eſt pluribus in locis veritatis magis quàm augendæ propriæ Dignitatis ſtudioſus Egidius Columna, Bituricenſis Archiepiſcopus, Aquitaniæ Primas. Videri poteſt in lib. de renunciatione Papæ cap. 8. & alibi. Sed majoris ponderis eſt ejus ſuffragium in opere, in quo Juriſdictionis Epiſcopalis fundamenta firmiùs ſtabilire opere pretium erat; ſcilicet ubi exemptiones impugnat, vel potiùs earum abuſus, nempe opuſc. contra exemptos, in cujus cap 2. ſic ſcribit; *Cùm Pontifices & Epiſcopi ſint opera ſapientiæ ſummi Pontificis, quia* PER EVM, VEL PER AVTORITATEM EIVS SVNT ASSVMPTI IN PARTEM SOLICITVDINIS, &c. Vide ibidem cap. 25.

5. Thomas ab Argentina Theologiam Pariſiis profeſſus circa annum 1445. diſt. 25. quæſt. 1. art. 2. *Cùm igitur, inquit, Juriſdictio ſpiritualis cujuſlibet Sacerdotis dependeat à Summo Pontifice, apud quem ſolum reſidet Juriſdictionis plenitudo, tam in fieri, quam in conſervari,* IPSE ENIM QVOTIDIE POTEST DARE ET AVFERRE HVIVSMODI JVRISDICTIONEM, *prout ad ſtatum Eccleſiæ gubernandum ipſe viderit expedire: ideo poteſtas excommunicandi, quæ preciſè innititur Juriſdictioni, dependet à poteſtate Eccleſiæ, ſeu Summi Pontificis non ſolùm in fieri, verùm etiam in conſervari; quia non dependet minus illud quod innititur, quàm dependeat illud, cui innititur. Et eâdem ratione poteſtas abſolvendi in Foro pœnitentiæ, in quantum innititur juriſdictioni, dependet tam in fieri, quàm in conſervari à poteſtate Eccleſiæ. Et hinc eſt quod ſubtractâ juriſdictione per ſententiam Juris, vel Judicis à Prælato, vel Sacerdote, tunc non poſſunt excommuni-*

municare, nec pœnitentias ſalutares injungere, & ſi de facto attentant, irritum eſt, & inane quod faciunt; quia poteſtas, quâ hæc facere deberent, non eſt eis conſervata, ſed potiùs irritata ab eo, à QUO DEPENDET HUJUSMODI POTESTATIS CONSERVATIO.

6. Joannes à Celaia in tertium ſent. diſt. 25. quæſt. 7. idem ſentit, etiam de Apoſtolis, & explicat, probatque in hunc modum; *Quæritur ſeptimò circa eamdem diſtinctionem, utrum à Romano Pontifice derivetur ad omnes alios Prælatos Eccleſiæ poteſtas juriſdictionis. Ad hanc difficultatem reſpondetur, affirmativè..... Jam probatur eadem reſponſio per rationes. Prima eſt talis. Cæteri Apoſtoli à Petro non habuerunt oves ſubditas immediatè à Chriſto: ergo non habuerunt immediatè poteſtatem juriſdictionis à Chriſto. Antecedens patet, quia ſoli Petro Salvator noſter dedit oves Joann. ult. cap. & nulli alteri: ergò non habuerunt oves immediatè à Chriſto. Secunda ratio talis eſt: in omni principatu poteſtas juriſdictionis derivatur ad quamcumque perſonam à Monarcha talis Principatûs, teſte D. Dyoniſio, tam in lib. de Cœleſti Hierarchia, quàm de Eccleſiaſtica Hierarchia. Sed Papa eſt Monarcha in Principatu Eccleſiaſtico, ut probatum eſt ſuperius, ergo* AB IPSO DERIVATUR POTESTAS IN OMNES ALIOS PRÆLATOS ECCLESIÆ. *Tertia ratio talis eſt: teſte eodem Dyoniſio in libris allegatis, Eccleſia noſtra militans ordinata eſt ad inſtar cæleſtis Hierarchiæ: ſed in cæleſti Hierarchia eſt unus Monarcha, ſcilicet Dominus Deus, à quo derivatur poteſtas in omnes alios: ergo ita erit in Eccleſiaſtica Hierarchia: & non eſt ponendus alius à Pontifice Romano.* Deinde ſolvit objectiones, ſicque reſpondet; *Arguitur autoritate Divi Bernardi in lib. de conſid. ad Eugenium Papam dicentis;* Erras, *ſi, ut ſummam, ita & ſolam inſtitutam à Deo, æſtimas tuam Apoſtolicam poteſtatem: ergo aliæ poteſtates à Papatu ſunt inſtitutæ à Deo, & per conſequens poteſtates aliorum Prælatorum Eccleſiæ non derivantur à Romano Pontifice. Pro hujus argumenti ſolutione eſt advertendum, quod in quolibet Prælato Eccleſiæ poſſumus duo conſiderare, ſcilicet Dignitatem in ſe, & Dignitatem hujus perſonæ: Dignitas in ſe immediatè eſt inſtituta à Deo; Dignitas autem hujus perſonæ, ideſt quod iſta perſona habeat iſtam Dignitatem, ſive poteſtatem Eccleſiaſticam non eſt à Deo immediatè,* SED MEDIANTE ROMANO PONTIFICE, QUI VOLUIT ISTUM INSTITUERE IN EPISCOPUM, *vel Rectorem. Quamvis talis poteſtas ſit mediatè à Deo juxta illud Pauli ad Romanos 13. Omnis poteſtas eſt à Deo; iſto notato reſpondetur ad formam argumenti negando ultimam conſequentiam. Nam licet Dignitas Epiſcopalis, ſive Rectoralis ſit inſtituta à Deo: non tamen eſt inſtitutum à Deo immediatè, quod iſte habeat Dignitatem Epiſcopalem vel Rectoralem, ſed à Romano Pontifice.*

7. Mi-

7. Michael Maúcler parte 2. de Monarchia lib. 4. cap 10. eamdem tradit doctrinam. Marcum Antonium de Dominis Epiſcopum Spalatenſem contrariam amplexum, confutandum ſibi in hoc etiam puncto duxit Nicolaus Coeffeteau Epiſcopus Maſſiliæ nominatus diſcuſſione quinti capitis lib. 2 Spalatenſis.

8. Joannnes Puteanus Regius in Academia Toloſana Theologiæ Profeſſor in ſecundam ſecundæ ſancti Thomæ quæſt. prima art. 6. dub. 3. in reſp. ad primam objectionem, & ad inſtantias, juriſdictionem Epiſcoporum à Deo mediatè derivat, à ſummo Pontifice immediatè. *De lege namque communi Epiſcopi ſuam Dignitatem conſequuntur à Deo per dependentiam à ſummo Pontifice, adeò ut poteſtas Epiſcopalis de jure communi pendeat intrinſecè & ex ordinatione Divina à poteſtate ſummi Pontificis..... Hæc autem eſt in Epiſcopis modo ordinario, atque adeò cum dependentia à ſummo Pontifice, penes quem eſt* LIMITARE IVRISDICTIONEM EPISCOPALEM, *ut definitum fuit multoties*, Et adhuc infrà; *Nihil accipit Pontifex Maximus ab Eccleſia, ſed à ſolo Deo. Eccleſia autem illud omne, quod habet, à Pontifice maximo proximè, & immediatè mutuatur; remotè verò, & mediatè à Deo.*

9. In ſpecimine juris Eccleſiaſtici apud Gallos recepti Joannis Doujat Anteceſſoris Pariſienſis, extat *Tractatus Privilegiorum, quæ exemptiones dicuntur*, Autore Joanne Lomedè in Senatu Pariſienſi Patrono, in cujus cap. 3. num. 12. ſupradicta doctrina traditur. *Epiſcopi (licet quod ſingulariter alloquendo Petrum, omnibus futuris Epiſcopis loqueretur) ſunt à ſummo Pontifice tanquam Chriſti miniſtro & capite Eccleſiæ electi, aſſumpti & inſtituti, quorum ſummorum Pontificum eſt* DIVIDERE, ET VNIRE DIOECESES, *& imponere curam, &c.*

10. Numero autem 13. ait idem Lomedè; *Gloſſa Pragmaticæ ſanctionis in capite licet in verſ. reſervationes, De electione. Tenet per cap. Puto. 2. quæſt. 7. & cap. mandata. De præſumption. Epiſcopos in ſuis Diœceſibus Vicarios eſſe Papæ. Ideò Legatos & Delegatos ſuos eſſe majores ordinariis.*

11. Non ergo augendæ propriæ Dignitatis deſiderio tribuendum eſt, quod recentiores Pontifices declararunt Epiſcoporum honorem & juriſdictionem à ſancta Sede effluere. Ac ſi quis eorum teſtimonia recuſat, quod in propria cauſa loquantur: Cur non rejicietur etiam Epiſcoporum contra-

rium ſentientium autoritas, cùm non minùs proclives ſint inferiores ad amovendum ſubjectionis jugum, quàm ſuperiores ad amplificandam ſuam Dignitatem? Cur igitur major hac in parte fides debebitur Epiſcopis Gallicanis, quàm Sixto V. Papæ, cujus hæc ſunt verba conſtit. 74. an. 1587. undecimo Kal. Febr. in inſtitut. Congregationis pro conſultationibus Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum §. 1. *Quare ut ab Apoſtolica Sede, à qua tanquam à Matre honorem, & IVRISDICTIONEM ACCEPERVNT, ſibi, cùm opus erit, auxilium, præſidiumq; paratum eſſe intelligant, ut greges ſuos tantò fructuoſiùs paſcant, quinque itidem Cardinales præponimus Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum conſultationibus audiendis.*

12. Nemo hactenus Bullas proviſionis recuſavit, eo quod in hac forma eſſent, quæ juriſdictionem Epiſcopo à ſummo Pontifice conferri ſignificat; PROVIDEMVS ECCLESIÆ N. *de perſona N. & præficimus eum in Patrem & Paſtorem, ac Epiſcopum ejuſdem Eccleſiæ, committentes ei adminiſtrationem in temporalibus, & ſpiritualibus.*

CAPUT XII.

Reſpondetur argumentis ſententiæ, juriſdictionem Epiſcoporum ad Deum immediatè referentis.

1. CONTRA doctrinam in ſuperioribus capitibus traditam objici poteſt primò. Jus Divinum in Scripturis ſacris vel in traditione habemus, & hinc mutuandæ ſunt leges, ſecundùm quas controverſiæ circa jus illud emergentes dirimendæ ſunt. Itaque ſi Epiſcoporum autoritas à ſummi Pontificis voluntate penderet, id Chriſtus aut verbo, aut facto expreſsè docuiſſet, aut ſaltem Apoſtoli ipſi; ſicut cætera, quæ de jure Divino ſunt, aut Scriptura ipſa exprimit, aut Apoſtoli uſu, & traditione declararunt, vel ſaltem Apoſtolorum tempore, aliquo, ſi non evidentiſſimo, ad minus ſatis aperto ſpecimine demonſtrata ſunt; at verò Scriptura ſacra potiùs inſinuat Epiſcoporum juriſdictionem à Deo eſſe immediatè. Dominus enim noſter Jeſus Chriſtus Apoſtolos miſit

miſit his verbis. *Euntes docete omnes gentes.* Miſſio autem complectitur autoritatem omnem ad ea peragenda, ad quæ quis mittitur. Porrò quemadmodum ſummus Pontifex B. Petro Apoſtolorum Principi ſuccedit, ejuſque poteſtati ad regendum Chriſti ovile; ita Epiſcopi cæteris Apoſtolis. Ergò quemadmodum Apoſtoli non à B. Petro miſſionem, & juriſdictionem, ſed à Chriſto ipſo acceperunt: ita Epiſcopi non à ſummo Pontifice, ſed à Chriſto. Verùm diſtinguenda eſt in Apoſtolis duplex Dignitas; Apoſtolica ſcilicet, & Epiſcopalis. Ad primam pertinebat, ut Evangelium prædicarent, & Eccleſias ubivis fundarent, atque ordinarent. Ad ſecundam ſpectabat, ut Eccleſiam aliquam tanquam Paſtores proprii, & ordinarii regerent, ibique munia Epiſcopalia obirent, ſicut S. Jacobus Jeroſolymitanæ præfuit Eccleſiæ, S. Joannes Epheſinæ, S. Petrus Antiochenæ, ac poſtmodum Romanæ. Succeſſerunt Epiſcopi Apoſtolis in Dignitate Epiſcopali, non autem in Apoſtolica; quia ſcilicet iſta non erat ordinaria, & ad ſucceſſores tranſmittenda, ſed extraordinaria, & tunc temporis neceſſaria, ut *in omnem terram exiret ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*, ut jam ſupra notavimus. Solius Petri autoritas non ſolum tanquam Epiſcopi Romani, ſed etiam tanquam Eccleſiæ Capitis, & Chriſti Vicarii generalis ad ſuos ſucceſſores tranſiit, quia hoc ad regimen Eccleſiæ, quod ipſius fundator optimum, atque adeò Monarchicum ſtatuerat, erat neceſſarium. Cæterùm in regimine Monarchico ſupremus Princeps officia aliis etiam Principibus diſtribuit, ac juriſdictionem confert. Nec refert ſi dicas Chriſtum eſſe ſupremum Eccleſiæ Principem; nam ipſe quidem per ſe inviſibiliter Eccleſiam regit, ſed viſibilem adminiſtrationem, qualis eſt gubernatio populi fidelis, ad quam requiritur juriſdictio, viſibili ſuo in terris Vicario commiſit.

2. Objicitur ſecundò, quod diſperſi per orbem Apoſtoli Epiſcopos per Civitates non ſolum conſtituerunt ipſi, ſed & alios conſtituendi facultatem impertiverunt. Nam B. Paulus ſcribit ad Titum cap. 1. *Hujus rei gratiâ reliqui te Cretæ, ut ea quæ deſunt corrigas, & conſtituas per Civitates Presbyteros, ſicut & ego conſtitui tibi*; ſub nomine autem Presbyterorum Epiſcopos intelligit; ſubjungit

enim paulò poſt prædicta verba ; *Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, &c.* Atqui S. Paulus qui *non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Jeſum Chriſtum, & Deum Patrem* conſtitutus fuerat *Apoſtolus*, ut ipſemet de ſe teſtatur epiſt. ad Gal. cap. 1. pro juriſdictione obtinenda, nec Titum, nec alios Epiſcopos, vel à ſe, vel ab illo ordinatos ad S. Petrum miſit: unde conjicere licet ipſorum juriſdictionem à Chriſto immediatè fluxiſſe, & ſi cui homini adſcribenda foret, videretur potius ad S. Paulum referenda. Nec ii ſoli, qui ab Apoſtolis facti ſunt Epiſcopi, ſed & qui ab iſtis, & rurſus qui ab aliis, Epiſcopalia munia geſſerunt non petitâ juriſdictione à B. Petro, vel ab ejus ſucceſſoribus. Verùm præterquam quod Apoſtolica poteſtas in cæteris à Petro Apoſtolis erat extraordinaria, ut diximus, & non poterat ullus Epiſcopus creari, qui à ſupremo Eccleſiæ Paſtore non penderet in regimine ovium Chriſti: quid mirum eſt ſi primis Eccleſiæ temporibus ſummi Pontifices in cavernis frequentiſſimè latitantes, quaſi furtim, pauca tantùm Paſtoralis officii munera exequi per ſe potuerint; ſi totius terrarum orbis non ita ſpecialem curam geſſerint, atque illius curæ authentica monimenta ad nos uſque non pervenerint. B. Petrus, antequam Apoſtoli varias in partes proficiſcerentur, ac poſtmodum B. Petri ſucceſſores alii expreſſè, alii tacitè conſenſerunt, ut Epiſcopi, quotquot ad populorum recens converſorum regimen eſſent neceſſarii, ordinarentur, & ad eam Eccleſiæ portionem deſtinarentur, cui ſatis eſſe poſſent. Verumtamen ut poteſtatis origo nunquam ignoraretur, ſummi Pontifices, quemadmodum ſupra obſervavimus, aliquod ſuperioritatis ſignum in Patriarchas, Primates, ſæpe etiam in Metropolitanos, à quibus inferiores Epiſcopi ordinabantur, ſibi reſervarunt; puta pallii conceſſionem, aut ordinationem ipſam. Apoſtolos omnes ordinem Epiſcopalem, cujus effectus eſt alios poſſe ordinare, à B. Petro recepiſſe nonnulli ſentiunt. De B. Paulo, cujus ſpeciatim exemplum opponitur, S. Leo epiſt. 81. cap. 1. ſcribit, *quod cùm Apoſtoli Paulum & Barnabam ex præcepto Spiritus ſancti ad Evangelium gentibus mitterent prædicandum, jejunantes, & orantes impoſuerunt eis manus.* Cùm autem B. Petrus Antiochiæ, ubi conſtat ex cap. 13. Act. Apoſtolorum, ordinatum fuiſſe B. Paulum, cathe-

Digitized by Google

cathedram collocaſſet, eſſetque ſpecialis Epiſcopus illius Eccleſiæ, Pauli ordinatio B. Petro meritò adſcribitur. Ita expreſsè pronuntiavit Arator Subdiaconus Eccleſiæ Romanæ an. 544. hiſt. Apoſtolicæ lib. 2.

Spiritus accenſam verbo radiante lucernam,
Sub modio lucere vetans: ſecernite Saulum
Dixit in oris opus, quem mox ſacravit euntem,
Impoſitâ Petrus ille manu, cui ſermo Magiſtri
Omnia poſſe dedit ....

Itaque jam tum inter ſe conſenſiſſe B. illos Apoſtolos de ordinandis Eccleſiis veriſimillimum eſt; ſicut poſtea dexteras ſibi ſocietatis dederunt, cùm unus Judæorum, alter gentilium, ſpecialiorem curam ſuſcepit. Cæterùm primis etiam ſæculis B. Petri ejuſque Succeſſorum non ſolum conſenſu, ſed etiam autoritate, præpoſitos Eccleſiis Paſtores ſuadet ſequentium temporum praxis, quibus ſummi Pontifices ſuam liberiùs exercuerunt autoritatem. Nam, ut ſuprà vidimus, Epiſcopos, & Archiepiſcopos in Provinciis, in quibus vel non fuerant, vel defecerant, ſtatuentes, ordinationis, ac regiminis regulas, & poteſtatis menſuram præſcripſerunt, ac juris ſui ſignum aliquod ſibi reſervarunt.

3. Opponitur tertiò quod S. Paulus B. Timotheum ad Epiſcopalia munia ritè obeunda exhortans, ſolius impoſitionis manuum mentionem facit; *Admoneo te*, inquit ſecundæ Timoth. 1. *ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum ...... Collabora Evangelio ſecundùm virtutem Dei, qui nos liberavit, & vocavit vocatione ſuâ ſanctâ.* Non, ait, à me, ſed, per impoſitionem manuum mearum; quia licet miniſterium Pontificum neceſſarium ſit ad ordinationem & commiſſionem regiminis animarum: Non eſt tamen juriſdictionis cauſa. Sed quemadmodum in Baptiſmo, licet *Petrus baptizet*, ut inquit S. Auguſtinus, *hic* (Chriſtus) *eſt qui baptizat: Paulus baptizet; hic eſt qui baptizat, &c.* Ita in ordinatione manus ab Epiſcopis imponuntur, ſed à Deo gratia infunditur, & poteſtas confertur. Verùm hæc S. Pauli verba de poteſtate ordinis, quæ per impoſitionem manuum confertur, patet eſſe intelligen-

 da.

da. Nec refert, quod ſubinde muniorum Epiſcopalium fit mentio, tùm quod utraque poteſtas eodem tempore conferretur, & qui ordinabatur, ad certæ plebis regimen jam deſtinaretur; tùm quod gratia, quæ per ordinationem confertur, ad exequenda ritè officia Epiſcopalia ſit admodum neceſſaria; tum denique quia poteſtas juriſdictionis in pleriſque ſupponit poteſtatem ordinis.

4. At, inquies, expreſſè declarat idem S. Apoſtolus *Spiritum Sanctum poſuiſſe Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*, quod ad juriſdictionem ſpectat, non ad ordinem. Sunt certè à Spiritu Sancto poſiti Epiſcopi ad regendam Eccleſiam Dei, quia confertur illis in ordinatione Spiritus Sanctus cum magna gratiarum copia, & characteris impreſſione, quibus apti fiunt ad Epiſcopales functiones, non tamen inde infertur juriſdictionem à Spiritu Sancto immediatè conferri. Quilibet enim Sacerdos & characterem, &, niſi obicem ponat, Spiritus Sancti gratiam percipit, dum ordinatur: juriſdictionem tamen ab Epiſcopo habet, ut in Parochia, vel Diœceſi Pænitentiæ Sacramentum miniſtret. Adde quod verba illa non à Spiritu Sancto collatam Epiſcopis juriſdictionem, ſed inſpiratam eorum electionem ſignificant, ut colligitur ex act. cap. 13. ubi Pauli & Barnabæ miſſio tribuitur, & Spiritui Sancto tanquam ſuggerenti, & ordinatoribus tanquam ſuggeſta exequentibus & immediatè mittentibus; *Miniſtrantibus autem illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus; ſegregate mihi Saulum & Barnabam, in opus ad quod aſſumpſi eos. Tunc jejunantes, & orantes, imponenteſq; eis manus, dimiſerunt illos. Et ipſi quidem miſſi à Spiritu Sancto abierunt Seleuciam, &c.* Obſervant Doctores, Eccleſiæ Miniſtros ex ſpeciali Spiritus Sancti revelatione tunc creari ſolitos; ideoque illorum electionem Spiritui Sancto peculiariter adſcribi.

5. Cùm ſuprà dictum ſit Apoſtolos indiſcriminatim Eccleſias fundaſſe, Paſtores illis præpoſuiſſe, hiſque juriſdictionem contuliſſe, argui poſſet Epiſcoporum juriſdictionem ad alios Apoſtolos eorumque ſucceſſores, perinde ut ad S. Petrum eſſe referendam. Sed præterquam quod ſtabit ſemper juriſdictionem Epiſcopalem non eſſe immediatè de jure Divino, contra quam contendunt Antiſtites Gallicani, nihil

eos

eos hoc argumentum juvat ; quippe cùm ut ſæpe inculcavimus ex S. Innocentio , nullus , præter B. Petrum , aut ejus ſucceſſores , in Galliis Eccleſias conſtituerit : imò qui ab aliis Apoſtolis conſtituti ſunt Prælati , eos à B. Petro juriſdictionem habuiſſe docet S. Bonaventura opuſc. Quare fratres Minores prædicent & confeſſiones audiant. *Dominus Jeſus Chriſtus*, inquit , *omnium Creator , & Gubernator , ſanctam Eccleſiam ſuam aſcenſurus in Cœlum Apoſtolis regendam , & dilatandam commendavit , principaliter B. Petro Apoſtolo , cui de univerſo grege fidelium ſpecialiter dixit tertiò ; Paſce oves meas. Sed ut ordinatiùs gubernaretur univerſalis Eccleſia , diſtinxerunt eam ſancti Apoſtoli per Patriarchatus , Primatus , Archiepiſcopatus , Epiſcopatus , Parochias , & alias canonicas diſtinctiones ; ut quia per unum , vel per paucos non poterat ſingulis fidelium in omnibus ſaluti neceſſariis congruè ſatisfieri ; plures ad hujus ſollicitudinis partes per determinatos ſibi limites pro utilitate animarum vocarentur. Et ſecundùm curæ Paſtoralis amplitudinem , etiam quilibet iſtorum accepit certam autoritatis poteſtatem , reſidente plenitudine poteſtatis Eccleſiæ , apud Sedem Apoſtolicam. Romana Eccleſia , cui Apoſtolus Petrus Princeps Apoſtolorum ſpecialiter præſedit , & ſucceſſoribus ſuis ibidem eandem poteſtatem reliquit. Triplex eſt autem hujus poteſtatis plenitudo , ſcilicet quod ipſe ſummus Pontifex ſolus habet totam plenitudinem autoritatis , quam Chriſtus Eccleſiæ contulit , & quod* UBIQUE IN OMNIBUS ECCLESIIS *habet illam ,* SICUT IN SUA SPECIALI SEDE ROMANA, *& quod* AB IPSO MANAT IN OMNES INFERIORES *per univerſam Eccleſiam* OMNIS AUTORITAS , *prout ſingulis competit ei participari , ſicut in Cœlo ab ipſo fonte totius boni Chriſto Jeſu omnis gloria Sanctorum , licet eam differentes ſinguli participent pro captu ſuo , &c.*

6. Denique dices , ſi juriſdictio Epiſcoporum à Papa eſſet , eam facilè poſſet tollere , imò ſine cauſa , ſi non licitè, ſaltem validè , eſſetque verendum , ne eos non ut fratres , ſed ut Vicarios haberet. Verùm licèt ſummus Pontifex proximus ſit Epiſcopalis juriſdictionis collator , non eam Præſulibus confert quaſi Vicariis , licet eo nomine gloſſæ aliquæ utantur , ſed quaſi Paſtoribus ordinariis*, ut eam non ejus , ſed proprio nomine , ac jure exerceant. Sicut enim , licet Rex Senatui , aut Proregi , vel Toparchæ jus concederet Judices , alioſve officiales ordinarios ad regimen populi , creandi , eiſque juriſdictionem cum officio ac titulo conferendi , præſertim ſi officia ipſa ille inſtituiſſet , quorum collationem cede-

cederet, non continuò tamen arbitrio Senatus, Proregis, aut Toparchæ permitteret facultatem creatos ſemel Officiales abſque ulla legitima cauſa revocandi: ita Chriſtus, qui Epiſcopatus eſt inſtitutor, quique per Epiſcopos Eccleſiam adminiſtrari voluit, etiamſi Petro ejuſque Succeſſoribus, tanquam ſupremis Paſtoribus, Epiſcopatuum particularium, & Epiſcoporum inſtitutionem commiſerit, nequaquam tamen eis (quaſi Epiſcopus Romanus unicus Paſtor eſſet, & alii ejus tantum Vicarii, ac Commiſſarii, non verò Paſtores) jus tribuit ad libitum cæteros amovendi. Nec id unquam ſenſerunt ſummi Pontifices, ſed potiùs magnam ſuæ Dignitatis partem in eo poſuerunt, ut unicuique Epiſcopo ſalva eſſet ſua Dignitas & integra Privilegia, niſi fortè crimine aliquo iis privari mererentur. Ita ſæpè S. Leo, S. Gregorius, aliique maximi Sanctiſſimique Pontifices, & verbis & operibus proteſtati ſunt.

7. Sanctus Leo Epiſcopis Provinciæ Viennenſis ſcribebat epiſt. 89. ſe maximam ex ſervatis illorum juribus lætitiam percipere. *Noſtra enim*, inquit, *gratulationi hoc ſolum creſcere profitemur, ſi, & Apoſtolicæ Sedis diligentiâ apud vos illibata ſervetur* (Ordinatio) *& per Sacerdotalis diſciplinæ concordiam honori veſtro perire, quod ſuum eſt in propriis uſurpationibus non ſinamus.*

8. Sanctus Gregorius Magnus ità Epiſcoporum non ſolum jura ſalva cupiebat, ſed & Dignitatem, & honorem, ut ſe univerſalem Papam ab Epiſcopis vocari ægrè ferret, hac præcipuè ratione, quod ſi univerſalis ipſe diceretur, ſolus etiam fortaſſè putaretur. En ipſius verba, humilitatis, tanto viro dignæ, plena in epiſt. 30. lib. 7. quæ eſt ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum; *ſuperbæ appellationis verbum univerſalem me Papam dicentes imprimere curatis, quod peto dulciſsima mihi ſanctitas veſtra ultra non faciat, quia vobis ſubtrahitur, quod alteri pluſquàm ratio exigit, præbetur. Ego enim non verbis quæro proſperari, ſed moribus; nec honorem eſſe deputo, in quo fratres meos honorem ſuum perdere cognoſco. Meus namque honor eſt honor univerſalis Eccleſiæ. Meus honor eſt fratrum meorum ſolidus vigor. Tunc ergo verè honoratus ſum, cùm ſingulis quibuſque honor debitus non negatur. Si enim univerſalem me Papam veſtra Sanctitas dicit, negat ſe hoc eſſe, quod me fatetur univerſum.* Tam altè ſanctiſſimi hujus Pontificis animo impreſſa erat affectio illa, ut eam non ſemel ſignifica-

fica-

ficaverit. *Mihi ipſi*, inquit, *lib.* 2. epiſt. 37. *Injuriam facio, dum fratrum meorum jura perturbo.*

9. Si, ut teſtatur ipſemet Maximus Pontifex, animarum cura eſt onus Angelicis humeris formidandum, non expedit ei, qui omnes totius Orbis terrarum homines, velut oves Paſtori paſcendas à Chriſto ipſo ſibi traditas, non dubitat, ut alios Paſtores impediat, dum greges ſibi ſpecialiter commiſſos juxta ſacrorum Canonum normam cuſtodiant: ſed ut illos hortetur, juvet, vel etiam protegat, ac novis favoribus augeat. Debet nihilominùs datam ſibi à Chriſto, & ab Eccleſia univerſa confirmatam, ſeu publicè, atque ſolemniter recognitam autoritatem vindicare, ne ambitioſorum conatibus infringatur, aut enervetur, quod S. ipſe Gregorius obſervabat; *Sicut* inquit epiſtolâ 39. lib. 2. *noſtra defendimus, ſic omnibus Eccleſiis ſua jura ſervamus.* Noverat documentum, quod Paſtoribus in lib. de cura Paſtorali propoſuerat, in uſum, dum opus eſſet redigere; ut ſcilicet ſe Superiorem meminiſſet, & ſeveritatem adhiberet; ſed modum ſervabat, quem etiam ipſe præſcripſit in eodem lib. de cura Paſtorali parte 2. cap. 6. his verbis; *ſit Rector bene agentibus per humilitatem ſocius, contra delinquentium vitia per zelum juſtitiæ erectus, ut & bonis, in nullo ſe præferat, &, cùm pravorum culpa exigit, poteſtatem protinus ſui Prioratus agnoſcat, &c.*

10. Tanta eſt in eo præcepto æquitas, ut à nemine negetur. Nam & ſummi Pontifices ſe animarum ſervos eſſe, non Dominos exemplo Apoſtolorum arbitrantur. *Servos veſtros per Chriſtum*, inquit S. Paulus 2. Corint. 4. verſ. 5. *Servus ſervorum Dei*, ait Pontifex; undè conſequitur eum Epiſcopis, portiones gregis Chriſti ſuæ curæ demandatas rectè adminiſtrantibus non invidere, non obſtare, ſed favere, ſed auxiliari debere, quodque illi rectè gerant, ſibi in tremendo Dei judicio, profuturum æſtimare.

11. Sed Epiſcopi conqueri ſine injuria nequeunt, quod ſummus Pontifex ſibi à Chriſto præpoſitus ſit: gaudere potius debent tanquam de maximo beneficio, quod, cùm ipſi tot animarum conſtituti ſint Paſtores, ſaltem unum ſuprà ſe Paſtorem habeant, qui dormitantes excitet, laborantibus opem ferat, afflictos conſoletur, perſecutionem patientes

defendat, onus cum eis portet, rationem cum eis redditurus; imò qui eos errantes revocet, ac etiam reos plectat, ut, & illorum ſaluti, & gregis eis crediti utilitatibus conſulat. Nam, ut monet S. Leo in epiſt. 84. ſupracitata; *qui ſcit, ſe quibuſdam eſſe præpoſitum, non moleſtè ferat aliquem ſibi eſſe prælatum: ſed obedientiam, quam exigit, etiam ipſe dependat.*

12. Iniquum eſſet, ut ſummorum Pontificum humilitas, ac modeſtia, minus promptos ad reverentiam, aut obedientiam efficeret. Certè S. Gregorius humillimus, ac manſuetiſſimus, quamvis juxta proprium præceptum omnibus bonis ſe præberet æqualem, aliorumque Paſtorum honorem, ſuum duceret, omnium tamen ſe Superiorem profitebatur, dum id cujuſvis culpa exigeret. Nam epiſt. 65. lib. 7. quæ eſt ad Joannem Epiſcopum Syracuſanum ſic ſcribit, occaſione Epiſcopi Byzaceni Provinciæ Africæ, de crimine accuſati; *Quod ſe dicit Sedi Apoſtolicæ ſubjici, & ſi qua culpa in Epiſcopis invenitur, neſcio quis ei Epiſcopus ſubjectus non ſit.*

CAPUT XIII.

De Juriſdictione Clericorum Epiſcopis inferiorum.

1. Nihil eſt in ſacris Scripturis, quod Archidiaconorum, aliorumve in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutorum juriſdictionem indicet à Deo immediatè profectam, ſed conſtat potiùs hujuſcemodi Dignitates ab Eccleſia fuiſſe inſtitutas. De origine juriſdictionis, quâ potiuntur Curati nonnihil dubitatur.

2. Plures Doctores Pariſienſes eos putant ſeptuaginta Diſcipulis ſucceſſiſſe, quos Dominus noſter Jeſus-Chriſtus *miſit binos ante ſe in omnem locum, quo erat ipſe venturus*, ut habetur apud S. Lucam cap. 10. ideoque illorum inſtitutionem, non ſolùm quantum ad ordinem, ſed etiam quantum ad juriſdictionem, ad jus Divinum referentes, illos, ſicut poteſtatem ordinis, ita & poteſtatem juriſdictionis à Deo immediatè accipere arbitrantur, quamvis Epiſcopo indigeant tùm ut ordinentur, tùm ut plebi præficiantur.

3. Ad-

3. Addunt jam tempore Apoſtolorum, non ſolùm Epiſcopos, ad magnarum urbium regimen conſtitutos, ſed & cæteros Presbyteros, qui minorum locorum curam gererent, qua in politia putant Apoſtolos non novi aliquid excogitaſſe, ſed Chriſti præceptum executos fuiſſe.

4. Equidem S. Hieronymus Presbyterorum Dignitatem ita effert, ut eam Epiſcopali æquare videatur; qui tamen benignè eſt interpetrandus, ne communi Eccleſiæ ſententiæ contradicat, & Arianæ hereſi, diſcrimen inter Epiſcopos, & Sacerdotes nullum agnoſcenti, faveat, de quo Michael Medina eum criminari auſus eſt. *Sicut Presbyteri ſciunt*, inquit S. Doctor comment. in epiſt. ad Tit. *ſe ex Eccleſiæ conſuetudine ei, qui ſibi præpoſitus fuerit, eſſe ſubjectos; ita Epiſcopi noverint ſe magis conſuetudine, quàm diſpoſitionis Dominicæ veritate Presbyteris eſſe majores, & in commune debere Eccleſiam regere.* Sed omnimodam certè noluit æqualitatem inducere inter Epiſcopos, & inferioris ordinis Presbyteros, quod patet, cùm ex aliis ejus libris, præcipuè ex epiſt. 85. quæ eſt ad Evagrium, in qua ordinationem Epiſcopo vindicat, quam denegat Presbytero: & ex epiſtola 1. quæ eſt ad Heliodorum, in qua Diaconis tertium dumtaxat gradum aſſignat, primo Epiſcopis conceſſo, ſecundo Presbyteris relicto: tùm ex verbis, quæ immediatè ſuprà relatis adjunguntur; *Imitantes Moyſen, qui cùm haberet in poteſtate ſolus praeſſe populo Iſraël, ſeptuaginta elegit, cum quibus populum judicaret.* Licet enim Deus Moyſi præceperit, quod ſocer Jethro jam conſuluerat, ut ſcilicet ſibi ſeptuaginta deligeret adjutores: tamen nemo dubitat, quin Moyſes, cui reſervatum eſt majorum cauſarum judicium, ſemper ipſis extiterit ſuperior, etiam ex ordinatione Divina.

5. Habet quidem uſus Eccleſiæ, ut Presbyteri Curati non reponantur in ordine Judicum tantùm delegatorum, quibus & committitur, & aufertur juriſdictio ad libitum delegantis: ſed non ità ut illorum juriſdictio diſpoſitioni Dominicæ, non Epiſcoporum autoritati accepta referenda ſit. Longè namque verius eſt, juriſdictionem illam ab Eccleſiaſtico jure, non à Divino, manaſſe. Nec enim ſeptuaginta Diſcipuli à Domino miſſi, ſunt ad plebem aliquam deſtinati, nec ad omne tempus, ſed præmiſſi tantum Chriſto in omnem lo-

Digitized by Google

cum, quo erat ipſe venturus: nec etiam Sacerdotali charactere fuerunt inſigniti, vel autoritate populum regendi, Sacramenta miniſtrandi, vel reliqua efficiendi, quæ Paſtoris ſunt propria, ſed tantùm cohortationibus ſuis Chriſto venturo animos preparandi. Apoſtoli, licet ſimiliter, atque præſtantiori modo, miſſi fuiſſent, non tamen ordinem Sacerdotalem adepti ſunt, donec (quod de ſeptuaginta Diſcipulis, quibus Curati ſucceſſiſſe dicuntur, nuſquam in Evangelio legitur) in ultima cœna poteſtatem conſecrandi, poſt reſurrectionem, poteſtatem ſolvendi & ligandi recepiſſent.

6. Apoſtoli quidem, & Epiſcopi habuerunt Sacerdotes, quorum operâ in regendo populo Chriſtiano uterentur, non tamen principio Sacerdotes illos plebi ſpeciali tanquam Paſtores ordinarios præponebant ad vitam, adeoque illa deputatio non ordinationi Divinæ immediatè, ſed Eccleſiaſticæ politiæ adſcribenda eſt.

7. Et quoniam jus Divinum in Scripturis habemus, ut ſupra cum S. Auguſtino tract. 6. in Joan. notavimus, nullumque videmus à Chriſto Sacerdotem, præter Apoſtolos, miſſum ad regimen animarum, neſcio quâ ratione ipſi tribuenda ſit Curatorum conſtitutio immediata.

8. Hoc ſanè certiſſimum eſt, juriſdictionem Sacerdotum jure Divino Epiſcopali eſſe ſubordinatam, & ſubjectam, ut luculenter docet S. Thomas opuſc. contra impugnantes Religionem cap. 4. *Poteſtas Sacerdotis naturaliter, & ex jure Divino ſubditur poteſtati Epiſcopi, ut Dionyſius probat....... Sacerdos autem, qui ex jure Divino Epiſcopo ſubditur, in omnibus eſt ei ſubjectus.* Æquum igitur eſt, ut Curati aliique Clerici S. Ignatium audiant in epiſtola ad Smirnenſes ſic monentem; *Omnia veſtra decenti ordine perficiantur in Chriſto. Laici Diaconis ſubjiciantur, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Epiſcopo, Epiſcopus Chriſto, ut ipſe Patri.*

9. Conſultiſſimum etiam eſt, ut Epiſcopi Curatorum juriſdictionem, etiamſi juris Eccleſiaſtici tantum ſit, ita tueantur, ut cum eis, quemadmodum monet S. Hieronymus in verbis jam relatis, in commune Eccleſiam regant, *imitantes Moyſen, qui cùm haberet in poteſtate ſolus praeſſe populo Iſrael, &c.* eoſque eo loco habeant, quem exprimunt verba tempore ordinationis ab Ordinatore proferri ſolita; *Infirmitati noſtræ quæſumus Domine*

hac

hac ADIVMENTA *largire, qui quantò fragiliores ſumus, tantò his pluribus indigemus....... ſint providi cooperatores Ordinis noſtri.*

10. Denique ſervanda eſt mutua illa concordia, quam præſcribit Canon 17. Sardicenſis Concilii; *Sicut ille* (Epiſcopus) *Clericis ſincerum exhibere debet amorem charitatis; ita quoque viciſſim Miniſtri infucata debent Epiſcopo ſuo exhibere obſequia.*

11. Hæc Epiſcoporum erga Curatos humanitas ac benignitas, ac viciſſim Curatorum, aliorumque juriſdictione Eccleſiaſticâ præditorum erga Epiſcopos reverentia, & obedientia concordiam parient, ſine qua multa oriuntur ſcandala, multæ contentiones, quarum occaſione vera libertas Eccleſiæ ſæpiſſimè violatur, interjectis ceu ab abuſu appellationibus ad Judices ſæculares.

12. Itaque ſapientiſſimum S. Hieronymi conſilium eſt, epiſtolâ ad Nepotianum; *Illud etiam dico, quod Epiſcopi Sacerdotes ſe eſſe noverint, non Dominos: honorent Clericos, ut & ipſis à Clericis quaſi Epiſcopis honor deferatur. Scitum eſt illud Oratoris Domitii: cur ego te, inquit, habeam ut Principem, cùm tu non me habeas ut Senatorem? Quod Aaron, & filios ejus, hoc Epiſcopum & Presbyteros eſſe noverimus.*

13. Cæterùm quotidie ſummus Pontifex beneficia Parochialia in omnibus Eccleſiæ partibus conferens, re ipsâ probat, Curatos juriſdictionem accipere, tunc quidem immediatè ab ipſo, alias autem mediante ipſius conſenſu. Nec cuiquam id dubium eſſe poteſt, ſi etiam Epiſcopalis juriſdictio ex eo fonte manare ſupponatur.

14. Certè cùm Chriſtus totum ovile, atque oves omnes, etiam ipſos Apoſtolos, ut alibi probabimus, B. Petro tanquam ſupremo Paſtori, commiſerit; eique claves Regni Cœlorum tanquam ſupremo diſpenſatori dederit, debet, quiſquis gregis portionem regendam, aut diſtribuendos gratiæ theſauros ſuſcipit, à Petro ſuum officium ac claves petere, non propriâ ſibi autoritate, aut ſine illius ſaltem conſenſu uſurpare. *Supponitur*, inquit Joan. Gerſ. de poteſt. Eccleſ. conſid. 10. *inſuper ex jam dictis, quod ex inſtitutione Chriſti nullus in Eccleſia debet dare, vel ſuſcipere gradus Hierarchicos, qui ſunt purgare, illuminare, & perficere, ſi non interveniat verè, vel interpretativè autoritas ſummi Hierarchæ vel Monarchæ in Eccleſia ſancta Dei, quatenus in ea vitetur confuſio, & optimo regimine gubernetur ad exemplar Eccleſiæ triumphantis.*

Digitized by Google

LIBER NONUS

In Edmundi Richerii Libellum *de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate.*

I. QUia occaſione Declarationis Comitiorum Cleri Gallicani, quam diſcutimus, libelli Edmundi Richerii *de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate* Vindiciæ nuper publicatæ ſunt, quaſi eadem eſſent utriuſque fundamenta, hoc libro illius Libelli dogmata, licet à multis Scriptoribus jam confutata, & pluribus Cenſuris inuſta, perſequi cogimur, præſertim cùm Richerius ſuis principiis Libertatem Eccleſiæ Gallicanæ, de qua nobis eſt ſermo, imò & Catholicæ, contineri affirmet; neque ita minutim ſit ab aliquo confutatus.

II. Sed notandum inprimis, magnum Illuſtriſſimorum Antiſtitum Gallicanorum Declarationi odium potiùs quàm robur conciliari, cùm doctrinæ ab Eccleſia Romana, à Conciliis Provincialibus, & ab Univerſitate Pariſienſi damnatæ, nec non à Rege Chriſtianiſſimo eliminatæ, atque à pluribus magni nominis Scriptoribus impugnatæ, præſidio indigere creditur.

CAPUT PRIMUM.

An Jurisdictio Eccleſiaſtica primariò, ac eſſentialiter Eccleſiæ: Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis miniſterialiter tantùm, ſicut facultas videndi oculo, conveniat: ad duos primos numeros Libelli Richeriani.

1. Richerius num. 1. totius doctrinæ ſuæ circa poteſtatem Eccleſiaſticam fundamentum ponit, quod eſt hujuſmodi; *Tota juriſdictio Eccleſiaſtica primariò, propriè ac eſſentialiter Eccleſiæ convenit: Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem tantùm.* Ut convenienter ac conſequenter loqueretur Richerius, ſecundam propoſitionis partem hoc modo debuerat efferre; *Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis, ſecundariò impropriè, atque accidentaliter tantùm.* Nam *primariò* reſpondet *ſecundariò*; *propriè* opponitur *impropriè*; *eſſentialiter* contradiſtinguitur *accidentaliter.* Itaque ſummus Pontifex non haberet ſuam juriſdictionem à Chriſto, ſed ab Eccleſia, cui primariò collata fuiſſet; Non haberet ipſe propriè juriſdictionem, ſed impropriè: quia illam nomine Eccleſiæ, ac delegatâ tantùm autoritate exerceret. Accidentaliter dumtaxat penes ipſum eſſet juriſdictio, & poſſet Eccleſia ejus exercitium alteri, puta ſimplici Presbytero committere; quod contra communem Eccleſiæ ſenſum eſſe ſtatim apparet, & pugnat cum aliis Richerii verbis.

2. Sed aſſumenda eſt jam propoſitio prout jacet; ut ſcilicet juriſdictio conveniat *Romano Pontifici, atque aliis Epiſcopis inſtrumentaliter, & quoad executionem tantùm.* Quæro igitur quænam ſit cauſa principalis, cujus ſummus Pontifex, atque alii Epiſcopi ſunt inſtrumenta? Quis eſt Dominus, cujus ipſi ſunt Miniſtri? Quis eſt Judex, cujus ipſi ſententias exequuntur? ſi Chriſtum cauſam principalem, Dominum, ac Judicem intellexit, verum ſenſit: ſed ſibi contradixit. Nam inſtrumentum à cauſa principali vim agendi recipit immediatè, Mini-

niſter, & Executor à Domini vel Judicis imperio, aut judicio facultatem ſuam atque autoritatem immediatè mutuantur. Quomodo igitur tota juriſdictio Eccleſiaſtica primariò, propriè, ac eſſentialiter Eccleſiæ conveniet? Niſi fortè idem pluribus rebus, ut inter ſe diſtinctis, poſſit competere primariò, propriè ac eſſentialiter. Si verò cauſa principalis, Dominus, ac Judex eſt ipſa Eccleſia: ſummus Pontifex, atque alii Epiſcopi non ſunt, niſi inſtrumenta, Miniſtri, & executores Eccleſiæ, non autem Chriſti, niſi Eccleſiâ mediante. Hoc autem eſt contra definitionem Martini V. Papæ, & Concilii Conſtantienſis, hanc Wicleſi propoſitionem ordine trigeſimam ſeptimam condemnantium; *Nec Papa eſt proximus & immediatus Vicarius Chriſti*, & contra plurimas Facultatis Theologiæ Pariſienſis declarationes.

3. Reſponderet fortaſsè Richerius, Chriſtum quidem immediatè dediſſe juriſdictionem toti Eccleſiæ: ita tamen ut ipſemet aſſignarit illius inſtrumenta, Miniſtros, & Executores, Romanum Pontificem, atque alios Epiſcopos. Sed recurrit difficultas, cujus ſcilicet virtute agant illa inſtrumenta, cujus nomine, atque autoritate, illi Miniſtri & Executores? Verùm expendenda ſunt argumenta, quibus probat, *totam juriſdictionem Eccleſiaſticam primariò, propriè, ac eſſentialiter Eccleſiæ convenire.* Palmare illud eſt, à quo ſuum orditur Tractatum. *Vulgare*, inquit, *atque indubitatæ fidei axioma, Deum & naturam prius atque immediatiùs ad totum ſuppoſitum, quàm ad aliquam partem ſuppoſiti, quamvis nobiliſſimam intendere: eamq; ob cauſam, facultatem videndi, v. g. toti datam eſſe homini, ut per oculum tanquam per organum & Miniſtrum hominis exerceretur: nam per, & propter hominem exiſtit.*

4. Inepta eſt comparatio Eccleſiæ cum ſuppoſito, non ſolum quia ſuppoſitum eſt quid ſingulare, Eccleſia autem integra communitas ex multis ac diverſis ſuppoſitis conſtans; ſed etiam quia, ſi Eccleſia cum aliquo ſuppoſito, ſeu homine ſingulari conferatur, non erit ipſa ſuppoſitum, ſed pars ſuppoſiti. Eſt enim Eccleſia corpus myſticum, cujus ſpiritus, ac velut anima eſt ipſemet ſpiritus Chriſti, Spiritus Sanctus. Undè ſicut corpus hominis non eſt ſuppoſitum, ſed pars ſuppoſiti; ita Eccleſia corpus quidem dici poteſt, non autem ſuppoſitum, ſi conſideretur ſeorſum à Spiritu quo vivificatur.

Undè

Undè conſequitur ulteriùs , quod ſicut falſum eſt , quod totum corpus hominis videat , licet verum ſit, quod homo, vel anima videat per oculum, tanquam per organum & miniſtrum : ita licet dici poſſet Romanum Pontificem , alioſque Prælatos totius Eccleſiæ organa & miniſtros eſſe, ſi cum hominibus , qui Eccleſiæ corpus conſtant , intelligatur etiam ſpiritus Chriſti, à cujus virtute procedit autoritas Paſtorum Eccleſiaſticorum , quique cum ipſis baptizantibus baptizat , cum ipſis ſolventibus, vel ligantibus ſolvit , aut ligat ; qui denique totius Eccleſiaſticæ juriſdictionis Inſtitutor eſt atque primus autor ; tamen falſum eſt Eccleſiæ Paſtores , cùm in ſuos ſubditos juriſdictionem exercent , ipſorum ſubditorum, aut etiam omnium ſimul fidelium , atque in eo ſenſu Eccleſiæ mera exiſtere organa.

5. Confundit Richerius finem juriſdictionis cum ejus ſubjecto. Chriſtus Sacramenta , juriſdictionem , & cætera omnia propter totius Eccleſiæ corpus, non autem propter unius alicujus membri , quantumvis excellentis , bonum contulit. Non enim conſtituta eſt Eccleſia propter ſummum Pontificem , ſed potiùs ſummus Pontifex propter Eccleſiam , ſicut non fabricatur corpus propter caput , aut cor , ſed potiùs caput , cor, & alia omnia membra producuntur, ut corpus integrum ac perfectum efformetur. *Omnia enim*, inquit B. Paulus 1. Corint. 3. ver. 22. relatus à Richerio , *veſtra ſunt*, *ſive Paulus*, *ſive Apollo*, *ſive Cephas*, *ſive Mundus* , *ſive vita* , *ſive mors* , *ſive præſentia*, *ſive futura. Omnia enim veſtra ſunt : vos autem Chriſti : Chriſtus autem Dei*. Atque in eo ſenſu certum eſt ; *Chriſtum priùs*, *immediatiùs*, *atque eſſentialiùs claves*, *ſive juriſdictionem toti dediſſe Eccleſiæ quàm Petro :* quia ſcilicet ultimus finis , atque adeò in intentione prior , immediatior , & eſſentialior Chriſti Eccleſiam inſtituentis , fuit ipſius Eccleſiæ corporis , non autem ſolius ejus capitis , aut aliorum præcipuorum membrorum , bonum. At non eſt quæſtio , cui , ideſt , pro cujus bono , aut propter quem finem ; ſed cui tanquam ſubjecto ; cui tanquam œconomo , diſpenſatori , ac ſuo Vicario Chriſtus immediatè contulerit poteſtatem ſolvendi vel ligandi ? Richerius affirmat , autoritatem illam toti corpori Eccleſiæ immediatè collatam ; ejus autem uſum dumtaxat & exercitium ſummo Pontifici ,

& aliis Paſtoribus tanquam miniſtris commiſſum, illamque ſententiam ſibi cum ſchola Pariſienſi communem eſſe jactat. Scholæ Pariſienſis ſententiam expendemus inferius. Audiamus modò Richerii probationes.

6. Numero ſecundo claves B. Petro, nomine totius Eccleſiæ, promiſſas his verbis Matth. 16. *Et ego tibi dabo claves Regni Cælorum*, vult ordini Hierarchico fuiſſe collatas: primùm Matt. 18. his verbis; *Dic Eccleſiæ, &c.* Verùm Eccleſiam illic non pro univerſorum fidelium cœtu, ſed pro Superioribus Eccleſiaſticis ſumi docet S. Joannes Chryſoſtomus homil. 61. in Matt. ubi hæc verba; *Dic Eccleſiæ:* ſic exponit; *Præſulibus ſcilicet ac præſidentibus.* Abſurdum eſſet ita vocem illam, *Eccleſiæ*, interpretari, ut Chriſtus voluerit reos incorrectos apud univerſum fidelium cœtum accuſari. Primò quia impoſſibile eſt, ut omnes congregentur in eundem locum. Secundò quia plerique, ut mulieres ac plebeii non ſolùm poteſtate, ſed etiam ſcientiâ carent. Tertiò quia per Eccleſiam Chriſtus ſignificavit illos tantùm, quibus ſtatim dixit; *Quæcumque alligaveritis ſuper terram ligata erunt & in Cælo*; hoc eſt non omnem multitudinem, ſed ſolos Apoſtolos, quibuſcum loquebatur, eorumque ſucceſſores. Quartò denique quia conſtans Eccleſiæ uſus eſt, ut peccatores apud Prælatos Eccleſiaſticos, non apud multitudinem, accuſentur; nec etiam apud omnes Prælatos ſimul ac collectivè: alioquin enim convocandum eſſet Concilium Oecumenicum, quoties Chriſtianus ſecretò, ac coram teſtibus fruſtrà correptus, Eccleſiæ denuntiandus eſſet, ſed apud ſolum ejus, qui corripiendus eſt, Paſtorem. Quamobrem S. Thomas 2. 2. quæſtione 33. art. 8. ad tertium argumentum ab autoritate S. Auguſtini in Regula deſumptum, ubi in ordine correctionis fraternæ, peccatum prius Præpoſito, quam teſtibus manifeſtari præcipitur, reſpondet, *Quod Auguſtinus intelligit, quod priùs dicatur Prælato, quàm teſtibus, ſecundùm quod Prælatus eſt quædam ſingularis perſona, quæ magis poteſt prodeſſe quàm alii: non autem quod dicatur ei, tanquam Eccleſiæ, ideſt ſicut in loco judicii reſidenti.* Ac reverâ tam apertè hunc ſenſum præſeferunt verba S. Auguſtini, tamque apertè alludunt ad prædictum Evangelii locum, ut nullum poſſit eſſe dubium quin per Eccleſiam, Superiorem Eccleſiaſticum, ſeu Canonicum intellexerit;

Digitized by Google

rit; hæc ſunt regulæ verba cap. 23. *Antequam aliis demonſtretur, per quos convincendus eſt, ſi negaverit, priùs Præpoſito debet oſtendi, ſi admonitus neglexerit corrigi, ne fortè poſſit ſecretiùs correptus non innoteſcere cæteris. Si autem negaverit, tunc neganti adhibendi ſunt alii, ut jam coram omnibus poſſit, non ab uno teſte argui, ſed à duobus, vel tribus convinci. Convictus verò ſecundùm Præpoſiti, vel etiam Presbyteri, ad cujus diſpenſationem pertinet, arbitrium, debet emendatoriam ſubire vindictam, quam ſi ferre recuſaverit, etiam ſi ipſe non abſceſſerit, de veſtra ſocietate projiciatur.* Dicitur ergo Eccleſiæ, dum dicitur Prælato tanquam Judici: quia Eccleſia eſt in Prælato, ſicut in capite.

7. Nec obſtat primorum Eccleſiæ ſæculorum praxis, cùm in fidelium cœtu denunciabantur, & cenſurâ Eccleſiaſticâ percellebantur peccatores incorrecti, ut colligitur ex B. Paulo 1. Corint. 5. *Ego quidem abſens corpore, præſens autem ſpiritu, jam* IVDICAVI, *ut præſens, eum, qui ſic operatus eſt in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, congregatis vobis & meo ſpiritu cum virtute Domini noſtri Jeſu, tradere huiſmodi Satanæ in interitum carnis:* & ex Tertulliano apolog. cap. 39. *Coimus in cœtum & congregationem ..... ibidem etiam exhortationes, caſtigationes, & cenſura Divina. Nam & judicatur magno cum pondere ...... ſummumq; futuri judicii præjudicium eſt, ſi quis ità deliquerit, ut à communicatione orationis, & conventus, & omnis ſancti commercii relegetur.* Hæc, inquam, praxis, non obſtat iis, quæ diximus. Judicandi enim autoritas non erat penes fideles quoſcumque, ſed penes Paſtores. *Judicavi*, inquit S. Paulus, non autem *judicarunt quicumque congregati erant.* Et Tertullianus poſt ſuprà relata verba, nullo interpoſito proſequitur; *Præſident probati quique Seniores honorem iſtum, non pretio, ſed teſtimonio adepti. Neque enim pretio ulla res Dei conſtat.* Itaque ſicut in Chriſtianorum cœtibus ſoli Præfecti Eccleſiaſtici prædicabant,& alias functiones ſacras exercebant, ità & pœnas ſpirituales decernebant. Populus autem aderat tantùm ut teſtis & approbator, atque ut quod Paſtores decernebant, quodque ad ſe attinebat, exequeretur, v. g. in vitandis excommunicatis.

8. Secundò, Eccleſiæ datas ait Richerius claves per realem miſſionem, de qua Luc. 10. legimus; *Deſignavit Dominus, & alios ſeptuaginta duos: & miſit illos binos ante faciem ſuam, in omnem civitatem, & locum, quò erat ipſe venturus.* Verùm hæc diſcipulorum miſſio, juriſdictio propriè nuncupari non poteſt. Non enim

 mit-

Digitized by Google

mittebantur ad regendum populum, ſed ut illum ad Chriſtum cum fructu ſuſcipiendum præpararent; mittebat namque illos tantùm in civitates & loca, quò erat ipſe venturus. Sed demus miſſionem illam, juriſdictionem fuiſſe: an inde legitimè concludet Richerius illam diſcipulis *individuè & collectivè* datam? Nonne potiùs ſignificant illa verba; *Miſit illos binos*, quòd ſinguli diſcipuli non erant tantùm *inſtrumenta*, *Miniſtri*, *& executores* totius Collegii, ſed Chriſti. Adde quod illa miſſio erat tantùm temporanea, ad præparandum, ut diximus, populum adventui Chriſti.

9. Affert deinde hæc Chriſti verba in Evangelio S Joannis cap. 17. recitata; *Sicut me miſit in mundum, ità & ego eos miſi in mundum, & pro eis ſanctifico me ipſum, ut ſint & ipſi ſanctificati in veritate, ut & ipſi in nobis unum ſint, ut credat mundus, quia tu me miſiſti, ut ſint conſummati in unum, &c. Quibus verbis*, inquit Richerius, *liquidò demonſtratur Chriſtum non tam uni, & ſoli Petro, quàm unitati infallibilem clavium poteſtatem detuliſſe.* Erravit, aut decipere voluit Richerius, his verbis Chriſti adſtruens infallibilem clavium poteſtatem unitati delatam. Vel enim intelligit ſub illa unitate comprehenſos etiam laicos: & tunc error eſt aſſerere *infallibilem clavium poteſtatem* etiam ipſis delatam. Idque etiam agnoſcere, videtur ipſe Richerius, dum paulò inferiùs concludit hoc modo; *Conſurgit, totum ordinem Hierarchicum, Epiſcopali & Sacerdotali ordine, conſtantem, immediatè, proportionatè tamen, atque ſubordinatè ſuam poteſtatem, & juriſdictionem, hoc eſt, facultatem regendi Eccleſiam à Chriſto derivare*; ubi juriſdictionem penes Epiſcopos, & Sacerdotes tantùm reponit. Sanè diſcrimen intercedere neceſſe eſt, inter eos, qui regunt, & eos, qui reguntur: Si autem penes omnes fideles eſſet facultas regendi, quinam eſſent illi regimini ſubditi? Nec enim concederet ipſemet Richerius, ita tantùm datam Eccleſiæ juriſdictionem, ut ejus regimen Democraticum ſit, quale, aut etiam imperfectius ſine dubio eſſet, ſi ejus participes eſſent quicumque fideles, etiam laici, ac mulieres.

10. Si autem Richerius his Chriſti verbis; *Omnes unum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipſi in nobis unum ſint, ut ſint conſummati in unum*, unitatem ordinis Eccleſiaſtici tantùm ſignificare voluit, ut indicat ejus concluſio, decipere voluit, ac frau-

fraudulenter prætermiſit verſum iſtum, *Non pro eis autem rogo tantùm, ſed & pro eis, qui credituri ſunt per verbum eorum in me, ut omnes unum ſint*, quæ verba apertiſſimè declarant, unitatem illam non eſſe accipiendam de ſolo ordine Eccleſiaſtico, ſed de omnibus fidelibus, neque de unitate in conſortio juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ſed de unitate charitatis; imò illa verba, *ſicut tu me miſiſti in mundum, & ego miſi eos in mundum*, non intelliguntur de miſſione juriſdictionis, quæ tunc collata ſit, ut vult Richerius. Orabat enim tantùm Chriſtus pro Diſcipulis, ut ſervarentur à malo, quando cum mundo verſarentur, atque tanto inter ſe animorum conſenſu agerent, ut hinc mundus agnoſceret Chriſtum à Patre miſſum, quippe qui tam intimam inter ſuos Diſcipulos concordiam ſtatuiſſet. Totus ferè illius capitis contextus hanc præſefert ſententiam. *Non rogo ut tollas eos de mundo, ſed ut ſerves eos à malo, &c.*

11. Citat etiam S. Cyprianum & S. Auguſtinum relatos 24. quæſt. 1. Can *Quodcumque*. Can. *Loquitur*. Can. *Alienus*. Sed illorum Patrum teſtimonia expendimus lib. 5. & 7. Addit Richerius hæc verba ex capite 20. Joannis; *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos: accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, &c.* Undè concludit hoc modo: *Quando igitur miſſio vera & realis eſt collatio juriſdictionis, autore Apoſtolo 10. ad Rom. quomodò igitur prædicabunt, niſi mittantur. Chriſtus autem omnes Apoſtolos atque Diſcipulos, qui Epiſcopalem & Presbyteralem ordinem referebant, immediatè, individuè, & collectivè miſit, ſicut à Patre ſuo, id eſt cum juſta & ſpirituali autoritate, ad Eccleſiam regendam neceſſaria miſſus fuerat: conſurgit, totum ordinem Hierarchicum, Epiſcopali & Sacerdotali ordine conſtantem, immediatè, proportionatè tamen, atque ſubordinatè, ſuam poteſtatem, & juriſdictionem, hoc eſt facultatem regendi Eccleſiam à Chriſto derivare.* Non immoramur circa diſcrimen miſſionis & juriſdictionis, quæ nonnihil diſtingui videntur, nec circa quæſtionem, an omnes Apoſtoli ſuam à Chriſto juriſdictionem immediatè habuerint, quod etiam nonnulli, licet, ut videtur, ſine ſufficienti fundamento, negant. Modò enim tantùm quæſtio eſt, utrùm Apoſtolos, & Diſcipulos, non ſolùm immediatè, ſed etiam *individuè & collectivè*, miſerit, quod aſſerit Richerius. Verùm, primò, ſi hoc probaret, ſibi contradiceret. Hîc enim, id eſt num. 2. ſtatuit ordinem Hierarchicum, immediatè ju-

riſdictionem & facultatem regendi Eccleſiam à Chriſto derivare : in 1. autem num. tradit totam juriſdictionem Eccleſiaſticam *primariò*, *propriè ac eſſentialiter Eccleſia convenire*: *Romano autem Pontifici*, *atque aliis Epiſcopis inſtrumentaliter*, *miniſterialiter*, *& quoad executionem tantùm*. Quomodò enim ſummus Pontifex & Epiſcopi facultatem regendi Eccleſiam à Chriſto immediatè derivaverunt, ſi eis comparatè ad Eccleſiam non competit juriſdictio, niſi inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem tantùm, Eccleſiæ autem primariò, propriè ac eſſentialiter? An cauſa principalis regitur ab inſtrumento, Dominus à Miniſtro, Judex ab executore? An qui habet primariam, propriam, & eſſentialem juriſdictionem, gubernatur ab eo, qui habet tantùm facultatem inſtrumentalem, miniſterialem, ac executivam? Secundò, ſi Chriſtus Apoſtolos atque Diſcipulos, qui Epiſcopalem & Presbyteralem ordinem referebant *individuè & collectivè* miſit, non poterant quidquam magni momenti agere ſeorſim, ſed tantùm omnes ſimul, vel ſaltem major eorum pars: ſicut in Senatu non quilibet, ſed omnes vel plures ſimul Judices Senatuſconſulta ferunt: ſi quando autem aliquid ſeorſim exequuntur, juriſdictione delegatâ ſe id præſtare profitentur. At certè Apoſtoli in convertendis populis, in fundandis, ac regendis Eccleſiis, in ferendis vel tollendis cenſuris, &c. ab Eccleſia, vel à Collegio Apoſtolico delegatos ſe non præſtabant. Imò S. Paulus non ſemel indicat, ſe ab Eccleſia non fuiſſe miſſum, præſertim ad Galat. 1. *Paulus Apoſtolus non ab hominibus neque per hominem, &c. Cùm autem placuit ei, qui me ſegregavit ex utero matris meæ, & vocavit per gratiam ſuam, ut revelaret Filium ſuum in me, ut evangelizarem illum in Gentibus: continuò non acquievi carni & ſanguini, neque veni Jeroſolymam ad Anteceſſores meos Apoſtolos.*

12. Adjungit Richerius illud D. Pauli teſtimonium act. 20. *Attendite vobis & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei.* Verùm neque in illo teſtimonio, neque in aliis à Richerio ex ſacra Scriptura ſuprà relatis, verbum aliquod eſt, quod ſignificet juriſdictionem *individuè & collectivè* Apoſtolis, diſcipulis, aut Epiſcopis datam. Pugnat cum ea ſententia etiam locus S. Cypriani, quem citat Richerius ex 24. quæſt. 1. can. *loquitur*. Si enim Epiſcopatus *à ſingulis*

gulis in ſolidum pars tenetur, *ſi*, ut ait alibi idem S. Cyprianus, *habet in Eccleſia adminiſtratione voluntatis ſuæ arbitrium liberum unuſquiſque Præpoſitus*, *rationem actus ſui Domino redditurus*; quomodò facultas regendi Eccleſiam data eſt ipſimet Eccleſiæ, vel etiam ordini Hierarchico *individuè & collectivè?*

13. Denique ſententiam ſuam confirmat Richerius autoritate D. Bernardi lib. 3. de conſid. ad Eugenium cap. 4. quod integrum legi optat. Id & nos optamus. Nam in eo capite D. Bernardus indiſcretas exemptiones reprehendit, præſertim quod turbent ordinem Hierarchicum, qua occaſione dicit, à Deo etiam eſſe alias à Papali poteſtates, ſed nihil dicit, unde ſequatur juriſdictionem convenire Romano Pontifici *inſtrumentaliter*, *miniſterialiter*, *& quoad executionem tantum?* Quæ autem ſit ipſius eâ de re mens ipſemet explicat lib. 2. de conſid. cap. 8. his verbis jam alibi relatis; *Tu es cui claves traditæ*, *cui oves creditæ ſunt. Sunt quidem & alii Cœli janitores*, *& gregum Paſtores*, *ſed tu tantò glorioſior*, *quantò & differentius utrumque præ cæteris nomen hæreditaſti. Habent illi ſibi aſſignatos greges ſinguli ſingulos*, TIBI VNIVERSI CREDITI, *uni unus. Nec modò ovium*, SED ET PASTORVM, *tu unus omnium Paſtor. Vnde id probem quæris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Epiſcoporum*, *ſed etiam Apoſtolorum ſic abſolutè*, *& indiſcretè tota commiſſæ ſunt oves? Si me amas Petre*, *paſce oves meas? Quas: Illius vel illius populos Civitatis aut Regionis*, *aut certi Regni: Oves meas*, *inquit. Cui non planum*, *non deſignaſſe omnes? Nihil excipitur*, *ubi diſtinguitur nihil.* Sed & in illo ipſo capite, quod citat Richerius, ſanctus Doctor, licet moneat ſummum Pontificem, ut poteſtate ſuâ in concedendis indiſcretè exemptionibus non abutatur; plenitudinem tamen poteſtatis ipſi non deeſſe confitetur; *Sic factitando*, inquit, *probatis vos habere plenitudinem poteſtatis, ſed juſtitiæ fortè non ita. Facitis hoc*, *quia poteſtis*, *ſed utrum & debeatis quæſtio eſt.* Ubinam illam plenam poteſtatem, quam ſummo Pontifici competere fatetur, in eum ab Eccleſia derivatam aſſeruit?

14. Allatis ſententiæ ſuæ probationibus, ſolvit Richerius duas objectiones ſeu reſponſiones ſibi contrarias, quarum altera petita eſt à diſtinctione fori exterioris, & interioris, in quorum primo juriſdictionem aliqui negant à Chriſto immediatè diſcipulis collatam, in ſecundo datam concedunt.

Sed

Digitized by Google

Sed cùm nos diſcrimen illud in Apoſtolorum juriſdictione non admiſerimus, argumentum nobis minimè neceſſarium defendendum non recipimus. Quod addit ſe demonſtraturum num. 6. facultatem excommunicandi immediatè creditam fuiſſe Eccleſiæ à Chriſto, circa illum numerum examinabimus.

15. Altera objectio ſeu reſponſio eſt, *poteſtatem juriſdictionis, primitùs quidem inſtitutam & collatam Eccleſia à Chriſto, ſed ea lege, ut poſtmodùm per Romanos Pontifices Petri Succeſſores, propagaretur, atque aliis Epiſcopis communicaretur: eamq; ob cauſam omnem autoritatem iſtinc hodie repeti ac derivari.* Juriſdictionem toti Eccleſiæ, prout Laicos etiam complectitur datam negamus: concedimus autem datam Apoſtolis, *non individuè & collectivè* juxta Richerii ſenſum, ità ſcilicet, ut non exerceretur à ſingulis, niſi inſtrumentaliter, miniſterialiter, aut quantùm ad executionem; ſed ità ut poſſent vel ſinguli, vel omnes ſimul, eâ uti; cum hoc tamen diſcrimine, quod plenitudo juriſdictionis in B. Petro eſſet ordinaria, & ad ſuos ſucceſſores tranſmittenda; in aliis autem Apoſtolis extraordinaria, & delegata; ità ut nullius eorum ſucceſſores in toto orbe indiſtinctè poſſent Eccleſias fundare, vel regere, ſed in ea quiſque dumtaxat parte, quæ ſibi fuiſſet aſſignata. Nec contrarium probat Richerius.

16. Juriſdictionem etiam per Romanos Pontifices Petri ſucceſſores propagari, atque aliis Epiſcopis communicari defendimus lib. 8. ſupereſt ut reſponſionem à Richerio in hoc num. 2. allatam confutemus. *Reſpondebis*, inquit *praxi Eccleſia primitiva & ſacris Canonibus, exploratiſſimum eſſe collationes beneficiorum, ſicut nunc eas vocitant, quadringentis & mille annis, communi jure, hoc eſt ſacroſanctis electionibus, factas: ratio eſt, quoniam omnis principatus, quoad vim coactivam, ab hominum conſenſu pendet, ut lex Divina & naturalis confirmat.* Ergò à tempore quo Eccleſiis Cathedralibus Regni Franciæ non providetur per electiones, Epiſcopi Gallicani nullam vim coactivam habuerunt, ſiquidem ferè ſemper hactenus reſtitit Eccleſia Gallicana electionum abrogationi. Si Prælatorum poteſtas à ſubditorum conſenſu pendet, & illa dependentia lege Divina & naturali confirmatur; cùm *adverſum eas, neque ſpatia temporum, neque privilegia locorum, neque Dignitates perſonarum unquam præſcribere poſſint*, nunquam poterunt Galli

Digitized by Google

li à ſuis Epiſcopis excommunicari, aut aliâ cenſurâ Eccleſiaſticâ puniri, donec liberum conſenſum præſtiterint. Adhuc enim certò non conſtat, an illi, ad quos pertinebat jus eligendi, liberè conſenſerint: cùm Clerum, alioſque Ordines videamus variis proteſtationibus & ſupplicationibus adverſum electionum abrogationem interceſſiſſe.

17. Sed nec electio, præſertim quando fit à populi communitate, juriſdictionem ante confirmationem abſolutè Prælatis tribuit; atque adeò, nec jus condendarum legum, infligendarum pœnarum ſpiritualium, &c. Quin etiam, ſi juriſdictio per electionem conferretur, ſequeretur juxta mentem Richerii alium Eccleſiæ conſenſum deſiderari, ut Prælati poſſent leges inſtituere, ac cenſuris plectere; adhuc enim, ut ipſe ait num. 8. *Eccleſiam inconſultam, diſſentientem, invitam vel inauditam obligare nequirent: quia leges tunc inſtituuntur, cùm promulgantur, firmantur, cùm moribus utentium approbantur.*

CAPUT II.

De Eccleſiæ definitione à Richerio tradita; De Eccleſiæ Capite, necnon de ejus ſtatu & regimine. Ad num. 3. 4. & 5. Richerii.

1. Ex his, quæ Richerius duobus primis numeris ſuperiori à nobis capite diſcuſſis, ceu fundamenta jecit, quaſdam concluſiones, quas ille principia vocat, directè & neceſſariò ſe colligere aſſerit. Primum illud principium eſt Eccleſiæ definitio, quam toti operi præfixam hic num. 3. repetit; ſcilicet; *Eccleſia eſt politia Monarchica, ad finem ſupernaturalem ſpiritualem inſtituta, regimine Ariſtocratico, quod omnium optimum & naturæ convenientiſſimum eſt, temperata à ſummo animarum Paſtore Domino noſtro.* Si Joannes Launoius eodem affectu fuiſſet erga Richerium, quo erga Bellarminum, in hanc definitionem juſtiori zelo invectus fuiſſet, quàm in eam, quæ à Bellarmino tradita eſt. Qui enim integrâ & prolixâ epiſtolâ, quæ eſt in par. 8. & ad Nicolaum Gatinæum inſcribitur, tot tantaque teſtimonia congregavit, ut probaret in Eccleſiæ definitione non conti-

neri ejus ſtatum, aut regimen, cujus in ea deſcribenda meminerat Bellarminus, quomodo putandus eſt probaſſe definitionem, quæ nil aliud, ſaltem directè, complectitur? ſed infenſus erat Papæ Monarchiæ Richerius; eam propugnabat Bellarminus: ideò libentibus ulnis excepit illius dogmata Launoius, quæcumque excepit; quæ non potuit excipere, ſubticuit: Bellarmini, ſi quos invenire potuit nævos, quàm diligenter explicuit, doctrinam, exemplo Richerii, quanto valuit conatu, licet parum efficaci, impugnavit.

2. Poſſet tamen veram habere ſententiam Richeriana Eccleſiæ definitio, ſi ſanè intelligeretur. Verus enim ejus ſenſus eſt, Eccleſiam eſſe communitatem ab uno ſolo ſupremo Paſtore gubernatam, nempè Romano Pontifice; ita tamen, ut illius communitatis regendæ participes ſint alii Paſtores, præſertim Epiſcopi, qui autoritate ordinariâ, & propriâ, non vicariâ ſolùm, ſeu delegatâ, portionem gregis Chriſti ſibi commiſſam regant, ac ſupremo Paſtori, in Conciliis præſertim univerſalibus, non ſolùm tanquam Conſiliarii, ſed etiam tanquam Judices ad determinanda, quæ ad Eccleſiam univerſalem ſpectantia proponuntur, aſſideant. Itaque Eccleſia eſt politia Monarchica, quia unus ei præſidet Monarcha. Eſt etiam regimine Ariſtocratico temperata, quia Epiſcopi, præterquam quod ſuis Diœceſibus præſident, rerum etiam ad univerſalem Eccleſiam ſpectantium, dum in Conciliis Oecumenicis legitimè proponuntur, participes fiunt.

3. Sed alio in ſenſu definitionem illam intellexit, ſi tamen intellexit, Richerius. Primò enim incertum eſt quid intendat definire. Nam Eccleſiæ nomine univerſos fideles cujuſcumque ſexûs, ſtatûs, aut gradûs complecti videtur numero primo, ubi Eccleſiam, cui convenire ait totam juriſdictionem Eccleſiaſticam primariò, propriè, ac eſſentialiter, diſtinguit à Romano Pontifice, atque aliis Epiſcopis, quibus illam facultatem nonniſi inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem tantùm concedit, & luculentiùs numero primo, ubi Eccleſiam explicat de *cœtu Fidelium, ſive de Chriſtiana Republica, cujus unicum & ſolum caput, ac fundamentum eſſentiale eſt Chriſtus Dominus.* Et adhuc magis expreſsè in fine numeri quarti, ubi *Eccleſiam* ſic explicat, *id eſt univerſos Chriſtianos:* numero autem ſecun-

cundo, Eccleſiam ad ſolum ordinem Hierarchicum, Epiſcopali, & Sacerdotali ordine conſtantem, reſtringere videtur; aliquando autem, ut num. 15. & ſeqq. modò unum, modò alterum indiſcriminatim ſignificat.

4. Secundò non Eccleſiam, ſed ejus regendæ rationem definire videtur Richerius, quando ait, quod eſt *politia Monarchica.* Politia enim communitatem, non tam aptè denotat, quàm gubernandæ communitatis modum.

5. Tertiò Monarchiam Eccleſiaſticam explicat reſpectu Chriſti. Statim enim poſt definitionem, de ipſo addit; *Qui Rex eſt, Monarcha, Dominus abſolutus, Fundator, Petra, & Caput eſſentiale Eccleſiæ; ac abſolutum, ſive purè Monarchicum in eam habet imperium.* Quaſi verò poſſit aliquod regimen, etiam Ariſtocraticum, aut Democraticum, non eſſe Monarchicum in eo ſenſu; cùm univerſus mundus, etiam prout complectitur Angelos, unicum habeat Rectorem, Deum, qui eſt Dominus abſolutus, Creator, Conſervator, Gubernator, Rex, Monarcha, abſolutum in omnia imperium obtinens. Sed, dum de politiarum differentia tractatur, quæritur, quis ſit communitatis Rector immediatus, ac intra communitatem ipſam, an unus, an plures? Dum igitur de politia Eccleſiaſtica eſt quæſtio, à quo viſibilis Eccleſia viſibiliter regatur, inquiritur. Itaque perperàm concludit Richerius; *Iſtinc verò inducimus, hunc fidei articulum, credo unam ſanctam Eccleſiam Catholicam, eſſe veritatis ſempiternæ: propterea quod lege Evangelicâ ſtante, Chriſtus divortium cum Eccleſia ſponſa facere non poteſt.* Si enim unitas Eccleſiæ ab unitate ejus ſponſi Chriſti dumtaxat peteretur, ruerent argumenta ſanctorum Patrum adversùs Schiſmaticos: iſti enim à Chriſto nequaquam recedere ſe profitebantur, ſed vel à Romano Pontifice, vel ab Eccleſia, cujus erat ipſe Caput viſibile. Quamobrem illi etiam, qui Romani Pontificis Dignitatem & autoritatem minùs explicuiſſe videntur, B. Petro, & ejus ſucceſſoribus primatum à Chriſto collatum docent ad conſtituendam in Eccleſia unitatem, & tollendam ſchiſmatis occaſionem.

6. Nec obſtat, quod objicit Richerius, Sedem Apoſtolicam aliquando tres, aliquando ſeptem annos vacaſſe. Non enim tanta eſt capitis moralis, quanta naturalis neceſſitas.

Digitized by Google

Reſecto capite naturali, ne uno quidem momento corpus vivere poteſt: at verò non perit corpus civile, deficiente Rectore; imò nec ſtatum ſuum propriè amittit. Mortuo enim Imperatore, vel Rege per electionem creari ſolito, non ſtatim deſinit Monarchia, ſufficit enim quòd communitas per Imperatorem aut Regem gubernari ſoleat, ut ejus politia Monarchica cenſeatur & dicatur; etiam in illo intervallo inter prioris Imperatoris vel Regis mortem, aut deſtitutionem, ac novi electionem, ſeu inſtitutionem.

7. Quartò. Inconſequenter addit Richerius, politiam Monarchicam, quâ definit Eccleſiam, eſſe regimine Ariſtocratico temperatam. Si enim Monarchiam intelligit reſpiciens ad Chriſtum Monarcham, incongruenter illius poteſtatem regimine Ariſtocratico temperatam dicit. Ejus enim autoritati obſequuntur, non eam temperant, ejus Miniſtri. Si Romanum Pontificem Monarcham eſſe ſenſit, incongruenter etiam locutus eſt. Nam ſi tota juriſdictio Eccleſiaſtica primariò, propriè, ac eſſentialiter Eccleſiæ convenit: Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem tantum, ſicut facultas videndi oculo, quemadmodùm num. primo ſcripſit Richerius, politia Eccleſiaſtica nec Monarchica eſt, nec Ariſtocratica, imò nec propriè Democratica. Eccleſia enim ex Clericis & Laicis, ex viris & mulieribus conſtat; atque adeò magis propriè Pantocratica, vel ſaltem Democratica, regimine Ariſtocratico temperata diceretur: ſiquidem ſummus Pontifex eſt *caput miniſteriale*, vel ſymbolicum, ac quaſi figurativum dumtaxat: plenitudo autem juriſdictionis in Eccleſia reſidet.

8. *Secundum principium*, inquit Richerius num. 4. *docet D. Petrum eſſe tantummodò diſpenſatorem, & caput miniſteriale, non Dominum, aut fundatorem Eccleſiæ: hoc enim uni & ſoli Chriſto capiti eſſentiali, per quem & propter quem ſubſtat Eccleſia, competit.* Hoc certè veriſſimum eſt. Nec juſtè reprehenderetur Richerius, ſi illius principii fines non excederet. Summus enim Pontifex cum Chriſto comparatus, eſt tantummodò diſpenſator & Miniſter, non Dominus, aut fundator Eccleſiæ: Chriſti eſt Eccleſia: ejus ſunt oves & agni. Verum etiam eſt, quod ſubjungit Richerius;

Digitized by Google

rius; regimen Paſtorum Eccleſiaſticorum differre à ſæculari, ac modeſtius & ſuavius eſſe debere : non tamen indè conſequitur, regimen Eccleſiaſticum eſſe Ariſtocraticum in eo ſenſu, quem explicat numeris ſeqq. aut non poſſe ſummum Pontificem, quos voluerit, in partem ſolicitudinis vocare, eoſque juriſdictionis participes facere, quod videtur negare Richerius.

9. Ineptè autem in fine hujus num. 4. ac fine præcedentis notat præceptum habendi Pontificis, ad ſemper, non pro ſemper obligare. Quorſum enim illa diſtinctio inter præcepta affirmativa & negativa aſſignari ſolita? Non agitur hic de præcepto habendi Pontificis, ut ſciamus intra quod tempus debeat eligi, aut utrùm peccent ejus electores, ſi per aliquod tempus Eccleſiam capite carere permittant. Quæſtio eſt an Eccleſia comparata ad ſuum caput viſibile vera Monarchia dici queat; poſſe autem ſuprà oſtendimus, etiam per illa intervalla, quibus ſancta Sedes vacat.

10. *Tertium principium*, inquit Richerius num. 5. *ſtatum Eccleſiæ ab ejuſdem regimine diſtinguit: ſtatus enim Monarchicus eſt tùm ad unitatem atque ordinem vindicandum, cùm ad executionem Canonum, quæ Romano Pontifici, velut Capiti miniſteriali congruit: regimen verò Ariſtocraticum, propter ſolidam providentiam, efficax conſilium, & conſtitutiones eorumdem Canonum: quam ob cauſam num. 1. diximus, claves toti datas fuiſſe Eccleſiæ, ut per unum exercerentur.* Difficile captu eſt quid ſibi velit illa diſtinctio inter ſtatum & regimen, ac quomodò ſtatus Eccleſiæ Monarchicus ſit; regimen verò Ariſtocraticum. Status enim propriè deſignare videtur, penes quos reſidere cenſeatur quaſi permanenter, & immobiliter ſumma regendæ communitatis poteſtas. Regimen verò ipſius poteſtatis exercitium. V. g. Galliæ ſtatus eſt Monarchicus, quia ſuprema poteſtas in uno, ſcilicet Rege, ſtat; regimen verò aliquatenus Ariſtocraticum eſt, quando Rex cum Comitiorum aut Parlamentorum conſilio & aſſenſu Regnum adminiſtrat. Videtur autem vox illa, *ſtatus*, aliquid immobilius & conſtantius ſignificare, quàm regimen, quod permanente ſtatu variari poteſt; ut in Gallia, permanente ſemper ſtatu Monarchico Rex aliquando Comitiorum aut Senatuum conſilium & aſſenſum poſtulat, aliquando de plenitudine poteſtatis & autoritatis

Digitized by Google

regiæ, non expectato cujuſquam conſenſu, ſua edicta exequenda præcipit. Si ergo *tota juriſdictio Eccleſiaſtica primariò, propriè ac eſſentialiter Eccleſiæ convenit*, ejus ſtatus non rectè Monarchicus dicitur: è contra verò ſi Romanus Pontifex, velut caput miniſteriale executioni Canonum Eccleſiæ ſupremâ autoritate incumbit, Eccleſiæ regimen Monarchicum convenientiùs appellatur.

11. In ſumma, politiæ differentia eſſentialiter petitur, non ab iis, per quos inſtrumentaliter, miniſterialiter & executivè juriſdictio exercetur; ſed ab iis, quibus primariò, propriè, ac eſſentialiter convenit juriſdictio; itaque, ſi poteſtas ſuprema ſit penes unum, quamvis plurimis inſtrumentis, miniſtris & executoribus utatur, erit Monarchia; ſi poteſtas ſuprema ſit penes Optimates, erit Ariſtocratia, ſi penes populum, Democratia, quamvis Optimates, aut populus unico magiſtratui juriſdictionis exercitium committant, dummodò ſupremam apud ſe facultatem retineant præſcribendarum, etiam illi magiſtratui, legum. Quis enim aut Regnum Galliæ Monarchicum eſſe neget, etiamſi aliquid de Ariſtocratia immixtum appareat, & Senatus edicta Regia quodammodò confirmet; & executioni demandari faciat? Quis Reipublicæ Venetæ politiam, Monarchiam appellet, etiamſi Dux à Republica electus maximum in ſingulos cives imperium obtineret, cùm ipſius autoritas autoritati Reipublicæ ſubſit. Si ergo ſummi Pontificis, & Epiſcoporum juriſdictio totius Eccleſiæ juriſdictioni ſubjacet, in definiendâ politiâ Eccleſiaſticâ, tota Eccleſia eſt attendenda, non autem ſoli Paſtores.

12. *Quæ autem*, inquit Richerius eodem num. 5. *ratio Oecumenici Concilii ad Romanum Pontificem, eadem quoque & Synodorum particularium ad ſuos Epiſcopos, quoniam particulares Eccleſias itidem Canone, non abſolutâ poteſtate, à propriis Epiſcopis gubernari oportet.* Viderint Illuſtriſſimi Præſules Gallicani quid de hac Richerii doctrinâ ſentiant. Licet enim antea Concilii tantùm Oecumenici, & Provincialis expreſſam fecerit mentionem; propoſitio tamen iſta, & ejus confirmatio in Synodis etiam Diœceſanis locum habet. Porrò, ſi eadem eſt ratio Synodi particularis ad Epiſcopum, quæ Concilii Oecumenici ad Romanum Pontificem, juriſ-

juriſdictio Epiſcopalis *primariò*, *propriè*, *ac eſſentialiter* Diœceſi convenit, aut Diœceſeos Clero; (nam in hoc etiam num. dubium eſt quo in ſenſu Autor Eccleſiam ſumat) Epiſcopo autem, atque Curatis, ſaltem ſeorſim conſideratis, *inſtrumentaliter*, *miniſterialiter*, *& quoad executionem tantùm*. Atque ſicut Concilium Oecumenicum ſummo Pontifice ſuperius eſt, & poteſt etiam ipſum deponere, ſi Gallis credimus; ita etiam & Synodus particularis ſuo Epiſcopo præeminebit; ipſumque poterit exautorare.

13. Nec dicas Epiſcoporum depoſitionem à Conciliis Oecumenicis eſſe ſummo Pontifici, aut, ut vult Joannes Gerbais, Conciliis Provincialibus reſervatam. Jus enim Conciliorum particularium, perinde atque Generalium, lege Divina & naturali conſtitutum eſſe, illique derogari non poſſe, reponet Richerius. Subjungit enim; *Porrò Senatum aut Conſilium nativum Eccleſiæ à Domino inſtitutum vocamus, non modo Epiſcopos, verùm etiam omnes Presbyteros, curam animarum habentes: quorum illi Apoſtolis, hi verò ſeptuaginta duobus diſcipulis ſucceſſerunt diſt.* 68. *can. Chorepiſcopi* 16. *quæſt.* 1. *can. Eccleſia*; *& diſt.* 23. *Can. Presbyter.* Ne autem putares in illo regimine Presbyteros Epiſcoporum tantùm fuiſſe Miniſtros, addit; *Etenim quondam Presbyteri Eccleſiam in commune regebant, ut D. Hieronymus autor eſt can. legimus diſt.* 93.

14. Si autem inſtes Presbyteros, quantumvis curam animarum habentes, cùm ſeptuaginta duobus diſcipulis tantùm ſuccedant, inferiores eſſe Epiſcopis Apoſtolis ſuccedentibus in regimine populi Chriſtiani; facilis erit Richerio reſponſio; de ſingulis quidem Presbyteris id verum eſſe, non autem de toto illorum cœtu: ſicut ſinguli Epiſcopi jure Divino ſummi Pontificis juriſdictioni ſubſunt; at verò in Concilio Generali congregati, majorem habere poteſtatem dicuntur.

15. Ego certè illam propoſitionem Richerii, *quæ eſt*; *ratio Oecumenici Concilii ad Romanum Pontificem, eadem quoque & Synodorum particularium ad ſuos Epiſcopos*, admittens, non concludo; *Ergo juriſdictio Epiſcopalis ſubjacet Synodo particulari, ſicut Papæ poteſtas, poteſtati Concilii Oecumenici*; ſed potius; *Ergo juriſdictio Romani Pontificis non ſubjacet Concilio Generali, ſicut nec Epiſcopalis Concilio particulari.*

CA-

CAPUT III.

Penes quem ſit infallibilis poteſtas decernendi, aut conſtituendi Canones. Ad num. 6. Richerii.

1. QUartum Richerii principium eſt; *Infallibilem poteſtatem decernendi, aut condendi Canones eſſe penes totam Eccleſiam, aut Generale Concilium illam repræſentans.* Ea propoſitio primo aſpectu videtur negari non poſſe. Quis enim Catholicus diffiteatur totam Eccleſiam, & Concilium generale infallibili Spiritus Sancti aſſiſtentiâ ab omni errore circa fidem & mores eſſe tuta. Verùm errat Richerius, ſi Eccleſiam à Concilio Generali diſtinguens, intendit, ut videtur, poteſtatem illam infallibilem decernendi non penes ſolos Paſtores eſſe; ſed etiam penes populum. Non enim ad Laicos, multò minùs ad mulieres pertinet *infallibilis poteſtas decernendi, aut condendi Canones*, quantumvis Eccleſiæ membra ſint. Concilium etiam Generale, ſi ſine ſummo Pontifice accipiatur, quando is certus & legitimus exiſtit, infallibili illâ poteſtate caret; imò nec Concilium verè Generale nuncupatur. Ut igitur hoc Richerii principium verum ſit, ita eſt intelligendum, ut Concilium verè Generale, vel etiam univerſitas Paſtorum Eccleſiæ extra Concilium, infallibilem poteſtatem habeat decernendi, aut condendi Canones. Et, ſi (quæ ſuppoſitio eſt omninò impoſſibilis) univerſitas Paſtorum erraret in decernendo; univerſitas tamen fidelium non poſſet errare in acceptando aliquod Decretum, aliquemve Canonem fidei aut bonis moribus contrarium. Itaque infallibilitas activa penes univerſitatem Paſtorum, paſſiva verò penes univerſitatem fidelium exiſtit.

2. Sed latet in illa Richerii propoſitione, vel potiùs apparet in ejus probationibus, excluſio ſummi Pontificis extra Concilium Generale, ab illa infallibilitate activa decernendi, aut condendi Canones. Quamobrem expendendæ ſunt ejus probationes: præſertim cùm propoſitioni ſupradictæ addat; *Qua in re natura regiminis Ariſtocratici potiſſimùm conſiſtit.* Neſcio au-

autem, an, infallibilem poteſtatem decernendi, aut condendi Canones penes Generale Concilium reponens, intelligat hanc *convenire Romano Pontifici, atque aliis Epiſcopis in Concilio Generali congregatis primariò, propriè, ac eſſentialiter; an inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem tantum.* Si *primariò, &c.* retractat quod num. 1. dixerat, Eccleſiam à Romano Pontifice, aliiſque Epiſcopis diſtinguens, & Eccleſiæ quidem *primariò, &c.* juriſdictionem tribuens, Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis *inſtrumentaliter, &c. tantùm*, niſi Eccleſiam illic intellexerit, Romanum Pontificem atque alios Epiſcopos collectivè, illos, à ſe ipſis diviſivè conſideratis, diſtinguens. Sed, ſi ea fuit ejus mens, Eccleſiam propriè dictam non deſignavit definitione illâ, quam libelli ſui fronti præfixit, & num. 3. repetiit. Romanus enim Pontifex, atque alii Epiſcopi, etiam in Concilio Generali congregati, non ſunt Eccleſia, niſi repreſentativè. Eſt enim Eccleſia omnium fidelium congregatio. Si autem infallibilem illam poteſtatem Romano Pontifici, atque aliis Epiſcopis in Concilio generali congregatis primariò & propriè non convenire ſenſit, adverſatur pluribus Conciliorum Conſtantienſis & Baſileenſis Decretis; atque adeò à multis in Gallia hæreticus erit cenſendus. Sed expendamus probationes ejus propoſitionis, quam dicit partim Divino, partim naturali lumine demonſtrari.

3. A lumine naturali hoc ducit argumentum; *Oculi quàm unicus oculus, longiùs atque acriùs proſpiciunt: ac nemini uni ne ſuperbiret, à Deo, vel à natura datum eſt, ut ſapiat.* Verùm, licet in definiendis fidei ac morum quæſtionibus, ratione uti neceſſe ſit: ſi quis tamen ſolâ ratione Decretorum, ſeu Canonum certitudinem metiatur, probabiliora erunt Conciliorum Generalium judicia, quàm ſingularium Doctorum; ſed ad infallibilem certitudinem non pertingent. Quamvis enim Auguſti illi cœtus plurimis conſtent viris doctrinâ & ſapientiâ conſpicuis; nihilominùs abſunt ab eis Doctores, interdum etiam Epiſcopi numero plures, doctrinâ & ſapientiâ non inferiores, qui, ſi aliis acceſſiſſent, tota illorum congregatio *longiùs atque acriùs proſpexiſſet*, quia pluribus oculis; minuſque ſuperbirent ſinguli, ſi nonniſi in majori congregatione ſaperent.

rent. Non igitur ſoli multitudini adſcribenda eſt infallibilis poteſtas decernendi; (quamquam numerus & meritum Epiſcoporum ad excitandam debitam Concilio reverentiam non parùm conferant) ſed Divinæ promiſſioni, quâ certi ſumus, neque Paſtorum univerſitatem moraliter ſumptam fidelium univerſitati aliquid ſanæ fidei, aut probis moribus contrarium propoſituram, neque fidelium univerſitatem tale quid ſuſcepturam. Quamobrem etiam in ſummo Pontifice aliquid Eccleſiæ univerſali proponente non eſt attendendum, an unica ſit perſona, ſed utrum ei Chriſtus in B. Petro promiſerit fidem nunquam defecturam: non utrum à natura, ſed utrum à Deo datum ei ſit ut ſaperet, etiam ſine omnium aliorum Paſtorum conſilio.

4. A Divino lumine dictum ſuum confirmat Richerius, allegans 1. autoritatem B. Pauli 1. ad Cor. ex cujus cap. 12. profert hæc verba, ſed interpolata; *Corpus Eccleſiæ non eſt unum membrum, ſed multa: ſi totum corpus oculus, ubi auditus.* Oculis caruiſſe videtur Richerius hæc ſcribens, quandoquidem non vidit, illum Apoſtoli locum manifeſtè ſibi adverſari. Si enim totum corpus Eccleſiæ non eſt oculus, ſed aliqua ejus membra oculorum officio funguntur, non ad totam Eccleſiam, quatenus complectitur laicos, qui ſunt inferiora ejus membra, ſpectat videre ac decernere, ſed ad Paſtores tantùm, qui ſunt Eccleſiæ oculi, ut obſervant ſancti Patres, nominatim D. Gregorius Paſtoral. cap. 1. Nec video quid concludere potuerit Richerius circa infallibilem poteſtatem decernendi, aut condendi Canones ex relatis Apoſtoli verbis. Addit ex ejuſdem B. Pauli Epiſt. cap. 14. verſ. 32. *Spiritus Prophetarum Prophetis*, ideſt *Eccleſia*, interpretante Richerio, *ſubjectus eſt.* Germanus illorum verborum ſenſus eſt, ut optimè ibi explicat S. Thomas, Prophetas non ita ſpiritu Prophetiæ abripi, ut nequeant impetum dicendi cohibere; aliiſque loquendi locum dare, quod & antecedentia & ſubſequentia manifeſtè probant. Præcedit enim; *Quod ſi alii revelatum fuerit ſedenti, prior taceat. Poteſtis autem omnes per ſingulos prophetare, ut omnes diſcant, & omnes exhortentur.* Verſ. 30. & 31. ſequitur autem; *Non enim eſt diſſenſionis Deus, ſed pacis* verſ. 33. Neque fideliter verba B. Pauli retulit Richerius, non enim in numero ſingulari dicit

Digitized by Google

cit Apoſtolus; *Spiritus Prophetarum Prophetis ſubjectus eſt*: ſed in numero plurali; *Spiritus Prophetarum Prophetis ſubjecti ſunt*, quâ loquendi formâ Apoſtolus apertiùs ſignificat, quod anteà diximus, Prophetas eſſe ſui compotes in prophetandi uſu. Non nego tamen quin totum Prophetarum collegium de ſingulis, qui ſe Spiritu Prophetiæ afflatos dicebant, judicaret an à bono Spiritu moverentur, id enim docet Apoſtolus verſ. 29. *Propheta autem duo aut tres dicant, & cæteri dijudicent.* Sed licet quod de Prophetis dicitur, Paſtoribus & Doctoribus, à quibus cos Apoſtolus cap. 12. verſ. 28. & 29. diſtinxit, accommodet Richerius, quid aliud inferre poterit, niſi, congregatis in Concilio Pontificibus, ſingulorum ſuffragia totius cœtus cenſuræ eſſe obnoxia; atque adeò infallibilem poteſtatem decernendi penes totam congregationem exiſtere, quod ſingulari ſummi Pontificis privilegio non præjudicat. Hic rurſus repetit verba S. Cypriani; *Epiſcopatus unus eſt, cujus à ſingulis in ſolidum pars tenetur* 24. *quæſt.* 1. *can. loquitur.* Vix enim aliud alicujus momenti reperiat, præter obſcuram illam Cypriani, jam tum errorem de iterando Hæreticorum baptiſmo defendentis, autoritatem, ad adſtruendum regimen Ariſtocraticum eo ſenſu quo explicat; quam tamen S. Cypriani autoritatem Pontificiæ autoritatis impugnatores parùm juvare jam alibi oſtendimus.

5. Proſequitur Richerius; *Itaque quod omnes tangit, neceſſum eſt ab omnibus quoque comprobari.* Ergo cùm fides omnes fideles tangat, neceſſum erit ab omnibus quoque comprobari, hoc eſt Clericis & Laicis, nobilibus & plebeiis, viris & mulieribus. Ergone, donec acceſſerit illa comprobatio, incerta erunt Conciliorum Generalium Decreta? Id ex Richerii ratione ſequitur. Addit enim; *Cùm præſertim omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus, circumdatus ſit infirmitate: ac proinde fallere & falli poteſt, niſi Eccleſiam columnam & firmamentum veritatis* 1. *ad Tim.* 3. *in conſilium adhibeat.* In eo enim loco Eccleſia pro univerſo fidelium cœtu accipitur, non pro Concilio generali: Paulus quippe Timotheum inſtruebat, quomodò ſe habere deberet, non in Concilio generali, ſed in Eccleſiâ Epheſinâ, non ſeorſum ac ſeparatim ab aliis Eccleſiis conſideratâ, quandoquidem Eccleſia particularis Epheſiorum non erat *columna & firmamentum veritatis*,

 ut

ut ejus in errorem lapſus comprobavit, ſed cum quodam reſpectu ad alias Eccleſias, cum quibus conſtituebat corpus Eccleſiæ univerſalis, quæ non errandi privilegio gaudet. *Hæc tibi ſcribo*, inquit, *ſperans, me ad te venire citò. Si autem tardavero, ut ſcias quomodo oporteat in Domo Dei converſari, quæ eſt Eccleſia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis.* Tradit autem illi monimenta, non ſolùm circa Epiſcopos & Diaconos, ſed etiam circa mulieres, ut Eccleſia de ſolo ordine Hierarchico non poſſit accipi. Quo autem ſenſu Eccleſia ſic accepta ſit columna & firmamentum veritatis §. 1. innuimus.

6. Obſervat prætereà Richerius, quod *Eccleſiæ, non uni & ſoli Petro, Dominus in Cœlum aſcenſurus Spiritum veritatis pollicetur Joan.* 14. *verſ.* 16. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit, ut maneat vobiſcum in æternum, Spiritum veritatis.* Fruſtrà probat Spiritum Sanctum omnibus Apoſtolis datum. Quis enim hoc negat; ſed, ut ſuum ſcopum attingeret, oſtendendum ulterius eſſet, Spiritum Sanctum B. Petro, aut aliis Apoſtolis non aſtitiſſe, niſi *individuè & collectivè.*

7. Etſi Richerius Eccleſiæ definitionem toti operi ſuo præmiſerit, quaſi omnium dicendorum principium & fundamentum; tamen omninò incertum eſt, quid definire voluerit, ut jam non ſemel obſervare licuit. Cùm rei definitio traditur, nomen in propria ſignificatione intelligitur. Itaque cùm Eccleſia propriè ſumpta, ſit omnium fidelium congregatio; Concilium autem Generale non dicatur Eccleſia, niſi repræſentativè: dum Eccleſia ſimpliciter & abſolutè deſcribitur de omnium fidelium congregatione, non de Concilio Generali accipienda eſt deſcriptio, niſi adjungatur aliquid, quo vocis illius ſignificatio determinetur. Richerius autem modò in iſto, modò in altero ſenſu Eccleſiam accipit, etiam in hoc numero ſexto. Nam initio *totam Eccleſiam & Generale Concilium illam repræſentans*, expreſsè diſtinguit: poſt teſtimonium à ſancto Joanne ſuprà relatum, adjungit; *Item Matth.* 18. *Eccleſiam ſibi ipſi ſufficientem & Architectonicen, infallibilis Tribunalis erectione conſtituit.* Fateor me non intelligere quid ſibi velit Chriſtum *Eccleſiam ſibi ipſi ſufficientem conſtituiſſe.* Non enim his verbis excludit Richerius indigentiam Divini regiminis: cujus autem alterius ope indigeret Eccleſia? Non enim extra ipſam ſunt,

niſi

niſi Infideles, vel qui ab ejus corpore per ſchiſma receſſerunt, vel per excommunicationem reſecti ſunt, quorum certè omnium ductu non eſt opus Eccleſiæ. Quâ igitur ratione potuit Dominus Eccleſiam ſibi ipſi ſufficientem non conſtituere; Ex ſcopo Richerii videtur ipſum ita interpretandum eſſe, ut voluerit Eccleſiam ſibi ipſi ſufficientem eſſe conſtitutam, ut non egeret regimine ſummi Pontificis; quaſi ſummus Pontifex eſſet extra Eccleſiam, aut ejus regimini ſuperfluus; fruſtraque B. Petro dictum fuiſſet; *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Tibi dabo claves Regni Cœlorum. Confirma fratres tuos. Paſce oves meas.* Faciliùs capitur Richerius dicens Chriſtum Eccleſiam conſtituiſſe architectonicen. Hoc enim nomine vocant Philoſophi artes, quæ cæteris imperant tanquam Miniſtris fini ſuo deſervientibus, ſicut Equeſtris imperat frænofactoriæ. Ita enim Richerius totam juriſdictionem Eccleſiaſticam primariò, propriè, ac eſſentialiter Eccleſiæ; Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem tantùm tribuit num. 1. verùm id jam confutavimus.

8. Sed quomodò *Eccleſiam architectonicen infallibilis Tribunalis erectione conſtituit* Dominus? An Eccleſiam formaliter ſumptam: an Concilium Generale ipſam repræſentans? Quomodo id factum narrat Richerius? *Dum*, inquit, *B. Petrum reſcire geſtientem, quoties fratri ſuo peccanti indulgeret, in hunc modum informat: ſi peccaverit in te frater tuus, vade, corripe eum inter te & ipſum ſolum, &c. ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus: Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlo, &c. Iterùm dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram de omni re, quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in Cœlis eſt: ubi enim duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Hujus teſtimonii occaſione videtur Richerius explicare velle, quid Eccleſiæ nomine intellexerit. Sed neſcio an non doctrinæ ſuæ denſiores injiciat tenebras. Proſequitur enim; *Quo ex proloquio diſcimus, Chriſtum immediatè conceſſiſſe ordini Hierarchico, quem hîc nomine Eccleſiæ deſignat, facultatem excommunicandi.* Ex his inferendum videretur, Richerium, dum num. 1. dixit, quod *tota juriſdictio Eccleſiaſtica, primariò, propriè, ac eſſentialiter Eccleſiæ convenit*, Eccleſiæ nomine intellexiſſe non totam fidelium congregationem, ſed

ordinem tantùm Hierarchicum : quando verò addidit, quod *juriſdictio convenit Romano Pontifici, atque aliis Epiſcopis, inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad executionem tantùm*, Romanum Pontificem & Epiſcopos diviſim accepiſſe.

9. Sed obſtat huic interpretationi ſimilitudo, quam addit. *Sicut*, inquit, *facultas videndi oculo convenit*, quam in principio fuſiùs explicuerat, dum ſic orſus eſt; *Vulgare eſt, atque indubitata fidei axioma, Deum & naturam, priùs atque immediatiùs ad totum ſuppoſitum, quàm ad aliquam partem ſuppoſiti, quamvis nobiliſsimam intendere: eamq; ob cauſam, facultatem videndi, e. g. toti datam eſſe homini, ut per oculum, tanquam per organum & miniſtrum hominis exerceretur : nam oculus per & propter hominem exiſtit.* Ubi per totum ſuppoſitum nonniſi totum corpus Eccleſiæ, non autem ſolum ordinem Hierarchicum ſignificare potuiſſe videtur. Adde, quod in verbis ſuprà relatis numeri 6. quem diſcutimus, monoſyllabum illud, *hic*, exceptionem indicat; ita ut alibi Eccleſia, non ordinem Hierarchicum tantùm, ut *hic*, ſed totum corpus Eccleſiæ deſignet.

10. Confirmat autem Chriſtum immediatè conceſſiſſe ordini Hierarchico facultatem excommunicandi hâc ratione. *Nam*, inquit, *ſicut denarius numerus eminenter & cauſaliter omnes capit numeros : ſic formula hæc, dic Eccleſiæ, eminenter inquam & cauſaliter, plenitudinem poteſtatis Eccleſiaſticæ, cum omni ſuperiori Eccleſiaſtico, aliquâ juriſdictione prædito, complectitur, ſive ſit Curio, Epiſcopus, Papa, aut Concilium Generale, in quod omnes controverſiæ, tanquam in ultimum atque infallibile Tribunal, omnem poteſtatis plenitudinem continens reſolvuntur.* Quis numerus eminenter & cauſaliter omnes capiat numeros, Arithmetici dijudicent. Mihi certè obſcura eſt prima illa comparationis pars; non enim video cur denarius numerus aliis emineat, eorumque ſit cauſa, potiùs, quàm duodenarius, v. g. cujus, utpotè ad partitiones commodioris, uſus frequentior eſt, ac de quo effatus eſt Beda homil. in natal. S. Benedicti; *Duodenario ſæpè numero ſolet in Scripturis univerſitas deſignari.* Sed obſcurius eſt ipſum comparationis punctum. Reſcire enim vellem, quid his verbis (*formula hæc, dic Eccleſiæ eminenter, &c.*) ſignificare voluerit Richerius; utrùm ſcilicet ex ejus mente Chriſtus aliquam juriſdictionem tribuerit ſingulis Curionibus, Epiſcopis, ac Pontificibus Romanis immediatè; an verò

rò ſoli Concilio Generali. Si tribuit ſingulis : ergò ipſis non competit *inſtrumentaliter*, *miniſterialiter*, *& quoad executionem tantùm*, ſed *primariò* (ſaltem prout idem ſignificat atque immediatè) *propriè*, *ac eſſentialiter*. Si non tribuit immediatè, non poteſt Curio, Epiſcopus, vel Papa judicare, niſi ex delegatione Concilii Generalis, atque adeò congregandum erit Concilium Oecumenicum, ut Curioni, Epiſcopo, vel Papæ committat examen fratris in alium peccantis.

11. Reſpondebis fortè pro Richerio, generalem ad hoc commiſſionem à Conciliis Generalibus datam. Sed primò, ubinam eſt expreſſa? Nam ſi qua hujus rei ſit mentio in Conciliis Generalibus, ea nequaquam commiſſio eſt, ſed proprii officii commonitio. Secundò antequam haberentur Concilia Generalia, cujuſmodi erat juriſdictio Curionis, Epiſcopi, aut Papæ contra reos procedentis? Tertiò quis unquam Curio (ex mente Richerii loquor, dum Curionibus juriſdictionem contentioſam tribuere videor) Epiſcopus aut Papa proprios ſubditos puniens, ſe à Concilio Generali delegatum exiſtimavit?

12. Proſequitur Richerius; *Statim atque Dominus hoc protulit oraculum, dic Eccleſiæ : continuò pluraliter ſubjungit, Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram, &c. Undè liquidò apparet, ibi formaliter & propriè non agi de Eccleſia pro unico homine, ſed pro pluribus unà congregatis.* Eximium ratiocinandi genus! An ex eo quod in loco relato plurium fiat mentio, ſequitur alibi ſoli Petro non fuiſſe dictum, *Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claves Regni Cœlorum* : rurſus alibi; *Confirma fratres tuos.* Alibi denique; *Paſce oves meas.*

13. Sed mirum in modum ſeſe in ſequentibus implicat Richerius. Nam poſtquam probavit, quod *Dominus impartitur Eccleſiæ facultatem ſeſe congregandi in Concilium, atque infallibiliter decernendi,* (dum ſcilicet verbis ſuprà relatis ex Matth. addit; *Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram, &c. Ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum*) notat Chriſtum in hoc textu *numerum certum pro incerto, ac minimum numerorum ideò expreſſiſſe, quo omnem tergiverſandi occaſionem litigioſis hominibus eriperet : oſtenderetque, ad juſtam Eccleſiæ moderationem, non unius tantùm Romani Pontificis, ſed trium aut duorum ad minus conſenſum & concordiam requiri.* Certè

tè ſi duorum conſenſus ſufficiat, fruſtrà deſudavit Richerius, ut ſummi Pontificis autoritatem impugnaret. Nunquam enim Papa Decretum circa fidem aut mores edit, quin alium ſaltem ſibi conſentientem habeat, atque adeò vanus eſt ille impetus, quo infallibilem Pontificis autoritatem oppugnare videtur, cùm continuò addit; *Profectò quamcumque in partem ſe converterint adverſarii, fateantur oportet hæc verba (ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo) &c. abſolutam, atque infallibilem unius Papæ autoritatem neceſſariò excludere.* Corruit etiam quod paulò antè obſervarat, ſcilicet Chriſtum in hoc textu, *Concilium Ariſtocraticum Divinitùs, non Oligarchicum humanitùs inſtitutum deſignare.* Duorum enim Concilium Oligarchicum convenientiùs diceretur, quàm Ariſtocraticum, niſi fortè vocem *humanitùs*, conjungat cum *Oligarchicum.* Non enim humanitùs, ſed Divinitùs eſſet inſtitutum illud duorum aut trium Concilium. Cæterùm quod ait Richerius, *Dominum impartitum Eccleſiæ facultatem ſeſe congregandi in Concilium*, non neceſſariò colligitur ex Chriſti verbis, ſi ita ſumatur, ut Epiſcopi autoritate propriâ ſeſe poſſint congregare. Chriſtus enim ait; *Ubi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo*; non autem exponit an alicujus ſuperioris autoritate congregandi ſint. Imò legitimi ſuperioris autoritatem illis verbis, *in nomine meo*, indicari nonnulli arbitrantur?

14. Porrò illa Chriſti verba; *Iterùm dico vobis, &c.* varii variè interpretantur, etiam ex ſanctis Patribus, nec Conciliis Generalibus, niſi per conſequentiam quamdam congruere videntur; imò non ſolùm hæretici, ut Calvinus; ſed etiam Catholici quidam, ut Launoius, obſervarunt illa Conciliis Provincialibus perinde atque Generalibus convenire, ut lib. 5. vidimus. Quod addit Richerius *Eccleſiam invitam diſſentientem, aut inconſultam obligari non poſſe*, idque *uſquequaque legi naturali congruere*, abſurdum eſſet, ſi vim obligandi legibus Eccleſiaſticis adimeret, niſi ab omnibus approbatæ eſſent fidelibus, ſicut anteà voluiſſe videtur Richerius allatâ illâ regulâ; *Quod omnes tangit, neceſſum eſt ab omnibus quoque comprobari.*

15. Sententiam ſuam *praxi veteris Eccleſiæ abundè confirmari* ait. *Nam*, inquit, *Hieroſolymitanum Concilium, omnium Apoſtolorum & Presbyterorum conſenſione, ac ſuffragiis ita concluditur. Actorum 15. Viſum eſt Spiritui Sancto & nobis.* Verùm primò ex Apoſtolis tantùm Petrum, Joan-

Joannem & Jacobum, cum Paulo & Barnaba huic interfuiſſe Concilio colligitur ex epiſt. ad Gal. cap. 2. ubi B. Paulus juxta ſanctum Epiphanium hær. 28. & S. Hieronymus in illum locum epiſt. ad Gal. & alios, de tempore iſtius Concilii loquitur, & prædictorum tantùm Apoſtolorum meminit; Certum ad minus eſt, Concilium illud Oecumenicum non fuiſſe. Cùm enim habitum fuerit anno Chriſti 51. jam plurimi erant Epiſcopi, tum in Oriente, tum in Occidente. Et de Beatis Paulo & Barnaba dixerat anteà, ſcilicet cap. 14. verſ. 22. S. Lucas, quod in illis Provinciis, quos luſtraverant, Antiochiam redeuntes, conſtituerant, *per ſingulas Eccleſias Presbyteros*, quo nomine deſignabantur olim etiam Epiſcopi: Concilium autem Jeroſolymitanum ſolis illis Apoſtolis & Senioribus, qui tum Jeroſolymis aderant, conſtabat, ut patet ex textu Act. Apoſt. Secundò potuiſſet quilibet Apoſtolorum controverſiam tunc motam definire; cùm omnes Spiritûs Sancti gratiâ repleti fuiſſent. Sed Judæorum illius contentionis autorum ſuperanda erat pertinacia præcipuorum Apoſtolorum autoritate, atque communi conſilio Apoſtolorum & Seniorum res temperanda. Exemplum igitur hujus Concilii ſuadet quidem ſuaviùs & efficaciùs contentiones componi communi plurium conſenſione, quàm ſimplici definitione; monetque ſummos Pontifices, ut fratrum ſententiam requirant, tum quia contra reverentiam Divinam eſſet, ut non adhibitis opportunis & congruentibus mediis veritatem ſibi revelari poſtularent, tum quia publicæ paci & concordiæ ſeſe tenentur accommodare: non tamen convincit neceſſarium eſſe Concilium Generale, ut Decreta fidei aut morum infallibili Spiritûs Sancti præſentiæ tribuantur.

16. Verba Patrum Eccleſiæ Africanæ ad Cæleſtinum I. à Richerio adducta, ſcilicet, *non eſſe credibile Deum unicuilibet inſpirare examinis juſtitiam & innumerabilibus congregatis in Concilium illam denegare*, de condendis Canonibus non ſunt. Scripta enim fuerunt occaſione Apiarii Presbyteri in Africa damnati, & Romæ abſoluti; & de judiciis criminalibus intelligenda ſunt, ut patet ex verbis antecedentibus; *Decreta Nicana ſive inferioris gradûs Clericos, ſive ipſos Epiſcopos ſuis Metropolitanis apertiſſimè commiſerunt.*

Neque intendebant Patres Africani Concilio Oecumenico prærogativam illam, quam Richerius ſummo Pontifici præripere conatur, vendicare. Sic enim proſequuntur; *Prudentiſſimè enim juſtiſſimeque providerunt quæcumque negotia in ſuis locis, ubi orta ſunt, finienda: nec unicuique Provinciæ gratiam Sancti Spiritûs defuturam, quâ æquitas à Chriſti Sacerdotibus & prudenter videatur, & conſtantiſſimè teneatur.* Mentionem quidem deinde faciunt Concilii Generalis; ſed eo nomine vocabant Concilium ex tota Africa. De judiciis ergo erat ſermo, in quibus non ſolùm ſummi Pontifices, ſed & Concilia Generalia decipi poſſunt, propter incertitudinem teſtimonii humani, quo eorum ſententia nititur; & quæ commodiùs in ipſis Provinciis inſtrui poſſunt, propter eam, quam afferunt Patres Africani rationem, ſcilicet examinandorum teſtium opportunitatem, qui præ ſexûs, aut ſenectutis infirmitate, vel aliis impedimentis non poſſent in remotas Provincias ſeſe conferre. Quare prædicta verba Concilio Oecumenico perinde atque ſummo Pontifici opponi poſſent.

17. Autoritatem Zoſimi tamquam palmarem opponunt ſummi Pontificis autoritati quicumque illam graviter ferunt: quia nimirùm ſanctam Sedem Patrum Decretis derogare non poſſe profitetur; quaſi verbis illis ſignificaret, Concilium Oecumenicum eſſe Romano Pontifici ſuperius. Sed aliam eſſe Zoſimi ſententiam, ejus verba teſtantur. Non enim defectum illum poteſtatis ad Superioritatem Concilii refert, ſed ad antiquitatis ſtudium, cujus retinentiſſima erat ſancta Sedes. Neceſſitatem autem ſequendæ antiquitatis, ex honeſtate, atque rerum ipſarum æquitate ac juſtitiâ provenire, multifariàm innuit Zoſimus. *Contra Statuta Patrum*, inquit, *& ſancti Trophimi reverentiam, qui primus Metropolitanus Arelatenſis Civitatis* EX HAC SEDE DIRECTVS EST, *concedere vel mutare ne hujus quidem Sedis poſſit autoritas.* APVD NOS ENIM INCONVVLSIS RADICIBVS VIVIT ANTIQVITAS, *cui Decreta Patrum ſanxere reverentiam.* Omiſit Richerius, & omittere ſolent plerique alii hunc locum referentes, quæ ad ſanctum Trophimum pertinent. Eodem modo declarat Zoſimus ſanctæ Sedis autoritatem non poſſe concedere, vel mutare contra ſancti Trophimi reverentiam, & contra Statuta Patrum id, quod ab Epiſcopis Concilii Tauri-

rinenſis exortum fuerat: nemo autem dixerit hinc concludendum S. Trophimum Romano Pontifice fuiſſe ſuperiorem, licet à ſanctâ Sede contra ejus reverentiam nihil ſtatui poſſe dixerit Zoſimus. Contrarium ipſemet Pontifex inſinuat, dum ait, quod S. Trophimus *primus Metropolitanus Arelatenſis Civitatis ex hac Sede directus eſt.* In hujuſmodi enim miſſionibus, major eſt qui mittit eo qui mittitur.

18. Atque indè alia oritur reſponſio, nimirùm, Zoſimum Patrum nomine Romanos Pontifices inprimis intellexiſſe, quod non ſimplici conjectura aſſerimus. Se ipſum enim explicat ſummus ille Pontifex. Concilium Taurinenſe circa an. 397. Can. 1. Proculo Epiſcopo Maſſilienſi ordinationem Epiſcoporum Provinciæ ſecundæ Narbonenſis conceſſerat. Zoſimus id ægrè ferens, quod factum eſſet *in Apoſtolicæ Sedis injuriam,* Canonem Concilii Taurinenſis hac ipsâ epiſtolâ evertit. Cùm igitur Conciliorum generalium non meminerit, Provincialis autem, nempe Taurinenſis Canonem abroget, perperàm citatur pro Conciliis contra Papam; Patreſque, quorum ſtatutis ſe derogare non poſſe profitetur, intelligendi ſunt præcipuè ſummi Pontifices, quorum Decretis poſſet ſine dubio derogare illorum ſucceſſor, niſi, ut diximus, id vetaret reverentia antiquitati debita: (*Apud nos enim*, inquit *Zoſimus*, *inconvulſis radicibus vivit antiquitas, cui Decreta Patrum ſanxere reverentiam*) aut lex Divina vel naturalis.

19. Hæc eſt enim alia ratio, cur Zoſimus exiſtimavit, ne quidem ſanctæ Sedis autoritatem Patrum Decretis poſſe derogare; quia ſcilicet juris Divini aliquid plerumque continent, ſuper quo à nemine diſpenſari valet. Id exprimit præfatus Pontifex his verbis epiſt. 6. occaſione Urſi & Tuentii Epiſcoporum ab eodem Proculo Maſſilienſi ordinatorum, ſcriptæ. *Cùm adverſus ſtatuta Patrum venitur, non tantùm illorum prudentiæ atque ſententiæ, qui in ævum victura ſanxerunt, ſed ipſi quodammodo fidei & Catholicæ diſciplinæ irrogatur injuria. Quid enim tam ſanctum atque venerabile eſt, quàm penitus non exorbitare ab itinere Majorum, quorum Canonica inſtituta veluti quædam fundamenta ſunt ferendis fidei jacta ponderibus.*

20. Tantum autem abeſt ut in epiſtola à Richerio objecta Zoſimus ideò Sedem Apoſtolicam contra ſtatuta Patrum ſe

nihil concedere vel mutare poſſe arbitretur, ob eam cauſam quod Concilium Oecumenicum ſit Romano Pontifice ſuperius, ut in illa ipſa epiſtola antiquiſſimi, & omnium ſæculorum veneratione celeberrimi Concilii generalis primi Nicæni, nec non Concilii generalis Conſtantinopolitani primi Canonibus deroget, ut Romanorum Pontificum Decreta cuſtodiat. Statuit enim ut Epiſcopus Arelatenſis in alienis Provinciis, ſcilicet in utraque Narbonenſi & Viennenſi Epiſcoporum ordinandorum facultatem habeat, quantumvis renitentibus illarum Provinciarum Epiſcopis, contra quod expreſsè decretum fuerat can. 6. Nicæno, & Conſtantinopolitano tertio, quia ſcilicet ob S. Trophimi primi Metropolitani Arelatenſis illuc à ſancta Sede directi, reverentiam, Eccleſiæ Arelatenſis privilegium illud putabat fuiſſe conceſſum.

21. Neſcio cur Richerius, & alii ejuſdem erga ſanctam Sedem affectus, S. Gregorii locum diſt. 15. Can. *Sicut Sancti*, ex ejus epiſt. 24. lib. 1. relatum allegant, ut ſummum Pontificem Concilio generali ſubjiciant. Cùm Sanctus ille Doctor loquatur ibi de definitionibus fidei in Conciliis generalibus editis, quæ fuerant à ſancta Sede approbatæ; quæque adeò infallibili certitudine præditæ erant, nec magis à Concilio Oecumenico quàm à Papa convelli poterant. Unde illas ut Evangelium venerari ſe profitetur. Cæterùm enim ſummum Pontificem Conciliorum generalium legibus non teneri apertè declarat idem Sanctus epiſt. 31. lib. 6. ubi de Canonibus Concilii primi Conſtantinopolitani ait; *Romana autem Eccleſia eoſdem Canones vel geſta Synodi illius hactenus non habet, nec accipit.* Alia dedimus lib. 5. reprobatorum à ſancta Sede Canonum exempla.

22. Quod ait Richerius; *Unum & ſolum Pontificem Romanum in Synodis Generalibus Decreta fidei Catholicæ non facere, ſed inductione & conſenſu omnium Eccleſiarum particularium inito, illa univerſim inferre ac concludere*, non concludit; ſignum id eſſe regiminis Ariſtocratici, ſaltem in eo, quo ille intelligit, ſenſu. Etſi enim in Concilio, Epiſcopi Judices ſedeant, definitionum tamen certitudo, atque Decretorum robur maximè ac præcipuè pendet à ſummo Pontifice, quod vel ex eo conſtat, quod in quibuſcum-

Digitized by Google

cumque Conciliis adfuit, per ſe, non per Legatos tantùm, Decreta ſunt ejus nomine edita, ut videre eſt in Conciliis generalibus, quinque Lateranenſibus, duobus Lugdunenſibus, & Conſtantienſi ipſo, (cujus autoritas tanti fit ad deprimendam Pontificiam Dignitatem) ex quo Martinus V. Papa creatus eſt, & in pluribus Conciliis particularibus.

23. *Confirmatur*, inquit Richerius, *Can. Majores* 24. *queſt.* 1. Neſcio quid illo Canone confirmetur, aut quibus ejus verbis. Nec enim exprimit Richerius. Canon ille ſic habet; *Majores noſtri Divinâ inſpiratione cernentes neceſſariò præcaverunt; ut quod contra unamquamque hæreſim coacta ſemel Synodus pro fidei communione, & veritate Catholicâ atque Apoſtolicâ promulgaſſet; non finerent novis poſt hæc retractationibus mutilari: ne pravis occaſio præberetur, quæ medicinaliter fuerant ſtatuta, pulſandi.* Hinc quidem confirmatur, veritatem fidei ſemel ritè determinatam non poſſe retractari; non autem ſummum Pontificem Concilio controverſias fidei definiente eſſe inferiorem. Alioquin enim poſteriora Concilia Oecumenica eſſent Prioribus inferiora, quia ipſa pariter non poſſunt ea, quæ ſemel legitimè definita fuerunt, revocare. Autoritas autem ſummi Pontificis in Concilia vix alibi luculentius declaratur, quàm in epiſtola Gelaſii ad Epiſcopos Dardaniæ; ex qua deſumptus eſt Canon prædictus, quæque 13. eſt inter illius Pontificis epiſtolas. Ait enim v. g. quod *prima Sedes unamquamque Synodum ſua autoritate* CONFIRMAT, *& continuatâ moderatione* CUSTODIT; *pro ſcilicet principatu, quem B. Petrus Apoſtolus Domini voce perceptum, Eccleſiâ nihilominus ſubſequente & tenuit ſemper & retinet.* Et infrà; quòd *Apoſtolica Sedes frequenter, ut dictum eſt more Majorum, etiam ſine ulla Synodo præcedente, & abſolvendi quos Synodus iniquè damnaverat, & damnandi nulla exiſtente Synodo quos oportuit, habuerit facultatem, &c.* Atque adhuc inferiùs; *Beatum Papam Leonem Sedis Apoſtolicæ Præſulem, cujus Synodus Chalcedonenſis autoritate* FIRMATA EST, *quidquid ultra quam ab eodem pro fide & communione Catholica atque Apoſtolica illic agendum, conſtaret eſſe delegatum, per occaſionem congregationis illius, præter Nicænos Canones novâ videretur actione tentatum, competenti refutatione vacuaſſe.* Si qua in verbis adeò perſpicuis ſupereſſet obſcuritas, eam facilè potuiſſemus auferre. Canoni. *Majores.* 24. quæſt. 1. opponendo cap. *Majores.* De baptiſmo. Cujus hæc ſunt verba; *Majores Eccleſiæ cauſas, præſertim anti-*

Digitized by Google

articulos fidei contingentes, ad Petri Sedem referendas intelliget, qui eum quærenti Domino, quem Diſcipuli dicerent ipſum eſſe, reſpondiſſe notavit: Tu es Chriſtus Filius Dei vivi: & pro eo Dominum exoraſſe, ne deficiat fides ejus.

CAPUT IV.

De oratione Chriſti pro fide B. Petri. De neceſſitate Conciliorum, ac vi Decretalium ſummorum Pontificum. De poteſtate ſummi Pontificis, præſertim circa Canones Conciliorum. Ad numeros 7. 8. & 9. Richerii.

1. OBjicit ſibi Richerius num. 7. orationem Chriſti pro fide B. Petri, ac mandatum illi impoſitum de confirmandis Fratribus; Reſpondetque orationem, ſeu pollicitationem Chriſti ad ſolum tempus Dominicæ paſſionis extendi: mandatum autem ad tempus ante reſurrectionem. Hanc interpretationem ut confirmet, notat 1. *Chriſtum non dixiſſe Petro; Ego rogavi pro te ne unquam erres, aut ut ſis infallibilis: Sed tantùm, Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & Petrum erraſſe quidem, ejus verò fidem nequaquam defeciſſe quoad habitum, ſed quoad actum.* 2. Obſervat *D. Petrum, poſtquam ex titubatione trina negationis, quaſi ex graviſsimo ſopore emerſit, multò magis idoneum fuiſſe, tum ad ſuos Collegas fluctuantes confirmandos, tum ad fratres diſperſos in Eccleſiam revocandos, ut ibidem reſurrectionem Domini præſtolarentur.* Undè concludit; *Iſtud privilegium ſoli Petro ob imminens ſcandalum Crucis, factum eſſe.*

2. Ne omnia repetamus, quæ hac de re jam diximus, ſufficiet hîc B. Hieronymi teſtimonium afferre, cujus, ut arbitror, autoritas autoritati Richerii præponderat. Tradit autem apertiſſimè S. Hieronymus in hæc verba Matth. 16. *Vade poſt me Satana*, indeficientem Petri fidem, aliaſque prærogativas ad tempus, quo re ipsâ, &c, ut dicitur, actualiter conſtitutus eſt ſupremus Paſtor, ſcilicet, poſt reſurrectionem Joan. 21. fuiſſe dilatas, vel ſaltem tunc maximè perfectas; *Prudens Lector*

Lector inquirat, inquit beatus Doctor, *quomodò poſt tantam beatitudinem : Beatus es Simon Barjona. Et : Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam : & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam. Et tibi dabo claves Regni Cælorum. Et quod ligaveris vel ſolveris ſuper terram, erit ligatum vel ſolutum in Cælo, hunc audiat : Vade retro me Satana, ſcandalum mihi es. Aut quæ ſit tam repentina converſio, ut poſt tanta præmia, Satanas appelletur. Sed ſi conſideret qui hoc quærit, Petro illam benedictionem & beatitudinem ac poteſtatem, & ædificationem ſuper eum in futuro promiſſam, non in præſenti datam intelliget. Ædificabo, inquit ſuper te Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam, & dabo tibi claves Regni Cælorum :* OMNIA DE FVTVRO. *Quæ ſi ſtatim dediſſet, nunquam in eo pravæ confeſſionis error inveniſſet locum.*

3. Cæterùm ex plurimis teſtimoniis, quæ lib. 7. adduximus, conſtat ſanctos Patres, Doctores, & Concilia, Chriſti pro Petro orationem, non ſolùm pro ipſo, ſed etiam pro ejus ſucceſſoribus factam tradidiſſe. Et quamvis nonnulli de tempore Paſſionis illam interpretentur ; non tamen ad illud ſolum tempus reſtringunt. Ejus fructum ad B. Petri ſucceſſores tranſmiſſum colligitur ex ipſomet mandato illi impoſito confirmandorum fratrum. *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua : & tu aliquando converſus confirma fratres tuos. Luc.* 22. Nam ideò præcipuè pro Petro rogavit. ut ipſe confirmaret fratres ſuos, tanquam ſcilicet ſupremus Paſtor ; quod officium, atque adeò etiam indefectibilis fidei privilegium ad ſucceſſores tranſiit. Notanda eſt hæc vox, *aliquando*, quæ frequentiùs ſignificat tempus non proximum, quale erat tempus præcedens Chriſti reſurrectionem, ſed remotum. Ac re ipſâ non apparet tempore illo intermedio inter mortem & reſurrectionem Salvatoris Petrum confirmaſſe fratres. Accedit quod multò major erat neceſſitas confirmandorum à Petri ſucceſſoribus ſucceſſorum aliorum Apoſtolorum, quàm Apoſtolorum ipſorum à Petro ; atque adeò ſi Chriſtus Diſcipulis ſuis providit confirmatâ Petri fide, injunctoque illi officio ſuſtinendæ aliorum fidei, multò magis futuris fidelibus, utpotè minoribus donis præditis, proſpicere neceſſum erat, obtentâ ſupremis illorum Paſtoribus fide non deficiente. Nec ſolùm tempore paſſionis tentandi erant Apoſtoli ; atque adeò non illo ſolo tempore indigebat Petrus Chriſti oratione & auxilio,

(ut

Digitized by Google

(ut non deficeret fides ejus) aut alii Diſcipuli confirmatione Petri: quamquam, ut dixi, longè minùs erat illis, quàm eorum ſucceſſoribus neceſſaria confirmatio in fide.

4. Occurret fortaſsè aliquis ex Richerio, vocem illam, *aliquando*, non poſſe ad tempus longè diſtans referri, quandoquidem conjuncta eſt cum iſta, *converſus* quæ Petri converſionem proximè futuram deſignat. Verùm, licet duarum illarum vocum ſecunda primam ſequatur, nullâ aliâ intermediâ; non tamen unius ſignificatum cum ſignificato alterius tam arctè conjunctum eſſe oportet. Poteſt enim illud, *aliquando*, referri ad executionem mandati Petro impoſito de confirmandis fratribus: quod certè mandatum non eſt executus ſtatim atque converſus eſt. Adde quod dictio illa, *converſus*, ſeu dictio Græca, ἀποςρέψας, illi reſpondens in pluribus ſacræ Scripturæ locis accipitur, non pro converſione à peccato, ſed pro converſione ad aliquam perſonam, quâcum aliquid agendum ſit. Ita Act. 9. verſ. 40. dicitur Petrus *converſus ad corpus* Tabithæ. Act. 16. verſ. 18. Paulus *converſus* ad Pythoniſſam Apocal. 1. verſ. 12. Joannes *converſus ut videret vocem quæ loquebatur.* Quid vetat igitur in eodem ſenſu accipi Luc. 22. verſ. 32. *converſus confirma fratres*, id eſt, ad ipſos te convertens, ad ipſos attendens? Præſertim cùm nondum B. Petro prædictum fuiſſet futurum ejus peccatum; adeoque non videretur opportuna converſionis à peccato mentio.

5. *Herclè*, ſubjungit Richerius, *ſi ſolus Papa, non Eccleſia collectivè ſumpta eſt infallibilis: inſurgit Paulum graviſſimè peccaſſe Galat.* 2. *cùm demonſtrat Petrum ideò fuiſſe reprehenſibilem, quod ad veritatem Evangelii minimè ambularet, quæ verba*, inquit, *valdè notanda ſunt.* At Herclè, id non inſurgit. Num enim Paulus erat Eccleſia collectivè ſumpta? An Petrus totam Eccleſiam, tanquam ejus caput non potiùs repræſentaſſet? Si ſuperioris tantùm eſſet reprehendere, ſola vero Eccleſia collectivè ſumpta, ut fatetur deinde Richerius, ſummo Pontifice ſuperior eſt, non potuiſſet Petrus niſi à Concilio generali corripi. At, inquit Richerius, *Iſthæc reprehenſio appellationi æquipollet*; Quomodò aliquem reprehendere idem eſt, quod appellare ad Concilium? *Quia*, inquit, *ſi D. Petrus tum temporis B. Paulo rectè monenti obſtitiſſet, non dubium eſt, quin Eccleſia in Concilium congregata diſſidium inter illos ſubor-*

ſubortum diremiſſet : ut paulò antè controverſiam ſuper obſervatione legalium deciderat, *Act.* 15. Idem igitur eſt ita eſſe affectum, ut, ſi quis reprehendenti non obtemperaturus ſit, interponenda cenſeatur appellatio, etiamſi ne minima quidem veriſimilitudinis umbra ſit, quod in mentem venerit appellandi cogitatio. Idem, inquam, eſt atque appellare ad Concilium. Ita, inquies, quia B. Petrus ſuperiorem alium non habebat. Quæ juriſprudentia correptioni fraternæ vim appellationis tribuit: ut quiſquis fratrem corripit, ad ejus ſuperiorem appellare cenſendus ſit, ſi correptus rectè monenti obſtiterit?

6. Repones ita de B. Paulo præſumendum, quia de fide agebatur, quam ſanam integramque conſervari totius Eccleſiæ intererat. Sed quidquid ſit de illa reprehenſione, de qua variæ ſunt inter ſanctos Patres, & Eccleſiaſticarum rerum Tractatores ſententiæ, etiamſi vera eſſet illorum opinio, qui Petrum peccaſſe ſentiunt; certum eſt ipſum in fide non erraſſe, multò minus aliquid contra fidem aut bonos mores ſtatuiſſe. Illum omninò impeccabilem fuiſſe non contendimus; atque adeò fraternâ potuit indigere correctione: ſed ita erat confirmatus in gratia, ut temerarium ſit eum peccati mortalis, qualis fuiſſet hæreſis, reum facere, aut ſupponere ipſum B. Paulo rectè monenti obſtiturum contra fidem. Accedit quod *Concilium Jeroſolymitanum omnium Apoſtolorum, ut vult Richerius num. 6. & Presbyterorum conſenſione, ac ſuffragiis concluſerat*, quod ſpectabat ad obſervationem legalium, circa quam ſupponitur peccaſſe Petrus. *Si* ergò *D. Petrus tum temporis B. Paulo rectè monenti obſtitiſſet* adeò contumaciter, ut *Eccleſia in Concilium congregata, diſſidium inter illos ſubortum dirimere* debuiſſet, Petrus fuiſſet manifeſtus hæreticus, atque in eo caſu, ſecundùm quorumdam ſententiam judicio Concilii Generalis obnoxius; ex qua exceptione particulari, non poteſt conſtitui generalis ſubjectio, ſine vitio illo, quod Richerius & Launoius defenſoribus autoritatis Papæ tam ſæpè quàm immeritò tribuunt, nempè fallaciæ *à dicto ſecundùm quid, ad dictum ſimpliciter.*

7. Suſpecta ſunt dona, quæ ab inimicis offeruntur. Quamobrem non ſatisfaciet ſummo Pontifici, quod ei Richerius concedere videtur in finem numeri ſexti. Etſi enim profiteatur ſe illa adjungere pro *ampliatione favorum*; magis tamen tendunt

ad reſtrictionem jurium. Non fatetur D Petrum *ſingulares perſonas, aut Eccleſias disgregatas poſſe in fide per ſacra Scriptura aut Canonum interpretationem roborare*; quod probat exemplo D. Hieronymi; & poſſe ad Sedem Apoſtolicam confugere oppreſſos, ſicut factum legimus à Theodoreto & aliis; niſi ut, cùm in hoc liberalis viſus fuerit, injuſtus non appareat, dum Romanum Pontificem Eccleſiæ univerſali ſeu Concilio ſine ipſo congregato ſubjicit. Et perfugium ad ſanctam Sedem ab appellatione ad ipſam diſtinguit; ut ejus poteſtatem ſimplicem charitatis ſolicitudinem eſſe inſinuet. Poſſemus nihilominùs fructum ex illius favore percipere, niſi magis liberet, eum ex arbore ipſa colligere. Sanctus Hieronymus in verbis, quæ Richerius refert, teſtatur, ſe poſt Damaſi reſponſionem fore ſecurum. Nec eam ſecuritatem in Damaſi peritia, ſed in officio Paſtoris reponit; *A Paſtore præſidium ovis flagito. Diſcerne ſi placet, non timebo tres Hippoſtaſes dicere, ſi jubetis.* Certè ſi Petri ſucceſſor non ſolùm, *ſingulares perſonas*, ſed etiam *Eccleſias disgregatas* poteſt in fide per ſacræ Scripturæ Canonum interpretationem roborare; idque non tamquam Doctor privatus, ſed ex proprio officio, in maximo verſabitur periculo Eccleſia univerſalis, quæ nonniſi ex Eccleſiis particularibus conſtat, niſi certa & tuta ſit ejus interpretatio, cùm non ita facilis ſit Conciliorum generalium Congregatio, aut omnium Epiſcoporum conſenſio ad corrigendos ejus errores.

8. Itaque lentum periculo remedium parat Richerius num. 8. ubi ait; *Quintum principium indicat, frequentem celebrationem Synodorum, abſolutè & ſimpliciter neceſſariam ad Eccleſiam meliùs ſanctiùſque regendam.* Verba illa, *abſolutè & ſimpliciter neceſſariam*, à ſequentibus temperantur, ſcilicet *ad Eccleſiam meliùs ſanctiùſque regendam*; ideóque utilitatem potiùs Conciliorum, quàm abſolutam eorum neceſſitatem inducunt. Sæpè autem profeſſi ſumus, nos Concilia Generalia dum congregari poſſunt ſine ſchiſmatis, aut alterius graviſſimi mali periculo, Eccleſiæ utiliſſima putare. Sed abſolutam non eſſe illorum neceſſitatem probat experientia trium primorum ſæculorum, & aliorum quorumdam. Richerium parùm juvat, quam affert ex Ariſtotele, ratio. Etſi enim *lege, quàm abſoluto unius imperio gubernari multò præſtet, quoniam lex inſtar Dei, amore, odio, aliiſque affectibus humanis caret*, id perinde legibus

gibus Pontificiis, atque Synodalibus convenit. Cùm enim Leges generales ponuntur, illarum conditores bonum publicum, atque ipſam rerum juſtitiam attendunt: Judex verò, dum de ſingularibus negotiis ſententiam fert, aliquando amore, aliquando timore inflectitur, ut perſonarum potiùs, quàm juſtitiæ rationem habeat. Melius eſt igitur, ut in ferendis ſententiis non proprium arbitrium, ſed leges ſequi teneatur.

9. Quoniam autem Richerio placuit ex Ariſtotele Conciliorum Generalium neceſſitatem confirmare, oſtendendum eſt ex Ariſtotelis ſententia contrarium potiùs ſequi; cùm doceat, leges ab uno vel à paucis, non à magna multitudine condendas; atque adeò, ſi Gentilis illius Philoſophi autoritati ſtandum eſſet, non forent congregandi in Concilium Generale totius Orbis Epiſcopi. Id nominatim tradit lib. 1. Rethoric. cap. 1. inter princip. & med. ſimulque diſcrimen, quale modò dicebamus, inter Legem & Judicem ſtatuit, undè patet à Richerio contra ejus mentem allegatum. *Maximè igitur*, inquit Ariſtoteles, *convenit rectè latas Leges, quacumque poſſunt, omnia ipſas diſtinguere, & quàm pauciſſima relinquere iis qui judicant. Primum; quia* FACILIVS EST VNVM HABERE, (nota *unum habere*) *& paucos quàm multos qui bene exiſtiment, & poſſint legem ferre, ac jus conformare. Deinde Legum lationes ex longi temporis conſiderationibus fiunt; ac judicia derepentè, ut difficulter rectam habeant juſtitia & utilitatis rationem illi qui judicant. Atque judicium non eſt de rebus ſingularibus, nec de præſentibus, ſed de futuris & de univerſalibus: at concio, & Judex de præſentibus ac definitis judicant, quibuſcum & amor & odium & propria utilitas conjuncta ſæpenumero eſt, ut non ampliùs poſſint perſpicere ſatis id, quod verum eſt, ſed obſcuret judicium propria jucunditas vel moleſtia. Ac de aliis quidem, quemadmodum dicebamus, oportet quàm pauciſſimis efficere Dominum diſceptatorem.*

10. Canones prædicant Galli, ut hîc Richerius, quaſi verò ipſi ſoli Canones obſervent, Papa è contra Canones deſtruat. Meminerunt ſummi Pontifices ſententiæ S. Gelaſii in epiſt. ſuperiori cap. citatâ; *Uniuſcujuſque Synodi conſtitutum, quod univerſalis Eccleſia probavit aſſenſus, non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quàm primam, quæ & unamquamque Synodum ſuâ autoritate confirmat, &c.* Sed quod ait Richerius, *antiquitùs nihil quidquam abſque*

 Con-

cilio & moderatione Ariſtocraticâ ſtatutum fuiſſe, non eſt uſquequaque verum. Certum eſt Romanum Pontificem gravia negotia cum Epiſcoporum conſilio tractare ſolitum, ſed falſum eſt ipſum in Generali Concilio Decreta Eccleſiaſtica ſemper edidiſſe; Hoc teſtantur epiſtolæ Decretales à Dionyſio Exiguo, cujus Codicem jam olim ſuſcepit Eccleſia Gallicana, collectæ, & quarum nonnullæ ad Epiſcopos Gallicanos conſcriptæ ſunt. Nam vel illæ nullius Synodi, aut Epiſcopi deliberantis meminerunt (undè conjicitur antiquiores etiam Pontifices nihil quidem abſque conſilio, ſed tamen multa ſine Concilio ſtatuiſſe, atque tunc tantùm Epiſcopos convocaſſe, cùm Romæ illorum copia erat, ac temporis opportunitas ſinebat) vel ſicubi in illis Decretalibus fratrum, ideſt Presbyterorum, vel ſi vis, Epiſcoporum, fit mentio; illæ nihilominùs Pontificis Romani autoritatem aut ſolam aut longè præcipuam exhibent. Indubitatum eſt ad minus ſummos Pontifices plurima eaque graviſſima ſine Concilio Generali, ac ſine moderatione Ariſtocraticâ aliarum Provinciarum ſtatuiſſe, ac ſtatuta illa in tota Eccleſia robur obtinuiſſe. Undè licet Richerio concederemus *antiquitùs nihil quidquam abſque Concilio* Romano, & *moderatione Ariſtocratica* Epiſcoporum ſpecialis Provinciæ Romanæ ſtatutum fuiſſe; fateri cogeretur Romanum Pontificem cum ſuo Concilio ſpeciali Eccleſiam rexiſſe. Cumque id diffiteri non poſſit, ejuſque propoſitio, de Concilio Oecumenico accepta, evidenter falſa ſit; Tacitè recedit à ſuo principio; & causâ juxta proprias ſuas probationes cadit, ſi quidem Eccleſiæ regimen in eo ſenſu Ariſtocraticum dicit, quia per Concilia Generalia regi debet.

11. Scimus quidem, quod ait Richerius, Hincmarum Archiepiſcopum Remenſem, alioſque Epiſcopos, quos ille in ſuas partes traxerat, ſuppoſitis antiquiorum Pontificum epiſtolis parem cum aliis, quæ Conciliorum Canonibus erant conſentaneæ, autoritatem non tribuiſſe; ſed ſcimus Nicolaum I. Papam jus ſanctæ Sedis, quod ſolis illis epiſtolis non nitebatur, ſtrenuè defendiſſe, quod teſtatur Canon. *Si Romanorum.* Diſt. 19. à Richerio citatus. Sic enim habet: *Si Romanorum Pontificum Decreto, cæterorum opuſcula Tractatorum approbantur, vel reprobantur; ità ut, quod Sedes Apoſtolica probavit hodie, teneatur acceptum,*

tum, & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur, quantò potiùs quæ ipſa pro Catholica fide, pro ſanis dogmatibus, pro variis & multiſariis Eccleſiæ neceſſitatibus, & fidelium moribus diverſo tempore ſcripſit, omni debent honore præferri, & ab omnibus prorsùs in quibuſlibet opportunitatibus diſcretione vel diſpenſatione Magiſtrâ reverenter aſſumi? Canon autem. *Omnia*, 25. quæſt. 1. à Richerio etiam citatus, & S. Damaſo ſuppoſitus eſt, & valdè obſcurus; Difficilè namque capitur quid intelligatur per *Decretalia de Eccleſiaſticis ordinibus & Canonum promulgata diſciplinis*, quæ ſub gravi comminatione cuſtodiri jubet. Quidquid ſit, evidens eſt. Primò, illius Canonis ſcopum eſſe, ut Decretalia ſummorum Pontificum executioni fideliter demandentur. Secundò, licet Canonum fiat mentio, non tamen negari, quin Decreta Pontificia exequenda ſint, etiamſi Conciliorum Generalium Canonibus non fuerint roborata. Sic enim ſupponitur loqui Damaſus; *Omnia Decretalia, & cunctorum Deceſſorum noſtrorum Conſtituta, quæ de Eccleſiaſticis Ordinibus & Canonum promulgata ſunt diſciplinis, ita à vobis & ab omnibus Epiſcopis, & cunctis generaliter Sacerdotibus cuſtodiri debere mandamus; ut ſi quis in illa commiſerit, veniam ſibi deinceps noverit denegari.* Sed Hincmarum ſummo Pontifici paruiſſe, vidimus lib. 3. Imò receptas poſtmodum in Gallia Decretales illas antiquas quantumvis ſuppoſitas conſtat, nec diffitentur ejus Nationis Scriptores.

12. Odioſa ſunt & temeraria Richerii verba num. 6. & hoc num. 8. propoſita; *Romanus Pontifex, qui eſt Caput miniſteriale, univerſalem Eccleſiam inconſultam, diſſentientem, invitam, vel inauditam obligare nequit.* Ecquando enim legitimus Pontifex univerſalem Eccleſiam inconſultam, diſſentientem, invitam, vel inauditam cogere voluit? Repugnarunt aliquando & aliquandiu Epiſcopi quidam, vel quædam Provinciæ Eccleſiaſticæ; (quis enim in tanto hominum & morum varietate concordiam omnibus numeris perfectam, & Paradiſi propriam in terra ſperet?) Eccleſia verò univerſalis nunquam viſa eſt, nunquam videbitur repugnare Pontifici, niſi aut ſchiſmatico, aut incerto: fruſtraque deſudant Scriptores Gallicani ad dirimendum chimericum certamen. Chimericum dico, ſi in altera comparationis parte ponantur omnes Epiſcopi, ut poni neceſſe eſt, ſi Concilium verè Generale futurum ſit, in altera Pontifex ſolus.

Digitized by Google

13. Quàm alienus ſit à D. Auguſtini mente ſenſus, qui ejus verbis relatis diſt. 4. Can. In iſtis à Richerio, & ab aliis quibuſdam, tribuitur, oſtendimus lib. 2. Undè debile ponit Libertatis Eccleſiaſticæ fundamentum Richerius, dum eam collocat in neceſſitate acceptationis legum, ut valeant ligare. Nulla unquam impoſterum nova lex obligaret, ſi Eccleſiæ univerſalis conſenſus expectandus eſſet. Nam quæ poterit hodie lex conſtitui, quæ ab univerſis Provinciis ſtatim acceptetur, imò à majori parte? Si interim Gallia ſuas libertates, ſuoſque mores opponat ſtatutis ſibi non arridentibus, inutilis erit poteſtas condendarum legum: tantum enim temporis in poſtulando omnium conſenſu conſumetur, ut in aliis Provinciis legis peritura ſit autoritas, dum aliæ deliberabunt. Nec enim omnium Epiſcoporum ſine Presbyterorum, curam animarum habentium, conſilio ſuffragium ſufficiet: quia Richerius num. 5. *Senatum aut conſilium nativum Eccleſiæ à Domino inſtitutum, vocat, non modò Epiſcopos, verùm etiam omnes Presbyteros, curam animarum habentes.* Imò cùm Laici pars ſint, licet minùs præcipua, maxima tamen Eccleſiæ Catholicæ, non debent ab ejus libertate excludi, atque adeò *inconſulti, diſſentientes, inviti vel inauditi obligari* nequibunt. *Quicumque enim*, ut ait B. Paulus ad Gal. 3. *in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. Non eſt Judæus, neque Græcus: non eſt ſervus, neque liber: non eſt maſculus, neque fœmina. Omnes enim vos unum eſtis in Chriſto Jeſu.* Num præcluderetur ſchiſmati via, ut vult Richerius, poſtulato totius Eccleſiæ conſenſu ad conferendam legibus vim obligandi? Nonne potiùs innumeris diſſentionibus præberetur occaſio?

14. De Hincmari Remenſis mente circa Decretales, ante Concilium Nicænum editas, jam ſatis diſſeruimus. Bene concluſiſſet, ut ait Richerius, illas *exiguæ eſſe fidei, propterea quod Sacris Canonibus minimè concordarent*, ſi fides ad facti veritatem, non ad eorum qui ſcripſiſſe ſupponuntur, autoritatem referatur. Illa enim contrarietas ſignum erat ſuppoſitionis. Concilia namque tot tamque inſignium Pontificum Decreta, vel ob ipſorum ſanctitatem, & ad Apoſtolorum tempora viciuitatem, etiam ſeclusâ illorum poteſtate, ſine urgentiſſima graviſſimaque neceſſitate, tantillùm immutare, nedum evertere, piaculum duxiſſent. Verumtamen, ut alibi oſtendimus,

ex eo quod illæ epiſtolæ, quas veneratione dignas fatebatur, non eſſent de Canonibus promulgatæ, Hincmarus illas non magni eſſe roboris legitimè non concludebat.

15. Immeritò concludit Richerius; *Iſtinc autem planè dignoſcitur, quo jure Majores noſtri Galli uſi fuerint*; quaſi verò Hincmarum, & Epiſcopos, quos ille ad ſe traxerat, generaliter majorum ſuorum nomine debeant Galli cenſere. Certè dum tot laudibus à ſummis Pontificibus, & à Scriptoribus Eccleſiaſticis celebrata eſt Eccleſia Gallicana, non intelligebantur eo nomine Hincmarus, & alii quidam, qui ſanctæ Sedi pertinaciùs reſtiterunt, ſed tot tantique alii Præſules, atque omnium ordinum Viri, pietate atque erga ſanctam Sedem reverentiâ & obedientiâ maximè conſpicui, quorum laudes injuſtè ſibi uſurpant, qui ab eorum veſtigiis quàm longè exorbitant. Sed cur Gallicani Antiſtites Hincmarum virum admodum durum & pertinacem, ne quid gravius dicam, ejuſque ſequaces, ſanctæ Sedis autoritatem occaſione Decretalium ſuppoſitarum, imminuentes, tanquam Majores ſuos venerentur potiùs, quàm ſanctum Irenæum, ſanctum Avitum, ſanctum Cæſarium & alios, tum antiquiores, tum recentiores, ac eos ipſos, qui prædictas Decretales amplexi ſunt, quique, ſi circa facti veritatem erraverunt, nihilominùs autoritatem ſummi Pontificis agnoverunt; cumque ob ſuam pietatem commendatione digni ſint, non eſt temerè deſpicienda illorum præſertim circa jus, ſententia.

16. Sextum principium iſtud ponit Richerius n. 9. *Plenitudinem autoritatis Pontificiæ definiri, primò ad Eccleſias particulares per mundum diſperſas, ſed nequaquam ad Eccleſiam univerſalem in Concilium congregatam: ſecundò, ad executionem, interpretationem, & diſpenſationem, minimè verò ad inſtitutionem Canonum, niſi per ſe aut per Legatos ſuos Concilio præſideat, atque omnium Patrum ſuffragia & conſenſum ſubducat.* Eadem Richerii, aliorumque nonnullorum Gallorum propoſitio ſæpiùs repetita, eandem ſæpius cogit repetere reſponſionem. Quærerem à Richerio an Papa poſſit omnes *Eccleſias particulares per mundum diſperſas obligare*: an aliquas tantùm? ſi aliquas dumtaxat, quærerem quas, & cur illas, non item alias? Cur non Gallicanam inter alias? ſi omnes: cur non univerſalem? Quandoquidem Eccleſia univerſalis nihil eſt aliud, quàm omnes Eccleſiæ particu-

ticulares per mundum diſperſæ. Perinde enim eſt, ut omnes Eccleſiæ particulares per mundum diſperſæ errorem fidei contrarium ſuſcipere poſſint; ac ſi Eccleſia univerſa poſſet errare. Ut enim ſæpè declararunt Præſules Gallicani & Schola Pariſienſis, infallibilitas non convenit Eccleſiæ tunc tantùm, quando eſt in Concilio Generali congregata. Imò nec Concilium Eccleſia univerſalis eſt formaliter, ſed repreſentativè tantùm. Plus autem eſt Eccleſia univerſalis formaliter, quàm pars ejus, quantumvis præcipua, totiuſque corporis repreſentativa, juxta fundamentum à Richerio in ipſo limine poſitum, quod vocat *vulgare, atque indubitatæ fidei axioma*, nimirùm *Deum & naturam, priùs atque immediatiùs ad totum ſuppoſitum, quàm ad aliquam partem ſuppoſiti, quamvis nobiliſſimam, intendere.*

17. De poteſtate condendorum Canonum, ſeu legum Eccleſiaſticarum videnda ſunt ea quæ diximus lib. 6. & ſuprà de Decretalibus in Codice Dionyſiano contentis. Quod addit Richerius, eo ſolùm in caſu Papam de Synodorum Decretis diſpenſare poſſe, quo ipſummet Concilium, ſi eſſet congregatum; ità verum eſt, ſi intelligatur Papam ſine juſta cauſa non debere diſpenſare; idque indicat vox illa, *violentur*, in teſtimonio Sancti Leonis I. à Richerio relato ex Can. *Privilegia.* 2. cauſa 25. quæſt. 2. *Diſpenſatio*, inquit, *nobis credita eſt, & ad noſtrum tendit reatum, ſi paternarum regulæ ſanctionum nobis conſentientibus, vel negligentibus violentur.* Idem etiam apertè ſignificat S. Bernardus lib. 3. de conſid. ad Eugenium cap. 10. à Richerio citatus. Neuter autem Pontifici poteſtatem in Conciliorum Generalium Canones negavit: imò ſupradicta verba ſcripſit S. Leo, dum Canonem Concilii Oecumenici, ſcilicet Chalcedonenſis, 28. abrogavit, ut in origine videri poteſt, ſcilicet Sancti illius Pontificis epiſt. 54. Dices fortaſſe, ſanctum Leonem Concilii Generalis Chalcedonenſis non impugnaſſe Canonem, niſi ut Concilii etiam Generalis, Nicæni ſcilicet ſextum Canonem propugnaret, ac ſuam cuique Patriarchæ & Exarcho juriſdictionem conſervaret. At, qui Judex eſt inter duo Concilia, num in illa neceſſe eſt habeat juriſdictionem, & ſuperioritatem? Repones, Nicænum Canonem majoris fuiſſe autoritatis, quàm Chalcedonenſem: quia ille communi conſenſu; iſte abſentibus Legatis Romani Pontificis conditus fuerat.

Digitized by Google

rat. Atqui, cùm Concilia poſteriora prioribus abſque dubio derogare poſſint, in iis quæ ad ſolam diſciplinam pertinent, quid prohibuit quò minùs Chalcedonenſe derogaret Nicæno, præſertim, cùm præceſſiſſet derogatio jam ab alio Concilio Generali, ſcilicet Conſtantinopolitano primo Can. 3. niſi defectus conſenſus Summi Pontificis? Vel ergo Concilium dici Generale nequit; vel Canones condere non poteſt, abſente ſummo Pontifice, vel Concilium ſine ſummo Pontifice minorem habet poteſtatem, quàm cum ſummo Pontifice; atque adeò non habet ſupremam, & conſequenter ſummus Pontifex hujuſmodi Conciliis ſine ſummo Pontifice congregatis non ſuberit, quippe qui jam nec primum nec ſecundum in Eccleſia gradum obtineret, quod eſt contra Eccleſiæ doctrinam.

18. Sanctus Bernardus, ut ex verbis à nobis ſuprà relatis conſtat, etiam dum Pontificem ſuâ poteſtate non rectè uti putabat, poteſtatem tamen ei non deeſſe confitebatur. Zoſimi etiam, cujus rursûs meminit Richerius, veram ſententiam ſuprà explicuimus, ex ea nullatenus probari poteſt, quod intendit Richerius, ſcilicet eo ſolùm in caſu Papam de Synodorum Decretis diſpenſare poſſe, quo ipſummet Concilium, ſi eſſet congregatum. In eo enim ſenſu quo loquebatur Zoſimus, eadem fuiſſet ejus ſententia de Concilio Generali, (ſi quidem de illo cogitaſſet, quod ex ejus verbis nullo modo colligitur) atque de Sede Apoſtolica.

19. *In his duobus articulis*, inquit Richerius, (ſcilicet in autoritate Pontificia in Eccleſias particulares, & in executione, interpretatione, & diſpenſatione Canonum) *Status Monarchicus Eccleſiæ, ſive plenitudo juriſdictionis Papalis potiſſimum conſiſtit: non autem in abſoluta poteſtate, quam contra jus divinum & naturale, plerique recentiores in Eccleſiam invehere nituntur.* Abſit ut poteſtatem aliquam contra jus Divinum & naturale ſummo Pontifici tribuamus; ſed contra jus Divinum & contra Eccleſiaſticam traditionem eſſe putamus, negare ſummum Pontificem, Canones, ſeu leges Eccleſiaſticas inſtituere poſſe, etiamſi per ſe, aut per Legatos ſuos Concilio non præſideat, & omnium Patrum ſuffragia & conſenſum ſubducat. Credimus etiam ſummi Pontificis eſſe, non Richerii, aut ejus Sectatorum, diſcernere, an diſpenſare

Dddd con-

Digitized by Google

conveniat: putamus præterea ejus legibus, ſi ab omnibus Eccleſiis particularibus per mundum diſperſis obtemperetur, ad quod eas teneri fatetur Richerius, ab Eccleſia univerſali obtemperatum iri.

20. Contradicit ſibi Richerius, cùm abſolutam poteſtatem ſummi Pontificis à recentioribus in Eccleſiam invehi ait, quæ verba novitatem ſignificant, & tamen poſteà ad tempus tranſlationis Imperii ad Francos, præcipuè autem ad tempora Gregorii VII. refert. Si quidem verum eſſet Pippinum, Carolum Magnum, alioſque Francorum Reges, tot Capitularia & leges Eccleſiaſticas ſuâ præcisè autoritate condidiſſe, ut inani conatu probare contendit Baluzius, mirum eſt quomodo potuerit tunc temporis abſoluta autoritas omnia decernendi, ſummis Pontificibus accreſcere.

21. Launoius non tam deſudavit in vindicando Principibus ſæcularibus jure convocandorum Conciliorum (licet ex quo Concilia Generalia haberi cœperunt nunquam Epiſcopi in unius Principis ditione fuerint) niſi ut tantundem jus Summi Pontificis imminueret. Richerius verò aſſerit, quod hiſtoriæ ſtudioſi obſervabunt, *Papam regulariter & ordinariè jus habere convocandarum Synodorum Generalium*; cauſamque addit, quæ Principibus ſæcularibus non convenit.; *Quatenùs*, inquit, *poteſtatem habet ſuper Eccleſias particulares diſgregatas per Orbem terrarum.* Quamquam autem Richerius in fine numeri 12. jus congregandorum Conciliorum Generalium Imperatoribus tribuat, tamquam Legis Divinæ, naturalis & Canonicæ executoribus; tamen jus illud Pontificibus quoque vindicat hoc numero 9. verbis modò relatis; atque adeò ejus teſtimonio compenſari poſſet autoritas Launoii, ſi ſecùs ſenſiſſet. Videtur enim Launoius à Richerio hauſiſſe pleraque alia ſuæ adverſus ſanctam Sedem doctrinæ principia, & animum in Curiam Romanam infenſum; atque adeò ut Magiſtrum habuiſſe.

22. Hactenùs dicta ſic concludit Richerius, *Summa hujus diſputationis eſt, à ſtatu Monarchico Eccleſia, unitatem, ordinem, cum efficaci executione Canonum, procedere: à regimine autem Ariſtocratico, ſanctiſſimum conſilium, atque infallibilem providentiam & deciſionem; quâ quidem Reſpublica Chriſtiana in perpetuam ædificationem, & non in deſtructionem gubernatur.* Si ſtatus Eccleſiæ Monarchicus eſt, quia uno capite viſibili,

Digitized by Google

ſibili, Chriſti Vicario regitur, & ab illo ſtatu Monarchico Eccleſiæ unitas procedit; oportet ut omnes Eccleſiæ particulares per mundum diſperſæ illi ſubſint, non ſolùm quatenùs particulares & diſperſæ, ſed etiam quatenùs inter ſe communicantes & conjunctæ. Caput enim præſidet manibus, pedibus, cæteriſque membris, non disjunctis atque diſperſis, ſed in unum corpus compactis atque coordinatis. Si Eccleſiæ Ordo à ſtatu Monarchico procedit, oportet ut Monarcha, qui primus eſt in illo ordine, ſit regula & menſura cæterorum, atque aliis credendi vivendique normam præferat, ut à capite in cætera membra ſpiritus, motus, & ſenſus derivantur.

CAPUT V.

In quo agitur de poteſtate Principum politicorum; & reſpondetur argumentis contra Monarchiam Eccleſiaſticam. Ad numeros 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. *Richerii.*

1. VSque ad numerum 10. Richerius egit de poteſtate Eccleſiaſtica: hic de politica tractare incipit. *Septimum*, inquit, (ſcilicet principium) *docet Eccleſiam ſumptam pro cœtu fidelium, ſive pro Chriſtiana Republica, unico & ſolo capite ac fundamento eſſentiali Chriſto Domino eſſe contentam: nihilominùs, in ratione exercitii atque executionis regiminis ejuſdem Chriſtianæ Reipublicæ, à duobus, Pontifice ſcilicet, & politico Principe differenter gubernari.* Principium iſtud, principium ſchiſmatis eſt, niſi ſanè explicetur. Dum de diverſis politiarum formis ſeu ſpeciebus agitur, illarum differentia attenditur penes illos, à quibus viſibiliter regitur: alioquin, ut ſuprà dicebamus, unica eſſet totius mundi politiæ forma, ſcilicet Dei ſupremi rerum omnium moderatoris Monarchia. Itaque ſchiſmati via aperitur, ſi regimen Eccleſiaſticum ex æquo penes duo capita, Pontificem ſcilicet, & politicum Principem reponatur. Si uni Eccleſiæ corpori duo capita præfiguntur, monſtrum efficitur horrendum.

2. Reſponderet fortaſſe Richerius, ſe illis executionem tantùm regiminis Reipublicæ Chriſtianæ tribuere. Penes quem

ergo erit poteſtas principalis. Penes totam Eccleſiam, inquies. Atqui monſtrum adhuc horribilius fingis. Tot enim in Eccleſia Capita conſtituis, quot ſunt viri & mulieres; ac regimen Eccleſiæ adſcribis omni Democratiâ pejus. A regimine enim Democratico ſaltem mulieres excluduntur: ſi autem Pontifex & Princeps ita ſe habent, ut in rebus Eccleſiaſticis Pontifex Principi præferatur, malè ex æquo collocantur. Dum enim alter alteri ſubeſt, uni tantùm convenit Capitis nuncupatio.

3. Quas autem affert probationes, quamque adhibet explicationem, eæ ſuaderent, ipſum ita intellexiſſe, ut Pontifex eſſet caput in ſpiritualibus, & Princeps politicus in temporalibus; ac prætereà juris Divini, naturalis & Canonici executor eſſet. Juxta illam diſtinctionem loquitur Canon. *Duo ſunt*. diſt. 92. quo in Canone præponitur Pontifex Imperatori. Sic enim incipit; *Duo ſunt quippe, Imperator Auguſte, quibus principaliter* HIC MVNDVS REGITVR, *autoritas ſacra Pontificum & Regalis poteſtas* (non dicit Eccleſiam, ſed mundum his duobus regi) *in quibus tantò gravius pondus eſt Sacerdotum, quantò etiam* PRO IPSIS REGIBVS *hominum in Divino ſunt reddituri examine rationem* ..... *Noſti itaque inter hæc* EX ILLORVM TE PENDERE IVDICIO; *non illos ad tuam redigi poſſe voluntatem, &c.* Canon autem *Principes* 23. quæſt. 5. docet quæ ſint Principum partes circa diſciplinam Eccleſiaſticam; *Principes ſæculi nonnunquam intra Eccleſiam poteſtatis adepta culmina tenent; ut per eandem poteſtatem diſciplinam Eccleſiaſticam muniant. Cæterùm intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi, ut quod non prævalet Sacerdos efficere* PER DOCTRINÆ SERMONEM, *poteſtas hoc impleat per diſciplinæ terrorem.*

4. Juxta eandem diſtinctionem dixit Chriſtus ipſe Matt. 22. *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei Deo*; hancque diſtinctionem confundendam non eſſe bene monet Richerius. Benè etiam n. 11. probat poteſtatem Principum in temporalia, niſi quòd ei nimis indulget, ut ex iis, quæ toto libro 4. dicta ſunt colligitur v. g. eum locum D. Bernardi ex cap. 4. lib. 4. de conſid. ad Eugenium, contra mentem illius Sancti interpretatur, ut *Eccleſia jus habeat tantùm innuendi, docendi, & ſuadendi, quando Princeps politicus gladio uti debeat ad gloriam Dei:* quam interpretationem non patiuntur verba S. Bernardi.

Digitized by Google

nardi. Non enim gladium materialem Pontificis eſſe diceret, & ad nutum ejus evaginandum, ſi aliam non haberet circa illum autoritatem, niſi quæ perito cuilibet competat, ſcilicet, *innuendi, docendi, & ſuadendi. Tuus ergo & ipſe*, inquit S. Bernardus, *tuo forſitan nutu, etſi non tuâ manu evaginandus: uterque ergò Eccleſiæ, & ſpiritualis ſcilicet gladius & materialis.*

5. Quod autem eodem num. 11. monet Richerius, etiamſi vera eſſet eorum ſententia, qui Principes in temporalibus poteſtati Eccleſiaſticæ indirectè ſubeſſe arbitrantur, ab ea tamen ſcribenda eſſe abſtinendum, verum fortaſſis eſſet, niſi ſcribere cogeret contraria Comitiorum Cleri Gallicani declaratio, & niſi metuendum eſſet, ne Principes, quorum multi Cenſuras Eccleſiaſticas parùm reformidant, ſe in Principatu, qui ipſis omnium maximè cordi eſt, tutos omninò eſſe putantes, nullius mali temporalis metu cohibiti, quidvis audendi facultatem ſibi eſſe exiſtimarent. Cæterùm conſtat ex lib. 4. quàm malè ſuas rationes ineat Richerius, cùm duo tantùm ſibi objicit, quæ ipſe potiſſima putat, licèt reverà inter omnia ultimum ferè locum mereantur.

6. De poteſtate Principum in condendis legibus ad Divini, naturalis, & Canonici Juris executionem, de qua Richerius agit num. 12. nos fusè lib. 11. Hic tantùm advertimus, quod jam notaverat Illuſtriſſimus D. Petrus de Marca lib. 2. cap. 10. §. 7. id quod Conſtantinus Magnus Epiſcopis dicebat, referente Euſebio lib. 4. cap. 24. de vita illius Imperatoris; *Vos intra, ego autem extra Eccleſiam à Deo Epiſcopus conſtitutus ſum*, aliam poſſe habere ſententiam, quàm quæ à Richerio aſſignatur; ſic enim habet Textus Græcus, ἀλλ' ὑμεῖς μὲν τῶν εἴσω τῆς ἐκκλησίας ἐγὼ δὲ τῶν ἐκτὸς ὑπὸ θεοῦ καθεσταμένος ἐπίσκοπος ἂν εἴην; quæ ſic verti poſſent; *Vos quidem eorum qui ſunt intra Eccleſiam, ego autem eorum qui ſunt extrà à Deo conſtitutus Epiſcopus ſum.* Imò de perſonis potiùs, quàm de negotiis loqui Conſtantinum, licet ejus verba nudè ſumpta de alterutris poſſent intelligi, ſuadent quæ ſequuntur. Addit enim Euſebius; *Itaque cùm quæ loquebatur eâdem mente ſecum cogitaret, animum in omnes, qui ejus ſuberant Imperio, intentum habuit: hortatus pro virili, ut piam omnes vitam excolerent.* Deindè caput ſequens inchoat his verbis; *Hâc etiam ratione adductus eſt, & rectè ſanè, ut frequentibus legibus & Edictis præciperet omnibus, ne Idolis im-*

immolarent, nec oracula curioſè ſectarentur, &c. Quidquid ſit de ſuprà relatis Conſtantini verbis, certum eſt, pium illum Imperatorem non de poteſtate circa res Eccleſiaſticas cum Epiſcopis contendere voluiſſe; ſed ſuum pro Religione ſtudium ſignificare.

7. Affirmat num. 13. Richerius, *Nativas Eccleſiæ Catholicæ libertates, ſive jus commune à Deo & naturâ inſtitutum, his octo proloquiis ac fundamentis, tam perſpicuè roborari, ut nemo in illud impingere poſſit, quin eâdem operâ legem Divinam, naturalem, & Canonicam labefactet.* Hoc quàm falſum ſit patet ex illorum proloquiorum examine jam facto, vel potiùs ex illorum fundamentorum everſione. De appellationibus ab abuſu, quibus ait hanc labefactationem reparari, fusè in libro ultimo dicemus. Sed recolendum eſt quod jam libro primo notavimus, non ita eſſe antiquas libertates Eccleſiæ Gallicanæ, ſi Richerius audiendus eſt; quandoquidem ait eas ortas eſſe ab hujuſmodi appellationibus, quas ſuperiori ſæculo natas videbimus; *Hac ratio*, inquit, *procedendi Gallorum, originem præbuit Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus, ut eas vulgò nominant.*

8. Numero 14. quinque ſibi objicit. 1. B. Petrum eſſe Chriſti Vicarium; atque adeò B. item Petro Chriſti Vicario congruere, non modò totam juriſdictionem Eccleſiaſticam, verùm etiam autoritatem in temporalia, ſaltem indirectam, & in ordine ad ſpiritualia. Reſpondet inæqualem eſſe Chriſti, & B. Petri, poteſtatem, quod nimis certum eſt, quàm ut negari queat. At deficit in via Richerius, niſi oſtendat, B. Petro non fuiſſe conceſſam omnem poteſtatem neceſſariam ad optimum ovilis ei à Chriſto commiſſi regimen; ſed poteſtatem illam ipſimet ovili traditam, ejùs autem ſolam executionem Summo Pontifici; nec poteſtatem temporalem ullum ordinem habere ad ſpiritualem; vel, ſi quis ſit ordo, ſpiritualem temporali non præeſſe. Objicit ſibi 2. curam fratrum Petro demandatam à Chriſto Luc. 22. qua videtur excludi neceſſitas Conciliorum. Qua de re Lectorem remittit ad ea quæ ſcripſerat n. 1. Nos quoque tunc circa illum numerum, tum alibi noſtram de neceſſitate Conciliorum ſententiam, & illorum celebrationis deſiderium expoſuimus.

9. Tribus aliis objectionibus, ſeu propoſitionibus, nimirum

rum tertiæ, *Eccleſiam in Synodum congregatam, nullum planè jus habere aliquid decernendi, ſecluſo, aut non conſentiente Romano Pontifice.* Quartæ, *Summum Pontificem, omnes Canones univerſalium Conciliorum ad Eccleſiaſticam politiam ſpectantes, poſſe ex animi ſui ſententia antiquare.* Quintæ, *Papam, non modò habere autoritatem ſupra particulares Eccleſias per mundum diſgregatas, verùm etiam ſupra univerſale Concilium: eique nullo in caſu ſubjici*, unicâ illâ ſolutione ſatisfacere conatur, ſcilicet, Petrum eandem cum Chriſto non habere poteſtatem in Eccleſiam; alioquin Eccleſiam non fore liberam. Verùm hæc ſolutio & minimi momenti eſt, & ſi quid habet roboris, provenit ex modo perquam odioſo, quo propoſitiones quarta & quinta expreſſæ ſunt. Quis enim credat poſſe Summum Ponitificem *ex animi ſui ſententia*, hoc eſt, ſine cauſa, *Canones Conciliorum univerſalium antiquare?* Quæ autem juſta cauſa eſſe poteſt, *ut omnes Canones univerſalium Conciliorum, ad Eccliſiaſticam politiam ſpectantes, antiquentur, Juſque omninò relaxetur, ac novum condatur?* Quin etiam tantam ſæpè habet politia Eccleſiaſtica cum fide, ac cum jure Divino & naturali affinitatem, ut impoſſibile videatur totam politiam immutare ſine fidei detrimento, aut Juris Divini vel naturalis violatione, quo caſu nulla fore ſummi Pontificis Decreta nemo non confitetur. *Eſt* enim, ut inquit D. Cyprianus lib. *de diſciplina & habitu Virginum, diſciplina cuſtos ſpei, retinaculum fidei, Dux itineris ſalutis, fomes ac nutrimentum bonæ indolis, magiſtra virtutis, facit in Chriſto manere ſemper, ac jugiter Deo vivere, & ad promiſſa Cæleſtia & Divina præmia pervenire.* Sed cogitatio antiquandæ totius politiæ, atque novi omninò juris conſtituendi, adeò eſt abſurda, ut nulli unquam Pontifici venerit in mentem, nulli unquam ventura ſit. Alia eſt æquorum ſcriptorum ſententia, quæ ſolidis rationibus, non odioſis & abſurdis interpretationibus confutanda eſſet: nimirùm poſſe ſummum Pontificem Canonibus Conciliorum Generalium derogare; neceſſariam eſſe plerumque cauſam, ut licitè deroget: non omnes diſpenſationes illicitas eſſe nullas: non eſſe temerè damnandum ſummi Pontificis factum: non eſſe inſolenter reſiſtendum, etiam cùm Superior, rationis, propriæ poteſtatis, aut juſtitiæ limites videtur exceſſiſſe: ſed exponendam veritatem, mediiſque convenientibus & opportunis, quærendum remedium. Quod etiam quintæ propoſitioni ad-

dit,

dit, quaſi ab adverſariis propoſitum, Papam Eccleſiæ nullo in caſu ſubjici, nimis generale eſt; quia ſaltem pluribus de Pontificatu contendentibus, ſi eorum jura ſint obſcura, Eccleſiæ eſt, controverſiam dirimere. Addunt plerique, Papam, ſi laberetur in hæreſim, atque in ea obſtinatè permaneret, (quod tamen neque accidit unquam, neque unquam eventurum arbitror) poſſe ab Eccleſia deponi, aliqui verò, ipſo facto, Pontificatu privatum eo caſu eſſe affirmant.

10. Ratio, quâ Richerius impugnat infallibilitatem ſummi Pontificis, omnibus omninò poteſtatibus infenſa eſt, & ex ea concluditur unumquemque ſuo arbitrio eſſe permittendum. *Omnibus*, inquit, *hominibus eſt inditum à natura, ut liberi & beati eſſe velint: quis autem naturaliter beatus eſſe poteſt abſque libertate? At ſi infallibilitas decernendi in uno & ſolo habitat Pontifice, nullus in Eccleſia conventibus libertatem ferendæ ſententiæ obtinet.* Simili omninò ratiocinatione probaretur, neque Concilium Generale debere eſſe infallibile, quia tolleretur libertas, atque adeò beatitudo ab inferioribus Clericis & Laicis, qui multò plures numero ſunt quàm Paſtores; ac perinde concludi poſſet juxta Richerii verba; *Si hæc ſententia invaleſcat ſequitur Chriſtum extrema quæque paſſum, ut Eccleſiam, ſponſam, ideſt univerſos Chriſtianos deſpotico Epiſcoporum, & Curionum Imperio ſubderet: quod juri Divino & naturali funditùs repugnat.* Abutitur Richerius libertatis nomine, cùm eam quam Chriſtus ſanguine ſuo nobis acquiſivit, ſcilicet à ſervitute peccati, & à jugo legis Moſaïcæ, confundit cum libertate à juſtitia, & ab obedientia debita illis, quibus ait Luc. 10. verſ. 16. *Qui vos audit, me audit; & qui vos ſpernit me ſpernit*, ac præcipuè illi, quem in tota Eccleſia Vicarium ſuum conſtituit. Pari etiam prætextu libertatis abolendum eſſet Regnum, & genus omne Monarchiæ temporalis.

11. Nihilominùs hæ objectiones ex Richerii judicio *non ſunt unius aſſis.* Alia tria enucleat numeris 15. & 16. quæ, ut ipſe ait, *aliquid videntur habere ponderis: primum eſt; Petrum Paſtorem univerſalis Eccleſiæ conſtitutum à Chriſto Joan.* 21. *Paſce oves meas: hacq; Divinâ voce, neque Apoſtolos neque Concilium Generale excludi: omnes enim ſunt oves Chriſti, proptereaq; à D. Petro, Chriſti Vicario, paſci debent.* Iſtud argumentum pluſquam *aliquid*, hoc eſt, plurimum ponderis videtur habere, & habet re ipsâ; præſertim ſi Sanctorum Patrum

trum teſtimonio roboretur, quorum teſtimonia jam alibi retulimus; v. g. ſancti Joannis Chryſoſtomi, qui homil. 3. in Act. Apoſt. loquens de Apoſtolis congregatis ad electionem alicujus, loco Judæ proditoris, ſubſtituendi docet B. Petrum alios omnes in ſua manu, hoc eſt, in ſua poteſtate habuiſſe. Euthymii, qui cap. 78. in Luc. hæc verba; *Confirma fratres tuos*. Luc. 22. & cap. 18. in Joan. iſta; *Paſce oves meas*, Joan. 21. de Apoſtolis præcipuè interpretatur, abſque diſtinctione inter ipſos, & ipſorum Collegium. Necdum enim Theologi diſtinguebant in Apoſtolis, *collegialiter*, *& non collegialiter*: S. Bernardi lib. 2. de conſid. cap. 8. oves Chriſti ſine ulla exceptione Petro, ejuſque ſucceſſoribus commiſſas docentis, verbis ſuprà adductis cap. 1. §. 12. Quid ergò? reſpondet Richerius, *Chriſtum illis verbis non aliam dediſſe Petro poteſtatem, quàm miniſterialem: officium verò Miniſtri & Diſpenſatoris eſſe, mandare executioni præcepta legis Divinæ, naturalis, & Canonicæ: ſed juxta regulas temperamenti Ariſtocratici à Deo conſtituti: ac proindè Petrum, cenſeri Paſtorem, quoad executionem Canonum, verbi Divini prædicationem, & alia ejuſmodi, quæ ab uno, quàm ab Eccleſia congregata in Concilium, meliùs perfici poſſunt.*

12. Petrum cum Chriſto comparatum nonniſi Miniſtrum, diſpenſatorem & executorem fuiſſe jam obſervavimus; ſed Eccleſiæ regimen ita eſſe inſtitutum, ut ſummus Pontifex ſit tantùm Miniſter, diſpenſator, & executor eorum quæ fuerint ab Eccleſia in Conciliis Generalibus decreta, nec probavit Richerius numeris 4. 5. & 9. quò remittit, nec probare quiſquam poteſt. Cujus enim Concilii Generalis executores eſſe poterant B. Petrus ejuſque ſucceſſores ante Concilium Nicænum, hoc eſt ante annum circiter 325. Illos Conciliorum particularium (quorum etiam pauciſſima Canones anteà ediderant) meros executores non cenſebit Richerius, quandoquidem illis concedit num. 9. plenitudinem autoritatis Pontificiæ in Eccleſias particulares per mundum diſperſas: negatque ſolùm *in Eccleſiam univerſalem in Concilium congregatam*. Legem etiam Divinam & naturalem quis tum temporis interpretabatur? Tota, inquies, Eccleſia, licet diſperſa. Quid ergo Epiſcopi, qui ante illud Concilium vel circa fidem aut legem naturalem vel Divinam Romanum Pontificem conſulebant, ejus reſponſa tanquam dubia & incerta habebant, donec re-

liquorum totius orbis Epiſcoporum ſententiam reſciviſſent ? Undè id habet Richerius ? Non id ſignificarunt ſancti illi Epiſcopi.

13. *Secundum argumentum* quod ſibi objicit Richerius, ut illud etiam Richerii verbis exprimamus, *eſt*, *Eccleſiam congregatam in Concilium, unicam familiam, unicum ovile, unicum regnum, & corpus viſibile Chriſti conſtituere: ac propterea unicum etiam neceſſariò habere caput viſibile Romanum Pontificem: at monſtrum immanè videretur, ſi unum, atque idem corpus duo ſuprema haberet capita, nempè Papam & Concilium Generale.* Hæc verba optimam rationem continent, licet non tam exactè propoſitam. Non enim v. g. dici poteſt, quod Concilium Generale ſit Caput Eccleſiæ congregatæ in Concilium; quandoquidem Eccleſia in Concilium congregata nihil aliud eſt, quàm ipſummet Concilium. Verumtamen vis rationis ſatis intelligitur, nimirùm Eccleſiæ, cùm ſit una, unicum caput præeſſe debere: ſi autem Concilium Generale eſſet caput Eccleſiæ, cùm ea quoque Dignitas Romano Pontifici competat, duo fore ejuſdem corporis capita, atque adeò monſtrum futurum. Et quia reſponderi poſſet, ſummum Pontificem eſſe caput Eccleſiæ diſperſæ, non autem in Concilium congregatæ, reponitur, etiam in eo ſtatu, ſeu Concilium ipſum eſſe unicam familiam, unicum ovile, unicum Regnum, unicum corpus viſibile Chriſti, atque adeò unicum habere caput, non autem tot capita, quot Epiſcopos, &c, ex ſententia Richerii, quot Curiones. Quid ad hæc Richerius? *Reſpondemus*, inquit, *Eccleſiam eſſe politiam Monarchicam regimine Ariſtocratico temperatam: inde autem ſequi neceſſariò, Concilium quoad directionem regiminis, coercitionem, & poteſtatem ſanciendorum Canonum, ſupremam habere autoritatem: Petrum verò, quoad executionem, atque exercitium, aut uſum clavium erga Eccleſias particulares.*

14. Tantum abeſt, ut conſequens neceſſariò ſequatur ex antecedenti, ut contrarium potius ſequatur. Si enim Eccleſia eſt politia Monarchica, directio regiminis, coercitio, & poteſtas ſanciendorum Canonum eſt penes unum. At, inquit, Richerius, politia illa Monarchica eſt regimine Ariſtocratico temperata. Non temperatur, ſed deſtruitur Monarchia, dum autoritas præcipua & principalis pluribus tribuitur, licet abſque Monarchiæ præjudicio executio, exercitium, aut uſus pluri-

Digitized by Google

pluribus committi poſſit. Quis enim v. g. (quod jam notavimus) Rempublicam Venetam appellet politiam Monarchicam, regimine Ariſtocratico temperatam, licet unico Duci executio, exercitium atque uſus juriſdictionis committatur remanente in Senatoribus autoritate ſuper ipſum etiam Ducem? Aut quis putet Regnum Franciæ politiam eſſe Ariſtocraticam Monarchico regimine temperatam; quamvis Senatus, Concilium Regium, aut alia quævis Curia, ex pluribus viris conſtans, executionem, aut exercitium & uſum juriſdictionis habeat, remanente in Rege plenitudine poteſtatis.

15. Objicit ſibi tertiò Richerius cap. 20. Concilii Romani à 280. Epiſcopis ſub Sylveſtro Papa celebrati relatum 9. quæſt. 3. Can. *Nemo.* Hujus quidem Concilii fides ſuſpecta habetur: quia tamen ſimile Decretum in aliis veris Conciliis legitur, non ſunt prætermittendæ aliæ Richerii circa illud reſponſiones. Sunt autem illius Concilii ſive veri, ſive ſuppoſiti verba prætermittenda; *Nemo judicabit primam Sedem juſtitiam temperare deſiderantem, neque ab Auguſto, neque ab omni Clero, neque à Regibus, neque à Populo Judex judicabitur.* Reſpondet Richerius primò id verum eſſe, *ſi Papa juſtitiam temperare deſideret.* Sed non advertit aliud eſſe juſtitiam *temperare deſiderare*, aliud re ipsâ illam temperare. Primus enim modus loquendi juriſdictionis exercitium deſignat; ſecundus verò judicii æquitatem ac rectitudinem. Licet ergo ſubtiliter & rigoroſè Decreti illius verba cum Richerio accipiamus, ſummus Pontifex, etiamſi rectè non judicet, ſi tamen juſtitiam *temperare deſideraverit*, à nemine poterit judicari. Quis autem Pontifex ſe juſtitiam temperare velle non profiteatur: &, ſi dubitetur num alia ſit illius intentio, quis erit ſecretorum cordis ejus Judex? Quamvis enim de facto malè judicet, à nemine poteſt judicari, an non juſtitiam temperare *deſideraverit.*

16. Reſpondet ſecundò Concilium iſtud intelligendum eſſe de Conciliis particularibus, quale ipſum erat, atque adeò verba illa, *neque ab omni Clero*, intelligi diſtributivè de Clero particulari, non collectivè de Generali Concilio; *Cujuſmodi*, inquit, *eſt Conſtantienſe, aut Baſileenſe.* Si Decretum illud intelligendum eſt de Concilio particulari, quia in Concilio parti-

culari editum eſt, Concilium Conſtantienſe intelligendum erit de tempore ſchiſmatis, quando non conſtat quis ſit legitimus Pontifex; quia is erat Eccleſiæ ſtatus tempore Concilii Conſtantienſis, quod ea de cauſa congregatum eſt, & Decretum edidit, ad quod alludit Richerius. Sed de Concilii Conſtantienſis Decreto, ac Baſileenſis confirmatione jam alibi egimus. Cæterùm, ſi de aliqua Eccleſia particulari *Decretum eſſet intelligendum*, non de alia ſine dubio, quàm de Eccleſia ipſius Urbis, aut Provinciæ Romanæ. Atqui 280. Epiſcopi, cùm non niſi ex pluribus Provinciis convenire potuiſſent, Concilii Generalis ſpeciem referrent, & numero plures eſſent, quàm qui aliqua Concilia Generalia, & ipſummet, Conſtantienſe, nec non qui Baſileenſe, quando Decretum ſuprà deſignatum editum vel confirmatum fuit, conſtituerunt, meminiſſent Concilii Generalis, ſi excipiendum putaſſent, ne ſub nomine omnis Cleri intelligeretur.

17. De reliquis autoritatibus, quæ ex ſcriptis Romanorum Pontificum proferuntur & cauſa 9. quæſt. 3. leguntur, non magnoperè laborat: unico verbo reſpondet; *Nemini in ſua cauſa credendum, niſi conformiter ad legem Divinam, naturalem, & Canonicam loquatur.* Temeraria eſt illa reſponſio, verbis præſertim ita generalibus concepta. Non enim niſi temerè de Pontificibus, ſapientiâ, doctrinâ, & ſanctitate inſignibus, quales fuerunt S. Leo, S. Gregorius & alii, dici aut ſentiri poteſt, ipſos indebitam cum periculo totius Fidei ac Religionis, autoritatem uſurpaſſe. Adde, quod ſimili modo retorqueri poſſet, abſurdum eſſe ex Epiſcoporum Conſtantiæ atque Baſileæ congregatorum Decretis in propria cauſa velle perſuadere Papam ſubeſſe Concilio.

18. Numero 17. repetit Richerius quod dixerat num. 1. *Papam per & propter Eccleſiam; non contra, Eccleſiam per, aut propter Papam exiſtere*, undè concludit; *Eccleſiam jure divino & naturali providere atque impedire poſſe, ne Papa in ſui deſtructionem gubernet.* Obſervavimus circa numerum primum confundi à Richerio finem regiminis Eccleſiaſtici cum ipſius ſubjecto. Regimen & poteſtas ipſa ſummi Pontificis eſt propter bonum totius Eccleſiæ, ſingulorum etiam ſalutem reſpicit; ſed poteſtas regendi omnes & ſingulos fideles non reſidet in ſingulis, neque etiam in om-

omnibus ſimul, ſed in ſummo Pontifice, tanquam in Monarcha, in Epiſcopis, tanquam in Principibus, & in aliis Paſtoribus, tanquam in Magiſtratibus inferioribus, ſicut inſinuat B. Paulus 1. ad Cor. 12. verſ. 28.

CAPUT VI.

Confutantur reſponſiones Richerii in num. 18. adversùs poteſtatem Eccleſiaſticam circa temporalia.

1. QUod *Eccleſiam*, inquit Richerius, *indirectâ pollere autoritate in temporalia prædicent, verum eſt per modum doctrinæ, ſuaſionis & excluſionis à communione Eccleſiaſtica: falſum autem per coactionem, aut Regum atque Principum depoſitionem.* Hoc autem probat, quia *Eccleſia neque Territorium, neque uſum habet gladii materialis.* Si per Territorium ſignificat Richerius, ut vulgò Juriſconſulti, locum, in quo quis facultatem habeat pœnis temporalibus, atque morte etiam corporali malos terrendi, & re ipsâ puniendi, verum eſt Eccleſiam vi clavium non habere hujuſmodi territorium, ſed vel propriâ populi liberi electione, vel Principum conceſſione: at verò ſi territorium accipiatur pro loco, in quo exercetur juriſdictio quælibet cum coactione, ac pœnarum inflictione, habet Eccleſia Territorium, ubicumque verſantur homines baptiſmali charactere inſigniti, cùm eos ubique cenſuris ligandi habeat facultatem. Si denique Territorium ſumatur pro loco, in quo pœna temporalis ad finem ſpiritualem decerni poſſit, non proficientibus pœnis ſpiritualibus, ac deficiente alio remedio, quæſtio eſt. Negat Richerius; affirmant alii.

2. Sed non eſt confundendus uſus gladii materialis cum Territorio. Utitur enim gladio materiali, qui re ipsâ occidit, aut aliàs corporaliter plectit, quod Eccleſiaſticis viris non congruit. Dum Concilia Generalia lib. 4. relata, ac nominatim Conſtantienſe, & Baſileenſe Imperatores, Reges, alioſve Principes depoſuerunt, vel deponendos decreverunt, ſi fidei aut Religioni obeſſent, non ſunt uſa gladio materiali,

 Prin-

Principibus bellum inferendo; ſed eos, ne gladio materiali in perniciem Religionis abuterentur, impedierunt. *Uterque Eccleſia, & ſpiritualis ſcilicet gladius, & materialis: ſed is quidem pro Eccleſia, ille verò & ab Eccleſia exercendus eſt*, ut inquit S. Bernardus, à Richerio num. 11. citatus.

3. Comparatio quam adducit Richerius, Pædagogi, diſcipulos adversùs diſciplinam obdureſcentes bonis paternis exhæredantis, & Eccleſiæ, Reges aut Principes Chriſtianos abdicantis, eſt ex earum numero, quæ uno pede incedere, nonaginta novem claudicare dicuntur. Defectus ſtudii vix tanti eſſe poteſt, ut illum exhæredatione punire conveniat; perſecutio contra Fidem & Religionem eſſet æternæ ruinæ occaſio, niſi ſiſteretur. Hæreditas ad ſtudium non refertur, ſed ſæpè ſtudium ad hæreditatem: temporalia ad ſpiritualia, tanquam ad principaliora, jure Divino & naturali ordinata ſunt; qui ordo pervertitur, dum potentia temporalis non ſolùm ſpiritualia bona non promovet, ſed in ea etiam graſſatur. Pueri habent Patrem aut parentes, quibus & major & latior, quàm Pædagogo poteſtas competit, & à quibus caſtigari efficaciùs poſſunt. Reges & alii Principes ſupremi nullum alium in terris ſuperiorem agnoſcunt. Pædagogi nullam habent propriè dictam juriſdictionem in pueros, quos leviter tantùm corrigere ipſis licet, parentibus, à quibus facultatem illam quaſi delegatam receperunt, filios in ſua cura retinentibus. Eccleſia verò ſupremam in ſpiritualibus obtinet poteſtatem, ad quæ, ut diximus, temporalia, tanquam ad principaliora ordinata ſunt. Neglectus diſciplinæ ſcholaſticæ ſolis plerumque diſcipulis nocet; Fidei ac Religionis impugnatio, non ſolùm Principibus, ſed & innumeris eorum ſubditis. Si diſcipulorum exemplum condiſcipulos trahit, penes Pædagogum eſt illorum curam dimittere; Eccleſiæ, neque Principes, neque Subditos, per Baptiſma ſibi aggregatos deſerere fas eſt. Ut diſciplina ſcholaſtica non violetur, obſtat ſæpè naturalis Conſtitutio. Fidei ac religioni nonniſi ex malitia bellum infertur. Ad pueros non pertinet hæreditas, vel ſaltem ejus adminiſtratio. Nam ſi parentes vivunt, ipſi Domini ſunt; ſi deceſſerunt, pueri ſunt ſub Tutoribus & Actoribus, à quorum conſenſu pendent. Si diſcipuli ſui juris eſſe ſupponuntur,

Digitized by Google

tur, non habet in eos Pædagogus poteſtatem, niſi quam illi contulerunt, quæ certè ad exhæredationem non pertinet. Eccleſiæ ſupremi Paſtores à Chriſto ipſo in omnes baptizatos juriſdictionem obtinent, quam non exercent, niſi circa id jus quod ſubditis competit.

4. *Illudit*, ut verba Richerii in ipſum retorqueamus, *à dicto ſecundum quid ad dictum ſimpliciter*, ratiocinatio, quâ probatur Eccleſiam in temporalia Principum nullam, etiam indirectam, poteſtatem habere, ex eo quod *Eccleſiaſtici ſe ſævis, aut ſecularibus negotiis, non immiſceant: & ſufficientia politiæ Eccleſiaſticæ ab obſervatione mandatorum Dei non à jure gladii, aut Monarchiâ temporali petenda ſit*: quaſi Eccleſia ſubditos à juramento fidelitatis abſolvens, gladio materiali Regem jugularet, aut ei bellum inferret, ut ipſius Regnum ſibi vendicaret, Monarchicè à ſe gubernandum. Præcipua quidem Superiorum Eccleſiaſticorum poteſtas expreſſa his verbis Matt. 28. hic à Richerio relatis, aliquibus omiſſis; *Euntes ergo, docete omnes gentes ſervare omnia quæcumque mandavi vobis: & ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus, uſque ad conſummationem ſeculi.* Sed illis nullo interjecto, præmiſerat Chriſtus; *Data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo & in terra*; quaſi inſinuans ſe illis poteſtatem conferre tum circa cæleſtia, tum circa terrena, quatenùs opus eſſet ad amovenda obſtacula, injuncti ſibi officii ſpiritualis executionem impedientia.

5. Triplex hic ſibi argumentum opponit Richerius, quorum primum ducitur ab exemplis veteris Teſtamenti. Huic reſpondet, Synagogam territorium, & jus meri Imperii habuiſſe, Eccleſiam non item. Sed, ut mox explicuimus, Eccleſia Territorio non caret: imò nec mero Imperio, quandoquidem ubique terrarum cenſuris, nominatim excommunicatione, quæ à juris Canonici Tractatoribus cum jure vitæ ac necis comparatur, fideles contumaces plectere poteſt, nec non à juramentis fidelitatis, ſicut ab aliis, dummodò juſta & neceſſaria cauſa intercedat, abſolvere, ut lib. 4. oſtendiſſe ſufficienter credimus. Aliud diſcrimen obſervat Richerius, quod ſcilicet lex Evangelica ad Moſaicam, & ad quamcumque aliam politiam comparata, ſit lex manſuetudinis & perfectiſſimæ libertatis. Verùm hæc libertas in eo præcipuè ſita eſt, quòd Chriſtiani ultrò, & ex Charitatis inſtinctu, non au-

Digitized by Google

autem ex ſervili pœnæ timore moveri debeant ad implenda præcepta, ut S. Auguſtinus, & alii ſancti Patres exponunt; non in eo quòd ab omni pœnâ debeant eſſe immunes, ſi contumaciter renitantur. Alioquin enim excommunicatio, quæ verorum Chriſtianorum judicio damnatio eſt Regni temporalis privatione gravior, ab Eccleſia eſſet eliminanda.

6. Alterum argumentum, quod ſibi objicit Launoius, eſt caput tertium Synodi Lateranenſis: quo ſtatuitur Reges, atque Principes, qui hæreticos ex ſuis Dominiis minimè exterminaverint, eſſe abdicandos. Reſpondet, iſthæc & ſimilia ut Decretales Romanorum Pontificum nihil juris habere in Principes politicos; quia inquit, *Decreta hæc privatim, & proprio motu à Romanis Pontificibus, non Synodicè, ideſt totius Eccleſiæ conſenſu, ſancita fuerunt: itaque non obligant.* O temeraria reſponſio! Quod in Concilio generali, imò Generaliſſimo aſſiſtentibus per ſe vel per ſuos Legatos omnibus Principibus Chriſtianis, Decretum eſt, *proprio motu à Romanis Pontificibus non Synodicè, id eſt totius Eccleſiæ conſenſu ſancitum fuit.* Ecquid ergo ultra requiritur, ut aliquid *Synodicè totius Eccleſiæ conſenſu ſancitum dicatur?* An ut generatim omnes & ſinguli Chriſtiani aſſenſum præbeant? Et quid unquam fuit, aut erit unquam hoc modo ſancitum? Nulla ergo unquam obligavit, aut obligatura eſt lex Eccleſiaſtica. Sed demus Richerio Papam in eo Concilio, & in aliis, quibus præſedit, hujuſmodi Decreta proprio motu edidiſſe, atque ad eorum ſubſcriptionem Epiſcopos, alioſque Judices & Aſſiſtentes coegiſſe: quid reſpondebit autoritati, tanti apud ipſum ponderis, Conciliorum Conſtantienſis & Baſileenſis contra Pontifices habitorum? An eorum Decreta, quæ lib. 4. retulimus, proprio motu à Romanis Pontificibus ſancita dicet?

7. Objicit ſibi 3. abdicationem Childerici Regis Francorum, & Imperii tranſlationem ad Francos, quibus reſpondet abſolutè negando *ſolâ Romanorum Pontificum autoritate, abſque populi conſenſu, autoritate, aut poſtulatione factas.* Nota vocem illam, *ſolâ*; adeò enim certum eſt, eas *Romanorum Pontificum autoritate factas* fuiſſe, ut id non poſſit non fateri, illucque confugiat ut neget, *ſolâ* eorum *autoritate factas.* Sed ab illo & aliis exemplis ſe ſe expedit pronuncians, quod *moribus & Canonibus, non exemplis, Chriſtianam Rempublicam gubernari voluit Dominus Noſter Jeſus Chriſtus*

Chriſtus. Sed quis illos nobis Canones in hac materia edet, quandoquidem qui in Conciliis generalibus conditi fuerunt, proprio motu ſummorum Pontificum ſanciti fuiſſe, atque adeò non obligare dicuntur. Quis mores declarabit, aut Canones ſanciet, quibus *Chriſtianam Rempublicam gubernari voluit Dominus noſter Jeſus Chriſtus*? Quis audeat cum Richerio contendere, qui exempla tot tantorumque Pontificum, & Conciliorum Generalium nihili faciens, de jure, non de facto diſputari poſtulat? Sed ſi tam parvi pendenda eſt Conciliorum autoritas, cur ad illam tam ſæpè nos vocat Richerius? Cur penes illam ſupremum Eccleſiæ regimen conſtituit interdum? Quis condet aut exponet jus, ſecundùm quod de controverſiis diſputari poſſit?

7. Claudit libellum ſuum Richerius, remittens pro reliquarum objectionum ſolutione ad Tractatum Magiſtri Joannis Pariſienſis, *de poteſtate regia & Papali*, qui eſt in 2. lib. Vindiciarum; Verùm ſi Richerius graviores illas eſſe exiſtimabat, cur omiſit, & opus ſuum mancum reliquit, niſi quia ſe illis plenè ſatisfacere non poſſe intellexit? Si leviores judicavit, non debemus de illarum ſolutione anxiam gerere ſolicitudinem. Sed non ſunt à nobis omninò prætermittendæ Richerii Vindiciæ, ne illius doctrinam labantem ſuffulſiſſe exiſtimentur.

CAPUT VII.

Notæ in primum librum Vindiciarum Edmundi Richerii, qui Decretis Scholæ Pariſienſis conſtat.

1. Vindicias ſuas Edmundus Richerius in quatuor libros diſtribuit, cujus diviſionis monet in præfatione. Primus aliquot Decreta Facultatis Theologiæ Pariſienſis complectitur. Secundus continet aliquot opuſcula Doctorum Sorbonicorum, pro Philippo Pulchro Rege Franciæ adverſus Bonifacium VIII. Papam. Tertius ea exhibet, quæ Petrus de Alliaco, & Joannes Gerſonius emiſerunt in lucem tempore Conciliorum Piſani, & Conſtantienſis. In quarto ſunt ea, quæ

quæ Jacobus Almainus, & Joannes Major pro Ludovico XII. adverſus Julium II. & adverſus ſcripta Cajetani ediderunt.

2. In primis diligenter obſervandum eſt, quâ viâ ad ſcopum ſuum tendat Richerius. Collectionem ſuam ſic inſcribit; *Vindiciæ doctrinæ Majorum Scholæ Pariſienſis, ſeu conſtans & perpetua Scholæ Pariſienſis doctrina de autoritate & infallibilitate Eccleſiæ in rebus fidei & morum contra defenſores Monarchiæ univerſalis & abſolutæ Curiæ Romanæ.* Mox quaſi thema adduntur verba S. Auguſtini ex lib. 2. contra Julianum cap. 10. *Quod invenerunt in Eccleſia, tenuerunt; quod didicerunt, docuerunt; quod à Patribus acceperunt hoc filiis tradiderunt.* Deinde proponitur illud Deuteron. 32. verſ. 7. *Interroga Majores tuos, & dicent tibi.* Et in præfatione plura alia refert ad traditionem & ad libertatem Chriſtianam ſpectantia; Itaque crederes ab Apoſtolorum tempore ad nos uſque per ſingula ſæcula ſeriem traditionis pro autoritate ac libertate Eccleſiæ contra ſummi Pontificis poteſtatem & infallibilitatem perducturum; præcipuè verò ex primorum Scholæ Pariſienſis Doctorum teſtimoniis, & ex antiquiſſimis illius Academiæ Decretis catenam perpetuam contexturum: & ecce tibi exhibet Decreta, quorum primum ſæculo 15. editum eſt, & opuſcula 14. ſæculo non antiquiora, tempore ſchiſmatis, aut diſſidii inter Reges ac Regnum Galliæ, & Pontifices Romanos, à Doctoribus Romanæ Curiæ plerumque infenſis conſcripta; quod certè Vindiciarum genus non tam cauſam juſtam eſſe, quàm jure deſtitutam probat: quandoquidem pars illam defendens ad Advocatorum ſuorum teſtimonium & autoritatem, tanquam ad fortiſſimum præſidium confugit.

3. At fortè non tam illorum nomine, quàm argumentis ſeſe tueri vult. Verùm non neglexerat Richerius, quæ ſibi favere videbantur, à ſingularium Doctorum Tractatibus, licet non citatis, mutuari. Univerſitas enim non ſolet argumentis ſua Decreta, ut privati ſuas opiniones, confirmare; ſed judicum more, ſuppreſſis rationibus, decernere. Non tamen facilè debent ejus judicia odio, vel alicui animi perturbationi adſcribi, aut etiam parvi pendi, præſertim ſi repetita ſint. Et magna certè deberetur doctrinæ Scholæ Pariſienſis reverentia, ſi *conſtans & perpetua* eſſet, ut affirmat Richerius.

4. Sed

Digitized by Google

4. Sed undenam orditur Richerius traditionem Facultatis Theologiæ Pariſienſis? An à tempore Caroli Magni, quem plerique Galli Univerſitatis illius Urbis Fundatorem nominant? An ſaltem à tempore Roberti Sorboni, cui celeberrimum Collegium Theologorum & nomen & inſtitutionem debet? Minimè verò: à tempore, quo maximè flagrabat ſchiſma, atque ad illud extinguendum maximè anhelabat tota Eccleſia, præſertim Univerſitas Pariſienſis, cujus tunc Cancellarius erat Joannes Gerſonius eo zelo vehementer incenſus. Eâ enim de cauſa illo ipſo anno habitum eſt Concilium Piſanum. Primum enim, quod producit Decretum datum eſt die 2. Menſis Januarii 1408. more Gallico; id eſt 1409. more communi. Nullane uſque ad id tempus edita fuerant ab Univerſitate Pariſienſi de poteſtate Eccleſiaſticâ Decreta? Nulli ejus Alumni eâ de re ſcripſerant? Sed ſaltem ex eo tempore fuitne *conſtans & perpetua* omnium ejus Univerſitatis Doctorum ſententia? Ut id pateat, non ſunt repetenda, quæ in libris ſuperioribus allata ſunt à nobis teſtimonia. A Lectore, ſi dubitet, rurſus videri poſſunt.

5. Sed accedamus propiùs ad doctrinam Scholæ Pariſienſis, & conſideremus an Curiæ Romanæ adeò infeſta ſit: neglectis iis, quæ ad cauſæ juſtitiam nihil faciunt, & quæ Richerii tantùm affectum declarant, ut ſunt, ſtyli acrimonia, & denominatio Concilii Piſani habiti an. 1409. quod primum vocat, quaſi nihili faciendum eſſet illud, quod ibidem ſub Innocentio II. an. 1134. præſente, plurimumque juvante S. Bernardo, à totius Occidentis Epiſcopis celebratum eſt, ac de quo Bernardus Abbas Bonævallis in vita S. Bernardi ait; *Innocentius II. rurſus Piſas revertitur, ibique aggregatis totius Occidentis Epiſcopis, aliiſq; Religioſis viris, magna gloria Synodus celebratur. Affuit per omnia & Conſiliis & judiciis & deffinitionibus omnibus ſanctus* (Bernardus.) Sed magis cordi erat Richerio commendare Conciliabulum, quod tempore Ludovici XII. Regis Franciæ, illiuſque pollicitationibus Piſis ex parte habitum eſt an. 1511. & in Galliam evocatum, quod tanquam ſchiſmaticum reprobatum eſt in Concilio Lateranenſi 5. ſeſſ. 2. & 3. & ab ipſomet Ludovico repudiatum, ut in eodem Lateranenſi ſeſſ. 8. legitur. His omiſſis, ſcholam Pariſienſem audiamus.

Digitized by Google

6. Primò prædictæ Facultatis Theologicæ Decreto à Richerio relato cogitur Licentiatus quidam retractare nonnullas propoſitiones circa Sacramenti pœnitentiæ adminiſtrationem, verbi Dei prædicationem, ac Decimarum ſolutionem: quæ quidem propoſitiones, cùm falſæ & ſcandaloſæ eſſent, revocari certè debebant. Neque ea retractatio juribus ſanctæ Sedis præjudicat. In prima quidem propoſitione, prout emendata eſt, dicuntur *Curati in Eccleſia Minores Prælati & Hierarcha, ex primaria inſtitutione Chriſti*: ſed licet ipſius gradus inſtitutio eſſet *ex primaria inſtitutione Chriſti*, quod minus eſſe probabile ſuperiori libro oſtendimus, non tamen ſequeretur unumquemque Parochum juriſdictionem ſuam immediatè à Chriſto recipere; multò minùs quod infert Gerſonius à Richerio citatus, eos *vocem definitivam in Conciliis Eccleſiæ cum Epiſcopis habere*: ut enim Epiſcopi Ægyptii & alii ipſis adhærentes clamarunt in act. 1. Concilii Chalcedonenſis, *Synodus Epiſcoporum eſt*. Nec antiquitas, quam Richerius, & alii ſcriptores Gallicani tam ſæpè appellant, docet nos, Parochos in Conciliis generalibus definitivam vocem habuiſſe, aut etiam ad ea vocatos fuiſſe, niſi fortè tanquam conſiliarios.

7. Alterum Theologiæ Pariſienſis Decretum à Richerio exſcriptum diei 3. Martii an. 1430. teſtatur, alium Licentiatum partim ſpontè, partim ordinante Univerſitate, aliquas propoſitiones revocaſſe circa juriſdictionem Eccleſiaſticam: ac tria præcipuè declaraſſe. Primò quod *omnes poteſtates juriſdictionis Eccleſiæ, aliæ à Papali poteſtate, ſunt ab ipſo Chriſto, quantùm ad inſtitutionem & collationem primariam.* (Idque immediatè, ut dicitur in propoſitionibus ſequentibus.) *A Papa autem & ab Eccleſia, quantùm ad limitationem & diſpenſationem miniſterialem.* Hæc propoſitio ſenſum verum, & iis, quæ à nobis ſuperiori libro ſtatuta ſunt non oppoſitum, poteſt habere. Eſto enim Chriſtus Epiſcopatum & alios gradus inſtituerit, atque Apoſtolis ſuis, & primis Eccleſiæ ſuæ miniſtris, etiam immediatè contulerit, atque ità ipſe ſit cauſa principalis illorum: *diſpenſantur* tamen, & *limitantur* à ſummo Pontifice ipſius miniſtro ac Vicario, nec non totius Eccleſiæ capite. Certum tamen eſt propoſitionem illam, ſi generaliter ſumatur, veram non eſſe. Nec enim Chriſtus Dignitatem Patriarchalem v. g. Exarchalem,

chalem, aut Metropoliticam per ſe ipſum immediatè inſtituit.

8. Declaravit præterea dictus Licentiatus, quod *quandocumque in aliquo Concilio aliqua inſtituuntur, tota autoritas dans vigorem ſtatutis, reſidet, non in ſolo ſummo Pontifice, ſed principaliter in Spiritu Sancto, & Eccleſia Catholica.* Quod *autoritas dans vigorem ſtatutis* Conciliorum *reſideat principaliter in Spiritu Sancto*, certò certiùs eſt. Verum etiam in aliquo ſenſu eſt, illam autoritatem reſidere *in Eccleſia.* Sed iſtud obſcurum eſt. Eccleſia enim poteſt intelligi vel formaliter pro tota fidelium collectione, atque in eo ſenſu falſum eſt, eam dare vigorem ſtatutis. Laicis enim, qui pars ejus collectionis maxima ſunt, convenit *obſequendi neceſſitas, non decernendi autoritas:* poteſt etiam Eccleſia ſumi repræſentativè, hoc eſt, pro fidelium omnium Paſtoribus; atque in iſto ſenſu verum eſt, Eccleſiam dare vigorem ſtatutis. Nec enim nihil faciunt reliqui Epiſcopi ad robur Decretorum Synodalium. Sed ſummus Pontifex, ut caput illius myſtici corporis, plus cæteris confert. Quia ſicut ipſi, tanquam ſupremo Paſtori, commiſſæ ſunt univerſæ Chriſti oves; ità & principalis tradita eſt earum regendarum poteſtas. Quæ quidem Papæ prærogativa, ita cæterorum juriſdictioni præeminet, ut dum ipſe Concilio intereſt, ejus nomine Decreta edantur, approbantibus cæteris, ut alibi obſervavimus.

9. Confeſſus eſt idem Licentiatus, quod *poteſtas Eccleſiæ de jure poteſt aliquid, & in certis caſibus contra ſummum Pontificem.* Ea etiam propoſitio in eo ſenſu vera eſt, quo in uſum redacta fuerat ante aliquot annos in Concilio Conſtantienſi, quando nimirùm incertum erat apud pleroſque, quis eſſet legitimus Pontifex. Sed verba illa, *in certis caſibus*, exceptionem ſignificant, quæ non ſolùm regulam generalem non conſtituit, ſed & regulam contrariam firmat.

10. Denique declaravit, Papam *Simoniam poſſe committere.* Qua in re diſtinguenda eſt vera Simonia contra jus Divinum, à quibuſdam actibus ab Eccleſia ob Simoniæ periculum prohibitis, licet veram Simoniam non contineant. Itemque in Simonia contra jus Divinum, diſcernenda eſt culpa à cenſura, quæ illam in certis caſibus conſequitur. Summus Pontifex jus divinum violans culpam non effugeret; cenſuram

non incurreret. Juris merè poſitivi directioni ſubeſt, non coactioni.

11. Huic ſecundo Decreto ſubjungit Richerius ſex concluſiones articulorum ejuſdem Facultatis Pariſienſis contra Lutherum: ſed illæ concluſiones Eccleſiæ quidem privilegium in fide & moribus non errandi, controverſias, aut dubia circa Scripturas ſacras definiendi & determinandi, nec non excommunicandi poteſtatem adſcribunt, ejuſque traditiones recipiendas declarant; idem tamen privilegium eandemque poteſtatem ſummo Pontifici non denegant.

12. Hæc autem eſt ultima ex illis ſex concluſionibus; *Nec minùs certum eſt unum eſſe de jure Divino ſummum in Eccleſia Chriſti militante Pontificem: cui* OMNES *Chriſtiani parere tenentur: qui quidem poteſtatem habet & indulgentias conferendi.* Si ſummo Pontifici omnes Chriſtiani parere tenentur: ergo & omnes Epiſcopi, cùm omnes ſint Chriſtiani: verùm, ut ſæpè diximus, quid eſt Eccleſia formaliter, niſi omnes Chriſtiani; & repræſentativè niſi omnes Epiſcopi? Sed dices, fallacia eſt à ſenſu diviſo ad ſenſum compoſitum. Ità quidem eſſet, ſi Eccleſia tunc tantùm diceretur, cùm Epiſcopi eſſent in Concilium Generale collecti, aut fideles omnes in conſilium univerſale congregati. At cùm ipſa fidelium multitudo, etiam prout ſunt per totum orbem diſperſi, & Epiſcopi in propriis Diœceſibus reſidentes, Eccleſia propriè ſint, non video quomodò in eo ſtatu omnes ſummo Pontifici parere teneantur, non autem Eccleſia ipſa. Niſi fortè dicamus omnes Chriſtianos ad parendum teneri, niſi communi conſenſu inter ſe per litteras aut Nuncios ſignificato, deliberent non parere ſed præcipere; atque in eo caſu Pontificem Eccleſiæ ſubeſſe; quod abſurdum videtur.

13. Dicitur in quarto ex illis ſex articulis *poteſtatem excommunicandi eſſe de jure Divino* IMMEDIATE' *à Chriſto Eccleſiæ conceſſam.* Sed illud *immediatè* dicitur contra errorem Lutheri, qui excommunicationes ad politiam dumtaxat exteriorem valere, non autem bonis ſpiritualibus privare; imò potiùs prodeſſe, quam obeſſe affirmabat: unde ſequi videbatur, illas ab hominibus fuiſſe omninò excogitatas. Hæc enim erat propoſitio 18. ex damnatis à Leone X. an. 1520. *Excommunicationes ſunt tantùm externa pœna, nec privant hominem communibus ſpiritualibus Eccleſiæ oratio-*

Digitized by Google

orationibus. Et 19. *Docendi ſunt Christiani plùs diligere excommunicationem, quàm timere:* quibus propoſitionibus opponitur articulus ſcholæ Pariſienſis declarans, poteſtatem excommunicandi eſſe de jure Divino, etiam immediatè; atque adeò excommunicationem eſſe timendam. Fuit autem illa poteſtas immediatè conceſſa Eccleſiæ; hoc eſt primariò propter ipſius bonum, non autem Eccleſiæ univerſæ ſicut ſubjecto immediato, quemadmodum de juriſdictione in communi jam explicuimus.

14. Tertium Decretum die 5. Februarii an. 1483. editum, quo tempore maximè laborabant Galli pro defenſione ſuæ Pragmaticæ Sanctionis ex Decretis Concilii Baſileenſis, ad quod admiſſi fuerant Curati, deſumptæ, atque à Ludovico XI. Caroli VIII. tunc regnantis Patre repudiatæ, continet cenſuram quatuordecim propoſitionum, ubi quatuor tantùm capita nobis adverſari videntur. Primum, quod prima propoſitio in eo quod enuntiabat, Curatos ſuam facultatem habere ab Epiſcopo dumtaxat, gravi cenſurâ perſtringitur: quare inſinuatur, eam poteſtatem eſſe de jure Divino: ſed vox illa, *dumtaxat*, efficit, ut ad veritatem & juſtitiam cenſuræ ſufficiat, poteſtatem Curatorum aliquo modo eſſe ab alio quàm ab Epiſcopo. Id autem multis modis abſque præjudicio ſententiæ noſtræ contingere poteſt, prout variè exponitur natura juriſdictionis à Doctoribus ſcholaſticis, qua de re videri poteſt Suares de pœnit. diſput. 16. ſect. 3. Certè poteſtas remittendi peccata in ſe abſolutè, ac ſine reſpectu ad aliquos ſubditos ab eo ſolo eſt, qui ſolus poteſt peccata dimittere; aſſignatio autem ſubditorum eſt ab Epiſcopo, vel alio beneficium conferente; atque adeò licet Curatorum poteſtas ſit ab Epiſcopo, non eſt ab eo *dumtaxat*.

15. Secundò, hæc propoſitio, quæ in ordine ſecunda eſt; *Parochianus confeſſus dictis fratribus, ſatisfecit Decretali: Omnis utriuſque ſexus. De pœnit. & remiſſ. nec tenetur confiteri proprio ſuo Curato ſemel in anno, nec ab eo petere licentiam*, hac cenſurâ notatur; *Hæc propoſitio in forma, in qua jacet eſt falſa, & de hæreſi vehementer ſuſpecta, juri communi contraria, & publicè revocanda.* Verùm hæc cenſura non negat, Regulares, ſi à Papa delegentur, pœnitentes abſolvere validè; atque confeſſione illis factâ ſatisfieri præcepto Eccleſiæ

cleſiæ contento in prædicto Canone. *Omnis utriuſque ſexus*; etiamſi confeſſio rurſus Curato non fiat. Alioquin cenſura illius propoſitionis, ſicut & tertiæ, que eſt de communione illorum, qui Regularibus confeſſi ſunt, qua parte ad iſtam reducitur, potiùs eſſet hæretica, quàm propoſitiones ipſæ, quas afficit, ut patet ex damnatione propoſitionum Joannis de Poliaco, factâ à Joanne XXII. Papa extrav. *Vas electionis*. De hæreticis, & ab Eccleſia receptâ, imò & ab ipſamet Schola Pariſienſi, ut in lib. 6. demonſtravimus. Convenit igitur cenſuram ita interpretari, ut velit Curatorum licentiam à fidelibus poſtulari confitendi Regularibus, quod reverentiæ Paſtoribus debitæ maximè convenit; & poſſet etiam abſolutè neceſſarium eſſe, ſi ſummus Pontifex eam conditionem apponeret. Verùm hæc controverſia ob nova Eccleſiæ Decreta Regulares Epiſcoporum approbationi ſubdentia, inutilis hodiè videtur.

16. Tertiò, iſta propoſitio ordine 8. *Papa poſſet totum jus Canonicum deſtruere, & novum conſtruere*, declaratur *ſcandaloſa, blaſphematoria, notoriè hæretica, & erronea*. Reverà propoſitio complexè accepta eſt *ſcandaloſa*: quatenùs etiam in jure Canonico plurima continentur, quæ ſunt juris Divini, eſt *blaſphematoria, hæretica, & erronea*. Sed ſalva eſt ſummo Pontifici autoritas diſpenſandi ſuper iis, quæ ſunt de jure poſitivo dumtaxat, & etiam ea abrogandi, dum juſta cauſa intercedit, ut intercedere præſumendum eſt, quando contrarium manifeſtè non apparet: nec non jus Divinum interpretandi.

17. Quartò, propoſitio 12. ſcilicet; *Quicumque contradicit voluntati Papæ paganizat, & ſententiam excommunicationis incurrit (ipſo facto:) & à nullo Papa reprehendi poteſt, niſi in materia hæreſis*, notatur ut falſa, ſcandaloſa, & ſapiens hæreſim. Iſta etiam cenſura variis modis, autoritati Papæ non contrariis, ſalvari poteſt. Primò enim, ſi Papæ voluntas eſſet apertè injuſta, liceret ei cum reverentia contradicere. Secundò non omnem contradictionem ſequitur pœna excommunicationis. Tertiò Papa poteſt reprehendi extra caſum hæreſis. Aliud eſt enim reprehendere, aliud judicare. Quartò judicari etiam poteſt in caſu ſchiſmatis, quando cum fundamento dubitatur an ſit verus & legitimus Pontifex.

18. Quar-

Digitized by Google

18. Quartum Decretum ſuâ etiam epochâ nonnihil ſuſpectum, editum ſcilicet anno 1497. poſt expeditionem Italicam Caroli VIII. Francorum Regis, ut notat Richerius, continet reſponſionem prædicto Regi factam, circa tres ab ipſo miſſas quæſtiones. Reſponſum eſt, primò, Papam debere quolibet decennio Concilium congregare, præſertim ſi magna ſit in Eccleſia deordinatio. Id jam ſtatuerat Concilium Conſtantienſe; atque optandum eſſet, ut obſervari poſſet. Sed is eſt Chriſtianarum Provinciarum ſtatus, ea Principum Catholicorum diſcordia, ut deſiderari quidem, ſed nondum ſperari poſſit. Secundò reſponſum eſt, rogato ac renuente ſummo Pontifice, poſſe Principes tam Eccleſiaſticos, quàm ſæculares, & partes Eccleſiæ notabiles ſe congregare. Cujus utilitatis futura ſit hujuſmodi congregatio, inſtigantibus Principibus, ſine ſummi Pontificis aſſenſu, facta, comprobavit inter alia Conciliabulum, aliquot poſt annis à Ludovico XII. Caroli VIII. ſucceſſore, primùm in Gallia congregatum, deinde, illo procurante, Piſis continuatum, poſteà in Franciam revocatum; ac denique à Concilio Lateranenſi V. damnatum, & à Ludovico ipſo repudiatum, ut ſuprà notavimus. Tertiò reſponſum eſt, renuente ſummo Pontifice, ac reliquis Provinciis Chriſtianis, poſſe unam, v.g. Regnum Franciæ, Concilium celebrare, & neceſſitatibus Eccleſiæ providere. Quis credat, eventurum unquam caſum illum, ut ſola Francia neceſſitati Eccleſiæ proſpicere ſatagat, recuſantibus, & ſummo Pontifice, & aliis Prælatis Orbis Chriſtiani. Verendum potiùs eſſet, ne ſub prætextu adhibendi Eccleſiæ malis remedii, malorum omnium maximum ſchiſma in Eccleſiam inveheretur. Non patietur Eccleſia Romana, vel etiam aliæ, ut zelus pro domo Dei à ſe in Galliam penitùs exulet.

19. *Hæc reſponſio* (ſcilicet Carolo VIII. facta) inquit Richerius, *apertè declarat quidnam Pariſienſes Theologi conformiter ad Conſtantienſis & Baſileenſis Synodi Decreta de autoritate Concilii ſupra Papam, & de Regum Chriſtianorum poteſtate in Conciliis indicendis & congregandis, tum temporis ſentirent atque docerent.* Scimus quidem Concilium Conſtantienſe in Gallia maximi fieri, ejuſque occaſione, quia nimirùm feliciter diuturno, pernicioſiſſimoque ſchiſmati finem impoſuit, plures in eo Regno ſummam Conciliis generalibus

 auto-

autoritatem tribuere, ſed non video quomodò hæc reſponſio *apertè declaret, quidnam Pariſienſes Theologi* (ea de re) *ſentirent, atque docerent.* Aut *de Regum Chriſtianorum poteſtate in Conciliis indicendis & congregandis*, cùm de neutro quidquam definiat; neutrum ex illa meo judicio ſequatur: judicet tamen quiſquis legerit. Eam, quia paulò prolixior eſt, non puto hîc exſcribendam.

20. Fortaſsè Richerius putavit, Doctores ſuperiorem illam autoritatem Concilii generalis indicatam voluiſſe illis verbis reſponſionis ad ſecundam quæſtionem, *Eccleſiam univerſalem repræſentans.* Sed attentè legenti patet, illa dicta eſſe de Concilio generali à ſummo Pontifice convocato, de quo ſermo fuerat in reſponſione ad primam quæſtionem: non de Concilio ſine Papa congregato, de quo agebatur in ſecunda, quodque alii potiùs opponitur tanquam Eccleſiam non repræſentans; hæc enim ſunt verba; *Principes tam Eccleſiaſtici, quàm ſæculares, & partes Eccleſiæ notabiles poſſunt ſe congregare ſine hoc, quod per dictum ſummum Pontificem congregetur dictum Concilium Eccleſiam univerſalem repræſentans.* Ubi etiam vides de Principibus ſæcularibus, ſicut de Eccleſiaſticis, dici quod poſſint ſe congregare; non autem quod *poſſint congregare Concilia.*

21. Claudit hunc librum Richerius Cenſurâ ejuſdem Facultatis adversùs undecim alias propoſitiones, ex quibus tertia, quinta, ſexta eædem ſunt, quæ tertio Decreto notatæ fuerant, eâdemque cenſurâ afficiuntur. Quamobrem ſufficiunt quæ de illis jam dicta ſunt. Aliæ ad inſtitutum noſtrum non pertinent; niſi fortè quarta, quæ Regularibus privilegium tribuit abſolvendi à multis caſibus, à quibus abſolvere nequeant Curati: ſed cùm de facto magis, quàm de jure agatur, non videtur diutiùs immorandum circa ejus cenſuram, quæ eſt hujuſmodi; *Iſta propoſitio cenſenda eſt falſa, & juri communi contraria, ſcandaloſa, & ideò nullatenus prædicanda.* Nam cùm privilegia non ſupponenda, ſed exhibenda ſint, quæ juri communi adverſantur, cenſenſa ſunt falſa, & nequaquam prædicanda, quamdiu de illis non conſtat. Quæ Cenſorum mens colligitur tùm ex illa voce, *cenſenda eſt*, quæ inevidentiam ſubindicat, tùm ex eo quod in fine cenſuræ declaratur, quod *prædictorum articulorum qualificatio nullo modo derogat, nec præjudicat Clementina*

na Dudum. De ſepulturis; quia ſcilicet eſt privilegium in corpore juris clauſum, atque adeò notum & certum.

22. Hæc interpretati ſumus pro noſtro erga Facultatem Pariſienſem ſtudio. Sed, ſi cui videatur interpretatio illa menti ejus ſcholæ adamuſſim non congruere, provocamus ad alia ejus Decreta, edita antequam ſchiſmatis occaſione, ac Joannis Gerſonii præſertim impulſu, ſummi Pontificis autoritatem, ſi non minuere, ſaltem quàm anguſtis poſſet limitibus concludere ſtatuiſſet, & ob poteſtatis Pontificiæ abuſus, præcipuè ſchiſmatis ejuſdem tempore, poteſtatem ipſam gravem habere cœpiſſet. Antiquiorum autem illorum Decretorum exempla, quæ ubi tulit occaſio, jam vidimus, ſufficiunt. Plura videri poſſunt apud Mauclerum, Duvallium, & alios ejuſdem Scholæ Doctores.

23. Denique, licet concederemus, ſcholam Pariſienſem ità ſemper ſenſiſſe, ut Decretis à Richerio relatis ſignificaſſe videtur, ejuſque doctrinam eſſe veram; quid juvaret declarationem Illuſtriſſimorum Præſulum Gallicanorum, pro cujus defenſione modò in lucem emiſſa ſunt? Ubi enim ſubtrahuntur Principes, quantùm ad temporalia, à poteſtate indirecta Eccleſiæ? Ubi ſubmittitur generaliter ſummus, & indubitatus Pontifex Concilio Generali? Ubi confirmantur regulæ, mores, & inſtituta à Regno, & Eccleſiâ Gallicanâ recepta? Ubi negatur ſummo Pontifici non errandi privilegium? Multis opus eſſet conſequentiis, ut iſta ex illis concluderentur.

CAPUT VIII.

De Tractatibus, quibus conſtat liber ſecundus Richerii, ac ſpeciatim de primo.

1. NOn eâdem proſequimur reverentiâ Tractatus illos, quos nonnulli ſcriptores pro Regum Francorum defenſione tempore diſſidiorum cum Romanis Pontificibus lucubrarunt, quâ Facultatis Theologicæ Decreta. Quis enim partis alicujus cauſam injuſtam præſumat, eo quod à partis adverſæ Advocato impugnetur: aut quis miretur inveniri

 Scrip-

Scriptores, qui calamum ſuum Principibus commodent, vel vendant? Itaque menti ſtatim occurrerat, iis Tractatibus non aliter reſpondere, quàm collectis & publicatis Tractatibus aliorum Doctorum ejuſdem ætatis, ſed contrariæ ſententiæ, ſaltem æquè celebribus ac ſolidis. Verùm dum id ab aliis præſtabitur, qui commodiùs, ob Manuſcriptorum copiam, poſſunt; eorum qui nobis objiciuntur, vis eſt experienda.

2. Agmen ducit *quæſtio diſputata in utramque partem pro & contra Pontificiam poteſtatem*: cui ut autoritas conciliaretur, præfixum eſt nomen Ægidii de Roma Archiepiſcopi Bituricenſis, viri multorum laudibus, & ſuis ipſius operibus celeberrimi; ac de quo ſcripſit Joannes Bergomenſis in ſupplem. Chronic. relatus à Cæſare Egaſſio Bulæo hiſt. Univerſitatis Pariſ. to. 3. in Cathalogo Illuſtrium Academicorum; *Ægidius Romanus Ordinis Eremitarum generalis Prior, & Bituricenſis Archiepiſcopus & Primas Aquitaniæ declaratus, his temporibus ob ingenii magnitudinem Theologorum Princeps eſt appellatus. Quod quidem conjici poteſt, ſi à curioſo Lectore ejus volumina perſpiciantur. Hic namque ex illuſtri Columnenſium Romanorum familia natus, cum longo tempore Ordinem ſuum, omnemque Eccleſiam doctrinâ & moribus illuſtraſſet, plurimoq; labore Præceptoris ſui S. Thomæ Aquinatis opera apud Pariſios defenſaſſet, tandem miraculis clarus beato fine quievit. Qui ſanctitatis merito Beatus Doctor eſt appellatus.*

3. Sed tanto viro ſuppoſitam fuiſſe illam quæſtionem, tum multa ſuadent, tum dubitare non ſinit ejus Tractatus, cujus editionem meditatur eruditiſſimus ejuſdem Ordinis S. Auguſtini Alumnus, apud quem Autographum extare audivi. Adeò pugnat doctrina certi hujus Tractatus, cum quæſtionis illius ſuppoſitæ doctrinâ, ut ejuſdem Autoris eſſe nequeant. Neque enim is erat Ægidius, ut circa eandem controverſiam aliud ſcripſerit ad Bonifacii VIII. ſeu potiùs ad jurium ſanctæ Sedis defenſionem; aliud, & è regione contrarium in favorem diſcipuli ſui Philippi IV. Francorum Regis; ac ſi ibi tam malè conſtitiſſet, parum valeret ejus autoritas.

4. Quis Ægidio quæſtionem illam, ut certum ejus fœtum primus ſuppoſuerit, mihi compertum non eſt. Richerium laudo, quod fideliter ejus concluſionem exſcripſerit, quâ ſigni-

nificatur, ſaltem incertum eſſe, an opus Autoris ſit, cujus nomen præfert; ſic enim habet. *Explicit quæſtio prædicta, edita per bonæ memoriæ Ægidium de Roma Ordinis fratrum Eremitarum S. Auguſtini,* SACRÆ THEOLOGIÆ EXIMIUM PROFESSOREM AC *Archiepiſcopum Bituricenſem, ſecundùm quod fertur.* Ultima iſta verba, *ſecundùm quod fertur*, ſine merâ cavillatione, aliò referri non poſſunt, quàm ut indicent, autorem quidem dici Ægidium, eſſe tamen incertum. Adeò enim notorium eſt Ægidium fuiſſe Archiepiſcopum Bituricenſem, ut qui ea de re, nonniſi cum cautelâ, & hæſitans, loqueretur, quod denotant verba illa, *ſecundùm quod fertur*, ſatis demonſtraret parùm ſibi notum eſſe illum *ſacræ Theologiæ eximium Profeſſorem*; adeoque paucam fidem mereretur ejus teſtimonium, celeberrimo illi viro iſtam quæſtionem aſſignans.

5. Interim autem, dum Tractatus, quem modò dicebam, publici juris fiat, pauca ex illo proferam, ex Codice manuſcripto optimæ notæ extracta, quæ mentem Ægidii Romani luculentiſſimè declarant. Sic igitur habet par. 1. cap. 3. Ejus titulus eſt; *Quod ſpiritualis poteſtas* INSTITUERE *habet terrenam poteſtatem: & ſi terrena poteſtas bona non fuerit, ſpiritualis poteſtas eam poterit judicare.* Deinde ſequitur; *Hugo de S. Victore in lib. de Sacramentis fidei Chriſtianæ par. 2. cap. 4. ait, quod* SPIRITUALIS POTESTAS TERRENAM POTESTATEM ET INSTITUERE HABET ET IUDICARE, *ſi bona non fuerit. Igitur de Eccleſia, & de poteſtate Eccleſiaſtica verificatur illud vaticinium Jeremiæ: Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & Regna, ut evellas & deſtruas & diſperdas & diſſipes, ædifices & plantes....... Iſtud tamen vaticinium hodie de ipſa impletur Eccleſia, ut dicat Dominus Eccleſiæ; Ecce hodiè, id eſt à die qua formata es, conſtitui te ſuper gentes & Regna, ut deſtruas & evellas, ea de ſuo loco transferendo; ædifices & plantes, ipſa quidem Regna in loco alio ædificando & plantando. Quia alias factum eſt: quia ſummus Pontifex tranſtulit Imperium de Oriente in Occidentem, ut in juris ſcientia eſt notatum. Concordant itaque rerum geſta cum autoritate Doctorum....... Sed dicet aliquis, quod Reges & Principes ſpiritualiter non temporaliter ſubſint Eccleſiæ. Sed temporalia ipſa (diceret aliquis) Eccleſiæ recognoſcat ex dominio temporali, ut patuit ex donatione & collatione, quam fecit Eccleſiæ Conſtantinus. Sed ſic dicentes vim argumenti non capiunt. Nam ſi ſolùm ſpiritualiter Reges, & Principes ſubeſſent Eccleſiæ, non eſſet gladius ſub gladio, non eſſent temporalia ſub ſpiritualibus, non eſſet ordo*

in poteſtatibus, non reducerentur infima in ſuprema per media: Si igitur hæc ordinata ſunt, oportet gladium temporalem ſubjici ſpirituali; oportet ſub Vicario Chriſti regnum exiſtere: & de jure, licet aliqui de facto contrarium agant, oportet Chriſti Vicarium SVPER IPSIS TEMPORALIBVS HABERE DOMINIVM. In eodem Codice habetur Tractatus Alexandri de S. Elpidio Auguſtiniani, viri etiam clariſſimi; *De Eccleſiaſtica poteſtate.* Sed ejus & aliorum in Gallia non verſatorum teſtimoniis referendis ſuperſedemus; quamvis eandem tueantur ſententiam.

6. Ne autem doctrinæ in dicta quæſtione contentæ vim metuere videamur, ſi tantùm eam quaſi adulterinum partum contemnamus, illam diligentiùs conſideremus. Præmittitur Epiſtolium quoddam cum hoc titulo; *Littera ſive Bulla miſſa per Bonifacium VIII. Sereniſsimo Regi Philippo Pulchro.* Falſum, vel certè admodùm ſuſpectum eſſe illud Epiſtolium multi jam oſtenderunt. Mihi mirum eſt, quod adeò breve cùm ſit, Bullæ titulo inſigniatur, *littera ſeu bulla*, quaſi epiſtolæ, aut litterarum nomen non ſatis ſignificaret pauciſſimarum linearum præſtantiam. Sunt autem illæ lineæ, quibus conſtat, ſtylo tam ſtricto, tamque ab eo cultu, qui in acerbioribus, etiam ſummorum Pontificum ad ſummos Pontifices epiſtolis interlucet], remoto, ut litteras ſeu bullam, in eâ ſaltem formâ, nunquam à Bonifacio VIII. ad Philippum Pulchrum miſſam exiſtimem. Verba illa, *Regi Philippo Pulchro*, innuunt, etiam hunc titulum non fuiſſe illi epiſtolio præfixum tempore ipſo Philippi; atque adeò neque ab Ægidio Romano. Qui enim præfixit, Regem adhuc regnantem deſignaſſet; Gallus quidem, nomine *Regis tantùm*; alius autem, addito nomine *Franciæ*, *Regis nomini*. Sed omne de falſitate dubium abſtergere videntur litteræ, quas ſcripſerunt Anagniæ 6. Kal. Julii Pontificatus Bonifacii VIII. an. 8. S. R. E. Cardinales Ducibus, Comitibus, Baronibus, & Nobilibus Regni Franciæ. *Volumus*, inquiunt, *vos pro certo tenere, quod prædictus Dominus Noſter ſummus Pontifex numquam ſcripſit Regi prædicto de Regno ſuo ſibi ſubeſſe temporaliter, illudq; ab eo tenere deberet: & providus vir Magiſter Jacobus Archidiaconus Narbonenſis Notarius & Nuncius Domini noſtri prædicti, ſicut conſtanter affirmat, ipſi Domino Regi hoc ipſum vel ſimile nunquam verbaliter nunciavit, aut ſcripto.*

7. Sed

7. Sed etſi verè illa epiſtola fuiſſet à Bonifacio Regi ſcripta; reſponſio quæ illi ſupponitur facta, quæque illi ſubditur in quæſtione Ægidio ſuppoſitâ, adeò eſt ſummo Pontifici injurioſa; ut, ſi à Principe irato erumpere potuit, non poſſit à viris, Chriſti Vicarium, ut veros Catholicos decet, colentibus, irreverentiæ Chriſtiano Principe indigniſſimæ, non argui; multò minùs tanquam Gallicanæ fortitudinis ſpecimen laudari. Henricus Spondanus ad an. 1301. num. 11. Epiſtolium Bonifacii verè Philippo redditum tradit, ſed à Petro Flota ex longiori epiſtola malicioſè interpolatum. Ad an. autem 1302. num. 8. epiſtolium etiam Philippi ſuſpectum facit.

8. Sed ad quæſtionem veniamus, quæ poſt illa duo epiſtolia hunc alium titulum præfert; *Quæſtio benè diſputata ad argumenta ſuper debato precedentium litterarum.* Planum eſt, quæſtionis illius ſtatum longè alium eſſe ab eo, quem poſtulaſſet controverſia inter Bonifacium & Philippum, ſaltem ut opponi poſſet Bonifacio, adversùs quem tractata eſt, & ab eo, quem poſtularet declaratio Præſulum Gallicanorum, ut hinc aliquid præſidii mutuari poſſet. Nam neque Bonifacius plenam & directam poteſtatem in temporalia Principum ſibi tribuebat; & Epiſcopi Gallicani etiam indirectam Eccleſiæ negant. Quæſtionis autem iſtius autor de poteſtate directâ præcipuè diſputat, & indirectam Eccleſiæ nihilominùs competere profitetur, quod per partes eſt demonſtrandum.

9. Inprimis Bonifacius mentem ſuam adeò luculenter expoſuit, ut neſciam, quâ fide poſſit illi ſententia tam diverſa affingi. Æquumne eſt, ut ad minuendam Regis culpam, Pontifex in invidiam immeritò trahatur? En votum Bonifacii VIII. in Conſiſtorio, ubi agebatur de diſcordia inter ipſum & Regem Franciæ ex m. s. Bibliotecæ S. Victoris Pariſienſis, relato ab Henrico Spondano ad annum 1302. num. 10. *Quadraginta anni ſunt, quod nos ſumus experti in Iure, & ſcimus* QVOD DVÆ SVNT POTESTATES ORDINATÆ A DEO. *Quis ergo debet credere, vel poteſt, quod tanta fatuitas, tanta inſipientia ſit vel fuerit in capite noſtro. Dicimus quod in nullo volumus uſurpare juriſdictionem Regis, & ſic frater noſter Portuenſis dixit.* Addidit quidem; *Non poteſt negare Rex, ſeu quicumque alter fidelis, quin ſit nobis ſubjectus ratione peccati.* Sed hæc ſen-

ſententia neque nova erat, neque ſingularis: Siquidem id ipſum anteà declaraverat Innocentius III. in cap. *Novit; De Iudiciis.* Quod ab omnibus receptum eſt, etiam in Gallia, ut lib. 4. vidimus; ſpeciatim autem ab Autore hujus quæſtionis, ut ex ejus verbis cap. ſeq. referendis conſtabit.

10. Sed priùs noſſe oportet quis ſit ſtatus quæſtionis ab iſto Scriptore tractatæ. Illum his verbis exprimit; *Quæſtio eſt utrùm dignitas Pontificalis & Imperialis, ſive Regalis ſint duæ poteſtates ad invicem diſtinctæ: & hoc eſt quærere, utrùm ſummus Pontifex plenam juriſdictionem & ordinariam poteſtatem habeat tam in temporalibus quàm in ſpiritualibus: ità quod omnes Principes temporales ſubſint ei quantum ad temporalia.* Quid facit hæc quæſtio ad controverſiam inter Bonifacium & Philippum; vel quid juvat declarationem Antiſtitum Gallicanorum? Num inficiabatur Bonifacius *Dignitatem Pontificalem & Imperialem, ſive Regalem eſſe duas poteſtates ad invicem diſtinctas.* E contrà id ità profitebatur, ut ſententiam contrariam non ſolùm juris inſcitiæ, ſed etiam incredibili fatuitati & inſipientiæ adſcriberet. *Quadraginta anni ſunt, quod nos ſumus experti in jure, & ſcimus* QVOD DVÆ SVNT POTESTATES ORDINATÆ A DEO: *quis ergò debet credere, vel poteſt, quod tanta fatuitas, tanta inſipientia ſit, vel fuerit in capite noſtro?* An putabat Bonifacius, aut docent Theologi, ſummum Pontificem plenam juriſdictionem & ordinariam poteſtatem habere, tam in temporalibus, quàm in ſpiritualibus extra patrimonium B. Petri? Num Pontifex juris peritiſſimus ignorabat cap. *Per venerabilem; Qui filii ſint legitimi;* Ubi Innocentius III. expreſsè affirmarat, quod *Rex* (Francorum) *Superiorem in temporalibus minimè recognoſcat:* aut caput *Novit; De judiciis*, ubi idem Pontifex declaraverat, quod *non intendebat judicare de ſeudo: cuius ad ipſum* (Regem Francorum) *ſpectat judicium?* Nonne ad illa jura Bonifacius manifeſtè alludebat his verbis; *Dicimus quod in nullo volumus uſurpare juriſdictionem Regis.*

11. At, inquies, volebat ſaltem Bonifacius, & docent multi Theologi, ac contendit Curia Romana, quod *omnes Principes ſubſint ſummo Pontifici quantum ad temporalia.* Ita eſt: ſed in eo ſenſu, quem exhibent hæc verba Bonifacii; NON POTEST NEGARE REX, SEV QVICVMQVE ALTER FIDELIS, QVIN SIT NOBIS SVBIECTVS RATIONE PECCATI. Quæ ſententia

tentia Bonifacio eſt antiquior, nedum recenter non excogitata, ut ex iis patet, quæ lib. 4. dicta ſunt, & ex illis Decretalibus, ad quas alluſiſſe Bonifacium diximus. Nam cap. *Novit.* poſtquam Innocentius præmiſit ſe non intendere judicare de feudo, quippe cujus judicium ſpectaret ad Regem, addit; *Sed decernere de peccato, cujus ad nos pertinet ſine dubitatione cenſura, quam in quemlibet exercere poſſumus, & debemus....... Nullus qui ſit ſanæ mentis ignorat, quin ad officium noſtrum ſpectet de quocumque mortali peccato corripere quemlibet Chriſtianum: Et ſi correctionem contempſerit*, PER DISTRICTIONEM ECCLESIASTICAM COERCERE. Et cap. *Per venerabilem.* Qui filii ſint legitimi; *Non ſolum in Eccleſiæ patrimonio (ſuper quo plenam in temporalibus gerimus poteſtatem) verùm etiam in aliis Regionibus, certis cauſis inſpectis, temporalem juriſdictionem caſualiter exercemus: non quod alieno juri præjudicare velimus, ſed quia, ſicut in Deuteronomio continetur: Si difficile & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris, &c.* Quam doctrinam ita non refutavit hujuſce quæſtionis autor, ut eam expreſsè tradat, quod cap. ſeq. planum fiet.

CAPUT IX.

Vindicias Richerii complexè ſumptas plus obeſſe, quàm prodeſſe Antiſtitum Gallicanorum declarationi.

1. ETiamſi gravis eſſet Scriptorum, quos ſibi Richerius vindices aſcivit, autoritas; neque ſuſpectum efficerent illorum teſtimonium circumſtantiæ temporis, & ſcribendi occaſio, ſeu conſilium ac finis: tamen fortior non evaderet pars Illuſtriſſimorum Antiſtitum Gallicanorum, nec cauſa illorum appareret æquior; ſaltem ſi omnia illa teſtimonia complexè accipiantur. Manifeſtiùs enim aliquibus illorum propoſitionibus adverſantur, quàm aliis ſuffragentur: imò aliquando illis reverâ opponuntur, quibus favere creduntur. Id ex parte obſervare jam licuit, quandò aliquibus ex illis teſtimoniis uſi ſumus. Sed rurſus novis eſt exemplis confirmandum.

2. Autor quæſtionis illius, quæ Ægidio Romano tribuitur, nihil ſcripſit, quod confirmet, ſaltem apertè, propoſitionem, in cujus ſolius confirmationem adductus videtur: & aliæ manifeſtè contradicit; imò & illi ipſi, in cujus patrocinium advocatus eſt. Ita enim non declarat cum Illuſtriſſimis Epiſcopis Gallicanis, *Reges & Principes in temporalibus nulli Eccleſiaſticæ poteſtati Dei ordinatione ſubjici*; ut articuli 4. ſummarium ſit hujuſmodi; *In quibus terrena poteſtas ſit ſubjecta ſpirituali poteſtati*. Sed ut mens Autoris evidentior fiat, exhibendus eſt integer articulus, cujus partem jam dedimus lib. 4. cap. 8. §. 6.

3. *Quartò declarandum eſt in quibus & quomodo poteſtas temporalis ſubjecta eſt ſpirituali poteſtati, & in quibus non. Ad cujus evidentiam notandum eſt, quod quædam ſunt cauſæ merè ſpirituales, ſicut cauſæ matrimoniales Extrav. de Decimis, per totum: Item cauſæ Simoniæ Extravag. De Simonia, per totum. Item cauſa hæreſis Extrav. De hæreticis cap. Ad abolendam, & cap. Vergentis, & cap. Excommunicamus: item cauſæ divortii Extrav. De procura. Et omnes aliæ cauſæ matrimoniales ſunt ſpirituales. De quibus dicit Innocentius Extrav. de judiciis ſuper illam Decretalem, Novit, ſuper verbo, Juramento. Nota crimen pacis fractæ, & perjurii directè pertinet ad judicium Eccleſiæ, ut hîc in crimine Simoniæ, ſacrilegii, uſurarum, hæreſis, ſeparationis matrimonii, quantum ad thorum propter adulterium. Cauſæ merè temporales ſunt cauſæ feudales, & cauſæ ſanguinis, & hujuſmodi. Iſtas commiſit Deus immediatè & principaliter Imperatoribus & Regibus. De quibus nec Papa nec alii Prælati debuerunt ſe intromittere in Eccleſia primitiva, licet modò conſuetudine de cauſis perſonalibus quibuſdam & temporalibus ad utrumque Judicem recurratur. Sed de Feudalibus in propriis feudis, nonniſi ad Imperatores, Reges, & alios Principes. Unde illa Decretali dicit Papa, non negamus quin Imperator præcellat in temporalibus. Et ut Extrav. De judiciis cap. Novit. dicit Papa. Non putes quod juriſdictionem Illuſtris Regis Francorum perturbare, aut minuere intendamus. Et infrà Qui filii ſunt legitimi, dicit Papa, ad Regem non ad Eccleſiam pertinet de talibus poſſeſſionibus judicare. Item Extrav. De foro competenti. cap. Vero. Super verbo de Feudis, dicit Innocentius, quilibet Dominus quantumcumque villicus, vel etiam ruſticus ſuper feudalibus rebus juriſdictionem habet. Cauſæ mixtæ ſunt cauſæ temporales, quæ connexionem quandam habent cum ſpiritualibus: ſicut cauſa feudalis, quæ de ſe temporalis eſt, connexionem poteſt habere cum juramento vel pacto: ſicut patet de diſſenſione motâ inter Reges Franciæ & Angliæ ſuper Comitatu Pictavienſi:*

vienſi : Papa quia non poterat directè cognoſcere de cauſa feudali , indirectè ratione juramenti vel pacti intromiſit ſe de illa Extrav. De Judiciis cap. Novit. Ubi dicit Hoſtienſis in gloſſa ſuper verbo , De feudo ; Non intendimus cognoſcere de feudo , ſed tantùm ratione pacti , inducendo illum ad pœnitentiam , quia illam non poteſt agere niſi ſatisfaciat. Item cauſa dotis per ſe temporalis eſt , & ad ſæcularem Judicem pertinet , ſi de ipſa tantùm agatur : tamen quando Judex Eccleſiaſticus cognoſcit principaliter de matrimonio , ſi incidat cauſa dotis tanquam acceſſoria , cognoſcet de illa ſicut de principali , cui eſt annexa , ut patet Extrav. De donatio. inter virum & uxorem cap. De prudentia. Ubi dicit Gloſſa. Quia ſi non eſt matrimonium neque dos , & ita dos accedet matrimonio : ideò qui cognoſcit de principali , debet cognoſcere de acceſſorio , ut habetur Extrav. de officio delegati , cap. Præterea , & cap. Prudentiam. Sic etiam de hæreditate cognoſcit Judex Eccleſiaſticus ratione incidentis. Extrav. Qui filii ſunt legitimi cap. Per tuas. Et cap. Ex tenore. Alii ſunt plures caſus ſpeciales , in quibus Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de temporalibus , quos enumerat Hoſtienſis in Gloſſa Extrav. De Judiciis cap. Novit. Sic ergò regulariter verum eſt , quod de cauſis merè ſpiritualibus ſolus Papa & alii Judices Eccleſiaſtici habent cognoſcere. De cauſis verò merè temporalibus habent cognoſcere Reges , Imperatores & alii Judices ſæculares. Et ſic Rex Franciæ ſecundùm jura non ſubeſt ſummo Pontifici , nec ei tenetur reſpondere de Feudo ſui. POTEST TAMEN EI SUBIACERE INCIDENTER ET CASUALITER RATIONE CONNEXIONIS ALICUIUS CAUSÆ SPIRITUALIS , *ſicut habetur Extrav. De Judiciis cap. Novit. & Extrav. Qui filii ſunt legitimi cap. per venerabilem.*

4. Non minùs evidenter idem Autor art. ſeq. non errandi privilegium ſummo Pontifici competens firmat ex orationis Chriſti pro Petro efficaciâ. Hanc enim ſibi objectionem proponit , & continuò ſolvit ; *Item utramque poteſtatem videtur Chriſtus commiſiſſe Petro , quando dicit , Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Quia ſicut in ædificatione materiali eſt unus lapis primarius & fundamentarius : ſic in Eccleſia debet eſſe unus Princeps principalis totius Eccleſiæ fundamentum. Reſpondeo dicendo , quod hæc Petri firmitas , ſuper quam fundata erat Eccleſia , non eſt dominatio temporalis , ſed immobilis & inviolabilis ſtabilitas fidei Chriſtianæ , ſicut inſinuat Chriſtus dicens :* EGO PRO TE ROGAVI PETRE UT NON DEFICIAT FIDES TUA.

5. Sed fortaſſe cuipiam videbitur Scriptor illis , quæ in ar-

articulo quarto ſcripſerat contradicere, dum hic ſubjungit; *De poteſtate enim temporali nullam fecit mentionem, quando dicit: Tu es Petrus, ſed ſolùm de poteſtate ſpirituali, quæ ſolùm in ligando & abſolvendo, à peccatis in foro conſcientiæ conſiſtit.* Certè nullius momenti eſſet autoritas ſibi ipſi contradicentis, quantum ad illud in quo ineſſet contradictio; atque adeò fruſtrà in confirmationem primæ propoſitionis Antiſtitum Gallicanorum allegaretur. Nequaquam verò ſibi contrarius eſt in aſſerenda immobili, & inviolabili ſtabilitate fidei Chriſtianæ, Petro ejuſque ſucceſſoribus. Attamen præſtat Autorem ita intelligere, ut in contradictionem non incurrerit. *Intelligentia enim dictorum*, ut ait S. Hilarius lib. 4. de Trinitate *ex cauſis eſt aſſumenda dicendi: quia non ſermoni res, ſed rei eſt ſermo ſubjectus.* Itaque quod hîc, ac in tota iſta quæſtione dicit Autor, de poteſtate ordinaria & directa, ac de actuali ejus exercitio in bona temporalia, quæ Principibus, non Pontificibus competit, eſt accipiendum, ut ex quæſtionis ſtatu, atque ex argumentis conſtat; non autem de poteſtate indirecta, quam adeò expreſſè in art. 4. Eccleſiæ concedit. Adde, quod prædicta Scriptoris verba non poſſunt tam arctam, ut videntur, habere ſententiam; alioquin enim B. Petrus nullam habuiſſet in foro externo juriſdictionem, etiam quantûm ad cenſuras, *ſed ſolùm poteſtatem ſpiritualem, quæ ſolùm in ligando & abſolvendo à peccatis in foro conſcientiæ conſiſtit*; quod Catholicæ fidei repugnat. Vult ergo, vel ſolam illam poteſtatem Apoſtolorum Principi datam fuiſſe illis præcisè verbis Matth. 16. *Tu es Petrus, &c.* (Quæ tamen ſententia adhuc falſa eſſet, cùm illa verba ampliorem facultatem ſignificent) non excludens alias, quæ in aliis Scripturæ locis continentur; vel potius ſub poteſtate ſpirituali ligandi & abſolvendi à peccatis ea omnia intellexit, quæ ad illam quâdam ratione referuntur: cujuſmodi eſt jus impediendi, ne Principes Chriſtiani autoritate ſua abutantur in propriæ animæ ruinam, ac in ſubditorum & Catholicæ Religionis perniciem.

6. Cæterùm idem autor eam aſſignavit originem poteſtatis, & autoritatis Patriarchalis; ut ſi quid ſimplicibus ſupereſſet timoris, ne tandem, quod nonnulli Galli aliquandò

Digitized by Google

dò minitari viſi ſunt, de conſtituendo Patriarchâ, exequerentur, penitùs illius verbis abſtergi queat. Tradit enim tanquam rem fide Divinâ certam, Patriarchas omnem ſuam poteſtatem & autoritatem à Sede Apoſtolica habere, ac meritò dicendum hæreticum qui id negaret. *Aliter poteſt dici*, inquit in eodem art. 5. *quod cùm ſermones inquirendi ſint ſecundùm materiam, ſicut ait Apoſtolus, & intentio in tota illa diſtinctione ſit, oſtendere præeminentiam Sedis Apoſtolicæ ad Sedes Patriarchales, quia Sedes Apoſtolica illas & inſtituit & autoritatem dedit: unde Sedes Patriarchales quicquid poteſtatis & autoritatis habent, dubium non eſt à Sede Apoſtolica emanare. Item Patriarcha autoritatem habet limitatam in aliquâ mundi parte*: SEDES AVTEM APOSTOLICA IN TOTO ORBE: VNDE QVANTVM POTEST SE EXTENDERE IN LONGVM ET LATVM TEMPORALIS POTESTAS IMPERII, TANTVM SE EXTENDIT AMPLITVDO SPIRITVALIS POTESTATIS, VIDELICET APOSTOLICÆ: ET QVICVMQVE ISTVD SINGVLARE PRIVILEGIVM CONARETVR AVFERRE, ASSERENDO, QVOD SEDES PATRIARCHALES POTESTATEM ET AVTORITATEM SVAM A SEDE APOSTOLICA NON HABERENT ET SPIRITVALEM POTESTATEM, ISTE MERITO DICENDVS ESSET HÆRETICVS.

7. Joannes de Pariſiis, cujus Tractatus *de poteſtate Regia & Papali* in lib. 2. Vindiciarum Richerii, quæſtionem, de qua egimus, ſequitur, non minùs expreſsè agnoſcit Summi Pontificis ad definiendas inconcuſſas judicio fidei controverſias poteſtatem, ejuſque in totam Eccleſiam juriſdictionem. Sic enim ſcribit cap. 3. *Manifeſtum eſt autem quod licet populi diſtinguantur per diverſas Diœceſes & Civitates, in quibus præſunt Epiſcopi diverſi in ſpiritualibus, tamen una eſt omnium fidelium Eccleſia, & unus populus Chriſtianus. Et ideò ſicut in qualibet Diœceſi eſt unus Epiſcopus, qui eſt caput Eccleſiæ in illo loco vel populo: ita in tota Eccleſia, & in toto populo Chriſtiano eſt unus ſummus Epiſcopus, ſcilicet Romanus, & Petri ſucceſſor: ut ſic Eccleſia militans per ſimilitudinem à triumphante derivetur, ubi unus præſidet toti Univerſo. Apocalip.* 21. *Ipſi populus ejus erunt, & ipſe Deus cum eis erit eorum Deus: Et Joëlis* 1. *Congregabuntur filii Juda & filii Iſraël pariter, ut ponant ſibi caput unum: & Joan.* 10. *Fiet unum ovile & unus Paſtor: quod quidem de Chriſto tantùm intelligi non poteſt, ſed de aliquo alio Miniſtro, qui omnibus præſit loco ejus. Nam poſt corporalem ſubſtractionem præſentiæ cor-*

poralis Chriſti contingit interdum circa ea, quæ ſunt fidei, quæſtionem moveri, in quibus propter diverſitatem opinionum vel ſententiarum divideretur Eccleſia (quæ ad ſui unitatem requirit fidei unitatem) niſi per unius ſententiam Eccleſiæ unitas ſervaretur. Hic autem unus principatum hujuſmodi habens eſt Petrus ſucceſſor Chriſti, non quidem Synodali ordinatione, ſed ex ore Domini, qui Eccleſiæ ſuæ noluit deficere in neceſſariis ad ſalutem ipſo dicente Joan. ult. ante aſcenſionem Petro ſingulariter, PASCE OVES MEAS : *& Luc.* 22. *ante Paſſionem*, ET TU ALIQUANDO CONVERSUS CONFIRMA FRATRES TUOS.

8. Adeò cum Catholicæ Religionis doctrinâ conſentit hæc ſententia, ut etiam qui ab illa recedere meditabantur, ad eam identidem, quaſi ſecreto fidei impulſu revocati videantur. Audi Joannem Gerſonium Tract. de ſtatibus Eccleſiaſticis tit. *De ſtatu Prælatorum* conſid. 13. *Status Epiſcopalis habet rationabiliter* MONARCHAM SUPREMUM, SCILICET PAPAM RATIONE UNITATIS FIDEI ET SACRAMENTORUM : *Sed hoc non ita perſpicuum eſt eſſe debere ex inſtitutione Chriſti, & pro utilitate univerſalis Eccleſiæ reſpectu diſpenſationis bonorum temporalium, & juriſdictionum contentioſarum, ſeu coërcitivarum, quæ diverſis Legibus, ſeu Decretalibus, aut Statutis pro diverſitate locorum & temporum regi debent, ſicut & alia merè temporalia, Regalia, vel Imperialia. Hinc bene dictum eſt, quod qualibet Provincia in ſenſu ſuo abundat.* Itaque ex mente Gerſonii verbis iſtis expreſſa; *Papa Status Epiſcopalis Monarcha* eſt; & quidem *ſupremus*, *ratione unitatis Fidei & Sacramentorum* : id eſt ut diſſentientibus fortè cæteris Epiſcopis, ac in varias ſententias diſtractis, multitudo ad unitatem per unius ſupremi Monarchæ judicium reducatur; atque ita ſicut unus eſt Dominus, ſit etiam una fides, unum baptiſma; quæ eſt ratio Doctoris Angelici.

9. Dubitabis fortaſſe, an ea fuerit Gerſonii mens hoc in loco, quia contrariam alibi indicat. Sed, ut jam innui, hæc contradictio, ſi ſibi Gerſonius contradixit, tribuenda eſt hinc ejus in Pontificiæ poteſtatis, tempore ſchiſmatis, abuſus commotioni, hinc Religionis & avitæ diſciplinæ inſtinctui. Perſpicua ſunt Gerſonii verba modò relata. Quomodò enim *Papa erit Monarcha ſupremus*, ſi ejus judicium ab alio, puta à Concilio generali, poſſit reformari? Quomodò ſtabit *unitas Fidei & Sacramentorum*, niſi unius illius ſententiæ inhærea-

hæreatur? Nonne poterunt in Conciliis Epiſcopi varii variè opinari? Nonne tunc unius autoritate ad unitatem erunt revocandi? Reſpondebis Monarchiam in eo conſiſtere, quod Papæ ſit, Eccleſiæ univerſæ providere, Concilia generalia convocando, & Canones exequendos curando; ſed nonne Pontifex illam etiam poteſtatem habet circa juriſdictionem, & circa temporalia, circa quæ tamen Gerſonius, quamvis dubitativè, minorem illi tribuit autoritatem; fortaſſe quia, cùm longè minoris ſint pretii, inferioribus pleniùs committenda videbantur, ſupremo autem Monarchæ reſervanda, quæ ad *unitatem Fidei & Sacramentorum* ſpectarent.

10. Quæ circa Richerii Vindicias dicta ſunt, ſufficere mihi videntur, ſi minus ab abſolutam eorum confutationem; quippè quæ opus integrum poſtularent, ſaltem ut conſtet eas non ita firmare Declarationem Illuſtriſſimorum Antiſtitum Gallicanorum, ut (ſi hæc ſola erant illius fundamenta & munimina, quæ brevi vulganda jactabantur) multùm timendum ſit ſanctæ Sedi ab hujuſmodi machinis.

CAPUT X.

Juriſdictio ſummi Pontificis, ejuſq; poteſtas, tùm in definiendis fidei quæſtionibus, tùm in condendis Legibus, celebri Eccleſiæ Gallicanæ teſtimonio confirmantur.

1. PRo aptiſſima Coronide, non ſolùm hujus libri, ſed etiam omnium præcedentium, in quibus generalia capita de ſummi Pontificis autoritate tractata ſunt, viſum eſt, antequam ad ſingularia puncta veniamus, quæ, præſertim à Laicis, tanquam Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ partes, proponuntur; quæque non tam à Clero Gallicano contra ſummum Pontificem, aut Curiam Romanam inſtructa ſunt, quàm ad extollendam Juriſdictionem ſæcularem, oppreſsâ, vel depreſsâ Eccleſiaſticâ, illis, quæ variis in locis dicta ſunt de Cleri Gallicani circa poteſtatem ſummi Pontificis ſententia, novum adjungendum eſſe teſtimonium; ut iterum evidentiùs conſtet, quantum Illuſtriſſimi Epiſcopi Pariſiis anno

Digitized by Google

1682. congregati à Majorum ſuorum veſtigiis receſſerint ſub obtentu tuendarum libertatum à Majoribus ſuis propugnatarum.

2. Videtur autem irreprehenſibile teſtimonium. Eſt enim Epiſcoporum non alicujus ſpei, vel timoris impulſu, ſed ex libero affectu, ac ſenſu loquentium, in Comitiis generalibus, & ſolemnibus congregatorum monimentum, typis editum, à Typographo Regio cum privilegio Majeſtatis Chriſtianiſſimæ, ſub hoc titulo; *Advis de l'Aſſemblée generale du Clergé de France à Meſſieurs les Archeveſques, & Eveſques de ce Royaume*, concluſum; *Fait en l'Aſſamblée generale du Clergé de France le* 20. *Janvier* 1626. & ſubſcriptum; *Par le commandement des Illuſtriſſimes, & Reverendiſſimes Cardinaux, Archeveſques, & Eveſques, & de tous les Eccleſiaſtiques deputez en l'Aſſemblée generale du Clergé de France. Leonor d'Eſtampes Eveſque de Chartres.* Hujus Inſtrumenti articulus 137. quem, licet aliquantum prolixum, ipſiſmet verbis Gallicis, ut tota illius vis manifeſtiùs appareat, exſcribimus, ſic habet.

3. *C'eſt un des grands témoignages de l'amour qu'on porte à Dieu, quand on reſpecte, & honore ceux qu'il a conſtituez en ce monde pour eſtre ſon image, y tenir ſa place, & en ſon lieu ſuppleer viſiblement aux neceſſitez des hommes pour le ſalut de leurs ames. Ce qu'ayant eſté donné prerogativement aux ſouverains Pontifes par deſſus tous les Eveſques; il eſt bien raiſonable que ſe recognoiſſant ſes inferieurs, ils leur portent tel honneur, reſpect, & reverence, qu'à leur exemple tout le reſte des hommes faſſe la meſme choſe. Les Eveſques ſeront donc exhortez d'honorer le ſaint Siege Apoſtolique, & l'Egliſe Romaine, fondée dans la promeſſe infaillible de Dieu, dans le ſang des Apoſtres, & des Martyrs, la Mere des Egliſes; & laquelle pour parler avec S. Athanaſe, eſt comme la teſte ſacrée, par laquelle les autres Egliſes, qui ne ſont que ſes membres, ſe relevent, maintiennent, & conſervent: reſpecteront auſſi noſtre ſaint Pere le Pape, chef viſible de l'Egliſe univerſelle, Vicaire de Dieu en terre, Eveſque des Eveſques, & Patriarches; en un mot Succeſſeur de S. Pierre; auquel l'Apoſtolat, & l'Epiſcopat ont eu commencement, & ſur lequel Jeſus-Chriſt a fondé ſon Egliſe, en luy baillant les Clefs du Ciel, avec l'infallibilité de la Foy, que l'on a veu miraculeuſement durer immuable en ſes Succeſſeurs juſques aujourd'huy: Ce qu'ayant obligé les fidelles Orthodoxes à leur rendre toute ſorte d'obeiſſance, & de vivre en deference à leurs ſaints Decrets, & Ordonnances; les Eveſques ſeront exhortez de faire continuer la meſme choſe, & reprimer tant qu'il leur ſera poſſible les eſprits libertins, qui veulent revoquer*

en

en doute, & mettre en compromis cette ſainte, & ſacrée authorité confirmée par tant de loix divines, & poſitives: & pour montrer le chemin aux autres ils y defereront les premiers: Or eſtant beſoin d'une aſſiſtance particuliere du S. Eſprit, pour conduire un gouvernement ſi important, tel qu'eſt celuy de l'Egliſe univerſelle; Les Eveſques ordonneront qu'en toutes les prieres de leurs Dioceſes, il en ſoit fait une particuliere, pour le ſaint Pere qui ſera ſeant en la chaire de S. Pierre; afin qu'aidé des ſuffrages de tous les fideles, tous ſes ſoins, & toutes ſes peines reüſſiſſent à la gloire de Dieu, au bien de ſon Egliſe, & au ſalut des ames.

4. Quis credat, omnes Epiſcopos modernos, cæterumque Clerum Gallicanum, recentiorum Comitiorum declarationem, quantumvis Richerii, Vigocii, vel Launoii ſuffragiis munitam, potiùs amplexuros, quàm antiquorum, quorum eſt iſtud teſtimonium, & aliorum, quorum verba in libris præcedentibus retulimus, veſtigiis inhæſuros. Quis ſuſpicetur, Eccleſiam Gallicanam adeò eſſe immutatam, ut Majorum ſuorum doctrinam publicâ declaratione everſam velit? Quis non exiſtimet, cæteros Regni Epiſcopos, & inferioris Ordinis Eccleſiaſticos Viros gloriæ ab Eccleſia Gallicana ob ſummam erga ſanctam Sedem reverentiam, & obedientiam meritò comparatæ participes fieri malle, quàm maculæ à noviſſimis Comitiis contractæ ob ingeſtas (ne quid gravius dicam) moleſtias ſummo Pontifici ſuarum Eccleſiarum libertates tuenti? An Aulæ deſideriis obſequi, quàm avitam erga Romanam Eccleſiam pietatem, & fidem colere, ac retinere laudabilius ducent, ac coram Deo ſecurius?

LIBER DECIMUS

De particularibus Libertatis Eccleſiæ Gallicanæ Capitibus à Petro Puteano aſſignatis.

I. SUperflua videretur famoſi voluminis probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ continentis, diſcuſſio, quippe quod & à Rege Chriſtianiſſimo, & à Clero Gallicano, ſtatim ut prodiit in lucem fuerit improbatum, niſi ejus Conſarcinator Petrus Puteanus ob iſtum quoque Librum laudaretur à Scriptoribus Gallicanis, ejuſque doctrina probaretur, & quaſi lex plerumque haberetur, à ſæcularibus forum præſertim ſectantibus. Poſſet etiam fortaſſe aliquis ſuſpicari Illuſtriſſimos Antiſtites Gallicanos an. 1682. Pariſiis congregatos has quoque Libertates, ſeu veriùs ſervitutes probaſſe verbis illis tertiæ propoſitionis; *Valere etiam regulas, mores, & inſtituta à Regno, & Eccleſia Gallicana recepta, Patrumq; terminos manere inconcuſſos.* Ubi non confirmantur tantùm regulæ, mores & inſtituta, quæ ab Eccleſia Gallicana recepta fuerint, quæ

quæ Canonicæ diſciplinæ conſentanea præſumi faciliùs poſſent, ſed etiam quæ à Regno, in quibus ſi cenſerentur quæcumque à Puteano, Fevreto, & aliis ſcripta ſunt, periclitaretur ipſa fides & religio. Quamquam adeò ſunt enormia pleraque, ut præſumendum non ſit prædictos Dominos Epiſcopos contra Deceſſorum ſuorum exemplum illa confirmare voluiſſe, ſed potiùs inſtituta à Regno ſimul, & ab Eccleſia, non autem à Sæculari tantùm poteſtate, præcepta intellexiſſe.

II. Alterum Puteani volumen, cui præfixus eſt titulus; *Traités des Droits & Libertés de l'Egliſe Gallicane*, cùm nudas ferè propoſitiones ſine probationibus contineat, eamque tantùm fidem facere poſſit, quam exigunt probationes congeſtæ, peculiari confutatione, aut examine non indiget.

III. Utrumque autem volumen eo tantùm ſpectat, ut juriſdictio Eccleſiaſtica ſæculari ſubjiciatur. Quamobrem conſtitutâ diſtinctione inter utramque poteſtatem, ſi ex juſtitiæ legibus, non ex Principum potentia, vel ex aulicorum ſtudio de doctrina ibi tradita judicetur, causâ ubique cadet Puteanus. Hanc autem diſtinctionem, etſi Elogiis communibus extollant, etiam qui poteſtates magis confundunt, tamen penitus tollunt in controverſiis particularibus, ut autoritatem Regiam, vel potiùs ſuam, propriumque commodum cum

Eccleſiaſticorum jurium detrimento augeant. Itaque ſtatuenda eſt, ceu primum fundamentum, cùm vel ſola ſufficere poſſit, ſi bona fides ubique adhibeatur.

IV. Porrò volumen iſtud non incongruè definieris farraginem Actorum malorum, falſorum dubiorum, Autoris intentum confutantium, ab illegitima poteſtate profectorum, vi, vel fraude executioni demandatorum, inter quæ tamen inſerta ſint nonnulla bona, vera, à legitima poteſtate acta, ratione ac juſtitiâ in uſum inducta, ſed pauciora, & eo fine conſarcinata, ut Eccleſiaſtica juriſdictio iń ſervitutem ſub poteſtate laica detruderetur; qui finis patet ex titulis capitum, in quæ acta illa congeſta ſunt, cum quibus tamen titulis ſæpè parum conveniunt.

V. Equidem cùm magna, & præcipua illorum actorum pars ſint Senatus-conſulta, vel alia inſtrumenta à poteſtate ſæculari ædita, ſufficere videretur eis conſtitutiones Eccleſiaſticas, contra quas edita ſunt, è regione opponere. Quis enim Chriſtianus in materia Eccleſiaſtica ſummi Pontificis vel Concilii generalis autoritatem autoritati Principis, vel Senatus non anteponat. Nonne minùs præſumendum eſt Eccleſiam Laicorum, quàm Laicos Eccleſiæ juriſdictionem uſurpaſſe?

VI. Cùm autem Puteanus non tam ſcripſerit, quàm

Digitized by Google

quàm exſcripſerit, non confutatione indiget, ſed obſervatione. Quomodò enim v. g. confutes Senatus-Conſultum nullâ prolatâ ratione declarans cauſam aliquam Eccleſiaſticam ad Tribunal ſæculare pertinere, niſi admovens diſtinctionem inter utramque poteſtatem, & Lectoris juſtitiam invocans. Hæc ſi adſit, ſuperflua eſt ferè quævis Libri impugnatio.

CAPUT PRIMUM.

De diſtinctione inter Poteſtatem ſpiritualem, & temporalem.

1. NEmo eſt adeò iniquus, qui ſpeciem juſtitiæ non pretendat, dum graviores etiam infert injurias: Diſtinctionem inter Poteſtatem ſpiritualem & temporalem, ut jam innuimus, non ſolùm admittunt, ſed etiam argumentis confirmant, qui fædiùs illas confundunt, aut ut alteram abſorbeat, altera vehementiùs enituntur. Quem non delectet legere Carolum Fevret. Tract. de abuſu lib. 1. cap. 7. num. 10. utramque poteſtatem tam perſpicuè diſcernentem, & diſcrimen tam vario probationum genere illuſtrantem? Affert ille Canones; ſcilicet Can. *Duo ſunt*. diſt. 96. *Duo ſunt, quibus principaliter hic mundus regitur, autoritas ſacra Pontificum, & regalis poteſtas.* Citat etiam Canonem ſequentem, non tamen verba refert, quæ iſta ſunt; *Si Imperator Catholicus eſt (quod ſalvâ pace ipſius dixerimus) filius eſt, non Præſul Eccleſiæ. Quod ad Religionem competit, diſcere ei convenit non docere: habet privilegia ſuæ poteſtatis, quæ adminiſtrandis legibus publicis Divinitùs conſecutus eſt, ut ejus Beneficiis non ingratus contra diſpoſitionem cœleſtis ordinis nil uſurpet. Ad Sacerdotes enim Deus voluit, quæ Eccleſiæ diſponenda ſunt, pertinere, non ad ſæculi poteſtates, quas ſi fideles ſunt, Eccleſiæ ſuæ Sacerdotibus voluit eſſe ſubjectas........ Imperatores*

Chriſtiani ſubdere debent executiones ſuas Eccleſiaſticis Præſulibus non præferre. Idem omnibus iſtius diſtinctionis Canonibus ſtatuitur.

2. Adducit etiam Fevretus ex Can. *Quoniam.* diſt. 10. qui pars eſt Canonis, *Cùm ad verum* diſt. 96. hæc verba nonnihil immutata; *Sic Deus actibus propriis, & Dignitatibus diſtinctis utriuſque poteſtatis officia diſcrevit, ut & Chriſtiani Principes pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro curſu temporalium Imperialibus legibus uterentur. Quatenus ſpiritualis actio à carnalibus diſtet incurſibus; & militans Deo negotiis non ſe implicet ſæcularibus: ac viciſſim Divina non attingat, qui eſt temporalibus intentus.* Sunt etiam in hac diſt. 10. alii Canones huc pertinentes.

3. Laudat Juſtiniani novell. 6. in procem. unde pauca exſcribit, ſed, omiſſis illis, quæ clariùs diſtinctionem deſignant. Sic autem habet novellæ 6. præfatio; *Maxima quidem in hominibus ſunt dona Dei à ſupernâ collata clementiâ, Sacerdotium, & Imperium: illud quidem Divinis miniſtrans; hoc autem humanis præſidens, ac diligentiam exhibens: ex uno eodemq; principio utraque procedentia humanam exornant vitam.*

4. „ Adjungit Fevretus; A Deo ſunt immediatè Papatus „ & Imperium, & ideò Deus æternus duos conſtituit Vi- „ carios, unum in ſpiritualibus, alterum in temporalibus. „ De Roſſell. Tract. de poteſt. Pap. & Imp. Duas illas po- „ teſtates diſtinguit ex eo quod una exerceatur in animas, „ in corpus altera; quod unius gladius ſpiritualis ſit, alte- „ rius autem materialis; quod non ſolùm actus, ſeu functio- „ nes, ſed etiam objecta & fines diverſos habeant; quod ſint „ duo Principatus, duo genera hominum, duo gladii, duæ „ juriſdictiones; una ſpiritualis, alia temporalis. Addit teſti- „ monium Syneſii Epiſcopi Tolemaidis.

5. Ex Hincmaro in epiſt. ad Epiſcopos quoſdam Franciæ, profert hæc verba; *Sicut in Pontificibus, ac Regibus ordinum ſunt diviſa vocabula, ita ſunt in unaquaque profeſſione diviſa ordinationum officia.* „ Ex quodam Procuratore Regio iſta; duas illas juriſdictio- „ nes, quibus principaliter mundus regitur, à Deo fuiſſe ab „ invicem ſeparatas, diſtinctas, & diviſas, ita ut neutra al- „ teri ſubeſſet, Ex Poëta Gauthero in geſtis Federici Enobarbæ hoc Diſticum.

Eccleſiam regat ille ſuam, Divinaq; jura
Temperet, Imperium nobis faſceſq; relinquat.

Ex

Digitized by Google

Ex S. Fulgentio libro de prædeſt. & grat. ſequentia; *Quantum pertinet ad hujus temporis vitam, in Eccleſia nemo Pontifice potior, & in ſæculo Chriſtiano nemo Imperatore celſior.*

6. Parum juvaret noſſe diſtinctionem inter duas illas poteſtates intercedere, niſi ſciretur, quæ ſint utriuſque munia & officia. Hæc, ut inquit Fevretus, ab eodem Deo aſſignata ſunt, à quo conſtitutæ ſunt ipſæ poteſtates; ſcilicet Paralip. lib. 2. cap. 19. unde iſta excerpſit aliquibus prætermiſſis; *Omnem cauſam, quæ venerit ad vos fratrum veſtrorum, ubicumque quæſtio eſt de mandato, de lege, de ceremoniis, de juſtificationibus, Amarias Sacerdos, & Pontifex veſter in his, quæ ad Dominum pertinent, præſidebit. Porrò Zabadias filius Iſmael, qui eſt Dux in Domo Juda, ſuper ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent.* Et Deuter. cap. 7. *Si difficile & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris inter ſanguinem, & ſanguinem; cauſam, & cauſam; lepram, & lepram....... venies ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem, qui fuerit illo tempore.* Quocirca Lyranus obſervat duarum juriſdictionum differentiam his verbis; *In ſpiritualibus recurſus eſt ad ſummum Sacerdotem; In temporalibus ad Iudicem: adeò ut ab inferioribus Iudicibus Eccleſiaſticis appelletur ad ſummum Pontificem, & ab inferioribus Principibus, & Iudicibus ſæcularibus ad Regem, ſeu Imperatorem.*

7. Denique ambas illas poteſtates, & inter ipſarum munia diſtinctionem cunctis Nationibus innotuiſſe probat Fevretus multis autoritatibus, quarum luculentiſſima videtur „Bobadillæ Hiſpani lib. 2. Politic. cap. 18. cujus eſt iſta ſententia; „ Reipublicæ everſio ex Officiorum perturbatione naſ„citur; ſpeciatim quod poteſtates & Judices Eccleſiaſtici, „ & Sæculares alteri alterorum juriſdictionem invadunt, & „adminiſtrare, exercere, atque uſurpare ambiunt utrumque „gladium, non reddentes quod Cæſaris eſt Cæſari, & quod „ Dei eſt Deo.Ità diſputat Fevretus; ſed utrùm cum hac doctrina conſentiant, quæ in duobus illius Tractatûs voluminibus ſcripſit, judicabit Lector quilibet, ſi modò ratione utatur, & aliquam juſtitiæ legem ſequatur, nedum ſi pietatem ac religionem. Sed de illo Autore rursùs libro ultimo.

8. Diſtinctionem inter poteſtatem ſpiritualem, & temporalem jam verſarat egregiè Illuſtriſſimus Petrus de Marca lib. 2. de concord. Sacerd. & Imper. cap. 1. à num. 4. ubi facilem di-

Digitized by Google

cit utriuſque limitum diſcretionem, quam tamen in præfatione difficillimam eſſe dixerat. Eam etiam difficultatem agnovit Fevretus in ſua præfatione. Ego impoſſibilem arbitror iis, qui alterutrius terminos protendendi ſtudio ducuntur. *Quibus autem finibus regi debeant ſuprema illa poteſtates*, inquit Marca præd. num. 4. *ſatis antiqui Patres nobis praiverunt; ut difficile non ſit, tritiſſimâ viâ eorum veſtigia ſectari, niſi quis malit conſultò, & datâ operâ in errores impingere. Regium Imperium quietem publicam; Epiſcoporum ſollicitudo felicitatem æternam hominibus procurat, teſtante Apoſtolo. Reges ſæcularibus, Pontifices ſpiritualibus ordinandis ſe impendunt.* Veriſſimè autem ſubjungit; *Quamdiu neutra poteſtatum in alienos limites inſiliet mutuâ concordiâ res Chriſtiana amplificabitur.* Utinam depoſito proprii commodi affectu, agnoſcendis limitibus daretur opera, nec puderet, aut pigeret ab alienis reſilire. *Equidem*, proſequitur Marca, *hodie ſatis perſpecta eſſe reor iſthac, qua protuli axiomata, non ſolùm juris humani, atque Divini callentibus, ſed etiam cuilibet è trivio.* Illa tamen pluribus probationibus communit.

9. Prima eſt Oſii Epiſcopi Cordubenſis ad Conſtantium Imperatorem admonitio à S. Athanaſio in epiſtola *ad ſolitariam vitam agentes* relata. *Tibi Deus*, inquit Oſius, *Imperium commiſit; nobis, qua ſunt Eccleſia concredidit. Et quemadmodum qui tuum Imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi Divinæ. Ita & tu cave, ne quæ ſunt Eccleſiæ, ad te trahens magno crimini obnoxius fias. Date, ſcriptum eſt, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari; & quæ ſunt Dei, Deo. Neque igitur fas eſt nobis in terris Imperium tenere, neque tu Thymiamatum, & Sacrorum poteſtatem habes, Imperator.* Conſtantiam illam longè poſteà imitatus eſt S. Theodorus Studita Leonem Armenum ſic allocutus, ut teſtatur Theoſterictus in vita S. Nicetæ apud Surium ad diem 3. Aprilis. *Reſpondit autem, & Theodorus vehemens Eccleſiæ Magiſter, Dux Studitarum: nec tentes nunc, ô Imperator Eccleſiaſticum ſtatum diſſolvere; ait enim Apoſtolus: Quoſdam quidem poſuit Deus in Eccleſia primùm Apoſtolos, deinde Prophetas, tertiò Paſtores & Doctores ad perfectionem Sanctorum; non dixit Reges. Tibi quidem ô Imperator, civilis ſtatus, & exercitus commiſſus eſt. Hac igitur cura, Eccleſiam autem Paſtoribus & Doctoribus (ut ait Apoſtolus) derelinque.* Ita Theodorus Leoni Armeno anno 814.

10. Secundò SS. Patres, & alios Scriptores, nonnullos etiam Imperatores refert Marca, Gregorium Nazianzenum, Iſido-

Iſidorum Peluſiotem, Joannem Chryſoſtomum, Syneſium, Gelaſium, Symmacum, Gregorium II. Nicolaum I. Innocentium III. Metrophanem, Valentianum, Juſtinianum, & Ludovicum Pium. Concludit; *Poſſem in hanc ſententiam plurimos Eccleſiæ Gallicanæ Autores laudare, Hincmarum, Ivonem, Bernardum, Petrum Bleſenſem; ſed ſatiùs eſſe duxi in re nota parcere diligentiæ, quàm nimiâ ſedulitate faſtidium movere Lectori.* Addit tamen teſtimonium Lupi Ferrarienſis epiſt. 81. ſcribentis, *quod Chriſtus poteſtatem ſuam ad gubernandam Eccleſiam in Sacerdotes diviſit & Reges; ut quod ſancti docerent Pontifices, & ipſi implerent, & impleri facerent devotiſſimi Reges.*

11. Dixerat num. 5. Petrus de Marca, Gelaſii poteſtatis utriuſque terminos conſtituentis definitionem amplexos eſſe, gregem, Epiſcopos, & Proceres Eccleſiæ Gallicanæ in Concilio Pariſienſi & in libris Capitularium. Rem eandem poſteà proſecutus eſt anno 1646. in libel. Barcinone edito, & libris de Concordia, dum iterum prodierunt in lucem, præfixo.

12. Poſito igitur illo principio tanquam certiſſimo, & omnium ſententiâ comprobato; nimis diſtat ſpirituale à temporali, ſacrum à profano, quàm ut poſſint eorum limites, ſinceri, ac veritatem & juſtitiam, potiùs quàm proprium commodum, & honorem ſectantis Judicis cognitionem effugere. Si qua poſt examen ſupereſt difficultas, aut obſcuritas, ab iniquo affectu plerumque ortum habet. Nec unquam vulgatæ illæ allegationes, executionis Canonum, poſſeſſorii, abuſus Eccleſiaſticæ poteſtatis, ac ſimilia, probabilem æquis hominibus, nedum Deo infinitè ſapienti & juſto, efficient alienæ juriſdictionis uſurpationem. Sed quoniam communia, &, ut Dialectici loquuntur, abſtracta non tam ægrè conceduntur, quia non incommodant, deſcendamus ad ſingularia, percuramuſque Capita Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, ad quæ revocatæ ſunt à Puteano illarum probationes.

CAPUT II.

De Regum Franciæ meritis erga Eccleſiam, eorumq; cum ſummis Pontificibus neceſſitudine ad tria prima Capita probationum Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ.

1. ISTius Voluminis Capiti primo appoſitus eſt titulus, qui nos labore relevat examinandi, quæcumque complectitur. Cùm enim de pietate, ac meritis ſit Regum Franciæ erga Eccleſiam, ſummos Pontifices, ac ſanctam Sedem; eò tantùm videtur ſpectare, ut religio Chriſtianiſſimorum illorum Principum commendetur; quam eis laudem tantùm abeſt, ut nos invideamus; ut etiam, ſi quid conferre poſſemus, augere omninò cuperemus, quò propoſitis potentiſſimo Regi Ludovico XIV. Majorum ac Prædeceſſorum exemplis, magis ac magis accenderetur ejus erga Eccleſiam, & adversùs Eccleſiæ hoſtes zelus, ſuorumque ipſe poſterorum imitationi illuſtriora relinqueret exempla.

2. Significat autem Puteanus jam in ipſo limine, quod ſit ejus conſilium, cùm in titulo primi Capitis, Regum Franciæ dumtaxat meminerit. Ex quo intelligitur ipſum non Eccleſiæ Gallicanæ, ſed Regis, ejuſque Officialium, ac Judicum cauſam agere; quandoquidem nuſquam, aut rariſſimè Cleri, qui Eccleſiæ ſine dubio prima, & præcipua pars eſt, merita, & jura commemorat, niſi fortè ut poteſtati ſæculari ſubmittat. Nonnè debuerunt etiam in hoc primo Capite Antiquorum Epiſcoporum Galliæ erga ſanctam Sedem reverentia, & obedientia, ſtrictiſſimaque cum illâ conjunctio commendari? Nihilnè ad honorem Regni Chriſtianiſſimi pertinet vetus illius Cleri cum Romano Pontifice tum in fide, tum in moribus & diſciplina conſenſus? ſed ſi laudes Regum Francorum explicandas ſuſceperat Scriptor iſte, cur prætermiſit ipſorum fidem, & quæ à tot ſæculis in throno Gallico inviolata permanſit, quæque totius Religionis, atque adeò Eccleſiæ ipſius fundamentum eſt? Nimirùm politicè de rebus Eccleſiaſticis, non autem Eccleſiaſticè ſcribebat. Itaque Re-

Digitized by Google

Regum erga Eccleſiam, & Pontifices beneficia, temporalia præcipuè, alia verò nonniſi quæ plurimum habent ſplendoris, explicat.

3. Cæterùm Caput iſtud primum nonnulla complectitur falſa, v. g. quod refertur num. 3. ex Sigeberto à Gratiano exſcriptum diſt. 63. cap. *Adrianus. De poteſtate ſummum Pontificem eligendi & Epiſcopos inveſtiendi*, quæ ſupponitur Carolo Magno ab Adriano Papa data, quod jam multi Scriptores validiſſimè confutarunt: nonnulla modum apertiſſimè excedunt, ut num. 6. hæc elogia; *Chriſti fidelium ſupremo Principi, inclytæ ſanctitatis miraculis, in hac virtute divina, ac felicitate mirabile; præfulgente Philippo, &c.* Quæ nonniſi per adulationem Philippo Pulchro concini potuerunt. Tale eſt etiam quod in fine dicitur; *Regem non ſolùm temporalitatem, ſed etiam Divinitatem obtinere*; Alia, niſi ſanè interpreteris, falſam ingerent ſententiam, ut iſtud eodem num. 6. *Ad defenſionem, & exaltationem ipſius fidei, ipſe Dominus Rex collatam ſibi recepit à Domino poteſtatem, itemque Prælati ſunt in partem ſolicitudinis vocati.* Verùm, ut jam inſinuavimus, curandum magis eſt, ut Reges Galliæ, Majorum ſuorum pietatem imitantes, ſe laudibus dignos reddant, quàm ut quæ illis tributa ſunt encomia, ad ſeveram veritatis normam exigantur.

4. Porrò ſatiùs fuiſſet nonnulla ex iis, quæ Puteanus Regibus adſcribit prætermittere; qualia ſunt quæ ſub num. 4. de Carolo VI. & num. 6. de Philippo IV. refert. Certè enim quæ à Philippo IV. adversùs Bonifacium, aut à Carolo VI. ejuſque Patre in favorem Pontificum, aut Pſeudo-Pontificum Avenionenſium geſta ſunt, antiquam Regum Franciæ gloriam, & eorum erga ſanctam Sedem præclara merita potiùs obſcurarunt, præſtaretque illa æternâ oblivione deleri, quàm in laudis argumentum aſſumi.

5. Caput ſecundum & Caput tertium magnam probant interceſſiſſe neceſſitudinem inter ſummos Pontifices & Reges Franciæ, quæ utinam integra ſemper cuſtodita fuiſſet; utinam arctiùs, atque arctiùs indies ſtringeretur.

6. Obſervari autem poteſt in iſtis Capitibus, ſicut & alibi frequenter, Puteanum multò minùs de Eccleſiæ, quàm de Regis Dignitate curare. Non ſolùm ea præmittit, quæ in Regis honorem vergunt; ſed etiam ſi quæ Pontifici fa-

vere videntur, ea quantum poteſt, extenuat, v. g. cap. 3. ſub num. 2 hæc verba Ludovici XI. ad Pium II. *Utere deinceps in Regno noſtro poteſtate tua, ut voles, atque illam exerce.* Clauſulam vocat valdè *novam, & extraordinariam*; quaſi novum eſſet, & extraordinarium in Gallia, ut Papa *ſuâ poteſtate* uteretur, ut vellet, non prohibente Rege.

7. Debet quidem ſummus Pontifex voluntatem ſuam ad rationis ac juſtitiæ leges conformare; ſed quod ejus conformationis in rebus ſpiritualibus & Eccleſiaſticis (quales erant illæ, de quibus loquebatur Ludovicus, ut patet ex contextu ejus litterarum, quæ referuntur integræ à Philippo Labbeo tom. 14. ſub ſeſſione 4. Concilii Lateranenſis V.) Principes ſæculares ſeſe Judices conſtituant, & Sacris Canonibus, & antiquorum Regum Religioni repugnat. Sed hæc præludia tantùm ſunt. Atrociùs offendetur Eccleſiaſtica juriſdictio in ſequentibus.

CAPUT III.

De excommunicationibus contra Reges, & Regios Officiales ad cap. 4. & 5. Puteani.

1. PUteanus cap. 4. Reges Franciæ cap. autem 5. Regios Officiales, dum propria Officia exercent, excommunicationibus ſubjici non poſſe affirmat; ſed non ſatis intelligitur ejus conſilium. Hîc enim, ut alibi, diverſa teſtimonia congerit, quæ inter ſe pugnant, mutuoque ſeſe deſtruunt. Aliqua ex his actis, quæ in his capitibus exſcribit, prærogativam illam, quod Rex nequeat excommunicari, privilegium eſſe innuunt à ſancta Sede conceſſum; v. g. quæ extant cap. 4. num. 20. 21. 26. Alia prærogativam illam reſtringunt ad caſus, in quibus agitur de temporalibus Regni, ut cap. 4. num. 9. 11. 13. 16. 18. 22. 23. 24. 25. 26. Quid de hoc ultimo, ad quod pertinent cap. 4. & 7. ſentiendum ſit, colligi poteſt ex doctrina toto lib. 4. tradita.

2. Privilegia quamplurima ſcimus Franciæ Regibus, etiam circa cenſuras, à ſummis Pontificibus eſſe conceſſa, quibus ut liberè gaudeant nemo debet ægrè ferre. Quocircà ita monet

Digitized by Google

net D. Petrus de Marca lib. 3. cap. 10. num. 3. *Sanè dubitandum non eſt, quin eximia quædam jura in rebus Eccleſiaſticis noſtri Reges obtineant, quæ cæteris Principibus hodie non competunt. Quod nulli mirum videri debet, qui privilegiorum multitudinem ex officiorum magnitudine metietur. Conturbaret profectò Eccleſia Romana, nec ſuppeterent illi facultates, quibus cum Gallorum Regibus decideret; niſi liberalitatis, & perfectæ donationis titulo, immenſam beneficiorum ſuorum molem in eam contuliſſent. Si ergò liberalitate ſummi Pontifices rependere volunt, quod ex mera donantium liberalitate conſecuti ſunt, non eſt cur cæteri Principes nobis invideant benigniorem erga Reges noſtros Romanæ Sedis remiſſionem. Certent nobiſcum liberalitate, tunc integrum illis erit de privilegiis quoque nobiſcum certare.*

3. *Meruit*, inquit Clemens V. in diplomate dato Lugduni Kal. Februarii Pont. ſui an. 1. *Chariſſimi filii noſtri Philippi Regis Francorum Illuſtris, ſinceræ devotionis ad nos, & Eccleſiam Romanam integritas, & Progenitorum ſuorum præclara merita meruerunt, meruit inſuper fida Regnicolarum pietas, ac devotionis ſinceritas, ut tàm Regnum, quàm Regem favore benevolo proſequamur.* Meruerunt igitur Chriſtianiſſimi Principes, Regnumque Chriſtianiſſimum, non ſolum ut ſua illis jura ſervarentur illæſa, ſed præcipuis, ac ſingularibus beneficiis, gratiis & favoribus ab Eccleſia cumularentur, quamdiu majorum veſtigia ſectantes in Eccleſiam liberaliter refunderent, & in ejus protectionem, & exaltationem inſumerent, quod accepiſſent ab ea.

4. Sed rem Chriſtianiſſimi Regis peſſimè gerunt, qui eximia, quæ ab Eccleſia obtinuit, privilegia de jure communi eſſe, aut Regiæ Coronæ propria contendunt. Cùm enim ipſa rerum natura, & juris communis notitia, hujuſmodi prærogativas Regi ob ſuam Coronam competere non poſſe certiſſimè ſuadeant, atque aliundè nullo fulciri privilegio Autores illi, tacitè ſaltem, fateantur; injuſtè, ac violenter uſurpatas nemo non ſuſpicatur, quod avitam Regum Galliæ pietatem, ac gloriæ ſplendorem obumbrat.

5. Indultum eſt pleriſque Regibus Galliæ, ut ab aliis, quàm à Romanis Pontificibus excommunicari non poſſent: Gallici Autores generatim aſſeverant Galliæ Reges, & eorum Officiales excommunicari non poſſe, quæ propoſitio non ſolùm contra praxim antiquam, ſed etiam contra fidem manifeſtè pugnat, niſi benignâ interpretatione temperetur,

 ac

ac in eo ſenſu non intelligatur, quem præ ſe ferre videntur verba, quibus apud aliquos Autores, ut apud Carolum Fevret. lib. 1. de abuſu cap. 6. num. 9. & ſequentibus exprimitur; ut ſcilicet neque ab Epiſcopis, neque à ſummo Pontifice in Principes, aut eorum Officiales, aut Regna poſſint ferri cenſuræ.

6. *Eſſe de grege Chriſti* (verba ſunt Michaelis Maucleri Doctoris Pariſienſis in Tract. de Monarchia Divina, Eccleſiaſtica, & ſæculari Chriſtiana par. 2. lib. 3. cap. 15.) *& non ſubjici directioni, & correctioni Paſtoris à Chriſto Domino ſuper ovile ſuum conſtituti, manifeſta contradictio, ſine extraordinariâ quadam ab ipſo Domino ordinatâ in ſacris apparente Scripturis exemptione, aut miraculo aliquo, certâq; revelatione alicui factâ, cenſeri debet. Neque enim ovis aliqua ſine Paſtore concipi poteſt, niſi extra ovile vaga, & errans rapacibus lupis facta præda cito ſtrangulata devoraretur juxta illud Prophetæ Regii; Erravi ſicut ovis, quæ periit, unde dogma illud ſchiſmaticorum illorum tempore Henrici Imperatoris cum impietate mordicùs aſſerentium Regem, aut alium Principem à Romano Pontifice excommunicari non poſſe, hæreticum ab Eccleſia judicatum eſt, ſacris obſiſtens Scripturis, Eccleſiæ Decretis, ſanctorumque Patrum doctrinis oppoſitum.*

7. Si quis Mauclerum exiſtimat nimiùm Eccleſiaſticæ autoritati faviſſe, audiat Regiæ defenſorem. *Inſuper* inquit Jacobus Almain quæſt. reſumptiva de dominio naturali, civili & Eccleſiaſtico ſecundæ Concluſionis 2. parte: *Cùm illi poteſtati* (Eccleſiaſticæ) *non ex inſtitutione humana, ſed Divina cuncti fideles ſubjiciantur, & quando aliquis ſubjicitur alicui, non ex proprio conſenſu, ſed autoritate alicujus, non poteſt ab illa ſubjectione eximi, niſi autoritate ejus, qui eum ſubjecit, vel autoritate ſui ſuperioris, ſi habeat ſuperiorem: hinc eſt quod contra obedientiam debitam Eccleſiæ præſcribi non poteſt, & multi Imperatores & Reges hac poteſtate fuerunt excommunicati.*

8. Plurima ſunt in Francorum hiſtoriis, excommunicatorum, non ſolum à ſancta Sede, vel à Conciliis, ſed etiam ab Epiſcopis, Regum exempla & eorum vel reſipiſcentiæ, vel caſtigatæ à Deo etiam in hac vita contumaciæ. De Chariberto in prima Dynaſtia ſic ſcribit Gregorius Turonenſis hiſt. Franc. lib. 4. cap. 26. *Poſt hæc Manovefam Meroſledis ſororem conjugio copulavit. Pro qua cauſa à S. Germano Epiſcopo excommunicatus uterque eſt. Sed cùm eam Rex relinquere nollet, percuſſa judicio Dei obiit. Nec multò poſt & ipſe Rex poſt eam deceſſit Charibertus.*

9. In

Digitized by Google

9. In ſecunda Dynaſtia Lotharius II. Imperatoris Lotharii filius ob repulſam uxorem, & ſuperinductam pellicem à Nicolao I. excommunicationis vinculo innodatus, & ab Adriano II. data fide de recipienda uxore abſolutus fuit. Sed Româ rediens obiit Placentiæ, & milites ejus morbo conſumpti ſunt: quam mortem Regino, & Signius datæ fidei violationi adſcribunt.

10. In tertia Dynaſtia Robertus, aliàs meritò Pii nomen conſecutus, ob inceſtas nuptias ſimili cenſura perculſus fuerat, ſed ea pœna medicina ei fuit, quæ ad ſalutarem eum pœnitentiam induxit. Rem ſcitu, & admiratione digniſſimam, narrat Cardinalis Petrus Damiani lib. 2. epiſt. 15. quæ eſt ad Deſiderium Abbatem Caſſinenſem, & Cardinalem, ejuſque Monaſterii Monachos. *Robertus*, inquit, *Gallorum Rex Avus iſtius Philippi, qui in paterni juris ſceptra ſucceſſit, propinquam ſibi copulavit uxorem, ex qua ſuſcepit filium, Anſerinum per omnia collum, & caput habentem, quos etiam, virum ſcilicet, & uxorem omnes ferè Galliarum Epiſcopi communi ſimul excommunicavere ſententia, cujus Sacerdotalis edicti tantus omnem undique populum terror invaſit, ut ab ejus univerſi ſocietate recederent, nec præter duos ſibi ſervulos ad neceſſarii victus obſequium, qui tamen & ipſi omnia vaſa, in quibus Rex edebat, vel bibebat, percepto cibo abominabilia judicantes pabulum ignibus exhibebant. His tantùm Rex coarctatus anguſtiis ad ſanum conſilium rediens divortit inceſtum, initâq; legale connubium.* Vides quanta fuerit olim Regum, ac Regni religio circa Eccleſiaſticas cenſuras, & quanta obedientia à ſubditis, & ſervis etiam Regis, adverſus ipſummet Regem, Eccleſiæ præſtita; ſed vides etiam, quis fuerit illius Religionis & obedientiæ fructus.

11. Philippus item I. Roberti Nepos an. 1094. in Concilio, cui Hugo Archiepiſcopus Lugdunenſis Legatus Apoſtolicus præfuit, Anathemate obſtrictus eſt, quod dimiſſa uxore legitima aliam duxiſſet; quæ cenſura confirmata eſt an. ſequenti ab Urbano II. Papa è Gallia oriundo in Synodo Claromontana, cui interfuerunt 13. Archiepiſcopi, & 215. Epiſcopi; eo tamen vinculo abſolutus fuit an. 1104. à Legato Paſchalis II. ut docet Ivo epiſt. 166. & 169. Philippus etiam II. eandem expertus fuiſſet cenſuram, niſi repudiatâ concubinâ uxorem legitimam recepiſſet poſt interdictum Reg-

num. Nam, ut notat Henricus Spondanus ad annum 1198. num. 9. *Rex præſentiens Legatum velle procedere contra ipſum, per nuncios ſuos fecit ad Sedem Apoſtolicam appellari. Legatus, non ut appellationi deferret, ſed ut differet ad tempus, quatenus mandatum Apoſtolicum alibi commodiùs adimpleret, tandem apud Divionem facto Concilio interdicti ſententiam promulgavit, mandans univerſis Francorum Prælatis, ſub pœna ſuſpenſionis, ut & ipſi illud obſervarent, & ab aliis obſervari facerent. Illorum vero nonnulli illud firmiter obſervarunt, alii vero minimè, donec rurſum ab Innocentio juſſi omnes humiliter paruerunt.*

12. Ex quibus exemplis patet Reges Galliæ, & Regnum aliter olim de cenſuris Eccleſiaſticis, quàm modò, ſenſiſſe, eaſque magis reformidaſſe. Quamquam non defuerunt etiam poſterioribus ſæculis ſimilia religionis indicia. Nam, ut notat Henricus Spondanus ad annum 1589. num. 16. & colligitur ex epiſt. 223. Cardinalis Oſſati, quæ eſt ad Henricum IV. Regem Franciæ, Henricus III. ejus Prædeceſſor Eccleſiaſticâ ſepulturâ caruit à prædicto anno 1589. uſque ad annum 1610. jubente ſummo Pontifice ob excommunicationem, in quam incurrerat propter illatam Cardinali Guiſio necem. Undè ſi qui adulatores Regibus Chriſtianiſſimis perſuadere nitantur, illos ab omni cenſurarum fulmine tutos eſſe, quid aliud præſtant, niſi ut Principes ſuos falsâ illâ ſecuritate ab avita Religione ſubducant, & ad perpetranda quælibet crimina impunitatis ſpe alliciant: ac ſic eò digniores cenſuris efficiant, quò eos cenſuras contemnere docent. Regios Officiales cenſuris obnoxios eſſe quis dubitet? Illas etiam præterito ſæculo refugiſſe demonſtrat exemplum Senatus Aquenſis, qui miſſis ad Concilium Lateranenſe Legatis occurrit cenſuræ, ad quam infligendam ſe accingebat Leo X. ut perhibent acta ultimi Concilii Lateranenſis ſeſſ. 8.

13. Maxima certè cautela eſt adhibenda, dum de Regibus excommunicandis agitur; nec ſine graviſſima neceſſitate, ac fruſtrà tentatis aliis mediis, illuc deveniendum. Oportet tamen, ut Principes meminerint ſe, ſi filii ſint, extra diſciplinam non eſſe; *Quis enim filius quem non corripit Pater*, ut Divinitùs ratiocinatur S. Paulus ad Hebr. 12. Suis igitur in hoc, & in aliis gaudeat privilegiis Rex Chriſtianiſſimus; ſed Ec-

cleſiam

Digitized by Google

cleſiam Matrem ſemper agnoſcat, à cujus dilectione, & obedientia in rebus ad ſalutem animæ ſpectantibus nullo poteſt eximi privilegio, multò minùs Regiæ coronæ Dignitate; ac ſi quid ſupra cæteros Principes circa res Eccleſiaſticas obtinet, Eccleſiæ referat acceptum. *Quidquid præter Canonum & Decretalium mentem in Gallia circa res Eccleſiaſticas agitur, id fieri ex privilegiis Apoſtolicis, non autem mero jure Regio, ut quidam autumabant*, proteſtatus eſt in libello Barcinone edito anno 1646. Illuſtriſſimus Petrus de Marca.

14. Ut autem ad Puteanum redeamus, ejuſque probationum vim experiamur: Non Canones, ut poſtularet Libertatum Gallicanarum definitio, profert, ſed teſtimonia, quæ ipſi adverſantur, vel ſuſpecta ſunt, ut probationem hac in re nullam efficiant. v. g. num. 1. refert fragmentum vitæ Ludovici Pii Imperatoris, in quo hæc habentur; *Cùm verò rumor uſquequaque diffuſus ſereret de cæteris, quod verum erat, de Papa verò Romano, quod ideò adeſſet, ut tam Imperatorem, quàm Epiſcopos excommunicationis vinculis irretire vellet, ſi qui inobedientes eſſent ſuæ, filiorumq; Imperatoris voluntati: Parùm quid ſubripuit Epiſcopis Imperatoris præſumptio audaciæ, aſſerentibus nullo modo ſe velle ejus voluntati ſuccumbere; ſed ſi excommunicaturus adveniret, excommunicatus abiret, cùm aliter ſe habeat antiquorum Canonum autoritas.* Ubi vides reſponſum Epiſcoporum tribui *præſumptioni audaciæ*, licet tunc de Imperio ageretur.

15. Sub eodem numero primo recitat verba quædam quaſi à Gallis propoſita, cùm Rex Lotharius conjugem legitimam repudiaſſet; *Dicunt ſapientes, quia iſte Princeps nullorum legibus, vel judiciis ſubjacet, niſi ſolius Dei, qui eum in Regno, quod ſuus Pater illi dimiſit, Regem conſtituit, & ſi voluerit pro hac, vel pro alia cauſa, ibit ad Placitum, vel ad Synodum: & ſi noluerit, liberè & libenter dimittet: & ſicut à ſuis Epiſcopis, quidquid egerit, non debet excommunicari: ita ab aliis Epiſcopis non debet judicari; quoniam ſolius Dei Principatui debet ſubjici; à quo ſolo potuit in Principatu conſtitui: & quod facit, & qualis eſt in regimine, Divino fit nutu: ſicut ſcriptum eſt. Cor Regis in manu Dei eſt; quocumque voluerit vertet illud.* Mirum quod non erubuerit Puteanus hoc teſtimonio uti, locum, unde ſumptum eſt, deſignans. Audi enim quomodò relatis his verbis reſpondeat Hincmarus Remenſis opuſc. de Divortio Lotharii Regis & Tetbergæ Reginæ, undè illa extraxit Puteanus; *Hæc vox non*

eſt

Digitized by Google

eſt Catholici Chriſtiani, ſed nimium blaſphemi, & ſpiritu diabolico pleni, &c. Deindè prædictam confutat objectionem.

16. Numero ſecundo producit teſtimonium Ivonis,ut probet eum,qui à Rege in gratiam aut ad menſam receptus ſit,poſſe ad Communionem Eccleſiaſticam admitti : ſed hoc teſtimonium ad ſuam originem relatum, ad materiam non pertinet. Excerptum enim eſt ex Concilio Toletano 12. cap. 3. Editus eſt autem Canon ille adversùs eos, *qui contra Regem, Gentem, vel Patriam egerant*, Quibus ſi Rex parceret, volebant Patres ab Eccleſia quoque indulgeri. Vide notas Garſiæ Loaiſæ in illud caput.

17. Quæ numero quarto refert ex Matthæo Pariſ. Hiſtorico Romanis Pontificibus parùm æquo, licet, ſi vera ſint, oſtendant Francos non omninò probaſſe excommunicationem, ac depoſitionem Friderici Imperatoris à Gregorio IX. factam : jus tamen illud penes Eccleſiam fuiſſe, ſi Imperator hæreticus extitiſſet, oſtendunt.

18. Univerſitas ſtudii Pariſienſis, cujus concluſiones ſub num. 5. adducit, declarat quidem, non eſſe obediendum cuidam excommunicationi in Regem & Principes latæ. Sed quid mirum, nam concluſione ſecunda definit, quod ejus cenſuræ Autor *Petrus de Luna non eſt nominandus Benedictus, nec Papa nec Cardinalis, nec nomine cujuſcumque Dignitatis, nec ſibi obediendum eſt tanquam Paſtori, ſub pœnis fautorum ſchiſmatis*; ac re verâ indigniſſimè, ac peſſimè illum in Gallia habitum exhibet eodem num. 5.

19. Quod autem num. 31. ejuſdem Univerſitatis circa poteſtatem Eccleſiæ in Principes, præſertim hæreticos, Decretum producitur, alio Univerſitatis Decreto infirmatur, de quo fit mentio apud Henricum Spondanum ad an. 1590. num. 3. qui Henrico IV. Francorum Regi, cujus occaſione utrumque editum eſt, non potuit eſſe infenſus, cùm multis ei nominibus debitor exiſteret.

CA-

Digitized by Google

CAPUT IV.

De poteſtate Judicum ſæcularium circa cenſuras, ad capp. 6. & 8. Puteani.

1. NOn ſolum Regios Judices, & Officiales à cenſuris eximit Puteanus, ſed eis etiam alios eximendi facultatem tribuit pluribus in locis, præſertim cap. 6. & 8. Præterimus ſeptimum, quia, ut cap. ſuperiori notavimus, quæ illic, nec non cap. 4. & alibi de independentia Regis in temporalibus dicuntur, ad doctrinam lib. 4. expendenda ſunt, vel, ſi mavis, ad regulam Decretalis Innocentii III. relatæ à Puteano præd. cap. 7. num. 4 In ea enim ſummo Pontifici directa in temporalia juriſdictio negatur, indirecta ratione peccati aſſeritur. *Non enim intendimus judicare de feudo, cujus ad ipſum ſpectat judicium, niſi fortè juri communi per ſpeciale privilegium, vel contrariam conſuetudinem aliquid ſit detractum; ſed decernere de peccato, cujus ad nos pertinet ſine dubitatione cenſura, quam in quolibet exercere poſſumus & debemus. Non igitur injurioſum ſibi debet Regia Dignitas reputare, ſi ſuper hoc Apoſtolico judicio ſe committat.*

2. Quantùm autem ad poteſtatem Judicum ſæcularium circa cenſuras, in primis notandum eſt, quod in aliis ferè omnibus licet obſervare, non ſolùm non niti Canonibus, ſed cum Canonibus etiam pugnare, quorum obſervatio libertas Eccleſiæ dicitur ab ipſiſmet Eccleſiaſticæ libertatis impugnatoribus. Senatus-conſulta proferuntur ad conſtituendam Senatus in negotiis ſpiritualibus juriſdictionem; ſed ſummorum Pontificum Decreta & Conſtitutiones opponimus. Si autem teſtimonia Pontificum, tanquam in propria cauſa loquentium recuſantur; rejiciatur autoritas ſæcularium ſibi jus dicentium, & cùm de rebus Eccleſiaſticis agatur, ad Canones, præſertim Conciliorum Oecumenicorum, quibus ex omnium conſenſu præſidet Spiritus Sanctus, & adſunt etiam Laici pro jurium ſuorum defenſione, recurratur.

3. Vult Puteanus poſſe Judices ſæculares excommunica-

 tiones

Digitized by Google

tiones abuſivas declarare, atque Judices Eccleſiaſticos cogere ad abſolvendos ad cautelam eos, qui excommunicati fuerint. Quomodò id probat? Variis Senatuum Placitis, ac ſimilibus documentis. Contrarium oſtenditur pluribus ſummorum Pontificum Conſtitutionibus. Utris credet Catholicus? An neutris? Stet ſaltem Conciliorum ſtatutis.

4. Concilium generale Lugdunenſe ſub Gregorio X. cui Rex Franciæ per ſuos Legatos interfuit, Libertatem Eccleſiæ circa cenſurarum uſum duabus Conſtitutionibus ſcilicet 20. & 31. aſſeruit. Vigeſimæ verba ſunt iſta; *Abſolutionis Beneficium ab excommunicationis ſententia, vel quamcumque revocationem ipſius aut ſuſpenſionis, ſeu etiam interdicti per vim & metum extortam præſentis conſtitutionis autoritate omnino viribus vacuamus. Ne autem ſine vindicta violentia creſcat audacia, eos, qui abſolutionem, ſive revocationem hujuſmodi, vel metu extorſerint, excommunicationis ſententiæ decernimus ſubjacere.* Conſtitutio autem 31. ſic ſe habet: *Quicumque pro eo, quod in Reges, Principes, Barones, Ballivos, vel quoslibet Miniſtros eorum, aut quoſcumque alios, excommunicationis, ſuſpenſionis, ſeu interdicti ſententia fuerit promulgata, licentiam alicui dederint occidendi, capiendi, ſeù alias in perſonis, aut bonis ſuis, vel ſuorum, gravandi eos, qui tales ſententias protulerunt, ſive quorum ſunt occaſione prolatæ, vel eaſdem ſententias obſervantes, ſeu taliter excommunicatis communicare nolentes, niſi licentiam ipſam re integrâ revocaverint, vel ſi ad bonorum captionem occaſione ipſius licentiæ ſit proceſſum, niſi bona ipſa ſint infra octo dierum ſpatium reſtituta, aut ſatisfactio pro ipſis impenſa, in excommunicationis ſententiam incidant ipſo facto.*

5. Manifeſtiùs repugnat Concilio Tridentino doctrina Puteani cap. 6. 8. & 9. adſcribentis Judicibus ſæcularibus jus præcipiendi ſuperioribus Eccleſiaſticis, ut à cenſuris abſolvant. Hæc ſunt Concilii verba ſeſſ. 25. de reform. cap. 3. *Nefas autem ſit ſæculari cuilibet Magiſtratui prohibere Eccleſiaſtico Judici, ne quem excommunicet, aut mandare, ut latam excommunicationem revocet, ſub prætextu, quod contenta in præſenti Decreto non ſint obſervata; cùm non ad ſæculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat.* Quæ ultima verba notanda ſunt, ne quis exiſtimet praxim Gallicanorum Magiſtratuum poſſe jus facere adverſus hanc Eccleſiæ juriſdictionem. Reſpuetur fortaſſis à Gallis hujus Concilii autoritas: ſed utrum in materia ſpirituali Concilio Oecumenico adhibenda ſit fides, potiùs quàm Curiis ſæcularibus, quarum pla-

Digitized by Google

placita proferuntur, neſcio quomodò poſſit à Catholicis in dubium revocari.

6. Quid quod ab ipſis etiam Regibus Chriſtianiſſimis illa Parlamentorum praxis fuit prohibita. Id conſtat ex edicti Melodunenſis anni 1580. art. 23. à Puteano citato cap. 8. num. 8. ſub finem, & relato tom. 5. parte 8. tit. 2. actorum Cleri Gallicani. „Prohibemus, inquit, Henricus III. Sigillorum Cancellariarum noſtrarum Cuſtodibus, ne reſcripta „Appellatoria, (Gallicè Lettres de Relief) expediantur quibus jubeatur, ut in carcere detenti Judicum Eccleſiaſticorum autoritate, illinc educantur, aut ut beneficium abſolutionis illis conferatur, qui à prædictis Judicibus fuerint excommunicati. Edicti etiam Melodunenſis an. 1571. art. 18. ſic decretum fuerat; *Atque ut omnis amoveatur difficultas ab art. 16. Conſtitutionum noſtrarum Aurelianenſium anni 1560. ſtatuimus, ut Prælati, Paſtores, & Curati poſſint monitionibus & cenſuris Eccleſiaſticis uti in iis caſibus, in quibus licet per ſancta Decreta, & Concilia.* Refertur etiam hoc Edictum loco citato actorum Cleri Gallicani, & articulus iſte ſeorſim tom. 2. parte 1. cap. 19. ubi notatur, eum fuiſſe verificatum, ut illic dicitur eâ conditione, ut Clerici pro debitis pecuniariis non excommunicarentur, atque Senatus-conſultum huic edicto conſonum fuiſſe prolatum 22. Januar. 1573.

7. Carolus Fevret. lib. 7. de abuſu cap. 2. luculentiùs affirmat poteſtatem abſolvendi ab excommunicatione ad cautelam ad Curias ſæculares pertinere, quod hæreſis manifeſta eſt; niſi fortè ab ea nota excuſetur, quia initio illius numeri, finem excommunicationis ad cautelam eum aſſignat, *ut litigantes legitimam perſonam haberent ſtandi in judicio, ut teſtabiles, vel teſtes eſſe poſſent; denique ut lis cum eis legitimo Marte decurrere poſſet.* Verùm poſteà effectum ſpiritualem ejuſmodi abſolutioni tribuit, cum ait; „Duluc in ſuis Placitis, ſeu Arreſtis lib. 2. tit. 2. „Arreſto 9. meminit clauſulæ ſupra poſitæ in reſcriptis Appellatoriis inſeri ſolitæ; & ait Curiam jure meritò concedere illas abſolutiones ad cautelam, cùm pium ac religioſum eſſet, ut Chriſtianus Sathanicæ tyrannidi addictus, „modis omnibus in libertatem aſſereretur. Dixerat autem antea hujuſmodi abſolutiones regulariter quidem ab Eccle-

ſiaſticis Judicibus impertiendas eſſe; quia tamen illi difficiliores, ac moroſiores ſe præbebant, recurſum eſſe ad Magiſtratus Civiles, præſertim ad Curias ſupremas, utpotè ex Eccleſiaſticis, & ex Laicis Judicibus conſtantes, quaſi non eſſet minimus in Parlamentis Senatorum Eccleſiaſticorum numerus, & non haberentur hujuſmodi Curiæ ſimpliciter ſæculares, nullatenus autem Eccleſiaſticæ.

8. Hæreticum igitur eſſet Curiis ſæcularibus, quod videtur Puteanus intendere cap. 6. præſertim in tit. num. 11. & in num. 19. poteſtatem tribuere illos, qui verè ſunt excommunicati, ab hujuſmodi vinculis liberandi, & ſententias de rebus ſpiritualibus à Judicibus Eccleſiaſticis prolatas evertendi, atque, ut vulgò dicitur, caſſandi, & annullandi. Si autem Senatus-conſulta ita interpretari pietas ſuadeat, non ut excommunicatos abſolvant, ſed verè excommunicatos non eſſe declarent; præterquam quod extra proprios limites ſemper excurrunt (Theologorum enim eſt, non juris civilis conſultorum de cenſuræ validitate, aut invaliditate decernere, vel etiam Epiſcoporum, aliorumve Judicum Eccleſiaſticorum, ſi judicialis ſententia proferenda ſit) quid juvat Judicis ſæcularis declaratio, ut à Cenſuræ vinculo ſolvatur, qui re vera illo innodatus coram Deo exiſtit?

9. Licet autem benigniùs Puteani, & Fevreti mentem interpretemur, & ſupponamus eos non aliter jus circa abſolutiones ad cautelam vindicaſſe Curiis ſæcularibus, quàm ut poſſent imperare Judicibus Eccleſiaſticis, eoſque cogere ad abſolvendos excommunicatos (quod tamen ipſis non licere jam oſtendimus) quomodò ferendus erit idem Fevretus in eo, quod illis Curiis permittit, quem voluerint Judicem Eccleſiaſticum, quamvis perſonæ abſolvendæ non ſit ſuperior, committere? Si enim Curia ipſa neminem poteſt abſolvere, cùm non Magiſtratibus politicis, ſed Apoſtolis, eorumque Succeſſoribus dictum ſit Matt. 18. *Amen dico vobis, quacumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlo, & quacumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cœlo.* Quomodò abſolvendi poteſtatem, quam non habet, conferre poterit, præſertim cùm majus aliquid ſit poteſtatem aliquam alteri communicare, quàm per ſe illam exercere.

C A-

CAPUT V.

De citationibus Romam, de executione Litterarum Apoſtolicarum in Gallia, & de Conciliis illic celebrandis, ad capp. 9. 10. & 11. Puteani.

1. CIrca Caput nonum diſtinguendum eſt jus commune à privilegiis, aut concordatis particularibus, itemque cauſæ ſpirituales & Eccleſiaſticæ à temporalibus, & ſæcularibus. Equidem in concordatis inter Leonem X. Papam, & Franciſcum I. Regem Francorum tit. *de Cauſis*, & tit. *de frivolis appellationibus*, præſcribitur modus procedendi in controverſiis, ſive in prima inſtantia, ſive in cauſa appellationis, à quo non eſt recedendum, cùm ità inter ſanctam Sedem & Franciæ Regnum convenerit; ac prætereà quæ ibi conſtituta ſunt, maximâ æquitate nitantur. In cauſis etiam merè temporalibus, & ſæcularibus nullo privilegio, nulloque concordato eſt opus, ut Galli Romam non evocentur. Cæterùm, & contra Concordata ipſa, & contra Romani Pontificis Primatum, & ſupremam juriſdictionem pugnaret, qui univerſim aſſereret, in nullo caſu debere Gallos in Romana Curia litigare, neque per ſe, neque per Procuratores, ut libro ſexto demonſtravimus.

2. Pontificiæ juriſdictionis uſum & exercitium Puteanus cap. 10. Regi Galliæ, ejuſque Officialibus ſubjicit. Vult enim compilator iſte Bullas, ſeu Litteras Apoſtolicas in Gallia executioni demandari non poſſe, abſque aſſenſu, ſeu, ut ipſe loquitur, *abſque pareatis* à Rege, vel ab ejus Officialibus conceſſo. Iſtænè ſunt Eccleſiæ Gallicanæ libertates, ut indiſcriminatim quæcumque à ſancta Sede proficiſcuntur ab arbitrio poteſtatum ſæcularium pendeant? Itanè antiqui Galli, quorum Religio tantoperè laudatur, erga ſanctam Sedem ſe habebant.

3. Sed qui ſunt illi Canones, quibus conſtat hoc libertatis caput? An Arreſta, & Litteræ Regiæ Canones nuncupantur; non enim alias invenit ſui lemmatis probationes Puteanus;

nus; & quas affert, ſunt omnes ſchiſmate, à quo ſunt cuncta in Gallia confuſa, poſteriores. Dum Rex aliquid contra ſuum Statum à Bullis Pontificiis metuere, ideoque ab illis ſibi velle cavere aſſerit, probabilis videtur excuſatio. At verò quin juſta mandata ſummi Pontificis, in rebus ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis executioni mandentur, per vim quidem, & injuriam impediri à poteſtatibus ſæcularibus poteſt; nullus tamen obſtare valet quò minùs quodcumque ſucceſſor Petri ligaverit ſuper terram, ſit ligatum & in Cœlis, niſi fortè ut loquitur S. Paulus primæ Corint. decimo verſ. 23. *Dominum quis æmuletur ac fortior illo ſit*. Plura lib. 2. de hoc puncto dicta ſunt.

4. Capite undecimo probat Synodos indictas, eiſque puncta tractanda propoſita fuiſſe à Regibus Franciæ, ab iiſque poſtulatam ſtatutorum confirmationem, & ad executionem auxilium. In hoc quidem capite referuntur aliquorum, non quidem generalium, ſed particularium Conciliorum fragmenta: ſed non minùs violatur vera libertas Eccleſiæ ex conſilio Autoris, ſi ex eo quod olim factum eſt, probare intendit, non ſolùm jus eſſe Principibus Synodos convocandi, illis deliberanda proponendi, illarum Canones roborandi, & executionem curandi, ſed etiam ſine ipſorum autoritate Prælatos non poſſe legitimè convenire, negotia, niſi quæ ipſi juſſerint, definire, & fideles ad Decretorum ſuorum executionem obligare. Horret omnis veri Chriſtiani animus ad doctrinam, quæ fidei, ac diſciplinæ negat poſſe conſuli, niſi ex præſcripto Principum ſæcularium.

5. Triplex probationum genus eſt in hoc cap. 11. Primæ deſumptæ ſunt ex Conciliis ſub prima Regum Dynaſtia celebratis. Secundæ à Conciliis habitis ſub ſecunda Dynaſtia. Reliquæ ex poſterioribus Conciliis, & ex Curiarum ſæcularium monumentis. Primæ quidem oſtendunt Reges Franciæ conſenſum convocationi Synodorum præbuiſſe. Qui quidem conſenſus interdum honoris causâ vocatur juſſio, ut in Aurelianenſi primo, vel præceptio, ut in Aurelianenſi ſecundo; interdum tantùm conſenſus, ut in Arvernenſi anno 535. aliquando invitatio, ut in Pariſienſi ſecundo: alias aliis nominibus deſignatur, ut animadvertere licet in exemplis à Puteano adductis.

6. Sed

6. Sed Synodus Turonenſis ſecunda anni 567. quam citat num. 5. non relatis ejus verbis, docet Can. 21. omnibus illis nominibus ſolum conſenſum eſſe intelligendum. Etenim quamvis Epiſcopi Concilii Aurelianenſis primi dicant *Clodoveum glorioſiſſimum Regem omnes Sacerdotes ad Concilium venire* IVSSISSE. Concilium Turonenſe idem ita exprimit; *In Synodo Aurelianenſi, quam invictiſſimus Rex Clodoveus fieri* SVPPLICAVIT. Ubi juſſione ſupplicationem interpretatur: utrumque autem idem ſignificat, ſcilicet conſenſum, quo nomine, omnium maximè proprio, utitur Concilium Arvernenſe, ut diximus.

7. Ampliorem in Conciliis autoritatem exercuerunt Principes ſecundæ Dynaſtiæ. Verùm id ſine ſummorum Pontificum aſſenſu, imò & rogatu factum non fuiſſe oſtendemus, ubi de Capitularibus Regum Francorum differemus lib. 11.

8. Quæ tertio loco afferuntur ex Curiarum ſæcularium documentis, ſicut & alia quamplurima, quæ in hoc volumine ſparſa ſunt, arguunt tantùm Eccleſiaſticam autoritatem maximum in Gallia detrimentum poſterioribus ſæculis paſſam fuiſſe, ac Laicos Epiſcoporum, & Synodorum poteſtatem ferè omnem ad ſe pedetentim traxiſſe; Epiſcopos autem, ſi quid præter antiquam Eccleſiæ libertatem, & Canonicam diſciplinam admiſerunt, vel invitos ceſſiſſe, vel non debere in exemplum proponi, utpotè qui à majoribus fuerint degeneres.

9. Quæ ad Concilia præſertim Gallicana ſpectant, fuſiùs diſputabuntur inferiùs lib. 11. occaſione Domini de Marca.

CAPUT VI.

De autoritate Concilii generalis, de Appellationibus à Papa ad futurum Concilium, nec non de receptione, ac publicatione Conciliorum generalium in Gallia ad capp. 12. 13. 14. Puteani.

1. EX comparatione ſummi Pontificis cum Conciliis generalibus, de qua in lib. 5. diſputatum eſt, colligi poteſt, quid judicandum ſit de iis, quæ cap. 12. & 13. probanda

ſuſ-

Digitized by Google

ſuſcipit Puteanus. Sufficit hic circa ejus probationes animadvertere poſſe omnes in eum retorqueri, ac juxta ejus methodum illa ipſa exempla in favorem ſummorum Pontificum converti. Sunt enim exempla Epiſcoporum, aut Principum ſummis Pontificibus repugnantium, quibus opponitur autoritas ſummorum Pontificum in illis ipſis caſibus Epiſcopis, aut Principibus præcipientium. An non æquius eſt præſumere in hujuſmodi diſceptationibus ſupremos Eccleſiæ Paſtores rectè egiſſe, quàm inferiores jure reſtitiſſe, niſi aliundè contrarium evidenter demonſtretur.

2. Sunt aliqua ex iis exemplis magis ſuſpecta, ita quod num. 2. ex Glabro Rodulpho refertur, falſum eſſe inferiùs videbimus, & ex parte colligemus ex ipſo Domino de Marca, qui eâ etiam autoritate utitur.

3. Capite 13. Appellationum à ſummo Pontifice ad Concilium profert exempla, quorum omnium vetuſtiſſimum, ſaltem pro Gallia, eſt Philippi Pulchri, quem nemo eorum, qui ſanctam Sedem & Papam, ut par eſt, colunt, imitatione dignum judicabit, cùm nullus ex Francorum Regibus tam injuriosè ſummum Pontificem habuerit. Ejuſmodi res, ut obliterarentur tanquam ſibi totique Galliæ probroſæ, maximopere conatus eſt ipſemet Philippus. Itaque qui eas in memoriam hominum revocant, quaſi eſſent laude dignæ, Regis illius honori apud veros Chriſtianos plurimùm detrahunt, ac erga ſanctam Sedem, & Chriſti Vicarium, ſe non rectè affectos produnt. Quis enim ignorat, Regem illum, licet ei Benedictus XI. cenſurarum omnium abſolutionem ultrò conceſſiſſet, Clementem V. ad Pontificiam Dignitatem variis artibus evehendum curaſſe, ut pleniorem conſequeretur remiſſionem. Hanc enim primam ab eo conditionem exegit. Bulæus hiſtor. Univerſ. Pariſ. tom. 4. ad an. 1305. rem ita narrat; *Rex* (Philippus IV.) *aliàs ſibi infenſum Bertrandum ad oppidum Angelinam in Sanctonibus evocat, monet quæ agerentur, pactóq; inito eum Sacramento adegiſſe dicitur, ut quinque capita ſibi, ſi Pontifex foret, concederet. Primum amplam veniam capti Bonifacii, læſæq; Majeſtatis Pontificiæ.* Ac re ipsâ multa in actis Pontificiis ad illud diſſidium pertinentia juſſu Clementis V. deleta ſunt.

4. Sed nec illud prætermittendum eſt, quod Philippus, ei-

que

que adhærentes à Bonifacio VIII. appellantes, ſupponebant eum non eſſe legitimum Pontificem, conſcii ſcilicet appellationem ſuam alioquin omni colore fore carituram. Quod ex eo etiam colligitur, quod ad futurum legitimum Pontificem, perinde atque ad Concilium appellabant, ut habetur in inſtrumentis à Puteano exſcriptis. In primo, de Pontificis Accuſatoribus iſta leguntur. *Moti, ut dicebant fervore fidei, ſinceræ devotionis affectu, & zelo charitatis inducti, ſacroſanctæ Romanæ, ac univerſali Eccleſiæ Matri ſuæ, quam ſub dicti Domini Bonifacii præſidentia periculosè deprimi, ac deformationem enormem, & jacturam pati dicebant, compatientes ab intimis, ac Chriſtianæ fidei, in qua ſalus animarum conſiſtit, & quæ ſuis temporibus, proh dolor, miſerabiliter contabeſcit, & deperit, ut dicebant, periculo condolentes, ad ipſius Eccleſiæ & totius Chriſtianitatis ſalubre regimen, & bonum ſtatum ac reparationem, & exaltationem Catholicæ fidei votis, ut dicebant, ferventibus intendentes* (neceſſaria erat verborum illorum, *ut dicebant*, frequens repetitio: eſt enim difficile creditu Accuſatores Bonifacii, zelo, quem præ ſe ferebant, verè motos fuiſſe) *maximè, cùm eidem Eccleſiæ, fidei fundamento, & animarum ſaluti ſummè expediat, ut Dominici gregis ovili, non* NISI VERUS, ET LEGITIMUS, AC VERE' ET LEGITIME' PASTOR PRÆSIT.

5. Ipſi autem deliberantes ſic concludunt; *Pro nobis, Eccleſiis, Parochis, & ſubditis noſtris, ac pro nobis adhærentibus, ſeu adhærere volentibus in hac parte, ad prædictum Concilium congregandum, &* AD FUTURUM VERUM, ET LEGITIMUM SUMMUM PONTIFICEM, *& ad illum, vel illos, ad quem vel quos, de jure fuerit appellandum, provocamus, & appellamus, &c.* Idem obſervare licet in aliis inſtrumentis, ut in appellatione ipſiuſmet Philippi, quæ refertur num. 5. ejuſdem capitis, in appellatione diverſarum Civitatum linguæ Occitanæ, quæ habentur ibidem articulo 7.

6. Poſt tempus ſchiſmatis, cujus ſæpè facta eſt mentio (ut videas quâ occaſione, nempe diſſidiorum, vel ſchiſmatis natum ſit genus illud appellationum) appellarunt etiam alii Reges; ſed eorum conſilium intelligitur ex titulo præfixo litteris Ludovici XI. datis 20. Novembris 1478. & exſcriptis in eodem capite 13. num. 12. nimirum facultatem dari Legatis Regiis appellandi ad Concilium futurum, ſi Papa negaret, quod ex parte Regis rogaretur, aut vellet contra

ipſum, ejuſve ſubditos procedere. Hujus Principis technam detegit Henricus Spondanus ad an. 1478. num. 8. his verbis; *Quod videlicet*, (ut putatur) NON TAM HÆC SERIO AGERET, QUAM UT SCRUPULUM PONTIFICI MOVERET *in gratiam Florentinorum*, HUIUSMODI SIMULATIONUM INSIGNIS ARTIFEX, &c.

7. Non ità conſtans eſt inter Gallos doctrina ſanctæ Sedis privilegiis adverſa, quin unius articuli obliviſcantur, etiam dum alium ſtatuere nituntur. Ludovicus XI. in prædictis Litteris appellationem ad Concilium ſummo Pontifici minatur, ut propoſitum ſibi finem conſequatur; ſed ei facultatem tribuit, Principes Turcæ bellum inferre recuſantes, abjiciendi, & puniendi. Sed quomodo poterit Papa renitentes plectere, ſi ipſis liceat à Pontifice ad Concilium generale appellare, ad quod tamen provocat Ludovicus, ſi non plectat? utram appellationem admittet? An Ludovici, an renuentium Turcæ bellum indicere? utramque non pōterit, quia contrariæ erunt. En verba Ludovici; *Ut pacem cum Illuſtriſſima Liga velit* (Papa) *componere, illam tueri, & defendere à dicto illo perfido Turco, & aliis infidelibus, & nullos Confœderatos, ſeu cum ipſo perfido Turco, & immaniſſimo intelligentiam, aut abſtinentiam Guerræ habentes ſuſtinere, aut illis favorem exhibere:* QUIN IMO TALES TANQUAM REOS CRIMINIS LÆSÆ MAIESTATIS DIVINÆ, ABJICERE, AUT PUNIRE: *& caſu, quo ipſe ſummus Pontifex præmiſſa facere denegaverit, ſeu plus debito diſtulerit, vel aliqua in contrarium præmiſſorum, aut aliquid contra nos, Regnum, & Regniculas noſtros fecerit, ſeu in futurum attentare præſumpſerit, ad intimandum, & appellationem ab ipſo interjectam in Congregatione prædicta Aurelianis, & de novo ſi opus fuerit, appellandum ab ipſo ſummo Pontifice malè conſulto ad eundem ſummum Pontificem benè conſultum, ſeu præfatum proximum futurum Concilium univerſalis Eccleſiæ, &c.*

8. Adhæſit Univerſitas Pariſienſis appellationi Philippi IV. & ipſa etiam aliquando ex eo tempore, quo cœperunt plures ejus Doctores Concilium ſummo Pontifici præponere, pro ſuis juribus appellavit. Sed notanda eſt formula, ejus præſertim inſtrumenti, quod refertur à Puteano num. 5. *A ſanctiſſimo noſtro Papa Innocentio VIII. minùs debitè conſulto*, AD SE IPSUM MELIUS CONSULENDUM, ET AD SANCTAM SEDEM APOSTOLICAM ETIAM MELIUS CONSULENDAM, *nec non ad ſacroſanctam Syno-*

Synodum univerſalem celebrandam, illumque, vel illos, ad quem, ſeu ad quos de jure provocare, & appellare nobis licet, in his ſcriptis, tam pro nobis, quàm pro noſtris adhærentibus, & adheſuris, quàm etiam pro Vicariis dictorum Magiſtrorum, Doctorum, & Scholarium, eorumq; in beneficiis Divinis deſervientium provocamus, & appellamus. Illa ad diverſos Judices appellatio innuere videtur dubitare, appellantes, an ad alium, quàm *ad Papam meliùs conſulendum, & ad ſanctam Sedem Apoſtolicam etiam meliùs conſulendam de jure provocare, & appellare ipſis liceat.*

9. Citat quidem in fine dicti capitis 13. appellationes aliorum extra Galliam Principum, ſed nihilò laudabiliores. Prima, & antiquior quàm Philippi Regis, eſt Friderici II. Imperatoris, ſeu ejus Legati, quem cæteri Principes imitati videntur. Verùm Friderici Legatus non à Papa ad Concilium, ſed à Concilio generali, ſcilicet Lugdunenſi primo ad aliud generalius provocavit, ſub eo prætextu, (qui à quovis facilè poterit obtendi, ut omnia Eccleſiaſtica judicia eludat) quod illud non eſſet ſatis generale.

10. Libera erit omninò Gallia, ſed à juſtitia, ſi poſteriores quidam ejus libertatis vindices audiantur. Nam ſi Pontificis Decreta non arrideant, vel omninò contemnentur, utpotè offendentia *regulas, mores, & inſtituta à Regno, & Eccleſia Gallicana recepta*, vel ab eis ad futurum Concilium provocabitur: Concilii autem Decreta non recipientur, atque adeò non obligabunt juxta illorum Scriptorum doctrinam. *Non hæc quidem protuli*, inquit Joannes Gerbaſius diſſert. de Cauſis majoribus art. 12. num. 6. *ut ab hac Tridentini Concilii ſingulari lege eximantur Galli, cùm ne ulla quidem alia, acceptationis defectu, eos liget.* Ægrè ferrent hæc verba aures verè Catholicæ à Procuratore Regio prolata; ſed quis à Theologo poſſit hæc audire? Quid igitur, acceptatio à Clero facta nullam inducit obligationem? Itanè mutata eſt poſtremis his temporibus autoritas Conciliorum Oecumenicorum? Clerus Gallicanus anno 1625. Pariſiis congregatus profeſſus eſt, ſe teneri ad obſervationem Concilii Tridentini, Gerbaſius è contra nullâ ejus lege Gallos ligari affirmat.

11. Falſum eſt, ut in 2. lib. demonſtravimus, acceptationem eſſe neceſſariam, ut lex juſta obliget: & falſum eſt nullam Concilii Tridentini legem fuiſſe acceptatam in Gallia.

Digitized by Google

Utramque falſitatem evertit Decretum Cleri Gallicani prædicto anno 1625. editum tom. 1. Actorum Cleri, & à Puteano cap. 14. num. 3. relatum. Ejus Decreti verba Latinè reddita, ſunt iſta; „Cardinales, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Prælati, & „alii Eccleſiaſtici Viri, repræſentantes Clerum univerſum „Franciæ, congregati annuente Rege, Pariſiis in Conventu „Auguſtinianorum, poſt maturam circa publicationem Con„cilii Tridentini deliberationem unanimiter agnoverunt, & „declararunt, agnoſcunt, & declarant, ſe obligari pro ſuo „officio, & conſcientiâ ad recipiendum, ſicut re ipsâ rece„perunt, & recipiunt præfatum Concilium, & ſpondent ſe „illud obſervaturos, quantum poſſunt per functionem ſuam „& autoritatem ſpiritualem & Paſtoralem; Quæ deliberatio ſingulorum ſubſcriptionibus, ac juramento ad ſancta Evangelia, confirmata fuit. Recepit igitur tunc temporis Clerus Gallicanus Concilium Tridentinum, & profeſſus eſt, ſe teneri non ſolùm ad obſervandum Concilium, poſtquam illud acceptaſſet, ſed etiam ad illud acceptandum. Auguſtiſſimus erat cœtus; ſiquidem aderant tres Cardinales, quinquaginta Epiſcopi, triginta verò ſecundi ordinis. Non fuit præceps deliberatio, cùm anteà ſæpiſſimè, vehementiſſimèque inſtitiſſent Prælati apud Reges, ut reciperetur Concilium, quod teſtantur acta Cleri quamplurima, citata à Puteano, ubi ſuprà; acceptatum præterea fuit in variis Conciliis Provincialibus.

12. At non fuit acceptatum à Rege; ne id quidem verum uſquequaque eſt, quandoquidem multa ejus decreta in ordinationes Regias tranſlata ſunt, ſed quare non fuit abſolutè receptum. Cauſas in primo libro notavimus. Hoc tantùm monemus eos, qui vim legum Eccleſiaſticarum à Principum arbitrio pendere volunt, ut conſiderent quantum periculi ſubitura ſit Religio, ſi Principes mali extiterint.

13. Oblitus eſt Puteanus in hoc capite proteſtationis à ſe factæ in præfatione ad Lectorem. Ibi enim ait; „ſummoperè „cautum eſt, ne quid ex actis deduceretur, aut quæ indè ſe„quantur, declararentur. *Faciet quiſque, ut ſibi videbitur.* In hoc „autem cap. 14. num. 2. relatâ declaratione Caroli VII. Fran„corum Regis, addit; Ex hoc inſtrumento infertur, Decreta „Conciliorum generalium, quæ ad politiam ſpectant, effectum „in

,, in Francia non ſortiri, niſi Regum noſtrorum edicta accedant. De facto dumtaxat eum loqui crederem, niſi titulo capitis ad Conciliorum generalium receptionem & publicationem in Francia, non ſolùm permiſſionem, ſed etiam autoritatem Regis concurrere ſtatuiſſet.

14. Cæterùm in pluribus famoſæ Pragmaticæ Sanctionis locis indicatur non ità liberum eſſe Galliæ, decreta Conciliorum generalium reſpuere, vel immutare, v. g. in litteris, quæ decreta præcedunt, habetur hæc declaratio. *Sacra Baſileenſis Synodi decreta, ordinationes, & ſtatuta, aliqua ſimpliciter, ut jacent, alia verò cum certis modificationibus, & formis non hæſitatione poteſtatis, & autoritatis condentis, & promulgantis, ipſius ſcilicet Sacræ Baſileenſis Synodi, ſed quatenus commoditatibus, temporibus, & moribus Regionum, & perſonarum ſæpè ſatorum noſtrorum Regni ac Delphinatus congruere, convenireq́ conſpexerunt, prout inferiùs pleniùs annotatur, & inſeritur, illicò & indilatè recipienda conſenſerunt, & acceptanda deliberaverunt.* Circa varia etiam Decreta Congregatio Gallicana, dum illa temperanda cenſet, ad Concilium recurrendum monet, ac generatim in concluſione ait; *Illa Decreta, circa quæ fuerunt facta prænotata modificationes, acceptentur: prout etiam acceptantur.* SVB SPE SCILICET, QVOD IPSÆ MODIFICATIONES PER SACRVM CONCILIVM ADMITTENTVR; PRO QVO REGII ORATORES INSTABVNT VICE REGIA, ET ECCLESIÆ REGNI, ET DELPHINATVS.

CAPUT VII.

Percurruntur octo capita Puteani, ſcilicet à 15. ad 22.

1. QUoniam quæ ad Prælaturarum diſpoſitionem pertinent, per concordata inter Leonem X. Papam, & Franciſcum I. Regem Francorum, ſunt conſtituta, ſupervacaneum eſſet, & Lectoribus prolixitate ingratum, ſingulorum, quæ Puteanus cap. 15. affert de anteriori Franciæ praxi, examen.

2. Materia Regaliæ, de qua agitur à Puteano cap. 16. tam diligenter, tamq́ue eruditè verſata fuit, ſcriptis, tùm Latinè, tùm Gallicè tractatibus, ut nihil illi lucis accedere

poſſe videatur. Eâdem etiam occaſione video actum eſſe de juramento fidelitatis, ab Epiſcopis Regi præſtando, de quo Puteanus cap. 17. nihilque hodiè difficultatis eſſe ſcio circa hujuſmodi juramentorum praxim, niſi circa ejus inſinuationem, ſeu regiſtrationem, quam volunt ad finem Regaliæ imponendum, neceſſariam; quâ de re optimè etiam diſſeruerunt, qui de Regalia nuper ſcripſere.

3. Niſi circa neceſſaria tantùm immorari mens eſſet, multa notari poſſent circa ea, quibus prædicta Puteani capita conſtant; prætermittendum tamen non eſt Reges Franciæ viciſſim Epiſcopis juramentum præſtare ſolitos. Extant antiqua exempla inter Capitularia Regum Francorum à Stephano Baluzio collecta, & viget adhuc uſus, ut Rex dum inauguratur, juret, ſe privilegium canonicum ſervaturum, quod cùm ad veras Eccleſiæ Libertates pertineat, taceri non debuit, quaſi hoc Regiam Majeſtatem dedeceret, unde illi maximus decor accedit.

4. Tot ſunt Eccleſiæ Canones, de Epiſcoporum, & Parochorum reſidentia, quam melioris notæ Doctores de jure Divino eſſe affirmant, ut laudandus ſit Regum Chriſtianiſſimorum zelus in præſtanda exequendis illis Legibus Eccleſiaſticis autoritate; plurimumque commendandus eſſet Rex Chriſtianiſſimus, ſi Prælatos, quos in Curia magis quàm in propria Diœceſi commorari delectat, quorumque aliqui nullum fortè aliud negotium apud ſuam Majeſtatem magis ſolicitè, quamvis minùs apertè, proſequuntur, quàm ut nova, vel pinguiora beneficia conſequantur, ad commiſſum ovile remeare præciperet, exemplo ſuorum Prædeceſſorum, & Juſtiniani Novella 6. cap. 2. & aliorum: ſic enim exequeretur Canones, Epiſcopis ad comitatum ſine neceſſitate ac matura deliberatione accedere prohibentes. Pudendum ècontra eſt, quod Paſtores Gallicani tot actis ad reſidentiam cogentibus, quot referuntur à Puteano cap. 18. præbuerint occaſionem, dimiſſis frequenter ovibus ſibi à Chriſto concreditis; quæ culpa in plures Auguſti illius Cleri Rectores non cadit, quandoquidem omni ævo multi ovili ſuo aſſiduè, ſeduloque invigilarunt, & omnes probi Paſtoris partes expleverunt.

5. Re-

Digitized by Google

5. Regem autem tanquam ſanctorum Canonum executorem Prælatos ad reſidentiam compuliſſe par eſt credere, cùm in pleriſque actis expreſſa fiat Canonum mentio. Res eſt aliunde tam juſta, tamque neceſſaria, ut Principum illam procurantium zelum excitare Eccleſia cenſeatur.

6. Prælatos licentiâ Regis vel præcepto indigere, ut à Regno proficiſcantur capitis 19. titulus eſt, imò etiamſi à ſummo Pontifice ad Concilium generale evocarentur, ut indicatur num. 8. Prima Lemmatis probatio hunc habet titulum; *Ex Concilio Agathenſi ſub Clodoveo Rege anno 506. can. 35.* Fruſtra fit mentio Clodovei à Puteano, cùm ne unus quidem Epiſcopus Regni Francorum huic Concilio interfuerit, ut patet ex ſubſcriptionibus, & notavit D. de Marca lib. 6. cap. 18. §. 1. Sed concedamus ejus, utpote in loco modò Regi Franciæ ſubdito, celebrati decreta vim legis obtinere; quid ſtatuitur canone illo 35. ut Epiſcopi Metropolitano *ad ordinationem ſummi Pontificis aut ad Synodum* invitanti pareant, *exceptâ gravi infirmitate corporis, aut præceptione regia.* Sed hoc non probat intentum; non enim agitur de exeundo à Regno, ſiquidem omnium Epiſcoporum Agathæ congregatorum Metropolitani erant intra idem Regnum Toloſanum Viſigotthorum; niſi fortè, quod veriſimile nequaquam eſt, *ordinatio ſummi Pontificis*, non de quolibet Epiſcopo, ſed de Romano tantùm intelligatur. Verùm ne tunc quidem aliud probaret Canon, quàm excuſandum Epiſcopum Romam non euntem, non ſolùm ſi graviter ægrotaret, ſed etiam ſi ex præcepto Regis alteri negotio incumberet: alioquin enim diceretur, *excepta prohibitione, non, excepta præceptione Regia.*

7. Secunda probatio eſt exemplum Salonii, & Sagittarii à Rege Gunthramno licentiam accedendi Romam poſtulantium, & impetrantium, ut refert Gregorius Turonenſis hiſt. Franc. lib. 5. cap. 21. Sed hoc exemplum parum efficax eſt. Quid enim mirum, ſi Epiſcopi de homicidiis, adulteriis, aliiſque ſceleribus convicti, patrocinium imploraverint Regis, quem, ut ait Gregorius, *propitium ſibi noſſent.* Non enim ſolâ licentiâ, ſed & favore indigebant. *Rex verò*, addit idem Hiſtoricus, *annuens petitionibus eorum datis epiſtolis* (quæ de ſola licentia non videntur intelligendæ) *eos abire permiſit. Qui ac-*

Digitized by Google

accedentes coram Papa Joanne, exponunt ſe nullius rationis exiſtentibus cauſis dimotos. Ille verò Epiſtolas ad Regem dirigit, in quibus locis ſuis eos reſtitui jubet. Quod Rex ſine mora, caſtigatis priùs illis, verbis multis, implevit. Num Rex, qui ſummo Pontifici *ſine mora* parendum cenſuit, perditos homines, qui à nemine illorum accuſationem proſequente innoxii reputati fuerant, reſtitui jubenti, juris ſui eſſe duxiſſet, Epiſcopos ad Concilium generale à Papa vocatos retinere.

8. Aſſeruntur deinde duo loca Hincmari Rhemenſis Archiepiſcopi, negantis poſſe Epiſcopos à Regno decedere ſine conſenſu Regis. Sed jam lib. 3. cap. 7. Vidimus ipſum de facto loqui non de jure: & ex alio ejus loco ſcilicet epiſt. 17. tom. 2. evidenter oſtendimus, ipſum ſenſiſſe Epiſcopos Romam à Pontifice vocatos accedere debere.

9. Minoris momenti eſt exemplum Philippi IV. à Bonifacio VIII. diſſidentis, & Caroli VII. Baſileenſibus contra Eugenium IV. faventis. Quid enim mirum, ſi primus ſciens Epiſcopos adverſum ſe Romam vocari, eos illuc proficiſci non ſiverit, & contra ſuam prohibitionem profectos malè habuerit; alter ſuſcepto Concilii Baſileenſis Patrocinio, ab ipſiſmet Epiſcopis rogatus, Ferrariam, quo ab Eugenio vocati fuerant, ire vetuerit.

10. At nonne, ſicut in rebus temporalibus, & ſæcularibus, Regi, ita in ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis Summo Pontifici tenentur Præſules obedire? Cùm ergo commune totius Eccleſiæ bonum poſtulat, ut Prælati aliò ſe conferant, Pontificem jubentem, potiùs quàm Regem vetantem debent audire, niſi fortè per vim detineantur, aut graviora indè mala conſecutura ſint. Si aliquis inſediſſet juſtitiæ amor conſarcinatoris animo, propoſitionem ad eos caſus reſtrinxiſſet, in quibus Epiſcopi gravi ſuſpicione laborarent, alicujus contra Regem, vel Regnum machinationis; aut dixiſſet dumtaxat debitum Regiæ Majeſtati reverentiæ officium eſſe, eo inſalutato non abire.

11. Quandoquidem Puteanus ſuas omnes probationes à facto & autoritate ducendas putavit: cur hic & alibi ei diſplicuerunt exemplum & ſententia S. Ludovici? An ſervitus eſt, Gallorum nobilitate indigna, ſanctos imitari ac ſequi. Guil-

Guillelmus de Nangiaco in vita S. Ludovici refert epiſtolam ſancti illius Regis ad Imperatorem Fredericum, in qua hæc habentur; *Vos unitatem pacis & concordiæ diſrumpentes, Prælatos Regni noſtri ad Sedem Apoſtolicam accedentes, cui* TAM EX FIDE, QVAM EX OBEDIENTIA TENEBANTVR, NEC EIVS POTERANT RECVSARE MANDATA, *in mari, quod moleſtè ferimus, capi feciſtis, & ipſos ſub gravi cuſtodia detinetis.* An majoris ponderis eſt autoritas Philippi Pulchri, aut Caroli VII. quàm S. Ludovici? Nota hæc ejus verba; *Cui* (Sedi Apoſtolicæ) *tam ex fide, quàm ex obedientia tenebantur, nec ejus poterant recuſare mandata.*

12. Non ſoli B. Ludovici religioni, ſed veritatis certitudini tribuenda eſt illa ſententia. Scripſerat antea S. Bernardus epiſtolâ 131. quæ eſt ad Mediolanenſes; *Poteſt* (Papa) *à finibus terræ ſublimes quaſcumque perſonas Eccleſiaſticas evocare, & cogere ad ſuam præſentiam, non ſemel, aut bis, ſed quoties expedire videbit.*

13. Quid juvat Puteanum in cap. 20. hujus voluminis, ac in alio integro volumine, ab iſto, quod percurrimus, diſtincto, ſchiſmatis, & diſſidiorum perpetua oblivione delendorum memoriam revocare. An Regno Gallicano glorioſum eſt cum ſummis Pontificibus diſceptaſſe? An à juſtitia ita ſtetit Gallia & in cauſa, & in modo, ut tantopere cavendum ſit, ne pereant illa monumenta? Qui veras, & ſinceras earum rerum hiſtorias legerunt, hinc non parum imminutam norunt antiquæ pietatis, & religionis laudem, Gallicano Regno ægregiis in ſanctam Sedem, & ſummos Pontifices officiis partam.

14. Quin poteſtas ſæcularis in aliquibus ſaltem ex iis actis, quæ in eodem cap. 20. referuntur, modum ſuum exceſſerit, non videtur à Catholico poſſe negari; v. g. quod Senatus Placito num. 43. relato, Archiepiſcopum Turonenſem delegaverit, ſeu commiſerit ad conferendum beneficium curatum, ut illa collatio eundem haberet effectum, quem habuiſſet in Curiâ Romanâ facta: quod Henricus IV. Rex Franciæ, & Navarræ litteris num. 44. exſcriptis Oeconomum ſpiritualem deputaverit ad conferenda Beneficia, Parochias, Prioratus, & Dignitates; quodque Oeconomus ille ſpiritualis Beneficia contulerit ſub hac forma, quæ legitur in ejus litteris ibidem extantibus; *Virtute dicti noſtri Oeconomatus contuli-*

tulimus, *& donavimus*, *&c.* Quis enim Catholicus affirmare audeat poſſe Parochum abſolvere à peccatis, vel Priorem poſſe Monachos excommunicare, poteſtate ſolùm acceptâ à Rege, vel à Senatu, aut ab eorum delegatis.

15. Idem cum proportione dicendum de collatione aliorum Beneficiorum, licet in eis non ſit æquale periculum. Quamvis enim juriſdictionem non habeant annexam, adeoque minùs aliorum fidelium ſaluti noceat Beneficiariorum intruſio; nullum tamen eſt, quod ſpirituale aliquod jus non habeat.

16. Patet certè ex actis in 21. cap. contentis poteſtates ſæculares in Gallia, renuente ſummo Pontifice, vel Epiſcopis, aliquando Beneficia de facto contuliſſe, vel alicui facultatem legitimam non habenti officium illud commiſiſſe. Sed quid indè concluditur, niſi conculcatos fuiſſe Canones innumeros, quibus ſub graviſſimis pœnis prohibetur, ne laici Beneficia Eccleſiaſtica conferant, vel Clerici ab eis collata recipiant. Magiſtratuum ſæcularium Placita titulos Canonicos non eſſe, quibus in tuto ponatur Beneficiariorum conſcientia, nemo non videt, niſi jam præ avaritia & ambitione in mentis cæcitatem, & cordis duritiam prolapſus ſit. Tederet Canones referre, per hanc portam in Beneficia ingredi vetantes, quod à nemine ignorentur, & à pluribus Autoribus collecti ſint; ut à Gratiano ca. 16. quæſt 7. quam his verbis inchoat; *Quod autem Eccleſias de manu laicorum accipere, nec Abbati, nec alicui liceat, omnium Canonum teſtatur autoritas.* Ab Antonio Auguſtino Juris Pontificii veteris Epitome lib. 15. tit. 7. & ab aliis. Vide rurſus quomodò ſpecioſa libertatum Gallicanarum definitio pleriſque illarum capitibus conveniat; ideſt quàm directè illis opponatur.

17. Quæ circa 22. caput notanda eſſent de pecuniarum ab Eccleſia Gallicana per Curiam Romanam exactione, partim dicta ſunt lib. 6. partim circa duo ultima capita iſtius voluminis dicentur.

CAPUT VIII.

De Legatis, ac Vice-Legatis ſanctæ Sedis ad capp. 23. & 24. Puteani.

1. ROmanus Pontifex omnium Chriſti fidelium Paſtor eſt, ac ſimul multarum Provinciarum Princeps temporalis. Itaque duplicis generis Legatos mittere poteſt, ſcilicet pro negotiis Politicis, ac pro ſpiritualibus. Equidem qui ab eo tanquam Principe temporali mittuntur Legati, omnibus à jure Gentium, vel à conſuetudine inter alios Principes Chriſtianos inductis Legibus obnoxii ſunt, niſi quod in Papa non ità preſcinditur Principis temporalis ratio à ſupremi Eccleſiæ Paſtoris Dignitate, quin ejus Legatis, quæcumque negotia gerant, ſpecialis reverentia debeatur, præſertim cùm Princeps non ſit, niſi quia ſucceſſor B. Petri, cujus Patrimonium vocatur, quod habet dominium temporale Romana Eccleſia.

2. Si autem ſpiritualibus tantùm, & Eccleſiaſticis rebus tractandis, Legati deputentur, Legationis ſuæ litteras tenentur exhibere. Hoc enim tàm canonico, quàm civili jure cautum eſt cap. *Cum in jure peritus de offic. deleg. & lege unicâ cod. de mandatis Principum.* Sed eorum facultates, aut juriſdictionem reſtringere, aut etiam examinare, ad poteſtatem ſæcularem non pertinet. In hujuſmodi enim rebus Principes Papæ ſubſunt, nec ſine ordinis à Chriſto conſtituti confuſione ejus mandata ſuæ, vel Judicum ſuorum, cenſuræ ſubjicere poſſunt.

3. Equidem ſi Regi juſta eſſet timendi cauſa, ne quod ex Legatione detrimentum in legitimis ſuis juribus pateretur, non illi vitio verteretur, quod illud modo congruo præcaveret. Ita refert Henricus Spondanus ad annum 1625. num. 5. & Puteanus cap. 23. num. 82. Cardinalis Franciſci Barberini facultates, non niſi cum hac conditione admiſſas fuiſſe, quod intra ſex ſeptimanas Breve Pontificium obtineret, quo titulus Regis Navarræ per incogitantiam omiſſus diceretur, non autem ut indè aliquod præjudicium Regi Franciæ

in jus Regni Navarræ fieret. Sed obtentu conſervandorum Regis aut Regni jurium, omnia Papæ mandata circa res ſpirituales, & Eccleſiaſticas, Judicum ſæcularium arbitrio permittere, juſtitiæ, antiquorum Gallorum religioni, & Eccleſiæ Romanæ autoritati repugnat. Itaque omnia illa exempla, quæ à Puteano cap. 23. & 24. afferuntur, eâ tantum ratione juſta eſſe poſſunt, ſi Regibus Franciæ, aut eorum Curiis propoſitum fuit vera jura Regia tueri, non autem poteſtatis Pontificiæ exercitio impedimentum præſtare.

4. Id agnoverunt Reges Franciæ, etiam Philippus IV. tempore diſſidii cum Bonifacio VIII. ut probat unus ex articulis miſſis à Bonifacio ad Philippum per Cardinalem Sanctorum Marcellini & Petri, cum reſponſione Regis. Eſt enim articulus ille hujuſmodi, à Puteano relatus cap. 23. num. 2. *Item ad denuntiandum, & declarandum eidem, quod Romanus Pontifex Legatos de Latere, ac Nuncios liberè mittere poteſt ad quavis Imperia, Regna, vel loca prout vult, abſque petitione cujuſlibet, vel conſenſu, uſu, vel conſuetudine contrariis non obſtantibus.* Non poterat jus ſanctæ Sedis clariùs & apertiùs explicari. Quid igitur ad hæc reſpondit Rex Philippus, quem vel Eccleſiæ cum ſuorum jurium diſpendio, vel perſonæ ipſius Pontificis, jam ſibi odioſæ, impenſiùs faviſſe nemo ſuſpicabitur. *Reſpondet Rex, quod non impedivit, nec impedire intendit, Legatos, Nuncios, vel alias quaſcumque perſonas, quò minùs liberè ingredi valeant Regnum ſuum, niſi ſibi & Regno ſint legitimâ ratione ſuſpecti, vel aliàs habeat juſtam cauſam.*

5. Quæ prædictus Puteanus ſub numeris ſequentibus exſcripſit, ſchiſmate, quod, uti jam ſæpè notavimus, maximam diſciplinæ Canonicæ confuſionem invexit, poſteriora ſunt; & quid factum fuerit, non quid fieri debuerit, plerumque oſtendunt. Numero autem primo proponit exempla epiſtolæ fidei publicæ, ſeu ſalvi conductûs, à Carolo Majoredomus dati Bonifacio Epiſcopo miſſo S. Petri in Franciam venienti; ſed quod Legati ſanctæ Sedis protegantur, & defendantur, ad officium Principum ſpectat; qui eos in ſuæ Legationis exercitio juvare debent, impedire nequaquam ſine injuria poſſunt. Citat præterea Glabrum Rodulphum, cujus teſtimonium alibi expendemus: & epiſtolam Concilii Africani ad Papam Cæleſtinum, de qua modò pauca dicenda ſunt.

6. Ad-

6. Adverte hîc, quod in pluribus aliis locis licet obſervare, quomodò erga ſanctam Sedem ſit affectus Puteanus. Prætermiſſis enim exemplis, in quibus moderatio, & juſtitia magis elucent, ea tantùm ſeligit, in quibus vel animi commotione, vel ignorantiâ, vel aliquâ aliâ causâ eſt aliquid actum adversùs ſummos Pontifices, etiamſi ad propoſitum non faciant. Miſerat Papa Zoſimus paulò ante mortem Legatos in Africam occaſione appellationis, quam Apiarius Presbyter à ſententia Epiſcoporum Africanorum ad ſanctam Sedem emiſerat, iique à Conciliis Africanis recepti fuerant. Sed quia eorum facultas, ſeu jus ſanctæ Sedis ad mittendos in Provincias Legatos pro judicio interpoſitarum ad ſe appellationum, Canonibus Concilii Sardicenſis, ſub nomine Nicæni, à Zoſimo confirmatum fuerat: & Epiſcopi Africani, quibus ignoti erant Canones veri Concilii Sardicenſis, quique inter Nicænos non legebant eos, qui ſibi allegabantur, ſcripſerunt ad Bonifacium Zoſimi, intereà defuncti, ſucceſſorem, rogantes ut ab Eccleſiis Orientalibus exemplaria Concilii Nicæni ſibi mittenda curaret, & ſpondentes ſe interim ſervaturos, quæ in Commonitorio Legatorum continebantur. Apiarius, petitâ veniâ communioni reſtitutus, in nova crimina relapſus eſt, propter quæ rursùs ab Epiſcopis Africanis eſt excommunicatus, ſed à Cæleſtino Bonifacii ſucceſſore in communionem receptus eſt; miſſuſque Fauſtinus Legatus in Africam, ut ejus causâ maturè diſcuſsâ definitivum ferretur judicium. Apiarius crimina ſua in Concilio confeſſus, juſtè ſe excommunicatum fuiſſe demonſtravit.

7. Epiſcopi Africani indignati, quod ſcelerati criminum pœnas evaderent, aut ſaltem diu effugerent, atque adeò juſtorum judiciorum vim eluderent, reſcripſerunt Cæleſtino epiſtolam illam, quam innuit Puteanus, quamque hæretici, & alii, qui ſanctæ Sedis autoritatem impatienter ferunt, tam frequenter, tamque importunè obtrudere ſolent. Eam ſanctæ Sedis juribus minimè adverſari aliqui arbitrantur, nec in ea appellationes ad ſanctam Sedem, vel Legationes in Provincias ad judicandas illas appellationes improbari, ſed modum dumtaxat; idque ſignificare videntur hæc Concilii Africani verba, ſeu adverbia; *Faciliùs, feſtinatò, præcipitanter, præproperè, indebitè.*

tè. Sic enim ſcribit; *Præfato itaque debita ſalutationis officio impendiò deprecamur, ut deinceps ad veſtras aures hinc venientes non* FACILIUS *admittatis, nec à nobis excommunicatos in communionem ultra velitis accipere: quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum facilè advertet Venerabilitas tua. Nam etſi de inferioribus Clericis, vel Laicis videtur ibi præcaveri, quantò magis hoc de Epiſcopis voluit obſervari, ne in ſua Provincia à communione ſuſpenſi, à tua Sanctitate vel* FESTINATO, *vel* PRÆPROPERE', *vel* INDEBITE' *videantur communioni reſtitui*. Cæleſtinus autem ideò in anteceſſum Apiarium abſolverat, quia eum ad ſe provocaſſe crediderat, ut notat idem Concilium; *Quem tua Sanctitas credens appellaſſe, (quod probare non potuit) communioni reddiderat*: quæ verba jus appellationum recipiendarum ſummo Pontifici competere innuunt.

8. Equidem tam frequenter Romani Pontifices hæreticorum, atque improborum technis decepti, recta Epiſcoporum judicia ſuſpendebant, ut juſta videretur Africanorum quærela, ſi eo tantùm ſpectabat, ut major adhiberetur ad vitandas ejuſmodi fraudes cautela. Non enim ſolus reſtitutionem ſuam ſuffuratus fuerat Apiarius, ſed paulò antè Pelagius, & Cæleſtius Zoſimo Catholicos ſe fingentes, ab eo ut Catholici habiti fuerant.

9. Si autem, ut aliqui ex illius epiſtolæ contextu colligunt, etiam appellationes ipſas ad ſanctam Sedem, atque adeò Legationes ad illas judicandas rejiciebant Epiſcopi Africani; ea erat cauſa, quia, ut ſuprà diximus, Canones veri Concilii Sardicenſis ignorabant, & diſciplinam in illis conſtitutam in Canonibus Nicænis, ſub quorum nomine, quia nimirùm Nicæni cæteros præibant, ſecundùm uſum jam inductum, citabantur, non reperiebant. Sed ubi tenebræ illæ diſſipatæ ſunt; & appellationes ad ſanctam Sedem, & ejus Legationes in Africa, ſicut in aliis Provinciis Chriſtianis, liberè admiſſæ ſunt, quod pluribus exemplis comprobari poſſet. Videri poteſt S. Leo epiſt. 87. non longè poſt id tempus ſcriptâ, & S. Gregorius, qui lib. 2. epiſtola 33. ad Columbum Epiſcopum Numidiæ ſcribit in hunc modum; *Fraternitatem tuam ſcriptis præſentibus duximus adhortandam, ut veniente ad te Hilario Chartulario noſtro, adunato Epiſcoporum univerſali Concilio, habito præ oculis terrore venturi Judicis, cauſa eadem* (ſcilicet Maximiani Epiſcopi, qui præmio

cor-

Digitized by Google

corruptus Donatiſtarum Epiſcopum fieri permiſerat) *ſubtili, ac ſolerti debeat indagatione perquiri.*

10. Sed & antè tempus ſcriptæ epiſtolæ ſupradictæ autoritatem ſuam in Epiſcopos Africanos Romanus Pontifex exercuerat, teſte S. Auguſtino, qui unus fuit ex Patribus epiſtolæ prædictæ Autoribus. Is enim paulò antè ſancti Cæleſtini judicio ſe ſubmiſerat, ut patet ex ejus epiſtola 262. in qua alia refert exercitæ Pontificiæ juriſdictionis exempla. *Exiſtat*, inquit, *exemplo ipsâ Sede Apoſtolicâ judicante, vel aliorum judicata firmante, quoſdam pro culpis quibuſdam nec Epiſcopali ſpoliatos honore, nec relictos omnimodis impunitos. Quæ ut à noſtris temporibus remotiſſima non requiram, recentia memorabo. Clamet priſcus Provinciæ Cæſarienſis Epiſcopus, &c.*

11. Denique quorſum hanc epiſtolam citat Puteanus, cùm in ea nulla Principum, pro quibus tamen ipſe in hoc capite certat, fiat mentio? Satis nimirum illi eſt, ut autoritatem ſanctæ Sedis deprimat: nam facilè poſteà Epiſcopi, quibus favere adversùs ſummos Pontifices videtur, Regum poteſtati ſubjicientur.

12. Illuſtriſſimus Petrus de Marca lib. 6. de concord Sacerd. & Imp. cap. 19. num. 7. & ſeqq. affert exempla, primò Vigilii Papæ ſcribentis ad Auxanium Epiſcopum Arelatenſem, *Se pro ejus pietatis affectu, & pro glorioſiſſimi Regis Childeberti Chriſtianæ devotione mandatis ſuas ei vices conferre*: & ad Aurelianum Auxanii ſucceſſorem, ſe eandem adminiſtrationem committere, *Childeberti Francorum Regis Chriſtianâ, & Deo placitâ in perhibendo ei teſtimonio voluntate accedente.* Secundò Pelagii primi ad Childebertum ſcribentis ſe *ſecundùm petitionem ejus* Legatum conſtituiſſe, ſeu Vicarium Sapaudum Arelatenſem. Tertiò S. Gregorii à Regina Brunechilde mittendi in Galliam Legati licentiam poſtulantis. Ex quibus infert neceſſarium eſſe Regum conſenſum, ut Legati facultatibus ſuis utantur in Gallia. Verum ex his exemplis aliud quidquam inferri non poteſt, quàm poſtulatum aliquando illum conſenſum, ut res ex ambarum poteſtatum concordia feliciùs gererentur, & Principes libentiùs opem ſuam præſtarent Legatis, ſi quando eâ indigerent; aliquando ipſoſmet Principes interceſſores adhibitos ab Epiſcopis ad obtinendam Legationem; non autem neceſſarium omninò eſſe prædictum conſenſum.

13. Si

13. Si ad ſpiritualia tantùm negotia deſtinentur Legati, eos Principum conſenſu non egere, niſi ut eorum ope, quæ ſibi ſunt injuncta faciliùs exequantur, per ſe patet, & probari poteſt pluribus exemplis Legatorum à ſummis Pontificibus, non petitâ ullâ Principum licentiâ, miſſorum. Ita miſſus eſt Petrus Damiani ab Alexandro II. circa an. 1062. ut conſtat ex hujus Pontificis epiſtola 21. apud Philippum Labbeum tom. 9. Concil. in qua nulla fit Regis mentio. Ita Calliſtus II. Cardinalem quemdam miſit, eumque Ludovico VI. commendavit his verbis, quæ ſignificant Principum quidem eſſe, Legatos juvare, non autem circa eorum Legationem aliquam juriſdictionem exercere. *Sanè Chariſſimum filium noſtrum ſanctæ Sedis noſtræ Presbyterum Cardinalem nobilitati tuæ attentiùs commendamus. Nos enim à latere noſtro eum ſecundùm antiquam Sedis Apoſtolicæ conſuetudinem ad terram poteſtatis tuæ pro corrigendo & confirmando, quæ corrigenda, & confirmanda fuerint, delegamus. Rogamus igitur Excellentiam tuam, & in Domino commonemus, ut eum tanquam Vicarium noſtrum reverenter ſuſcipias, honeſtè habeas, & ita ei facultatis tuæ conſilium, & auxilium præbeas, quatenus ſibi injunctum poſſit Miniſterium adimplere.* Caliſt. II. epiſt. 23. Nec afferri poteſt exemplum aliquod magno ſchiſmate antiquiùs, vel certum aliud argumentum, quo prædicti conſenſus neceſſitas oſtendatur.

14. Imò Principes, ſicut & cæteros, Legatis Apoſtolicis obtemperare debere in rebus ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis ratio ſuadet, & confirmant exempla. Gregorius VII. epiſt. 5. append. 2. apud prædictum Labbeum tom. 10. ſcribit non ſolum *Omnibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus*, ſed etiam *Regibus, Principibus, Clericis quoque, ac Laicis in Narbonenſi Gallia, Guaſconia, Hiſpaniave Regione*; & tamen indiſcriminatim ab omnibus recipi jubet Amatum Oloronenſem Epiſcopum S. R. E. Legatum; *Quem*, inquit, *ſicut noſtram, imò B. Petri præſentiam vos ſuſcipere, Apoſtolica autoritate jubemus.*

15. Gregorii forſitan ingenio tribueretur ea formula, quæ autoritatem maximam ſignificat. Sed alii Pontifices ante ipſum, licet animi minùs generoſi, aliam etiam vivaciorem uſurparant. Joannes VIII. mitis adeò indolis, ut ignaviæ ab aliquibus accuſaretur, licet ageretur de Dominio Principum Francorum, Legatos miſit, & eorum Legationem hâc clau-

ſulâ

Digitized by Google

ſulâ corroboravit epiſt. 3. apud Sirm. tom. 3. quæ eſt ad Epiſcopos in Regno Ludovici Regis Baioariæ conſtitutos. *Nam cujuſcumque ſit gradûs, ordinis, ſublimitatis, ſive profeſſionis, qui cum præſentibus Legatis noſtris, Joanne Siculenſi, itemque Joanne Tuſcanenſi, venerabilibus Epiſcopis, quos vice noſtrâ illas in partes ad examinanda ſimulq; definienda Canonicè ſive legaliter, quæ hoc anno inter utroſque emerſere negotia, convenire in loco ab eis deſignato, eiſq; ſatisfacere humiliter detrectaverit, autoritate Dei Omnipotentis, ſanctorumque Apoſtolorum Petri & Pauli, noſtræq; mediocritatis, veniam ſibi deinceps denegari, nec amodò communionis noſtræ, ut verbis ſanctiſſimi Prædeceſſoris noſtri utamur, futurum eſſe conſortem, quiſquis eſſe noluerit diſciplinæ.* Hanc ultimam clauſulam repetit epiſt. 4. quæ eſt ad Comites in eodem Regno conſtitutos.

16. Ultimis quidem temporibus inductus eſt uſus, ut non ſolùm de aſſenſu Regum Chriſtianiſſimorum Legati ſuis facultatibus utantur; ſed etiam ut illæ facultates verificentur, imò aliquando modificatæ ſunt. Sed ipſa rei novitas eum uſum à Libertatibus Gallicanis, quæ antiquitate nituntur, excludit. Nam ut ait prædictus de Marca dicto libro 6. cap. 31. num. 8. prima omnium modificatio ſingillatim facta continetur in litteris Franciſci I. pro Legatione Cardinalis Carnoſini anno 1514. quod tempus cauſam indicat, nimirùm graviſſima diſſidia, quæ paulò anteà interceſſerant inter Ludovicum XII. Francorum Regem, & Julium II. Romanum Pontificem, quæque inter eorum ſucceſſores nondum plenè compoſita fuerant, ut non mirum ſit, ſi eâ diligentiâ voluerit Rex præcavere, ne quid in Regno ſuo contra ſe Legati Apoſtolici molirentur. Verùm ex hujuſmodi caſibus prorsùs extraordinariis regulam generalem conficere, contra omnes juris, & rationis leges eſt.

CAPUT IX.

De publicatione Indulgentiarum, de collectione Eleëmoſynarum, de Societatibus, & de poſſeſſione Beneficiorum. Ad capp. 25. & 26. Puteani.

1. CApite 25. in Regem confertur poteſtas impediendi, ne abſque ſua vel Parlamentorum licentia, Indulgentiæ publicentur; ne quærantur eleëmoſynæ illarum occaſione; neve inſtituantur Societates ſeu Confraternitates. Si qui abuſus in hujuſmodi publicationem, quæſtum, aut Societates irrepſerint, Canonum contra illos editorum executionem Principes laudabiliter urgebunt; ac ſi quid ſub pietatis ſpecie contra Regem, aut Regnum aliqui machinarentur, poſſent à Magiſtratibus comprimi. At, ſi ea Religionis officia ad id, ad quod ſanctè ſunt inſtituta, colliment, ea bona impedire poſſe, non eſt Eccleſiæ libertas, nec jus Principum Chriſtianorum. Earum rerum cura ad Epiſcopos non ad Magiſtratus ſæculares ſpectat.

2. Reditus Beneficiorum temporales ſunt; ſed jus eos percipiendi, nonniſi ſpirituale dici poteſt, utpotè fundatum in celebratione Divini Sacrificii, recitatione Horarum Canonicarum, adminiſtratione Sacramentorum, exercitio ſpiritualis juriſdictionis, & cæteris ſpiritualibus operibus. Quare nemini unquam dubium fuit, quin Simoniæ crimen ab iis patretur, qui Beneficia vel emere, vel vendere, aliove contractu, non gratuitò diſtrahere, vel accipere præſumpſerint, quod neceſſariò res eſſe ſacras, & ſpirituales ſupponit. Quomodò ergò ad judicium ſæculare ſpectaret controverſiarum beneficialium deciſio?

3. Undè Judicibus Laicis eſſet poteſtas Curatos, Canonicos, alioſque Beneficiarios, ſuis Placitis, ſeu, ut vocant, Arreſtis conſtituere? Numquid ſi vitioſus ſit ejus, cui favent, titulus, poſſent ipſi juriſdictionem ſpiritualem conferre, ut valida ſint, quæ confecturus eſt, Sacramenta.

4. Fatentur, qui Laicam juriſdictionem ad has materias proten-

tendunt, Judices ſæculares non de petitorio, ſed de poſſeſſorio, non de jure, ſed de facto debere ſententiam ferre, hoc eſt non definire, quæ proviſio ſit canonica vel vitioſa; ſed quis magis legitimè poſsidere videatur, ut is in ſua poſſeſsione ſervetur, donec de jure prolata fuerit ab Eccleſiaſtico Judice ultima ſententia; idque ne partes ad arma concurrant, quod frequenter accidit, dum plures rem eandem poſsidere conantur; quodque ne accidat, inquiunt, Principis eſt impedire. Sed nonne de poſſeſſorio, ſicut de petitorio per plurima ſæcula jus dixerunt Officiales Eccleſiaſtici in Gallia, ſicut in aliis Provinciis Chriſtianis? Cur ergo gens adeò antiquitatis retinens à veteri illa diſciplina receſſit? Hæc certè immutatio Epiſcopis tribuenda non eſt. Fatetur enim Carolus Fevretus lib. 4. de abuſu cap. 11. num. 6. ab illis ægrè admodùm admiſſam.

5. Primam prætenſi à Judicibus ſæcularibus juris probationem petit Puteanus à quadam deliberatione Senatus Pariſienſis anno 1411. vetantis, *Ne Cardinalis Piſanus Joannis XXIII. ad Carolum VI. Regem Franciæ Nuncius, ſeu Legatus diceret Regem, ejuſq; Judices, præcipuè Curiam ipſam non poſſe de cauſis poſſeſſoriis Beneficiorum cognoſcere.* Hæc quidem verba probant intentionem Senatûs, ſed non ejus juſtitiam. Cæterùm tunc uſus ille adeò erat Pontificis illius Curiæ incognitus, adeoque iis, qui eum norant, improbatus, ut prædictus Cardinalis ſcripſerit in epiſtola, circa quam deliberabat Senatus; *Deus ſcit* QUANTUM ECCLESIASTICÆ IURISDICTIONIS (notentur hæc verba) QUOTIDIE USURPATUR. *De omnibus cauſis Eccleſiaſticis poſſeſſoriis indiſtinctè cognoſcunt, inter perſonas Eccleſiaſticas, Religioſas, Abbates, Epiſcopos, ac etiam Cardinales. Et totum procedit à Clericis, qui ſunt in illa Curia.* Licet autem tunc ſchiſmatis tempus eſſet, multaque permittere cogerentur Pontifices, quorum partes Gallia ſequebatur, adverſùs Eccleſiaſticam libertatem, magnam tamen retinebant autoritatem in Eccleſia Gallicana, etiam circa controverſias beneficiales, ut teſtantur prædicti Joannis XXIII. litteræ, præſertim quæ referuntur à Bulæo in tom. 5. hiſtor. Univerſ. Pariſ. ad an. 1412. ante finem.

6. Puteanus numeris 2. & 3. profert duas Conſtitutiones Martini V. declarantis pœnas aliâ ſuâ conſtitutione latas in

 eos,

Digitized by Google

eos, qui ad Judices ſæculares recurrerent in cauſis Eccleſiaſticis, nominatim in beneficialibus, non afficere ſubditos Regis Franciæ. Verum illæ litteræ, Judicum Regiorum conſcientiæ in tuto ponendæ impares ſunt. Confirmant etiam dumtaxat jus, ſi quod erat, nullum autem concedunt. *Per hoc autem nullum jus, ſeu juriſdictionem in præmiſſis cognoſcendis eidem Regi de novo acquiri volumus, ſed antiquum, ſi quod habet, tantummodò conſervari.*

7. Allegatum enunciatur *ipſum Regem, & ſuos Progenitores ſuper omni poſſeſſorio à tanto tempore, quod de ejus contrario memoria non exiſtat, conſueviſſe cognoſcere*; Quæ conditio deficiebat, cùm nondum eo tempore paſſim & conſtanter lites de Beneficiis coram Judicibus ſæcularibus agitarentur, ut monimenta etiamnum extantia teſtantur; undè mirum eſt Carolum Fevret. qui lib. 4. cap. 11. num. 3. autoritate Joannis Galli, & Guidonis Papæ, probat eum uſum tempore Martini V. non fuiſſe conſtantem, renitentibus nimirùm Epiſcopis, imò teſtimonio Philippi Probi confirmat centum poſt id tempus annis Eccleſiaſticos Judices de poſſeſſorio Beneficiorum cognoſcere potuiſſe cumulativè cum laicis, quibus eam cognitionem permiſerat Romanus Pontifex: Mirum, inquam, eſt eum in illo ipſo numero affirmare poſſeſſorium beneficiale nunquam in Curiis Eccleſiaſticis fuiſſe tractatum, & numero 2. ejuſdem capitis coronæ jus illud eſſe, ac verè Regium. Ita ſcilicet conſtant Libertates Gallicanæ, ut qui eas juſtas oſtendere nituntur, ſibi ipſis non poſſint non contradicere.

8. Conſtitutiones illæ, ſeu privilegia indicant facultatem Judicum Regiorum exerceri tantùm *inter Clericos, Eccleſiaſticaſq; perſonas, ad Beneficiorum ſuorum poſſeſſionem ipſius Regis auxilium implorantes*; puta ne quis per vim à ſua poſſeſſione deturbetur, *præſertim in caſu poſſeſſorii retinendæ poſſeſſionis.* Itaque Beneficiorum fructus eſſent tantummodò ſequeſtro committendi, ut diremptâ lite apud Eccleſiaſticum tribunal victori conſignarentur, vel potiùs ille, cujus titulus Epiſcopi judicio magis probatus fuiſſet, in poſſeſſione eſſet defendendus, aut ſi per vim ab ea fuiſſet deturbatus, autoritate Regiâ reſtituendus. At nonne ſup r tituli validitate pronunciant Judices Laici, ſiquidem, ut notat Pet.us Rebuffus, diſcrimen inter profanum, & be-

beneficiale poſſeſſorium interponitur, ut in profano ſola poſſeſſio, à qua quis ſe dejectum conqueritur, in beneficiali autem proviſio, ſeu titulus attendatur.

9. Etiamſi poſſeſſorii nomine donentur cauſæ beneficiales apud ſæculares Judices, revera tamen ut petitoriæ judicantur: tum quia, ut diximus, ex titulis dirimuntur: tum quia ſuper iis judicium ab Eccleſia non profertur. Pars enim, quæ in poſſeſſorio ſuccubuit factis primæ litis ſumptibus, qui maximi ſunt, plerumque proſequendæ ſecundæ impar eſt, nec dilationes, & cavillationes partis adverſæ, quæ, cùm fructibus gaudeat, proceſſum, ſi poſſit, in infinitum protrahet, ſe unquam ſuperaturam eſſe confidit. Imò, ut inſinuat Carolus Fevret. Tract. de abuſu lib. 4. cap. 11. num. 6. poſt Loüetum, datâ ſuper poſſeſſorio ſententiâ, non ſineretur quis ab Eccleſiaſtico Judice contrarium judicium obtinere, vel illud executioni demandare, niſi fortè novum jus coram ſæculari non allegatum ſuperveniſſet: quaſi tanta ſit Judicis ſæcularis de re ſpirituali decernentis peritia, tanta ejus autoritas, ut poſſeſſionem tantùm diſcutiens, jus ipſum certiſſimè attingat.

10. Poſſeſſio propriè rerum temporalium eſt. Cur ergo quod in Beneficiis eſt ſpirituale, Eccleſiæ non dimittitur omninò? Cur Epiſcopo, cui ſæpe conſtat alterum ex litigantibus jus nullum habere, non licet alteri, cujus Canonicus eſt titulus, Beneficii officia exequenda committere, præſertim cùm juriſdictionem ſpiritualem requirunt, ac ſine illa ſalus animarum certiſſimæ ruinæ patet? Cur arguetur tanquam ſua poteſtate abuſus Prælatus, ſi confeſſiones audire inhibeat ei, quem norit verè non eſſe Curatum, atque adeò nullâ juriſdictione præditum, imò fortè juriſdictionis incapacem? An toleranda erunt innumera ſacrilegia, ne lædatur reverentia Judici Laico debita, apud quem cauſa poſſeſſionis tractatur?

11. Delicatior erat conſcientia Judicum ſæcularium tempore Joannis Galli, hoc eſt circa initium decimi quinti ſæculi. Is enim quæſt. 136. teſtatur, tunc non admittendam fore querelam (Galli vocant *Complainte*) pro poſſeſſione Beneficii Curati, aut ejus fructuum, quia, inquit, hoc erat merè ſpirituale.

12. Poſt Martini V. declarationes affertur à Puteano num. 4. alia Eugenii IV. earum primam confirmantis. Verùm illa proviſionalis tantùm eſt; donec aliud autoritate præfatâ deſuper ordinatum fuerit. Neque generalis eſt, cùm primam tantùm Martini V. declaret; „atque adeò malè hoc ei lem„ma præfixit Puteanus; Bulla Eugenii IV. quâ declaratur, „Bullas Pontificum circa poſſeſſorium Beneficiorum non ha„bere locum in Francia.

13. Breve Leonis X. ad Præſidentes, & Conſiliarios Parlamenti Curiæ Toloſanæ exhibet Puteanus num. 7. ut oſtendat Judicem in Francia cognoſcere de poſſeſſorio Beneficiorum, approbante Papâ. In eo brevi, quod non extat in Regeſtis Pontificiis, ſupponitur commendari Senatui Toloſano Joannes de Anſeduna litterarum Apoſtolicarum Abbreviator, cui Papa Beneficia contulerat, ſuper quibus lis erat in dicto Senatu. Verùm præterquam quod hoc non eſt approbare ſaltem expreſsè uſum judicandi de poſſeſſorio Beneficiorum; ejus Pontificis mens certiùs perſpicitur in iis, quæ Concilio generali præſidens fecit, quam in litteris, quæ ab Officiali Curiæ ſuæ proprio commodo ſtudente, furtim obtineri potuerunt. Leo X. à quo dicitur datum prædictum Breve die 17. Novembris 1513. menſe ſequenti, hoc eſt 17. Decembris ejuſdem anni in Concilio Lateranenſi ſeſſione 8. monitorium pœnale decrevit adverſus Senatores Parlamenti Aquiſextienſis, Eccleſiaſticam juriſdictionem violantes in variis capitibus, quorum unum erat de cognitione cauſarum Beneficialium. Quocirca id, de quo Judices ſæculares in Francia cognoſcunt, poſſeſſorium fictè dumtaxat dici, ſed revera petitorium eſſe ſignificavit, eumque uſum abolere deliberavit. Erat enim articulus ille prædicti monitorii expreſſus his verbis; *Cauſas ſpirituales & beneficiales non tantùm ſuper poſſeſſorio, ſed etiam* POSSESSORII CONFICTO COLORE SUPER TITULO AUDIUNT, &c. Nonne illa eſt poſſeſſorii ratio, quam hodiè Judices Galli ad ſuam juriſdictionem pertinere contendunt? Non tantùm de poſſeſſorio, cujus cognitio ad petitorii Judicem de jure ſpectat, ſed de petitorio ipſo quantumvis ſpirituali, hoc eſt de titulo, *poſſeſſorii conficto colore* judicant. Nec enim quis de facto poſſideat,

deat, ſed quis juſtiorem poſſidendi titulum habeat, examinant, & eum tuentur, etiamſi Beneficiis animarum Cura, vel juriſdictio ſpiritualis inſit.

CAPUT X.

De puniendis autoritate Regiâ Clericis in officio laico delinquentibus, Hæreticis quietem publicam turbantibus, & Concionatoribus ſeditioſis: de Alienigenis ad Beneficia Regni non admittendis: ac de officiis Eccleſiæ Gallicanæ: ad capita 27. 28. 29. & 30. Puteani.

1. CApiti 27. hunc titulum præpoſuit Puteanus, „ Poſſe „ Regem de crimine Officialium ſuorum Clericorum, „ quod in officiorum ſuorum exercitio admiſerint, judicare; „ non obſtante privilegio Clericali. Hoc probat num. 1. quodam Senatuſconſulto poſt medium ſæculum 13. dato. Agebatur de cæde duorum hominum in carcere Cathalaunenſis Epiſcopi. Quæſtio erat, an ejus rei Judex eſſet Senatus. Negabat Epiſcopus, allegans privilegium Clericale; affirmabat pars altera, eo quod ageretur de culpa admiſſa occaſione juriſdictionis Laicalis, Epiſcopo tanquam Baroni & Pari Franciæ competentis, atque ità judicatum eſt. Sed hoc judicium non dirigebatur propriè in perſonam ipſius Epiſcopi, ſed in exercitium juriſdictionis à Rege acceptæ. Neque fuiſſet ei pœna indicta, ſi ulteriùs proceſſum fuiſſet, & probata fuiſſet Epiſcopi negligentia (non enim addit Puteanus, an illud Senatuſconſultum effectum aliquem ſortitum fuerit) niſi in juriſdictione ipſa: ut patet ex inſtrumento ſequenti.

2. Nam poſt id tempus, ſcilicet anno 1313. Rex, qui, ut probat Henricus Spondanus, tunc erat Philippus IV. dictus Pulcher in litteris à Puteano ibidem num. 2. exſcriptis, declarat, Parlamentum, Guilielmum Boutellum Clericum Reportatorem Regium Inqueſtarum privaſſe officio, eò quod proceſſuum & Inqueſtarum ſecreta revelaret; ſed hoc modo: primò ad requiſitionem Officialium Parlamenti. Secundò per Offi-

Digitized by Google

Officialem Epiſcopi Pariſienſis, & ipſius Ordinarii captus fuerat, & ejus bona mobilia ſequeſtro commendata. Tertiò conſultus fuerat Rex, an ulteriùs eſſet procedendum; qui reſponderat puniendum eſſe, quantum ad ipſum pertineret. Quartò reus per propriam confeſſionem, & aliis probationibus convictus officio Regio privatus fuit. Quintò intra hos terminos ſtetit Parlamentum; *Adjungentes* (verba ſunt ipſius inſtrumenti, ſeu Litterarum Regiarum) *quod ipſi dictum Officialem* (Epiſcopi Pariſienſis) *non intendebant impedire, quatenùs ipſe de dicto Guilielmo, & ejus bonis prædictis, prout ad eum pertinet, faciat, quod rationabiliter fuerit faciendum.*

3. Ubi aliud eſt notatu dignum, & hodiernæ Gallorum doctrinæ adverſum, ſcilicet de bonis ſaltem mobilibus Clericorum judicium, etiam ex Regis juriſdictionis ſuæ ſtudioſiſſimi, & acerrimi vindicis ſententiâ, ad Officiales Eccleſiaſticos pertinuiſſe.

4. Numero tertio exſtat Senatuſconſultum anni 1496. (notanda epocha, tempus ſcilicet diſſidii inter Alexandrum VI. Pontificem, & Carolum VIII. Francorum Regem) quo quidem Senatuſconſulto ad pœnas, officii Regii privatione majores, damnatus eſt Clericus in Parlamento Pariſienſi Conſiliarius. Sed num. 4. profertur Bulla Clementis VII. quæ tum prædicti Senatuſconſulti, tum aliarum, ſi quæ ſint, probationum vim elueret. Quamobrem laudarem Puteanum hîc, & alibi ſæpè de bona fide, quia teſtimonia efficaciſſima contra ſe-ipſum adducit, niſi ex propoſitis ſibi lemmatibus conſtaret, eum in ejuſmodi probationibus attendiſſe, non ad id, quod Eccleſiæ jus manifeſtè aſſerere perſpicitur, ſi ab æquo Judice legatur, ſed quod ei adverſari videbatur; qua de cauſa magnoperè cavit, ne quid afferret ex iis, in quibus ſolius Eccleſiæ jus elucet. Numero igitur quarto exſtat Bulla Clementis VII. Franciſco primo concedentis facultatem puniendorum Clericorum in Officiorum Regiorum exercitio delinquentium.

5. Fuit autem data hæc Conſtitutio; primò ad inſtantiam Regis; *Pro parte tua Majeſtatis nobis nuper exhibita petitio continebat..... Pro parte tua nobis fuit humiliter ſupplicatum....... Nos itaque hujuſmodi ſupplicationibus inclinati.* Secundò pro Clericis uxoratis, non bigamis

mis officia merè laica exercentibus; *Quod quandoque tuæ Majeſtatis Officiales Clerici uxorati officia merè ſæcularia in Regno tuo, & aliis locis tibi ſubjectis exercentes, eo ſibi velamine confecto, quod cum unica, & virgine conjugati privilegio Clericali gaudere debeant, & à Judicum ſæcularium examine & correptione exempti exiſtunt, &c.* Ex quibus conſtat ante id tempus, ideſt ante annum 1530. non fuiſſe, ſaltem legitimè, judicatos à Judicibus ſæcularibus Clericos, niſi qui privilegio Clericali carebant. Tertiò facultas puniendi Clericos conjugatos Officiales Regios eâ conditione Regi conceſſa eſt, ut Clericos etiam conjugatos, qui non eſſent Officiales Regii, privilegio Clericali faceret gaudere; *dummodo alios Clericos conjugatos privilegio Clericali gaudentes, tuos Officiales non exiſtentes, dicto privilegio Clericali gaudere facias.* Quartò non ſolùm Pontifex in ea Bulla, ſed etiam Rex in litteris patentibus ad ejus verificationem datis, & ibidem à Puteano relatis, declaravit illam facultatem non à jure Regio, ſed à conceſſione Pontificis emanaſſe. *Autoritate Apoſtolicâ*, inquit Papa, *tenore præſentium licentiam concedimus*, ſcilicet puniri faciendi Clericos conjugatos, etiam monogamos in officiorum ſæcularium exercitio delinquentes. Rex autem enunciat ſe ad Papam recurriſſe, Bullam prædictam impetraſſe, eamque poſt examen judicatam ſupplicationi ſuæ conformem, & Regni ſui bono admodùm utilem. Quintò, Privilegium illud, factâ expreſſâ Bullæ mentione, ab eodem Franciſco I. & ejus filio Henrico II. adductum, probant exempla ibidem à Puteano ſubjuncta.

6. Neſcio quomodò non vidit Puteanus ſibi etiam apertiſſimè adverſari, quod refert ultimo loco ex Conſtitutionibus Barcinonenſibus manuſcriptis Jacobi II. Aragoniæ Regis anno 1291. ſcilicet; *Item quod aliquis Clericus, vel alius homo, qui habeat tonſuram, non poſſit tenere aliquo tempore aliquod officium noſtrum, ſalvis Cancellario, & Conſiliario noſtro, & Eleëmoſynario noſtro, & Judicibus, qui ſcirent jus, pro eo quod ſi delinquerent in aliquo, quod nos poſſemus eos punire indè.* Quomodò indè aſſumptum ſuum probat Puteanus (nimirùm poſſe Regem Clericos in officio Regio delinquentes punire, non obſtante privilegio Clericali) cùm è contra Rex Aragoniæ ideò nolit habere Clericos Officiales, quia non poſſet eos punire? An quia excipiuntur Cancella-

rius, Conſiliarius, Eleëmoſynarius, & Judices jus ſcientes? ſed hæc exceptio ad prohibitionem refertur, non ad privilegium Clericale. Abſurdum enim eſſet ita Regis mentem interpretari, ut intelligeret ſe inferiores quidem Officiales in officio à ſe accepto peccantes non poſſe plectere, obſtante privilegio Clericali; poſſe autem, nihil obſtante illo privilegio, in Eleëmoſynarium, Cancellarium, & alios præcipuos animadvertere. Supponit è contra Rex, hujuſmodi eximia officia non fore gerenda, niſi à viris, quorum perſpecta ſit probitas, quique ſub ſpe impunitatis ob privilegium Clericale peccaturi non ſint; atque adeò nec puniendi, vel ſaltem id tam raro eventurum, ut eorum privilegium Regi non ſit allaturum incommodum.

7. Capiti 28. hunc Puteanus titulum præfixit; *De judicio hæreticorum publicæ quietis perturbatorum.* Sed quod ſit ejus conſilium non ſatis apparet. Certum eſt, & plerisque actis illic relatis conſtat, ad Eccleſiam pertinere de controverſiis Fidei judicare, qua in re Procurator Regius Senatus Aquenſis reſpondens quibuſdam articulis querelarum Officialium Pontificiorum anno 1527. declaravit ad articulum 16. æquum eſſe, ut de crimine hæreſis Judicibus Eccleſiaſticis relinqueretur judicium, ac revera nunquam de illo Judices Regios jusdixiſſe, niſi fortè ſeditio cum hæreſi fuiſſet conjuncta, quæ declaratio refertur à Puteano in capite 36. num. 17. Ultrò fatetur Senatus Pariſienſis, cujus Deputatorum oratio ad Carolum IX. Regem Franciæ anno 1560. habita, refertur numero ultimo, Imperatores, Reges, Principes & alias cujuſvis ordinis, & conditionis perſonas Eccleſiæ ſubeſſe. Certum etiam eſt poſſe, imò & debere Poteſtates ſæculares opem, autoritatemque ſuam ad extirpandas hæreſes apertas, & corrigendos, vel puniendos ſubditos ſuos, doctrinam ab Eccleſia declaratam hæreticam profitentes, impendere, eòque tendunt reliqua ferè omnia in eo capite contenta. Certum adhuc eſt, in profligatione hæreſeos, ac hæreticorum punitione, unicuique poteſtati ſuam juriſdictionem ſalvam eſſe debere, atque plura ex illis actis teſtantur ſæpè unamquamque ſuas partes in Gallia expleviſſe. Contigit quidem interdùm, ut poteſtas ſæcularis Eccleſiaſticæ fines ingrederetur; ſed tuendæ Fidei neceſſi-

Digitized by Google

ceſſitas ad hujuſmodi tranſgreſſionem attendere non ſinebat, magiſque laudabatur zelus, quàm reprehenderetur exceſſus.

8. Laudatur in eo capite, atque in ſequenti exercitium Inquiſitionis, quod tamen Galli moderni tantùm abeſt ut probent, ut etiam gravi odio proſequi videantur, quaſi rem utiliſſimam, ſub prætextu quorumdam abuſuum damnare præſtet, quàm abuſus, ſi qui illapſi ſint, amputare. Nimiàm queruntur à quibuſdam Inquiſitoribus adhibitam ſeveritatem, nonnullos avaritiam ſectatos. Verùm hæc, & ſimilia, perſonarum vitia ſunt, non officii. Sed neſcio quâ fide Galli, ut ſacro illi Tribunali odium concilient, illud accuſant, aut ſacram Indicis Congregationem, quaſi Regum Interfectoribus patrocinetur, eò quod notaverit Senatuſconſultum prolatum adversùs Joannem Caſtellum Henrico IV. Regi mortem inferre conatum, cùm nonniſi per atrocem, & apertam calumniam Sacræ Congregationi tribui poſſit, quod probaverit tantum ſcelus, graviſſimis pœnis expiatum, quandoquidem id tantùm in eo Senatuſconſulto diſplicuit, quod cenſuris Apoſtolicis autoritas detraheretur.

9. Hæc autem non eò ſpectant, ut Inquiſitionis exercitium in Gallia renovandum ſignificem, ſed ne ſacrum illud Tribunal, Eccleſiæ tantoperè neceſſarium, & à quo Gallia ipſa maximos olim, uberimoſque fructus percepit, debitâ ſibi apud fideles reverentiâ careat. Illud quidem etiam viri verè Catholici non neceſſarium in eo Regno arbitrantur, ob Epiſcoporum vigilantiam, ac Regis pro Fide zelum, ſed illud conviciis ac detractionibus proſequi, hominis eſt admodùm iniqui, vel criminum ſibi conſcii, propter quæ à ſacro illo Tribunali plecti mereretur.

10. Prædicandi munus, ſi quod aliud in Eccleſia Dei, ſpirituale ſine dubio eſt, ac proprium Epiſcoporum. Apoſtolis enim, quibus ſucceſſerunt, præcepit Chriſtus Marci ultimo: *Euntes in mundum univerſum prædicate Evangelium omni creaturæ.* Quod ut exequerentur, curam pauperum, quantumvis laudabilem, dimiſerunt Diaconis. *Nos verò*, inquiunt Act. 6. *orationi, & miniſterio verbi inſtantes erimus.* Si quid igitur in eo munere peccetur ab iis, qui Epiſcoporum vice illud obeunt, ab Epiſcopis corrigen-

rigendi ſunt, qui nimis hodie Regi fideles ſunt, quàm ut deſides ſeſe præbituri ſint in eo officio, ſi quid adversùs Regiam Majeſtatem, aut contra publicam pacem prædicaretur, ut eorum negligentiam à ſe ſupplendam eſſe, non poſſint cauſari ſæculares Magiſtratus. Debet quidem Laica poteſtas brachium ſuum, ſi opus ſit, Prælatis ad correctionem eorum, qui miniſterio verbi ſcandalosè abutuntur, commodare, ut præſtitum eſt nonnullis actis à Puteano cap. 29. exſcriptis: ſuo autem jure non poteſt perſonas Deo ſacras in functione Diviniſſima peccantes plectere. In exemplis, quæ adducit Puteanus, præterquam quod ſæculo proximè elapſo antiquiora non ſunt, & ſolius poteſtatis ſæcularis autoritate ſunt munita, aut Eccleſiæ tantùm ad exequenda ſua judicia, & Decreta collatum eſt auxilium; aut Reges, quorum nutabat Imperium, quique plures in Clero patiebantur Adverſarios, jus ſuum, quod prædicationibus publicè impugnari audiebant, non aliâ poſſe tueri ratione arbitrati ſunt, quàm ſi Prædicatores per ſuos etiam Judices comprimerent; quod, etſi legitimè factum fuiſſet, in conſequentiam trahi nullatenus deberet: vel certè Judices Laici falcem in alienam meſſem miſerunt contra Canones, & contra morem antiquum Regni etiam Gallicani.

11. Quamvis ſecundùm jus Canonicum in conferendis Beneficiis plerumque non ſit attendenda perſonæ Patria; rationes tamen non paucæ poſtulare videntur, ut uniuſcujuſque Regni Beneficia indigenis conferantur, quod Actis in capite 30. à Puteano relatis ſtatuitur, dummodò digni reperiantur. Sed hujuſmodi ſtatuta, cùm circa rem ſpiritualem, nempè Beneficiorum diſpenſationem, verſentur, ab Eccleſia edenda eſſent, non à Principibus; nec tunc vim habere debent, cùm propter indigenarum defectum, aut aliam juſtam cauſam magna Eccleſiæ neceſſitas, aut evidens utilitas illis derogari poſtulat; quæ omnia de Regularibus, de quibus etiam illic agitur, intelligenda ſunt pari, & fortè majori ratione, quia illorum ſtatus à negotiis ſæcularibus longiùs diſtat, & Regimen minùs eſt cum adminiſtratione politica connexum.

12. Miſſalium, & Breviariorum Eccleſiaſticorum particularium Franciæ, mutationem mandato, ſeu ordini, & per-

permiſſioni Regis ſubjicere, quid aliud eſt, quàm Eccleſiam in rebus Divinioribus ſæcularis poteſtatis ſervam facere?

13. Num ſicut ſine Regis mandato, ac licentiâ mutari non poſſunt libri ſacrificii conficiendi formam continentes, ità è contra indiſcriminatim poterunt de ejus mandato, ac licencia? ſi quis ergo Regis religionem fefellerit, ac facultatem impetraverit inducendorum Codicum, in quibus deſint verba conſecrationis, admittendi erunt, ac juxta illos celebranda Divina Myſteria, & officia, etiamſi Clerus, & milites obſiſtant, & Deus ipſe contrariam voluntatem miraculis ſignificet, quemadmodum contigiſſe in Eccleſia Toletana narrat Rodericus Toletanus in fragmento exſcripto à Puteano cap. 31. num. 4. quod tamen fabulæ, quàm hiſtoriæ ſimilius mihi videtur. Talibus ſcilicet Canonibus nituntur, quas ipſe Autor vocat Libertates Gallicanas. Id ab eo libertas reputatur, quod in eo fragmento his verbis exprimitur; *Sed cùm Rex* (ſcilicet Caſtellanus & Legionenſis Alfonſus) *eſſet magnanimus, & ſuæ voluntatis pertinax executor, nec miraculo territus, nec ſupplicatione ſuaſus, voluit inclinari, ſed mortis ſupplicia, & direptionem minitans reſiſtentibus, præcepit ut Gallicanum officium in omnibus Regni ſui finibus ſervaretur, & tunc cunctis flentibus, ac dolentibus inolevit proverbium; Quò volunt Reges, vadunt leges.*

14. Verùm, ſi hæc vel hiſtoria, vel fabula referenda putabatur, titulo capitis inſinuandum erat, mandato Regio præire debere præceptum Eccleſiaſticum. Ità enim in principio fragmenti legitur: *Gallicanum Officium ſuſcipere à Legato, & Principe cogebantur.*

15. Ex reliquis Actis in prædicto capite 31. relatis, illa quæ antiqua ſunt, nullam Regibus circa Divina officia tribuunt autoritatem, ſed oſtendunt ſolummodò Eccleſiam Gallicanam ſuas habuiſſe orationes ſpeciales, vel ab Eccleſia Romana, petente Rege, acceptas; quæ autem acta recentia ſunt, præterquam quod generatim novitate ſunt ſuſpecta in materias, ubi pro conſervanda antiquitate certari dicitur; rationes, quæ Theologiæ Pariſienſi adſcribuntur, adverſus eos, qui Breviarium ex decreto Concilii Tridentini correctum antiquo Pariſienſi ſubſtituendum putabant, ſtylo adeò irreverenti, & temerario ſcriptæ ſunt, & partim adeò inep-

 tæ,

tæ, ut meritò inſtrumentum eas continens Sorbonæ decreto proſcriptum ſit. Quod autem Puteanus, qui decreti illius meminit, adjungit, Curiam contra illud autoritatem ſuam interpoſuiſſe, atque ità inſtrumentum tutum ſervaſſe, magis hac in parte Curiæ vim inferentis religionem obſcurat, quàm juſtitiam demonſtret.

16. Ego quidem fateor eam, quam de auguſti illius Senatus religione, & æquitate opinionem, lectis antiquis ejus ſapientiſſimis, piis juſtiſque Placitis, & præclaris pro Eccleſia, & Republica geſtis, conceperam, plurimùm imminutam ob ea, quæ poſterioribus temporibus adverſus Eccleſiaſticam juriſdictionem tentavit. Miſera certè Eccleſia Gallicana; ſiquidem ejus jura, teſtantibus in proceſſu verbali Epiſcopis an. 1681. Pariſiis congregatis, cæteri omnes illius Regni Judices minùs quàm Senatus Pariſienſis ſervant illæſa. Quid enim v. g. Eccleſiaſticæ Libertati, & juriſdictioni magis infeſtum, quàm quod Arreſto à Puteano relato ibidem num. 7. ſtatuitur in materia Divinorum Officiorum; „Declarat malè & abuſivè proceſſum, ordinatum, & executioni demandatum, cùm à dicto Epiſcopo (Andegavenſi,) tùm ab ejus Officiali, & Promotore. Ordinat quod ſervicium Divinum ordinarium in Eccleſia Trinitatis continuabitur. Inhibuit, inhibetque dicto Epiſcopo quidquam innovare in exercitio, & celebratione Divini ſervitii in Eccleſiis ſuæ Diœceſis abſque autoritate Regis. En libertas Eccleſiæ Gallicanæ. En religio ejus defenſorum, & protectorum. Major poteſtati ſæculari adſcribitur circa Divina officia autoritas, quàm exercere ſineretur Epiſcopus, imò ſummus Pontifex, vel Eccleſia univerſa congregata in Concilio Oecumenico, Tridentino ſcilicet, de cujus exequendo Decreto circa Divina officia agebatur.

17. Sed gravius, quia generalius, eſt vulnus, quod in dicto Arreſto ſequitur, (niſi fortè aliquis Typographi error eſt;) „Ejus quoque Promotori, & Officiali (inhibet) „ne curam, juriſdictionem, aut cognitionem ſuſcipiant, „niſi quæ ipſis à Conſtitutionibus (Regiis) tribuitur. Conſtitutiones ergo Regiæ, juriſdictionis Eccleſiaſticæ circa Divina officia ſunt origo.

18. Equi-

Digitized by Google

18. Equitati, ac Religioni magis conſentaneæ videntur litteræ Regiæ, quæ ſubinde afferuntur, cùm Miſſalis, & Breviarii Eccleſiæ Romanæ uſum permittant. Nihilominùs Eccleſiæ Libertas offenditur, quòd in hujuſmodi rebus neceſſaria putetur Regis autoritas. Ut enim notat jurium Regiorum non negligens vindex Illuſtriſſimus Petrus de Marca lib. 2. cap. 7. num. 1. *Cum ipſum Clericorum myſterium jure Divino ſit inſtitutum, quæ neceſſaria ſunt ad illud explicandum, aut vindicandum, ei poteſtati commiſſa cenſentur, quæ jus imponendarum manuum à Chriſto Domino noſtro accepit.*

CAPUT XI.

De Regularibus, & de aliis materiis Eccleſiaſticis. Ad capp. 32. 33. 34. 35. 36. 37. & 38. *Puteani.*

1. Novos Regularium Ordines in Galliam admitti non poſſe, vel illic ſtabiliri, aut nova Monaſteria conſtrui, abſque expreſſa Regis licentia cap. 32. à Puteano probandum ſuſcipitur. Qua in re cùm poſſint interdum rationes civiles, & temporales cum ſpiritualibus commiſceri, uniuſcujuſque poteſtatis eſt, quod ad ipſam pertinet curare; ſed ſub eo prætextu ſpirituali Regularium regimini, ſive circa electiones, ſive circa Capitula generalia, ſive circa delictorum correctionem, de quibus agitur cap. 33. ſeſe Magiſtratus ſæculares immiſcere ſine injuria non poſſunt, præſertim dum eorum auxilium juxta Canonum præſcriptum non imploratur.

2. Qua in re multifariam eſt peccatum; atque adeò graviter, ut mirum ſit non erubeſcere virum Catholicum (qualem neſcio non fuiſſe Puteanum) hujuſmodi exempla in Libertatis Eccleſiæ Gallicanæ defenſionem adducere. Quomodò enim cum fide Catholica cohæret, ut Cenſurarum uſus penes Laicos legitimè reponatur? Affert ille in præd. cap. 33. num. 23. Senatus-Conſultum anni 1599. quo Capuccino cuidam, nomine Archangelo à Podio, indicta eſt ſuſpenſio ab officio prædicationis per ſex menſes. Simplicem eſſe

eſſe prohibitionem ad removendum ſcandalum, quod ex Concionibus creandum timeretur, factam interpretarer, niſi temporis ſpatium ſuſpenſioni præſcriptum cenſuræ Eccleſiaſticæ formam exhiberet. Non enim per ſex menſes dumtaxat vitandum eſt ſcandalum. Itaque prohibitio illa pœna erat, non cautela dumtaxat.

3. Repugnat Religioni, & antiquæ Gallorum pietati, ut Adoleſcentibus, cùm ad ætatem à Canonibus præſcriptam pervenerunt, tollatur libertas, quæ ipſis jure Divino, ac naturali competit, genus vitæ, quod ſibi ad ſalutem opportunius judicant, deligendi, ſub prætextu ſervandi honoris Parentibus à filiis debiti: Quid enim, ſi Parentes, ut ſæpè contingit, proprio affectui, aut familiæ utilitati, aut gloriæ, magis conſulant, quàm Divino cultui, & propriorum filiorum perpetuæ felicitati? Hæc certè Juriſprudentia cum omnium Theologorum, ac cum Sanctorum Patrum doctrinâ pugnat. Quomodò v. g. Senatus-Conſultum anni 1602. prædicto cap. 33. num. 26. relatum Capuccinis prohibens generatim, filios abſque conſenſu Patrum ad habitum, aut profeſſionem admittere, concordat cum exhortatione S. Hieronymi epiſt. 1. quæ eſt ad Heliodorum, quam quidem exhortationem, ceu Divinum quoddam Oraculum, omnibus deinde ſæculis venerata eſt Eccleſia; *licet ſparſo crine, & ſciſsis veſtibus ubera, quibus te nutrierat, Mater oſtendat: licet in limine Pater jaceat: per calcatum perge Patrem; ſiccis oculis ad vexillum crucis evola. Solum pietatis genus eſt, in hac re eſſe crudelem?* Numquid ſaniùs, & ſacris Canonibus magis conſentaneè, judicatum fuerat anno 1583. referente Puteano ibidem num. 22. vetandum eſſe Parentibus, ne filium ab ingreſſu Cappuccinorum deterrerent, ſi legitimam ætatem adeptus in ea voluntate perſeveraret? Sed ita creſcit in eo Regno pietas, & Religionis profectus, præſertim apud Laicos.

4. Atque hæc ſunt juſta Dei judicia, ut perſonæ Eccleſiaſticæ, ſive ſæculares, ſive Regulares, quæ Superiorum Eccleſiaſticorum Tribunal fugientes, ad Laicorum Curias recurrerant, quo ſe ſanctiori diſciplinæ ſubtraherent, aut fortaſſis etiam, ut veras injurias repellerent, poſtmodùm jugo, quod ſibi ultrò, ac contra ſacrorum Canonum prohibitio-

nem

nem impoſuerunt, adeò præmantur, ut officia magis ſpiritualia, & proprio ſtatui magis convenientia, liberè exequi non ſinantur. Ità dum Epiſcopi adverſus Regulares privilegiis ſe tuentes; Regulares adverſus Epiſcopos Hierarchicâ ſuâ autoritate utentes; Clerici adverſus Epiſcopos, Regulares adverſus Religionis Superiores, Laicos Judices adeunt, Eccleſiaſticarum, & ſpiritualium rerum diſpoſitionem ad ipſos devolvunt; unde regimen Eccleſiæ penes ſæculares poteſtates, potiùs quàm penes Eccleſiæ Paſtores, reſidere in Gallia hodie videtur, quod verendum eſt, ne Deus ulteriori pœnâ ulciſcatur. Id probant diverſa acta in hoc, & in aliis capitibus à Puteano deſcripta.

5. Utinam pro Monaſteriorum reformatione toties à ſacris Conciliis præſcriptâ ſuam autoritatem impenderent Poteſtates ſæculares, ac non potiùs reformare conantibus hodiè obſiſterent. Tamen dum Reformatoribus auxilium legitimè præſtant, non jure proprio agere ipſis licet, ut intendere videtur cap. 34. ſed ad executionem Canonum Eccleſiaſticorum. Idem dicendum de variis diſciplinæ Eccleſiaſticæ articulis ſub cap. 35. collocatis, in quibus tamen, ut patet ex actis illic relatis, Magiſtratus ſæculares Eccleſiaſticæ juriſdictionis terminos ſæpè invadunt: quod ex ipſa rerum temporalium, & ſpiritualium, profanarum, & ſacrarum diſtinctione facilè dignoſcitur.

6. Applicanda eſt eadem doctrina capiti 36. cujus titulus eſt; „ Miſcellanea diverſarum materiarum ad Libertates Ec„ cleſiæ Gallicanæ ſpectantium. Nec excuſat Judices ſæculares, quod, ut jam diximus, ipſæmet perſonæ Eccleſiaſticæ juriſdictionem eis detulerunt, ſive quod, cùm eſſent reæ, ſperarent, eos ſibi magis propitios, ob hanc voluntariam ſubmiſſionem fore (quod facilè præſumi poteſt, v. g. de Epiſcopo illo Meldenſi, qui ut habetur ibi num. 19. anno 1525. proteſtatus eſt. „ Se ſi reus probaretur, ab ea Curia pu„ niri velle; illud tribunal aliis omnibus præeligere; neque „ alios poſtulare Judices) ſive quia Judicum Eccleſiaſticorum præjudicia ſuis deſideriis magis adverſari ſciebant. Non enim minùs ſacra eſt Juriſdictio Eccleſiaſtica quàm ſæcularis, ut iſta non poſſit, poſſit illa ex conſenſu partium transferri ad

Judices aliàs incompetentes; quod tamen volunt Judices ſæculares, ut obſervare potes in reſponſionibus Procuratoris Regii Senatus Provinciæ, quæ referuntur num. 19. ejuſdem capitis. Nam in reſponſione ad primum articulum officialium Romani Pontificis, defenditur uſus incarcerandorum à Laicis Sacerdotum, aliorumque Clericorum, ex eo quod pro debitis pecuniariis ſigillo rigoroſo Provinciæ ſe ſubmiſerint; in reſponſione verò ad 13. negatur poſſe Laicos ſeſe juriſdictioni Eccleſiaſticæ ſubmittere, niſi in caſibus à jure præſcriptis.

7. Sed non eſt prætermittendus primus articulus, notatu ſcilicet digniſſimus; nempè; „ Urbem Gratianapolitanam „ locum eſſe, in quo Reges Franciæ, ac ſummi Pontifices „ ſeſe inviſebant. Is eſt titulus num. 1. præfixus. Numquid hinc concludendum eſt, Libertatis Eccleſiæ Gallicanæ partem eſſe, ut Papa Gratianopolim ſeſe conferat, cùm eum illuc vocare Regi viſum fuerit. Sub hoc num. ponitur epiſtola Hugonis Regis ad Joannem Papam ſic ſcribentis; *Gratianopolis Civitas in confinio Italiæ, & Galliæ ſita eſt, ad quam Romani Pontifices Francorum Regibus occurrere ſoliti fuerunt. Hoc, ſi vobis placet, iterare poſſibile eſt. At ſi nos, & noſtra inviſere libet, ſummo cum honore deſcendentem de Alpibus excipiemus; morantem, ac redeuntem debitis obſequiis proſequemur.*

8. Verùm non advertit Puteanus, quàm adverſa eſſet ſuis libertatibus hæc epiſtola. Non enim reverentiam tantùm Regis, cujus plurima continet ſpecimina, ſed etiam ſubjectionem ſignificat in re admodùm cara. Arnulphum Lotharii Regis defuncti filium, ac Ludovici, qui ei ſucceſſerat in Regno, quique poſteà & ipſe mortuus fuerat, fratrem, Hugo Capetus, in quem excluſo Carolo Lotharii fratre, ac Ludovici Patruo, nuper tranſlata fuerat Regia Dignitas, ad Archiepiſcopatum Remenſem evehendum curaverat, ut eum hoc Beneficio ſuas in partes traheret: captâ autem, & direptâ Remorum Civitate à Carolo, de Regno adhuc cum Hugone contendente, Hugo Arnulphum, licet à Carolo abductum tanquam bello captum, licet gravibus cenſuris Deprædatores Civitatis perſequentem de proditione, ſuſpectum habuit. Quamobrem, ut ab Epiſcopali Dignitate deponeretur,

Digitized by Google

tur, effecit. Sed huic depoſitioni viriliter obſtitit Joannes XV. Pontifex, ad quem ea occaſione ſcripſit Hugo epiſtolam à Puteano relatam: ſed in ea illud vel maximè obſervandum eſt, quod proteſtatur Rex, ſe ſummi Pontificis, licet de crimine Læſæ Majeſtatis ageretur, judicium non declinare. Addit enim ſtatim poſt verba ſuprà relata; *Hoc ex integro affectu dicimus, ut intelligatis, & cognoſcatis nos, & noſtros, veſtra nolle declinare judicia*, ac re ipsâ in ſuam Sedem reſtitutus eſt Arnulphus.

9. Nihil frequentiùs videas inculcatum in actis à Puteano relatis, ac in aliis, quæ à Curiis ſæcularibus Galliæ emanant, vel etiam in libris Scriptorum ſæcularium illius Regni, quàm Regem, ejuſque Officiales eſſe Protectores, ac vindices ſacrorum Canonum; ab eis abuſus circa Canonum violationem mediis appellationibus, quæ tanquam ab abuſu dicuntur, emendari; eam eſſe veram libertatem Eccleſiæ Gallicanæ, ut ſecundùm Canones ei vivere liceat; & alia his ſimilia, quæ ſpeciem præſeferunt eximiam: ſed cùm ad particularia capita deſcenditur, Canonibus violationem Canonum ſubſtitutam deprehendis, ut multis jam exemplis comprobavimus. Tale eſt, quod continetur ſub num. 24. hujus capitis 36. circa quod verſamur. Legibus enim tùm Eccleſiaſticis, tùm Civilibus, vetitum eſt ne Clericis in rebus, quas ex Eccleſia perceperunt, Parentes, aut Propinqui ſuccedant, ut alibi oſtendimus; & tamen hîc variis ſtatutis conſuetudinariis probatur Propinquiores Cognatos ſuccedere Beneficiariis: etiam in fructibus à Beneficiis provenientibus. Itaque Eccleſiæ libertas eſt, ſervandorum Canonum obligatione ſolvi: Eccleſiæ bona, reſiſtentibus Canonibus in familias ſæculares transferri.

10. Quod de Regularium Ordinibus, Monaſteriis, ac diſciplinâ, circa capita 32. 33. & 34. eſt dictum, ad Univerſitates, & Scholas publicas accommodandum eſt, quas negat Puteanus cap. 37. ſine autoritate, ac conſenſu Regis reformari, nedum conſtitui poſſe.

11. Trigeſimum octavum caput inſcribitur; *De exemptionibus Eccleſiarum, Capitulorum, Abbatiarum, & Monaſteriorum à Prælatis legitimis, & ordinariis*, ſub quo titulo collocat nonnulla monu-

Digitized by Google

menta, ex quibus conſtat olim Epiſcopos privilegia ſpiritualia, Reges verò temporalia Monaſteriis conceſſiſſe, ut Monachi majori cum quiete Deo inſervirent, ſed continet etiam aliqua Senatus-conſulta circa exemptionem Capitulorum ab Epiſcopali juriſdictione, quæ materia fori Eccleſiaſtici, non ſæcularis eſt, ut per ſe patet: hinc igitur nihil concludendum eſt, niſi Curias ſæculares, poſtremis præſertim temporibus, cauſarum Eccleſiaſticarum cognitionem uſurpaſſe, ut ſuprà notavimus.

CAPUT XII.

De ſubſidiis à Clero Regi Franciæ, aut ſummo Pontifici præſtandis: ad duo ultima capp. Puteani.

1. ÆQuum eſt, ut ſubſidia & Regibus, & ſummis Pontificibus à Clero Gallicano aliquando conferantur, de quo Puteanus in duobus ultimis capitibus. Sed cùm Eccleſiæ bona ſacra ſint, iniquum eſt, ut in eis exigendis ſummus Pontifex à conſenſu Regiorum Officialium pendeat; Rex autem, quæ ſibi neceſſaria duxerit, non expectato ſummi Pontificis conſenſu, exigat.

2. Profert quidem Puteanus capite 39. num. 10. Bullam Bonifacii VIII. declarantis, Regibus Franciæ licere, occurrente neceſſitate, à Clericis ipſis ſubditis, ad tuitionem Regni auxilium pecuniarium accipere, inconſulto etiam Romano Pontifice. Sed ſufficit modò huic conſtitutioni aliam in corpore juris clauſam; & ab eodem Bonifacio editam opponere, ſcilicet; *Clericis Laicos* de Immunit. Eccleſ. in 6. quam ſuum robur aliquandiu obtinuiſſe conſtat, ex eo quod Clemens V. ad inſtantiam ejuſdem Regis, cujus favore ad ſummum Pontificatum evectus fuerat, eam temperavit, ut patet Clem. unicâ de immunit. Eccleſ. ita tamen ut Decreta Concilii Lateranenſis tertii ſub Alexandro III. cap. 19. & Lateranenſis IV. ſub Innocentio III. cap. 46. obſervari voluerit; *Quæ*, inquit, *nos ſub obteſtatione Divini judicii præcipimus obſervari.* Gloſſa ſuper verb. *Quoniam ex conſtitutione. Rex Franciæ;*

Digitized by Google

cia, inquit, *qui fuit paſſiva cauſa conſtitutionis, fuit activa cauſa revocationis*; atque adeò æquum eſt, ut Gallia revocationis conditionem impleat; præſertim cùm executionem Conciliorum generalium præcipiat.

3. En igitur Concilii Lateranenſis IV. cap. 46. quod alterius Concilii etiam Lateranenſis Decretum commemorat. *Adverſus Conſules, ac Rectores Civitatum, & alios, qui Eccleſias, & viros Eccleſiaſticos talliis, & collectis & exactionibus aliis aggravare nituntur, volens immunitati Eccleſiaſticæ Lateranenſe Concilium providere, præſumptionem hujuſmodi ſub Anathematis diſtrictione prohibuit: Tranſgreſſores, & Fautores eorum, excommunicationi præcipiens ſubjacere, donec ſatisfactionem impendant competentem. Verùm ſi quandò forſan Epiſcopus ſimul cum Clericis tantam neceſſitatem, vel utilitatem proſpexerint, ut abſque ulla coactione ad relevandas utilitates, vel neceſſitates communes, ubi Laicorum non ſuppetunt facultates, ſubſidia per Eccleſias duxerint conferenda: prædicti Laici humiliter, & devotè recipiant, cum actione gratiarum.* PROPTER IMPRVDENTIAM TAMEN QVORVNDAM, ROMANVM PRIVS CONSVLANT PONTIFICEM, CVIVS INTEREST COMMVNIBVS VTILITATIBVS PROVIDERE.

4. Huic autem conditioni, poſtulandæ ſummi Pontificis licentiæ, paruerunt, tùm Reges ſubſequentes, ut teſtatur Henricus Spondanus ad annum 1336. & aliis in locis, tùm ipſemet Philippus IV. ut ſcribit Odericus Raynaldus ad annum 1306. num. 4. Alia miniſtrat exempla ipſemet Puteanus cap. 40. præſertim num. 2. & 5. ut nemini dubium eſſe poſſit, quin Reges Chriſtianiſſimi lege illâ teneantur.

5. Si verò Clerus non expectato Papæ conſenſu, Regibus ſubſidia conferre ſe poſſe arbitratus eſt, juſtas luit ſuæ libertatis pœnas: aut veriùs, quia oblitus libertates ſuas in obſervandis Conciliorum generalium Decretis ſe repoſuiſſe, à præcepto Concilii Lateranenſis IV. receſſit, jugum ſibi tùm Decimarum, tùm Doni gratuiti impoſuit; quod neſcio an unquam deponet. Commodum id quidem pleriſque Deputatis, qui eâ ratione Principis gratiam promerentur, ex quâ maxima aliquandò beneficia conſequuntur; ſed reliquo Clero grave, cujus quidem donum eſt gratuitum, quia mercedem non ſperat, ſed neſcio an ità voluntarium.

6. Si quandò Reges bellum, aut aliud negotium ſuſcipiunt, quod Religioni conducat, dubium non eſt, quin Eccleſia teneatur eis neceſſaria ſubſidia ſubminiſtrare. Cùm enim, ut ſæpè notavimus, bona Eccleſiæ, Dei bona ſint, in quos poſſent convenientiùs ſumptus impendi, quàm in perferendam Dei notitiam ad barbaras & infideles gentes, aut ad tuendam fidem, & Religionem in terris Chriſtianorum. Sic Philippo II. ſic ſancto Ludovico, aliiſque Regibus Galliæ conceſſæ ſunt Decimæ, & alia adjumenta temporalia, ut Chriſtianis Infidelium tyrannide oppreſſis opem ferrent, aut ut hæreticos in proprio Regno comprimerent.

7. Sed numquid etiam ob temporalem Regni neceſſitatem poſſent hujuſmodi ſubſidia ex bonis Eccleſiaſticis colligi? Sanè ſecuritas Eccleſiarum, & bonorum Eccleſiaſticorum cum incolumitate ſtatus politici conjuncta eſt, præſertim cùm ab hoſtibus Infidelibus, aut hæreticis impetitur. Itaque tunc Eccleſia, Regem ejus ope indigentem juvans, propriis etiam rationibus conſulit.

8. Verùm neceſſitatibus Regni, quibus opitulari tenetur Eccleſia, non intelliguntur, Regia magnificentia, Imperii merè ſæcularis propagatio, aliæve rationes omninò temporales. Patet enim eum uſum longè ab illo diſtare, cui deſtinatum eſt ſacrum Eccleſiæ patrimonium; metuendumque eſſet, ne non tàm juvaretur Rex, aut Regnum, quàm concitaretur ira Divina, ſi quæ ad Divinum cultum, ad Miniſtrorum Chriſti, & Pauperum alimoniam deputata ſunt, expenſis profanis conſumerentur.

9. Statuerat Rex Clotharius tertiam redituum Eccleſiaſticorum ſui Regni partem fiſco addicere, conſentientibus (non tamen omninò liberè) Epiſcopis, ſancto Injurioſo Epiſcopo Turonenſi excepto, qui ab aliorum ſententiâ diſcrepans Regem ab eo conſilio deterruit, eam objiciens rationem, fore ut Deus Regnum Clothario auferret, ſi ipſe bona Deo conſecrata tolleret. Rem narrat his verbis Gregorius ejuſdem Sedis Epiſcopus Hiſt. Franc. lib. 4. cap. 2. *Denique Clotharius Rex indixerat, ut omnes Eccleſiæ Regni ſui tertiam partem fructuum fiſco diſſolverent. Quod licet inviti, cùm omnes Epiſcopi conſenſiſſent, atque ſubſcripſiſſent, viriliter hoc B. Injurioſus reſpuens ſubſcribere dedignatus eſt dicens,*

cens, ſi volueris res Dei tollere, Dominus Regnum tuum velociter auferet, quia iniquum eſt, ut Pauperes, quos tuo debes alere horreo, ab eorum ſtipe tua horrea repleantur. Et iratus contra Regem, nec vale dicens, abſceſſit. Tunc commotus Rex, timens etiam virtutem B. Martini miſit poſt eum cum muneribus, veniam precans, & hoc quod fecerat damnans, ſimulque rogans, ut pro ſe virtutem B. Martini Antiſtitis exoraret.

10. Antiſtites in Concilio Meldenſi congregati Carolo Calvo conſtanter, ſapienterque declararunt mala, quibus tunc Gallia præmebatur, Eccleſiaſticorum bonorum uſurpationi eſſe adſcribenda. Quòcirca prudenter Baronius ad annum 850 *Francorum*, inquit, *tunc quidem enituit robur, cùm in Regibus cultus pietatis excelleret, elanguit cùm defecit, & Eccleſiæ ſunt proſtitutæ Laicis, quorum reditibus non ſunt illi roborati, vel erecti, ſed enervati penituſq; depreſſi. Luxerunt iſta, & aperuerunt ea Principibus ipſis Reverendiſſimi Patres in Meldenſi Concilio, & ad putridum vulnus opportuna appoſuere remedia, ſed recuſavit ille* (Carolus Calvus) *ea omnia ſuſcipere, unde juſto Dei judicio factum eſt, ut, qui latas à ſanctis Patribus leges ſubire renuit, à Northmannis coactus ſit duriſſima ſuſcipere jura; & qui Eccleſiarum bona Laicis tradebat, coactus ſit ſua largiri Northmannis. Sed ſicut nulla eſt ſecuta emendatio in Rege, ità nec quievit Northmannorum flagellum in manu Dei.*

11. Philippus Auguſtus Rex Franciæ, cum Othone Imperatore certamen initurus, militibus ſuis ſpem victoriæ ſuadebat, hâc oratione, quæ refertur à Rigordo in hiſtoria de ejus geſtis ad annum 1215. *Rex autem antequam congrederetur, hâc brevi, & humili oratione ſuos fuit milites allocutus: in Deo tota ſpes & fiducia noſtra eſt poſita. Rex Otho, & exercitus ſuus à D. Papa excommunicati ſunt, qui ſunt inimici & deſtructores rerum S. Eccleſiæ & pecunia, quâ eis ſtipendia miniſtrantur, de lacrymis Pauperum, & de rapina Eccleſiarum Dei, & Clericorum acquiſita eſt. Nos autem Chriſtiani ſumus, & communione & pace S. Eccleſiæ fruimur; & quamvis peccatores ſimus, tamen Eccleſiæ Dei conſentimus, & Cleri pro poſſe noſtro defendimus libertates. Undè præſumere fiducialiter debemus de Dei miſericordia, qui nobis licet peccatoribus dabit de ſuis, & de noſtris hoſtibus triumphare.* Divinum numen ſibi maximè propitium expertus eſt, reportatâ glorioſiſſimâ victoriâ. Plura leguntur in hiſtoriis, & in orationibus à Clero Gallicano ad Reges habitis, ex quibus conſtat Deum injuſtam bonorum ſuorum acceptationem, etiam facultatum legitimè partarum ſpoliatione ulciſci.

12. Quam-

12. Quamobrem, ut ex Decreto Concilii Lateranenſis ſupracitato colligitur, principiò cauſa conſideranda eſt, ne ſi perperàm capiantur Eccleſiæ bona, non tam adjutorium Regi, quàm pernicies conquiratur: deindè ſervandus eſt modus, id enim, quod ultra neceſſitatem exigitur, injuſtè uſurpatur. Quæ ratio ubique, ſed maximè tunc valet, cùm non Eccleſiæ, aut Religionis, ſed Regis aut Regni res agitur. Tunc imprimis ex fiſco depromenda ſunt, quæ poteſt ſuppeditare. Quippè cùm Fiſcus, ut, & Galli vocant, Domanium ideò Regibus reſervatum ſit, ut hinc fierent ſumptus, quos aut juſtitiæ diſpenſatio, aut hoſtium propulſatio, aut alia negotia ad Populi quietem conducentia requirunt; tum, ſi publica deficiant, recurrendum ad privata, & profana: Quoniam ſicut ab initio debuit unuſquiſque pro ſua facultate, ac Regni neceſſitate Principi conferre ea, quibus indigebat ad curandum bonum publicum; ità cùm prima non ſufficiunt, tenetur eâdem ratione nova ſuperaddere. Sed ſi ea ſit hoſtium potentia, & Civium egeſtas, ut Rex impar ſit præſtandis ſumptibus, niſi Eccleſia opem ferat; tum denique Eccleſiaſtica bona in ſubſidium vocabuntur.

13. Quocircà mirum videtur, cur Galli, qui ſuas libertates tunc maximè ſibi adhibendas cenſuerunt, cùm ſummus Pontifex, aut, ut ipſi dicunt, Curia Romana ſubſidium aliquod poſtulabat, quod gravius videretur, id duram ſervitutem reputantes, ut habetur hiſt. Univerſ. Pariſ. tom. 5. &c. Tamen Eccleſiæ Gallicanæ Libertatibus accenſeant jus, quod Regi tribuunt, hujuſmodi ſubſidia exigendi ab Eccleſiis ſui Regni, dum iis opus habet. Sed magis adhuc mirum, quod ſummum Pontificem aſſerant nihil obtinere poſſe ſine conſenſu, ac licentia Regis; Regi autem ſummi Pontificis conſenſum neceſſarium non eſſe? Puteanus cap. 22. & 29. Carol. Fevret. lib. 1. cap. 8. num. 6. & 7. quaſi minor adhibenda eſſet cautio, dum bona Deo conſecrata in juvando Principe ſæculari expenduntur, quàm dum à Chriſti Vicario in Eccleſiæ utilitatem ſunt inſumenda, aut in ea Rex plus haberet autoritatis, quàm Papa.

14. Non ea fuit olim, ut ſuprà inſinuavimus, Chriſtianiſſimorum Principum, ac Cleri Gallicani ſententia, quandoquidem

quidem ſummi Pontificis aſſenſu confirmari optabant dona, quæ Regibus conferebantur, etiam in Eccleſiæ utilitatem convertenda. Exſtant tum in medii temporis, tum in alterius ſæculi Conciliorum Oecumenicorum actis conceſſiones Decimarum, ad præſtandos belli Infidelibus inferendi ſumptus; legi poſſunt acta Concilii generalis Lateranenſis ſub Innocentio III. anno 1215. Concilii generalis Lugdunenſis ſub Innocentio IV. anno 1245. Concilii generalis Viennenſis anno 1311. Vita Benedicti XII. Papæ. Concilium generale Lateranenſe ſub Leone X. anno 1517. &c. Philippus IV. Romani Pontificis conſenſum tunc tantum ſibi non expectandum volebat, cùm eâ neceſſitate urgeretur, quæ Romam adeundi tempus non concederet.

15. Sed numquid ſufficit Cleri Gallicani voluntas? Expedit certè tum Regis, tum Eccleſiaſticorum virorum ſaluti, ut non ſufficiat. Quàm enim verendum eſt, ne plurimi eorum, qui Comitiis generalibus Cleri interſunt, aut metu, aut ſpe ducantur ad elargiendos Eccleſiaſticos reditus, quorum ipſi minimam partem pendentes, maximam ex alienis bonis liberaliter profuſis uſuram ſe conſecuturos confidant. Quot enim ſunt ſecundi ordinis Clerici, qui primum ambientes, eoque ſe non poſſe ſine Principis favore aſcendere intelligentes, ejus captandæ benevolentiæ occaſionem avidè arrepturi ſunt? Quot ex utroque ordine, qui aut plura, aut pinguiora Beneficia exoptant? Quot denique qui Regi placendum, aut ſaltem non diſplicendum, etiam cum bonorum Eccleſiaſticorum diſpendio, arbitrantur, prætexentes temporalium jacturam Regiâ in ſpiritualibus protectione abundè compenſandam? Cùm igitur conſenſus hujuſmodi debeat Regi eſſe ſuſpectus, etiam à ſummo Pontifice confirmatus: quantò magis excluſâ illâ confirmatione. Præſertim cùm Clerici Diſpenſatores ſint, non Domini.

16. Adhuc majus imminet periculum Eccleſiaſtici ordinis Viris, (quorum eſſet ad ſanctorum Antiſtitum exemplum Chriſtianiſſimo Principi ſignificare, quàm perniciosum ſit, Chriſti patrimonium in uſus non neceſſarios, & profanos convertere) ſi præpoſterâ in Regem liberalitate conſcientiam ejus compeſcant: ſi propriis utilitatibus inhiantes, Beneficiorum, quorum

 ſunt

ſunt Procuratores ſubſtantiam prodigant: iiſque facultatem adimant reſtaurandorum, ornandorumque Templorum, alendorum pauperum, aliorumque bonorum operum præſtandorum.

17. Denique ſicut, niſi juſta cauſa ſubſit, nec Regis, nec Cleri conſcientia tuta eſt in imponendis ſubſidiis: ita utrorumque ſalus periclitatur, niſi, ceſſante cauſâ, removeatur ab Eccleſia onus. Quid enim juvat præceſſiſſe optimum bonorum Eccleſiaſticorum uſum, ſi pravus, aut inutilis ſuccedat?

18. In his, quæ ſuggeſſimus, fideliter cuſtodiendis vera conſiſtit Eccleſiæ libertas, in illis contemnendis gravis eſt Sponſæ Chriſti ſervitus. Ejus quidem in præſentiarum dulcis apparet fructus, ſed maximum eſt periculum, quod qui non metuunt, aut de bonorum Eccleſiaſticorum conditione, aut de Divina juſtitia rectè non ſentiant.

19. Metu illo ſe affici pluries teſtati ſunt religioſi Principes, præſertim Carolus Magnus in pluribus Capitularibus; *Novimus*, inquit, Capitular. 8. anno 803. relato in Capitularibus Benedicti Levitæ lib. 7. cap. 132. *multa Regna & Reges eorum propterea cecidiſſe, quia Eccleſias expoliaverunt, reſq; earum vaſtaverunt, abſtulerunt, alienaverunt, vel diripuerunt, Epiſcopiſq; & Sacerdotibus, atque, quod majus eſt, Eccleſiis eorum abſtulerunt, & pugnantibus dederunt. Quapropter nec fortes in bello, nec in fide ſtabiles fuerunt, nec victores extiterunt; ſed terga multi vulnerati, & plures interfecti verterunt, Regnaque & Regiones; &, quod pejus eſt, Regna Cæleſtia perdiderunt, atque propriis hæreditatibus caruerunt, & hactenus carent. Quæ omnia vitantes, nec talia facere, nec conſentire, nec infantibus, aut ſucceſſoribus noſtris exemplum dare volumus.*

20. In eodem Capitulari 8. refertur petitio Populi ad prædictum Imperatorem, in qua declaratur, quâ intentione, & quâ formâ bona Eccleſiis offerrentur. Eſt autem forma hujuſmodi; *Offero Deo, atque dedico omnes res, quæ hac in chartula tenentur inſerta, pro remiſſione peccatorum meorum, ac Parentum, & filiorum (aut pro quocumque illas Deo deliberare voluerit) ad ſerviendum ex his Deo in ſacrificiis, Miſſarumque ſolemniis, orationibus, luminariis, pauperum ac Clericorum alimoniis, & cæteris Divinis cultibus, atque illius Eccleſiæ utilitatibus. Si quis autem eas indè, quod fieri nullatenus credo, abſtulerit, ſub pœna ſacrilegii ex hoc Domino Deo, cui eas offero atque dedico, diſtrictiſſimas reddat rationes.* Huic formulæ ſubjunguntur iſta verba; *Ponit etiam in ea alias conjurationes, quas enumerare longum eſt.*

L I-

Digitized by Google

LIBER UNDECIMUS

In quo expenduntur aliorum Scriptorum Gallicanorum ſententiæ de Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ.

PAuci hodie ſcribunt in Gallia, qui occurrentem autoritatis ſummi Pontificis conſtringendæ, Regiæ verò amplificandæ, occaſionem, idque ſæpenumerò ſub obtentu tuendarum ſuarum Libertatum, obviis ulnis non excipiant; ut ferè dixeris Galliam pœnitere, quod olim Sanctam Sedem tantâ reverentiâ proſecuta fuerit, tantâ humilitate audierit, tanto zelo defenderit. Singulorum dicta perſequi, neque eſt neceſſarium, & nimii, diuturnioriſque laboris opus eſt. Quamobrem præcipua tantùm Capita ſeligemus, ex quorum ſcilicet examine, de cæteris facilè feretur judicium; præſertim cùm etiam quæ hactenus dicta ſunt, vel ſola ſufficere viderentur.

Digitized by Google

CAPUT PRIMUM.

De Libris Illuſtriſſimi Petri de Marca de Concordia Sacerdotii & Imperii, ſeu de Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ.

1. COmmota fuerat, non ſolùm Roma, ſed etiam Gallia editis à Petro Puteano voluminibus, de quibus in ſuperiori libro diſputatum eſt. Quo circa juſſus eſt Illuſtriſſimus Petrus de Marca doctrinam illic contentam ità temperare, ut ſchiſmatis quidem, cujus prænuncia videbantur illa volumina, ſuſpicionem amoveret; Libertates tamen Eccleſiæ Gallicanæ illæſas, integraſque ſervaret. Munere ſibi demandato ad Regiorum Miniſtrorum voluntatem appoſitè, ſed non ſine præjudicio Eccleſiæ, functus eſt. Cùm enim Aulæ induſtriâ eſſet inſtructus, ità res componere conatus eſt, ut cuique parti ſatisfeciſſe videretur, licet revera unius tantùm cauſam egiſſet.

2. In quatuor libros opus ſuum diſtinxit; plures tamen pollicitus, fortè cum animo ſtandi promiſſis; fortè ut Eccleſia, ſi quatuor primis ſe læſam doleret, ſperaret poſterioribus hanc ſibi reſarciendam injuriam, quod aliquoties inſinuat, & in libris ipſis, & in Apologiis ſuis. Quatuor illis, quatuor alios addidit Stephanus Baluzius poſt mortem Autoris, ab eo tamen, ut aſſerit, compoſitos, in quibus ita non reſarcitur, ut etiam augeatur damnum ab aliis illatum. Et quantum ex poſtremis Marcæ operibus, ſive manuſcriptis, ſive etiam typis excuſis conjicere licet, doctrinam in illis contentam, antequam publici juris fierent, in aliquibus ſaltem Capitibus immutaturus erat. Nec enim illi ipſi ſunt, quos promiſerat; vel ſaltem non omnia continent, de quibus ſe acturum ſpoponderat.

3. In libro primo ſummi Pontificis Dignitatem, & autoritatem plurimùm commendat, & confirmat; ut ſtatim Lector arbitretur, eum non minùs pro tuendis Sanctæ Sedis juribus, quàm pro vindicandis Libertatibus Gallicanis certare. Sed lectis

lectis libris ſequentibus oritur ſuſpicio, in primo ipſum benevolentiam captare voluiſſe, ut in aliis lædens minùs offenderet; nam in eo etiam verba quædam Eccleſiæ minùs æqua ab Autore de induſtria videntur interjecta, ut iis ſe tueri poſſet, ſi quando ſibi poſteriora prioribus contradicere objiceretur. In ſecundo libro Regiam Majeſtatem, & juriſdictionem, quantùm Pontificiam in primo, & ampliùs extollit. Poteſt certè utraque poteſtas ſeorſim, cùm utraque ſuprema ſit, altera in ſpiritualibus, in temporalibus altera, uſque ad Cœlum evehi. Sed cùm inter ſe comparantur, ſi aliò, quàm ad veritatem, & juſtitiam reſpiciatur, difficillimum, imò impoſſibile eſt, quæcumque ars adhibeatur, injuſtitiæ notam, & alterutrius poteſtatis, ac forſan utriuſque querelas effugere.

4. Quid enim, ut hæc tantùm exempla proponamus, juvat autoritatem Romani Pontificis in condendis Legibus Eccleſiaſticis, aut proferendis judiciis cap. 8. 9. & 10. lib. 1. tàm ſolidis argumentis conſtituiſſe, quandoquidem capp. 15. 16. & 17. lib. 2. Autor probare contendit, leges illas non obligare in Gallia, niſi acceptentur; & expreſsè affirmat dicto cap. 16. num. 6. *Nihil obtrudendum eſſe fidelibus, quod eos offendere aliquo pacto poſſit; atque adeò legem Eccleſiaſticam minùs commodam pro non ſcriptâ eſſe habendam?* In quo verſabitur eximia illa ſummi Pontificis autoritas, ſi nullam habeant vim leges ejus, niſi acceptatæ fuerint, & ſi quæcumque minus commodæ ſint, pro non ſcriptis habeantur? Certè quæ commodæ ſunt, ſine Papæ mandato, imò ſæpè contra ipſius mandatum, aut prohibitionem uſurpantur.

5. Caput 10. & 11. ejuſdem libri 2. Eccleſiæ ſuam juriſdictionem aſſerere videtur, licet revera Regiam ultra debitos terminos proferat. Nam cap. 10. num. 8. inſinuat confirmationem Principum vim obligandi Canonibus circa diſciplinam editis conferre, licet num. 13. laudato Facundi Hermianenſis loco, ubi de Marciano Imperatore dicitur; *Ob hoc itaque vir temperans, & ſuo contentus officio Eccleſiaſticorum Canonum executor eſſe voluit, non conditor, non exactor*: addat Marca; *Hic eſt certus limes, quem Regiæ autoritati in his negotiis præfigere oportet, ne inconſultò trahamur ad eam adulationem, qua Principibus ſuis totius diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſummam*

 mam

mam Græci deſerebant. Verùm tamen quod generatim Eccleſiæ conceſſiſſe videbatur, retractat cap. 11. num. 4. autoritate Joannis Scholaſtici Patriarchæ Conſtantinopolitani. Et ejuſdem cap. 11. num. 3. Conſtitutiones omnes Juſtiniani circa res Eccleſiaſticas defendit; quarum tamen multæ juriſdictionem Eccleſiaſticam imminuunt, & unam, ſcilicet *de prolatione verborum Conſecrationis*, ipſemet Marca damnare coactus fuerat cap. 6. num 6.

6. Cæterùm in prædicto cap. 11. num. 3. Bellarmini, quem citat, circa impedimenta Matrimonii totam mentem non exprimit. Silet enim Illuſtriſſimum illum Cardinalem docuiſſe, ut impedimenta à Conſtitutionibus Imperialibus inducta Matrimonium dirimerent, neceſſarium fuiſſe Eccleſiæ aſſenſum, ab eo tempore, quo contractus ad Sacramenti dignitatem evectus eſt.

7. Ibidem num. 6. cùm dixiſſet, *Principum eam fuiſſe mentem, ut nihil ſibi licere putarent in eos Canones, qui editi fuiſſent à Conciliis Oecumenicis*; quia Oecumenicorum Conciliorum Canonibus nimium tribuiſſe ſibi videbatur, conditionem ſtatim adjecit, nempè ſi Canones fuiſſent *Edicto publicè recepti.* Sed quid ſi Edictum receptionis Edicto contrario revocetur. An Canones Edicto recepti, an Edictum receptionem revocans, prævalebit?

8. Tertius Marcæ liber ad Libertates Eccleſiæ Gallicanæ deſcendit, in quo, ſicut & in ſecundo, licet modò in unam, modò in alteram partem declinet, ut neutram offendere videatur; eò tamen tanquam ad ultimum ſcopum pervenit, ut perſuadere conetur nullam eſſe ſummi Pontificis autoritatem in Eccleſiam Gallicanam, niſi Gallia, & præcipuè Rex conſentiat. Nam poſtquàm in tribus ultimis capitibus libri 2. acceptationem omninò neceſſariam eſſe, ut lex obliget, probare enixus eſt in 3. libro capite 15. num. 4. acceptationem illam docet etiam eſſe neceſſariam, ut à Canonibus recedatur, & ſummi Pontificis diſpenſationes valeant. *At verò*, inquit, *ſi ſtatus publicus, aut recepta in Regno jura lædantur, amplectenda eſt ſententia eorum, qui in univerſum diſpenſationes ſine juſta cauſa indultas, invalidas eſſe cenſent. Quod verum eſſe in ſpeciem, quam tracto hac collectione demonſtratur. Vel diſpenſationes illæ ſine legitima, & juſta cauſa conceduntur, & hoc caſu nullæ dicendæ ſunt, propter ea, quæ ſuperiùs allata*

lata ſunt argumenta. Sed quid ſi diſpenſatio in ſe juſta ſit, Eccleſiæ tamen Gallicanæ uſui non conveniat? Tunc non ſolùm injuſta, ſed & invalida erit, eâ ipsâ ratione ex ejus Autoris mente. Proſequitur enim, *Vel probabili quadam ratione nituntur, reſpectu ejus habito, cui conceduntur; ſed uſui recepto in Eccleſia Gallicana repugnant, quo certa quadam regulæ è Canonibus & Decretis Pontificum petita, ità firmatæ ſunt, ut juxta legum illarum naturalem conditionem perpetuæ apud nos eſſe debeant: hoc caſu diſpenſatio carebit juſtâ causâ, quod attinet ad ſtatum publicum Eccleſiæ Gallicanæ, atque ideò nulla erit.* Ne quis autem arbitretur, hoc provenire ex ſola rerum utilitate, non autem ex voluntate pendere, adjungit; *Præcipuè cum diſpenſandi ratio in his negotiorum articulis, recepta non fuerit conſuetudine aliquâ. Ut enim lex Eccleſiaſtica debet uſu recipi; ita & diſpenſatio illius legis debet uſu probari.* At, inquies, ratio & juſtitia regula erunt ejus, vel legum, vel diſpenſationum acceptationis. Commoditate metiendam eſſe pluribus in locis tradit in hoc libro 3. Nam capite 6. num. 5. *Enim verò*, inquit, *in Gallia quod ad diſciplinam attinet, Decretalium Conſtitutis locum damus, cum bonâ Romanorum Pontificum veniâ, quæ noſtris rebus, & utilitati publicæ accomodatæ ſunt. Quatenus Eccleſiæ Gallicanæ commodis expedit.* Et lib. 4. cap. 1. num. 1. quatenus Eccleſiæ Gallicanæ commodis expedit ut *pro rerum ac temporum conditionibus, ſummi Pontificis Reſcriptis juris rigor aliquando temperetur.* Et lib. 2. cap. 16. num. 6. jam relato; *Legem Eccleſiaſticam minùs commodam pro non ſcripta eſſe habendam.*

9. Nec in hoc diſſimilis eſt apud Gallos Conciliorum Oecumenicorum, ac ſummorum Pontificum conditio, ut teſtatur Autor lib. 3. cap. 7. num. 1. his verbis; *Libertates perinde tuemur, ſi de Concilii generalis novis Decretis, ac ſi de Romani Pontificis conſtitutionibus agatur.* Nec ad firmitatem illarum libertatum requiritur (ſi Marcæ credimus) ut Concilii generalis Decreto nitantur. Quin etiam ſubjungit; *Receptos mores & conſuetudines Eccleſiæ Gallicanæ noſtro uſui commodas adeò retinemus, ut etſi Canone Concilii generalis deſtituamur, quo illæ firmatæ ſint, tamen ab iis nobis diſcedendum eſſe non cenſeamus.* O mira firmitas! quæ, licet *Canone Concilii generalis deſtituta*, à nullo poteſt Concilio Oecumenico, à nullo Pontifice concuti!

10. In quarto libro agit de legum executione, quæ hodie per appellationes ab abuſu procurari dicitur ex parte Principum,

pum, ſed de his appellationibus dicemus libro ſequenti. Porrò Marca in hoc libro, ſicut in aliis, quamvis exempla uſurpatæ juriſdictionis Eccleſiaſticæ nonnihil temperare videatur, eò tamen ſemper redit, ut de conſenſu Principum omnia geri velit, ipſoſque ita Canonum cuſtodes conſtituat, ut ferè Dominos eſſe inſinuet.

11. Capite primo num. 1. monet, quæcumque apud veteres Principes in cauſis olim viguerunt, locum apud Gallos habere non poſſe, hinc tamen uſum fori hodiernum confirmat; ut ſcilicet ſtent immota, quæ in uſu ſunt in Gallia, ſatiſque ſit, ſi in cæteris rebus, utpotè iniquioribus, antiquos non imitetur. Antiqui enim, v. g. Imperatores, ut refert ibidem num. 6. *Deturbationem, quæ vacantem Eccleſiam redderet, ſui arbitrii eſſe putabant. At verò*, ut ſubjungit *pœnam illam expulſionis, cùm vacatione Epiſcopatûs hodie irrogare non poſſunt Principes.* Quidni etiam hodie, ſi olim? Citiùs enim provideretur à Rege Chriſtianiſſimo Eccleſiis vacantibus, nec tamdiu Archiepiſcopo caruiſſet Pariſienſis, ſi expectandus non fuiſſet conſenſus Eminentiſſimi Cardinalis Retzii, ut illi præficeretur Illuſtriſſimus Petrus de Marca. Nonnè vox illa, *hodie*, poteſtatem illam olim penes Principes fuiſſe indicat? ſi ad jus Regium pertinebat, deſuetudine ſopiri, ſed non extingui potuit. Vide quàm facilè ſubverti poſſint, quæ Marca Eccleſiæ reſervat, ſi ſtent aliæ illius ſententiæ.

12. Prætermitto quamplurima, quæ in iiſdem libris confutatione, vel ſaltem examine indigerent, quia licet ad argumentum noſtrum pertinere videantur, minùs tamen afferunt detrimenti; e. g. 3. capp. 10. 11. & 12. immenſa ferè beneficia Eccleſiæ Romanæ à Regibus Francorum collata fuiſſe contendit Marca, quorum tamen pars magna multis dubia eſt, ab aliis falſa omninò judicatur, licet Reges Chriſtianiſſimos olim de Eccleſia Romana, & de ſummis Pontificibus optimè meritos fuiſſe nemo poſſit negare. Verùm quoniam eò tendit hæc beneficiorum commemoratio, ut quæ in Gallia contra jus commune aguntur, privilegio Eccleſiaſtico fulciantur: ego Eccleſiæ Gallicanæ nec debitæ gloriæ, nec veris privilegiis invideo, dummodò, quod unum mihi cordi eſt, prætextu liberalitatis aut libertatis debita ſummo Pontifici obedientia

non

non negetur, miſerrima ſervitus non inducatur, neque poteſtas Eccleſiaſtica opprimatur à ſæculari.

13. Dum placet Eccleſiæ ſuos Benefactores aliquo privilegio inſignire, id ego ſervitutem, aut poteſtatis ſæcularis abuſum non auſim appellare, præſertim cùm hinc alii ad ſimilia erga Chriſti ſponſam officia incitentur. *Non eſt*, inquit Marca lib. 3. cap. 10. num. 8. jam ſuprà relato, *cur cæteri Principes nobis invideant, benigniorem erga Reges noſtros Romanæ Sedis remiſsionem. Certent nobiſcum liberalitate, tunc integrum illis erit de privilegiis quoque nobiſcum certare.* Sed viderint Galli ne gloriam à Majoribus ad ſe propagatam denigrent, ſi quæ illi generosè, ac ſine ulla ſpe retributionis ab hominibus conſequendæ, præſtiterunt, ipſi hodie ſibi perſolvi velint; ne pro beneficiis temporalibus collatis, jura ſpiritualia longè pretioſiora poſtulent, aut per vim uſurpent; neve privilegiis ſe tueantur, quæ nunquam extiterint. Sanè ex utriuſque juris diſpoſitione fruſtrà allegantur, quæ non exhibentur.

14. Circa ſecundum tomum non immoror: tum quia ex iis, quæ continet, plurima jam aliâ occaſione diſcuſſa ſunt; tum quia, ut ſuprà inſinuavi, non dubito, quin ſi Autor diutiùs vixiſſet, multa fuiſſet immutaturus; tum denique quia ſumma quatuor illorum librorum argumenta egregiè ſunt ab aliis v. g. Joanne David, Chriſtiano Lupo, Emanuele Schelſtrate tractata. Quæ in 5. de Legatis continentur, eò præſertim ſpectant, ut ſine conſenſu Regio nihil in Gallia moliantur, de quo in capitibus præcedentibus dictum eſt occaſione Petri Puteani. Circa librum 6. qui eſt de Conciliis pauca dicemus capite ſequenti: nam pleraque ad praxim modernam non attinent. Quæ in 7. & etiam initio 4. de judiciis Eccleſiaſticis, præcipuè de Epiſcoporum depoſitionibus perperam ab Autore ſcripta ſunt, validè impugnavit prædictus Joannes David Doctor Pariſienſis integro volumine. Quæ autem in 8. de Regalia diſputata ſunt, abundè illuſtrata fuerunt, editis tùm Latinè, tùm Italicè, tùm Gallicè ſcriptis. Plura continet liber 4. Eccleſiaſticæ juriſdictioni ac veræ illius libertati infeſta, quæ nos aliquantò diutiùs diſtinebunt.

Digitized by Google

CAPUT II.

De autoritate Principum circa Concilia, in particulari circa convocationem illorum, ac præſentiam, & præſidentiam in illis.

1. MUlta intercedunt diſcrimina, inter Synagogam & Eccleſiam: ſed illud inprimis quod magis ſpiritualia ſint hujus bona, magis ſpiritualis ejus juriſdictio, ſpiritualibus armis ſeſe tueatur. *Non ſecundùm carnem militamus*, inquit S. Paulus 2. Corinth. 10. *nam arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt.* Porrò arma illa cùm ſæpè parùm à malis Chriſtianis reformidentur, ab Infidelibus contemnantur, ſolâ interdum patientiâ opus eſt. *Ecce*, inquit Chriſtus ad Apoſtolos, *Ego mitto vos ſicut agnos inter lupos* Lucæ 10. 3.

2. Sed licet Eccleſiam ſuam Chriſtus ad patiendum, quàm ad reſiſtendum perſecutionibus, & ad injurias perferendas, quàm ad ulciſcendas paratiorem velit; tamen præter curam, quam ipſemet de illa gerit juxta promiſſionem ſuam; *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi.* Matt. ultimo; Principes ideò ad fidem vocavit, aut fideles ad Principatum evexit, ut autoritate ſuâ malos comprimerent, & Matrem ſuam ab hoſtibus, aut inobedientium filiorum infeſtationibus liberarent. *Intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent*, inquit S. Iſidorus Hiſpalenſis de ſummo bono lib. 3. cap. 53. *niſi, ut quod non prævalet Sacerdos efficere per doctrinæ ſermonem, poteſtas hoc imperet per diſciplinæ terrorem.*

3. Verùm quod Chriſtus tanquam officium, & debitum Principibus erga Eccleſiam impoſuit, hoc politici tanquam jus, & autoritatem in ipſam interpretantur, & quos ille ſponſæ ſuæ conſtituit cuſtodes, protectores, & defenſores, ipſi arbitros, duces, ac dominos efficiunt: quam ut matrem colere, audire, ac ſequi Chriſtiani omnes tenentur, ei ut ancillæ præcipere, ac leges ponere ſuadent. Quid enim aliud eſt, Principibus tribuere facultatem non ſolùm Eccleſiam ad Concilia convocandi, ſed etiam Conciliis tractanda propo-

ponendi, ita ut de aliis deliberare non liceat: Ordinem ac modum præſcribendi, à quo ſi recedatur, inane ſit quidquid fiat: Decreta Conciliorum confirmandi, ſine qua confirmatione robore careant: Judicata ſuſpendendi, donec novo judicio, aut novo examine probata fuerint: Concilia, ex quibus libuerit Epiſcopis, conflandi: Juriſdictionem aliundè non habentibus conferendi: Cauſam unius Provinciæ, alterius Provinciæ Epiſcopis definiendam committendi: aliaque ſimilia præſtandi. Hæc ſunt ex Petro de Marca Imperatorum Romanorum in Eccleſia jura. Præſenſerat illa omnia, ſi crudè dicerentur, horrorem Chriſtianis animis incuſſura. Quamobrem capite primo in fine num. 1. ei commotioni occurrere feſtinat his verbis, jam ſuprà indicatis; *Quæcumque apud veteres Principes in cauſis olim viguerunt, locum apud nos habere non poſſunt.* Quid ni etiam apud vos? An quia hæc olim à Principibus uſurpata ſunt, contra Eccleſiæ libertatem, & jura, per vim, ac ſine legitima facultate? Nequaquam. Sed quia, inquit, *immutata aliquantiſper diſciplina antiquum illum ordinem nullo pacto admittere poteſt.* Itaque ſi rursùs immutetur aliquantiſper diſciplina, quæcumque apud veteres Principes olim viguerunt, locum apud Gallos habere poterunt; quoniam, ut ait Marca cap. 5. initio; *quemadmodum Imperii Romani mole in varias partes diſſectâ, Galliarum Provincia in victoria præmium Francorum Regibus, Divini numinis auſpiciis, ceſſerunt, ita etiam Imperii jura plenè, & integrè cum illis communicata ſunt.*

4. Ex iis pleraque adeò manifeſtè cum rationis, ac fidei regulis pugnant, ut propoſuiſſe, confutaſſe ſit. Et ſanè ipſum etiam Autorem illorum puduiſſet, niſi pro ſuo more interjectis aliquibus verbis emolliſſet. Ne quis autem arbitretur ea in uſum evocari poſſe, expendenda ſunt exempla, quæ profert; rarò enim aliud genus probationum adducit, aut adducere poteſt; pro cauſis tam malis militare nequeunt rationes, quarum falſitatem, aut debilitatem detegere in promptu non ſit; ſed priùs quæ alibi de Conciliis diximus, pauca quædam adjiciemus. Nec enim neceſſe eſt quæcumque de illis ſcripſit D. de Marca minutim expendere.

5. Licet conſenſus Principum ad congreganda Concilia de facto neceſſarius ſit, ac poſſint ipſi etiam de jure, illorum con-

congregationem impedire, cùm juſtis de cauſis metuunt aliquid contra ſua, vel Regni jura moliendum; ut tempore Ludovici Pii, & aliàs, quamvis rariſſimè, contigit: tamen convocandi Concilii jus omne penes Principes reponere, injuſtum, & Eccleſiæ perniciosiſſimum eſt. Hinc enim Principes colligerent, licere ſibi pro libitu ea vel permittere, vel vetare, ex quo maxima damna pateretur Eccleſia, quippè quorum remedia vix niſi à Conciliis ſperari poſſint. Hoc demonſtrat ipſiuſmet Galliæ exemplum, in qua jam dudum nulla habita ſunt Concilia Eccleſiaſtica, etiamſi deſierint cauſæ ſuſpicionum, quæ Reges à permittenda Synodorum congregatione deterrebant: undè fit ut quæ in Conciliis Provincialibus determinari ſolebant, ad Tribunalia ſæcularia perferantur, in detrimentum juriſdictionis, & libertatis Eccleſiæ.

6. Habita ſunt in Imperatorum, & Regum Palatiis nonnulla Concilia, ut Nicænum primum in aula Palatii Conſtantini, quemadmodum tradit Euſebius lib. 3. vitæ Conſtantini cap. 12. Sextum pariter ſub Conſtantini Pogonati Imperio in ea Regiæ parte, quæ Trullus dicebatur. In Gallia non ſolùm Reges voluerunt; ſed & Præſules aliquando poſtularunt congregari in Palatio Concilia; adeò certi erant integram ſibi, plenamque fore ſuffragiorum libertatem. Sed abſurdum eſſet inde concludere omnia in Palatiis congreganda eſſe, quaſi aptior eſſet tractandis rebus Divinis locus, Principis, quàm ipſius Dei Baſilica. Concilium Conſtantinopolitanum Primum celebratum eſt in ſacra Æde Sanctorum Martyrum Pantaleonis & Marini, Epheſinum in Æde B. Mariæ, Chalcedonenſe in templo S. Euphemiæ, Nicænum ſecundum in Baſilica Metropolitana illius urbis, Conſtantinopolitanum quartum in Eccleſia S. Sophiæ, & alia ferè omnia, præſertim generalia, in aliis Eccleſiis. Certè quæ ratio Aulicis hominibus ſuaſit penes Principem eſſe, ſi libuerit, locum Conciliis aſſignare Palatium (puta ut Principes commodiùs intereſſent, ac ſuâ præſentiâ Epiſcopos continerent, moverent, & inflecterent) eadem ſuadet non eſſe jus illud tribuendum Regibus. Nihil enim eſt tam neceſſarium cuilibet Congregationi, maximè verò Eccleſiaſticæ, quàm libertas, quæ

Digitized by Google

quæ plurimùm autoritate ſæculari debilitatur; imò etiam Aulicorum propriis cupiditatibus impulſorum, artibus, ac potentiâ ſæpè omninò tollitur.

7. Prodeſt quidem præſentia Principis optimè rerum Eccleſiaſticarum notitiâ inſtructi, & erga Religionem affecti. Verùm cùm experientia docuerit, optimorum etiam Principum Religionem à Miniſtris, vel etiam à perverſis Epiſcopis ſeduci non rarò poſſe, præſtat integram hujuſmodi cœtibus libertatem relinquere, ac Eccleſiaſticis viris Divina & Eccleſiaſtica negotia tractanda dimittere; expeditque, ut Principes Conciliis Provincialibus, & Nationalibus, in quibus maximè reformidaretur illorum potentia, non interſint. Factum id quidem aliquoties, ut diximus, præſertim ſub ſecundæ Dynaſtiæ Regibus, quorum erat autoritas neceſſaria ob collapſam & ferè extinctam in Gallia diſciplinam Eccleſiaſticam, ac innumeras penè difficultates, quas vix ſuperaſſet Ordo Eccleſiaſticus ſine auxilio Principum, qui ſe ad id præſtandum promptos, ac devotiſſimos exhibebant. At verò cùm hodiè Regii Officiales in id conſpiraſſe videantur, ut Eccleſiaſticam autoritatem deprimant, vel potiùs in Regem, ac in ſe transferant, verendum eſſet, ne Rex Chriſtianiſſimus illorum, qui, dum propriis utilitatibus laborant, jura Regia videntur curare, conſiliis inductus, etiam præter ſuam intentionem Eccleſiaſtica jura læderet, Epiſcopis pleriſque diſſentire non audentibus. Juſtum eſſe hunc timorem multorum Epiſcoporum Aulicis artibus injuſtè ac per vim depoſitorum exempla, quæ alibi recenſuimus, fidem faciunt. Quamobrem octava Synodus Oecumenica Principum in Conciliis præſentiam neceſſariam non eſſe declaravit, imò & abſentiam optavit, à Conciliis præſertim non Oecumenicis.

8. Ea eſt hodie Principum ſæcularium potentia, ut metuendum eis omninò non ſit, ne quid in hujuſmodi cœtibus adversùs eorum jura ſtatuatur; ac, ſi quid fortè incautè decretum fuerit, quod diſpliceat, facilè illius executionem impediant. Itaque minimè dubium eſt, quin illorum præſentia minùs ſit ad Regias rationes tuendas neceſſaria, quàm ſuffragiorum libertati contraria.

9. Certè ſi in Conciliis Principes adeſſe non debent, multò minùs præeſſe, ſi præſidentia autoritatem ſignificet. Hæc enim ad Eccleſiam pertinet, id eſt ad eum Epiſcopum, qui cæteris, vel jure ſuo, vel ex delegatione ſuperior ſit. Ejus eſt primum locum occupare, determinanda proponere, ſuffragia rogare, ac juxta illorum pluralitatem concludere. Olim quidem aliquando Principibus in Gallia, dum Conventibus intererant, primus locus concedebatur; ipſi ſententiam Epiſcoporum poſtulabant, aliquando etiam proprio nomine Decreta edebant. At illa propriè Concilia Eccleſiaſtica non erant, ſed Regni Comitia, in quibus ſæcularia etiam tractabantur negotia, & Laici jus habebant ſuffragii. Nam cauſæ ſpirituales ab Epiſcopis ſeorſim definiebantur; dum autem aliæ cauſæ Eccleſiaſticæ diſcutiebantur, Principes quaſi Eccleſiaſticæ diſciplinæ promotores à Summo Pontifice rogati, & ab Epiſcopis acceptati, non autem quaſi Judices, multò minùs tanquam Præſides Eccleſiaſtici, aderant, nec ſuo nomine Canones quaſi Conditores, ſed quaſi Protectores promulgabant.

10. Antiquum Comitiorum Gallicanorum ordinem deſcribit Hincmarus in Epiſtola ad Epiſcopos quoſdam Galliæ ex Adelardo; *Quę utraque tamen*, inquit cap. 35. *ſeniorum ſuſceptacula ſic in duobus diviſa erant, ut primò omnes Epiſcopi, Abbates, vel hujuſmodi honorificentiores Clerici abſque ulla Laicorum commixtione congregarentur. Similiter Comites, vel hujuſmodi Principes ſibimet honorificabiliter à cætera multitudine primo mane ſegregarentur, quouſque tempus ſive præſente ſive abſente Rege occurrerent: & tunc prædicti ſeniores more ſolito, Clerici ad ſuam, Laici verò ad ſuam conſtitutam Curiam, ſubſelliis ſimiliter honorificabilter præparatis, convocarentur. Qui cùm ſeparati à cæteris eſſent, in eorum manebat poteſtate, quando ſimul, vel quando ſeparati reſiderent, prout eos tractanda cauſa qualitas docebat, ſive de ſpiritualibus, ſive de ſæcularibus, ſeu etiam commixtis. Similiter ſi propter quamlibet diſcendi, vel inveſtigandi cauſam quemlibet convocare voluiſſent & re compertâ diſcedere, in eorum voluntate manebat.*

11. Quamquam, ut verum fatear, tantus erat olim Principum cum Eccleſia conſenſus, ut mutuis potiùs officiis inter ſe decertarent, quàm poteſtatis limites ſcrupuloſè obſervarent.

rent. Dummodò libera eſſent Epiſcoporum ſuffragia, cætera olim non tanti eſſe momenti judicabantur, ut concordiæ ac commodis, quæ ex concordia inter utramque poteſtatem ad bonum commune unanimiter tendentem conſequuntur, anteponenda viderentur. Quamobrem ea exempla, in quibus Principes, quæ ad Prælatos Eccleſiaſticos pertinent, exercere videbantur, in legem vertenda non ſunt, cùm diſpar ſit rerum ſtatus, ac diverſæ circumſtantiæ. Sed de his ſatis. Parùm enim hodiè Principes de præſentia illa in Conciliis ſolliciti ſunt, quippe qui vel abſentes id quod optant, nullo negotio conſequantur.

CAPUT III.

De materia in Conciliis tractanda; de jure ſuffragii, ac de confirmatione, & executione Canonum.

1. QUemadmodùm Epiſcoporum cura ad cuncta ſe extendit, quæ ad animarum ſuæ Diœceſis ſalutem pertinent, ſcilicet fidem, mores, ac diſciplinam; ita Epiſcoporum in Còncilio Provinciali congregatorum cœtus iis omnibus providet pro tota Provincia, & inſuper cauſas ipſorummet ſingularium Epiſcoporum definit: quibus cum in propriis Diœceſibus nullus ſit ſuperior, æquum eſt, ut præemineat Concilium Provinciale, reſervatis tamen ſummo Pontifici cauſis majoribus, ac ſemper exceptâ ejus, & Concilii Ocumenici autoritate, quæ ſine dubio Provincialis Concilii poteſtate major, ac ſuperior eſt.

2. Equidem ſi res ipſa ſine circumſtantiis ſpectetur, is quaſi naturalis ordo eſt, ut Epiſcopus primùm ſuæ Diœceſi proſpiciat. Si quæ gravis difficultas occurrat, ad Metropolitanum & Concilium Provinciale illam perferat. Si nec illic definiri queat, ad ſummum Pontificem recurratur. At verò incidunt aliquando tempora, cùm prætermiſſo illo ordine neceſſe ſtatim ſit ad ſupremum tribunal accedere: ac tunc iniquum eſſet, ut cum evidenti juſtitiæ detrimento, obirentur omnes illi gradus, qui, ne juſtitia violaretur, inſtituti, ac diſtincti ſunt.

ſunt. Imò tam frequens poſſet eſſe vel fidei, vel morum, vel diſciplinæ, vel juſtitiæ periculum, ut univerſim certi cujuſdam cauſarum graviſſimarum generis cognitionem trahere ad ſe, ac Epiſcopis interdicere, ſummus Pontifex deberet.

3. Miror quî potuerit ea cogitatio in mentem venire Domino Petro de Marca, ut ſcriberet pluribus in locis non licere Conciliis alia tractare, quàm quæ à Principe propoſita fuiſſent. *Inter jura Regia*, inquit lib. 6. cap. 22. num. 3. *& hoc etiam eximium eſt, ut Conciliorum cognitionem Principes inter certos limites coerceant, ſervato quoque ordine præſcripto.* Nunquamne igitur Eccleſiæ licebit diſciplinam collabentem firmare; collapſam reſtituere; abuſus corrigere; crimina plectere, niſi id à Rege præſcriptum ſit? Quid ſi (quod avertat Deus) Rex hæreticus, aut etiam Eccleſiæ hoſtis evaderet? Quæcumque ſtatuerent Epiſcopi, ſi fortè coire poſſent, nullius roboris forent, defectu propoſitionis Regiæ?

4. Certè in iis, quæ ad fidem, & bonos mores, ad quæ omnis refertur Eccleſiaſtica diſciplina, ſpectant, ſoli Epiſcopi Judices à Chriſto conſtituti ſunt. Principi quidem juſta præcipienti parendum eſt; juſtum autem eſt ejus præceptum, cùm Eccleſiæ Decretum cuſtodiri jubet; juſtitia tamen illa Decretorum, atque adeò robur ad obligandum coram Deo Canonibus ineſt, antequàm Principis autoritate confirmentur.

5. Supereſt unicum dubium, ſed maximi momenti, utrùm ſcilicet Principes ſint Eccleſiæ Decretorum meri executores, an cum cognitione cauſæ, ita ut, ſi quid obſcuritatis, aut difficultatis emergat, poſſint Canones interpretari. Id quidem juris videntur velle ſibi vendicare Reges Chriſtianiſſimi, eorumque Senatus, cùm de cauſis Eccleſiaſticis per appellationem ab abuſu ad ſe delatis, eo ferè ordine, iiſdemque formulis judicant, quibus utuntur in judiciis ſæcularibus, in quibus ex legibus civilibus jus dicendum eſt. Verùm licet poſſint poteſtates ſæculares executionem Canonum non urgere, dum in particularibus caſibus dubitant, an locum habere debeant hujuſmodi Canones, propter circumſtantias, quæ repugnare videntur: tamen ſi ex verbis ipſis Canonis oriatur difficultas, quo ſcilicet in ſenſu accipienda ſint, quæve

ve fuerit conditorum mens, ſtandum eſt trito illi Juris utriuſque axiomati; *Unde jus prodiit, interpretatio quoque procedat.* Cap. *Inter alia* de ſent. excom. cum ſuis concord. & ll. 9. 10. 11. Cod. *de legibus.*

6. Sanè cùm interpretatio illa, de qua loquimur, vim quodammodò legis obtineat, ſi liceret Principibus Canones interpretari, penes illos eſſet omnis legum Eccleſiaſticarum poteſtas, ipſique, non Epiſcopi, quos ad hoc Spiritus Sanctus poſuit, regerent Eccleſiam Dei. Non ſolùm enim executio, ſed & judicium in illorum eſſet poteſtate. Alia fuit Eccleſiæ, ſed & Principum ipſorum mens, quorum exempla variis in locis, prout ſeſe obtulit occaſio, adduximus.

7. Adeò lucent Eccleſiaſtici juris regulæ, ut eorum etiam viſum feriant, qui oculos claudere videntur, ne videant, quæ ſibi non arrident. Quis non laudet æquitatem Petri de Marca, & eum, ad defigendos Eccleſiaſticæ ac ſæcularis juriſdictionis terminos, arbitrum lubens non conſtituat, audiens quomodò circa Canonum executionem ſuas Eccleſiæ partes, Principibus ſuas, ſervet lib. 4. cap 1. n. 2. *ſi propriè loqui velimus*, inquit, *executio Canonum juriſdictionem Eccleſiaſticam reſpicit: cujus partes ſunt, ut judicia Canonica reddat; pœnis canonicis, ideſt excommunicatione, degradatione, & ſuſpenſione, & cæteros ejuſmodi reos plectat, &, ut omnia uno verbo complectar, ligandi & ſolvendi Pontificium exerceat. Tuitio verò Canonum à Principibus pendet, quæ Canonum cuſtodiæ proſpicit, & nullitatem rerum adverſus Canones geſtarum aliquando declarat, atque omnia in integrum reſtituit, ſed ultra non progreditur, ſcilicet ad executionem Canonum, quam ab Epiſcopis implendam indicit. Non ergò eâdem autoritate in rebus Eccleſiaſticis, ac in rebus ſæcularibus Principes utuntur.* Æqua videtur ſententia; ſi quis tamen verba attentè conſideret, in eis Autoris ingenium deprehendet. Nam Principibus executionem Canonum, quæ ſine cauſæ cognitione fieri poſſet, negat, declarationem nullitatis geſtorum adverſùs Canones concedit: quo pretextu negotiorum omnium judicium ad ſe trahere poterunt. Eccleſiæ eſt illam nullitatem declarare, Principum autem, poſt hujuſmodi declarationem, Eccleſiam juvare ad omnia in integrum reſtituenda. Sed quid largitur Eccleſiæ Marca? Non vult ut Princeps Canones exequatur, ſed ei tribuit ut eorum executionem

Patriarchis & cæteris Epiſcopis præcipiat, & malè geſta corrigat. Non enim vult obſervari gradus ad cuſtodiam Canonum, quam Principibus tribuit. *Lex decernitur à Principe poſt conſtitutos Canones, quæ eorum executionem Patriarchis & cæteris Epiſcopis præcipit. Eadem lex in acta Præfectorum Prætorio refertur; qui unà cum Præſulibus Provinciarum violari Canones prohibent. Et, ſi infracti fuerint, eâ de re ad Principem referant, qui malè geſta corriget.* Præpoſterus eſt ordo, niſi in executione, ſicut in conditione Canonum, Eccleſia præcedat. Non enim debent Principes illorum executionem pœnis à ſe conſtitutis urgere, quamdiu pœnis ſpiritualibus Eccleſia illam executionem obtinet: *ut quod non prævalet Sacerdos efficere per doctrinæ ſermonem, poteſtas hoc imperet per diſciplinæ terrorem*, quemadmodùm loquitur S. Iſidorus Hiſpalenſis de ſummo bono lib. 3. cap. 53.

8. Sed quod addit ibidem prædictus Marca, Eccleſiaſticam juriſdictionem manifeſtè lædit; *Inter cæteras autem pœnas, quas in Epiſcopos, & Clericos eâ lege conſtituit* (Juſtinianus ſcilicet Novell. Conſt. 123. *Frequens eſt expulſio à Sacerdotio; quam vi conſtitutionis ſuæ fieri diſertè præcipit, aliosq; in depulſorum locum ſubrogari.* Depoſitionem Epiſcoporum, & aliorum inſtitutionem vi Canonis, aut ſententiæ Eccleſiaſticæ, non autem conſtitutionis Principis fieri debere indubitatiſſimum eſt. Nec juvat, quod affert Marca numero ſequenti, Juſtinianum in Muſæo ſuo cum peritioribus Epiſcopis de rebus Eccleſiaſticis tractare ſolitum. Quis enim neſciat nullo unquam tempore defuiſſe Præſules, etiam doctrinâ conſpicuos, qui Principibus Eccleſiæ juriſdictionem uſurpantibus abblandirentur.

9. Niſi Autor deſiderio protendendæ Principum juriſdictionis excæcatus fuiſſet, quomodò potuiſſet non advertere primum exemplum, ſcilicet Anthimi à Sede Conſtantinopolitana remoti, id, quod probare intendit, validiſſimè confutare. Etenim quamvis Anthimus ab Eccleſia Trapezuntina in Diœceſi Pontica, ad Sedem Conſtantinopolitanam ſola Theodoræ Auguſtæ autoritate, abſque Synodi judicio tranſlatus fuiſſet, atque adeò Canones apertè violaſſet, nec ulla videretur requiri cauſæ cognitio; tamen Juſtinianus S. Agapeti Romani Pontificis ſententiam expectavit, eamque deinde executus eſt, Invaſorem illum expellens. Hoc ni-

nihilominùs exemplo utendum ſibi putavit Marca (ita ſcilicet efficacia ſunt ejus argumenta) quia Marianus libellum in actis Synodi Conſtantinopolitanæ ſub Menna actione prima inſertum, & ab omnibus Provinciæ Hieroſolymitanæ & ſecundæ Syriæ Abbatibus ſubſcriptum, Juſtiniano adversùs Anthimum obtulit, in quo leguntur hæc verba; *Vos piiſſimi, valentes ipſos extraponere, tamen Canonicum judicium à Romano Pontifice in ipſum Anthimum, & in prædictos Hæreticos benefaciendo audire voluiſtis*, & cætera, quæ Marca non eſt auſus referre, quia manifeſtè contraria ſunt ei, quod hinc concludit; liberum ſcilicet fuiſſe Juſtiniano Anthimum removere, quamvis id à Pontifice Romano fieri maluerit. Vox illa, *valentes* potentiam Imperatoris innuit, non autem jus, ut manifeſtè patet ex ſequentibus, quæ apertiſſimè declarant, neceſſarium omninò fuiſſe Romani Pontificis judicium, ut res legitimè gererentur, & ejus executorem tantùm fuiſſe Juſtinianum. Eam habent ſententiam illa verba; *Canonicum judicium à Romano Pontifice in ipſum Anthimum, & in prædictos hæreticos benefaciendo audire voluiſtis.* Maximè cùm ageretur de cauſa fidei.

10. Sed ne conjecturis locus daretur, aut interpretationibus, ipſimet libelli autores protinùs probant, debuiſſe Juſtinianum Romani Pontificis audire ſententiam, eique exequendæ ſuam operam præſtare. Subjungunt enim; *Illo perſuaſi, qui dicit: interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi, ſeniores tuos & dicent tibi.* Ne quis autem illa de conſilio interpretaretur, non de præcepto, proſequuntur in hunc modum: *& Apoſtolo dicente. Obedite Ducibus veſtris, & ſubditi eſtote; ipſi enim vigilant pro animabus veſtris tanquam rationem reddituri, &c.* Poſteà Imperatorem obſecrant, ut Agapeti judicium exequatur; *Obteſtamur itaque veſtrum Imperium (licet temerarium quid faciamus) per magnum Deum Salvatorem noſtrum Jeſum Chriſtum, qui protegat honorabile Imperium veſtrum, & omnem inimicum, & hoſtem propter veſtram rectam fidem vobis ſubjiciat, non contemnere juſtum judicium prædicti S. Viri, ſed ipſum exequi, & Eccleſiam Dei, ac totum mundum liberare à peſte Anthimi, & prædictorum Hæreticorum.*

11. Secundum exemplum eſt Irenæi poſt binas nuptias, contra Canones Apoſtolicos, Tyriorum Epiſcopi facti, & ab illa Eccleſia nullâ præviâ damnatione canonicâ, ſolo Principis Imperio dejecti. Sed primo tenuis autoritatis eſt in hac ma-

materia exemplum Theodoſii Junioris, quem in aliis multis ultra ſuæ poteſtatis limites conſtat excurriſſe per id maximè tempus, cùm abfuit à Curia ſancta Pulcheria. Secundò ex eo quod Imperatoris Edictum ſententiæ Synodicæ meminerit, non ſequitur nullam præceſſiſſe. Cùm enim & antea, & poſt Epiſcoporum deſtitutio ſub Imperatoribus etiam hæreticis, ut Conſtantio, fieri non conſueverit, niſi poſt alicujus, vel legitimi, vel illegitimi Concilii judicium, cur in iſto tantùm caſu, ac pauciſſimis aliis, prætermiſſum hunc ordinem putabimus? Tertiò, etſi revera prætermiſſus eſt, cur ex iſto exemplo potiùs quàm ex innumeris aliis contrariis, juris controverſia dirimenda eſſet; præſertim cùm illud juri communi repugnet? Quartò, ſed colligitur ex epiſtola 110. Theodoreti, quæ eſt ad Domnum Epiſcopum Antiochenum, poſtulatum ea de cauſa fuiſſe Concilium. In ea enim epiſtola Theodoretus poſtquam probavit, ritè ordinatum fuiſſe à ſe Irenæum, quem multifariam commendat, addit; *Et impium ducimus hominem condemnare, qui multis & variis rebus optimè geſtis eſt exornatus.* Petebatur igitur ab Epiſcopis condemnatio Irenæi.

12. Minus valet tertium exemplum, ſcilicet Petri Moggi à Sede Alexandrina Zenonis Imperatoris juſſu expulſi. Deſtituebat enim, & reſtituebat impius Zeno Epiſcopos, tanta cum temeritate, ſæpe tanta cum injuſtitia, ut mirum ſit non puduiſſe Petrum de Marca in ejus exemplis Principum jura fundare. Eundem Petrum Moggum, quem anno 477. à Sede Alexandrina Zeno dejecit, anno 482. in eandem Sedem hæreticus hæreticum revocavit. Petrum Fullonem hæreticum Apollinariſtam, & Eutichianum Antiochenæ Eccleſiæ amoto Martyrio, præfecit. Timotheum Ælurum ſacrilegum ab Eccleſia Alexandrina deſtituit, & reſtituit; & alia patravit his ſimilia.

13. Poteſt in hac etiam parte verſatile Autoris ingenium obſervari. Num. 1. diſtinguens tuitionem Canonum ab executione, iſtam Eccleſiæ, illam Principibus tribuit: Num. 4. Principibus in executionem Legum ad Canonum tuitionem editarum, facultatem conceſſit, Epiſcopos à ſuis Sedibus expellendi, & alios ſubrogandi, quod tribus exemplis ſupradictis probare conatus eſt num. 5. & 6. In hoc ultimo nume-

Digitized by Google

mero vulnus Eccleſiæ illatum linit declarans, *hæc omnia à Principibus acta jure quodam extraordinario ; idq; in apertiſsima Canonum violatione, quæ nullâ cauſæ cognitione, nec Judiciorum ſolemnibus indigebat ; ſed in mera facti executione verſabatur.* Quibus verbis nonnihil reſtricta videtur Principum in Epiſcopos licentia. Sed ne Principes de illa reſtrictione quærantur, rurſus aſſeritur illis Epiſcoporum expulſio à Sede. *Deturbationem enim illam*, inquit, *quæ vacantem Eccleſiam redderet, ſui arbitrii eſſe putabant.* Sufficiet ſanè Principibus hoc arbitrium ; cognitionem enim cauſæ neceſſariam non fuiſſe dicentibus quis contradicet ? Num fiunt inquiſitiones à Miniſtris Regiis, antequam in exilium mittantur per litteras, parvi ſigilli, quæ in Gallia, *de Cachet*, dicuntur, qui ad Aulæ voluntates ægrè ſe accommodant ? Iterum illa in Epiſcoporum Sedes aliorum ſubrogatio, ſine ſententia canonica, ità injuſta unicuique apparet, ut ab ea Chriſtianiſſimi Reges, qui aliquam Religionis, ac juſtitiæ laudem conſecuti ſunt, ſemper abſtinuerint. Fatetur ergo Autor, quod *pœnam illam expulſionis, cum vacatione Epiſcopatus hodiè irrogare non poſſunt Principes, ob eas cauſas*, inquit, *quas tom. 2. exponam.* Tomum ſecundum etiamſi plus 20. annis ſupervixerit, ipſe publici juris non fecit, ut certò ſcire poſſimus, quæ ſint illæ cauſæ. Sed vox *hodiè* juſtum creat timorem, fore ut cauſæ illæ, Principum intentioni, ſi pœnam expulſionis cum vacatione Epiſcopatus irrogare voluiſſent, nequaquam obſtitiſſent.

CAPUT IV.

De autoritate Imperatoribus à Domino de Marca tributa circa judicia Eccleſiaſtica.

1. OBſervat Marca lib. 4. cap. 2. duplici modo reſtitutos ab Imperatoribus violatos Canones, ſcilicet vel latis legibus, quibus innovationes ultra progredi vetarent, vel amotâ ſpecialiter alicujus Canonis violatione, ſi quis ad eos querelam ſuam deferret. Hujus ultimi modi quatuor profert exempla. Primum Euſebii Dorylæi Epiſcopi, apud Impera-

torem Marcianum de injuriis ſibi à Dioſcoro illatis conquerentis. Secundum Baſſiani Epheſini quondam Epiſcopi, eidem Imperatori ſe injuſtè depoſitum exponentis. Tertium Eunomii Nicomediæ in Bythinia Epiſcopi, auxilium ejuſdem implorantis adverſus Anaſtarii Nicæni, à quo uſurpatam ſuæ juriſdictionis partem querebatur, invaſionem. Quartum S. Athanaſii ad Conſtantinum confugientis adverſus Arianos. Sed hæc exempla docent, quomodò ſe gerere debeant Principes, dum ab Epiſcopis, aut aliis, eorum invocatur autoritas; ut ſcilicet querelas hujuſmodi ab Eccleſia examinari, & terminari procurent; quemadmodum Marcianus trium ſupradictorum Epiſcoporum Libellos ad Concilium Chalcedonenſe, cujus actis inſerti ſunt, remiſit. Actione namque prima judicata eſt cauſa Euſebii, & Talionis pœna, ideſt depoſitio indicta Dioſcoro, à quo depoſitus fuerat. Confirmata eſt actione 11. & rurſus 12. addito quodam temperamento, Baſſiani depoſitio. Actione 13. dirempta eſt controverſia de juribus Epiſcoporum Nicomediæ & Nicænæ.

2. Sed quare ad Marcianum confugerant, ſi Concilii erat eas cauſas judicare? Primo quia tantus erat rerum in Concilio tractandarum numerus, ut metuerent illi Epiſcopi, ne ſine litteris Imperatoris non audirentur. *Quoniam*, inquit Eunomius in Libello, quem Valentiniano, & Marciano porrexit, *audientia in dilationem cedit, & formidamus ne fortè dimiſſo Concilio jura noſtra vacuentur; ſupplicamus nutu Veſtræ Majeſtatis audientiam noſtram ſine dilatione fieri.* Deinde ut libentiùs exequendo judicio Imperatores operam præſtarent, eo magis neceſſariam, quod vis illata plerumque dicebatur. Denique ut Concilium maturiùs, ac benevolentiùs cauſas diſcuteret, ac terminaret.

3. Illuſtrius & attentione dignius eſt quartum exemplum, nimirum S. Athanaſii, quem aſſerit Marca num. 4. à judicio Concilii Tyrii ad Conſtantinum Magnum appellaſſe, eo appellationis genere, quod Galli, *tanquam ab abuſu* nuncupant. Ecquis hujuſmodi appellationes damnare auderet, ſi tanti viri autoritate, ac exemplo gloriari poſſent? At certè S. Athanaſius ab inimicis ſuis opprimi, & crudeliſſimam mortem ſubire maluiſſet, quàm Eccleſiaſticæ juriſdictioni tam lethale vulnus infligi, quale hodiè in Gallia patitur ab appellationibus,

Digitized by Google

nibus, *tanquam ab abuſu.* Expendamus exempli vim. Imperator Conſtantinus, qui jam pluries, ſcilicet Epiſcopis Concilii Nicæni, & Donatiſtis, ut tradunt Sozomenus lib. 1. cap. 17. Ruffinus lib. 1. cap. 2. Nicæphorus Calliſtus lib. 8. cap. 16. S. Optatus Milevitanus lib. 1. contra Parmenianum, S. Auguſtinus epiſtola 166. declaraverat Epiſcoporum judicium ad ſe non pertinere, victus tamen importunis Arianorum precibus tandem conceſſit, ut Synodus Tyri in Phœnicia haberetur ſexaginta Epiſcoporum, quos, ut libuit, elegit, vel potiùs quos Ariani voluerunt, ad quos ſcripſit Imperator; *Scripſi ad quos volebatis Epiſcopos, ut veſtras curas & ſolicitudines præſentia & laboribus ſuis adjuvarent* apud S. Athan. Apol. 2. Miſit quoque illuc Dionyſium Comitem virum Conſularem, ut omnia ordinatè, ac pacificè geri curaret. Epiſcopi congregati omnem judiciorum ordinem pervertentes, accuſati inimicos, inter Judices admiſerunt: imò ipſi inimici ſuſpectiſſimos homines, & apertiſſimos hoſtes delegarunt ad recipienda contra ipſum teſtimonia, quæ illo, & abſente, nec vocato recepta ſunt. Inſtat S. Athanaſius cum Epiſcopis Ægyptiis, tum apud Epiſcopos, ne delegationem à paucis decretam communi calculo approbent, tum apud Comitem, ne cauſa in tanta legum omnium violatione definiatur. Sanctus ille Patriarcha nullam juſtitiæ, nullam Religionis ſpeciem in illo, non judicio, ſed latrocinio, ſervari animadvertens, ad Conſtantinum ipſum recurrit, impetravitque, ut Epiſcopis evocatis, ipſo præſente Imperatore, vim ſibi poſſet illatam explicare. At Euſebiani, confictâ novâ calumniâ, eâque corruptis quibuſdam teſtibus, qui olim à partibus Athanaſii ſteterant, probatâ, Conſtantinum ementito illo crimine, ita commoverunt, ut S. Patriarcham in Galliam relegaret. Quia nimirùm S. Præſul accuſabatur, quaſi minatus fuiſſet ſe impediturum, quò minùs frumentum ab Ægypto Conſtantinopolim quotannis deferretur, quod huic urbi plurimum incommodi fuiſſet allaturum.

4. Quo circa primò notandum eſt Concilium illud Tyrium non ſolùm non legitimum, ſed ne quidem Eccleſiaſticum habitum fuiſſe, ut demonſtrat epiſtola Concilii Alexandrini an. 339. quæ directa eſt ad omnes Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopos;

copos ; *Quâ fronte* , inquiunt Patres hujus Concilii, *talem conventum Synodum appellare audent, cui Comes præſedit? Et ubi ſpiculator apparebat & Commentarienſis , ſive Carcerarius pro Diaconis Eccleſiæ adventantes introducebat ? Ubi Comes verba faciebat , cæteri præſentes in ſilentio erant , vel potiùs Comiti obſequium ſuum accommodabant. Ubi quod communiter Epiſcopis placuit , ab illo impediebatur. . . . . . In ſumma dilectiſſimi , quæ ſpecies ibi Synodi , ubi vel cædes vel exilium , ſi Cæſari placuiſſet , conſtituebatur.* Et inferiùs. *At præclari Euſebiani quo veritatem ſcriptaque ſua obliterent , nomen Synodi ſuis actu prætexunt , cùm res ipſa negotium Imperatorium non Synodale haberi debeat , quippè ubi Comes præſideat , & Milites Epiſcopos ſub ſatellitio cingant , & Imperatoria Edicta , quos ipſi volunt , coire compellant. . . . . Si veluti Epiſcopi ſeſe Judices volebant eſſe , quid opus erat vel Comite , vel Militibus, aut Edictis, ad coeundum, Imperialibus?* An ex hujuſmodi cœtu duci debuit argumentum , quo Principibus jus quæratur delegandorum Judicum in cauſis Epiſcoporum ? An hinc probari poſſent appellationes tanquam ab abuſu , niſi fortè ab abuſu ſæcularis poteſtatis? Non enim appellavit Athanaſius Conſtantinum tanquam Judicem criminum impoſitorum ſibi , vel rei in legitimo Concilio geſtæ ; ſed vim ſibi ſub Comitis autoritate factam ab Imperatore , qui eum miſerat , reparari poſtulavit.

5. Appellationis quidem mentionem faciunt Epiſcopi Orientales , qui ſe à Concilio legitimo Sardicenſi ſegregaverant, & ſeorſim ſe congregarant , in epiſtola ſua Synodica apud S. Hilarium in fragmentis. Sed ipſe S. Athanaſius Apologiâ ſecundâ non appellationem à ſententia Eccleſiaſtica , ſed querelam adversùs hoſtes ſuos ſe detuliſſe profitetur his verbis. *Nos autem adito Principe , qui Synodum indixerat , in qua ipſius Comes præſiderat , Euſebianorum ſcelera patefecimus.*

6. Notandum eſt ſecundò , S. Athanaſium Concilii Tirii autoritatem non approbaſſe , licet ad illud acceſſerit : quia nimirùm invitus. *Mihi* , inquit Apol. 2. *ſcribitur ut adſim , atque adeò neceſſitas veniendi injungitur , ut niſi venirem , invitus adducerer.*

7. Denique S. Athanaſius ad Conſtantinum recurrit , non per appellationem à judicio legitimi judicis , ſed per ſupplicationem adversùs vim , Imperatoris ipſius autoritate ſibi illatam in cœtu inimicorum , præſidente Comite ac opitulantibus militibus , S. Patriarchæ adverſariorum furori obſequentibus.

tibus. Quocirca S. Athanaſius, ut à Concilio legitimo ſua cauſa diſcuteretur, à Conſtantino poſtulavit: vel, ſi petitio adeò juſta repelleretur, ſaltem iniquis adverſariis ad ſe opprimendum arma Imperator non miniſtraret: ideoque & ſuam innocentiam, & illorum iniquitatem ſibi exponi pateretur. Conſtantinus autem intelligens, quò Athanaſii preces tenderent, ſimul pollicitus eſt, & cauſam ad Concilium tanquam ad legitimum Tribunal deferendam, & ſe nihilominus partes auditurum, nenon Canonum executioni, ſed eorum violationi patrocinaretur. *Imperator*, inquiunt Epiſcopi Concilii Alexandrini apud S. Athanaſium Apol. 2. *Rei indignitate motus ſcriptis ſuis accuſatores citat, ſuamq; ipſius audientiam promittens, ſimulq; Synodum indici jubet.*

8. In hoc etiam capite curavit Autor verbis quibuſdam lenioribus, Eccleſiæ de uſurpata ſua juriſdictione conceptum dolorem mitigare. Nam num. 4. cognitionem de judiciis Eccleſiaſticis ab Imperatoribus ſuſceptam dicit; *Eo tantùm fine, ut illis de violentia conſtaret, quam deindè amoveri procurarent.* Sed num. 6. ait, *Dolum, calumniam, & hoſtium, qui in illo Concilio* (Tyri) *Judices ſedebant, gratiam, Athanaſio, & Ægyptiis occaſionem dediſſe, ut Judicis Eccleſiaſtici cognitionem ad Conſiſtorium Principis transferrent.* Quando autem prætextus *doli*, *calumniæ*, *Judicum ſuſpicionis* deficiet volentem judicia Eccleſiaſtica trahere ad Principes?

9. Adde, quod num. 3. dixerat, non ſolùm Canonum cuſtodiam Principibus commiſſam eſſe, ſed etiam Civium, & præcipuè Clericorum patrocinium, & tranquillitatis publicæ curam ad eos ſpectare. Quâ occaſione nulla erunt judicia Eccleſiaſtica, quæ ad Principes non pertineant, cùm nulla ſint, in quibus Cives, vel etiam Clerici injuriam ſibi per violatos Canones factam non obtendant, ſi causâ ceciderint.

Digitized by Google

CAPUT V.

De autoritate Principibus attributa circa alios juriſdictionis articulos.

1. GRaviùs & apertiùs jura Eccleſiæ violant, quæ Marca cap. 3. ejuſdem libri 4. Principibus tribuit, quare invidiam, in quam ſe incurſurum agnovit, avertere his verbis num. 1. ſategit, *Quamvis pleraque à noſtris moribus ſint aliena, atque adeò in uſum deduci non poſſint, quin apertè Sacerdotii, & Imperii concordia violetur.* Quæ verba nos ab onere illa examinandi liberarent, niſi periculum eſſet, ne, mutatis *Gallorum moribus*, juſtè uſurpari poſſe crederentur.

2. Primò ergò Imperatores Romanos à Sacerdotibus interpellatos dicit, Judices dare potuiſſe, ſed Clericos, qui de negotiis Eccleſiaſticis ſententiam ferrent. Id ſi ità intelligeret, ut licuerit Imperatoribus conſenſum, imò, & operam dare, ut congregaretur Concilium, cujus erat de illis judicare, non facilè redarguendus eſſet, & menti ejus faverent teſtimonium Concilii Milevitani II quod refert, & exemplum, quod hîc repetit, Imperatoris Marciani, qui Baſſiani à Sede Epheſina depulſi, & Euſebii Dorylæi Epiſcopi cauſas remiſit ad Concilium Chalcedonenſe. Sed quod ait num. 3. *Non ſolùm autem eis Epiſcopis judicium delegabant, qui ordinario jure intra Provinciam ſuam judicium ferre poſſent; ſed etiam extra Territorium juriſdictionem aliquando prorogabant.* Hoc, inquam, aliquando de facto, nunquam ſine injuria contigit.

3. In eo enim exemplo, quod attulerat num. 1. Cæciliani ſcilicet à Donatiſtis injuſtè damnati, Conſtantinus dum Donatiſtas graviter objurgavit, ut fatetur Autor, quod ſe criminis Eccleſiaſtici Judicem eſſe poſtularent, ſatis teſtatus eſt ſe Judicibus extraordinariis cauſam delegare non potuiſſe, quamvis importunitati Donatiſtarum ceſſerit. Non enim juriſdictionem delegatam confert, niſi qui ordinariam formaliter aut eminenter poſſidet. Præthereà, cùm ſummus Pontifex cauſarum hujuſmodi legitimus eſſet Judex, ordinem

nem Canonicum ſequebatur Conſtantinus, partes ad eum mittens. Epiſcopos autem, quos Melchiadi adjunxit, cùm ex ejus eſſent Patriarchatu, Judices eſſe cum illo nihil vetabat. Nec tamen ſoli tres illi, quos miſerat Conſtantinus, judicio interfuerunt cum Melchiade, ut patet ex illis S. Auguſtini verbis epiſt. 166. *Quod & factum eſt in urbe Roma Præſidente Melchiade Epiſcopo illius Eccleſiæ cum multis collegis ſuis.* Et clariùs ex S. Optato Milevitano, qui lib. 1. contra Parmenianum quindecim Italos Epiſcopos, quorum nomina & Eccleſias recenſet, cum ſupradictis conveniſſe teſtatur, ut ex novemdecim conflatum fuerit Concilium.

4. Cæterùm S. Auguſtinus epiſtolâ 162. non adſtruit juriſdictionem Melchiadis à delegatione Imperatoris, quaſi Pontifex ab eo poteſtatem aliquam mutuatus fuerit (ea enim erat cauſæ conditio, ut abſque Romano Pontifice ritè definiri non poſſet, quemadmodum confitetur ipſe Marca) ſed Donatiſtis os obſtruit, ne Judicem incompetentem fuiſſe conquerantur; tum quia legitimus erat; tum quia fuerat à Conſtantino, à quo ipſi Judices poſtularunt, nominatus. *An fortè*, inquit S. Auguſtinus, *non debuit Romana Eccleſia Melchiades Epiſcopus cum Collegis tranſmarinis Epiſcopis illud ſibi uſurpare judicium, quod ab Afris 70. ubi Primus Tingintanus præſedit, fuerat tentatum. Quid quod nec ipſe uſurpavit: rogatus quippè Imperator Judices miſit Epiſcopos, qui cum eo ſederent, & de tota illa cauſa quod juſtum videretur, ſtatuerent. Hoc probamus & Donatiſtarum precibus, & verbis ipſius Imperatoris.* Undè convincuntur Donatiſtæ Melchiadem recuſari ab ipſis non poſſe, utpotè à Conſtantino, à quo ipſi Judices petierant, aſſignatum.

5. Sed quâ ratione probat Marca iſtam facultatem Imperatorum, Judices aliundè juriſdictionem non habentes, committendi? Autoritate S. Cyrilli Patriarchæ Alexandrini, & Memnonis Epiſcopi Epheſiorum, conquerentium in libello, quem Concilio Epheſino porrexerunt, in cujus actis habetur parte ſecundâ act. 4. ſe à Joanne Antiocheno depoſitos, licet ille *nec per leges Eccleſiaſticas, nec per Imperiale Decretum poteſtatem haberet*; ex quibus ultimis verbis infert Marca per Imperiale Decretum poſſe conſtitui Epiſcoporum Judices, qui aliundè juriſdictione in illos careant, ut Patriarcha Antiochenus in Patriarcham Alexandrinum, & in Epiſcopum Epheſinum nul-

 lam

lam habet. Infirmum ſanè argumentum. Nam eo tempore concurrebant Imperatores cum autoritate Eccleſiaſtica ad convocationem Conciliorum, in quibus tractabatur depoſitio Epiſcoporum. Ad illum igitur uſum, qui tunc frequentiſſimus erat propter rationes alibi notatas, non ad jus quoddam imaginarium, aut certè ſacrilegum, deponendorum autoritate ſæculari Epiſcoporum, referenda ſunt hæc verba Cyrilli, & Memnonis. Etenim libellus ſic incipit; *Pium* (Imperatorum noſtrorum) *Edictum, & nos & veſtram Sanctitatem in hanc Epheſiorum Metropolim, eâ de cauſa convenire juſſit, ut & rectum Apoſtolicæ Fidei decretum communi ſententiâ confirmetur*, &c. Huic Epheſini Concilii convocationi opponunt, quæ de conventiculo Joannis Antiocheni dicunt; *Nec per leges Eccleſiaſticas, nec per Imperiale Decretum poteſtatem habuit, quâ fultus, vel quempiam ex nobis judicare, vel omninò ſimile quidpiam attentare poſſet.* Evidentiùs demonſtraturi erant duo illi Epiſcopi depoſiti ſententiæ adversùs ſe latæ injuſtitiam, etiam Imperiale Decretum excludendo: non quod poſſet tale Decretum juriſdictionem non habenti conferre, ſed quia colorem aliquem, aut excuſationem apud homines prætexuiſſet Antiochenus Patriarcha, ſi ad Epiſcopos ſibi non ſubditos judicandos Imperiali Decreto coactus fuiſſet: ut ergò & prætextum neceſſitatis obediendi Principi, & legitimam excuſationem concurrentis Imperatoriæ autoritatis cum Eccleſiaſticâ ad convocandum Concilium, in quo depoſiti fuerant, atque adeò & fundamentum, & colorem juſtitiæ omnis defuiſſe oſtenderent, etiam Imperialis Decreti defectum commemorarunt.

6. Non eſt prætermittendum quod ait Marca, Imperatores judicia à Patriarcha, vel Metropolitano, ſi qua eſſet contra eos ſuſpicio, ad aliam Provinciam olim tranſtuliſſe. Neſcio enim, an non hinc fortaſſis aliqua Galliæ Parlamenta patrocinium accerſerent illi abuſui, quo aliquando, interverſo Tribunalium Eccleſiaſticorum ordine, partes ad Judices non ſuos mittunt, etiam ubi de cenſuris agitur. Marcæ arrident mirum in modum geſta Theodoſii Junioris, quia cùm ad concedenda, quæ rogabatur, puerili facilitate promptus eſſet, plurima patravit legitimam ſuam ſuperantia poteſtatem. Refert igitur Marca exemplum Theodoſii Junioris, qui judicium

Ibæ

Digitized by Google

Ibæ Edeſſenorum Metropolitani, nec non Joannis, & Danielis Epiſcoporum Provinciæ Oſrhoænæ de hæreſi accuſatorum, à Domno Patriarcha Antiocheno, apud quem jam fuerat lis conteſtata, ad Photium Epiſcopum Tyri, & Euſtathium Beryti Provinciæ Phœniciæ, cum Uranio Himeriorum Epiſcopo avocavit, quod patet ex ejus reſcripto inter acta Concilii Chalcedonenſis act. 10. Sed uſurpatum fuiſſe judicium illud ex ipſa rei naturâ fit evidens.

7. Sanè ſi hæc poteſtas penes Principes eſſet, Canonum non ſolùm tuendorum, ſed etiam evertendorum facultatem haberent; cum à Conciliis etiam generalibus ſtatutum ſit, ut cauſarum Eccleſiaſticarum judicia in propriis Provinciis exerceantur. Is enim eſt, nominatim Canonis Nicæni ſenſus, ad quem reſpexerunt S. Joannes Chryſoſtomus, & Theophilus Alexandrinus, cùm Arcadius Theodoſii Junioris Pater Theophilum à S. Joanne Chryſoſtomo, & mox S. Joannem Chryſoſtomum à Theophilo judicari præcepiſſet. Nam Imperatoris delegationem hujuſmodi uterque tanquam Canonibus contrariam improbavit, quippe cum neuter alteri eſſet ſubditus: eam tamen Theophilus, qui, quo minùs adverſum ſe uſurparetur, inſtiterat, adverſus S. Chryſoſtomum acceptavit, aliâ in eum menſurâ utens, quàm quæ adverſus Theophilum ipſum à S. Joanne Chryſoſtomo adhibita fuerat. Conſtat hoc epiſtolâ ejuſdem ſancti ad ſanctum Innocentium primum. *Cùm Theophilus*, inquit, *cauſam dicere nollet, meque urgerent Accuſatores ejus, vocavit nos Imperator pientiſſimus, & juſſit, ut iremus ad locum in quo ille agebat, & illic ea, quæ contra illum dicebantur, audiremus. Nos autem ſcientes leges Patrum, viroque honorem deferentes, habentes etiam ſuper hac re ejus litteras, oportere in quibuſque Provinciis ſua negotia tractari, neque extra limites illarum trahi, vehementer detrectavimus, ne cauſam ſuſciperemus judicandam. Deinde congruum non eſt, ut qui in Ægypto ſunt, judicent eos, qui in Thracia.* Et infrà; *Domini mei maximè venerandi, & pii, ſtudium veſtrum, & magnam diligentiam adhibete, quo retrudatur hæc, quæ in Eccleſias irrupit, iniquitas. Quippe ſi mos hic invaluerit, & fas fuerit cuivis in alienam parœciam irrumpere, idque ex tantis intervallis, & ejicere quos voluerit, & propria autoritate quævis pro libidine ſua facere, ſcitote quod brevi tranſibunt omnia, & totus Orbis premetur bello non indicto, omnibus ejectis, & omnibus ejicientibus.*

Digitized by Google

8. Sed & ipſi Accuſatores Ibæ profiteri non audent ſe Judices extraordinarios ſpontè poſtulaſſe , cùm potiùs agnoſcant poſt Patriarcham Antiochenum adeundum fuiſſe Concilium tam Orientale , quàm Occidentale. Sic enim habet Libellus Samuelis , & aliorum Presbyterorum Edeſſæ ad Photium , &c. ad reliquos Epiſcopos , contra Ibam. *Conſequenter & ſecundum Canones adeuntes Concilium tàm Orientale , quàm Occidentale , oportuit nos , & piiſſimum atque Chriſtianiſſimum Principem noſtrum pro his deprecari. Ex hoc ergò , & ſanctiſſimo noſtro Archiepiſcopo Flaviano pariter decernente , & cum piiſſimo noſtro Principe diſponente , à veſtra ſanctitate noſtrum exerceri negotium ; advenimus parati nobis adeſſe.* Inter acta Concilii Chalcedon. act. 10. Recurrerant igitur ad Imperatorem , ut eorum cauſa ejus favore à Concilio Orientali , & Occidentali audiretur.

9. Domnus injuriam ſuæ juriſdictioni ab his Clericis illatam graviter conqueſtus eſt in ſuo Concilio Antiocheno , cùm ad cauſæ judicium ſeſe accingens eorum quoſdam ad Imperatorem recurriſſe audivit. *Manifeſti ſunt* , inquit , *deſertores , & excommunicationem , & Apoſtolicum hunc thronum contemnentes , & ſe ipſos ſubmittentes majori damnationis ſupplicio.* Inter acta Concilii Chalcedonenſis act. 10. Non ergo ſine Canonum violatione, ſine legitimorum Judicum injuria , & ſine ſæcularis poteſtatis abuſu , tranſlata ſunt ab una Provincia in aliam per Imperatores , Eccleſiaſticorum negotiorum judicia.

10. Iniquius eſt , quod in reliquâ hujus cap. 3. parte probat , & jus vocat Marca ; ſcilicet Principes ordinem à Conciliis etiam Oecumenicis ſervandum præſcripſiſſe , eam obſervationem per Comites ad id miſſos curaſſe ; imò , ſi quid præter eum ordinem attentatum fuiſſet à Concilio Oecumenico , in irritum miſiſſe ; quis tanquam Judex ; quis tanquam reus ibi habendus eſſet , ſtatuiſſe ; nec non cujus Concilii Decretorum habenda eſſet ratio , ut ab eo non poſſet appellatio interponi ; cujus autem ſententia non eam vim habere deberet. Neſcio an ſalvâ fide tanta Principibus ſæcularibus in Concilia tribui poſſit autoritas. Sed quæ ſunt illius juris fundamenta ? Exemplum Theodoſii Junioris ea , quæ à Concilio Epheſino geſta fuerant contra Joannem Patriarcham Antiochenum , alioſque Epiſcopos Orientales , reſcindentis.

Digitized by Google

dentis. *Eo etiam*, inquit Marca, *quod à forma litteris ſuis præſcripta temerè diſceſſum fuiſſet. Liberum enim ſibi Principes exiſtimabant, ut rerum gerendarum ordinem etiam Conciliis Oecumenicis præſcriberent.* Magis videntur expreſſa verba numeri 3. capitis 22. libri 6. *At non fortuitò aut per occaſionem Synodus deliberat de materia à Rege propoſita; ſed quia inter jura Regia & hoc etiam eximium eſt, ut Conciliorum cognitionem Principes intra certos limites coerceant, ſervato quoque ordine præſcripto. Modus hic agendi deprehenditur in litteris Imperatoris Theodoſii pro convocatione Concilii Epheſini primi, atque item ſecundi.* Sed Theodoſii fuit illa temeritas: & indignum eſt, ut proponatur in exemplum, factum, quod tum ab omnibus aliis ſcriptoribus Catholicis dedecori Theodoſio vertitur, tum ab ipſomet Imperatore improbatum eſt, ut patet ex actis Concilii Epheſini parte 3. cap. 14.

11. At, inquies, improbatum eſt, quia injuſtum in ſe, non quia ab illegitima poteſtate. Nec enim Synodus expoſtulavit cum Theodoſio de uſurpata juriſdictione, ſed de obreptione ob falſam Candidiani Comitis relationem. Quaſi verò liberum ſit omnia injuſtitiæ capita Principibus à perverſis Miniſtris ſeductis objicere; & non cogat potius illorum potentia, quæ minus placent, ideſt quæ poteſtatis limitum admonent, ſilentio involvere: quæ autem minùs ægrè ferunt delicatæ illorum aures, ſcilicet alienum mendacium, ac rei veritatem exponere, dummodò hoc ſatis ſit, ut damnum illatum reparetur.

12. Nec minùs improbum fuit aliud factum Theodoſii, cùm in Conciliabulo ſecundo Epheſino eum cognitioni Synodi ordinem præſcripſit, ut Flavianus Epiſcopus Conſtantinopolitanus inter reos haberetur, eo quod ſententiam adverſus Eutichem dediſſet; licet ſecùs actum fuiſſet antea erga Epiſcopos Orientales, qui Antiochiæ in S. Athanaſium ſententiam dixerant. *Diſcrimen*, inquit, Marca in fine hujus cap. 3. *ex eo proficiſcitur, quod Concilii Antiocheni ratio habita fuit perinde ac ſi appellari ab ejus judicio non poſſet, ſed tantùm retractationis cognitio inſtitui, ut fieri ſolebat adverſus ſententias Præfectorum Prætorio. At Synodus Flaviani non eo jure potita eſt, ſed eo loco habita, ac ſi ab ea provocari poſſet. Quod non alia ratione nitebatur, quam mero Theodoſii arbitrio, qui ordini hujus cognitionis, quas voluit leges præſcripſit, etſi à cæterorum judiciorum ordine alienas.* Hujus doctrinæ, ac ſimilium Autores,

Ec-

Digitized by Google

Eccleſia Gallicana ſuarum libertatum vindices tantopere laudat, tantique facit. His adminiculis ſuffulciuntur celebres illæ libertates. Illi ſunt Canones, illa Patrum traditio, quibus nituntur, nempe exempla violatorum ab Imperatoribus ſanctiorum Eccleſiæ jurium.

CAPUT VI.

An poſſint Principes Synodalium ſententiarum effectum ſuſpendere, atque à Judicibus Eccleſiaſticis appellationes in cauſis etiam Eccleſiaſticis recipere.

1. RUrsus exemplum Theodoſii junioris adhibet Marca lib. 4. cap. 4. num. 1. ut probet Principes poſſe ſententiæ in judicio Eccleſiaſtico latæ executionem ſuſpendere, novâ Synodo ad cauſam iterùm tractandam indictâ; quia nimirùm, licet Cæleſtinus ſummus Pontifex cum Concilio Romano, & eum ſecutus Cyrillus cum Concilio Alexandrino, Neſtorium à communione Eccleſiæ Catholicæ ſegregaſſent, niſi intra decem dies, ab admonitionis tempore numerandos, nefandam ſuam hæreſim anathematizaret, Theodoſius Synodum generalem Epheſi celebrandam indicens, Romanæ & Alexandrinæ ſententiam interim effectum ſortiri vetuit, quod ex eo colligit, quod Neſtorius tanquam Epiſcopus ad Synodum vocatus, & in Synodo nominatus fuit. Sed, quam habuit vim ſuſpenſio ſententiæ à Conciliis Romano & Antiocheno contra Neſtorium prolatæ, ea non Imperatoris Edicto, ſed ſummi Pontificis indulgentiæ adſcribenda eſt. Conſultus enim Cæleſtinus Romanus Pontifex à S. Cyrillo paulò ante Concilium Epheſinum, utrùm Neſtorius tanquam Epiſcopus habendus eſſet, quippè cùm effluxiſſet tempus induciarum ei ad anathematizandum errorem conceſſarum, reſpondit ſuperſedendum exequendo judicio. Quæſtio S. Cyrilli concepta his verbis erat; *Utrùm ſancta Synodus recipere debeat hominem à ſe prædicata damnantem, an, quia induciarum tempus emenſum eſt, ſententia dudum lata perduret.* Reſpondit ſummus Pontifex; *Super hac utique conſultatione communi, communem Dominum conſulamus. Nonne nobis reſpondet illicò*

illicò per Prophetam, mortem ſe nolle morientis; & per Apoſtolum Paulum omnem hominem velle ſalvum fieri, & venire ad ſcientiam veritatis? Nunquam diſplicet Deo accelerata in quocumque correctio. Epiſtolâ Cæleſtini ad Cyrillum, Labbe tom. 3. Concil. Epheſ. act. 2.

2. Quomodò potuit Catholicus Autor in animum inducere, excommunicationis, & depoſitionis vim & effectum Edicto Imperiali ſuſpendi. Hæc propoſitio, ſi de jure, ac in ordine ad conſcientiam intelligatur, hæreſis labe non carebit. Quamobrem de facto interpretari eam malumus, ut ſcilicet Principes pro eâ, quâ pollebant, potentiâ impedirent, aut remorarentur nonnunquam judiciorum Eccleſiaſticorum executionem: hoc autem ab eis legitimè tunc tantùm fiebat, cùm præeuntem, ac rogantem Eccleſiam ſequebantur. Eorum enim auxilium implorare cogebantur Pontifices, & Synodi adversùs contumaces, & interdum rabidos Eccleſiæ hoſtes, ut videre eſt in exemplis ab Autore relatis num. 2. & 4. ejuſdem cap. 4. ſcilicet S. Leonis Theodoſium interpellantis, ut ſuſpendi juberet executionem ſecundi Concilii ſeu Latrocinii Epheſini, nec non Legatorum ſanctæ Sedis invocantium auxilium Judicum in Synodo Chalcedonenſi, adversùs illius Synodi decreta, quæ Canonibus Nicænis erant contraria. Abſurdum autem eſt, eam Legatorum petitionem appellatione tanquam ab abuſu explicare: quaſi Judices à Martiano delegati fuiſſent ad judicandas appellationes de Canonibus violatis interjiciendas, & ad eos appellaſſent Legati S. Leonis à Concilio Chalcedonenſi, ſuis Canonibus Canones Nicænos violante.

3. Jus aliud, inquit Marca num. 6. à Juſtiniano continuatum, vel inſtitutum legimus, ſcilicet, ut ab Epiſcopis Imperatoris reſcripto delegatis ad controverſiam Eccleſiaſticam dirimendam, Princeps ipſe appellaretur. Sed in Juſtiniani loco, quem refert ex novel. 123. cap. 21. cauſarum Eccleſiaſticarum nulla fit mentio. *Si tamen* (verba ſunt Juſtiniani à Marca exſcripta) *Imperiali juſſione, aut judiciali præcepto Epiſcopus judicat inter quaſcumque perſonas, appellatio ad Imperium, aut ad eum, qui tranſmiſit negotium, referatur.* Verba illa, *inter quaſcumque perſonas*, indicant potiùs cauſas profanas, quæ ſi Epiſcopis, ut fiebat interdum, commiſſæ fuiſſent, & ab eo-

 rum

rum ſententia fuiſſet appellatum, ad committentem perferenda erat appellatio, inter quaſcumque perſonas eſſet controverſia, ideſt etiamſi Clericatus honore eſſent inſignitæ, quia res non perſona tunc attendebatur. Quæ interpretatio ex eo, quod præcedit, confirmatur. Statuit enim Juſtinianus, ut, ſi Judex ſententiam Epiſcopi in cauſa contra Clericum aut Monachum ſive Monacham, juſtam cognoviſſet, eam executioni demandaret, amotâ omni appellatione. Si Judex injuſtam declaraſſet, poſſet ab ejus declaratione appellari ſecundùm legum ordinem; ideſt, ad legitimum Superiorem ſecundùm rerum conditionem. Addidit poſteà verba ſuprà relata, quibus decernit in cauſis delegatis ab Imperatore aut alio, ad ipſum delegantem eſſe appellationem emittendam, ſine perſonarum diſtinctione. Sed ſi de cauſis profanis id non accipitur; quid aliud effecit Imperator, quàm culpam addidit culpæ, & primam cauſæ cognitionem delegans, & appellationem ſibi reſervans?

4. Hoc delegationis genus S. Gregorio non ingratum fuiſſe colligit Marca ex iis, quæ geſta ſunt in cauſa Adriani Thebanæ Civitatis Epiſcopi: ſed fruſtrà. Cùm Adrianus à Diaconis ſuis accuſaretur de pecuniariis, criminalibuſque capitulis, Mauritius Imperator Joanni Epiſcopo Lariſſæ cauſam commiſit. Sed cur placuit Marcæ hanc delegationem vocare? Cùm enim prædictus Joannes Metropolitanus eſſet Adriani, an, qui ex tot Canonibus Eccleſiaſticis Judex erat, Principis indigebat delegatione? De pecuniariis quidem permiſit Imperator, ut Metropolitanus ferret ſententiam; de criminalibus verò poſt examen ad ſe referri voluit.

5. Si tam religioſus fuiſſet Marca in conſervandis ſummorum Pontificum juribus, quàm in extendenda Regum potentia profuſus; factum illud ita fuiſſet interpretatus, ut Mauritius ordinem canonicum ſecutus, Epiſcopum ad proprium Metropolitanum remittens, pecuniarias quidem cauſas ab eo definiendas duxerit, criminarias verò tantùm examinandas; ut, ſi fortè reus deponendus eſſet, Romani Pontificis ſententia requireretur. Agebatur enim de neglecta ab Adriano correctione Stephani Diaconi turpem vitam degentis, & de negato Baptiſmate Infantibus, non recepto illo Sacramento de-

defunctis, ut refert S. Gregorius regeſt. lib. 2. epiſt. 46. quæ eſt 7. indictionis 11. Nec careret optimis conjecturis illa opinio. Primò enim illa crimina Eccleſiaſtica ſine dubio ſunt, & ad Eccleſiaſticam cognitionem magis ſpectant, quàm cauſæ pecuniariæ, de quibus Metropolitanus permiſſus eſt jus dicere. Secundò re ipsâ de criminibus illis ex Imperatoris aſſenſu judicavit Honoratus ſanctæ Sedis Diaconus, cum uno ex Officialibus Imperii, judiciumque ab Imperatore approbatum fuit; ſiquidem fuerat illa Mauritii mens, non immeritò ejus *rectas juſſiones* appellavit S. Gregorius.

6. Quod ſpectat delegationem Joannis Epiſcopi primæ Juſtinianæ, qui Thebani Judex ordinarius non erat; S. Gregorius teſtatur eam fuiſſe fraude elicitam. *Neſcio*, inquit prædictâ epiſtolâ 46. *quibus machinationibus exquiſitis alia rurſus eſt principalis juſſio elicita, ut de cunctis antefactis capitulis Joannes primæ Juſtinianæ Epiſcopus requirens ſubtiliter judicaret.* Sunt autem tum in ea, tum in præcedenti epiſtolâ multa, quæ demonſtrant Principum delegationes juri ſuperiorum Eccleſiaſticorum, præcipuè ſummi Pontificis non poſſe, niſi fortè per vim, quidquam detrahere. Nam S. Gregorius ſententiam contra Adrianum, tum Metropolitani, quem Marca vult jure delegato proceſſiſſe, tum Joannis Epiſcopi primæ Juſtinianæ, quem delegarat Mauritius, non obſtante delegatione Principis irritas declaravit, & in ipſos Judices animadvertit; ut conſtat ex epiſtola ſupracitata, & ex præcedenti: quod certè non attentaſſet S. Pontifex, niſi ſuæ ſibi poteſtatis conſcius intellexiſſet, ſupremum illius negotii judicium ad ſe pertinere, Judiceſque, qui primam tulerant ſententiam, quantumvis interveniſſet Imperatoris opera, etiam in ea ferenda, à ſe pependiſſe, ſibique ſubjacuiſſe.

7. His Eccleſiæ vulneribus à ſe inflictis lenimentum apponere ſe ſimulat Marca num. 7. docens graviora inferri ſolere ab Imperatoribus Conſtantinopolitanis, quorum tamen uſum juris nomine decorat, quàm à Regibus Franciæ; *potiori jure utebantur Imperatores Conſtantinopolitani, &c. Quæ ideò commemoravi*, inquit, *ut conſtaret omnibus Reges Francorum cautiùs, & reverentiùs ſe geſſiſſe in his controverſiis, quæ diſciplinam reſpiciunt.* §. etiam 8. obſervationibus quibuſdam, ſed ad ſanandum malum non omninò

nò efficacibus, quæ hucuſque dixerat, in iſto libro non nihil temperare conatur. Scribit enim v. g. ad Imperatores Romanos de judicio canonico ab uno Epiſcopo reddito, querelam ſtatim rectâ viâ non fuiſſe delatam in materiâ fidei, rituum, diſciplinæ Cleri, aut in alia quæſtione canonica; ſed parùm juvabat Eccleſiam ille ordo, ſiquidem mediatè, ſub prætextu delegationis, aut aliis modis parùm canonicis, hujuſmodi cauſas tandem Principes ad ſe trahebant.

CAPUT VII.

De autoritate Regum & Epiſcoporum Franciæ.

1. SI Reges Francorum cautiùs, & reverentiùs, ſe geſſerunt in controverſiis, quæ diſciplinam Eccleſiaſticam reſpiciunt, quàm Imperatores Romani, ut affirmavit Marca ſub finem capitis 3. §. 7. id eorum pietati, non defectui juris tribuendum eſſe vult; quandoquidem ſtatim initio cap. 5. ait; *Quemadmodum Imperii Romani mole in varias partes diſſectâ, Galliarum Provinciæ in victoria præmium Francorum Regibus Divini Numinis auſpiciis ceſſerunt; ita etiam Imperii jura plenè, & integrè cùm eis communicata ſunt; præcipuè verò tuitionis Eccleſiaſticæ cura Reges noſtros reſpexit, poſtquam glorioſiſſimus Princeps Clodovæus Paganæ impietatis labe aquis divini lavacri feliciter abſterſâ, in Eccleſia Catholica filium primogenitum adoptatus eſt.* Quantam ſibi vim faciat Autor, cum effuſam Principum in Eccleſiaſticam juriſdictionem præſumptionem cohibere cogitur, ne omninò non Catholicus videatur, diù diſſimulare non poteſt, cùm ſtatim, quod Eccleſiæ reliquerat, repetere tentet. En hocce §. primo, quando ſperabas magnam Eccleſiaſticæ autoritatis ſecuritatem in Gallia, ex quo Reges Eccleſiæ filii, atque adeò in ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis rebus ſubditi, effecti ſunt: ità ſupra Eccleſiam efferuntur, ut poſſint ipſi quidem Epiſcopos, Canones violantes, corrigere, non poſſint autem ipſi ab Epiſcopis corrigi, ſi ſimilis violationis rei ſint. Hoc igitur præſtat Baptiſmus, ut qui in Eccleſiam admittitur, ab Epiſcoporum cenſura eximatur.

2. At, inquies, non tàm Marcæ opinio eſt, quàm Gregorii

Digitized by Google

gorii Turonenſis, qui lib. 5. hiſtoriæ cap. 19. Sic Regem Chilpericum alloquitur; *Si quis de nobis ô Rex, juſtitiæ tramitem tranſcendere voluerit, à te corrigi poteſt; ſi verò tu exceſſeris, quis te corriget?* Verum id quidem eſt, ubi de facto intelligitur. Sæpe enim tanta eſt Principum potentia, tanta etiam aliquorum licentia, ut Epiſcopos tùm reos, tùm innoxios peſſimè habeant, & vix cujuſquam monitionem, nedum correptionem patiantur. Eam eſſe verborum Gregorii ſententiam indicant quæ continuò ſequuntur; *Loquimur enim tibi, ſed ſi volueris audis: ſi autem nolueris, quis te condemnabit, niſi is, qui ſe pronunciavit eſſe juſtitiam?* Sed ſi quis Chriſtianos Principes ab omni Prælatorum cenſura eximeret, & illos Ethnicos declararet, & ſe ipſum proderet hæreticum. Attamen tutus ſit hac in parte Marca ſub clypeo Gregorii Turonenſis.

3. Quid ſentiemus de eo, quod §. 2. ait, ſi quæ judicia in cauſis Eccleſiaſticis ab Epiſcopis adverſum Decreta Regia lata eſſent, ſtatim contrariis judiciis infringebant Reges. Hoc Marca non probat expreſsè, (is enim mos ejus eſt in odioſis, & pudendis, ut odium, & pudorem declinet) nec improbat, quippe quod Regibus faveat. Sed nonne referre, nec improbare, probare quodammodò eſt? Exemplo autem, quod *inſigne* ab Autore appellatur, & certè inſigne dici poteſt, licet alio ſenſu, quàm quem Autor videtur intendiſſe. Vix enim aliud reperias in hiſtoriis Francorum injuſtius, crudelius, & Rege Chriſtiano indignius.

4. Emerius Epiſcopus Santonenſis abſque conſenſu Metropolitani, Archiepiſcopi ſcilicet Burdegalenſis, atque adeò contra Canones, decreto Regis Clotharii ordinatus fuerat. Mortuo Clothario, Metropolitanus, nomine Leontius, Synodum Provincialem apud Santones convocavit, in qua prædictus Emerius, utpotè contra expreſſam Canonum diſpoſitionem, ad Epiſcopatum promotus, depoſitus eſt, ejuſque loco ſuffectus Heraclius. Charibertus Clotharii filius, quaſi Regis voluntas Canonibus Conciliorum, etiam generalium, quibus cavetur, ne Epiſcopus ſine Metropolitani conſenſu ordinetur, eſſet anteponenda, non ſolùm acta ſupradicti Concilii reſcidit, mille aureos à Metropolitano, ſub mulctæ nomine extorſit, cæteros autem Epiſcopos ad id,

 quod

quod quiſque ſolvere poterat, condemnavit; ſed etiam Heraclium plauſtro ſpinis repleto in exilium trahi præcepit, ut refert Gregorius Turonenſis lib. 4. hiſt. Franc. cap. 26. O eximiæ libertates! ô præclara exempla illarum! Ergone Gallicani Epiſcopi, nedum Miniſtri Regii, hujuſmodi libros, ceu Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ armamentaria prædicant? Ergone libertatem reputant, mulctis, & crudelibus exiliis, ob cuſtoditos Canones ſubjacere?

5. Sed cujuſmodi, & quàm variabilis eſt iſta Regum Francorum potentia! Potuit Charibertus Epiſcopum contra Canones promotum, & ſecundùm Canones dejectum, reſtituere, alium ſecundùm Canones à Concilio conſtitutum deponere, ut tradit Autor §. 2. modò citato; non potuerunt autem, ut refert ibidem §. 4. Reges Galliæ, & Germaniæ Drogonem Patruum ſuum, filium Caroli Magni, quantumvis autoritate Apoſtolicâ munitum, in Apoſtolici Vicariatus poſſeſſione manutenere? Eidem potentiæ defectui obnoxius fuit Carolus Calvus Imperator & Rex Franciæ, ſecundùm Autorem num. 5. cùm efficere non potuit, ut Anſegiſus, à Joanne Papa VIII. Primas per Gallias & Germanias creatus, eâ dignitate frueretur. Undè tanta diverſitas? An ex eo quod Charibertus ſolo jure ſuo utebatur; Nepotes autem Caroli Magni autoritatem ſummi Pontificis ſuæ præire curaverant? Infirma, imò infelix ſummi Pontificis conditio! non ſolùm enim ipſius autoritas nihil invitis Epiſcopis poteſt in Canones, ſed etiam conjuncta cum autoritate Regum, illi, quæ alias potentiſſima eſſet, robur omne adimit. Sic enim Marca ſub finem §. ſexti poſt prædicta exempla Drogonis, & Anſegiſi, necnon poſt autoritatem Hincmari Remenſis. *Quare*, inquit, *certum erat apud Epiſcopos Gallicanos hoc ſaculo, Canones receptos abſque manifeſta neceſſitate à quoquam violari non poſſe, nec à Pontifice, nec à Rege: ſolaque Synodi Gallicanæ refragatio, antiquis Canonibus, & Decretis nixa, novarum rerum effectum impediebat.*

6. Sed numquid Autor à ſuo inſtituto, ideſt à conſilio augendæ juriſdictionis Regiæ, deflectit, Epiſcopis tantam facultatem relinquens, ut poſſint Principibus, aliquid contra Canones tentantibus, obſiſtere? Hanc ille à ſe ſuſpicionem quamprimùm amovet. Proſequitur enim; *Non fruſtrà autem neceſſitatem exce-*

excepit (Hincmarus) *quia ſæpè ea tempora incidunt ; ut Eccleſia interſit jus antiquum aliquando immutari , ut his poſterioribus ſæculis factum videmus.* Poſterioribus enim ſæculis multa contra Canones, aliquando quidem aſſentientibus , ſed ſæpè renitentibus Epiſcopis in mores Gallicanos invecta ſunt , ad ſtabiliendas libertates Eccleſiæ Gallicanæ , quæ tamen in obſervandis Canonibus conſiſtere dicuntur.

7. Nullibi non exſtant veſtigia propenſioris Marcæ erga juriſdictionem ſæcularem , quàm erga Eccleſiaſticam ſtudii in reliquis hujus libri capitibus. Omnia enim ubique còntorquentur ad autoritatem Regiam. Tempore Caroli Magni , & Ludovici Pii Eccleſia , & Reſpublica communi ferè conſenſu regebantur in Gallia ; & ſicut Reges Epiſcopos politici regiminis participes efficiebant , ità Epiſcopi Regiam poteſtatem circa res Eccleſiaſticas non tam accuratè declinabant , quàm eâ utebantur ad promovendam diſciplinam. Marca quidquid Principes , ſive hortantibus ſummis Pontificibus , ſive conſentientibus Epiſcopis , ſive per modum monitionis , ſuccurſus , aut aliâ ratione , præſtabant , omnia in jura Regia conjicit. Sic cap. 7 commemorato zelo Regum Chriſtianiſſimorum , in juvandis & monendis Epiſcopis §. 7. aſſerit illam monitionem ejuſmodi fuiſſe , ut effectus verba ſequeretur , & pœna in contumacem , ut jam alibi obſervavimus.

8. Licet autem frequenter miſceretur autoritas Principis cum Eccleſiaſtica ; non tamen inter ſe ità confundebantur , quin appareret diſcrimen. In eo enim ipſo , v. g. quod refertur in fine ejuſdem cap. 7. ex cap. 8. capitular: Toloſan: anno 844. Carolus Calvus non ita ſibi vendicabat correctionem eorum Epiſcoporum , qui malè interpretati Canones , Presbyteros nimis gravaturi eſſent , quin Synodi etiam judicium requireret. *Si aliter fecerint , omnimodis , & qualiter Canones fidelium decimis agendum ſtatuant , & qualiter intelligi , & obſervari , cùm manſuetudinis noſtræ decreto debeant ,* SYNODALI DIJUDICATIONE , *& noſtrâ autoritate Regiâ docebuntur* ; Niſi autor Eccleſiæ ſuam juriſdictionem invidiſſet , juxta hunc locum alium explicuiſſet , quem affert cap. 10. §. 1. ut probet Reges de Cauſis Eccleſiaſticis cognoſcere ſolitos , ordine quodam judiciario , licet non tam accurato. Cùm enim ex Conſtitutione Philippi IV. Regis Franciæ ,

Digitized by Google

ciæ, quam citat §. 2. cognitio Decimarum, non feudalium; tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio, Eccleſiaſticorum eſſet Judicum (vide an praxis hodierna Tribunalium ſæcularium Galliæ, de poſſeſſorio Decimarum, imò & Beneficiorum judicandi, poſſit inter jura Regia connumerari, quam reprobat Rex jurium ſuorum tenaciſſimus) cur Carolum illius materiæ judicium ad ſe traxiſſe putabimus, ut ei *ſine Synodali dijudicatione* provideret? Quid ergò ſibi volunt illa verba Philippi in loco ab Autore adducto, *prout ad nos pertinebit?* Nonne indicant Regem id, quod ad ſe non pertineret, Synodali dijudicatione dimiſſurum.

9. Proſequitur Marca cap. 8 probare, ſolitam olim Eccleſiam Gallicanam Synodicâ deliberatione, vel ad Regium Patrocinium recurſu, ſibi proſpicere, *Cùm rebus*, inquit, *per obreptionem decretis Romæ aſſentiri non poſſet, idq; ut executionem impediret.* Certè non ita culpabile videtur, ut executio ſuſpendatur Decretorum per obreptionem impetratorum: quandoquidem nec ipſi ſummi Pontifices id moleſtè ferre cenſendi ſunt; cùm ipſis fraus facta ſit, quæ cuiquam patrocinari non debet; præſertim ſi partes ipſæ culpam fatentur & cenſuræ ſe ſubjiciunt. Itaque ſi obreptitium erat privilegium à Monachis Cluniacenſibus obtentum, ut ab alio, quàm à proprio Epiſcopo, poſſent, etiam in Monaſteriis, in ejus Diœceſi poſitis, ordinari, meritò reprobata fuit in Concilio apud Anſam anno 1025. ordinatio facta in Monaſterio Cluniacenſi Diœceſis Matiſconenſis ab Archiepiſcopo Viennenſi; qui ſimiliter, ſi obreptionis conſcius fuerat, prudenter egit, cùm ſpontè ab Epiſcopo Matiſconenſi veniam petiit, & de modo ſatisfactionis, cum illo pactus eſt, ſicut narratur in fragmento à Marca relato cap. 8. num. 1.

10. Sed quidquid ſit de illius narrationis veritate, quæ non adeò indubitata eſt, rem ut fertur, & ſine colluſione geſtam ſupponamus; ex illa, & ex aliis ſimilibus, quæ fortè ab Autore adduci potuiſſent, concludendum eſt, non potuiſſe Antiſtites Gallicanos nec de jure, nec de facto Conſtitutionibus Pontificiis obſiſtere: cùm certiſſimum ſit, Monachos Cluniacenſes privilegiis Apoſtolicis uſos fuiſſe, quantumvis renitentibus, ſed tandem cedere coactis Epiſcopis. Exſtant hujuſmodi

Digitized by Google

modi Privilegiorum conceſſiones in libro, cui titulus eſt; *Bullarium ſacri Ordinis Cluniacenſis*, Lugduni editum anno 1680. & pag. quidem 8. leguntur 2. epiſtolæ Joannis XIX. in cujus Pontificatum incidit Concilium Anſanum, quarum altera eſt ad ipſummet Epiſcopum Matiſconenſem nomine Gauſlenum, qui in Concilio apud Anſam inducitur querelam movens contra Burchardum Epiſcopum Viennenſem, pro ordinatione Monachorum Cluniacenſium; ſed hæc epiſtola teſtatur & Monachos, & Papam privilegia jam conceſſa contra Matiſconenſem Epiſcopum defendiſſe. *Neſcimus*, inquit Pontifex, *quâ novâ temeritate illectus, inextinguibili cupiditate accenſus, Matri tuæ repugnas, & contra nos meritis Apoſtoli Petri Magiſtrum tuum levas calcaneum; cùm Cœnobium Cluniacenſe cunctis penè nationibus ſanctitate præfulgens, necnon Apoſtolicis privilegiis fultum, & ab omnium ditione ſubtractum, ſolius Principis Apoſtolorum & Vicariorum ſuorum judicio reſervatum commoves; venerandum etiam Infidelibus Patrem Dominum Edilonem Abbatem irreverenter appetis; fratres ibidem degentes pro adipiſcenda perpetua tranſitoriam quietem appetentes ſollicitas; Apoſtolica privilegia caſſare contendis; quod ita accipimus, quemadmodum ſi ipſa membra noſtra avidè diſcerpere quæreres, & quod ſine tua ruina eſſe nequit. Cave cautè vel jam monitus anima, & noſtrum Monaſterium ſingulare nobis relinque, ne, dum particeps ejus contra nos eſſe cupis, Ordinis noſtri exors Apoſtolicâ autoritate efficiaris.* In altera epiſtola gratum animum teſtatur Epiſcopo Lugdunenſi Borchardo, quod Cluniacenſi Monaſterio faveret contra Gauſlenum, hortatur ad proſequendum, & concludit his verbis; *Rogamus, ut eidem Epiſcopo interdicatis, ſicut nos litteris noſtris fecimus, conſecrationem, ordinationem, vel aliquod jus in noſtro Monaſterio quærere, ne, dum hoc injuſtè appetit, quod juſtè ſibi licet pro ſua inobedientia, iterata tantorum Patrum querela, Apoſtolicâ autoritate careat.* Sed quare Pontifex gratias ageret Borchardo, ſive Burchardo pro favore Cluniacenſibus in tuendis privilegiis impertito, ſiquidem in Concilio apud Anſam, hoc eſt, non longè ab Urbe Lugduno habito, præſidente ipſo Burchardo, nec refragante decretum fuiſſet, ut acta continent, privilegium Papæ nullius eſſe momenti; aut ſi Concilio anterior eſt epiſtola, (nec enim quo tempore data ſit apparet) quomodò poſt honorificum illud officium Romani Pontificis privilegia, quibus anteà faverat Burchardus, impugnare cœpiſſet? Sequitur duas illas epiſtolas ejuſdem Pon-

tificis conſtitutio, confirmans omnia privilegia prædictorum Monachorum, & nominatim; *ut liceat Monachis ipſius loci cujuſcumque voluerint ordinationis gradum ſuſcipere, ubicumque Abbatibus placuerit.* Acceſsit à plurimis aliis Pontificibus eorumdem privilegiorum confirmatio, ut in præfato Bullario legere eſt.

11. Non nego modum in concedendis privilegiis ſervandum, ut abuſus præcaveantur. Sed nonnulli, dum malo mederi quærunt, ſanationi obicem ponunt, quia ſcilicet, dum à ſummo Pontifice petendum eſſet remedium, ei concedendorum privilegiorum facultas denegatur; quod eum ad defendenda conceſſa, & ad conſervandam concedendi poſſeſſionem potiùs excitat.

12. Privilegia quidem ii, quibus indulta ſunt, non negligenter defendunt, nec noſtrâ operâ indigent, ſed pro conferendorum poteſtate viſum eſt, occaſione privilegiorum Cluniacenſium pauca hic addere ex iis, quæ S. Petrus illius Monaſterii Abbas 12. ſæculo ſcripſit. Licet enim in propria cauſa loquatur, debetur ejus pietati reverentia, & rationibus æquum, maturumque judicium. Ille igitur lib. 1. epiſt. 28. ſic reſpondet accuſantibus Cluniacenſes, quòd proprio Epiſcopo non ſubjacerent; *Nos verò reſpondemus iſtud veritati contrarium oppoſitâ fronte exiſtere; quoniam patet nos proprium Epiſcopum habere. Quis rectior, quis dignior Romano Epiſcopo Epiſcopus poteſt inveniri? Nonne ille eſt, quem cæteris praeſſe non humana, ſed Divina autoritas ſanxit? Nonne ille eſt, cui dictum eſt, tibi dabo Claves Regni Cœlorum, & quodcumque ligaveris ſuper terram erit ligatum & in Cœlis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis? Hunc unum ſolum, & Maximum nos habere Epiſcopum gloriamur; huic ſolùm ſpecialiter obedimus, ab hoc ſolo, ſi cauſa* (quod abſit) *exigeret, interdici, ſuſpendi, atque excommunicari poſſemus. Hoc irrefragabilis ſanctæ Sedis ſanxit autoritas . . . . . Nos enim quia contraire non debemus, nec de ejus unquam, (quod nulli mortalium licitum eſt) judicio judicare. Hoc non ſoli Cluniacenſes obtinent, ſed & quampluribus datum cernimus: & longè ante Cluniacum conditam, multis aliis Monaſteriis ab eadem Apoſtolica Sede conceſſum videmus. Cujus Sedis Præſules cùm magni ſapientiâ, & Religione fuerint, & quorumdam ex ipſis merita miraculorum quoque fulgore ſolemniter in Mundo claruerint, incredibile eſt, aut decipi in talibus potuiſſe, aut contra conſcientiam ſuam agere voluiſſe. Eo namq; animo, ac intentione quo noſtrorum temporum Apoſtolici, quieti Monachorum providentes, ea, quæ diximus quamplurimis Monaſteriis contulerunt, antiquiores quoque Romanæ Eccleſiæ Præſules*

Digitized by Google

les ſimili de cauſa in multis à jugo Epiſcoporum libera eſſe Monaſteria decreverunt.

13. Quod in eodem cap. refert Marca ex Glabri Rodulphi lib. 2. cap. 4. confutatur ex ipſiſmet tabulis, ex quibus Glabrum interpretari conatur. Siquidem Glaber narrat Monaſterium à Fulcone Andegavorum Comite in Pago Turonico fundatum, eâdem die, quâ fuerat à Petro Cardinali autoritate Joannis Pontificis conſecratum, corruiſſe, in pœnam uſurpatæ à ſummo Pontifice, inſtigante Comite, juriſdictionis Epiſcopi Turonenſis. *Ceptâ igitur*, inquit, *die conſtituto ſatis pompaticè hujuſmodi dedicatione, atque peractâ, Miſſarumq; ex more ſolemniis celebratis, poſtmodum quique ad propria rediere. Denique imminente ipſius diei horâ nonâ cùm flabris lenibus ſerenum undique conſiſteret Cœlum, repentè ſupervenit à plaga Auſtrali vehementiſſimus turbo, ipſam impellens Eccleſiam, ac replens eam turbido aëre, diù multumq; concutiens. Deinde verò ſolutis laquearibus univerſa ejuſdem Eccleſia trabes, ſimulq; tota teges, per pignam ejuſdem templi Occidentalem in terram corruentes everſum ierunt. Quod cùm multi per Regionem factum comperiſſent, nulli venit in dubium, quoniam inſolens præſumptionis audacia irritum conſtituiſſet votum, ſimulq; præſentibus ac futuris quibuſque ne huic ſimile agerent, evidens indicium fuit.* Tabulæ autem illæ continent, Hugonem Archiepiſcopum Turonenſem, audito privilegio à Papa conceſſo, Romam acceſſiſſe, atque à Sergio IV. Joannis ſucceſſore ſubmiſſis precibus contendiſſe, ut Monaſterii conſecrationem ſibi permitteret: ſed repulſam tuliſſe; eò quod liberum fuiſſet Fundatori Monaſterii, Eccleſiæ Romanæ illud concedere. Denique ipſum Archiepiſcopum acquieviſſe, atque jus omne, quod in illud Monaſterium ſibi competere poterat, Eccleſiæ Romanæ conceſſiſſe; itaque à Petro Epiſcopo Viterbienſi autoritate Sergii fuiſſe conſecratum.

14. Quis ergo credat Eccleſiam illam miraculosè everſam fuiſſe, in pœnam invaſæ juriſdictionis ordinariæ; ſiquidem ipſe ordinarius juri ſuo ceſſerat? Quorſum à Chronico Turonenſi diceretur, ut à Marca refertur; *Abbatia belli loci* (eo nomine vocatur in tabulis prædictis illa, de qua hic eſt ſermo) *& Eccleſia S. Florentii de Ambatia à Fulcone Herra fundatur an.* 1010. Quorſum, inquam, id diceretur, ſi ſtatim à conſecratione fuiſſet everſa? Aut quis Eccleſiam miraculosè deſtructam ſtatim auſus fuiſſet excitare?

Digitized by Google

CAPUT VIII.

Expenduntur quæ à D. Petro de Marca in favorem Regum Decretis Eccleſiaſticis adverſantium proferuntur capp. 10. 11. 12. & 18. *lib.* 4.

1. Quamvis injuriam ferre plerumque laudabile ſit, præcipuè cùm ab iis infertur, quibus aliàs parere tenearis; Eam tamen licet amovere, dummodò inſtitutam à Deo, atque à legibus, viam ſequaris. Eſt autem ea prima lex, ut nemo in propria cauſa Judex ſit, nemo propriam ulciſcatur injuriam; maximè ubi ſuperior ejus, qui damnum intulit, adiri poteſt, ac jus dicere non recuſat: Hanc equidem legem ad unguem ſervatam volunt in Gallia ſæculares Judices, in iis cauſis, quæ apud ipſos judicandæ ſunt, & ab ea, ſi quis ex Clero vel tantillùm receſſerit, appellationes ab abuſu ac mulctæ intentantur. Quid ni ergo Judicibus Eccleſiaſticis eâdem regulâ uti licebit. Quia ſcilicet ad Regem, ut in temporalibus, ità & in Eccleſiaſticis devolvere ſupremam autoritatem enituntur Aulici; Idque per gradus, & ordine quodam, ne injuſtitia tam citò deprehendatur.

2. Dominus de Marca lib. 4. cap. 10. refert litteras Philippi IV. Francorum Regis (cujus, ut jam notavimus, exemplum in rebus Eccleſiaſticis, à tempore præſertim diſſidii cum Bonifacio VIII. ſuſpectæ autoritatis eſt) quibus litteris datis anno 1312. continetur Regem requiſiſſe Epiſcopum Santonenſem, ut abſtineret ab exigendis Decimis de rebus, de quibus præſtari non conſueverant, & inductum novum decimandi modum corrigeret: eique ſpopondiſſe, ſi jus ad hoc habere crederet, ſe cum deliberatione ſui conſilii proviſurum, prout, ſervatâ pace, & ſalute Eccleſiæ, & Patriæ, faciendum foret: mandaſſe autem Bailliaco, ſeu Seneſcallo Santonenſi, ut, ſi Epiſcopus quod requirebatur, implere recuſaret, aut nimiùm differret, bona ejus temporalia ſequeſtrarentur; & ad manum Regiam tenerentur. Æquius fuiſſet, ut Epiſcopi Santonenſis injuſta exactio Metropo-

tropolitani fuiſſet autoritate compreſſa; præſertim cùm, ut fatetur Marca §. 3. Decimarum cognitio, ex ipſiuſmet Philippi IV. declaratione, pertineret ad Judices Eccleſiaſticos. Sed vera, inquit §. 4. ratio, ob quam Philippus negotium iſtud ſibi vendicat, è ſcandalo petitur. Fruſtra verò §. 5. autoritate S. Leonis, Anaſtaſii, & alterius Leonis Epiſcopi Santonenſis probare nititur, Principum eſſe, ſcandala compeſcere. Id enim verum eſt in rebus Eccleſiaſticis, dum ob improborum potentiam, & proterviam, Eccleſia hæreſes, ſchiſmata, vel alia ſcandala ſiſtere non poteſt, Regumque opem implorat, vel dum ſine periculo ſeditionis, homicidiorum, aliorumve malorum remedium ab Eccleſia expectari non poteſt, quod periculum tunc aberat, & tam rarò contingit, ut hinc regula conſtitui non poſſit.

3. Reſcriptis Regiis conſultum ſemper fuiſſe libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ affirmat idem Marca §. 6. Illud ita factum *ſemper*, probat hic libellis Comitiorum Turonenſium anni 1493. Recentiora ſunt illa monumenta, quàm ut indè oſtendi poſsit idem fuiſſe factum *ſemper*. Non negamus certè poſtremis his ſæculis, Regni illius Ordines, etiam Clerum, Regiam autoritatem invocaſſe contra Romanum Pontificem; ſed quæſtio eſt, an laudabilis ſit ille recurſus, ut poſsit in argumentum juris aſſumi? Sanè, ſi ex fructibus ferendum eſt de arbore judicium, uſum iſtum ad minus ſuſpectum habebunt, quicumque juriſdictionem Eccleſiaſticam illæſam cupiunt. Viam enim, ut alibi obſervavimus, laicæ poteſtati aperuit, non ſolùm ut imminueretur debita ſanctæ Sedi reverentia, ſed etiam ut extingueretur ferè juriſdictio Epiſcoporum, aut potiùs ad tribunalia ſæcularia traheretur. Itaque ſi propter temporis improbitatem, ſeu propter incommoda, in quæ ſe Gallia conjecerat, Pontificum Avenionenſium partes amplectens, aliquam habuit à neceſſitate excuſationem; non tamen ejuſmodi fuit exemplum, quod oporteat imitatione dignum judicare.

4. Proſpectum erat executioni Bullarum, quibus certa privilegia Regibus prò terris, & fiſcis Domanii Regii, à Romanis Pontificibus conceſſa fuerant, deputatis Conſervatoribus, *Sed quia*, inquit Marca §. 7. *variis ludificationibus, & judiciorum for-*

formulis negotium trahebatur, viſum eſt Principi, tuitionis jure rem ad ſe revocare. Putaſne Conſervatores privilegiorum ludificare, variaſque judiciorum formulas excogitare, quo negotia, quæ Regibus cordi ſunt, tantùm protrahant, ut ipſis neceſſe ſit, autoritate propriâ, per bonorum captionem, & mulctas inflictas, Epiſcopos cogere ad revocandas excommunicationis, aut aliarum cenſurarum ſententias, non ſolùm contra prohibitionem Concilii Tridentini Gallis parùm accepti, ſed etiam contra conſtitutionem Concilii Lugdunenſis ſub Gregorio X. quod maximi facit Marca cap. 18. §. 3. & 4. licet illius verba detorqueat, ut intento ſuo obeſſe non videantur. Ità ſcilicet ſecurum eſt, privilegia Principibus conferre, qui prætextu conſervandæ gratiæ collatæ, alia jura concedentis, quæ religioſiùs tueri deberent, ſenſim uſurpant.

5. Hanc autem Eccleſiæ injuriam patienter tolerari vult pro more ſuo Marca §. 8. quia graviores olim intulerunt Imperatores. Ex quo intelliges, quod alibi monuimus, eum peſſima, & iniquiſſima exempla ſæpè proferre, non ut omninò probet (puderet enim, niſi ſaltem addito temperamento) ſed ut illorum comparatione innocua videantur, aut ſaltem toleranda, quæ in Gallia fiunt, injuſta quidem, ſed minùs, quàm quæ ab Imperatoribus perpetrata ſunt.

6. Cap. 11. §. 1. controverſiarum de invaſa juriſdictione Principum altum ſilentium apud Veteres fuiſſe notat; quia ab Epiſcopis antiquis ſola Canonum diſciplina curabatur. Si quando ſe rebus Sæcularibus, aut judicandis, aut adminiſtrandis immiſcerent, id ſibi Legibus ſuo Sæculo latis indultum profitebantur. Id planè verum: ſed addendum, hodiè controverſiis hujuſmodi Tribunalia ſæcularia continuò perſonare; non tam quod Epiſcopi Principum juriſdictionem uſurpent, vel etiam Canonum diſciplinam non curent, quàm quod Judices Sæculares, Eccleſiaſticam juriſdictionem invadentes, ſuam conquerantur fuiſſe invaſam, aut violatos Canones; cauſaſque ſpirituales ipſi judicent, nedum non permittant Epiſcopis temporales. Cætera, quæ diſputat hîc Marca, ſunt in lib. 3. ſuprà examinata.

7. Laudandus tantummodò eſt, quod in fine hujus capitis ſaniùs ſentiat de Libertatibus Gallicanis, quàm Papirius Maſ-

Digitized by Google

Maſſonus: quæ tamen laus non eſt admodùm inſignis.

8. Conciliis perinde, atque Summis Pontificibus obſiſtunt Galli, ut probat Marca cap. 13. dum ſibi adverſantur. Quæ quidem reſiſtentia, ut minùs culpabilis appareat, trito illo prætextu excuſatur, quod jura Principum læſa ſint; quod ſi verum eſſet, non vi aut minis, ſed modeſtiori, atque honeſtiori eſſet ratione reparanda injuria. Cui enim probentur hæc verba Henrici II. Regis Angliæ à Marca in fine §. 1. poſt Wilielmum Malmesburienſem relata. *Quid ad me de litteris Apoſtolicis? Jura Regni mei nolo amittere.* Sed neſcio an juſtum cuiquam videri queat, quod ipſimet Principes pravorum Conſiliariorum ſuggeſtione inter ſua jura, quæcumque libet, recenſeant, ac poſtmodùm adhibitis ſeverioribus pœnis exigant. *Vetuerant Gregorius VII.* (ut verbis Marcæ §. 1. iſtius cap. 13. utamur). *Vrbanus II. & Paſchalis II. excommunicationis pœnâ adjectâ, ne Epiſcopi, aut Clerici hominio, ſed tantùm fidelitate ſe Principibus adſtringerent. Tamen Radulphus in Epiſcopatum Remenſem, expulſo Gervaſio invaſore, reſtitui non potuit, niſi præſtito hominio.* Factum excuſat Ivo Carnotenſis epiſt. 190. ex parte Radulphi, ſed quis exiſtimet ideò excuſandos eſſe Miniſtros Regios, quia Epiſcopus Carnotenſis cum S. Auguſtino monet Paſchalem, ut ait Marca, *ubi populorum ſtrages jacent, detrahendum eſſe aliquid Canonum ſeveritati, ut majoribus morbis ſanandis charitas ſincera ſubveniat.* Ita ſcilicet Aulici homines controverſias Eccleſiæ cum Principibus componi curant, non detectâ Principibus injuriâ, quæ irrogatur Eccleſiæ, ſed intentatis Eccleſiæ majorum malorum *minis*, (*ubi populorum ſtrages jacent, & majores morbi*) niſi Principum votis ſeſe accommodet.

9. Apertiùs improbat Ivo coactos Clericos pauperes à Magiſtratibus Regiis ad perſolvendas aliquas præſtationes, contra quas Clerus Carnotenſis privilegium ſpeciale à Paſchali II. impetraverat. Magiſtratus excuſat Marca §. 2. vel ſaltem excommunicari non debuiſſe contendit, quia eorum injuſtitia erat dubia; *Et quod Clerici de rapina damnabant, Præpoſiti inter ſalaria recenſebant.* Certè, ſi mutato nomine res apertè injuſtæ, evadunt dubiæ; ſi ſatis eſt, ut Salarii, juris, alteriuſve tituli colore obducantur, ut ab Eccleſia vindicari nequeant, nihil erit, quod ſæcularibus in res Eccleſiaſticas non liceat. At

re

re ipsâ Præpoſitorum illorum manifeſtam fuiſſe injuſtitiam, teſtatur Ivo his verbis epiſt. 271. *non enim minuitur aliquid de jure Præpoſitorum, vel auſertur. Sed Apoſtolicâ autoritate interdicuntur eis illicita angaria & pauperum vexationes, quas non tantùm Clericis, ſed nec Laicis licet exercere vel exigere, &c.*

10. Capite 18. ut jam alibi probat Marca, exemplis ſcilicet, Reges eorumque Officiales, per pignorum captionem, & mulctarum exactionem cohibuiſſe Epiſcopos juriſdictionem ſuam adversùs Regiam defendentes cenſuris; ſed ſunt ejuſmodi exempla, quæ ideò vult admitti, quia pejora, & à ſapientibus improbata edidit Juſtinianus. Quid enim aliud, quàm vim illatam innuunt illa verba epiſtolæ 137. Ivonis à Clero Beluacenſi conſulti circa controverſiam inter ipſum, & Ludovicum VI. de cognitione cauſæ cujuſdam Canonici ejus Eccleſiæ, quam Curia Regis ad ſe evocabat, Eccleſiaſtica verò retinere conabatur. *Si autem ſciremus vos eſſe paratos, ut cum gaudio tolerare poſſetis ruinas domorum, exterminationes corporum, rapinas bonorum veſtrorum, poſſemus vos exhortari, ut ſequeremini conſilium Suſannæ, quæ magis elegit in manus hominum incidere, quàm Dei legem derelinquere.*

11. Quæ in tribus ultimis lib. 4. capitibus tractat Marca de appellationibus tanquam ab abuſu, lib. ſeq. expendemus, alia jam alibi, prout ſeſe obtulit occaſio.

12. Sufficiunt, quæ hactenus dicta ſunt, ut quilibet agnoſcat Illuſtriſſimum Petrum de Marca concordiam inter Sacerdotium & Imperium procurare his libris voluiſſe, eâ tantùm conditione, ut quæcumque in Gallia geruntur à Miniſtris Regiis, & ſæcularibus Judicibus, patienter ab Eccleſia ferrentur, conſideratis gravioribus injuriis olim Eccleſiæ illatis, aut etiamnùm metuendis, niſi temperamentum illud acceptetur: Nec minùs Epiſcoporum Gallicanorum, quàm ſanctæ Sedis jura, ejus Autoris doctrinâ violari, ideoque non ſatis conſultò agere, qui tantam ei autoritatem deferunt, ejus eruditionis opinione ducti, aut quod Galliæ adversùs Romanum Pontificem in nonnullis articulis favere videatur; cùm magis ei cordi fuerit Principum adversùs Eccleſiam, quàm Epiſcoporum adversùs Curiam Romanam cauſæ patrocinari, ac Præſidis Regii eo in opere, ut ipſemet confeſſus eſt, potiùs quàm Epiſcopi perſonam ſuſtinuerit.

CA-

Digitized by Google

CAPUT IX.

De Stephani Baluzii doctrina circa Principum in res Eccleſiaſticas autoritatem.

1. NOn eſt ſejungendus Stephanus Baluzius à ſuo Mecænate Petro de Marca, cujus zelum in amplificanda Principum poteſtate ſecutus eſt, & neſcio an non etiam ſuperaverit. Illi ſaltem, cùm Præſes eſſet, ſcribenti pro ſæculari juriſdictione ſimilis eſſe maluit, quàm Epiſcopo ſanctæ Sedis dignitatem aliquo pacto defendenti. Quamvis enim Illuſtriſſimus Petrus de Marca in ea, quam Baluzius ejus libris de Concordia Sacerdotii & Imperii præfixit, ſchedâ declaraverit. *Quidquid præter Canonum & Decretalium mentem in Gallia circa res Eccleſiaſticas agitur, id fieri ex privilegiis Apoſtolicis, non autem mero jure Regio, ut quidam autumabant, Marcæ perſuaſum eſſe.* Baluzius è contra ubique occaſionem captat Regibus ſuis, tanquam Coronæ jus, vendicare autoritatem circa res Eccleſiaſticas, ut in variis ejus operibus cuique licet obſervare.

2. Audi eum in notis ad Lupi Ferrarienſis epiſt. 81. ver. *Zachariæ*; *Meritò*, inquit, *rejicienda eſt ſententia Illuſtriſſimi Cardinalis Baronii, qui ex hoc Lupi loco collegit jus illud, quo per eas tempeſtates utebantur Reges in dandis Epiſcopatibus, non ex ipſorum autoritate fluxiſſe, ſed ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ. Nullum enim penitùs in rebus Eccleſiaſticis jus habere Reges. Sanè diffitendum non eſt, quin ita cum Baronio ſentiant Tranſalpinæ gentes. Nos verò Galli, Reges noſtros non ſummovemus prorsùs à rebus ſacris, ab iis nimirùm, quæ diſciplinam Eccleſiaſticam reſpiciunt, & executionem Regaliarum Eccleſiaſticarum.*

3. Neceſſe fuit, inquies, Marcæ ad obtinendam Epiſcopatûs proviſionem, ut ſeſe Romanorum opinionibus accommodaret. Baluzio autem licet liberiùs loqui. Non puto conceſſurum Baluzium in re gravi mentitum Illuſtriſſimum illum virum. Sed nonne Baluzium ipſum invitare poſſet ad extollendam Regis ſui autoritatem ſpes impetrandi à Chriſtianiſſima Majeſtate Beneficii? Illic enim à nonnullis pluris fit nominatio Principis, quàm collatio Pontificis; quia licet iſta

verè faciat Abbatem, vel Epiſcopum; illa tamen magis apparet efficax, eo quod, niſi graviſſima cauſa obſtet, ſuum ſortiatur effectum. Undè Regi potiùs, quàm ſanctæ Sedi acceptum Beneficium refertur. Audi Reverendiſſimum Archiepiſcopum Toloſanum ad Pontificem Maximum ſcribentem die 3. Decembris 1680. *Scimus equidem in iis omnibus, quæ hactenus dicta ſunt à Sanctitate veſtra, eò tantùm illam ſpectaſſe, ut nonnulla hujus Regni Eccleſiæ ſubtraherentur jugo, & novo, ut credebat ipſa, & intolerabili: aſſerabo tamen illud fidenter Sanctitati Veſtræ, nullum jugum grave nobis viſum iri ſub hoc Principe Pio æquè ac Benefico; futuraſq; Eccleſias noſtras ſatis liberas, quamdiu Patrono tanto gloriari poterunt. In ejus ditione nati ſumus, ſub ejuſdem Imperio vivimus,* NOSTRAS EI DIGNITATES DEBEMVS; NOS ILLE SANCTITATI VESTRÆ NOMINAVIT; *eo protegente in vinea Domini operamur; eo denique benevolente opimis illis pacificè fruimur reditibus, quibus munifici Majores ejus Eccleſias noſtras æquè ac Sedem Apoſtolicam locupletarunt.*

4. Ob illa igitur Beneficia non ſolùm *nullum jugum grave videbitur, & erunt Eccleſiæ ſatis liberæ*, quamvis tollatur eis collatio Beneficiorum, & Dignitatum, etiam juriſdictionem ſpiritualem habentium, Sede vacante (forſan enim ſi hæc Epiſcopo plenâ Sede adimerentur, jugum grave videretur, & Eccleſiæ non ita liberæ cenſerentur) ſed etiam, ſi Papa illi Coronæ juri obſiſtere audeat, Epiſcopos experietur Adverſarios; quaſi *ſuas ei Dignitates non deberent*, pluſque illis præſtitiſſet, qui *illos Sanctitati ſuæ nominavit*, quàm ſua Sanctitas (cujus gratiâ nihilominus etiam prædictus Præſul ſe dicit Archiepiſcopum Toloſanum) eis Epiſcopatus conferens. Audi rursùs Metropolitanum illum paulò inferiùs comminantem; AN NOS QVI TAM INCLYTO PRINCIPI MVLTÒ PLVS DEBEMVS, QVAM CÆTERI SVBDITI, SEGNES, AC DESIDES ERIMVS; CVM ILLIVS RES AGETVR, CVMQVE ET CORONÆ IVRA, ET IMMVNITATES REGNI TVERI CONVENIAT? Etiamne Epiſcopi inter libertates, ſeu immunitates Regni enumerant, ut non poſſit ſummus Pontifex procurare executionem Concilii generalis, Lugdunenſis ſcilicet, Regaliam de novo uſurpare prohibentis? Etiamne Epiſcopi minis ſummum Pontificem, ab ea cura deterrendum exiſtimant? *Quaſi verò*, ait Facundus Hermian. lib. 4. *propter hoc tantum ordinati ſumus Epiſcopi, ut ditemur Principum donis*

donis & cum eis inter maximas poteſtates conſedeamus, tanquam divini Sacerdotii privilegiis fulti : ſicubi autem fallaciis malignorum, quæ nullis temporibus defuerunt, aliquid eis inter tantas Reipublicæ tuæ curas ſubreptum fuerit, quod Eccleſiæ Dei præjudicet, vel Eccleſiæ pacem turbet; non eis debeamus pro ipſorum ſalute, quæ ſunt vera ſuggerere, & ſi neceſſe fuerit, Religionis autoritate reſiſtere, ac patienter offenſionem quoque illorum, ſi acciderit, ſuſtinere. Et ubi erit illud Propheticum; Loquebar de teſtimoniis tuis in conſpectu Regum, & non confundebar? niſi fortè Paſtores quidem ad lac & vellera, ad avertendas verò Luporum inſidias, & tuenda ovilia, deſertores.

5. Hinc inferes, an juſta ſit Gallicanorum Scriptorum accuſatio adversùs Doctores, quos illi Ultramontanos vocant; quod ſcilicet autoritatem ſummi Pontificis ultra modum extendant proprii commodi causâ; quaſi non magis verendum ſit, ne ipſi Regiam juriſdictionem cum Ecclesiaſticæ detrimento plus æquo extollant, ut *Rege benevolente opimis fruantur reditibus*. Sed redeamus ad Baluzium.

6. O quàm erat Principi ſuo infidelis Clerus Gallicanus! Quàm infidelis Senatus! Quàm infidelis Univerſitas ſtudii Pariſienſis! Quàm infideles denique omnes penè Galli, qui tam pertinaciter ſuis Regibus obſtiterunt, ne aboleretur jus electionis à Concilio Baſileenſi reſtitutum aut confirmatum, neve reciperentur Concordata nominationem Epiſcoporum Regi Chriſtianiſſimo tribuentia; ſiquidem *jus dandi Epiſcopatus ex ipſorum Regum autoritate fluebat, inſignem, atrocemq; injuriam ſacroſanctæ Principum Dignitati* faciebant, qui tam eximio jure Coronæ illos frui non ſinebant, ſed ut penes Capitula remaneret, nitebantur.

7. Quamvis autem de jure dandorum Epiſcopatuum non neceſſe ſit modò diſputare, exhibendus tamen eſt locus Lupi Ferrarienſis, cujus occaſione Baronium carpſit Baluzius. Neminem enim ferè arbitror, qui, eo lecto, non judicet injuſtam eſſe omninò Baluzii accuſationem; atque, ſi Lupi teſtimonio ſtetur, rectiùs *cum Baronio ſentire Tranſalpinas gentes, quàm Gallos*; quandoquidem prædicto Baluzio placuit defenſores jurium Eccleſiaſticorum, quaſi contemptûs gratiâ, Tranſalpinas gentes nominare, illiſque ſe, alioſque Gallos opponere, quaſi altioris gradus Doctores; (*nos verò Galli*) Vos ergò Galli inter ea, *quæ diſciplinam Eccleſiaſticam reſpiciunt, & executionem Re-*

galiarum Eccleſiaſticarum computatis jus Regum in dandis Epiſcopatibus, non ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ, ſed ex ipſorum autoritate. Itane aliæ Provinciæ Chriſtianæ? Itane Concilia Oecumenica veſtrarum libertatum fundamenta? Itane etiam omnes Galli? Itane, ut longiùs non excurramus, Lupus Ferrarienſis?

8. En igitur verba Lupi Ferrarienſis epiſt. 81. Vide an non illis Baronii, & Tranſalpinarum gentium interpretatio magis congruat, quàm Baluzii, & aliorum Gallorum; *Pippinus à quo per Maximum Carolum, & Religioſiſſimum Ludovicum Imperatores, duxit Rex noſter originem, expoſitâ neceſſitate hujus Regni, Zachariæ Romano Papæ in Synodo, cui Martyr Bonifacius interfuit, ejus accepit conſenſum, ut acerbitati temporis induſtriâ ſibi probatiſſimorum decedentibus Epiſcopis mederetur; ne fortè ſimplicitate Pontificum poſſet contingere, quod in hac Haduorum urbe, cujus nos nunc cura exercet, evenit. Proindè ſuppetere ut honorem à Papa Romano Majoribus ejus, & Regibus, & Imperatoribus conceſſum à Lugdunenſibus Eccleſiæ Metropolitanis, cui, Autore Deo, præſidetis nunquam hactenus infirmatum, à vobis nullâ veſtrâ injuriâ conſequatur.* Nonne igitur ex confeſſione Caroli Calvi jus, quo utebantur Reges in dandis Epiſcopatibus, non *ex ipſorum autoritate*, ſed *ex conſenſu*, atque *conceſſione* ſummorum Pontificum fluebat?

9. Sed, ut jam inſinuavimus, circa jus dandorum Epiſcopatuum, non eſt diutiùs hærendum, quandoquidem conſtat, modò Regem Chriſtianiſſimum ad illos non nominare, niſi *ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ*, in Concordatis inter Leonem X. Papam, & Franciſcum I. Franciæ Regem initis contentâ. Verùm prætermittere non debeo Baluzium, ſi voces illas, *nos verò Galli*, univerſim accipiat, ut videtur, cùm indefinitæ ſint, falsò ſibi tam celebre conſortium tribuere.

10. Etenim ſecùs ſentiebat Clerus Gallicanus in Conventu Melodunenſi congregatus anno 1579. quandoquidem decrevit, cavendum, ne articulis ad diſciplinam, ſeu politiam Eccleſiaſticam pertinentibus, aliqua juriſdictio Regi tribueretur, ſed rogaretur humillimè, ut iis, quæ à Clero ſtatuerentur, autoritas Regis accederet ad executionem; utque cunctis ſuis Officialibus, & aliis præciperet ad id opem ferre, quatenùs requirerentur, & non ampliùs. In act. Cleri Gall. tom. 5. ult. edit. parte 8. tit. 2. Illi ergò *Galli, Reges ſuos ſubmovebant prorsùs à rebus ſacris, ab iis nimirùm, quæ diſciplinam Eccleſiaſticam re-*

reſpiciunt, niſi quatenùs eorum imploraretur auxilium ad procurandam executionem, quod eis officium nec Baronius, nec Tranſalpinæ gentes negant, imò impoſitum docent.

11. Niſi Baluzium Marcæ ſui mentem non ignoraſſe veriſimile videretur, dubitarem etiam an eam perfectè exhiberet, cum ait loco ſuprà citato, Reges Franciæ *jure ſuo*, *jure proprio* Epiſcopos præfeciſſe Eccleſiis vacantibus. Illa enim verba videntur omnem ſubmovere conceſſionem Eccleſiæ; cùm tamen conſtet ex ipſomet Marca lib. 6. cap. 3. §§. 1. & 2. Reges Franciæ, etiam poſtquàm fidem Chriſtianam ſuſceperunt, eam ſibi autoritatem non vindicaſſe. Concilium Aurelianenſe quintum anno 549. primam fecit Regii conſenſus mentionem. Majorem ſenſim autoritatem Principes in ſe traxerunt, ut fieri ſolet, dum ad Eccleſiaſticam admittuntur. Reſtitit tamen Eccleſia, ut videre eſt in Concilio tertio Pariſienſi anno 557. cap. 8. electionum libertatem contra Principis imperium defendente; Nec potuit legitima eſſe illa Regum poteſtas donec Eccleſiæ conſenſus acceſſit. Id etiam inſinuare videtur Marca lib. 8. cap. 11. §. 5. ad quem locum alludit Baluzius ubi ſuprà, dum ait, verba Lupi eſſe intelligenda de ratihabitione. *Ratum* enim *quis habere non poteſt*, *quod ipſius nomine non eſt geſtum.* de regul. jur. reg. 9.

12. Cæterùm nec Marcæ nec Baluzio decorum cordati Catholici ducent, quòd magis faverint Principibus adverſus Eccleſiam, quàm famoſus ille Apoſtata Marcus Antonius de Dominis. Hoc enim eſt principium notæ ſupradictæ Baluzii, ut integram exhibeamus; *Hunc locum ita intelligendum putat Marcus Antonius de Dominis, ut Pipino tunc fuerit conceſſum, ut poſſet ſolus perſonas promovendas ad Epiſcopatus eligere, & curare conſecrandas, abſque ullo Eccleſiaſticorum conſenſu, niſi pro ſola conſecratione, ut ex ipſius Lupi verbis colligi poſſe ait. In quo Papa, derogans juri Eccleſiaſtico, jus Principum in eo Regno auxerit. Marca verò exiſtimat eum locum eſſe intelligendum de ratihabitione Zachariæ, qui rectè, atque ordine factum cenſuerat à Pipino, & Carlomanno, quando ii jure proprio Epiſcopos inſtituerant. Nam diù ante Zachariæ tempora, Reges Epiſcopos jure ſuo præficiebant Eccleſiis vacantibus, ut multis exemplis oſtendit Marca.*

Digitized by Google

CAPUT X.

De autoritate Regum Franciæ in condendis Capitularibus circa res Eccleſiaſticas.

1. Baluzius in præfatione ad Capitularia Regum Francorum, quæ edidit anno 1677. §. 10. *Inſignem, atrocemque injuriam ſacroſanctæ Principum Dignitati factam* dicit à Gretſero, quia pronunciavit; *Pippinum, Carolum magnum, & alios Francorum Reges, qui leges Eccleſiaſticas, ſive Capitularia ad reſtaurandam diſciplinam Eccleſiaſticam condidere, non ſuâ præcisè autoritate id feciſſe, ſed nutu, & permiſſu Epiſcoporum, approbantibus Epiſcopis, & Conciliis, imò pleraque eorum Capitularium autoritate Romanorum Pontificum condita fuiſſe.* Itaque ex Baluzio, *Francorum Reges, qui leges Eccleſiaſticas, ſive Capitularia ad reſtaurandam diſciplinam Eccleſiaſticam condidere, ſuâ præcisè autoritate id fecere.* Ergo vel non ſunt diſtinctæ poteſtates, Eccleſiaſtica, & ſæcularis: vel ſolis Principibus data eſt à Chriſto autoritas *leges Eccleſiaſticas, ſive Capitularia ad reſtaurandam diſciplinam Eccleſiaſticam condendi.* Utrum concedet Baluzius? neutrum ſanè, quandoquidem Catholicus eſt. Atqui non datur medium. Siquis enim reponat inter Pontifices & Principes diviſam eſſe autoritatem, ita ut ambos concurrere neceſſe ſit, negabit Baluzius; Et *inſignem, atrocemq; injuriam ſacroſanctæ Principum Dignitati factam* conqueretur, ſi eis *leges Eccleſiaſticas, ſive Capitularia ad reſtaurandam diſciplinam Eccleſiaſticam condentibus*, adjungatur *nutus, & permiſſus Epiſcoporum, approbatio Epiſcoporum, & Conciliorum, autoritas Romanorum Pontificum.* Nam *ſuâ præcisè autoritate id feciſſe* illos pro virili defendet.

2. Quamobrem benè accidit Gretſero, quod *nec inſtituti ratio, nec anguſti præfationis limites ſiverunt, ut Baluzius ejus ſcriptionem pluribus verbis refelleret.* Juſtam enim paſſus fuiſſet erubeſcentiam, quam commeritus eſt, quando *abuſus verbis Chriſti Domini, quibus claves Regni Cœlorum Petro, & ſucceſſoribus ejus promiſit, omnem de rebus Eccleſiaſticis decernendi autoritatem ademit Principibus, nec Imperatorem inquiens, nec Regem, quâ talis eſt, ullam Eccleſiaſticam juriſdictionem habere.* Verùm ſi *Imperator, vel Rex, quâ talis eſt, de rebus Eccleſiaſticis decernendi*

Digitized by Google

nendi autoritatem habet : Habuerunt illam etiam Infideles & Pagani, ſiquidem verè Imperatores aut Reges extiterunt, non obſtante infidelitate. Itaque potuit Nero, potuit Diocletianus, potuerunt alii ſimiles *leges Eccleſiaſticas, ſive Capitularia ad reſtaurandam diſciplinam Eccleſiaſticam condere; idque ſua præcisè autoritate.* Quis Catholicus id patiens audiat?

3. Contendunt Galli ſupremam Regis in temporalibus poteſtatem Eccleſiaſticæ poteſtati nullo modo ſubjacere: cur ſimilem ſaltem prærogativam negant Eccleſiaſticæ juriſdictioni, ut Laicæ non ſupponatur in ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis? Sint ſaltem, ut voluit alius ſcriptor Gallicanus, tanquam duæ lineæ parallelæ, quæ quantumvis procedant, nunquam ſibi invicem occurrunt, aut inter ſe conjunguntur. Claudicat hæc paritas apud Baluzium. Ordo eſt, ſeu ſubordinatio in poteſtatibus circa leges Eccleſiaſticas. Ergo, ut in hujuſmodi negotiis Laici Clericis ſubdantur. Econtra verò. *Satis erit*, inquit Baluzius, *uno verbo admonuiſſe, non ita ut Gretſero viſum eſt, ab Epiſcoporum nutu, ac permiſſu pependiſſe olim poteſtatem Regum noſtrorum in ferendis legibus Eccleſiaſticis, cùm contrà conſtet Conſtitutiones Eccleſiaſticas Epiſcoporum in Conſiſtorio Principum examinari ſolitas ævo Caroli Magni.*

4. Ne objicias, impatiens Lector, de *facto* loqui Baluzium non de *jure*: neque præceps judicium de hujuſmodi examine ferendum eſſe, cum poſſit aliquandò tam bono fine, ac cum tanta modeſtia fieri, ut inculpabile videatur. Non patitur Baluzius interpretem: ipſe continuò exponit, quorſum *conſtitutiones Eccleſiaſticæ Epiſcoporum in Conſiſtorio Principum examinari ſolerent*, ſubjungens; *Et eorum confirmatione indiguiſſe, ut valerent*; Non ſolùm ut interveniente Principum autoritate faciliùs reciperentur, & efficaciùs executioni demandarentur, ſed *ut valerent.*

5. Hinc inferes quid concludendum ſit ex Baluzii, & Marcæ principiis, ſi conferantur inter ſe poteſtas ſummi Pontificis & poteſtas Regis Chriſtianiſſimi circa Conſtitutiones Eccleſiaſticas Epiſcoporum: quandoquidem Baluzius in hoc loco docet illas, *Principum confirmatione indigere ut valeant*: in lib. autem 6. de Concordia Sacerdotii ac Imperii, Domini de Marca, quem Baluzio debemus, pluribus in locis, præſertim cap. 14. §. 5. aſſeritur,

tur, quod *ſupremâ poteſtate fruebantur Concilia Provincialia Galliarum; jure conſultationis Eccleſiæ Romanæ ſervato in majoribus cauſis*; idque illo præcipuè tempore, de quo ſuprà loquebatur Baluzius. Sic enim incipit prædicti cap. 14. Marcæ §. 6. *Ævo Caroli Magni Conciliis iſtiuſmodi conſervata eſt ſuprema poteſtas in judicandis Abbatibus, &c.* Cap. autem 15. §. 3. *ſtatim atque*, inquit, *Summi Pontifices abolere tentarunt ſupremam eorum in judicando poteſtatem, comminati ſunt Epiſcopi, ſe ab eis celebrandis, quòd inutilia futura ſint, abſtenturos.* Additque effectum minas ſecutum. Itaque Decreta Conciliorum, Regum confirmatione indigent, ut valeant, Papæ confirmatio adeò perniciosa eſt, ut præſtet nulla celebrari Concilia Provincialia, quàm ut Summi Pontificis confirmationi ſubmittantur.

6. Quomodò autem probat Baluzius *Conſtitutiones Eccleſiaſticas Epiſcoporum, confirmatione Principum indiguiſſe, ut valerent.* Hâc ratione, quam continuò profert; *ſanè Reges noſtri tunc putabant, ſe terræ Dominos eſſe, non verò Epiſcoporum Vicedominos, Villicos, ac Miniſtros, quales eos facere voluiſſe videtur Gretſerus. Teſtis eſt Carolus Calvus in Epiſtola ſcripta ad Hadrianum II. Papam anno* 871. *in cauſa Hincmari Epiſcopi Laudunenſis.* Veriùs dixiſſet; Teſtis eſt Hincmarus Remenſis, in Laudunenſem, ac in ſummum Pontificem, Caroli Calvi nomine, cùm non auderet ſuo, verbis acerbiſſimis, cùm alio modo non poſſet, iram ſuam explere quærens. Sed videamus quid ſcribat Carolus Calvus, ſeu Archiëpiſcopus Remenſis ejus nomine; *Reges Francorum ex Regio genere nati, non Epiſcoporum Vicedomini hactenus fuimus computati; & ut Leo ac Romana Synodus ſcripſit, Reges & Imperatores, quos terris Divina potentia præcepit præeſſe, jus diſtringendorum negotiorum Epiſcopis ſanctis juxta Divalia conſtituta permiſerunt, non autem Epiſcoporum Villici extiterunt. Et S. Auguſtinus dicit: per jura Regum poſſidentur poſſeſſiones, non autem per Epiſcopale Imperium Reges Villici fiunt, Actoreſque Epiſcoporum.* Formandum erat Argumentum, non enim facilè apparet conſequentia. *Reges non ſunt Epiſcoporum Villici: ergo Conſtitutiones Eccleſiaſticæ Epiſcoporum, Principum confirmatione indigent, ut valeant. Vel; Reges & Imperatores jus diſtringendorum negotiorum Epiſcopis ſanctis juxta Divalia conſtituta permiſerunt: ergo Conſtitutiones Eccleſiaſticæ Epiſcoporum, Principum confirmatione indigent, ut valeant. Vel etiam; Per jura Regum poſſidentur poſſeſſiones: ergo &c.*

7. Sed fortaſſe vel S. Leo cum Synodo Romana, vel S. Auguſtinus, à Carolo Calvo citati, Principibus illam autoritatem

Digitized by Google

tatem tribuunt. Primò S. Leo cum Synodo Romana quidquam ſimile locutus non eſt, ut non ignorat Baluzius, qui ad marginem §. 5. cap. 12. lib. 4. D. Petri de Marca, ubi citatur hæc epiſtola, notavit vel ex propria eruditione, vel ex inſtructione ſui Autoris. *Leonis epiſtola, quæ hic laudatur, non eſt Leonis Papæ, ut viſum Hincmaro, etiamſi hodie quoque edita ſit inter epiſtolas Leonis: ſed eſt Leonis Byturicenſis Archiepiſcopi ſcripta anno* 484, *ut obſervat vir clariſſimus Jacobus Sirmondus.*

8. Deindè cujuſcumque ſit epiſtola, eò ſpectat, ut *declaret excommunicatos Clericos illos, qui prætermiſſo Eccleſiaſtico judicio ſæcularem adierint poteſtatem*, quod ei ſummarium præfixit Pater Labbeus. Et ne qui fortaſsè obtenderent, quod illuc inviti traherentur; præoccupatur excuſatio hâc ratione, quod etiam Principes hujuſmodi negotia à Judicibus Eccleſiaſticis tractari vellent. *Tantâ ſæculi poteſtates circa Sacerdotalem hominem reverentiâ prævaluere, etiam hi, quos ſub Imperiali nomine terris Divina providentia præeſſe præcepit, ut jus diſtringendorum negotiorum Epiſcopis ſanctis, juxta Divalia conſtituta permiſerint.* Non autem affirmatur, illa judicia *Principum confirmatione*, vel etiam permiſſione egere, ut valeant: vel Eccleſiam non habere circa ejuſmodi negotia juriſdictionem, niſi à Principibus. Imò inſinuatur hanc eis poteſtatem ex jure Canonico competere. Sequitur enim; Quod cum & *juris antiqui formulis, & in latis frequentiùs ſit legibus conſtitutum, &c.* Nam jus illud antiquum de Eccleſiaſtico eſſe intelligendum indicat vox illa, *formulis*, quæ in eo ſenſu uſurpatur, cùm paulò poſt additur; *Quocircà nobis viſum eſt, ut hanc, & ſacræ Legis, & noſtri Ordinis contumeliam, & ad præſens ulciſceretur plena diſtrictio, & obſervandam formulam conſtitueret in futurum. Cenſemus itaque, ut quicumque prætermiſſo Sacerdote Eccleſiæ ſuæ ad diſceptationem venerit ſæcularium, ſacris Liminibus expulſus à Cæleſti arceatur Altario: neque ullus poſt hanc definitionem, quæ communi ſedit arbitrio, &c.*

9. Sanctus autem Auguſtinus tract. 6. in Joan. undè verba citata deſumpta ſunt, probat Donatiſtas ab Eccleſia damnatos, & in ſchiſmate obſtinatos juſtè potuiſſe bonis ad Eccleſias pertinentibus ſpoliari, non ut ea ſibi Princeps adſcriberet, ſed ut Præſulibus Catholicis reddenda curaret. Quid indè concludendum, niſi, qui ab Eccleſia ſe ſeparant, poſſe, poſtulantibus Catholicis, & legitimis Paſtoribus, juſtè

ab Imperatoribus, & Principibus, etiam per privationem poſſeſſionum temporalium indebitè occupatarum coerceri? At, inquies, S. Auguſtinus docet, quod *per jura Regum poſſidentur poſſeſſiones*. An ita ut poſſint de rebus Deo conſecratis, abſque ullo Eccleſiæ judicio vel conſenſu, pro ſuo arbitrio, *ſuâ praciſè autoritate*, diſponere? Neque S. Auguſtinum, neque pium aliquem Principem ità verè ſenſiſſe crediderim, niſi fortè Adulatorum fraude circumventum; cùm etiam de bonis profanis doceat S. Thomas quodl. 12. art. 24. ad primum. *Quod verum eſt, quòd omnia ſunt Principum ad gubernandum, non ad retinendum ſibi, vel ad dandum aliis: & ſi Leges tales ſunt, Tyrannica ſunt, & non abſolvunt à conſcientia, ſed à Foro judiciali, & violentia.*

10. Denique tametſi Principes, quod non credo, de poſſeſſionibus terrenis, etiam poſtquam Deo conſecratæ ſunt, leges ferre poſſent abſque prævio Eccleſiæ judicio, vel non accedente illius conſenſu: liceretne generatim Baluzio pronunciare *Francorum Reges, qui Leges Eccleſiaſticas, ſive Capitularia ad reſtaurandam diſciplinam Eccleſiaſticam condidêre, ſuâ praciſè autoritate id feciſſe?* Aut *jus illud, quo per illas tempeſtates utebantur Reges in dandis Epiſcopatibus, ex ipſorum autoritate fluxiſſe*, non ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ.

CAPUT XI.

An ſine autoritate Eccleſiæ Reges Galliæ Leges Eccleſiaſticas, ſive Capitularia condiderint.

1. Notato Gretſero arguitur Baronius à Baluzio §. ſeq. ſcilicet 11. præfationis, quòd ex Benedicti verbis intellexerit omnia Capitularia à Romanis Pontificibus fuiſſe confirmata; *Contra manifeſta*, inquit, *& aperta Benedicti verba:* ſic quidem Illuſtriſſimus Annalium Eccleſiaſticorum Autor ſcribit ad an. 819. *Ne tu igitur exiſtimes, Lector, dum audis ſingulis fermè annis collectas per eoſdem Imperatores Synodos, & ſancitas Leges Eccleſiaſticas, id abſque Romani Pontificis autoritate ab eis eſſe tentatum. Qui Ludovici leges collegit, Benedictus Levita, in præfatione ipſis prapoſita hac habet: agnoſcant, &c.* Et infrà; *At non ſatis viſum Chriſtianiſſimis Imperatoribus nihil incon-*

conſultâ Apoſtolicâ Sede tentare, decernere, vel definire, ſed quæ ejus autoritate cœpta, atque perfecta eſſent, adhuc tamen ipſis viſa ſunt indigere Romanorum Pontificum confirmatione antequam in publicum ederentur. Teſtatur hæc quidem ipſe Benedictus Levita, qui in fine lib. 7. Capitularium à ſe collectorum hæc habet, &c. Mens Illuſtriſſimi Cardinalis, quantùm quidem ego aſſequor, eſt, Imperatores Gallicanos ſine autoritate Summi Pontificis Leges Eccleſiaſticas nequaquam tuliſſe; imò verò ſic latas ad majorem firmitatem rursùs à Summis Pontificibus plerumque approbandas curaſſe. (Non enim puto ſenſiſſe Baronium ſubſequentem confirmationem, ita univerſim requiſitam fuiſſe, ut univerſim intervenit, ſive prævius, ſive ſubſequens aſſenſus) quòd ex variis indiciis conjicio. Primò enim, dum *ſingulis fermè annis collectas per eoſdem Imperatores Synodos, & ſancitas Leges Eccleſiaſticas cum Romani Pontificis autoritate* aſſerit, non ſolis Benedicti verbis, ad tres tantùm libros pertinentibus, id probat, ſed ex aliis argumentis, quæ univerſim concludunt: petitam autem fuiſſe confirmationem, ſolo probat Anſegiſi teſtimonio. Secundò, non utitur ſignis adeò generalibus, cùm de confirmatione loquitur, ſed verbis indefinitis, quæ hîc moraliter & ut in pluribus, intelligenda ſunt; *Quæ ejus autoritate cœpta atque perfecta eſſent, adhuc tamen indigere Romanorum Pontificum confirmatione.* Tertiò idem innuere videtur ipſa phraſis; *Non ſatis viſum Chriſtianiſſimis Imperatoribus ...... adhuc ipſis viſa ſunt, &c.*

2. Sed quæcumque fuerit mens Baronii, immeritò dicit Baluzius, ipſum *contra manifeſta & aperta Benedicti verba*, illum Autorem eſſe interpretatum. Nam primò aliud eſt in alicujus Scriptoris verbis amplius quàm ſonent intelligere; aliud *contra manifeſta, & aperta ejus verba* eum explicare. Hoc enim ultimum eſt, non ſolùm plus, quàm Autor ſcripſerit, illi tribuere, ſed etiam illi ſententiam, ejus verbis manifeſtis, & apertis ſignificatæ, contrariam affingere. Nunquam autem Benedictus, *manifeſtis, & apertis verbis* negavit omnia Capitularia fuiſſe autoritate Sanctæ Sedis confirmata. Secundò, etiamſi Baluzius Baronium accuſaſſet deductæ tantùm nimis generalis concluſionis ex verbis Benedicti, atque in eo ſenſu perperam intellexiſſe hujus *manifeſta, & aperta verba*, quæ ſcilicet non potuerint ab Illuſtriſſimo Cardinali in tam ampla ſignificatione accipi;

non eſſet juſta accuſatio. Vox enim illa, *Maximè*, quâ utitur Benedictus, de tribus ultimis libris loquens, innuere videtur aliorum etiam librorum Capitula fuiſſe confirmata, licet non tam expreſsè.

3. Referenda ſunt Benedicti loca, ut pateat manifeſtiùs, an Baronius illa intellexerit *contra manifeſta, & aperta verba.* Sic igitur Benedictus in præfatione ad tres ultimos libros à ſe collectos, *eſt in fronte primi Libelli poſita Zachariæ Papæ Epiſtola omnibus Epiſcopis, ac reliquis Eccleſiaſtici ordinis gradibus, & cunctis Ducibus, atque Comitibus, omnibuſq; Deum timentibus per Gallias, & Francorum Provincias conſtitutis directa, ſicut in ea continetur. Quam ſequuntur duo Synodales conventus, quos Sancta Romanæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ Legatus Bonifacius memoratæ Magontiacenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus vice ſupradicti Zachariæ Papæ una cum Carlomanno Francorum Principe canonicè tenuit. Ut agnoſcant omnes hæc prædictorum Principum Capitula maximè Apoſtolicâ autoritate fore firmata. Poſt iſta quoque quæ ſequuntur, eâdem autoritate, maximâ, ut diximus, ex parte, & omnium Francorum utriuſque Ordinis virorum aſſenſu ſunt roborata.* Ultimum autem Capitulum, libri ſcilicet 7. ſic incipit, *Maximè trium ultimorum Capitula iſtorum librorum Apoſtolicâ ſunt cuncta autoritate roborata, quia his cudendis maximè Apoſtolica interſuit Legatio. Nam eorum nomina præter trium, id eſt, Leonis, Sergii, & Georgii hîc non inſeruimus, licet ea per ſingulos Conventus inſerta inveniſſemus, vitantes legentium, atque ſcribentium faſtidia.*

4. Quando Baronius à Baluſio citatus loquitur de Capitularibus Regum Francorum, de illis agit, ut legentibus patet, quæ ſunt à Principibus ſecundæ Dynaſtiæ condita, & ab Anſegiſo Abbate, atque à Benedicto Levita collecta; ſunt autem illa omnia non ſolùm Romani Pontificis autoritate vel expreſsâ, vel ſaltem tacitâ, facta, quòd præcipuè intendit Illuſtriſſimus Cardinalis, ſed etiam plerumque confirmata; atque adeò illa *Reges Francorum ſuâ præcisè autoritate non condiderunt*; ut è contra contendit Baluzius. Nam Zacharias in ea epiſtola, quam præmittit Benedictus; & confirmat ea, quæ geſta erant in Synodo juxta ejus commonitionem adgregatâ, præſentibus S. Bonifacio Legato Apoſtolico, & Principibus Pipino, & Carlomanno; & Francos hortatur, ut ſingulis annis ad Concilium conveniant. *Ad Synodum namque omni anno convenite ad pertractandum de unitate Eccleſiæ, ut ſi quid adverſi acciderit, ra-*

dici-

dicitùs amputetur, & Dei Eccefia maneat inconcuſſa. Nec dicas verba illa monitionem continere, non poteſtatem conferre. Satis enim conſtat ex Epiſtolis Bonifacii ad Zachariam; & Zachariæ ad Bonifacium, Principes Pipinum, & Carlomannum non antè convocaſſe Synodum, quàm petita, & obtenta fuiſſet S. Sedis facultas, & in hac ipſa epiſtola plura ſunt, quæ autoritatem Romani Pontificis ſignificant, qualia ſunt iſta; *Dum Synodus adgregata eſſet in Provincia veſtra* IUXTA NOSTRAN COMMONITIONEM, *mediantibus filiis noſtris Pippino, & Carlomanno Principibus veſtris, peragente etiam vice noſtra Metropolitano Bonifacio, &c. Obſecramus enim omnes vos coram Deo, ut ejus (* Bonifacii *)* COMMONITIONIBUS FIRMITER OBEDIATIS, &c. SI EI IN OMNIBUS OBEDIENTES EXTITERITIS, &c.

5. Non erraſſet Baronius *contra manifeſta, & aperta Benedicti verba*, etiamſi ex ejus teſtimonio concluſiſſet, generatim omnia Capitularia Regum Franciæ à ſancta Sede fuiſſe confirmata; cùm è contrà ex hac Zachariæ epiſtola planum fiat prima Capitula (reliqua enim ſunt iſtis temporibus poſteriora) fuiſſe expreſsè approbata, alia verò ſaltem tacite; cùm veriſimile fit, quod primò factum eſt, fuiſſe regulam ſequentium. David Blondellus expreſſam fuiſſe omnium confirmationem judicavit. Sed eum ſibi confutandum exiſtimavit Baluzius §. 13. conjecturis ſummi Pontificis autoritati faventibus repugnans, quibus ceſſerat Miniſter Calvinianus, adeòque ſanctæ Sedis inimicus, quaſque Baluzius nullo efficaci argumento impugnat, ne poſſit reponere corrigendum fuiſſe errorem certum, quantumvis in homine illo hæretico utilis videretur.

6. Verùm, ut diximus, præcipua intentio Baronii fuit, oſtendere leges Eccleſiaſticas à Principibus Francorum ſine autoritate Eccleſiæ, ac præcipuè ſanctæ Sedis non fuiſſe conditas, idque variis argumentis probat ad ſupradictum annum 819. poſſetque adhuc aliis confirmari. Nec valet argumentum negativum ex eo ſumptum, quod in omnibus Capitularibus non fiat ejus autoritatis mentio. Licet enim ſolius Principis nomen aliquando præferant, quia non ità ſubtiliter omnia diſtinguebantur poſt horrendam Eccleſiæ Gallicanæ confuſionem: tamen ipſa negotiorum conditio, & utriuſ-

que poteſtatis diſtinctio ſuadent interveniſſe in negotiis Eccleſiaſticis Eccleſiaſticam juriſdictionem.

7. Sed ne id gratis dictum objicerent Politici, extant luculenta ejus aſſertionis veſtigia. Prima duo Concilia in Gallia congregata ſub Principibus ſecundæ Dynaſtiæ, ac poſt luctuoſam illam Eccleſiæ Gallicanæ calamitatem, quam Zachariæ exponit Bonifacius in epiſtola, quæ cum reſponſione refertur ante illa Concilia à Sirmondo, & à Labbeo, fuerunt Liptinenſe an. 743. atque Sueſſionenſe an. 744. Liptinenſe congregatum fuit, poſtquàm Zacharias Bonifacio reſpondit; *De eo autem, quod nobis intimaſti, quod te Carlomannus filius noſter ad ſe rogavit accedere, ut in urbe Regni Francorum in ſua ditione, ſive poteſtate conſtitutâ, Synodum celebrare debeas, eo quod omnis Eccleſiaſtica regula, ſive diſciplina ab eadem Provincia funditùs eſt abolita, quod nimis mœrendum eſt, quod per ſpatia temporum ibidem Synodus Sacerdotum minimè celebrata ſit, & hoc libenter concedimus, & hoc fieri præcipimus.* Nota in his ultimis verbis, *hoc fieri præcipimus*, non nudum aſſenſum à Romano Pontifice præſtitum, ſed autoritatem interpoſitam. In præfatione ejus Concilii loquitur Carlomannus, quaſi ipſe præcipuus eſſet Legiſlator, Epiſcopi autem ejus Conſiliarii. *In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti. Ego Carlomannus Dux, & Princeps Francorum anno ab incarnatione Domini* 743. *videlicet Kalendis Maii cum conſilio ſervorum Dei, & Optimatum meorum Epiſcopos, qui in Regno meo ſunt, cum Presbyteris ad Concilium, & Synodum pro timore Chriſti congregavi.... ut mihi conſilium dediſſent, quomodo lex Dei, & Eccleſiaſtica Religio recuperetur, quæ in diebus præteritorum Principum corruit.* Et Can. 1. *Itaque per conſilium Sacerdotum, Religioſorum, & Optimatum meorum ordinavimus per Civitates Epiſcopos, &c.* Ità Carlomannus de Concilio Germanico, quod Liptinenſe præceſſerat, quodque à Liptinenſi receptum eſt, eâdemque dicendi formâ utitur in Canonibus Liptinenſibus; *ſtatuimus, præcepimus, decrevimus.* Verumtamen Carlomannum non *ſuâ præcisè autoritate id feciſſe* probat Epiſt. 105. prædicti S. Bonifacii, cujus fragmentum refert Sirmondus tom. 1. Concil. Gall. pag. 583. cum hoc titulo; *De Canonibus & ſtatutis Synodi à Bonifacio juſſu Pontificis Romani, & rogatu Principum Francorum, & Gallorum celebrata.* Sic autem Bonifacius Cudbertum alloquitur; *quia putamus vos libentiùs ſcire velle, quàm neſcire, quæ hic Sacerdotes nobiſcum ſervanda decreverunt, vobis emendanda*

Digitized by Google

danda, & corrigenda deſtinamus. Decrevimus autem in noſtro Synodali conventu, & confeſsi ſumus fidem Catholicam, & unitatem, & ſubjectionem Romanæ Eccleſiæ, fine tenus vitæ noſtræ, velle ſervare. S. Petro & Vicario ejus velle ſubjici: Synodum per omnes annos congregare; Metropolitanos pallia ab illa ſede quærere, & per omnia, præcepta Petri canonicè ſequi deſiderare, ut inter oves ſibi commendatas numeremur, & iſti confeſsioni univerſi conſenſimus, & ſubſcripſimus, & ad corpus ſancti Petri Principis Apoſtolorum direximus quod gratulando Clerus & Pontifex Romanus ſuſcepit, ſtatuimus, &c. decrevimus, &c. ex quibus, & aliis verbis liquet præiviſſe autoritatem Eccleſiæ Carlomanno illa Capitula edenti.

8. Id adhuc clariùs patet in Concilio Sueſſionenſi. Nam licet in præfatione Pippinus ita loquatur. *Ego Pippinus Dux, & Princeps Francorum. Dum pluribus non habetur incognitum, qualiter nos in Dei nomine, una cum conſenſu Epiſcoporum, ſive Sacerdotum, vel ſervorum Dei conſilio, ſive Comitum, & Optimatum Francorum, Colloquii apud Sueſsionis Civitatem Synodum, vel Concilium facere decrevimus, quod ità in Dei nomine, & fecimus. Primò imprimis conſtituimus fidem Catholicam, &c.* Ubi videtur ſimiliter Pippinus ſtatuere, Epiſcopi autem tantùm conſulere: tamen concluſio, ſive Canon ultimus ſic habet; *Si quis contra hoc Decretum, quod viginti tres Epiſcopi, cum aliis Sacerdotibus, vel ſervis Dei unà cum conſenſu Principis Pippini, vel Optimatum Francorum conſilio conſtituerunt, tranſgredi, vel legem irrumpere voluerit, vel deſpexerit, judicandus ſit ab ipſo Principe, vel Epiſcopis, vel Comitibus;* ubi Canonum conſtitutio Epiſcopis, conſenſus autem Principi tribuitur.

9. Obſerva in his exemplis, quàm parùm fuerint ſolicitæ olim poteſtates de diſcernendis limitibus, & diſtinguendis officiis ſuis: cùm alicubi alteri tribuatur, quod aliundè conſtat ab altera præſtitum, aut communi conſenſu peractum; ut vix ex loquendi formulis argumentari liceat, ad ſtatuenda cujuſque poteſtatis jura, ſed aſſumenda ſint certiora principia. Undè intelliges non rectè Gallos ad ſtatuendam Regum ſuorum poteſtatem in res Eccleſiaſticas omiſsâ diſcuſſione Juris ad exempla recurrere, in quibus non ita relucet Eccleſiaſticæ juriſdictionis exercitium. Cùm enim illam in aliis exemplis, in quibus ſola videbatur dominari poteſtas laica, robur ſuum obtinuiſſe manifeſtè conſpiciamus, cur eam à reliquis excluſam cenſebimus, in quibus non ita luculenter apparet?

Cur

Cur non exiſtimabimus, in ſequentibus Synodis eundem, qui in Sueſſionenſi, ordinem fuiſſe ſervatum, atque adeò *Epiſcopos conſtituiſſe*, *Principes conſenſiſſe*, etiamſi ſoli Principes decreviſſe videantur; quod fortè in iſta factum contenderent Galli, ob præfationem, niſi concluſione revincerentur: Cùm Liptinenſis, quæ omnium ſub ſecunda Dynaſtia celebratarum prima eſt, nonniſi poſt conſenſum, imò & præceptum Romani Pontificis congregata ſit; cùm & Liptinenſi, & Sueſſionenſi, ſicut Germanico præſederit S. Bonifacius Sedis Apoſtolicæ Legatus: cùm Zacharias Francis ſcripſerit, ut ad Synodum ſingulis annis convenirent, & ea, quæ jam ab ipſis decreta erant, probaverit; cur ejus autoritas arcebitur à reliquis Conciliis, in quibus Capitularia edita, vel à quibus deſumpta ſunt? Trium quidem librorum capitula, quæ collegit Benedictus, fuiſſe autoritate ſanctæ Sedis maximâ ex parte collecta, ipſummet teſtatum jam ſuprà vidimus. Non deſunt argumenta generalia, quæ ſuadeant non abfuiſſe à reliquis autoritatem Apoſtolicam.

10. Ejuſmodi ſunt, quæ profert Baronius ad annum 770. ex lib. 6. Capitular. cap. 187. *Autoritas Eccleſiaſtica, atque Canonica docet, non debere abſque ſententia Romani Pontificis Concilia celebrari.* Undè infert Illuſtriſſimus Cardinalis, Francorum Reges hanc legem ſecutos. Eundem à ſancta Sede præſtitum Capitularibus conſenſum colligit ad annum 801. & ad annum 819. ex accurata obedientia, quam Carolus Magnus, & Ludovicus Pius ſanctæ Sedi præſtari volebant. *Ita unanimes*, inquit Ludovicus Pius, ut recitat Benedictus Capitular. lib. 6. cap. 267. *Divinis, & Apoſtolicis conſtitutionibus ſerviatis, ut in nullo patiamini pia Canonum Decreta violari. Ut nulli fas ſit ſine ſtatûs ſui periculo, vel Divinas conſtitutiones, vel Apoſtolicæ Sedis Decreta temerare.* Ut igitur Francorum Reges, qui leges Eccleſiaſticas, ſive Capitularia ad reſtaurandam diſciplinam Eccleſiaſticam condidêre, non ſuâ præcisè autoritate, id feciſſe ſentiamus; ſufficit, ut ſciamus per *Apoſtolicæ Sedis Decreta*, quæ *temerare* non licet, vetitum eſſe ſæcularibus de rebus Eccleſiaſticis propriâ autoritate decernere. Sic enim decernitur in Concilio IV. Romano ſub Symmacho Papa; *Laicis, quamvis Religioſis, nulla de Eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſponendi legitur unquam attributa facultas.* Refertur diſt. 96. Ca. *Bene quidem*, & in Capitu-

pitular. Regum Franc. lib. 5. cap. 403. ubi Baluzius ipſe multos alios Scriptores citat illud referentes, ac ſpeciatim Concilium Troſleianum cap. 3. in quo, ut dicemus, Capitularia vocat *Canonum Pediſſequa.*

11. Præterea cur Adrianus Primus Codicem Canonum, & Decretalium Summorum Pontificum Carolo Magno Romæ dederat, niſi ut eorum executionem procuraret, quod indicat ultimus verſus epiſtolæ illi Codici præfixæ; *A lege nunquam diſcede, hac obſervans ſtatuta?* Quæ Principes, & Reges Franciæ agebant, non ſolùm annuentibus, ſed etiam hortantibus, atque rogantibus Pontificibus, atque adeò neceſſariam poteſtatem concedentibus, præſtabant. Quamobrem, ſi quod occurrebat dubium, conſulebant ſanctam Sedem, non ſolùm circa fidem, ſed etiam circa diſciplinam, non illud *ſuâ praciſè autoritate* declarabant. Exempla multa ſunt, ut Pipini in epiſt. 7. Zachariæ: Caroli Magni, & Ludovici Pii in Capitular. lib. 6. capp. 96. & 267. lib. 7. cap. 91. 104. 187. 205. 267. Addit. 4. lib. 7. cap. 12.

12. Ego certè, cùm lego Chriſtianiſſimos illos Principes, & Sanctæ Sedis, & Gallicanorum Epiſcoporum licentiam petiiſſe in rebus, in quibus hodie Reges illam poſtulare dedignarentur, ægrè poſſum modernis Scriptoribus Gallicis aſſentiri, aſſerentibus illos *leges Eccleſiaſticas, ſive Capitularia ad reſtaurandam diſciplinam Eccleſiaſticam condidiſſe ſuâ praciſè autoritate.* Quis v. g. hoc ſentiat de Carolo Magno, de quo iſtud legitur in Concilio Francofordienſi anno 794. habito, cap. 55. *Dixit etiam Dominus Rex in eadem Synodo ſe à Sede Apoſtolica, ideſt ab Adriano Pontifice licentiam habuiſſe, ut Angilrannum Archiepiſcopum in ſuo Palatio aſſiduè haberet propter utilitates Eccleſiaſticas. Deprecatus eſt eamdem Synodum, ut eo modo, ſicut Angilrannum habuerat, ita etiam Hildebaldum Epiſcopum habere debuiſſet; quia & de eodem, ſicut & de Angilramno, Apoſtolicam licentiam habeat. Omnis Synodus conſenſit, & placuit eis eum in Palatio eſſe debere propter utilitates Eccleſiaſticas.*

Digitized by Google

CAPUT XII.

De Capitularibus Regum Francorum primæ Dynaſtiæ.

1. ITà certum eſt Principes Francorum ſecundæ Dynaſtiæ cum aſſenſu Eccleſiæ Capitularia circa res Eccleſiaſticas edidiſſe, ut fortè non defuturi ſint, qui ad defendendam illam Baluzii ſententiam, ſcilicet, editionem Capitulorum Regibus jure proprio, non ex conceſſione, aut conſenſu Eccleſiæ, competere, reponant Pippinum & Carlomannum ideò plurimùm Eccleſiæ detuliſſe; quia cùm ſibi conſcii eſſent uſurpati Principatûs, ſanguinis, ac ſucceſſionis jure ſibi non debiti, è re illorum erat ſummos Pontifices, & Epiſcopos quorum maxima erat apud religioſum Populum autoritas, demereri, atque illorum ope Dignitatem ſibi aſſerere: Pippini autem filium, & Nepotem, ejus agendi rationem imitatos; cumque pii eſſent, in conſervando jure Regio non ità cautè, ac ſubtiliter erga Eccleſiam ſe habuiſſe. Quamobrem non ſunt omninò prætermittenda Regum primæ Dynaſtiæ Capitularia; ut ſciamus quomodò illi ſe geſſerint in negotiis Eccleſiaſticis, atque quomodò agendum ſenſerint. Nec enim quod æquum quiſque novit, id ſemper ſequitur.

2. In Capitularibus Regum Francorum à Stephano Baluzio collectis primum locum occupat Conſtitutio Childeberti Regis, data circa annum 554. In ejus principio declarat, quæ ſint Principis partes in negotiis ſpiritualibus; ſcilicet, ut eorum autoritate compellantur rebelles ad obſequendum Divinis & Eccleſiaſticis præceptis, dum Sacerdotum poteſtas eam obedientiam obtinere non valet. *Et quia*, inquit, *neceſſe eſt ut plebs, quæ Sacerdotis præcepta non ita ut oportet cuſtodit, noſtro etiam corrigatur Imperio*: & prohibitis quibuſdam ſacrilegiis concludit; *Quicumque poſt admonitionem Sacerdotum, vel noſtrum præceptum ſacrilegia iſta perpetrare præſumpſerit, ſi ſervilis perſona eſt, centum ictus flagellorum ut ſuſcipiat jubemus, &c.*

3. Sequitur Conſtitutio Clotarii Regis data circa annum 560. cujus articulus ſextus Judices ſæculares in officio ſuo delin-

linquentes Epiſcoporum correctioni ſubjicit : cùm hodie vice verſâ Judices ſæculares, prætextu abuſus, Epiſcoporum, aliorumque Judicum Eccleſiaſticorum ſententias reforment ; imò & ſummi Pontificis Decreta effectum ſortiri non patiantur in rebus etiam ſpiritualibus ; *Si Judex*, inquit Clotharius, *aliquem contra legem injuſtè damnaverit in noſtri abſentia, ab Epiſcopis caſtigetur ; ut quod perperè judicavit, verſatim meliùs diſcuſſione habitâ emendare procuret.* Hanc quidem facultatem Epiſcopis non concedit, niſi abſente Rege, ad quem ſine dubio pertinet propriorum Officialium cenſura ; ſed quâ poſſunt æquitate Scriptores Gallicani, Paſtoribus Eccleſiaſticis denegare poteſtatem efficiendi, ut Judices ſæculares, dum apertè ſuâ juriſdictione abutuntur, præſertim in præjudicium Eccleſiæ, peccatum emendent ; permittere verò Judicibus ſæcularibus, ut ſtatim atque aliquis de Epiſcoporum judicio conqueritur, prætermiſſo Metropolitano, aliiſque in Hierarchia Eccleſiaſtica ſuperioribus, querelam admittant ; & ſi quem putent re verâ interceſſiſſe defectum, eos mulctis pecuniariis plectant.

4. At, inquies, conditio Clotharianæ conſtitutionis locum hodie non habet. Nunquam enim deeſt Rex, vel ejus conſilium caſtigandis Judicibus contra legem injuſtè damnantibus ; adeoque Prælatorum curâ nihil eſt opus. Faxit Deus, ut ita ſe res habeat ; ſed cur ſimiliter Eccleſiaſticorum Officialium emendatio legitimis eorum ſuperioribus non relinquitur. Quia (reſpondebis) Superiores Eccleſiaſtici emendationem vel negligunt, vel recuſant. Si ita eſſet, admonendi tantùm eſſent ſui officii : ſed magis certè metuendum eſt, ne ſæcularibus non tam propoſitum ſit, negligentiam, vel malitiam Judicum Eccleſiaſticorum ſupplere, aut emendare, quàm ad ſe illorum trahere juriſdictionem.

5. In eadem conſtitutione alii ſunt articuli pro conſervandis Eccleſiæ juribus. Sed notatu dignus eſt duodecimus, qui eſt hujuſmodi ; *Quæcumque Eccleſiæ, vel Clericis, aut quibuſlibet perſonis à glorioſæ memoriæ præfatis Principibus munificentiâ largitate conlata ſunt, omni firmitate perdurant.* Ex quibus conſtat aliam fuiſſe olim Regibus Chriſtianiſſimis mentem, à recentium Aulicorum ſententia, qui, cum jus Regaliæ nullâ ſolidâ ratione poſſent in omnes Gallicanas Provincias extendere, eò confugerunt, ut

 vel-

Digitized by Google

vellent retractari donationes, aut veriùs reſtitutiones libertatis, olim Eccleſiis quibuſdam à Principibus factas.

6. Refertur tertio loco præceptio Regis Guntramni an. 585. in qua Rex Epiſcopos monet, ut propriis Gregibus invigilent. Sed ab illorum officio ſuum luculentiſſimè diſtinguit, ſtatuens, ut Judices ſæculares opem Epiſcopis ferant: &, ſi qui deliquiſſe comperti fuerint, à propriis Judicibus, ſcilicet, Clerici ſecundùm Canones, Laici ſecundùm leges, emendentur. *Et licet*, inquit, *abſque noſtra admonitione ad vos ſpecialiter prædicandi cauſa pertineat, attamen, &c.* Deinde, *ſed vos Apoſtolici Pontifices jungentes vobiſcum conſacerdotes veſtros, & filios ſenioris Eccleſiæ, ac Judices locorum, quoſcumque agnoſcitis, quos vita qualitas honeſta commendat, ita univerſam Populi multitudinem, conſtanti, vel Deo placitâ prædicatione corrigite, ut & benè viventes myſticus adhortationis ſermo mulceat, & excedentes ad viam recti itineris correctio Paſtoralis adducat.* Et poſt pauca; *Quicumque Sacerdotum, aut Sæcularium intentione mortiferâ perdurantes crebriùs admoniti, emendare neglexerint, alios canonica ſeveritas corrigat, alios legalis pœna percellat.*

7. Illuſtriſſimus Dominus Petrus de Marca lib. 6. cap 22. §. 7. Reges Conciliorum Canones examinare, atque temperare poſſe contendens (quod tamen minus eſt, *quàm Leges Eccleſiaſticas ſuâ præcisè autoritate condere*) primum petit exemplum ab Edicto Clotharii II. Concilium Pariſienſe V. an. 615. confirmantis, & varios illius Canones modificantis. Sed Clotharius II. in Edicto illo profitetur, ſe cum Epiſcopis, quæ præcipiebat, conſtituiſſe. *Quicumque*, inquit, *hanc deliberationem, quam cum Pontificibus, vel tam magnis viris optimatibus, aut fidelibus noſtris in ſynodali Concilio inſtituimus, temerare præſumpſerit, in ipſum capitali ſententiâ judicetur, qualiter alii non debeant ſimilia perpetrare*: ex quibus verbis apertè colligitur Regem illum juxta mentem Epiſcoporum, ac cum illorum conſenſu Canones interpretatum eſſe, aut, ſi mavis, temperaſſe.

8. Sed & Lupus Abbas Ferrarienſis in illa epiſt. 81. cujus occaſione Baluzius Cardinalem Baronium immeritò arguit, quæque ſcripta eſt ad Amulum Archiepiſcopum Lugdunenſem Guenilonis, & Gherardi nomine, quæ eſſent Sacerdotum, quæ verò Regis partes optimè diſtinxit. *Præcepit itaque* (inquit, loquens de Rege Carolo Calvo) *ut ejus vobis ſermonibus*

nibus diceremus, ſe fideliter tenere, quod Rex Regum, idemque Sacerdos Sacerdotum, qui ſolus potuit Eccleſiam regere, quam redemit, poſtquam humanitatem ſuam in Cœlum evexit, ſemper cum ſuis futurus divinitate, poteſtatem ſuam ad eandem gubernandam Eccleſiam inter Sacerdotes diviſit, & Reges; ut quod Sancti docerent Pontifices, & ipſi implerent, & impleri facerent devotiſsimi Reges. Ecce Principum ſæcularium officium; *ut quod Sancti docerent Pontifices, & ipſi implerent, & impleri facerent devotiſsimi Reges.* Pontificum igitur eſt regulas Eccleſiaſticas condere; Regum autem eas exequi, & ut ſubditi exequantur efficere, quod præſtant, & libentiùs, cùm de illorum aſſenſu conſtitutæ ſunt, & efficaciùs, cùm præceptis, & cenſuris Eccleſiaſticis pœnas temporales adjungunt.

9. Ex iis igitur, quæ à pluribus Franciæ Regibus geſta rectè videntur, (ſunt enim à nonnullis multa iniquè facta) certò infertur, Reges Chriſtianiſſimos erga Eccleſiam, & Eccleſiaſticam diſciplinam fuiſſe optimè affectos, reſtaurandæ canonicæ politiæ, ac promovendæ religionis ſtudioſiſſimos; ideoque diligentiſſimam, & conſtantiſſimam operam dediſſe, ut Concilia, quæ adverſus omnia Religionis, morum, ac diſciplinæ vulnera, remedia ſunt efficaciſſima, frequentiſſimè celebrarentur; eorumque Canones, adjectis pœnis temporalibus, exequendos curaſſe. Cæterùm, ſi ex ſingulis, quæ tunc fiebant, argumentari liceat ad adſtruendam Principum ſæcularium in res Eccleſiaſticas autoritatem; poterunt etiam inde argumenta duci ad vindicandam Eccleſiæ poteſtatem, non ſolùm in bona, & jura temporalia Regni, ſed etiam in Coronam ipſam Regiam; concludendumque penes Eccleſiam eſſe, Reges deſtituere, ac reſtituere; quia Ludovicus Pius Autoribus Epiſcopis depoſitus fuit ab Imperio, & Regno, ac poſtmodùm reſtitutus; denique Regnum ſecundùm voluntatem Epiſcoporum erit adminiſtrandum, nam cùm receſſiſſet Lotharius Ludovici Pii Filius, Ludovicus & Carolus ejus Fratres ditionem ſibi ſine aſſenſu Epiſcoporum non vindicarunt, ut narrat Nithardus Caroli Magni Nepos ex filia hiſt. lib. 4. init. quæ extat tom. 2. Andreæ Duchesne; *Et primùm quidem viſum eſt, ut rem ad Epiſcopos Sacerdoteſque, quorum aderat pars maxima, conferrent.* Sed non conſenſerunt Epiſcopi, niſi priùs certi facti, rectum fore illorum re-

regimen. Polliciti ſunt autem Principes ſe omnia ſecundùm voluntatem Epiſcoporum facturos, quos, ut eam curam aſſumerent, obteſtati ſunt; *Reſpondentibus autem in quantùm noſſe ac poſſe Deus illis concederet, ſecundùm ſuam voluntatem ſe & ſuos gubernare & regere velle, aiunt; & autoritate Divinâ, ut illud ſuſcipiatis, & ſecundùm Dei voluntatem illud regatis monemus, hortamur, atque præcipimus.* Non minus legitimè argumentaretur, qui ex hac hiſtoria concluderet, ſecundùm voluntatem Epiſcoporum Reges, & Populos eis ſubditos, eſſe gubernandos; quàm Aulici, dum ex quibuſdam antiquorum Regum factis aut verbis æquivocis inferunt, Principes ſuâ præcisè autoritate poſſe leges Eccleſiaſticas condere. Initio ſecundæ Dynaſtiæ tanta erat circa Regni negotia Epiſcoporum facultas, ut, ſi ex illius temporis exemplis judicandum ſit, plus Eccleſia in Regnum habitura ſit autoritatis, quàm Regibus in Eccleſiam tribuatur: ut norunt Periti hiſtoriæ illius Nationis. Verùm mutuam utriuſque poteſtatis conſenſionem in bonum Regni, & Eccleſiæ imitari præſtaret, quàm hinc aut illinc Regum, aut Epiſcoporum exempla trahere ad confirmandam alterutrius in alterius jura invaſionem.

10. Longè aliter quàm Baluzius de Capitularibus Regum Francorum ſentiebant an. 909. Patres Concilii Trosleiani, licet Galli. Hi enim cap. 3. non dubitarunt Capitularia, *Canonum pediſſequa* vocare, quia ſcilicet Canones tantùm ſecuta fuerant, & in eorum executionem edita.

CAPUT XIII.

Libertates Eccleſiæ Gallicanæ in aliis ſenſibus acceptæ.

1. Libertates Eccleſiæ Gallicanæ à variis variè accipi pro cujuſque commodo, aut ſtudio, neminem latet eorum, qui res in Gallia geſtas reſcire ſatagunt. Principiò quidem omnes Ordines exactam Canonum antiquiorum obſervantiam obtendebant: ſed quia longiùs ab ea recedebant plurima, quæ à Laicis, plurima etiam, quæ ab Eccleſiaſticis viris uſurpabantur, detorquenda fuit nuncupatio illa à primaria

ria ſua ſignificatione, ad aliàs admodùm diverſas, aut etiam contrarias.

2. Exeunte poſtremo ſæculo Petrus Pithæus Bibliothecæ Regiæ Præfectus libellum ſuum de Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ ſcripſit; in quo duo principia conſtituit, quorum alterum Regiam juriſdictionem in Eccleſiam amplificat, alterum ſummi Pontificis in Galliam poteſtatem conſtringit; atque ex duobus illis fontibus quamplurima capita derivat. Opus illud, cùm privati eſſet hominis, nullius erat autoritatis: imò nec totius Galliæ ſententiam exponere cenſebatur. Quin ei potius Clerus refragari ſe multifariam ſignificavit. Attamen quia nihil eſt, quod alicui aliquando non videatur commodum, incipit Tractatus ille per articulos citari, quaſi antiqui illius Codicis Canones, in quibus obſervandis ſita dicebatur libertas Eccleſiæ tùm univerſæ, tùm Gallicanæ, continentis loco ſucceſſiſſet, ejuſque interpretatio è commentario, ceù à Gloſſa communiter recepta peti.

3. In lite nuper à Senatu Pariſienſi definita inter Illuſtriſſimum Epiſcopum Cadurcenſem, & nobiliſſimum Comitem de Marſano circa penſionem prædicto Comiti ſuper fructibus præfati Epiſcopatus aſſignatam, inſtabat Reverendiſſimus Epiſcopus obſervandos Canones, quibus adverſari videbatur penſio, præſertim in favorem Bigami Conſtituta; atque ita primariæ libertatum ſuarum definitioni inhærere videbatur. Nobiliſſimus Comes negabat eſſe veram, & ſinceram libertatum Gallicanarum naturam; ſuumque intentum probabat plurimis exemplis Epiſcoporum, atque aliorum Eccleſiaſticorum virorum ſuper Canonibus ſecum diſpenſari poſtulantium, v. g. ad demigrandum ab una Sede ad aliam, ad plura ſimul Beneficia obtinenda, ad Beneficia Regularia in Commendam recipienda, contra regulam Regularia Regularibus, &c. Reponebant Actores Cleri Gallicani Domino Epiſcopo Cadurcenſi ſeſe adjungentes: quaſdam quidem ex illis diſpenſationibus à Conciliis generalibus fuiſſe approbatas; alias autem puta Beneficiorum commendas ab uſu, & à Conciliis Provincialibus eſſe confirmatas, quaſi uſus Galliæ & Conciliorum Provincialium ſententia idem eſſent, ac

Ca-

Canones Conciliorum generalium, quibus contineri dicebantur prædictæ libertates, ut obſervare licuit in actis typis editis, hucque perlatis.

4. Omnes autem libellum Pithæi, dum ſibi favere putabant, quaſi Codicem Canonum libertatum ſuarum allegabant; ut rurſus videas ſpecioſum illud nomen, quod primum ad ſignificandam defenſionem adverſus injurias Conciliorum generalium Canonibus contrarias inductum videbatur, hodiè multipliciter equivocum evaſiſſe, ac variè à variis, prout commodum videtur, uſurpari, quod plurimis aliis exemplis poſſet confirmari.

5. Sed quod vehementer deflendum eſt, nulli ſæpius uſui deſervit, quàm ut Eccleſia poteſtatibus ſæcularibus ſubjiciatur, ac ejus juriſdictio ad ſæculares Judices trahatur. Id ſæpiſſimè ſenſit Clerus Gallicanus, ſaltem circa ſuam, ut teſtantur ejus acta, & monimenta, quorum nonnulla ſunt à nobis citata. Itaque experitur Eccleſiaſticus Ordo quàm ſibi noxium fuerit poteſtatem ſæcularem adverſus Pontificiam imploraſſe. Utinam antiquam erga ſanctam Sedem obſervantiam reſumens, debitam ſibi à Laicis ipſe recuperare mereatur.

Digitized by Google

LIBER DUODECIMUS

De Appellationibus tanquam ab abuſu.

I. INter omnes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ articulos plurimùm eminet, & ad defendendos alios excogitata eſt appellatio tanquam ab abuſu; qui modus hodie omnium frequentiſſimus eſt uſurpandæ, aut ligandæ juriſdictionis ſpiritualis ſub prætextu libertatis. Edmundus Richerius in ſuo Tractatu *De Eccleſiaſtica & Politica poteſtate* num. 13. aſſerit, quod *hæc ratio procedendi Gallorum*, *originem præbuit Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus*, *ut eas vulgò vocant*.

II. Carolus autem Fevret, qui Tractatum integrum novem in libros diſtinctum eo de argumento conſcripſit, lib. 3. cap. 1. num. 1. tradit hujuſmodi appellationem eſſe libertatis Eccleſiæ Gallicanæ partem. Non minoris intereſt Cleri Gallicani, quàm Sanctæ Sedis, ut plenè confutetur infeſta Eccleſiæ juriſdictioni doctrina, quæ in eo Tractatu continetur. Quamobrem ampliorem, & accuratiorem ejus confutationem Gallis, juriſdictionis Eccleſiaſticæ non negligentibus, & Cleri jurium, pariter atque uſuum contrariorum benè

conſciis, dimittentes: Scriptorem illum per ſingulos articulos non inſequemur: ſed argumenta, quibus appellationes illas propugnat, diſcutiemus, quantum ſatis, ut pateat librum eſſe pernicioſiſſimum; atque ità neminem, niſi volentem fallat. Huc etiam propter materiæ connexitatem referemus tria ultima capita lib. 4. D. Petri de Marca, in quibus de appellationibus ab abuſu diſputat.

CAPUT PRIMUM.

Quid ſit appellatio ab abuſu, & quæ illius origo.

1. Appellatio definitur à Juriſconſultis; *A minore Judice ad majorem, ratione gravaminis, facta provocatio.* Abuſus autem eſt *perverſus alicujus rei uſus*, ſeu uſus minùs bonus, ad quem res deſtinata non fuerat. Itaque, ſi juſta, & legitima ſit appellatio, nunquam interponetur, niſi ab aliquo abuſu. Si enim Judex inferior rectè judicat, partibus gravamen non infert, atque adeò appellationi locum non præbet; ſi alterutri facit injuriam, abutitur ſuâ poteſtate, quæ circa juſtitiam diſpenſandam verſatur. Sed à generali ſignificatione ad particularem vox accommodata fuit in Gallia.

2. Illic enim appellatio ab abuſu definitur in hunc modum; *A Judice Eccleſiaſtico ſuâ poteſtate abutente ad Judicem ſæcularem provocatio:* quam definitionem ſic explicat D. Petrus de Marca lib. 4. cap. 19. §. 4. *Etſi abuſus ſignificatio quamcumque Miniſterii ſpiritualis aberrationem complectatur, ſive in negotiis Eccleſiaſticis, ſeu in temporalibus verſetur, ut patet ex teſtimoniis jam relatis: attamen formula appellationum ab abuſu ſpecialiter accommodata eſt à Pragmaticis antiquis querelæ illi, quæ à Clericis adversùs vim Judicum Eccleſiaſticorum ad Magiſtratus Regios defertur, ſive de Reſcriptis Romanæ Curiæ conquerantur, ſive de judiciis Epiſcoporum.* Mutilam tamen eſſe hanc definitionem ad ſo-

ſolius Judicis Eccleſiaſtici abuſus reſtrictam videbimus §. 7. capitis ſequentis.

3. Nomine appellationis abuti videntur ſic nuncupantes provocationem à Judice Eccleſiaſtico ad ſæcularem, cùm nulla ſit inter eos ſubordinatio, ſed ſint omninò diſtinctæ poteſtates, Eccleſiaſtica & ſæcularis, & habeat utraque ſuos gradus, à gradibus alterius omninò diſtinctos; ut ab aliquibus, quamvis non omnimoda ſit paritas, comparentur, quod jam alibi notavimus, duabus lineis Parallelis, quæ quantumvis progrediantur, nunquam ſeſe contingent, aut conjungentur: cùm igitur Judex Eccleſiaſticus in rebus ſpiritualibus Judici laico ſuppoſitus non ſit, ab illo ad iſtum tanquam à minori ad majorem, provocari non poteſt; ſed à Judice Eccleſiaſtico inferiori, ad Eccleſiaſticum ſuperiorem, & ab iſto rursùs ad altiorem, donec deveniatur ad ſummum. „Si quid, „ait Carolus Fevretus lib. 9. cap. 3. num. 15. in praxim, uſum „ac vocem ipſam abuſus Curiæ Romanæ, ac Curiarum Ec„cleſiaſticarum Regni odium commovit, id fuit nomen ap„pellationis. Nunquam enim Clerus moleſtè tulit notorium, „& manifeſtum abuſum reparari. At vox appellationis, quæ „uſurpata fuit, ut ad illam reparationem procederetur, in„tollerabilis viſa eſt. Non enim concoqui potuit, ut à judi„ciis Eccleſiaſticis, & à Reſcriptorum, & Decretorum Sum„mi Pontificis executione appellaretur, ac poſteà hujuſmodi „appellationes in Curiis ſæcularibus judicarentur, &c.

4. Quamobrem fatentur Galli non dici ſimpliciter appellationem illam, quæ ab Eccleſiaſtico Judice ad ſæcularem movetur. *Simplicem enim, & meram appellationem*, inquit Illuſtriſſimus Petrus de Marca lib. 4. cap. 19. num. 5. *Ad Curiam Regiam nunquam in Gallia admiſſam fuiſſe fatentur Petrus de Cuneriis art.* 14. *Maſuerius tit. de appell.* §. 22. *& Joannes Gallus quæſt.* 161. Verùm cum illo additamento, *ab abuſu*, propriè, ac juſtè appellationes dici poſſe arbitrantur, quaſi vox magis odioſa rei ab altera voce ſignificatæ odium minuere poſſit, aut verba mitiora veram injuriam abſtergere.

5. De origine hujuſmodi appellationum non conſentiunt, qui de illis diſputaverunt. Appellatio quidem antiquiſſimum eſt contra iniquitatem Judicum inferiorum remedium. Quovis

tempore, ex quo Chriſtiana pietas deferveſcere cœpit, inventi ſunt nonnulli Judices Eccleſiaſtici, qui datâ ſibi autoritate abuterentur: non defuerunt Principes, & Magiſtratus ſæculares, qui de illo abuſu conquererentur. (Juſtane, an injuſta eſſet querela, vel quod apponebatur remedium poſteà expendemus) Verùm appellationes ab abuſu ſub eo ſaltem nomine non ità ſunt antiquæ.

6. Carolus Fevret lib. 1. cap. 2. num. 2. antiquiorem appellationem refert ad annum 1404. allegans Placitum, ſeu Areſtum Senatus Pariſienſis eo tempore datum, pro quo citat tom. 2. Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ cap. 7. num. 27. ſed quid Placitum illud contineret ignoratur, cùm nec à Fevreto, nec ab Autore tomi de libertatibus referatur, ſed tantùm citetur. Allegatur item ab utroque aliud Placitum anni 1449. Verùm in iſto refertur tantùm Procuratorem Regium dixiſſe, poſſe appellari à juriſdictione Eccleſiaſtica ad ſæcularem, quaſi ab abuſu, ac per viam prohibitionis, & nullitatis, ex eo quod Rex Deum tantùm ſuperiorem agnoſcat: Eccleſiaſtici verò juriſdictionem temporalem nonniſi à Rege habeant, qui de ea, ſi abuſus interceſſerit, poteſt cognoſcere: ex quo patet ibi agi de Judicibus Dominii temporalis Eccleſiæ, à quibus ad Judices Regios appellatur; ſed hoc ad cauſas profanas, non autem ad ſpirituales ſpectat.

7. In defenſione Reginæ Navarræ Pio IV. ex parte Caroli IX. Regis Franciæ miſsâ anno 1564. earum appellationum uſus circa ea tempora incepiſſe dicitur, cùm Cardinalis Julianus à Balua Legatus à Latere ad Carolum VIII. etiam Regem Franciæ miſſus fuiſſet à Sixto IV. an. 1489. „Eo „tempore uſurpari cœperunt appellationes tanquam ab abu„ſu, quas emittendas ad Senatum placuit, ab executione „omnium Reſcriptorum Curiæ Romanæ contrariorum ſanctis „Decretis, libertatibus, & immunitatibus Eccleſiæ Galli„canæ, quarumque uſus plurimùm viguit, propter optima, „quæ indè conſecuta ſunt commoda; ut ſcilicet hujuſmodi „abuſus à Senatibus autoritate Regia revocarentur. Libert. Eccl. Gallic. tom. 1. pag. 96.

8. Citatur à Renato Chopino de ſacra politia lib. 2. tit. 4. provocatio Procuratoris Regii à quibuſdam monitionibus In-

Innocentii VIII. contra Flandros: ſed hæc provocatio dirigitur *ad Papam modernum meliùs informandum*, *& ſanctam Sedem Apoſtolicam*. Addit quidem; *ſeu ad eum*, *vel eos*, *ad quos jure provocare poteſt*, *vel debet*.. Sed iis verbis non deſignabantur appellationes ab abuſu, cum in jure fundamentum non habeant.

9. Inter acta Cleri Gallicani, ſcilicet tom. 1. tit. 2. cap. 19. ult. edit. continetur Eruditiſſimus, & ſolidiſſimus Tractatus de juriſdictione Eccleſiaſtica, in quo appellationum ab abuſu origo, pragmaticâ ſanctione recentior demonſtratur, & ejus eſſe quaſi partus abortivus; notaturque Ægidium le Maiſtre Protopræſidem in Senatu Pariſienſi in collectione appellationum ab abuſu nullam anno 1533. antiquiorem retuliſſe; Lucium item in libro 2. placitorum ſummæ Curiæ in titulo appellationum, quæ à veluti abuſu nuncupantur, nullam habere, niſi ab anno 1537. quamvis citet etiam litteras appellatorias ab executione Reſcripti Pontificii anno 1491.

10. Non poteſt certè uſus ille admodùm antiquus eſſe, quandoquidem Stephanus Aufrerius Præſes in Senatu Toloſano ſub initium ſæculi proximè elapſi in additioni ad repet. Clement. 1. de offi. ordinar. reg. 2. num. 30. mirabatur, quî poſſent legitimæ haberi appellationes; *De quibus*, inquit, *ſæpè numero dubitavi*, *ubi fundari poterant in jure*; ſed & tunc Judices de illis judicium ferre verebantur. Subjungit enim idem Aufrerius; *Nunquam tamen audivi*, *neque vidi*, *niſi ſemel*, *quod ſuper meritis hujuſmodi cauſarum appellationum fuerit pronunciatum: ſed duntaxat vel appellationes annullari*, *aut quod appellantes non erant ut appellantes recipiendi*, *quia à Judice ſpirituali non eſt ad ſæcularem appellandum*. „Non debemus, inquit etiam Stephanus Paſquierius lib. 3. inquiſitionum ſuarum cap. 38. æſtimare remedium illud appellationis (tanquam ab abuſu) aut tempore Philippi Valeſii (qui obiit an. 1350.) aut 140. vel 160. annis poſteà inductum fuiſſe. Nulla enim fit ejuſmodi appellationum mentio, neque in regeſtis Curiæ, neque inter Senatus-Conſulta à Joanne Gallo Procuratore Regio tempore Caroli VI. (qui obiit anno 1422.) collecta, neque inter deciſiones Capellæ Toloſanæ ab Aufrerio Præſide in Senatu Toloſano digeſtas, neque inter deciſiones Senatus Delphinalis à Guidone Papa editas.

Digitized by Google

11. Antiquior appellatio tanquam ab abuſu aſſignatur à D. de Marca lib. 4. cap. 19. §. 4. nempè, quam interpoſuit Procurator Capituli Pariſienſis an. 1501. à decimæ indictione, quam Alexander VI. in Gallia exigi juſſerat. Sed ea appellatio primò dirigitur *ad præfatum Sanctiſſimum N. Papam meliùs conſulendum, vel conſultum, & ſacroſanctam Synodum univerſalem primò celebrandam:* quibus verbis fatetur appellans appellationem ad Eccleſiaſticum tribunal pertinere, nec per appellationis viam ad Principes ſe recurrere debuiſſe.

12. Licet magna videatur inter illos Scriptores, de tempore, quo uſurpari cœperunt appellationes ab abuſu, diverſitas; ex omnium tamen conſenſu colligitur, earum originem non eſſe valdè antiquam; quod certè in re tanti momenti non obſcurum eſt de injuſtitia præjudicium.

CAPUT II.

De progreſſu appellationum ab abuſu.

1. PRælati Comitiorum Cleri Gallicani an. 1635. Pariſiis congregati contra hujuſmodi appellationes graviter conqueſti ſunt. Cumque eas penitùs abolendas non ſperarent, petierunt, ut illis modus adhiberetur; monueruntque illas ideò inſtitutas fuiſſe, ne Judices Eccleſiaſtici ſæcularem juriſdictionem, aut ſæculares Eccleſiaſticam uſurparent. Idem tradit Burdinus Procurator in Senatu Pariſienſi Regius, à Carolo Fevret lib. 1. cap. 1. num. 4. relatus, his verbis; *Appellatio ab abuſu hinc derivata eſt, quod Judex Eccleſiaſticus, dum ſibi partes vendicare conatur Judicis Laici, contra leges, & ſtatuta Regia, juriſdictione ſua abutatur:* ex quibus, & ex Edictis, ac Placitis in tom. 2. Libert. Gallic. cap. 7. num. 27. relatis, appellationum illarum in ſua origine eum ſolum effectum fuiſſe colligitur, ut Regia juriſdictio conſervaretur. Poſteà tamen interpoſitæ ſunt ad impediendos Judices Eccleſiaſticos, ne poteſtate ſua in cæteris negotiis abuterentur, ac denique eo proceſſerunt, ut nulla, quantumvis ſpiritualis cauſa eis obnoxia non ſit.

2. Re-

Digitized by Google

2. Reges quidem ſuis Edictis modum eis interdùm ponere cœperunt, ut videre eſt in actis Cleri tom. 2. parte 1. cap. 18. Sed nimius eſt Magiſtratuum ſæcularium, vel ad deprimendam Epiſcoporum Dignitatem, vel ad propriam augendam, ardor; quàm ut poſſit ſolis illis frænis cohiberi. In declivi poſita videntur eſſe omnia humana negotia, ut primus quidem greſſus difficilis aliquantùm ſit; at verò ubi ſemel inchoatus eſt motus, res ſuopte impetu, ac nullo impellente per præceps ferantur. Initio appellationes ab abuſu, cùm eſſent inſolitæ, atque ab ordine, ac jure communi remotiſſimæ, ipſos etiam Judices perterrere videbantur, ut ſuperiori Capite inſinuatum eſt: modò autem mirificis etiam laudibus extolluntur, ut infrà videbimus.

3. Tuenda primùm fuit juriſdictio Regia, deindè Laicorum, v. g. patronorum in Eccleſiis jura; poſteà juriſdictio Epiſcoporum, præſertim circa reditus ac beneficia; poſtmodùm Regni mores ſervandi; denique leges, ac etiam Senatusconſulta vindicanda. Initio ſuſpendebatur executio; deindè coacti Epiſcopi Decreta revocare; denique ab ipſomet Senatu irrita ac nulla declarata ſunt. Circa bona temporalia, vel beneficia verſabantur primæ appellationes; de materia Eccleſiaſtica, circa diſciplinam ſubſequentes; modò etiam circa Sacramenta, & alia omnia ſpiritualia juxta doctrinam Opuſculi inſcripti; „ Politia Regia in perſonas, & res Eccleſiaſti-„ cas, autore Jacobo Duhamel, relati in primo tomo Libert. „ Gallic. Si contra has regulas, inquit, Edicta, Conſtitutio-„ nes, & placita Curiarum ſupremarum; ſi contra libertates „ & immunitates Regni; ſi contra ſancta Decreta, & Conci-„ lia recepta in Gallia; ſi contra juriſdictiones Regias, & „ temporales, aliquid à Judicibus Eccleſiaſticis fieri, vel at-„ tentari contigerit, remedium eſt appellatio quaſi ab abuſu. „ Idque non ſolùm intelligo de cauſis Criminalibus Regiis, „ & privilegiatis: ſed etiam de rebus civilibus, ſæcularibus, „ & profanis; imò etiam ſpiritualibus, & ſacramentalibus. „ Eſt enim Appellatio quaſi ab abuſu, via ad tribuendam Curiis „ Parlamentorum rerum ſpiritualium cognitionem, quæ aliàs „ ipſis non competeret. Quid igitur tam ſanctum, tamque „ Divinum reperiri poterit, quod juriſdictionem Parlamen-„ torum effugere queat?

4. Ut in materia remota, ita in proxima, ſeu rerum conditione monſtruosè excreverunt appellationes ab abuſu. Nam principiò non uſurpabantur, niſi quando notorius erat, & manifeſtus Judicum Eccleſiaſticorum abuſus; undè dicebantur Appellationes *ab abuſu notorio, & certo*, quæ verba in litteris hac de re in Cancellaria expediri ſolitis, erant exprimenda, ut certum faciunt non ſolùm plurimi Autores, ſed etiam Senatuſconſulta, quæ citantur à Carolo Fevret lib. 1. cap. 2. num. 5. & alibi: his conſonat declaratio Regis Chriſtianiſſimi facta ad inſtantiam Cleri Gallicani anno 1666. art. 16. in act. Cleri loco citato. Tamen Officiales Regii commodis, quæ ex hujuſmodi appellationum multitudine accedunt, ineſcati, plures excipiunt, in quibus adeò non elucet abuſum à Prælatis Eccleſiaſticis fuiſſe commiſſum, ut eas frivolas poſteà Senatus non poſſit non declarare: cujus quidem examinis circa notorietatem omiſſio, ipſis etiam juriſdictionis Eccleſiaſticæ hoſtibus iniqua viſa eſt, ut legere potes loco Fevreti modò citato.

5. Sed quot, quantiſque privilegiis ſenſim auctæ ſint hujuſmodi appellationes, quis exprimere queat? Primò poſſunt quovis tempore interponi, etiam poſt centum annos à data ſententia, vel Reſcripto, ut docent Fevretus lib. 1. cap. 2. num. 10. Duhamel, & alii hodie communiter, ex quo fit, ut nullus unquam ſecurus ſit actus juriſdictionis Eccleſiaſticæ. Nam dum poſt multa etiam ſæcula exhibebitur, ſi quid non ſolùm Canonibus, ſed etiam moribus, legibus, aut Senatusconſultis Gallicanis contrarium contineat, appellatione ab abuſu poterit everti. Itaque nutant v. g. omnia privilegia, & omnes diſpenſationes; quippè cùm à jure communi recedant, antiquæ diſciplinæ non conſentiant, atque adeò libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ adverſentur.

6. Secundò nullus actus ab hujuſmodi appellationibus eximitur, ſivè procedat à juriſdictione Epiſcopali, ſivè à Papali cum eo tantùm diſcrimine, (quod tamen non ſemper obſervari videbimus inferiùs) ut reverentiùs deſtruantur, quæ à Summo Pontifice, quàm quæ ab Epiſcopis profecta ſunt; quæ ad ſpiritualia, quàm quæ ad temporalia pertinent. Id enim ſupremæ Papæ Dignitati, & autoritati tribuitur, ut non

Digitized by Google

non à Sententia, Decreto, vel Reſcripto ejus, ſed ab eorum publicatione, vel executione appellari debeat; cùm actus Epiſcoporum directè impetantur, & irriti fiant. In ſpiritualibus non de petitorio, ſed de poſſeſſorio judicetur, niſi fortè aliquid temporale conjunctum habeat; ſic v. g. Judices Laici validumne ſit Matrimonium, in quantùm eſt ſacramentum, non judicant; ſed an Maritus (quod idem in uxore locum habet) teneatur reſumere uxorem. Et quia ſacramentum matrimonii præſupponit contractum civilem, decernunt, an adimplendæ ſint promiſſiones matrimoniales; imò an ſeparandi ſint conjuges; etiam, ut à pluribus audivi, an partes ad aliud matrimonium contrahendum ſint liberæ: quodque adhuc magis mirum eſt, dum de eſſentia ipſa, & validitate ſacramenti agitur, non per ſe quidem ſententiam ferunt, ſed ad Judices Eccleſiaſticos, alios ab ordinariis, partes, etiam pro ipſius ſacramenti ſuſceptione ad Parochos non proprios remittant. Præcipitur quidem articulo 17. declarationis jam citatæ ut, ſi interveniſſe abuſum Curia comperit, eidem Tribunali Eccleſiaſtico, licet non eidem Judici, cauſam meliùs judicandam relinquat. Sed quàm vereor, ne ille articulus, ſicut & alii multi in favorem Cleri editi, à Judicibus ſæcularibus poſthabeantur.

7. Tertiò tres ſententiæ conformes à Judicibus Eccleſiaſticis prolatæ, appellationi obnoxiæ non ſunt, ſed tertia definitiva conformis, omni mora ceſſante, executioni debitæ demandari debet, quâcumque appellatione interpoſitâ non obſtante, ex legibus Concordatorum tit. de appellationibus. Verùm quod ad ſummum Pontificem perferri non poſſet, ad Parlamenta per appellationem ad abuſu devolvetur, quæ etiam poſt tertiam ſententiam conformem admitti poterit, ut docet Fevretus loco ſuprà citato & lib. 8. cap. 3. ante finem.

8. Quartò non eſt ſervandus juriſdictionum ordo, neque percurrendi varii Tribunalium gradus; non eſt expectandum, ut Archidiaconi iniquitatem reparet Epiſcopus, Epiſcopi Metropolitanus, Metropolitani Primas, Primatis ſummus Pontifex. Ipſe quidem ſummus Pontifex eam ſeriem ita revereri tenetur, ut ſi vel uno gradu prætermiſſo cauſam ipſe

Digitized by Google

contigerit, ejus Decreta nullius momenti futura ſint, & per appellationes ab abuſu ipſorum receptio, publicatio, & executio impedienda, quantumvis fuiſſet in mora periculum, Judices ſuſpecti, denegatio juſtitiæ, aliave neceſſitas ad ſupremum Tribunal recurrendi: cenſuræ, ſi quæ in Decretis Pontificiis continentur, contemnentur; nulla denique habebitur poteſtatis Papæ ratio. At verò à quocumque Judice Eccleſiaſtico, &, ut ait Duhamel, à quacumque parte appelletur, velut ab abuſu, legitima eſt appellatio.

9. Quintò appellationibus ab abuſu nullo pacto præjudicari valet. Quantumvis partes concordent, aut tranſigant; Procurator Regius, qui principalis in his cauſis pars habetur, appellationem proſequi nunquam non poteſt, ut docet Fevretus lib. 1. cap. 2. num. 9. 10. 25. & alibi.

10. Sextò ſtatim atque appellatum eſt ad Judices ſæculares Judex Eccleſiaſticus ſuperſedere debet; ac quidquid interim contingere poterit, negotio illi Epiſcopus, aut alius, ſeſe nequit immiſcere, niſi quantum ei à Senatu indultum fuerit. Quantumcumque v. g. conſtet Epiſcopo Matrimonium invalidum eſſe, non poterit, appellatione pendente, partibus præcipere, ut quoad thorum ſeparentur: Quamvis Parochus intruſus ſit, aut juriſdictionis ſpiritualis incapax, non poterit Epiſcopus Pœnitentiæ, aliorumque Sacramentorum adminiſtrationem alteri committere, ſi ille appellaverit quaſi ab abuſu.

11. Septimò Læſæ Majeſtatis crimen eſſet appellationes ab abuſu impugnare, quia fieret injuria ſupremæ Regis Majeſtati, ſummoque ejus Dominio. Itaque in tuto poſitum eſt iſtud Regiæ Coronæ jus, ſeu poteſtas Judicibus ſæcularibus tributa, de qualibet, quantumcumque ſpirituali, re judicandi, dummodò appellationis ab abuſu nomine inſigniatur. Vide Fevretum lib. 1. cap. 3. num. 6. ſub finem in margine.

C A-

CAPUT III.

De juſtitia appellationum ab abuſu.

1. CUm innumera ſint negotia, circa quæ verſantur appellationes ab abuſu, & alia aliis magis minuſve ſpiritualia, & ſacra, vel temporalia & profana; non in omnibus æqualiter elucet juſtitiæ vel injuſtitiæ ratio, ſed cum quadam proportione. Quidam adeò evidenter injuſti abuſus à Judicibus ſæcularibus prætextu illarum appellationum committuntur, ut ab ipſis etiam illarum Defenſoribus diſſimulari non poſſint, quamvis leniter reprehendantur. Sufficeret fortaſſis rationes expendere, quibus illæ appellationes à Judicibus, & Patronis defenduntur. Sunt enim adeò extraordinariæ, atque ab antiquo uſu ipſorum etiam Gallorum abhorrentes, ut vel eo ipſo nomine ingerant ſuſpicionem. Verùm antequam examen illud aggrediamur, præjudicia quædam adverſus illas proponenda ſunt.

2. Duo conſiderantur à Juriſconſultis, ut intelligatur, an legitimè poſſit inſtitui judicium in aliquo foro, nempe partes, & cauſa. Varii ſunt enim Judices, prout varia ſunt cauſarum genera, vel partium Dignitates, & conditiones. Certè cauſas ſpirituales, & Eccleſiaſticas ad Eccleſiaſtici Judicis Tribunal perferendas, vel ipſæ voces clamant, niſi fortè, quod frequenter repetere cogimur, utramque poteſtatem à Chriſto D. N. diviſam, ſeparatamque confundamus, contra Eccleſiæ univerſæ, ac Principum etiam Chriſtianorum communem ſenſum. Nec poſſunt Judices ſæculares ſuam juriſdictionem tanto cum ſtudio tueri, quin intelligant pari quoque ratione Eccleſiæ ſuam eſſe conſervandam; nec poſſunt alias ſibi, alias Eccleſiæ, leges ponere, quin Divinam in ſe iram concitent: quandoquidem, ut monet Sapiens Prover. 20. verſ. 10. *Pondus, & pondus, menſura, & menſura, utrumque abominabile eſt apud Deum.*

3. Quin etiam, ut in rerum corporalium contrectatione, qui profanum aliquid ſubripit, furti tantùm reus eſt; qui

verò rem ſacram aufert, ſacrilegii crimen incurrit; ità injuſtitiæ quidem peccatum admittit, qui temporalem alterius juriſdictionem uſurpat; qui autem ſacram, & ſpiritualem invadit, ſacrilegium perpetrat. Mirum certè eſt, quomodò Judices ſæculares, qui Calicem, aut aliud vas Divinis Miniſteriis conſecratum non ſolùm rapere non auderent, ſed nec nudis manibus contrectare, juriſdictionem ſacram ad ſe trahere non vereantur, quaſi non ſit etiam res ſacra, & Eccleſiæ maximè neceſſaria, & chara.

4. Ipſi etiam Imperatores, & Principes, ut jam ſæpè inſinuavimus, ſolemniter proteſtati ſunt, non ad Laicos, ſed ad Epiſcopos, alioſque Judices Eccleſiaſticos ſpectare, non ſolùm condendorum jus Canonum, ſed etiam interpretandorum. Retulimus jam ſententiam Conſtantini Magni, Theodoſii ſecundi, & Valentiniani III. Caroli Magni, aliorumque Principum, quibus adjungi poſſent alii non pauci. Sed nihil deſiderari poteſt expreſſius, quàm quod Imperator Baſilius publicè declaravit in octava Synodo. Cùm enim illius Concilii Decreta optaret ab omnibus libenter excipi, & executioni demandari, omnibus facultatem conceſſit ea proponendi, quæ ſibi vel obſcura, vel difficilia viderentur in ejus Canonibus, monuit illam licentiam eò tantùm tendere, ut ambigua explanarentur ab ipſamet Synodo; *Quiſquis habet aliquid adverſus hanc ſanctam, & univerſalem Synodum, dicendum, vel contra hujus Canones, aut terminum, ſtet in medio, & quæ ſibi videntur dicat, ſive Epiſcopus ſit, ſivè quiſquam de Eccleſiaſtico Clero, ſive Laicus, aut ex iis, qui civilibus officiis mancipatus exiſtat; quanquam non datum ſit iſtis ſecundùm Canonem dicere quidquam penitus de Eccleſiaſticis cauſis.* (Eccleſiaſticæ cauſæ ſunt juxta Baſilii mentem non tantùm *terminus*, ſeu fidei definitio, ſed etiam *Canones*, circa reliquas materias, ut ex præcedentibus verbis patet.) *Opus enim hoc Pontificum, & Sacerdotum eſt; Sed ex abundanti omne os iniquum obſtruere volentes, licentiam præſtamus omnibus, ut qui in mente habet, quid ambiguum de his, quæ decreta ſunt ab hac ſanctâ Synodo, hoc in medium exhibeat, & ſuſcipiat ſatisfactionis ſalubre remedium.* Act. 10. quæ eſt ultima octavæ Synodi.

5. Philippus Auguſtus, referente, ac in exemplum proponente S. Ludovico, cùm à ſuis Officialibus moneretur, juriſdictionem Regiam à Judicibus Eccleſiaſticis uſurpari, reſpon-

Digitized by Google

reſpondit, malle ſe id perpeti, quàm à Sacerdotibus cum ſcandalo diſſidere: Utinam illius Regis Poſteri, non neglectâ propriâ autoritate, ſed vindicatâ contra Regios Officiales Eccleſiaſticâ, diſſidiis, ac ſcandalis occurrerent. *Dicitur de Rege Philippo Avo noſtro* (verba ſunt S. Ludovici in documentis, quæ ante mortem filio ſuo Primogenito ſcripſit, & quaſi pro teſtamento reliquit, referente Guilhelmo de Nangiaco Monacho S. Dionyſii in Francia) *quod quidam de Conſiliariis ſuis dixit ei, quòd multa damna inferebant ei Eccleſiaſticæ perſonæ, jura ipſius uſurpando; & mirabantur multi, quod ità tolerabat. Cui Rex reſpondit: Benè credo quod dicitis; ſed quando cogito Beneficia, quæ mihi Dominus contulit, meliùs volo pati, quàm inter me & Eccleſiam ſcandalum ſuſcitare. Ama igitur, ò fili, perſonas Eccleſiaſticas, & ſerva pacem earum quantum poteris.*

6. Quod ſpectat ad perſonas, peccatur à Judicibus ſæcularibus in tritam illam Juriſconſultorum regulam; *Actor ſequitur forum Rei*, cùm in actionibus, quas perſonales vocant, ideſt, quæ in perſonam diriguntur, non in rem aliquam temporalem, Viros Deo conſecratos, quantacumque dignitate præfulgeant, ad ſua Tribunalia trahunt. Itaque qui ſe ſacrorum Canonum Cuſtodes eſſe gloriantur, Canones, Clericos, & Regulares à foro ſæculari arcentes, ita non ſervant, ut nullius alterius conditionis hominum major ibi copia videatur; quod in Clerum & in Religioſos Ordines relaxationem, & ſæcularium morum colluviem inducit, & maximum ſacris Dei Miniſtris, & famulis contemptum conciliat.

7. Qua in re tantùm abeſt, ut dignitatis Epiſcopalis Chriſtianis omnibus tantoperè reverendæ, atque ab antiquis Gallis tanto in honore habitæ, rationem habeant; ut in hoc ſuam eminere dignitatem arbitrentur, ſi Epiſcopos pro rebus etiam Divinis, & Eccleſiaſticis, ad ſe venire compellant. Undè in aliquibus Senatibus pertinaciter retinetur, quantumvis refragantibus Edictis Regiis, uſus vocandorum in judicium Epiſcoporum ipſorum, non admiſſis Procuratoribus Fiſcalibus, quos illic Promotores vocant, etiamſi de ordinationibus vel ſententiis mota ſit controverſia, quam Præſules, ut Judices tantùm, cùm ſua ipſorum nihil intereſſet, pro ſui officii munere tulerunt.

CAPUT IV.

De vi appellationum ab abuſu, quantùm ad conſcientiam.

1. Certiſſimum eſt non habere Judices ſæculares claves Eccleſiæ, ut in foro, vel interno, vel externo ligare poſſint, aut ſolvere; ideſt, à peccatis, & cenſuris abſolvere, vel illis innodare, juriſdictionem, aut miſſionem ſpiritualem conferre, vel auferre, Id de fide eſt, nec inter Catholicos probatione indiget. Undè neceſſariò conſequitur nulla Principum Edicta, nulla Curiarum ſæcularium placita poſſe quemquam ab excommunicatione, aut aliâ cenſurâ, vel irregularitate, vel peccato liberare; nulli Parocho, vel alteri Sacerdoti, aut Clerico validam, ad prædicandum miſſionem, ad Pœnitentiam, vel alia Sacramenta adminiſtranda, juriſdictionem conferre. Poſſunt quidem Senatores declarare, non eſſe aliquem excommunicatum, irregularem, vel alicujus criminis reum; ſed hujuſmodi declarationibus, cùm à non habentibus poteſtatem prodeant, ab excommunicatione, irregularitate, vel peccato neminem poſſunt eximere. Quid igitur, ſi fallantur Judices? Num eorum ſententia excommunicatum participationi ſuffragiorum, aliorumque bonorum Eccleſiæ communicationi reſtituet? Num irregularem ad ſacra miniſteria idoneum præſtabit? Num abſolutionibus ab invaſore curæ animarum dandis vim tribuet? Num ab incurrenda Dei offenſa tuebitur? Num etiam titulum coloratum præſtabit.

2. Sed cùm multæ ſint tum antiquis, tum recentibus Canonibus, & Decretis, latæ cenſuræ adverſùs eos, qui Eccleſiaſticam juriſdictionem violant; num eas effugient, aut Judices cauſas ſpirituales, & ſacras ad ſua Tribunalia evocantes, aut partes illuc eas perferentes? Num bona fides utroſque à peccato, & cenſuris excuſabit? Equidem bona illa fides in ignorantia fundari non poteſt. Ut enim à Judicibus incipiamus, aut ipſi Canones ignorant; ac ſic temeritatis rei ſunt, cùm rebus Eccleſiaſticis, quæ Canonibus regendæ ſunt, ſe im-

Digitized by Google

immiſcent. Si Canones norunt; ſciunt quàm arctè ab iis Eccleſiaſticæ juriſdictionis uſurpatio prohibeatur, quibuſque pœnis ſpiritualibus plectatur. Sed cùm appellationibus ab abuſu propoſitus dicatur is ſcopus, ut antiqui Canones ſerventur; æquius eſt, ut Judicibus, qui ſe defenſores dicunt Canonum, perſpectos illos eſſe ſentiamus. Ergò ignorantia, & , quæ illam ſupponere videtur, bona fides illis minimè ſuffragatur, ſi aliud tentent, quàm ut juriſdictionem laicam, ideſt, civilem, ſeu circa res temporales, & profanas tueantur; niſi denique quatenùs ſibi ex jure, vel ex privilegio certo competit. Complerent integrum volumen Conſtitutiones Eccleſiæ adversùs violantes ſuam juriſdictionem, quas neſcio quomodò contemnere audeant, qui Eccleſiam Matrem habere ſe profitentur, aut quomodò qui audent, cenſuras in eis contentas evadant.

3. Metuunt illas Judices, qui deprimendorum Epiſcoporum, aliorumque Judicum Eccleſiaſticorum, & extollendæ propriæ autoritatis ambitione, vel lucri, aut alterius commodi cupiditate non tenentur, nec Eccleſiæ tanquam ſibi ſubditæ dominari, ſed ut Matri obedire ſtudent. Juſtum eſſe illum timorem docuerunt etiam Scriptores laici, antequam illi, quibus Eccleſiaſtica negotia plus afferunt utilitatis, quàm profana, Eccleſiaſticam juriſdictionem ad forum ſæculare omninò evocare ſtatuiſſent. Aufrerius in Senatu Toloſano Præſes, in additione ad repetitionem Clementinæ primæ de offic. ordin. Reg. 2. num. 30. fatetur, ut ſuprà vidimus, ſe ſæpè dubitaſſe, ubi fundari poſſent in jure appellationes ab abuſu, & ad ſua uſque tempora, ideſt, circa annum 1514. Judices à jure ſuper meritis cauſarum per appellationem tanquam ab abuſu ad ſe delatarum dicendo, ſemper abſtinuiſſe, niſi unicâ tantùm vice. Perfracta ſunt Religioſi illius timoris repagula, & neſciò quo poterit aggere præcipitis torrentis impetus cohiberi, quandoquidem nec primis æquitatis principiis, nec cenſuris Eccleſiaſticis ſiſtitur.

4. Evenit maxima ex parte, quod prædixerat Coſmas Guymier in Senatu Pariſienſi Conſiliarius, & Inquiſitionum Præſes in præf. prag. Sanct. §. *Cùm itaque* in verb. *libertatis*. Ubi poſtquam ſtatuta, & conſuetudines contra Eccleſiaſticam libertatem

tatem eſſe nullas, utriuſque juris autoritate comprobavit; poſtquam hujuſmodi ſtatuta ſervantes, aut ſervari facientes, itemque turbantes, ſeu impedientes juriſdictionem Eccleſiaſticam per ſe, vel per alios, directè, vel per obliquum, & ad illud, auxilium, conſilium, vel favorem dantes, in excommunicationem incidere oſtendit; notavitque poſt Joannem Andr. & Panorm. infinitos Judices, ſeu Rectores hujuſmodi cenſurâ eſſe Ligatos, ob diminutam, & ſubtractam juriſdictionem Eccleſiaſticam, ſubjungit; CVM AVTEM REX FRANCIÆ SIT PVGIL ECCLESIÆ, ET INTER OMNES CHRISTIANOS CHRISTIANISSIMVS, DEBET CVSTODIRE IVRISDICTIONES, ET LIBERTATES ECCLESIASTICAS: SED OFFICIARII EIVS IN MVLTIS HODIE TVRBANT ECCLESIAM IN PRÆDICTIS: ITA QVOD, NISI DEVS PROVIDEAT, TANDEM IVRISDICTIO, ET LIBERTATES ECCLESIÆ EVANESCENT, SICVT TEMPORE PHILIPPI REGIS DE VALESIO, PETRVS DE CVNERIIS PVTAVIT AVFERRE IVRISDICTIONEM TEMPORALEM ECCLESIÆ.

5. Qui egregias huic Guymierii Gloſſæ notas addidit Philippus Probus, ſuum contra illata Eccleſiaſticæ juriſdictioni damna zelum ſignificat; his Guymierii verbis; *Officiarii ejus in multis hodiè turbant Eccleſiam in prædictis*, addens; *A quibus adhuc non deſiſtunt, adeò quod Judices Eccleſiaſtici nihil aut parum habent in juriſdictionis exercitio: quia illud fruſtatim per Judices laicos fuit laceratum, & uſurpatum, ut patet experientiâ rerum Magiſtrâ.* Vide ibi ſequentia.

6. Si Gallicani Judices Theologos, & juris Canonici interpretes ſuſpectos habent, eorumque ſententiam ſuper hac quæſtione contemnunt, quaſi in propria cauſa loquantur, aut propriis commodis ſtudeant; audiant Senatuum ſuorum Præſides; audiant Juriſconſultos æqui juſtique retinentes, & ſinceros: magiſque hac in parte ſe, quàm Eccleſiaſticos viros ſuſpectos exiſtiment, cùm iſti de tuenda, illi de amplianda juriſdictione certent.

7. Petrus Rebuffus ſupremarum Curiarum privilegia recenſens ſuper proœmio Concordatorum, ver. *ſummas*, octavum iſtud aſſignat; *Octavo cognoſcit de abuſu Judicum Eccleſiaſticorum, & alius Judex non poteſt cognoſcere, ut in Concord. in Rub. de protec. Concord...... Et hoc quatenus ei à jure conceditur, vel ex privilegio, ut plenius*

Digitized by Google

nius dixi in ordinationibus Regiis, non alias, ut eſt textus in ca. ſi quis à proprio. & ca. ſi quis Epiſcopus 21. *quaſt.* 5. ALIOQVI, ET IS ABVSVS MVLTOS DEDVCET AD INFEROS. Non exciderunt hæc verba Rebuffo incogitanti, aut materiam Eccleſiaſticam tantùm præ manibus habenti, quandoquidem eam ex profeſſo tractans ſuper ipſammet Rubricam Conſtitutionum Regiarum, quæ eſt de appellationibus ab abuſu, idque Pariſiis in ſcholis publicis, ne quis putet opinionem eſſe privati hominis, quam proferre non auſit niſi in ſcriptis ſine examine vulgatis, diſertè docuit, ut ipſemet hic confirmat, Judices ſæculares eam autoritatem non niſi ex jure, vel privilegio ſibi poſſe vendicare.

8. Quæ de Judicibus dicta ſunt, in partibus etiam locum habent cum proportione. Ejuſmodi enim plerumque ſunt, ut ſciant, aut ſaltem teneantur, & facilè poſſint ſcire, quæ à ſacris Canonibus ſtatuta ſunt adverſus eos, qui Eccleſiaſticam juriſdictionem uſurpant, aut ad eam uſurpandam juvant. Minor tamen eſt iſtorum culpa, cum non propriâ ſponte Tribunalia ſæcularia pro rebus ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis appellant; ſed ad ea inviti pertrahuntur, cauſæ alioquin juſtæ, ac graviſſimi momenti jacturam perpeſſuri: ſed quod omninò nulla culpa ſit, definire quis audeat? Licet id aliqui præſumant ex benignitate Eccleſiæ, quæ ſicut contumaces graviter plectere ſolet, ita & illis indulgere, qui ſua præcepta non niſi magnâ neceſſitate compulſi prætermittunt: res tamen admodùm incerta mihi videtur.

CAPUT V.

Diſcutiuntur rationes, quibus appellationes ab abuſu legitimas eſſe Autores Gallicani probare nituntur.

1. CAuſas Eccleſiaſticas à ſæcularibus Judicibus definiendas non eſſe adeò perſpicuum eſt, ut id fateantur ultrò, qui appellationes ab abuſu legitimas eſſe affirmant; ſed cum uſum variis modis excuſare conantur. Primò, quod Rex ſit Canonum cuſtos. Secundò, quod ſubditos ſuos à vi, ſervitu-

vitute, ac oppreſſione tueri poſſit, & teneatur. Tertiò, quod ſcandala, quæ ab injuſtis ſententiis, aut Decretis oriuntur, à Principe compeſcenda ſint. Quartò, quod Canones ſæpè legibus confirmati fuerint, adeoque Principes propriarum legum, perinde atque Canonum infractionem ulciſcantur. Quintò, quod jus naturale injuriam à ſe, atque ab aliis arcere permittat. Sextò, quod Eccleſia partim expreſſè, partim tacitè illi uſui conſentiat. Exceptâ iſtâ ultimâ ratione, reliquæ omnes unicâ reſponſione videntur elidi.

2. Si enim Principes, ac Judices ſæculares nullo caſu putant Eccleſiam cauſas ad ſæcularem juriſdictionem pertinentes ad Eccleſiaſtica Tribunalia evocare poſſe; quâ æquitate illi cauſas Eccleſiaſticas ad forum ſæculare per appellationes ab abuſu pertrahunt? Nonne Eccleſia, ut leges, ac mandata Principum à fidelibus obſerventur, cenſuras adhibet? Num autem negotiorum ſæcularium cognitio permittitur Judicibus Eccleſiaſticis, dum cenſurarum imploratur auxilium, ad detegendam v. g. rei veritatem? Quomodò igitur prætextu cuſtodiæ Canonum, cauſarum Eccleſiaſticarum judicium ſibi laici tribuunt? Illuſtriſſimus Petrus de Marca lib. 4. cap 12. §. 4. varia profert exempla, ex quibus patet ſolitos olim Principes ad Eccleſiam recurrere, ut ejus ope debitam ſibi fidem, & obſequium à ſuis ſubditis obtinerent. *Exempla*, inquit, *petere licet è Synodo apud Lauriacum habitâ an.* 843. *relata in Synodo Meldenſi, & apud Ivonem, quæ eos, qui contra regiam Dignitatem aliquid machinantur, vel poteſtati regiæ per ſummam contumaciam non obtemperant, Anathemate plectendos decernit. Inde Synodus Sueſſionenſis an.* 866. *rogat Nicolaum I. ut Salomonem Britanniæ Ducem moneat, quò Domino ſuo Carolo Regium obſequium præſtet, annuoſque cenſus perſolvat; alioqui gladio Apoſtolatus veſtri ſe percellendum debito cognoſcat libramine. Ludovicus Ultramarinus Rex Francorum ab Hugone Comite vexatus ſubſidium poſtulat à Synodo Engelenheimenſi, ubi aderat Legatus Romani Pontificis, & Otto Imperator an.* 948. *&c.* Si quis hodiè ob illa exempla contenderet, in foris Eccleſiaſticis ejuſmodi cauſas eſſe tractandas, partibus auditis, & eodem ordine, quo appellationes ab abuſu apud Judices ſæculares, ceu inſanus haberetur. Et tamen inſontes videntur Judices Laici, qui ſpiritualia, & ſacra quæque negotia ad ſe trahunt, ac juridicè definiunt; quia *abuſus* vocem obten-

Digitized by Google

obtendunt ; quaſi poteſtates ſæculares non ſolùm autoritate ſua nunquam abutantur , aut earum abuſus corrigere nefas ſit ; ſed etiam ad Paſtorum Eccleſiaſticorum abuſus emendandos , à Deo ſint præpoſitæ.

3. Præteréà , num Principes ſæculares rariùs quàm Eccleſiaſtici proprios ſubditos opprimunt , aut Eccleſia de ope , filiis ſuis injuſtè vexatis, minùs debet eſſe ſolicita , quàm Reges de Regnicolis ab injuriis vindicandis ? Nonne etiam ab injuſtis Principum mandatis oriri poſſunt ſcandala , vel illis moveri non debent Apoſtolorum ſucceſſores , qui à S. Paulo ità ſe habere didicerunt , ut verè dicere queant ; *Quis ſcandalizatur , & ego non uror ?* Quid quod leges Canonibus confirmantur : & tamen occaſione violatorum etiam Canonum , Eccleſia de poſſeſſionibus terrenis , aliiſque rebus merè temporalibus , liberè judicare non ſinitur ? Cur ſoli Eccleſiæ nefas ſit non ſolùm ſua jura , ſed etiam fidelium bona , & libertatem, dum iis injuſtè ſpoliantur , propugnare ? An jus illud naturale Principibus temporalibus , non autem ſuperioribus Eccleſiaſticis conceſſum eſt.

4. Evenire ſanè poteſt ; imò ut non eveniat fieri vix poteſt , ut Superiores Eccleſiaſtici aliqui aliquando ſua abutantur poteſtate : Sed contingit frequentiùs , ut Principes & Magiſtratus ſæculares ultra modum ſuos ſubditos præmant. Nonne ergo æquius eſſet , ut Paſtoribus Eccleſiæ , præſertim Summo , liceret , & Principum conſcientiæ , & ſubditorum quieti , quæ cum animarum ſalute ſæpe conjuncta eſt , proſpicere ; quàm ut Principes ſuperiorum Eccleſiaſticorum abuſus , qui circa formulas à jure poſitivo inductas , aut fortè circa redituum temporalium , aut beneficiorum diſpenſationem verſantur , poſſent autoritate ſuâ corrigere ? Præſertim cùm prætextu illius correctionis majores abuſus aut foveantur , aut inducantur. Difficillimum , ac ferè impoſſibile eſt, ut præcaveantur , aut emendentur omnia incommoda. Si autem volunt Galli reverendam eſſe tantummodò Divinæ providentiæ diſpenſationem , quæ ſupremam Regibus poteſtatem contulit , cùm illi malè in adminiſtratione rerum temporalium ſe habent ; cur idem de poteſtate Eccleſiaſtica non ſentiunt ? Cur utraque in alteram monitionibus tantùm non agit ?

Eeeee 2

agit? ſi utriuſque diſtincta ſunt officia, & diſcreti limites, ut non debeat alterius altera fines ingredi; ne, dum in alterius Provinciâ ordinem conſtituere ſatagit, & ſuam, & alienam perturbet. Cur Deo non relinquitur, ut in hoc mundo, vel ſaltem in futuro præpoſitorum à ſe conſtitutorum delicta emendet? *Tu quis es, qui judicas alienum ſervum? Domino ſuo ſtat, aut cadit.* Ad Rom. 14. Humanum dico propter infirmitatem.

5. Cùm enim corpus propter animam, non anima propter corpus à Deo creata ſit; cùm temporalia, & corporalia ordinata ſint ad ſpiritualia, & æterna; convenientius eſt, ut illi, quibus ex Divina diſpenſatione concredita eſt ſpiritualis, & æterna ſalus fidelium, curam ſuam ad temporalia protendant, quàm ut qui temporalibus præpoſiti ſunt, ad ſpiritualia manum porrigant; maximè cùm, ut diximus, abuſus circa temporalia, magiſtratuum, ac etiam ſæpe ſubditorum conſcientias illaqueant. Quâ ergo ratione poteſtas ſpiritualis eodem jure in rebus ſacris, quo temporalis in profanis frui permittitur, & plus Principibus in Eccleſia circa ſpiritualia, quàm Eccleſiæ in Principes circa temporalia tribuitur? ſed, ut redeamus ad illa, quæ in favorem appellationum ab abuſu allegantur.

6. Primò, Rex Canonum Cuſtos eſt, at non Conditor; Executor, non Judex, ut notat Facundus Hermianenſis de Imperatore Marciano verba faciens; *Cognovit ille (*Marcianus*) quibus in cauſis uteretur Principis poteſtate, & in quibus exhiberet obedientiam Chriſtiani. Et ideò ne impius, atque ſacrilegus videretur poſt tot Sacerdotum ſententiam opinioni ſuæ nihil reliquit..... Multò magis impunè ſibi cedere non poſſe cognovit, vel quæ jam de fide Chriſtianâ ritè fuerant conſtituta diſcutere, quod nullatenus licet, vel* NOVOS CONSTITVERE CANONES, *quod non niſi multis, & in unum congregatis primi ordinis Sacerdotibus licet. Ob hoc itaque vir temperans, & ſuo contentus officio, Eccleſiarum* CANONVM EXECVTOR ESSE VOLVIT, NON CONDITOR, NON EXACTOR. Facund. Hermian. defenſ. lib. 12. cap. 3. Judicare ſuperioris eſt: Principes igitur Canonibus obſequi tenentur; de illis judicare non poſſunt; illorum interpretes non ſunt: ſed ejus eſt legem interpretari, cujus eſt & condere.

7. Se-

7. Secundò, tueantur Reges ſuos ſubditos, quando vim, & injuriam patiuntur; ſed debito modo. Non autem v. g. cùm illi, quibus id muneris incumbit ex ordinatione Divina, remedium opportunum afferre non recuſant: cùm non eſt manifeſta injuria, &c. Sed Principes parem ſaltem fateantur facultatem Pontificibus competere, cùm fideles evidenti fuerint iniquitate à Laicis oppreſſi, non ſine certo ipſorum æternæ damnationis periculo.

8. Tertiò, quantùm damnandi ſunt, qui ſcandala concitant, de quibus pronunciant Divina Oracula, ſatius eſſe, ut alligatâ collo molâ demergerentur in profundum maris Matt. 18. tantùm laudandi ſunt, qui ſcandala conpeſcunt, atque ad id traditâ ſibi Divinitùs poteſtate utuntur. Verùm amoto, ſi quid inſtabat ſcandali, cædis videlicet, ſeditionis, & hujuſmodi, periculo, cauſæ judicium Judici competenti relinquatur. Certè qui rixantes videt, poteſt, & debet propter imminens, & inevitabile periculum à mutua injuria, quantùm valet, impedire, non tamen illius rei, cujus causâ rixabantur, judicium ſibi vendicare, aut injuriam inferentem plectere, niſi ſit legitimus ejus ſuperior.

9. Quartò, ſi res ſit ejuſmodi ut partim Canonibus, partim legibus regi debeat, unaquæque poteſtas jure ſuo liberè utatur. At, ſi leges in adjutorium tantùm Canonum invocatæ ſint, nonne jus violatur, ſi, quæ Adjutrices venerunt, dominari velint?

10. Quintò, ex jure naturali licet manifeſtam injuriam, & à ſe, & ab aliis amovere, recurrendo ſcilicet ad Judices, & Superiores à Deo conſtitutos, non autem autoritate privatâ vel extraneâ, præſertim dum non deſunt media ordinaria, & regularia; ut vix, aut nunquam in Eccleſiaſtico regimine deſunt.

11. Sextò, teſtantur orationes Cleri Gallicani tom. 5. ejus actorum, aliaque innumera monimenta, Antiſtites Gallicanos appellationibus ab abuſu pro viribus ſemper reſtitiſſe; & dum penitùs eas abolere poſſe deſperarunt, uſum moderari conatos eſſe: nec eas minùs, imò multò magis improbat Eccleſia Romana, ut ironicè loqui videantur, qui expreſſum, vel etiam tacitum ejus conſenſum adducunt in illarum de-

defenſionem. Et hæ quidem præcipuæ rationes ſunt, quibus à Gallicanis Scriptoribus excuſantur appellationes ab abuſu. Sed, ne quod nos alicujus momenti argumentum effugerit, expendenda ſunt paulò accuratius, quæ a præcipuis illarum defenſoribus dicta ſunt, ſcilicet à D. Petro de Marca, & à Carolo Fevreto.

CAPUT VI.

Expenditur doctrina D. Petri de Marca de appellationibus ab abuſu in 19. *cap. libri* 4. *de Concordiâ Sacerdotii & Imperii contenta.*

1. IN tribus ultimis libri 4. capitibus ex profeſſo, alibi tantùm ex occaſione, de appellationibus ab abuſu diſputat D. Petrus de Marca; idcirco paulò diligentiùs iſtorum doctrina examinanda eſt. Cap. 19. §. 2. ſcribit, ex Concordatis inter Leonem X. Pontificem, & Franciſcum I. Regem Francorum initis, Senatus officium adverſus eorum violationem implorari ſolitum per appellationes ab abuſu; eò quòd Pontifex Canonum, atque Decretorum in illis Concordatis renovatorum tuitionem, conſenſu quoque ſuo, & Apoſtolicæ Sedis autoritate adhibitâ, Regibus Francorum permiſiſſet: Franciſcus autem Rex eam curam Parlamentorum Curiis demandaſſet. Sed, ne hujuſmodi appellationibus novitas, quâ nihil eſt libertatum Eccleſiæ Gallicanæ Dignitati infeſtius, objiceretur, §. 3. *Abuſus* dictionem in foro anteà incognitam non fuiſſe contendit. Vocem quidem illam Concordatis antiquiorem eſſe quis dubitat? Res enim per illam propriè ſignificata vetuſtiſſima eſt: ſed prout vox illa deſignandis appellationibus, de quibus agimus, eſt accommodata, non admodùm vetuſta eſt, ſicut nec ipſum ejus ſignificatum. Uſurpata eſt etiam à Laicis contra Eccleſiaſticos ad denotandum indebitum poteſtatis uſum, ſed non ſemper verè ac juſtè.

2. Durandus enim Mimatenſis, v. g. cujus autoritas primo loco adducitur, ſcilicet, ex tractatu de modo Concilia gene-

generalia celebrandi rubric. 70. monuit ſæculares Judices ſolitos ſuo tempore, Judices Eccleſiaſticos de turbata juriſdictione conquerentes repellere hac exceptione; *quod eorum actus eſſent abuſus.* Sed juſtam, ac veram non fuiſſe illam excuſationem comprobavit examen aliquot poſt annis factum coram Philippo Rege Francorum, hinc Bertrando Epiſcopo Auguſtodunenſi Eccleſiaſticam, illinc Petro de Cuneriis Procuratore Regio Laicam juriſdictionem defendentibus, ut in actis legitur typis pluries excuſis, & à Patribus Philippo Labbe, & Joanne Coſſart to. 11. Concil. part. 2. inſertis, & in Bibliotheca Patrum tom. 13. edit. Col.

3. Antiquiorem ut ſupra notavimus poſtremo ſæculo appellationem ab abuſu non affert Marca: & quam tunc temporis interjectam dicit §. 4. præterquam quod ignoratur, an, qui interpoſuerat, proſecutus ſit, recenter editi partus ſpeciem præfefert. Adhuc enim vacillat. Appellatur *à Procuratore Capituli Pariſienſis* contra decimam ab Alexandro VI. inductam ad Papam me iùs conſultum, Synodum univerſalem, Regem Chriſtianiſſimum, ſupremam Parlamenti Curiam, ac *ad illum, vel illos, ad quem, vel quos de jure, vel conſuetudine in hac parte provocare, & appellare licet.* Hæc appellationis forma indicare videtur non poſſe ad Regem, vel ad Senatum deferri appellationem, niſi ad ſummum poſt judicium Papæ meliùs conſulti, & poſt ſententiam Synodi univerſalis, & propter illorum defectum, aut manifeſtiſſimam injuſtitiam. Non enim poteſt in omnibus illis Tribunalibus ſimul tractari negotium. Nec tot Judices appellari videntur, niſi quia dubitatur quiſnam ſit adeundus: vel potiùs an Rex, & Parlamenti Curia ſint ex illis, *ad quos de jure, vel conſuetudine in hac parte provocare & appellare liceat.* Et fortaſſe comminatio erat potiùs quàm vera appellatio, ut Papa metuens, ne Eccleſiaſticum negotium ad Tribunal ſæculare deferretur, atque ita juriſdictio Eccleſiæ detrimentum pateretur, onus Clero impoſitum minueret.

4. Paragraphi quinti notatu digna ſunt hæc verba; *Simplicem, & meram appellationem à Curia Eccleſiaſtica, ad Curiam Regiam in Gallia nunquam admiſſam fuiſſe fatentur Petrus de Cuneriis* (inſignis juriſdictionis Eccleſiaſticæ æmulus) *art.* 14. *Maſuerius tit. de appel.* §. 22 &

22. *& Joannes Galli quæſt*. 161. Illi enim Autores generatim negant à Judice Eccleſiaſtico ad ſæcularem appellationem admitti, quantumvis eos Marca de appellatione tantùm ſimplici, non de illa, quæ tanquam ab abuſu nuncupatur, intelligendos velit. *Nullus*, inquit Petrus de Cuneriis art. 14. *à Curia Prælatorum appellat ad Curiam Regiam.* Ac revera in lib. inſcripto; *Stylus Curiæ Parlamenti Pariſienſis*, licet prolixus ſit titulus de appellationibus, nulla reperitur neque ſimplex, neque tanquam ab abuſu à Judicibus Eccleſiaſticis ad ſæculares. Maſuerius non ſolùm teſtatur de facto, ſed etiam de jure. *A Judice Eccleſiaſtico*, inquit tit. de appel. §. 22. *non eſt appellandum ad Judicem ſæcularem.* Joannes Galli Advocatus Regius, qui Placita Senatus Pariſienſis uſque ad an. 1414. per quæſtiones digeſſit, idem variis Senatus-conſultis probat. *Fuit*, inquit quæſt. 161. *ante longum tempus dictum per Arreſtum, Dominum Joannem Lappoſtole non eſſe, ut appellantem recipiendum, ab Officiali Curiæ Eccleſiaſticæ Lingonenſis ad Parlamentum; quia Curia Eccleſiaſtica non reſortitur ad temporalem. Item fuit pariter dictum contra Dominum Guillelmum Creveil, qui ab Officiali Curiæ Eccleſiaſticæ Capituli Lingonenſis appellaverat ad Parlamentum.*

5. Cùm videret autem Marca illarum appellationum injuſtitiam, variis eas limitationibus temperare conatus eſt. Nam v. g. §. 4 circa verba Procuratoris Capituli Pariſienſis ſuprà relata iſtud animadvertit. *Quæ verba*, inquit, *obſervanda ſunt, ut indè pateat in hoc caſu appellationem ad Regem ſubſidiariam eſſe appellationi ad Concilium; in hac enim de iniquitate, in altera de abuſu tantùm diſceptari poteſt: & unius ſubſidio juvabantur appellantes, dum alterius præſidium expectabatur.* Ergò non niſi proviſionaliter res determinandæ eſſent per appellationes ab abuſu, nec de ipſa ſententiæ Eccleſiaſticæ iniquitate judicandum, ſed ſiſtendus abuſus interim, dum Concilium jus diceret. Alias infrà limitationes adhibebit, quæ tamen, ut videbimus, nec obſervantur, nec obſervatæ poſſent omninò uſum illum excuſare.

6. In eodem paragrapho 5. appellationum ab abuſu frequentiam induxiſſe ait Theologorum Pariſienſium, præcipuèque Gerſonii, ſententiam. Quanta eſſet tempore Gerſonii in Eccleſia confuſio; quantus clavium à Pontificibus, ſeu Pſeudo-pontificibus abuſus, nemo ignorat. Undè nihil mirum eſt, ſi & Gerſonius, & alii quidam Theologi Pariſienſes intolerabi-

rabiles illorum exceſſus, præſertim cùm contraria præciperent, & unuſquiſque ſibi obtemperari ſub frequentibus cenſuris præciperet, repelli poſſe docuerint: licet autem Gerſonius parvulum iſtum tractatum de materia excommunicationum, & irregularitatum, quem citat Marca, fortaſſe poſt finitum ſchiſma ſcripſerit, cùm in eo Concilii Conſtantienſis mentionem faciat, plurima tamen profert, quæ animum adhuc exaſperatum, atque indignatione in abuſus, quorum teſtis exſtiterat, commotum indicant. Cujuſmodi fuerint abuſus ſignificat his verbis conſid. 9. & aliis; *Contemptus clavium non incurretur in multis caſibus, quibus Papa mandato non obediretur.* DVM SCILICET ABVTITVR ENORMISSIME', ET SCANDALOSISSIME' POTESTATE SVA IN DESTRVCTIONEM, NON IN ÆDIFICATIONEM.

7. Quàm autem longè abſit Gerſonii ſententia ab effuſa illa appellationum ab abuſu frequentia, quæ Galliam hodie inundant, patebit attentè legenti verba prædicta, & illa ipſa, quæ refert Marca ex conſid. 10. *Contemptus clavium non ſemper invenitur* (invenitur certè quàm ſæpiſsimè) *apud illos, qui nedum non obediunt ſententiis excommunicationum promulgatis per Pontificem* (qualis erat Benedictus XIII. qui Reges, & Regnum Franciæ cenſuris ſuppoſuit, eò quod ſibi, concordiam recuſanti, obedientiam ſubſtraxiſſent) *vel ſuos, qui per poteſtatem ſæcularem adversùs tales prætenſas ſententias tueri ſe procurant. Lex enim naturalis dictat, ut poſſit vis vi repelli.* Sed hoc aliud omninò eſt ab appellatione, quæ cauſæ cognitionem requirit, quantumvis prætendant Judices, ſe de abuſu, non de iniquitate cognoſcere. Gerſonius enim ſupponit, evidentiſſimam eſſe cenſurarum injuſtitiam, ut non inquirendum ſit, an Pontifex abutatur ſuâ poteſtate; ſed quomodò quis poſſit ejus injuriam evadere. Subjungit enim; *Conſtat autem, quod tales excommunicationes, non debent dici jus, ſed vis & violentia, contra quam fas habet liber homo, vel animus ſe tueri.* Adde quod, ſi Gerſonii dictis ſtandum eſt, poſſunt Laici adversùs injurias ſibi à Rege factas Pontificem adire, quod Regii Miniſtri ceu crimen læſæ Majeſtatis æſtimant. Etenim in iſto etiam caſu locum habet ratio Gerſonii; *Lex naturalis dictat, ut poſſit vis vi repelli*: ac præterea docet idem Doctor loco alibi exſcripto, licere non ſolùm Communitati, ſed etiam

privatis adverſus Principis, alioquin legitimè dominium obtinentis, tyrannicum regimen ſeſe defendere : quis autem juſtior, & modeſtior modus ſe defendendi, quàm ut appelletur Pater communis omnium Chriſtianorum, & Paſtor, cui tenentur etiam ipſi Reges parere, ſi inter Chriſti oves cenſeri volunt ?

8. Quæ ſit appellationum ab abuſu juſtitia, ſatis intelligitur ex eo quod, cùm earum uſus inductus eſt, nec ipſi Judices Regii, ad quos deferebantur, quo jure niterentur, perſpicere poterant : & cùm rationes inquirere ſtuduerunt, ejuſmodi protulerunt, quas nec alii probarunt appellationum illarum Patroni. Quas Stephanus Aufrerius, cujus ſuprà meminimus, adducit, adeò debiles ſenſit Petrus de Marca, ut de illis ità loquatur §. 6. *Sanè fatendum eſt pleraque ab Auſerio laudata teſtimonia longiùs eſſe petita ; quamvis aliqua huic diſceptationi inſervire poſsint.* Non deſignat Marca, quænam ſint illa *teſtimonia*, quæ *inſervire poſsint.* Sed quantum ſit illorum pondus abundè cognoſces ex eo, quod immediatè ſubdit ; *Præcipuum autem illud, in quo cauſæ fundamentum ponebant........ non adeò urget ac primâ fronte videtur, &c.* Cur timeantur alia, cùm præcipua, ipſi etiam Adverſarii parvi faciant ? Concludit Marca ; *Quare non mirandum eſt, ſi Rebuffus, qui ſola hæc teſtimonia expenderat, iniquiùs ſe gerat erga iſtas appellationes, quas nimis anguſtis finibus coërcet, ſcilicet iis caſibus, in quibus Rex juriſdictionem habet delegatam à Papa, vel à Canone, ut in tuenda fide, vel Eccleſia, ſi oppugnetur, & in caſibus à jure expreſsis.* Hìc ad marginem monemur conſulere ſecundam præfationem Marcæ §. 13. Ibi autem Marca Rebuffum interpretatur, quaſi delegationem expreſſam, & non tacitam dumtaxat, exigeret. Itaque, ſi deſit etiam tacita, locum habebit Rebuffi ſententia.

9. At tacitam Summi Pontificis, aut Canonis delegationem, ſeu Eccleſiæ conſenſum non deeſſe probat §. 7. tum ex eo quod Concordatorum tuitio, quæ majoris eſt momenti, Regibus commiſſa ſit ; tum quod non ſint inviti Epiſcopi, nec de re, ſed de exceſſu conquerantur ; tum denique quod tamdiu ſiluerit Curia Romana. *Ex præſumpta mente Summi Pontificis ſemper Gallicana Eccleſia perſuaſum fuit, in cæteris etiam articulis* (ſcilicet ultra contentos in Concordatis) *eam tuitionem extraordinariam,*

riam,

riam, quæ in Gallia ante Concordatorum publicationem vigebat, à Summis Pontificibus tacitè fuiſſe conceſſam; cùm in rebus majoris perſæpè momenti, quæ Concordatis continentur, præſidium Regium ad Decreta cuſtodienda impendi gratiſſimum habuerint. Quæ Summorum Pontificum conſenſio indè etiam probari poteſt, quod ab aliquot ſæculis cùm appellationum iſtarum uſus frequentetur in Gallia (non invitis Epiſcopis, qui modum quendam illis præſcribi, non autem rem ipſam aboleri aliquoties poſtularunt) à Romana Curia nihil profectum ſit, quo ingratam ſibi eſſe fori trituram illam ſignificaret.

10. Verùm ex Concordatis argumentum validiſſimum deſumitur contra prætenſum ſanctæ Sedis tacitum conſenſum circa appellationes ab abuſu. Ibi enim Summus Pontifex expreſsè declarat ſe alios uſus præter contentos in Concordatis, ſi qui ſint ſanctæ Sedis, & Eccleſiæ juribus contrarii (quales eſſe oſtendimus illas appellationes) non intendere approbare. *Et cum omnium* (verba ſunt Leonis X. in Concord. tit. 33. qui eſt *de perpetua ſtabilitate Concordatorum*) *quæ in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis agantur, notitiam non habeamus, conſuetudines, ſtatuta, ſeu uſus libertati Eccleſiaſticæ, & autoritati Sedis Apoſtolicæ quomodolibet præjudicantia, ſi quæ in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis, aliàs quàm in præmiſſis, exiſtant, non intendimus nobis, & eidem Sedi in aliquo præjudicare, ſeu illa tacitè vel expreſsè quomodolibet approbare.* Vide an meritò *ex præſumpta mente ſummi Pontificis ſemper Gallis perſuaſum fuerit, in cæteris etiam articulis* (ultra contentos in Concordatis) *eam tuitionem extraordinariam à ſummis Pontificibus tacitè fuiſſe conceſſam.* Nonne potiùs expreſſa declaratio eliminat omnem taciti conſenſus præſumptionem. Teſtatur prætereà Conſtitutio ſingulis annis in die Cœnæ Domini publicari ſolita, & aliæ innumeræ, quantùm aliena ſit ſancta Sedes à conſentiendo uſibus Eccleſiaſticæ juriſdictioni tam infeſtis.

11. Teſtantur acta Cleri Gallicani, & nominatim Tractatus *de Eccleſiaſtica juriſdictione* alibi laudatus, & tomo 1. actorum Cleri Gallicani inſertus, an Epiſcopi juriſdictionem ſuam per hujuſmodi appellationes extingui gratum habeant; an verò ex deſperatione tantùm abolendi uſus ſibi tam pernicioſi, modum ei adhiberi poſtularint. Ex his autem inferent Prælati Eccleſiaſtici, quantùm interſit jurium Eccleſiæ violationi, & quàm primùm, & quàm fortiter obſiſtere, cùm in rebus capitaliſſimis, quæque nullâ ſolidâ ratione nituntur, re-

Fffff 2 ſiſten-

ſiſtentia non ſatis generoſa (nedum ſilentium) accipiatur pro conſenſu; ut jam non de revocando, ſed de minuendo malo deliberandum ſit, ac pro magno favore habeatur, ſi perniciosiores circumſtantiæ reſecentur. Inferent ſimiliter, quàm periculoſum ſit ab iis opem emendicare, qui alienam dominationem excludunt, ſed ità ut ipſi duriùs dominentur. Sapientiſſimè ſtatuerunt Summi Pontifices, ut Laicorum leges circa res Eccleſiaſticas ſine aſſenſu Eccleſiæ nullâ vi pollerent, etiamſi viderentur utiles. *A quibus* (Laicis) inquit Innocentius III. cap. *Eccleſia* de Conſtitut. *ſi quid motu proprio ſtatutum fuerit, quod Eccleſiarum etiam reſpiciat commodum, & favorem, nullius firmitatis exiſtit, niſi ab Eccleſia fuerit approbatum.* Minus enim eſt illud commodum, quàm damnum uſurpatæ à Laicis in Eccleſia juriſdictionis; præſertim quia ubi ſemel Eccleſiaſticarum rerum arbitrium prætextu procurandæ utilitatis Eccleſiaſticæ ad ſe traxerint, ſi decernant injuſta, reſpui vix poterunt ob diſſimulatam judicandi poſſeſſionem. *Nam* ut ait Nicolaus I. epiſt. 47. quæ eſt ad Hincmarum Archiepiſcopum Remenſem, & refertur in Concilio. Sueſſion. 3. *Mala conſuetudo, quæ non minus, quàm pernicioſa corruptela vitanda eſt, niſi citiùs radicitùs evellatur, in privilegiorum jus ab improbis aſſumitur, & incipiunt prævaricationes, & variæ præſumptiones celerrimè non compreſſæ pro legibus venerari, & privilegiorum more perpetuò celebrari.*

CAPUT VII.

Diſcuſſio capitis 2. libri 4. D. Petri de Marca, ubi adhuc de appellationibus ab abuſu.

1. PEriculoſam rem tentat Marca hoc cap. 2. §. 1. dum quorum Canonum violatio appellationibus ab abuſu locum præbeat, determinare aggreditur. Quoſcumque limites præfigat, ulteriùs excurretur. Satiùs erat, quandoquidem juriſdictionis Regiæ partes ſuſceperat, indiſcuſſam illam quæſtionem prætermittere, ne, cùm novæ uſurpationes ad capita ab eo aſſignanda revocari non poſſent, earum injuſtitia faciliùs deprehenderetur. Nam v. g. verum eſt, ut ipſe dicit, *Edicto Lato*

anno

anno 1619. *de cauſis merè ſpiritualibus, & de Sacramentorum adminiſtratione cognitionem prohibitam eſſe Curiis ſupremis, etiam harum appellationum prætextu.* Sed praxim Edicto contrariam eſſe docent non ſolùm Jacobus Duhamel Autore antiquior, ſed etiam Fevretus recentior, quos ſuprà retulimus, & recentia Decreta Curiarum ſæcularium. Quod ait non provocari à conceſſione, ſed ab executione Reſcriptorum Pontificiorum, appellari autem ab ipſiſmet judiciis Epiſcoporum, reverentiæ quidem erga ſanctam Sedem ſpeciem habet, ſed quæ injuriam tegat, non tollat. Cur autem Epiſcopis ſimilis honor non defertur? Siquidem, ut §. 2. dicit Marca, de iniquitate judiciorum Eccleſiaſticorum Judices in appellationibus ab abuſu non judicant. Adde quod recentia Senatuſconſulta reverentiam illam erga ſummum Pontificem, ſaltem ex omni parte non ſervant.

2. Paragrapho 2. monet Judices ſæculares; Primò, ut Canonum Executores ſe non præſtent, ideſt, *de ſolo abuſu admiſſo, non de negotio ipſo Eccleſiaſtico judicium ferant.* Secundò, ut niſi *abuſus ſit apertiſſimus, notorius, & manifeſtus Eccleſiaſticis Judicibus litem relinquant*, rationem affert §. 3. *Neceſſe eſt enim*, inquit, *ut Judices Regii hoc ſibi proponant, judicia Canonica nullo modo ad juriſdictionem Regiam pertinere; ſed communi Epiſcoporum, & Principum conſenſu ab ipſis Chriſtianæ Religionis primordiis Eccleſiaſticæ juriſdictioni addicta. Quare, ſi, neceſſitate cogente, in eas cognitiones Regia juriſdictio aliquando excurrit, ità ſe gerere debet, ut lineas hac in re defixas non egrediatur.* Obſervat deindè non paſſim, ſed duabus potiſſimùm de cauſis judicia Canonica olim à Principibus tentata, vel ſuſpenſa; ſcilicet ad amovendum ſcandalum, & offenſionem publicam; & dum judiciorum ordo per dolum, circumventionem, & machinationem judicio Eccleſiaſtico Epiſcopi, vel Clerici opprimerentur. Sed, ut notat §. 4. & ut generaliter dici poſſet, *Si quis ad hanc neceſſitatem coercere velit Patrocinium Regium, uſus fori quotidiani periclitari videbitur.* Non enim circa ordinem tantùm, ſed & circa negotia, nihil ſibi non licere Judices ſæculares arbitrantur, quibus, niſi validiùs obſiſtatur, brevî tacitus conſenſus obtendetur; eritque malum omnis prorsùs curationis impatiens. A religione, atque juſtitia Chriſtianiſſimi Regis expectandum eſt remedium. Etenim ea eſt Parlamentorum firmitas (lenius eſt verbum ob Auguſti illius cœtûs reve-

Digitized by Google

rentiam) ut à ſolo Rege flecti poſſit; vixque alterius etiam Regis, quàm Ludovici XIV. voluntati ceſſura ſit, quod cùm ex aliis, tum ex inobſervato Edicto anni 1619. ſupracitato conſtat. Invictiſſimi illius Principis autoritati, & æquitati reſervata eſt gloria Conſtitutionis illius, quam promiſerat Marca hoc §. 4. aut potiùs alia optanda, quæ integram ſuam libertatem, & juriſdictionem Eccleſiæ reſtituat.

3. Quemadmodùm de facta Eccleſiaſticæ juriſdictioni à Judicibus ſæcularibus injuriâ, ſi quidem inferiores illi ſint, ad Senatum; ſi Senatus ipſe fecerit, ad Regem recurrendum eſſe vult Marca in hoc 2. cap. §. 5. & cap. ſeq. §. etiam 5. ſi quid perperàm ab Epiſcopis geſtum ſit, cur non appellabitur Metropolitanus? Si à Metropolitano, alius ſuperior, donec ad ſupremum Romani Pontificis Tribunal perventum ſit? Nonne eandem in rebus ſpiritualibus poteſtatem à Deo Paſtores Eccleſiæ obtinuerunt, quàm Magiſtratus & Principes in rebus temporalibus? Nonne, ut ſæpiùs diximus, ſi alterutra poteſtas alteri præferri, vel alteram emendare debeat (& revera debet) ſpiritualis temporali eſt anteponenda? Quanta ergò ſit ſpirituali injuria, cùm temporali poſtponitur, nedum par non habetur utriuſque conditio, ut cuique liberè ſua liceat obire munia?

4. Sicut olim Eccleſia judiciarium ordinem à legibus conſtitutum ſequebatur; ità poſteà ordinem à jure Canonico inductum amplexa eſt Gallia, ut ejus nationis Scriptores notarunt, nominatim Marca §. ſeq. & perhibet ſtylus ipſe, ac praxis: ſenſim tamen plures factæ ſunt mutationes, quibus ipſam Eccleſiam ſubjicere Judices laici conantur; adeò ut hodiè multæ appellationes ab abuſu, vix alio prætextu colorentur, quàm non ſervatæ formæ à Conſtitutionibus Regiis, aut ſtylo præſcriptæ, magiſque fermè cavendum ſit Judicibus Eccleſiaſticis, ne fori ſæcularis praxim, quàm ne Canones ignorent. Ex Canonibus enim non obſervantur quamplurimi; formulas moderni juris prætermittere nefas eſt, & abuſus mulctæ obnoxius.

5. Ab ordine tamen judiciario per leges conſtituto Principem diſpenſare poſſe probat Marca §. 6. autoritate Meliphtongi Epiſcopi in Concilio Chalcedonenſi dicentis, Eutichen

per

Digitized by Google

per ſe ipſum, non per Procuratorem reſpondere debere; *Niſi*, aiebat, *aliter juſſerit Imperator, cui parendum erit.* Verùm etiam hodie Magiſtratibus ſæcularibus in multis parendum eſt: ſed hoc non propter conſcientiam, ſed propter iram: non quia juſta præcipiunt, ſed quia Præceptorum executionem per vim extorquent. Cùm ordo judiciarius ad hoc inſtitutus ſit, ut rei veritatem, & juſtitiam faciliùs aſſequantur Judices, & judicia commodiùs executioni demandentur: ſicut in variis Regnis, imò in variis Provinciis pro circumſtantiarum varietate diverſus eſt, ita, & pro rerum, & cauſarum diſtinctione. Et quemadmodùm quilibet Princeps judiciorum formam, prout ſubditis ſuis convenire arbitratur, Judicibus ſuis præſcribit; ità æquum eſſet, ut Eccleſia liberè poſſet in negotiis ſpiritualibus & Eccleſiaſticis ordinem ſequi, quem probaſſet commodiorem cauſis rectè citoque expediendis.

6. Fruſtrà verò dicto §. 6. probatur Eccleſiam olim leges ſecutam in ordine judiciorum: nam ut verbis Lucii III. utar, quæ referuntur cap. 1. *de novi operis nuntiatione*; *ſicut leges non dedignantur ſacros Canones imitari, ita & ſacrorum ſtatuta Canonum, Principum Conſtitutionibus adjuvantur.* Gloſſa ſuper verbo, *adjuvantur*, addit: *Et ità in cauſa Eccleſiaſtica leges poſſumus allegare, ut etiamſi Canones deficiant, poſſit judicari ſecundùm leges.* Sed aliud eſt Eccleſiam juſtis, & commodis legibus in ſuis judiciis uti, aliud non poſſe à legibus recedere, niſi ex diſpenſatione Principum.

7. Illis fori ſæcularis formulis ſe non adſtringi putabant Judices Eccleſiaſtici in Gallia ante paucos annos. Nam & quique ſuum ſtylum habebant; & initio hujus ſæculi autoritate Comitiorum Cleri Gallicani editus fuerat ſtylus generalis in omnibus Curiis Eccleſiaſticis illius Regni ſervandus. Anno 1560. inſtabat Senatus Pariſienſis, ſicut narratur in inſtrumento relato à Puteano inter probationes libertatum Eccleſiæ Gallicanæ cap. 28. num. 19. ne cauſæ ad Religionem ſpectantes apud Judices Eccleſiaſticos tractarentur, prout Edicto Regio conſtitutum fuerat, eaque inter alias afferebatur ratio; „Quia Judices Eccleſiaſtici legibus Principum temporalium „ſe non teneri arbitrantur, eaſque non obſervant. Expedit quidem ad vitanda incommoda, quæ interdum ex diverſitate oriuntur, ut Eccleſiæ Officiales judiciario ſæcularium ordini

ſeſe

Digitized by Google

ſeſe quantùm poſſunt accommodent. Sed cùm ab eo ſibi recedendum exiſtimant, iniquum eſt, ut tanquam abuſi ſuâ poteſtate, plectantur à poteſtate ſæculari.

CAPUT VIII.

De uſurpatione juriſdictionis, circa caput 21. *lib.* 4. *Domini de Marca.*

1. QUatuor primis hujus capitis paragraphis Marca probat licere Principibus, & Magiſtratibus ſæcularibus juriſdictionem ſuam, cùm ab Eccleſiaſticis impetitur, defendere. Quocircà nihil eſt nobis obſervandum, cùm inutilis ſit illa diſputatio. Nec enim arbitror quemquam ex iis, qui res Gallicanas norunt, poſſe ſuſpicari Eccleſiaſticos Judices illic juriſdictionem ſæcularem invadere, cùm vix propriæ juriſdictionis partem retinere poſſint.

2. Rectè animadvertit Autor §. 5. eodem jure uti debere Prælatos in tuenda ſua juriſdictione, quo laici Magiſtratus in vindicanda ſua; idque Decretalibus (debuit etiam addere Canonibus, quia huic nomini pluſculum honoris illic defertur) conſtitutum fatetur. Sed monet, Regiis ordinationibus eſſe præſcriptum, ut contra inferiores Judices, Senatuum, contra Senatus, Regis imploretur auxilium. Verùm, ut æqualitas ſervaretur, debuit ulteriùs, quod ſuperiori capite diximus, injurias ab Epiſcopis illatas ad Metropolitanos, à Metropolitanis factas ad Primatem, vel denique ad ſummum Pontificem emendandas remittere. Contrarium nihilominùs obtinere debere quatuor rationibus probat. Sed hîc, ut alibi frequentiſſimè, jus cum facto confundit; nec tam ſolicitè quærit, utrum æquum ſit Principes, vel Magiſtratus aliquid facere, quàm utrum aliquando ſive jure, ſive injuriâ, id fecerint, vel faciant modò: ſed fallor fortaſſis. §. enim 6. ſic inchoat; *Quod æquiſſimâ ratione nititur.* Priùs igitur videndum, an re ipsâ rationes illæ (quatuor enim affert) ex æquitate petitæ ſint.

3. Prima ratio eſt, quia cùm Eccleſia in Imperio ſit, ideſt, per

per Provincias ſparſa, ex Civibus conſtet, & ſub Patrocinio Regum degat, Epiſcoporum refert, pacem cum Imperio retinere. Prudentiæ præceptum eſt iſtud, non regula quâ diſcerni poſſit, an quod efficiunt Principes, Eccleſiæ injurioſum ſit. Eodem argumento, ſi Eccleſia Principum jura invaderet, repelli poſſent Regiorum Officialium querelæ; reponendo ſcilicet Regum intereſſe, ut pacem cum Sacerdotio colant; cùm Regnum ſit in Eccleſia; & Chriſtianis conſtet, quorum multi Religionem Civitati non poſtponant, ſed præferant. At exigunt juſtitiæ leges, ut quæratur, non quid quis pati cogatur, ſed quid ei debitum ſit.

4. Secundò, affertur regula juris; *In pari cauſa melior eſt conditio poſſidentis.* Poſſet ab hac regula excipi Eccleſiæ cauſa, quæ ob Religionem favorabilior eſt. Sed regulæ inhærendo, ſervandæ ſunt ejus conditiones, ut ſcilicet par ſit cauſa, & poſſeſſio pacifica, nec à jure reprobata. Quæ autem inter Eccleſiam & poteſtates ſæculares controvertuntur, ejuſmodi plerumque ſunt, ut manifeſtè melior ſit illius, quàm iſtarum cauſa. Poſſeſſio etiam, cùm Eccleſia, quantùm licet, ſemper reclamet, pacifica eſſe non poteſt: ac prætereà frequenter vel eſt violenta, vel eſt contra prohibitionem juris inducta, ut ex ſequenti ratione Marcæ concluditur.

5. Tertia ergo ejus ratio eſt, quòd minor ſit ex parte Eccleſiæ ſpes emolumenti, quàm metus damni; quod metuenda ſint diſſidia, contemptus autoritatis Eccleſiaſticæ, bonorum direptio, & fidelium pernicies. Vide quàm æquis rationibus nitatur jus Principum. Parva ſpes eſt, ut quod ab ipſis petit Eccleſia, conſequatur: magnum periculum eſt, ne potiùs ab ipſis damnum patiatur: metuendum eſt, ne autoritas Eccleſiaſtica in contemptum adducatur, ne bona Eccleſiaſtica diripiantur, ne animæ pereant. Suntne iſti juſti tituli, quibus poſſeſſio juri contraria poſſit apud æquos, & ſapientes Judices excuſari? Certa è contra hæc ſunt argumenta, non eſſe tutam Principum conſcientiam, ubi ſolâ ſe poſſeſſione tuentur, cùm tantorum malorum metu extortam ſcire poſſint.

6. Quartam rationem exprimit his verbis; *Adde alienum eſſe à prudentia, ut viribus impar ſe contentionibus implicet, quæ manifeſtum detri-*

trimentum ſunt allaturæ. Sed ſi hæc regula generatim obſervanda eſt, nunquam Epiſcopi Principibus Eccleſiaſtica jura occupantibus obſiſtent, quandoquidem ſemper viribus impares ſunt in ſenſu illius Autoris. Alia fuit Sanctorum Antiſtitum mens, qui ſe pro libertate, ac juriſdictione Eccleſiaſticâ morti expoſuerunt; plures etiam eâ de causâ Martyrium adepti ſunt. Sed hoc, inquies, in rebus capitaliſſimis. Etiam in aliis, ut docent hiſtoriæ; quippè cùm ſcirent à minoribus ad majora deveniri, ac niſi citò malis occurratur, inſanabilia fieri. Non putabant autem illi ſe viribus eſſe verè impares, quippè qui Omnipotentis Dei auxilium expectarent; & mala omnia temporalia, imò & mortem ipſam glorioſiſſimæ victoriæ loco habebant.

7. *Eſt elegans ratio*, ut vocat Marca §. 7. quam ducit à Principis officio, cui vult componendarum contentionum arbitrium commiſſum, ex eo quòd conſtitutus ſit à Deo optimo maximo, ut Eccleſiam foveat, ejuſque tranquillitati proſpiciat. Sed numquid idem ſunt Eccleſiam tueri, & ejus ad ſe juriſdictionem avocare? Iſtud quidem etiam fecit Juſtinianus, ſed injuriâ. Carolus Magnus, & Ludovicus Pius ex conſenſu, imò ad preces Eccleſiæ, ut alibi oſtendimus, Ecclcſiaſticarum rerum curam ſuſceperunt, ſeque Eccleſiæ Defenſores, & Adjutores, non Judices, aut Dominos eſſe profitebantur.

8. Leonem IV. Ludovici II. Imperatoris judicio ſubmiſiſſe, ſi quid à ſe incompetenter geſtum fuiſſet, refert ex Gratiano Marca §. 8. Suppoſititium eſſe, quod ſcribit Gratianus ca. *Nos ſi incompetenter* 2. quæſt. 7. & ante illum Ivo Carnotenſis, ſuadent temporis, & perſonarum circumſtantiæ. Hallucinati ſunt fortaſſis, & quod circa Leonem III. contigit, Leoni IV. tribuerunt, rei tamen geſtæ ſeriem pervertentes. Nam, ut ſcribit Anaſtaſius, in Concilio ad examinandas adversùs Leonem III. accuſationes congregati; *Univerſi Archiepiſcopi & Epiſcopi & Abbates unanimiter audientes dixerunt: Nos Sedem Apoſtolicam, quæ eſt caput omnium Dei Eccleſiarum, judicare non audemus: Nam ab ipſa nos omnes, & Vicario ſuo judicamur, ipſa autem à nemine judicatur, quemadmodum antiquitùs mos fuit: ſed ſicut ipſe ſummus Pontifex conſuevit, jubeat canonicè obediemus.* Similia dixerant Epiſcopi à Theodo-

dorico contra Symmachum convocati, ut alibi vidimus.

9. Sed ne in proſequenda falſi accuſatione diutiùs immoremur, notamus ſubmiſſionem illam Leonis IV. ſi reverà facta eſt, *ex diſpenſatione Eccleſiaſtica*, ut fatetur Marca, fuiſſe factam. Cæterùm Gloſſam Alexandri Imolenſis ad marginem prædicti ca: *Nos ſi incompetenter*, appoſitam, vel incongruè applicat, vel ad ſenſum à mente Autoris remotiſſimum detorquet. Quid enim ſibi volunt illa verba Marcæ; *Ubi rectè adnotatum eſt ex Alexandro Imolenſi idem obſervari debere in Rege Francorum?* Poſtularet contextus, ut in hunc modum intelligerentur contra intentionem Marcæ, quemadmodum Leo IV. *ex diſpenſatione Eccleſiaſtica* ſeſe Ludovici II. judicio ſuppoſuit, ita & Rex Franciæ ex diſpenſatione debet ſe Summi Pontificis, aut Imperatoris ſententiæ ſubdere: ſed ſenſus Alexandri eſt, Regem Franciæ, cùm Superiorem (in temporalibus ſcilicet) non hàbeat, in propriis cauſis jus ſibi dicere poſſe. Hæc ſunt ejus verba in l. *Eſt receptum* ff. de juriſd. omn. Jud. unde ſumpta eſt illa Gloſſa marginalis: *Facit* (ad quæſtionem ſcilicet, utrum non recognoſcentes Superiorem poſſint ſibi facere juſtitiam) *Text. in ca. Novit. de judiciis. Ubi Rex Francorum ſuperiorem non recognoſcens, cognovit de propria cauſa feudi, de qua aliàs non debuiſſet eſſe Judex.* Quamobrem autoritate illius Gloſſatoris manifeſtè abutitur Marca, cùm ex ea concludit §. 9. non licere Judicibus Eccleſiaſticis juriſdictionem ſuam, etiam per cenſuras, adversùs Magiſtratus Regios tueri, quaſi iſti proprio officio defungantur, dum rebus Eccleſiaſticis ſeſe immiſcent, aut Rex Chriſtianiſſimus, etiam in ſpiritualibus, Eccleſiam ceu Superiorem non recognoſcat. Addit enim Alexander Imolenſis cum Abbate; *Licet non recognoſcens ſuperiorem poſſit eſſe Judex in propria cauſa, verum eſt quoad ſibi ſubditos, non quoad alios*, quod confirmat teſtimoniis Hoſtienſis & Joan. Andr. Papa autem, & Epiſcopi in ſpiritualibus Regi Franciæ non ſunt ſubditi.

10. Liceat iterum animadvertere, quàm malè ſibi concordent Galli de ſuis libertatibus agentes; cùm enim eas in obſervatione Canonum repoſuerint, eas tamen Conciliorum autoritati anteponunt. Scribit enim Marca hoc §. 9. rejectum fuiſſe à Gallis Decretum Concilii Lugdunenſis ſub Gregorio X. anno 1274. habiti, quo permittebatur uſus cenſura-

 rum

rum adversùs Eccleſiaſticæ juriſdictionis uſurpatores. Sed injuſtam fuiſſe recuſationem, vel ſaltem alio quàm libertatum fundamento niti debuiſſe, ſatis ipſimet Galli ſignificarunt; quandoquidem, ut ſubjungit idem Marca, privilegiis Apoſtolicis ſeſe munire ſategerunt. Miror autem eundem Autorem famoſas illas conſuetudines Angliæ, pro quibus Henricus II. Rex tantum ſibi dedecus apud probos omnes comparavit, quaſque meliori conſilio poſtmodùm abrogavit, è Gallia, ſaltem ex parte, advectas doceat, quaſi earum origo Galliæ magno eſſet honori vertenda.

11. Concludit Marca librum, monendo Epiſcopos pro fide tuenda, mortem, ſi opus ſit, oppetere debere, potiùs quàm fidei violationi aſſentire, aut connivere; pro juriſdictione, ac pro diſciplina Eccleſiaſtica, non ità; ſed Canonum infractionem tolerare. Ideſt, faciant quidquid libuerit, & Rex, & ejus officiales contra Eccleſiam, dummodò fidem non oppugnent; imò nec ſi fidem impugnarent, Eccleſia ex nova declaratione Cleri Gallicani poſſet eos per temporalem pœnam cohibere; atque adeò per nullam; ſpirituales enim irrident, qui fidei bellum indixerint.

12. Libertatum Gallicanarum hæc ſumma eſt juxta Marcam, ut Epiſcopi, & Summus ipſe Pontifex, majorum malorum metu omnia perferant. Cæterùm cùm tuitio Eccleſiæ Romanæ, Galliæ ſit à Divino Numine commiſſa, dummodò jure, quo dixi, laica poteſtas uti ſinatur, *communia erunt*, ut ait, *cùm Romana Eccleſia illius Regni Chriſtianiſsimi & florentiſsimi fata, quæ ſunt uſque ſæculi interitum perduratura*; ſed aliter de illa conditione ſenſerunt, ut ſuprà notavimus, Epiſcopi, qui Regi Cœleſti magis quàm terreno placere ſtudentes, & Eccleſiæ jura ſuis rationibus præponentes, vitam ſibi, quàm Eccleſiæ libertatem eripi maluerunt. Abſit ut credam, Regem Chriſtianiſſimum eo tantùm pacto communia velle cum Romana Eccleſia florentiſſimi ſui Regni fata; ut in Eccleſiam quidquid ſibi citra fidem libeat, liceat.

C A-

CAPUT IX.

De Tractatu Caroli Fevret.

1. LIbertatum Eccleſiæ Gallicanæ pars tantùm ſunt appellationes ab abuſu, ut ait Carolus Fevret: & tamen cùm ille novem libris partem illam enucleandam ſuſcepiſſet, præfatur, fieri non poſſe, ut quis omnes hujuſmodi appellationum caſus complecti poſſit: unde concludit; „ Plura ſemper dicenda fore, quàm dicta ſint; decies longiorem viam „ percurrendam, quàm quæ decurſa fuerit; abyſſum eſſe, „ quam nullum ingenium quantumvis perſpicax penetrare „ poſsit, &c. Hujus autem difficultatis vera cauſa eſt, quod penes Curias Regias eſſe dicatur, declarare, quid in quaque re abuſivum cenſeri debeat. Etenim Senatuſconſulta ſupremæ leges ſunt. „ Res etiam non parvi momenti eſt, inquit idem Fe„ vretus in præfatione, quod Arreſta ſuper appellationibus, „ ab abuſu inſcriptis, in quovis Parlamento Regni lata, legis „ generalis vim ubique obtinent, & loco judiciorum univer„ ſalium ſunt inter omnes, & in omnibus caſibus. Emanant autem indies nova Placita novos abuſionis articulos conſtituentia. Itaque impoſsibile eſt, ut appellationes eo titulo coloratæ certis circumſcribantur limitibus.

2. Tantùm abeſt, ut huic torrenti obex aliquis poſsit opponi; ut ſi quis eas appellationes Eccleſiæ nocivas, nedum ſi hæreticas dicere auſus fuerit, in crimen læſæ Majeſtatis incurrat, ut innuit idem Fevretus loco jam ſuprà citato. Non eſt quidem hujus criminis reus habitus Clerus Gallicanus, quando Regibus ſupplicavit; ut ad certa quædam capita revocarentur, ne in immenſum excreſcerent. Sed licet mitiùs cum illo actum ſit, parva ejus ſupplicationis habita eſt ratio, & renitentibus Curiis, tenuiſsimus ex ea fructus perceptus eſt.

3. Nec putes quæ in hac materia de novo accidunt, non eſſe recentia juriſdictionis Eccleſiaſticæ vulnera, ſed regulas jam conſtitutas ad ſimiles caſus de novo emergentes accommodatas. Plurima enim ſunt, in quibus non ità pridem jus ſuum

Eccleſiæ aſſerebatur, quæ recentibus Placitis evertuntur, v.g. in reſponſionibus ad quoſdam articulos Româ miſſos, inter probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ relatis cap. 36. num. 17. ad art. 18. Senatus Pariſienſis expreſsè declarat; circa cognitionem teſtamentorum, æquum eſſe, ut quæſtiones de teſtamentis, & eorum validitate inter laicos, apud Judices Laicos tractentur: & ita plurium Regni Provinciarum conſuetudinibus conſtitutum fuerat, præter uſum antiquiorem, quo abſque diſtinctione Judices Eccleſiaſtici de quæſtionibus illis judicabant, ut videre eſt apud Fevretum lib. 4. cap. 6. num. 3. ubi teſtatur in Provincia Burgundiæ ità obſervatum uſque ad annum 1508. Res tamen eò devenerunt, ut etiam inter Clericos de teſtamentis Clericorum controverſiæ apud Judicem Eccleſiaſticum ventilari non poſſint, quin appellationi tanquam ab abuſu locus detur, ut habet idem Fevretus loco citato num. 7.

4. Alia paſſim occurrunt exempla in ejus Scriptoris Tractatu, de quibus idem dici juremerito poteſt, quod fatetur lib. 4. cap. 11. num. 10. Adductâ enim autoritate Boërii, Joannis Galli, Molinæi, & Tiraquelli ſentientium, quod, dum Clericus ſuper penſione non ſolutâ convenitur, neque de fundamento illius penſionis, quod Reale ſit, agitur, omniſque fraus abeſt, debet coram Judice Eccleſiaſtico agitari controverſia, quod præfatus Joannes Galli adeò æquum eſſe arbitrabatur, ut ſe credere iſtam opinionem tanquam Evangelium veram, dicere non fuerit veritus. Tamen, inquit ibi Fevretus, ,,in pluribus locis uſus juri, & rationi prævaluit.

5. Sed, cùm juſtitia in quadam æqualitate, ac commenſuratione conſiſtat, tunc perfectè eluceſcit, cùm ambæ partes comparantur. An Curiæ ſæculares æqualitatem ſervent, dum quæ cujuſque juriſdictionis cauſæ ſint, diſcernunt, ex iſto exemplo inter alia innumera intelligi poterit. Idem Carolus Fevret lib. 4. cap. 10. num. 1. & 2. Clericos in officio, vel negotiatione ſæculari delinquentes Regiorum Officialium correctioni, ac caſtigationi ſubjicit. At verò num. 3. Laicum in officio Eccleſiaſtico, qualis eſt Presbyterorum in carceribus Epiſcopalibus detentorum cuſtodia, peccantem eximit à Judicis Eccleſiaſtici animadverſione. Fatetur id quibuſdam vi-

videri : ſed, inquit, *quod Senatui placuit vim habet legis* ; utinam in iſtis tantùm, non etiam in iis, quæ Religionem intimiùs attingunt. Non eſt, inquit Fevretus, Laicus Eccleſiaſtico Judici ſubditus, niſi in Spiritualibus. Sed quæ ſunt illa ſpiritualia ? Ab hoc enim numero excluditur ibidem dierum feſtorum obſervatio, & alibi alia.

6. Si quæ autem adeò evidenter ſpiritualia ſunt, ut id negare pudeat, prætextu poſſeſſorii ad Tribunalia ſæcularia trahuntur. „Nec ceſſerunt, ut notat lib. 4. cap. 11. num. 6. „Judices Regii Ordinationi, ſeu Conſtitutioni Regiæ an. „1629. qua Ludovicus XIII. vetuerat, ne ſupremæ Curiæ, „aut alii Judices Regii, de rebus ſpiritualibus, aut ad ſacra-„menta pertinentibus judicarent, etiam ſub prætextu que-„relæ, aut poſſeſſorii cauſis hujuſmodi accommodati. Adeò ſcilicet ægrè quis reſilit ab eo, quod ſemel injuſtè uſurpavit, dum emolumenti, vel autoritatis aliquam hinc imminutionem conſecuturam videt, ut obſervavit idem ſcriptor in præfatione.

7. Quandoquidem Regium Franciæ Conſilium in cauſa Electenſi, & in cauſa Aginenſi aliquot ante annos Regularium jurisdictioni circa prædicationem verbi Divini, & Sacramentorum adminiſtrationem limites conſtituit; imò & in Electenſi certis caſibus abſolutionem ſacramentorum negari non poſſe declaravit : Quid erit adeò ſacrum, & ſpirituale, quod à juriſdictione ſæculari eximatur ? Perhibent quidem hæc Placita, quorum alterum vidi, alterum relatu accepi, Regem tanquam Canonum executorem ea ſtatuere : ſed executio certam & evidentem Canonum ſententiam ſupponit, quæ rei cognitionem judiciariam non requirat : & tunc tantùm à Principibus curanda eſt, cùm eam Eccleſia per ſe conſequi non poteſt.

CA-

CAPUT X.

Qua ratione olim procederetur, ubi Superiores Eccleſiaſtici ſuâ poteſtate perperam uti videbantur; quibuſq; gradibus perventum ſit ad appellationes ab abuſu. ad cap. 1. Fevreti.

1. CArolus Fevretus octo primis paragraphis capitis primi multis probat adductis teſtimoniis, vocem, *abuſus*, aptè uſurpatam ad deſignandum pravum juriſdictionis uſum; ſed nulla eſt de hoc nomine quæſtio: de modo tantùm, quo abuſuum reparatio procurari dicitur, plurimùm dolent, quicumque Eccleſiam amant: & multò tolerabiliores fuiſſent viæ illæ, quibus procedebatur olim, quaſque ceu imperfecta quædam appellationum ab abuſu rudimenta fuiſſe aſſerit § 9.

2. Nam cùm loco cap. ſeq. citando appellationes ab abuſu in rebus tantùm gravibus interponendas eſſe notaverit, convenientiùs erat, ut recentiores Gallicani majorum ſuorum reverentiam erga ſanctam Sedem imitantes, eam ſequerentur rationem, quam refert §. 10. ubi ait; in rebus magni momenti, ſi quid accidiſſet libertatibus, & immunitatibus Eccleſiaſticis, vel Regis, & Coronæ juribus contrarium, ſolitos olim Prælatos, & Regni Optimates, comprobante, ac permittente Rege, congregari ad reſtituendas res in priſtinum ſtatum, ideòque delegari ad ſanctam Sedem Illuſtres, ac magni meriti viros, qui ſanctæ Sedi ſupplicarent, ut quæ proponebantur, amplecteretur, & monitiones libenter audiret. Res gravioris ponderis, quas ſolas appellationibus ab abuſu ſubjici debere fatetur, paucæ ſunt; atque adeò non niſi rariſſimè ad ſanctam Sedem recurrendum foret. Si autem hodiè Tribunalia ſæcularia hujuſmodi cauſis, pluſquam quibuſvis aliis occupantur, hoc inde accidit, quia ſine ullo delectu admittuntur appellationes tanquam ab abuſu, ſive levis ſit materia, ſive gravis, ſive appareat abuſus, ſive ſecùs, ſive de re ſpirituali agatur, ſive de temporali, quibus ita ſe habentibus non mirum eſt, ſi incom-

commodum, imò impoſſibile videatur, toties ſanctam Sedem adire.

3. Subjungit Fevretus Prælatos, & Optimates, dum optata à Summis Pontificibus conſequi non potuiſſent, Regi ſuadere ſolitos, ut ſubditos ab oppreſſionibus tueretur: ſed Ivo Epiſcopus Carnotenſis, cujus autoritate nititur, non ita generatim loquitur. Conſuluerat illum Epiſcopum Philippus Rex Franciæ circa indictionem tertii intra eundem annum Concilii ab Archiepiſcopo Lugdunenſi Vicario Apoſtolico deſtinatam. Reſpondet Ivo epiſt. 56. Rem veriſimiliter non eventuram; ſi tamen, inquit, ſecus accideret, Apoſtolicæ inſtitutioni, & Eccleſiaſticæ conſuetudini fore contrariam: deinde verba ſubjungit à Fevreto relata; *Si quis vos* (alii legunt eos) *contra* (alii legunt ultra) *terminos à Patribus conſtitutos angariare voluerit, habito communi conſilio, oppreſſionibus pro perſona veſtra reſiſtite.* Quâ verò ratione reſiſtendum eſſet non expreſſit, arbitratus nimirùm convenientem illam fore, ſi communi cum Epiſcopis, Eccleſiaſticæ Dignitatis ſtudioſis, conſilio deliberaretur. Omnium autem convenientiſſima fuiſſet, ut à Vicario ſanctæ Sedis ad ſanctam Sedem appellaretur, ut dicetur infrà. Quoniam autem alicujus Epiſcopi accuſationem judicaturus dicebatur Legatus; monet idem Ivo non poſſe accuſatum non ſe ſiſtere judicio. Unde conſequitur eo caſu, atque adeò, ſi alia gravis cauſa poſtularet, à Legato pluries convocari Concilium, aut ſine Concilio judicari Epiſcopos à Legato; *Si autem aliquis pro culpis ſuis indulto ſibi congruo ſpatio à Legatis Apoſtolicis vocatus fuerit, non poteſt ſubterfugere, quin ad diem ſibi præſcriptum occurrat, niſi eum legitima cauſa detineat.* Inutilem igitur tantùm, & injuſtam, non autem neceſſariam convocationem excludendam cenſebat Ivo, & oppreſſionibus reſiſtendum.

4. Paragraphis 10. & 11. congerit Fevretus exempla delegationum ad ſanctam Sedem, tum à Francis, tum ab aliis factarum. Paragraphus 13. ſimilia continet exempla, ſummorum Pontificum ad Principes litteras, Nuntios, querelarum articulos mittentium; quæ agendi ratio laudabilis, ac Chriſtianæ charitati, mutuæque benevolentiæ erat conſentanea magis quàm appellationes prætextu abuſus.

5. Paragrapho 14. proponitur aliud multoties in rebus

graviſſimis adhibitum, nempè mutua colloquia inter Summos Pontifices, & Principes, vel ſaltem inter egregios viros ab ipſis deputatos. Optimum etiam conſilium, dum illud rei gravitas exigit.

6. Paragrapho 15. aperitur alia via ad impediendas injurias, quæ ex mandatorum ſanctæ Sedis executione conſecutura eſſent, nimirùm ad ſanctam Sedem appellatio. Nam, ut inquit S. Bernardus epiſt. 180. *Apoſtolica Sedes hoc ſolet habere præcipuum, ut non pigeat revocare, quod à ſe fortè deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum.* Addit Fevretus appellationem ad futurum generale Concilium proximè congregandum, de qua jam ſatis alibi dictum eſt.

7. Occaſione diſſidii inter Bonifacium VIII. & Philippum IV. conflatum eſt ſchiſma; occaſione ſchiſmatis editæ ſunt multæ Conſtitutiones; decreta, & alia hujuſmodi juriſdictioni Eccleſiaſticæ infenſiſſima. Idcircò etiam edita eſt Pragmatica Sanctio, cujus occaſione inductas eſſe appellationes tanquam ab abuſu, affirmat Autor tractatus *de juriſdictione Eccleſiaſtica*, inter acta Cleri Gallicani inſerti, & jam pluries memorati. Unde Fevretus §. 16. ſcribit, appellatione denuntiatâ proteſtationes interponi ſolitas *in forma infractionis Canonum aut pragmaticæ*, invocarique Regium Conſilium aut Senatum, quorum decreto præcipiebatur; ,, Ut Eccleſiaſtici ab iis om-,, nibus ceſſarent, attentata revocarent, alioquin certa die ,, coram Regis conſilio, venirent, ut poſteà, partibus audi-,, tis, ſuper iis rationabiliter provideretur.

8. En primos gradus juriſdictionis ſæcularis Eccleſiaſticam invadentis; non tamen adeò pernicioſos, ſi ulteriùs proceſſum non fuiſſet, earumque rerum ſola executio ſuſpenſa fuiſſet, quæ per obreptionem, vel ſubreptionem injuſtè obtentæ fuiſſent, quouſque per Superiorem ipſum Eccleſiaſticum de rei veritate, ac juſtitia certiorem factum, emendatæ fuiſſent. Subſecutus eſt uſus ille, de quo Fevretus §. 17. & 18. retinendarum litterarum Apoſtolicarum, ne antè demandarentur executioni, quàm à Judicibus Regiis compertum fuiſſet, eas nihil juribus, & libertatibus antiquis Eccleſiæ Gallicanæ, juriſdictioni ſæculari, aut Coronæ juribus adverſum continere. Animadverſum prætereà eſt in eos, qui

qui litteras hujuſmodi perferebant. Examen illud, quantùm ad legitima jura Regis in ejus Officialibus excuſandum videbatur: ſed quantùm ad res Eccleſiaſticas, Epiſcoporum potiùs fuiſſet, opportunum & congruum inquirere remedium.

9. Denique ad appellationes tanquam ab abuſu deventum eſt, quas Fevretus cæteris omnibus modis, de quibus egimus, eâ ratione præfert, quod alii uſurpationes, & innovationes detegerent, ſed non tollerent. „Nam, inquit, „Senatus-conſulta eâ occaſione prolata in exempla, ſeu „præjudicia aſſumi non poterant, quippè cum cauſæ cog„nitione, ac partibus auditis non pronuntiata, ſed plerum„que ex officio, inſtante ſolo Domino Procuratore genera„li Regis, atque ad ejus querelam de uſurpationibus, in „reſcriptis, quæ ad ejus manus pervenerant, contentis. „Quamobrem ſucceſſit denique appellatio qualificata, tan„quam ab abuſu, quæ fuit efficacior quàm delegationes, & „colloquia, quàm appellationes ad Papam, vel ad futurum „Concilium, quàm proteſtationes publicæ, & citationes „in forma infractionis Canonum, quàm etiam examen Bul„larum, & proceſſus extraordinarii adverſus earum latores. Viſum eſt hæc omnia verba Fevreti eſſe referenda, ut intelligas appellationes ab abuſu nihil differre ab aliis appellationibus, niſi quod vox illa, *abuſus*, injuriam Eccleſiaſticæ juriſdictioni illatam, ſimplicibus aliquatenus occultet. Quid enim aliud Judex ordinarius appellationum præſtat, quàm ut partibus auditis, & cum cognitione cauſæ decernat, an aliquid ſit contra leges, vel contra conſuetudinem? Quid aliud facit Judex ſæcularis in cauſis merè temporalibus? Obtenditur quidem Judicem ſæcularem de ipſo negotio ſpirituali ſententiam non ferre, ſed tantùm de abuſu. Verùm quid aliud eſt ille abuſus, ſi Gallis credimus, niſi ſententiæ iniquitas, ideſt, Canonibus, & legibus repugnantia? Jam igitur non eſt melior via appellationum ab abuſu, ut è contra iniquior ſit. Nam recurſus ad Papam, appellatio ad ipſum meliùs conſultum, imò appellatio ad futurum Concilium teſtabantur, negotia eſſe autoritate Eccleſiaſticâ definienda: cùm per appellationes ab abuſu Laici jus, in

 cau-

Digitized by Google

cauſis ſpiritualibus & Eccleſiaſticis dicant, & judicata exequantur.

10. Neſcio an riſu, an fletu digniora ſint appellationum ab abuſu encomia, quæ habet Fevretus §. ult. Lugere magis libet, quia Eccleſia, cùm eſſet Domina gentium, facta eſt ſub tributo, & à propriis filiis oppreſſa. „Itaque, inquit „Fevretus, ſi rectè ad eorum inſtitutum attendatur, qui „appellationes ab abuſu induxerunt, ad bonum, quod ex „eis ſequitur, ad quietem Principalium poteſtatum, quæ „ea ratione procurata eſt, cùm olim ob exortas de juriſdictio„ne contentiones ſæpè commoverentur, ad firmum ſuſten„taculum, quo Eccleſiaſtica, & temporalia jura ſub pro„tectione, atque autoritate Regiâ communita ſunt, meri„tò dici queat, primum earum Autorem bis terque excla„mare cum Archimede debuiſſe εὕρηκα εὕρηκα, cùm nihil ul„trà deſideretur ad ejus perfectionem, quod tanto tempo„re, tantoque labore inquiſitum fuerat, ut unuſquiſque in „ſuo jure conſervaretur, & ut frequentibus uſurpationibus „occurreretur. Habet enim id præcipuum appellatio ab abu„ſu præ cæteris mediis aliàs adhibitis, quòd effectum ſuum „ſtatim conſequatur, ſitque utilis communiter tam Eccle„ſiaſticis, quàm Laicis, qui eâ utuntur. Quam juſtæ ſint illæ laudes, aliæque, quas refert §. 6. conſtat ex iis, quæ jam dicta ſunt, & conſtabit ex iis, quæ adhuc dicentur de juſtitia illarum appellationum.

CAPUT XI.

Rursùs de tempore, quo inductæ ſunt appellationes ab abuſu, & de variis illarum conditionibus: ad cap. 2. Fevreti.

1. Probat Fevretus tribus primis paragraphis capitis 2. non ita eſſe antiquas appellationes ab abuſu: ſed adhuc recentiores ſunt, quàm ipſe putet. Concedit ille recentes eſſe quantùm ad formam, ſed negat quantùm ad vim, & effectum, quippè cùm jam olim Regia poteſtas, Prælatorum Eccleſiaſticorum abuſus emendaverit. Verùm præterquam quod adeò

Digitized by Google

adeò erant evidentes, & notorii exceſſus, ut cauſæ cognitionem non requirerent, non ab ipſis ſæcularibus corrigebantur, ſed plerumque ab ipſiſmet eorum autoribus emendari curabantur. Nec parvi momenti eſt forma illa, ſcilicet appellationis, quæ poſtmodum inducta eſt. Imò graviſſimum, & perniciofiſſimum damnum infert Eccleſiaſticæ juriſdictioni, quod, dum de illius injuſtitia egimus, demonſtraſſe nos putamus. Adde quod illa, quæ commemorat, ſaltem in principio, non tam erant proviſiones à juriſdictione Regia factæ, quàm querelæ, ac minæ Regiorum Procuratorum Eccleſiaſticæ juriſdictioni parùm faventium, vel potiùs multùm adverſantium.

2. Optimè §. 4. notat Fevretus (ſi quid tamen optimum dici debet, ubi vix quidquam occurrit boni: ſed optima dici poſſunt, quæ à peſſimis liberant) appellationes ab abuſu non niſi gravibus negotiis uſurpandas. ,,Fatendum eſt, ,, inquit, appellationes illas ex eo magnoperè commendatas, ,, quod, ubi primùm inductæ ſunt, non niſi in rebus gravi- ,, bus, publicis, & magni momenti adhibebantur; & certè ,, ſatis culpari non poſſunt, qui hoc remedio in quavis occa- ,, ſione utuntur, ſine diſtinctione boni publici, & privati, ,, quique omnia gravamina ceu abuſus habent, quod nullo ,, modo ferendum eſt. Idem ferè antea ſenſerat D. de Marca. Quod ait Fevretus, appellationes ab abuſu ex eo magnoperè laudatas, quod non niſi in graviſſimis negotiis principiò interponerentur, cauſam inſinuat, cur eis quàm primùm Eccleſia non ſatis validè obſtiterit; quia nimirùm illarum uſus, ob caſuum gravitatem, erat rarus, ac propter remedii difficultatem ferè neceſſarius videbatur. Nec enim dubium mihi ullum eſt, quin, ſi paſſim, ut hodiè fit, perturbata fuiſſet Paſtorum Eccleſiaſticorum juriſdictio, & ad Tribunalia ſæcularia diſtracta; Eccleſia, quæ pro cauſis multò minoris momenti tam ſtrenuè decertavit, hanc pro viribus, vindicatura fuiſſet injuriam: ſed malum ſenſim ſine ſenſu adeò excrevit, ut remedium, niſi promptum ſit, nihil profuturum videatur.

3. Alia fuit cauſa neglecti dudum ab Eccleſia illarum appellationum uſus, quòd ſcilicet variis conditionibus tempe-

Digitized by Google

rarentur, de quibus Fevretus in §§. ſeqq. quæ tamen hodiè prætermittuntur. Neceſſe enim erat, quod probat pluribus autoritatibus, & ratione §. 5. ut non interponerentur niſi *ab abuſu notorio & certo*. Et §. 6. aſſerit cum alio Autore Gallicano, nomine Buluc, Gallis tantùm, & non alienigenis licere ſic appellare, &c.

4. Paragrapho 8. appellationes ab abuſu in omnibus Franciæ Provinciis uſurpari monet, etiamſi Paulus III. Papa inſtiterit apud Henricum II. Francorum Regem, ne in Britannia, in Provincia Provinciæ, in Delphinatu locum haberent. Sed quare Procurator Regius tam juſto Summi Pontificis deſiderio ſeſe oppoſuit? Quia, inquit, Primò illæ appellationes erant licitæ, & juridicæ; ſed de hoc eſt quæſtio. Secundò quia Rex juſtitiæ debitor eſt ſubditis ſuis. Verum id quidem eſt; ſed quantùm ad illa tantùm negotia, quæ ad Principes temporales ſpectant. Imò & in rebus ſpiritualibus & Eccleſiaſticis juſtitiæ debitor eſt, tanquam Eccleſiæ Protector. Itaque cohibere debet nimium Procuratorum ſuorum ad ampliandam autoritatem Regiam ſtudium, ne Judices ſæculares adducat ad uſurpandam juriſdictionem, aut imminuendam libertatem Eccleſiaſticam. Tertiò, quia obedientia illarum Provinciarum erat filialis ad ferenda legitima præcepta, non ad tolerandas novitates juribus temporalibus, & Regis in ſubditos juriſdictioni, contrarias. Sed an Senatus Judex eſt ſanctæ Sedis, ut de illius præceptis ſententiam ferat? An ſtatim atque Procuratori Regio placebit, Decretum aliquod Summi Pontificis novitatem appellare, quantumvis de re ſpirituali, vel Eccleſiaſtica agatur, ita cenſendum erit; & à Laicis, ligandæ erunt Summo Pontifici manus, ſub eo prætextu?

5. Si verum eſſet, quod anteà dixerat Fevretus, non interponi appellationes ab abuſu, niſi ubi violatur Regia juriſdictio, concedendum eſſet Procuratorem Regium partis vice fungi, nec ſine illius conſenſu controverſias poſſe componi, ut aſſerit idem Autor §. 9. ſed ea cauſa vel rarò, vel nunquam accidit. De privilegio appellationum ab abuſu, de quo Fevretus §. 10. quòd ſcilicet nullâ præſcriptione, nullo præjudicio, nullo partium conſenſu, nullâ temporis diutur-

Digitized by Google

turnitate impediri valeant, id tantùm hîc dicendum eſt, nihil eſſe juriſdictioni Eccleſiaſticæ, imò & publicæ tranquillitati infeſtius, quandoquidem nulla eſt judiciorum Eccleſiaſticorum ſecuritas, ſi quocumque tempore, ac quacumque firmitate roborata ſint, concuti per appellationes ab abuſu poſſunt. Sed qui ſunt antiqui Canones, quibus innititur illud privilegium?

6. Variæ formulæ ſententiarum circa appellationes ab abuſu, quas refert Fevretus §. 11. parùm proſunt Eccleſiæ: ſive enim appellatio in nihilum redigatur, ſive judicium Eccleſiaſticum abuſivum declaretur; Laici rerum Eccleſiaſticarum arbitros ſe conſtituunt; formulas autem, dum libebit, immutabunt. Iniquum videtur, quod ait §. 12. ut qui judicium Eccleſiaſticum, à quo eſt appellatum, defendit, mulctâ pecuniariâ plectatur, ſi abuſum interceſſiſſe Senatus declaraverit. Id enim ſaltem Eccleſiaſtica juriſdictio mereri videtur, ut inſontes habeantur, qui judicia illinc profecta bonâ fide ſecuti ſint. Alioquin enim, cùm ex innumeris capitibus Eccleſiaſtica Decreta de abuſu damnentur, quis erit qui ad Tribunal ſæculare vocatus mulctam metuere non debeat? Quis Judicis Eccleſiaſtici ſententiam parvi non faciat, quam defendere ſine periculo mulctæ non poſſit?

7. Quod non poſſint partes appellantes ab abuſu, recedere ab appellatione, quod intendit Fevretus §. 13. quod etiam poſt tres ſententias Eccleſiaſticas conformes appellari tanquam ab abuſu poſſit, Eccleſiæ damnum auget, & illatum juriſdictioni vulnus exacerbat; imò Edictis Regiis repugnat; quæ videri poſſunt inter Acta Cleri Gallicani ſub hoc titulo; *De appellationibus tanquam ab abuſu* tom. 2. jam citato.

8. Magna ſcilicet exhibetur Summo Pontifici reverentia, dum, ut ait Fevretus §. 15. non appellatur directè à conceſſione, vel expeditione Bullæ, ſeu Reſcripti, ſed ſolùm ab eorum fulminatione, & executione. Sed quæ fides haberi poteſt huic Autori, qui tam apertè ſibi contradicit? Nam num. 9. refert, in Parlamento Divionenſi anno 1632. 25. Julii pronunciatum fuiſſe Placitum, ſeu Arreſtum, quo Reſcriptum Pontificium in cauſa Matrimoniali declaratum fuit malè, nulliter, & abuſivè expeditum. Hîc autem, ideſt, hoc §. 15. negat

Digitized by Google

negat appellari ab expeditione. Alia ſunt, in quibus videtur Fevretus emollire velle juriſdictionis Eccleſiaſticæ vulnera: ſed praxis quotidiana, quam ipſemet aliis in locis refert, dictorum falſitatem arguit.

9. Fuerat quidem olim ſtatutum, quod tradit §. 16. ut appellationes ab abuſu Judicis Eccleſiaſtici poteſtatem non ſuſpenderent, ſed devolutivum dumtaxat, non autem ſuſpenſivum, ut loquuntur pragmatici, effectum haberent. Verùm immutata eſt hæc juriſprudentia. Rursùs reſtituta eſt, ſaltem ex parte, Edicto Regis hodie Regnantis, ut videri poteſt in Actis Cleri loco citato: ſed neſcio quamdiu duratura ſit, aut num violari rurſus jam non cœperit?

10. Conqueſti ſæpiſſimè ſunt Præſules Gallicani adversùs illas appellationes; ſed Judicum ſæcularium nimis intererat, ne tollerentur. Quia Præſulum querelæ apertiſſimâ juſtitiâ nitebantur, adhibitæ ſunt certæ conditiones, quæ doloris ſenſum remittebant per aliquod tempus: non autem morbo medebantur, neque etiam diu intermittebant. Ita verè ſcribit Fevretus §. 17. prohibitum fuiſſe art. 59. Conſtitutionis Bleſenſis Curiis Regiis, ne appellationes illas admitterent extra caſus in Conſtitutionibus Regiis contentos. Sed debile repagulum ad ſiſtendum Curiarum impetum. Verba illa generalia nunquam caſibus particularibus convenire videbuntur. Quin etiam, licet aliqui articuli expreſsè prohibiti ſunt à Conſtitutionibus Regiis, Judices nullatenus prohibitionem morantur, ut patet in exemplo alibi adducto de appellationibus in rebus ſpiritualibus, & Sacramentis, de quibus vetuerat Rex, ne prætextu poſſeſſorii cognoſcerent Judices ſæculares, & in exemplo, de quo Fevretus hîc §. 22. poſteà diſcutiendo.

11. Præcepit etiam Ludovicus XIII. anno 1635. quemadmodum notat Fevretus §. 18. ut appellationes ab abuſu auditis partibus ſtatim judicarentur, nec ad conſilium mitterentur, niſi ità ſentirent duæ ex tribus Judicum partibus. Verùm facilè occurret, ut plerique Judices maturiùs de rebus illis deliberandum ſentiant, aliqui fortaſsè, ut rei veritatem & juſtitiam diligentiùs inquirant; alii fortaſsè, ut emolumento non careant, quod nullum eſſet, ſi negotia extemplò definirentur.

12. Aliam

12. Aliam adhibuerat cautelam Henricus IV. Edicto verificato anno 1606. ut teſtatur idem Fevretus §. 19. ut ſcilicet Advocato pro appellante ab abuſu peroranti adſtarent alii duo appellationem approbantes. Ejuſmodi cautelæ ſigna ſunt gravitatis appellationum ab abuſu, quas difficiles efficere tot modis conati ſunt Principes. Sed debilia nimiùm remedia ſunt. Et quod quidem ſpectat ad præſentiam Advocatorum, in tanta Patronorum copia vix unquam deerit ille numerus litigare cupienti, ut à proſequenda appellatione revocetur defectu trium Patronorum, qui, utrum hodie requirantur, mihi certum non eſt, licet plurimùm partem metuam negativam.

13. Paragrapho 20. ſcribit vetitum fuiſſe anno 1610. ne litteræ appellatoriæ ab ordinationibus, quas in viſitationis decurſu edidiſſent Archiepiſcopi vel Epiſcopi cirça cultum Divinum, & diſciplinam Eccleſiaſticam, aut à Statutis Conciliorum Provincialium, nonniſi magno ſigillo imprimerentur, ut ſcilicet difficilior eſſet expeditio, atque ità appellationum numerus minueretur: ſed ſtatim monet Senatum Pariſienſem anno 1612. 30. Maii facultatem appellantibus conceſsiſſe, ut, ſive in magna, ſive in parvis Cancellariis litteræ poſſent expediri, & ſigillari, ita ſcilicet, quod Rex concedit, Senatus aufert.

14. Edicto Ludovici XIII. anno 1625. quod citat Fevretus §. 21. cautum eſt, ne Judex Eccleſiaſticus, à cujus ſententiâ interpoſita eſt appellatio tanquam ab abuſu, ſeſe judicio ſiſtere cogatur. Statutum id fuit, ut dignitati Epiſcoporum, & Vicariorum provideretur, ut inquit D. de Marca lib. 4. cap. 19. num. 8. Verùm charior eſt Judicibus ſæcularibus propria Dignitas, quàm Epiſcopis, adeoque eſt danda opera, ut Senatorum majeſtas ex hoc etiam capite præfulgeat; ideſt, ut Epiſcopi aliique Judices Eccleſiaſtici omnibus litibus intercedere cogantur, in quibus de appellationibus ab ipſorum judiciis agitur. Ideoque non obſervatur iſtud Edictum à Curiis Regiis, ſaltem ab omnibus.

15. Is quidem honor adhuc Eccleſiæ defertur, ut appellationes ab abuſu in magna Senatûs Camera ventilentur, ut dicit Fevretus §. 22. & 23. Sed quis putet honore illo poſſe compenſari, quas jam notavimus, injurias, & quas adhuc no-

notare poſſemus ? Nam in hoc ipſo § 23. probat idem Autor appellari poſſe non ſolùm à fulminatione , & executione, ſed etiam à publicatione Bullarum , & earum executionem prohiberi ; quamvis nullus exſtet actus judiciarius circa illam executionem. §. 24. clauſulam , *appellatione ſubmotâ* , reſcriptis delegatoriis inſeri ſolitam , appellationibus ab abuſu non præjudicare ſcribit , §. 25. non poſſe ſuper his appellationibus in arbitros compromitti , aut inter partes componi , §. 25. poſſeſsionem triennalem nullatenùs juvare.

16. Vides quot accidant ex illis appellationibus incommoda Eccleſiaſticæ juriſdictioni : quàm accuratè ſerventur , quæ Eccleſiæ adverſantur : quàm parùm referat ipſa utilitatis ex iis , quæ Reges in ipſius levamen conſtituunt , etiam dum Clerus opima Regi confert ſubſidia.

CAPUT XII.

Reſpondetur rationibus à Fevreto cap. 3. adductis ad probandam juſtitiam appellationum ab abuſu.

1. Propoſuerat ſibi Fevretus in hoc capite appellationes ab abuſu tanquam juſtas defendere. Sed neſcio , an aliundè magis quàm ex ejus doctrina illarum injuſtitia innoteſcat. §. 1. diſtinguit duplex appellationum genus , ſcilicet ſimplicium , & tanquam ab abuſu , duoque ſibi objicit adversùs ultimum iſtud genus ; Primum quod pervertant ordinem juriſdictionum. Cùm enim appellationes ab inferiori ad ſuperiorem perferendæ ſint, hîc à Judice Eccleſiaſtico provocatur ad ſæcularem , cui certè non ſubjacet ; undè juriſdictio ac libertas Eccleſiaſtica læditur : alterum , quod eâ viâ Eccleſiaſticæ perſonæ , ac cauſæ ſpirituales Curiis ſæcularibus ſubmittantur. Optimè aſſignat præcipua capita , ex quibus petitur injuſtitia prædictarum appellationum ; illa ſi evertat , rem ferè confecerit. Videamus igitur, quibus machinis aggrediatur. Fatetur in appellatione ſimplici provocandum ab Epiſcopo , ſeu ejus Officiali ad Metropolitanum , à Metropolitano ad Primatem,

tem, à Primate ad ſanctam Sedem, vel ad Judices ab ea delegatos: appellationem autem ab abuſu dictam vult interponendam eſſe ad ſupremas Curias ſæculares, non ordine naturali, quem ille vocat Reſſortum, ſeu devolutionem ab inferiori ad ſuperiorem, ſed jure protectionis Regiæ, quâ Princeps tenetur ſubditos ſuos, ſive Clericos, ſive Laicos in propria juriſdictione conſervare.

2. Sed declinat ſtatim à ſcopo, & eo errore indicat ſe illuc rectà tendere non poſſe. Cùm enim appellationum ab abuſu innumeræ ſint ſpecies, quæ ſingulæ ſpecialibus, omnes autem duobus ſupradictis vitiis laborant; ſcilicet quod juriſdictiones confundant, & Clericos, ac cauſas ſpirituales Laicis ſubjiciant; quadam ſaltem generali ratione univerſæ defendendæ fuerant. Sed fruſtrà id, utpotè impoſſibile expectes. Aſſumit Fevretus unicam ſpeciem, cujus nimirùm injuſtitia minùs eſt evidens; quaſi hæc alias omnes complecteretur. Conatur probare; licere Principibus impedire, ne Eccleſiaſtici Judices juriſdictionem ſæcularem, aut jura Regnorum uſurpent. Ergone ſi hoc conſecutus fuerit, continuò innoxia erunt, quæcumque Judices Laici contra juriſdictionem, ac libertatem Eccleſiæ, prætextu appellationum ab abuſu in Gallia præſumunt? An ad illum articulum pertinent, quæcumque Fevretus in novem libros digeſſit, proteſtatus ſe omnia complexum non fuiſſe, nec theſaurum illum à quoquam exhauriri poſſe?

3. Quomodò autem ex jure defendendæ propriæ juriſdictionis infert licitas eſſe illas appellationes? Nonne Eccleſia etiam poteſt propriam juriſdictionem tueri? Cur ergo pari ſaltem ratione non licebit à Judice ſæculari ad Eccleſiaſticum provocare? At, inquit Fevretus, non dicitur appellatio ſimpliciter, quæ interponitur à Judice Eccleſiaſtico ad ſæcularem, ſed cum addito; tanquam *ab abuſu*; quaſi verò de ſolo nomine, ac non potiùs de re ipſa ſit quæſtio; aut poſſit nomen, quod etiam odioſum quid ſonat, à ſacrilega uſurpatione injuriam reſecare. Saltem ergo fateatur licere ad Summum etiam Pontificem appellare, cum addito, *tanquam ab abuſu*, quando Judex ſæcularis juriſdictionem Eccleſiaſticam offendit. Non enim minùs ad ſupremum Eccleſiæ Paſtorem

pertinet jura Eccleſiaſtica tueri, quàm ad Principes temporalia propugnare.

4. Non pervertitur, ſubjungit Fevretus, ordo appellationum Eccleſiaſticarum, quia illud, in quo fundatur abuſus, eſt quid facti, ad ſpirituale nequaquam attinens. Adeò iniqua eſt praxis Curiarum Franciæ, quæ contra Conſtitutiones Regias, nedum contra Canones, de cauſis etiam ſpiritualibus, affictâ illis imaginariâ poſſeſſorii ſpecie, judicant; ut dum de juſtitia appellationum ab abuſu in communi agit hic Autor, cogatur affirmare illas nequaquàm ad ſpirituale attinere. An igitur corporalia, ſeu temporalia ſunt, quæcumque ille in ſuum tractatum congeſſit, tanquam materiam hujuſmodi appellationum ab abuſu? An ſacramenta, diſpenſationes ſuper votis, & juramentis, beneficia, cenſuræ, abſolutiones, &c. in Parlamentis Gallicanis temporalia reputantur, quantùm ad omnia, quæ circa illa ibi ventilantur?

5. Addit prætereà ad Regem pertinere, vel ad ejus Curias, deciſionem quæſtionis illius de facto; num ſcilicet aliquid contra jura ſua temporalia ſit attentatum; quia, inquit, dum aliquid attentatum eſt, Rex ſuperiorem non agnoſcit. Duo confundit inter ſe maximè diverſa. Aliud enim eſt quærere, utrùm ad Principem dumtaxat ſpectet cognoſcere, an aliquid juribus ſuis temporalibus adverſetur; aliud, dum adverſari conſtat, utrùm ab alio debeat injuriæ reparatio poſtulari. Sed quodcumque aſſumatur, nonne opponi poteſt ad Eccleſiam quoque ſpectare, ut judicet, an aliquid ſit ſpirituale, & cùm ejuſmodi eſſe patuerit, illud Eccleſiæ vindicare? At, reponit Fevretus, neque juſtum eſſet, neque decorum, ut Dominus Procurator Regius, qui partis vices agit in appellationibus ab abuſu, litigaret coram Officiali; ut reſarciri curaret, quæ ab eodem Officiali, vel ab ejus inferiori attentata fuiſſent contra jura Regis. Fateor injuſtum illud, & indecorum fore; ſed apud eos tantùm, qui & perſonas, & res ſacras parvi pendere conſueverunt; quique, non ut fides & ratio docent, ſed ut mundus ſapit, ſentiunt; non autem apud eos, qui ſpiritualia corporalibus, æterna temporalibus anteponunt, & intimo pietatis ac religionis affectu ducuntur. Sed nonne minùs juſtum, minuſque decorum

Digitized by Google

corum eſt, ut Epiſcopus, aliique Judices Eccleſiaſtici, pro rebus ſpiritualibus & Eccleſiaſticis, ad Laicorum Tribunalia traducantur; &, ſi quam prætermiſerint in ſuis judiciis fori ſæcularis formam, tanquam rei mulctentur?

6. Obſerva iterum Carolum Fevret in fine hujus §. 2. appellationes ab abuſu in hoc ab ordinariis appellationibus diſcernere; quòd illæ nuſquam interponendæ ſunt, niſi uſurpatio juriſdictionis interceſſerit. Propria ejus verba exſcribenda ſunt, ut videas etiam ipſos Eccleſiaſticæ juriſdictionis hoſtes, vi veritatis convictos, dum juſtitiam appellationum ab abuſu ſtatuere nituntur, illarum uſum ad caſum uſurpatæ juriſdictionis reſtringere coactos. *Et de plus afin de ſeparer ces appellations des autres pures & ſimples, on les qualifie du nom d'Abus, pour donner à connoitre, que ſans ladite qualité d'Abus, qui denote toujours quelque entrepriſe ou uſurpation de juriſdiction, la juſtice Royale ne s'y entremettroit pas*; id eſt, „Præterea ut hujuſmodi appellationes à meris, „& ſimplicibus appellationibus diſtinguantur, nomine abu- „ſus inſigniuntur; quo ſignificetur ſine illa conditione abu- „ſus, quæ aliquam ſemper juriſdictionis uſurpationem in- „volvit, Judices Regios ab illis abſtenturos. Cur ergo aliis caſibus ſeſe Regii Judices immiſcent, ubi certum eſt nihil adversùs juriſdictionem Regiam eſſe tentatum?

7. Fruſtra autem §. 3. excurrit ad exempla implorati à Clericis Principum auxilii. Aliud enim eſt Regios Miniſtros, Eccleſiæ, vel ejus Miniſtris ad exequendos Canones, aut comprimendos Canonum infractores, poſtulantibus opem præbere; aliud Eccleſiaſticas perſonas, & cauſas per appellationes ad ſe trahere, ac prætextu protegendorum Canonum, Eccleſiæ juriſdictionem, & libertatem opprimere.

8. Duo tantum ibi ſunt, quæ aliquam videntur pati difficultatem. Primum eſt exemplum Leonis IV. Pontificis, judicio Ludovici Pii Imperatoris ſe ſupponentis, alterum autoritas Brunonis Caſſanæi in libro *de privilegiis Regularium* appellationes ab abuſu licitas aſſerentis. Quod quidem ad Leonem IV. attinet, de eo jam ſupra egimus. Ejus verba citantur quidem ab Ivone Decret. 5. part. cap. 22. & à Gratiano 2. quæſt. 7. cap. *Nos ſi incompetenter*. ſed referuntur, ut à Nicolao ſcripta Imperatori. Neque autem inter Epiſtolas Leonis,

neque inter Epiſtolas Nicolai reperiuntur. Teſtimonium Ivonis, & Gratiani, qui plura ſuppoſititia ſuis Decretis inſeruerunt, adſtruendæ facti veritati eſt impar: quia de re ipſorum ætate geſtâ non loquuntur, præterquam quod potuiſſet fortè Leo IV. voluntariè, non coactus à jure, vel Officio, Imperatoris arbitrio ſe ſubmittere, quemadmodum Leo III. coram Carolo Magno, aliiſque Magnatibus, & Epiſcopis ſe purgaverat an. 799. referente Anaſtaſio, aliiſque quamplurimis, cum expreſſa proteſtatione ſe id agere non coactum, nec obligatum, id quoque publicè proteſtantibus Epiſcopis.

9. Brunonis Caſſanæi autoritas ad hoc tantùm valet, ut certiores ſimus, quod aliunde docet experientia, Regulares aliquos in Gallia tuendorum ſuorum privilegiorum omnem honeſtam rationem arbitrari; utque in tuto illa ponant adverſus Epiſcopos, non ad Summum Pontificem, à quo illa acceperunt, cùm minus ſuis deſideriis propitium metuunt, aut longiores moras refugiunt, ſed ad ſæculares Judices contra libertatem Eccleſiaſticam, & contra proprias etiam Conſtitutiones interdum recurrere. Sic etiam aliquando Epiſcopi adversùs Regulares malunt Curias ſæculares, cùm in ſua deſideria propenſas vident, quàm ſummum Pontificem adire: quæ cauſa eſt, ut dum quiſque ſuis rationibus magis quàm Eccleſiæ juribus intentus eſt, illinc petat auxilium, unde conſequi ſperet; non attendens quantum Eccleſiaſticæ juriſdictioni vulnus inferatur, dum Laicorum judicio ſubjicitur.

10. Cæterùm fruſtrà hîc & alibi exemplo Hiſpanorum, praxim Gallorum excuſat Fevretus. Nec enim conditionem acceptarent Galli, ut iiſdem legibus erga Eccleſiam, & ſupremum ejus Patrem, & Paſtorem ſeſe gererent, quibus Hiſpani. Sed extra inſtitutum noſtrum eſt illa collatio. Non enim quærimus, quid faciant Hiſpani, ſed an rectè faciant Galli.

11. Paragrapho 3. aſſerit Fevretus appellationibus ab abuſu non ſolùm Laicis Clericos, aut ſpirituales cauſas Curiarum ſæcularium cognitioni non ſubjici; ſed etiam iis potiùs effici, ut ſpiritualia ſecernantur à temporalibus, & illa Eccleſiaſticis, iſta ſæcularibus judicanda tribuantur, Curiis Regiis id tantùm exquirentibus, an de facto juriſdictio Regia, jus patronatus Laici, & his ſimilia læſa ſint, & quæſtiones omnes de

de rebus ſpiritualibus ad Eccleſiaſticos Officiales liberè judicandas remittentibus. Minus eſſet inflictum Eccleſiæ vulnus, ſi limitibus illis verè circumſcriberetur Regiorum Judicum examen. Sed præterquam quod non magis, imò minus ad Laicos, quàm ad Eccleſiaſticos pertinet, ſpiritualia à temporalibus, à ſacris profana diſcernere. Teſtis eſt ipſe Fevretus quàm latè perrupti ſint aggeres, quos hîc commemorat.

12. Adverte autem quomodò hic Scriptor excurrat. Nam §. ſuperiori dixerat Curias ſæculares non ſe immiſcere judiciis Eccleſiaſticis, niſi ubi uſurpata fuiſſet juriſdictio Regia, hic jus patronatus ad Laicos pertinens etiam in exemplum adducit materiæ appellationum ab abuſu, quaſi jus patronatus ſit aliquid profanum, & ut ipſe loquitur, ad ſpiritualia nullatenus pertingens, de quo non poſſit Eccleſia ſine injuria Judicum ſæcularium ſententiam ferre. Hic tamen non ſubſiſtit, ut in toto ejus Tractatus decurſu videre eſt.

13. Paragrapho 4. negat confundi juriſdictiones, aut Eccleſiaſticam à Regia ullo modo imminui; quia appellationes ab abuſu inductæ ſunt, inquit, ut ſua cuique juriſdictio ſalva eſſet. Si is fuit primæ introductionis finis, ex eventu patet eas contrarium ſortitas eſſe effectum, ut ſæpè diximus.

CAPUT XIII.

Reſpondetur aliis rationibus, quæ à Fevreto proferuntur in præd. cap. 3.

1. NOn eſſet, cur tantùm eniteremur adverſus appellationes ab abuſu, ſi verum eſſet, quod ait Fevretus in §. 5. hujus capitis; Illas ſcilicet Summis Pontificibus probari: vereor tamen ne non verum ſit, quod ille affirmat. Saltem neque rationes, quas Summis Pontificibus propoſitas narrat, ejuſmodi ſunt, quibus motos illorum animos arbitrer; neque conjecturæ quibus utitur, ſecutam approbationem ſuadent. Quid enim ſanctæ Sedi ab Oratoribus Regis Chriſtianiſſimi adductum fuit in favorem illius praxis Curiarum Gallicanarum?

2. Pri-

2. Primò propoſita fuit poſſeſſio. At illa neque multùm erat antiqua, neque pacifica, ut evidenter demonſtrant Acta Cleri Gallicani, inter quæ multa ſunt monimenta, quibus conſtat Epiſcopos apud Reges ſæpeſæpiùs oraſſe adverſus illum uſum, quem ſuperiori ſæculo vetuſtiorem non eſſe jam vidimus: cumque deſperarent ſe integram mali ſanationem conſecuturos, levamen ſaltem frequenter poſtularunt.

3. Secundò expoſitum fuit nullum alium Judicem poſſe de illis appellationibus cognoſcere, cùm ageretur de uſurpata juriſdictione. Quid ergo, ſi Princeps, aut Senatus declararet ſuæ juriſdictionis eſſe, de rebus Fidei decernere: ad nullum alium pertineret de controverſiis circa myſteria Religionis judicia ferre? Et, ſi id ab Epiſcopis tentaretur contendentibus partem illam Epiſcopalis juris eſſe, ſolæ Curiæ Regiæ Judices eſſent illius quæſtionis de competentia, ut vulgò nuncupatur? Dices nullum eſſe illius mali periculum in Gallia, ubi omnes profitentur autoritatem Regiam illuc uſque non pertingere. Ita quidem, exceptis hæreticis publicis, olim ſentiebant Gallicani. Sed metuendum eſt, ne Officiales Regii, quorum plerique tunc ſibi præclarè ſuo defuncti officio videntur, cùm, depreſsâ Eccleſiæ dignitate, Regiam extulerint, poſtquam diſciplinam, quæ, ut ait S. Cyprianus lib. *De diſciplina, & habitu Virginum*, *Retinaculum fidei eſt*, ad ſæcularia Tribunalia pertraxerunt, fidem denique ipſam Principum judiciis ſubmittant. Nec vanum eſſe timorem oſtendemus in concluſione.

4. Niſi Regii Officiales bonâ fide diſcernant, & agnoſcant, quid ad Eccleſiaſticam, quid ad laicam juriſdictionem pertineat, & unaquæque ſibi ſuas partes vindicet, nullus erit diſſidiorum finis; quibus in controverſiis, licet propter potentiam temporalem plerumque prævaleant laici, non ſine gravi animarum ſuarum detrimento, non dubito quin de jure finium regundorum judicium ad Eccleſiaſticum potiùs pertineret Tribunal. Argumentum à pari, quo ſæpè uſi ſumus, eſt *ad hominem*, ut dicitur, totam veritatem non exprimens.

5. Dicitur præterea tertiò, Senatum non ſolis Laicis, ſed etiam Clericis conſtare, adeoque corpus eſſe mixtum, non merè laicum.

Digitized by Google

Laicum. Verum quidem eſt, Senatum Comitiorum generalium loco ſucceſſiſſe, atque ita quemadmodum olim ex quo Clodovæus Catholicam fidem ſuſcepit, Epiſcopi juxta conſilium S. Remigii, Conſiliis Regiis, ac generalibus Conventibus, ſeu Placitis, & Parlamentis (iis enim nominibus indiſtinctè nuncupabantur) intereſſe ſolebant; ità conſtitutis Curiis Parlamentorum, ut in loco permanentes, jus omni tempore dicerent, inter Laicos conſcripti ſunt etiam Clerici; & dum intermiſſus fuit mos eligendorum ex Clero Conſiliariorum, inſtitit Clerus apud Reges, ut reſtitueretur; ſperans nimirùm fore, ut Clerici fideliorem operam navarent, ad impediendas Eccleſiaſticæ juriſdictionis à laica uſurpationes. Verùm ridiculum eſt, ideò Parlamentis jus decidendarum cauſarum Eccleſiaſticarum tribuere, quod aliqui ex Conſiliariis Clerici ſint. Illorum enim numerus adeò exiguus eſt, ut in tanta Judicum multitudine pro nihilo reputandus ſit. Nec adſunt, ut res Eccleſiaſticæ ibi judicialiter tractentur cum ſæcularibus negotiis, alioquin enim par ſaltem Eccleſiaſticorum, & Laicorum numerus requireretur, ſicut in Curiis, de Edicto nuncupatis, ſeu bipartitis, ad dirimendas Catholicorum cum hæreticis controverſias, totidem ſunt, aut erant hæretici quot Catholici.

6. Fuit quidem illa Clericorum, & Laicorum paritas àb ipſa Senatus Pariſienſis inſtitutione aliquandiu obſervata; cumque interrupta fuiſſet, iterum fuit reſtituta, ut videre eſt apud Stephanum Paſquierium lib. 2. cap. 3. Inquiſitionum. Conſtat enim ex Edicto Ludovici XI. an. 1461. die 11. Septembris dato, & inter acta Cleri Gallicani relato, Senatum Pariſienſem ex pari, aut ferè pari Clericorum & Laicorum numero tunc conflatum fuiſſe, & ex iis quadraginta Senatores Eccleſiaſticos, ac totidem Laicos fuiſſe, unum Advocatum Regium è Clero, & alterum laicum, &c. Nondum tamen natæ erant appellationes ab abuſu. Aſſiſtebant verò Clerici ut dixi, in judiciis ſæcularibus juxta conſilium S. Remigii; quia ſpes erat fore ut illorum ordo, ac religio, tùm ipſos, tùm etiam alios ad juſtè judicandum induceret; deinde ut Eccleſiaſticæ juriſdictionis vindices eſſent, ſed immutata eſt Eccleſiæ ſors: expulſi ſunt Clerici, pauciſſimis ex-

ceptis, tum quando magis neceſſarii forent. Quamquam, ut verum fatear, neſcio an qui è Clero aſſumuntur, ſui erga Eccleſiam Officii ſatis meminerint. Nam etiam qui pii, ac juſtitiæ ſtudioſi audiunt, quia Magiſtratus ſuos, ut civiles habent, de rebus etiam Eccleſiaſticis plerumque magis juxta ſæcularium Judicum ſtylum, quàm ſecundum Canones, & ſummorum Pontificum Conſtitutiones ſententiam ferre dicuntur. Quid putas facturos Laicos quamvis Chriſtianos, & Catholicos?

7. Utilitas appellationum ab abuſu petitur quartò, ex eo quòd excogitatæ ſint, ad impediendum quò minùs ſacris Decretis derogaretur, vel Regni legibus. Sed Regis quidem eſt legum politicarum cuſtodiæ debito modo invigilare; Eccleſiaſticarum autem executionem tantummodò curare, poſtulante Eccleſiâ, non autem illarum Judicem agere. Aliàs ſacris Canonibus derogatur, dum opera dari dicitur, ne derogetur.

8. Ex eo etiam commendantur, quod illis pariter utantur Clerici ad tuendam ſuam juriſdictionem adverſus ſæcularium injurias. Factum id fortaſſis aliquando eſt; ſed computentur Placita, ſeu Arreſta in regiſtris Curiarum contenta, vel à ſcriptoribus Gallicanis, Fevreto præſertim, relata, & conſtabit, vix unum pro juriſdictione Eccleſiaſticâ contra Laicam reperiri, inter mille pro ſæculari contra Eccleſiaſticam prolata. Quod additur, temerè appellantes ab abuſu graviter puniri, ex eo ſolo falſi argui poſſet, quòd infinitus ferè ſit illarum appellationum numerus. Num gravis pœna temeritatis & ſacrilegii, duorum aut quatuor nummorum mulcta, quæ judicium Eccleſiaſticum defendenti perinde atque impugnanti imponitur?

9. Verum eſt quod notat idem Fevretus, Laicos potentiâ Brachii ſæcularis præditos, promptiores, & faciliores eſſe ad uſurpanda jura Eccleſiaſtica. Utinam æquè verum eſſet, quod aſſerit, appellationes ab abuſu utiles, ac efficaces eſſe ad comprimendas illas uſurpationes. Quod enim plures Prælatos, Collegia, & ſocietates Eccleſiaſticas illis uſas eſſe dicit, non probat earum utilitatem; quandoquidem multò pluribus Prælatis, Collegiis, ac ſocietatibus graviſſimæ, & Eccleſiaſticæ juriſdictioni infeſtæ viſæ ſunt. Cæterùm Fevreto

Digitized by Google

vreto fidem non habeo ſine teſte affirmanti, probatas ex omni parte fuiſſe hujuſmodi appellationes Gregorio XIII. cùm anteà conqueſtus fuiſſet de Conſtitutione Bleſenſi ab Henrico III. editâ an. 1579.

10. Fruſtra §. 6. plurimas congerit autoritates ſcriptorum Gallicanorum in favorem appellationum ab abuſu. Ex iis enim ſcriptoribus, plerique non in ea tantùm parte, ſed in aliis pluribus Eccleſiaſticæ juriſdictioni tam apertè iniquos ſeſe exhibuerunt, ut minimi momenti ſit illorum ſuffragium: & facile eſſet illis longè majorem omnis generis ſcriptorum numerum opponere. Galli quidam unico verbo reſpondent, illos Autores vel morum Gallicanorum inſcios fuiſſe, vel Curiæ Romanæ adulatos. Sed neſcio an non veriùs Gallicanis ſcriptoribus objiciatur, illos Eccleſiaſticæ juriſdictioni eſſe infenſos, Principibus abblandiri, Eccleſiaſticæ Majeſtatis depreſſione gloriari, lucrum ex litibus circa res Eccleſiaſticas expetere. Quod abſit, ut de omnibus accipiam. Non enim deſunt in Chriſtianiſſimo illo Regno, qui illas appellationes improbent: nec parvus eſt illorum numerus.

11. Nec tamen intra fines à ſcriptoribus ipſis, quos citat Fevretus, præfixos, illas appellationes continuerunt Judices. Nam, ut hoc tantùm exemplum proferam, Guido Faber Advocatus Regius Legatione ad Concilium Tridentinum, vel potiùs orationum in illo habitarum irreverentiâ (ut mitiori verbo utar) & primo ad propagandam per univerſas Galliæ Eccleſias Regaliam conatu famoſus, laudibus immenſis, & eo ipſo ridiculis, appellationes ab abuſu extulit: non potuit tamen non fateri, referente Fevreto, hujuſmodi appellationibus, non niſi raro, opportunè, ac in magnis & illuſtribus cauſis eſſe utendum. An id obſervetur, teſtantur volumina regiſtrorum, & librorum, Placita ſuper his prolata continentium.

12. Inter illos quidem Autores, quos refert Carolus Fevret, ſunt aliqui veneratione digni, quorum ſententia, ſi appellationibus illis faveret, non eſſet facilè contemnenda. Sed illorum ſuffragium parum ad excuſandam ejuſmodi praxim juvat. Nam v. g. quæ refert Fevretus verba tanquam Cardinalis Perronii, non Illuſtriſſimi illius, ac nunquam ſatis com-

Digitized by Google

mendandi Purpurati, ſed Parlamentorum ſententiam exprimunt; dum ait, remedium illud à Parlamentis haberi tanquam Aſylum libertatum Gallicanarum, firmumque jurium Coronæ propugnaculum.

13. Dominus de Foix, qui etiam allegatur, factus quidem fuit Archiepiſcopus Toloſanus, ſed, cùm ea pro appellationibus proferret, quæ exſcribit Fevretus, Oratoris Regii, non Archiepiſcopi, munus obibat apud ſummum Pontificem: unde nihil mirum, ſi Regias rationes promovere conatus ſit.

14. Ad appellationes illas confugerunt aliquando Epiſcopi, ut notat Fevretus, ſæpè inferiores Clerici, aliquando Regulares; ſed in hoc, ut ſuprà diximus, magis ad amovendam veram, aut falſam injuriam, aliâ, ut illis videbatur, ratione indeclinabilem attendebant, quàm ad damnum hinc Eccleſiæ illatum.

CAPUT XIV.

Quam ſequi conveniat agendi rationem, ſi quando injuſti mandati executio exigatur.

1. ETſi non temerè damnanda ſint ſuperiorum Decreta, vel Præcepta, ſed potiùs juſta præſumenda ſint, quoties apertam iniquitatem non continent; à qua regula ſi recedatur, peribit omnis ordo, confundetur omne regimen, ſubditis ob innatam, vel à peccato contractam, ad libertatem propenſionem, mandata ſibi minùs grata tanquam injuſta vel de injuſtitiâ ſuſpecta facillimè accuſantibus: Tamen quia Præpoſiti, quicumque illi ſint, affectibus privatis duci in condendis legibus, aut imponendis præceptis poſſunt; atque adeò res injuſtas exigere; videtur illis, quorum intereſt, licere, cùm obedientiam negare; tùm, ſi urgeantur, aliorum opem implorare. Hac, ut opinor, ratione permoti ſunt, qui primùm Judices ſæculares in cauſis Eccleſiaſticis appellarunt; quaſi jure naturæ ſibi fas eſſet adverſus manifeſtas injurias à ſuperioribus Eccleſiaſticis, imò à ſupremo Paſtore illatas, invocato poteſtatis ſæcularis auxilio ſe tueri.

2. In-

Digitized by Google

2. Injuſtæ quidem legis nullam eſſe obligationem, niſi fortè ob vitandum ſcandalum, aut aliud malum; imò ne legem quidem eſſe docent communiter Theologi. quod de mandatis ſingularibus pari ratione ſentiunt. Itaque illis non obtemperare nefas non eſt : de modo eſt quæſtio. Equidem hac in parte optimus ille eſt, quem ſuadet Ivo Epiſcopus Carnotenſis epiſt. 159. iis, qui ſe ab Eccleſia Romana gravatos conqueruntur; ſcilicet ut *ab ipſa ad ipſam confugiant : & indè expectent levamen, unde ſe conqueruntur accepiſſe gravamen.* Nam, ut docet S. Bernardus epiſt. 108. jam citatâ; *Apoſtolica Sedes hoc ſolet habere præcipuum, ut non pigeat revocare, quod à ſe fortè deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum.*

3. Sed quid, ſi mandata injuſta non modò non revocet Summus Pontifex, quantumvis de rei veritate ac ſtatu certior factus, ſed illorum etiam executionem acriter proſequatur? Celeberrimum eſt conſilium, quod habetur in Capitulo de honoranda Sede Apoſtolica, quod plerique poſt Ivonem & Gratianum Carolo Magno adſcribunt, quodque habetur in Concilio Tribur. anno 895. Can. 30. *In memoriam B. Petri Apoſtoli honoremus ſanctam Romanam & Apoſtolicam Sedem; ut quæ nobis Sacerdotalis Mater eſt Dignitatis, eſſe debeat Magiſtra Eccleſiaſticæ rationis. Quare ſervanda eſt cum manſuetudine humilitas, ut licet vix ferendum ab illa ſancta Sede imponatur jugum, feramus, & piâ devotione toleremus.*

4. Quid autem, ſi ne vix quidem ferendum ſit jugum, vel propter ejus pondus, vel propter infirmas vires, aut voluntates ſubditorum? Nonne tunc ſaltem poteſtatis ſæcularis opem fas erit implorare? Primò quidem, caſus ille difficile contingere poteſt, ut veritate, ac juſtitiâ Summo Pontifici patefactâ, ille ſæpeſæpiùs rogatus iniqua poſtulare pergat. Secundò vix illo etiam caſu liceret adversùs ſanctam Sedem Principes ſæculares implorare : ſed plerumque neceſſarium eſſet, ac de præcepto, quod Ivo Carnotenſis epiſt. citatâ conſulere tantùm videtur, his verbis; *Quoniam judicia Romanæ Eccleſiæ à nemine foris retractari poſſe, eâdem Romanâ Eccleſiâ docente didicimus, ſi qui aliquando ſe prægravatos ipſius Eccleſiæ autoritate conqueruntur, hoc eis conſilium damus, ut non deſcendant in Ægyptum propter auxilium.* Quæ ultima verba ſic intellexit etiam ipſe Marca Concord. lib. 4. cap. 17. §. 7. *Ab Ægypto auxilium petere, id eſt à Regia poteſtate.*

5. Nulla ſinit prudentiæ ratio, ut ab eo petas auxilium, à

quo periculum ſit, ne poſtmodum opprimaris. Obſervat Stephanus Paſquierius diſquiſitionum ſuarum lib. 1. cap. 5. Romanis ad ſubjugandas Gallias reſeratum ab ipſiſmet Gallis aditum, imploratâ imprudenter illorum ope. Quod toti Nationi olim accidiſſe dicitur, id ferè Clero poſtremis ſæculis contigit. Cùm enim, ut alibi obſervavimus, Pontifices, aut Pſeudopontifices poteſtate ſuâ in magnum Eccleſiæ Gallicanæ detrimentum abuti crederentur, invocatum eſt ſæcularis poteſtatis auxilium; ſed eâ occaſione longè majus detrimentum paſſa eſt Eccleſia in ſua juriſdictione, quàm conſecuta ſit emolumentum in conſervatâ, pro qua decertabat, quorundam Beneficiorum, & redituum diſpenſatione.

6. Quantùm cordi ſemper Eccleſiæ fuerit ſua juriſdictio, teſtata eſt innumeris Canonibus ea de re conditis, & delato etiam Martyrii honore iis, qui pro conſervanda illa dignitatis, & poteſtatis ſuæ parte, mortem ſubierunt. Quo igitur lucro ejus jactura compenſari poteſt? Aut quo pacto cenſuras eam ob cauſam promulgatas effugiunt, qui juriſdictionem Eccleſiaſticam ad Laicos transferunt; aut qui, quò minùs transferatur, ut poſſunt, ac debent, non obſiſtunt?

7. Denique, ut rem ad extremas metas producamus, quæres, num ſaltem licitus eſſet ille recurſus, ſi ſecluderentur illæ circumſtantiæ, & Eccleſiaſticæ juriſdictioni grave inde detrimentum conſecuturum non eſſet? Suppoſitio illa videtur involvere contradictionem, cùm ille ipſe recurſus in cauſis ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis per appellationes ab abuſu, ordine judiciario tractari ſolitas, ſit Eccleſiaſticæ juriſdictionis interverſio. Adde quod, etſi ſuppoſitio ſit metaphiſicè poſſibilis, moraliter tamen videtur impoſſibilis. Quis enim rem adeò in proclivi poſitam ſiſtere queat? Ex eo, quod jam toties evenit, conjice quid futurum ſit, niſi hujuſmodi appellationum curſus ſiſtatur.

8. Quicumque modus ponatur, quæcumque adhibeatur cautela, in maximo ſemper verſabitur periculo jus Eccleſiæ, quamdiu vigebit illarum appellationum uſus: nec minoris Præſulum Gallicanorum, imò, ut arbitror, pluris intereſt, quàm Summi Pontificis, ut abrogetur; quia ipſorum officium frequentiùs impedit. Licet autem aliquando aliquibus pro-

prodeſſe videantur, omnibus tamen penſatis, plurimùm indè juriſdictio Epiſcopalis deprimitur, & imminuitur.

9. Hæc de appellationibus ab abuſu in communi dicta ſufficiant. Singula enim earum capita, quandoquidem ex Fevreto infinita ſunt, perſequi eſſet impoſſibile. Ex genere autem quid de ſingulis ſpeciebus ſentiendum ſit, unuſquiſque facilè poterit intelligere.

10. Ex dictis enim abundè colligitur, quàm verè Autor Tractatûs illius *de juriſdictione Eccleſiaſtica*, quem Clerus Gallicanus inter Acta ſua retulit, quique habetur tom. 1. cap. 9. ult. collec. ſcripſerit in tertia part. quæ eſt *De appellatione tamquam ab abuſu* hæc ipſa verba. *Or le plus grand mal, & la plus grande playe, que jamais l'Egliſe ait receuë en ſa juriſdiction & police, eſt l'appellation comme d'abus, moyen inventé par les Officiers, pour attirer à eux toutes ſortes d'affaires contentieuſes, & deſquelles ils n'ont nulle competence, n'y ayant choſe en tout l'Univers, à laquelle ne puiſſe eſtre appliqué le pretexte & couleur d'abus, pour faire venir à leurs pieds les perſonnes Eccleſiaſtiques, de quelque degré qu'elles ſoient, & mettre aux priſons & aux fers cette ancienne liberté, qui ſervoit d'ornement à la France, & d'exemple à toute la terre. C'eſt ce qui a au dernier ſiecle depoüillé l'Egliſe Gallicane de ſon honneur & autorité, & ruiné ſa diſcipline. Ce qui doit faire apprehender le renverſement de l'Eſtat, auſſi bien comme nous voyons la deſolation de l'Egliſe, &c.* Et Illuſtriſſimus Epiſcopus Ambianenſis in oratione nomine Cleri Gallicani ad Regem Chriſtianiſſimum anno 1666. habita, & in tom. 5. actorum Cleri Gallicani relata. *Mais les appellations comme d'abus apportent bien encore un plus grand deſordre & une plus grande confuſion. C'eſt une nouvelle chicane inconnuë en France avant les derniers ſiecles, & dont le venin n'a point infecté les autres Nations Chreſtiennes.*

CONCLUSIO.

1. CONſtans Galliæ in Fide Catholica jam à tot ſæculis perſeverantia, & magna etiamnum illic vigens pietas certam ſpem afferunt, Chriſtianiſſimum illud Regnum uſque ad conſummationem ſæculi tam arctè Petræ, ſuper quam fundata eſt Eccleſia, inhæſurum, ut nullis unquam Sathanæ machinis ab ea dimovendum ſit. Nobiliſſimæ illius Monarchiæ gloriam, firmitatem, ac felicitatem, Principum ad Eccleſiam de-

defendendam zelo, ſubditorum pro Catholica Religione ſtudio, utrorumque erga Eccleſiaſticum ordinem, præſertim verò erga ſanctam Sedem reverentiæ, atque obedientiæ adſcripſerunt, & ipſimet Galli & Summi Pontifices. Quoniam autem res omnes per eaſdem cauſas plerumque conſervantur, ex quibus ortæ ſunt: expectanda eſt Religionis ac Principatûs Gallicani perpetuitas ab antiquo pietatis affectu, indivulſaque cum Petri Sede conjunctione; ſiquidem, ut ait Carolus Fevretus lib. 1. cap. 3. num 4. relatis Eccleſiæ Gallicanæ laudibus. *Elle s'acquiſt cette haute Dignité par l'union indiſſoluble avec le ſaint Siege de Rome, dont elle ne s'eſtoit jamais ſeparée. Car l'Egliſe Romaine eſtoit l'eſprit principal, qui animoit toutes ſes Facultés & Puiſſances: c'eſtoit le centre auquel elle reuniſſoit toutes les lignes de la circonference; le Soleil duquel elle empruntoit toutes ſes plus divines clairtés, & les plus reſplendiſſans rayons de ſa gloire: bref c'eſtoit le premier mobile, duquel elle ſuivoit tous les mouvemens.*

2. Neque ſpem illam eripere valent, quæ interdum, maximè autem poſtremis temporibus interceſſerunt diſſidia. Ea enim eſt mortalium omnium conditio, ut neque qui perfectionis Chriſtianæ faſtigium aſſecuti videntur, imperturbabili pace perenniter gaudeant, quamdiu in hoc mundo verſantur. Propria civium Jeruſalem cæleſtis eſt illa felicitas. Sed quemadmodum arbores à ventis exagitatæ radices altius defigunt; ita inter electos diſſenſiones ſtrictiori concordiæ non rarò viam ſternunt.

3. Fatendum eſt in Gallia fuiſſe à quibuſdam tentata nonnulla, quæ ſi longiùs, ac latiùs progreſſa fuiſſent, non ſolùm communionis Eccleſiaſticæ, ſed & fidei jacturam tandem invexiſſent. Nam præter libellum Richerii *De Eccleſiaſtica & Politica poteſtate*, à duobus Conciliis Provincialibus damnatum, tanquam *multas continentem propoſitiones, expoſitiones & allegationes falſas, erroneas, ſcandaloſas, ſchiſmaticas, & ut ſonant hæreticas*: præter eorum fortè opera, quos Richerium in ſuas partes traxiſſe cum vehementi ſuſpicione ſchiſmatis narrat Henricus Spondanus ad annum 1612. num. 3. præter duo volumina *De Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ* à pluribus Epiſcopis die 14. Februarii anno 1639. hâc cenſurâ notata. *Volumen utrumque ferè per omnia commata noxium, hæreticum paſſim, ſchiſmaticum, impium, verbo Dei frequenter contrarium, Hierarchiæ Eccleſiaſticæ, & diſciplinæ Sacramentorum, ac Sacro-*

rum

rum rituum deſtructivum , ſancta Sedi Apoſtolicæ , glorioſiſſimo Regi noſtro , Sacerdotibus Dei , & Eccleſiaſtico Ordini , ipſique adeo Eccleſia Gallicanæ injurioſum , ac periculoſiſſimum , ſcandalo plenum , à nobis publico conſenſu judicatum vobis ſignificamus : Præter illa , inquam , ſparſa ſunt identidem alia ſchiſmatis & hæreſis ſemina , quale illud erat , cujus confutationem ante aliquot annos vidimus cum hoc titulo ; *Memoire pour faire voir ſommairement au Roy , que la maxime ſchiſmatique & heretique que l'on a pretendu eſtablir dans le playdoyé , qui fut prononcé dans le Parlement de Paris le 12. Decembre dernier 1664. à ſçavoir que les Princes temporels ont le droit , & le pouvoir de juger & de decider des dogmes de la foy , & de la diſcipline Eccleſiaſtique , n'eſt apuyée que ſur des preuves defectueuſes , qui ſont toutes ou avancées contre la verité , ou détournées avec ſurpriſe , ou deduites avec artifice , ou raportées hors de propos , ou tirées des exemples des heretiques , ou des perſones ſuſpectes dans la foy.*

4. Contra diſciplinam autem, & juriſdictionem Eccleſiaſticam quot continentur dogmata in laicorum præſertim tribunalia ſæcularia frequentantium libris v. g. in tractatu Caroli Fevreti , in ſupradictis voluminibus de Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ , & aliis ? Quodque maximè dolendum eſt , immanes illi errores & injuriæ , ipſaque demum Eccleſiæ ſervitus ſpecioſo libertatum Eccleſiæ Gallicanæ titulo inſigniuntur. Non poſſum triſtitiâ non affici ; cùm inter legendos Laicorum propria commoda in imminuendâ Eccleſiaſticâ poteſtate ſectantium , libros ſimilia occurrunt : ſed longè graviùs fero , quod qui Clero adſcripti ſunt , ac privilegiis Clericalibus gaudere volunt , Eccleſiæ Dignitatem & autoritatem deprimere ſtudeant , etiam dum ejus Beneficia ſibi aſſerere contendunt.

5. Audi quomodò Eccleſiæ Gallicanæ libertates explicet Dominus Carolus de Lotharingia Comes Marſani in quadam reſponſione typis edita contra Dominum Epiſcopum Cadurcenſem in lite circa penſionem prædicto Comiti , quamvis conjugato , & ex interpretatione juris Canonici Bigamo , à ſancta Sede ſuper fructibus præfati Epiſcopatus indultam. *La Liberté Canonique , qui fait celle de l'Egliſe Gallicane , ne conſiſte pas à former des conteſtations contre l'autorité du Pape , elle conſiſte principalement , comme a remarqué le docte Monſieur du Puy , dans ſon Commentaire ſur les libertés de l'Egliſe Gallicane. Page 16. ſur le premier article , au droit , d'empêcher que les Papes n'entreprennent rien en ce Royaume au prejudice de la diſpoſition des*

anciens Canons, SI CE N'EST DU CONSENTEMENT DU ROY ET DU PEUPLE. *Ces derniers mots expliquent tres-bien l'effet de nos libertés, & font connoître qu'il n'eſt pas veritable, que ce ſoit une liberté de l'Egliſe Gallicane de ſe maintenir dans l'obſervation rigoureuſe des anciens Canons. La France reçoit les diſpenſes mêmes gratieuſes, comme on ſera voir dans la ſuite, elle s'accomode ſouvent des relâchemens mêmes de la diſcipline par une condeſcendance, pour ceux qui ne peuvent pas toûjours vivre ſuivant l'auſterité des anciens Canons. Toute la difference qu'il y a donc à cét égard entre la France, & entre les autres Païs, qu'on appelle Païs d'obedience, c'eſt* QU'EN FRANCE ON EST EN DROIT DE NE POINT RECEVOIR CES SORTES DE DISPENSES, SI CE N'EST DU CONSENTEMENT DU ROY ET DU PEUPLE; *& c'eſt dans cette differente* MANIERE D'ACCEPTER ET D'EXECUTER LES BREFS DU PAPE, *que conſiſte* TOUTE NOSTRE LIBERTE'.

6. Gratiam illam à ſanctâ Sede conceſſam accuſare non auſim, ſciens quam benemerita ſit de Eccleſia, & etiamnum mereatur nobiliſſima Lotharingiæ familia: ſed optarem ut recenti hoc exemplo moveretur Summus Pontifex ad ſtatuendam firmiſſimam legem de cuſtodiendis ſartis-tectis ex omni parte veris Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus, hoc eſt de procuranda ad amuſſim Canonum obſervantia, negatis quibuſvis diſpenſationibus, niſi evidentiſſimâ, & urgentiſſimâ neceſſitate compellente: cùm tam frequens experientia comprobaverit diſciplinæ Canonicæ per diſpenſationes relaxationem in ſanctæ Sedis injuriam converti, & ab aliis graviora ſæpe inferri damna, quos ipſa majoribus proſecuta eſt favoribus. Qui primus Eccleſiam Romanam ſchiſmate lacerare tentavit, Novatianus fuit, quocum ſuper irregularitate diſpenſatum fuerat à Romano Pontifice. Qui contra Canonum præcepta quamprimò Sedem obtinuerunt (abſit tamen illorum cum ſchiſmatico & hæreſiarcha Novatiano comparatio) cum aliâ, cujus ſunt vel pinguiores reditus, vel honores ampliores, tam facile commutant; qui ad beneficia Eccleſiaſtica beneficiis aut penſionibus cumulanda perpetuò anhelant; qui denique ad ſanctæ Sedis poteſtatem recurrunt, ut extortis diſpenſationibus amoveant impedimenta explendis privatis cupiditatibus, à ſacris Canonibus appoſita: iidem certè in aliis capitibus, quæ non ita ſibi commoda ſunt, Romani Pontificis Primatum & autoritatem facilè contempſerint, aut etiam impugnarint, ſi quid ſpe-

Digitized by Google

ſperent aliùnde. Utinam ergo Eccleſia Romana & Gallia conſpirent ad propugnandam illam libertatem Canonicam, quæ validiſſimum eſt pietatis ac religionis, imò & fidei propugnaculum, exactam ſcilicet Canonum cuſtodiam.

7. Utinam Clerus Gallicanus Majorum ſuorum veſtigiis inhærens ad arcendos errores, & ad retinendam partem illam juriſdictionis, quæ nondum ipſi ablata eſt, curam & operam ſuam potiùs conferat, quàm ad circumſcribendam capitis ſui poteſtatem; ne fortè, quod plerumque accidit, ſi ipſe debitæ Patri ſuo reverentiæ deſit, à filiis ſuis graviores patiatur contumelias. Quomodò enim Fideles juxta D. Pauli præceptum obedient, & ſubjacebunt Epiſcopis, quos ſupremi Eccleſiæ Paſtoris partim obedientiam detrectare, partim metas ei breviſſimas ponere viderint? Intereſt famæ Auguſtiſſimi illius Cleri, ut quod ab aliquibus ex ipſo adverſus ſummum Pontificem pro illorum juribus contendentem geſtum eſt, ab aliis, qui nec mandatum nec conſenſum præſtiterant, minimè ratum habeatur; ſed ab omnibus potiùs oblivioni mandetur.

8. Maximi etiam intereſt gloriæ Regis Chriſtianiſſimi, ne prædictorum Antiſtitum declarationi patrocinetur. Cùm enim de conſtanti non ſolum retinendæ, ſed etiam propugnandæ fidei Catholicæ, atque Eccleſiæ propoſito ſibi certo conſcius ſit, ejuſque illuſtria edat argumenta, cur eam voluntatem, aut voluntatis conſtantiam in ſuſpicionem publicam vocet, ſignificans ſe doctrinam illam timere, quæ Reges & Principes fidei aut Eccleſiæ hoſtes, emendationis incapaces, per temporales pœnas ad officium ſuum reduci per Eccleſiam poſſe tradit?

9. Sed poſſetne Princeps tantâ ſapientiâ præditus non advertere, ex Cleri ſui ſententia plus periculi, ſi non ſibi, nimirum potentiſſimo, ſaltem ſuis ſucceſſoribus, quàm Romanis Pontificibus imminere? Nemo enim Catholicus dubitat poteſtatem B. Petri, ejuſque ſucceſſorum à Chriſto Domino immediatè oriri, atque adeò, ut ait Nicolaus I. epiſt. 8. *Privilegia iſtius Sedis vel Eccleſiæ, perpetua ſunt, Divinitùs radicata atque plantata ſunt, impingi poſſunt, transferri non poſſunt, trahi poſſunt, evelli non poſſunt:* Si ergo ſummum Pontificem à Chriſto conſtitutum omnium fidelium Paſtorem & Rectorem, ejuſque Vicarium immediatum deponi à Concilio generali poſſe admittamus, multò faciliùs Regem à Comitiis generalibus exautorari poſſe concedendum erit,

erit, cùm nonniſi mediatè à Deo Principatum obtineat. Nam quantumcumque proteſtentur moderni, ſe in tuto poſitam cenſere Regiam Dignitatem, non defuerunt etiam Gallicani Scriptores, qui aſſererent, Monarchiam illius Regni eſſe Ariſtocratiâ temperatam; idque de facto patuiſſe, quando Regnum ad alienas familias tranſlatum eſt, contemptis propinquioribus Regum defunctorum Cognatis: nec ulla poteſt veriſimilis ratio diſcriminis aſſignari, quæ in Papæ validiùs, quàm in Regis favorem non militet, ſi æquâ lance pendatur.

10. Ita ſenſerunt etiam Regum adverſus Summos Pontifices defenſores, v. g. Jacobus Almain, qui tract. de Autoritate Eccleſiæ cap. 1. tertium hoc corollarium ſtatuit; *Tota communitas poteſtatem habet ſuper Principem ab ea conſtitutum, qua eum (ſi non in ædificationem ſed in deſtructionem politiæ regat) deponere poteſt, alias non eſſet in ea ſufficiens poteſtas ſe conſervandi: & iſta poteſtate communitas quondam uſa Regem ſuum depoſuit: non tam pro criminibus, quàm pro eo quod tanto regimini inutilis eſſet, &c.*

11. Omnium denique Fidelium paci & quieti expedit, ne de ſupremi Paſtoris ſententia dubitare doceantur, ac tanquam parvuli fluctuantes circumferantur omni vento doctrinæ; donec ſuborientes fortè fidei quæſtiones generalis Concilii, quod vix poſt unum aut alterum ſæculum celebrandum ſperent, irreformabili judicio fuerint definitæ, aut communi diſperſorum per mundum univerſum Prælatorum, quorum ſuffragia reſcire difficile, conciliare difficilius ſit, conſenſu diremptæ.

12. *Et quicumque viderit vel audierit, quod Rex & Epiſcopi Apoſtolicæ Sedis Summum Pontificem obaudiunt, & honorant, & promptiùs, & humiliùs eis ſubjecti ſui obedient. Hincmarus epiſt. ad Nicol. Pap. quæ eſt 17. tom. 2. edit. Sirm.*

13. De illis, qui ut Summum Pontificem ab executione Canonis Concilii generalis Lugdunenſis regaliam extendere prohibentis deterreant, odioſam quam confutare conati ſumus, doctrinam importunè objicient, oportunè dicet Innocentius XI. cum Paſchali 2. epiſt. 6. quæ eſt ad Archiepiſcopum Poloniæ; *Numquid hæc nos commodi noſtri profeſsione requirimus, & non unitatis Catholicæ ſtatuimus firmamentum? Poſſunt Apoſtolicam Sedem contemnere, poſſunt adverſum nos calcaneum elevare, datum à Deo privilegium evertere vel auferre non poſſunt, quo Petro dictum eſt, Tu es Petrus & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam: Et: Tibi dabo claves Regni Cœlorum.*

FINIS.

Digitized by Google

INDEX
RERUM NOTABILIUM.

A.

ACcademia Pariſienſis Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ propugnatrix, *pag.* 128. *n.* 5. *& ſeqq.* Magna ejus autoritas, & zelus, *pag.* 129. *n.* 6. & *pag.* 603. *nn.* 22 & 23. Quâ ratione ab antiquiori erga ſanctam Sedem obſervantia deflexerit, *pag.* 129. *n.* 7. *& ſeqq.* Antiquis Canonibus in ſuorum Doctorum favorem derogari curavit. Itaque ex ejus autoritate Libertas Eccleſiæ Gallicanæ in exacta Canonum obſervatione non eſt reponenda, *pag.* 130. *n.* 11

Adriani VI. autoritas circa infallibilitatem Papæ, *pag.* 458. *n.* 16

Ægydii Bituricenſis laus, *pag* 604. *n.* 2. Non eſt Autor quæſtionis inter vindicias Richerianas editæ, *pag.* 604. *nn.* 3. & 4. Principes ſubjecit Eccleſiæ in temporalibus, *pag.* 605. *n.* 5.

Africanæ Eccleſiæ ſententia de appellationibus ad ſanctam Sedem, *pag* 561. *n.* 16.

Antiquitas veneranda, & ab ea ſine neceſſitate non recedendum, *pag.* 53. *n.* 1. *& ſeqq.*

Apoſtoli duplici poteſtate præditi, Apoſtolica & Epiſcopali: huic tantum ſuccedunt Epiſcopi, *pag.* 522. *n.* 1.

Apoſtoli juriſdictionis Eccleſiaſticæ diſpenſatores, *pag* 478. *n.* 3. & *pag.* 513. *n.* 1. *& ſeqq.*

Apoſtoli Orbis terrarum Provincias inter ſe diviſerunt, fide, & moribus Chriſtianis imbuendas, *pag.* 477. *n.* 1. Illa diviſio, non præjudicavit Monarchatui B. Petri, *Ibidem n.* 2

Appellari à Judicibus electis ad Papam, *pag.* 113. *n.* 4. *& ſeqq.*

Appellari non debent Principes in cauſis Eccleſiaſticis, *pag.* 713. *n.* 3. *& ſeqq. & pag.* 775. *n.* 4.

Appellatio ab abuſu non interponenda, niſi, ad ſummum, ubi juriſdictio Regia uſurparetur, *pag.* 805. *n.* 6

Appellationes ab abuſu juriſdictionis Eccleſiaſticæ parùm proſunt, plurimùm nocent, *pag* 810. *n.* 8

Appellationes ab abuſu non approbant ſummi Pontifices, *pag.* 778. *n* 9. *& pag.* 810. *n.* 9. Neque Concordata, *pag.* 779. *n.* 10. Neque Epiſcopi, *pag.* 773. *n.* 11. *&* 779. *n.* 11

Appellationes ab abuſu ſimplicibus ſimiles, *pag.* 795. *n.* 9. *& pag.* 796. *n.* 1.

Appellationes ab abuſu tollere quàm difficile ſit, *pag* 762. *n.* 11. *& pag.* 801. *nn.* 9. *&* 10.

Appellationes tamquam ab abuſu origo libertatum Eccleſiæ Gallicanæ ſecundum Richerium, *pag.* 753. *n.* 1. vel earum pars ſecundùm Fevretum, *ibid. n.* 2.

De Appellationibus à Summo Pontifice ad Concilium, *pag.* 640. *n.* 3. *& ſeqq.*

Appellationum ab abuſu definitio, *pag.* 754. *n.* 1. *& ſeqq.* Earum origo, *pag.* 755. *n.* 5. *& ſeqq.* & 774. *nn.* 1, 2. *&* 3. Earum progreſſus, *pag.* 758. cap. 2. per totum. Quàm ſint peri-

culoſa Judicum, & inutiles partium conſcientiæ, *pag.* 766. cap 4. per totum, in immenſum excreſcunt, *pag.* 789. n. 1.
Appellationum ab abuſu encomia ridicula, *pag.* 796. n. 10
Appellationum ab abuſu injuſtitia. *pag.* 753. cap. 3. per totum, *pag.* 769. cap. 5. per totum, *pag.* 798. n. 4. *& ſeqq. pag.* 802. n. 1. *& ſeqq* 808. n. 2. *& ſeqq. &* 814. *n.* 7. *& ſeqq. & pag.* 778. n. 8.
Appellationibus ab abuſu cur viriliter ac maturè non obſtitit Eccleſia, *pag.* 797. *nn.* 2. *&* 3.
Appellatur ad Papam, non ab ipſo, *pag.* 281. *à* n. 1. *ad* 13. *& pag.* 288. n. 4.
Appellationes ad Sæculares in cauſis Eccleſiaſticis, quomodo probaverit Gerſonius, *pag.* 776. *nn.*6. *&* 7

B.

BAluſius Eccleſiaſticæ Juriſdictioni parùm æquus, in Regiam nimis propenſus, *pag.* 729. *cap.* 9. 10. 11. *&* 12. *præſertim pag* 729. *n.* 2. *pag.* 731. n. 7. *& pag.* 735. *n.* 4.
Baronius defenditur contra Baluſium, 738. *n.* 1. *& ſeqq.*
Bellarmini perſona, & doctrina defenduntur contra Launoium, *pag.* 138. *nn.* 1. *&* 2. *& pag.* 238. *capp.*6. *&* 7.
Beneficia quàm cautè conferenda, *pag.* 363. n. 9.
De Beneficiariis cauſis an legitimè cognoſcant Judices ſæculares in Gallia, *pag.* 658. n. 2. *& ſeqq. ad finem capitis, & pag.* 668. *n.* 11.
Beneficiorum pluralitas in Gallia frequens, & noxia. *pag.* 362. n. 5
Bonifacii VIII. cum Philippo IV. Francorum Rege contentio, *pag.*606 n. 6. *& ſeqq.*
Bonorum Eccleſiaſticorum dominium non eſt penes Beneficiarios, *pag.* 351. n. 1. *& ſeqq.*

C.

CAnones antiqui alii ad Galliam nullatenus pertinent : alii neque in Gallia, neque alibi obſervantur: alii alibi perinde atque in Gallia vigent, aliorum executionem impedirent Curiæ ſæculares vel etiam Prælati Eccleſiaſtici, *pag.* 36. n. 8
Canones antiquos non ſoli Galli obſervant, *pag.* 34. *n.* 2. ſed etiam alii v. g. Hiſpani. *Ibidem* n. 3. *&* 4. accuratiùs Eccleſia Romana. *Ibidem* n 5.
Canones VIII. Synodi utrum ab Epiſcopis Gallicanis recuſati fuerint, & quare, *pag.* 121. n. 2. *& ſeqq.*
Canones non à Principibus, ſed ab Epiſcopis condendi, *pag.* 771. n. 6
De Canonibus Apoſtolorum, eoſque non eſſe fundamenta libertatis Eccleſiæ Gallicanæ, *pag.* 19. *cap.* 7. *per totum.*
Canonibus Papa quo ſenſu derogare non poſſit, *pag.* 562. n. 17. *& ſeqq. pag.* 577. n. 19. *& pag.* 582. n. 9.
Canonibus præſertim Conciliorum generalium maxima debetur reverentia, *pag.* 55. n. 8. *& ſeqq.*
A Canonum obſervatione ſine gravi neceſſitate non recedendum, *pag.* 134. *n.* 10.
Capitularium Regum Francorum auctoritas, *pag.* 33. *n.* 5. *&* 6. Plurima ex illis obſoleta, *Ibidem nn.* 7. *&* 8. Non ſunt fundamenta Libertatis Eccleſiæ Gallicanæ, *pag.* 34. *n.*8

Ca-

Digitized by Google

Carolus Calvus Lotharii Auſtraſiæ Regis defuncti Regnum occupat favente Hincmaro Remenſi, renitente Adriano Pontifice, *pag.* 115. *n.* 4. & *ſeqq.*

Cauſæ majores quot modis dicantur, *pag.* 332. *n.* 2. Prima illarum cognitio ad S. Sedem pertinet, *pag.* 333. *n.* 3. & *ſeqq. uſque ad finem capitis.*

Cauſæ quando ſunt majores, & in aliis caſibus Romæ judicari poſſunt, *pag.* 338. *cap.* 6. *per totum.*

Cenſurarum uſus moderandus, *pag.* 178. *n.* 10.

Chorepiſcopi an potuerint ordines conferre, *pag.* 512. *n.* 9.

Citationis neceſſitas, *pag.* 346. *n.* 1. & *ſeqq.* Ejus forma, *pag.* 347. *nn.* 5. & 6.

Commendarum uſus frequens in Gallia, ejuſque periculum, *pag.* 360. *n.* 2. & 3.

Clemens IV. Papa mirum in modum à carnali erga propinquos affectu alienus Clerico nepoti tres Præbendas habenti duas abſtulit, *pag.* 48. *nu.* 21.

S. Clementis Epiſtola ad Corinthios, *pag.* 395. *n.* 14.

De Codice Canonum Eccleſiæ univerſalis: quodque non ſit unicum fundamentum libertatis Eccleſiæ Gallicanæ, *pag.* 14. *cap.* 5. *per totum.*

De Codice Dionyſii exigui; & quod non ſit unicum fundamentum libertatis Eccleſiæ Gallicanæ, *pag.* 17. *cap.* 6. *per totum.* Non complectitur omnes Canones, neque omnes Decretales antiquiores, *pag.* 22. *cap.* 8. *per totum.*

Codicem ſpecialem habuit olim Eccleſia Gallicana, *pag.* 29. *nn.* 1. 2. & 3. Quid continebat ibidem *n.* 4. Sed maxima collectionum varietas, ideoque ſine authoritate publica ibidem *num.* 5. Ejus Canones Romani non commendabant, *pag.* 30. *nn.* 6. & 7. Quis fuerit ille Codex, ambigitur, quia non extat ibidem *n.* 8. Ejus Canones Canonibus Conciliorum Generalium in Codice Eccleſiæ Romanæ contentorum inferiores, *pag.* 31. *nn.* 9. 10. & 11. Ideoque venerandi ſunt illi Canones, non tamen prætextu libertatis Canonibus Conciliorum Generalium aut Decretis Summorum Pontificum anteponendi ibidem *n.* 12.

Concilia Generalia convocare ex authoritate non pertinet ad Principes ſæculares, *pag.* 224 *cap.* 3. *per totum,* & *pag.* 601. *nu.* 18. 19. & 20. Cur ea olim convocaverint, *pag.* 128. *cap.* 4. *per totum.*

Concilium Generale octavum antiquioribus Canonibus inhæſit, *pag.* 121.

Concilii Conſtantienſis Decreta dubiæ authoritatis, aut de tempore Schiſmatis intelligenda, *pag.* 287. *toto cap.* 15.

Conciliorum Generalium Congregationi obicem ponunt, qui illa Summis Pontificibus præponunt, *pag.* 216. *nu.* 2. & 3. *pag.* 284. *nu.* 8. & *pag.* 295. *n.* 10.

Conciliorum Generalium convocatio fieri debet à Romano Pontifice, quando is certus, & indubitatus eſt, *pag.* 233. & *ſeqq.* uſque ad *pag.* 261. & *pag.* 578. *n.* 21.

Concilia Generalia non præjudicant infallibilitati Papæ, *pag.* 445. *n.* 10. & *ſeqq. pag.* 460. *n.* 3. & *pag.* 461. *n.* 6. & *ſeqq.*

Conciliorum Generalium definitionibus qua ratione S. Gregorius ſicut Evangeliis crederet, *pag.* 564. *n.* 21. Et univerſim quomodo ea ſequi debeant Pontifices, *pag.* 565. *n.* 23

Conciliorum Generalium utilitas, & ne-

neceſſitas, etiamſi Papa in decidendis fidei quæſtionibus infallibilis ſit, *pag.* 442 *n.* 2. *& ſeqq. & pag.* 570. *n.* 8 *& ſeqq.*
Concilium Baſileenſe caret autoritate, *pag.* 296. *nu.* 11. *&* 12.
Concilium Generale in propoſitione Cleri Gallicani, atque adeò plerumque in hoc tractatu intelligendum eſt, à quo abſit Summus Pontifex, *pag* 217. *n.* 6.
Concilium Generale quid ſit ex ſententia Gallorum definiri non poteſt, aut ejus Congregatio impoſſibilis, *pag.* 219. *n.* 3. *& ſeqq. uſque ad finem capitis.*
Concilium Hieroſolymitanum, de quo actuum 15. cujuſmodi fuerit, *pag.* 560. *n.* 15.
Concilium ſeu Synodus particularis, quomodo ſe habeat ad Epiſcopos in Eccleſiarum particularium regimine, *pag.* 550. *n.* 12 *& ſeqq.*
Concilium Sede Pontificiâ va ante quid poſſit, *pag.* 295. *n.* 8
Concilium Tridentinum cur ægrè receptum in Gallia, *pag.* 361. *n.* 3
Concilium Tridentinum obligat in Gallia, *pag.* 643. *nu.* 11. *&* 12. & alia Concilia, *ibidem nu.* 13. *&* 14
Conſuetudo non eſt cauſa, ſed ſignum juriſdictionis, *pag* 502 *n* 5
Conſtantinus quo ſenſu ſe diceb.t Epiſcopum, *pag* 581 *n.* 6.
Curati non habent vocem definitivam in Conciliis, *pag* 596 *n* 6
Curatorum ſeu Parochorum juriſdictio, licet ordinaria, non eſt à Deo proximè, *pag.* 531. *nu.* 5. 6 *&* 7. *pag.* 596. *nu.* 6. *&* 7. *& pag.* 599. *nu.* 14. Jure divino eſt ſubordinata Epiſcopali, *pag.* 532. *nu.* 8. Dependet à Papa, *pag.* 533. *nu.* 13. *&* 14.
S. Cyprianus ante contentionem cum S. Stephano Summi Pontificis autoritatem agnovit, *pag.* 405. *n.* 4. *& ſeqq.* Poſt ortam contentionem Pontificiam autoritatem nimiùm depreſſit, *pag.* 407. *n.* 8. *& ſeqq.*

D.

Definitio eſt principium omnis cognitionis certæ de qualibet re, *p.* 1. *n* 1
Derogari Decretis Conciliorum Generalium circa fidem neque ab alio Concilio, neque à Papa poteſt, quod tamen ſuperioritatem non arguit, *pag.* 218. *n.* 7.
Diſpenſare poteſt Papa ſuper Canonibus Conciliorum Generalium, *pag.* 218. *n.* 7. *& pag* 576. *n.* 17.

E.

Eccleſia aliquando pro Paſtoribus ſeorſim, aliquando pro ovibus, aliquando pro utriſque ſimul accipitur, *pag* 7. *n.* 5
Eccleſia eſt ſtatus Monarchicus, etiam in ordine ad caput viſibile, *pag* 545. *cap.* 2 *per totum.*
Eccleſia etiam repræſentativè ſumpta infallibilis, *pag.* 267 *nn.* 1. *&* 2. variè repræſentari poteſt, *pag.* 268. *n.* 4.
Eccleſia impropriè dicitur ſuppoſitum, ſiſtem niſi cùm illa intelligatur Spiritus ſanctus, *pag.* 536. *n.* 4
Eccleſia juriſdictionem ſuam tueri debet, *pag.* 788. *nn.* 11. *&* 12
Eccleſiæ politia quo in ſenſu dicatur ariſtocratico regimine temperata, *pag.* 549. *n.* 10. *& ſeqq & pag.* 597. *n.* 8.
Eccleſia quo ſenſu non habeat gladium materialem aut territorium, *pag.* 589. *n.* 1. *& ſeqq.*

Ecc-

Eccleſia quomodo infallibilis, *pag.* 293. *nn.* 4. & 5.
Eccleſia Gallicana dum pro libertate ſua contra Curiam Pontificiam ſæcularem poteſtatem implorat hujus ſerva evadit, *pag.* 51. *nn.* 6. 8. 9.
Eccleſia Gallicana nomen equivocum eſt, ideoque fallaciter aliquando uſurpatur, *pag.* 7. *n.* 6
Eccleſia Gallicana una dici poteſt, licet intra ſe unum caput ſpirituale non habeat. *pag.* 8. *n.* 7
Eccleſiæ appellantur etiam Congregationes particulares fidelium ſub ſuo capite, *pag.* 7. *n.* 4
Eccleſiæ Definitio, *pag* 5. *n.* 1. *pag.* 545 *n.* 1. & *ſeqq.* *pag* 556 *n.* 7
In Eccleſiæ definitione meritò fit mentio ejus Capitis, *pag* 6. *nn.* 2. & 3.
Eccleſiæ Gallicanæ à B. Petro, vel ab ejus ſucceſſoribus fundatæ, *pag* 493. *n* 4 & 5.
Eccleſiæ Gallicanæ cum Romana conjunctio magnam Galliæ gloriam peperit, *pag* 815. *n.* 1
Eccleſiæ Gallicanæ non objiciuntur antiquæ Decretales, *pag.* 28 *n* 13
Eccleſiæ Gallicanæ tempore Caroli Martelli miſerandus ſtatus, *pag.* 32. *n.* 1. Ei mederi ſtudet Princeps Carlomannus, annuente Zacharià Pontifice, *pag.* 32. *n.* 1. & Pippinus, *pag.* 33. *n.* 2. Efficaciùs Carolus Magnus, *Ibidem. n.* 3. & Caroli Magni ſucceſſores, *Ibidem. n.* 4.
Eccleſiæ nomine Paſtores intelliguntur in illis verbis Chriſti, *dic Eccleſiæ*, *pag* 538 *n* 6 Etiamſi judiciis Epiſcoporum interſint reliqui fideles, *pag* 539 *n.* 7
Eccleſiarum dignitas non pendet à dignitate Urbium, *pag.* 482. *n.* 5. & *ſeqq. pag.* 489. *n* 3.
Eccleſiarum dignitas per Summos Pontifices vindicata, *pag.* 484. *n.* 9. & *ſeqq. pag.* 528 *nn.* 7. & 8.
Eccleſiaſtica dignitas non pendet à Principibus, *pag* 490. *n.* 5
Emerius Epiſcopus Sanctonenſis in exilium crudeliter miſſus, *pag.* 717. *n.* 4.
Epiſcopi quomodo à Spiritu Sancto poſiti ad regendam Eccleſiam Dei, *pag* 526. *n.* 4.
Epiſcopi ſine plebe an creari poſſint, *pag* 508. *n.* 1. & *ſeqq.*
Epiſcopi ad Tribunalia ſæcularia de propriis judiciis reſpondere coguntur, *pag.* 801. *n.* 14
Epiſcoporum correctio, præſertim cum depoſitione, injuſtè à Principibus uſurpata, *pag.* 698. *n.* 7. & *ſeqq. ad finem capitis.*
Epiſcopi Gallicani Libertates ſuas Summo Pontifici libertatem Gallicanarum Eccleſiarum defendenti opponunt, *pag.* 146 *n* 2. Eorum declaratio nequaquam neceſſaria, *pag* 147. *nn* 4. 5. An legitima fuit illorum Congregatio, *pag.* 148. *n.* 8. & *ſeqq.* Non erant Judices competentes materiæ ab ipſis definitæ, *pag.* 150. *n.* 1. & *ſeqq.* Eorum propoſitiones vel falſæ, vel longè minùs probabiles, *pag.* 152 *n.* 7. & *ſeqq*
Epiſcopi non poſſunt Eccleſiis ſuis præjudicare, *pag.* 490. *n* 7
Epiſtolæ Decretales antiquiorum Pontificum inter utrumque Hincmarum controverſæ, *pag.* 25 *n* 1. Argumenta falſitatis illarum, *Ibidem.* *n.* 2. & *ſeqq* *pag.* 574. *n.* 14. Cur & quomodo illas defendentibus obſtiterit Nicolaus I. *pag.* 27. *n.* 8. *pag.* 572. *n.* 11. Receptæ in Gallia, *ibidem* *nn* 9. & *ſeqq*
Excommunicatio quantùm metuebatur olim in Gallia, *pag.* 629. *n.* 10. & *ſeqq.*

Mmmmm 3 Ab,

Digitized by Google

Ab excommunicatione non poſſunt eximere Judices ſæculares, *pag.* 633. *cap.* 4. *per totum.*
Excommunicationem diligendam docebat Lutherus, *pag.* 598. n. 13
Exempla qualia eſſe debeant, ut ex illis jus queat inferri, *pag.* 100. *cap.* 1. *per totum.*
Exemptiones concedi à Papa poſſunt, *pag.* 323. *n.* 13. *& ſeqq.*

F.

FEvretus leges Eccleſiaſticas Senatusconſultis impugnat, *pag.* 145. n. 12. *& pag.* 789, *n.* 1. *& ſeqq.*

G.

GAllia Regularia Beneficia Gallis non regularibus conferri voluit, non alienigenis, *pag.* 360. n. 2
Gallia cum Eccleſiæ decretorum arbitram ſeſe conſtituit, erroris & ſchiſmatis periculo ſeſe committit, *pag.* 43. n. 10.
In Gallia Clerici frequentes apud Tribunalia ſæcularia, non ſine multis incommodis, *pag.* 726. *n.* 6.
In Gallia pluris fieri videtur Regis ad Beneficia nominatio, quàm Papæ inſtitutio, *pag.* 730. n. 3. *& ſeqq.*
Galliæ erga Summum Pontificem reverentia, *pag.* 314. n. 1. *& ſeqq. pag.* 575. n. 15. Imminuta, *pag.* 316. n. 6. *pag.* 364 n. 1. *& ſeqq.* Ejus infallibilitatem agnovit, *pag.* 417 *n.* 3. *& ſeqq. præſertim nn.* 12. *&* 13. *necnon cap.* 11. *per totum*, *& pag.* 438. *n.* 3. *& ſeqq. pag.* 465. n. 12. *& ſeqq.*
Galliæ Reges an autoritatem habeant circa Concilia, & Canones, *pag.* 638. *n.* 4. *& ſeqq. & pag.* 690. *cap.* 2. *&* 3.
Galliæ Reges Epiſcopis juramenta præſtare ſoliti, *pag.* 646. *n.* 3
Galliæ Reges & eorum Officiales obnoxios eſſe Cenſuris, *pag* 616. *cap.* 3. *per totum*, *&* 716. *n.* 1. *&* 2.
Galliæ Reges negotia Eccleſiaſtica non ſolâ ſuâ autoritate, ſed cum Epiſcoporum conſenſu, & tanquam defenſores Eccleſiæ tractabant, *pag.* 746. *cap.* 12. *per totum.* Etiam negotia temporalia, *pag.* 749. *n.* 9.
Galliæ Reges Papæ juriſdictionem circa Epiſcoporum crimina agnoſcunt, *pag.* 674. n. 8.
Galliæ Reges quo jure condiderint Capitularia circa res Eccleſiaſticas, *pag.* 734. *capp.* 10. 11. 12.
Ad Galliæ Reges quo jure pertineat Epiſcoporum nominatio, *pag.* 731. *n.* 7. *& ſeqq.*
Galliæ Regibus præjudicat declaratio Cleri Gallicani, *pag.* 819. n. 8. *& ſeqq.*
Galliæ Scriptores quamplurimi Summi Pontificis autoritati parùm favent, *pag* 683. Aliqui Regi nimiùm, cum periculo fidei, *pag.* 816. *n.* 3
Gerſonius primus ex Theologis Catholicis Summum Pontificem Concilio generali inferiorem, & errori obnoxium eſſe docuit, *pag.* 131. *n.* 1 Cur plures Sectatores habuerit in Gallia, *pag.* 132. n. 3. *pag.* 134. n. 1. Quanta ſit ejus autoritas, *ibidem* n. 4. Cur ſanctæ Sedis juribus parùm faverit, *ibidem n.* 5. A ſuo zelo longiùs quàm par erat adverſùs Summos Pontifices, & Principes politicos abreptus, *pag.* 133. *nn.* 6. *&* 7. Canonibus derogandum cenſebat, *ibidem.* n. 8.
S. Gregorius I. cur potuerit legem Mauritii promulgare, non autem Gre-

Gregorius II. Epiſtolas Leonis Iſauri Regibus Occidentis intimare, *pag.* 207. *nn.* 10. & 11.

H.

HÆretici quâ autoritate puniendi, *pag.* 666. utrique Monarchiæ infenſi. *pag.* 148. *n.* 7

Hincmarus Remenſis Pontificibus, quibuſcum illi res fuit, virtutibus inferior, *pag.* 106. *nu.* 2. Ejus artes adverſus Clericos ab Ebbone ordinatos, *pag.* 108. *n.* 6. Rothaldum Epiſcopum Sueſſionenſem inſectatur, *pag.* 110. *cap.* 4. *per totum.* Canones dum ſibi favent ſervandos contendit, *pag.* 117. *nu.* 2. & *ſeqq.* Illos Decretalibus Summorum Pontificum qua ratione anteponeret, *pag.* 118. *nu.* 4. & *ſeqq.* Canonibus in ſuum commodum derogari à S. Sede curabat, *pag.* 120. *n.* 7. & *ſeqq* Decretorum S. Sedis executionem impediebat, *pag.* 718. *nu* 5.

Hincmarus Laudunenſis procurante Remenſi deponitur, *pag.* 114. *n.* 1. reſtituitur à Joanne VIII & ei licet Cæco Miſſam celebrare permittitur, *pag.* 115. *n* 2.

Honorius I. Papa defenditur, *pag.* 453. *n.* 1. & *ſeqq.*

I.

INfallibilitas quomodo conveniat Eccleſiæ, *pag.* 552. *cap* 3. *per totum.*

Innocentii XI. ad repellendos Turcas liberalitas, *pag* 357. *n.* 6. *pag.* 359 *n.* 11. Libertatem Eccleſiarum Gallicanarum defendens impeditus à Cleri Gallicani Epiſcopis, *pag.* 146. *n.* 7. *pag.* 472. *n.* 1. Quid eis reſpondere poſſit, *pag.* 420. *n.* 13

Innocentius III. quomodo timuerit ſibi à Concilio Generali, *pag.* 307. *n.* 8. & *ſeqq.*

Inquiſitionis tribunal non ſatis venerantur Galli, *pag.* 667 *nu.* 8. & 9

Joannes XXII. non declaravit animas nonniſi poſt judicium finale Deum intuitivè viſuras, *pag.* 456. *nu.* 10. & 11.

Judices Eccleſiaſtici an debeant ſervare ordinem à Legibus præſtitutum, *pag.* 781. *n.* 4. & *ſeqq.*

Judices ſæculares de cauſis Eccleſiaſticis cognoſcentes non excuſantur ob partium conſenſum, *pag.* 673. *n.* 6. & *pag.* 806. *n.* 9. Neque ob Concordata, *pag.* 774. *n.* 1

Judicis Eccleſiaſtici, non ſæcularis eſt, injurias à Clericis illatas reparare, *pag.* 724. *n.* 1. & *ſeqq.* & *pag.* 782. *num.* 3.

Judices Eccleſiaſtici ſuam juriſdictionem tueri poſſunt, *pag.* 784. *n.* 2. & *ſeqq.*

Judices Sæculares non poſſunt ab excommunicatione liberare, *pag.* 633. *cap.* 4. *per totum.* Non poſſunt legitimè impedire executionem litterarum Apoſtolicarum, *pag.* 637. *nn.* 2. & 3. Circa indulgentiarum publicationem abuſus corrigere non ipſorum, ſed Eccleſiæ eſt, *pag.* 658. *num.* 1.

Judiciarii ordinis partes earumque neceſſitas, *pag.* 344 *nn.* 8. & 9

Judiciarius ordo quotuplex ſit, *pag.* 342. *n.* 1. An & quando prætermitti poſſit à Summo Pontifice, *pag.* 342. *n.* 2. & *ſeqq.*

Julius II. defenditur adverſus Launoium, *pag.* 456. *n* 12.

Juriſdictio data diſcipulis, etiam diviſivè, *pag.* 539. *nu.* 8. & *ſeqq.* Juriſdictio à miſſione diſcipulorum di-

Digitized by Google

diſtincta, *pag.* 539 *n* 8
Juriſdictio Eccleſiaſtica non eſt data primariò Eccleſiæ, & miniſterialiter tantùm Summo Pontifici, *pag.* 535. *cap.* 1. *per totum*, *pag.* 558. *n.* 10. & *ſeqq.* Licet primariò data ſit propter Eccleſiam, tamquam propter finem *pag.* 537. *n.* 5 *pag* 588. *n.* 18.
Juriſdictio Eccleſiaſtica quid ſit, & quomodo à poteſtate Ordinis differat, *pag.* 473. *cap.* 1. *per totum.*
Juriſdictio Epiſcoporum ab Apoſtolis ordinatorum limitata, *pag.* 478. *n.* 4
Juriſdictio Epiſcoporum eſt à Chriſto immediatè, ſi conſideretur abſolutè, *pag.* 503. *n.* 3. Non autem ejus propagatio, *pag.* 503. *n.* 4. *per totum caput*, *ac quatuor ſequentia.*
Juriſdictio liberiùs confertur, quàm aufertur, *pag.* 527. *n.* 6
Juriſdictio Patriarcharum eſt à Sede Apoſtolica, *pag.* 515. *n.* 4
De Juriſdictione contentiones ex conſuetudine dirimuntur, *pag.* 499. *cap.* 7. *per totum.*
Juriſdictionem Clericorum Epiſcopis inferiorum non eſſe proximè à Deo, *pag.* 530. *n.* 1. & *ſeqq.*
Juriſdictioni Papæ ſubordinatæ ſunt aliæ, *pag.* 479 *nu.* 5. & *ſeqq.* *pag.* 515. *n.* 4. & *ſeqq.* Illius ſubordinationis ſigna, *pag.* 486. *nu.* 14. & *ſeqq.*

L.

Launoius Papæ autoritati parùm æquus, *pag.* 138. *n.* 1. *pag.* 141. *n.* 9. *pag.* 197. *n.* 1. *pag.* 304 *n.* 1. Ejus autoritatis defenſoribus infenſus, *pag.* 138. *n.* 2. *pag.* 245. *n.* 5. *pag.* 250. *n.* 10. Perperam interpretatur Decretum Concilii Tridentini de Scripturæ interpretatione, *pag.* 139. *n.* 4. & *pag.* 243. *n.* 1. Adverſarios ſuos bonâ fide non impugnavit, *pag.* 142. *nn.* 10. & 13. *pag.* 245. *n.* 5. *pag* 247. *n.* 7. Abutitur illa regula, in rebus Theologicis nonniſi Scriptura, & Traditione agendum, *pag.* 139. *nn.* 3. 5 & 6 & *pag.* 373. *n.* 4. & 5. Suam ipſe regulam non ſervat, *pag.* 140. *nn.* 7. & 8. Ridicula eſt ejus ratiocinatio circa approbationem Concilii Baſileenſis, *pag.* 141. *n.* 8. Argumentatur à diverſis tamquam à contrariis, *pag.* 140. *n.* 7. *pag.* 243. *nu.* 2. *pag.* 373. *n.* 5. & *ſeqq.*
Legati à Principibus ſæcularibus defendendi, *pag.* 652. *n.* 5
Legati à S. Sede in Africam miſſi, *pag.* 653. *n.* 6 & *ſeqq.*
Legati à S. Sede an Regia facultate indigeant in Gallia, *pag.* 655. *n.* 12. & *ſeqq.*
Legati litteras Legationis ſuæ tenentur exhibere, *pag.* 651. *n.* 2
Legati Principum juribus ne officiant: ne tamen eo prætextu illorum mandata circa res ſpirituales impediantur, *pag.* 651. *nn.* 3. & 4
Leges Eccleſiaſticæ majoris autoritatis ſunt, quàm politicæ, *pag.* 70. *cap.* 6. *per totum.*
Leges Eccleſiæ à Curiis ſæcularibus non receptæ obligant, ſi juſtæ ſint, & executionem exigat Legiſlator, *pag.* 88. *cap.* 10. *per totum*, & *pag.* 93. *n.* 4. *pag.* 94 *nu.* 8. & 9.
Leges Eccleſiæ poſſunt aliquando examinari, antequam recipiantur, dummodo id cum bona fide, reverentiâ debitâ, & intentione ſincerâ fiat, *pag.* 61. *n.* 6 & *ſeqq.*
Ut Lex obliget quæ requirantur, *pag.* 65. *n.* 7. & *ſeqq.* & *pag.* 574 *n.* 13.
Leges Eccleſiæ quæ ad fidem, & mores pertinent mutari non poſſunt: quæ

ad

ad diſciplinam ſpectant variantur mutatis circumſtantiis, *pag.* 60. *nn.* 1. & 3.
In Legibus condendis quid obſervandum, *pag.* 61. *n.* 4. *pag.* 65. *n.* 8.
Legi cujus dubia eſt juſtitia, parendum *pag.* 84. *toto cap. per totum.*
Legum mutatio incommoda, *pag* 54. *n.* 5. & periculoſa, *pag.* 55. *n.* 6. aliquando tamen neceſſaria, *pag.* 57. *cap.* 2. *per totum.*
Leo IV. an ſe judicio Imperatoris ſubmiſerit, *pag* 786. *nn.* 8. & 9.
Lex injuſta non obligat, *pag* 63. *n.* 1. *pag.* 64. *n.* 5.
Liberius Papa defenditur, *pag* 454. *n.* 7. & *ſeqq.*
Libertas Eccleſiæ Gallicanæ definitur, *exacta juris antiqui obſervatio, pag.* 10. *n.* 1 & *ſeqq.* Illa definitio eſt obſcura, *pag.* 13 *n.* 2. & *pag.* 34. *n.* 1. eſt manca *pag.* 14 *n.* 4. *pag.* 34. *n.* 2. & *ſeqq.* non convenit ſuo definito, *ibidem nn.* 5. & 6 & *pag.* 35. *n.* 7. *pag.* 36. *nn.* 8. & 9.
Libertas Eccleſiæ Gallicanæ odioſa, quia ferè non niſi Summo Pontifici opponitur, *pag.* 3. *n.* 2. *pag.* 39. *n.* 6.
Libertas Eccleſiæ Gallicanæ odioſa, quia hoc nomine plurimi abuſus inſigniuntur, *pag.* 3. *n.* 3
Libertatis Eccleſiæ Gallicanæ natura, ſpecies, & fundamenta non ſatis à Gallis explicata, *pag.* 4. *n.* 6
Libertas Eccleſiæ Ordinem ad Religionem indicat, *pag.* 9. *n.* 9
Libertas Eccleſiaſtica eſt immunitas rerum, locorum, & perſonarum Deo ſpecialiter conſecratarum, *pag.* 9. *nn.* 10. & 11.
Libertates Eccleſiæ Gallicanæ congruentiùs definirentur arbitrium ex antiquis Canonibus retinendi, & ex novis admittendi ea, quæ videntur utilia, *pag.* 39. *n.* 7
Libertates Eccleſiæ Gallicanæ in pragmatica ſanctione repoſitæ, *pag* 50. *num.* 3.
Ad Libertates Eccleſiæ Gallicanæ pertinet jus novum, *pag.* 37. *n.* 1. & *ſeqq.*
Libertates Eccleſiæ Gallicanæ ad rejiciendos etiam Conciliorum Generalium Canones adhibentur, *pag.* 122. *num.* 1.
Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ abuſus, *pag.* 3. *n.* 3. & *pag.* 313. *nn.* 6. & 7. improbatus Epiſcopis, *pag.* 3. *num.* 4. *pag.* 4. *num.* 5.
Libertatis Eccleſiæ Gallicanæ fundamenta ſunt, aut tacitus Romani Pontificis conſenſus, aut jus non parendi legibus injuſtis, *pag.* 97. *cap.* 12 *per totum.*
Libertatis nomen olim jucundum, nunc ſuſpectum, *pag.* 3. *n.* 1
Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ origo non repetenda à Concilio Turonenſi I. *pag* 40. *n.* 3. & *ſeqq.* neque à Concilio Francofordienſi, *pag.* 42. *n.* 7. & *ſeqq.* neque à pragmatica ſanctione S. Ludovici, *pag.* 44. *cap.* 15. *per totum.* Sed à ſchiſmate inter Pontifices Romanos, & Avenionenſes, *pag.* 49. *n.* 2. Secundùm Richerium ab appellationibus tamquam ab abuſu, *pag.* 52. *n.* 10
Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ prætextu plures propria quærunt commoda, *pag.* 750. *cap.* 3. *per totum.*
Libertatum Gallicanarum prætextu Canones violantur, *pag.* 676. *n* 9. & 687. *n.* 9. & 717. *n.* 4. *pag.* 787. *num.* 10.
De Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ tractatus à Puteano collecti non in favorem Eccleſiæ ſed Regis Chriſtianiſſimi, *pag.* 142 *n.* 2. Eorum Authores admodum ſuſpecti, *pag.* 143. *num.* 3.

Libertas Eccleſiæ non eſt confundenda cum libertate Regni, *pag.* 127. *n.* 2. & *pag.* 313. *n.* 5.
Libri ſubtiliorem, & audaciorem doctrinam continentes, periculoſi, *pag.* 467. *n.* 1.
In Libris prohibendis Sum. Pontificis autoritas, *pag.* 467. *cap.* 18. *per totum*,
Librorum malorum lectio pernicioſa, *pag.* 468. *n.* 4. & 5. & *pag* 471. *n.* 1.

M.

P. De Marca in Tractatu de concordia, Regis Chriſtianiſſimi multò magis quàm Eccleſiæ cauſam agit, licet modò in hanc, modò in illam partem ſeſe inflectat, ut utrique ſatisfeciſſe videatur, *pag.* 143. *n.* 6. & *ſeqq. pag.* 684. & *ſeqq.* & *pag.* 715. *n.* 7. *pag.* 717. *n.* 3. *pag.* 719. *n.* 7. & *pag* 726. *n.* 5. Reparavit aliquatenus injuriam Eccleſiæ illatam, *pag.* 144. *nn.* 9 & 10.
Marcæ autoritati nimis defertur, *pag.* 143. *n.* 6. & *ſeqq.* & *pag.* 728. *n.* 12.
Martinus quintus legitimus Pontifex foret, etiamſi Decreta Concilii Conſtantienſis eſſent dubiæ autoritatis, *pag.* 288. *n.* 3.
Metropolitana dignitas non ſemper eidem Sedi affixa, *pag* 351. *n.* 7. Limitata ad certa loca, certos articulos, ac certum procedendi modum, *ibidem n.* 8. Antiqua, non tamen de jure Divino, *pag.* 493. *n.* 3. In Gallia à Papa reſtaurata, *pag.* 494. *n.* 5. A Papa pendet, *pag.* 497. *n.* 6. & *ſeqq.*
Metropolitani non poſſunt extra curſum viſitationis in Diœceſibus Suffraganeorum audire Confeſſiones, aut Confeſſarios deputare, *pag.* 351. *n.* 5. Non procedunt ex officio, nec ad querelam unius partis, *ibid. n.* 6.
Metropolitanorum poteſtas ab Eccleſia accepta eſt, *pag.* 350. *n.* 2. Quamobrem minui, vel augeri poteſt, *ibidem n.* 3. Non reſpicit immediatè Suffraganeorum ſubditos, *ibid. n.* 4.
Miſſalium. & Breviariorum mutatio ad Eccleſiaſticos ſuperiores omninò pertinet, *pag.* 668. *n.* 12. & *ſeqq.*

N.

NIcolaus I. Papa Summa ſapientia & juſtitia utitur in cauſa Clericorum ab Ebbone ordinatorum, *pag.* 107. *n.* 5. & *ſeqq uſque ad finem capitis.* Rothaldum Epiſcopum Sueſſionenſem opera Hincmari Remenſis dejectum in ſua Sede confirmat, *pag.* 110. *nu.* 1.

O.

OFficiales Principum, ſi Clerici ſint, à quibus & quomodo puniri debeant, *pag.* 663. *n.* 1. & *ſeqq.*
Ordinationes Epiſcoporum quare Summi Pontifices aliis permiſerint, aliquibus non permiſerint, *pag.* 494. *n.* 6. *pag.* 496. *n.* 8. & *pag.* 507. *nn.* 13. & 14.
Originis cujuſlibet rei inveſtigatio plurimùm juvat ad ejus perfectiorem cognitionem, *pag* 2. *n.* 2.

P.

PAllium juriſdictionis Archiepiſcopalis ſignum, *pag* 497. *n.* 3. & *ſeqq.* Cur nonnulli Galli olim ſe moroſos in illo recipiendo exhibuerint. *pag.* 496. *n.* 2.

Papa

Digitized by Google

Papa à nemine judicatur, *pag.* 587. *nn.* 15. 16.

Papa an poſſit eſſe ſimoniacus, *pag.* 597. *n.* 10.

Papa condendarum pro univerſis Eccleſiæ partibus legum, poteſtatem habet, *pag.* 92. *cap.* 12. *per totum.* Judicium Metropolitanorum, & Epiſcoporum ſibi poteſt reſervare, *pag.* 112. *n.* 3.

Papa de reditibus Eccleſiaſticis poteſt eligere ſibi, & ſuis officialibus neceſſaria ſubſidia, *p* 354. *n.* 7. *& ſeqq.*

Papa juriſdictionem Epiſcoporum libenter conſervat, *pag.* 528. *nn* 7. *&* 8. Et ejus intereſt ut conſervet, *pag.* 529. *n.* 10. Debet nihilominus ſuam defendere, *pag.* 529. *n.* 9.

Papa non eſt merus executor Canonum, *pag* 585. *n.* 12.

Papa poteſt exigere ſubſidia neceſſaria pro Eccleſiæ defenſione contra Infideles, *pag* 356. *cap.* 11. *per totum.*

Papa quomodo repreſentet Eccleſiam, *pag.* 277. *nn.* 1. *&* 2. Eſt caput Epiſcoporum etiam Congregatorum, *pag.* 278. *n* 3. *pag.* 584 *n.* 11. *& pag.* 586. *nn.* 13. *&* 14. Neceſſaria illi autoritas ob difficultatem Congregandorum Conciliorum, & ſubordinationem Epiſcoporum etiam in Conciliis, *pag.* 278. *n.* 4. *& ſeqq.* Ejus nomine edita Decreta Conciliorum etiam Generalium, *pag.* 280. *n.* 10. *& ſeqq & pag.* 564. *n.* 22. Ab ipſo non appellatur, ſed ad ipſum, *pag* 282. *à numero* 1 *uſque ad* 13. *& pag.* 288. *n* 4. Ejus dignitas, & officia erga Eccleſiam, *pag.* 286. *n* 13. Permanentior quàm Concilium, ideoque penes ipſum autoritas reponenda, *pag.* 292. *nn.* 1. 2. *&* 3. Quomodo Eccleſiæ fundamentum, *pag.* 294. *nn* 6. *&* 7. *pag.* 295. *n.* 9. *pag.* 370. *n.* 6. *& pag.* 378. *nn.* 18, *&* 19.

Papa quo ſenſu non poſſit derogare Canonibus, *pag.* 600. *n.* 16.

Papæ certo, & legitimo nunquam tota reſtitit Eccleſia, *pag.* 573. *n.* 12.

Papæ Epiſcopi libenter ſubeſſe debent, *pag.* 529. *nn.* 11. *&* 12.

Papæ diſpenſatio non eſt temerè damnanda, aut ex privato affectu judicanda, *pag.* 134 *n.* 9.

Papæ infallibilitas probatur, *pag.* 368. *cap* 2. *& reliquis libri* 7. *pag.* 611. *n.* 4. *pag* 613. *nn.* 7. 8. *&* 9. *& pag.* 615. *cap.* 10 *per totum.*

Papæ judicium infallibile ante Eccleſiæ aſſenſum, *pag.* 459. *cap.* 17. *per totum.*

Papæ judiciorum autoritas in fidei quæſtionibus, *pag.* 459. *n.* 2. *& pag.* 460. *n.* 4. *& ſeqq.*

Papæ in conſtituendis Metropolitanis autoritas, *pag.* 493. *n.* 2. *& ſeqq.*

Papæ jura inconcuſſa, *pag.* 488. *n.* 2. Quo animo à Scriptoribus Gallicanis impugnata, *pag.* 135. *nn.* 4. *&* 5.

Papæ juriſdictio in Eccleſiam Gallicanam, *pag.* 316. *n.* 5. *& ſeqq. uſque ad finem capitis.* Eſt immediata in omnes Fideles, *pag.* 319. *cap* 3. *per totum.* Immediatam eſſe quantum ad forum internum probatur, *pag.* 325. *cap.* 4. *per totum.*

Papæ licet aliquando non obedire, *pag.* 600. *n.* 17. *& pag.* 720. *n.* 9.

Papæ non ſubjiciuntur tantùm Eccleſiæ particulares, *pag.* 569. *n.* 7. *& pag.* 575. *n.* 16. *pag.* 578. *n.* 20. *& pag.* 582. *n* 9. Illi omnes Chriſtiani obedire tenentur, *pag.* 598. *n.* 12. *& pag* 615. *cap.* 10. *per totum.*

Papæ poteſtas in conferendis beneficiis, *pag.* 362 *nn.* 6. 7. 8. *&* 10.

Papæ poteſtas non eſſet plena, ipſeque non eſſet Chriſti Vicarius immediatus, ſi Concilio Generali ſubjaceret, *pag.* 216. *n.* 4.

Papæ poteſtatem moderandam non docent

cent Gallicani Pontifices, ſed ejus uſum, quamvis & ipſe à Deo ſolo modum accipere poſſit, *pag* 311. *n.* 1. Ejus poteſtas circa Canones, etiam ex praxi Gallorum, *pag.* 312. *nn.* 2. & *ſeqq.*

Papæ, præſertim pietate conſpicuo, circa propriam autoritatem credendum, *pag.* 428. *n.* 1. *pag.* 588. *n.* 17. & *pag.* 639. *n.* 1.

Papæ quàm Concilii autoritas in ſacris litteris clariùs expreſſa, *pag.* 264. *cap.* 10 *per totum.*

Papæ ſententiæ tam in fidei, quam in diſciplinæ quæſtionibus, cui Sancti pauciſſimi reſtiterunt, ex totius Eccleſiæ conſenſu veritas eſt agnita, *pag.* 463. *n.* 10.

Papam Concilio Generali ſupponere an pertineat ad libertates Eccleſiæ Gallicanæ, *pag.* 215. *n.* 1. Qui ſupponunt, Conciliorum celebrationi ponunt obicem, *pag.* 216. *n.* 3.

Ad Papam recurrendum, dum injuſta videntur ejus mandata, *pag.* 792. *nn.* 2. 4. & *ſeqq.* & *pag.* 813. *n.* 2. & *ſeq.*

Ad Papam vocantem accedere debent Epiſcopi, *pag* 647. *n.* 6. & *ſeqq.* Et ad ejus Legatum, *pag.* 793. *n.* 3.

Circa Penſiones Eccleſiaſticas controverſiæ à Judicibus Eccleſiaſticis definiendæ, *pag.* 790. *n.* 4.

De Phantaſtico Galliæ Patriarcha, *pag.* 488. *cap.* 4 *per totum.*

Patriarchatus à B. Petro vel ab ejus Succeſſoribus conſtituti, *pag.* 481. *n.* 1. & *ſeqq.* & *pag.* 491. *nn.* 9 & 10.

Pro Petri fide Chriſtus oravit, etiam quantum ad tempus paſſionem ſubſequens, *pag.* 566. *nn.* 1. 2. & 4. Et pro Petri Succeſſoribus, *pag* 567. *n.* 3.

Petrus cur eo nomine vocatus, *pag.* 371. *nn.* 7. & 8. Chriſti orationis pro eo efficacia, & ad ejus Succeſſores derivatio, *pag* 372. *n.* 1. & *ſeqq.* Orationis illius variæ, ſed Pontificis autoritati non adverſæ interpretationes, *pag.* 373. *n.* 4 & *ſeqq. uſque ad* 17.

B. Petrus Eccleſiam repreſentavit tamquam ejus caput, *pag.* 269. *n* 5. & *ſeqq uſque ad finem capitis.* Erat ſuperior aliis Apoſtolis etiam collectivè, *pag.* 273. *nn* 1. & 2. & *pag.* 276. *n.* 12. Perfectiùs Chriſtum cognovit quàm alii ibidem *n.* 3. & *n.* 11. Deo inſpirante locutus, *pag.* 274 *n.* 4 & *pag.* 275. *n.* 8. Illi verè, ac propriè facta promiſſio de ædificanda ſuper ipſum Eccleſia, & tradendis illi clavibus, *pag.* 274. *nn.* 5. 6. & 7. & *pag.* 275. *n.* 9. & *ſeqq.* Toti Eccleſiæ præpoſitus, *ibidem n.* 9

Pius II. qua ratione ſententiam Concilium Pontifici præponentem antiquam dixerit, *pag.* 310. *n.* 14

Poſſe aliquid fieri quot modis dicatur, *pag.* 304.

Pontifices quo ſenſu dixerint ſe non poſſe à Canonibus recedere, *pag.* 305. *n.* 3. & *ſeqq.*

Pœna pro vero, ſed non comperto crimine decreta, revocanda, *pag.* 349. *num.* 9.

Pontificia poteſtas cum Metropolitica confertur, *pag.* 350. *cap.* 9. *per totum.*

Poteſtas ſæcularis non excuſatur ob Cleri patientiam, ſi ei injuriam inferat, *pag.* 727. *nn.* 8. 9. & 10.

Poteſtatis ſpiritualis, & temporalis diſtinctio fuſè probatur, *pag* 619. *cap.* 1. *per totum.* Illa diſtinctio plurimùm juvat ad definiendas controverſias inter utramque poteſtatem, *pag.* 623. *n.* 12. Deprehendi poteſt in regimine Eccleſiæ Gallicanæ, *pag.* 719 *n.* 8. Non ſemper ita clarè, *pag.* 743. *n.* 9. & *ſeqq.*

Pragmatica ſanctio S. Ludovici ſuſpecta, & ſaltem quoad articulum 5. qui

Digitized by Google

qui ad Curiam Romanam pertinet, falſa *pag.* 44. *cap.* 15. *per totum.*
Pragmaticæ ſanctionis Caroli VII. editio *pag.* 50. *n.* 3. Abrogatio *ibidem n.* 4. A Senatu, & Univerſitate ſtudii Pariſienſis aliquandiu eſt propugnata, *ibid. n.* 5.
Prædicatores in ſuo munere delinquentes ab Eccleſiaſtica poteſtate puniendi, *pag.* 667. *n.* 10.
Presbyteri an ſint æquales Epiſcopis ex ſententia S Hieronymi, *pag* 531. *n.* 4.
Presbyterorum cum Epiſcopis conſenſio utiliſſima, & convenientiſſima, *pag.* 532. *n.* 9. *& ſeqq.*
Primates à Papa conſtituti, *p.* 492. *n.* 1.
Principes Eccleſiam perſequentes cur non omnes depoſiti, *pag* 209. *nn.* 3. *&* 4. *& pag.* 212. *n.* 2.
Principes in temporalibus Eccleſiaſticæ poteſtati ſubeſſe probatur à *pag.* 170. *uſque ad pag.* 215. Ordine notato in Indice Capitum *libri* 5. *& pag.* 582. *n.* 8. *pag* 589. *cap.* 6 *per totum. pag.* 605. *n.* 5. *& ſeq. & p.* 610. *nn.* 2. *&* 3.
Quod Principes in temporalibus Eccleſiaſticæ poteſtati ſubtrahantur non pertinet ad libertatem Eccleſiæ, *pag.* 155. *cap.* 1. *per totum.*
Principes judicia Eccleſiaſtica debent ad Eccleſiam remittere, *pag.* 701. *cap.* 4. *per totum.* Non debent aſſignare Judices alienos Epiſcopis aut Clericis, *pag.* 706. *n.* 2. *& ſeqq. uſque ad* 10.
Principes non eodem modo Epiſcopis atque Summo Pontifici ſubjacent, *pag* 206. *n.* 6.
Principes non poſſunt dici capita, ſed defenſores Eccleſiæ, *pag.* 579. *n* 1. *& ſeqq.* Non poſſunt licitè impedire quo minus Epiſcopi ad Concilia accedant, *pag.* 123 *n.* 7. *& ſeqq.* Non debent judicia Conciliorum ſuſpendere prætextu inverſi Ordinis à ſe præſcripti, *pag.* 710. *n.* 10. *& ſeqq. & pag* 712. *nn.* 1 *& ſeqq.*
Principum poteſtas non eſt immediatè à Deo, *pag.* 164. *cap.* 4. *per totum.*
Principum poteſtatem intra proprios limites cohibendi major neceſſitas, quàm Eccleſiaſticam reſtringendi, *p.* 157. *n.* 9. *& p.* 649. *n* 14. *& ſeqq.*
Principes non temerè offendendi, *pag.* 158. *n.* 1. *& pag.* 161. *n.* 11. Sed potius eis autoritas concilianda, *pag.* 164. *nn.* 1. *&* 2.
Principes Eccleſiaſticæ poteſtati ſubmittere quantum ad temporalia, non eſt doctrina odioſa bonis Principibus, ſed malis, *pag.* 158. *n.* 2. *& ſeqq.* Doctrina contraria eſt injurioſa, & noxia Principibus, *pag.* 159. *n.* 3. *& ſeqq.* Non eſt conſona verbo Dei, *pag.* 161. *cap.* 3. *per totum.*
Privilegia Regularibus à Summo Pontifice conceſſa valent, *pag.* 720. *nn.* 9. *& ſeqq.*
De Privilegio conſecrandi Monaſterii à Fulcone Andegavorum Comite in Pago Turonico fundati, *pag.* 723. *num.* 13. *&* 14.
Probationum in judiciis neceſſitas, *pag.* 348. *n.* 7. Quales eſſe debeant, *ib. n.* 8.
Progreſſus rerum notandus, quia res non mutatis nominibus ſæpè mutantur, *pag.* 2. *n.* 3.
Puteanus in unum volumen redegit omnes tractatus antea ſcriptos de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, *pag.* 142. *n.* 2. *& pag.* 616. *n.* 1. In altero volumine probationes edidit *p.* 143. *n.* 4. *& pag.* 617. *n.* 2. Regis Chriſtianiſſimi dominium non ſolum in plura Regna, ſed etiam in Eccleſiam videtur voluiſſe protendere, *pag.* 143 *n.* 5. Et alias juriſdictionem ſæcularem in Eccleſiaſticæ detrimentum extendere, *pag.* 617. *nn* 3. *&* 4.
Puteanus Regis non Eccleſiæ rationes defendit, *pag.* 624. *nn.* 2. *& ſeqq.*

INDEX RERUM

R.

Reges Galliæ in 2. Dynaſtia Conciliis ſæpè interfuerunt, *pag.* 126. *num.* 13. In 1. & 3. Dynaſtia rarius, *ibidem nn.* 12 *&* 14. Libertatum Eccleſiæ defenſores dicti olim non ſunt eo quod Sum. Pontificibus reſtitiſſent, *pag* 128. *n.* 4

Regulares privilegia ſua tenentur exhibere, *pag* 602 *n.* 2 1

Regularibus delegatis à Papa confitens ſatisfacit præcepto Eccleſiæ, *pag.* 599. *n.* 15.

Regularium negotia apud Superiores Eccleſiaſticos tractanda, *pag.* 671. *n.* 1. *& ſeqq.*

Ad Reſidentiam obligant Canones, & Principes eorum executores, *pag.* 646 *n.* 4. *&* 5.

Richerii libellus de Eccleſiaſtica & politica poteſtate multifariam damnatus, *pag.* 136. *n.* 6. *& ſeqq. uſque ad finem capitis.*

Richerii vindiciæ odium potiùs, quàm autoritatem conciliant declarationi Comitiorum Cleri Gallicani, *pag.* 534 *nn.* 1. *&* 2. *& pag.* 609. *cap* 9. *per totum.* Non ſumuntur a teſtimonijs antiquis, *pag.* 594. *n.* 2. *& ſeqq.*

S.

Schiſma quid ſit, *pag.* 390. *num.* 2. Ejus inter Romanos & Avenionenſes Pontifices origo, ac finis. *pag.* 48. *n.* 1.

Senatus in Gallia non ſunt Curiæ mixtæ, *pag.* 808. *nn.* 5. *&* 6

Siricii ad Anyſium epiſtola non præjudicat infallibilitati, ac ſuperioritati Papæ, *pag.* 297. *cap.* 17. *per totum.*

Sententia Paſtorum licet injuſta timenda, *pag.* 349. *nn.* 11

Sixtus V. defenditur adverſus Launoium, *pag.* 457. *n.* 13. *& ſeqq.*

S. Stephanus Papa defenditur contra Launoium circa Baptiſmum ab Hæreticis collatum, *pag.* 448. *n.* 2. *& ſeqq.*

Subſidia quomodo Summo Pontifici, ac Regi præſtanda, *pag.* 676. *cap.* 12. *per totum.* Quantum noceant Principibus, ſi exigantur indebitè, *pag.* 678. *n.* 8 *& ſeqq.*

T.

Circa Teſtamenta Clericorum controverſiæ à Judicibus Eccleſiaſticis definiendæ, *pag* 789. *n.* 3.

Theologi officium, *pag.* 243. *n.* 3

Tranſlationes in Gallia frequentes, & pernicioſæ, *pag.* 361. *n.* 4

V.

Vmbertus Pontificem Concilio præpoſuit, licet ipſum aliquando deponi poſſe ſenſerit, *pag.* 309. *nn.* 12. *&* 13.

ERRATA.

E R R A T A.

Pag. 6. lin. 12. *At non*, lege, *At nonne*. p. 8. l. 8. *ordine*, lege, *ordini*. p. 15. l. 2. *ad quem*, lege, *ad quam*. Ibid. num. 3. l. 3. *Et*, lege, *ut*. p. 16 n. 4. l. 4. *illos*, adde *Trullanos*. p. 25. n. 7. l. 6. *Anaſtaſii*, lege, *Athanaſii*. p. 28. n. 11. l. 2. *eos*, lege *eas*. n. 13. l. 12. *laudata*, lege, *landata*. p. 30. n. 7. l. 16. *ejus tempore*, lege, *ante ejus tempora*. p. 32. n. 1. l. 21. *aut*, lege, *hoc*. p. 34. n. 1. l. 9. *an*, lege *Et*. p. 37. l. 11. adde *verbo du Puy (Pierre)*. Ibid. n. 1. l. 9. *definierit*, lege *definierat*. p. 39. n. 7. l. 1. *vocantur*, lege, *vocarentur*. l. 3. *ea*, adde, *tantum*. p. 42. n. 7. l. 5. *primum*, lege, *primò*. p. 44. l. 4. *fuere*, adde, *poſteà*. p. 63. n. 1. l. ult. *contrarii*, lege, *contrarium*. p. 65. n. 8. l. 3. *quidquid*, lege, *quid quis*. p. 69. n. 8. l. 10. *factam*, adde, *dumtaxat*. Ibid. n. 9. l. 4. *vidimus in exemplis ſupra expenſis*, lege, *videbimus in exemplis infra referendis*. p. 76. in tit. capitis, *à promulgatione*, lege, *ab acceptatione*. Ibid. l. ult. *ipſe*, adde, *Gratianus*. p. 85. n. 3. l. 5. poſt (*obligationem*, adde virgulam, poſt (*aſſerat*) dele duo puncta. p. 89. n. 3. l. 5. *ſuum*, adde, *Petrum*. p. 93. n. 3. l. 1. *prima*. lege, *primò*. n. 4. l. 1. *vindicat*, lege, *indicat*. p. 101. n. 5. l. 4. *exemplo*, lege, *exempla*. p. 110. *conſoleſcerent*, lege *inſoleſcerent*. p. 112. *quintum*, lege. *tertium*. p. 116. *Prælatoria*, lege, *prælatoria*. p. 117. n. 2. l. 9. *Ebbone*, lege, *Ebboni*. p. 148. n. 7. l. 13. *Ne*, lege, *Næ*. p. 150. n. 12. l. 6. poſt (*ſæcularem*) adde punctum interrogans? p. 160. n. 7. l. 13. *ſecuti*, adne, *non*. p. 161. n. 10. l. 5. *in fideles*, lege, *infideles*. p. 193. n. 6. l. 1. *Aufrerius*, lege, *Aufrerius*. p. 197. n. 5. l. 10. *Nanguis*, lege, *Nangius*. p. 220. l. 11. *præſentiſſet*, lege, *præſenſiſſet*. Ibid. n. 10. l. 8. *ſeveritati*, lege, *ſecuritati*. p. 235. l. 4. *profectus eſt*, lege, *præfectus eſt*. p. 241. l. 20. *ſi inter ſe*, omitte. *ſi*. p. 244. *vera*, lege, *vera*. p. 245. n. 5. l. 4. *à Conſtantino*, lege, *à Pontifice Romano*. p. 246. l. 19. *titulus eſt*, adde, CVIVS SIT CONGREGARE CONCILIA, 13. *verò*. p. 247. n. 7. l. 22. poſt (*ſcilicet*) ſic lege, *Conſilium à Sacerdotibus, mandatum à Conſtantino*. p. 248. l. 31. *convocatum*, adde, *concludere, ab ipſo dumtaxat fuiſſe convocatum*. p. 255. l. 4. *requiſiti*, lege, *requiſiſti*. p. 258. n. 16. l. 12. poſt (*agebatur*) adde punctum. p. 281. *Dupleix*, lege, *Dutaix*. p. 282. l. ult. *te*, lege, *ſe*. p. 284. n. 7. l. 3. *provocare*, lege, *provocari*. p. 294. l. 2. *gaudent*. lege, *gaudet*. l. 4. *dicendi*, lege, *docendi*. p. 320. *opinionis*, lege, *erroris*, p. 326. n. 2. l. 6. *ſe*. lege, *ſibi*. l. 10. dele, *præterquam quod*. p. 327. n. 5. l. 4. *ſua* lege, *tua*. l. 9. *incitando*, lege, *imitando*. p. 328. n. 7. l. 7. *ſit*, adde, *Epiſcopus, ita nec Parochi, nec Epiſcopi juriſdictionem obſtare, quin Parochia ac Diœceſis proprius & immediatus Paſtor ſit*. l. 16. *quos*, adde, *etiam magis*, p. 347. n. 5. l. 3. *feratur*. lege, *feratur*. p. 358. l. 6. *depromendos*, lege, *promovendos*. p. 363. n. 10. l. 6. *jura*, lege, *Beneficia*. p. 367. l. 16. *illam Papa ſementiam*, lege, *illa Papa ſententia*. p. 371. l. 7. *audit*, lege, *audiat*. p. 372. l. ult. *Romanos*, adde, *Epiſcopos*. p. 382. n. 5. l. 1. *in art.* 2. lege, *in act.* 2. p. 383. l. 4. *vocatum*, lege, *deputatum*. p. 386. n. 2. l. 4. *in qua*, lege, *in qua*. p. 388. n. 8. l. 5. *& ſymbolum*, lege *ut ſymbolum*. n. 10. l. 5. *quod*, lege, *quos*. p. 399. l. 13. *Eccleſiæ firmitate*, lege, *Petri firmitate*. p. 408. n. 10. l. 16. *deleri*, lege *deſeri*, p. 414. l. 35. *ea*, lege, *ex*. p. 415. n. 12. l. 10. *Concilia*. lege, *conſilia*. p. 417. n. 3. l. 4. *Gerberga*, *Tetberga*. p. 423. l. 8. *paret*, lege, *pareret*. p. 427. l. 4. *ponderis*, adde *apud modernos Gallos*. p. 431. l. ult. *quomodo*, lege *quando*. p. 432. n. 8. l. 5. *herbis*, lege, *verbis*. l. 21. *ante* (ſcilicet) lege, *ſucceſſores*. p. 433. l. 1. *non*, lege, *nos*. p. 444. n. 9. l. 1. *quia*, lege, *qui*. p. 466. *conſultant*, lege, *conſulant*. p. 468. l. 8. *deplorant*, lege *depereunt*. p. 470. n. 10. l. 13. *reperire*, adde, *non*. p. 472. n. 2. l. 1. *hujus*, lege, *his*. p. 478. l. 5. poſt. (*poſterius*) loco puncti, pone virgulam. p. 479. n. 6. l. 3. dele, *per*. p. 492. n. 11. l. 5.

pro-

propria, lege, propria. l. 8. audet, lege, audeat. p. 493. n. 2. l. 9. Carolioci, lege, Caroli loci. p. 494. l. ult. revocavit, lege, temperavit. p. 496. n. 1. l. 2. ſignum, adde, ordinarium. p. 497. n. 3. l. 6. Magnus. adde, epiſt. 7. & 8. lib. 4. & epiſt. 15. lib. 12. Honorius I. epiſt. 5. & 6. & dele, cujus verba ſuprà retulimus. p. 503. l. 7. ab ea, lege, ab ejus. p. 509. n. 3. l. 7. abhorrent. lege, abhorret. p. 510. n. 5. l. 1. ſeu. lege, ceu. p. 514. l. 2. ſunt, adde, ſed ab ejus Vicariis. p. 523. l. 15. Epheſina, adde, ſecundum aliquos. p. 524. l. 19. atque, lege, aut. p. 527. l. 4. Petro, adde principaliter. l. 17. hæc verba (apud Sedem Apoſtolicam Romana Eccleſia.) legenda ſine puncto diſtinguente. p. 530. l. 1. rationem cum eis, lege rationem pro eis. p. 531. l. 4. Arriana, lege Aëriana. p. 538. Judicii, lege, Judicis. p. 543. n. 13. l. 19. deſignaſſe. adde, aliquas, ſed aſſignaſſe. p. 561. quos, lege, quas. p. 562. n. 17. l. 5. Pontifici, lege, Pontifice. p. 563. l. 1. exortum. lege, extortum. p. 564. l. 14. Arelatenſis, lege, Areiatenſi. p. 567. l. 5. hunc, lege, nunc. p. 568. n. 4. l. 8. impoſito, lege, impoſiti. l. 11. ἀποσρίφας, lege, ἐπισρίψας. p. 573. l. 8. &, lege, ex. Ibid. n. 12. l. 8. tanto, lege, tanta. p. 574. poſt (ipſis) adde punctum. p. 578. n. 21. l. ult. adeo, adde, eum. p. 581. n. 6. l. 9. ἰἰβω, lege, ἰτω. p. 587. n. 15. l. 7. prætermittenda, lege. præmittenda. p. 589. n. 1. l. 18. quæstio eſt, adde, an territorium habeat Eccleſia. pag. 592. n. 6. l. 1. Launoius, lege, Richerius. p. 595. n. 5. l. 15. pollicitationibus, lege, ſollicitationibus. p. 604. n. 3. l. 11. ibi, lege, ſibi. p. 606. n. 6. l. 12. Pontifices, luge, Principes. l. 26. deberet, lege, debere. p. 610. n. 2. l. 3. alia, lege, alii. p. 613. n. 7. l. 4. inconcuſſas. lege, inconcuſſo. p. 617. n. 2. l. 5. probationes, adde, in iſtud. p. 619. n. 1. l. 6. poſt (abſorbeat) tollenda virgula. poſt (altera) addenda virgula. p. 620. n. 4. l. ult. Tolemaidis, lege. Ptolemaidis. p. 623. l. 3. Valentianum, lege, Valentinianum. Ibid. n. 3. l. 3. gregem. lege, Regem. p. 625. n. 3. l. 8. mirabile, lege, mirabili. p. 629. n. 10. l. 15. tantum, lege, tandem. p. 639. l. 7 juſſione, lege, juſſionem. p. 648. l. 5. qui à, lege, quia. p. 654. n. 9. l. 7. cæteros, lege, cæteris. p. 662. n. 12. l. 5. poſt (declares) tollendæ duæ virgulæ à margine. p. 669. n. 15. l. 7. materias, lege, materia. p. 674. l. penult. poſt (proditione) tollatur virgula. p. 680. l. 9. ut & Galli, lege, aut ut Galli. p. 682. n. 18. l. ult. ſentiant, lege, ſentiunt. n. 19. l. 3. poſt (Capitularibus) ſic lege, lib. 7. quæ eſt 3. Benedicti Levita cap. 132. p. 686. n. 8. l. 5. conetur, adde, fore. p. 692. l. 17. adde, at, ut puto, non propter negligentiam, ſed propter Curiæ mutationem. p. 697. n. 7. l. 10. cæteros, lege, cæteris. p. 702. Anaſtarii, lege, Anaſtaſii, p. 705. l. 11. Rei, lege, rei. p. 709. n. 7. l. 26. retrudatur, lege, retundatur. p. 717. n. 3. l. 7. autem, adde, res confirmatur. p. 720. l. penult. Cluniacenſes, adde veris. p. 729. l. antepen. fit, lege, fieri videtur. p. 730. l. 5. Toloſanum, adde, modernum. l. ult. 4. adde ante finem. p. 731. l. 3. tua, lege, ſua. Ibid. n. 7. l. 4. fere, lege, fore. p. 744. l. 9. Germanico, lege, Germanica. p. 759. delendæ virgulæ in margine duarum ultimarum linearum. p. 764. n. 4. l. 5. poſt (Magni) dele (Theodoſii II.) l. 6. III, lege, I. p. 772. n. 5. l. 11. frui, adde, non. p. 780. in tit. & n. 1. l. 1. c. 2. lege, c. 20. p. 781. l. ult. Auguſti illius cœtus, lege, Auguſtorum illorum cœtuum. p. 794. n. 6. l. 3. conſecutura, lege, conſecuturæ. p. 795. n. 9. l. 28. jam, lege, tam. p. 798. l. 5. Buluc, lege, Duluc. p. 801. n. 14. l. 7. Epiſcopis, lege, Epiſcopalis. p. 818. n. 6. l. 11. aliis, lege, illis. p. 820. n. 13. l. 5. Paſchali, lege, Paſchale.

Cætera, licet nonnulla Grammaticæ Leges violare videantur conſultò prætermiſimus, quia, cùm facillimè deprehendantur, legentes non remorabuntur.

Digitized by Google

Digitized by Google

ized by Google

Digitized by Google